فهرست جلد الرابع من شرح المثنوی الشریف

صحیفه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذی جعل الجلد الرابع من المثنوی * احسن المرابع المعنوی * وانفع المرابع للعلماء الاخروی * واجل المنافع للفقراء المولوی * وصیر مصارعه مطالع انوار الالهی وابیاته صوامع اسرار النبوی * وصلی الله علی سیدنا محمد مالك الشرع القوی * وسالك الصراط السوی * وعلی آله واصحابه الذین طهروا نفوسهم من الرجس الخفی واللوث الجلی (امابعد) حمدالله العلی الکبیر * والصلوة علی محمد البشیر النذیر * وفقیر وحقیرو کثیر التقصیر جلد ثالثك شرحنی تحریر * ایلدکدنصکره بواحسن مرابع اولان جلد رابعك شرحنه متوکلا علی الله شروع قیلدم * حق سبحانه وتعالی دن امیدم بودرکه اختتامی مقدر * واتمامی میسر * اوله واحسن وجهله نهایت بولوب ظهوره کله (لایحه) اخوانی اوصلکم الله مرابع الجنانی * وجعل مقامکم مراتب الرحانی * ومرابع الجنانی بونکته ودقیقهٔ وجدانی * هر بریکزك محفوظ جانی * اولسون که مثنوی شریفك هر برجلدینك کندوسنه مخصوصه اولان ابیات وحکایاتی وامثال واشاراتی واسطه سیله اخر جلدینك اوزرینه فضل ورجحانی اولدیغی ادنی عرفانی * اولان کمسنه نك عقلی قتنده مسلم ومعقولدر بوتقدیر اوزره هر بری بالنسبة الی غیره من وجه فاضل ومن وجه مفضولدر * پس بواحسن مرابع اولان جلد رابعك * غیری اسفاردن افضل اولمسی اعتبارات ثلثه ایله مبرهن ومدلولدر * اولا * کندویه مخصوصه اولان ابیات وحکایات وامثال واشارات اعتبار یله که بونده موجود اولان بعینه غیریده موجود دکل بلکه مفقودومعدوم * ومعلومدر که هرموجودمعدوم ومفقوددن اولی ومقبولدر * وثانیا * محل شمس لامع اولان فلك رابع کبی مرتبهٔ چهارمده واقع اولمشدر انك افتاب درخشی * عالمی نیجه منور قیلدیسه بونك دخی خورشید علم نور بخشی قلوب بنی آدمی اویله منور قیلمشدر * ثالثا * سلطان العاشقین و برهان الواصلین نوردیدهٔ اهل

یقین وسرور سینهٔ پرسکینهٔ اصحاب تمکین اعنی مولانا ومولی العارفین حضرتلرینك بونك دیباجهٔ همایونده احسن المرابع واجل المنافع بیورملریله بوجلدرابع عنوان وشان بولمش وغیریلردن افضل کلمشدرزیرا بوعبارات بلیغه دن منفهم اولان معنی بودرکه اکر مثنوی شریفك هر جلدی برمربع فرض اولورسه بوجلد رابع احسن مرابع مثنوی فرض اولور * واکر * هردفترده واقع اولان بیانلره برمرتع دینورسه بونك بیانلرینه انفع مراتع معنوی دینور * وهر بربیانده مسطور اولان ابیات منافع دینی عد اولنورسه بونك بیانلرنده مسطوره اولان اجل منافع دینی عد اولنور وهر بیانده واقع اولان ابیاتك معانیسی مواهب الهیه تقدیر قیلنورسه بونك بیانده واقع اولان ابیات شریفه نك معانیسی وانه من اعظم المواهب بیوردقلری اوزره اعظم مواهب الهیه تقدیر قیلنور و بوسفر شریفك حقنده نور لاصحابنا دیملری کندولرك یاران واصحابی ایچون نور درون اولمغی مقتضی اواوز وکنز لاعقابنا * بیورملری اعقابنده کلان فقرا واحبابی ایچون جواهر زواهرله مشحون کنز مدفون اولمغی اشعار قیلور (الوصیة) ای طالب رموز مثنوی وای عاشق کنوز معنوی اکر اول جناب ولایت مآبك عصر شریفنده کاوب اصحابندن اولمق واول حضرتك وجود پرجودندن استناره واستفاده قیلق مقدر اولمدیسه بحمد الله فقرا واحبابندن اولمق واعقابی ایچون وضع ایلدکاری کنز لایفنی دن حصه المق وغنا بولمق میسر در پس اکر بوجواهر زواهر معارفله مشحون اولان کنز مدفونی بولمق واندن حصه دار اولوب غنی اولمق استر ایسك کرکدرکه اکا اهل اولان وطریقن بیلان برعارف وواصلی بوله سن واکا خدمت ومتابعت قیله سن تاسنی طاق چارمده موضوع اولان دفینه یه کتوره وسنك ایچون انده مودوع اولان جواهر زواهری سکا بوره چونکم انی بوله سن غنی القلب اوله سن وانکله دینك اداقلدقدن صکره نیجه لره دخی اندن امداد وانفاق قیله سن نته کم جلد سادسده محتسب تبریزی حکایه سنك اواخرنده کفتن خواجه در جواب بان پای مرد بیانده بوکنز لاعقابنا معناسنی مفسر ومذکر کلمات طیبه بیورمشلردر اول جمله کلمات قدسیه دن بو بش بیتله اکتفا اولندی وتفصیلی اول محله حواله قیلندی فلیطلب فیه * بیت * خواستم تاآن بدست خوددهم * درفلان دفتر نبشته است این قسم * خود اجل مهلت ندادم تاکه من * خفیه بسپارم بدودر عدن * لعل ویاقوتست بهر وام او * در خنوری ونبشته نام او * درفلان طاقیش مدفون کرده ام * من غم آن یار پیشین خورده ام * ازکساد اومترس ودرمیفت * که رواج اونخواهد هیچ خفت * بوکلمات شریفه اکرچه خواجهٔ تبریزینك خوابده پای مرده سویلمسیدر لیکن بوندن مراد بوکنز معنوی صاحبی اولان وجود پرجودك

زمان شریفنده نصکره کلان اعقاب واحبابی حقنده مثنویدان اولان خلفاسنه
وصیت ایلمشیدر پس بو مقدمه معلوم اولدیسه بو ابیات شریفه نك اول حضرتك
لساندن معانئ شریفه‌سی بو یله دیمك اولور که بیوردیلر ای طریقم خدمتنده
اولان وکلامی طالبلره نقل قیلان پای مرد بن ایستدم که اول جواهر زواهر
اسرار ومعارفی کندو الله بنم جانبمه متوجه اولان اول طالبه ویرم فلان دفترده
طالب ایچون بو قسمتلر مسطور اولمشدر که فلان دفتردن مراد بو دفتر رابعه‌در
اجل خود بکا مهلت ویرمدی تاکم بن درعدن مثابه‌سنده اولان علم دینی اول طالبه
نهانی تعلیم وتسلیم ایلیم اول عقبمده کلان طالب وام دار ایچون لعل ویاقوت
معارف وعلوم وار در شول متاع خانه ایچره که اندن مراد معانئ ابیات شریفه در
واول طالبك اسمی دخی مسطوردر کنز لاعقابنا دیمکله فلان طاقده اول جواهر
زواهری ولعل و یاقوت طاهری مدفون ایلدمکه مراد بو طاق چارمدر بن اول
عقبمده کلان یاروام دارك غمنی مقدم یدم وانکیچون هرنه لازم ایسه بو دفتر
رابعده دیدم بعد تقدیم هذه المقدمة اخوان صفا اکر عمروفا ایدوب اجلدن
رها بولورسق وجلد سادسك شرحنه شروع قیلورسق بو محله کلدکده انشاء الله
بو ابیات شریفه‌نك حاوی اولدیغی دقایق وحقایقك شرحی مستوفا تحریر اولنه
و بو ابیاتك جمع قیلدیغی جواهر زواهر دقایقك تحقیق مفصلا انده تقدیر قیلنه
شمدیلك بو قدرله اکتفا اولنه زیرا بو جلدك فضیلتنده بو قدر اشارت عاقله وافی
و بو مبشر کنز حق تبشیر همان خیر دعا ایلمکز کافیدر والله تعالی بنده‌لرینك
دعالرینی قابل وتقصیرلرینی غافر وعافیدر وهو المجیب القدیر و بالاجابة جدیر
(الطعن الرابع) طعن ترکجه کوچه دیرلر الرابع طعنك صفتیدر یعنی دردنجی
کوچ کان حضرت مولانا هر برجلدی برمنزله و برمنهله تشبیه بیوروب اوچنجی
جلددن فارغ اولوب دردنجی جلدك نظمنه شروع ایتدکلرینه ظعن رابع تعبیر
بیوردیلر والظعن الرابع مبتدادر (الی احسن المرابع) خبردر یعنی دردنجی سفر
احسن مرابعدر مرابع مربعك جمعیدر نشیمن ربیعی یه دیرلر وفی الحقیقه مرابعك
احسنی دیرکه سالکك روحی بونده استراحت ایلر ومرایعك الطفیدر که طالبلر
بونده انواع معانی چریده قیلر (واجل المنافع) احسن مرابع اوزره معطوفدر
ودخی منفعتلرك اجل واعظمیدر (تسر قلوب العارفین) بو جمله صفتدر مقدم
اولان جمله یه تقدیر کلام او یله ظعن رابع واحسن مرابع که مسرور اولور عارفلرك
قلوبی (بمطالعته) اول ظعن رابعك مطالعه‌سی سبیله (کسرور الریاض بصوت
الغمام) کسرورنده کاف تسریه متعلقدر و بمعنی مثلدر یعنی عارفلرك قلبی
مسرور اولور مثل المسرور الریاض یعنی بولوتلرك صداسیله روضه‌لرك سروری کبی

مسرور اولور زیرا قطرات امطار اسرار کلام اولیای کبار قلوب طالبین وسالکینه
اول لطافتی ویرر که باران بهارازها رواشجار بساتین وحدایقه اولقدر لطافت
و برحزنته کم حدیثده وارد دخی اولمشدر که * علیکم بمجالسة العلما واستماع کلام
الحکما فان الله یحیی القلب المیت بماء العلم کما یحیی الارض المیت بماء المطر (وانیس
العیون بطیب المنام) کسرور اوزره معطوفدر یعنی عرفانك قلوبی مسرور اولور
بونك مطالعه‌سی سبیله بساتینك صوت سحابله سروری وکوزلرك طیب خوابله
انسی وحبوری کبی زیرا عیون دخی خوابله انس ایلدیکندن هربار که نوم کاسه
مسرور اولور کذلك عیون ارباب معرفت ودرون اصحاب طریقت بونك مطالعه‌سیله
آسوده اولوب تشاویش جهان وعلایق وعوایق نفس وشیطاندن غض ابصار
ایدوب راحت ایدرلر (فیه ارتیاح الارواح) ظرف مقدم خبردر وارتیاح الارواح
مؤخر مبتدادر تقدیر کلام بو ظعن رابعده روحلرك ارتیاحی واردر (وشفاء الاشباح)
دخی شبحلرك شفاسی واردر اشباحدن مراد اجسامدر و بونده اجسامه شفا اولمسی
بو وجهله در که اکثر کلام لطیفه‌لری حکم الهیه ایله تعبیه اولمشدر پس بونك
مطالعه‌سی سبیله عاشق صادق حکیم حاذق اولور هرشیئی حکمت اوزره قلیجق
اجسام دخی امراضدن بری اولور پس بونده شفای اشباح بو وجهله مقرر اولور
(وهو) بو ظعن رابع (کما یشتهیه المخلصون ویهوونه) مخلصلرك اشتها ایلدیکی کبی
ومحبت ایلدکلری کبیدر یهوون هوا یهویدن فعل مضارعك جمع مذکریدر یحبون
معناسنه (و یطلبه السالکون و یتمنونه) کما یشتهیه اوزرینه معطوفدر ودخی
بو ظعن رابع سالکلرك طلب ایدوب تمنی ایلدکلری کبیدر (للعیون قرة) قره مؤخر
مبتدا للعیون مقدم خبردر یعنی بو ظعن رابع سالکلرك کوزلرینه روشنا ونور
(وللنفوس مسرة) ودخی طالبلرك نفسلرینه مسرتدر وشادیدر (اطیب الثمار للمن
اجتنی) مبتدای محذوفك خبریدر * هو اطیب * تقدیرنده یعنی بو ظعن رابع اطیب
والطف ثماردر اجتنا ایدنلر ایچون ثمار ثمرك جمعیدر اجتنا میوه دوشورمکه دیرلر
بو کلاملرنده استعاره وار در کان بو جلد برحدیقهٔ رعنادر وهر بیتی برشجرهٔ
مثمره در که نیجه نوباوهٔ معنایی سالك اندن اجتنا قیلور (واجل المرادات والمنی) دخی
مراداتك ومقصوداتك وآرزو وملتمساتك اعظمیدر (موصل العلیل الی طبیبه) مبتداء
محذوفك خبریدر یعنی اغراض شیطانیه ایله ذلیل وامراض نفسانیه ایله علیل
اولنلری مرشد دلیله که حقیقتده طبیب جلیل در موصلدر (وهادی المحب الی حبیبه)
وهدایت ایدیجیدر عاشقلری محبوبنه (وهو بحمد الله من اعظم المواهب) مواهب
موهبه‌نك جمعیدر یعنی بو ظعن رابع اللهك حمدنه ملتبس اولدیغم حالده و یاخود
اللهك حمدی سببیله مواهب وعطیات الهیه‌نك اعظمیدر (وانفس الرغائب)

رغايب رغيبه‌نك جمعيدر ورغيبه بمعنى مرغوبه‌در و بوظهر رابع مرغوب اولان شيلرك نفيس تريدر (مجدد عهد الالفة) مبتداء محذوفك خبريدر بوظهر رابع اللهله اولان الفت وعهد وميثاق ومحبتى تجديد ايديجيدر (مسهل عسر اصحاب الكلفة) ابتداى سلوكده اصحاب مشقت وارباب محنتك عسرنى مسهل ومشقتنى ميسردر (يزيد النظر فيه اسفا لمن بعد) يعنى بوجلد رابعه نظر ومطالعه ايلمك اسف وبصرنى زياده ايلر حقدن بعيد اولان كسه ايچون يعنى حقدن بعيد اولان كسنه بوجلده مطالعه قيلسه بوجلدده واقع اولان انك فكرى ونظرنى اكاز ياده ايلر تأسف وتحيفنى كه اكا بعدنك قبحى اشكار اولوب ديركه حيفا واسفا كه بن عمرى ضايع ايدوب حقدن غيرى‌يه طابع وماسوى‌يه طامع اولمشم (وسرورا وشكرا لمن سعد) معطوفدر اسفا اوزرينه بونلردخى كذلك مفعوللردر وتقدير كلام بوظهر رابعده واقع اولان نظر وفكر سرور وشكرى زياده ايلر سعيد اولنه يعنى علم حقده سعيد اولان كسنه بوجلد رابعه نظر ومطالعه ايلدكده نيجه معارف عليه وعلوم اسرار جليه بولوب نعم روحانيه والطاف الهيه‌يه انك جانى واصل اولدقده كندوسعادتن بيلور و بونعمتك مقابله سنده سرور وشكرنى زياده قيلور (يتضمن صدره ما يتضمن صدور الغانيات من الحلل) صدره‌ده ضميرظهر رابعه راجعدر تقدير كلام بوظهر رابعك درونى متضمن اولور غانيه خاتونلرك حلل وحليدن سينه‌لرى متضمن اولدوغى كبى حلل حله‌نك جمعيدر وغانيات غانيه‌نك جمعيدر اكر قبح غيله غنادن اولورسه ارايجى زنلرديمك اولور واكر كسرغيله غنادن اولورسه غنى اولان خاتونلرك سينه‌لرى حلل وحليدن وجواهر وزواهر وزبوردن متضمن اولدوغى كبى جواهرى بوجلد رابعك صدرى متضمن اولدى كه بونك متضمن اولديغى جواهر وزواهر معنويدركه ابدى كاسد اولمز ومن بعد فنا بولمز و بودخى جايز اولوركه صدره‌ده‌كى ضمير يابعيد اولان منه وياسعيد اولان منه و ياخود على سبيل البدل هر برينه راجع اوله وبوجمله بوتقدير اوزره جمله مستأنفه اولور سؤال مقدره جواب اولمق اوزره كان برسائل ديركه شول كسه‌لركه يابعيد وياسعيد اوله بوكه نظر ومطالعه ايليه انلره نه حاصل اولور بيوررلركه مغنيه وياهل غنى اولان خاتونلرك حلى وحلالدن تحلى وتزين ايدوب كندولرينى آراسته و پيراسته ايلدكده انلرك صدورى اوالحلى وحلالدن اولقدر سرور وحبورى متضمن اولمزكه بونى مطالعه ايلين كسه‌نك سينه‌سى متضمن اولور (جزاء لاهل العلم والعمل) جزاء مفعول له‌در تضمن جمله‌سنه تقدير كلام تضمن ايلر بوظهر رابعك صدرى غايتك متضمنه اولمديغى جزادن اوترى اهل علم واهل عمل ايچون (فهو كبدر طلع) پس بوظهر رابع بر بدر تابان كبى دركه مطلع فيض حقدن طلوع ايلدى مشبه جلد رابع درومشبه به بدردر و بينهما ده وجه

شبه بوجلد رابعك انوار معانيسى ظلام جهلى قلوب سالكيندن ازاله ايتمسيدر نته‌كم بدر تمام ظلام ظاهرى ازاله ايلديكى كبى (وجدر جم) و بوظهر رابع بر بخت ودولت كبى دركه رجوع ايليه كتمش ايكن صاحبنه كان اوچنجى جلد تمام اولدقده اول بخت ودولت معنوى منقطع اولوب تكرار بواحسن مرابع اولان جلد رابعك ظهور وطلوعى طالبه كتمش دولتك رجوعى كبى اولور (زائد) مبتداء محذوفك خبريدر (على تاميل الآملين) يعنى بوظهر رابع زياده ايديجيدر امل ورجاع اولنلرك امل قيلمسى اوزره املنى (ورائد لرود العاملين) رائد اول كسه‌يه ديرلركه كاربايدن ايلرو كيدوب انلرك لوازمن احضار ايده رود آب وكياه طلب ايليوب جمع ايلمكدر يعنى بوظهر رابع رهنما و پيشوا ونهيء منزلدر عامللرك مراكب نفوسنك غداسنى جمع واحضار ايچون (برفع الامل بعد انخفاضه) يعنى رجا واميدلرى مرفوع وبالا ايدر پست ومخفوض اولدقدنصكره يعنى جناب حقده سالكك شوق ومحبتن زياده ايلر (و بيسط الرجاء) دخى بوظهر رابع سالكك رجاسنى كشاده ايلر (بعد انقباضه) انقباضدنصكره (كشمس اشرقت) مبتداء محذوفك خبريدر يعنى بوظهر رابع شول كونش كبيدركه اشراق ايلدى (من بين غمامة تفرقت) شول غمامه‌نك ما بيندنكه اول غمامه تفرق ايلدى بوتشبيه اولكيدن ابلغدر يعنى بوظهر رابع شول آفتاب نورانى ومعنويدركه سحاب بشريت وغمامهٔ مقتضاى طبيعتله مستور ومحتجب اولمش ايكن اول غمامه‌يى مقتضاى طبيعت و بونك نورنه حجاب اولان سحاب بشريت متفرق اولوب جان ودل مشرقندن طلوع قيلوب عالمه ضيا كستر اولمشدر (نورا لاصحابنا) بودخى مبتداء محذوفك خبريدر بوظهر رابع برنور لامعدر بزم ايچون اصحاب جمع صحبدر مراد كندولرك صحبت شريفه‌سنه داخل اولان ياران سعادت قرينلر يدركه بوجلد رابع انلر ايچون برنور عظيمدر اندن استناره واستفاده ايلمشدر (وكنز لاعقابنا) و برخزينه‌در بزم عقبمزده كلان اخلافمز ايچون اعقاب عقبك جمعيدر عقب اوكچه‌يه ديرلر بونده مراد كندولرك انتقالندنصكره اردنجه كلان فقرا وطريق مواوى‌يه سالك اولان احباب وعرفا اولور (ونسئل الله التوفيق لشكره) و بز اللهدن بونك شكرينه توفيق استرز تا بونعم جليله‌سى مقابله سنده بزشكر ايده‌وزكه اكا مكافى وموافى اوله (فانه) علتدر شكر سؤالنه زيرا شكر (قيد للعتيد) باغدر موجود وحاضر اولان نعم ايچون (وصيد للمزيد) و بوحديث شريفك معناسنه اشارتدر كما قال عليه السلام ان للنعم اوابد كاوابد الوحشى فقيدوها بالشكر * صيد مصدردر بمعنى صايد يعنى صيد ايديجيدر زياده‌يى زيرا * ولئن شكرتم لازيدنكم ولئن كفرتم ان عذابى لشديد * معناسى مقرردر واجل نعمت واعظم سعادت دنيا وآخرتده علم ومعرفتدر ونعمت دنيا بونعمته نسبت نقمتدر نته‌كم جناب عزت نعم

دنیا حقنده بیورر * قل متاع الدنیا قلیل * وعلم وحکمت حقنده بیورر * ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا * وحضرت علی کرم الله وجهه بیوررلر * بیت * رضینا قسمة الجبار فینا * لنا علم وللاعداء مال * فان المال یفنی عن قریب * وان العلم باق لایزال * فاذا کان کذلك مثنوی اجل نعم الهیدر ز یراز بدهٔ معانیٔ قرآنی ومغز اسرار کلام ربانیدر پس سالك که بو نعمته فائز وحائز اوله اکا واجبدر که دائما شکر وثنادن خالی اولمیه تا واهب النعم ومفیض الجود والکرم اول شاکر اولان سالکی بو کلام ولایت انجامك حقایقنه واصل قیله (ولا یکون الا ما یرید) حال بوکه هیچ برشیٔ موجود اولمز الا شول شیٔ که انی الله تعالی دیلر اولان اولدر * شعر * ومما شجانی اننی کنت نائما * اعلل من برد بطیب التنسم * ومما شول شیدندر که شجانی بنی محزون قیلدی شجو حزنه دیرلر اننی تحقیقا بن کنت نائما نائم اولدم یعنی بنی چوق نسنه لر محزون ایلدی جمله دن بری بو مصیبتدر که تحقیقا بن نائم اولدم اعلل تفعیل بابندن فعل مضارعك نفس متکلمیدر معلوم صیغه سی اوزره ومجهول صیغه سی اوزره قرأت اولنمق دخی جائزدر تفعیل بابنك بناسی کاه اولور که ازاله ایچون کلور مثلا قشرته دیرلر بن انك قشرنی ازاله ایلدم دیمك معناسن ویررلر بونده دخی ازاله ایچون اولمقده جائز وازاله ایچون اولمقده جائز ازاله ایچون اولدیغی اوزره معنی اعلل اکر صیغهٔ مجهول اوزره قرأت اولنورسه تحقیقا بن نائم اولدم علتمز مصفا اولدیغم حالده اکر صیغهٔ معلوم اوزره قرأت اولنورسه تحقیقا بن نائم اولدم ازالهٔ علت ایلدیکم حالده دیمك اولور واکر ازاله معناسی مراد اولمزسه معنا بویله اولور تحقیقا بن نائم اولدم اظهار علت و بهانه ایلدیکم حالده شول بردنکه اول طیب تنسمله یعنی تنفسله ایدی اعلل جمله سی اعرابدن محلا منصوب کنت نك فاعلی ضمیرندن حال واقع اولور من برده من اعلل به متعلقدر بطیب ده باء مع معناسنه در تنسم تنفس معناسنه در محصول معنی بیت اولدر که بنی محزون ایلین شیدندر که تحقیقا بن نائم وغافل اولدم بردهوادن طیب تنفسله تعلل و بهانه ایلدیکم حالده یعنی هوانك اعتدالی اوزره اولان برد ولطافتدن صفای تنفس وطیب تروحله نفسی مشغول ایلدیکم حالده که بن نائم وغافل اولمش ایدم * شعر * (الی ان دعت ورقاء فی غصن ایکة * تغرد مبکاها بحسن الترنم) ورقا رماد اللون اولان حمامه یه دیرلر طیران وتصاعده سائر حمامه دن اسرعدر واول لونده اولان هوایه پرواز ایلدکده کورنمز ایکه میشه یه دیرلر والغرد بفتحتین شنلك وشادیلك ایتمکدر حسن صوتدن غرد الطائر دیرلر اذا طرب فی صوته وانتی متعلقدر مقدم اولان کنت یه ورقاء فاعلیدر دعتك تقدیر کلام تحقیقا بن نائم اولدم اول زمانه دککه میشه اغاجنك بوداغنده قرار ایلین حمامه بنی دعوت ایلدی اویله ورقا که انك بکاسی حسن ترنمله خوش صدا ایلدی مبکا مصدر میمیدر بکا معناسنه بو تقدیر اوزره

تغردنك فاعلی مبکا اولور تغرد تفعیل بابندن اولوب فاعلی ضمیری تحتنده مستتر اولان هی ورقایه راجع اولوب اکا صفت اولمقده جائز وحال اولمق دخی جائزدر بو تقدیر اوزره مبکا مبتدا و بحسن الترنم خبری اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که بن نائم اولدم میشه بوداغنده ساکن اولان رماد اللون کبوتر بنی دعوت ایدنجه یه دکن اویله کبوتر که طرب وشادیلکله اوتردی اول کبوترك بکاسی حسن ترنمله ایدی ورقا مرشدك روحندن استعاره اولدیغی تقدیر اوزره اکا بکا اسنادی ادعا ومجاز اولمز (فلو قبل مبکاها بکیت صبابة * لسعدی شفیت النفس قبل التندم) فلو قبل مبکاهاده ضمیر ورقایه راجعدر یعنی اکر اول ورقانك بکاسندن اول بن بکیت اغلیدم (صبابة) محبت بوندن (سعدی) برمحبوبه نك نامیدر که محبوبه ایچون (شفیت النفس) نفسمه شفا و بریدم (قبل التندم) ندامتدن وپشیمان اولمزدن اول (ولکن بکت قبلی فهیج لی البکا * بکاها فقلت الفضل للمتقدم) ولکن اول حمامه بندن اول بکا ایلدی فهیج لی البکا بکاها (فهیج) ده فا تعقیب ایچوندر هیج مفعوله تعدیه ایلر مفعول اولی البکاء ومفعول ثانیسی لی (و بکاها) ده ضمیر ورقایه راجعدر بکا فاعلیدر هیج نك تقدیر کلام ولکن بندن اول اول حمامه اغلدی پس انك بکاسی تهییج وتحریك ایلدی بنم بکامی فقلت فاذا کان کذلك بن دیدم الفضل للمتقدم فضل متقدم ایچوندر یعنی فضل وهنر بندن مقدم بکا ایلیوب بنی ایقاظ ایلین ایچوندر دیدم محصول بیت اولدر که بن اوائل سلوکده نائم ایدم تشکر نعم الهیه دن و یاخود اسرار سبحانیه دن وتجلیات ربانیه دن بن تعلل و بهانه ایدردم طیب نسیم هوای نفسله تا مرشد کاملك ورقاء روحی غصن ایکهٔ بدندن بنی دعوت ایدنجه یه دك پس اول کاملك ورقاء روحی تطرب وتغرد ایلدی حسن ترنمله یعنی معارف وحقایقدن تکلم ایله اکر بن اول ترنم وتکلم ایتمزدن اول صبابة لذات الله ومحبة لمرضاة الله بکا ایدوب محبوبهٔ حقیقتم ایچون عرض شوق واشتیاق ایلسم نفسمه شفا ودردمه دوا قیلردم قبل الندامه ولکن روح مرشد بندن اول اول محبوبه ایچون بکا ایدوب وعبادت وطاعت قلوب آشنا اولدی پس انك بکاسی وشوق واشتیاقی بکا تأثیر ایدوب بنم بکا واشتیاقمی تحریك وتهییج ایلدی پس بو حال مقرر ومشاهد اولیجق بن دخی دیدم واعتراف ایلدمکه فضیلت متقدمینکدر که انلرك کلاملری وارشادلری صکره کلان طالبلری وسالکلری تحریك وتشویق ایدیجیدر (رحم الله المتقدمین والمتأخرین) الله تعالی رحمت ایلسون متقدمینه یعنی سلفده مرور ایدن کباره ومتأخرینه خلفده کلوب وکلیجك سعادت شعار ولایت کردارلره (والمنجزین والمتنجزین) منجز من باب الافعال ارباب حاجاتك حاجتلرینی ادا وقضا ووعده سنه وفا ایدیجی کمسه در * متنجز تفعل بابندندر بناسی تکلف ایچوندر بونده مراد منجز اولنلره وعهده

وفا قيلنلره متشبه اولنـدر معنـي ودخي الله تعالى رحمت ايلسون اداء حاجت قيلنلره
ودخي وعده به وفا ايدنلره متشبه اولنلره ديمك اولور (بفضله وكرمه وجزيل الائه
ونعمائه) رحم يه متعلقدر يعني الله تعالى رحمت ايلسون بونلره فضليله وكرميله
وعظم آلا ونعميله (فهو) پس اول الله (خير المسؤل واكرم المأمول) كل مسؤلك
خيرلوسي وكل مأمولك اكرميدر يعني سؤال اولنان مراداتك اشرفي ومأمول اولان
مقصوداتك اكرم والطفيدر پس عارف اولدر كه خيرلو اولان مسؤلي واكرم اولان مأمولي
طلب ايليه كه اندن مراد خداى تعالى دريت * خلاف طريقت بود كه اوليا * تمنا كنند از
خدا جز خدا * بو معنى دخي جائزدر كه خير المسؤل عنه واكرم المأمول عنه * تقديرنده
اوله بو وجه اوزره معنى اول الله شول كسه لردنكه سؤال اولنور انلرك خيرلوسي وشول
كسه لردنكه امل ورجا قيلنور انلرك اكرمي ديمك اولور (فالله خير حافظا) پس
الله تعالى خيرلودر حافظ اولمق جهتندن جميع اشيادن (وهو) اول الله (ارحم
الراحمين) رحمت ايديجيلرك ارحميدر (وخير المونسين) ودخي جميع مونسلرك
خيرلوسيدر زيرا انكله انسيت قيلان ايكي جهانده بيله غريب اولمز اما اندن غيري
ايله انسيت قيلان مقرردر بهرحال مونس اولديغي شيدن مهجور وغريب اولمق
(وخير الوارثين) ودخي جميع وارثلرك خيرلوسيدر كه * ولله ميراث السموات
والارض فحواسنجه جمله موجوداته وارث اولدر پس بر كسه نك موتندنصكره
عقبنده يا دنيايه متعلق ويا دينه متعلق بعض شيلري قالسه وبعض كسه لر اول
شيلره وارث اولسه حق تعالى بو جمله وارثلرك خيرلوسيدر زيرا ملك حقيقتده
كنديسنكدر (وخير مخلف) وعوض ويريجيلرك خيرلوسيدر كما قال الله تعالى * وما انفقتم
من شيء فهو يخلفه (ورزاق للعابدين الزارعين) وزارع وحارث اولان عابدلرك
رزاقيدر يعني مزرعهٔ دنياده زراعت اخروى وحراثت معنوى قيلان عابدلر ايچون
مبالغه ايله رزق ويريجيدر وانلرى سائر ناسدن ممتاز ايدوب غناى حقيقى مرتبه سنه
ايركوريجيدر (وصلى الله على سيدنا محمد وآله الاكرمين) الله تعالى رحمت ايلسون
بزم سيدمز حضرت محمدك اوزرينه وانك اكرم اولان آلينك اوزرينه (وعلى جميع
الانبياء والمرسلين) وجميع انبيا ومرسلين اوزرينه دخي رحمت ايلسون (آمين
يارب العالمين) اى عالملرك سيد ومالكي ومربيسي سن بو دعايي قبول ايله وبوني ايشله
فقال سلطان العارفين وبرهان الواصلين وقطب اصحاب يقين ومركز دائرهٔ
اسرار دين مولانا ومولى العارفين ثبت الله اقدامنا في طريقه المتين وقدس ارواحنا
بكلامه المبين بعد تمام الديباجة العربي خطابا لشيخ حسام الدين چلبي * مثنوى *
اى ضياء الحق حسام الدين توئى * كه كذشت ازمه بنورت مثنوى) مصرع اولك
معناسى جلد اولك ديباجه سنده وجلد ثانينك دخي اى ضياء الحق حسام الدين

بيوردقلرى بيتده مفصلا مرور ايلدى تكراره حاجت يوقدر معنئ بيت اولدركه
اى حق تعالينك ضياسى اولان حسام الدين سن سنكه سنك نورك سببيله مثنوى
ماهدن ايلرو كچدى يعنى من حيث المعنى اندن ارفع وانور اولدى زيرا انك رفعتى
صورى وبونك معنويدر وانك نورى حسى وبونك عقلى ومعنوى اولان صورى
وحسى اواندن ارفع وانوردر زيرا انك رفعتى قشر منزله سنده وبونك رفعتى اكا
نسبت مغز منزله سنده در وآنك نورى ظلمت محسوسه يى ازاله ايدر وبونك نورى
ظلمت معقوله يى پس ظلمت محسوسه يى ازاله ايلمسندن ظلمت معقوله يى ازاله ايلين
اشد واقوادر انك نورى زياده وناقص اولمقده وبونك نورى هردم ترقى قيلمقده
وكامل اولمقده در وانك نورى دنيوى وبونك دينى واخرويدر پس هر وجهله بونك
نورى انك نورندن اعلى واسنى در نور القمر مستفاد من الشمس كلامنك حسبنجه اكر
اول نورى آفتابدن الديسه وانك منورى شمس صورى اولديسه بو نورى شمس
ديندن الدى وبونك منورى آفتاب معنوى يعنى وارث حضرت نبوى اولان شيخ
حسام الدين چلبى اولدى پس * ان لله عبادا قلوبهم انور من الشمس * حديثنك
مقتضاسنجه بو حضرتك نورى او شمس صورينك نورندن اقوى وانور اولمسى
اهل دله فتى ظاهر وروشن كلدى وجلد اولك ديباجه سنده بو حضرتك شرف
ونسبى حقنده القت الشمس عليه رداءها (وارخت النجوم لديه اضواءها) بيورملرى
دخى شمسك ونجوم صورينك حضرت چلبى يه وانك نسب معنويسنه تذلل قيلمسنه
وانك نورى قتنده اضواء نجوم ليس بشيء اولمسنه دلالت وشهادت قيلور ابو الحسن
شاذلى حضرتلرى دير كه لو كشف من نور المؤمن الناقص لطبق ما بين السماء
والارض فما ظنك بنور المؤمن الكامل ولقد سمعت شيخنا ابا العباس قال لو كشف عن نور
الولى لعبد لان اوصافه من اوصاف الله ونعوته من نعوته پس حسام الدين افنديك
نورى حق نورى اولديغنه شاهد ضياء الحق لقبيله حضرت مولانا انلرى ذكر
ايلمسى كافيدر چونكه اول حضرتك نورى نور حق اولجق انك نورى سببيله
كتاب مثنوينك ماه وانجمدن ايلرو كتمسى وظلمات معنويه نك وجودنى ازاله ايتمسى
شبهه وشائبه دن عارى وبريدر * مثنوى * همت عالى تواى مرتجا * مى كشد اين
راه خدا تا بكجا) همت عزيمت قلبه ديرلر عالى وسافل اولمغه قابلدر همت عاليه
محبوب وهمت سافله مبغوض ومغضوبدر كما قال عليه السلام ان الله يحب معالى
الهمم ويبغض سفسافها زيرا بر كار ظهوره كلمز الا همت عاليه ايله وبر صفت كمالى
بولمز الا عزيمت ساميه ايله نته كم حسام الدين افنديك همت عاليه سى بوكاري بيثال
ماثنه ايلتمش وبو امرذى بالى كماله واصل ايتمشدر پس انلرك همت عاليه سى
بو كلمات ساميه يى مرتبهٔ كماله چكديكنه ومقام اعلايه ايصال ايتديكنه اشارت

ابدوب بیوردلر ای محل حصول رجاسنك عالی همتك بومثنوی شریفی خدا
بیلورقنده چکر یعنی رفعت وشانده انی نه مرتبه یه ایرکوررحاصل کلام ونتیجهٔ مرام
بوبله دیمك اولورکه سنك عالی همتك ای محل حصول رجای خلق بومثنوی بی
برمرتبه یه چکرکه رفعت وشرفده نه مرتبه بوله جغنی وحجمده نمقدار اوله جغنی
وعلوم ومعارفده واسرار ولطائفده نه ظهوره کله جکنی خدای تعالی بیلور مثنوی
شریف قبل الظهور امور غیبیه دن ایدی وامور غیبیه یه مطلع اولمز الا خدا
ودخی علم غیب ایچون اجتبا وارتضا ایلدیکی انبیا کماقال تعالی فی آخر سورة
آل عمران * وماکان الله لیطلعکم علی الغیب ولکن الله یجتبی من رسله من یشاء
* وقال فی آخر سورة الجن * عالم الغیب فلایظهر علی غیبه احدا الا من ارتضی
من رسول) بوآیتلر اولیانك علم غیبه مطلع اولمسنی نفی قیلمزسه کم انبیانك دخی
بغیر وحی ولااجتباء مطلع اولمسنی مستلزم اولمز بلکه حق تعالی انبیایه وحی ایلرسه
بیلورلر واولیایه دخی اکر الهام قیلرسه اندن اکاه وخبیر اولورلر دیمك اولور چونکم
حق تعالی برکارك نتیجه سنی برنبی یه و یاخود بر ولی یه بیلدرمسه انك علمی حضرت
حقه تفویض قیلورلر ودیرلرکه اکرچه بوکاری بز اشلرز امانهایتنه عالم دکلز نتیجه سنی
خدا بیلورنته کم * وماتدری نفس ماذاتکسب غدا * آیت کریمه سنك خواسنجه
ولینك مستقبلده نه ظهوره کله جکنی بغیر الهام بیلدیکنی واکاه اولمدیغنی اشعار
ایلمکدن اوتری حضرت مولانا ولی کامل ایکن می کشد این را خدا داند کجا دیوب
نتیجهٔ کاره وعاقبت امره اولان علمی خدای تعالی یه تفویض بیوردی والله اعلم
《مثنوی》 کردن این مثنوی رابسته * میکشی آن سوی که دانسته *
مثنوی پویان کشنده ناپدید * ناپدید ازغافلی کش نیست دید) ای حسام
الدین بومثنوینك کردنی سن بغله مشسن مثنوینك کردنی بغلمق اول حضرتك
مثنویده کیف مایشاء تصرف قیلمسندن ومثنوی بوینی بغلوبنده کبی اول حضرته
کمالیله مطیع ومنقاد اولمسندن کنایه در چکرسن انی هرجانبه که بیلمشسن والله علیله
اول جانبه اکاه اولمشسن مثنوی یلجی ومنجذب اولوب کیدیجیدر وانی جذب ایدیجی
پنهان وناپدیددر لیکن شول برجاهل وغافلدن ناپدید وخفیدرکه انك دیدهٔ حقیقت
بینی یوقدر امادیدهٔ حقیقت بینی اولان عارف وعاقله بونك کشنده سی اظهر من
الشمس واشهر من الیوم والامسدر زیرا اصحاب بصیرت قتلرنده فی الحقیقه بونك
کشنده سی ومرتبهٔ کماله واصل کننده سی خدای تعالیدر بومعنی ایسه اهل غفلته
نسبت زیاده خفی واهل حقیقته بغایت ظاهر وجلیدر 《مثنوی》 مثنوی
راچون تومبدأ بوده * کرفزون کردد تواش افزوده) ای ضیاء الحق حسام الدین
مثنوی شریفك تألیفنه چونکم سن مبدأ اولمشسن وانك ظهورنی اول امرده سن

استدعا قیلمشسن اکرفزون اولورسه انی سن زیاده ایلمشسن وتطویل وتفصیله بادی
وباعث سن اولمشسن 《مثنوی》 چون چنین خواهی خدا خواهد چنین * میدهد
حق آرزوی متقین) چونکم سن بویله استرسن خدای تعالی هم بویله استرحق
سبحانه وتعالی متقی بنده لرینك آرزوسنی ویرر وانلری مقصود ومرامنه ایرکورر
متقیلردن مراد بونده اولیاء الله اولور زیرا تقوانك اعلی مرتبه سی ماسوادن
پرهیز درکه بومرتبه اولیایه میسردر 《مثنوی》 کان لله بوده در ماضی *
تاکه کان الله پیش آمد جزا) ای برکزیده کان لله اولمشدك ماضی ده تاکه کان الله
حضورکه جزا کلدی یعنی * من کان لله کان الله له * حدیث شریفنك
موجبنجه سن مقدما جمیع امورده الله ایچون اولدك وکندیکی انك مراد ورضاسی
اوزره اولمقده بذل قیلدك تاکم حق تعالی حضرتلری دخی سنك مرادشریفك
ورضای لطیفك اوزره اولمغی سکا جزا ویردی وسنی مرید ایکن مراد مرتبه سنه
ایرکوردی 《مثنوی》 مثنوی از تو هزاران شکر داشت * دردعا وشکر کفها
برفراشت * درلب وکفش خدا شکر تودید * فضل کرد ولطف فرمود ومزید)
حضرت مولانا استعارهٔ مکنیه قاعده سی اوزره مثنوی شریفی منعمه شاکر اولان
وال یوقاری قالدروب مولاسنه خیر دعا قیلان بندهٔ صالح منزله سنه تنزیل ایدوب
بیورمشلردر ایکی نکته یی افاده ایچون نکتهٔ اول مثنوی شریف فی الحقیقة منعمنه
عارف وانك نعمتنه شاکر بر شخصدر دیمکی افاده ایلرکه حروف وکلمات منعملرینه
عارف اولملری واکا تسبیح وتحمید قیلملری (وان من شیٔ الایسبح بحمده) آیت
کریمه سیله ثابت اولمش واوچنجی جلدده مارکیر حکایه سنده * پارهٔ خاکی تراچون
مردساخت * بینده تحقیق اولنمشدر وجلد اولده قبول کردن خلیفه هدیه
رابیانده * اولابشنوکه خلق مختلق * ابیاتنك شرحنده حروف وکلماتك سائر
امم کبی برامت اولدیغنه وایچلرندن بعضیسی نبی وبعضیسی رسول مرتبه سنده اولدیغنه
اشارت اولنمش وفتوحات مکیه دن حضرت شیخ اکبر کلامیله استشهاد قیلنمشدر
پس هرشیئك حق تعالی یه عارف اولمسی واکا تسبیح وتحمید قیلمسی عند اهل التحقیق
محقق اولدیسه مثنوی شریفك مظهر حق اولان ولی خدایه عارف اولمسی واکا
شکروثنا قیلمسی عند العرفا مقرر ومصدق اولور علماء ظاهر آیات واخبارده وکلمات مشایخ
کبارده بو اسلوب اوزره واقعه اولان کلمات لازم کلسه استعارهٔ تخییلیه تعبیر ایدرلر
اما علما ربانیه بونك حقیقتنه عالم اولوب تحقیق سمتنه کیدرلر ونکتهٔ ثانی * فن
بلاغت اوزره سببك احوالنی مسببه اسناد قیلندن وذکر سبب ارادهٔ مسبب
سیلندن اولور که مثنوی شریف خوان اولنلرك شاکر اولملرینه و بونعمت
عظمانك منعمی ایچون ال قالدروب خیر دعا قیلرینه سببدر وانلر مسبب اولور

پس انلرك حالی بوكا مسند اولمش اولور و بوذكر اولنوب انلرك احوالی مراد اولمش
اولور پس بو مقدمه معلومك اولدیسه معنیٔ ابیات شریفه اولدر كه ای حسام الدین
چلبی مثنوی شریف سندن هزاران شكرلر طوتدیكه اول سنك انعام واحسانكه
عارفدر وسكا شكرگزار اولمقده مقیم وواقفدر عبد شاكر كبی دعاده وشكر وثناكی
اداده اللر ین یوقاری قالدردی بومعنی نكتهٔ اول اوزره در نكتهٔ ثانی اوزره معنی
ای حسام الدین چلبی مثنوی خوانلرینه واصل اولان مثنوی خوانلرسندن اوتری
هزاران شكر طوتدی وسكا خیردعا وشكر وثنا ایلكده اللرین یوقارو ایتدی بندهٔ شاكر
كبی اولان مثنوینك دیلنده والنده خدای تعالی سنك شكركی كوردی یاخود معنی
بو مثنوی خوانه واصل اولان مثنوی خوانك النده ودیلنده چونكم خداسنك
شكریكی كوردی اكا فضل واحسان ایلدی والطف زیاده لك یوردی كه شاكر اولانه
مزید فضل واحسان انك شانندندر دیمك اولور نته كم افاده یوررلر ﴿مثنوی﴾
زانكه شاكررا زیادت وعده است * آنچنانكه قرب مزد سجده است) زیراكه
شاكر اولنلر ایچون زیاده لك وعده اولنمشدر * كما قال الله تعالی (لئن شكرتم لازیدنكم)
كه شكر موجب ازدیاد نعمتدر انجلین كه قرب الهی مزد سجده واجر طاعتدر نعمتك
زیاده لكن استرسك شكر قیل وقرب حقه واصل اولمق دیلرسك ساجد اولكه
بنده ر بیسنه ساجد اولدیغی حالده زیاده قریب اولور ﴿ مثنوی ﴾ كفت
واسجد واقترب یزدان ما * قرب جان شد سجدهٔ ابدان ما) بزم یزدانمز سورهٔ
علقك آخرنده * واسجد واقترب * بیوردی بزم ابدانمزك سجده سی جانلرمزك
قربی اولدی یعنی روحلرمزك حضرت حقه قریب اولمسنه سبب اولدی
سورهٔ علقك آخریدر تفسیری وتحقیق برقاج محلده مرور ایلدی جمله دن جلد
ثالثده رسیده خواجه وقومش بیاننده اولدی بوسجده یه حضرت شیخ اكبر
سجدهٔ قرب دیمشدر زیرا سالكی جناب حقه قریب قیلر نته كم بو حدیث
شریف دلالت ایلر * اقرب مایكون العبد الی ربه وهو ساجد) اقرب مبتداء در
* مامصدریه در * وهو ساجد ده واو حالیه جمله سی خبر منزلنده در تقدیر
كلام اقرب كون العبد یعنی عبدك اقرب اولمسی ربیسنه ساجد اولدیغی حالده در
﴿مثنوی﴾ كرزیادت میشود زین رو بود * نه از برای بوش وهای وهو بود)
مثنوی شریف اگر زیاده اولورسه بو جهتدن زیاده اولور یعنی مثنوی سكا شاكر
اولدیغی وخیردعا قیلدیغی بو وجهدن زیاده اولور كثرت وجمعیتدن اوتری وهای
وهودن اوتری دكل یعنی جمعیت عوام وطمطراق ریای انام ایچون زیاده اولمز
بلكه منعمنه شاكر اولدیغی ودعا وثنا قیلدیغندن زیاده اولور وكالن بولور ﴿مثنوی﴾
بانو ماچون رز بتابستان خوشیم * حكم داری هین بكش تامیكشیم) حسام الدین چلبی

بزسنكله اوزم چبوغی تابستانله خوش اولدیغی كبی خوشز حكم طوترسك بو خصوصده
اكا اول چك بو مثنوی یی تا بزهم چكه لم سكا تبعیتله یعنی زیاده ایده لم تاشا الكلره نفعی زیاده
اوله وانلری نجه معارف واسراره دخی ایصال قیله ﴿مثنوی﴾ خوش بكش این كاروان را
تا بحج * ای امیر صبر ومفتاح الفرج) بو بیتده علی طریق الاستعاره حسام الدین افندی یی
امیر حجه ومعانی وابیات مثنوی یی حجه كیدن قوافله ووصول الی اللهی حجه تشبیه ایدوب
اول حضرته خطاب یوررلر بو كاروان معانی و بو ابیات مثنوی یی حجه دك خوش چك
یعنی كعبهٔ حقیقته ومقصود سالكان طریقت اولان مرتبهٔ ر بوبیته دك قائد اول ای
امیر الصبر ومفتاح الفرج اولان صبرك اوزرینه حاكم ومتصرف اولمق معناسنی اشعار قیلور
بعض نسخه ده صبرله مفتاحك ما بیننده واو عطف واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی
صبرك ومفتاح فرجك امیری دیمك اولور اما مفتاح الفرج صبر اولمغی اقتضا قیلور
چوقلق مقبول دكلدر و بعضی شارحلر الصبری معرف باللام یازوب معنانی ای امیر صبر
فرجك مفتاحیدر دیمشلردر لكن صحیح اولان نسخه لرك اكثرنده صبر معرف باللام
دكلدر وامیر صبره اضافتله درو صحیح اولان نسخه ومعنی بودر كه تحریر اولندی فلیحفظ
﴿مثنوی﴾ حج زیارت كردن خانه بود * حج رب البیت مردانه بود) حج شریعتده
خانهٔ كعبه یی اركان مخصوصه اوزره زیارت ایلمكدر بوسهلدر بینك صاحبنی زیارت
وطواف ایلمك مردانه اولور یعنی ارلك اولور هر كسك اكا استطاعتی اولمز بلكه غنای
قلبله غنی اولان مردانه میسر اولور ﴿مثنوی﴾ زان ضیا گفتم حسام الدین ترا
* كه تو خورشیدی واین دووصفها) ای حسام الدین سكا اول سببدن ضیا دیدم
كه سن فی المثل خورشیدسن و بو ایكیسی یعنی ضیا وحسام وصفلردر سكا ضیا آفتابك
كندی یه ونورینه وحسام تیغ برانه دیرلر پس حسام الدین چلبیده بو ایكی صفت
موجود اولدیغیچون حضرت مولانا انلره ضیاء الحق حسام الدین بیوردیلر
﴿مثنوی﴾ كین حسام واین ضیا یكیست هین * تیغ خورشید از ضیا باشد یقین) كاه
اول ای مستمع كه بو حسام و بو ضیا حد ذاتنده بردر یقین بودر كه خورشیدك تیغی
ضیادن اولور قطع ظل وظلمت ایلدیكی اعتبار ایله حسام دینور ونیر بالذات ومنور
كائنات اولدیغی اعتبار ایله ضیا تعبیر اولنور ﴿مثنوی﴾ نور از آن ماه باشد وین
ضیا * آن خورشید این فروخوان از نبا * شمس را قرآن ضیا خواند ای پدر *
وان قمر را نور خواند این رانكر) نور ماهك حالی ولایق اولور و بو ضیا خورشیدك
آن ولایقیدر بونی قرآندن اوقو نبا اصلنده نبی ایدی قافیه ایچون یا الفه قلب
اولندی شمسه حضرت قرآن ای پدر ضیا اوقودی واول قمره نور اوقودی بوكا
نظر ایله سورهٔ یونسده اولان آیته اشارت بیوررلر * هو الذی * اول الله دركه *
جعل الشمس * آفتابی قیلدی * ضیاء * ای ذات ضیاء ضیا صاحبی قیلدی

* والقمر نورا * وقری نورنور صاحبی قیلدی علمانك قولی بودركه اكر نیرنور
بالذات نورایسه اكا ضیاد یرلر واكر بالعرض ایسه اكا نیرنوردیرلر پس آفتاب نیر بالذاتدر
انكچون ضیا بیوردی وقر نیر بالعرضدر انكچون نور بیوردی قر آفتابه هرنه مقدار مقابل
اولورسه اولقدر منیر اولور پس حضرتك حسام الدین چلبی یه ضیاء الحق تعبیری مرتبهٔ
قطبیتده نیر بالذات اولدیغندن اوتوریدر * وقدره منازل * ضمیر هر برینه راجعدر
علی سبیل البدل یعنی شمس وقردن هر برینه تقدیر ایلدی فلكلر اوزره منزللر و برجلر
* لتعلموا عدد السنین والحساب * تاكم سز بیله سز سنه لرك عددنی والحساب دخی
ایام وشهورك اوقاتنی معاملات وتصرفاتكزده ﴿مثنوی﴾ شمس چون عالی تر آمد
خود زماه * پس ضیا ازنور افزون دان بجاه) شمس چونكم من حیث المرتبة
والشرف ماهدن خود عالی تركلدی پس نوردن ضیالی هم افزون وافضل بیل جاه
وشرف سبیله ﴿مثنوی﴾ پس كس اندر نورمه منهج ندید * چون بر آمد آفتاب
آن شد پدید) چوق كمسه ماهك نورنده منهجی كورمدی چونكم آفتاب ظهوره كلدی
اول طریق پیدا واشكار اولدی ماهدن مراد علمای ربانیه در وآفتابدن مراد قطبیته
ایرن منبع اسرار ومعدن انواردر پس چوق كمسه لر اولور كه قلت بضاعت وضعف
بصیرتلری سبیله علماء ربانیه نك نورلر شادیله طریقی كوره مز ومقصوده ایره مز
چونكم آفتاب الهی اولان كامل ومكمل ظهوره كله واول بی استعداد اولنلری طریق
حقه دعوت قیله انك اقوی اولان نوری واوفی وانور اولان ارشادی سبیله اول بی
حاصللر طریق حقی كوررلر وكندولری مقصود حقیقی جانبنه ایركوررلر ﴿مثنوی﴾
آفتاب اعراض راكامل نمود * لاجرم بازارها در روز بود) آفتاب الوان واعراضی
كامل كوستردی لاجرم بازارلر كوندزده اولدی اعراض عرضك جمعیدر عرض متاعه
دیرلر بعض نسخه ده اعواض واقع اولمشدر اعواض عوضك جمعیدر بوتقدیر اوزره
معنی آفتاب عوضلری كامل كوستردی دیمك اولور عوضلردن مراد مبیع ومتاع
مقابله سنده ویریلان ثمنلر اولور ﴿مثنوی﴾ تاكه قلب ونقدنیك آید بدید *
تابود از غبن واز حیله بعید) تاكه قلب ونقد نیك بدید اوله یعنی ابو ظهوره كله
تاكم غبن وحیله دن بیع وشرا ایدنلر بعید اوله ﴿مثنوی﴾ تاكه نورش كامل آمد
درزمین * تاجران را رحمة للعالمین) تاكه اول آفتابك نوری زمینه كامل كلدی
تاجرلره عالملر ایچون رحمتدر رحمت بومحلده مرفوع اوقنور یعنی چونكم آفتابك
نوری زمینه كامل كلدی تاجرلر ایچون رحمت عامه اولدیكه انك نوری واسطه سیله
غبن وضرردن وخسران وخطردن بری اولورلر كذلك آفتاب الهی اولان
مرشد كاملك نوری زمین دینه چونكم ماه وانجم كبی اولان علمانك نورندن انور
واكمل كلدی تاجران آخرت وسالكان طریقت ایچون رحمت عامه كلدیكه انك

نورهدایتی واسطه سیله غدارلرك حیله ومكرلردن امین اولور وغبن وضرردن
نجات بولور ﴿مثنوی﴾ لیك بر قلاب مبغوضست سخت * زانكه ازوشد
كاسد اورا نقد ورخت) ولیكن قلاب اوزره آفتاب انور محكم مبغوضدر بعض
نسخه ده واوایله واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی لیكن قلاب خائن اوزره آفتابك
ظهوری مبغوض ومشكل وشدیددر اول سببدنكه اول آفتاب نوردن كاسد اولدی
اول قلابك نقد مزخرفی ورخت مزوری ﴿مثنوی﴾ پس عدوی جان
صرافست قلب * دشمن درویش كه بود غیر كلب) پس قلب اولان كمسه صراف
نقود علوم وعرفان اولان كاملك جاننك دشمنیدر درویشك دشمنی كلبدن غیری كم
اولور وكلب درویش سیرت اولنلرك دشمنی اولمسنه سبب اولدركه فقر تام صاحبی اولان
درویش آینهٔ صافی كبیدر كلب انك مرآت وجودنده كندو نقش خبیثنی كوروب
اكا عداوت وعوعو ایلرنته كم حكایت اولنوركه بایزید حضرتلرینك ساكن اولدیغی
شهرك خلقی بركون مصلی یه چقوب بعده شهر جانبنه رجوع ایلیوب شهرك
قپوسندن ایكشر اوچر اولوب ایچرو كیردكن برعارف قپونك قتنده طوروب بونلری
سیر ایلردی واول موضعه قریب بركلب یاتمش ایدی بوقدر ناس اول كلبك یانندن
كلوب كچدیلر اصلا انلره اورمدی وباش دخی قالدرمدی مكركه بایزید حضرتلری
اول قومك جمله سنك اخرنده ایدی اول دخی كلوب كچركن كلب انی كوروب شیرانه
عربده ایدوب حمله برله اوروب حضرت بایزید نیجه زحمتله اندن كذر قیلمش اول
عارف بوحالی كوروب زیاده متعجب اولمش آخر الامر بونك سرنی وحكمتنی بنه
بایزید حضرتلرندن صورمق كركدر دیوب حضرت بایزیده كلوب بوحال عجیبك
سرندن استفسار قیلمش بایزید حضرتلری اكا جواب ویروب بویله دیمش كه یا اخی
نحن مرآة مجلوة قدیری كل احد فینا صورته * صوفیان اهل صفا آینهٔ مصفا
كبیدر هر كس انلرك وجودنده كندینك نقش صورتلرن كوررلر چونكم حال بویله در
اول كلب بكا نظر ایلیوب بنم مرآت وجودمده كندو شكل خبیثنی كوروب اول
ایلدیكی عوعوار وعداوتلرینه كندو صورت خبیثنه در مرآت مصفایه دكلدر فهم
ایله بیوردی پس بونده درویشدن مراد صراف اسرار ومعارف اولان مرشد
كاملدركه فقر تام صاحبیدركه حقیقتده درویش اولدر پس كلب سیرت اولان كلب
درویش صفت اولان صراف نقود حكمت ومعرفتك جاننك عدوسی اولمشدر انكچونكه
صراف انك عیبنی بیلور وانی خریدار اولنلره اظهار قیلور پس لازم اولوركه قلاب
طریقت وكذاب پرخدیعت صراف بازار حقیقت اولان عارف وكامللره دشمن اوله
وبغض وعداوت قیله ﴿مثنوی﴾ انبیا با دشمنان بر می تنند * پس ملائك رب سلم می
زنند) انبیای كزین صلوات الله علیهم اجمعین دشمنلر یله جنك ایلرلر پس ملائكه رب سلم

اوررلر یعنی انبیای عظامك ملامتی ایچون رب العزته دعا ایدرلر بویله دیو ﴿مثنوی﴾
کین چراغی راکه هست او نور کار * از پف دمهای دز دان دور دار) که
بو چراغی که اوز یاده نوراو وضیا اودر الهی دزدلر وشقی اولان بی خبرلرك پفندن
ونفسلرندن ایراق طوت که انلرالله نورنی دهانلریله اطفا ایلمك استرلر ﴿مثنوی﴾
دزد وقلا بست خصم نور بس * زین دوای فریاد رس فریا درس) نورك
خصم وعدوسی انجق دزد وقلابدر انك ایچون که نور انلرك عیوبنی اظهار ایلر
بواجلدن بونلرك هر بری ظلمت پرست اولورلر وروشناق اولمین محلی سورلر زیرا ظلمت
کندیلرك کارنه معیندر ونور ایسه قباحت وفساد لرنی مظهر ومبیندر پس قطاع
طریقت وقلاب شریعت اولنلرك حسب حالی بودرکه بوایکیسندن ای فریادرس
اولان خداساده دل اولان و بی تمیز قالان کسه لرك فریادنه ایرش تا اول خائنلر سلیم
القلب اولنلره ضرر ویرمیه لر وانلری خذلان وخسران مرتبه سنه ایرکورمیه لر
﴿مثنوی﴾ روشنی بردفتر چارم بریز * کافتاب از چرخ چارم کرد خیز) ای ضیای
حق اولان حسام الدین سنکه خورشید فلك یقینسن دفتر چارم اوزره روشنلك دوك
زیراکه آفتاب عالمتاب چرخ چارمدن قالقدی یعنی طلوع وظهور ایندی پس مثل
ذلك ای آفتاب معنوی دفتر رابع مثنویدن سنك دخی نور باطنك طالع ولامع اولسون
وظهور قیلسون اکرچه خطاب فریادرس اولان خدایه دخی اولمق جائزدر یعنی
ای فریادرس اولان خدا دفتر چارم اوزره روشنلك دوك الی اخره ولکن حسام الدین
چلبی به اولمق سیاق وسباقه انسبدر ﴿مثنوی﴾ هین زچارم نور ده خورشید وار
* تابتابد بر بلاد و بردیار) اکاه اول بو چارم دفتردن خلق عالمه نور ویرسن دخی
خورشید کبی تا بو جلد رابع تابان اوله وطلوع قیله بلاد ودیار اوزره تا طالب انوار
الهی اولنلر بوندن مستنیر اوله لر واستفاده قیله لر ﴿مثنوی﴾ هرکش افسانه
بخواند افسانه است * وانکه دیدش نقد خودمردانه است) هرشول کسه که بو کتاب
کریمی افسانه اوقودی افسانه در یعنی هرشول اهل ظاهر وفهمی قاصر که
بو کتاب ظاهرینك اسرار وحقایقنه مطلع اولمیوب افسانه اوقودی بو کتاب
مستطاب اکا افسانه در و یاخود اول کسه افسانه در یعنی بی معنی قصه کیدر
واول کسه که بونی نقد بالی وحسب حالی کوردی مردانه در پس بونی کندی به
نقد وقت بیلنلر مردان الهی اولورلر و بوندن ربانی وروحانی اولنلر لذت آلورلر
فرعون سیرت وقبطی طبیعت اولان نفسانی وشیطانیلر بونك زلال معانی
واسرارندن محروم قالورلر ﴿مثنوی﴾ آب نیلست و بقبطی خون نمود *
قوم موسی رانه خون بود آب بود) بو مثنوی شریف فی المثل آب نیلدر وقبطی یه
یعنی فرعون قومنه قان کورندی قوم موسایه خون اولمدی آب اولدی یعنی بو کتاب

مثنوی نیل صوبی کبیدر که شیطانی ونفسانی اولنلره بی ذوق و بی لذت کورندی
وقلب موسی اوزره سیر قیلنلره وتابع انبیا اولنلره بی ذوق کورنمدی بلکه آب حیات
وعذب فرات کورندی بو محله مناسب اولان بیتك تفسیری و بو بیته موافق
اولان معانینك تحقیق وتقدیری دیباجهٔ عربیده وهو کنیل مصر شراب للصابرین
وحسرة علی آل فرعون والکافرین * قولنك شرحنده مرور ایلدی نفحات
مولانا جامیده قدس سره بویله واقع اولمشدر که روزی چلبی حسام الدین کفت که
وقتی که اصحاب مثنوی مخدوم رامیخواندند واهل حضوردر نور آن مستغرق می
شدندمی بینم که جماعتی علیان بکف دوز باشها وشمشیرها کرفته حاضر میشوند
وهرکه از ترا باخلاص اصغا نمی کند بیخ ایمان اوراوشاخهای دین اورا می برند
وکشان بر کشان بمستقر سقر می برند خدمت مولانا فرمودند که چنانست که دیدی
﴿مثنوی﴾ دشمن این حرف این دم درنظر * شد ممثل سرنکون اندر سقر *
ای حسام الدین تودیدی حال او * حق نمودت پاسخ افعال او) بو حرفك دشمنی
یعنی بو مثنوینك منکری بو دمده نظر کده سقر ایچره باشی آشغه ممثل اولدی و بونك
منکرلرندن برینك جهنم ایچره اولان سوء حالی برسبیل تمثیل سکا ظهور ره کلدی
ای حسام الدین اول منکرلرك حالنی سن کوردك حق تعالی سکا انك افعالنك جوابنی
وجزاسنی کوستردی ﴿مثنوی﴾ دیدهٔ غیبت چوغیبست اوستاد * کم مبادازین
جهان این دید وداد) ای حسام الدین چلبی سنك غیبك کوزی مشاهده ومکاشفهٔ
امور غیبیه واسرار لاریبیه ایلکده غیب کبی اوستاددر بو جهاندن و بو جهانك اهلندن
بو مشاهده وعطا اکسك ونابدید اولمسون دیمك اولور امابعض نسخه ده جوغیبست
برینه جوعینست واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی ای حسام الدین سنك غیبك
کوزی عینك کبی اوستاددر دیدهٔ غیبدن مراد بصیرت دید کلری کوکل کوزیدر که
عالم غیبی کورن اولدر نتکم ظاهری بصر کورر والوان واشکالی ادراك قیلور
بصرده ضعف وقوت نیجه قابل اولورسه بصیرتده دخی ضعف وقوت اولمق اویله
قابلدر بعض ولیلرك بصیرتی بر مرتبه نورانی وحقیقت بین اولورکه چشم پاك و بی
عیب عالم ظاهرده اولان الوان واشکالی نیجه مشاهده قیلورسه اول غیبده اولان
امور واسراری بعینها اویله مشاهده قیلور پس انك دیدهٔ غیبی عینی کبی اوستاد
اولور بو جمله دن حسام الدین افندی حضرتلرینك امور غیبی کمالیله مشاهده
ایلکده بصیرتلری صور ظاهره یی مشاهده ایلین بصرلری کبی غلطبین اولمیوب اوستاد
حقیقت بین اولدیغنی اعلام وافهام ایچون مدح بیوروب دیرلر حسام الدین چلبی
سنك دیدهٔ غیبك یعنی بصر بصیرتك عینك کبی یعنی چشم ظاهرك کبی اوستاد
وحقیقت بیندر بو جهاندن و بو جهانك اهلندن بو کورمك و بو عطا ویرمك اکسك

اولسون دیمك اولور ﴿مثنوی﴾ این حکایت راکه نقدوقت ماست * کر تمامش
مکنی ایجار واست) ای حسام الدین چلبی بوحکایت که بزجلد ثالثك اخرنده ابتدا
ایلدك بزم نقدحالمز وحسب مافی البالمزدر اکر بودردنجی دفترده آنی تمام ایلرسك
روادر ﴿مثنوی﴾ ناکسانرا ترك کن بهر کسان * قصه را پایان برو مخلص رسان)
حسام الدین چلبی کسلردن اوتوری ناکسلری ترك ایله یعنی مثنوئ شریفك طالب
ومحبلرندن اوتوری اکا طعن قیلان ومنکر اولان بدبختلری ترك ایدوب بونلرك طعن
ودقنه التفات ایله بونا تمام قصه نی پایانه ایلت ومخلصه ایرشدر ﴿مثنوی﴾
این حکایت کرنشد انجا تمام * چارمین جلدست آرش درنظام) بوحکایت حکمت
انجام اکر اوچنجی جلدك آخرنده تمام اولمدیسه بودردنجی جلدده انی نظامه
کتور وسلك بیانه دیزوب نهایتنه یتور

﴿ تمامیٔ حکایت آن عاشق که ازعسس کریخته در باغی مجهول ﴾
﴿ خود معشوقه رادر باغ یافت وعسس را از شادی دعای خیر ﴾
﴿ میکرد ومیکفت الی اخره ﴾

بو سرخ شریف اول عاشقك حکایتنك تمامیدر که عسسدن قاچدی کندونك
مجهول ونامعلومی اولان باغه کیروب حکمت الهیك معشوقنی باغده بولدی
وعسسه شادلکندن خیر دعا ایلدی ودیدی ﴿وعسی ان تکرهوا شیئا وهو خیرلکم
وعسی ان تحبوا شیئا وهو شرلکم﴾ بوآیت کریمه سورهٔ بقره ده در یعنی قریب اولور که
سز برشیئی کریه عد ایلرسز اول شیٔ سزك ایچون خیر اولور وقریب اولور که سز
برشیئه محبت ایلرسز اول شیٔ سزك ایچون شردر پس معلوم اولدیکه بوجهانك
اکثر احوالی بازکونه در نته کم کاه اولور که برشیئی خیر ظن ایدرسز شر اولور وکاه
اولور که برشیئی شرقیاس ایلرسز اندن خیرظهوره کلور نته کم بوذکر اولنان
عاشق عسسی شرقیاس ایلمش ایکن انك واسطه سیله مطلوبی اولان خیره واصل
اولدی ﴿ مثنوی ﴾ اندران بودیم کان شخص از عسس * راند اندر باغ
ازخوف فرس) اول محلده اید ککه اول شخص عسسدن زیاده خوفندن باغ
ایچره فرس سوردی ﴿ مثنوی ﴾ بوداندر باغ آن صاحب جمال * کزغمش
این درعنا بدهشت سال) کندو معشوقه سی اولان اول صاحب جمال باغ ایچره
ایدیکه انك غمندن اول عاشق سکز ییل بلا وعناده ایدی ﴿مثنوی﴾ سایه
اورانبود امکان دید * همچو عنقا نام اورامی شنید) اول محبوبه نك سایه سنی
کورمکه امکان یوغیدیکه زیاده محفوظ ومضبوط ایدی عنقا کبی انك وصفنی
اشیدر دی نته کم عنقا موجود الاسم معدوم الجسم برطیردر که خلق انك ایچق

بعض ثقاتدن نامنی وصفاتنی استماع ایدرلر وانی هر بری برکونه تعریف وظن وقیاس
ایلدکلری اوزره بروجهله توصیف ایدرلر بوجمله دن انك وصفی حقنده معتمد علیه اولان
بوحدیثدرکه ربیع الابرار نام کتابك آخرنده باب الطیرده ذکر اولنمشدر عن ابن عباس
رضی الله عنه انه قال قال صلی الله علیه وسلم خلق فی زمن موسی علیه السلام طائراسمه
العنقالها اربعة اجنحة من کل جانب ووجهها کوجه الانسان واعطاهاالله من کل
شیٔ قسطا وخلق ذکر امثلها واوحی الله الی موسی علیه السلام انی خلقت طائرین
عجیبین وجعلت رزقهمافی الوحوش التی حول بیت المقدس فتناسلا وکثر نسلهما
فلما توفی موسی علیه السلام انتقلت فوقعت بنجد والحجاز فلم تزل تأکل الوحوش
وتخطف الصبیان الی زمان خالدبن سنان وهو بعدعیسی علیه السلام وقبل النبی فشکوا
الیه فدعاالله علیها وانقطع نسلها وانقرضت وارسل الله الیها ملکا واخذها واوصلها
الی جزیرة من الجزائرچونکم عیون ناسدن غائب اولدی انك حقنده بین الناس موجود
الاسم ومعدوم الجسم دیمك ضرب مثل قالدی ﴿مثنوی﴾ جزیکی لقیه که
اول ازقضا * بروی افتاد وشد اورا دلربا) برملاقاتدن غیریکه اول قضای
الهیدن اول جوانك اوزرینه واقع اولدی واول جوانه اول زمان دلربا اولدی
وانك قلبنی اول حینده یغما قیلدی ﴿مثنوی﴾ بعدازان بسیار میکوشید او
* خود مجالش می نداد آن تندخو) اول جوان برکره ملاقاتدنصکره اولقدر
سعی ایلدی خود اول تندخو اولان محبوبه اول عاشقه مجال وفرصت
ویرمدی وآنی کندو ملاقاتنه ایرکورمدی ﴿مثنوی﴾ نه بلابه چاره بودش نه
بمال * چشم پرو بی طمع بودان نهال) نه لابه وتضرعله اکا چاره اولدی ونه مالله
زیرا اول تازه نهال چشم پرایدی یعنی غنی ومستغنی و بی طمع ایدی ﴿مثنوی﴾
عاشق هرپیشهٔ ومطلبی * حق بیالوداول کارش لبی) هرر صنعت وهر برمطلبك
عاشقی که واردر انك کارنك اولنده حق تعالی انك لبنی بولشدردی یعنی هرصنعته که
برکمسه عاشق اولدی و برمطلوبی که طلب قیلدی الله تعالی حضرتلری ابتداده اول
کمسه نك لب دهان جاننه اول مطلب واول صنعتدن برلذت و برحلاوت اذاقه
قیلدی تااول کمسه نك جان وجنانی اول مطلب واول صنعتك عاشق وطالبی اولدی
﴿مثنوی﴾ چون بدان آسیب درجست آمدند * پیش پاشان می نهد هرروز
بند) جونکم هرآسیب وهرمطلبك عاشقلری اول آسیبله یعنی اول لبنه اولان لذت
واسطه سیله وجانه طوقنان لذت سببیله اول مطلب و پیشه نك وصولنی جست وجویه
کلدیلر وانك حصولی ایچون سعی واقدام قیلدیلر انلرك ایاقلری او کونه هرکون بند
ودام قور یعنی حکمت بالغه صاحبی اولان حکیم انلری مطالبهٔ وصولدن منع ایلرزیرا
غیورلك ومانعلك صفتلری طالبلری مطلوبلرینه اسان وجهله واصل اولمغه قومزکه

تاکندولرك دخی خاصیت واثاری ظهوره کاه اکر بویله ایلمسه حق تعالی یه مانع
وغیور دینمزدی و بووصفلرك دخی اثارواحکامی ظاهر اولمزدی پس حکیم مطلق
کاه بسط ایلر وکاهی قبض وکاهی عطا ایلر وکاهی منع ایلر تا بنده بیله که قابض
و باسط ومانع ومعطی اوادر ﴿مثنوی﴾ چون درافکندش بجست وجوی کار *
بعد ازان دربست که کابین بیار) چونکم اول حکیم مطلق عاشق کار و مطلبك
جست وجوبنه براقدی اندنصکره قپویی بغلدی بویله دیوکه کابین کتور یعنی
حق تعالی حضرتلری برکسه یه ابتداده برمطلوبدن برلذت اعطا ایلر پس اول
کمسه اول لذت واسطه سیله اول مطلوبك طلبنه دوشدکدنصکره ما نعلك
صفتی انی منع ایلیوب اول بابی اکا سد ایلر اول مقصودك کابینی کتور دیو
پس برمقصودك کابینی انك قیمت و بهاسی کیبدر که اول مطلوبك وصول
وحصولنه سببدر کاه خدمت مالیه وکاهی خدمت بدنیه ایله اولور ونیاز
وتضرع وجوشش وکاهی سعی وکوشش ایله اولور چونکم جناب حق مطلوبك
وصالنی طالبدن منع ایلیه طالبه لازم اولان مطلوبنك بولنده بذل جهدوطاقت
ایلمکدر تا فتاح باب مشکلها اول بابی اکا فتح ایلیوب انك مقصودینه وصولی میسر
قیله ﴿مثنوی﴾ هم بران بومی تتندومی روند * هردمی راجی وآیس میشوند)
اول طالبلرهم اول رایحه وامید اوزره طولانورلر وکیدرلر هر برنفس راجی وآیس
اولور یعنی حضرت حقك عطا واحسانه نظر ایدوب اول مطلوبك وصالنی راجی
و بعض موانع ومدافعه نظر ایدوب انك حصولندن ناامید ومقنوط اولورلر
﴿مثنوی﴾ هر کسی راهست امیدی بری * که کشادندش دران روزی دری)
هر برکسه نك برنفع امیدی واردر که اول برنفعده برکون اول کمسه یه برقپو اچدیلر
بر بفتح الباء اولدیغی اوزره معنی بودر بر بکسر بایله احسان معناسنه اولوب وزن
ایچون تخفیف قیلنسه دخی جائز اولور بوتقدیر اوزره معنی هر برکسه ایچون
براحسان امیدی اولدیکه برکون اکا اول احسان خصوصنده برقپو اچدیلر پس
اول کمسه اول جانبه منتظر اولور که اول نفع واحسانه بکماله واصل اوله وانی مرادی
اوزره اول طرفدن کیرو بوله ﴿مثنوی﴾ بازدر بستندش وان در پرست *
برهمان امید آنشپا شدست) در بستندش ده که ضمیر غائب بیت اولك مصرع
ثانیسنك آخرنده اولان دره عائددر تقدیر معنی بویله اولور که کیرو اول قپویی
بغلدیلر واول در پرست وصف ترکیبدر قپویه طپوجی دیمك لیكن بونده توجه
قیلیجی وامیدوار اولیجی معناسنه اولور یعنی اول باب احسانه توجه قیلیجی وامید
وار اولیجی کمسه هم اول امید اوزره آنشپا اولمشدر آنشپا اولمق زیاده جست وچابك
اولمقدن کنایه‌در یعنی اول مقدما اولان احسان امیدی اوزره جست وچابك اولوب

اول احسان کوردیکی بابه توجه قیلمش ومرادینك حصولیچون پویان ودوان
اولمشدر پس حضرت حقك کاه منع وکاه عطاسی وکاه کشف وکاه غطاسی
طالبلرك خوف ورجاده اولمسنی اقتضا قیلور وکاه منقبض وکاه منبسط اولملرینه سبب
اولور بعد بسط المعارف بنه اول جوان عاشقك قصه سنه شروع ایدوب بیوررلر
﴿مثنوی﴾ چون درآمدخوش دران باغ آن جوان * خود فروشد پا بکنجش
ناکهان) چونکم اول جوان عاشق اول باغه خوش والطف ایله ایچرو کلدی
خودانك خوفندن اول جوان کیجه باغه کیده ومراد ومقصودی ایغی ناکهان
کنجه آشاغه باتدی یعنی ایاغی ناکهان دفینه یه باتوب شاد اولان کمسنه کبی بودخی
باغ ایچره ناکهان معشوقه سنی بولوب مسرور اولدی ﴿مثنوی﴾ مرعسس را
ساخته یزدان سبب * تازبیم اوددر باغ شب) حضرت یزدان تحقیق عسسی
وصال مطلوبه سبب دوزمش تاانك خوفندن اول جوان کیجه باغه کیده ومراد
ومقصودی اولان محبوبه سنك جمالنی سیرا یده ﴿مثنوی﴾ بیند آن معشوقه
را او باچراغ * طالب انکشتری درجوی باغ) اول جوان معشوقه سنی چراغله
باغك ایرماغنده برانکشترك طالبی کوره یعنی خاتمی باغك ایرماغنده دوشرمش
وکیجه ایله باغه کلمش اول انکشتری جوی آب ایچره چراغله طلب ایلر کوره مکر
اول زن دخی یوزیکن یتوروب انی طلب ایچون اول کیجه کلمش ایدی چونکه
عاشق بووصلتی کوردی و بونعمت بی زحمته ایردی ﴿مثنوی﴾ پس قرین
میکرد ازذوق آن نفس * باثنای حق دعای آن عسس) پس اول دم ذوقندن
قرین ایلدی حق تعالی حضرتلرینك شکر وثناسنه اول عسسك دعاسنی زیرا
عسس بونعمتك وصولنه سبب اولدی پس اکا دخی ثنا وخیر دعا لازم کلدی ولهذا
قال علیه السلام * من لم یشکر الناس لم یشکر الله ﴿مثنوی﴾ که زیان کردم
عسس را ازگریز * بیست چندان سیم وزر بروی بریز) اول عسسه بویله دیو
دعا ایلدیکه الهی قچمقلقدن عسسه زیان ایلدم یکرمی اولقدر سیم وزری انك
اوزرینه دوککه یعنی اکراندن قاچمسم بنی طوتوب بندن جریمه برقاچ اقچه
الوردی سن بندن الەجغی اقچه قدر یکرمی اولقدر سیم وزری اکا نثار ایلیوب عوض
و بربودعا ایلدی ﴿مثنوی﴾ ازعوانی مروا آزاد کن * انچنانکه شادم
اورا شاد کن) الهی عوانلقدن اول عسسی آزاد ایله انجلین که انك سببی ایله بن
شادم انی دخی شاد ایله ﴿مثنوی﴾ سعد دارش این جهان وان جهان *
ازعوانی وسکی اش وارهان) بوجهانده واول جهانده انی سعد طوت عوانلکدن
وسك لکدن انی خلاص ایت ﴿مثنوی﴾ کرچه خوی آن عوان هست ای
خدا * که هماره خلق راخوآهد بلا) ای خدا اکرچه اول عوانك خوی بیدر که

همیشه خلقه بلا استرلر ﴿مثنوی﴾ کرخبر آید که شه جرمی نهاد * بر مسلمانان شود اوزفت وشاد) مثلا اکر خبر کلسه که پادشاه برجرم قودی مسلمانلر اوزره اخذ مال ایچون اول قوی وفربه وشاد اولور ﴿مثنوی﴾ ورخبر آمد که شه رحمت نمود * ازمسلمانان فکند ان ابجود) واکر خبر کلسه که پادشاه مرحمت کوستردی مسلمانلردن اول ظلم ومصادره یی جود وکرمی سببیله اسقاط ایدوب رفع ایلدی ﴿مثنوی﴾ ماتمی درجان اوافند ازان * صد چنین ادبارها دارد عوان) اول عفو ومرحمتدن انك جانته برماتم دوشر عوان یوز بونجلین بدبختلکلر طوتر ونیجه بیك بونك کبی مدبرلکی و بد خولغی اختیار ایدر که جمیع بدبختلکك اقبحی وجمله سیئه بدك بدتری مسلمانلر اوزره محنت و بلا استمك وانلرك غم والمندن شاد اولمقدر واللهك مبغوض ومردود قولی بوصفتلو اولاندر مع هذا برکسه بومرتبه ده اولسه و بو بله برکسه دن برکمسنه یه ایلك کلسه واکا سبب نعمت اولسه انك حقنده خیردعا ایلك وانك شکروثناسنی سویلك اکا لازم کلور و بومحل بومعنا به اشارت قیلور نته کم اول عاشق بو یله ایلدی ﴿مثنوی﴾ اوعوانرا در دعا در میکشید * کز عوان اورا چنان راحت رسید) محصل اول عوانی دعا ایلمکه چکدی وانك حقنده دعا ایلدی زیرا عواندن اکا بونجلین راحت یتشدی ﴿مثنوی﴾ برهمه زهر وبرو تریاق بود * ان عوان پیوند آن مشتاق بود) اول عوان جمله انسان اوزره اکرچه زهر وضرر اولدی اما اول جوان اوزره نفع وتریاق اولدی اول عوان اول مشتاقك پیوندی اولدی یعنی معشوقه سنك وصالنه سبب اولدی وانی مقصودینه اولشدردی ﴿مثنوی﴾ پس بد مطلق نباشد درجهان * بد بنسبت باشد این راهم بدان) فاذا کان الامر کذلك پس جهانده بد مطلق اولمز بد نسبتله اولور هم بونی بیل یعنی هیچ برشیٔ دخی نیك مطلق وخیر محض دکلدر برموجب (وماخلقنا السماء والارض ومابینهما باطلا) حق تعالی هیچ برشیئ باطل وعبث خلق ایلمشدر کما قال ابن الفارض * بیت * فلا عبث والخلق لم یخلقوا سدی * وان لم تکن افعالهم بالسدیدة * بلکه مطلق شر محض عدم وخیر محض وجوددر برکون شیخ اکبر حضرتلری بعض اصحابیله اوتورردی بر پرده بر بد رایحه لو جیفه وار ایدی برکسه کچرکن انی قالدیروب کتوروب کندی شیخ حضرتلری اصحابنه سؤال ایتدیکه بوکسه بونی نیچون کوتردی هر بری برکونه جواب ویروب بعضیسی للتواضع والمسکنة دیدی وبعضیسی هضماً لنفسه وکسرا لکبره دیدی و بعضیسی سترا عن الناس لاسرار باطنه دیو جواب ویردی شیخ حضرتلری بیوردیلر لابل الوجود خیر محض وهو نظر الی هذه الجهة فاحتملها للخیریة * پس بروجودك برآخر وجوده شر اولمسی ویاخود خیر اولمسی نسبتله در

یوخسه مطلق شر اولمق و یاخود خیر اولمق ممکن دکلدر نته کم عسلك وجودی اکثر کمسه یه نسبت شر وضرر اولمش ایکن اول جوانه خیر ونفع اولدی وعسلك وجودینك حقنده * فیه شفاء للناس * دینلمش ایکن محرور المزاج اولان کمسه یه ضرر قیلدی پس معلوم اولدیکه جهانده نیك مطلق وکذلك بد مطلق یوقدر نته کم بیوردیلر ﴿مثنوی﴾ در زمانه هیچ زهر وقند نیست * که یکی را پاد کررا بند نیست) زمانده هیچ بر زهر وقند یوقدر که اول زهر وقند برینه آیاق و برینه آیاق باغی اولمیه یعنی بوایکی صفت هر برنده البته بولنمق مقرردر مثلا زهر مشابه سنده تلخ وقاتل اولان برشیٔ بعض اشیایه نسبت مضر ومانع وایاق باغی کبیدر امابعض اشیایه نسبت اولنسه انلرك قدرت و پایی ومعین و یاری کبیدر کذلك قند مرتبه سنده شیرین وحیاتبخش برشیٔ اولسه بعض شیئه نسبت پای خودش کبی معین وظهیردر و بعضی شیئه نسبت قید و بند کبی مانع ودامنکیردر ﴿مثنوی﴾ مریکی را پاد کررا پای بند * مریکی را زهر بر دیکر چوقند) تحقیقا هر شیٔ بو اعتبار ایله برکسه یه پای واخره نسبت پای بنددر و برینه زهر برغیری یه نسبت اولنسه قند کبیدر ﴿مثنوی﴾ زهر ماران ماررا باشد حیات * نسبتش باآدمی باشد ممات) مثلا مارلرك زهری مار ایچون حیات اولور اما اول زهر آدمی یه نسبت اولنسه ممات اولور ﴿مثنوی﴾ خلق آبی را بوددریا چو باغ * خلق خاکی را بود آن مرك وداغ) مثال آخر آب اهلنه دریا باغ و بستان کبی اولور وخاك اهلنه اول آب مرك وداغ اولور زیرا اهل خاك انده نشو ونمایه وعیش وصفایه قادر اوله مز پس دریا بر طائفه یه نسبت خیر ونافع وبرطائفه یه نسبت شر ومضر اولدی ﴿مثنوی﴾ همچنین برمی شمرای مرد کار * نسبت این ازیکی کس تاهزار) ای مرد کار بو ذکر اولنان کبی عدد شمار ایله بونك نسبتنی بیکه دکین یعنی مارلرك زهری ماره حیات وآدمی زاده یه ممات اولدیغی مثالندن غیری ودریا اهل آبه باغ واهل خاکه مرك وداغ اولدیغی مثالندن ماعدا نسبت واضافات خصوصنده سن ای مرد کار شمار ایله بردن بیکه وارنجه یه دك بونسبتی که هر برشیٔ که خیردر برآخر شیئه نسبت اولنسه شردر ﴿مثنوی﴾ زید اندر حق آن شیطان بود * درحق شخصی دیکر سلطان بود) مثلا زید اول برکمسه نك حقنده شیطان اولور و برشخص آخرك حقنده سلطان اولور اکا اضافتله شیطان بوکا اضافتله سلطان اولدی پس نسبتله خیر اولور ﴿مثنوی﴾ آن بکوید زید صدیق وسنیست * وین بکوید زید کبر وکشتنیست) اول سو یلر زید رسنی وروشن صدیقدر و بو بریسی دیر زید واجب القتل بر کافر زندیقدر ﴿مثنوی﴾ زیدیك ذاتست بران یك جنان * او بران دیکر همه رنج وزیان) مصرع اولده

جنان لفظنده جیم حرکات ثلثه ایله اوقنسه معنی صحیح اولور فتح ایله اوقنورسه معنی
زید برذاندر اول برکسه اوزره جان وجنان کیدر وکسرله اوقنورسه جنان وبستان
کیدر واکرضمله اوقنورسه زید برذاندر واول برکسه اوزره انجاین در یعنی خبر
ونفعدر اول زید بوبرضیری کسه اوزره دوکلی رنج وزیاندر ﴿مثنوی﴾ کرتو
خواهی کوترا باشدشکر * پس ورا ازچشم عشاقش نکر) اکرسن استرسك كه
اول زید سکا شکر اوله پس اکا انك عشاقك چشمندن نظر ایله هرشیئك
البتــه برکونه طالبی و برنوع متنفر وهاربی واردر اکراندن هارب اولنلر نظریله
اکا بقرسك انی مبغوض ومردود کوررسن واکر اکا طالب اولنلرك نظرلریله
نظر ایدرسك انی مقبول وموددود بولورسن نتــه کم بومعنایه مناسب جالد
اولده اوائله قریب محــلده * کفت لیــلی راخلیفــه کان توبی * کزتو مجنون
شد پریشان وغوی * بیانی بومعنایه شاهد قوی اولور ﴿مثنوی﴾
منکر ازچشم خودت ان خوب را * بین بچشم طالبان مطلوب را) اول نفسده
خوب اولان شیئه سن کندی کوز کدن بقمه مطلوبی طالبلر کوزیله کور یعنی
هرشول شیٔ که سکا نا خوش وناخوب کله سن اکا کندی نظرك جانبندن نظر ایلمه
بلکه آنك خوب ومطلوب اولدیغنی بیلمك استرسك اکا طالب وراغب اولنلر نظریله
نظرایله تا اول شیئك خوب ومرغوب اولدیغنه واقف اولهسن بونقدیر اوزره هیچ
برشیئ عبث و بی فائده کورمزسن بلکه هرشیئ من وجه نسبتله خیرلو ومن وجه
برآخر شیئه نسبتله ضررلو وشرلو کوررسن ﴿مثنوی﴾ چشم خود بربند زان
خوش چشم تو * عاریت کن چشم ازعشاق او) اول خوش چشمدن کندی
کوزیکی بغــله یعــنی اول منظری اطیف اولان محبوب حقیقی جانبندن کندی
کوزیکی بندایله که سنــك کوزك انك جمال باکمالنك مشاهده سنه قادر اولمز انك
عاشقلرندن کوزی عاریت ایله تا انك جمالنی کمالیله مشاهده یه قادر اولورسن زیرا
* لایحمــل عطایاه الامطایاه) دیمشلردر انك مطــایاسی آنك عشاقیــدر پس انی
کمالیله مشاهده قیلان وانك عطاء ذاتیه وصفاتیه سنی حامل اولان آنك مشتاقیدر
پس انی کورمك ووصالنــه ایرمك استینلر کرکدر که انك عشاقندن نظر اله واکا
عاشقلری نظریله نظرقیله تا انك کمالیله مشاهده سنــه قادر اوله والا انسان ایکن
کندونظری ایله انك عشاق کبی مشاهده سنه قادراولمز ﴿مثنوی﴾ بلکه ازوکن
عاریت چشم و نظر * پس زچشم او بروی اونکر) بلکه چشم ونظری اول
خوش چشم اولان محبوب حقیقیدن عاریت ایله که انك عشــاقی بویله ایلمشلردر
پس انك کوزندن انك یوزینه نظرایله انك یوزنی کندیدن غــیریسی کورمز *
ولهذا لایری الله الاالله) دینلدی وانی کندیدن غــیریسی بکماله بیلمز * ولهذا

لایعرف الله الاالله) تعبیر اولندی پس انی بیلمك استرسك انك کندی علمیله بیلورسن
وانی کورمك استرسك ینه انك کوزیله انی کوررسن رأیت ربی بربی دین عارفك
قولی بومعنــایی مؤیداولور * وعرفت الله بالله) دین بومعنــایه اشارت قیلور
﴿مثنوی﴾ تاشوی ایمن زسیری وملال * کفت کان الله له زین ذوالجلال)
تاسن ایمن اوله سن سیرلکدن یعــنی اوصنقدن وملول اولمقــدن بری اوله سن
بوجهتــدن حضرت ذی الجــلال کان الله له دیدی * من کان لله کان الله له
حدیثنه اشارتدر ذوالجلال صفتی حضرت حقه اطلاق اولندیغی جهتــدن
بوحدیثك حدیث قدسی اولسی متفهم اولور اما مضــاف مقــدر اولوب رسول
ذی الجــلال تقــدیر اولسه دخی جائز اولور و بویله اولمبوب * حضرت رسول
اکرم صلی الله علیه وسلمه ذوالجلال دینلسه صحیح اولور زیرا جلالات صاحبی اولدیغنه
شبهه یوقدر لکن حقیقتده ذوالجلال حضرت حق اولدیغی ایچوندر اکا اطلاق
اولنوب غیریلرده اواستعمال اولنمشدر پس اول نبی ذی الجلال بیوردی که برکمسه
الله ایچون اولسه الله هم انکیچون اولور پس الله تعالی بونلر ایچون نیجه اولدیغنك
تحقیقنه شروع ایدوب بیوررلر ﴿مثنوی﴾ چشم اومن باشم ودست ودلش *
تارهد ازمدبریها مقبلش) اول عبدك کوزی والی ودلی بن اولورم کماقال الله تعالی
کنت سمعه و بصره ویده فبی یسمع وبی یبصروبی یبطش) چونکم بن انك چشم
ودست ودلی اولم حتی انك مقبلاکی مدبرلکلردن قورتلور یعنی انك دولتی دبختلکلردن
نجات بولورز راحقله کورن وحقله طوتوب حقله بیلن کمسه جمع خطا وخلان وسهو
وزللدن بری اولور ﴿مثنوی﴾ هرچه مکروهست چون شد اودلیل * سوی
محبوبت حبیبست وجلیل) هرنه شیٔ که بحسب الظاهر مکروهدر چونکم اول
شیٔ سنی محبوبك جانبنه دلیل اولدی ومطلوبکه واصل قیلدی اول شیٔ
فی الحقیقه محبوبدر واولودر انکیچون اول واعظ سخت دل اولان ظالملره خیر دعا
ایلردی اکرچه بوکروهه و بونلره دعا بحسب الظاهر مکروهدر لکن بونلر اکثرقومك
توبه سنه سبب ونیجه کسه لرك حضرت حقه دعا وتضرع ایلمزینه باعث اولمشلردر
بواجلدن حقیقت کاره واقف اولان عرفا انلره بددعا قیلمامشلردر بلکه انلردن خیر
ونفع کورنلر نافع اولدقلری جهتــه نظر قیلوب وشر ضرر اولدقلری جانبی ترك
ایدوب خیر دعا قیلمشلردر * انصر اخاك ظالما ومظلوما) حدیثی دخی بومعنــایه
شامــل اولور دیمشلردر مظلومه نصرت ظلمی وظــالمی اندن دفع ایتمکلــه اولور
وظالمه نصرت ظلمدن انی منع ایتمکله اولور ظالمدن انی منع ایتمك بال الله ویاخود
دیل ایله اولور اکر ال ایله دفع ممکن اولمزسه لسانا نصیحت سویلرلر اکر نصیحتپذیر
اولمسه الهی سن بوکمسه یی ظلم وفساد ایلمکدن خلاص ایله و بوکا رحمت ایدوب

لطفك خوانیله طویله كه بوندن بكا بوكونه خیرا برشدی دیرلر نتهكم بو واعظ
كرسی یه چیقدقده ابتدا ظلمه یه خیر دعا ایلردی وانلرك مدح وثناسنی سویلردی
قصه دن حصه نه ایدیكی عنقریب انشاء الله معلومك اولور والله اعلم

حكایت ان واعظ كه هر آغاز تذكیر دعاء ظالمان وسخت دلان وبی اعتقادان كردی الی آخره

مثنوی ان یكی واعظ چو بر تخت آمدی * قاطعان راه را داعی شدی)
یوررلر كه اول بر واعظ چونكم تخت اوزره كابدی یعنی كرسی یه چیقدی قطاع
طریق اولنلره وسرقه وغارت قیلنلره دعا ایدیجی اولورلردی مثنوی دست
برمی داشت یارب رحم دان * بر بدان ومفسدان وطاغیان) الن یوقاری
قالدررردی ودیردیكه یارب بدلر ومفسدلر وطاغی وباغیلر اوزره رحمت ایله
مثنوی بر همه تسخر كنان اهل خیر * بر همه كافر دلان واهل دیر) اهل
خیری استهزا ایلینلرك جمله سنك اوزرینه ودوكلی كافر دللر اوزره وجمیع كلیسا
اهلی اوزره رحمت ایله دیردی مثنوی اونكردی آن دعا بر اصفیا * می
نكردی جز خبیثا نرا دعا) اول واعظ بودعانی اصفیا واتقیا اوزره ایترزدی خبیثلردن
غیری یه دعا ایلزدی مثنوی مر ورا كفتند كین معهود نیست * دعوت
اهل ضلالت جودنیست) بعض كسهلر اكا دیدیلر كه تحقیقا بومعهود دكلدر
اهل ضلالته خیر دعا ایلك جود ومروت دكلدر پس سن بونلر حقنده نیچون خیر
دعا ایلرسن دیدیلر مثنوی كفت نیكویی ازینها دیده ام * پس دعاشان
زین سبب بكزیده ام) بونلره جواب وبروب ایدی بن بونلردن ایلكلر كورمشم
بن بونلرك دعاسنی بوسببدن قبول قیلمشم كان بونلردیدیلر كه انلردن سن نه ایلك كوردك
جواب وبروب دیر مثنوی خبث وظلم وجور چندان ساختند * كه مرا از
شر بخیر اندا ختند) بونلر بنم حقمده اولقدر خبث وظلم وجور دوزدیلر كه بنی
شروشور جانبندن خیره آندیلر وصلاح وفلاح سمتنه القا ایتدیلر اكر نیجه القا ایتدیلر
دیرسه كز الجواب مثنوی هر كهی كه رو بدنیا كردمی * من از ایشان زخم
وضربت خوردمی) هر كاه كه دنیا جانبنه توجه ایدیدم وشور وشر جانبنه
كیدیدم بن بونلردن زخم وضربت یردم وچوب ولت المز چكردم مثنوی
كردمی ازز خم آن جانب پناه * باز آوردندمی كركان براه) زخم خوفندن اول
جانبی پناه ایلردم یعنی انلرك زخم وضربتی قورقوسندن اول جانب حق ملجاء
ومنجاء اتخاذ ایلردم واول جانب اعلایی ملاذ ومعاذ قیلردم بنی كیرو كتورلردی
قوردلر بوله یعنی هربار كه بن سوروردن طشره كیدن قیون كبی راه مستقیمدن خروج
ایدیدم اول قوردلر كبی اولان ظالملری كورد كده انلرك خوفندن چوب راه

حقه كلوردم وشول جماعت مسلمین زمره سنه داخل اولور دمكه انلر اوزره اول
قوردلرك دسترسی وحكومتی یوقدر مثنوی چون سبب ساز صلاح من شدند *
پس دعا شان برمنست ای هوشمند) چونكم بو كروه بنم صلاح وفلاحمه سبب
دوزیجی اولدیلر پس انلرك خیر دعاسی بنم اوزریمه لازمدر ای هوشمند وای
ارجمند كه خیره باعث اولنه خیر دعا ایلمك خیردن خالی دكلدر * بوحكایت *
بو فقیرك برقاچ وجه اوزره حسب حالی اولمشدر اولادخی طریق فقره داخل
اولمزدن اول اكرچه فقرا ومشایخله خاطرهمز وار ایدی وانلره محبت
قیلردم لكن درویش اولمغه میلم یوغیدی پدر مدن برمقدار میراث دكوب اول
واسطه ایله طریق تجارته سالك اولوب كیدركن وكسب وكاره متعلق فكر
ایدركن بعض نقود واسبابمزی بریسی سرقه قیلوب اول خاطرهلر برمقدار زائل
اولوب منكسرا یولدن دونوب اوه كلوب بوكارك نتیجه واسرارنده حیران
اولدم وسارق اولنلری كندمه عظیم دشمن اولمش وضرر قیلمش بیلور دم بعده
برآخر سمته سالك اوله میوب بقیه مالمزی جمع قیلوب بعض متاع الوب اسلامبول
سمتنه تجارت طریقی اوزره كلوب اول متاعلری دكانده اوتوران بازركانلره عرض
قیلوب انلرله معامله قیلدقده بونلرك خداع ومكرلرندن غافل اولوب متاعمزی اياغه
اوروب نصفندن اكسك بهایه الدیلر بونلردن دخی نفرت كلوب بونلره بالطبع
عداوت قیلوب علوم وعرفان كسبنه مشتغل اولدم واول آرزو ایله مصر دیارنه
سفر قیلدم حكمت الهی آنده پیرم سلطانم حضرتلرینك طریق باصوابنه دخول میسر
اولوب بعده فقر وقناعتدن حظ الوب وعلم وحكمتدن لذت بولدقده اسبابمی
سرقه قیلنلره وحیله وخدعه ایله متاعمی النلره واعظ مذكور كبی نیجه مدت خیر دعا
ایلدم والله بونلردن راضی اولسون دیو شكرلرین وثنالرین سویلدم * عسی
ان تكرهوا شیئا وهو خیر لكم) آیت كریمه سنك سرینی بیلدم بونلر اول حینده بكا
دشمن كورینوركن حقیقت حاله واقف اولدقدنصكره دوستم اولدیلر بوكا مانند
اولان سركذشتمزدن بری دخی اولدركه مدت مدیده وعهود بعیده مرور
ایلدكدنصكره ودیارمزه كلوب انده حضرت مثنوینك نقلنه شروع قیلوب ناسی
طریق مولوی جانبنه كتمكه ورحیق مثنوی بی نوش ایتمكه تحریص وترغیب
ایلردم وممكن اولدیغی مرتبه بونلره مثنوی شریفك اسرار ونكاتنی سویلردم
حكمت اللهك بعض اهل حسد فی جیدهم حبل من مسد * طعن وملامته
باشلدیلر وحقمزده عجائب وغرائب مكر وفسادلر ایشلدیلر هر بار كه بونلرك طعن
وملامتی بوفقیرك حقنده زیاده اولدقچه اول دیاره محبتم وانده اقامته نیتم زیاده
اولوردی مع هذا قلت معاش جهتندن عظیم مضایقه ده وبراقچه فائده وعائده مز

اولـدیغی اجلدن بشریت حسبیله تنکدل اولمقدن خالی اولمزدم پس اصحـاب
غرضك بغض وعداوتی روز وبروز زیاده اولمقده وقلب حزین بونلرك جفا واذیتنه
تحمل قیلمقده التی ویدی سنه مقداری اولدقده بونلردن بعضیسی بوفقیره اسناد
مالم یکن ایدوب و بهتـان وافترا سمتنه کیدوب بركون فلانی فلان حالت قبیحه‌ده
کوردم دیو سویلرحال بوکه بویله سویلاین فسقـله معروف ومعاصی ومنـا هی
ارتکابیـله مشهور وموصوف ایکن اصحاب غرض * فی قلوبهم مرض بعـد
مرض) اوید کویك سوزنی استماع ایدوب بریره جمع اولمشلر وقتلمزه عزیمت قیلمشلر
ایچلرندن منصف اولنلری نبی بلد اولمز حقندهرجا ایلمشلر * بو حالنده ایکن فقیر
دخی بونلرك جمعیتنه واروب سلام و یروب اوتوردقده سلاممزی المیوب علماشکلنده
اولنلرینك جوابی بو اولدی که جمله مزك اتفاقی بودر که شهر مزده طورمیوب
کیـده سن * والا سنی قتـل ایده رز فقـیر بونلره شرعله چوق سوزلر سویلدم
اصـلا بریسنك قولاغنـه کیرمیوب * دیدلر کـه همـان سوزی اوزاتمـه
یا شهرمزدن کیدرسن ویاخود ترك سرایدرسن پس اول مجلسدن کیدوب یاالهی
بو نه حالت غریبه ونه کونه وقعهٔ عجیبه در که بزم باشمزه کلـدی * یارب بونك
سرنه سن عالمسن ونتیجه سـنه واقفسن دیوب کاه اغلیوب وکاه اکلیوب وکاهی
بعض مشایخ عظامه واقع اولان بوکونه سر کذشتله قلب حزینمی تسلی ایلیوب
آستانهٔ مقدسـهٔ حضرت مولانا قدس الله سره العزیز جانبنه روان اولدم القصه
بعد زمان اسلامبوله کلوب خانقاه مولویه‌ده ساکن اولوب ارشاده شروع قیلدقده
حق سبحانه وتعالی اول انکسارك برمرتبه مکافاتن ویردیکه بولسانله انك تعبیری
ممکن اولمز * واما بنعمة ربك فحـد ث آیتنك فحواسنجه ودخی * من شـكر النعمة
افشـاؤها حدیثنك مقتضاسنجه بعضیسنك ذکری لازم کلدی تاکه حصـه دار
اولمغه مدار اوله اولا دیارمزدن اعلی دین ودنیامزه اولی بو دیاره کلدك ثانیا بونده
نیجه نعم صوریه ومعنویه یه مستغرق اولدقکه اول دیارده اکا واصل اولمشـد ق
ثالثـا بونده کتاب مثنوی یه وطریق مولوی یه نیجه طـالب وراغب بولدقکه انده
بونلری بولمشدق چونکم بونعمه واصل اولدم بلدمکه اول دیاردن هجرتمزه باعث
اولنلرك کاری عبث دکل ایمش پس واعظ مذکور کبی انلره خیر دعا ایلمکه باشلادم
وانلردن دخی اکثری ایلدکلری کاره پشیمان اولوب زیاده دوسـت اولدیلر پس
* عسی ان تکرهوا شیئا وهو خیرلکم * آیت کریمه سـنك سری نه ایمش بیلدم
* وعسی ان تحبوا شیئا وهوشرلکم * قولنك رمزی نه ایمش عالم اولدم وطبیعته
مکروه کلان شیلردن اعراض ایلین اهل غصه حصه السون ایچون بو حسب حالمز
اولان قصه یی ایراد قیلدم نامکروه اولان حالات ومنفور اولان واقعـاتدن نفرت

ایتمیه لر وعداوت سمتنه کتمیه لر زیرا حکمتـدن خالی وخاتمه سی راحت ورحمتدن
عاری دکلدر «مثنوی» بنـده می نالد بحق ازدرد ونیش * صد شـکایت
میکنـد ازرنج خویش * حق همی کوید که اخر رنج ودرد * مر ترا لابه
کنان وراست کرد) بنده حق تعـالی حضرتنه ناله وفریاد ایلر درد و نیشـدن
یوز شـکایت ایلر کندینك رنج والمندن حق سبحانه وتعـالی اکا دیر که آخر رنج
ودرد تحقیقا سنی تضرع ایدیجی وراست وصالح ایلدی پس درد ورنج من حیث
المعنی سـکاورد وکنج اولدی وسـنی رحمت ورضـابه واصل قیلدی پس اندن
نیچون شـکایت ایلر سـن دیر «مثنوی» این کله زان نعمتی کن کت زند *
ازدرما دورو مطر ودت کنـد) بوشکایتی اول نعمتدن ایله که سنی اورد و بزم
درکاهمزدن سـنی دور ومهجور قیلور محنت سبب منحت ورحمتدر وغنا ونعمت
باعث غرور وغفلت اولان نعمتدن شکایت ایله یوخسـه موصل قربت وموروث
رحمت اولان بلادن ومحنتدن نیچون شـکایت ایلرسن دیمك اولور «مثنوی»
درحقیقت هرعدو داروی تست * کیمیا ونافع ودلجوی تست) حقیقتده هرعدو
سنك دارو ودرمانكدر سنك کیمیاك ونافع ودلجو یكدر یعنی خیر خواه ودوستكدر
زیرا انلر واسطه‌سیله غفلت وغروردن خلاص اولورسن وحضرت حقه التجـا
وتضرع قیلوب بو التجا واستفاده واسطه‌سیله رحمت وقربت بولورسن پس معنی
یوزندن بونلر سنك دوسـتك اولورلر دلجوی وصف ترکیبدر یعنی کوکل دلیجی
یار صادقكدر دیمك اولور «مثنوی» که ازواندر کریزی درخلا * استعانت
جویی از لطف خدا) عدو سنك اول جهتدن دوا ودارو ك اولور که سن اول
عدودن خلوت ایچره قچرسـن انك اوزرینه غالب اولمقده وانك شرندن نجـات
بولمقده لطف خدادن معاونت طلب ایلرسن چونکم بونلر سنك خلوته کیروب
حضر ت حقه عبـادت واستعانتی حصر قیلمکه ومتضرع وداعی اولمکه وسـیله
وباعث اولهلر معنا بونلر سکا یار صادق ومعین واثق اولورلر اما سنك دوست اتخاذ
ایلدکلرك بونك عکسیدر نتکیم بیورر «مثنوی» در حقیقت دوستانت دشمنند
* که ز حضرت دور ومشغولت کنند) حقیقتده سنك دوستلرك سکا دشمنلر در
زیرا سـنی حضرت حقك طاعت وقربندن کندیلره مشـغول ایدرلر * ولهذا
قال الله تعالی فی کلامه المجید اشارة الی هذا المعنی (یاایها الذین آمنوا ان من اموالکم
واولادکم عدوا لکم فاحـذروهم) وقال الله تعالی ایضـا (انما اموالکم واولادکم
فتنة * حال بوکه انسان بونلری دوسـت اتخاذ ایلرو بونلر بنم سوکلو یارمدر
دیو سویلر بیلزکه بونلر من حیث الحقیقـه کندی یه عدو ورهزن ضلالت خودر
واکر دوستلردن مراد سائر ناسدن اولان اصدقا واخلا اولورسه متقی اولنلردن

ماصداسی سنك عدوك اولمسی مقرر درنته كم بوآیت كریمه بومعنایه دلالت ایلر
* الاخلاء یومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقین * پس انسانك نفسنه نعمت
ورخادن بلا وعنا انفع واولی اولدیغنه برخوب مثال بسط ایدوب بیوررلر
﴿مثنوی﴾ هست حیوانی كه نامش اشغرست * او بزخم چوب زفت ولمترست)
مثلا برحیوان واردر كه انك نامی اشغردر تركیجه اكا پورصوق دیرلر اول پورصوق
دیدكاری جانور زخم چوبله زفت ولمتردر یعنی نقدر اورسك وزخم ایركورسك انك
تنی ارتر و بیوك اولور ﴿مثنوی﴾ تاكه چوبش می‌زنی به می شود * او بزخم
چوب فربه می شود) تاكم سن اول حیوانه چوب اوره سن خوب اولور اول
چوب ولت زخمندن مجسم وفربه اولور ﴿مثنوی﴾ نفس مؤمن اشغری آمد
یقین * كو بزخم ورنج زفتست وسمین) مؤمنك اول نفسی یقین بودر كه اشغر
كبی كلدی كه اول نفس زخم ورنجدن مجسم وسمیندر نفسدن مراد بونده
روحدر نته كم امام بستی نك بو بیتی بومعنایه شهادت ایلر * بیت * اقبل علی
النفس واستكمل فضائلها (وانت بالنفس لابالجسم انسان) یعنی انسانك روحی
اشغر دیدكلری حیوان كبیدرهر باركه ریاضت وبلاوضربت وعنا اصابت ایلیه اول
قوت وقدرت بولور وعظیم وكبیر اولور واول محنت ومشقت واسطه سیله روحانیت
ونورانیت حاصل قیلور دیمك اولور (بیت) بنده همان به كه بلاكش بود *
عود همان به كه در آتش بود ﴿مثنوی﴾ زین سبب برانبیا رنج وشكست
* ازهمه خلق جهان افزونترست) بوسببدن انبیای عظام اوزره رنج وانكسار
جمیع خلق جهاندن افزونتردر * كماقال علیه السلام * اشد الناس بلاء الانبیاء
ثم الاولیاء ثم الامثل فالامثل ﴿مثنوی﴾ تاز جانها جان شان شد زفت تر *
كه ندید ند آن بلا قومی دكر) حتی انلرك جانی غیریلرك جانندن عظیم وجسیم
تر اولدی زیرا كه اول بلایی كه انلر كوردیلر برغیری قوم انی كورمدیلر پس
برموجب حدیث * مااوذی نبی مثل مااوذیت * سائر انبیادن حضرت رسول
اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم زیاده بلا چكمش واذا كورمش اولور انكچون
روح شریفنه روح اعظم دینور پس نفس انسانی جلد حیوانه وریاضتی دباغته
تمثیل ایدوب بیوررلر ﴿مثنوی﴾ پوست ازدار و بلاكش میشود * چون ادیم
طائفی خوش میشود) پوست دارودن یعنی دباغتدن بلا چكیجی اولور نعم بلا
چكیجی اولور ولیكن ادیم طائفی كبی خوش وزیبا اولور طائف برموضعك اسمیدر
اكا منسوب اولان سختیان قتی لطیف اولور ﴿مثنوی﴾ ورنه تلخ وتیز مالیدی
دراو * كنده كشتی ناخوش وناپاك بو) واكر دباغ دباغت ایچون لازم اولان تلخ
وتیز دارولری اول پوسته سورمیدی قوقش وناخوش وناپاك اولیدی ومردار

وخبیث قالیدی ﴿مثنوی﴾ آدمی راپوست نامدبوغ دان * ازرطوبتها شده
زشت وكران) ادمی فی المثل دباغت اولنمامش پوست بیل زیرا رطوبات بدنیه دن
اول زشت وثقیل اولمشدر واكل وشرب سببیله خام دری كبی مرداروقبیح قالمشدر
نانا فیه مدبوغ اسم مفعول دان امر حاضردر ﴿مثنوی﴾ تلخ وتیز ومالش
بسیارده * تاشود پاك ولطیف و بافره) پس ای آدم نفسكه چوق تلخ وتیز ومالش
ویریعنی اكا ریاضات وشاقه ایركور تاكم اول نفس پاك ولطیف وطهارت
ولطافتده زیاده اوله ولهذا قیل الریاضة للانسان كالدباغة لجلد الحیوان * پس
نفسه ریاضت ویرمك وانی طهارت مرتبه سنه ایركورمك انسانه لازم اولور
اكر ریاضتله نفسنی طاهر ایلمزسه جلد نامدبوغ مرتبه سنده قالور وخبیث ومردار
اولور ﴿مثنوی﴾ ورنمی تانی رضاده ای عیار * كرخدا رنجت دهد بی
اختیار) اكر كندو اختیاركله ریاضتی ویرمكه قادر دكل ایسك ای صاحب عیار
وای اهل تمیز رضا ویر اكر خدای تعالی سكا رنج وبلا ویره بلا اختیار كه الله
سودیكی قولنه بلا ویرر اكر اول بنده اكا راضی اولورسه انی اصطفا مرتبه سنه
ایركورر كماقال رسول الله صلی الله علیه وسلم اذا احب الله عبدا ابتلاه وان صبر
اجتباه وان رضی اصطفاه ﴿مثنوی﴾ كه بلای دوست تطهیر شماست *
علم اوبالای تدبیر شماست) زیراكه ای مؤمنلر دوستك بلاسی سزك مطهریكزدركه
بلیات مكفر سیئات ومطهر خطیئاتدر كماقال علیه السلام مایصیب لمسلم
نصب ولاوصب ولاحزن الا كفر الله بها سیئاته * اول الله كه جل وعلا
سزك تدبیركزك فوقنده در قولنه انفع واصلح اولنی بیلور * اما بنده نك تدبیری
كندی یه نافع اولنی بیلیوب خطا قیلور پس بنده یه لازم اولان اولدر كه كندی
تدبیرنی بو یله محلده ترك ایدوب علمه حسبی بحالی دیوب انك تقدیرینه راضی اوله
واول بلایی صفا بیله ﴿مثنوی﴾ چون صفا بیند بلا شیرین شود * خوش
شوددارو چو صحت بین شود) چونكم مبتلا بلاده صفا كوره * وكل مر دواء
قولنك سرینه ایره بلا اكا شیرین اولور مثلا داروی تلخ خوش اولور چونكم
مریض اندن صحت كوریجی اوله ﴿مثنوی﴾ برد بیند خویش رادرعین مات
* پس بكوید اقتلونی یاثقات) اول مبتلا عین مات ایچره كندویی برد كورر
یعنی محضاتنی بلا وافت ایچره ایكن كندی روحنی غالب وقوی كورر پس ثقاته
خطاب ایدوب یاثقات بنی اولدرك دیر نته كم حسین منصور حضرتلری حقیقت حاله
واقف اولدقده اقتلونی یاثقات ان فی قتلی حیات * دیدی پس بنه قصده اولان
عوامك كندی نفسنه نسبت اولان سوء حالك شرحنه شروع بیوررلر
﴿مثنوی﴾ این عوان درحق غیری سود شد * لیك اندرحق خود مردود شد)

بو عوان اگرچه غیرینك حقنده نافع وسود اولدی ولیکن کندی حقنده
مردود اولدی زیرا کندی یه نافع اولان اعمال صالحه بی واخلاق نافعه بی ترك
ایدوب نفسنك حظنی وهواسنی اختیار قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ رحم ایمانی
ازو بریده شد * کین شیطانی براو پیچیده شد) ایمانه منسوب اولان رحم وشفقت
اندن منقطع ومنتزع اولدی و بموجب حدیث * لاتنزع الرحمة الامن شقی
اول بد بخت اندن رحمت کتمکله شقی وظالم قالدی شیطانه منسوب اولان کین
وکدورت انك اوزرینه طولاشدی که اول بنی آدمه نیجه بغض وعداوت ایلرسه
اول دخی بغض وعداوت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ کارگاه خشم گشت وکین وری *
کینه دان اصل ضلال وکافری) اول خبیث کیندارلکك وخشمك کارگاهی
ومنبعی اولدی کافرلکك وجمیع ضلالك اصلی کین یعنی بغض کین وغضب
برصفت قبیحه در که کفر وضلالت وخطا ومعصیت اندن اولور ظاهرده بو صفتلره مبتلا
اولان انسان شکلنده شیطان اولور نعوذ بالله

﴿ سؤال کردن از عیسی علیه السلام که یاروح ﴾
﴿ الله در وجود ازهمه صعبها صعبتر چیست ﴾

﴿ مثنوی ﴾ گفت عیسی را یکی هشیارسر * چیست درهستی زجمله صعبتر)
برعقللی باشنده مرد حضرت عیسایه ایتدی یاعیسی وجود عالمنده جمله دن
اصعب واشدنه در ﴿ مثنوی ﴾ گفتش ای جان صعبتر خشم خدا *
که ازان دوزخ همی لرزد چوما) حضرت عیسی علیه السلام اکا ایتدی ای
جان جمله دن صعبتر خشم خدادر که اندن جهنم لرزان اولور بزم کبی
﴿ مثنوی ﴾ گفت ازین خشم خدا چه بود امان * گفت ترك خشم خویش
اندر زمان) اول کمسه ایتدی خدای تعالینك خشمندن امان نه اولور حضرت
عیسی علیه السلام بیوردیلر که کندی خشمکی درزمان یعنی علی الفور ترك ایلکدر
کما روی * عن النبی علیه السلام) انه قال ان رجلا سأل عیسی فقال یاعیسی ما اشد
الاشیاء قال غضب الرب فقال وبم النجاة منه قال اذا غضبت ان تترك غضبك
وقال الله تعالی فی حدیثه القدسی یاابن آدم اذکرنی حین تغضب اذکرك حین اغضب
﴿ مثنوی ﴾ پس عوان که معدن این خشم گشت * خشم زشتش از سبع هم
درگذشت) پس عوان ظالمکه بو خشم وغضبك معدن ومنبعی اولدی انك قبیح
ونامعقول اولان خشمی سباعدن هم تجاوز ایلدی زیرا درنده جانورلرك غضبندن
برحیله ایله خلاص ممکندر اما ظالمك غضبندن دکل ﴿ مثنوی ﴾ چه امید ستش
برحمت جز مگر * بازگردد زان صفت ان بی هنر) عوانك رحمت حقه نه امیدی

واردراندن غیری که مگر اول صفت قبیحه دن اول بد هنر گیرودونه واول خبیث
خوبلری ترك ایلیه زیرا اول خویلرله بیله اولدقجه الله دن اکا رحمت اولمز دیمکی
افاده ایلر ﴿ مثنوی ﴾ گرچه عالم را از ایشان چاره نیست * این سخن اندر
ضلال افگنده نیست) اگرچه عالمه بو عوانلردن چاره یوقدر یعنی بونلر عالمه
بالضروری لازمدر که حکمت اوزره خلق اولنمشلردر بو سوزلر انلری ضلالته
براقمقلقدر یعنی عوانه سز عالمه لازم سز و حکمت اوزره خلق اولنمش سز من وجه
خیردن خالی دکلسز دیمك بو سوزانلری ضلالته براقه در زیرا بونلر بو سوزدن
کندیلری خیرالناس اولمق توهم ایدرلر حال بوکه بویله دکلدر بلکه شرالناس در
زیرا بونلرك حکمت اوزره خلق اولمسندن و بونلرك وجودی عالمه بالضروری
لازم کلمسندن بونلرك خیرالناس اولمسنی مستلزم اولمز نته کم بو معنایی ضرب مثل
ایدوب بیوردیلر ﴿ مثنوی ﴾ چاره نبود هم جهان را ازچمین * لیك نبود آن چمین
ماء معین) یعنی مثلا جهانه بول چرکدن چاره اولمز اگرچه اولدیغی جهانه
لازمدر و حکمت اوزره خلق اولنمشدر ولیکن اول چمین ماء معین کبی اولمز چونکم
قضیه بویلکیدر چمین کبی اولان عوان بی دینك جهانه لازم اولمسندن ماء
معین کبی نافع وخیراولمرتبه سن بولمق لازم کلمز بلکه چمین چمیندر وماء معین ماء
معیندر حق تعالی حضرتلری بونلری برابر قیلمز کما قال الله تعالی فی سورة ص ام
نجعل الذین آمنوا وعملوا الصالحات کالمفسدین فی الارض ام نجعل المتقین کالفجار
* واهل جنت اهل جهنمله مستوی اولمز کما قال الله تعالی لایستوی اصحاب النار
واصحاب الجنة اصحاب الجنة هم الفائزون

﴿ قصهٔ خیانت کردن عاشق و بانگ برزدن معشوقه بروی ﴾

﴿ مثنوی ﴾ چونکه تنها اش بدید آن ساده مرد * زود او قصد کنار و بوسه کرد)
چونکم اول ساده دل مرد معشوقه سنی باغ ایچره تنها کوردی علی الفور اول عاشق
کنار و بوسه قصد ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ بانگ بروی زد بهیبت آن نگار * که مرو
وگستاخ ادب راهوش دار) اول نگار هیبت وصلابتله انك اوزرینه صدا ویردی
بویله دیو که ای ابله گستاخ کتمه ادب ایچون عقل طوت یعنی گستاخ حرکت ایتمه
ادبی تدارك ایله ﴿ مثنوی ﴾ گفت آخر خلوتست وخلق نی * آب حاضر تشنهٔ
همچون منی) اول عاشق معشوقه سنه بوکونه جواب و یروب ایتدی آخر بو محلده
خلوتدر خلق یوقدر آب حاضر بنم کبی برتشنه یعنی آب وصالك حاضر ومهیادر
و بنم کبی برتشنه عاشق نیجه ممکندر که آب زلال وصاله بویله محلده صبر ایلیه
﴿ مثنوی ﴾ کس نمی جنبد درین جا جز که باد * کیست حاضر چیست معنی

زن مراد) بو محلده يلدن غيرى كمسه حركت ايلز بونده حاضر كدر و بو فتح
وخافردن مانع كدر ﴿ مثنوى ﴾ كفت اى ابله توشيدا بوده * ابلهى وز عاقلان
نشنوده) زن اول جوانه مردانه جواب ويروب ايتدى اى ابله سن ديوانه اولمشسن
ابله سن عاقلاردن ايشتمش وانلرك سوزن طوتوب ايش ايتمش سن كه اول عاقلارك
سوزى بودر ﴿ مثنوى ﴾ بادرا ديدى كه مى جنبد بدان * بادجنبا نيست
اينجا بادران) يلى كوردك انى كه تحريك ايلر يل بوراده يل سوريجى برباد
جنبان واردر كه محرك دركندى كنديدن حركت ايلز ﴿ مثنوى ﴾ مروحه
تصريف صنع ايزدش * زد برين بادوهمى جنبانندش) اول ايزد تعالينك
صنعى وتصرفى مروحه سى بو يل اوزره اوردى بونى هردم جنبان ايلر ومحرك
قيلور پس بو معنايى تفهيم ايچون ضرب مثل ايدوب بيورر ﴿ مثنوى ﴾
جزو بادى كه بحكم مادرست * باد بيزن تانجنبانى نجست) مثلا بالاده منسوب
اولان جزو كه بزم حكممزده در مروحه بى تأثير بك ايتميه سز حركت ايتمز
﴿ مثنوى ﴾ جنبش اين جزو باداى ساده مرد * بى تو وبى باد بيزن سر نكرد)
اى ساده دل كمسه بو جزو بادك حركتى سنسز ومروحه سز باش دوندرمدى
وحركت ايلمدى چونكه قضيه بويله اولديغى مقرر اولدى ايسه ﴿ مثنوى ﴾
جنبش بادنفس كاندر لبست * تابع تصريف جان وقالبست) نفسك بادينك
حركتى كه لب ودهاندن واقعدر جان وتنك تصريفنه تابعدر يعنى اكر جان وتن
اولسيدى و بونلر بادنفسى تصريف قيلمسيدى بادنفس اولمز وحركت قيلمزدى
پس بادنفسك حركتى جان وقالبك تصريف وتحويلنه تابع اولور وآنى محرك
بونلر اولور ﴿ مثنوى ﴾ كاه دم را مدح وپيغامى كنى * كاه دم را هجو ودشنامى
كنى) كاه نفسكى مدح و پيغام ايلرسن و بركمسه نك مدحنى وخبرنى سويلرسن وكاه
نفسكى هجو ودشنام ايلرسن و بركمسه يه سوكوب ذمن سويلرسن ﴿ مثنوى ﴾
پس بدان احوال ديكر بادها * كه زجزوى كل همى بيند نهى) فاذا
كان كذلك بو مقدمات معلومك اولديسه پس غيرى رياحك احوالنى بيل وبوكا
كوره قياس قيل جزويدن كلى يى اصحاب عقول كورر وجزودن كلك شاننه
استدلال قيلور نهى نهيه نك جمعيدر نهيه عقله ديرلر صاحبنى منهياتدن نهى
ايلديكى اعتبار يله ﴿ مثنوى ﴾ بادرا حق كه بهارى ميكند * در ديش زين
لطف عارى ميكند) حق سبحانه وتعالى بادى كاه بهاره منسوب ايلر تا انك
لطافتى واسطه سيله ازهار واشجار حيات بولور وعالمه رونق وفرح حاصل اولور
شتا وقتنده بو لطفدن حق تعالى انى عارى قيلور حتى شدتى وعفونتى
واسطه سيله ازهار واشجار پژمرده وافسرده اولور وانلردن حيات واطافت

كيدوب عالم بى رونق قالور ﴿ مثنوى ﴾ بر كروه عاد صرصر ميكند * باز
برهودش معطر ميكند) عاد قومنك كروهى اوزره حق تعالى بادى صرصر ايلر
كر وهود اوزره اول بادى معطر ايلر بونلره نسيم صبا انلره وخيم و وبا قيلور
قصه سى برقاج كره مرور ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ ميكنديك بادرا يزدان سموم *
مر صبارا ميكند خرم قدوم) بر يلى زهر وسموم ايلر وصبايلنى خرم قدوم ايلر يعنى
صبانك قدومنى خرم ولطيف ايلر پس بادك بوكونه تخلف الاحوال اولمسى خاصيت
طبيعيه سى دكلدر اكر خاصيت طبيعيه سى اولمش اولسه وتيرۀ واحده اوزره
اولوردى معلوم اولديكه انى تبديل وتحويل ايلين خداى تعاليدر ﴿ مثنوى ﴾
بادم رابر تو بنهاد اواساس * تاكنى هر باد را بروى قياس) اول الله كه نفس
بادينك بنيادنى سنك اوزركه قودى يعنى سنك نفسك اول اللهك امر يله ثابت
اولوب انك تصرفنى سكا تسليم قيلدى كيف مايشاء انى ادخال وارسال ايلرسن
انك حركتى كنددودن اولمديغى سكا معلوم وروشندر تا هر بادى بونك اوزرينه
قياس ايليه سنكه البته اول متحرك سز حركت ايلز وجميع رياحك مرسل ومحركى الله
تعاليدر ﴿ مثنوى ﴾ دم نميكردد سخن بى لطف وقهر * بر كروهى شهد
و بر قوميست زهر) مثلا نفس لطف سز وقهر سز سوز اولمز نفس انسانى كلام
اولدقده ولفظ ونطق مرتبه سنه كلدكده لطف وقهردن خالى اولمز بر كروه اوزره
قهر و بر قوم اوزره بهره ونفع اولور ﴿ مثنوى ﴾ مروحه جنبان پى انعام كس *
وز براى قهر هر پشه ومكس) كذلك مروحه حركت ايديجيدر بر كمسه نك راحت
وانعامى ايچون ودخى هر پشه ومكسك قهرى ايچون پس مروحه نك حركتنده
لطف وقهر صفتلرى موجود اولدى بر طائفه يه نعمت ورحمتدر و بر طائفه يه نقمت
وزحمت اولدى ﴿ مثنوى ﴾ مروحۀ تقدير ربانى چرا * پر نباشد ز امتحان وابتلا)
چونكم بو مثللر معلومك اولديسه تقدير ربانى مروحه سى نيچون امتحان وابتلادن
پر اوليه ولطف وقهر له طوليه يعنى امتحان وابتلا يله پر اولمش ولطف وقهر له طولمشدر
﴿ مثنوى ﴾ چونكه جزو بادم يا مروحه * نيست الا مفسده يا مصلحه) چونكم
نفس بادنك جزوى و ياخود مروحه بادى دكلدر الا يا مفسدت و يا مصلحت ايچوندر
يعنى بو جزولر فساد وصلاح ايچون اولمقدن خالى دكلدر ﴿ مثنوى ﴾ اين شمال
واين صبا واين دبور * كى بود از لطف و از انعام دور) صبا كيجه ايله كوندز
برابر اولدقده شرق جانبندن اسن يله ديرلر دبورانك مقابليدر شمالى قطب شماليدن
بر واسن يله ديرلر جنوب انك مقابليدر يعنى بو جوانب اربعه دن وزان اولان رياح
اربعه لطف وانعامدن نجن دور اولور يعنى بونلر تنفيس كروب انام قيلمقدن وانلره
لطف وانعام اولمقدن بعيد وخالى اولمزلر ولهذا قال عليه السلام لا تسبوا الريح فانه

من نفس الرحمن رواه ابن ماجه عن ابی هریره ومع هذا برقومه دخی قهر وغضب
اولسه دخی بعید دکلدر نته کم باد نفس انسانی و باد مروحه که جزولردر بو ایکی حقدن
خالی دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ یك کفی گندم زانباری ببین * فهم کن کان جمله
باشد این چنین) مثلا رانباردن براوج بغدای کور فهم ایله که اول جمله بونك
کبی اولور کما قال فی الدیباجة القلیل یدل علی الکثیر والحفنة علی البیدر الکبیر
پس آز چوغه نمونه اولور وعاقل اولان جزودن کله استدلال قیلور ﴿ مثنوی ﴾
کل باد از برج باد آسمان * کی جهد بی مروحهٔ آن بادران) بادك کلیسی آسمانك
باد برجندن اول یل سوریجنك مروحه سنسز فخ صحرار یعنی اول مرسل ریاح
اولان اللهك مروحهٔ تقدر واراداتی اولمنجه بادك کلیسی کرهٔ هوادن که برج
باددر فخ حرکت ایلر یعنی ریاح مرکزندن حرکت ایلمز الا انك ارادت تقدیریله
﴿ مثنوی ﴾ برسر خرمن بوقت انتقاد * نیك فلاحان زحق جویند باد)
خرمنك باشی اوزره انتقاد وقتنده یعنی کاهی دانه‌دن نقد وخاص ایلمك
حیننده فلاحلر حضرت حقدن یل استرلرمی خرمن صاورمق ایچون معلومدر که
استرلر فلاح اکنجی معناسنه در ﴿ مثنوی ﴾ تا جدا گردد ز گندم
کاهها * تا به انباری رود یا چاهها) تا کم جدا اوله بغدایدن صمانلر تا اول
بغدای بعد الانتقاء یا انباره کیده ویاخود قیوله کیده نته کم عادت دهاقین درکه
خرمنی صاوروب بغدایی صماندن ایردقد نصکره یا انباره قورلر یاخود چاهه قورلر
﴿ مثنوی ﴾ چون بماند دیر آن باد وزان * جمله را بینی بحق لابه کنان) اول
اسیجی باد چونکم کیج قاله یعنی اسمه‌یه وکیج حرکت ایلیه جمله اکنجیلری حضرت
حقه تضرع ایدیجی کورسن الهی بزه یل کوندر بغدایمزی صاوره لم دیو لابه
وزاری ایدرلر اکر بادك حرکتی کندی ارادتی ومقتضای طبیعتی اوزره اولیدی
بو قدر فلاح ریاحی قویوب خدایه دعا ایتمزلردی بلکه ریاحه یالوارلردی واس
دیو تضرع قیلورلردی بونلرك علی العموم ریاحك هبوب وحرکت ایلمسی ایچون
حضرت حقه دعا قیلملری دخی ریاحك کندی اختیاریله اسمدیکنه دلالت
وشهادت ایلر تا بیله سن انك حرکات وسکناتی کندی ارادتیله دکلدر بلکه
خدای تعالینك ارادت وتصرفیله در ﴿ مثنوی ﴾ همچنین در طلق
آن باد ولاد * گر نباید بانك درد آید که داد) بونجلین یعنی باد کلدیکی وقتده
اکنجیلرك جمله سی حضرت حقه لابه ایلدکلری کبی اوغلان بوروسی زماننده اول
باد ولاد اکر کلمیه وحرکت قیلمیه زن حامله دن بانك درد کلور وظهور قیلور بو یله
دیو که داد وفریاد طلق اوغلان بوروسی دیدکلریدر که وضع حمل ایلمك حیننده
حامله خاتونلرده ظهوره کلور باد ولادتدن مراد رحم ایچره اولان باددر که حین

ولادنده باذن الله حرکت ایلر وتولید طفله سبب اولور اکر ارادت الهیه اول بادك
عدم حرکتنه تعلق ایلرسه زن حامله آسان وجهله وضع حمل ایده میوب مضطرب
اولور وفریاد قیلور یارب سن مدد ایله دیو اکرچه اکثر خاتون بو باد ولادتدن
غافلدر اما انلرك یارب سن آسان ایله دیمسی معنا حضرت حقدن سبب ولادت
اولان بادی تحریك ایلمسنی مراد ایلمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ گر نمیدانند کش
راننده اوست * بادرا پس کردن زاری چه هوست) باد طلب ایدیجی کمسه‌لر
اکر بیلیه‌لردی انی سوریجی اول اللهدر باد ایچون پس زاری وفغان ایلمك نه
هویدر باد طلبنده اونلر اول اللهك بادی سوریجی وارسال ایدیجی اولدیغنه عالم
اولمیه‌لردی واکا بادك حرکتی ایچون بغیر علم ولا اعتقاد تضرع وزاری قیله‌لردی
مقتضای عقلك خلافی اولوردی وعبث وبیهوده یره دعا قیلوردی برکمسه بیهوده
یره مجهول اولدیغی شیئه عرض احتیاج ایلرمیدی علی الخصوص وقت
ضرورت ومحنتده پس بالاتفاق بونلرك حضرت حقدن بادك استملری بادك صنعنده
قدرت واختیاری اولمدیغنی وحضرت حقك امر واذنیله حرکت قلدیغنی
اشعار ایلر ﴿ مثنوی ﴾ اهل کشتی همچنین جویای باد * جمله خواهانش از ین
رب العباد) بونلر کبی اهل کشتی هم بادی استجیلردر جمله سی اول بادی اول
رب العباددن دلنجیلردر ﴿ مثنوی ﴾ همچنین در درد دندانها ز باد * دفع
میخواهی بسوز واعتقاد) بونجلین دیشلرك اغریسی زماننده باددن اولانی حقدن
سوز واعتقادله دفع ایلمك استرسن ز باد یورملرندن مراد شول سرخ باددر که
باشدن دیشلره نازله اولدقده انی صرزله‌در و بو سرخ باد اکر دیشه نازله اولسه دیش
صرزسی اولور واکر باشده اولسه باش اغریسی اولور واکر بعض عضوه نازله اولسه
انده وجع حاصل اولور پس بو سرخ بادك بین الناس مشهور ومتعارف بر دعاسی
واردر انی اعتقادله اوقورلر باذن الله اول باددن اولان وجع دفع اولور شمعی مرحوم
دیر که باددن مقصود بونده نفسدر که بعض دعا اوقیوب اوفورلر بو تقدیر اوزره
مبتلا باددن دفع استمش اولور پس محله ملایم اولمز قلیأ مل ﴿ مثنوی ﴾
از خدا لابه کنان آن جندیان * که بده باد ظفر ای کامران) خدای تعالیدن
لابه ایدیجی یعنی تضرع برله استجیلردر اول عسکری وسپاهی اولنلر بو یله
دیو که ظفر ونصرت یلنی ای مرادی مریدی جانبنه سوریجی سن ویر غزاة
مابیننده مجرب اولان احوالدندر که اعدایه مقابل اولدقلری حیننده اکر باد وراء
ظهرلرندن برو کلورسه انی مبارك ومیمن بیلوب باد نصرت بیلورلر واکر دشمن
جانبندن مقابله ومواجهه‌لرندن برو کلورسه انی یمن عد ایلمیوب حق تعالیدن
باد نصرت طلب ایلرلر بو حدیث شریف بو مضمونی مؤید اولور که حضرت نبی

عليه السلام بيورديلر * نصرت بالصبا واهلك قوم عاد بالدبور ﴿ مثنوى ﴾
رقعهٔ تعويذ ميخوا هند نيز * در شكنجه طلق زن ازهر عزيز) دخى تعويذ
رقعه‌سى يعنى نسخه كاغدى استرلر حامله زنك بوروسى واغريسنك شكنجه سى
وقتنده هرعزيزدن تاكم اول بادولادت اول تعويذ سيبيله حركته كله واول
حامله آسان وجهله وضع حمل قيله بين المشايخ وضع حملك آسان كلسى ايچون
مجرب تعويذ بونلردر كه محلنده كتب اولندى اكر بر خاتونك وضع حمل ايلمسى
عسير اولورسه بو آيتلرى بركسه يازوب صويه براغوب اول خاتون اندن يوزينه
كوزينه سوروب برمقدار ايچه چوق كچميوب باذن الله خلاص اوله اول آيتلر بودر
اعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم * واوحينا الى ام موسى
ان ارضعيه فاذا خفت عليه فالقيه فى اليم ولا تخافى ولا تحزنى انا رادوه اليك
وجاعلوه من المرسلين بسم الله خالق النفس من النفس اذا السماء انشقت واذنت
لربها وحقت واذا الارض مدت والقت مافيها وتخلت واذنت لربها وحقت
بسم مخرج النفس من النفس يخرج من بين الصلب والترائب ازدرود ﴿ مثنوى ﴾
پس همه دانسته اندازا يقين * كه فرستد بادرب العالمين) پس اهل يقين جميعا
بونى بويله بيلمشلردر كه بادى رب العالمين كوندرر چونكم انك مرسل ومحركى
رب العالمين ايدوكين بيلد كسه هر باركه ريح حركت ايلسه انك خيرين رجا قيله سن
وشرندن متعوذ اوله سن نته كم حضرت نبى عليه السلام بويله ايدرلردى * روى
عن عائشة رضى الله عنها قالت انها كان النبى عليه السلام اذا عصفت الريح يقول
اللهم انى اسئلك خيرها وخير مافيها وخير ما ارسلت به واعوذ بك من شرها
وشر مافيها وشر ما ارسلت به وعن ابى هريرة قال سمعت رسول الله صلى الله عليه
وسلم قال الريح من روح الله تأتى بالرحمة وبالعذاب لا تسبوها واسئلوا الله من خيرها
واستعيذوا به من شرها ﴿ مثنوى ﴾ پس يقين هر عقل هر داننده هست
* اين كه باجنبنده جنباننده هست) پس يقين محققدر هر بيليجى كسه نك عقلى
قتنده واردر كه جنبنده ايله جنباننده واردر يعنى البته هر متحركه بر محرك واردر كه
هيچ برشئ محركسز حركته قادر دكلدر چونكم هرشئ اللهك امر وارادتيله
حركت ايلر كركدر كه هيچ بروجهله اندن غائب وغافل اولميه سن ولهذا قيل
ان الله لا يغيب عن عبد فطوبى لعبد لا يغيب عن ربه ﴿ مثنوى ﴾ كرتو اورا مى
نبينى در نظر * فهم كن اورا باظهار اثر) اكر سن اول جنباننده يى يعنى محركى
نظرده معاينه كورمز سك انى فهم ايله اثرينك اظهارى سببيله يعنى اثرك اظهارندن
مؤثره استدلال ايله اكر مؤثرى نظرده مشاهده يه قادر اولمزسك ديمك اولور
﴿ مثنوى ﴾ تن بجان جنبد نمى بينى توجان * ليك ازجنبيدن تن جان بدان)

مثلا تن جانله حركت ايلرسن جانى كورمزسن وليكن تنك حركت ايلسندن جانى بيل كه
تن البته جانله حركت ايلر كذلك قالب عالم حركت ايلمز الا ارادت حقله وهرشئ
متحرك اولمز الا امر الهى ايله سن هرشيده حضرت حق حاضر وناظر كورو كنديكى
مراقبه ومشاهده مرتبه سنه ار كورديدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت اوكر ابلهم
من دراد ب * زيركم اندر وفا ودر طلب) اول عاشق معشوقه سندن چونكم
بو تقريع وتوبيخى استماع ايلدى اكا جواب ويروب ايتدى اكرچه ادبده بن ابله ونادانم
ليكن وفا وطلبده زيرك ودانايم كه عاشقه لازم اولان بو صفتلردر ﴿ مثنوى ﴾
كفت ادب اين بود خود كه ديده شد * ان دكر را خود همى دانى تولد) اول عفيفه
وصالحه عاشق كستاخه بو كونه جواب باصواب ويروب ديديكه ادبك خود بوايديكه
كورلمش اولدى اول غيريسنى خود مراداندن وفا وطلبدرسن قتى بيلورسن
ادشدنه ديرلر بونده برقاچ وجه اوزره معنى صحيح اولور اولا استفهام انكارى اولوب
اول غيريسنى سن محكم بيلورسن يعنى بيلمزسن ديمكى ايهام ايليه ثانيا اى اهل لديعنى
اى اهل خصومت ديمك اولور مضاف مقدر اولمق اوزره ثالثا شديد وقوى اول
غيرى خود بيلورسن ديمك اوله معناى بيت ادب بوايديكه كورلمش اولدى اول
بربنى خود مشقت وزحمت كوررسن ﴿ مثنوى ﴾ خود ادب اين بود وآن ديكر
دفين * زين بتر باشد كه ديدمش يقين) اى خبيث ادبك خود بوايديكه كورلدى
واول دفين اولان ديكر خويلرك بوندن قبيحتر وخبيثتر اولور كه انى يقينا وتحقيقا
بيلوردك (حكايه) نقل اولنور كه نصر الدين خواجه تمجيد زماننده صباحه
قريب مسجده كتمش مكر برلينته مبتلا مؤذن دخى تمجيد ويرمك ايچون مناره يه
صعود ايتمش شرفه يه واصل اولدقده درونى تقاضا ايدوب قضاى حاجت ايچون
بر محل بوله ميوب انده برقنديل صندوقه سى كيروب درحال نجاستى اكا وضع ايدوب
انى مناره دن اشغه القا ايدوب درعقب يا اول الاولين * ديو صدا ورمش قضيهٔ
اتفاقيه اوزره اول نجاست كلوب خواجه نصر الدينك اوزرينه طوقنوب تو بنى
ملوث ايتمش خواجه درحال باشنى بوقاروقالدروب اكا ديمش اى خبيث ومردار
سنك اول الاولينك بويله مردار ونجس وبدتر اولنجق اخرك نيجه خبيث اوله جغى
بوندن ظاهر وپديددر پس چوق كسه نك عذرى كناهندن بدتر وآخرى اولندن
قبيحتر اولور وعاقل اولان اولندن آخرنه وظاهرندن باطننه استدلال قيلور نته كم اول
خاتون عفت مشحون استدلال ايدوب اكا ديدى ﴿ مثنوى ﴾ هرچه زين كوزه تراود بعد
ازين * يك نمط خواهد بدن جمله چنين) بر موجب كل اناء يترشح بما فيه هرشئ كه بو كوزهٔ
وجودكدن صزرودوكلور بوندنصكره جمله سى بونك كبى براسلوب اوزره اوليسردر

یعنی سائر خوبلرك دخی ظهوره كلمه بو طریق اوزره ظهوره كلیسر در دیدی

قصهٔ ان صوفی كه زن را با بیكانه كرفت

(مثنوی ‌ صوفیٔ آمد بسوی خانه روز ٭ خانه یك در بود وزن با كفشدوز) بر صوفی بر كون كندی اوی جانبنه كلدی انك اوی بر قپولی ایدی وعورت بشمقچی ایله ایدی یعنی بر بشمق دیكیجی ایله مقارنت قیلمشدی (مثنوی ‌ جفت كشته بارهیٔ خویش زن ٭ اندران یك حجره از وسواس تن) زن كندی بنده سیله جفت اولمشدی رهی بنده یه دیرلر اكا مضاف اولمق انك عشقنك اسیری اولدیغی ملابسه ایله اوله ویاخود انك بر بشمقچی قولی اولوب انكله بیله اوتورمش اوله بعض نسخه ده باصدیق خویش واقع اولمشدر یعنی زن كندی مصاحبیله اول بر حجره ده جفت اولمش وسواس تن جهتندن یعنی تنه متعلق وسوسه وهوا وهوس اجلندن اوتوری جفت اولمشدی (مثنوی ‌ چون بزد صوفی بجد در چاشتگاه ٭ هردو درماندند نه حیله نه را) چونكم صوفی قوشاق وقتی جد واقدام ایله قپو بی قیقدی هر ایكیسی حیران وعاجز قالدیلر زیرا حیله وراه یوق ایدی یعنی نه حیله ممكن ایدیكه حیله ایدهلر ونه بر یول وار ایدیكه اكا كیدهلر پس فرومانده اولوب عاجز قالدیلر (مثنوی ‌ هیچ معهودش نبد كوان زمان ٭ سوی خانه باز كردد از دكان) هیچ صوفینك عادت معهودی دكل ایدیكه اول زمان دكاندن خانه سی جانبنه رجوع ایلیه (مثنوی ‌ قاصدان روز بی وقت آن مروع ٭ از خیالی كرد تا خانه رجوع) عن قصد اول كون وقت مخوف مروع فتح میمله راع بروع دن اسم مفعول در قورقولمش معناسنه یعنی اول قورقمش صوفی بر كمان وبر خیالدن اوتوری خانه سنه رجوع ایتدی تا حقیقت حاله واقف اوله وخاتوننك نه كارده ایدوكنی بیله (مثنوی ‌ اعتماد زن بر آن كو هیچ بار ٭ این زمان تا خانه نامد از كار) زنك اعتقادی واعتمادی انك اوزرینه ایدیكه اول هیچ بر كره بو زمانده كاردن كچوب اوینه كلمدی (مثنوی ‌ ان قیاسش راست نامد از قضا ٭ كرچه ستارست او بد هد سزا) اما عورتك بو قیاسی قضاء الهیده راست كلمدی اكرچه حق تعالی ستاردر لكن هم جزا ویرر یعنی مطلق ستار اولمسی ونیجه زمان امهال قیلمسی عاقبت جزا ویرمسنی واخذ قیلمسنی مستلزم اولمز اكرچه ستار العیوبدر اما اكر ذنوب حددن كچرسه جزاسنی ویرمك مقرردر (مثنوی ‌ چونكه بد كردی بترس ایمن مباش ٭ زانكه تخمست وبروياند خداش) چونكم ای انسان بد اشلیه سن ومعصیت قیله سن اللهدن قورق وایمن اولمه زیرا معصیت تخمدر خدای تعالی انی بتورر اكر توبه قیلمزسك وعفو له مغفور اولمزسك انك محصولنی

وجزاسنی عاقبت سكا یتورر پس معصیت تخمن اكمكدن حذر وقباحت دكمه سن دكه دن كذر ایله تا انك جزاسی بتمیه وسنی آخر امرده آزرده ایتمیه (مثنوی ‌ چند كاهی او بپوشاند كه تا ٭ آیدت زان بد پشیمان وحیا) نیجه زمان حق تعالی حضرتی اول قباحتی اورتر تاكه سكا اول قباحت ومعصیتدن ندامت وحیا كله جان ودلدن تائب اوله سن وصدقله استغفار قیله سن اكر معصیتدن توبه قیلیوب پشیمان اولمزسك بر كون انك جزاسنی بولورسك بو قصه دن اكر عاقل ایسك حصه الورسن

حكایت آن دزد كه در عهد عمر رضی الله عنه

(مثنوی ‌ عهد عمران امیر مؤمنان ٭ داد دزدی را بجلاد وعوان) حضرت عمرك زماننده اول امیر المؤمنین قصاص ایچون بر دزدی جلاد وعوانه ویردی (مثنوی ‌ بانك زد آن دزد كه ای میر دیار ٭ اولین بارست جرمم زینهار) اول دزد بانك اوردی بویله دیوكه ای دیارك میری بنم جرمم اولكی كره در امان (مثنوی ‌ كفت عمر حاش لله كه خدا ٭ بار اول قهر بارد در جزا) حضرت عمر اكا ایتدی حاشا لله كه خدای تعالی اول كره ده قهری یاغدره جزاده یعنی حق تعالی منزهدر اندن كه بر بنده سی بر جرمی اشلیه واول وهله ده اكا جزا ایلمكده قهر وغضب یاغدره واول بنده یی اخذ قیله بلكه اول حلیم نیجه زمان اول عصیانی ستر ایلر اكر حددن تجاوز ایدوب مستغفر اولمزسه جزاسنی ویرر (مثنوی ‌ بارها پوشد پی اظهار فضل ٭ باز كیرد از پی اظهار عدل) حق سبحانه وتعالی بنده سنك جرمنی نیجه كره ستر ایلر فضلنی اظهار ایلمكدن اوتوری كیرو اول قولی اخذ ایلر عدلنی اظهاردن اوتوری سیئه قدر جزا ویرمكله (مثنوی ‌ تاكه این هردو صفت ظاهر شود ٭ ان مبشر كردد این منذر شود) تاكم بو ایكی صفتك هر بری ظاهر اوله واثرلری وجوده كله اول صفت فضل مبشر اوله وبو صفت عدل منذر ومخوف اوله وعبد اول صفت فضلدن راجی اولوب بو صفت عدلدن خوف قیله تا بین الخوف والرجا سیر قیلمقله غضب الهیدن امان بوله (مثنوی ‌ بارها زن نیز این بد كرده بود ٭ سهل بكذشت ان وسهلش می نمود) صوفینك عورتی دخی نیجه كره بو قباحتی ایلمش ایدی سهل كچدی یعنی اول كناه وانك جزاسی سهولتله كچدی واكا اول ذنوب وعیوب سهل كورندی بو امهال ایله مغرور اولوب توبه وانابته شتاب ایلمدی (مثنوی ‌ این نمیدانست عقل پای سست ٭ كه سبو دائم زجو ناید درست) سست رأی وضعیف رأی اولان عقل بونی بیلمدی كه دستی

ارمقدن هردم درست کلز بلکه کا. اولور که قضاکاورشکست اولور ﴿ مثنوی ﴾
انچنانش تنك آور دآن قضا ۞ که منافق را کند مرك فجا) قضـای الهی اول
عورتی انجلاین تنکه کتوردی وانتقـام ومضایقـه مرتبـه سنه یتوردیکه مرك
فجاء منافقه انی ایلر یعنی بفجاءة وبغتـة کلان موت منـافقه نه ایلرسه ونه کونه
مضایقه وعذاب کتوررسه قضای الهی اول زن بدفعلی اویله مضایقه یه کتوردی
ومرتبهٔ هلا که یتوردی موت فجا محتضر اولان مؤمنـه راحت ونعمت ومسوف
اولان منافق وفاسقه عذاب ونقمتدر پس عاقله لازم اولان بودر که موت وعذاب
بغتة کلزدن مقدم توبه وانابت ایده وطریق اسلام وانقیاده کیده نته کم حق تعالی
امر ایدوب بیورر (وانیبوا الی ربکم واسلموا له من قبل ان یأتیکم العذاب بغتة وانتم
لاتشعرون) وتسویف وتأخـیردن حذر لازمدر که هلك المسوفون الذین یقولون
سوف اعمـل وسوف اتوب حدیثنـك مضمونی اوزره مسوف اولان هلاك اولدی
وتسویف وتأخیرایلدیکی ایچون نارجهنم ایچره ناله ونوحه ارقیلدی کماقال علیه
السلام اکثرصیاح اهل النارمن التسویف وقال لقمان لابنه یابنی لاتؤخرالتوبة
فان الموت یجیء بغتة ﴿ مثنوی ﴾ نی طریق ونی رفیق ونی امان ۞ دست
کرده ان فرشته سوی جان) منافقه موت کلدکده نه اندن خلاص ایچون برطریق
ونه اکا معاونت ایچون بررفیق ونه اندن امان واراول ملك الموت انك جانی جانبنـه
ال ایلتمش یعنی اول حینده انك روحـنی قبض ایلمکـه قصد ایلمش فکر ایله که
اول منافقك حالی اول حینده نیجه اولور ﴿ مثنوی ﴾ انچنان کین زن دران
حجرهٔ جفا ۞ خشك شد اوو حریفش زابتلا) انجلاین که اول زن بدفعال اول حجرهٔ
جفاوو بالده خشك اولدی وبی حیات قالدی اوو انك مصاحبی محنت وابتلادن
﴿ مثنوی ﴾ کفت صوفی بادل خود که ای دوکبر ۞ ازشما کینه کشم لیکن
بصبر) چونکم صوفی بونلرك بوحالنی کوردی کندی قلبنده انلرحقنده دیدی ای
ایکی کافر آخرصبرایله سزدن کینه چکم وانتقام الم اماعجـله شیطاندن اولدیغنه
بناء تعجیـل وشتاب ایلزم ﴿ مثنوی ﴾ لیك نادانسته آرم این نفس ۞ تاکه
هرکوشی نوشدان جرس) لکن نادانسـته کتوردم یعنی تجاهـل وتعامی ایلرم
بودم تاکم هر برقولاق برجرسی استماع ایلیـه یعنی بوقباحت وفضاحتك خـبری
هرکوشه واصـل اولمیه که کسرعرضه سبب اولور ونیجه اعدانك طعن وملامتی
ظهوره کلور ومصیبت ایکی قات اولور دیدی ﴿ مثنوی ﴾ ازشما کینه کشند
پنهان محق ۞ اندك اندك همچو بیماریٔ دق) محق کینه یی سزدن پنهان چکر
محق ضم میمله اهل حقه دیرلر یعنی اهل حق انتقامی سزه مخفی ایلر وکینی سزدن
کیزلو الور آزر آزر نتدر بیجـله دق خسته لکی کبی دق برکیزلو ورمدر که چقن

برکسه اکامتبلا اولسه کوندن کونه انی ضعیف ونحیف ایدوب آخراولدورر نته کم بیورر
﴿ مثنوی ﴾ مرد دق باشد چو یخ هرلحظه کم ۞ لیك پندارد بهردم بهترم) دق مرضنه
مبتـلا اولان مرد بوزکبی هرلحظه اریوب اکسـك اولور لیکن هردمده کندی یه
ایورکم دیو ظن ایلر خبری یوقکه هلا که روز بروز قریب اولمقده ودق مرضی انی
فانی وخراب قیلمقده در ﴿ مثنوی ﴾ همچو کفتاریکه میکیرندش او ۞ غرهٔ
آن کفت کـین کفتارکو) امهـال وتأخیرعذاب ونکاله مغرور اولان کسه شول
برکفتـار کیدر که انی طوتلراول کفتارك مغروری که بوکفتارقنی یعنی صـیادلر
صرتلان دیدکاری جانوری مقامنده کوروب صید ایلمك استدکاری وقتده برسبیل
تجـاهـل وتعامی دیرلر ایمش که بوراده صرتـلان یوقدر اکر اولسیدی بزانی
کورر دك اول احمق حیوان بوسوزه مغروراولوب انلردن احـتراز ایلمزایمش پس
بونلر انك اباغنـه ایپی بغلدقدنصکره نیـه کرفتار اولدیغـنی بیلور ایمش امهـال
الهیه ومکر رحمانیه یه مغرور اولنلر بوکفتار کول کیبدر ﴿ مثنوی ﴾ هیچ پنهان
خانه آن زن رانبود ۞ سمج ودهلیز وره بالانبود) اول زنه هیچ برکیزلو اوبوغیدی
تااو بناشنی انده کیزلیه سمج وقپو آرالغی ویوکسك یول یوقدی یعنی یوقاری
چیقاجق بریول یوق ایدیکه انده انی پنهان ایلیدی سمج رنج وزنی اوزره مغاره
معناسنه در دهلیز قپو یارغیدر لکن بونده مخفی محلدن کنایه در ﴿ مثنوی ﴾
نی تنوری که دران پنهان شود ۞ نی جوالی که حجاب آن شود) اول خانه ده
نه برتنور واردیکـه اول کسه انده پنهان اولیدی ونه برجوال واردیکه اکا حجاب
وپرده اولیدی ﴿ مثنوی ﴾ همچو عرصهٔ روز پهن رستخیز ۞ نی کوونی
پشته نی جای کریز) قیامت کوننك واسع اولان عرصه سی کبی انده نه چقور وارکه
انسان انده نهان اوله ونه دپه ویغن وارکه انك ارد نه کیده ونه برقچاجق یروار که
انسان اکا قاچـه (یقول الانسان یومئذ این المفر) اول کونده قچاجق یرقـنی
دیوب طالب اوله امابولمیه وبرشیئـه التجا قلمیـه نته کم حق تعالی بیورر (کلا
لاوزرالی ربك یومئـذ المستقر) ﴿ مثنوی ﴾ کفت یزدان وصف آن جای
حرج ۞ بهرمحشر لاتری فیها عوج) سورهٔ طه ده در (ویسئلونك) سکا سؤال
ایدرلر یامحمد (عن الجبال) طـاغلردن که قیامت کوننده بوطاغلر نیجه اولوردیرلر
(فقـل ینسفهـا ربی) فاشرط محذوفـك جوابیدر تقدیری اکرسندن سؤال
ایدرلرسه پس سن بونلره دی یامحمد نسف ایلربنم ربم اول طاغلری یعنی قلع وقمع
ایلراماکندن ومتفرق ایلر نسفا پاره پاره وپریشان وپراکنده ایتمکلکله (فیذرها
ای یترك مقرالجبـال) یعنی پس اول جبالك قرارکاهلرینی ترك ایلر ویاخود ضمیر
ارضه راجع اوله کما ل شهرتندن نته کم ماترك علی ظهرها آیتنده راجع اولدیغی

کبی (قاعا صفصفا) ای مستویة ملسا اول ارضی دو بدوز ترك ایلر (لاتری فیها عوجا)
اول یرده کوره مزسن انخفاض ویستلك (ولاامتا) دخی ارتفاع معنای بیت حق تعالی
دیدی اول جای پرحرج ایچونکه محشر یردر لاتری فیها عوجا دیدی یعنی اول
محشر یرنده عوج وانخفاض کورمزسن بلکه دو بدوز بر یردرکه اصلا انده تستر
واحتجاب ایده جك برشی یوقدر هر کسك حالی انده ظاهر واشکارا در دیمك اولور

﴿ معشوق راز یر چادر پنهان کردن زن جهت ﴾
﴿ تلبیس و بهانه کفتن زن که ان کید کن عظیم ﴾

بو سرخ شریف زنك تلبس وبهانه دیمسی جهتندن معشوقنی چادر التنده پنهان
ایتدیکیدر که نسوانك مکر وحیله لری عظیم ایدوکنه حق تعالی حضرتلری سورهٔ یوسفده
اشارت ایدوب بیوردیلر ان کیدکن عظیم یعنی ایها النساسزك مکر یکز عظیمدر قال
بعض العلماء انی اخاف من النساء اکثر مما اخاف من الشیطان لان الله یقول فی حق الشیطان
ان کید الشیطان کان ضعیفا وقال فی حق النساء ان کیدکن عظیم ﴿ مثنوی ﴾
چادر خودرا برا وافکند زود * مرد را زن ساخت ودر را بر کشود) اول مکاره
عورت کندینك چادرنی اول حریفك اوزرینه برقدی علی الفور اری عورت
دوزدی وقپویی صوفی یه اچدی ﴿ مثنوی ﴾ زیر چادر مرد رسوا وعیان
* سخت پیدا چون شتر بر ناودان) اما چادر التنده اول مرد رسوای واشکار
ایدی زیاده پیدا ایدی دوه اولق اوزره اولدیغی کبی بعض نسخه ده نردبان واقع
اولمش یعنی دوه نردبان اوستنده حرکت قیلمقده وانده مستور اولمغه نه وجهله
امکان اولدیسه اول حریفك دخی چادر التنده اولمسی دوه نك اولق اوزره
اولمسی کبی ایدیکه فضاحتی فی اشکار ایدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾
ازتعجب کفت صوفی چیست این * هر کز این رامن ندیدم کیست این)
صوفی کمال تعجبندن خاتوننه صوردی بونه در وهر کز بن بونی کورمدم
بو کیمدر دیو سؤال ایلدکده خاتون حیله وخدعه یه شروع ایدوب جواب
ایدر ﴿ مثنوی ﴾ کفت خاتونیست ازاعیان شهر * مر ورا از مال واقبال است
بهر) ایتدیکه بر خاتوندر شهرك اعیانندن تحقیقا اکمال واقبالدن نصیب واردر
یعنی صاحب دولت وثروت اکا بر شهردن برخاتوندر ﴿ مثنوی ﴾ در ببستم
تا کسی بیکانهٔ * در نیاید زودناداناتهٔ) قپویی بغلدم تا بیکانه واجنبی بر کمسه غافلانه
علی الفور ایچرو کیمسه نادانانه غافلانه معناسنه در ﴿ مثنوی ﴾ کفت صوفی
چیستش هین خدمتی * تا برآرم بی سپاس ومنتی) صوفی ایتدی اکاه اول انك
خدمتی ندرناکم بی سپاس و بی منت انی حاصل ایدم یعنی مقابله سنده شکر ومنت
اولمقسزین وطلب قیلمقسزین انی ظهوره کتورم ﴿ مثنوی ﴾ کفت میلش

خویشی و پیوستکیست * نیك خاتونیست حق داند که کیست) عورت ایتدی
انك میلی خصملق بزه اولشقلقدر ایو خاتوندر حق بیلور که کیمدر یعنی ظاهرا ایودر
باطننی حق بیلور که نه کونه در اول مکاره بویله تزویر ایلدی وصوفی یه منافقانه سوزلر
سویلدی اختلاف اللسان والقلب من النفاق وعدم موافقة السر والعلانیة من
الشقاق دیمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ خواست دختر رابه بیند زیر دست * اتفاقا
دختر اندر مکتبست) بو پوشیده اولان خاتون استدیکه ال التندن نهانی قزی
کوره اتفاقا دختر مکتبده واقع اولدی یعنی قز مکتبده بولنوب انی کوره مدی
﴿ مثنوی ﴾ باز کفت ار آرد باشد یا سپوس * میکند اورا بجان ودل عروس)
بونیك خاتون کیرو دیدی اکر اون اوله و یاخود کپك یعنی اکر قزی کورمدی ولیکن
بویله دیدیکه اکر ایو اولسون واکر کوتو اولسون هر نه ایسه بن انك صورتنه باقرم بن
انی جان ودل ایله عروس ایلرم وکلنلکه قبول قیلورم ﴿ مثنوی ﴾ یك پسر دارد که
اندر شهر نیست * خوب وزیرك چابك ومکتب کنیست) بو خاتون بر اوغل
طوترکه شهرده انك نظیری یوقدر خوب وزیرك وچابکدر وکتابت ایدیجیدر مکتب
مصدر میمیدر مکتب کن وصف ترکیبیدر کتابت ایدیجی معناسنه در بعض نسخه ده
مکتب یرینه مکسب واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی دیمك اولورکه براوغلم
واردرکه شهرده بوقدر خوب وزیرك چست وچابك بر مکسب کندر یعنی خوب
جمالدر وعاقل وزیرکدر وکسب وکارنده چست وچالاك بر کمسه در ﴿ مثنوی ﴾
کفت صوفی ما فقیر وزار وکم * قوم خاتون منعمند ومحتشم) چونکه عورت
بو تقریری ایلدی صوفی عورتنه جواب و یروب ایتدی هی خاتون بو فقیر وزار
وناقصز یعنی انلردن اکسکز خاتونك قومی مالدار ومحتشمدر ﴿ مثنوی ﴾ شرط
کفویت بود در ازدواج * یك دری ازچوب ودر دیکر زجاج) کفویت ازدواجده
یعنی جفت اولمقده شرطدر بعض نسخه ده مصرع اولکی بود این کفو ایشان
در رواج واقع اولمشدر یعنی بوقزانلرك رواجده تخمین مثلی اولور یعنی قدر وشرفده
رواج بونده قدر وشرف معناسنه استعمال اولور مثلا قپونك برقنادی چوبدن
و برغیری قنادی عاجدن یعنی فیل کمکندن اوله بوخود مناسب دکلدر پس
بر کمسه کندی کفوینی الق واقراننی بولمق لازم کلور اکر کفوینی المزسه جنك
وتفرقه یه سبب اولور ﴿ مثنوی ﴾ کفو باید هر دو جفت اندر نکاح * ورنه
تنك آید نماند ار تیاح) نکاحده هر ایکی جفت بری برینه کفو کرکدر که شرط بودر
یوخسه زوج وزوجه نك ماینی تنك کلور ومیانلرنده راحت وحضور قالمز وعاقبت
تفرقه یه سبب اولور چونکم اول بزم کفومز اولمیجق اندن احتراز واجتناب ایلمك
لازم کلور دیدی

﴿ کفتن زن که اودر بند جهاز نیست مراد او ستر ﴾
﴿ وصلاحست وجواب کفتن صوفی این راسر پوشیده ﴾

﴿ مثنوی ﴾ کفت کفتم من چنین عذری واو * کفت نی من نیستم
اسباب جو) صوفینك عورتی صوفی‌یه ایتدی بونك كبی عذری بن اكا دیدم
واودیدی یوق بن اسباب وجهاز استیجی دكلم ﴿ مثنوی ﴾ مازمال وزر
ملول وتخمه ایم * ماحرص وجمع نی چون عامه ایم) بز مال وزردن ملول
وتخمه یز یعنی زروسیمدن طوق وامتلا یز كه انك بزم قتمزده اعتباری یوقدر
بز حرص وجمعده عامه كبی دكلز یعنی عوام كالهوام كبی انك حرصنه و جمعنه
مقید دكلز دیدی بعض نسخه‌ده غین معجمه‌نك فتحیله غمه واقع اولمش معنی
زانك حرص وجمعده مور كبی دكلز دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ قصد ماستر ست
پاكی وصلاح * دردوعالم خود بدان باشد فلاح) بزم قصدمز مستورلك
وپاكلك وصلاحدر ایكی عالمده فلاح ونجات بونلرله اولور یعنی ستر وطهارت
وصلاحیت دنیاده بدنام ورسوای اولمقدن نجات ویرر ونیك اولمغه ونیجه مراد
ومرام بولمغه موصل اولور كذلك آخرتده دخی عذاب خدایه كرفتار اولمقدن نجات
بولور وسعادت ابدیه ودولت سرمدیه‌یه واصل اولور پس تزوجه نیت ایلین
كمسه‌یه لازم اولان منكوحه‌سی اولجقده بو صفتلری ایستمك كركدر والااسباب واثقال
دنیویه‌نك اهل دین قتنده اعتباری یوقدر اكرچه بو كلمات اول زن مكاره‌نك
لساننده‌در اما انظر ماقال ولاتنظر الی من قال حدیثنك موجبنجه بو محلده اعتبار
قائلك قولنه‌در طالب اولنه بو یوزدن ارشاد نصیحتدر ﴿ مثنوی ﴾ باز صوفی
عذر درویشی بكفت * وان مكرر كرد تا نبود نهفت) صوفی عورتنه كیرو
درویشلك عذرنی دیدی وانی مكرر ایلدی تاكیزلو اولمیه ومخفی قالمیه صوفینك
خاتوننه اولان هر بر سوزی ذوالوجهین بر سبیل كنایه ورموزدر اكرچه ظاهرا
فقیر وزار وكزدیو اظهار فقر ایلر لكن باطنا ای خاتون بز عفت وصلاحیت
وستردن عاری وفقیرز واول لسانكده مدح ایلدیكك كمسه‌نك مرتبه‌سندن
ناقصز بز بو مرتبه‌نك صاحبیله كفو دكلز دیمكی ایهام ایلر چونكم خاتون بورموز
وكنایه‌دن خبردار اولمدی وتعریض وتوبیخ ایتدیكن بیلدی صوفی تكرار اكا
درویشلك عذرنی دیدی فقر ودرویشلك عدم ملكه واسبابدن عاری اولمغه دیرلر
كان ستر وصلاح وعفتدن درویش اولمقلغك عذرنی دیدی وانی تكرار ایلدی تاكم
مخفی اولمیه وبو صفتلردن فقیر وعاری اولدقلری پوشیده قالمیه وكندولر بو صفتلردن
عاری وبری اولدقلرینه معترفه اولوب دعوای ستر وصلاح قیلمیه لكن زن
صوفینك تعریض وكنایه‌سنی فهم ایتمیوب وانك سوزنی همان ظاهره حمل ایدوب

بنه اكادیدی ﴿ مثنوی ﴾ كفت زن من هم مكرر كرده ام * بی جهازی
را مقرر كرده ام) صوفینك عورتی صوفی‌یه ایتدی بن دخی بو خصوصی اكا مكرر
ایلدم جهازسزلغی واسبابسزلغی مقرر ایلمشم ﴿ مثنوی ﴾ اعتقاد اوست
راسخ‌تر زكوه * كه زصد فقرش نمی آید شكوه) انك اعتقادی طاغدن زیاده ثابت
وراسخدر كه اكا یوز فقر ودرویشلكدن اضطراب وانقباض كلمز ﴿ مثنوی ﴾
اوهمی كوید مرادم عفتست * ازشما مقصود صدق وهمتست) اول خاتون
نیك دیر كه بنم مرادم عفتدر وپاكلكدر سزدن مقصود صدق وهمتدر سزك
صدق وهمتكز وصلاحیت وعفتكز ایچون سزه رغبت ومحبت ایلرم ﴿ مثنوی ﴾
كفت صوفی خود جهاز ومال ما * دیدومی بیند هویدا وخفا) صوفی بنه عورتنه
بر سبیل كنایه دیدی خود بزم جهاز ومالمزی كوردی وكیزلو واشكاره كورر بعض
نسخه‌ده هویدانی خفا واقع اولمشدر یعنی هویدا كورر مخفی وپنهان دكلدر دیمك
اولور بونده كنایه دید ومی بینده دركه ظاهرا فاعلی خاتون شكلنده طالب دختر
رنكنده اولان مرددر اما صوفی دیدومی بیندك فاعلنی خدای تعالی مراد ایلر كه
قرینهٔ كلام اكا دلالت ایلر یعنی ای خاتون بزم جهاز ومالمزی اوكوردی وهم كورر
آشكار او مخفی وپوشیده دكل اكا پس اظهار فقر ایلمكه احتیاج یوقدر ﴿ مثنوی ﴾
خانهٔ تنكی مقام یك تنی * كه در وپنهان نماند سوزنی) زیرا بزم خانه‌مز بر كمسه‌نك
مقامی قدر بر تنك خانه‌در كه انده بر سوزن پنهان قالمز بلكه هرنه وار ایسه انده
باصر وناظر اولنه آشكار اولور مقصود شول خانهٔ دلدر كه انده فكر واندیشه‌دن
حضرت حقه هیچ بر شیء پوشیده اولمز وجواسیس القلوب اولان صوفیٔ صافی
دللره دخی انده اولان افكار واحوال مخفی قالمز * ولهذا قیل فانهم جواسیس
القلوب یدخلون قلوبكم ویطلعون علی اسراركم فاذا جالستموهم فجالسوهم
بالصدق پس زن صوفی كبی بو اهل نظر قتنده دعوای ستر وصلاح ایلمیه سنكه
بونلر مافی الضمیره واقفلردر ﴿ مثنوی ﴾ باز ستر وپاكی وزهد وصلاح
* او زمابه داند اندر انتصاح) كیرو ستری وپاكلكی وزهد وصلاحی او بزدن
یك بیلور انتصاحده یعنی ایلكده وخالص اولمقلقده او ضمیری اكرچه خاتون شكلنده
سر پوشیده اولان كمسه‌یه راجع اولمق كور بنور اما صوفی بی كنایه ایدوب حضرت
علام الغیوبی مراد ایلر یعنی ای خاتون كیرو ستر وطهارتی وزهد وصلاحیت
وعفتی او بزدن اعلا بیلور خالص اولمقلقده اكر بونلر خانهٔ قلبده اولمیوب لسانده
اولورسه * یقولون بالسنتهم مالیس فی قلوبهم) آیتنك حكمنده داخل اولان
منافقلردن اولمق لازم كلور صلاح وزهد وتقوادن لاف دعوی ایود كلدر
﴿ مثنوی ﴾ به زمانی داند او احوال ستر * وز پس وپیش وسرود نبال

ستر) اول خدا بزدن ایو بیلور سنك احوالنی وسترنی و پس و پیش وستر ودنبالندن یعنی سنك اردندن واوكندن واولندن وآخرندن یعنی جمیع جوانبندن سنك احوالنی ومستورینك اسرارنی بزدن یك بیلوردیدی ❊ مثنوی ❊ ظاهرا اوبی جهاز وخادمست ❊ وزصلاح وستراوخود عالمست) ظاهرا اول دختر بی جهاز و بی خدمتكاردر انك بی خادم و بی جهاز اولمسی تعریفه محتاج دكلدر وصلاح وستردن اوخود عالمدر اودن مراد بنه خدا دراكرچه مقتضای مقام اول خاتون شكلنده اولنه راجع اولمق اقتضا ایدر یعنی صلاح ومستورلك جهتندن اولان احواله اوخود عالمدر اندن سترایلك ممكن دكلدر (واسروا قولكم اواجهروا به انه علیم بذات الصدور) فحواسنجه اول سره وجهاره وخانهٔ صدرده اولان احوال وافكاره علیمدر چونكم عدم عفت وصلاحه اوعالمدر بزم عفت وصلاحمز واردر دیمك نه بی مفیداوله ❊ مثنوی ❊ شرح مستوری زبابا شرطنیست ❊ چون بروپیداچورو زروشنیست) حالا بابادن دخترك مستوره لكنك شرحی شرط ولازم دكلدر چونكم اوزرینه برروشن كون كبی بو حالت پیدا وروشندر پس روز روشنی ستربحه ممكن دكل ایسه اندن برحالتی ستر ایلك اویله ممكن دكلدر (بیت) طمع خام بین كه قصهٔ فاش ❊ ازرقیبان نهفتنم هوسست دیو كبی ای زن سن دخی فاش وظاهر اولمش قصه‌نی كزلمك استرسن دیوسویلدی وانك فساد وقباحت درونك ظهور وبروزنی بو كونه ابهام ایلدی پس بوقصه دن حصه بیانه شروع ایدوب بیوردلر ❊ مثنوی ❊ این حكایت رابدان كفتم كه تا ❊ لاف كم بافی چورسوا شد خطا) بو بیت ذكری سبقت ایلین زنك لساندن عاشق بی ادبه خطاب وعتاب طریقیله دینلمشدر اول معشوقه اول كستاخه ایتدی ای استقامت ووفا دعواسن ایلین بی ادب بو حكایتی اندن اوتوری دیدم كه تالاف وكزاف اورمیه‌سن چونكم خطا وقباحت رسوا وپیدا اولدی ❊ مثنوی ❊ مرترا ای هم بدعوی مستزاد ❊ این بدستت اجتهاد واعتقاد) تحقیقا سكاهم ای دعواده زیاده قوی اولان كسه اكرچه بحسب الظاهر خطاب دعوای وفاواستقامت ایلین عاشق بی ادبه دراما علی الانفراد عموما كستاخ و بی ادب اولان وظاهرا دعوای استقامت وصلاح قیلان مدعیلره در یعنی تحقیقا سكدخی هم ای دعوای زهد وصلاحده زیاده قوی اولان كسه بو اولمشدر اعتقاد واجتهادك ❊ مثنوی ❊ چون زن صوفی توخاین بودهٔ ❊ دام مكر اندر دغا بكشودهٔ) صوفینك عورتی كبی سن طریق الهیده خاین اولمش سن ونامحرم و بیكانه ایله الفت ومحبت قیلمش سن ودغا وحیله بازلقده مكر دامنی اچمش سن باطنك فاسد ومردار ایكن

طاعت وصلاحی ظاهر كه دام تزویر ایتمش سن وطریق حقی قویوب سبیل شیطانه كتمش سن ❊ مثنوی ❊ كه‌زهر ناشسته‌رویی كپ‌زنی ❊ شرم داری وز خدای خویش نی) زیرا ای مدعی هر برباطنی یوزی یونمه مشدن اوتری یعنی پلید وناپاك اولان عوامدن اوتری لاف وكزاف اورر سن صلاح وتقوی اظهار قیلورسن انلردن شرم طوترسن وكندی خداكدن دكل یعنی فساد درونم ظاهر اولمسون دیو انلردن استحیا ایلرسن اما عالم السر والخفیات اولان خدای تعالیدن اوتنمزسن كویا اول سنك احوال مستوره كه عالم اولدیغنی بیلمزسك واول پادشاهك سمیع وعلیم و بصیر اولدیغنه اعتقاد قیلمزسن اكر انك سمیع و بصیر وعلیم ایدوكن حقیقتله بیلدك وحضرت حقك بو صفتلرله متصف اولدیغنه صحیح اعتقاد قیلیدك معاصی وقبایح اشلمكدن بری اولوردك ونفسكی تأدیب ایدوب صدقله طاعت حقه اشتغال قیلوردك

❊ غرض از سمیع و بصیر وعلیم كفتن خدای تعالی را ❊

بو سرخ شریف خدای تعالینك كندی یه سمیع و بصیر وعلیم دیمه سندن غرض ومرادی نه ایدوكن بیان ایلر ای اخی اولا بیلكل كه خدای تعالی بصیردر واول حضرتك حقنده بصیر شول صفتدن عبارتدر كه مبصراتك نعوت وذواتی انكله منكشف اوله وحضرت حق اول بصیردر كه اشیانك كلیسنی ظاهرنی وخفاسنی بغیر جارحة مشاهده ایلر ❊ مثنوی ❊ ازپی ان كفت حق خودرا بصیر ❊ كه بود دید ویت هردم نذیر) حق سبحانه وتعالی انكچون كندی یه بصیر دیدیكه انك كورمسی هردم سكا قورقو وریجی وسكا نذیر اوله یعنی هر حالكه بصیر اولمسی وجمیع اعمالكی كورمسی هردم سكا قورقو و ریجی اوله سنی معاصیدن واعمال قبیحه اشلمكدن خائف قیله و بیلكل كه حق تعالی سمیعدر جمیع مسموعاتی بغیر جارحة استماع ایلر كما قال الشیخ صدر الدین القنوی فی شرح الاسماء الحسنی السمیع الذی یدرك المسموعات كلها سرا وجهرا لایشغله سماع عن سماع ولایعزب عن ادراكه مسموع وان خفی یسمع السر والنجوی بل ماهو ادق من ذلك واخفی ❊ مثنوی ❊ ازپی ان كفت حق خودرا سمیع ❊ تا ببندی لب زكفتار شنیع) پس حق تعالی حضرتلری كندینه اندن اوتری سمیع دیدی تاانك جمیع مسموعاتی سامع اولدیغنی بیلوب كفتار شنیع ومالایعنیدن لبكی بغلیه‌سن وذكر اللهه مشغول اولوب خیر سویلیه‌سن ودخی بیلكل كه حق سبحانه وتعالی علیمدر وانك علمی اكرجزوی واكركلی جمیع اشیایی محیطدر هیچ برشیء انك علمندن غائب و بعید دكلدر ❊ كما قال الله تعالی ومایعزب عن ربك من مثقال ذرة فی الارض ولافی السماء ولااصغر من ذلك ولااكبر الافی كتاب مبین انه یعلم الجهر ومایخفی) فحواسنجه جهری وخفی اولان شیلری بیلور (وان تجهر بالقول فانه یعلم السر واخفی

مقتضاسنجه اکر اظهار ایلیه سن واکر اخفا واسرار ایلیه‌سن جهر وخفایه عالم
اولدر ﴿ مثنوی ﴾ از پی ان کفت حق خودرا علیم ٭ تانیندیشی فسادی
توز بیم) حق تعالی حضرتلری اندن اوتری کندیسنه علیم دیدی انك علیم
اولمسنی و بواطن اشیایی مشاهده قیلمسنی ملاحظه ایلیه سن تاکم برفسادی اندیشه
ایلمیه سن خوفکدن که واسروا قولکم اواجهروا به انه علیم بذات الصدور)
مخواسنجه اول علام الغیوب صدورده اولان عیوب وذنوبه عالمدر ﴿ مثنوی ﴾
نیست اینها برخدا اسم علم ٭ کسیه کافوردار دنام هم) بو اسملر خدای تعالی
اوزره اسم علم دکلدر عندالمحققین خدای تعالینك اسم علمی بوقدر نته کم بوجلدده
شاعرك در پادشاهی به آنجا نامی بیانده معنی الله کفت آن سیبو یه بیتنده بومعنی
تحقیق اولنمشدر فلیطلب فیه اکرسن دیرسك که لفظة الله بعضلر اسم علم
دیمشلردر نعم دائما موصوف اولدیغی اعتبارله‌در یوخسه برذات معلومه‌نك علمی
اولدیغی کبی علم دکلدر وعلم اولدیغی تقدیرجه‌ده اسم جامد دکل مشتقدر پس
بو اسملر و بونلردن ماعدا اولان اسماء حسنی خدای تعالی یه اسم علم دکلدر
انجلین که سیاه عرب هم کافور نام طوتر حال انکه کافور بیاض وعرب سیاهدر
پس کافور لونی اکا صفت اولدیغی اعتباریله اکا کافور دینلمش اولمز بلکه سائر
اسمادن اسمی تمیز اولنمق ایچون اکا کافور دیدیلر اما اسماء حسنای حق تعالی بویله
دکلدر بلکه هر براسم برصفته دلالت ایلر واول صفتله حضرت حقك ذاتی
متصفه‌در بو اعتبار ایله بو اسملر اکا اطلاق اولنمشدر فافهم ﴿ مثنوی ﴾ اسم
مشتقست واوصاف قدیم ٭ نی مثال علت اونی سقیم) ای اخی بو بیت لطیف
مثنوی شریفك اغمض ابیاتندندر چوق تحقیق وتدقیق استرتا شفای
صدر حاصل اوله ومآل ونتیجه ظهوره کله (مقدمه) اولا بیلکل که حق تعالینك
جمیع اسماء حسناسی مشتقاتندندر اصلا اکا اسم جامدله تسمیه قیلنمامشدر مثلا بصیر
بصر دن وسمیع سمعدن وعلیم علمدن مشتقدر وقس علی هذا سائر الاسماء وهربر
اسمك لفظی حق تعالی حضرتلرینك برصفته دلالت ایدیجیدر که فی الحقیقة عند
المشایخ اسم اول صفتدر و بو اسم لفظی اسمك اسمیدر ٭ کما بینا فی دیباجة شرح
الثانیه وبو مصرع اول دخی بو معنایه دلالت ایدر زیرا معنی اسم مشتقدر
وقدیمك اوصافیدر دیمکدر یعنی ملفوظ اولان اسم مشتقدر وفی الحقیقة اسم
اوصاف قدیمه‌دندر دیمك اولور وقدیمك اوصافی دخی عند المحققین من اهل السنة
والجماعة جمیعا قدیمدر ٭ کما قال صاحب الامالی ٭ شعر ٭ صفات الذات
والافعال طرا ٭ قدیمات مصونات الزوال ٭ اکر جمیع صفات الهیه قدیمه
اولمسیدی ذات الهی محل حوادث اولمق لازم کلوردی وهو المتعالی عن حدوث

الصفات تفصیلی کتب عقایدده مذکور اولمشدر تطویله حاجت یوقدر وعلت
اولی عند الحکما عقل اولدر وعلة العلل خدای تعالیدر نته کم دیرلر ٭ لم یصدر
من المبداء الاول وعلة العلل الا العقل الاول لانه لایصدر من الواحد الا الواحد واما
البواقی ومادونه من العلل فلا یصدر الامنه بحسب المراتب والوسائط وفیه ما لا یخفی
من الخلل فی شأن الحق عزوجل ٭ بونلرك بوکونه قولندن عالمك حضرت حقه
تعلقی علت ومعلولیت جهتندن اولمق لازم کلور وموجب بالذات اولمغی افاده
قیلور وظهور اشیا انك لوازم ذاتیه‌سندن اولمغی اشعار قیلور ومرید ومختار اولمامغی
مستلزم اولور و بونلردن ماعدا نیجه فساده دخی مؤدی اولور ونفی صفات الهیه
ایتمکی دخی مقتضی اولور ٭ پس علت اولی مثالی سقیم و باطلدر زیرا حق تعالی
حضرتلری صفات قدیمه وکامله ایله موصوفه‌در) مرید ومختاردر اشیانك ارادة
واختیاریله ظهوره کلور وعالم انك ایجادیله موجود اولور ٭ لابد لکل حادث
من مادة ومدة ٭ دیدکلری برنده دکلدر وجمیع اشیاده مؤثر حقیقی اولدر یامع
الواسط ویاخود بلا واسط پس بو مقدمه معلومك اولدیسه معنی بیته کلهلم ٭
معنی بیت اولدر که بو بیت بیت اولك مصرع اولنه علتدر یعنی بو اسملر خدای
تعالی یه اسم علم دکل زیرا ملفوظ اولان اسم مشتقدر جامد دکلدر وفی الحقیقه اول
اسم قدیمك اوصافیدر بو معنی علت اولی مثالی سقیم و باطل دکلدر زیرا اسمك مشتق
اولمسی واوصاف قدیمه اولمسی نفی صفاتی نفی قیلور وعلت اولی مذهبی نفی صفات
ایلمکی مستلزم اولور ٭ پس مذهب اول علت اولی مذهبی کبی سقیم و باطل اولمز
اوصاف قدیمه مضاف اولیوب قدیم اوصافك صفتی اولسه دخی جائزدر که فارسیده
بویله قاعده چوق واقع اولور مثلا اشعار لطیف دیدکاری کبی واولی سقیمه مضاف
اولوب سقیم اکا صفت اولسه ده قابلدر بو تقدیر اوزره معنی اسم مشتقدر واوصاف
قدیمه‌در و بو وجه سقیم اولان علت اولی کبی دکلدر یعنی ملفوظ اولان اسم الهی
مشتق وحادث ٭ واوصاف الهی قدیمدر هر برمشتق وحادث اولان اسم صفت
قدیمه‌دن برصفته دلالت ایدیجیدر که اول صفتله حضرت مسمی الله ازل آزالده
موصوفدر بو مذهب علت اولی مذهبی کبی سقیم و باطل دکلدر که انبیا واولیانك واهل
سنت والجماعتك مذهبی بودر ٭ بو ابیات شریفه حکمای اسلامیه‌نك
ومعتزله‌نك ظاهرا صفات الهیه‌یه اقرار ایدوب ومعناانی نفی ایلملری علت اولی مذهبنه
ذاهب اولوب نفی صفات ایلین فلاسفه کبی اولدقلرینی اثبات ایلر معتزله دیرلر که
٭ لیس له صفة قائمة بها بل صفته هی وصفناله ٭ جواب بودر که بوشر یعتده
مذکوره اولان اسملرله بزم اول حضرتی توصیف ایلممز اکا صفت اولمز بلکه بزم
توصیفمزنه بزم صفتمز اولور اکر اول حضرت ازلده صفات قدیمه وکامله ایله

موصوف اولمیوب بزم توصیفمزله موصوفه اولسیدی کافر ومشرك اولنلرك واثبات
ولد وجسم وکفو قیلنلرك وصفیله دخی موصوفه اولمق لازم کلوردی * تعالی
شانه عما یقولون تنزهت ذاته عما یشرکون واکر اسما اول حضرتك اوصاف قدیمه سنه
دلالت قیلمسه واول ذات مقدسه اوصاف قدیمه ایله قائمه اولمسه بلکه
اسماء ملفوظه اکا اسماء علم قبیلندن اولسه اول فسادلر لازم کلور * که بو بیتلرله
اول فسادلره اشارت ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ ورنه تسخر باشد وطنز ودها
* کر را سامع ضریرا زا ضیا) واکر بویله اولمزسه استهزا وطعن ودشوار اولور
صاغره سامع اعمایه ضیا دیمك اولور یعنی واکر اسم مشتق اولمزسه واوصاف
قدیمه دن هر براسم برصفته دلالت قیلمزسه اسماء علم قبیلندن اولورسه استهزا
وطعن اولور وبونك شرعه توفیق وصلاحه حملی قتی مشکل ودشوار اولور
اصمه سامع وکوره بینا دیمك قبیلندن اولور زیرا سامع اولمینه سمیع دیمك
وبصیر اولمینه بصیر دیمك طعن وتسخر معناسنی اشعار قیلور وکره سامع وکورلره
بینا واهل ضیا دیمك قبیلندن اولور ❊ مثنوی ❊ یاعلم باشد حیی نام وقیح
* یاسیاه زشت رانام صبیح) ویاخود بر وقیحك نامی اوله حیی فعیل وزننده یعنی
فاعلدر شرم دار ورنجه اوتانیجی دیمك اولور یعنی اکر بویله اولمسه کره شنوا
کوره بینا دیمك اولور ویاخود بر بی حیا ادبسزه اوتانیجی علم وبارسیاه زشته صبیح
الوجه نام ایلمك قبیلندن اولور * حق سبحانه وتعالی استحیایله وجمال باکالله ازاده
متصفدر اکر نفس الامرده استحیا وجمال انك صفت قدیمه سی اولمسه ان ربکم حی کریم
یستحی اذا رفع العبد یدیه ان یردهما صفرا * حدیثی وان الله جمیل یحب الجمال * حدیثی
کبی حدیثلر طنز وتسخر اولوردی وبی شرمه مستحیی وعرب سیاه رویه صبیح الوجه
دیو نام ویرمك قبیلندن اولوردی ❊ مثنوی ❊ طفلك نوزاده راحاجی لقب * یالقب
غازی نهی بهر نسب) نوزاده اوغلنجغه حاجی دیو لقب قویه سن ویاخود نسبدن
اوتری غازی دیو لقب قویه سن ❊ مثنوی ❊ کر بکوینـد این لقبها در
مدیح * تانداردان صفت نبود صحیح) اکر ناس ممدوح حقنده بو لقبلری سویلیه لر
وبرکسه یی بو کونه توصیف ایلیه لر مادامکه اول صفتی ممدوح اولان کمسه طوتمیه
اول صفتلرانك حقنده صحیح اولمز ❊ مثنوی ❊ تسخر وطنزی بود آن یاجنون
* پاك حق عما یقول الظالمون) بلکه تسخر وطنز اولور ویاخود جنون وسفاهته
متعلق اولور ظالملرك دیدکلری قولدن حق تعالی حضرتلری پاك ومنزه در
وناقصلرك توصیفندن وسوء اعتقاد صاحبلرینك تعریفندن انك شان شریفی
عالی ومقدسدر پس بنه اول عاشقله معشوقه نك مابیننده واقع اولان ماجرانك
تقریرنه شروع ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ مـن همی دانستمت پیش

از

ازوصال * که نکورویی ولیکن بد خصال) اول محبوبه طریق محبتده مؤدب
اولمیوب خیانته قصد ایلین عاشقه دیدی ای بی ادب بن سنی وصالدن مقدم بیلمش
وسنك حسب خالکه اکاه اولمشدم که ایو یوزلوسن ولکن بدخصالسن * بیت *
پس بدا نکه صورت خوب نکو * باخصال بدنیرزد یك تسو * دیدی
❊ مثنوی ❊ من همی دانستمت پیش ازلقا * کز ستیزه راسخی اندر شقا)
بن سنی ملاقاتدن اول بیلمشدم وخوی بدکه عالم اولمشدم که عناد جهتندن
شقاوت ایچره راسخ وثابتسن ❊ مثنوی ❊ چونکه چشم سرخ باشد درعمش
* دانمش زان در داکر کم بینمش) بو بیتده شارحلر سهو وغلط ایلمشلر
وسیاق وسباقه لایق اولمین سوز سویلمشلردر محله مطابق وبو بیت شریفه
لایق اولان معنی اولدرکه دانمش وبینمش ده اولان ضمیرلر مقدم اولان
بیتده ستیزه دن شقاوت راسخ اولمسنه عائد اولور وعمش شول علته دیرلر که چشمن
کوزده پیدا اولسه کوزك قپقلرینی قرمزی ایلر ورؤیته قوت قومیوب ضعیف ایلر
وبو بیت سؤال مقدره جواب اولور چو نکم اول خاتون عفت مشحون اول عاشق
مغشوشه توبیخ ایدوب دیدی ای مغشوش بن سنی سکا ملاقات اولمزدن اول
بیلمشدم که ستیزه دن شقاوتده ثابت وراسخسن کان اول عاشق دخی اکا سؤال ایراد
ایلرکه سن بنی خود نیجه کره کورمدك پس بنم حالمی وسوء خصالمی وشقاده
کاملیتمدن بیلوردك پس عدم رؤیتی بصرده واقع اولان علت مذکوره منزله سنه
تنزیل ایلیوب وبوخصوصده بصیرت کافیدر دیو ضمنا اکاسویلیوب بوطریق
ایله سؤال مقدره جواب ویردیکه ای ساده دل غافل چونکم بنم کوزم عمشده سرخ
اوله یعنی بنم کوزمده رؤیته ومشاهده یه برسبب وعلت اوله بن اول سنك شقاده
راسخ اولدیغکی بیلورم اول مذکور درددن اکرانی کورمزسمده کم بینمش
بونده نه بینمش معناسنه اولور ❊ مثنوی ❊ تومرا چون بره دیدی بی شبان
* توکمان بردی ندارم پاسبان) ای نادان سن بنی چوبانسز قوزی کبی کوردك
سن کمان ایلدککه بن پاسبان طوتمزم حق تعالی همیشه حافظ ونکهبان دکلمیدر
معلوم اولدیکه سن ربکی سمیع وبصیر وعلیم بیلمامشسن ودخی * انه علی کل
شیء شهید (الم یعلم بان الله یری) آیتلرندن معنی طویمامشسن حق سبحانه وتعالی
حضرتلری سورهٔ یونسده بیوررلر * وماتکون فی شأن وماتتلوا منه من قرآن
ولاتعملون من عمل الا کنا علیکم شهودا اذ تفیضون فیه * بو آیتلرك معناسی
وبو محله مناسب اولان کلمات طیبه منهاج الفقراده درجهٔ مراقبه ده بیان
اولنمشدر فلیطلب فیه ❊ مثنوی ❊ عاشقان ازدرد زان نالیده اند * که نظر
ناجایکه مالیده اند) عاشقلر دردن اندن اوتری نالان اولمشلر وکریه ایلمشلردرکه

نظرلرين محل اولمين يره سورمشلردر يعنی عشاقك نالان اولملرينه وكريه قيلملرينه باعث وسبب اولدر كه نظرلرنی معشوق حقيقينك رضاسی اولمين محله سورمشلر ومقتضای نفسلرينه اويوب بصرلرنی نالايق اولان موضعه ايركورمشلر پس تيغ غيرت كلوب بونلرك حبل مرادنی قطع قيلوب بواجلدن ناله وافغان قيلمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ بی شبان دانسته اندآن ظبی را * رايكان دانسته اندآن سبی را) اول آهو يی بی شبان بيلمشلردر واول سبی يی مفت ورايكان بيلمشلردر يعنی عشاق چونكم آهو كبی صيده لايق اولان محبوبلرينی چوبان ونكهبانسز بيلديلر واسير كبی اخذ اولنان وضبط قيلنان معشوقی مفت ورايكان زعم قيلمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ ناز غمزهٔ تيرآمد برجكر * كه منم حارس كزافه كم نكر) تا كه غمزه دن تير كلدی بونلرك جكری اوزره برجكر ايشان تقديرنده در معنیٔ چونكم عاشقان جمال مقيد اولان كنديلرك معشوق ومحبوبلرنی رايكان كورديلر و بی حارس و بی پاسبان قياس ايلديلر بونلره تنبيه وتأديب ايچون حق معشوق حقيقينك غمزه سندن جكرلری اوزره تير وقهر وغيرت كلدی غمزه دن مراد نظر جلاليه اولور يعنی حضرت حقك جلاليله نظر ايلمسندن انلرك درونته تير قهر وغيرت كلدی بويله ديو كه اول آلته وآشفته اولديغك معشوقك حارس ونكهبانی بنم بيهوده نظر ايلمه متنبه اولوب مؤدب اول بومعنی دخی جائزدر كه چونكم عاشقان جمال مقيد معشوقلرنی رايكان كورديلر وانلری بی حافظ زعم ايلديلر حتی كندی معشوقلری طرفندن جكرلری اوزره غمزه دن تير كلدی يعنی انلرك نظر قهريه سی اوق كبی بونلرك جاننه كلوب باذن الله بومعنايی مذكر ومعلم اولديكه ای عاشق اولديغك ومحبت قيلديغك صورتك حقيقت وسرندن بی خبر اول صورت معشوقك حارس ونكهبانی بنم بيهوده باقه وسنك خيانتله بنای ادب وديانتی يقمه ﴿ مثنوی ﴾ كی كم از بره كم از بزغاله ام * كه نباشد حارس ازدنباله ام) ای نادان بن قوزيدن واوغلقدن كمّن كم يعنی قويون وكچی ياوروسندن ناقص و بی اعتبار دكلم كه بنم قفامدن حارس اولميه و بنی اول حفظ وحمايت قيليه ﴿ مثنوی ﴾ حارسی دارم كه ملكش می سزد * داند او بادی كه برمن می وزد) بن برحارس طوترمكه ملك اكا لايقدر ومالك وخداوند ديمكه فی الحقيقه اول مستحقدر بيلور اول بريلی كه بنم اوزريمه اسر كه (وهو معكم اينما كنتم حسبنجه اول بزمله بيله در ﴿ مثنوی ﴾ سرد بودآن باد يا كرم آن عليم * نيست غافل نيست غائب ای سقيم) سرد ميدی اول اسن باد ياخود كرم ميدی اول الله عليمدر كه (والله علی كل شیءٍ شهيد) فحواسنجه اول الله هر يرده حاضردر غائب دكلدر (وما الله بغافل عما تعملون) مقتضاسنجه ودخی

ولا تحسبن الله غافلا عما يعمل الظالمون * آيتنك مصداقنجه ای سقيم كسه اول الله غافل دكلدر اعمالك جميعنه بصير وخبيردر (والله يعلم خائنة الاعين وما تخفی الصدور) در ﴿ مثنوی ﴾ نفس شهوانی زحق كراست وكور * من بدل كوريت می ديدم زدور) شهوانی اولان نفس حق تعاليدن كر وكوردر يعنی انك كلامنی استماع ايتمز وانك آيات وعبرنی كورمز بن سنك كورلكنی ايراقدن ديدهٔ دل ايله كوردم وبصر بصيرتله سنك شهوانی اولوب حقدن غافل اولديغكه نظر ايركوردم ﴿ مثنوی ﴾ هشت سالت زان نپرسيدم بهيج * كه پرت ديدم زجهل و پيچ پيچ) اول سببدن سكز يل سندن هيج صورمدم وجواب الاحمق سكوت نكته سنی اشعار ايچون سنك نامه لرده تحرير ايلديكك كلمانه جواب ويرمدم زيراكه سنی جهلدن وطولشقده يعنی بدبخت وخبيث اولمقدن پر كوردم وممتلی بولدم پيچ پيچ بونده خبيث و بدبختلكدن استعاره در ﴿ مثنوی ﴾ خود چه پرسم آنكه او باشد بتون * كه تو چونی چون بود او سرنكون) خودنه صوره يم اول كمسه يی كه اول كلخنده اوله اكا بويله ديو كه سن نيجه سن ونه حالده سن اول نيجه اوله سرنكوندر يعنی اول كمسه كه شهوات كلخنده قرار قيله وچاه طبيعت ايجره سرنكون اوله انك حالی نيجه اولسه كرك كه حتی صورمغه محتاج اوله همان يوزلرين كورمك سعادت وحاللرين صوروب سؤال ايلمك روحه راحتدر

﴿ مثال دنيا چون كلخن وتقوی چون حمام ﴾

﴿ مثنوی ﴾ شهوت دنيا مثال كلخنست * كه از وحمام تقوی روشنست) دنيا وشهوت دنيا فی المثل كلخن كيدركه اول دنيادن تقوی حمامی روشندر كه كرميتی تقوی دنيادن بولور ﴿ مثنوی ﴾ ليك قسم متقی زين تون صفاست * زانكه در كرمابه است ودر نقاست) وليكن متقی اولنلرك قسمی بو كلخندن صفادر زيراكه اول متقی حمامده و پاكلكده در يعنی اهل تقوی دنيا كلخنده خدمتكار اولمقدن وانك نظامی وقيامی ايچون اهل دنيا كبی سعی قيلمقدن آزاد اولمشلردر زيرا انلره دنيانك وراسيكه مرتبهٔ تقوادر كلخن دنيايه نسبتله بو حمام مثالنده در بو مرتبه ده نقاوت وطهارتنده درلر اهل دنيا كبی چرك آلود ودانود دكللردر بونلرك سيماسی * كانما اغشيت وجوههم قطعا من الليل مظلما آيتنك مفهومنی مبين اولور واملرك وجوهی * تعرف فی وجوههم نضرة النعيم فحواسنی اظهار قيلور ﴿ مثنوی ﴾ اغنيا ماندهٔ سركين كشان * بهر آتش كردن كرمابه بان) بودنياده اغنيا سركين چكيجيلر كيدر حماميجيلره آتش ايلكدن

اوتری كرمابه بانڭدن مراد متقیلردر اغنیـا انلرایچون خدمتكاردر بعض نسخه‌ده كرمابه شـان واقع اولمشدر بوتقدیرجه معـنی اغنیـا سركیكشلر كبیدر انلرك حـامنده آتش ایلمكـدن اوتری دیمـك اولور وانلرك حـامندن تقوی واكا آتش ایلمكدن مراد تقوایه كرمیت ومعاونت ویرمك انك نظام وقیامنـه سبب اولمقدر ﴿ مثنوی ﴾ اندر ایشان حرص بنهاده خدا * تابود كرمابه كرم و بانوا) حق تعالی حضرتلری انلرك وجودنده دنیـانك جمعنـه وتعمیرینه حرص قودی تاكیم دیانت وتقوی حامی كرم اوله وازقلو ومایه لو اوله لولا الحمقا لخربت الدنیا موجبنجه دنیانك احمقـلری اولمیدی دنیـا خراب اولوردی پس كلخن تقوانك خراب اولمسیله تقوایه واهـل تقوایه ضرر كلوردی حكمت بالغـهٔ الهیه اغنیـایی بو خدمت ایچون حریص ایلمشدر تاكلخن دنیا معمور اوله ودیانت وتقوی اندن رونق بوله وكرم و بانوا اوله ﴿ مثنوی ﴾ ترك این تون كوی ودر كرمابه ران * ترك تون راعـین آن كرمابه دان) ای خادم دنیااولان بودنیا كلخنی ترك ایله وتقوی حمامنـه سور وكندیكی طهارت مرتبه سنه ایركور كلخنی ترك ایلمكی اول كرمابه‌نك عینی بیل یعـنی عین تقوی دنیـایی ترك ایلمكی بیل زیراكه تقوی اصل دنیادن رهبر قیلمقدر پس تارك كلخن دنیااولان واصل حمام تقوی اولمق مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ هر كه‌در تون نست او چون خادمست * مر ورا كه صابرست وحازمست) هرشول كمسه كه كلخنده‌در اول خدمتكار كبی یعنی اول كمسه دنیانك تعمیری وتكثیری مرتبه سنـده ساكندر اول كمسه خدام كبیدر اول كمسه‌یه كه دنیا شهوتنـدن صبرایدیجی واحتیاط واهتمام ایدیجیدر ﴿ مثنوی ﴾ هر كه در حمام شد سیمای او * هست پیدا بررخ زیبای او) وهر شول كمسه كه حامده اولدی یعنی مرتبهٔ تقوایه وصول بولدی ودنس دنیادن ولوث ماسوادن طاهر اولدی انك سیماسی رخ زیباسی اوزره پیدا وظاهر اولدی نته‌كم اصحاب كرامك اثر سجود وجهلرندن پیدا وظاهر ایدی كماقال الله تعالی * سیماهم فی وجوههم من اثر السجود مرتبهٔ تقوی دنیـا واخرت میانـنده اعراف كبیدر وعـلی الاعراف رجال یعرفون كلا بسیماهم فحواسنجه اصحاب بصیرت اولان بونلری سیمالرندن بیلورلر كه بونلر لوث دنیادن ووسخ شهوت وطبیعتدن پاك وطاهر اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ تونیان را نیز سیما اشكار * ازلباس وازدخان وازغبار) تونی اولان اهـل دنیـانك دخی سیمـالری ظاهر واشكاردر لباسـدن ودخاندن وغباردن نته‌كم كلخنجینك سیماسی بونلردن معلوم اولور كذلك اهل دنیانك دخی سیماسی لباسلرندن ودنیا دودیله چهره‌لری ملون اولمقدن وغبار اشـغال وكاردن بشره‌لری مغبر وهیئتلری مكدر اولمقـدن

معلوم واهل بصیرته مفهوم اولوركه حق تعـالی (یعرف المجرمون بسیماهم) بیور مشدر ﴿ مثنوی ﴾ كرنبینی روش بویش رابكیر * بوعصا آمد برای هرضریر) اكر اهـل دنیانك یوزنی غبـار دنیا ایله مغبر ودخان عصیان ایله مسود ومكدر اولدیغنی كورمز سڭ انك جان دماغیله رایحه سنی طوت واحوالنی تجسس ایت زیرا هر بصر بصیرتی اعمی اولاندن اوتری رایحهٔ عصا كلـدی یعنی بركمسـه نك شمهٔ اعمال واحوالی انك باطننك حسـن وقبحنه دلیل اولدی چونكم بصر بصیرت طوتمیـه سز واهل دنیانك وجـه باطننی مشـاهده‌ایتمیه سز باری انك شمهٔ حالنی وظاهرده اولان اعمالنی عقلك دماغنه ایركور كه نیجه قبیح رایحه یه مالكدر ونیجه خباثت ورجاسـت سمتنه سـالكدر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ ور نداری بود رازش درسخن * از حدیث نو بدان راز كهن) اكر رایحـه طوتمزسڭ وانك سوء حالنی فهم ایتمزسڭ انی سوزه كتور یكی سوزدن اسكی رازی بیل كه كل اناء یترشح بمافیه قولنـك فحواسنجه هر كسـك ظرف قلبنـده اولان سرور از كلامله طشره كاور وفراستی اولان كمسیه انك حال درونی معلوم اولور ﴿ مثنوی ﴾ پس بكوید تونهٔ صاحب ذهب * بیست سله چرك بردم تابشب) پس صـاحب ذهب اولان كلخنی در اخشـامه دك یكرمی سله چرك ایلتـدم یعنی صاحب ذهب اولان اهل دنیا كه فی الحقیقه تونیلردر علی طریق التفاخر بوكون اخشامه دك یكرمی كیسـه اقچه ویاخود یكرمی بیك التون چكدم دیو تفخر ایدرلر نته‌كم كلخنجیلر اخشامه دك یكرمی سبد چرك چكدم دیو سونورلر ﴿ مثنوی ﴾ حرص توچون آتشست اندر جهان * بازكرده هرزبانه صد دهان) ای اهـل دنیا جهان ایچره سنك حرصك آتش كبیدر هرزبانه وشعله سی صد دهان اچمش یاخود معنی ای اهـل دنیا سـنك حرصك آتش كبیدر كه جهانده هرزبانه‌سی یوز اغز اچمش دیمـك اولور ﴿ مثنوی ﴾ پیش عقـل این زرچو سر كـین ناخوشست * كرچه چون سركین فروغ آتشست) عقل كل قتنده بوزر سركین كبی ناخوشدر اكرچه سركین كبی آتشك فروغیدر یعنی اكرچه سركین كبی آتش حرصك اشـعالنه سبیدر كه انكله كلخن دنیا كرم اولوب ورونق وقیاملر بولوب تقوایه واهل تقوانك وجودنه سبب اولور مع هذا ینه عقـل كل قتنده سركین كبی ناخوش وبی قیمتدر سركینله زرك وكلخنله حرصك میاننده برمشابهت دخی بودركه ﴿ مثنوی ﴾ آفتابی كه دم از آتش زند * چرك ترلایق آتش كند) شول برآفتاب كه آتشدن دم اورر یعنی آتش كبی حرارت و یرد چركتری آتشـه لایق قیلور زیرا انك پرتونه مقابل اولان ترشیلر البتـه قورو ﴿ مثنوی ﴾

آفتاب ان سنك راهم كردزر * تاتون حرص افتد صد شرر) آفتاب اول سنكى هم زرابلردى يعنى چرك ترى خشك ايدوب لايق آتش ايلين آفتاب معدن ايچره خاكى زر اولمغه قابل ايدوب جوهر ذهبى ايلر تاكيم حرص كلخنه نور وشرر دوشه ودنيا انكله كرم اولوب رونق بوله ﴿ مثنوى ﴾ انكه كويدمال كرد آورده ام * چيست يعنى چرك چندين بردمام) اهل دنيا دن اول كسه كه مال جمع ايلشم دير بونك معناسى نه در بوقدر چرك ايلشم زيرا مال آتش حرصك اشتعالنه سببدر كذلك چرك آتش كلخنك اشتعالنه سببدر چونكم بينهماده مشابهت تامه بوليجق مال جمع ايلدم ديمنك معناسى فى الحقيقه چرك جمع ايلدم ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ اين سخن كرچه كه رسوايى فزاست * در ميان تونيان زين فخرهاست) بوسوز اكرچه رسوالق زياده ايديجيدر لكن عاقله نسبت اما تونيلر مابينده بوندن فخر واردر بوكونه سوز انلرك يانده مذموم وقبيح تر در ﴿ مثنوى ﴾ كرتوشش سله كشيدى تابشب * من كشيدم بيست سله بى كرب) تونيلر مثلا بويله ديو تفخر ايدرلر كه سن اى فلان اخشامه دك التى سپد چرك چكدك بن بى كرب و بى تعب يكرمى سله چكدم كذلك اهل دنيا دخى بن بوقدر مال جمع ايتدم و بوقدر سيم وزر حاصل ايتدم ديو تفخر ايدرلر ﴿ مثنوى ﴾ انكه درتون زاد و پاكى رانديد * بوى مشك آيد برو رنجى بديد) محصل كلام ونتيجهٔ مرام اولدر كه اول كسه كه كلخنده طوغدى و پاكلكى كورمدى مسك رايحه سى انك اوزرينه برنجى ظاهر كتورر يعنى اول كسه كه دنياده طوغدى و پاك اولمق وكندوبى الواث وادناس دنيويه دن طاهر قيلمق مرتبه سنى كورمدى وتقوى صفاسنه ايرمدى مسك وعنبر كبى اولان حكمت ونصيحتك بوى واثرى اكا بررنج والم ظاهر ايلرنته كه بوقصه دن بومعنى ظهوره كاور وعيان اولور

﴿ قصهٔ ان دباغ كه دربازار عطاران ﴾
﴿ ازبوى عطرومشك بيهوش ورنجورشد ﴾

﴿ مثنوى ﴾ آن يكى افتاد بيهوش وخميد * چونكه دربازارعطاران رسيد) اول بركسه بيهوش دوشدى واكلدى وايكى قات اولدى چونكم عطارلر بازارينه ايرشدى ﴿ مثنوى ﴾ بوى عطرش زد زعطاران راد * تابكر ديدش بسر برجا فتاد) جومرد وكريم اولان عطارلردن انى عطر رايحه سى اوردى حتى انك باشى دوندى و بر اوزره دوشدى ﴿ مثنوى ﴾ همچو مردار افتاد او بيخبر * نيم روز اندرميان ره كذر) اول دباغ مردار ونجس كبى دوشدى خبر اولمديغى حالده نصف نهارده ره كذار اورتاسنده ﴿ مثنوى ﴾ جمع آمد

خلق بروى ان زمان * جمله كان لاحول كو درمان كنان) خلق انك اوزرينه جمع كلدى اول زمانده جمله سى لاحول ولاقوة الا بالله ديجى واكا درمان ايديجى اولدقلرى حالده ﴿ مثنوى ﴾ ان يكى كف بردل اومى براند * وز كلاب ان ديكرى بروى فشاند) عطارلردن بريسى الني انك يوره كى اوزره سوردى تاكوره كه انك يوره كنده حرارتى واضطرابى وارميدر وكلابدن اول بريسى اوزرينه صاچدى تا رايحهٔ كلابدن دماغى خوش اولوب عقللى باشنه كله ﴿ مثنوى ﴾ اونمى دانست كاندر مرتعه * از كلاب آمد ورا آن واقعه) اول كلاب افشان اولان كسه بيلديكه مرتعه ده مرتعه چراكاهه ديرلر بونده دنيادن استعاره در يعنى اول كسه بيلديكه اول دباغه واقعه مرتبهٔ دنياده كلابدن كلدى وعطر ورايحهٔ طيبه دن بوكونه مصروع اولدى ﴿ مثنوى ﴾ ان يكى دستش همى ماليد سر * وان دكر كهكل همى اورد بر) اول بريسى انك الينى و باشنى اودى واول بريسى ياش صمنلو بالچق كتوردى تاانك برودتى ورطوبتندن حرارتى وار ايسه كيدوب عقللى باشنه كله ﴿ مثنوى ﴾ ان بخور وعود وشكر زد بهم * وان دكر ازپوششش ميكرد كم) اول بريسى بخور وعود ملبسى بربره جمع ايلدى اكا توتسى ويرمكدن اوترى عود شكر عود ملبسه ديرلر واول بريسى انك لباسندن برمقدارين كسدى تاخفت بولوب عقله كله بوجمله سى بركسه مغشى عليه اولدقده وبركسه مغمى عليه دوشوب قالدقده خلقك ايلدكلرى علاجدر كه نيجه لرك بوكونه علاجلرله عقللى باشنه كلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ وآن دكر نبضش كه تاچون مى جهد * وان دكر بوى ازدهانش مى ستد) واول بريسى اول دباغك نبضنى طوتدى تاكم انك نبضنى نيجه حركت ايلر كوره واول بريسى انك اغزندن رايحه الدى واغزنى قوقلدى ﴿ مثنوى ﴾ تاكه مى خورد ست يابنك وحشيش * خلق درماندند اندر بيهشيش) تاكوره اول كسه شراب ايچدى وياخود بنك وحشيش مى يدى محصل خلق انك بيهوشلكندن عاجز قالديلر وبيدرمان اولديلر ﴿ مثنوى ﴾ پس خبر بردند خويشانرا شتاب * كه فلان افتاده است انجا خراب) چونكم حال بويله اولدى پس انك اقرباسنه على الفور خبر ايتديلر بويله ديوكه فلان كسه اول بازارده خراب دوشمشدر ويقلوب قالمشدر ﴿ مثنوى ﴾ كس نمى داند كه چون مصروع كشت * ياچه شد كزبام افتادست طشت) كمسه بيلزكه اول نيجه مصروع اولدى ياخود اكا نولدى كه طامدن لكنى دوشدى يعنى بوحالهٔ كرفتار اولوب رسواى اولدى ﴿ مثنوى ﴾ يك برادر داشت اودباغ

زفت * کر بزو دانا بیامد زود تفت) برادر طوردی اول بیهوش اولان
کمسه مجسم دباغ ایدی کر بزو دانا ایدی علی الفور حرارتله کلدی ﴿ مثنوی ﴾
اند کی سرکین سك در آستین * خلق رابشکافت آمد باحنین) یکنده برازاجق
کلب نجسی یله خلقی یاردی وحنینله اول بیهوشه قریب کلدی ﴿ مثنوی ﴾
کفت من رنجش همی دانم زچیست * چون سبب دانی دوا کردن جلیست)
اول دباغک برادری ایتدی بن انك رنجنی بیلورمکه نه ندر چونکم سبب مرضی
بیله سن دوا ایلمك جلی وآشکارا در ﴿ مثنوی ﴾ چون سبب معلوم نبود
مشکلست * داروی رنج ودران صد محملست) اما چونکم سبب مرض معلوم
اولمیه مشکلدر داروی رنج انده یوز احتمال واردر ﴿ مثنوی ﴾ چون بدانستی
سبب او سهل شد * دانش اسباب دفع جهل شد) چونکم سبب مرضی
بیله سن علاج سهل اولدی اسباب مرضی بیلمك جهلی دافع اولدی قانون طبك
رکن اعظمی اصل تشخیص مرض ایلمکدر فرضا برطبیب جمیع علم طبه عالم
اولسه لیکن تشخیص امراضه قادر اولمسه انك علمی مریضه نفع ویرمز طبیب
حاذق تشخیص امراض ایلیندر فافهم ﴿ مثنوی ﴾ کفت باخود هستش
اندر مغز ورك * توی برتو بوی آن سرکین سك) اول دباغ کندی کندی یه
دیدی انك مغز و عرقنده واردر اول کلبك سرکیننك رایحه سی قات قات پس
اکا علاج حظ الدبغی ومعتاد اولدیغی شیئله اولمق اولی در دیدی ﴿ مثنوی ﴾
تامیان اندر حدث او تا بشب * غرق دباغیست اوروزی طلب) اول دباغ بلنه
دکن حدث ونجس ایچنده در اخشامه دك رزق طلب ایدیجی اولدیغی حالده
اول دباغله که مستغرقدر ﴿ مثنوی ﴾ پس چنین کفتست جالینوس به *
انچه عادت داشت بیمار انش ده) عند الاطبا اولو حاذق اولان جالینوس بویله
دیدی اول نسنه یه که بیمار قبل المرض عادت طوتردی اکا علاج ایچون انی ویر
وفی الحقیقه کتب طبده مسطور اولان مضرات هر کسك مزاجنه کوره مطلق دکلدر
بلکه برکسه یه نسبت نفع اولور زیرا اول کمسه مقدما اکا اعتبار قیلمشدر
پس طبیب حاذق اولدر که مریضه معتاد اولدیغی شیئله علاج ایلر ﴿ مثنوی ﴾
کز خلاف عادتست آن رنج او * پس دوای رنجش از معتاد جو) زیرا اول
مریضك رنجی خلاف عادتندر پس انك رنجنك دواسنی معتاد اولدیغی شیدن
ایسته که عادت طبیعت ثانیه در طبیعته مخالف علاج ایسه خسته یه نافع دکلدر
﴿ مثنوی ﴾ چون جعل کشتست از سرکین کشی * از کلاب آید جعل
رابیهشی) اول دباغ سرکین کشلکدن جعل کبی اولمشدر جعله کلابدن بیهوشلق

کاور اول نجاست بوجکی اولان جعلك شاننده ندر اکر انی کلابه کتورسك اولور
ومبهوت وبیخود اولور واکر ینه نجاسته کتورسك حیات بولور وزنده اولور
﴿ مثنوی ﴾ هم از آن سرکین سك داروی اوست * که بران اوراهمی معتاد
وخوست) اول دباغك داروی وعلاجی هم اول سرکین سکدندر که اول سرکینه
انکچون اعتیاد وخوی ایلمك واردر ﴿ مثنوی ﴾ الخبیثات الخبیثین را بخوان
* روی و پشت این سخن را بازدان) الخبیثات للخبیثین آیتنی اوقو بو کلامك
ظهرنی وروینی کیرو بیل بو آیت سورهٔ نورده در تفسیری برقاج محلده کراتله مرور
ایلمشدر اصل ورودی حضرت عایشه رضی الله تعالی عنهانك برائتی حقنده در
ولکن مثل مجراسنه جاری اولوب علما واولیا بونی هر طیبات طیبین ایچون وکل
خبیثات خبیثین ایچون وبرعکس اولدیغنه مثال ایدوب استشهاد ایلرلر و بو کلامك
پشتندن مراد لفظی ورو یندن مراد معناسی و یاخود اصلی وفرعی و یاخود ظهری
و بطنی اوله وهو الاولی یعنی بو کلامك ظاهرنی وباطننی بیل که بونك ظاهری
کرچه حضرت علیه السلام وحضرت عایشه حقنده اولور اما باطنی هر طیب
وطیبه وهر خبیث وخبیثه یه شامل اولور دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ ناصحان
اورا بعنبر یا کلاب * می دوا سازند بهر فتح باب) مثلا ناصحلر اول خبیثلره عنبرله
و یاخود کلابله دوا وعلاج دوزرلر فتح بابدن اوتری بو بیت مثل موقعنده ذکر
اولنمشدر اوراضمیری خبیثلره راجعدر وخبیثلردن مراد کافر ومنافقلر وفاسقلردر
وناصحلردن مراد انبیا علیهم السلامدر یعنی انبیای کزین صلوات الله علی نبینا
وعلیهم اجمعین اول خبیث اولان کافرله وفاسقلره عنبر وکلاب کبی اولان کلام
باصواب ایله دوا وعلاج دوزرلر بونلره صلاح وفلاح قپوسنك فتحی وفوز ونجاح
درینك کشاده لکی ایچون ﴿ مثنوی ﴾ مر خبیثان را نسازد طیبات * درخور
ولایق نباشد ای ثقات) تحقیقا خبیثلره طیبات تأثیر ونفع ایلمز نسازد تأثیر نمیکند
معناسنه بو یله محلده استعمال اولنور زیرا انلره ای ثقات طیبات درخور ولایق دکلدر
بو انذار ونصح که نفس الامرده پاکدر حضرت رحماندن خشیت قیلان و کلام
حقه تابع اولان طاهر ایچوندر یوخسه ناپاك اولان کافره انذار وعدم انذار کار کر
اولمز کما قال الله تعالی وسواء علیهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لا یؤمنون انما تنذر من اتبع
الذکر وخشی الرحمن بالغیب فبشره بمغفرة واجر کریم ﴿ مثنوی ﴾ چون زعطر
وحی کژ کشتند وکم * بد فغا نشان که تطیر نا بکم) چونکم خبیث اولان کافرلر
وحی الهینك عطرندن ورایحهٔ پاکندن اکری و کمراه اولدیلر که تطیر نا بکم بونلرك
فریاد واوزای اولدی یعنی برسزی ای پیغمبرلر طیره وشوم اتخاذ ایلدك سز بزه
ضررسز اکر بو تبلیغ احکامدن رجوع ایلمزسکز سزی البته رجم ایلرز دیدیلر

بوآیت کریمه‌نڭ تفسیری ایکنجی جلد ده ذالنون حکایه‌سنده مرور ایلمشدر فلطلب فیه ﴿ مثنوی ﴾ رنج و بیماریست مارا این مقال * نیست نیکو وعظتان مارا بفال) دیدیلرکه بزه بوسزڭ مقالکزدن رنج و بیمارلك واردر سزڭ وعظکز بزه ایو دکلدر فال ایله یعنی وعظکز بزه شوم ونامبارکدرکه رنج و بیمارلکی مورث اولور دیمکی اشعار ایلر ﴿ مثنوی ﴾ کر بیاغازید نصحی آشکار * ماکنیم آن دم شمارا سنکسار) اکر آشکارا بر نصحه باشلرسکز اولدمده برسزی سنکسار ایلرز دیدیلر کما قال الله تعالی حاکیا عنهم قالوا انا تطیرنا بکم لئن لم تنتهوا لنرجمنکم ولیمسنکم منا عذاب الیم ﴿ مثنوی ﴾ ما بلغو ولهو فربه کشته ایم * در نصیحت خویش رانسرشته ایم) ای ناصحلر بز لغو ولهوله فربه اولمشز واعتیاد قیلمشز نصیحته کندیمزی تخمیر وتخلیط ایلمشز و پند و وعظدن حظ ولذت المامشز ﴿ مثنوی ﴾ هست قوت ما دروغ ولاف ولاغ * شورش معده‌ست ماراز ین بلاغ) بزم قوت وغدامز دروغ ولاف ولاغدر بو بلاغ مبیندن وتبلیغ احکام دینیدن بزه شورش معده واردر یعنی بوسوزلر بزم معده مزی بولاندرر ودرونمزی جوش وخروشه کتورر پس ایسم اولك بزم درونمزی بولاندرماك که بزه سزڭ سوزکز کرکز دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ رنج راصد توو افزون می کنید * عقل رادارو بافیون می کنید) زیرا رنجی یوز قات ودخی افزون ایلرسز عقله افیونله دارو ایلرسز افیون خود مزیل عقلدر پس سزڭ افیون کبی سوزلریکز بزم عقلمزی ازاله ایدیجیدر اکر بزم عقلمزی زیاده ایلر بر آخردار وکز وار ایسه کتورك والا ایسم اولوب بوزحمتی بزدن کیرو کتورك دیو جواب ایلدیلر

﴿ معالجه کردن برادر دباغ دباغ را بخفیه ببوی سرکین سك ﴾

﴿ مثنوی ﴾ خلق رامی راندازوی ان جوان * تا علاجش را نبینند آن کسان) اول جوان خلقی انڭ اوزرندن سوردی تا انڭ علاجنی اول کسه‌لر کورمیه‌لر ﴿ مثنوی ﴾ سر بکوشش برد همچون رازکو * پس نهادان چیز بر بینیء او) اول دباغ دانا باشنی انڭ قولاغنه ایلدی رازسویلیجی کبی پس اول النده اولان نسنه‌یی انڭ بورنی اوزره قودی ﴿ مثنوی ﴾ کو بکف سرکین سك سائیده بود * داروی مغز پلیدان دیده بود) زیرا اول دباغ دانا النه سرکین سکی ازمش و بوغورمشدی پلید وناپاك مغزڭ علاجی انی کورمشدی ﴿ مثنوی ﴾ ساعتی چون مرد جنبیدن کرفت * خلق کفتند این فسونی بد شکفت) بر ساعت اولدی اول مرد بیهوش حرکت طوتدی خلق دیدیلرکه بو عجب افسون اولدی ﴿ مثنوی ﴾ کین بخواند افسون بکوش اودمید * مرده بود افسون بفریادش

رسید) زیرا بوجوان افسون اوقودی وانڭ قولاغنه اوفوردی بوکسه اولمشدر افسون انڭ فریادنه یتشدی پس دباغ بیهوش نجاستله حیات بولوب حرکت قیلدیغی مناسبتله اهل فسادڭ حالنی دخی بونڭ حالنه تمثیل ایتمکله انلره تعریض ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ جنبش اهل فساد آن سو بود * که زنا وغمزه وابرو بود) زنا وغمزه وابروی محابیب صوریکه فی الحقیقه نجاست معنویدر اصحاب فسادڭ جنبش وحرکتی اول جانبه اولورکه زنا وغمزه وابرواوله هر کچن که اول مرده دللره بونلردن بریسی حاصل اوله حیات بولور وقوامه کلور وهر بار که بر ناصح مسك نصیحت وعطر حکمت وموعظتله انی پاك وطاهر قیلمق استه‌سه اکا الم کلور ومرده و پژمرده اولور زیرا انڭ نصیحته اعتباری اولمدیغی ایچون اکا مسك نصیحت ناخوش کلور نته کم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ هر کرا مشك نصیحت سود نیست * لاجرم بابوی بدخو کرد نیست) هرشول کسه‌یه که مسك نصیحت سود اولمیه ونفع قیلمیه لاجرم اکا رایحهٔ بدایله خوی ایتمك واردر یعنی اول کسه‌نڭ که نصیحت وموعظت رایحه‌سندن حظی یوقدر لابد اول کسه بوی بدله یعنی ضلالت ومعصیت و بونلره مماثل اولان حصلتله معتاد اولمق وانسیت قیلمق مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ مشرکان رازان نجس خواندست حق * کاندرون پشك زادند ازسبق) بو آیت سورهٔ توبه‌ده‌در (انما المشرکون نجس لخبث باطنهم یاخود انجاسدن اجتناب اولندیغی کبی بونلردن دخی اجتناب واجب اولدیغندن اویزی اوله وعن ابن عباس ان اعیانهم نجسة کالکلاب (فلا یقربوا المسجد الحرام) پس واجبدر که قریب اولمیه‌لر کعبهٔ شریفه‌یه ابو حنیفه حج وعمره‌در بوخسه مطلق دخول حرم دکلدر دیمش وامام مالك غیر مسجدلریده مسجد حرامه منعده قیاس ایتمش بعد عامهم هذا) بونلرڭ بوسنه سند نصکره یعنی سنهٔ براءتدروسنهٔ براءت هجرتدن طقوز یل صکره ایدی و یاخود حجة الوداع مراد اوله که هجرتدن اون یل صکره‌در (وان خفتم عیلة) اکر سز قورقرسکز عیلتدن ای اهل مکه یعنی فقردن زیرا کفار هر موسم جده بیع وشرا ایچون البسه واطعمه کتوروب اهل مکه انلردن فائده ایدرلردی پس جناب عزت بیوررلرکه بوکفاری منع ایلیك وانقطاع فائدهٔ تجارتدن خوف ایتمیك (فسوف یغنیکم الله) عنقریب الله تعالی سزی اغنا ایدر (من فضله ان شاء) فضلندن اکر دیلرسه (ان الله علیم حکیم) تحقیقا الله علیمدر هر حالکزه حکیمدر وحکمت بالغه درمعنیء بیت مشرکلره حق تعالی اول سببدن نجس اوقومشدر زیرا سابقده انلر پشك ایچره طوغمشلردر یعنی ازلدن بونلر نجاست معنویه ایچره طوغمشلردرکه اول نجاستدن مراد خباثت ذاتیه‌لریدر مشرکلرڭ ذاتلرینڭ شرکله وکفر ومعصیتله نجس اولسی ازلیدر ﴿ مثنوی ﴾ کرم کوزادست در سرکین

بد * می نکرداندبه عنبر خوی خود) مثلا بر بوجك كه او بدنجاستدن طوغمش
وسركين ایچره بیومشدر عنبرله خوی بدنی دوندرمز یعنی سركین طبیعت ایچره
حاصل اولان نجاست بوجكنی اكرمسك وعنبر نصیحتله نجاست پرستلكدن خلاص
ایده‌یم وانی اول خویدن پاك قیلایم دیسك اول عنبر نصیحتله خوی بدنی دوندرمز
و پاك وطاهر اولمغه میل قیلمز * مثنوی * چون زد بروی نثار رش نور * او همه
جسمست بی دل چون قشور) بو حدیث شریفه اشارت بیورلر كه روی عبدالله بن
عباس قال علیه السلام (ان الله خلق الخلق فی ظلمة) تحقیقا الله تعالی خلقی خلق
ایلدی ظلمت عدمده (ثم رش علیهم من نوره اندنصكره بونلرك اوزرینه رش ایلدی
كنـدی نوریدن (فمن اصابه من ذلك النور) پس شول كمسیـه كه اول نوردن
اصابت ایلدی (فقـد اهتـدی) تحقیقا اول كمسه مهتدی اولدی ومن اخطأ
وشول كمسه كه خطا ایلدی (فقد ضل ضلالا بعیدا) تحقیقا ضال اولدی ضلالت
بعیده ایله معنیٔ بیت چونكم اول نجاست پرست اولان خبیثلرك اوزرینه نور الهینك
صاچلمه سنك نثاری اورمدی اودوكلی جسد وجسمدر قلب واب سز قشور كبی
وفی الحقیقه جان بی نور لب سز قشور ودیده كور كبیدر * مثنوی * ورزرش
نور حق قسمیش داد * همچو رسم مصر سركین مرغ زاد) اكر حق تعالی
حضرتلری رش نوردن اول خبیث الوجود اولان كفره وفجره یه برقسم وبرنصیب
ویره‌یدی مصرك رسم وعادتی كبی سركیندن مرغ طوغردی نته كم مصرده بیضهٔ
دجاجه یی جمع ایدوب چرك ایچره كومرلر وانی هر كون برقاچ كره اعتـدال اوزره
تحریك ایدرلر زمانی كلدكده باذن الله وافر طاوق پورولری حاصـل اولور كذلك
خبیث الوجود اولان كمسه‌لره حق تعالی حضرتلری رش نوردن برنصیب ویره‌یدی
رسم مصر كبی انك سركین كبی وجودندن مرغ طوغیدی * مثنوی * لیك
نی مرغ خـبس خانگی * بلكه مرغ دانش وفرزانگی) ولیكن خانگی اولان
مرغ خـبس طوغمز بلكه اندن مرغ دانش وعرفان طوغر یعنی رش نور الهیدن
حظ الان كمسه‌نك سركین طبعندن طوغمز الا كه دانش وفرزانه‌لك مرغی وحاصل
اولمز الامر دانه‌لك طیری پس معشوقه بنه عاشق بی ادبه برسبیل توبیخ عتاب
وخطاب ایدوب بونوع اوزره جواب باصواب ویرر * مثنوی * تو بدان مانی
كزان نوری تهی * زانكه بینی بر پلیدی می نهی) ای بی ادب سن اكا بكزرسن كه اول
موجب هدایت اولان نور الهیدن تهی سن زیرا كه بورنكی پلید ومردارلك اوزره
قورسن یعنی معصیت وخباثت سمتنه میل قیلورسن بوندن معلوم اولوركه سن نور ایمان
وهدایتدن خالی اوله‌سن زیرا كه قلبنده نور ایمان وایقان اولان كمسه خباثت وفساده
قصد ایلمز * مثنوی * از فراقت زرد شد رخسار ورو * برك زردی میوهٔ ناپخته تو)

ای ناپخته سنك فراقدن زرد اولدی رخسار وروبك اما صارو یپرق وناپخته میوه سن
یعنی اكرچه بنم فراقدن روی ورخسارك زرد اولدی ورونق ولطافت بشرهك
پژمرده اولوب صولدی اما شول برك زرد ومیوه‌سی ناپخته اولان درخته بكزرسن
* مثنوی * دیك زآتش شد سیاه ودودفام * كوشت از سختی چنین ماندست
خام) مثلا چولك آتشدن سیاه اولدی وتوتون رنكلو اولدی لحم سخت ومحكم
اولمسندن بونجلین خام قالدی یعنی ای بدبخت سنك حالك اكا بكزر كه برچولك
آتشـدن سیاه ودخان رنكلو اولدی ولیكن انك ایچنده اولان ات غلظتندن ناپخته
وخام قالدی پس سن دخی اكرچه آتش عشقله خیلی زمان قیناوب جوش وخروش
قیلدك اماچه سود پشمه‌مش كوشت كبی ناپخته قالدك كرك ایدیكه بو خاملكسندن
كیدوب پخته اولیدك * مثنوی * هشت سالت جوش دادم درفراق * كم
نشدیك ذره خامیت ونفاق) ای ناپخته سكز ییل سكا فراق عالمنده جوش وخروش
ویردم خاملق صفتی سنـدن كتسون دیو اما سندن برذره خاملق ونفاق ناقص
اولمدی * مثنوی * غورهٔ تو سنك بسته كز سقام * غورها اكنون مویزند
وتو خام) ای خام فی المثل سن برسنك بسته قورق سك یعنی منجمد ومتحجر اولمش
سقامتلرندن سنك بسته شول قورقدر كه برصلقمك ایچنـده آفت هوادن منجمد
اولوب قورق قالور وغیریسی اوزوم اولور بو معنی دخی جائزدر كه غوره تو لفظنه
مضاف اولوب بویله دینه سنك قوروغك سنك بغلمش ومتحجر اولمشدر كه سقامتلردن
سائر غوره‌لر شمدی قوری اوزوم اولدیلر وكمال بولدیلر وسن خام سن حتی سنك
وجودك حرارت عشق ومحبتدن وپرتو شمس هدایتدن متأثر وتربیت پذیر اولمیوب
غورهٔ سنك بسته كبی مرتبهٔ خاملكده قالدی اما سائر ناپختـه وخام اولنلر كمال
مرتبـه سن بولدی تلخ وترشلك مرتبه سنـدن بچوب حـلاوت جانه واصـل
اولدی دیدی

عذر خواستن آن عاشق از گناه خویش بتلبیس
وروی پوش وفهم كردن معشوقه آن را نیز

* مثنوی * كفت عاشق امتحان كردم مكیر * تا ببینم تو حریفی یا ستیر)
چونكم عاشق معشوقه سندن بو كونه طعن وتوبیخی استماع ایلدی جوابه شروع
ایلدی واكا بویله دیو سویلدیكه بن سنی امتحان ایلدم بنی طوتمه ومؤاخذه ایتمه
تا كورم سن حریف میسن ویاخود ستیر میسن یعنی سنی امتحان ایلدم انكیچونكه
تا سنی كورم بمله هواده حریف وصاحب میسن ویاخود مستوره وصالحه میسن
* مثنوی * من همی دانستمت بی امتحان * لیك كی باشد خبر همچون عیان)

اکرچه بن سنی قبل الوصال بی امتحان دخی بیاشدم ولیکن خبر عیان کبی اولور
یعنی خبرله بیلمک مشاهده ومعاینه قیاق کبی اولمز کما قال علیه السلام لیس الخبر
کالمعاینة ﴿ مثنوی ﴾ آفتابی نام تومشهور وفاش * چه زیانست اربکردم
ابتلاش) سن برآفتاب فلك حسن سن وعالمده سنك نامك مشهور وفاشدر نه زیان
واردر اکر بن آفتابی ابتلا وامتحان ایلدمسه بومعنی دخی جائزدر که دینه سنك نامك
مشهور وفاش فی المثل برآفتابدر اکر بن اول آفتابی امتحان ایلدمسه نه زیان واردر
آفتابه امتحاندن نقصان وزیان کلدیکی کبی سن آفتاب حسنه دخی زیان ونقصان
کلمز دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ تومنی من خویشتن رامتحان * میکنم هر روز
درسود وزیان) ای جان جانمسن فی الحقیقه سن معشوق بن عاشقك جانی بلکه
جانك جانی وروح روانی منزله سنده در بن کندیمی هر کون سود وزیانده امتحان
ایلرم بوندن نه ضرر وعیب لازم کلور ﴿ مثنوی ﴾ انبیارا امتحان کرده
عدات * تاشده ظاهر ازیشان معجزات) انبیای عظامی عدات یعنی عداوت
ایدیجیلر امتحان ایلدیلر عدات بروزن قضاة عادی نك جمعیدر تابونلردن معجزات
ظاهر اولمش وبواعدانك انلری امتحان ایلملری انلردن معجزات باهره نك ظهورنه
سبب کلمشدر چونکم ظهور معجزه یه امتحان وسیله اولدیسه سنك عفت وطهارتنك
ظهورنه دخی امتحان سبب اولدی پس انی عیب کورمه دیدی ﴿ مثنوی ﴾
امتحان چشم خود کردم بنور * ای که چشم بد زچشمان تودور) ای کوزم
نوری بن کندی کوزومی نورله امتحان ایلدم که کورم انك نوری نه مرتبه ده در
دیو ای نور دیده که سنك کوزلرکدن یرامز کوزدور اولسون ﴿ مثنوی ﴾
این جهان همچون خرابست وتو کنج * کرتفحص کردم از کنجت مرنج)
بوجهان فی المثل خراب کیبدر سن انده کنج ودفینه کبی سن اکر سنك کنجکدن
تفحص وتجسس ایلدمسه انجنمه که طالب کنج اولان محتاجلر البته تفحص
وامتحان ایلمکدن خالی اولمزلر ﴿ مثنوی ﴾ زان چنین بی خردکی کردم کزاف
* تازنم بادشمنان هربار لاف) بی خردکی دقتسزلك وحیله سزلکدر بوراده
کستاخلق وادبسزلك معناسنه استعمال اولنور یعنی اندن اوتری ادبسزلك
وکستاخلق ایلدم کزاف وبیهوده یره تاکم دشمنلره هر بار لاف اورم و بی شبهه
و بیکمان سنك عفت وطهارتك حقنده مبالغه قیلم ﴿ مثنوی ﴾ تازبانم چون
ترا نامی نهد * چشم ازین دیده کواهیها دهد) تاکم بنم لسانم چونکم سکا
برنام قویه یعنی بین الاعداسنی زبانم بر اسمله ذکر قیلدقده کوز
بوکورلمشدن شاهد لکلر ویره وسندن کوردیکم عفت وصلاحی بروجه یقین ثبوت
مرتبه سنه ابرکوره ﴿ مثنوی ﴾ کرشدم درراه حرمت راهزن * آمدم ای مه

بشمشیر وکفن) اکر حرمت وادب یوانده راهزن اولدمسه وکستاخلق ایدوب ادبه
مخالف فعل وحرکت قیلدمسه ای ماه حسن شمشیر وکفنله کلدم اشته بوبنم اشته تیغك
هرنه ایلرسك مطیعم ﴿ مثنوی ﴾ جز بدست خود مبرم پاوسر * که ازین
دستم نه ازدست دکر) بنم دست وپایمی کندی الکله کس کندی الکدن غیریله
کسمه زیرا بوجانبدنم جانب آخردن دکلم بود ستم دست دکردن دکلم دیمك
بوجانبدنم غیری جانبدن دکلم دیمك معناسنه در ﴿ مثنوی ﴾ ازجدایی بازمیرانی
سخن * هرچه خواهی کن ولیکن ان مکن) ای جانان جدالکدن سوز سوررسن
وفراقه متعلق کلام ایلرسن نه استرسك ایله ولیکن بوجدالکی ایلمه که عاشقه فراقدن
زیاده عذاب اولمز وجدالکدن اشد اکا الم واضطراب کلمز دیدی بومقالدن نتیجه
ومآل اولدر که اسیر نفس وهوا اولان برعاشق چون مظهر معشوقهٔ حقیقت اولان
برشیخ کامله واصل اولسه واندن مشتهای نفسانیه ومبتغای شهوانیه سنه متعلق
برمراد ومقصود طلب قیلسه وباخود انك حضورنده اندن ادبه مخالف نوعا
برحرکت صادر اولسه وشیخ کامل انی تأدیب ایلدکده کندی مرادنی تزویرله
تأویل وتوجیه ایدوب آنی فریفته ایلمکه قصد ایلمسنك صورتیدر وباخود مرادم
حلمکی وعلمکی امتحان ایدیدیو جواب ویرمسنك بیانی اوله کلجك ابیاتك آخرینه
قریب * شیخ راکه پیشوا ورهبرست بیورملری بومعنایی مؤید اولور ﴿ مثنوی ﴾
درسخن ابادابن دم راه شد * کفت امکان نیست چون بیگاه شد * پوستها کفتیم
ومغز آمد دفین * کر بمانیم این نماند همچنین) بوابکی بیت حضرت مولانا
لسانندن واقع اولمشدر قصه دن مقصود وحصه بومحلده بیان اولنمدیغنه سببدن
اوتری کان بیوردرلر که بومحلده صورت قصه بیان اولنوب قصه دن حصه ومقصود
نه ایدیکی توضیح وتفسیر اولنمدی سبب اولدر که بودمده سخن اقلیمنه یول اولدی
وقوت مدرکه شهرستان کلمات معانی یه یول بولدی اماسوزه امکان بوقدر چونکم
بیگاه اولدی یعنی معشوقه نك اول عاشقه سوز سویلمه سنك وقتی وزمانی چونکم
کیچ اولدی وزمانی کچدی بواجلدن کفته امکان یوقدر دیمك اوله پوستلری سویلدك
ومغز ولب دفین ومستور قلدی یعنی قصه نك قشرلرنی وصورتلرنی سویلدك اما
حصه وسری قالدی وپوشیده اولدی انشاء الله اکر قالورسق واجلدن امان
بولورسق بوحکایه بونك کبی قالمز بلکه تزویرله معشوقی امتحان ایلمکدن مقصود
ومآل نه ایدیکی عنقریب بیان اولنور اول * شیخ راکه پیشوا ورهبرست *
کرمریدی امتحان کرد اوخرست * بیوردقلریدر

﴿ رد کردن معشوق عذر عاشق را وتلبیس اورادر روی اومالیدن ﴾

﴿ مثنوی ﴾ درجوابش بر کشاد آن یارلب * کز سوی ماروز وسوی تست شب) اول عاشق بدخو به جواب ویرمکده اول یار لب اجدی بویله دیو که ای اهل تزویر بزم جانبمزدن روز روشندر وسنك جانبکدر شب یعنی بزه نسبت سنك حالك ومافی البالك روز روشن کبی ظاهر وسکا نسبت شب کبی مستور وپوشیده‌در ﴿ مثنوی ﴾ حیلهای تیره اندر داوری * پیش بینایان جرامی اوری) ای تلبیس تیره ومخلوط اولان حیله‌لری عدالت وحکومت کونده بینالر قتنه نیچون کتورسن وباطنك ناپاك ایکن ظاهرکی پاکلر مرتبه سنه نه وجهله یتورر سن ﴿ مثنوی ﴾ هرچه دردل داری ازمکر ورموز * پیش مارسوا وپیدا همچو روز) هرنه شیٔ که مکردن ورموزدن قلبکده طوترسن بزم اوکومزده اول رسوای یعنی آشکار او پیدادر روز کبی بو بیانده واقع اولان کلمات شیخ کامل طرفندن شول مریدبی ادبه اولور که راه حقده بی ادبلك قیلوب حضور شیخه کلوب مظهر معشوق حقیقت اولان شیخ انی مؤاخذه ایدوب تأدیبه شروع ایلدکده مکر وحیله سمتنه سالك اولوب وفعل قبیحنی صورت شرعه قومغه جهد ایلدکده واعتراف واعتذاردن ابا ایدوب مرادم شویله ایدی دیو سویلدکده شیخ بینا ودانانك لسان قالی ویاخود لسان حالی اکا بویله دیر ﴿ مثنوی ﴾ کر بپوشیمش ز بنده پروری * توچرا بی روی از حدمی بری) اول جرمی بز بنده پرورلکمزدن اورته وزسن یوزسزلکی حددن نیچون ایلتورسن وبی حیالغی حددن تجاوز قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ ازپدر آموز کادم از کناه * خوش فرود آمد بسوی پایکاه) ای ناخلف بابا کدن اوکرنکه آدم حضرتلری خطا وکناه زماننده پایکاه جانبنه خوش تنزل ایلدی یعنی چونکه کندیدن اول خطا صادر اولدی تأویل سمتنه کتمیوب درحال اعتذار واستغفار مرتبه سنه نزول ایدوب حضرت حقدن عفو ومغفرت طلب ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ چون بدید ان عالم الاسرارا * بردو پا استاد استغفارارا) چونکم آدم اول عالم الاسراری کوردی وحضرت حقك اسرار خفایه عالم ایدیکنی بیلدی ومشاهده قیلدی مغفرت طلبی ایچون ایکی ایق اوزره طوردی وتضرع ونیازه شروع قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ برسر خاکستر انده نشست * از بهانه شاخ تاشاخی نجست) اندوه وغم کولنك طرفنده اوتوردی حضرت آدم علیه السلام اندوه وغم مرتبه سنده اوتورمق کان خاکستر اوزره اوتورمق کبیدر بهانه‌دن شاخدن شاخه صچرمدی یعنی ابلیس کبی کاه انی وکاه بونی بهانه ایدوب وبرحجتی قوبوب برآخر حجته کیدوب مصر ومستکبر اولمدی ﴿ مثنوی ﴾ ربنا انا ظلمنا کفت بس * چونکه جان داران بدید از پیش وپس) سورهٔ اعرافده اولان آیته اشارتدر تفسیری جلد اولده اضافت کردن آدم علیه السلام زلت باخویش سرخنده کچدی

معنی شربنی اولدرکه حضرت آدم علیه السلام بوجمله تعلل وبهانه‌یی ترك ایدوب ربنا ظلمنا دیدی انجق چونکه اول آدم وپیش وپسنده جاندارلر یعنی چونکم اطرافنده عذاب ملکلرندن جلادلر مشاهده قیلدی جرمنه معترف اولمغله حضرت حقه ربنا ظلمنا انفسنا دیو متضرع اولدی پس شرط طریقت بو اولدی که اهل سلوك اولان کسه‌لر اکر برجرم ایدوب مظهر حق اولان شیخك حضورنه کلسه‌لر تعلل وبهانه سمتنه کتمیه‌لر واعتذار واستغفاردن غیری نسنه اختیار ایتمیه‌لر که حضرت آدمك بوخصلتی اولادنه طریقت اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ دید جانداران پنهان همچوجان * دورباش هر یکی تا آسمان) حضرت آدم علیه السلام پنهان اولان جاندارلری جان کبی کوردی یعنی ملائکه‌یی جان کبی پنهان کوردی هر برینك دورباشی آسمانه دکن یعنی هر برینك النده بیوك چوبلر وارتا آسمانه متصل دورباش یاسقجی دکنکنه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ که هلا پیش سلیمان موریاش * تانه بشکافد ترا این دورباش) بونلر بویله دیرلر که تحقیق سلیمان حقیقی حضورنده مور اول تاکم سنی بودورباش یارمیه وپاره پاره قیلمیه ﴿ مثنوی ﴾ جز مقام راستی یکدم مایست * هیچ لا لا مرد را چون چشم نیست) مقام راستیدن غیریده بردم طورمه ومرتبهٔ صدقدن غیری برده اوتورمه مرده چشم کبی هیچ لالا اولمز یعنی انسانه چشم بینا کبی هیچ مربی وحافظ اولمز زیرا انی ضررلو یرلردن وخطرلو مرتبه‌لردن حفظ وحراست ایلین کوزدر ﴿ مثنوی ﴾ کوراکر از پند پالوده شود * هردمی او باز آلوده شود) کوردل اولان کمسه‌لر اکر پند ونصیحتدن پالوده اوله یعنی آب نصیحتله پاك اولسه وطهارت بولسه هر بردمده اوآلوده ونا پاك اولور زیرا دامکه برکمسه‌ده بصر وبصیرت اولمیه نجاست معنویه‌دن توقی ایلیه‌مز ﴿ مثنوی ﴾ آدما تونیستی کوراز نظر * لیك اذا جاء القضا عمی البصر) ای آدم سن نظر جهتندن کوردکلسن ولکن اذا جاء القضا عمی البصر مقتضاسنجه قضا کلدکده بصر کورمز اولور ﴿ مثنوی ﴾ عمرها باید بنادر کاه کاه * تاکه بینا از قضا افتد بچاه) نیچه عمرلر کرکدر نادرا کاه کاه تاکم بینا اولان کمسه قضای الهیدن چاهه دوشه وحقیقت حاله واقف اوله میوب عقلی شاشه ﴿ مثنوی ﴾ کوررا خود این قضا همراه اوست * که مرورا اوفتادن طبع خوست) کورك خود بو قضا همراه وهمر نکیدر که تحقیقا اکا دوشمکك طبع وخویدر نابینالق عثار وسقوطی مستلزم اولور پس کوردل اولنلرك راه حقده دوشوب سورجکه معتاد اولملری دیدهٔ باطنلرینك بی نور اولمسندن اولور ﴿ مثنوی ﴾ درحدث افتد نداند بوی چیست * از منست این بوی یا آلود کیست) مثلا کور حدثه ونجاسته دوشر بیلمزکه اول رایحه ندر بو رایحه بندنمیدر ویاخود آلوده لکدنمیدر یعنی کورك معلومی اولمزکه اول

نجاست اکا کندو دنمی حاصل اولدی و یاخود الوده وملوث لکد نمی عارض
اولدی ﴿ مثنوی ﴾ ورکسی بروی کند مشکی نثار * هم زخود داند نه از
احسان یار) واکر بر کسه اکا برمسك وعنبر نثار ایلسه هم کندیدن بیلور یارك
احساندن بیلمز خلاصهٔ کلام کوردل اولان کسه لر نجاست باطنیه ایله ملوث
وآلوده اولسه لر انی نه جهتدن بیلمزلر واکر بر یار خوش کردار انلره مسك لطف
واحسانی نثار ایلسه انی کندیدن وکندینك اکا لیاقتندن بیلور انك لطف
واحساندن بیلمز اولور ﴿ مثنوی ﴾ پس دو چشم روشن ای صاحب
نظر * مر ترا صد مادرست وصد پدر) پس بو مقدمه معلوم اولدیسه
ای صاحب نظر ایکی روشن کوز تحقیقا سکا یوز مادر و یوز پدردر یعنی پدر
ومادرك بر طفله نه مرتبه نفع وفائده سی وار ایسه تحقیقا سکا ایکی روشن کوز
اولقدر خامی و پر فائده درکه سنی نیجه ضررلردن حفظ وحمایت ایلر ﴿ مثنوی ﴾
خاصه چشم دل که آن هفتاد توست * وین دو چشم حس خوشه چین
اوست) علی الخصوص چشم دلکه بصیرت دیدکاریدر اول یتمش قاتدر یعنی
چشم ظاهردن بونك نفعی وفائده سی نیجه طبقه زیاده در هفتاد تو تکثیر ایچوندر
تحدید ایچون دکلدر و بو ایکی حس ظاهر کوزی بك خوشه چیندر یعنی فوائد
ومنافع دینیه یه مخصوص اولان رؤیت وادراکی اندن استفاده ایلر وآیات وآثار
خدایه نظر ایلمکی اندن بولور پس بو خصوصلرده انك خوشه چینی اولور
﴿ مثنوی ﴾ ای دریغا ره زنان بنشسته اند * صد کره زیرز بانم بسته اند) چشم
دلك چشم ظاهردن یتمش مرتبه زیاده اولمسی وچشم ظاهر اندن استفاده واستناره
قیاسی بابنده وانك اسرار حقی سویلمیوب کتم ایلدکلری خصوصنده علت
وسبب نه ایدیکنی بو بیتله بیان ایلیوب اول جواهر قلبیه نك عدم ظهوری اوزره
تحیف ودریغ قیلوب دیرلر ای دریغا اولسون طریقت رهزنلری اوتورمشلردر بنم
لسانم التنده یوز کره بغله مشلردر اول قطاع طریق اولان اهل دعوی لسانمك
معانی واسرار سویلمسنه مانع اولورلر و پای جانمه قید اولوب انك میدان معارف
وحقایقده خوش رفتار ایلمسنی من حیث المعنی دفع قیلورلر مثلا اباغی بغلنمش نیجه
لطیف رهوار کیدر یعنی اباغی بغلو اولان کسه خوش رهوار ولطیف رفتار ایلمکه
﴿ مثنوی ﴾ پای بسته چون رود خوش راهوار * پس کران بند یست
این معذور دار) مثلا اباغی بغلنمش نیجه لطیف رهوار کیدر یعنی اباغی بغلو اولان
کسه خوش رهوار ولطیف رفتار ایلمکه قادر اولمز کذلك بو مجلسده که رهزنلر
اولسه معارف واسرار سویلین متکلمه وحقایق ولطائف نقل ایلین مرشده
اباق باغی کیدرکه انی میدان معنیده کیف ما یشا خوش رفتار ایلمکه قومز زیاده

بر ثقیل قید و بند دربو ذکر اولنان حالدن بنی معذور طوت وسویلدیکمی
ومقتضای مقامه مناسب نقل معانی ومعارف ایلدیکمی عفو ایدوب مقبول طوتکه
درست کلام سویلکه رهزن اولنلرك وجودی سبب اولمشدر دیمك اولور وبو بیت
بو معنایه دلالت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ این سخن اشکسته می آید دلا * کین سخن
درست وغیرت آسیا) ای دل بو سوز شکسته کلور زیراکه بو سوز فی المثل دردر
غیرت الهیه آسیابدر غیرت الهیه قومزکه بو سوز باطندن درست وکامل کله زیرا
رهزن ونامحرملرك اکا لیاقتی اولمدقلرندن واکثر صورت اوغریلری درکاملی استراقه
قیلدقلرندن غیرت حق انك درست وکامل ظهور ایلمامسنی اقتضا ایلیوب بودر
سخنك شکسته اولوب دیدهٔ خسته نك توتیاسی اولمسنه سبب اول اولدی
ودر کلامك شکسته اولمسنده عیب وضرر یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ در اکرچه خرد
واشکسته شود * توتیای دیدهٔ خسته شود) زیرا در اکرچه خرد واشکسته
اوله دیدهٔ خسته نك توتیاسی اولور پس در کلامی شخص متکلم منزله سنه تنزیل
ایدوب عقلا یه خطاب ایلرکبی اکا دخی خطاب ایلرلر تا در کبی اطیف اولان کسه لره
خطاب شامل اوله وانلر دخی حین انکسارده بو سوزدن تسلی بوله بیورورلر
﴿ مثنوی ﴾ ای درازا شکست خود بر سر مزن * کز شکستن روشنی
خواهد شدن) ای در کندی قیرلمقلغکدن وانکسارکدن باشه اورمه ومضطرب
اولمه زیرا انکساردن روشنلك اولیسرسن وضیا وروشنالق مرتبه سن بولیسرسن
چونکم انکسارك نتیجه سی روشنالغه موصل اوله جزع وفزع قیلمه دیمك اولور
﴿ مثنوی ﴾ همچنین اشکسته بسته گفتنیست * حق کند آخر درستش
کوفنیست) بو ذکر اولنان کبی صینمش وبغلنمش سویلك مقرردر حق تعالی
اخرانی درست وکامل ایلرکه اول خداغنیدر هر شکسته لکك اخر درست وکامل
اولمغه وسیله اولور ﴿ مثنوی ﴾ کندم ار بشکست وازهم در شکست
* بر دکان آمد که نك نان درست) مثلا بغدای اکر صندی و بری برندن منقطع
اولوب جدا اولدیسه واون اولمق مرتبه سن بولدیسه اشته نان درست یعنی بغدای
دکرمنده منکسر اولوب اون اولدیسه ضائع وناقص اولمدی بلکه خبازلرك
دکانی اوزره کلدی اشته کورکه نان درست اولدی وغدای اطیف اولمق
مرتبه سن بولدی ﴿ مثنوی ﴾ تو هم ای عاشق چو جرمت کشت فاش * آب
وروغن ترك کن اشکسته باش) اول معشوقه لساندن عاشقه تأدیب وخطابدر
وغیری سوء ادب ایلینلره تعریض وعتابدر ای عاشق سنك چونکم جرم وعصیانك
فاش واشکارا اولدی آب وروغنی یعنی حیله وخدعه یی ومداهنه یی ترك ایله اشکسته
اول وخطا وعصیانکه اعتذار واستغفار قیل ابلیس کبی سخت رو و بی ادب اولمه

﴿ مثنوى ﴾ انكه فرزندان خاص آدمند * نفخهٔ انا ظلمنا مى دمند) زيرا اول كمسه‌لركه آدم حضرتلرينك خاص فرزندلريدر انا ظلمنا نفخه‌سنى اوفورلر يعنى انا ظلمنا انفسنا معنى اظهار ايدرلر وجرملرينه معترف اولوب اعتذار واستغفار سمتنه كيدرلر ﴿ مثنوى ﴾ حاجت خود عرضه كن حجت مكو * همچو ابليس لعين سخت رو) كندى احتياجكى عرضه ايله حجت سويله سخت روى يعنى ادبسز و يوزسز اولان ابليس لعين كبى كه اول حضرت حقه بالمشافهه فبما اغويتنى ديو ادبسزلك ايدوب حجت سويلدى وحضرت آدم عليه السلام توبه ايدوب عذر ين ديلدى ﴿ مثنوى ﴾ سخت رو بى كرو راشد عيب پوش * درستيز وسخت روى وبكوش) اى نادان سخت رو يلك وادبسزلك اكر ابليسه عيب پوش اولديسه يورى سندخى ستيزه وسخت رو بلكه سعى ايله چونكه سخت رو بلكك فائده‌سى اولميوب عيبى دخى زياده فاش اولديسه سن نيچون ترك اعتذار ايدوب شيطان يولنه كيدرسن ديدى ﴿ مثنوى ﴾ آن ابوجهل از پيغمبر معجزى * خواست همچون كينه ور ترك غزى) اول ابوجهل يوزسزلك ايدوب پيغمبر عليه السلامدن بر معجزه استدى غزه منسوب اولان كينه لو ترك كبى غز ضم غينله سمرقند اطرافندن اولان تركان قبيله‌لرندن بر قبيله‌نك اسميدر ﴿ مثنوى ﴾ ليك آن صديق حق معجز نخواست * كفت اين رو خود نكويد جز كه راست) ليكن اول صديق حق اولان ابو بكر حضرتلرى معجزه استمدى بلكه ديدى بو يوز خود راستدن غيرى سويلز يعنى رسول اكرم صلى الله عليه وسلم كورديكى حينده هذا وجه ليس بكاذب ديوب بلا معجزه تصديق ايدوب بى ادبانه وضع ايلدى وامتحان ايدوب قنى سنك صدق دعوالك اوزره بينه ومعجزه‌ك ديو سوز سويلمدى پس ابوجهل ادبسزلك ايدوب حضرت پيغمبرى امتحان قيلمسندن كور اكانه حاصل اولدى وحضرت ابو بكر رضى الله عنه بى امتحان ادب رعايت ايدوب تصديق ايلمسندن نه مرتبه بولدى ﴿ مثنوى ﴾ كى رسد همچون تو بى را كزمنى * امتحان همچو من يارى كنى) سنك كبى بر كمسه‌يه نجه اريشور ولايق اولوركه بنلكندن وعجب وخود بينلكندن بنم كبى بر يارى امتحان ايليه سن بو سوزلر اكرچه اول معشوقه لسانندن عاشق بى ادبه‌در ليكن مظهر معشوقهٔ حقيقى اولان شيخ كامل لسانندن امتحان ايديجى كمسه‌لره اولور پس بندهٔ عاقله لازم اولان اولدركه مظهر حق اولان شيخى وحضرت حق امتحان ايلمكدن پرهيز واحتراز ايليه تاكم مردود باب الهى اولميه و بى ادبلكى سببيله نار فراقده مستحق اوليه ومحروم قاليه

﴿ كفتن آن جهود على را كرم الله وجهه كه اكر اعتماد دارى ﴾
﴿ بر حافظى حق از سر اين كوشك خود را در انداز وجواب ﴾
﴿ كفتن امير المؤمنين على اورا ﴾

﴿ مثنوى ﴾ مرتضى را كفت روزى يك عنود * كوز تعظيم خدا آكه نبود) على المرتضى كرم الله وجهه حضرتلرينه بركون بر عنود على وجه الامتحان ديديكه اوعنود خداى تعالينك تعظيمندن اكاه وخبردار دكل ايدى بويله ديديكه ﴿ مثنوى ﴾ برسر بامى وقصرى بس بلند * حفظ حق را واقفى اى هوشمند) زياده بلند بر قصرك و بر طامك باشنده اولديغك حالده اى هوشمند حق تعالينك حفظنه واقفميسن ﴿ مثنوى ﴾ كفت آرى اوحفيظست وغنى * هستى مارا ز طفلى ومنى) مصرع اولده غنى لفظى قافيه ايچون تقديم اولنمشدر اما معتاده حفيظدن مؤخردر تقدير كلام آرى آن غنيست وحفيظست ديمكدر يعنى حضرت على كرم الله وجهه اول جهوده جواب ويروب ايتدى بلى الله تعالى حضرتلرى غنى عن العالمين در وحفيظدر بزم وجودمزى طفوليت زماندن ومنى لك زماندن نبرى اكر اول حافظ ماده جسدمز اولان نطفه‌يى رحم مادرده حفظ قيلميدى زائل ومضمحل اولوردى پس هر بر مرتبه‌ده حفظ ايلدكدنصكره بعد التولد طفوليت مرتبه‌سنه كلدكدنصكره نيجه محل ضرر وهلاكدن بزى حفظ وحمايت ايلمشدر ديدى منى بنلك معناسنه اولسه دخى جائز اولور بو تقدير اوزره معنى بلى اول الله غنى وحفيظدر بزم وجودمزى طفلك و بنلك زماندن يعنى بنلك حكمنه داخل وانانيت مرتبه‌سنه واصل اولدلدنبرى وجود جسمانيه‌مزى حافظ وحاميدر ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ كفت خود را اندر افكن هين زبام * اعتمادى كن بحفظ حق تمام) چونكم حضرت على كرم الله وجهه دن اول جهود بو كلامى استدى الزام ايلمك ايچون اكا ايتدى كنديكى طامدن اشاغه برق حق تعالينك حفظنه تمام اعتماد ايله ديدى ﴿ مثنوى ﴾ تا يقين كردد مرا ايقان تو * واعتقاد خوب با برهان تو) تا سنك حضرت حقك حفظنه ايقانك بكا يقين اولوب عيانه كله وسنك با برهان اولان خوب اعتقادك يعنى سنك ايقان و برهانله اولان لطيف اعتقادك بكا معلوم و يقين اوله ديدى ﴿ مثنوى ﴾ پس اميرش كفت خامش كن برو * تا نكردد جانت زين جرأت كرو) پس امير المؤمنين حضرتلرى اكا ديدى خاموش اول يورى تاكم سنك جانك بو جرأت وجسارتدن بلايه مرهون ومبتلا اوليه ﴿ مثنوى ﴾ كى رسد مر بنده را كه باخدا * آزمايش پيش آرد زابتلا) بنده‌يه نجه لايق اولوركه خدا ايله ابتلا وامتحان جهتندن آزمايشى ايلر وكتوره يعنى عبده لايق دكلدركه خدا ايله ابتلا واختيار

ایلمك طرفندن صنمغی ایلروکنوره وانی صنیه وامتحان ایلیه ❊ مثنوی ❊ بنده
راکی زهره باشد کز فضول ❊ امتحان حق کند ای کیج وکول) بنده یه نچون
زهره وقدرت اولورکه فضول لغندن حق تعالایی امتحان ایلیه ای نادان واحمق
❊ مثنوی ❊ آن خدا را می سزد کو امتحان ❊ پیش آرد هردمی با بنده کان)
اول امتحان همان خدای تعالی یه لایق اولور که او امتحان هر بردمده بنده لرینه
ایلروکنورر وقوللرنی برشیله صنر کما قال الله تعالی ولنبلونکم بشیء من الخوف
والجوع ونقص من الاموال و لانفس والثمرات وقال الله تعالی ایضا انا جعلنا
ماعلی الارض زینة لها لنبلوهم ایهم احسن عملا وقال الله تعالی ایضا الذی خلق
الموت والحیات لیبلوکم ایکم احسن عملا یعنی حق تعالی حضرتلری بنده لرنی امتحان
واختبار ایلر مثل معاملة المختبرین انکیچونکه ❊ مثنوی ❊ تا بما ما را نماید اشکار
❊ کهچه داریم از عقیده در سرار) تابزی بزه کوستره آشکارا که عقیده دن
سرلرده نه طوتارز ظهوره کله پس حق تعالینك بنده یی امتحاندن
مرادی بنده نك حال باطنی ومرتبه سی بیانه کلمکدن اوتری اولور اما بنده
حضرت حقی امتحان ایلمك جائز ولایق دکلدر نته کم اول معشوقه نك لساندن
بو معنایی بیان بیوررلر ❊ مثنوی ❊ هیچ آدم کفت حق را که ترا ❊ امتحان
کردم درین جرم وخطا) هیچ آدم علیه السلام حق تعالی یه دیدیمی که یارب
سنی اول جرم وخطاده امتحان ایلدم ❊ مثنوی ❊ تا ببینم غایت حلمت را ❊ آه کرا
باشد مجال این کرا) تاکم سنك غایت حلمکی کورم والطف وکرمك نه مرتبه ده در
بلم آه کیمه بو کونه سوزه وامتحانه مجال اولور کیمه یعنی هیچ برکسه یه جرأت وقوت
اولمز ❊ مثنوی ❊ عقل تو از بس که آمد خیره سر ❊ هست عذرت از کناه
تو بتر) پس معشوقه ینه عاشقنه ایتدی ای کستاخ سنك عقلك چوق وجهدن
خیره وسرسم کلدی سنك عذرك کناهکدن بدتر وقبیح تردر ❊ مثنوی ❊
آنکه او افراشت سقف آسمان ❊ تو چه دانی کردن اورا امتحان) واول الله که آسمانی
برتر وعالی ایلدی سز انی امتحان ایلمکی نه بیلورسن بو بیت اکر عاشقه معشوقه
لساندن اولورسه سؤال کلورکه اول خدایی امتحان ایلدی پس اول عاشق حقنده
بو سوز نیجه صحیح اولور جواب اول معشوقه که جمالده وکمالده واوصاف واحوالده
فی الحقیقه مظهر الهی اولمشدر پس آنی امتحان من حیث المعنی حضرت حقی
امتحان اولدیغنی اشعار ایچون اکا بو کونه جواب وغیر بلره انك لساندن تعریض
وتأدیب اولور واکر اول معشوقه نك حالنی بیان ایلمك صددنده مناسبتله حضرت
مولانا حضرت حقی امتحان ایلین کسه لره خطابا بیورمش اعتبار اولنورسه
بو سؤال وجوابدن بری اولور پس اهل امتحان اولنلره خطاب ایدوب بیوررلر

❊ مثنوی ❊ ای ندانسته تو شر و خیر را ❊ امتحان خود را کن آنکه غیر را) ای
شر وخیری بیلمامش کسه اولا کندیکی امتحان ایله اندنصکره غیری
❊ مثنوی ❊ امتحان خود چو کردی ای فلان ❊ فارغ آیی ز امتحان دیکران)
ای فلان کسه چونکم سن کندیکی امتحان ایلیه سن وکندوکی کمالیله صنه یوب
نفسکی بیله سن غیر یلرك امتحانندن فارغ کلورسن وکندی کارکه وصلاح
نفسکه مشغول اولورسن ❊ مثنوی ❊ چون بدانستی که شکر دانهٔ ❊ پس بدانی
کاهل شکر خانهٔ) چون بیله سن که شکردانه سن یعنی کندیکك دانهٔ شکرکبی
احلی اولدیغکی بیله سن وعلم ومعرفت وذوق وطاعت ولذت روحانیتله لذیذ
وشیرین اولدیغکه واقف وعارف اوله سن پس محقق بیلورسنکه شکرخانه نك
اهلیسن یعنی منبع جمیع لطافت ومعدن کل حلاوت اولان مرتبهٔ حقیقتك اهلی
اولدیغکه یقین حاصل اولوب اکالایق اولدیغکی اندنصکره بیلورسن مادامکه
بر مرتبه یه اهل اولمیه وتحصیل استعداد قیلمیه سن اول مرتبه یی وانك اهلنی بیلمکه
قادر اوله مزسن ❊ مثنوی ❊ پس بدان بی امتحانی که اله ❊ شکری نفرستد
ناجایگاه) پس بر امتحانسز وتجربه سز بونی بویله بیل که حضرت الله سکا برشکر
کوندرمز نامحل یره یعنی سنکه بر نعمته و بر لذته مستعد واهل اولمیه سن بی محل یره سکا
انی کوندرمز دیمك اولور اما بوندن لطیف معنی بودر که دینه سنکه شکرسن سنی نامحل
ونالایق اولان یره کوندرمز بلکه لایق ومستحق اولدیغك مرتبه یه سنی ایصال
ایدر دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ این بدان بی امتحان از علم شاه ❊ چون سری
نفرستدت در پایگاه) علم شاه مصرع ثانی یه مصروف اولمق اولی در تقدیر
کلام امتحان وتجربه سز بونی بیلکه علم شاه جانبندن چونکم سرسن یعنی علم
الهیده چونکم رئیس وسردار سن سنی دنیاده وآخرتده پایگاهه کوندرمز ومستحق
اولدیغك مرتبه دن آشغی اندرمز ❊ مثنوی ❊ هیچ عاقل افکند در ثمین
❊ درمیان مستراح پرچمین) هیچ عاقل اولان کسه زیاده بهالو انجویی چمین
ونجاسته پراولمش برخلاك ایچنه براغورمی معلومدر که براقمز ❊ مثنوی ❊
زانکه کندم را حکیم آکهی ❊ هیچ نفرستد بانبار کهی) زیرا کندمی بر حکیم آکاه
ومنبه هیچ صمان انباری جانبنه کوندرمز چونکم عاقل اولان درثمینی چمینه اتمغه
مناسب ومعقول بیلمیه وحکیم اکاه کندمی انبار کاهه کوندرمکی روا ولایق
کورمیه نه قیاس ایلرسن که حکیم مطلق طیب اولنی خبیث اولنلره خلط ایلرمی
وسیئه اشلینلری اعمال صالحه اشلین کبی قیلورمی بلکه کسب سیأت ایدنلری
صالحات اشلینلر کبی قیلمز کما قال الله تعالی ام حسب الذین اجترحوا السیئات
ان نجعلهم کالذین آمنوا وعملوا الصالحات سواء محیاهم ومماتهم ساء ما یحکمون ❊

وطیب اولنلری خبیثلردن وخبیثلری دخی طیبلردن فرق وتمیز ایلیوب طیب اولنلری دارقراره وخبیث اولنلری بعضیسنی بعضیسنه ضم ایلیوب نار بواره ارسال ایلر کما قال الله تعالی فی سورة الانفال والذین کفروا الی جهنم یحشرون لیمیز الله الخبیث من الطیب ویجعل الخبیث بعضه علی بعض فیرکمه جمیعا فیجعله فی جهنم اولئك هم الخاسرون وقال فی سورة آل عمران ما کان الله لیذر المؤمنین علی ما انتم علیه حتی یمیز الخبیث من الطیب ❊ مثنوی ❊ شیخ را که پیشوا ورهبرست ❊ کر مریدی امتحان کرد او خرست) قصه دن حصه ومحصول ونتیجه بو بیت ومابعدنده اولان ابیات شریفه درمعنی شریفی اولدر که شیخ که طریق الهیده پیشوا ورهبردر اکر برمریدانی امتحان ایلرسه او خردر یعنی قباحت ومعصیت ایشلیوب کوره یم شیخم بنم حالمی بیلورمی وسر باطنمه مطلع اولورمی دیو امتحان قیلسه ویاخود انك حلمی وکرمی وستارلغی نه مرتبه ده در دیو مختبر اولسه اول مرید معنا حمار سیرت وحیوان طبیعتدر زیرا شیخدن مراد انجق ارشاد وهدایتدر یوخسه کشف وکرامت دکلدر پس مریدبی ادب همان دمکه امتحانه جرأت ایلیه انسان مرتبه سندن حیوان مرتبه سنه تنزل ایدوب خر بلکه خردن دخی بدتر وابتر اولمش اولور ❊ مثنوی ❊ امتحانش کر کنی درراه دین ❊ هم تو کردی ممتحن ای بی یقین) اکر اول شیخی امتحان ایلیه سن دین یولنده هم سن ممتحن اولورسن ای بی یقین یعنی حق تعالی ده سنی امتحان ایلیوب ممتحن ومات اولورسن العیاذ بالله نته کم نفحات الانسده مسطوردر که عبد القادر کیلانی حضرتلری نقل ایلیوب دیرکه بدایت سلوکده ایکن اکثر مشایخی زیارت ایلمکه معتاد اولمشدم برکون عبد الله نام وابن سقا نام ایکی کسه ایله بغداد شهرنده قطبیتله معروف ومشهور اولمش برشیخك زیارتنه نیت ایلدك یولده کیدرکن اول ابن سقا دیدیکه قطب دیدیککز شیخه بن برقاج مسئله حاضر ایلدم کوره لم کرچك شیخ ایسه بنم سؤالمه جواب ویرر اول عبد الله نام عالم دخی دیدیکه بنم برقاج مشکلم واردر مرادم اولدرکه اول عزیزدن انی سؤال ایلیوب مستفید اولم مرادم امتحان دکلدر وعبد القادر حضرتلری دیرکه بن دخی دیدمکه بنم مرادم اول کاملی زیارت وخیر دعا زین الوب صحبت پر برکاتلریله منتفع اولمق ونظرلرندن سعادت بولمقدر پس واروب انك مکاننه واصل اولدقده انی مکاننده بولمدق پس برزمان نصکره کوردك مکاننده اوتورر درحال بزه خطاب ایدوب دیدیکه یاعبد الله سنك مشکلك بومیدر عبد الله نام کمسه بلی دیوب اکا جواب ویردی بعده بکا خطاب ایدوب دیدیکه یاعبد القادر رضی الله عنك انی اریك تقول قدمی هذه علی رقبة کل اولیاء الله بعده ابن سقایه توجه ایدوب دیدی یاابن سقا من قریب سنی دخی کوررم که فرنکستانده کافر اولوب ربما یود الذین کفروا لو کانوا مسلمین موجبنجه مسلمان اولمغه محبت ایلیه سن اما میسر

اولمیه بوسوزدن تعجب ایدوب ومضطرب اولوب کتدك چوق زمان کچمیوب اول ابن سقا بی خلیفهٔ بغداد بعض مصلحت ایچون وایلچیلك نامیله فرنکستانه کوندروب ابن سقا انده واروب برکافر قزینه عاشق اولوب انی تزوج قصد ایلیوب دینه کرمینجه انك صیدی سکا میسر اولمز دیو تحقیق جواب ویردکلرنده صبره مجالی قالمیوب دین کفره یی اختیار ایدوب انی تزوج ایدوب وچوق کچمیوب انده خسته اولوب وفات ایلدی پس سنکه برکاملی امتحان ایلیه سن هم امتحان اولنمش اولورسن ❊ مثنوی ❊ جرأت وجهلت شود عریان وفاش ❊ او برهنه کی شود زان افتتاش) سنك جرأت وجهلك عریان وفاش اولور وخباثت وقباحتك ظهوره کلور اول بو افتتاشدن فقط عریان وفاش اولور یعنی بوکونه تفتش وتجسسدن او برهنه اولمز درونی ظهوره کلمز دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ کر بیاید ذره سنجد کوه را ❊ بردرد زان که ترازوش ای فتا) اکر فی المثل ذره کاسه وکوهی وزن انسه اول کوهدن یرتلور انك ترازوسی ای جوان زیرا ذره نك کوهی وزن ایتمکه طاقتی یوقدر ❊ مثنوی ❊ کز قیاس خود ترازو می تند ❊ مرد حق را در ترازو میکند) شیخ کاملی امتحان ایلین مرید کندو قیاسندن ترازو پیدا وحاصل ایلر مرد حقی ترازویه ایلر وانی ترازوی عقلیله طارتر ❊ مثنوی ❊ جون نکنجد او بمیزان خرد ❊ پس ترازوی خودرا بردرد) چونکم اول مرد حق عقل ترازوسنه صغمز پس ترازوی عقلی یرتر زبدهٔ کلام ولی خدا عقل وقیاسله ادراك اولنمز وانك مرتبه سی مجرد وهم وفهمله بلنمز همان مریده لازم اولان اکا هرحالده تسلیم اولمقدر وترك اعتراض وامتحان قلمقدر ❊ مثنوی ❊ امتحان همچون تصرف دان عمو ❊ تو تصرف برچنان شاهی مجو) اول مظهر حق اولان کاملك وجودنده امتحان ایلمکی انده تصرف ایلمك کبی بیلسن انجلین شاه اوزره تصرف وحکومت ایلمك استمه پس مظهر حق اولان ولینك وجودنه مناسب اولان کلام وادا ایلرکن انده متجلی وظاهر اولان خدانك شاننه مناسب کلام وادانك نقلنه شروع ایدوب بو بیتلری بیوررلر من وجه خلیفه مستخلفك عینی اولدیغی نکته یی اشعاردن اوتری که فی الحقیقه برمرد حقی امتحان ایلمك همان حضرت حقی امتحان ایلمك کبی اولور ❊ مثنوی ❊ چه تصرف کرد خواهد نقشها ❊ برچنان نقاش بهر ابتلا) نقشلر نه تصرف ایلمك استر ابتلا وامتحاندن اوتری انجلین نقاش اوزره یعنی نقشلر محققدرکه نقاش اوزره ابتلا وامتحان جهتندن تصرف ایلمکه قادر اوله مزلر پس نقوش مرتبه سنده اولان آدمی نقاش حقیقی اولان پادشاهی امتحان ایلمك جهتندن انده نه وجهله تصرف ایلمکه قادر اولور

﴿ مثنوی ﴾ امتحانی کر بدانست و بدید * نی که هم نقاش آن روی کشید)
اکر نقش بر امتحانی بیلدی وکوردی ایسه نقش اوزره انی هم نقاش چکمه دیمی
امتحان نقشنی دخی نقش اوزره نقاش چکدی مراد نقش وجود انسانیده اولان امتحان
واختیار نقشنی دخی حق تعالی خلق ایلدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ چه قدر
باشد خود این صورت کیست * پیش صورتها که در علم ویست) نه قدر وشرف
اولور خود بو صورت کیمدر اول صورتلرك اوکنده که اول نقاشك علمنده واردر
یعنی بو نقوشك انك علمنده اولان صور علمیه سنه نسبت قدر وشرفی بوقدر
﴿ مثنوی ﴾ وسوسهٔ این امتحان چون آمدت * بخت بدان کامدو کردن
زدت) بو امتحان ایلك وسوسه سی سکا کله وقلبکده جایکیر اوله بخت بد بیل که
سکا کلدی وسنك کردنکی اوردی ﴿ مثنوی ﴾ چون چنین وسواس دیدی
زودزود * باخدا کردود را اندر سجود) چونکه درونکده ای مرید بو وسواسی
کوره سن علی الفور تیز اول خدای تعالی به رجوع قیل ومتوجه اول وسجوده کل
﴿ مثنوی ﴾ سجده که را ترکن از اشك روان * کای خدایا وارهانم زین کمان)
سجده کاهی اشك رواندن تر ایله بویله دیو که ای خدای بی نظیر بنی بو کماندن
قورتر وقلبمی بو وسوسه دن خلاص ایلیوب رضای شریفکه لایق اولان خواطر
وافکاری القا ایله دیو تضرع ونیاز قیل ﴿ مثنوی ﴾ آن زمان کت امتحان
مطلوب شد * مسجد دین تو پرخروب شد) اول زمانکه سکا حضرت حق
امتحان ایلك مطلوب اولدی یعنی مظهر حق اولان بندهٔ کاملی امتحان ایلك
که معنا حضرت حق امتحان ایلمك در سکا مطلوب ومرغوب اوله سنك دینك
مسجدی پرخروب اولدی وخروب ترکجه کچی بوینوزی دیدکاری در انك بتدریکی
پرده بنالرك خراب اولمسی انك خاصیتندندر نته کم بوذکر اولنان حکایه دن معلوم
اولور پس امتحان خروب کبیدر چونکه برطالبك قلبنده بتسه انك بنای دین وایمانك
خراب اولمسنه علامتدر العیاذ بالله

﴿ قصهٔ مسجد اقصی وخروب وعزم کردن داود ﴾
﴿ علیه السلام پیش از سلیمان بر بنای آن مسجد ﴾

﴿ مثنوی ﴾ چون در آمد عزم داودی بتنك * که بسازد مسجد اقصا بسنك)
چونکم داوده منسوب اولان عزیمت تنکه کلدی یعنی داود علیه السلام
حضرتلرینك قصدی انك درونی تضییق ایلمکه کلدی بونیت اوزره که مسجد
اقصایی طاشله دوزم ﴿ مثنوی ﴾ وحی کردش حق که ترك این بخوان * که
زدست تو برنیاید این مکان) حق تعالی حضرتلری داود حضرتلرینه وحی

ایلدیکه بو عزیمتك ترکن اوقو زیرا بو مکان سنك الندن ظهوره کلمز وحاصل اولمز
﴿ مثنوی ﴾ نیست در تقدیر ما آنکه تواین * مسجد اقصا براری ای کزین)
بزم تقدیرمزده یوقدر اولکه سن بو مسجد اقصایی ای کزیده بوقارو کتوره سن
وانی ابدوب ظهوره شوره سن ﴿ مثنوی ﴾ کفت جرمم چیست ای دانای راز
* که مرا کویی که مسجد رامساز) حضرت داود علیه السلام ایتدی ای دانای
راز بنم جرمم ندر که بکا دیرسنکه مسجدی دوزمه ﴿ مثنوی ﴾ کفت بی جرمی
توخونها کرده * خون مظلومان بکردن برده) حضرت حق اکا دیدی
سن بی جرم سن لیکن قانلر ایلمش سن مظلوملرك قانلنی بو بنوکه المش سن وانلرك
خوننه بلا عمد سبب ظاهر اولمش سن دیدی ﴿ مثنوی ﴾ که ز آواز تو خلقان
بی شمار * جان بدادند وشدند آن را شکار) که سنك آواز لطیفکدن بی شمار خلق
جان ویردیلر واکا شکار اولدیلر ﴿ مثنوی ﴾ خون بسی رفتست بر آواز تو *
بر صدای خوب جان پرداز تو) یا داود سنك آوازك اوزره چوق لق خون واقع
اولمشدر سنك جان پرداز اولان خوب صداك اوزره یعنی جان دوزیجی صدای
لطیفك اوزره مستمعیندن چوق کسه لر هلاك اولمشدر دیدی ﴿ مثنوی ﴾
کفت مغلوب تو بودم مست تو * دست من بربسته بود از دست تو) حضرت
داود علیه السلام ایتدی الهی بن سنك مغلوبك ایدم وسنك مستك ایدم بنم الم
سنك الکدن بغلنمش اولدی یعنی بن سنك عشقکك مغلوبی ومستی وحیرانی
ایدم بنم دست عقلم وقوت قلبم مغلوب وبربسته اولمش ایدی سنك قوت
وقدرتکدن ﴿ مثنوی ﴾ نی که هر مغلوب شه مرحوم بود * نی که المغلوب
کالمعدوم بود) شاهك هر مغلوبی مرحوم دکلیدر مغلوب معدوم کبی دکلیدر
یعنی هر مغلوب شه مرحوم در والمغلوب کالمعدوم معناسی مقرردر پس مغلوبدن
صدور ایدن اعمال واحوال مع الاختیار دکلدر بو جهتدن مؤاخذه یه لایق اولمز
زیراکه اول معذوردر ﴿ مثنوی ﴾ کفت این مغلوب معدومیست کو *
جز بنسبت نیست معدوم ایقنو) حق تعالی حضرتلری اکا جواب ویروب
ایتدی بو مغلوب اولمق برنوع معدومدر که اول نسبت واعتباردن غیریله دکلدر
یعنی مغلوب معدوم اولمسی نسبتله معدوم اولمقدر یوخسه معدوم مطلق اولمز
دکلدر بو معنایی یقین بیلکز وایقان قیلکز ﴿ مثنوی ﴾ اینچنین معدوم کو
از خویش رفت * بهترین هستها افتاد وزفت) بو نجلین معدوم وفانی که
کندیدن کتدی وکندینك وجود مجازی وموهومی سنی وجود حقیقی عشقنده
محو ولا ایتدی موجوداتك بهترین واولوسی واقع اولدی ووجود مجازی قیدندن
خلاص اولوب وجود حقانی بولدی ﴿ مثنوی ﴾ او بنسبت باصفات

حق فناست * در حقیقت درفنا اورا بقاست) ارل معدوم صفات حقه نسبتله
قادر حقیقتده فنا ده اکا بقا واردر کندی صفات بشریه سی صفات الهی ده
افنا ایلدیکی جهتدن اول فانی درکه صفات نفسانی وحیوانی قلمامشدر وفی الحقیقه
بوفنای وجود ایلمکده اکا بقا واردر که وجود مجازیدن خلاص اولمش وبقای
حقله باقی اولق مرتبه سنی بولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ جمله ارواح درتدبیر اوست
* جمله اشباح هم در تیر اوست) جمیع ارواح اول فانی فی الله اولان کمسه نك
تدبیرنده در وجمله اشباح هم انك تیر حکمنده در زیرا چون وجود موهومی
سالك وجود الهی واوصاف ربانیده بالکلیه فانی اولسه ومرتبه ولایتی بولسه
انك تدبیری تدبیر الهی اولور وانك وجودنده اولان حکم وتصرف حکم تصرف
ربانی اولور پس جمله ارواح خلق انك تدبیرنده وجمیع اشباح انك تدبیر حکمنده
دیمك صحیح اولور بو مرتبه ده اول ولینك وجودنده بشریت شائبه سی قالمز
حتی جمیع ارواح واشباح انك بنجه تدبیر وتصرفنده اولور دیمك سؤالی دخی
ناشی اولمز زیرا انك تدبیر وتصرفی حضرت حقك تدبیر وتصرفیدر بغیر فرق
واکا اسناد اولنق اول ولی اکا مظهر ومرآت اولدیغی ملابسه ایله در بوتقدیر
اوزره بو بیتده اولان او ضمیرلری حضرت حقه راجع اولق لازم کلمز ومحل دخی
بونی اقتضا قیلمز ﴿ مثنوی ﴾ انکه اومغلوب اندر لطف ماست * نیست
مضطر بلکه مختار ولاست) بو بیت سؤال مقدره دن ناشی اولان توهمی دفع
ایچون در کان دیمك لازم کلور که هر مغلوب البته مضطر وعاجزدر پس مغلوب
لطف الهی وحب ربانی اولان دخی مضطر وعاجزمیدر لسان الهیدن جواب
بیوررلر اول کمسه که بزم لطفمزده مغلوب در اول مضطر وعاجز دکلدر بلکه
اول ولینك مختاریدر یعنی کندی اختیاری بالکلیه زائل اولوب بزم محبتمزك
وارادتمزك اختیار لنمشیدر اکر انك اراده واختیاری زائل اولدیسه انك وجودنده
مرید ومختار بزز پس بزم محبت وارادتمزك مختاری ومرادی اولان مضطر اولمز
بلکه بزم قدرت وقوتمزله قادر وقوی اولور دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ منتهای
اختیار آنست خود * کاختیارش کردد اینجا مفتقد) اختیارك منتها وغایتی
خود اولدر که انك اختیاری بو اختیار الهی واراده ربانی مرتبه سنده مفتقد وفانی
اوله ومن کل الوجوه کندی اختیارندن کچوب اختیار حق اختیار قیله
﴿ مثنوی ﴾ اختیاری را نبودی چاشنی * کر نکشتی اخر اومحو ازمنی) هیچ
براختیار ایچون چاشنی اولمزدی یعنی هیچ براختیار لذت وحلاوت بولمزدی اکر
اول اختیار اخر بنلکدن محو اولمیدی مراد اختیارك صاحبی اولور یعنی هیچ
برکسه نك اختیارنه چاشنی اولمزدی اکر اول اختیارك صاحبی بنلکدن فانی اولمیدی

وحضرت حقك اختیارنی قبول ایلیوب کندی اختیارنی ترك قلیدی
وفی الحقیقه انسانك اختیاری اول حینده حلاوت بولور وبی ذوق اولمقدن
قورتلوب لذت وکمال مرتبه سنه واصل اولور که انك صاحبی بنلك قیدندن خلاص اوله
کندوبی حضرت حقه کمال ایله تسلیم قیله تاکه من کل الوجوه هرحالده انك مرید
ومدبر ووکیلی خدا اوله ﴿ مثنوی ﴾ درجهان کر لقمه وکر شربتست
* لذت اوفرع محو لذتست) جهانده اکر لقمه وشربتدر یعنی جهانده اکر بر لقمه
نفیس واکر بر شربت لذیذ وار ایسه انك لذتی لذتك محونك فروعیدر یعنی لذت
جسمانیه یی وحلاوت شهوانیه یی وحیوانیه یی محو وفانی ایتمك واطعمه نفیسه
واشربه لذیذه نك لذاتی اکا نسبت فرعدر پس جهانده نقدر لقمه وشربت
وار ایسه انك لذتی فرع محو لذت اولور زیرا محو لذات جسمانیه البته حصول لذات
روحانیه واذواق ربانیه اقتضا قیلور ولذات روحانیه نك اصل اولمسی وشراب
وطعام صوریتنك لذاتی اکا نسبت فرع اولمسی مقرر اولور بو دخی جائزدر که
محو لذتدن مراد وجود انسانیده لقمه وشربتدن حاصله اولان لذت محو اولمیه
انسان لقمه وشربتدن لذت بولمز اولدمکه انسانك وجودنده لقمه وشربتدن
حاصله اولان لذت محو اوله لقمه وشربته اشتها کلور ولقمه وشربت لذیذ اولور
پس محو لذت اصل ووجود لذت فرع اولور هرکیم لذتی زیاده محو ایلرسه لقمه
وشربتدن اولذتی زیاده بولور بعض نسخه لرده محو فرع لذتست واقع اولوب
محو مقدم دوشمشدر بو تقدیر اوزره بو ذکر اولنان معنی لطیف اولور زیرا فرع
لذتدن مرادیدن انسانیده لقمه وشربتدن حاصله اولان لذت اولور لقمه
وشربتك لذتی فرع لذتك محوندن وجوده کلور ﴿ مثنوی ﴾ کرچه ازلذات
بی تأثیر شد * لذتی بود او ولذت کیر شد) محو لذت ایلین کمسه اکرچه لذات
عارضه دن بی تأثیر اولدی وترك لذات جسمانیه قیلدی لیکن او برلذت ابدی
طوتیجی اولدی یعنی محو لذات جسمانیه ایلین کمسه اکرچه لذت عارضیدن تأثیرسز
اولوب انی ترك ایلدی اما برلذت اولدیکه دائم لذت طوتیجی اولدی وعین
لذت مرتبه سنی بولدی که لذت اندن اصلا زائل اولمز اولدی

﴿ شرح انما المؤمنون اخوة ﴾

بو بیان (انما المؤمنون اخوة) آیتك ویاخود حدیثنك شرحیدر انما المؤمنون آیت
کریمه ده دخی واقع اولمشدر کما قال تعالی فی سورة الحجرات (انما المؤمنون اخوة
فاصلحوا بین اخویکم) مؤمنلر اولمدیلر الا بری برینه برادر اولدیلر اصل واحده
منسوب اولدقلری حیثیتدنکه اول ایماندر پس اصلاح ایلمك ایکی قرنداشلرك

مابیننی اکثر نفاق وشقاق ایکی کشی مابیننده اولدیغندن اوتری اخوین ذکر اولندی
﴿ والعلماء کنفس واحدة ﴾ و بو حدیثك شرحیدر یعنی علما نفس واحده کبیدر
المسلمون کنفس واحدة المؤمنون کنفس واحدة دخی روایتلردر (خاصه اتحاد داود
وسلیمان وسائر الانبیاء علیهم السلام که اکر یکی را از ایشان منکر شوی ایمان
بهیچ نبی درست نباشد واین علامة اتحادست) علی الخصوص داود پیغمبرك
علیه السلام وسلیمان پیغمبرك وسائر انبیانك اتحادیکه علماء ومؤمنینك اتحادندن
زیاده در که اکر بونلردن برینه منکر اوله سن ایمان هیچ برنبی یه درست اولمز
و بو علامت اتحاددر زیرا برنبی یه انکار جملیه ایلمکی مستلزم اولیجق فی الحقیقه
متحد اولملرینه بوخصوص دلالت وشهادت ایلر نته کم مثل ایدوب بیوررلر (که
یك خانه ازان هزاران خانه ویران کنی آن همه ویران شود ویك دیوار قائم نماند)
بوز کبیده واقع اولان خانه لردن مراد خارج عالمده واقع اولان خانه لر دکلدر که
انلرك برینك ویران اولمسی غیری سنك ویران اولمسنی مستلزم اولمز بونده اولان
خانه لردن مراد انبیای عظامك وجودی خانه لر بدر ومعنا بو یله دیمك اولور که
اول هزاران خانه دن برخانه یی ویران ایلیه سن یعنی اول هزاران پیغمبردن
برپیغمبری تکذیب ایدوب اکا ایمان کتورمیه سن اول دوکلی خانه ویران اولور
و بر دیوار قایم قالمز یعنی انبیانك جمله سنه اولان ایمان ویران اولور برایمان برنده
قایم اولمز زیرا برینه انکار جملیه انکاری موجب اولور که ﴿ لانفرق بین احد
منهم ﴾ والعاقل یکفیه الاشارة این خودازاشارات کذشت * بو آیت کریمه بونلرك
من حیث الحقیقه مابینلرنده اولان اتحادلرینه شهادت قیلور قال تعالی فی سورة
البقرة لانفرق بین احد منهم بز رسلدن بربینك مابیننی تفریق ایلمزز نته کم یهود
ونصارا ایدرلر بلکه جمله سنه ایمان کتوروروز زیرا بونلرك جمله سی مظهر حق ونور
واحد حکمنده در عاقله براشارت کفایت ایلر بوخود اشارات مرتبه سندن کچدی
وعیان وشهود مرتبه سنه ایردی دیمك اولور والله اعلم ﴿ مثنوی ﴾ کرچه
برناید بجهد زورتو * لیك مسجد را بسازد پورتو * بس خطاب امد بداود ازخدا *
کای کزین پیغمبر نیکو لقا) جناب الهی حضرت داوده خطاب ایدوب ایتدی
یاداود اکر مسجد اقصانك بناسی سنك جهد وقوتکله حاصل اولمز ولیکن اول
مسجدی سنك فرزندك سلیمان دوز روانك جدی ایله ظهوره کلور ﴿ مثنوی ﴾
کرده او کرده تست ای حکیم * مؤمنانرا اتصالی دان قدیم) ای ذو حکمت
حقیقتده انك فعلی سنك فعلکدر مؤمنلر ایچون مابینلرنده قدیم بر اتصال واتحاد بیل
مؤمنلردن مراد بونده انبیادر والله تعالی یه وانبیایه مؤمن دیمك جائزدر الله تعالی یه
مؤمن دیمك واهب الامن اولدیغیچون وعبادنه اولان وعده سنه تصدیق

قیلدیغیچوندر وانبیایه مؤمن دیمك حق تصدیق وکلاملرنی ووعده لرنی وماقبللرنده
کلان نبیلری وانلره نزول ایلین کتابلری مصدق اولدقلری اعتباریله در ومسلمانلره
مؤمن دیمك حق تعالی یه وانك انبیاسنه تصدیق ایلدیکلری ایچوندر پس
مؤمنلرك مابیننده من حیث الحقیقه بی کم وکیف قدیمی بر اتصال واتحاد بیل دیمك
اولور ﴿ مثنوی ﴾ مؤمنان معدود لیك ایمان یکی * جسمشان معدود لیکن
جان یکی) مؤمنلر بحسب الظاهر معدود لیکن ایمان بردر که جمله سی وحدانیت
حقه واتحاد انبیا ورسله وانلرك جمله سنك حق اوزره اولمسنه تصدیق ایدیجیلردر
بونلرك جسملری معدود لیکن جان بردر وجاندن مراد نفخهٔ الهی اولان جاندر که
عند اهل التحقیق انك حقیقتی بردر که جمله سنك حقیقتی روح اعظمدر خلافا
للفلاسفه زیرا انلر ارواحك حقیقتی براولمسنه راضی اولمز نته کم بو شرحك بعض
مواضعنده انلرك سوزی نقل اولنمشدر ﴿ مثنوی ﴾ غیر فهم وجان که درکاو
وخرست * آدمی را عقل وجانی دیکرست) شول فهم وجاندن غیربکه کاو
وخرده در بعض کاو وخرده اولان روح وجسددن ماعدا آدمینك برغیری فهم
وجانی واردر که حیواناتك انده اشتراکی یوقدر وآدمی یه مخصوص اولان فهم
وجاندن مراد روح الهی وعقل معاددر که حیواناتده بونلر یوقدر ﴿ مثنوی ﴾
بازغیر عقل وجان آدمی * هست جانی در ولی آن دمی) کیرو آدمینك عقل وفهم
وجانندن مراد روح الهی غیری اول دمه منسوب اولان ولیده برجان واردر
یعنی نفخهٔ حضرت حقه منسوب ونفس رحمانه مخصوص اولان ولیده آدمینك
فهم وجانندن غیری برآخر جان واردر که اول روح اعظمدر زیرا اولی کامل روح
اعظم مظهری اولان واسرار حقیقت بیلان وعقل کل مرتبه سی بولاندر بوفهم
وعقل وجان ایسه سائر آدمیده بولنمز و بو عقل وجانه مظهر اولمین کمسه لر
اهل توحید واهل اتحاد اولمز ﴿ مثنوی ﴾ جان حیوانی ندارد اتحاد
* تو مجو این اتحاد از روح باد) زیرا حیوانه منسوب اولان جان اتحاد طوتمز سن
بو اتحاد معنوی یی روح باددن استمه روح باددن مراد هوای نفسانی یه مضاف
اولان روحدر یعنی هوایه مضاف اولان روحدن بو اتحادی استمه که اسیر هوای
نفسانی اولان حیوان سیرتلرده بو اتحاد بولنمز دیمك اولور پس روح حیوانینك
خاصیت واثرلرینی بیانه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ کر خورد این نان
نکردد سیر آن * ور کشد بار این نکردد او کران) اکر بو روح حیوانی نان ییسه اول بری
طوق اولمز واکر بو یوك چکسه اول بری کران اولمز وثقلت چکمز پس بو حالت دلالت
ایلر که روح حیوانی مابیننده کمال تفرقه واردر ﴿ مثنوی ﴾ بلکه این شادی
کند از مرك او * از حسد میرد چو بیند برك او) بلکه بو برسی انك اولمسندن

شادیلك ایلرچونکم اول بر ینك از یغن وروزقن کوره حسدندن اولورزیرا مقتضای
صفت حیوانیه بودر ﴿ مثنوی ﴾ جان کرکان وسکان هر یك جداست *
متحد جانهای شیران خداست) قوردلرك وسکلرك روحی هر بری جدادر یعنی
ذباب سیرت وکلاب طبیعت اولانکسه‌لره روحی هر برینك جدا جدادر بری
برینه حقد وحسد وبغض وعداوت ایلمکدن خالی اولمزلر اما خداشیرلرینك جانلری
متحددرکه اصلا مابینلرنده متضاد شائبه‌سی اولمز مابینلرنده نسبت صوری یوق
ایکن یکدل ویکجان و پدرومادر و برادر کبی بری برلرینه اشفق ومهربان دررلر
ولهذا قال ابن الفارض * بیت * نسب اقرب فی شرع الهوی (بیننا من نسب
من ابوی) وقال فی تائیته (وجل فنون الاتحاد ولاتحد) الی فئة فی غیره العمر افنت
* فکم واحد جم غفیر ومن عداه شرزمة حجت بابلغ حجة * پس بو بیتدن برسؤال
لازم کلورکه اول سؤال بودر کرکان وسکانك جانی صیغهٔ مفرد اوزره کتوردیکز
وجانهای شیران خدا دیو شیران خدانك جانلرنی صیغهٔ جمع اوزره ایراد ایلدیکز
بونك سر وحکمتی نه اوله دینورسه جواب بیورر ﴿ مثنوی ﴾ جمع کفتم
جانها شان من باسم * کان یکی جان صد بود نسبت بجسم) بن بو اصحاب
اتحادك جانلرینه اسمله جمع دیدم معنی حسبیله دکل اسم ورسم جهتندن نوعا
بونلرك دخی متعدد اولمسنی اشعار ایلمکدن اوتری زیرا اول من حیث الحقیقه بر اولان
جان جسم جسمه نسبتله یوز اولور پس بونلر متعدد الاجسام والاشکال اولدقلری
جهتدن بونلرك جانلرینه صیغهٔ جمله جانها تعبیر ایلدم اما جان کرکان وسکان
دیوانلرك جانلرینك صیغهٔ مفردله کتورلمسی انلر بحسب الظاهر اکرجان واحد
منزله‌سنده متحد اولسه‌لرده بحسب المعنی هر برینك جانی جدادر دیمکی اشعار ایچون
اولور و بو بیتی مثل مو قعنده ایراد ایدوب شیران خدانك جانلرینك متحد اولمسنی
تفهیم ایچون بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ همچوآن یك نور خورشید سما * صد
بود نسبت بصحن خانها) مثلا سمانك خورشیدنك اول بر نوری کبی صحن خانه‌لره
نسبت یوز اولور ﴿ مثنوی ﴾ لیك یك باشد همه انوارشان * چونکه برکیری
تو دیوار ازمیان) لکن اول صحن خانه‌لرك انواری دو کلی بر اولور چونکم سن
اورتادن دیواری رفع ایلیه‌سن چونکم جانلره قاعده قالبه یعنی قواعد ابدان یاموت
اختیاری و یاموت اضطراری ایله ویران اولوب اورتالقدن حجاب مرتفع اوله مؤمنلر
نفس واحده کبی اولور واتحاد حقیقی مرتبه‌سنه وصول بولورلر ﴿ مثنوی ﴾ فرق
واشکالات آید زین مقال * زانکه نبود مثل این باشد مثال) بو ذکر اولنان مقالدن فرق
واشکاللر کلور یعنی نفخهٔ الهی اولان روحی بو خورشیده تشبیه اولنان مقالدن فرق
کلی حاصل اولورکه روح الهی طابق النعل بالنعل نور خورشید کبی اولمق لازم کلمز

واشکال وشبهه‌لر دخی کلور مثلا فلاسفه مشایخك بو تعبیرندن اشکال ایراد
ایدوب دیمشلردر اکر نفخهٔ الهی اولان روحك حقیقتی بر اولیدی زیدك وجودنده
اولان روح عینی بکرك وجودنده اولان روح اولوردی و بونك بیلدیکنی اول دخی
بیلوردی و بعضلر دخی بویله اشکال کتوررکه چونکم حقیقت روح نور خورشید
کبی بر اولیجق مؤمن ناقصك روحی عین مؤمن کاملك روحی اولمق لازم کلور پس
بو مقالدن بو کونه اشکالات حاصل اولور ومشبه ایله مشبه بهك مابینی فرق
ایلمك دخی لازم کلور زیرا که بو مثل اولمز مثال اولور پس مثال الشیء بعینه مثل
ذلك الشیء اولمق لازم کلمز ﴿ مثنوی ﴾ فرقهای بی حد بود از شخص شیر
* تا بشخص آدمی زاد ودلیر) نته کم زید کالاسد دیرسن شخص شیردن شجیع
ودلیر اولان شخص آدمی زاده‌یه دك فرقلر بی حد و بی شمار اولور زیرا دلیر اولان
آدمی زاده‌نك شخصی بعینه شیرك شخصی کبی دکلدر و بو تشبیه‌دن بویله اولمق
دخی لازم کلمز ﴿ مثنوی ﴾ لیك در وقت مثال ای خوش نظر * اتحاد
از روی جانبازی نکر) ولیکن مثال وقتنده ای خوش نظر اولان کسه جانبازلق
جهتندن اولان اتحاده نظر ایله یعنی مشبه ایله مشبه بهك مابیننده سبب اتحاد
اولان وجه شبه انجق جانبازلقدر پس ایکیسنك مابیننده بری برینه مشابهت
شجاعت ودلاورلکده اولور هر خصوصده زید اسد کبی اولمز ﴿ مثنوی ﴾
کان دلیر آخر مثال شیر بود * نیست مثل شیر از جملهٔ حدود) زیرا اول دلیر
اولان زید آخر مثال شیر اولدی حال انکه جمیع حدودده مثل شیر دکلدر بلکه
شجاعت ودلاورلکده اکا مشابهدر کذلك روح الهی دخی هر خصوصده نور
خورشیده مشابه اولمق لازم کلمز ﴿ مثنوی ﴾ متحد نقشی ندارد این سرا
* تاکه مثلی وانمایم من ترا) بو سرای دنیا بر متحد نقش طوتمز یعنی بو محل
اختلافات اولان دار دنیا بری برینه مطابق وطابق النعل بالنعل ایکی نقش بری برینه
موافق اولمز که اتحاد ارواح خصوصنده سکا کیرو بر مثل کوسترم چونکم بو عالمده
مثال تمام بولنمق ممکن دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ هم مثال ناقصی دست آورم
* تا زحیرانی خردرا وا خرم) هم بر ناقص مثالی اله کتورم تاکم حیرانلقدن عقلی
کیرو الم اکرچه مثال ناقصدن کمال یقین حاصل اولمز ولیکن عقلدن بر مقدار حیرت
زائل اولوب قلبه اندن فهم وادراك ظهوره کلور اولا روح حیوانی‌یه کتوریلن
مثال اولدر که بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ شب بهر خانه چراغی می نهند
* تا بنور آن زظلمت وارهند) مثلا کیجه هر بر خانه‌یه بر چراغ قورلر تا اول چراغك
نوری سببیله ظلمتدن خلاص اولورلر ﴿ مثنوی ﴾ آن چراغ این تن بود نورش
چو جان * هست محتاج فتیل این وآن) اول چراغ فی المثل بو تن اولور اول
چراغك نوری جان کبی یعنی روح حیوانی کبیدر زیرا فتیله وبوکا واکا محتاجدر

يعنی نورچراغ فتیله وروغنه ومحله محتاجدر این وآندن مراد روغن ومحل اولور نته کم روح حیوانی دخی محتاج این وآندر نته کم بدل مایتحلل طعام وشرابه محتاجدر که اکانسبت فتیله وروغن کبیدر ونومهٔ صیانت بدنه دخی محتاجدرکه تابونلرله انك وجودی قائم اوله ﴿ مثنوی ﴾ آن چراغ شش فتیله این حواس * جملکی برخواب وخور دارد اساس) بوحواسك اول التی فتیله لو چراغی جمیعا خواب وخور اوزره بنا طورکه روح حیوانینك اساسی خواب وخور اوزره درکه بونلر اسباب ستهٔ ضروریه دندر چراغ محل فتیل وروغن اولان ظرفه دیرلر و بدن فی المثل التی فتیله لو برچراغه بکزرکه بوحواس ظاهره دن هر برحس برشعله دار فتیل کبیدر اکر درسك که حواس خمسه بشدر شش فتیله اولمسنه نیجه مشابه اولور جواب اولدرکه بوکا حس مشترك دخی داخلدر وحس مشترك حواس خمسهٔ ظاهره دن حاصله اولان ادراکاته نسبت برحوض کبیدر جمله انلردن حاصله اولان ادراکات انده جمع اولور و بوجمله حواس ظاهره نك ادراك ایلدیکنی اول ادراك قیلور انکیچون اکا حکما حس مشترك دیدیلر اکرچه بوحس حواس خمسهٔ باطنه دندر لیکن حواس خمسهٔ ظاهره یه مجمع وملتقی اولدیغی اعتبار ایله انی حواس ظاهره دن دخی فرض ایدرلر چونکم حواس ظاهره ده مقدر اولمسی بوتقریب ایله ممکن اولیجق شش حواس شش فتیله کبی اولوب بو بدن شش فتیله لو برچراغ کبی اولور وروح حیوانی اول شش فتیله اولان شش حواسدن خانهٔ وجودی اناره قیلور وجائزدرکه اول شش فتیله دن بریسی حس مشترك اولمیوب نطق اوله اما بوتقدیر اوزره نطقه حس دینلمز زیرا حس قوهٔ مدرکه یه دیرلر ونطقده ادراك یوقدر مکر قوهٔ ناطقه اعتباریله اوله پس بوتقدیر اوزره دخی بوچراغ تن شش فتیله برچراغ کبی اولور که انك اساسی خواب وخور اوزره مبتنی اولمش اولور و بودخی جائزدرکه اول التی فتیله لو چراغدن مراد کتب اطباده ذکر اولنان اسباب ستهٔ ضروریه اوله که بوحواس خمسهٔ ظاهره و بدن بالضروری اول التی سببه محتاجدرکه برآن انلرسز اولمق احتمالی یوقدر واول اسباب ستهٔ ضروریه دیدکلری اولا اکل وشرب ثانیا نوم و یقظه ثالثا مکان وهوادرکه انسان انکله تنفس ایلر رابعا سکون وحرکت جسمانی خامسا سکون حرکت ونفسانیدرکه غم وشادی کبی حالتلردن عبارت اولوب سادسا حبس واستفراغدر حبس طعامی امساك ایلکدن واستفراغ انی دفع ایلکدن عبارت اولور ﴿ مثنوی ﴾ بی خور و بی خواب نزیدنیم دم * باخور و باخواب نزید نیزهم) بوروح حیوانی خواب وخورسز یارم نفس دیرلمز وعیش قیلمز که عیش وحیاتی خواب وخور اوزره بنا اولنمشدر باخورو باخواب دخی هم دیرلمز وقوت

وصحت بولمز زیرا بوخواب وخورانجق قیام بدنه سبب صوریدر بلکه حی وقیوم اولان حضرت حقك تربیه ولطفیله توانا اولور وصحت وقدرت بولور نته کم شیخ سعدی بومعنایه اشارت بیورر (بیت) توانایی تن مدان ازخورش * که لطف حقش می دهد پرورش ﴿ مثنوی ﴾ بی فتیل وروغنش نبود بقا * بافتیل وروغن اوهم بی وفا) اول تن چراغنه فتیل وروغنسز بقا یوقدر یعنی انك قیام وبقاسی فتیل وروغن کبی اولان طعام وشراب اوزره بنا اولنمشدر فتیل وروغنله اوهم بی وفادرکه اکل وشربله انك بقاسی ممکن دکلدر بلکه قضای الهی کلدکده هرنه قدر بقا ایچون احتیاط قیلسه وحیا تبخش نفیس غدالر اکل قیلسه ینه مفید اولمیوب ووفا ایلمیوب فنا بولمق مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ زانکه نورعلتی اش مرك جوست * چون زید که روزروشن مرك اوست) زیراکه چراغ بدنك علتی اولان نوری مرك جودر یعنی روح حیوانی که علت وسببه منسوبدر علتسز بقاسی اولمز آنك علته منسوب اولان نوری طالب موتدر نیجه دیری اولورکه روز روشن انك سبب مرکیدر وروز روشندن مراد روز اجلدرکه صبح حقیقتك طلوعی وقتیدر همانکه روز اجل کله وصبح حقیقت طلوع قیله روح حیوانی چراغنك سونمسی واولمسی لازم کلور نته کم صباح اولدقده چراغه احتیاج قالمیوب انی سوندررلر پس روز روشن چراغك مرکنه سبب اولدیغی کبی روز اجل دخی روح حیوانینك مرکنه سبب اولور ﴿ مثنوی ﴾ جمله حسهای بشرهم بی بقاست * زانکه پیش نور روزحشر لاست) بشرك جمیع حسلری اکر ظاهری اولسون واکر باطنی اولسون هم فانی و بی بقادر زیراکه بشرك جمیع حواسی حشر کوننك نوری اوکنده محو ولادر حشر یعنی جمعدر جمع کوننك نوری قتنده فانی ولادر دیمك اولور وروزجمعك نورندن مراد نور جمعیتدرکه ظهور ایلدکده جمیع حواس مختلفه انده محو وناپیدا اولور پس بوندن متوهمینه برشبهه عارض اولورکه اول شبهه بودراکثر کفره ودهریه نك اعتقادی بودرکه انسان اولدکدن وتراب اولوب جسملری خراب اولدقدنصکره بالکلیه محو وفانی اولور پس تکرار نیجه حیات بولور ونه وجهله بعث وحشر اولور قال تعالی حکایة عنهم ائذا متنا وکنا ترابا وعظاما ائنا لمبعوثون اوآباؤنا الاولون حضرت مولانا قدس الله تعالی سره العزیز بووهمی دفع ایچون بو بیتلرله جواب ویروب و بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ نورحس وجان بابایان ما * نیست کلی فانی ولاچون کیا) اکرچه حسلر فانیدر امانور حواس وبزم آباء اولیمزك جانی بالکلیه فانی ولا دکلدر کیا کبی یعنی بزم آباء واجدادمزك ارواحی ونور حواس دخی اوت کبی بتوب اوت کبی یتمز بلکه بعد الموت باقی اولور وعالم برزخده تاحشر اولنجه یه دك قالور و بعث اولندقده ینه متجدد

اولور وجسم مرتبه سنه کلور بعض شراح بابایانی باء فارسیله توهم ایدوب بعض
نسخه یه اعتماد ایتمکله جان بانهایت ما معناسنی و پرمشدر لکن اولکی وجه اولی در
پس بعد الموت ارواحك بقاسی نه کونه ایدیکنی عند طلوع الشمس کواکب وماهك
پنهان اولمسنه تشبیه ایدوب بیوررلر ❀ مثنوی ❀ لیك مانند ستاره وماهتاب
* جمله محوند از شعاع آفتاب) لیکن بزم جسمزك نوری وبابالرمزك جانی بالکلیه
فانی اولمزلر ولیکن کواکب وماهتاب ماندی جمله سی آفتابك شعاعندن بحسب الظاهر
محو وفانی و بحسب الباطن موجود و باقیدرلر بو فنا وجود مجازینك عند ظهور الحقیقه
مغلوب اولمسندن عبارت اولور عوام ناس اولدقدنصکره بو مقامی کوررلر وخواص
حین سلوکده موت اختیاریله فانی اولدقدنصکره بو سری مشاهده قیلورلر پس وجود
مجازینك مغلوبیتنه ووجود حقیقینك غلبه وظهورینه زخم کیك وزخم ماری تمثیل
ایدوب بیوررلر ❀ مثنوی ❀ انچنانکه سوز ودرد زخم کیك * محو کردد چون
درآید مار ایك) مثلا انجلینکه پرەنك زخمنك سوز ودردی محو وفانی اولور چونکم
سکا مارکله وسنی کزیده قیله مع هذا پرەنك زخمنك المی موجوددر لکن حکم
غالبکدر پس حین سلوکده سالکه وجود حقیقینك ظهوری غلبه قیلسه انك کندی
وجودی زخم پرغوث کبی مغلوب وفانی ووجود حقیقی زخم مار کبی ظاهر وغالب
اولور وسر قیامتی مشاهده قیلور بو معنانك وضوحی ایچون برمثال دخی بسط ایدوب
بیوررلر ❀ مثنوی ❀ انچنانکه عور اندر آب جست * تا در آب از زخم
زنبوران برست) انجلینکه برعریان کسه آب ایچره صیچره دی تا کم آب ایچره
زنبورلر زخمندن قورتله بو دخی جائزدر که زنبوران جمع زنبور اولمیه وان عریانه
اشارت اوله بو وجه اوزره معنی انجلین که برعریان صو ایچره صیچره دی تا آب ایچره
زنبور زخمندن خلاص اولدی ❀ مثنوی ❀ میکند زنبور بر بالا طواف *چون
بر آرد سر ندارد ش معاف) زنبورانك فوق اوزره طواف ایلر چونکم باش
یوقارو کتوره اول عریانی معاف طوتمزلر یعنی باشنه اوشوب انی صوقرلر پس
آبدن مراد نه ایدیکنه و زنبوردن مراد نه ایدیکنه اشارت ایدوب بیوررلر
❀ مثنوی ❀ آب ذکر حق وزنبور این زمان * هست یاد آن فلان
وآن فلان) آب فی المثل ذکر حقدر وزنبور بو زمان بو فلانك واو فلانك یادیدر
یعنی حوادث کونیه وافکار وخواطر نفسانیه در وذکردن مراد لسانله اولان
ذکر دکلدر بلکه ذکر قلبی وذکر سریدر واذکر ربك اذا نسیت آیت کریمه سنك
فحواسی اوزره بو ذکر سری ذاکر کندی نفسنی واغیار وسوابی اونتدیغی وقتده
حاصل اولور ❀ مثنوی ❀ دم بخور در آب وذکر وصبر کن * تا رهی
از فکر وسواس کهن) آب ذکر الهیده حبس نفس ایله دم بخور دیمك حبس

نفس ایله ومالا یعنی وغیر کلام دیمه دیمك معناسنه اولور صبر کن حبس نفس
ایله وذکر حقه مشغول اولمقدن فارغ اولمه دیمك اولور تا کم فکر کهندن ووسواس
تندن خلاص اوله سن ❀ مثنوی ❀ بعد ازان تو طبع آن آب صفا * خود
بکیری جملکی سر تا بپا) افکار ووساوسدن خلاص اولدقدنصکره سن اول آب
صفانك طبعنی یعنی ذکر خدانك اصلنی وخاصیتنی خود سر تا پا جمله وجود کله
طوترسن هیچ برعضوك قالمز الا انی ذاکر اولور وجمله وجودك همان انی ذکر
قیلور ❀ مثنوی ❀ انچنان کز آب آن زنبور شر * می کریزد از تو هم
کیرد حذر) انجلین که آبدن اول زنبور شر وضرر قاچر سندن هم حذر طوتر
بو معنی زنبور شره مضاف اولدیغی اوزره در زنبور شره مضاف اولمیوب معنی
بو یله اولمقده جائزدر انجلین که آبدن اول زنبور قاچر شر هم سندن حذر
طوتر یعنی شره متعلق اولان وساوس وخواطر وافکار زنبورلری آبدن قاچدیغی
کبی سندن فرار ایلرلر وحذر قیلورلر دیمك اولور ❀ مثنوی ❀ بعد ازان
خواهی تو دور از آب باش * که بسر هم طبع ابی خواجه تاش) اندنصکره
استرسك آبدن دور اول یعنی ظاهرا ذکر حق ایلمکدن مهجور اول هیچ ضرر
ایلمز زیرا سر ایله ابك هم طبعیسن ای خواجه تاش چونکم باطنا عین ذکرك
کندوسی اوله سن وذکر سکا صفت ضروریه مرتبه سنده اوله سن ظاهرا ذکردن
دور اولسك اول سندن دور اولمز بلکه ذکر وذاکر ومذکور بعد کشف الغطا
جمله بر اولوب مغایرت واثنینیت قالمز کما قال الشیخ الاکبر قدس سره العزیز
* بیت * لقد کنت دهرا قبل ان یکشف الغطا * اخالك انی ذاکرلك شاکر
* فلما اضاء اللیل اصبحت شاهدا * بانك مذکور وذکرك ذاکر ❀ مثنوی ❀
پس کسانی کز جهان بکذشته اند * لا نیند و در صفات اغشته اند) پس بونده
باء فارسیله فاء فذلکه معناسنه در یعنی فاذا کان کذلك شول کسه لر که جهاندن
کچمشلر وموت شر بنی ایچمشلر در انلر لا دکللردر صفات حقه قرشمشلر در
ومرتبهٔ حقیقتده ایرمشلردر ❀ مثنوی ❀ در صفات حق صفات جملشان *
همچو اختر پیش آن خور بی نشان) بو جمله وفات ایلین کسه لرك صفاتی صفات
حقده فی المثل اختر کبی اول خورشیدك قتنده بی نشان وبی وجوددرلر یعنی انلرك
حیاتی وقدرت وارادتی وسائر صفاتی حضرت حقك ذات وصفاتنك حضورنده
عند شعاع الشمس کوکبك اختفا واستتاری کبیدر بالکلیه معدوم وفانی اولمق
دکلدر ❀ مثنوی ❀ کرز قرآن نقل خواهی ای حرون * خوان جمیع
هم لدینا محضرون) اکر ای حرون یعنی ای سرکش ومعاند بو خصوصده
حضرت قرآندن نقل وشاهد استرسن ان کل لما جمیع لدینا محضرون آیتنی اوقو

حقیقت اسراره واقف اوله سن بو آیتك تفسیری جلد اولده زبد حکایه سنده
مرور ایتدی والتنجی جلدده پای مرده کلور انشاء الله تعالی ❁ مثنوی ❁
محضرون معدوم نبود نیك بین ٭ تابقای روحها دانی یقین) محضرون معدوم
اولمز بلکه موجود اولور ایو نظر ایله تاروحلرك بقاسنی بیله سن یقینا که جمیع
ارواح ملائکه عندالله باقیلردر ❁ مثنوی ❁ روح محجوب از بقایش درعذاب
٭ روح واصل در بقا پاك از حجاب) اول الهك بقاسندن محجوب اولان روح
عذابده در حضرت حقه واصل اولان روح بقای الهیده حجابدن پاکدر محجوب
بونده محروم معناسنه در یعنی حضرت حقك بقاسندن محروم اولان روح عذابده در
وانك بقاسندن محروم اولمیوب اکا نشئهٔ عنصریه ده واصل وقبل الموت دنیاده
قرب حق حاصل قیلان روح بقای الهیده عذابدن پاك و بریدر دیمك اولور
عند اهل التحقیق عذاب حجابدن عبارتدر واصل راحت ونعمت وصال
وقربدن کنایتدر پس روح واصل در بقا پاك از حجاب بیورملری روح واصل
در بقا پاك از عذاب دیمك موقعنده اولور واهل وصال مشاهدهٔ حضرت حقده
نعمت وراحته مستغرق اولورلر واهل فراق بعد وافتراق ایچره عذابده اولورلر
دیمکی اشعار قیلور کما قال الله تعالی فی حق اهل النار کلا انهم عن ربهم یومئذ
لمحجوبون ای فلا یرونه خلافا لاهل الجنة فانهم یرونه ویشاهدونه ❁ مثنوی ❁
زین چراغ حس حیوان المراد ٭ کفتمت هان تانجوبی اتحاد) بو حیوانه متعلق
اولان حس وادراك چراغندن حقیقت مرادی سکا دیدم آگاه اول تا بو حس
حیوانی وروح جسمانی مابیننده اتحاد دیلیه سن زیرا روح حیوانی منبع تفرقه
وتضاددر وروح قدسیدر که معدن توحید واتحاددر پس اکر طالب اتحاد
اولورسك اکا اهل اولان ارواح قدسیه صاحبلرندن استه نته کم بیوررلر
❁ مثنوی ❁ روح خودرا متصل کن ای فلان ٭ زود با ارواح قدس
سالکان) ای فلان کسه اکر اتحاد استرسك علی الفور کندی روحکی سالکلرك
ارواح قدسیه سنه متصل ایله یعنی سالکان طریق وحدت وشاربان رحیق عشق
ومحبت اولان مشایخ عظامك خطا وفساددن وتفرقه وتضاددن پاك ومقدس
اولان روحلرینه ای طالب مرتبهٔ اتحاد اولان کندی روحکی متصل قیل وانلرك
سلك صحبت وارادتلرینه واصل اول تاکم اتحاد ندر بیله سن وتوحید مرتبه سنه
واصل اوله سن وتفرقه وتضاد مرتبه سندن نجات بوله سن دیمك اولور
❁ مثنوی ❁ صد چراغت ارمرند ار بستند ٭ پس جدااند ویکانه نیستند)
ای روح حیوانی صاحبی سنك یوز چراغك اکر اوله لر واکر طوره لر یعنی اکر
سوینه لر واکر شعله ونور له قائم اوله لر پس جدالردر ویکانه دکللردر

پس باء عربیله دخی اوقنسه جائزدر یعنی زیاده جدالردر ویکانه دکلدر خلاصهٔ
کلام اولدر که اکرسنك مصابیح کثیره وشموع متعدده کبی اولان ارواح
حیوانیه صاحبلرك اولورلرسه ده ودنیاده طورورلرسه ده علی کلا التقدیرین بری
برندن جدالر و بیکانه لردر متحد ویکانه دکللردر یعنی دنیا وآخرتده بونلر اهل
تفرقه واهل خصومتدر اما روح قدسی صاحبلری دنیاده وآخرتده اهل اتحاد
واهل وحدتدر دیمك اولور ❁ مثنوی ❁ زان همه جنکند این اصحاب ما ٭
جنك کس نشنید اندر انبیا) بو بیت بیت اولك مصرع ثانیسنه علت موقعنده در
واصحاب ما بیورملرندن مراد روح حیوانی صاحبلریدر و بزم اصحابمز بیورملرنده
نکته کندیلرین دخی ارواح حیوانیه صاحبلرینك میانه ادخال ایلمش اولورلر
انلره امحاض نصح ایلمکدن اوتری هضما لنفسه نته کم (ومالی لا اعبد الذی فطرنی
والیه ترجعون) آیتنده واقع اولمشدر و بو قاعده واسلوب حکیم جلد اولده اواله
قریب هرکه بی روزیش بیتنده مفصلا مرور قیلمشدر ومثنوی شریفك اکثر
محلنده دخی ثبوت بولمشدر پس معنای بیت اولدر که روح حیوانی صاحبلری اکر
دنیاده واکر آخرتده زیاده جدالردر ویکانه دکللردر اول سببدن دوکلی
جنکده درلر بو بزم اصحابمز یعنی بزم روح حیوانی صاحبلرمز جمیعا بو اجلدن
جنکده درلر اما انبیای عظام مابیننده کمسه جنك وجدال ایشتمدی زیرا انلر
ارواح قدسیه صاحبلریدر وانلرده روح حیوانی صاحبلری کبی اغراض نفسانیه
وظلمات جسمانیه یوقدر ❁ مثنوی ❁ زانکه نور انبیا خورشید بود ٭ نور حس
ماچراغ وشمع ودود) زیراکه انبیانك نوری فی المثل خورشید ایدی نور خورشید
اکرچه خانه لره منقسم اولدیسه ده ینه تفرقه وتضاد یوقدر ولهذا انبیا اتحاد
اوزره درلر اما بزم حسمز نوری فی المثل چراغ وشمع ودخاندر بونلرك مابیننده اکر
بر برده دخی اولسه لر مغایرت وتضاد مقرردر ❁ مثنوی ❁ یك بمیرد یك بماند
تا بروز ٭ یك بود پژمرده دیکر بافروز) بزم نور حسمزك بری اولور وبری صباحه
دك قالور یعنی بو نور حواسك وروح حیوانینك کمی زائل اولور وکمی کمال بولور
وکمی روز اجله دك باقی قالور و بریسی بی غدا اولدیغندن صولمش وضعیف اولور
و بر آخری شعله لو وقوتلو اولور ❁ مثنوی ❁ جان حیوانی بود حی ازغدی
٭ هم بمیرد او بهر نیك وبدی) روح حیوانی غدا وطعام ایله حی اولور وقوت
بولور هم هر بری نیك وبدله اول اولور یعنی اکر نیك وراحته اولسون واکر بد
ومشقتله اولسون علی ای حال کان اولور وفانی اولور ❁ مثنوی ❁ کر بمیرد
این چراغ وطی شود ٭ خانهٔ همسایه مظلم کی شود) اکر بو چراغ سوینه
واکر منطوی اوله همسایه نك خانه سی نچون مظلم اولور یعنی اکر بر کسه نك خانهٔ

وجودنده اولان روح حيوانى وحس جسمانى چراغى اوله ومحو اوله اكا قريب
برآخركسه نك وجودى فچن بى نوراولور ومظلم قالور يعنى مظلم قالمز ﴿ مثنوى ﴾
نور آن خانه چو بى اين هم بپاست ❊ پس چراغ حس هرخانه جداست) اول
خانه نك نورى چونكم بوخانه نك اولمقسزهم ثابت وپايداردر پس معلوم اولديكه
هرخانه نك حسى چراغى جدا دركه برينه ضرر كلسه برآخرينه اندن ضرر كلمز
وبرى حياتپذير اولسه برآخرى دخى اندن حيات بولمز ﴿ مثنوى ﴾ اين مثال
جان حيوانى بود ❊ نى مثال جان ربانى بود) بوذكر اولنان مثال روح حيوانينك
مثالى اولور جان ربانينك مثالى اولمز زيرا روح ربانى هرخانه ده اولان چراغ كبى
دكلدر بلكه شموع متفرقه يه مشابه اولان ارواح روح حيوانى مرتبه سنده
اولان ارواحدر ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ بازاز هندوى شب چون ماه زاد ❊
برسر هر روزنى نورى فتاد) بو بيت سؤال مقدره جواب اولور نى مثال جان
ربانى ديدكلرى كبى كان برسائل دير كه يامثال جان ربانى نيجه اولور جواب
بيوررلر مثال جان ربانى اولدر كه مثلا كيرو هندوى شبدن چونكم ماه طوغدى
هر بر روزنك باشى اوزره برنور دوشدى هندوى سياه بنده يه وسياه جاريه يه
دخى ديرلر شب بونده الليلة حبلى لخواسنجه بوكلى عورته تمثيل اولنمشدر وهندوى
شبدن مراد بونده طبيعت بشريتدر وماهدن مراد روح ربانيدر تقدير كلام بويله
ديمك اولوركه چونكم كيروشب ظلمانى بشريه دن روح ربانى ماه كبى طلوع ايلدى
هر روجود روزنه سنه اندن برنور واقع اولور بونوردن مراد نورهدايت وطاعت
وعرفان وايقان وميل ومحبت واتحاد والفتدركه ماه وش اولان روح قدسينك
بونلر پرتو يدر ﴿ مثنوى ﴾ نوران صد خانه را تو يك شمر ❊ كه نماند نور
اين بى آن دكر) بويوز اوك نورنى سن برصاى ماه تابان غروب ايلدكده
بوخانه نك نورى اول غيرى خانه سز قالمز بلكه جمله خانه لردن دفعة محو وزائل
اولور بومعنى روح ربانينك نفس واحد حكمنده اولمسنه دلالت ايدر ﴿ مثنوى ﴾
تابود خورشيد تابان برافق ❊ هست در هر خانه نور اوفتق) مثال آخر مادامكه
خورشيد تابان افق اوزره اوله بوهم جائزدر مادامكه خورشيد افق اوزره تابان اوله
هرخانه ده انك نورى قنق اولور يعنى هرخانه ده انك نورى موجود ومهمان
اولور ﴿ مثنوى ﴾ بازچون خورشيد جان آفل شود ❊ نور جملهٔ خانها
زائل شود) كيروچونكم جان كونشى غارب وآفل اوله جميع خانه لرك نورى
محو وزائل اولور يعنى روح الهى ماهتاب وافتابه بكزر وانك هدايت وارشادندن
حاصل اولان آثار وانوارماه وآفتابك انوارينه بكزر وقلوب انسانى نورخورشيد
صوربدن منور اولمش خانه لره بكزر مادامكه خورشيد جان ربانى افق ارشاد

وهدايتدن تابان اوله انك نورى اكا مقابل اولان بيوت قلوب انسانيده مهمان
اولور واول خانه لرى نور ايمان وعرفانله منور قيلورسن اول خانه لرك جمله سنك
نورنى برعدايله كه جمله سى وحدة حقه اقرار قيلمقده وجميع انبيانك حق اوزره
اولديغنى مصدق اولمقده وانلرك حضرت حقدن سويلدكلرينه جميعا متفق
ومتحدلردر بوجهتلردن اول خانه لرك نورى براولمش اولور اكر اول خورشيد فلك
هدايت اولان روح قدسى صاحبى فرضى محتجب اولسه و ياخود دنيادن آخرته
غروب قيلسه جمله خانه لرك نورى زائل اولور مكر شول خانهٔ قلب دكلكه دائما
اول شمس هدايتك روحنه و ياخودانك قائم مقامى اولان ماه فلك هدايتك روحنه
ونورنه مقارن اوله ديمك اولور وبومعنا نوروحدت مطلقه يى وروح قدسى
صاحبلرى اولان انبيا واوليايى طالبه تفهيم ايلمك ايچون مجرد برمثلدر يوخسه
فى الحقيقه اتحاد انبيا واوليا بوكه بكزمك احتمالى بوقدر نته كم بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾
اين مثال نورامد مثل نى ❊ مرترا هادى عدو را رهزنى) باز هندوى شب چون
ماه زاد بيتندن بورايه كلنجيه دك شول مثللركه ضرب اولندى بونورخدانك
ونور انبيا واوليانك مثالى كلدى طابق النعل بالنعل مثلى دكل اى طالب سر
توحيد واتحاد تحقيقا بومثل سكا هادى ومنكر توحيد واتحاد اولان عدويه
برهزن ومضلدر نته كم حق تعالى حضرتلرى مثلك بعض كسه لرى مضل اولمسى
بابنده (يضل به كثيرا ويهدى به كثيرا) بيورمشدر يعنى اراد الله اضلال كثير
بالمثل المذكور عن الحق بكفرهم به و يهدى به كثيرا من المؤمنين لتصديقهم به
ديو تفسير اولنمشدر وبومظهر سر توحيد ومبين حقيقت اتحاد اولان مثله منكر
وعدو اولان كسيه بومثل رهزن اولمسى واضلال قيلمسى بوجهتدن اولوركه
بومثلدن خيالات فاسده يه دوشر مثلا بويله ديركه اكر جميع انبيا واوليا من حيث
الحقيقه نور خورشيد كبى ايسه لر انبيا واوليا برابر اولمق لازم كلور بوايسه
جائزدكلدر واكر بوندن مراد جميع انبيانك نورى اولورسه ينه جميع انبيابرى برينه
مساوى وبرابر اولمق لازم كلور حال بوكه (تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض)
آيت كريمه سنك مقتضاسنجه برى برلرندن شانلرى ومرتبه لرى مفضل وبعضيسى
كامل وبعضى اكمل در حقيقت معنايه واصل اولمين وحقيقتى مراتبدن فرق ايلمين
ضعيف المعرفه بوكونه خيالات فاسده پرده لرين عنكبوت مثال عقل وادراكى اوكنه
حائل قيلور نورتوحيدن وسر اتحاددن غافل ومحتجب اولور نته كم بومعنايه
اشارت ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ برمثال عنكبوت ان زشت خو ❊ پردهاى
كنده رابربافد او) اول زشت خويلو منكر اورمجك مثالى اوزرينه قوقش پرده لر
اورر يعنى خبيث وفاسد خيال پرده لرنى پيدا ايدوب تصور باطلى ايلر

﴿ مثنوی ﴾ ازلعاب خویش پردهٔ نور کرد * دیدهٔ ادراك خودرا کور کرد)
اول عنکبوت سیرت کندو لعابندن نوره پرده ایلدی لعابندن مراد بونده انك خیالات کثیره سی اولور یعنی اول مثال عنکبوت اولان منکر کندی خیالات کثیره سندن اتحاد وضیای توحید جانبنه پردهٔ حجاب ایلدی کندی ادراکی کوزنی کورقیلدی حتی حقیقت معنایه واصل اولمقدن محروم قالدی مثلا کندی خیالندن نور اتحاد ساتر اولوب بوکونه پرده‌لر احداث ایدوب دیرکه اکر ماه خورشیده تمثیل اولنسان روح نفس واحد حکمنده اولیدی مؤمنلردن زیدك ادراك ایلدیکنی عمرونیچون ادراك ایلرلدی بحسب المعنی بونلرك مابینده تفاوت وتخالف اولمق لازم کلوردی کذلك جمیع انبیادخی خورشید کبی اولسه‌لر واولیادخی نور خورشیده تشبیه قیلنسه‌لرینه بویله اولمق لازم کلور و بوشبهه دن خالی اولمز و بوکونه شبهات وخیالاتی کندی‌یه پرده ایلیوب اسب روحنی تفرقه ومغایرت جانبنه سورر و بونور توحید وذوق اتحاددن بی بهره قالور ﴿ مثنوی ﴾ کردن اسب ار بکیرد برخورد * ور بکیرد پاش بستاند لکد) اکر اول منکر توحید واتحاد اولان کسه آتك بوینی طوته بومعنادن منتفع اولور واکر آتك اایاغن طوته دپه الور اسبدن مراد وجود انسانیدر کردنندن مرادتوحید واتحاد جانبی در وانك پایندن مراد تفرقه وکثرت طرفیدر وفی المثل برآتی بوینندن طوتمق بولیله طوتمق انی ضبطنه المقدن عبارتدر وایاغندن طوتمق یولسز طوتمق وضبطنه الەمیوب واندن منتفع اولەمیوب ضرر بولدیغندن کنایتدر پس تقدیر معنی اکرمنکر اتحاد اولان کسه کندی وجودی اسبنك کردنن طوترسه منتفع اولور وتوحید واتحاد ذوقندن نصیب الور واکر مجازی وحدوثی طرفنی طوترسه بعد وطردلکدرین یوب اندن منتفع اولەمز ومرتبهٔ اتحادی بوله‌مز دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ کم نشین براسب توسن بی لگام * عقل ودین را پیشوا کن والسلام) تندوحرون اولان اسب اوزره لجام سزاوتورمه عقل ودینی کندیکه پیشوا ومقتدا ایله والسلام اسب توسندن مراد حقیقت وجود انسانی‌یه متعلق اولان کلامدرکه هرکسك ران فهمنه رام اولمز ولجام معرفت ویقینه مالك اولمیین انی ضبط قیلمز لجامدن مراد معرفت یقینی اولورکه کلام حقیقت انجام اولیا انکله فهم وضبط اولور وتقدیر معنی بویله دیمك اولورکه حقیقت وجوده متعلق اولان کلامکه اسب توسن بی رام کبیدر اکا بی لجام معرفت سوار اولمه که انك فهم وضبطی معرفت یقینی ایله ممکن اولور عقل ودین صاحبنی کندیکه مرشد وپیشوا ایله تا اول توسن سیرت اولان کلامی فهمکه رام قیله سن وحقیقت معنایه واصل اوله سن دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ اندرین آهنك منکر سست وپست * کاندرین ره

صبر وشق انفس است) بوعزیمت وقصده سن سست و پست نظر ایلمه یعنی بوحقیقت آمیز کلامی که سویلدك و بومقال ومشاندن اول قصد بکه بز ایلدك بو آهنك وقصده سن سست و پست نظر ایلمه و بونك فهم وادراکی عقله سهل وآسان دردیو سویلمه که بو یولده صبر وتحمل ومشقت انفس واردر یعنی بوراه علمده اسب معرفته راکب اولمقسزین وایل حکمته اثقال واحمالکی تحمیل قیلمقسزین بلدهٔ حقیقت معنایه بالغ وواصل اولمق میسر دکلدر کما قال الله تعالی فی سورة النحل وتحمل اثقالکم الی بلد لم تکونوا بالغیه الا بشق الانفس یعنی اول اسب واشتردن اولان مراکب سزك اثقال واحمالکزی برشهره دك موصله اولدیغی حالده کوتورر سز اول شهره بالغ وواصل اولمدیکز الا شق انفس ایله پس حضرت مولانا قصد ایلدکلری معنای شریفی برسبیل کنایه بی اسب واشتر مشقت انفس ایله واصل اولنان بلدمنزله سنه تنزیل ایدوب بیورورلر که قیاس ایلکه بوقصد اولنان معنی بلدنه سن سیرت سهولتله بی اسب همت و بی شتر معرفت واصل اوله سن و بونك وصولنی بلاصبر و بلامشقه فهم وادراك قیله سن بلکه بو یولده صبر کرکدر ونفسلرك تعب ومشقتی کرکدر تا علم لدنی ومعرفت یقینی حاصل قیله سن بعده اکا سوار اولوب حقیقت معنی بلدنه واصل اوله سن دیمك اولور والله اعلم

﴿ بقیهٔ قصهٔ بنای مسجد اقصی ﴾

﴿ مثنوی ﴾ چون سلیمان کرد اغاز بنا * پاك چون کعبهٔ همایون چون منی)
چونکم سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری مسجد اقصانك بناسنه شروع ایلدی اول بناکه کعبهٔ شریف کبی پاك وطاهر ومنی کبی همایون ایدی ﴿ مثنوی ﴾ در بناش دیده می شد کر وفر * نی فسرده چون بناهای دکر) اول مسجدك بناسنده کروفر کورنمش اولدی یعنی لطافت ورونق مشاهده قیلنمش اولدی غیری بنالر کبی افسرده وبی نور دکل ایدی ﴿ مثنوی ﴾ در بنا هرسنك کز که می شکست * فاش سیروا بی همی کفت از نخست) بناده اولان هرسنك که طاغدن منقطع اولور وایریلوردی آشکار ادیردی ابتدادن بنی ایلتکز ومقدم بنی سیر و حرکت ایتدریکز دیردی و سمع جانی اولان انی استماع ایلردی سیروا امر حاضر جمع مذکردر سیر بیدر بی ده باتعدیه ایچوندر وسیروا بی دیمسی بالسان حالله اوله ویاخود لسان قال‌اله اوله معجزهٔ سلیمان علیه السلام نته کم احجارك حضرت نبی‌یه شهادت قیلمسی وحصانك تسبیح ایلمسی واصحاب کرامك انی استماع قیلمسی ثابت اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ همچو ازآب وکل آدم کده * نور زاهك پارها تابان شده) مثلا آدم کده نك اب وکلنده نور کبی اول بنانك آهك پاره لرندن

نور تابان اولمشدی یعنی آدم حضرتلری خلق اولدیغی محلك آب کلندن نور نیجه
تابان اولدیسه انك کرپیچ پاره‌لرندن دخی نور او یله تابان اولمشدی دیمك اولور
﴿ مثنوی ﴾ سنك بی جمال آینده شده * وان در ودیوارها زنده شده)
طاش جمالسز اول بنا ایچون کلبی اولمش واول در ودیوارلر کمال روحانیتله زنده
اولمش ایدی ﴿ مثنوی ﴾ حق همی کوید که دیوار بهشت * نیست چون
دیوارهای جان وزشت) حق سبحانه وتعالی کلام مجیدنده بیورر که جنتك
دیواری دنیا اولرینك دیوارلری کبی بی جان وزشت دکلدر بلکه در ودیواری
واحجاری واشجار واثمار وانهاری زنده و باجاندر کما قال الله تعالی فی سورة العنکبوت
وماهذه الحیوة الدنیا الا لهو ولعب وان الدار الآخرة لهی الحیوان لو کانوا یعلمون
تفسیری برقاچ محلده مرور ایلدی دار الاخرتدن مراد جنتدر انده اصلا برمرده
شیٔ یوقدر بلکه هر عضو وجزوی زنده وخبردار در ﴿ مثنوی ﴾ چون
در ودیوار تن با آکهیست * زنده باشد خانه چون شاهنشهیست) چونکم
خانه‌نك در ودیواری شاهلر شاهنه منسوبدر یعنی خانهٔ جنت که چونکم حضرت
حقه منسوبدر بو جهتدن زنده وخوبدر بعض نسخه‌ده شاهنشه ایست واقع
اولمشدر بو تقدیر اوزره ایست فعل ماضی اولوب یعنی چونکم خانه ده شاهنشه
ساکن اولدی اول خانه زنده اولور دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ هم درخت
ومیوه هم آب زلال * با بهشتی در حدیث ودر مقال) جنت اعلانك هم درختی
و هم میوه سی وهم آب زلالی بهشتی ایله یعنی بهشته منسوب اولان اهل جنتله
حدیث ومقالده در ﴿ مثنوی ﴾ زانکه جنت را نه زالت بسته اند * بلکه
از اعمال ونیت بسته اند) زیرا جنتی آلتدن باغلمدیلر یعنی دنیا سرایلری کبی
آلات واسبابدن واحجار وترابدن عمارت ایلمدیلر بلکه اعمال صالحه ونیت خالصه‌دن
بنا ایلدیلر ولهذا بوکا مشایخ جنت اعمال دیدیلر که نتیجهٔ اعمال وحسن افعالك
صورتی وجزاسیدر ﴿ مثنوی ﴾ این بنا زآب وکل مرده بدست * وان بنا
از طاعت زنده شدست) بو دنیا سراینك بناسی مرده اولان آب وکلدن
اولمشدر واول بنای دار آخرت زنده‌نك طاعتندن اولمشدر که طاعت مؤمنین انك
بناسنه سبیدر ﴿ مثنوی ﴾ این باصل خویش ماند پر خلل * وان باصل
خود که علمست وعمل) بو دنیا بناسی کندینك پر خلل اولان اصلنه بکزر که
انك بناسنك اصلی حجر وشجر ومدردن اولمشدر واول آخرت سراینك بناسی
کندی اصلنه بکزر که علم وعمل در صاحب حیاتك علم وعملندن بنا اولنان نتایجك
دخی زنده وفرخنده اولمسی مقرر اولور ﴿ مثنوی ﴾ هم سریر وقصر وهم
تاج وثیاب * با بهشتی در سؤال ودر جواب) هم سریر وهم قصر وهم تاج وهم ثیاب

بهشتی ایله سؤال وجوابده‌در واهل جنتله کلام وخطابده در ﴿ مثنوی ﴾ فرش بی
فراش پیچیده شود * خانه بی مکناس روبیده شود) جنتك خانه‌لرینك فرشی فراشسز
پیچیده اولمش بعض نسخه‌ده نیچیده شود واقع اولمشدر یعنی انك فرشی فراشسز
دوزلمش اولور وخانه جار و بکش سزسوپرلمش اولور بو حالتی تفهیم ایچون
بو دنیاده دل خانه سنك جاروب توبه ایله سوپریلوب پاك اولمسنی تمثیل بیوردیلر
﴿ مثنوی ﴾ خانهٔ دل بین زغم ژولیده شد * بی کناس از توبهٔ روبیده شد)
بو دنیاده دل خانه‌سنی کور غمدن پریشان ومکدر اولدی سوپریجیسز توبه‌دن
سوپرلمش اولدی کناس فتح کاف‌له بروزن خناس سوپریجی معناسنه وسوپرکه
معناسنه دخی کاور بونده وزن ایچون تخفیف اولنمشدر وذکر واستغفار وتوبه قلوبی
پاك قیلمسی وذنوبدن نجاة و یرمسی حدیثله ثابتدر کما قال علیه السلام الذکر
مصقلة القلوب والاستغفار منجاة عن الذنوب وقال علیه السلام من لزم الاستغفار
جعل له الله من کل غم مخرجا ﴿ مثنوی ﴾ تخت او سیار بی حمال شد * حلقه
ودر مطرب وقوال شد) اول جنتك تختی حمالسز سیر ایدیجی اولدی یعنی
اهل جنت اونور دیغی سریر اوزره هر نه یره کتمك استه‌سه اول سریر باذن الله
حمالسز سیار اولور انك حلقه ودری مطرب وقوال اولدی یعنی جنتك قپولرینك
وانده اولان حلقه‌نك آوازی بر مرتبه لطیف در که اهل جنته انلر مطرب وقوال
اولوب لطیف صیت وصدالر ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ هست در دل زندکی دار
الخلود * در زبانم چون نمی آید چه سود) اکر زندکی دار الخلوده مضاف
اولورسه معنی کوکلده دار الخلودك زنده لکی واردر دیمك اولور مصرع ثانی لکن
انك بیانی چونکم زبانم اوزره کلمز نه فائده دیمك اولور واکر مضاف اولمزسه دلده
زنده‌لك دار الخلود دردیمك اولور یعنی کوکلده اولان حیات طیبه خلود اویدر
وجنت سرایدر که مشایخ کرین اکا جنت عاجله تعبیر ایدرلر که صاحب دل اولنلر
بو دنیاده بو حیاتده واصل اولورلر ودار الخلود لذتنی بولورلر لیکن اندن تکلم
ایلمکه قادر اولمزلر زیرا اول حیاتك کیفیتی لسانه کلمز وزبان انی تقریر وتعبیر ایلسه
نااهل اولنه تفهیم ممکن اولمز زیرا وجدانیدر پس وجدانی اولان شیئك لسانله
تفهیمی میسر اولمز من لم یذق لم یدر قولنك مصداقنجه بو معنای طاتمین بیلمز وذوق
ایتمین فهم قیلمز ولهذا در زبانم چون نمی آید چه سود بیوردیلر چونکم شول حال
درون که قاله کلمیه لسان الحال انطق من لسان المقال موجبنجه اکثرا وقانده ثقات
انی قابل ومستعد اولان مستفیدلره لسان حالله سویلرلر واول مرتبه‌نك حصول
ووصولنده فعله ارشاد ایلرلر ﴿ مثنوی ﴾ چون سلیمان در شدی هر بامداد *
مسجد اندر بهر ارشاد عباد) چونکم سلیمان علیه السلام هر صباح مسجد اقصی

ایچره کیدیدی عباداللهی ارشاد ایلمکدن اوتری ﴿ مثنوی ﴾ بنـد دادی که
بکفت ولحن وساز * که بفعل اعنی رکوعی بانماز) بنـد ویردی کاهی سوزله
وکاه آواز وترتیلـه ساز بونده ترتیب معناسنه اولور وکاه فعـلله بر رکوع ونمازله
﴿ مثنوی ﴾ پندفعلی خلق راجذاب تر * که رسد در کوش هر بی جان وکر)
فعله منسوب اولان پند ونصیحت خلقی حق جانبنه زیاده جذب ایدیجیدر زیرا که
اول پند فعلی هر بی کوشك وهر کرك جاننه یتشور یعنی سامعك واصمك جانـنه اول
واصل اولور وانك نفع وفائده سی عموم افاده قیلور اما پند قولی بویله دکلدر زیرا
انی انجق کوشی اولنلر استماع قیلور واستماعـه قادر اولنلر منتفع ومستفیـد اولور
﴿ مثنوی ﴾ اندران وهم امیری کم بود * درحشم تأثیرآن محکم بود)
باخصوص اول پند فعلیده امیرلك رایحـه سی وهمی کم اولور یعـنی قولله وعظ
ونصیحت ایلین کمسه امر ونهی ایلمکدن وکن ومکن دیو سویلمکدن خالی اولمز
اکر کندی عامل اولمیوب مجرد ناسـه امر ونهی ایلرسـه (اتأمرون الناس بالبر
وتنسون انفسکم) آیت کریمه سنك مفهومـنده داخـل اولوب بوعتابه مستحق
اولور واکر عامل اولوب امر ونهی ایلرسه حکومت وامیرلك صفتیله نوعا متصف
اولوب بنده لك مرتبه سنده اولمق توهم اولنور اما پندوفعلنده امیرلك توهم اولمز
ولهذا حشمده انك تأثیری محکم اولور وفعله اولان وعظ ونصیحت قولله اولاندن
خلقه زیاده تأثیر قیلور نته کم بومعنایی تأیید ایتمك ایچون حضرت عثمانك قصه سی
بیاننه شروع بیورد لر

﴿ قصهٔ اغاز خلافت عثمان رضی الله عنه وخطبهٔ وی ﴾
﴿ وبیان آنکه ناصح فعال به آز ناصح قوال بقول ﴾

﴿ مثنوی ﴾ قصهٔ عثمان که برمنبر برفت * چون خلافت یافت بشتابید تفت)
قصهٔ حضرت عثماندر که منبر اوزره کندی چونکم خلافت بولدی علی الفور عجله
ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ منـبر مهتر که سه پایه بدست * رفت بو بکر ودوم پایه
نشست) مهتر و بهتر کائنات حضرتلرینك منبریکه اوچ پایه اولمشدی حضرت
ابی بکر رضی الله عنـه خلافتـلری زمانـنده کنـدی ایکنجی پایه ده اوتوردی
﴿ مثنوی ﴾ برسیوم پایه عمر دردور خویش * از برای حرمت اسلام وکیش)
حضرت عمر رضی الله عنه کندی دورنده اوچنجی پایه ده اوتوردی اسلام ودینك
حرمت ورعایتـندن اوتوری ﴿ مثنوی ﴾ دور عثمان آمـد او بالای تخت *
برشد و بنسشت ان محمود بخت) حضرت عثمـانك دوری کلدی اول حضرت
تختك بالاسی اوزره کندی واوتوردی محمود وطالعی مسعود ﴿ مثنوی ﴾ پس

سؤالش کرد شخصی بوالفضول * کان دو ننشستنـد برجای رسول) پس اول
حضرته سؤال ایلدی بر بی ادب شخص بویله دیو که اول ایکی یعنی ابا بکر وعمر
حضرتلری رضی الله عنهمـا رسول اکرم حضرتلرینـك یرینـه اوتورمـدیلر
﴿ مثنوی ﴾ پس توچون جستی ازیشان برتری * چون برتبت تواز یشـان
کمتری) پس سن انلردن نیچون برترلك ایستدك وانلر مرتبه سنه تنزل ایلیوب تفوق
وترقی قیلوب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مرتبه سنه اوتوردك چونکم مرتبه
حسبیله سن انلردن کمترسن ﴿ مثنوی ﴾ کفت اکر پایهٔ سوم رابسپرم * وهم
آید که مثال عمرم) حضرت عثمان رضی الله عنـه چونکم بوجوابی اول بی ادبدن
ایشتدی اکا جواب ویروب ایتدی اکر بن اوچنجی پایه یه کیدیدم ناسه وهم کلور که
حضرت عمر رضی الله عنهك مثالی ام ومرتبه ده اکا معادلم بسپرم کسر بایله میروم
معناسنه در سپردن لفظندن مشتقدر که ایاغله باصوب کتمکه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾
وردوم پایه شوم من جای جو * کویی بو بکرست وان هم مثل او) واکر ایکنجی
پایه ده بن جای جو اولم یعنی مقام طلب قیلم درسن ابی بکر رضی الله عنهك یریدر
و بوهم انك مثلی در ﴿ مثنوی ﴾ هست این بالا مقام مصطفا * وهم مثلی
نیست باآن شه مرا) بو بالای منبر مصطفی حضرتلرینك مقامیـدر بکا اول شاهه
مثل اولمق وهمی ناسه بوقدر زیرا خلق بوکونه توهمی خاطرلرینه کتورمزلر
﴿ مثنوی ﴾ بعدازان برجای خطبه آن ودود * تابقرب عصر لب خاموش بود)
بوسؤال وجوابدنصکره خطبه مقامنـده اول ودود یعنی اول محبوب فعول بمعـنی
فاعل اعتبار اولنورسه محب معناسنـه دخی اولمق جائز اولور قرب عصره دك
لب خاموش اولدی کان افعالله ولسان حالله بومعنایه ارشاد واشارت بیوردیلرکه
اول حضرت که بومرتبـه ده نطقه کاوب خطبـه اوقومش انك نطق ایلدیکی
مرتبه ده وتکلم قیلدیغی مقامـده خاموش اولمق کمال ادبه اوفقدر ویاخود اول
مرتبه ده خاموش اولمسی کمال حیاسندن اوله زیرا اول حضرت کمال حیا ایله متصف
اولمشلردی کما قال علیه السـلام فی شانه ان عثمان رجل حیی وانی خشیت ان اذن له
علی تلك الحال لایبلغ الی فی حاجته رواه عائشة کذا فی المشارق ﴿ مثنوی ﴾
زهره نی کس را که کوید هین بخوان * یا برون آید زمسجد آن زمان) زهره یوق
برکسـه یه که اکا تیز خطبـه اوقودیه ویاخود اول زمان مسجـدن طشره کله
﴿ مثنوی ﴾ هیبتی بنشسته بد برخاص وعام * پرشده نور خدا آن صحن و بام)
برهیبت اوتورمشدی خواص وعوام اوزره اول صحن وبام نور خدا ایله طولمشـدی
یعنی جامعك اوستی وایچی نور خدا ایله پر اولمش ایدی ﴿ مثنوی ﴾ هرکه بینا
ناظر نورش بدی * کورزان خورشید هم کرم آمـدی) اول مجلسـده حاضر

اولنلردن هر که بینادل وصاحب بصیرت ایدی اول ذی النورین حضرتلرینك
نورینه ناظر اولدی ومشاهده قیلدی کور اولان هم اول خورشید نوردن
کرم کلدی یعنی متأثر اولدی اکرچه بصیرت صاحبی اولمینلر اول نوری
کورمکه قادر اولمدیلر لکن انلرك درونلرینه بر کرمیت وحالت کلدیکه اندن
متأثر اولوب نور الهی طلوع قیلدیغنه استدلال ایلدیلر نتهکم بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ پس زکرمی فهم کردی چشم کور * که برآمد آفتابی بی فتور)
پس کورك کوزی حرارتندن فهم ایلرکه برآفتاب بی ضعف وبی فتور بوقری کلدی
وطلوع قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ لیک این کرمی کشاید دیده را * تابیند عین
هر بشنیده را) ولیکن بوآفتاب حقیقیدن حاصل اولان کرمیت دیدهٔ قلبی کشاده
ایلر آفتاب صورینك حرارتی کبی دکلدر بومرتبهده کشاده ایلرکه تا هر استماع اولنمش
شیئك عینی وحقیقتنی کورر یعنی علم الیقین عین الیقین اولور وسمعله ادراك ایلدیکی
اقوالك سر وحقیقتی ظهوره کلوب انی مشاهده قیلور ﴿ مثنوی ﴾ کرمیش را
ضجرتی وحالتی * زان تبش دل راکشادی فسحتی) اول آفتاب حقیقینك کرمینك
برنوع ضجرتی و برنوع حالتی واردرکه اول آفتاب صورینك ضجرت وحالتنه
بکزمز اول حرارتدن قلبنه برکشاد و بروسعت واردر ویاخود بروسعت کشادلکی
واردر اکرچه مصرع اولده اولان ضمیری آفتاب صوری یه کوندروب مصرع
ثانیده اولان ضمیر خورشید حقیقی یه کوندریلوب معنی آفتابك حرارتندن
اعمایه انقباض دل و برحالت واضطراب واردر اول خورشید حقیقینك
حرارتندن برکشاد و بروسعت واردر دینلسهده جائزدر لیکن اولکی معنی
اولی در ضجرت کوکل طارلغنه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ کور چون شد کرم ازنور
قدم * ازفرح کوید که من بینا شدم) کور اولان کسه چونکم کرم اولدی
نورقدمدن یعنی نور الهیدن متأثر اولوب حرارت پذیر اولدی فرحندن دیرکه
بن بینا اولدم واصحاب شهود مرتبهسنی بولدم قیاس ایلر که اول وجد و حالت
مشاهده وعیان مرتبهسی اوله حال بوکه اویله دکلدر نتهکم بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ سخت خوش مستی ولی ای بوالحسن * پارهٔ راهست تابیناشدن)
بوقدر کرمیله زیاده خوش مست سن ولیکن ای بوالحسن یعنی ای ایو کسه
بینا اولنجیهدك دخی برپاره یول واردر مجرد آفتاب حقیقینك نوردن برسالك
حرارت پذیر اولوب وجد وحالته ایرمکله بصیر اولمق وحق الیقین مشاهده
قیلمق مرتبهسنی بولمق لازم کلمز بلکه وجد وحالت مرتبهسندن مشاهدهٔ
انوار الهی مرتبهسنه مسافهٔ بعیده ومراتب کثیره واردر کرکدر که اکا اول
قدرله مست ومغرور اولوب کنندیکی بینا اولدم صنیه سن وسعی طلبدن

اوصنیه سن

اوصنیه سن ﴿ مثنوی ﴾ این نصیب کور باشد زآفتاب * صد چنین
والله اعلم بالصواب) بوقدر حرارت وحالت آفتاب حقیقیدن کور اولنك نصیبی
اولور یوز بونك کبی هم کورك نصیبی اولور الله تعالی صوابه اعلمدر وکور اولان
کسهلر بو کلمات شریفهیه اعتقاد ایلمك اهم والزمدر ﴿ مثنوی ﴾ وانکه
اوآن نوررا بینا بود * شرح اوکی کار بوسینا بود) اول کسه که اول نور الهی یی
کوریجی اوله اول کسهیی شرح ایلمك نچون ابو علی سینانك کاری اولور یعنی
شول که نور خدایی مشاهده ایلیه انك شاننی رئیس حکما وزبدهٔ عقلا اولان
ابوعلی سینا شرح و بیان ایلمکه قادر اولمز زیرا نور خدایی مشاهده ایلین کسهنك
اوصاف وشاننی قوت عقلیه ایله بلمکدن ارفع ومقدمات نظریه ایله فهم قیلمقدن
اعلیدر ﴿ مثنوی ﴾ ورشود صد تو که باشد این زبان * که بجنباند بکف
پردهٔ عیان) فرضی اکر یوز قات اولسه بو زبان کیم اولور که الیله معاینه پردهسنی
تحریك ایلیه زبانه کف اسنادی استعارهٔ تخییلیه قبیلندن اولور کان زبانی برشخص
منزلهسنده تقدیر ایلیوب اکا کف اسناد قیلدی تحریك پردهٔ عیانه جرأت قیلان
اهل زبانه تعریض مراد اولور تا واصل جانان اولمیان واذن حقله تکلم قیلمیان
کسهلر عیان پردهسنی رفع ایلمکه جرأت ایلمکدن وحقیقت وجوده ووحدت مطلقهیه
متعلق سوز سویلمکدن حذر قیله وخاموش اوله ﴿ مثنوی ﴾ وای بروی
کر بساید پردهرا * تیغ اللهی کند دستش جدا) وای اول اهل زبانك اوزرینه
که پردهٔ عیانی الیله سوره پردهدن مراد احکام شریعت وآداب طریقتدر وجه
حقیقته جرأت قیلانه بونلر پردهلردر پس وای اول لسان مرتبهسنده اولان
وکندی قریحهسندن کشف پردهٔ حقیقته جرأت قیلان کسه که او پردهٔ شریعت
وطریقتی رفع ایلیه اللهه منسوب اولان تیغ انك اللی کندیدن جدا ایلر دستدن
مراد قوت وقدرتی اولور که انك رفع پرده ایتمکه آلت اولان قوت وقدرتی
اندن قطع ایلر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ دست چه بود خود سرش را بر کند *
آن سری کز جهل سرها می کند) ال نه اوله خود انك باشنی قوپارر اول بر باشی
قوپرر که جهلندن سرلر ظاهر ایلردی سرها یافتح سینله اوقنوب معنی بویله
اولسهده جائزدر تیغ الهی اول بر باشی قوپرر که جهلندن باشلر بوقاروایلر یعنی
تکبر وتفاخر ایلر بونده تنبیه اولدرکه برکسه دخی هنوز زبان وقیل وقال مرتبهسنده
ایکن بلکه حال منزلهسنده ایکن بیله پردهٔ حقیقتك کشفنه دست درازلق ایلیه
وعیان واسرار نهانه متعلق سوز سویلیه اکر پردهٔ عیانك کشفنه وسر نهانك
ایضاح واظهارنه دست درازلق ایلرسه واندن سویلرسه تیغ غیرت الهی انك
اللی ودلنی قطع ایلر ال نه شیدر بلکه ظاهر باشنی وسر ایمان وجاننی قوپاردر

لكن اول بر باشی قو پر كه جهل وغفلتدن مجرد تفاخر ایچون اسرار الهیه یه
نامحرم اولنلره اظهار ایلر و بغیر اذن الله اندن سوز سویلر دیمك اولور
﴿ مثنوی ﴾ این بتقدیر سخن كفتم ترا * ورنه خود دستش كجا وآن كجا)
بو سوزی سكا سوز تقدیریله دیدم یوخسه خود اول زبانك آلی نره ده در واونره ده در
دستش ده اولان ضمیر اكرچه بحسب اللفظ زبانه راجعدر اما بحسب المعنی مضاف
مقدر اولوب اهل زبانه عائد اولور یعنی اول اهل زبانك الی فی الحقیقه قنی وكندی
قنی كه تا پرده ٔ عیانه قریب اولوب آنی كشفه قادر اوله بونی سكا سوز تقدیریله سو یلدم
فی المثل اكر اسان ذكر اولنان اوزره اویله ایلیدی بویله اولوردی دیمك اولور و بو بیتله
بو معنانی تفهیم ایچون ضرب مثل قیلورلر ﴿ مثنوی ﴾ خاله را خایه بدی
خالو شدی * این بتقدیر آمدست ار او بدی) مثلا خاله نك اكر خایه سی اولسیدی
خالو اولوردی نته كم لسان تركیده دخی دیرلر آكر تیزه كك خایه سی اولسیدی طایك
اولوردی بو معنی تقدیریله كلمشدر اكر اول اولیدی یعنی اكر فرضی خاله نك خایه سی
اولیدی خال اولمق مقرر اولوردی كذلك اهل زبان كندی مرتبه سندن
اكر خروج ایدوب مرتبه ٔ عیانه یقین كلوب انك پرده سنك رفعنه جرأت
قیلسیدی تیغ الهی انك الینی ودلنی و باشنی قطع ایلردی لكن اهل زبان قنده ومرتبه ٔ
عیان قنده كه اهل زبان حتی مرتبه ٔ عیانه قریب اوله وانك پرده سنی رفع ایلكه
جرأت قیله بو خود ممكن دكلدر ﴿ مثنوی ﴾ اززبان تاچشم كو باك ازشكست
* صدهزاران ساله كو یم اندكست) لساندن چشمه دك كه اول چشم شك وكماندن
پاك و بریدر صد هزاران سال دیرسم اندكدر یعنی قیل وقال مرتبه سندن مشاهده
وعیان مرتبه سنه دك اكر یوز بیك ییللق یول واردر دیرسم آزدر كه مقال
مرتبه سندن حاله وحال مرتبه سندن مقام مشاهده ٔ ذی الجلاله وارنجیه دك
عقله صغمز وحسابه كلمز مسافه ٔ بعیده ومنازل كثیره واردر چونكم اهل قیل وقاله
بو مقالدن یأس وقنوطك شائبه سی توهم اولدیسه اول توهمی دفع ایچون
وانلردن یأس وقنوطك ازاله سیچون بو بیتی ومابعدنده اولان ابیات شریفه یی
تقریر بیوردیلر ﴿ مثنوی ﴾ هین مشو نومید نواز آسمان * حق چو خواهد می
رسد در یك زمان) ای اهل قیل وقال اكرچه مرتبه ٔ لساندن مرتبه ٔ شهود
وعیانه دك هزار هزار مراتب بی شمار واردر لكن آكاه اول ناامید اولمه زیرا نوری
آسماندن حق تعالی چونكم دیلیه بر آز زمانده زمینه ایرشور مع هذا اینهماده بوقدر
بعد مسافه واردر لكن حضرت حقه نسبتله بعد و قرب مساو یدر انك فیض
وعطاسنه بعد ومسافه حائل ومانع اولمز ﴿ مثنوی ﴾ صد اثر در كانها
ازاختران * میرساند قدرتش درهر زمان) مثلا اخترلردن معدنلره یوز اثری

اول خدانك قدرتی یتشدرر كه برزمانده بو آسمانده اولان اخترلرك تربیه ٔ تأثیری
زمینده اولان معادنه باذن الله هر بر زمان واصل اولوب اول معدن هرقنغی اختره
مقابل اولدیسه اول اخترك خاصیتنه ومعدنك استعدادینه كوره انده اول شیء
حاصل اولور والحاصل بعض محلده حدید و بعضسنده رصاص و بعضسنده
نحاس و بعضسنده ذهب وفضه اول اخترك خاصیتنه كوره ظهوره كلور
﴿ مثنوی ﴾ اختر كردون ظلم را ناسخ كند * اختر حق در صفاتش راسخ كند)
كردونك كوك كبی محسوس اولان ظلمتلری رفع وازاله ایدیجیلر اختر كردوندن مراد
خورشید وماهدر انلره دخی اخترلر دیرلر و بونلر فلكده راسخ وثابتلردر اما اختر حق
انك صفاتنده راسخلردر وظلم معقوله ومعنویه یی ناسخلردر اختر حقدن مراد
هر نبی وولینك روحیدر كه مرتبه ٔ صفات الهیه ده ثابتلردر اكرچه مرتبه ٔ صفات
الهیه دن اسفل السافلین اولان مرتبه ٔ بشریت وعالم طبیعته كلنجیه دك هزار
مراتب بی شمار منازل واردر لكن شمس الهی وماه ربانی اولان نبی وولینك
روحنك نوری وتربیه وتأثیری زمین بشریتده اولنلره وظلمات نفسانیتده قالنلره
طرفة العینده كلوب انلری منور ایلر وظلماتدن خلاص قیلر اولقدر مراتب
كثیره ومسافه ٔ بعیده بونلرك نورنه مانع وحائل اولمز ﴿ مثنوی ﴾ چرخ
پانصد ساله راه ای مستعین * در اثر نزدیك آمد بازمین) مثلا بش یوز ییللق یول
اولان چرخ ای معاونت طلب ایدیجی اثرده زمینه قریب كلدی اكرچه مكان
جهتندن بعید اولدی لكن تأثیر وتربیه جهتندن ارضه زیاده مقارنت قیلدی
﴿ مثنوی ﴾ سه هزاران سال و پانصد تازحل * دم بدم خاصیتش آرد عمل)
مثال آخر زمیندن فلك سابعده اولان زحله دك اوچ بیك بشیوز ییللق یولدر مع
هذا اول زحلك خاصیتی هردم متصلا عمل كتورر اتفاق اهل نجوم آنك اوزرینه در كه
زحل نحس اكبردر زمینده اولان نحوستلر آنك اثریدر وزمینده هر محلكه اكا مقابل
كله البته شوره یر اولوب انده كیاه ونبات بتمز وآنك طبیعتی یابس و بارددر اكثر
یبوست وبرودت آنك اثریدر بونلر امثالی نیجه خواص وآثاری واردر كه جمله سی
زمینده ظهوره كلور وعیان اولور حال بوكه زمینله آنك مابیننده بو قدر اجرام
فلكیه وار ایكن واوچ بیك بشیوز ییللق راه مقداری مسافه مقرر ایكن ینه انك خاصیت
واثری زمینه قریب اولدی واشیایه تأثیر قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ درهمش
آرد چو سایه در ایاب * طول سایه چیست پیش آفتاب) بو بیت منجمین مذهبنی
ابطال ایچون دینلمشدر زیرا انلرك مذهب واعتقادی اولدر كه زحل بنفسه
مؤثردر وخاصیتی امضا واجرا ایدیجیدر بویله دینلرك اعتقادنی ابطال ایدوب
بیوردیلر جناب حق ومرید مطلق اول زحلك خاصیت وعملنی سایه كبی درهم

کتورر اياب وقتنده اياب رجوعه ديرلر درهمك معناسی طی ايلر و بر يرده جمع
ايدوب منتشر قيلمز ديمك اولور وآردك فاعلی حق تعالی در تقدير كلام بويله ديمك
اولور كه خدای تعالی حضرتلری اول زحلك خاصيت وعملنی طی ايلر رجوع
وقتنده سايه كبی يعنی آفتابك طلوع ورجوعی وقتنده سايه نك منطوی
اولمسی كبی حق تعالی اول زحلك خاصيت وعملنی عالمدن رفع ايلر آفتابك
قتنده طول سايه نه شيدر يعنی هيچ برشی دكلدر كذلك آثار وخواص زحل
دخی آفتاب حقيقينك نوری وارادتنك ظهوری قتنده هيچ برشی دكلدر بودخی
جائزدر كه دراياب سايه يه متعلق اولوب اكا ظرف اولسه بو تقدير اوزره معنی
حق تعالی حضرتلری اول زحلك خاصيت وعملنی طی ايلر رجوع وقتنده اولان
سايه كبی اما اولكی وجه اولی در وبعض شارحلرك اختيار ايلدكلری وجوه دخی
اولی در زيرا انلر ايابی زحله ظرف طوتوب معناسنی بويله ويرمشلردر حق تعالی
حضرتلری رجوع وحركتده زحلی سايه كبی منطوی وپيچيده كتورر آفتابك
قتنده سايه نك اوزنلغی نه در يعنی چونكم آفتاب رجوع وحركت ايده ظل ممدودی
آززمانده طی ورفع ايلر ﴿ مثنوی ﴾ وزنفوس پاك اختروش مدد * سوی
اخترهای كردون می رسد) واختر كبی پاك اولان نفسلردن كه مراد انبيا واوليا
عليهم السلامك نورانی اولان نفوس طاهره سيدر كردونك اخترلری جانبنه مدد
يتشور كواكب مضيئه ودراری منيره نورانيتی خلفاء الهيه نك باطنندن آلور وانلرك
امداديله مهتدی اولور كما قال ابن الفارض * بيت * وبدری لم تأفل وشمسی
لم تغب * وبی تهتدی كل الدراری المنيرة ﴿ مثنوی ﴾ ظاهران اختران قوام ما
* باطن ما كشته قوام سما) اول افلاك اوزره اولان اخترلرك ظاهری بزم ظاهرمزك
قواميدر يعنی بزم ظاهر وجودمزده مؤثر وبزم جسملرمزه قوت وترتيب ويريجيدر
اما بزم باطنمز سمانك قواميدر يعنی سماوانه قوام ويريجی وانی قائم وقوی ايدوب
طوردوريجی بزم باطنلرمزدر جميع فلكلر نور باطن ولی كامل ايله قائم اولورلر وانده
اولان ملكلر انك مشيئتيله كار قيلورلر كما قال ابن الفارض * بيت * ولا فلك
الا ومن نور باطنی * به ملك يهدی الهدی بمشيئتی * اتفاق اصحاب تحقيق
بونك اوزرينه دركه باطن انسان كامل عالم اكبردر كه جميع عالمی محيط اولمشدر
وبو عالم اكا نسبت عالم اصغردر نته كم بو معنايه اشارت ايدوب بو بيان شريفی
تقرير بيوردلر

﴿ دربيان آنكه حكما كويند آدمی عالم صغراست ﴾
﴿ وحكمای الهی كويند آدمی عالم كبراست ﴾

زيرا علم آن حكما بصورت آدمی مقصود بود وعلم اين حكما درحقيقت آدمی موصول
بود بو سرخ شريفك بياننده دركه حكماء فلسفی آدمی عالم صغری در ديرلر اما حكماء
الهی آدمی عالم كبری در ديرلر زيرا اول حكمانك علمی آدمينك صورتنه مخصوص
ومقصوردر حقيقت ومعناسندن وسر انسانيدن خبردار اولمشلردر زيرا انلر عالمك
صورت ظاهرن بيلورلر حقايق واسرارنه واقف اولمشلر اما بو حكمانك يعنی
حكماء الهيه نك علمی آدمينك حقيقتنك حقيقتنه موصولدر يعنی غيب هويت
وسر احديته مطلع اولمشلردر كه عالم وآدمك اصل ومبدأی در ﴿ مثنوی ﴾
پس بصورت عالم اصغر تو يی * پس بمعنی عالم اكبر تو يی) پس صورت حسبيله
ای انسان سن عالم اصغرسن پس معنيده عالم اكبرسن سن نته كم حضرت علی
كرم الله وجهه نك بو ابيات شريفه سی بو معنايه شهادت ايلر (بيت) دواءك منك
وما تشعر * وداءك منك وما تبصر * وانت الكتاب المبين الذی * باحرفه يظهر
المضمر * وتزعم انك جرم صغير * وفيك انطوی العالم الاكبر * اكرچه بو عالم
صورت بحسب الظاهر بزم اصلمزدر لكن من حيث المعنی بز اكا اصل كبی واقع اولمشزدر
﴿ مثنوی ﴾ ظاهرا آن شاخ اصل ميوه است * باطنا بهر ثمر شد شاخ هست)
مثلا اول شاخك ظاهری ميوه نك اصليدر لكن باطنا شجر ثمردن اوتری وار اولمشدر
﴿ مثنوی ﴾ كر نبودی ميل اميدی ثمر * كی نشاندی باغبان بيخ شجر)
زيرا اكر ميل ثمر واميد ثمر اولميدی باغبان شجرك كوكنی يخن دكردی يعنی دكزدی
﴿ مثنوی ﴾ پس بمعنی آن شجر از ميوه زاد * كر بصورت از شجر بودش ولاد)
فاذا كان كذلك بو مقدمه معلومك اولديسه معناده اول شجر ميوه دن طوغدی
اكرچه ميوه صورتده شجردن طوغمق اولديسه ده شجردن مراد عالم وميوه دن
مراد آدمدر پس عالمك وجودی آدمك ظهوری ايچوندر زيرا عالمدن مقصود
اصلی وغرض كلی آدمدر وآدمدن مقصود دخی انبيايه خاتم اولان رسول اكرم
ونبی محترم صلی الله تعالی عليه وسلمدر نته كم بو معنايه اشارت ايدوب بيوردلر
﴿ مثنوی ﴾ مصطفی زين كفت كادم وانبيا * خلف من باشند در زير لوا)
حضرت مصطفی صلی الله تعالی عليه وسلم بو سببدن ديديكه آدم وجميع انبيا
عليهم السلام زير لواده بنم اردمده اولورلر و بن جمله يه مقدم وپيشوا اولم كما قال عليه
السلام آدم ومن دونه تحت لوائی يوم القيامة ولا فخر اكرچه اول حضرت ظاهرا
جمله دنصكره كلدی لكن معنا جمله دن اسبق اولدی نته كم حديث شريفك
مضمونی اولان بو بيت لطيف بو معنايه شهادت قيلور ﴿ مثنوی ﴾ بهراين
فرموده است آن ذوفنون * رمز نحن الآخرون السابقون) بو تقدم معنويدن
اوتری بيورمشدر اول ذوفنون نحن الآخرون السابقون حديثنك رمزنی يعنی

بزصورتا اخرلرز معنا سابقلرز دیمك اولور وانا الاخر وانا السابق دیوب جمله
کنوزملرنده نکته اول حضرتك ورثه وتبعه سی دخی بو حکمده داخللردر
﴿ مثنوی ﴾ کر بصورت من ز آدم زاده ام ٭ من بمعنی جد جد افتاده ام)
اکرچه صورت اعتباریله بن آدمدن طوغمشم اما بن بحسب المعنی جدك جدی
واقع اولمشم نته کم ابن فارض بو معنایه دن ترجمان اولوب بیوررلر ٭ بیت ٭ وانی
وان کنت ابن آدم صورة ٭ فلی فیه معنی شاهد با بوتی آدم حضرتلری
ابو الاشباح واول حضرت ابو الارواحدر بو جهتدن جدك جدی واقع اولمشدر
و بو حدیث شریف دخی بو معنایه شهادت قلمشدر که بیوررلر کنت نبیا وآدم
بین الماء والطین ﴿ مثنوی ﴾ کز برای من بدش سجدهٔ ملك ٭ وز پی من رفت
بر هفتم فلك) زیرا که اول آدمه ملکك سجده سی بندن او نوری اولمشدر واول
بندن او نوری هفتم فلك اوزرینه کتمشدر یعنی بنم نور حقیقتم ابتدا ابو البشرده
ظهور ایلدیکده ملائکه اول نوری انده مشاهده ایلیوب بنم نورمدن اوتری
اکا سجده ایلدیلر وهفتم فلك اوزره اولان جنت اعلایه زمینده جسدی خلق
اولندقدنصکره بنم انده اولان نورمدن اوتری کتمشدر حضرت آدمك هفتم فلك
اوزره کتمسی جسد شریفی زمینده خلق اولوب ونفخ روح اولوب انسان صورتنه
کلدکدنصکره واقع اولمشدر بعده جنتدن چیقوب ینه زمینه کلمشدر وبعد الوفات
روح شریفی سماء اولده قرار قیلمشدر و بو مرتبه‌لری حضرت مصطفی علیه
السلامك انده ظهور ایلین نوری واسطه سیله بولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ پس
ز من زاییددر معنی پدر ٭ پس ز میوه زاد در معنی شجر) پس اول حضرتك
مرتبهٔ شریفه‌لرینك لسانی وحدیث شریفلرندن دخی منفهم اولان معانی
بو مضمونی تأیید ایلر و بو کونه سویلر پس معناده پدر بندن طوغدی اکرچه صورتا
بن اندن طوغدم پس معناده شجر میوه‌دن طوغدی اکرچه صورتا میوه شجردن
طوغدی ایسه‌ده زیرا شجردن مقصود ثمردر که شجرك ظهوری ثمر ایچون واقع
اولمشدر چونکم مقصود اصلی ثمر اوله معنا شجر اندن طوغمش اولور کذلك عالمدن
مقصود آدم وآدمدن دخی مقصود حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدر
بر موجب حدیث قدسی (لولاك لولاك لما خلقت الافلاك چونکم اول حضرتك
وجود شریفی علت غائیهٔ عالم وآدم اوله من حیث المعنی آدم آندن ظهوره کلمش
اولور شجر میوه‌دن اوتری ظهوره کلدیکی کبی ﴿ مثنوی ﴾ اول فکر آخر
آمد در عمل ٭ خاصه فکری کو بود وصف ازل) فکرك اولی عملده آخر کلدی
فی الحقیقه بویله در مثلا بر مهندس اولا استسه که بر دو سنی براوده ساکن ایلیه
انکیچون بر خانه بنا ایلر اول خانه تمام اولدقدنصکره آخر عملده اول دوستنی اول

خانه ده ساکن ایلر پس انك فکرینك اولی عملده آخر کلمش اولور ومثال آخر
برکسه بر میوه یمك استسه اول میوه‌نك شجرینی دکر اکا نیجه کونلر تربیه ایلر اول شجر
ظهوره کلوب میوه‌سی حاصل اولدقدنصکره انك میوه‌سنی ییر پس اول فکر عملده
آخر کلمش اولور علی الخصوص بر فکر که اول وصف ازل اوله بو مصرعده اولان
فکردن مراد مقصود الهیدر وارادت ربانیدر که ازلی اکا صفت اولمشدر و بو اکوان
وافلاکك خلقتندن مقصود اصلی لولاك لولاك لما خلقت الافلاك فحواسنجه سلطان انبیانك
وجود شریفی اولور پس فکرك اولی عملده آخر کلدیسه خاصة وصف ازلی اولان
قصد الهی دخی عملده آخر کلمش اولور که مقصود الهی اولا حضرت نبینك
وجودی اولوب پس بو اکوان وافلاکی خلق ایلیوب موجود اولدقدنصکره وانبیای
عظامك دخی وجودلری ظهور قیلدقدنصکره اول مقصود اصلی اولان حضرتك
وجود شریفنی ظهوره کتورمش ومرتبهٔ محبوبیته یتورمش اولور ﴿ مثنوی ﴾
حاصل اندر یك زمان از آسمان ٭ می رودمی آیداید کاروان) مقدم اولان
بیانده بیوردقلری کلماتك تکرار مآل ومحصولنك تقریرینه شروعدر مقدما
بیورمشلردیکه ٭ هین مشو نومید نوازآسمان) حق چو خواهد می رسد در یك
زمان ٭ پس بو مناسبتله نیجه معانی ومعارف بیوروب مناسبتله انسانك عالم کبری
اولسیچون دخی بر بیان بسط ایلیوب انده دخی نیجه علوم وحکم نقل ایلدکدنصکره
ینه ذکر اولنان معنانك بقیه‌سنك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر حاصل کلام ونتیجهٔ
مرام اسماندن هر بر زمانده دائما کاروان کلور کیدر ایدر دائم دیمکدر آسماندن مراد
آسمان معنویدر مراد مرتبهٔ آسمان صفات الهیه وعالم روحانیه در وکارواندن
مراد بر قاچ وجه محتملدر اولا قوافل جمیع موجودات اولسه قابلدر که جمیع اشیا
آنافانا طرفة العینده وجوده کلمکده ودرحال ینه معدوم اولمقده در تجدد امثال
وتعاقب اشکال اولدیغندن هر کس بو کلمکی و کتمکی ادراکه قادر دکلدر مکر اصحاب
مشاهده نته کم بونك تحقیقی جلد اولده قصهٔ مکر خرکوش بیاننده مرور ایلدی ثانیا
قوافل ارواح اولمغه دخی شاملدر زیرا دائما قوافل ارواح برجانبدن کلوب و برجانبدن
ینه کتمکده در هیچ بردم بو قدر که اول آسمان طرفندن بر نیجه کاروان بو عالمه کلیه
و بر نیجه سی اول عالمه کذر قیلیه البته هر زمان کلوب کتمکدن خالی دکلدر ثالثا
قوافل فیوضات الهیه وتجلیات ربانیه ونفحات سبحانیه ورحمت رحمانیه مراد
اولمغه دخی شامل اولور ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات الافتعرضوا لها حدیث شریفی
بو معنایه دلالت وشهادت قیلور پس تقدیر معنی بو اولور که حاصل کلام بر آنده
و بر زمانده آسمان معنویدن دائما قافلهٔ فیوضات الهیه وکاربان نفحات سبحانیه
وتجلیات ربانیه جانبنه کلور آکاه دل اولنه حیات بخش قیلور و ینه اصلنه ذاهب

اولور ﴿ مثنوی ﴾ نیست بر این کاروان این ره دراز * کی مفازه زفت ایدبا مفاز) بو کاروان اوزره بوراه درازدکلدر صحرا و بیابان قچن مظفر اولانکسه یه عریض و بعید اولور مفازه صحرایه دیرلر مفاز ضم میمله مظفر معناسنه در افاز یفیزدن یعنی نته کم بریه و بیابان قوی و مظفر اولانکسه یه بعید و عریض کلدیکی کبی بو قافلهٔ معنویه یه دخی بو راه معنوی دراز و بعید دکلدر دیمك اولور پس بو قافلهٔ معنویه نك سرعت سیرنی تفهیم ایچون قلبك سیرنی اکا مثال ایدوب بیوررلر

﴿ مثنوی ﴾ دل به کعبه میرود در هر زمان * جسم طبع دل بکیرد زامتنان) مثلا دل هر زمان کعبه یه کیدر و برآنده نیجه منازل و مسافه یی قطع ایدر جسم کوکل طبعنی طوتر امتنان الهی و احسان ربانیدن نته کم ارواحنا اشباحنا و اشباحنا ارواحنا دین ابدال و اهل کمالك جسملری روح و دل مزاجنی طوتوب طی مکانه قادر اولشلر و طرفة العینده کعبه یه واروب کلمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ این دراز و کوتهی مر جسم راست * چه دراز و کوته آنجا که خداست) بو دراز و کوتهلك تحقیق جسم ایچوندر و قرب و بعد مکان ابدانه متعلقدر دراز و کوتهلك نه در اول برمرتبه ده که خدادر یعنی عندالله قرب و بعد و کوته و دراز و بونلر امثالی اولان شیلر متصور اولمز بو جمله سی اجسامك و مغلوب اجسام اولان ارواحك وصفلریدر ﴿ مثنوی ﴾

چون خدا مر جسم را تبدیل کرد * رفتنش بی فرسخ و بی میل کرد) چونکم خدای تعالی جسمی تبدیل ایلدی انك کتمسنی و سیرایتمسنی بی فرسخ و بی میل ایلدی فرسخ درت بیك آدیمدر نته کم سلطان انبیا علیه السلامك جسم شریفنی حق تعالی حضرتلری چونکم تبدیل ایلدی شب معراجده بو قدر مسافه قطع بیوروب وهنوز کرمیت بسترلری زائل اولمدین مکانلرینه کلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ صد امیدست این زمان بردار کام * عاشقانه ای فتی خل الکلام) یوز امید واردر بو زمان ادیمك قالدر ای جوان عاشقلر کبی قیل و قالی ترك ایله یعنی بو حال حیاتده و زمان دنیاده قرب حقه نائل و مرتبهٔ حقیقته واصل اولمغه نیجه یوز امید واردر ای فتا عاشقلر کبی ایاق قالدیروب بو یوله سالك اول و طالب ذوق حال اولوب قیل و قالی ترك ایله کما قال علیه السلام دع قیل وقال و کثرة السؤال رواه ابن مسعود ﴿ مثنوی ﴾ کرچه پلهٔ چشم برهم می زنی * در سفینه خفته ره می روی) اکرچه کوز قپاغنی بربره اوردرسن یله کوز قپاغنه دیرلر مثلا سفینه ده یاتمش سن یول قطع ایلرسن یعنی ای سالك طریق الهی بو یولده محرماندن غض ابصار قیلرسن بلکه کائنات و مخلوقاتدن کوز یومرسن اما سفینه ده یاتمش و قطع راه ایتمش کسه کبی کشتیٔ صحبت مرشد کاملده ساکن ایکن طورمز کیدرسن و نیجه منازل و مقاماتی قطع ایدرسن و لهذا بنشین و سفر کن که بغایت خوبست دیو سالکان راه حق سفر

فی الوطن ایلمکه ترغیب ایلدیلر و دخی (بیت) اسافر عن علم الیقین العینه الی حقه حیث الحقیقة رحلتی) دیو سویلدیلر

﴿ تفسیر این حدیث که مثل امتی کمثل سفینة ﴾
﴿ نوح من تمسك بها نجا و من تخلف عنها غرق ﴾

قال علیه السلام مثل علماء امتی وفی روایة اخری مثلی و مثل اصحابی یعنی امتمك علماسنك صفت عجیب الشانی و یاخود بنم و اصحابمك صفت و شانی کمثل سفینة نوح نوحك کمیسنك صفتی کبیدر من تمسك بها نجا شول کمسه که تمسك و تعلق ایلدی اکا نجات بولدی و من تخلف عنها غرق و شول کمسه که اعراض و تخلف ایلدی اندن غرق اولدی نته کم مثلا حافظ بیورر * بیت * یار مردان خدا باش که در کشتیٔ نوح * هست خاکی که بآبی نخرد طوفانرا ﴿ مثنوی ﴾ بهر این فرمود پیغمبر که من * همچو کشتی ام بطوفان زمن) حضرت پیغمبر علیه السلام بوندن اوتری بیوردیکه بن کشتی کبی ام زمانك طوفاننه یعنی نجات معنوی و سفر روحانیدن اوتری حضرت نبی علیه السلام کندویی و اصحابنی سفینهٔ نوحه تشبیه ایدوب بن طوفان زمانه و حوادث اکوانه نسبتله کمی کبی ام بیوردی ﴿ مثنوی ﴾ ما و اصحابم چون کشتیٔ نوح * هر که دست اندر زند یابد فتوح) بن و اصحابم اول کشتیٔ نوح کبی یز هر کیم که بزم سفینه مزه ال اوره فتوح بولور و بدعت و ضلالات و معصیت و قباحت ورطه لرندن نجات بولور چونکم (الشیخ فی قومه کالنبی فی امته) حدیثنك فحواسنجه شیخ کامل دخی قومی ایچره قائم مقام نبی و عصرینك پیغمبری کبی اولدیسه انك سفینهٔ صحبتنه داخل اولان دخی قطع منازل قیلور و کرداب هلاکت و ضلالتدن خلاص اولور و مقصودنه وصول بولور نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ چونکه باشیخی تو دور از زشتیٔ * روز و شب سیاری و در کشتیٔ) ای طالب حق چونکم بر شیخله سن زشتلکدن دور اوله سن یعنی مخالفتدن و عدم اطاعت و متابعتدن اجتناب قیله سن روز و شب سیر ایدیجیسن یعنی کیده اوتوروب سیر ایلین کمسه نیجه ایسه سن دخی فی المثل بویله سن اکرچه ظاهرا برمقامده مقیم ایسه کده باطنا قطع مراتب و مقامات ایلمکدن خالی دکلسن ﴿ مثنوی ﴾ در پناه جان جانبخشی توی * خفتهٔ در کشتی و ره می روی) برجانبخشك جان حفظنده اویچرسن یعنی بر حیاتبخش اولان مرشدك روحنك حفظ و حمایتنده پروازا ایدرسن مثلا کشتی ده یاتمش و اویومشسن یوله کیدرسن و منازل و مراحلی اوتوردیغك یرده طی و قطع ایدرسن توی تویدن لفظندن فعل مضارع مفرد

مخاطبدر اوچنق معناسنه ﴿ مثنوی ﴾ مکسل از پیغمبر ایام خویش * تکیه کم
کن برفن و بر کام خویش) ای طالب کندی ایامك پیغمبرندن منقطع اولمه که
الشیخ فی قومه کالنبی فی امته حدیثنك مقتضاسنجه شیخ کامل کندی عصرنده
قومی ایچنده پیغمبر کبیدر کندی فنك وکندی قومك ودوستك اوزره و یاخود
مرادك اوزره اعتماد ایلمکه بو یوله رهبر ومرشد سز کیدن کمراه اولمش کندی فن
وادراکنه اعتماد ایدن ناقص وخام قالمشدر ﴿ مثنوی ﴾ کرچه شیری چون
روی ره بی دلیل * خویش بین ودر ضلالی وذلیل) اکرچه شیرسن وذکا
وفضیلتله دلیرسن چونکم یولی بی دلیل کیده سن روباه کبی ضلالده سن وذلیل
وحقیرسن زیرا قوت وعزت بوقدر الاستاده تبعیتده بعض نسخه ده (خویش
بین ودر ضلالی وذلیل) واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی کندك کور یجی
وضلالده ذلیلسن دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ هین مپرالا که باپرهای شیخ *
تابینی عون لشکرهای شیخ) ای سالك راه اکاه اول اوچه الاشیخك قنادلریله
تاکم شیخك لشکرلرینك عون وعنایتنی کوره سن یعنی شیخك همت وارشاد
وهدایتی وروحانیتی وعلم وحکمتی عسکرلرینك معاونتنی کورمك استرسك کندی
عقل وعلمك پروبالنی ترك ایدوب انك رأی وتدبیری پرلریله پروازایله واندن قهر
ولطف هرنه کلورسه بجان ودل قبول ایله ﴿ مثنوی ﴾ یك زمانی موج
لطفش بال تست * آتش قهرش دمی حمال تست) زیرا برزمان آنك لطفی
موجی سنك پروبالکدر که سنی هوای یارده پروازه کتورر وانك آتش قهری
بردم سنك حمالکدر فتور ومانده لك وقتنده سنی کوتورر ومقصود ومرامکه
یتورر ﴿ مثنوی ﴾ قهر اوراضد لطفش کم شمر * اتحاد هرد و بین اندر
نظر) انك قهری انك لطفنك صورت ظاهرده ضدلریدر لکن اثرنه نظر اولنسه
متحدلردر چونکم ایکی صفت بیله طالبك ترقیسنه سبب اولدقدنصکره ظاهرده
اولان ضدیته نظر اولنمز ﴿ مثنوی ﴾ یك زمان چون خاك سبزت میکند *
یك زمان پرباد و کبرت میکند) برزمان اول پیرك لطفی سنی خاك کبی سبز ایلر
وانواع لطافت وطراوتله تازه وطری قیلر و برزمان سنی پرباد وکبر ایلر کبر بزرك
معناسنه اولور وبادن مراد هوای یار اولور یعنی برزمان اولور که انك تاب
قهری سنی هوای عشق وباد شوقله پر ایلر وبزرك وقلب وروحکی سترك ایلر دیمك
اولور ﴿ مثنوی ﴾ جسم عارف راد هد وصف جماد * تا برو روید کل
ونسرین شاد) شیخ کامل عارفك جسمنه جماد وصفنی ویرر جمادن مراد بونده
خاکدر یعنی مربیٔ کامل وعارف اولان سالکك جسمنه خاك صفتنی عطا ایلر
تااول جسمده نازك ولطیف کل ونسرین بترشادان دیرلر لطافت معناسن ویررلر

کل نسرین دن مراد کل معارف ونسرین اسرار ولطائف در واذواق روحانی
واشواق سبحانیدر مربیٔ کاملك تربیه سی عارفك جان جانبنه ومرتبه طراوت
ولطافت ویرر که کل وریحان وسنبل وضیمران اولان بستانده اول مرتبه لطافت
اولمز وهر کسك چشم ادراکی انی کورمز ودماغ عقلی اندن رایحه المز
﴿ مثنوی ﴾ لیك اوبیندنه بیند غیر او * جز بمغز پاك ندهد خلد بو) لیکن
اول شیخ کورر اندن غیریسی کورمز زیرا مغز پاکدن غیری به جنت رایحه ویرمز
یعنی دماغ جانی وساوس وانکاردن خالی اولمین انسان روایح جنانی آله مز روایح
جنانی استشمامه قادر اوله میان لطائف جنانی دخی ادراك قیله مز که شیئك
ادراکنه استعداد وقابلیت شرطدر ﴿ مثنوی ﴾ مغز را خالی کن از انکار یار
* تاکه ریحان یابد از کلزار یار) مغز جانکی انکار یاردن خالی ایله تاکم یارك
کلزارندن ریحان بوله یاردن مراد شیخدر یعنی ای طالب ومرید دماغ روحکی
یارومعین اولان شیخه انکار ایلمکدن پاك وطاهر ایله تاانك کلزار قلبندن دماغك
ریحان عرفان بوله وشهود وعیاندن رایحه اله شیخدن مراد حسام الدین افندی
قدس سره العزیز حضرتلری اولمق دخی مناسبدر ﴿ مثنوی ﴾ تابیابی
بوی خلد از یار من * چون محمد بوی رحمان از یمن) تاکیم بنم یارمدن جنت
رایحه سنی بوله سن حضرت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم رحمان رایحه سنی
یمندن بولدیغی کبی نته کم روایت اولنور که اول حضرت اکثر زمانده یمن جانبنه
متوجه اولوب استشمام ایلر ایمش سؤال اولدقده انی لاجد نفس الرحمن من قبل
الیمن بیورمشلر بعض محققلر بونك شرحنده اویس قرنی قدس الله سره العزیز
حضرتلرینك وجودندن رایحهٔ حق بولدقلرینه اشارتدر دیمشلر پس خلاصهٔ
کلام ای طالب اکر دماغ جانکی انکاردن پاك وخالی ایلرسك حضرت نبی
علیه السلام رایحهٔ رحمانی یمن جانبندن بولدیغی کبی سندخی بنم یارمدن جنت
رایحه سنی وحقیقت فایحه سنی بولورسن دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ در صف
معراجیان کر بیستی * چون براقت برکشاند نیستی) ای طالب اکرسن معراجلر
صفنده طوره سن بوقلق سنی براق کبی یوقارو چکر معراجیلردن مراد معراج
معنوی صاحبلری اولان اولیا واصحاب فنادر سنکه انلرك خدمتنده قائم اوله سن
وکندیکی انلرك ارادتنده فانی قیله سن براق حضرت رسولی بالایه چکدیکی کبی
یوقلق دخی سنی عالم معنایه چکر وقرب حقه واصل ایلر دیمك اولور ومشایخ
عظام سالك مرتبهٔ بشریتدن ترقی قیلمغه وقرب حق بولمغه ومرتبهٔ حقیقته واصل
اولمغه معراج معنوی دیمشلردر پس معراج معنوینك بیاننه شروع ایدوب بو بیتلری
مثل موقعنده ایراد بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ نی چو معراج زمینی تاقمر * بلکه

چون معراج كاك تا شكر) بو معراج زمينك يعنى زمينه منسوب اولان كسه نك قره دك اولان معراجى كبى دكل بلكه بر قمشك شكره دك اولان معراجى كبيدر يعنى بى ذوقلكدن ذوق مرتبه سنه واصل اولمق ودرونك حلاوت ايمان وعرفانله طولمق وقرب حق بولمقدر بو جهله روحك مرتبهٔ ادنادن مرتبهٔ اعلايه عروج ايلسيدر

﴿ مثنوى ﴾ نى چو معراج بخارى تا سما * بل چو معراج جنينى تا نهى) مثال آخر بو معراج بر بخارك سمايه اولان معراجى كبى دكلدر بلكه بر جنينك مرتبهٔ نهايه دك اولان معراجى كبيدر نته كم بر جنين طورا بعد طور بو قدر مراتبى قطع ايدوب بعد التولد طفل اولوب بلوغه كلوب كندو بى مناهيدن نهى ايدبجى عقل كامل جانبنه نجه عروج معنوى ايلرسه سنك دخى اى سالك راه معراجك بو يله اولور ز يارورحك نقصاندن كمال مرتبه سنه ترقى قيلور وجانك قرب خدايى بولور ديمك اولور

﴿ مثنوى ﴾ خوش براقى كشت خنك نيستى * سوى هستى آردت كر نيستى) نيستلك خنكى بر خوش براق اولدى سنى وارلق جانبنه كوتورر اكر يوق ايسك يعنى اولمزدن اول اولمك ومحو وفانى اولمق فى المثل بر لطيف براق كبى اولدى سنكه خنك فنايه سوار اوله سن سنى وجود باقى جانبنه كتورر وسنى حقيقت مرتبه سنه يتورر ديمك اولور

﴿ مثنوى ﴾ كوه درياها سمش مس ميكند * تا جهان حس راپس مى كند) كوه ودريالر اول خنك نيستينك طرناغنى مس ايلر يعنى اول اسب محو وفنا فى المثل بر مرتبه چست وچابكدر جبال و بحار انجق انك طرناغنه يا پشور مراد انك عظم شاننى وكوه ودريالرك اكا نسبت حقارت ونقصاننى بيان اولور مشهور مثلدر كه قچن بر شينك عظم شاننى مدح ايلسه لر انك حقنده طاغلر انك طرناغنه دكز ودريالر طوپغنه چقمز ديرلر وبو مثل ايله انك علو قدرنى وكمال رفعتنى مراد ايلرلر اول خنك نيستى بر مرتبه تيز رودر كه حتى جهان حسى اردنه ايلر يعنى بو عالم محسوساتدن فى الحال كذر ايدوب انى وراى ظهرنه القا ايدوب دنيا وآخرتى ايكى خطوه ده كچوب سنى مرتبهٔ حقيقته ايركورر ديمك اولور

﴿ مثنوى ﴾ پا بكش در كشتى ومى رو روان * چون سوى معشوق جان جان روان) اى سالك كشتى ده اياق چك واوتورديغك يرده روان وجارى يورى جان معشوقنك جانبنه جان روان كبى كتنيدن مراد شيخ كاملك صحبتى وخدمتيدر كه قچن اى راهرو سن اول صاحب دولتك سفينهٔ صحبتنه داخل اوله سن كركدر كه كبده اوتورن كسه لر كبى نيك وبددن اياق چكه سن وحركت وسفر صوريدن فراغت قيله سن تاكم معشوق جان جانبنه جان روان كبى روان اوله سن ومن حيث الباطن سفر روحانى وسير معنوى قيله سن حتى اول مرتبه يه واصل اوله سنكه انده معشوق حقيقى يى بوله سن ﴿ مثنوى ﴾ دست نى و پاى نى

رو تا قدم * انچنانكه تاخت جانها از عدم) اى سالك ال يوق وآياق يوق السر واقسر قدمه دك كت ومرتبهٔ حقيقته دك سير ايت انجلين كه جانلر عالم عدمدن صحراى وجوده چابدى يعنى ارواح عالم ارواحدن عالم اشباحه نيجه بى دست و پا سفر ايلديلرسه سن دخى انجلين عالم قدمه دك بى دست و پا سفر قيل تا اصلكى بوله سن واسرار حقيقته واقف اوله سن پس بو كونه اسرار معارف سويلمكدن فراغت قيلوب بر آخر معارفك نقلنه متوجه اولورلر وفراغته سبب نه ايديكنى اولا بيان ايلدكلرند نصكره مراد اولنان معارفك تقريرينه شروع بيوررلر

﴿ مثنوى ﴾ بر دريدى در سخن پردهٔ قياس * كر نبودى سمع سامع را نعاس) سوزده قياسك پرده سى يرتلوردى بو معنى يردرىدى فعل لازم اولديغى اوزره در امامتعدى اولديغى اوزره على طريق التجريد كندى جنابلرينه خطاب ايدوب بيوررلر اى مولانا سخنده قياس پرده سنى يرتاردك اكر سامعك سمعنه نعاس اولميدى يعنى اكر سامع اولان كسه خواب غفلتى كنديلردن دور قيليدى وانلرك كوش وهوشى بيدار اوليدى سن سويلمكده ومعارف نقل ايلمكده ظنون وقياس پردلرين چاك ايليدك واول قدر حقايق ودقايق سويليدك كه عقول وادراك حيران قاليدى وفهم دراك انك معناسى دركنده هايم ووالِه اوليدى چونكم اسرار سابقه نك بياندن فراغت ايلكه سبب سامعك خواب وفتورى ايمش بو يله بيان ايلديلر پس مراد شريفلرى اولان معارفك بيانته شروع ايدوب بيوررلر

﴿ مثنوى ﴾ اى فلك بر كفت او كوهر ببار * از جهان او جهانا شرم دار) بو بيته واقع اولان او كه ضميرلر در مقدم ذكر اولنان شيخه راجعدر واول شيخدن مراد حضرت حسام الدين افندى اولور وحسام الدين افندى يى بو مرتبه مدح ايلمكدن كندى جناب سعادتلرينك ضمنا مدح اولنمسى لازم كلور وفلان عالم تحرير قدقرأ منى قبيلندن اولور وبر سبيل كنايه كنديلرك كمال رفعتنى وعلو رتبتنى وكلاملرينك دخى زياده لطافت وجزالتنى اشعار قيلور وانك كفتدن مراد مثنوى شريف اولور كه اول حضرت بو مثنوينك ظهورنه علت غائيه اولمشدر وشيئى سينه اسناد ايلك عند العلما شهرت بولمشدر وبو كلاملرين بو اسلوب اوزره ايراد ايلملرى اول حضرتله كنديلر ما بينده اولانه كمال اتحاده دلالت قيلور وادبه دخى زياده رعايت اولور اى فلك بر كفت او كوهر ببار ودخى وز جهان من جهانا شرمدار ديسه لر قابل ايدى لكن اصحاب كمال بن ديمكدن تأدب قيلشلر وكنديلر كنديلرى مدح ايلمكدن مجتنب اولمشلر ايچون (فاما بنعمة ربك فحدث) فحواسنجه كنديلرده اولان نعمتى خالقه تحديث ايلك لازم كلسه اول نعمتك اظهارنى مشعر بو كونه بيله حسن ادا ايلشلر كه انده انانيته متعلق بر لفظ شائبه سى اولمامشدر چونكم

بو نکات شریفه معلومك اولدیسه معنای بیت اولدر که ای فلك اول شیخ حسام الدینك کفتی اوزره کوهر یاغدر که انك کفتی فی الحقیقه بنم کفتم وبنم کفتم انك کفتیدر کما قال فی محل آخر ٭ دو دهان داریم کویا جون قصب ٭ یك دهان را دل کرفته زیراب ٭ هست روشن هر کرا دل منظرست ٭ کین فغان این سری هم زان سرست ٭ ای جهان انك جهانندن شرم طوت واستحیا ایت آنك جهانندن مراد اول حضرتك باطنی طرفی ولایتی مرتبه سیدر که حقیقة نظر اولنسه حضرت مولانانك جهانی بلکه جمیع انبیا واولیانك دخی جهانیدر که اول مرتبه ده جمله سی متحدلردر پس معنا از جهان من جهانا شرمدار دیمك اولور وانك جهانندن ای جهان شرم طوت دیمك ای صورت جهان وای اهل جهان اول خلیفهٔ الهی اولان حضرتك باطندن استحیا ایله وخدمت تعظیمنی یرینه کتور تا حضرت حق قتنده مقبول اولمغه لایق اوله سن دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ کر بباری کوهرت صد تا شود ٭ جامدت بیننده وکویا شود) ای فلك اکر اول حضرتك کفتار درر باری اوزره کوهر نثار ایلرسك کوهرك یوزقات اولور سنك جامدك کوریجی وصو یلیجی اولور یعنی اول کامل ومکمل اولان حضرتك کلماتنه تعظیم وتکریم ایدوب اکا جواهر وزواهرك نثار ایلرسك حضرت حقدن اضعاف مضاعف انك مقابله سنده اجر وعوضلر بولورسن و بر سعادته واصل اولور سنکه جامدك بینا وکویا اولمق مرتبه سن بولور فلکه بو کونه خطابدن مراد زیر فلکده اولان انسانه تعریض اولور کال شونکته بی اشعار بیورر لرکه ای انسان اول صاحب دولتك عظم شانی بر مرتبه ده در که فلکلر انك کفتار درر باری اوزره جوهر نثار ایده لر وانك خدمت وطاعتنده اوله لر ومقابله سنده اضعاف مضاعف کوهرلر واجرلر بوله لر حتی جامدی بیننده ونباتی کوینده اولمق مرتبه سنه واصل اوله لر پس سنکه انسان اوله سن وانسان کامله خدمت واندن تحصیل کمال ایلمك ایچون وجوده کله سن نیچون مالکی وجانکی انك یولنده ایثار ونثار ایلیه سن اکر جان ودل کوهرین انك کلمات حیات مضاهاتنی تعلم ایلمك راهنده واکا تعظیم وخدمت قیلمق بابنده بذل ایلرسك سنك کوهر جان ودلك صد تو اولور واول جامد مرتبه سنده اولان لسان ودهانك اسرار معارف کویا وچشم جانك حقایق لطایفی بصیر وبینا اولوردی دیمکی اشعار قیلور و بو بیت دخی بو معنا یی مؤید اولور ﴿ مثنوی ﴾ پس نثاری کرده باشی بهر خود ٭ چونکه هر سرمایهٔ تو صد شود) پس کندك ایچون نثار ایلامش اولورسن حقیقتده چونکم سنك هر سرمایه ك صد اوله یعنی (مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة) آیت کریمه سنك فحواسی اوزره

هر نه یی که فی سبیل الله الله ك ولیسنه بذل ایلسك فی الحقیقه کندك ایچون بذل ایلمش اولورسن زیرا هر بر سرمایه ك چونکم یوزقات اولور پس معنا ایثار ونثاری کندك ایچون ایلمش اولورسن نته کم بلقیس حضرت سلیمانه قرق دوه یوکی التون کوندردی حضرت سلیمان قرق فرسنك یرك التوننی ضم ایلیوب انك جانبنه ارسال ایلدی پس اول هدیه نی معنا کندی ایچون کوندرمش اولدی نته کم بو قصه دن معلومك اولور

﴿ قصهٔ هدیه فرستادن بلقیس از شهر سبا سوی سلیمان علیه السلام ﴾

﴿ مثنوی ﴾ هدیهٔ بلقیس چل اشتر بدست ٭ بار آنها جمله خشت زر بدست) بلقیسك سلیمان علیه السلام حضرتلرینه هدیه سی قرق دوه اولمشدر اول دوه لرك یوکی جمله خشت زر اولمشدر (وانی مرسلة الیهم بهدیة فناظرة بم یرجع المرسلون) آیت کریمه سنده اهل تفسیر بویله دیمشلردر که فاقبل الهدهد فاخبر سلیمان الخبر کله فامر سلیمان الجن ان یفرشوا الذهب والفضة بین یدی الرسول وفرشوها فی میدان بین یدیه طوله سبعة فراسخ وجعلوا حول المیدان حائطا من الذهب والفضة ﴿ مثنوی ﴾ چون بصحرای سلیمانی رسید ٭ فرش آن را جمله زر پخته دید) چونکم اول رسول بلقیس سلیمانه منسوب اولان صحرایه ایرشدی آنك فرشنی جمله زر پخته وخالص کوردی ﴿ مثنوی ﴾ بر سر زر تا چهل منزل براند ٭ تا که زر را در نظر آبی نماند) اول رسوللر التونك باشی اوزره قرق منزله دك سوردی تاکم التونك نظرلرنده آب واطافتی قالمدی ﴿ مثنوی ﴾ بارها کفتند زر را وابریم ٭ سوی مخزن ما چه بیکار اندریم) بری برلرینه نیجه کره دیدیلر التونی کیرو ایلتمه لم مخزن جانبنه بزنه جنك وجدالده یز یعنی بزنه سببدن بری برمزه مخالفت ومخاصمت ایلرز همان اولی اولان اولدر که بو خصوصده بری برمزه اولان مجادله ومخاصمتی ترك ایلیه لم و بو التونلری کیرو دوندروب مخزنه تسلیم قیلوب حقیقت حالی بلقیسه سویلیلم دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ عرصهٔ کش خاك زرده دهیست ٭ زر بهدیه بردن آنجا ابلهیست) زیرا بر عرصه که انك خاکی زرده دهی در یعنی خالص وصافی التوندر التونی اول یره هدیه ایلتمك ابلهلکدر ﴿ مثنوی ﴾ ای ببرده عقل هدیه تا اله ٭ عقل آنجا کمترست از خاك راه) ای عقلی جناب اله هدیه ایلتمش کسه وانك ذکا ولطافتنه مغرور اولوب درگاه الهیده انك قدر وقیمتی وار زعم ایلیین نادان عقل اول مرتبه ده خاك راهدن کمتردر زنهار اکا مغرور اولمه وانی برشیء زعم قیلمه ﴿ مثنوی ﴾ چون کساد هدیه آنجا شد بدید ٭ شرمساری شان همه واپس کشید) چونکم انلرك

ایلدیکی هدیه نك كسادی اول محلده انلره ظاهر اولدی شرمسارلك انلری
کیرویه چکدی ونظرلرنده کندی هدیه لرینك بی قدر وبی اعتبار اولمسی انلری
بلقیس طرفنه متوجه ومنصرف ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ باز کفتندار کساد واررو
ا * چیست برمابنده فرمانیم ما) کیرو بری برلرینه دیدیلر اکرهدیه‌مز کسادد
ر واکر رواجدر بزم اوزریمزه ندر بزبنده فرمانز یعنی بیورق قولیز بزه لازم اولان
امره امتثالدر دیدیلر بومعنی اررهٔ مهمله ایله اولدیغی اوزره در سروری مرحوم
بونی اختیار ایلمشدر اما شمعی مرحوم اززاء معجمه ایله کرکدرکه معنی بویله اوله
کیرو اول رسوللر بری برینه ایتدیلر بوکتوردیکمز هدیه‌نك كسادندن ورواجندن
بزم اوزریمزه نه واردر بز امر وفرمانك بنده سییز دیمشدر فی الحقیقه بودخی
معنادر اما اکثر نسخه لرده راء مهمله ایله واقع اولمشدر مع هذا شمعی مرحوم
اولکی معنایی قبول ایتمیوب سروری افندی یه دخل قیلمشدر ولیکن اصلا
تعریض یرنده دکلدر شمعی مرحومك سروری افندی یه اکثر مواضعده ایلدیکی
دخل بوقبیلدن اولمشدر اکرچه بعض موضعده اصابت قیلمشدر و بومقوله شیلر
فی جزئیدر تعریضه محل ولایق دکلدر ولکن اکثر ساده دل بونك تعریضی
یرنده زعم ایلیوب کلامیله تمسك ایلمشلردر کرکدرکه تقلیددن حذر اولنوب
تمییز قیلنه ﴿ مثنوی ﴾ کرزر وکرخاك مارا برد نیست * امر فرمانده
بجای اورد نیست) بوهدیه اکر زر وکر خاك بزه محل مأموره آنی ایلتمك لازم
وواجبدر فرمانده‌نك امرنی یعنی حاکمك بیوروغنی یرینه کتورمك کرکدر
واولوالامرك فرمانی محلنه یتورمك لازمدر دیدیلر فرمانده حاکم معناسنه‌در
﴿ مثنوی ﴾ کربفرمایند که کین واپس برید * هم بفرمان تحفه را باز
آورید) بونلر بری برینه ایتدیلر اکربعد ایصال الهدیه الی حضور سلیمان
بیوره لرکه کیرو ایلتك و بلقیسه انی ایصال ایدك هم فرمان سلیمانی ایله تحفه‌یی کیرو
کتورك و بلقیس جانبنه یتورك والحاصل بونلر تردد وتوقفدنصکره هزار شرم
وخجالتله حضور سلیمانه کلدیلر واول تحف وهدایایی انك جانبنه عرضه قیلدیلر
﴿ مثنوی ﴾ خندش آمد چون سلیمان آن بدید * کز شما من کی طلب کردم
ثرید) چونکم سلیمان علیه السلام انی کوردی اکا خنده کلدی وکوادی وانلره
بوکونه تکلم قیلدی که بن سزدن قچن ثرید طلب ایلدم یعنی بوسزك کتوردیککز
تحف وهدایا حق سبحانه وتعالینك بکا اعطا ایلدیکی حکمت وسلطنته نسبتله
ثرید کبی قلیل النفع وادنی شیدر بن سزدن بومقوله شیٔ طلب ایلدمکه سز بکا
بوکونه زخارف دنیا ایله ومال فنا ایله مددمی ایلر ومعاونتمی قیلورسز پس حق
تعالینك بکا اعطا ایلدیکی خیرلودر سزك عطا ایلدیککزدن بلکه هدیه کزله سز

فرحناك اولورسز دیدی کما قال الله تعالی فی سورة النمل حاکیا عنه (فلما جاء سلیمان
قال اتمدوننی بمال فما آتانی الله خیر مما آتیکم بل انتم بهدیتکم تفرحون) قال البیضاوی
لانکم لاتعلمون الا ظاهرا من الحیاة الدنیا فتفرحون لما یهدی الیکم حبا لزیادة او الیکم
او بما یهدونه افتخارا علی امثالکم ﴿ مثنوی ﴾ من نمی کویم مرا هدیه
دهید * بلکه کفتم لایق هدیه شوید) حضرت سلیمان انلره ایتدی بن دیمزم سزه که
بکا هدیه ویرك بلکه دیدم لایق هدیه اولکز ومکتوبده تحریر ایلدم بکا مؤمن ومسلم
اولدیغکز حالده کلکز نته کم سلیمان علیه السلام مقدما بلقیسه هدهد ایله بوکونه
مکتوب ارسال ایلمش ایدی (انه من سلیمان وانه بسم الله الرحمن الرحیم ان لا تعلوا
علی وأتونی مسلمین) و بومکتوبك مفصلا تحقیق و بیانی ایکنجی جلدده تعظیم
سلیمان در دل بلقیس سرخنده مرور ایلمشدر ولایق هدیه اولکز دیمك
* وأتونی مسلمین * دیمکدن منفهم اولور زیرا بنم اوزریمه کبر ونخوت قیلمغی
ترك ایلیکز و بکا مؤمن ومنقاد اولدوغکز حالده کلکز تاانك مقابله سنده هدیه
وعطایه لایق ومستحق اوله سز دیمکی موهم ومعلم اولور واول هدیه‌نك نه کونه
هدیه ایدیکنی بوبیت شریف تفسیر قیلور ﴿ مثنوی ﴾ که مرا از غیب نادر
هدیهاست * که بشر ان رانیا رد نیز خواست) که بنم ایچون عالم غیبدن
عجیب وغریب هدیه‌لر واردر که اول ایمان واسلام مقابله سنده حضرت حقدن
عطا اولنان عطیات الهیه وواردات ربانیه وفیوضات سبحانیه درکه انی بشر
طلب ایلمکه قادر اولمز وآدمی مجرد قوهٔ عقلیه وفکریه سیله بوله مز کرکدرکه
بوکونه هدیه‌لره لایق ومستحق اولمقدن اوتری بکا متابعت قیله سز وخدا پرست
اوله سز ﴿ مثنوی ﴾ می پرستید اختری کوزر کند * روبا آوارید کو
اختر کند) اما سزای قوم برکوکبه طپارسز که اومعدنده زرایلر یوزی اول
خالق بیچونه کتورك که اول الله اختر خلق ایلر وانك وجودنده شول خاصیتی
خلق ایلر که اول خاصیت واسطه سیله کانلرده سیم وزر ایجاد ایلر ﴿ مثنوی ﴾
می پرستید آفتاب چرخ را * خوار کرده جان عالی نرخ را) ای قوم سز چرخك
آفتابنه طپارسز عالی نرخ و بلند قدر اولان جانی خوار ایلمش سز جان انسانی
خود فی الحقیقه آفتاب چرخدن اشرف ومکرمدر پس سز نیچون کندیکزك
قدر ومرتبه سنی بیلمیوب خدمتکار یکز اولان شیئه پرستش ایلرسز ﴿ مثنوی ﴾
آفتاب از امر حق طباخ ماست * ابلهی باشد که کویم او خداست) بز که زمرهٔ
انسانز آفتاب حق تعالینك امرندن بزم طباخمزدر یعنی بزم خاملریمزی پشریجی
وانسانه خدمت ایدیجی برشیدر ابله‌لك اولور که او خدادر دیه وزوا کا عبادت
ایلیه وز ﴿ مثنوی ﴾ آفتابت کر بکیرد چون کنی * آن سیاهی زو توچون

بیرون کنی) سنك آفتابکی خدای تعالی اکر طوتر سه یعنی کسوفه راغوب بی نور
ایدرسه نیجه ایلرسن آفتابده تا خطاب ایچوندر خطاب بلقیسك رسولنه در
واضافت بنم معبودم دیوب اکا عبادت ایلدیکی ملابسه ایله در اول سیاهلغی
اندن سن نیجه طشره ایلرسك وانی اول ظلمتدن نه کونه خلاص قیلرسن
﴿ مثنوی ﴾ نی بدرکاه خدا آری صداع * که سیاهی را ببرواده شعاع)
ای رسول بلقیس وقت کسوفده خدای تعالینك درکاهنه صداع کتورمزمیسن
استفهام تقریر ایچوندر یعنی صداع کتورسن صداع باش اغریسنه دیرلر
بوراده تضرع وابتهالدن استعاره در لکن بولفظی ایراد ایلمرنده برقاچ نکته
واردر اولا انلرك شان الهیده اولان جهالتلرین ایهام ثانیا انلر حضرت حق
من حیث التنزیه فهم ایلمکه قادر اوله میوب بلکه عقللری انجق من حیث التشبیه
فهم ایلمکه قادر اولدقلرنی اشعار ایلر نحن معاشر الانبیاء امرنا ان نکلم الناس
علی قدر عقولهم حدیثنك مصداقنجه انبیا هرکسه عقلی یتدیکی یردن بسط
کلام ایلرلر وانلره فهم ایلمسی مقداری سوز سویلرلر چونکم انلرك ادراکی
محسوسانه مقید ومنحصر اولمش ومحسوسات ومعقولاتك وراسندن بی بهره قالمش
ایدی نتهکم آفتاب پرست اولدقلری محسوسات ومعقولاتك وراسندن جاهل
وغافل اولدقلرینه دلالت ایلر پس اکر حضرت سلیمان علیه السلام بونلره جناب
حق تنزیه ایلمك طریقی اوزره سویلسه بونلر انی فهم ایلمیدی که انلرك اول مرتبه
استعدادلری یوق ایدی پس حضرت حق برلمکه تشبیه ایدوب حین مضایقه
وبلاده انك درکاهنه خلق کلوب یردن بوظلمتی ازاله ایله دیو ناله وفریاد ایلمریله
اکا صداع ویروب بی حضور ایلمرینه برسبیل کنایه تمثیل قیلمش اولور خلاصهٔ
کلام سلیمن علیه السلام بونلره ایتدی معبودکز اولان شمسی خدای تعالی قبض
ایدوب کسوف ویرسه اول حینده درکاه حقه فریاد وفغان قیلزمیسز مقرردرکه
فریاد وفغان ایلرسز بویله دیو که ای خالق ارض وسما سیاهلغی قطع ایله وباخود
کیدر واکا شعاع ویر اکر سؤال اولنورسه که بونلر حین کسوفده درکاه خدایه
تضرع ایلملری حضرت خدانك وجودنه وخالقیتنه اقرار ایلملردن اولمش اولورلر
پس نیچون آفتابه پرستش قیلورلر جواب اولدرکه اکر آتش پرست واکر بت پرست
واکر آفتاب پرست (ولئن سألتهم من خلق السموات والارض لیقولن الله) آیت کریمه سنك
فحواسنجه بونلرك عقلاسی وجود خالقه اقرار ایدرلر لیکن یا معبودلرینی اکا شریك
ویا شفیع زعم ایدرلر بو بیتدن منفهم اولان اولدرکه بونلر دخی حضرت خدانك
خالقیتنه مقر اوله لر ولکن شمسی اکا شریك ویا شفیع زعم ایلیوب انکیچون اکا
سجده وعبادت قیله لر ﴿ مثنوی ﴾ کر کشندت نیم شب خورشید کو *

تابنالی باامان خواهی ازو) ای غافل اکر سنی نصف اللیل ده اولدوره لر یعنی
اولدرمکه قصد ایلسه لر خورشیدقنی تا اکا ناله ایلیه سك ویاخود اندن امان
دیلیه سن معبود اولدر که آفل وزائل اولمیه وعاقل اولدرکه دائم باقی اولان
معبود بالحقدن غیری یه عبادت قیلمیه سن ﴿ مثنوی ﴾ حادثات اغلب بشب
واقع شود * وآن زمان معبود تو غایب بود) حادثات اکثر کیجه ده واقع اولور
واول زمان سنك معبودك غائب وغارب اولور پس کیجه ایله باشکه برحال کلسه
سندن غائب وبعید اولان معبودکی نه یرده بولورسن واکا حالك نیجه اعلام
قیلورسن معبود اولدرکه سندن برآن غائب اولمیه وسنك جمیع احوالك اندن
مستور قلمیه وسنی حوادثدن حفظ قیله وبلالری دفعه قادر اوله ﴿ مثنوی ﴾
سوی حق کر راستانه خم شوی * وارهی ازاختران محرم شوی) حق تعالی
حضرتلرینك جانبنه اکر راستانه واکر صادقانه خم اوله سن اخترلردن وانلره
پرستش ایلمکدن خلاص اولوب حضرت حقه محرم اولورسن (وهو معکم اینما کنتم)
سرینی بولورسن وانك سکا حبل وریدکدن اقرب اولدیغنی حق الیقین بیلورسن
ومشاهده قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ چون شوی محرم کشایم باتو لب *
تابینی آفتابی نیم شب) چونکم محرم اوله سن سکا لب اچارم واسرار وعلوم
دررلرین صچارم حتی نصف اللیل ده برآفتاب کورسن وانك انوارینه نظر ارکورسن
آفتابدن مراد آفتاب حقیقتدر ونیم شبدن مراد شب تاریك عالم طبیعتدر نیم
شبده ظلمت زیاده وقوی اولدیغی ملابسه ایله طبیعت عالمندن استعاره اولنمشدرکه
مرتبهٔ طبیعت دخی نیم شبه مشابه ظلمانی در پس تقدیر کلام اکر سن حضرت
آفتاب حقیقتنك کلامنی واسرارنی فهم ایلمکه محرم وقابل اوله سن سکا انك
اسرارین سویلرم وکشف راز ایلرم تاکم بو ظلمت بشریت وشب عالم طبیعتده
برآفتاب حقیقت کورسن که انك جمال باکمالی جانلره نور ودللره حیات وسرور
ویریجیدر وظلمات کفرده قالملری ایمان واسلام روشنالغنه ایرکوریجیدر
﴿ مثنوی ﴾ جز روان پاك اورا شرق نی * در طلوعش روز وشب را فرق نی)
روان پاکدن غیری اکا مشرق ومطلع یوقدر روان پاکدن مراد انسان وانسانك
جانیدرکه مطلع آفتاب حقیقی اولمشدر انك طلوعنده روز وشبك فرقی یوقدر
زیرا انك طلوعندن مراد تجلیدر وتجلی حضرت حقه روز وشب برابردرکه اول
بروقته مقید ومرهون دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ روز آن باشد که او شارق شود *
شب نماند شب چو او بارق شود) روز فی الحقیقه اولدرکه اول آفتاب شارق
وطالع اوله کیجه قالمز کیجه ده چونکم اول آفتاب حقیقی برق اوریجی اوله بودخی
وجه درکیجه کیجه قالمز چونکه او بارق اوله بلکه کیجه عین روز بافروز کبی

روشن ومنور اولور دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ چون نماید ذره پیش آفتاب ❊ همچنان باشد آفتاب اندر لباب) مثلا ذرهٔ ناچیز آفتاب عالم تابك قتنده نیجه كوربنورسه آفتاب صوری لباب بحره انجلیندر لباب لبك جمیدر بونده لبابدن مراد انبیا واولیانك ورثلری اوللر اولق مناسبدر اكرچه مضاف مقدر اولمق اوزره حضرت حق دخی مراد اولسه قابلدر اولكی وجه اوزره معنی بو آفتابك اوكنده ذره نیجه حقیر وناچیز كوربنورسه بوآفتاب عالمتاب لبابه نسبت یعنی انبیا واولیا قتلرنده همچناندر ویاخود معنی ذولباب اولان خدای تعالینك قتنده ذره كبی حقیردر دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ آفتابی را كه رخشان میشود ❊ دیده پیشش كند ویران میشود) شول برآفتاب كه رخشان اولور وعالمی منور وروشن قیلاور دیده اول آفتابك قتنده كند یعنی خیره وحیران اولور ❊ مثنوی ❊ همچو ذره بینش درنور عرش ❊ پیش نور بی حد موفور عرش) انی ذره كبی كوررسن نور عرشده عرشك حدسز موفور اولان نوری قتنده ❊ مثنوی ❊ خوار ومسكین بینی اورا بیقرار ❊ دیده را قوت شده از كردكار) خوار ومسكین وبی قرار كوررسن اول آفتابی حضرت كردكاردن دیدهیه قوت اولمش اولدقده یعنی جناب الهیدن بصر بصرتك قوت بولدقده اول آفتاب عالمتابی خوار وحقیر وبی قرار برشئ كوررسن ❊ مثنوی ❊ كیمیایی كه ازیك ماثری ❊ بردخان افتاد كشت آن اختری) بركیمیاكر كه اندن براثر دخان اوزره دوشدی اول بركوكب اولدی ماثر مصدر میمیدر بمعنی اثر وكیمیایی كیمیاكر معناسنهدر وتوضیح معنی اولدركه حق تبارك وتعالی قبل خلق السموات والارض برجوهر یاراتدی اول جوهره نظر جلاله نظر ایلدی درحال اول جوهر اریوب صو اولدی وجوش وخروش قیلاوب بخار ودخان ظاهر اولدی انك دخانندن سما وتی وآفتاب وماهتابی وسائر سیاراتی خلق ایلدی پس اول حقیقت كیمیاكرینك براثری دخان اوزره واقع اولوب بركوكب منیر اولدیكه اندن مراد شمسدر ❊ مثنوی ❊ نادرا اكسیر یكه ازو پرتیم تاب ❊ برظلامی زد بكردش آفتاب) عجب براكسیر یدركه اندن نیم پرتو برظلام اوزره اوردی وانی آفتاب قیلدی یعنی حق تعالی برعجب اكسیر كردركه اندن یارم تاب یعنی ادنی تجلی ظلام عدم اوزره واقع اولدی وانی آفتاب عالمتاب قیلدی دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ بوالعجب میناكری كزیك عمل ❊ بست چندین خاصیت رابرزحل) زیاده عجب برمیناكردركه برعملدن بوقدر خاصیتی زحل یلدزنه بغلدی وانی نیجه خواص وآثار صاحبی ایلدی ❊ مثنوی ❊ باقی اخترها وجوهرهای جان ❊ هم برین مقیاس ای طالب بدان) باقی اخترلری وسائر جان كوهرلرنی هم بوقیاس اوزره ای طالب بیل یعنی

زحله ویردیكی خاصیتلر كبی باقی یلدزلره دخی نیجه خاصیتلر ویرمشدر كذلك جان كوهرلرینه دخی اختران صوری كبی خواص كثیره عطا قیلمشدر بونلری دخی اول ظاهرده اولان اخترلره قیاس قیل ❊ مثنوی ❊ دیدهٔ حسی زبون آفتاب ❊ دیدهٔ ربانیٔ جوو بیاب) حسه منسوب اولان دیدهٔ ظاهر آفتابك زبونیدركه آفتاب صورینك شعشعهسنه بوظاهر كوزی طاقت كتوره من زیرا آفتاب اكا غالبدر برربانی كوزی طلب ایله وبول دیدهٔ ربانیدن مراد نور حقله منور اولان بصیرت كوزیدر وانی طلب ایلمك بردیدهٔ ربانی صاحبی كاملی بولهدن واكا خدمت قیلهدن واندن تحصیل علم وكمال ایلمكله بصیرتكی منور قیلمقدن عبارتدر پس لازمدر طالب حق اول دیدهٔ ربانی یی طالب اوله وبوله ❊ مثنوی ❊ تازبون كردد بپیش ان نظر ❊ شعشعات آفتاب باشرر) تاكه زبون اوله اول نظرك اوكنده شررلو آفتابك شعشعهلری یعنی بوآفتاب باشررك شعاعلری اول نظره نسبت زبون ومغلوبدر اكر بوآفتابك زبون وسائر اشیانك دخی حقیر ودون اولمسنی كورمك استرسك اول نظر ربانی یی اله كتور تاحقیقت حاله واقف اولهسن ❊ مثنوی ❊ كان نظر نوری وان ناری بود ❊ ناربیش نور بس تاری بود) زیرا اول نظر ربانی نوریدر واول آفتاب ویاخود آفتابك شعشعهلری ناریدر نار نورك قتنده زیاده تاریكدر وحقیردر بومناسبتله شیخ عبدالله مغربی حضرتلرینك حكایهسنه شروع ایدوب بیوررلر

❊ كرامات ونور شیخ عبدالله المغربی قدس الله روحه ❊

❊ مثنوی ❊ كفت عبدالله شیخ مغربی ❊ شصت سال ازشب ندیدم من شبی) مغربه منسوب اولان شیخ عبدالله كندی حالنی حكایه ایلیوب دیدی التمش یلدن برگیجهدن بر گیجه كورمدم ❊ مثنوی ❊ من ندیدم ظلمتی درشصت سال ❊ نی بروز ونی بشب نی زاعتلال) بن التمش یل برظلمت كورمدم نه كوندزده ونه كیجهده نه اعتلال ومرض جهتندن یعنی وجها من الوجوه تاریكلك جهتندن برشئ كورمدم التمش سنهده دیدی نته كم نفحات الانسده مولانا جامی شیخ الاسلامدن نقل ایلیوب دیر شیخ الاسلام كفت عبدالله مغربی هركز تاریكی ندیده بود انجاكه خلق راتاریكی بودی ویراروشنی بودی ❊ مثنوی ❊ صوفیان كفتند صدق قال او ❊ شب همی رفتیم دردنبال او) صوفیلرانك صدق مقالنی دیدیلر وحقیقت حالی بوبله نقل ایلدیلركه كیجه شیخ اردنجه كیدردك ❊ مثنوی ❊ در بیابانهای پرازخار وكو ❊ اوچوماه بدر ماراپیش رو) خاردن وچقوردن پربیابانلرده اول شیخ ماه بدر كبی بزه پیشوا وپیش رو ایدی وانك ضیاسیله یوللری

كوروب كيدردك ﴿مثنوى﴾ روى پس ناكرده مى كفتى بشب * هين كو
آمد ميل كن در سوى چپ) كيجه بوزنى اردنه ايلماش ايكن ديردى اكا اول
چقور كادى صول طرفه ميل ايله ﴿مثنوى﴾ باز كفتى بعد يكدم سوى
راست * ميل كن زيرا كه خارى پش ماست) كيرو بردمدن و برزماندنصكره
ديردى صاغ جانبكه ميل ايله يعنى اول طرفه كيديكز زيرا بزم اوكومزده بر خار
واردر ﴿مثنوى﴾ روز كشتى باش راماپاى بوس * كشته و پايش چو پاهاى
عروس) كوندز اولوردى انك اياغنى بز پاى بوس اولمش ايدك وانك اياغى عروس
اياقلرى كبى لطيف وتازه ايدى يعنى مريدلردر كه صباح اوليدى بزانك اياغنى
او بوجى اولوردق انك اياغنى برمرتبه لطيف وتازه بولوردق كه ﴿مثنوى﴾ نى
زخاك ونى زكل روى اثر * نه ازخراش خارو آسيب حجر) نه خاكدن ونه كلدن
شيخك اياقلرى اوزره اثر وارايدى ونه خارك خراش وزخمندن ونه حجرك آسيب
وضربندن انك اياقلرى اوزره اثر وارايدى ﴿مثنوى﴾ مغربى رامشرقى كرده
خداى * كرده مغرب راچو مشرق نورزاى) خداى تعالى مغربى اولان شيخى
برمشرق كبى نور طوغوريجى ايلمش يعنى حق تعالى حضرتى مغربه منسوب
اولان شيخ عبداللهى كندى انوار ذات وصفاتنه محل طلوع قيلمش وانك مغرب
جهتنى نور ظاهر ايديجى مشرق ايلمش برمرتبه لطافت ويرمش كه نور باطنى
محسوس اولمش وظهوره كلمش تا ظلمت محسوسه بى ازاله قيلمش ﴿مثنوى﴾
نور اين شمس شموسى فارسست * روز خاص وعام را او حارسست) بوشموسه
منسوب اولان شمسك نورى فارسدر خاص وعامك روزنى اول نورى حافظ
وحارسدر شموس شنك فتحيله سركش وحرون وتكبر معناسنه دخى كلور نته كم
فرس شموس ديرلر يعنى برفرس سركش وحرون اولسه ورجل شموس ديرلر يعنى
بركمسنك خلقتى قوى اولوب سركش ومتكبر اولسه پس تقدير كلام اولدركه
بو كردنكشلكه وتكبرلكه وعالى قدرلكه منسوب اولان شمس فلك ولايتك نورى
ميدان عشق ومحبتده فارسدر وعوام وخواصك ايامنى اول كاملك نورى حارسدر
كه جميع ناس انك نورانيتيله آسوده اولورلر وزندكى قيلورلر مرتبهٔ قطبيته ايرن
صاحب سعادتلرك فى الحقيقه مرتبه سى بودركه خواص وعوامى حارس اوله بلكه
جميع اشيايى حفظ قيله وهرشئ انك ظل حمايتنده آسوده اوله ﴿مثنوى﴾
چون نباشد حارس آن نور مجيد * كه هزاران آفتاب آرد بديد) اول نور مجيد
نيچون حارس اولميه ونه وجهله خواص وعوامك روزنى حفظ وحمايت قيليه كه
هزاران آفتابى ظهوره كتورر وقادردركه نيجه ظلمانى شيئى نورانى ايدوب عالمى
ضيا كسترايلر زيرا نور مجيددن مراد ولئ كاملك وجودنده ظهور ايلين نور الهيدركه

اكا هيچ بر شئ محال دكلدر ﴿مثنوى﴾ تو بنور او همى رو در امان * درميان
اژدها وكژدمان) اى سالك سن اول شيخ كاملك نوريله اژدرها وعقربلر
ميانده امانده كت وراه حقده خس وخار معنويدن پاى روحك سالم اولديغى
حالده سيرايت چونكم اول ولى كاملك نورى سكا دليل اوله نفس وشيطانك
كژدملرندن وخطا وعصيان مارده لرندن امين اولورسن وصحت وسلامتله طريق
حقده سلوك قيلورسن تو بنور او ديديكلرندن مراد اكرچه ظاهرا شيخ عبدالله
مغربى يه راجع اولور اما اصل مراد هر مرتبهٔ كماله ايرن ونور حقه مظهر اولان
ولى اولور واوليانك من حيث الحقيقه نفس واحد حكمنده كمال اتحادله متحد
اولدقلرنى اشعار قيلور پس سنكه اى سالك راه الهى كندى عصركده اولان
برشيخ كامله متابعت قيله سن همان سلفده مرور ايلين جميع اوليايه متابعت قيلمش
كبى اولورسن اكر شيخ عبدالله مغربى اولسون واكر غيرسى اولسون پس بو بيتده
اولان تو خطابى هر عصرده اولان سالكه اولور واو ضميرى هر دورده اولان ولى
كامله رجوع قيلور ﴿مثنوى﴾ پيش پيشت ميرود آن نور پاك * ميكند
هر رهزنى را چاك چاك) اول نور پاك اى سالك سنك اوككده ايلرو كيدر هر بر
رهزنى چاك چاك ايدر يعنى اول شيخ كاملك نور پاكى طريق الهيده سكا بدرقه
اولوب دليل اولور وقاطعان طريقت اولان نفس شيطانى ومكارى وغدار اولان
انسانى دفع ايليوب سنى انلرك شر وشورندن سالم قيلور كركدركه بى قلاوز بو يوله
كتميه سن و بى نور مرشدك وتنها سير ايتميه سن تا فضاحت اخرويه مبتلا
اوليه سن ﴿مثنوى﴾ يوم لا يخزى النبى راست دان * نور يسعى بين ايديهم بخوان)
سورهٔ تحريمده اولان آيته اشارتدركه بيوررلر (يوم لا يخزى الله النبى) يوم قيامتده
الله تعالى پيغمبرنى خجل ورسواى قيلمز (والذين آمنوا معه) معطوفدر نبى اوزره
دخى انلريده خجل ايتمزكه ايمان كتوردبلر اكا وياخود والذين مبتدا اولوب بو جمله
اكا خبر اوله (نورهم يسعى بين ايديهم وبايمانهم) يعنى بو مؤمنلرك نورى سعى ايليه
اوكلرنده وصاغ يانلرنده صراط اوزرنده (يقولون) چونكم منافقلرك نورنى منطفى
اولمش كوره لر ديه لركه (ربنا) اى بزم پروردكاريمز (اتمم لنا نورنا) اتمام ايله بزم نورمزى
ياخود بو دعايى تقربا ديه لر وياهر كسك نورى بحسب الاعمال اولديغندن دخى
زياده طلب ايتمش اوله لر (فاغفر لنا) بزه مغفرت ايدوب خطايامزى عفو ايله (انك على
كل شئ قدير) تحقيقا سن جميع اشيايه قادرسن مغفرت اوزار واتمام انوار قبضهٔ
اقتداركده در معناى بيت يوم قيامتده الله تعالى پيغمبرنى رسواى ايلمز بو آيتى
راست ودرست بيل نور بونلرك اوكنده سعى ايلر بيورديغى كلامى اوقو ومعناسنه
مطلع اولوب زمانكده اولان وارث نبى يه مخالفت وعدم متابعت ايتمكى قو

(مثنوی ﴾ کرچه کرددر قیامت آن فزون * از خدا اینجا بخواهید آزمون)
اکرچه روز قیامتده اونور فزون اولور وکمالیله ظهور قیلور لیکن خدای تعالی دن
بودنیاده اول نوری تجربه وامتحان ایتمك استه‌سن یعنی الله تعالی دن انك
مشاهده‌سنی حالا بودنیاده طلب ایلك ناکم سزك بصر بصیرتکزه انی ای سالکلر
کوستره بودنیاده اولان طریق مستقیم آخرنده اولان صراطك نمونه‌سی در نته‌کم
جونکم بودنیاده شیخ کاملك نور هدایتیله طریق حقده مستقیم وسالم کیده‌سن
آخرنده دخی صراط اوزره مستقیم و سالم کیدر سن واکر بصر بصیرتك نور
معرفت و یقینله منور اولوب کشاده اولورسه انی بو دنیاده مشاهده ایدرسن
(مثنوی ﴾ کوبخشدهم بمغ وهم بماغ * نورجان والله اعلم بالبلاغ) زیرا
اول خداهم میغه وهم ماغه نور جان بخش ایلر والله بلاغه اعلمدر میغ سحابه
دیرلر وماغ ظلمته دیرلر بونده مراد سحاب بشریت وظلمت طبیعتدر نته کم
ابر وظلمت نوری ستر ایلر طبیعت بشریه دخی نور جانی وضیاء رحمانی پوشیده
قیلر بلاغ مطلوبه موصل اولان دلالته دینور یعنی اول الله هم سحاب طبیعته
وهم سحاب ظلمت بشریته نور جان اعطا ایلر وانلری ذوات نیره کبی منور وتابان
ایلر الله تعالی دلالت موصلیه به اعلمدر

﴿ باز کرد انیدن سلیمان علیه السلام رسولان بلقیس ﴾
﴿ رابا آن هدیه‌ها که بازاورده بودند بسوی بلقیس ﴾

(مثنوی ﴾ باز کردید ای رسولان خجل * زرشمارا دل بمن آرید دل)
حضرت سلیمان علیه السلام بلقیسك رسوللرینه دیدی ای هدیه‌لردن خجل
وشرمنده اولان رسوللر بلقیس جانبنه کیرودونك نته‌کم حق تعالی سورهٔ نملده
اندن حکایه بیورر (ارجع الیهم فلنأتینهم بجنود لاقبل لهم بها ولنخرجنهم
منها اذلة وهم صاغرون) یعنی ای رسول بلقیس سن بلقیسه وانك قومی
جانبنه رجوع ایله اکر ایمانه کلمزلرسه واطاعت قیلمزلرسه پس بز انلره البته برعسکرله
کاورز انلرك اول جنوده مقاومت ایلمکه طاقتلری یوقدر و بز انلری البته اخراج
ایلرز سبا مملکتندن ذلیل اولدقلری وخوار وحقیر اولدقلری حالده ای رسوللر
آلتون سزك اولسون دل کتورکز بکا دل یعنی ای رسوللر آلتون سزك ایچون بکا
قلب سلیم کتورك وکندیکزی ایمان واسلام مرتبه‌سنه یتورك دیدی
(مثنوی ﴾ این زرمن برسرآن زرنهید * کوری تن فرج استر را دهید)
بو بنم چل فرسخ راهده بسط اولنمش آلتونمی اول سزك زریکز اوزرینه قوك
واکا ضم ایلك تنك کورلکنه یعنی زر پرست اولان اهل تنك کورلکنه استرك

فرجنه قویکز نته‌کم دیشی قاترك فرجنه مالدار اولان اغنیا زرین قفل ایدرلر
پس زر پرست اولان اهل تنه معنی یورغم وتحقیر وتوبیخ اولور کأن دیمك اولورکه
ای سیم وزرك محبتی محل ایمان اولان خزینهٔ قلبنه قویان اهل تن کورکه بز انی
ولد الزنا وناجنس اولان حیوانك فرجنه قودق پس بیلکه اول میل ومحبته
لایق دکلدر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ فرج استر لایق حلقهٔ زرست * زر عاشق
روی زرد اصفرست) استرك فرجی آلتون حلقه‌نك لایقیدر عاشق خدا اولانك زری
زرد واصفر اولان یوزیدر بعض نسخه ده زرده اصفر ماینده واو واقع اولمشدر
وبعضیسنده بی واو واقع اولمشدر وبعضیسنده دخی زرد یرینه روی زر واقع اولمشدر
اکر واوسز اولورسه معنا عاشقك زری صاری واصفر یوزدر دیمك اولور بو تقدیر اوزره
اصفر زردی تأکید اولور واکر واو ایله اولورسه عطف تفسیر دینور واکثر نسخه
روی زر اصفر واقع اولدیسه معنی عاشقك روی زر اصفر کبی یوزیدر دیمك اولور
(مثنوی ﴾ که نظرکاه خدا وندست آن * کز نظر انداز خورشیدست کان)
زیرا که حضرت خدانك نظرکاهیدر عاشقك اول روی زردی اماکه کان
خورشیدك نظر اندازلغندندر یعنی معدن زر آفتابك القای شعاع ایله سندن
وتربیه‌سندن حاصلدر ﴿ مثنوی ﴾ کونظرکاه شعاع آفتاب * کونظرکاه
خداوند لباب) قنی آفتابك شعاعنك نظرکاهی قنی خداوند لبابك نظرکاهی
یعنی حضرت حق که مالك الباب وحقایقدر قنده در اول پادشاه اعظمك محل
نظری که اول روی عاشقدر وقنده در شعاع آفتابك محل نظری که اومعدن زردر
اعلا بینهما مساوات ومقارنت اولمق احتمالی یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ از کرفت
من زجان اسپر کنید * کرچه اکنون هم کرفتار منید) بنم کرفتن واخذ
قیلمدن جانکزدن سپر ایلیکز یعنی جان ودلدن حذر ایلیکز وکندیکزی حفظ
وصیانت قیلیکز جان اسپر کنید جان کندیکزی حفظ وصیانت ایلیکز دیمکدن
کنایه اولور اکرچه شمدی هم بنم کرفتار واسیرم سز پس نه جهتدن کندینك
کرفتار اولدیغنه اشارت ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ مرغ فتنهٔ دانه بربامست
او * پرکشاده بستهٔ دامست او) مثلا دانه‌یه مفتون وفریفته اولان قوش
اکرچه طام اوزره در اوهنوز دخی دامه کرفتار اولمامشدر پرکشاده او بستهٔ دامدر
یعنی چونکم مفتون دانه اولمسی مقرر اولیجق باعتبار مایؤل الیه اول همان مقید
دام حکمنده در اکرچه اول حینده آزاده وپرکشاده ایسه ده اسیر دام اولمسی
متحقق اولور نته‌کم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ چون بدانه داد اودل را بجان *
ناکرفته مر در ابکرفته دان) چونکم اول مرغ جانله قلبنی دانه‌یه ویردی یعنی
بجان ودل دانه‌یه حریص اولدی وتوجه قیلدی طوتلمامش ایکن تحقق انی

طوتلمش بیل ❁ مثنوی ❁ آن نظرها که بدانه میکند * آن کره دان کو بپا رمی زند) اول نظریکه مرغ دانه جانبنه ایلرانی معنی کره بیلکه اول اباغنه اوررو کندوبی اول نظر واسطه سیله عاقبت دامه کرفتار قیلاور ❁ مثنوی ❁ دانه کوید کرتومید زدی نظر * من همی دزدم زتو صبر ومفر) دانه اول مرغه لسان حالله دیر اکرچه سن بندن ظاهرا نظرکی اوغورلرسن وعدم التفات ایلك شکلنده تمامی قپاورسن اما بن سندن ای مرغ حریص صبر وقراری اوغورلرم وسنی کندیمه اسیرایدوب آخر صید ایلرم مفر مصدر میمیدر فرار معناسنه ❁ مثنوی ❁ چون کشیدت آن نظر اندر پیم * پس بدانی کز تو من غافل نیم) چونکم اول نظرسنی بنم اردمجه چکه یعنی بکا مبتلا ایدوب سنی دام ضبطنه قید ایلیه پس بیلور سنکه بن سندن غافل دکلم یعنی شول زمانده که مرغی کندی نظری دانه جانبنه چکه کتوروب انك دامنه کرفتار ایلیه مرغ زیرك اوزمان بیلور که دانه اندن غافل دکل ایمش بلکه همان اول مرغك صیدیله مقید ایمش نته کم بو حکایه ده واقع اولان عطار کل خواردن غافل اولیوب نهانی اکا نظر قیلردی امااول کل خوارانك نهانی اولان نظرندن غافل ایدی

❁ قصهٔ عطاری که سنك ترازوی او کل سرشوی ❁
❁ بود و دزدیدن مشتری کل خوار ❁

بو سرخ شریف شول بر عطارك قصه سی بیاننده درکه انك ترازوسنك طاشی باش بویاجق کل ایدی دخی عطار شکر طارتدیغی زمانده کل یبجی مشتریلك اول کلدن دزدیده و پنهان اوغورلمسیدر یعنی اوغورلاین وکیزلوجه اول کلدن سرقه ایدوب یدیکیدر ❁ مثنوی ❁ پیش عطاری یکی کل خوار رفت * تاخرد ابلوج قند خاص وزفت) بر کل خوار بر عطارك اوکنه کتدی تا اول عطاردن خاص وزفت قندو شکر کله سنی صاتون اله اکثر نسخه ده خاصله زفتك مابیننده واو یوقدر بوتقدیر اوزره معنی تاکم لطیف خاص قندك کله سنی اله زفت بویله محلده لطیف واپو معناسنه استعمال اولنور بعض کسه لر طفولیت زماندن بری کل خوار اولمغه معتاد اولوب اندن فراغت ایده میوب اول حال اوزره قالمشدر واول مرضه مبتلا اولمشدر ❁ مثنوی ❁ پس بر عطار طرار دودل * موضع سنك ترازو بود کل) پس دودل اولان عطار طرارك قتنده طرار اکرچه شق جیب ایلین کسه یه دیرلر بونده مکار معناسنه استعمال اولنور ودودله حیله باز ومتردد معناسی ویریلور لکن بونده قلبی طرفنه متوجه وناظر اولدیغی اعتبار یله درکه هم کندی کارنه مشغول وهم انك پنهان کل اوغورلدیغنه واقف

وناظر ایدی یعنی دودل ومتردد طرار عطارك قتنده اولان ترازونك سنکی موضعنده کل ایدی یعنی انك ترازوسنك سنکی یرنده کل وار ایدی ❁ مثنوی ❁ کفت کل سنك ترازوی منست * کر ترا میل شکر بخرید نست) عطار کل خواره ایتدی بنم ترازومك طاشی کلدر اکر سکا بندن شکر المق میلی وار ایسه بو مصرعده اولان شرطك جزاسی قرینهٔ کلام اکا دلالت ایلدیکی جهتدن اعتمادا لفهم العالم محذوف اولمشدر وتقدیر کلام اکر سکا بندن شکر المق میلی وار ایسه صبر ایله تاکم اکا آهندن ویا سنکدن درهم تدارك ایلیم دیمك اولور ❁ مثنوی ❁ کفت هستم درمهم قند جو * سنك میزان هرچه خواهی باز کو) کل خوار عطاره ایتدی بر مهم حاجتده قند طلب ایدیجی اولدم میزانك طاشی هرنیجه استرسك اولسون دی یعنی بنم مقصودم شکردر بر مهم حاجت ایچون میزانك سنکی سن هرنیجه دیلرسك دی اویله اولسون کل بکا انك آهن وسنکدن اولمسی لازم دکلدر دیمکی ابهام ایلیوب عطاری عجله یه براقدی ❁ مثنوی ❁ کفت با خود پیش آنکه کل خورست * سنك چه بوکل نکوتر از زرست) کل خوار کندینده باطنا دیدی اول کسه نك اوکنده که کل خواردر سنك نه شیدر کل کازردن نکوتردر وشکردن الذوخوشتردر پس کندینك حالنی نوعروسیله وباخصوص دختر حلوایی اولمغله بشارت اولنان جوانك حالنه تمثیل ایدوب دیر وجائزدر که بو مثل موقعنده واقع اولان ابیات شریفه بی انك حقنده حضرت مولانا دیمش اوله ❁ مثنوی ❁ همچو آن دلاله که کفت ای پسر * نوعروسی یافتم همچون قمر) اول کل خوار چونکم ترازونك سنکنی کل کوردی وبو کفتار مسرت شعاری دخی اول عطاردن استماع قیلدی زیاده مسرور اولدی مثلا شول بر جوان کبی که اول دلاله اکا دیدی ای پسر سکا بریکی عروس بولدم کوزللکده قمر کبی یعنی یوزی قمر کبی بن بریکی کلین بولدم دیمك اولور بعض نسخه ده مصرع ثانی نوعروسی یافتم بس خوب وفر واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی مثلا اول دلاله کبی که ایتدی ای پسر سنك ایچون بریکی کلین بولدم زیاده خوب وفر یعنی رونق ولطافتی یرنده دیمك اولور دلاله کبی که ایتدی ای پسر دلاله بونده بر کسه یه تزویج ایچون عروس طالبی اولان خاتوندر ❁ مثنوی ❁ سخت زیبا لیك هم یك چیز هست * کان ستیره دختر حلوا کرست) اول نوعروس قتی زیاده لطیفدر ولیکن اول زیبالکدن ماعدا انده هم برشیء دخی واردرکه اول مستوره حلواجی قزیدر ❁ مثنوی ❁ کفت بهتر اینچنین خود کر بود * دختر او چرب وشیرین تر بود) اول جوان چونکم دلاله دن بو سوزی اشتدی اکا ایتدی ایو کدر اکرچه خود بویله اوله انك قزی یاغلورك وطا تلورك اولور یعنی حلواجی قزی دخی

طاتلو ونازك اولور ﴿ مثنوى ﴾ كرندارى سنك وسنكت از كلست ٭ اين به
وبه كل مر اميوه دلست) پس كل خوار عطاره ايتدى اى عطارا كرسن ترازو
طوتمز ايسك وسنك سنكك كلدن ايسه يعنى سنك ترازو موضعنده كل واقع
اوليسه بوايووايودر كل بكاميوهٔ دلدر وجانم اكاماٸلدر كل خوار بو كونه كفتارى
قلبندن سويلدى وعطاره قند ايچون تقاضا ايلدى چون عطار كل خوارك
عجله وتقاضاسنى كوردى ﴿ مثنوى ﴾ اندران كفهٔ ترازو زاعتداد ٭ او بجاى
سنك آن كل را نهاد) اول ترازونك كفه سى ايچره حاضر ومهيا اولاندن سنك
برينه اول عطار اول كل پاره بى قودى اعتداد حاضر ومهيا معناسنه در
﴿ مثنوى ﴾ پس براى كفهٔ ديكر بدست ٭ هم بقدر آن شكر رامى شكست)
پس ترازونك اول بر كفه سى ايچون اليله هم اول كل مقدارى شكر صنعغه باشلدى
﴿ مثنوى ﴾ چون نبودش تيشهٔ اودير ماند ٭ مشترى را منتظر انجانشاند)
چونكم اول عطارك تيشه سى يوق ايدى كيج قالدى يعنى شكر قوپرمغه كسرى
وآلتى اولمديغندن اكلندى ومشترى يى انده منتظر اوتورتدى وتوقف ايتدردى
﴿ مثنوى ﴾ رويش آن سو بود وكلخور ناشكفت ٭ كل ازو پوشيده دزديدن
كرفت) عطارك يوزى اول شكر جانبنه ايدى كل خور صبرسز وتوقفسز كلى
عطاردن پوشيده اوغورلق طوتدى يعنى عطاردن نهان اول ترازونك كفه سنده
موضوع اولان كلى اوغورليوب يمكه باشلدى ﴿ مثنوى ﴾ ترس ترسان كه
نبايدنا كهان ٭ چشم او برمن فتد از امتحان) كل خوار قورقه بويله ديو كه اولمیه كه
ناكهان اول عطارك كوزى بنم اوزريمه دوشه امتحان جهتندن بنى صنمق ايچون
بلكه اكلنوراوله ديو خوف ايليه رك آنى اوغورليوب يمكه باشلدى ﴿ مثنوى ﴾
ديد عطار آن وخود مشغول كرد ٭ كه فزونتر دزد هين اى روى زرد) عطارانى
كوردى وكندو يى مشغول ايتدى وتغافل وتعامى سمتنه كتدى او كل خوار
حقنده كندو به بويله ديو كه اى روى زرد آكاه اول افزونتر اوغورله روى زرد
خجل وشرمسار معناسنده استعمال اولنور وكل خوار اولنه دخى دينور بونده ايكى
معنى يله جمع اولمق ممكندر ﴿ مثنوى ﴾ كر بدزدى وزكل من مى برى ٭
روكه هم از پهلوى خود ميخورى) اكر بنم كلى اوغورليه سن وبنم كلمدن
ايلته سن واكل ايده سن يور بكه هم كندى يانكدن ييرسن مثلا غداى جسمانيه
اكل ايدن حيوان سيرتلر كبى كه هر نقدر غدا وحظ نفسانيه لره مشغول اولسه لر
لذت روحانيه جانبنه نقصان و پرسه لر كركدر كه دستكير اذواق معنيدن
اولقدر محروم قالسه لر كركدر كه والله اعلم ﴿ مثنوى ﴾ توهمى ترسى زمن
ليك ازخرى ٭ من همى ترسم كه تو كمتر خورى) اى كل خوار سن بندن

قورقرسن ليكن خرلككدن يعنى بنم كلى الوب يمكده بندن خوف ايلرسن ولكن
جاهلكدن خوف ايلرسن كه بكا اندن ضرر يوقدر كه بن المم چكم بن قورقرم كه
سن اندن كمتر يه سن زيرا هر نقدر اندن يسك سكا ضرر بكا فاٸده در ديدى
﴿ مثنوى ﴾ كرچه مشغولم چنان احمق نيم ٭ كه شكر افزون كشى توازنيم)
اكرچه مشغولم ليكن انجلين احمق دكلم كه سن شكرى افزون چكه سن بنم يانمدن
يعنى بنم قامشمدن شكرى زياده الهسن و بن غافل اولم او يله احمقلردن دكلم ديدى
﴿ مثنوى ﴾ چون ببينى تو شكر را زازمود ٭ پس بدانى احمق غافل كه
بود) چونكم امتحان وتجربه جهتندن شكرى سن كوره سن وانك مقدارنى بيله سن
پس بيلورسن احمق وغافل كيم ايدى بوجمله تعريض وتنبيه اولورشول كمسه لر
حقنده كه انلر شكر ذوق روحانى المق ايچون بر عطار بازار طريقت اولان مرشدن
قتنه كله لر واندن خريدار سكر معانى وذوق روحانى المغى ترك ايدوب فى المثل
كل مرتبه سنده اولان اكل وشربه مشغول اوله لر وسكر معانى خريدارلكنى
فراموش قيله لر خبرلرى يوقدر كه بو كنديلر بنه ضرردر ليكن احمقلقلرندن
انى حظ وفاٸده ايلدك قياس ايدرلر چونكم عطار بازار طريقت اولنلر بونلرك
كل پرست اولملرنى كوره لر وترك سكر معانى ايدوب اكل و شربه اشتغال
ايلدكلرينه نظرلر كوره لر تغافل وتعامى سمتنه كيدرلر وعنقريب بيله سن وروز امتحانده
آكاه اوله سن كه كيمه ضرر وخسران اواور و بو خصلتدن كيم محروم قالوردير لر چونكم
مثاسبله اكل وشربه مبتلا اولنلرك غبن ومضرتن عطار وكل خوارى تمثيل ايلك
طريقيله بيان بيوردقلرندنصكره بنه مقدم اولان بيانده بيوردقلرى كلمانه مناسب
كلام سويلمكه ومعانى نقل ايلمكه شروع ايدوب بيوردلر ﴿ مثنوى ﴾ مرغ
ازان دانه نظر خوش ميكند ٭ دانه هم از دور راهش بى زند) مرغ اول
دانه دن نظرنى خوش ايلر دانه هم ابراقدن انك يولنى اورر يعنى نفسنك حظنه
مفيد اولان قوش اول حظ نفسنه متعلق اولان دانه دن اكرچه نظرنى خوش ايلر
وانك مشاهده وتماشاسندن حظ الور وصفا بولور وليكن اول حظ نفسنه متعلق
اولان دانه ابراقدن انك يولنى اورر وآخر انى كنديه صيد ايدوب دامه كرفتار
قيلور ﴿ مثنوى ﴾ كر زناى چشم حظى مى برى ٭ نى كباب از پهلوى
خود مى خورى) اكرچه چشمك زناسندن بر حظ ايلتورسن يعنى خوب ومحبوب
اولنلره نظر ايلمكدن ذوق ولذت الورسن كندى يانكدن كباب بيرميسن
بومقرردر كه كندى يانكدن كباب يرسن زناى چشم محرماته حظ نفسله نظر
ايلمكدن عبارتدر چن برمؤمن (وقل للمؤمنين يغضوا من ابصارهم) نص
شريفيله عمل ايلسه ومحرماتدن غض بصر قيلسه ومحبوب ومحبوبه يه نظر ايلمكدن

حظ الـه هرنقدر بوصورت طرفندن حظ الورسه كندى پهلوى روحانيتندن
اولقـدر ناقص قالور ودين ودياتى جانبنى اولقـدر آكساتش بولور پس كندى
ناندن كباب ييمش اولور ومعنى كندى جانته ضرر وزيان قيلور ❋ مثنوى ❋
اين نظر ازدور چون تيرست وسم ❋ عشقت افزون مى شود صبر توكم) بونفسك
حظ ايلديكى شيلر جانبنه اولان نظر شهوانى ايراقدن تير وزهر كيبدر نته كم
سهم مسموم ايراقدن كلسه و بدن انسانه تأثير قيلسه الك وجودنه نه مرتبه
ضرر و يرسه نظر شهوانى دخى اندن زياده ضرر و يرر ولهذا قال عليه السلام
النظر سهم مسموم من سهام الشيطان اول نظردن سنك عشقك افزون اولور وخيرك
اكسلور پس عاقبت اول منظورك دام مكرنه كرفتار اولمغه سبب اولور وانسانى
كندى حالندن جدا قيلور نته كم حضرت نبى صلى الله تعالى عليه وسلم حضرت على
رضى الله عنهه خطاب ايدوب بيورديلر يا على لا تتبع النظرة النظرة فان لك الاولى
وليست لك الاخرى كذا فى المصابيح ❋ مثنوى ❋ مال دنيا دام مرغان
ضعيف ❋ ملك عقبى دام مرغان شريف) مال دنيا ضعيف اولان قوشلرك
دامیدر ملك عقبا شريف اولان قوشلرك داميدر يعنى ضعيف العقل اولان
اهل دنيايه اموال وارزاق دنيوى قيد ودام مشابه سنده دركه انلر اكا مقيدلر در
وملك عقبا شريف وعاليقدر اولان كمسـه لرك آلت صيديدركه انلر دنيا دامنـه
كرفتار اولمزلر وشئ حقيره كنـديلرينى مبتـلا قيلمزلر ❋ مثنوى ❋ تابدين
ملكى كه اودامیست ژرف ❋ در شكار آرند مرغان شكرف) حتى شول بر ملك
سبيله كه او بر اولو دامدركه مراد ملك آخرتدر مرغان شكرفى يعنى عظيم القدر
وشريف المنزله اولان كمسـه لرى شكاره كتورر وخدمت وطاعت مرتبه سـنه
يتورر ❋ مثنوى ❋ من سليمانم نخواهم ملكتان ❋ بلكه من برهانم از هر هلكتان)
اى قوم بلقيس بن سليمانم سزك ملككزى استمزم بلكه بن سزى هر هلاك وبلادن
قورتارورم ومحنت وعنادن خلاص قيلورم هر وقتـك سليمانى كندى عصرنده
اولان ديانته وطاعت حقه قابل ومستعد اولان كمسه لره بويله ديرلر وانلرك مال
وملكنه طمع ايلميوب انلرى طاعت حضرت حقه دعوت ايدرلر ❋ مثنوى ❋
كين زمان هستيد خود مملوك ملك ❋ مالك ملك انكه بجهيد از هلك) كه بوزمان
خود سز ملكك مملوكى كبى سز يعنى ملك جهانك مملوك واسيريسز ليكن
جهانك دن كنـديكزى مالك الملك زعم ايلرسز وفى الحقيقـه مالك الملك اول
كمسه دركه او هلاك اولمقـدن صحرايه وكندوبى دام هلاك و بوار اولان جهانه
اسير وكرفتار ايلمكدن خلاص ايليه ❋ مثنوى ❋ باز كونه اى اسير اين جهان ❋
نام خود كردى امير اين جهان) اى بوجهانك اسيرى بازكونه كندى نامكى

بوجهانك اميرى ايلدك حال بوكه بودنيانك قيوديله مقيد ايكن برعكس كنديكه
بن آزاد وحرم ديوسـو بلدك ❋ مثنوى ❋ اى تو بندهٔ اين جهان محبوس
جان ❋ چند كويى خويش را خواجهٔ جهان) اى سن بوجهانك بنده سيسن
محبوس جان يعنى جانى محبوس اولمش وزندان عالم صورتده قالمش بنده سيسن
كنديكه نيجه برخواجهٔ جهان ديرسن وكنديكى امير وحاكم عد ايليوب باد غرورله
پر اولوب بيهوده يره عمريكى خرج ايلرسن

❋ دلدارى كردن ونواختن سليمان عليه السلام رسولان بلقيس را ورفع ❋
❋ وحشـت ازدل ايشان وعذر قبول ناكردن هديه شرح بايشـان ❋

بوسرخ شريف حضرت سليمان عليه السلامك بلقيسك رسوللرينه دلدارلك ايلمسى
وتسليه ونوازش ايلمسنك بيانندهدر دخى انلرك قلبندن وحشت وآزارى ايلتمسى
وكتوردكارى هديه لرى قبول ايتمديكنك عذرينى انلره شرح ايتمسنك بيانندهدر قبول
مضاف دكلدر ❋ مثنوى ❋ اى رسولان مى فرستمتان رسول ❋ ردمن بهترشمارا
از قبول) حضرت سليمان عليه السلام بلقيسك رسوللرينه ايتدى اى رسوللر بن سزى
بلقيسك اوكنه رسول كوندررم بنم ردم سزه قبولدن يكركدر يعنى بنم ردهديه
ايلمم سزه قبول ايلمكدن يكركدر زيرا انك قبولندن نوعا سزه ميل واطاعت لازم
كلور بوايسه سزك عدم ايمانكزدن ناشى اولور ورد اولنمسى بنم مقصودم سزدن
ايمان واسلام ايديكن اشعار قيلور پس معنا بنم ردم سزه قبولمدن بهتر اولور
❋ مثنوى ❋ پيش بلقيس آنچه ديديت از عجب ❋ باز كوييد از بيابان ذهب)
بلقيسك اوكنده اول نسنه يكه عجبدن كورديكز كيرو سويلك بيابان ذهبدن يعنى
اول نسنه يى كه عجبدن وبيابان ذهبدن كورديكز بلقيسك اوكنده انى آشكار
ايديكز واكا بومشاهده اولنان بدايعى تعبير ايديكز ❋ مثنوى ❋ تابداند كه
بزر طامع نيم ❋ مازر از زر آفرين اورده ام) تابيله كه التونه طامع دكلز
بز التونى التون خلق ايديجيدن كتورمشز در پس (فما آتانى الله خير مما آتاكم) آيت
كريمه سنك فحواسنى مشعر بونلره جواب ويردى ❋ مثنوى ❋ آنكه كرخواهد
همه خاك زمين ❋ سر بسر زر كردد و در ثمين) اول الله كه اكر استيه زمينك
جميع خاكى باشـدن باشه زر اولور و بهالو در اولور ❋ مثنوى ❋ حق براى
آن كند اى زر كزين ❋ روز محشر اين زمين را نقره كين) اى زر كزين والتونى
اختيار ايلجى كمسه حق تعالى اندن اوترى محشر كونى بوزمينى نقره كين وسيمين
ايليه يعنى حق تعالى روز قيامتده روى ارضى بياض كومش ايله كمال قدرتنى
اظهـار ايلمكدن اوترى وانك قتنده سيم وزرك اعتبارى اولمديغنى اشعار وخلقك

معرز ومحبت ایلیوب انکچون جنك وجدل ایلدکارنی حقیر وخور قیلمقدن اوتری
(مثنوی) فارغیم از زر که مابس پرفنیم * خاکیانرا سر بسر زرین کنیم)
زردن فارغز زیرا زیاده پرفنز خاکیلری باشدن باشه زرین ایلرز مراد خاکی اولان
انسانی ایمان واسلام زر یله مزین ایلملری اولور (مثنوی) از شما کی کدیهٔ
زر میکنیم * من شما را کیا کر میکنیم) چونکه حق تعالی جانبندن بوقدر قوت
وقدرته مظهر اولدم سزدن قچن التون کدیه وطلب ایلرم بلکه بن سزی
کیمیا جی ایلرم بروجهله که سزك دخی زره احتیاجکز اولمز (مثنوی) ترك
آن کبر ید اکر ملك سباست * که برون از آب وکل بس ملکهاست) اکر کیمیا
کراولق وملك اید بولمق استرسکز انی ترك ایلك اکر ملك سبا ایسه ده زیرا آب کلدن
طشره چوق ملکلر واردرکه بوفانی واو باقیدر وبو صوری اول معنویدر
(مثنوی) تخته بندست آنکه تختش خوانده‌ٔ * صدر پنداری وبردرمانده‌ٔ)
تخته بند در اول نسنه که سن اکا تخت شاهی اوقورسن انی سن صدر صانورسن
وقاپوده قالمش سن یاخود معنی وکندیکی سن صدر صانورسن وقاپوده قالمش سن
اولکی وجه صدردن مراد جای عالی مراد اولدیغی اوزره در وایکنجی وجه
صدر صدر نشین اولان عالیقدر معناسنه اولدیغی اوزره در (مثنوی)
پادشاهی نیستت بر ریش خود * پادشاهی چون کنی برنیك وبد) کندی
صقالکه پادشاهلق ایلك بوقدر نیك وبداوزره نیجه پادشاهلق ایدرسن
(مثنوی) بی مراد توشود ریشت سپید * شرم دار از ریش خود ای کژ
امید) زیراسنك صقالك سنك مراد کسز بیاض اولور انك دفعنه قادر دکلسن
ای کژامید کندو صقالکدن اوتان وعجز وقصورکی بیل وترك کبر ونخوت قیل
واول پادشاه حقیقینك عبادتنه مشغول اول (مثنوی) مالك الملکست
هرکس سرنهد * بی جهان خاك صد ملکش دهد) اول پادشاه اعظم
مالك الملکدر هرشول کسه که اول پادشاهه باش قویه وانك پیغمبرینه اویه
خاك جهانسز اکا صد ملك ویرر یعنی آنی بوعالم فانیدن ماعدا نیجه ممالك
باقیه یه ایرکورر که لاعین رأت ولااذن سمعت ولاخطر علی قلب بشر حدیث
شریفیله اکا اشارت قیلنمشدر (مثنوی) لیك ذوق سجدهٔ پیش خدا *
خوشتر آید ازدوصد دولت ترا) ولیکن خدای تعالینك حضورنده واقع اولان
برسجده‌نك ذوقی دوصد دولتدن سکا خوشترکلور یعنی هرشول کسه اول مالك
الملك اولان پادشاه اعظمه طوغباش قویه وآنك امرینه اویه اکانیجه یوزملك
ویرر ولیکن خدای تعالینك قتنده برسجده ایلمنك ذوقی سکا دوصد ملکت
ودولتدن خوشتر ولذیذترکلور (مثنوی) پس بنالی که نخواهم ملکها *

ملك آن سجده مسلم کن مرا) پس ناله وتضرع ایلرسن که الهی بن ملکلر
استمزم اول سجده ملکنی بکا مسلم ایله وبنی کندی درسعادتکدن دور ایلمه
دیو دعا قیلورسن (ع) ازدر خویش خدایا بیهشتم مفرست * دبن عاشقلر
کبدر خدایی جنتدن اعلا بیلورسن (مثنوی) پادشاهان جهان
ازبدرکی * بونبردند ازشراب بندکی) پادشاهان جهان بدرکلکلرندن یعنی
خباثت نفسانیه وقباحت طبیعیه لری جهتندن رایحه ایلتمدیلر بندهلك شرابندن
یعنی خدای تعالی یه عبادت وطاعت ایلمك لذتنی طاتمدیلر وبنده لك رایحه سنی
استشمام ایتمدیلر (مثنوی) ورنه ادهم وار سرکردان ودنك * ملك
رابرهم زدندی بی درنك) یوخسه ابراهیم بن ادهم قدس الله سره العزیز
حضرتلری کبی حیران وسرکردان ملکی بریره اوررلردی بی صبروبی توقف
انلرك بوجهانه میل ومحبتی عبادات وطاعات لذتندن انلری منع قیلور اکرچه
بعضیسی ترك سلطنت واختیار عبودیته مائل اولورلرسه ده (مثنوی)
لیك حق بهر ثبات این جهان * مهرشان بنهاد بر چشم ودهان) لیکن
حق تعالی حضرتلری بوجهانك ثبات وانتظامی ایچون انلرك چشم ودهانی
اوزره مهرقودی تا کوزلری اول حالت عزیزه یی کورمیه ودهانلری اول
شربت لذیذه یه ایرمیه حکایه شقایقده مسطوردر که فاتح سلطان محمد
رحمة الله علیه اق شمس الدین حضرتلرینه مقارن اولوب انك کشف
وکراماتن کوردکده اکا کمالیله میل ومحبت قیلوب استدیکه اکا بیعت وارادت
کتوره وکندویی آنك مریدلری زمره سنه یتوره وانك خلوتنه کیروب
اوتوره شیخ اکا اجازت ویرمدی الانسان حریص لما منع فحواسنجه مرحوم
سلطان محمد حریص اولوب البته قوبنی مریدلرك زمره سنه داخل اولوب انلرله
بیله خلوته کیرم وبرنیجه مدت ریاضت نفسه مشغول اولم دیردی شیخ اکا قابل
دکل دیو جواب ویردی الحاصل برکون پادشاه الم چکوب شیخه دیمش نه عجب
سنك بعض ترك وترکان صوفیلرك قابل اولدی بزندن ناقابل اولدق ونه وجهله
طریقته سلوك ایلکدن بزبی بهره قالدق شیخ بوکونه جواب باصواب ویرمشلرکه
طریقته سلوك قیلمنك وریاضت وعبادته مشغول اولمنك میاننده برلذت وحلاوت
واردرکه اول لذت وحلاوت هزار سلطنت دنیوی ودولت صوریدن الذ واحلی در
وادوم وابقی در پس سلوك اول سلوکده اولان لذاتك وصولنه سائر ناسدن
زیاده قابلدر پس سزك اول لذته کمال قابلیتکز اولدیغنه بناء سزی خلوته دخولدن
وعبادت وریاضته اشتغالدن منع ایلرم تا دماغکز رایحهٔ عبادتی استشمام ایتمیه
ودهانکز ذوق طاعاتی طاتمیه اکرسزك دماغ روحکز عبادتدن لذت اله ریاضت

نفسه اشغال ایلك لازم كلور پس امور عباد الله خلل پذیر اولور ونظام عالم سزك دور كرده اولان كبی كامل اولمیوب نقصان بولور او یله اولیجق سزك سالك اولمكزدن مالك اولمكز اولی دردیو جواب و یردی پس حق تعالی حضرتلری بونلره بندهلك لذتنی كوسترمدی ﴿ مثنوی ﴾ تاشود شیرین بر ایشان تخت وتاج * كه ستانیم از جهانداران خراج) تاكم بونلر اوزره تخت وتاج شیرین اوله كندیلره بو یله دیو كه بز جهاندارلردن خراج الورز وپادشاهلردن اموال واسباب جمع قیلورز ﴿ مثنوی ﴾ از خراج ارجمع آری زرچو ریك * اخر آن از تو بماند مرده ریك) خراجلردن اكر قوم كبی التون جمع كتوره سن یعنی جمع ایلیه سن آخر اول مال سندن آرده قالور وغیره نصیب اولور ﴿ مثنوی ﴾ همره جانت نكردد ملك وزر * زر بده سرمه ستان بهر نظر) سنك جانكه ملك وزر یولداش اولمز ومرافقت قیلمز بلكه مفارقت ایلمك مقرر در پس راه حقده سیم وزری بذل ایله نظر سریرت وبصر بصیرتكدن اوتری كحل معرفت وروشنایی علم وحكمت صاتون آل كه دیدهٔ قلبك كشاده اوله وحقیقت حالی مشاهده قیله ﴿ مثنوی ﴾ تابه بینی كین جهان چاهیست تنگ * یوسفانه آن رسن آری بچنگ) تا كوره سن بو جهان بر تنك چاهدر یوسف كبی اول رسنی اله كتوره سن یعنی چونكم سیم وزری بذل قیلوب حضرت حقدن نظر جانكه كحل بینش آله سن ومشاهده مرتبه سن بوله سن اول زمانده كوره سنكه بو جهان بر تنك وتاریك قویو كیبدر یوسفان عالم حقیقت كبی سن دخی اول حبل الله المتین اله كتوروب واكا اعتصام ایدوب كندیكی چاه عالمدن خلاص ایلیه سن ﴿ مثنوی ﴾ تابكوید چون زچاه آیی بام * جانكه یابشرای هذا لی غلام) سورهٔ یوسفده اولان آیت كریمهنك مضمونه اشارتدر (وجاءت سیارة) ای رفقة تسیرون من مدین الی مصر یعنی بر كاربان مدینهدن مصره كیدركن غیابهٔ جب دیدكلری چاهه كلدیلر و یوسف علیه السلام چاهده ایدی (فارسلوا) پس اول كاربان خلق كوندردیلر (واردهم) واردلرنی وارد اول كسه یه دیرلر كه كاروانك ایچون صوی مهیا وحاضر قلیجی اوله (فادلی دلوه) پس اول وارد ارسال ایلدی دلونی چاهه حضرت یوسف علیه السلام اول دلوی كوردكده محكم یاپشوب اول كمسه عجب نه اوله دیو چكدكده كوردیكه بر صاحب جمال شعشعهٔ وجهی اطرافه ضیا و یرر همان دم (قال) دیدیكه (یابشری) كندی بشارت نفسنه واردكان دیمكدر كه ای بشارت احضری فهذه وقتك (هذا غلام) بو غلامدر كه دلوی كران ایلدی (واسروه) اول یوسفی اخفا واسرار ایلدی (بضاعة) منصوبدر حالیت اوزره یا مفعول اوله ای متاعا للتجارة یعنی تجارت ایچون متاع وسرمایه اولدیغی حالده اخفا ایلدیلر بعضیلر

اسرونك ضمیرنی اخوان یوسفه ارجاع ایتمشلر یعنی یوسف علیه السلام چاهدن چقدقده كاربانه كلوب آنك حالنی اخفا ایدوب دیدیلر كه بو بزم بندهٔ كریختهمزدر (والله علیم بما یعملون) الله تعالی علیمدر بونلرك اشلدكلرینه معنای بیت بو یوررلر كه ای سالك سنك جانكه سیم وزر ودر وكوهر یار اولمز امدی سیم وزرك حق یولنده انفاق ایدوب نور بصر آله كور اول نور ایله بو جهانه نظر ایلدكده بر چاه پركدر كبی مشاهده ایده سن پس اول چاه پر تباهك ایچنده بر عروهٔ وثقی وحبل متین كوره سن كه جمیع انبیا ومرسلین واولیاء مقربین اكا تشبث وتعلق ایدوب چاه جهاندن خلاص اولمشلر نته كم غزلده حضرت بو یوررلر (بیت) الا ای یوسف جانی چه درچاه بدن مانی * بكیر این حبل قرآن را برآ از چاه ظلمانی * خواجه حافظ (بیت) ماه كنعانیٔ من مسند مصر آن توشد * وقت آنست كه بدرود كنی زندانرا * چونكم حضرت یوسف علیه السلام كبی سن دخی چاهدن بامه كله سن تا سكا دخی دیه جان ودل كه یعنی دل وجانك سكا دیه كه هذا لی غلام بكو یدك فاعلی مصرع ثانیدهكی جاندر مفعولی یابشرای غلام هذا لی در بشری مصدردر بشارت معناسنهدر یعنی چونكم سنده بو حیله یاپشوب چاه جهاندن خلاص اوله سن و بام حقیقته واصل اوله سن اول زمانده جان سكا دیر كه یابشرای هذا لی غلام یعنی بشارت اولسون بكا كه بنم ایچون غلامدر ﴿ مثنوی ﴾ هست درچاه انعكاسات نظر * كمترین آنكه نماید سنك زر) قیوده نظرك انعكاسلری واردر كمتر مرتبه اولكه سنك زر كورینور یعنی بو جهانكه فی المثل چاه كیبدر بونلره خلقك نظرلرینك منعكس اولملری واردر كه بر شیئی حقیقتیله كورهمزلر انعكاس نظرلرینك ادنی مرتبهسی بونلره سنك زر كورنمهسیدر كه فی الحقیقه زر دخی سنك كیبدر لكن اكثر نظر آنك حقیقتنی ادراك ایدهمیوب انك جوهریتنه وخلقتنه اكا اولان اعتبارنه باقوب اكا محبت قیلر لكن عند العارفین چه سنك وچه زر معنی ایكیسی بیله برابردر ﴿ مثنوی ﴾ وقت بازی كودكان از اختلال * می نماید آن خزفها زر ومال) لهو و بازی وقتنده كودكلره عقللرینك اختلالی اولدیغندن اول خزفلر انلره زر ومال كورینور عادت صبیان اولدر كه قچن بر یرده جمع اولسهلر برقاچ خزفپارهیی اله كتوروب اكا سیم وزر اطلاق ایدرلر حتی آنك جمع وتحصیلی سمتنه كیدرلر عقلایه معلومدر كه بو آنلرك عقللرینك اختلالندندر پس اطفال دنیا دخی بونك كیبدر فی الحقیقه سنك وخزف كبی اولان شیئی سیم وزر دیوب عقللری مختل اولدیغندن حقیقت حالی تمییز ایدهمیوب عمرلرین بازیٔ دنیاده عبث یره صرف ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ عارفانش كیمیا كر كشته اند * تا كه شد كانها بر ایشان نژند) حضرت حقك عاقلری كیمیا كر اولمشلردر تا كه معادن

انلرك قتنده نزندو بی قدراولدی یعنی اول اللهك عارف اولان بنده لری حقیر ودون اولان شیلری تبدیل ایدوب عزیز وشریف ایلمکه باذن الله قادراولمشلردر وتبدیل اعیان قیلمشلردر حتی برمرتبه یه واصل اولمشلردرکه بونلرك نظر اکسیر تأثیرلرنده ذهب وفضه معدنلرینك اعتباری قالمش واطفال دنیانك فی الحقیقه خزفپاره کبی اولان سیم وزرلرینه رغبت والتفاتلری اولمیوب اکامیل ومحبت قیلمشلردر نته کم بوحکایه دن معلومك اولور

دیدن درویشی جماعت مشایخ رادرخواب ودرخواست کردن روزیٔ حلال ازایشان بی مشغول شدن بکسب وازعبادت ماندن واورارشاد کردن ایشان اوراو میوهای تلخ وترش کوهی بروی شیرین شدن بداد آن مشایخ

بوسرخ شریف جماعت مشایخی بردرویشك عالم خوابده کورمسیدر وانلردن رزق حلال طلب ودرخواست ایلمسیدرکسب وکاره مشغول اولمقسزدخی عبادتدن قلمق بوجمله مقدم اولان جمله یه معطوف اولوب ازعبادت می ماندن تقدیرنده اولور واول جماعتك دلالت وارشاد ایلمسیدر اول درویشی کوهی اولان اجی واکشی میوه لره واول درویشك اوزرینه اول تلخ وترش میوه لرك اول مشایخك داد وعطاسی سببیله شیرین اولمسیدر «مثنوی» آن یکی درویش کفت اندرسمر * خضریانرا من بدیدم خواب در) اول بردرویش سمر وحکایتده دیدی حضرت خضره منسوب اولنلری بن واقعه ده کوردم خضریاندن مراد علوم لدنیه صاحبی اولان طائفهٔ علیه در «مثنوی» کفتم ایشانراکه روزیٔ حلال * ازکجانوشم کداونبود وبال) انلره دیدمکه حلال رزقی قندن اکل ایدمکه اووبال وحرام اولمیه «مثنوی» مرمراسوی کهستان راندند * میوها زان بیشه می افشاندند) اول جماعت مشایخ بنی کوهستان جانبنه سوردیلر وکوهستانده اولان بیشه دن میوه لر سلکدیلر «مثنوی» که خدا شیرین بکردآن میوه را * دردهان تو بهمتهای ما) که خدای تعالی بومیوه یی شیرین ولذیذ ایلدی سنك دهانکده بزم همتلرمزله «مثنوی» هین بخور پاك وحلال وبی حسیب * بی صداع ونقل بالا ونشیب) اکاه ومنبه اول تلخ وترش میوه لری اکل ایله پاك وحلال وبی حساب وصداعسز وبوقار واشغه حرکت ونقلسز «مثنوی» پس مرازان رزق نطقی رونمود * ذوق کفتم حرد هامی ربود) پس اول رزقدن بکا برنطق یوز کوستردی بنم سوزمك ذوق ولذتی خلایقك عقللرنی قاپدی یعنی اول رزق حلالی یمکدن بنم قلبمدن ینابیع حکم لسانم اوزره جاری اولوب انی نوش ایلین خلایقك عقللری کمال

ذوقلرندن حیران وسکران اولوب کندیلرینی فراموش ایدرلردی «مثنوی» کفتم این فتنه ست ای رب جهان * بخششی ده ازهمه خلقان نهان) بن دیدم ای جهانك ربیسی بوفتنه در جمیع خلایقدن نهان بکا بربخشش ویر یعنی چونکم بوذوق ونطق بندن جاری اولدی وبوحالت وجودمدن ظهوره کلدی بن دیدم که یارب العالمین بوکرنه ذوق وحالت فتنه ومکردر بکا جمیع خلایقدن نهانی برعطا ایله که آنده مکر وفتنه اولمیه وبنی خلایقك دامنه کرفتار قیلمیه «مثنوی» شد سخن ازمن دل خوش یافتم * چون انار ازذوق می بشکافتم) سوزبندن کتدی خوش دل بولدم انار کبی ذوقدن یارلدم یعنی حق تبارك وتعالی بنم دعامی قبول ایلیوب اول مؤثر اولان نطق بندن زائل اولوب آنك مقابله سنده برخوش جنان واطیف جان بولدم برمرتبه ذوق دله واصل اولدم که وفرت ذوقدن وکثرت شوقدن کندمه صغمیوب انار کبی منشق اولدم یعنی ذوق درونم بی نطق مکشوف اولدی وحالت قلبم ظهوره کلدی «مثنوی» کفتم ازچیزی نباشد دربهشت * غیراین شادی که دارم درسرشت) بن دیدم اکرجنتده برشیٔ اولمزسه شوشادیدن غیریکه طبیعتمده طوترم «مثنوی» هیچ نعمت آرزونایدد کر * زین نپردازم بجوزونیشکر) هیچ نعمت آرزوسی غیری کلمز بوندن فارغ اولوب جوز ونیشکر یمکه مشغول اولمزم یعنی برمرتبه سرور وشاد بلکه واصل اولدم وبرکونه ذوق روحانی وحقانی بولدمکه کندی کندمه دیدم فرضی اکرجنت اعلاده حالاشو طبیعتمده اولان شاد بلکدن غیری برچیز اولمزسه وبوذوق روحانیدن ماعدا بکا برنعمت اخری کلمزسه هیچ برآخر نعمته بکا آرزومیل ایلمك کلمز بوذوقدن فارغ اولوب نیشکریمکه وجنت اعلانك اشربهٔ لذیذه سنی نوش ایلمکه جانم مشغول اولمز «مثنوی» مانده بود ازکسب یك دوحبه ام * دوخته درآستین جبه ام) اول حالتده کسبمدن برایکی حبه قالمشدی اول حبه لر بنم جبه ملك یکنده دیکلمش ایدی تاانی برمحلنه صرف ایلیم

نیت کردن آن درویش که این زر بدهم بدان هیزمکش چون من روزی یافتم بکرامات مشایخ ورنجیدن آن هیزمکش ازضمیر ونیت او

«مثنوی» آن یکی درویش هیزم میکشید * خسته وماند زبیشه در رسید) اول بردرویش هیزم چکردی بیشه وکوهدن خسته وزبون ایرشدی «مثنوی» پس بکفتم من زروزی فارغم * زین سپس ازبهر رزقم نیست غم) پس قلبمدن نهانی بن کندمه دیدم بن رزق وروزیدن فارغم بوندنصکره

رزقدن اوتری بنم غم یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ میوهٔ مکروه بر من خوش شدست *
رزق خاص جسم را آمد بدست) مشایخك همتی ایله مکروه میوه بکا شیرین
واطیف اولمشدر کسب وزحمتسز بر خاص رزق معنوی جسم ایچون اله کلدی
ومیسر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ چونکه من فارغ شدستم از کلو * حبهٔ چندست
این بدهم بدو) چونکم بن کاو قیدندن فارغ ومستغنی اولمشم برقاچ حبه واردر
بونی اول درویشه ویره یم یعنی اول هیزم کش اولان فقیره بو جبه نك یکنده
دوختــه اولان حبــه لری عطا ایلیم دیو فکر ونیت ایلدم ﴿ مثنوی ﴾ بدهم
این زررا بدین تکلیف کش * تا دو سه روزك شود از قوت خوش) بو زری
بو تکلیف کشه ویره یم یعنی کلفت ومشقت چکن درویشه ایر کوره یم تاکم ایکی
اوج کونجکز قوت وغدادن خوش اوله و بو زر سبیله طعام وغدا بولوب بدنی قوت
بوله دیدم ﴿ مثنوی ﴾ خود ضمیرم رایمی دانست او * زانکه سمعش داشت
نور از شمع هو) اول هیزم کش درویش خود بنم ضمیر ونیتم بیلدی زیرا که اول
هیزم کش درویشك سمع جانی شمع الهیدن نور طوتدی اولکی سمعده ایکی وجه
جائزدر سین مهمله ایله اوقنسه ده جائزدر وشین معجمه ایله اوقنسه ده جائزدر سین
مهمله ایله اولورسه معنی اول درویش بنم ضمیرمده اولان افکارمی وگفتارمی
بیلدی وایشتدی زیرا که آنك سمع جانی هو بت الهیه شمعندن نور طوتردی وشین
معجمه ایله اولورسه معنی زیرا که شمع جانی شمع الهیدن نور طوتردی اول نور
واسطــه سیله بنم ضمیرمه مطلع اولوب واقف اولدی دیمك اولور ایکنجی سمعده
دخی سین مهمــله ایله وشین معجمه ایله اوقنمق جائز اولور شین معجمــه ایله اولدیغی
اوزره شرح اولنوب معنی و یرلدی سین مهمــله ایله اولورسه معنی بو یله اولور
زیرا که اول درویشك سمــع جانی هو بت الهیــه شمعندن نور طوتردی یعنی
حق تعالینك سمعــکی صفتندن انك کوش جانی منور اولمشدی ودخی و بی یسمع
حدیث شریفنك موجبی اوزره حقله ایشتمك مرتبــه سن بولمشــدی دیمك اولور
﴿ مثنوی ﴾ بود پیشش سر هر اندیشــهٔ * چون چراغی در درون شیشهٔ)
هر فکر واندیشه نك حقیقت وسری انك قتنده اولدی بر شیشــه نك ایچنده بر چراغ
کبی یعنی بواطن اشیایه بر مرتبه مطلع اولمش وافکار واسرار قلوبه اولقدر شعور
بولمشدی که آنك روح پر فتوحی قتنده هر اندیشــه نك سر وحقیقتی درون شیشه ده
بر چراغ نیجــه عیان ونمایان اولور او یله عیان اولوب اصلا پوشیــده ومخفی برشیٔ
قالمشدی ﴿ مثنوی ﴾ هیچ پنهان می نشد از وی ضمیر * بود بر مضمون دلها
او امیر) هیچ ضمــیراندن پنهان اولمزدی اول درویش کوکللرك مضمــونی اوزره
امیر وحاکم ایدی ﴿ مثنوی ﴾ پس همی منکبد با خود ز یر لب * در جواب

فکرتم آن بو العجب) پس بن که بو خاطره یی ایلدم اول درویش زیر لبنده کندیله
صوقرندی یعنی مخفی ونهانی کندی کندیله کومردندی بنم فکرمك جوابنده اول
مرد بو العجب ﴿ مثنوی ﴾ که چنین اندیشی از بهر ملوك * کیف تلقی الرزق
ان لم یرزقوك) اول پیر روشن ضمیر ایتدی که ملوك دین ایچون بونك کبی اندیشه
ایلرسن یعنی ملوك سلوك ایچون بو کونه فکر ایلمك خطا و بی ادبلکدر سن نه حالله
رزقه واصل اولور سن اکر سکا انلر رزق و یرمیــه لردی کیف حرف استفهامدر
تلقی فعل مضارعدر ثلاثی مجرددر دردنجی بابدن الرزق لفظا منصوب مفعولیدر
یرزقونك اولــکی بابدن فعــل مضــارع جمع مذکر در ضمیر جمع ملوکه راجعدر
اکا متصل اولان کاف محلا منصوب مفعولیدر تلقی بمعنی تصــل اولور وتقدیر کلام
بو اولورکه اکر سکا ملوك دین و پادشاهان تخت یقین رزق و یرمسه لر رزقه نه حالله
واصل اولوردك یعنی مادامکه انلر رزق و یرمیه لرسن خود رزقه واصل اوله مزسن
وانلرك همت وارادتی اولمقسزین برکت وقدرت ونصرت بوله مزسن که و بهم
یرزقون و بهم ینصرون حدیث شریفی بو معنایه شهادت ایلر چونکم حقیقت
حال بو یله در اهل سلوکه لازم اولان اولدرکه ملوك معنوی اولان کبارك حضورنده
افکار فاسده دن حذر ایلیوب بغایت صدق واخلاصله مصاحبت قیلنه زیرا بونلر
جواسیس القلوبدر تا باطنا ترك ادب ایلك واسطــه سیله تأدیب وعتابه مستحق
اولمیــه سن و بونلرك صحبت پر برکتــلرندن محروم قالمیــه سن ﴿ مثنوی ﴾
من نمی کردم سخــن را فهم لیك * بر دلم میزد عتابش نیــك نیك) بن اول
پیر روشن ضمیرك سوزنی فهم ایلمدم ولیکن آنك عتابی بنم قلبمه زیاده ایو طوقندی
یعنی زیاده ایو تأثیر ایلدی حاصل کلام آنك دهان شریفنده بلفظه بر معنی فهم
ایتمدم بلــکه صوقرنوب و کومردندیکندن انك عتابی قلبمــه زیاده تأثیر ایدوب
مقدما ذکر اولنان معنالری مراد ایلمسنه قلبم شهادت ایلدی وآنك لسان حالی بکا
کویا بو یله سو یلدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ ســوی من آمد بهیبت همچو
شیر * تنك هیزم را ز خود بنهاد زیر) پس ارسلان کبی هیبتــله بنم جانبمــه
کلدی هیزم تنکنی کندیسندن آشغه قودی ﴿ مثنوی ﴾ پرتو حالی که او هیزم
نهاد * لرزه در هر هفت عضوم من فتاد) اول حالك پرتو واثری که پیر هیزمی
قودی بنم یدی عضومه بر عظیم لرزه دوشدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت یارب کر ترا
خاصان هیند * که مبارك دعوت وفرخ پیند) اول درویش ایتــدی اکرچه
یارب سنــك خاصلرك وار ایســه هیند هستند لفظندن مخففدر که دعالری مبارك
وایزلری فرخنده در یعــنی ای خدای تعــالی روی زمینده اکر سنك دعالری مقبول
وروشلری سعادتلو خاص بنده لرك وار ایسه جزاء شرط بو بیت اولور ﴿ مثنوی ﴾

لطف توخواهم که مینا کرشود * این زمان این تنك هیزم زرشود) سنك
لطف وکرمك استرمکه مینا کر وکیما کر اوله بوزمان بوهیزم تنکی التون اوله
﴿ مثنوی ﴾ درزمان دیدم که زرشد هیزمش * همچو آتش برزمین
می تافت خوش) کوردم که فی الحال انك هیزمی التون اولدی اول مرتبه براق
اولدیکه براوزرنده آتش کبی خوش یلدرادی وشعشه و بردی ﴿ مثنوی ﴾
من دران بیخودشدم تادیرکه * چونکه باخویش آمدم من ازوله) بن اول
زمانده چوق وقته دك بیخوداولدم چونکه بن اول حیرت وولهدن کندمه کلدم
﴿ مثنوی ﴾ بعد ازان کفت ای خدا کرآن کبار * بس غیورند وکریزند
زاشتهار) اندنصکره دیدی ای خدای متعال اول کبار یعنی خاص بنده لرکدن
اولان ذوالاقتدارز باده غیورلر ایسه واشتهاردن کریزانلر ایسه ﴿ مثنوی ﴾
بازتواین تنك هیزم ساززود * بی توقف هم بران حالی که بود) بوالتونی کیروفی
الحال بندهیزم ایله توقفسز هم اول حال اوزره که اولمش ایدی یعنی اولکه
هیزم ایدی بی توقف کیرو انی هیزم ایله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ درزمان هیزم
شد آن اغصان در * مست شد درکار اوعقل ونظر) فی الحال اول التون
بداقلری هیزم اولدی اول شیرمردك کاروحالنده نظر وعقل مست وحیران اولدی
﴿ مثنوی ﴾ بعدازان برداشت هیزم راورفت * سوی شهر از پیش من او تیز
وتفت) اندنصکره اوطونی قالدردی وکندی بنم قتمدن شهرجانبنه اول تیز
وتفت کندی یعنی زیاده سرعت وحرارتله سیرایتدی ﴿ مثنوی ﴾ خواستم
تادرپی آن شه روم * پرسم ازوی مشکلات وبشنوم) استدم تا اول شاهك
اردنجه کیدم اندن مشکلاتمی سؤال ایدم واستماع ایدم ﴿ مثنوی ﴾ بسته
کردآن هیبت اومرمرا * پیش خاصان ره نباشد عامه را) لیکن انك هیبتی
تحقیقابنی باغلدی زیرا خاصلر قتنه عامه یه یول اولمز وهرشیخ صورت وعوام سیرت
اولان کسه لرمقربان درکاه الهی اولان اعزه نك شرف صحبتلرینه یول بولمز
﴿ مثنوی ﴾ ورکسی راره شود کوسرفشان * کان بود ازرحمت واز
جذبشان) واکر برکسه یه خاصلرك حضورینه یول اولورسه اکاباشی فدا ایلسون
دی زیرا اول دولت انلرك مرحمتدن وجذبه سندندر ﴿ مثنوی ﴾ پس
غنیمت دارآن توفیق را * چون بیابی صحبت صدیق را) پس اول توفیق غنیمت
طوت چونکه صحبت صدیق بولدسن یعنی کمال صدقله متصف اولوب اعزه دن
برینك صحبتنه که واصل اوله سن انی توفیق الهی بیل وفرصتی فوت ایلیوب انك
صحبت پربرکاتندن استفاده قبل دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ نی چوآن ابله که
یابدقرب شاه * سهل وآسان درفتد آن دم زراه) اول ابله کبی اولمه که شاهك

قربنی بوله اولدم بولدن سهل وآسان دوشه یعنی پادشاهك صحبت شریفه سنك
قدرنی بیلیوب سهولتله بروجه آسان یولدن دوشه ومرتبه سندن دوروجدا اوله
﴿ مثنوی ﴾ چون زقربانی دهندش بیشتر * پس بکوبدران کاوست این
مکر) چونکم اول ابلهه برقرباندن وافرویره لر پس ابلهلکندن اول عطیه نك
قدرنی بیلیوب بومکر صغراو بلوغیدر دیه بویتده قربان لفظنك معناسنه نظرا
برقاچ وجه جائز اولور اولا قربان فی سبیل الله ذبح اولنان کوسفند معناسنده اولورسه
بوبیت برحکایته تلمیح اولمق قابل اولور اول حکایت بواولورکه بر پادشاه برقربان
ایلمش اوله بر ابله انده حاضر بولنوب اول قرباندن اکا وافر کوشت پاره عطیه
قیلنوب ابلهلکندن انك قدرنی بیلیوب پس دیمش اوله که بوصغراو بلوغیدر
مکر بوتقدیر اوزره بوکونه ابله اولمه دیمك اولور اما بوندن اولی معنی اولدرکه
قرباندن مراد تقرب اولنه جق شیء اوله که ما یتقرب به الی السلطان هرنه ایسه
اکاقربان دیرلر بوتقدیر اوزره معنی چونکم اول ابلهه قرب شاهه وسیله وآلت
اولان شیئی زیاده رك ویره لر پس کمال بلاهتندن اول قرب شاهه وسیله اولان
شیئی صغراوبلوغنه تشبیه ایدوب انك حقنده مکر اوران کاودردیر وجه آخر
قربان پادشاهك خاص مصاحبی وجلیسی اولمغه دیرلر قربانی ده اولان یامصدریه
اولوب معنی بوتقدیر اوزره بویله اولسه دخی جائزدر چونکم اول ابلهه پادشاهك
مصاحبلکندن وندیملکندن زیاده ویره لر پس آنك حقنده دیر وارایسه بوصغر
اوبلوغیدر پادشاهك ندیمی اولمنك قدرنی بیلیوب انك مصاحبلکنی صغر
اوبلوغی منزله سنه تنزیل ایلمش اولور یعنی بویله ابلهلردن اولمه که او پادشاهك
جلساسندن اولمغی رانکاوعدایلر اول مرتبه نك قدرنی بیلیوب علی الفور اندن
محروم اولور وهو الانسب للمحل ﴿ مثنوی ﴾ نیست این ازران کاوای مفتری
* ران کاوت می نماید از حری) ای مفتری بوران کاودن دکلدر یعنی ای
پادشاهك عطاسنه رانکاودر دیوافترا ایلین وانك قدروشرفنی بیلیوب بویله بیهوده
سویلاین کمسه بوسکا ویریلان حصه صغراو بلوغندن دکلدر لیکن سکا
رانکاوکورینور خرلغکدن یعنی پادشاهك اکرقربنه سبب اولان شیء اولسون
واکرانك مصاحبت ومجالستی اولسون صغر اوبلغی قبیلندن اولان حصه دکلدر
﴿ مثنوی ﴾ بذل شاهانه است این بی رشوتی * بخشش محض است این ازرحمتی)
بلکه بذل شاهانه در بو بی رشوت و بی علت بربخشش محض در مجرد رحمتدن
بعض نسخه ده بذل شاهانست واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی بوو بریلان
عطیه پادشاهلر بذلی در بی رشوت و بی غرض وصافی بخشش در بوزیاده
مرحمتدن دیمك اولور وشاهان طریقت وخسروان حقیقت اولنلرك مصاحبتی

ومجالسلرینه وسیله اولان شیلری عظیم لطف وموهبت بیلوب انك شکرنی قیلمغه وقدرنی بیلمکه تنبیه واشارت قیلور والله اعلم

تحریض سلیمان علیه السلام مر رسولانرا بر تعجیل هجرت بلقیس بر ایمان

(مثنوی) همچنانکه شه سلیمان در نبرد * جذب خیل ولشکر بلقیس کرد) انجلین که شاه سلیمان نبی حضرتلری نبردده یعنی محل جنك وخصومتده شاهانه اطفلر ایلیوب و بی رشوت و بی غرض محضا بخششلر قیلوب بلقیسك اشکرنی وخیلنی کندی جانبنه جذب ایلدی ودین وایمان مرتبه سنه کتوردی (مثنوی) که بیایید ای عزیزان زود زود * که بیامد موجها از بحر جود) بوبله دیو که ای عزیزلر علی الفور کلك که جود وکرم دریاسندن موجلر یوقری کلدی وظاهر اولدی (مثنوی) سوی ساحل می فشاند بی خطر * جوش موجش هر زمانی صد کهر) خطر وضرر سز ساحل جانبنه صاچر اول بحر جودك موجنك جوشی هر بر زمان یوز کهر تقدیر کلام اول دریای جودك موجنك جوش ایلمسی هر برزمانده ساحل طرفنه بی ضرر وبی خطر یوز کونه کهر صاچر دیمك در بحر جوددن مراد حضرت حق وساحلدن مراد بشریت وعالم صورت واول بحر جودك موجندن مراد تجلیات الهیه وفیوضات ربانیه وصد کهردن مراد لطف ورحمت وعنایت وهدایت و بونلر امثالی اولان عطیه وموهبت کهرلری اولور وصد لفظی تحدید ایچون اولمز بلکه تکثیر معناسنی افاده قیلور ومحصول بیت شریف بو اولور که ای عزیزلر تیز تیز کلك جود وکرم دریاسی اولان حضرت وهاب مطلقدن امواج رحمت وعنایت ظاهر اولدی اول دریای جودك امواج رحمتك جوش وخروشی ساحل بشریت وعالم صورت طرفنه بی خطر و بی ضرر هر زمانده یوز کونه لطف وکرم کهرلرنی القا ایلر واسرار ومعانی درلرنی نثار قیلر کرکدر که اول کهرلری بوله سز واول درلرك اخذ وقبولنه مستعد وقابل اوله سز (مثنوی) الصلا کفتیم ای اهل رشاد * کین زمان رضوان در جنت کشاد) ای اهل رشاد الصلا دیدك زیرا بوزمان رضوان جنت قپوسنی اچدی یعنی ای رشاده اهل اولان وطلب صلاح وسداد قیلان کسه لر بز سزك جانبکزه الصلا دیدك وسزنی جنت معنوی جانبنه دعوت ایلدك که خازن جنت بوزمان جنت قپولرین اچدی تا اول جنانه مستحق اولوب دخوله سعی قیله سز هر وقتك سلیمانی اولان صاحب دولت رشاد وسداده قابل اولان کسه لری جنت اعلا جانبنه بو کونه دعوت ایلر وکلك بکا متابعت ایتمکله جنت اعلایه دخول قیلك دیو انلره سویلر رضواندن مراد عارف بالله اولسه دخی

وجهدن خالی دکلدر زیرا اول محل رضای رحمانی وجنات ذات وصفاتك باغبانی در نته کم عارفلردن بری بوررجنت حقك باغچه سیدر عارف انك باغبانیدر باغبانله بلشی کور تا کیره سن باغچه سنه (مثنوی) پس سلیمان کفت ای پیکان روید * سوی بلقیس وبدین دین بکروید) پس سلیمان علیه السلام بلقیسك رسوللرینه ایتدی ای پیکلر بلقیس جانبنه یلکز وبو دینه تصدیق ایدوب میل قیلکز (مثنوی) پس بکویدش بیا اینجا تمام * زود که ان الله یدعوا بالسلام) پس ای رسوللر بلقیسه دیکز که تیز بورایه کلسون زیرا تحقیقا الله تعالی بنده لرنی اسلامه دعوت ایلر سورهٔ یونسده اولان آیته اشارتدر (والله یدعوا الی دار السلام) الله تعالی دعوت ایدر عبادنی دار السلامه که مراد جنتدر وبو مقامه دار سلام تسمیه سی انده کثرت سلام اولدیغندن اوتوریدر زیرا ملائکه مؤمنلره سلام علیکم طبتم دیه لر وجناب عزتدن (سلام قولا من رب رحیم) دنه (ویهدی من یشاء الی صراط مستقیم) ودیلدیکی قولی هدایت ایدر صراط توحیده (مثنوی) هین بیا ای طالب دولت شتاب * که فتوحست این زمان وفتح باب) ای دولت طالبی اکاه اولوب سرعتله بو جانبه کل زیرا بوزمان فتوح واردر وحضرت مفتح الابوابدن فتح باب ورفع حجاب واردر (مثنوی) ای که تو طالب نهٔ تو هم بیا * تا طلب یابی ازین یار وفا) ای کسه که سن طالب دکلسن بورایه سن دخی کل تا وفا داریاردن طلب بوله سن که عاقبت اول طلب سنی دولت وسعادته ایرشدیره

سبب هجرت ابراهیم بن ادهم قدس الله سره العزیز وترك ملك خراسان

(مثنوی) ملك برهم زن تو ادهم وارزود * تا بیابی همچو او ملك خلود) ای طالب صادق حضرت ابراهیم بن ادهم کبی سن ملك دنیایی فوری بری برینه اورتا انك کبی ملك خلود بوله سن وملکت حقانیه یه واصل اوله سن اول حضرتك سبب زهدی وباعث انابتی بو اولمش که (مثنوی) خفته بودان شه شبانه درسریر * حارسان بربام اندر دار وکیر) اول کیجه له سریری اوزره یاتمشدی حارسلر طام اوزره دار وکیرده ایدی یعنی پاسبانلر حفظ وحراست ایچون طام اوزرنده صیت وصدا وحرکتده ایدی (مثنوی) قصد شه از حارسان هم آن نبود * که کند زان دفع دزدان ورنود * او همیدانست کوکان عادلست * فارغست از واقعه ایمن دلست) شاهك قصدی حارسلردن اول دکل ایدیکه اندن دزدلری ورندلری دفع ایده زیرا اول ابراهیم بن ادهم بیلوردیکه اول پادشاه که اول عادلدر حوادث وواقعه دن فارغ وبی باکدر ایمن دل وآسوده خاطردر

(مثنوی) عدل باشد پاسبان کامها * نی بشب چوبك زنان بر بامها)
زیرا اداتك پاسبان وحافظی عدلدر کیجه طاملر اوزره چوبلر اوران حارسلر دکلدر
(مثنوی) ایك بدمقصودش ازبانك رباب * همچو مشتاقان خیال آن خطاب)
بو بیت قرینهٔ کلامدن مستفاد اولان معانیدن استدراك اولور زیرا بو محلده اختصار واقع اولمشدر ومقتضای مقام بودرکه دینه پادشاهك حارسلرندن قصدی هم اول دکل ایدیکه انلر واسطه سیله دزدلری ورندلری دفع ایلیه جواب محذوفدرکه اول جواب بودرکه بلکه پادشاهك حارسلردن مقصودی القدیم بترك دلی قدمه لخواسی اوزره سلاطین ماضیه نك قاعده لرنی حالی اوزره ترك ایلیوب اول قانونی تخریب وتغییر ایلمامکدر وکذلك بانك سرنا ورباب دن دخی مقصودی مجرد تلذذ نفسانی دکل ایدی لکن اول شاهك بانك ربابدن مقصودی مشتاقلر کبی اول خطاب الهینك خیالی ایدی دیمك اولور ومقتضای مقام بومعنایه دلالت قیلور وتوضیح معنی اولدرکه پادشاهلرك مجلسلرنده اکثر اوقاتده سازوسوز وچنك ورباب طرب افروز چلار واندن نشاط طبعیه وانبساط نفسانیه مراد ایدرلر ولیکن ابراهیم بن ادهم حضرتلرینك مقصودی آواز چنك وبانك ربابدن مجرد حظ نفسانی وذوق طبیعی دکل ایدی بلکه اول حضرتك انلری استماع ایلمکدن مقصودی عاشقلر ومشتاقلر کبی اول عالم ارواحده اولان خطاب الهینك تخیلی ایدی مشایخ صوفیه نك اتفاقی بونك اوزرینه درکه حق تعالی عالم ارواحده جمیع ارواحه الذ خطاب والطف کلامله الست بربکم دیو خطاب ایلدی یعنی بن سزك ربیکز دکلمی یم دیو سویلدی اول لذت انلرك اکثرینك روحلرنده قالدی واول آشناق عقللرنده مرکوز ومکمون اولدی چونکم بو عالم شهادته کلوب بشریتله موجود اولدیلر قچن برکسه دن برخطاب لطیف وآواز لذیذ استماع ایلسه لر انلرك ارواحی اول خطاب لذیذ وآواز لطیفی خطاب ازلینك اثری ایدیکنی بیلورلر واثردن مؤثرك اطافت ولذتنه انتقال قیلورلر نته کم عقللرنده مرکوز اولان آشناق سببیله بو دنیایه کلدکده انی بیلدیلر واکا وانك انبیاسنه ایمان واقرار قیلدیلر وهرقنغی کمسه دن کلام حق استماع ایلدیلرسه انی قبول ایلدیلر کذلك روحلرنده مکمون ومرکوز اولان اول لذت واسطه سیله دخی الذ خطاب والطف آوازدن اول خطاب ازلینك لذتنی بولدیلر وانك لذتی وحلاوتی خیالیله اول آوازی استماع قیلدیلر کذلك ابراهیم بن ادهم حضرتلری اول آوازی استماع ایلمکدن مقصودی اول خطاب الستك خیالی واثردن مؤثره انتقال قیلمسی وروحنك عالم ارواحه منحدر اولمسی ایدی (مثنوی) نالهٔ سرنا وتهدید دهل * چیزکی ماند بدان ناقور کل) سرنانك ناله وفغانی وطبلك تهدید

وتعریفی برمقدار رجق اول ناقورکله بکزر ناقور فاعول وزننده در نقردن نقر اصلنده سبب صوت اولان قرعه دیرلر بوراده صوت مراد اولور وصور مراد اولسه دخی قابلدر اکر ناقوردن مراد صوت اولورسه ناقورکلدن مراد صوت الست اولور وبو تقدیر اوزره معنی سرنانك ناله سی وطبلك آوازی برمقدار رجق اول صوت کله مشابه در اول جهتدن که روح اندن حظ الیجی ولذت بولیجی در نته کم روحلر خطاب الهیدن کمالیله لذت بولدی وانك استماعندن نهایت مرتبه ذوق وحظ الدی واکر ناقورکلدن مراد صوت اولورسه نالهٔ سرنا وآواز دهل اکا دخی نوعا مشابه اولور اول جهتدن که طبل وسرنا وبونلر امثالی اولان ساز پرنوا چالندقده نائم اولانلر بیدار اولوب قائم اولورلر وغم وترحله مرده و پژمرده کبی اولان روحلره نوعا حیات کلور وسرور ونشاط حاصل اولور اکر بعض کمسه یه مورث حزن و بعضیسنه باعث نفرت وبعضیسنه عدم لذت حاصل اولورسه ده نته کم (فاذا نقر فی الناقور) فحواسنجه صور نفخ اولندقده قبرده اولانلر قائم اولور وحیات بولورلر واکثری شاد وخندان اولورلر وبعضیسی محزون ومغموم قالورلر وبعضیسی دخی (یا ویلنا من بعثنا من مرقدنا) دیو اول صوت حیات بخشدن نفرت قیلورلر پس الان منکر سماع اولانلر بونلره بکزر وسماعدن حظ وذوق الانلر نفخ ناقوردن حیات بولنلر ومسرور وشادان اولنلره بکزر پس حسن صوتك اصلنك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) پس حکیمان کفته اند این لحنها * ازدوار چرخ بکرفتیم ما) پس اهل رصد اولان حکیملر دیمشلردر بو الحانی پس باء عربیله بسیار معناسنه اولمق دخی جائزدر بو تقدیر اوزره معنی اصحاب رصددن چوق حکیملر دیمشلردرکه بو آوازلری چرخك ادوارندن اخذ ایتدك بز ادوار کتابلرنده مسطور اولان اولدرکه علم موسیقی بی حکما افلاك دورندن اخذ ایتمشلردر پس اون ایکی مقام اون ایکی برج مقابلنده ویدی آوازه یدی کوکب سیاره مقابلنده ویکرمی درت شعبه یکرمی درت ساعت مقابلنده وفرق سکز ترکیب برسنه ده واقع اولان فرق سکز هفته مقابلنده وضع اولنمشدر وبو الحان لذیذه ونغمات نفیسه اصلنده افلاك ادوارندن وادوارندن اخذ قیلنمشدر نته کم بیوررلر (مثنوی) بانك کردشهای چرخست این که خلق * میسرایندش بطنبور وبحلق) چرخك کردشلرینك بانکیدر بوکه خلق انی ایرلر طنبورو حلقله یعنی اکر آلات طرب اولان سازلردن ظهوره کلان نغمات لذیذه واکر حنجرهٔ انسانیدن صادر اولان اصوات حسنه والحان موزونه که خلق ایرلرو ترنم ایلرلر وکاهی طنبور وچنك ورباب مانندی ساز چالوب انلری دکارلر بو جمله نك اصلنه نظر اولنسه فلك دورانینك صداسنك عکس واثریدر که

بو نلرك نغمات موزونه سی انلرك حركات موزونه سندن مستفاد اولمش استاد بو نغماتی والحانی انلرك دوران حركاتندن اخذ قیلمشدر پس عندالعارفین والعاشقین بو نغمات لذیذه واصوات حسنه یی ساز و حنجره دن استماع ایلك افلاك دورانك اوازنی استماع ایلك كبیدر كه عشق اهلی قتنده حلال وطیبدر وحرام اولمسی نا اهله واهل نفسه كوره و بعض محرماته تعلق ایلدیكی اعتباریله در كما فصلنا فی حجة السماع (مثنوی) مؤمنان كویند كآثار بهشت * نغز كردانید هر آواززشت) پس اصل اصوات حسنه ده اولان حكمانك قولنی اولا نقل ایلیوب بو خصوصده بونلرك قولی نه ایدیكی دخی ثانیا بو بیتله ومابعدنده اولان ابیات شریفه ایله بیان بیوررلر بو آوازخوبك اصلنده وحقنده مؤمنلر دیرلر یعنی حضرت حقه وانك انبیاسنه ایمان كتورن طائفه دیرلر كه آثار بهشت نغز واطیف ایلدی هر زشت آوازی یعنی جنتك اشجار وانهارنك ودرودیوارنك وانك خدمتكارنك جمیعا آوازی خوب واطیف در كه انده وجها من الوجوه طبیعت استكراه ایده جك بر قبیح صوت وصدا یوقدر پس بنی آدم حضرت آدمله جنتده ایكن آثار بهشت هر آواززشتی خوب واطیف ایلمشدیكه بنی آدمك انده ایكن اصلا اداسنده وصداسنده بر مستكره نسنه یوق ایدی بلكه جمله سنك اداسی خوب وصوت وصداسی محبوب ومرغوب ایدی ولیكن بودنیایه كلدكده اول ملاحت بعضیسنك دخی اداسنده و بعضیسنك صوت وصداسنده قالدی و بعضیسنك هم اداسی وهم صداسی فصیح وملیح اولدی و بعضیسنك دخی اداسندن وصداسندن اول لذت وحلاوت كیدوب انكر اصوات واقبح كلمات اوزره قالدی وادا وصداسی صوت حمیره مشابه اولوب مستكره اولدی اكرسن دیرسككه بزنه ایدك وجنتك ایچنده اولان اصوات حسنه یی ونغمات طیبه یی نه وجهله استماع ایلدك بو سؤال مقدره جواب بیوررلر (مثنوی) ماهمه اجزای آدم بوده ایم * در بهشت آن لحنها بشنوده ایم) بز جمیعا آدم پیغمبر علیه السلامك اجزاسی اولمشدق وانك ظهرنده مثل الزار وجود بولمش ایدك جنتده اول لحنلری استماع قلمشدق یعنی جنت اعلا ایچره اولان نغمات طیبه والحان لذیذه یی سمع روحله ایشتمشدك (مثنوی) كرچه برما ریخت آب وكل شكی * یادمان آمد ازانها چیزكی) اكرچه بزم اوزره بزه آب وكل برشك دوكدی اما انلردن برآزجق بزم یادمزه كلور یعنی چونكم روحمز جنتدن چیقوب بو عالم آب وكله كلوب بشریت وطبیعت مرتبه سنده قرارقیلدی و بوندن آب وكلی اكرچه بزم روحمز اوزره برنوع شك وكمان دوكوب روحمز اول مرتبه یی ناسی اولدی ولیكن اول جنتده اولان اصوات نفیسه والحان لذیذه دن برمقدار لذت یادمزه كلور اول زمانده كه مطربلر حنجره سندن

ویاخود آلت طرب اولان لذتی جنت اعلاده اولان لذات طیبه دن برشمه و برلمه ایدیكنی معلوم ایلر (مثنوی) لیك چون آمیخت باخاك كرب * كی دهند این زیر وابن بم آن طرب) لیكن بونده اولان الحان واصوات چونكم خاك كربله آمیخته اولدی بوزیر و بو بم اول طربی قچن و بر ر زیر سازك اینجه اوازلو اولان پرده سی وقیلیدر و بم قبا آوازلو اولان قیلارینه دیرلر برقاچ كسه دخی كیمی اینجه آوازله و كیمی قبا آوازله هم آوازاولسه لر وبری برینه اویسه لر انلره دخی زیر و بم تعبیر ایدرلر تقدیر معنی اكرچه بو دنیاده اولان اصوات حسنه ونغمات لذیذه اول جنت اعلاده اولان اصوات نعیمه ونغمات طیبه یی مذكر اولور و برمقداراندن بزم خاطریمزه كتورر ولیكن چونكم بونده اولان اصوات ونغمات غم والم خاكیله آلوده اولدی و بشریت شرایله اختلاط وامتزاج قیلدی بو زیر و بم بو دنیاده اولان الحان ونغم قچن اول طربی ویرر وجنت اعلاده ذوق ونشاطی دله وجانه نیجه ایركورر یعنی بونده اولان الحان انده اولان الحان كبی بعینها طرب و یرمز ودل وجانه اول ذوق وحالتی ایركوره مزدیمك اولور وجنت اعلاده اولان اصوات والحانله بودنیاده اولان اصوات والحانك مابیننی فرق وتمیز ایلكدن اوتری بو بیتلری مثل موقعنده ایراد ایلیوب بیوررلر (مثنوی) آب چون آمیخت بابول وكمیز * كشت زآمیزش مزاجش تلخ وتیز) مثلا آب چونكم بول وكمیزله قرشدی كمیز كاف عربیك ضمیله بوله وغائطه دیرلر بونده غائط معناسنه در اول ابك مزاجی تلخ وتیز اولدی یعنی جنت اعلاده اولان اصوات لذیذه والحان طیبه فی المثل برصافی وشیرین آب كبیدر اول لذت وحلاوت طیبه چونكم وجود انسانه ووجود انسان واسطه سیله آلات طربدن ظهور ایلین اصوات ونغماته كلدكده بول وغائطه آمیخته اولمش آبه دونر وانك مزاجی مبدل ومتغیر اولور حلاوتی تلخلك ولطافتی تیزلك مرتبه سنی بولور (مثنوی) چیزكی ازآب هستش درجسد * بول كیرش آتشی رامیكشد) آبدن برنسنه جك جسد آدمیده وار در جسدش تقدیرنده اولور انی بول طوت برآتشی كه اولدرر یعنی بنی آدمك جسدنده آب قسمندن برشی بكزوار در كه اندن مراد نغمات والحاندر سن بول كبی نوعا نجس اولمش وجنت اعلاده اولان الحان طیبه یه نسبتله خباثت مرتبه سن بولمش فرض ایت چونكم آتش غم وحزنی سوندرر باك یوقدر ودرد درونه شفا ودوا و یرر بو جهتدن بو دخی مرغوب ومقبولدر (مثنوی) كر نجس شد آب این طبعش بماند * كآتش غم را بطبع خود نشاند) اكر آب نجس اولدیسه اول طبعی قالدی كه آتش غمی كندی طبعیله تسكین ایلدی نشاند بونده تسكین ایلدی معناسنه اولور وتقدیر معنی بویله اولور كه اكر اول جنتده اولان لذت وحلاوت اصلیه جسد آدمی یه كلكله فی المثل

مشروب اولان آب كبی نجس اولديسه و بول مرتبه سن بولديسه اول ابلك طبيعتی اندن زائل اولميوب يرنده قالدی اكرچه مزاجی وطبعی متغير اولدی كوركه اول آواز خوب كندی طبيعتی وخاصيتی واسطه سيله آتش غمی تسكين ايلر اكرانك طبعنده خاصيت اصليه اولميدی بول آتشی سو بندر ديكی كبی اول آواز خوب دخی آتش غمی سو بندرمزدی ودرونه نوعا راحت وصفا و يرمزدی و بو آواز والحانی بوكا تشبيه ايلكده اكرچه من وجه تقبيح وتحقيری موهم اولور وآتش غمی اولمين كسه نك استماعنی شارب بول اولنه بر وجه كنايه وتمثيل ايلكی افاده قيلور لكن اصل مقصود بودكلدر بلكه بونده اولان الحان ونغمات جنت اعلاده اولان الحان ونغماته نسبتله بول كبی واول الحان اصليه آب صافی وشيرين وطيب كبدر ديمكی مشعر اولور وتأمل اولنسه عظيم مدح اولور لكن ذمه مشابه اولور ﴿ مثنوی ﴾ پس غذای عاشقان آمد سماع * كه درو باشد خيال اجتماع) چونكم بودنياده اولان اصوات لذيذه نك اصلی جنت اعلاده اولان الحان نفيسه ونغمات طيبه اولديسه وارواح عشاق بو اصوات حسنه نك استماعنده اول اصلی اولان لذاتدن نوعا يرله و برشمه بولديسه پس سماع عاشقلرك غداسی كلدی وانلرك ارواحنه قوت وقوت اولدی زيراكه انده خيال اجتماع واردر سماعده برقاچ كونه اجتماع خيالی واردر اولا بجان ودل سماع ايلين كسه نك خواطر پراكنده سی مجتمع اولوب برجانبه متوجه ومشغول اولمق خيالی واردر كه عند اهل الله جمعيت خواطر حياة قلب وتفرقهٔ خواطر موت قلب در پس سماعده قلبه حياة كلمك ودل وجان خواطر پراكنده دن خلاص اولوب زنده اولمق سماعه اهل اولنلرك معلوم ومشهوديدر ثانيا لذت فرعيه نك لذت اصليه ايله مجتمع اولمسی خيالی واردر لذت فرعيه دن مراد بونده اولان الحاندر لذت اصليه دن مراد جنتده اولان الحانك لذتيدر وايكيسنك سماعده اجتماعنك خيالی اولدر كه اهل سماع حين سماعده لذت عاجله دن لذات اصليه وآجله نك طعمنی وچاشنی سنی نوعا ذائق اولور و بونك طعمندن انك طعمنی تخيل قيلور بوكا خاك آلوده ايكن روحه بومرتبه وجد وحالت و يرر اولكه پاك وصافی در انده نه مرتبه ذوق وراحت واردر بوندن اكا كمال معرفت و يقين حاصل اولور پس اول لذات مجازی ومرضينك اصل ومعدننه روح ميل ورغبت قيلور ثالثا سماعده خطاب الهيده اولان لذتك اصوات طيبه ده اولان لذتله اجتماع ايلمسنك خيالی واردر زيرا اهل سماعك روحی بيلور كه هرشی ده مؤثر حقيقی خدای تعالی در چونكم اول لطيف وجيل اولان پادشاه برمخلوق ذليلك نفسنده واوازنده بومرتبه ده حلاوت وتأثير خلق ايليه پس وجود مخلوق حجابی رفع اولوب بی واسطه اول لذت وحلاوتی جان انك مؤثر وخالقندن

بولدقده نه مرتبه وجد وطرب كلور واكا نه مرتبه ذوق وسرور حاصل اولور معلوم ايدينور پس اول جيلده اول لطيف وجيل پادشاهك جان خطاب وكلامنی سمع جانله استماع ايلمكه رغبت قيلور واندن هرنه كونه كلام كلورسه استماع ايلمكی جانه منت بيلور نته كم ابن فارضك لن ترانی خطابنی استماعه رغبت ايدوب انی حضرت حقدن تمنی ايلمسی بو معنايه شهادت قيلور قال * بيت * ومنی علی سمعی بلن ان منعت ان * اراك فمن قبلی لغيری لذت * حق سبحانه وتعالی حضرتلرينك كلام شريفی وخطاب لطيفينك لذت وحلاوتی شول مرتبه ده دركه نفی وطرد له اولديغی تقدير اوزره بله جانه اندن لذت وحلاوت كلمك مقرردر پس لطف وكرمله كلام وخطاب ايلمسنده نه مرتبه لطافت ولذت اولمق كرك بوندن قياس ايله نته كم كتاب تعرفك شرحنده بويله مسطوردر كه اهل جهنم جهنمه داخل اولدقلرنده بيك سنه مقداری (ربنا اخرجنا منها فان عدنا فانا ظالمون) دبو دعا وتضرع ايده لر اصلا بونلره حضرت حقدن برخطاب و برجواب كلميه بيك بيل دنصكره بونلره حضرت حق سبحانه جانبندن اخسؤا فيها ولا تكلمون خطابی كله روايت اولنور كه اهل جهنم بو خطابك لذت حظندن مدت مديده عذاب ناری فراموش ايده لر وانك لذتيله تسلی بولوب نيجه زمان كنديلردن كيده لر چونكم اخسؤا خطابنده بو قدر حلاوت وحالت اوله اهل جنته يا اهل الجنة سلوامنی ماشئتم خطابی وارد اولدقده نه مرتبه حالت وحلاوت اولمق لازم كلور فهم ايله ﴿ مثنوی ﴾ قوتی كيرد خيالات ضمير * بلكه صورت كردد از بانك وصفير) سماعده ضمير خيالاتی زياده بر قوت طوتر بلكه اول خيالات ضمير بانك وصفيردن صورت بولور يعنی سماعده اولان بانك وآواز واسطه سيله قلبده اولان خيالات هر قنغی نوعدن ايسه قوت بولور بلكه صورت بغليوب ظهوره كلور زيرا سماع مهيج ومحرك خيالات ضميردر سامعك قلبنده اكر دنيا خيالی وار ايسه واكر آخرت خيالی وار ايسه انی كذلك اكر محبوب مجازی خيالی وار ايسه انی واكر محبوب حقيقی خيالی وار ايسه انی زياده ايلر پس سالكان طريقت وعاشقان محبوب حقيقت بشريت مقتضاسنجه لوازم جسم وصورته مشتغل اولمغله محبوب حقيقی جانبنه اولان وعالم ارواحه تعلق قيلان خيالاته ضعف كلسه سماعه رغبت ايدرلر زيرا حين سماعده اول خيالات ضعيفه يه قوت كلور وروح كندی عالمنه رغبت واشتياق قيلور و بو عالم طبيعتك حبسندن ومضايقه سندن اول لذت واسطه سيله نجات بولور حتی كاه اولوركه او حالات وخيالات درونده صورت بغلر وظهور ايلر صورت بغلمسندن وظهور ايلمسندن مراد اول خيالات روحانی وحالات ربانينك نيجه مدت دروندن

زائل اولیوب قرارقیلسیدر واهل سماعك روحی اول حالت شریفه دن جدا اولیوب اکثرزمان آنکله قالمسیدر ﴿ مثنوی ﴾ آتش عشق ازنواها کشت تیز * انچنانکه آتش آن جوز ریز) آتش عشق نوالردن تیز اولدی اول جوز ریز اولان کسه نك آتشی تیز اولدیغی کبی یعنی سالکك کانون دلنده اولان آتش عشقه اکر بشریت مقتضاسی اوزره ضعف کلسه نوا ونغمه لردن اول آتش تیز اولور والحان لذیذه دن قوت بولور نته کم اول جوز اغاجندن آبه جوز دوکن تشنه نك آوازنی استماع ایلدکجه آتش شوقی تیز اولوب قوت بولدیغی کبی بواول حکایه درکه بوندن معلومك اولور

﴿ حکایت آن مرد تشنه که ازسر جوز بن جوز میریخت در جوی ﴾
﴿ آب که درکو بود و باب نمیرسید تابا فتادن جوز بانك آب ﴾
﴿ بشنود واورا چو سماع خوش بانك آب اندر طرب می آورد ﴾

بو سرخ شریف اول مرد تشنه نك حکایه سیدرکه جوز اغاجنك اوزرندن جوز دوکردی آب اینجنه که اول آب چقورده ایدی وکندی صویه یتشمزدی تاکه جوز دوشمکله آبك بانك وصداسنی ایشیده واول تشنه یه سماع خوش کبی صویك بانکی شوق وطربه کتوره ﴿ مثنوی ﴾ در تغولی بود آب آن تشنه راند * بر درخت جوز جوزی می فشاند) آب جوی بردر بك برده ایدی اول تشنه جوز درختی اوزره سوردی وافر جوز سیلکدی ﴿ مثنوی ﴾ می فتاد ازجوز بن جوز اندر آب * بانك می آمد همی دید اوحباب) جوز اغاجندن آبك اینجنه جوز دوشردی جوزك دوشدیکندن بانك کلوردی اول تشنه آبك اینجنده اولان حبابی کوردی ﴿ مثنوی ﴾ عاقلی کفتش که بکذرای فتا * جوزها خود تشنکی آرد ترا) برعاقل انك حالندن خبردار اولیوب اکا دیدیکه ای جوان بونی ترك ایله جوزلر خود سکا تشنه لك کتورر ﴿ مثنوی ﴾ بیشتر در آب می افتد ثمر * آب در پستیست ازتو دورتر) زیرا ثمرك زیاده رکی آبك اینجنه دوشر حال بوکه آب سندن بعید رك بر الحق برده در ﴿ مثنوی ﴾ تاتواز بالا فروآیی بزور * آب جویش برده باشد تابدور) تاکم سن زور وقوتله درختك یوقاروسندن آشغه سنه کله سن آب جوی اول جوزلری ایراغه ایلتمش اولور ﴿ مثنوی ﴾ کفت قصدم زین فشاندن جوز نیست * تیزتر بنکر برین ظاهر مایست) اول مرد تشنه ایتدی ای عاقل بنم بوجوزی سیلکمکدن قصدم جوز دکلدر تیزرك کور بو ظاهر اوزره طورمه یعنی دقت وبصیرتله نظر ایله ظاهره باقمه ﴿ مثنوی ﴾ قصد من آنست کاید بانك آب * هم ببینم

برسرآب این حباب) بلکه بوایشدن بنم قصدم اولدرکه بنم قولغمه آبك بانکی کله هم چشمله آب اوزره بوحبابی کورم آشکارا ﴿ مثنوی ﴾ تشنه را خود شغل چه بود درجهان * کرد پای حوض کشتن جاودان) تشنه نك خود جهانده شغل وکاری نه اولور ایدی حوضك پایه سی اطرافنی دور ایلمکدر ﴿ مثنوی ﴾ کرد جوی وکرد آب وبانك آب * همچو حاجی طائف کعبهٔ صواب) تشنه نك شغلی جویك اطرافنی وآبك اطرافنی وبانك ابك اطرافنی کشت ودور ایلمکدر مثلا کعبهٔ صوابی طائف اولان حاجی کبی یعنی حاجی یه کعبه یی طواف ایلمك نیجه لازم ایسه تشنهٔ آب حیات معنوی اولان عاشقه دخی مجرای آب حیات معنوی اولان شیخ کاملك اطرافنی طولنمق واندن آب حقیقتك آوازنی استماع ایلمك اویله لازمدر آبدن مراد بونده آب هویت الهیه درکه ومن الماء کل شیءٍ حی موجبنجه هرشیٔ اندن حیاتپذیر اولمشدر ونشو ونما بولمشدر وشیخ کاملك وجودی بوآب حقیقته حوض ونهر کبی اولمشدر وبوآب حقیقتك بانکندن مراد خطاب ازلی وکلام لم یزلی اولورکه عاشقان وسالکان بو بشریت درختی اوزره اول آوازی استماع ایلمکه تشنه دللردر چونکم بو عالمده اول خطاب اطیفك وآواز شریفك اثری ونمونه سی اصوات حسنه والحان لذیذه ده موجود اولدیسه عاشقلر اول بانك نفیسی استماع ایلمکه رغبت ایدرلر عقل قاصر صاحبلری انلری کندیلره قیاس ایدوب انلرك استماعندن مرادنی مجرد لذت نفسانیه صانوب عمر جوزنی نیچون بویله بیره سلکه سن وبانه ضایع ایلرسن دیو سو یلرلر خبرلری یوق که اول تشنه نك آندن مرادی خطاب الستی استماع قیلمق ولذت کلام حق انده بولوب مستفید ومتلذذ اولمقدر نته کم عنقریب بو بیانك اوسنده لیك بدمقصودش ازبانك رباب * همچو مشتاقان خیال آن خطاب * بیتنده تحقیق مرور ایتدی اصوات حسنه والحان لذیذه ده کلام حق عاشقلر بولدقلری کبی شیخ کاملك صداسنده واداسنده دخی لذت کلام حق بولوب انلرك لساندن کلام حق استماع ایدرلر وانلری دکلمکدن مراد ومقصودلری دخی انلرك حلقومندن آواز حق استماع ایلمکدر نته کم بومعنایه اشارت ایدوب بو بیتلرله تنبیه بیوردیلر ﴿ مثنوی ﴾ همچنان مقصود من زین مثنوی * ای ضیاء الحق حسام الدین توی) آنجلین بنم مقصودم بومثنویدن ای حق تعالینك نوروضیاسی حسام الدین سنسن یعنی اول مرد تشنه نك جوز ریز اولمسندن مرادی بانك آب اولدیغی کبی ای حسام الدین چلبی بنم دخی بومثنویدن مقصودم سنك آوازکی استماع ایلمکدر ﴿ مثنوی ﴾ مثنوی اندر فروع ودر اصول * جمله آن تست کردستی قبول) مثنوی شریف فروعده واصولده جمله سنك آنکدرکه قبول ایلدك یعنی

حضرت مثنوی مرتبهٔ شریعت وحقیقتی ویاخود صورت ومعنایی جامع اولمقده
ظاهرا و باطنا سنك حسب حالك واوصاف كمالكدركه حیز قبولده قیلدك
(مثنوی ﴿ درقبول آرند شاهان نیك و بد * چون قبول آرند نبود بیش رد)
پادشاهلر نیك و بدی قبوله كتورولر چونكه قبوله كتوردیلر ارتق رد ومردود اولمز
(مثنوی ﴿ چون نهالی كاشتی آبش بده * چون كشادش دادهٔ بكشا كره)
ای حسام الدین چون بر لطیف نهال اكدك اكا آب ویر چونكه اكا بر كشاد
ویرمشسن اندن عقده وكرهی چوز یعنی ای حسام الدین چلبی چونكم باغ
وجودده مثنوی نهالنی دكدك اكا حكمت آبنی ویر وهمت ایدوب انی تربیت
شریفكله كماله ایركور چونكم اول مثنوینك معانی واسرارینه فتح وكشاده لك
ویردك لسانمدن عقده یی حل ایله و بونك اتمامنه اهتمام ایدوب بذل همت قیل
تاسنك واسطه كله بونهال مثنوی باغ عالمده برشجرهٔ مثمره كبی اولوب سالكار
وعاشقلر بوندن معارف وعلوم میوه‌لرن اجتنا قیله‌لر واثمار لطایف اسرارندن
تفكه ایلیوب لذت بوله‌لر ﴿ مثنوی ﴿ قصدم از الفاظ اوراز توست * قصدم
از انشایش آواز توست) مثنوی شریفك الفاظندن بنم قصدم سنك رازكدر
مثنوی شریفك انشاسندن بنم قصدم سنك آوازكدر نته كم تشنه مردك آبه
جوز دوككدن غرضی ابك اوازنی استماع ایلمكدر ﴿ مثنوی ﴿ پیش من
آوازت آواز خداست * عاشق ازمعشوق حاشا كه جداست) ای حسام الدین
چلبی بنم قتمده سنك آوازك خدای تعالینك آوازیدر حاشا كه عاشق معشوقدن
جدا اوله (وهو معكم اینما كنتم) فحواسنجه (ونحن اقرب الیه من حبل الورید)
مقتضاسنجه حضرت خدا هیچ برشیدن وهیچ برانساندن جدا دكلدر علی
الخصوص عاشقدن وعاشق دخی هیچ بروجهله معشوقدن جدا دكلدر والحاصل
جمله معشوق قالمشدر عاشق ظاهرا همان برپرده اولمشدر ودخی حی ومرید وقادر
ومتكلم فی الحقیقه اولدر عاشق معنی مرده‌در چونكم عاشق معشوقك وجودنده
بالكلیه فانی اوله ان الله یقول علی لسان عبده حدیثنك فحواسنجه اول عبدك
لساندن ودها نندن صدور ایلین كلام كلام حق اولور پس موحد كامل فچن
برعاشق فانیدن بر كلام استماع ایلسه انك كلامی حق اولدیغنی بیلور وانك آوازی آواز
خدا ایدیكنی مشاهده قیلور وانك حضرت حقه نه یوزدن اتصال واتحادی واردر
واقف وعارف اولور نته كم بو اتصالدن خبر ویروب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴿
اتصالی بی تكیف و بی قیاس * هست رب الناس را با جان ناس) اتصال
شیئین مغایرینك بری برینه اولشمه سنه دیرلر فچن ایكی شیٔ صكره دن بریره كلوب
متحد اولسه اكا اتصال تعبیر ایدرلر عاشقك معشوق حقیقته اتصالی بویله دكلدر

زیرا بوكونه اتصال باكیفدر وحضرت رب الناسك جان ناسه اتصالی بی تكیف
وبی قیاسدر كه حضرت خدانك جان بنده به اتصالی مجرد قیاسات عقلیه
وتصورات ذهنیه ایله بیلمك احتمالی یوقدر ﴿ مثنوی ﴿ لیك كفتم ناس
من نسناس نی * ناس غیر جان جان اشناس نی) لیك بن ناس دیدم نسناس
دكل دیمدم یعنی حضرت رب الناسك جان ناسه اتصالی واردیدم نسناسه اتصالی
واردیمدم ناس جانك جاننی فهم ایلیندن غیری دكلدر بلكه ناس اطلاقی همان جانك
جاننی اولان حضرت حقی بیلان واكا اشنا اولان كمسه لره صحیح اولور ناس شكلنده
اولان نسناسلره ناس دیمك عند اهل الله صحیح دكلدر نسناسده علما چوق قیل وقال
ایلمشلردر بعضیلر نسناس یأجوج ومأجوجدر دیمشلردر و بعضلر دخی نسناس
صورت ناسده بر نوع خلقدر برشیده انلره مشابهلر و برشیده انلره مخالفلردر دیمشلر
وبنی آدم دكللردر دیمشلر و بعضلر دخی بنی آمدر دیمشلر وبو حدیثله استدلال
قیلمشلر كما قال النبی صلی الله علیه وسلم ان حیا من عاد عصوا رسولهم فمسخهم الله
نسناسا لكل رجل منهم یدورجل من شق واحد ینقرون كما ینقر الطیر و یرعون
كما ترعی البهائم كذا فی نهایة ابن الأثیر ﴿ مثنوی ﴿ ناس مردم باشد وكو مردم
* توسر مردم ندید ستی دمی) ناس مردم اولور قنی بر مردم سن مردمك
باشنی كورمدك دمسن یعنی ناس فی الحقیقه انسان العین منزله سنده اولان مردمدر
قنی زمانه ده بر مردم یعنی زمانه ده مردم یوقدر اكرچه ناس صورتنده كزدم قنی چوقدر
نته كم مولی نظامی قدس سره بیوررلر * بیت * این كه تو دیدی نه همه مردمند *
بیشتری كاووخر بی دمند * معرفت ازآدمیان برده اند * آدمیان رازمیان برده اند
* معرفتی دردل آدم نماند * اهل دلی درهمه عالم نماند * كما قال النبی صلی الله علیه
وسلم ذهب الناس و بقی النسناس رواه ابوهریرة كذا فی النهایة الناس كابل
مائة لا تجد فیها راحلة واحدة حدیثی دخی بو معنایه اشارت اولور مصرع
ثانیده سر سینك فتحیله ودم دالك ضمیله اوقنمق اكرچه محله مناسبدر
لیكن سر سینك كسریله ودم دالك فتحیله اوقنسه دخی معنایه خلل كلمز و بومعنایه
دخی هیچ برنسنه مانع اولمز زیرا معنی سن بر نفس مردمك سرنی وراز دروننی
كورمدك ومشاهده قیلمدك هر مردم شكلنده اولانی بو اجلدن مردم صنورسن دیمك
اولور واولكی وجه اوزره سن مردم اولنلرك رئیس و پیشواسنی كورمدك قویرق
كبی كبرو قالدك وابترو بدتر اولدك دیمكی افاده قیلور ﴿ مثنوی ﴿ ما رمیت
اذرمیت خواندهٔ * لیك جسمی در تحری ماندهٔ) سورهٔ انفالده اولان وما رمیت
اذرمیت آیتنی اوقومشسن ولیكن جسم سن تحریده قالمشسن یعنی بونی اوقومشسن
ولیكن معناسنی بلمشسن واكر معناسنی بلد كسه ده انجق اهل ظاهر یازدیغی اوزره

ظاهر الفاظندن مستفاد اولان معنایی بیلوب باطن وسرندن غافل اولمشسن اکرچه اوقومش ومن وجه باطن وسرندن دخی خبردار اولمش سن لیکن جسمسن تجریده قالمشسن وحقیقت معنایه واقف اولمامشسن اکر تجریدن نجات بولیدك وحقیقت معنایه عالم اولیدك اول حضرته وارث اولان اولیای کرامه دخی حضرت نبی آلت حق اولدیغی کبی آلت حق اولمش مشاهده قیلوردك تـه کم ترابی رامی اولان بحسب الظاهر اول حضرت و بحسب الحقیقه خدای تعالی ایدی کذلك بعض اولیادن دخی برشیء صادر اولسه اکرچه بحسب الظاهر اندن ظاهر اولور ولکن بحسب الحقیقه خدادن ظهوره کلور واول ولی برآلت اولور پس جسم مرتبه سندن قورتلوب تقلید وتجریدن بری اولان محقق بومعنایی بویله بیلور بلکه جمیع اشیایی آلات حق کوروب انلردن صدور ایدن افعالی فاعل حقیقیدن مشاهده قیلور بوراده سوز چوق وقیل وقاله نهایت یوقدر همان تجریدن جسم مرتبه سندن خلاص اولوب مرتبهٔ تحقیقه ویاخود برمرشد شفیقه واصل اوله کورتا حقیقت حاله عالم اوله سن وظن وتحری مرتبه سندن نجات بوله سن تـه کم بومعنایه تنبیه ایدوب بیوررلر

(مثنوی ❊ ملك جسمت راچو بلقیس ای غبی ❊ ترك كن بهر سلیمان نبی)

جسمك ملكنی بلقیس کبی ای غبی سلیمان نبیدن اوتری ترك ایله خطاب دیو سیرت ونسناس طبیعت اولان کسه لره در یعنی ای احمق ونادان بلقیس ملك سبایی ترك ایلدیکی کبی (واسلمت مع سلیمان لله رب العالمین) دیو سویلدیکی کبی سندخی وجودك ملکنی وجسمانیتك اقلیمنی سلیمان زمان اولان ومشرب سلیمانی اوزره سیرقیلان عارف وز باندانك رضاسیچون ترك قیل واکا اطاعت ومتابعت ایلکی اختیار ایله وزمانمده اولان سلیمان ایله رب العالمین اولان اللهه مسلم اولدم وانقیاد قیلدم دیو سویله تاکم انك همت پربرکاتیله دیو سیرت اولمقدن قورتلوب مردم اوله سن (ومارمیت اذرمیت) آیت کریمه سنك اسرارنی بیله سن وتجریدن وجسمانیتدن خلاص اولوب حقایق اشیایی مشاهده قیله سن دیمك اولور

(مثنوی ❊ من کنم لاحول نی از کفت خویش ❊ بلکه از وسواس آن اندیشه کیش ❊ کوخیالی میکند درکفت من ❊ دردل از وسواس وانکارات وظن) لاحول ولاقوة الا بالله ایلرم کندی سوزمدن دکل بلکه اول اندیشه کیشك وسواسندن حضرت مولانانك آداب شریفلری بوایدیکه هرنه کونه کم یارانله وسیاری احبا ومنکرانله میان مصاحبت وخلال مجالسلرنده واقع اولسه انی برمناسبتله نطقه کتوررلر ونظم مرتبه سنه یتوررلردی ناطالبلراندن خصه الله واهل سلوکه فائده حاصل اوله نقل اولنور که برکون یارانه معارف واسرار بیورر کن لاحول ولاقوة الا بالله العلی

العظیم دیمشلر پس یاران انك سرندن سؤال ایلمشلر اوله ویاخود انلر سؤال ایلمزدن مقدم لاحول دیمکدن مرادلری نه ایدوکنی بیان اوله بیوررلر که بن لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم دیرمکه بوکلمهٔ حوقله نك طرد شیطان ایلمکده عظیم تأثیری واردر ولیکن کندی سوزمدن وکلام پرسوزمدن اوتری دیمزم بلکه اول اندیشه مذهباو وسوءظن عادتلو کسه نك وسواس وفکر فاسدندن اوتری لاحول دیرمکه اول اندیشه کیش بنم سوزمده برخیال ایلر قلبنده اولان انکارات وظنون سببیله سوءخیال ایلر وانی سائر قیل وقاله قیاس ایدوب اهانت ایدر وعدم قبول سمتنه کیدر

(مثنوی ❊ می کنم لاحول یعنی چاره نیست ❊ چون ترا دردل بضدم کفتنیست) بواجلدن لاحول ایلرم یعنی چاره یوقدر چونکم سنك قلبکده بنم ضدمله سوز سویلمکلك واردر لاحول نك معناسی جلد ثانینك اوایلنه قریب صوفی مهمان حکایه سنده مرور ایلدی اما بونده حضرت مولانا لاحول بی چاره یوقدر دیمکله تفسیر بیوردیلر کانه بیوررلر که بن لاحول دیرم یعنی لاحول دیمکدن مرادم ای بنم سوزمه منکر اولان چونکم سنك قلبکده بکا ضد اولمغه متعلق برسوز واردر سکا چاره یوقدر وعلاج پذیر اولمغه وهدایت بولمغه حرکت وطاقت میسر دکلدر انکچونکه معنی حضرت حقه انکار ایلمش اولورسن که بوکلام هدایت انجامی فی الحقیقه ملهم وماقی اولدر

(مثنوی ❊ چونکه کفت من کرفت درکلو ❊ من خمش کردم توآن خود بکو) ای ناس صورت نسناس سیرت اولان منکر چونکم بنم سوزم وکلام پرسوزم سنك بوغازکده طونلدی ودرونکه داخل اولمدی وسکا نفع وفائده قیلمدی بن خاموش اولدمسن کندیکه لایق اولنی سویله چونکم بوکونه کلام سماحت انجامی اکلمدك سنك مقبول ومرغوب اولان کلامکی نقل ایله تاکورملم سندن نه ظهور ایلر وسنك ماند کون نایی اولان دهانك نه سوز سویلر دیمك اولور

❊ بیان تحمل کردن ازهر بی ادب ❊

(مثنوی ❊ آن یکی نایی که خوش نی می زدست ❊ ناکهان ازمقعدش بادی بجست) مثلا اول برنایزن که بروقت لطیف نی چالمشدر ناکهان نایینك مقعدندن برباد صحرادی یعنی نای چلارکن ناکاه یلاندی وتنفس تحتانی ایلدی (مثنوی ❊ نای برمقعدنهاد اوکه زمن ❊ کرتو بهترمی زنی بستان بزن) نایی اول حالده فوری مقعدنه قودی بویله دیوکه اکرسن بندن ایورك چلار ایسك نایی بندن آل چال بوندن مراد بودرکه برمجلسده باش دوررکن دم مشابه سنده اولان کسه سویلك ومعارف واسرار نقل ایلمك همان شول نایی اولان کسه یه بکزرکه انك دهانی خوش نی چلارکن مقعدی صیت وصدایه باشلدی ونایی دخی اکا خطاب ایدوب بوکونه ایش ایشلدی پس علما وعملا مرتبه سی دون وسفلی اولان کسه لره لازم اولان ادب بودرکه بر برده

عاليقدر وصاحب صدر كسه نك وجودى تكلم ايلركن اولدخى برجايدن سويليه
و بعض كلام نقلنه شروع ايليه كه ادبه مخالفدر اما جاهل ونادان اولنلردن ماننده
باد تحتانى انى اختيار وناكاه برصداى بى معنى ومستهجن خروج ايلمكدن خالى اولمز
وكندى قباحتلرنى دخى فهم ايليوب انلره اصلا شرم وحيا كلمز و بونلر اكرچه هزل
كونه واقع اولمشدر ليكن * بيت من بيت نيست اقليمست * هزل من هزل نيست
تعليمست * بيوردقلرى كلام اوزره بوندن نيجه اسرار ومعانى مستفاد اولور
و برمجلسده صاحب صدر و عاليقدر بركسه سويلركن مرتبهٔ اسفلدن سويلمكه
جرأت وجسارت قيلان جاهل و نادان اولنلره دخى تعليم وتنبيه قيلور ودخى
عليم وحكيم اولان كسه لر نيكو وجد اولان شيلردن نه كونه بند الورلر و متصح
اولورلر سه هزل وملاهيدن دخى اول كونه بند آلورلر ديمكى اشعار قيلور ولهذا
قال ابن الفارض (بيت) ولاتك باللهى عن اللهو معرضا * فهزل الملاهى
جد نفس مجدنى ❊ مثنوى ❊ اى مسلمان خود ادب اندر طلب * نيست الا
حمل از هر بى ادب) اى مسلمين حين طلبده خود ادب دكلدر الا هر بى ادبدن
صبر وتحملدر يعنى بركسه هنوز راه طلبده ايكن وكمال مرتبه سنه واصل اولمامش
ونهايت مرتبه سن بولمامش مبتدى ايكن اكا لازم وواجب اولان اولدر كه هر بى
ادب اولان سفيهلرك ناسزا اولان فعلنه وقولنه وحالنه تحمل ايده وصبر وسكوت
سمتنه كيده ❊ مثنوى ❊ هر كرا بينى شكايت ميكند * كه فلان كس راست
طبع وخوى بد) هر كيمى كه كوره سن شكايت ايلر بويله ديو كه فلان كسه نك
قبيح طبعى و بدخويى واردر يعنى طلب مرتبه سنده اولان مبتديلردن هرقنغى
كسه يى كه كوره سن كه برآخر كسه يه شكايت ايليوب سويلر فلان كسه نك بدطبعى وقبيح
خويى واردر ديو بركسه يه انك سوء حالنى نقل ايلر ❊ مثنوى ❊ اين شكايتكر
بدانكه بدخوست * كه مران بد خوى را او بد كوست) بيل كه بو شكايت
ايديجى بدخويدر زيراكه اول بدكوى اولان كسه ايچون اول شكايتكر بد
سويليجى واندن شكايت ايليجيدر اكر بو شكايتكر اولان كسه نيك خوى اولسه
انك حقنده بدكوى اولمز وشكايت آميز سوز سويلمزدى بلكه صبر وتحمل ايلردى
❊ مثنوى ❊ زانكه خوشخو آن بود كودر خمول * باشد از بدخو و بدطبعان
حمول) زيرا خوشخو اول كسه دركه خمولده يعنى بى نام اولمقده واختفا قيلمقده
بدخوى و بدطبعلردن صبور وحمول اوله وانلردن هر نه كونه اذا وجفا صدور ايلرسه
تحمل وتصبر قيله ❊ مثنوى ❊ ليك در شيخ آن كله زامر خداست * نى
بى خشم وممارات وهواست) كلام سابقده بيوردقلرى شكايتدن وشكايتكردن
استدرا كدر سؤال مقدره جواب اولمق طريقى اوزره مقدما بيورمشلرديكه هركيمكه
شكايت ايلر كوره سن بيل كه اول شكايتكر بدخويدر پس بوندن برسؤال ناشى

اولوركه دينه اكثر كبار مشايخ بدخويلردن شكايت ايلمشلر وتحمل ايليوب انلرك
مذمتن سويلمشلر جواب بيوررلر نعم بويله در وليكن شيخك وجودنده اول شكايت
امر خدادندر خشم و عناد وهوادن اوترى دكلدر كه بونلر بو كونه صفات
نفسانيه دن خلاص اولمشلردر وشكايتى عين حكمة ولمصلحة قيلمشلردر ❊ مثنوى ❊
آن شكايت نيست هست اصلاح جان * چون شكايت كردن پيغمبران) اول
فى الحقيقه شكايت دكلدر اصلاح جاندر يعنى شيخ كاملك كندى قومندن شكايت
قيلمسى سائر ناسك مقتضاى نفس اوزره شكايت قيلملرى كبى دكلدر بلكه اول
قومك جاننى اصلاح ايلمكدن اوترى بدر مثلا بونلرك قومندن شكايتى پيغمبرك امتندن
شكايت ايلملرى كبيدر ❊ مثنوى ❊ ناحمولى انبيا از امر دان * ورنه حمالست
بدرا حلمشان) انبياى عظام عليه السلامك ناحمولكنى امردن بيل يعنى انبيا
ومرسلينك عدم تحملرنى امر الهيدن فهم قيل يوخسه انلرك حلمى بدوقباحتى
حمالدر يعنى انلر برمرتبه حلم مالكلردر كه انلرك حلمى خلقك جميع قباحتنى وجفا
وايذالرنى كوتوريجيدر بعض نسخه ده حلمشان يرينه حملشان واقع اولمشدر
بوتقدير اوزره معنى انبيانك حمولسزلكنى امردن بيل والا انلرك صبر وتحملى خلقك
بدلكنى حمالدر ديمك اولور وحمل تحمل معناسنى افاده قيلور ❊ مثنوى ❊ طبع را
كشتند در حمل بدى * ناحمولى كر بود هست ايزدى) زيرا بونلرك طبيعتى بدلكى
كوتورمكده اولدر ديلر يعنى انبياى عظام مقتضاى طبيعتلرينى خلقك جفا
وايذالرينه تحمل قيلمقلقده قتل وزائل قيلديلر بعد ازان بونلردن اكر ناحموللك
اولورسه ايزد تعالى يه منسوبدر كه بوكونه تحملسزلكده نيجه منافع وفوائد
مندرجدر و بو صبرسزلقده نيجه اسرار وحكم مندرجدر مقتضاى طبيعت اوزره
بى محل اولان تحمل وتصبردن بوكونه عدم تحمل هزار بار اولى در وجهل
وغفلت اوزره اولان حلم ورأفتدن بوكونه خشم وشكايت نيجه وجوهله البق
واحرادر ❊ مثنوى ❊ اى سليمان در ميان زاغ وباز * حلم حق شو باهمه
مرغان بساز) سليماندن مراد بونده هر زمانده اولان عارف زباندر كه طيور
ارواحك لساننى بيلمكه قادر وهر كسك عقل وفهمى يتديكى يردن سويلمكده ماهر
اوله پس كندى وقتنك سليمانى اولان شيخ كامله خطاب بيوروب ديرلر اى وقتك
سليمانى اولان كامل زاغ و باز ميانده يعنى ايو وكوتو ودنى وشريف اولان كسه لر
ماييننده حلم حق اول دوكلى قوشلرله دوزل يعنى امتزاج ايله وهر كسه عقلى يتديكى
وفهم ايتديكى يردن سويله حلم حقه مظهر اول وانك صفاتيله تخلق وتحقق قيل كه
خليفهٔ حق اولان انبياى عظامك شان شريفلرى بويله در خطاب اكرچه
حسام الدين افندى يه در ولكن بعد عصره هر عارف زباندان اولان اهل دله

شامل اولور ﴿ مثنوى ﴾ اى دوصد بلقيس حلمت رازبون * كه اهد قومى انهم لايعلمون) اى سليمان زمان ايكى يوز بلقيس سنك حلمكك زبونيدر زيراكه اهد قومي انهم لايعلمون ديمك سنك شانكدندر بلقيسدن مراد ايمان واسلام صددنده اولان وطالب ومبتدى اولان كسه لردر وتقدير كلام اولدركه اى نيجه يوز ايمان واسلامه مستعد اولان كسه لر سنك كا ليله اولان حلمكه اسير وزبوندر زيراكه سن شول حليم وبردبارسن كه انلردن هرنقدر جفا وستم كورسك انلر حقنده يارب سن بنم قومه هدايت ايله زيرا بونلر تحقيق بنى بيلمزلر وبنم كنديلر حقنده اولان فوائد ومنافعمه آكاه اولمزلر ديجى سن نته كم حضرت سلطان الكونين صلى الله تعالى عليه وسلم بويله بيورديلر وقومى حقنده بد دعا ايليجك محلده خير دعا قيلورلردى نته كم قاضى عياض شفاده بوحديث شريفى بوكونه روايت ايليوب ديرروى ان النبى عليه السلام لما كسرت رباعيته وشج وجهه يوم احد شق ذلك على اصحابه شديدا وقالوا لودعوت عليهم فقال انى لم ابعث لعانا ولكنى بعثت داعيا ورحمة اللهم اهد قومى فانهم لايعلمون

﴿ تهديد فرستادن سليمان عليه السلام پيش ﴾
﴿ بلقيس كه اصرارمينديش برشرك وتاخير مكن ﴾

﴿ مثنوى ﴾ هين بيا بلقيس ورنى بد شود * لشكرت خصمت شود مرتد شود) حضرت سليمان عليه السلام بلقيسك رسوليله بوكونه خبر بلقيسه ارسال ايدوب ديدى اى بلقيس آكاه اول ايمان واسلامه كل يوخسه بد اولور سنك لشكرك سكا خصم اولور وسكا تابع اولمقدن وانقياد قيلمقدن مرتد اولور ورجوع قيلور وحق تعالينك مرادى اوزره اولور ﴿ مثنوى ﴾ پرده دار تودرت رابر كند * جان تو باجان تو خصمى كند) سنك پرده دارك سنك قپوكى قوپارر سنك كندى جانك سكا جانله خصملك ايلر زيرا انسانك كندى وجودنده اولان اعضا وجوارحى اولسون واكر تحت حكومتندن اولان مخلوقات اولسون جمله حق تعالى حضرتلرينك لشكريدر نته كم بومعنايه اشارت ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ جمله ذرات زمين وآسمان * لشكر حقند گاه امتحان) زمين وآسمانك جميعا ذره لرى يعنى جملهٔ موجوداتك ذره كبى اولان وجودلرى امتحان وقتنده الله تعالينك لشكريدر اكرچه ظاهرا بركسه يه مطيع ومنقاد اولديلر ايسه ده بوبيان حق تعالى حضرتلرينك بوقولنك متضمن اولديغى معانينك تحقيق وتفصيليدر قال الله تعالى فى سورة النمل حاكيا عن سليمان (ارجع اليهم فلنأتينهم بجنود لاقبل لهم بها) يعنى سليمان عليه السلام بلقيسك رسولنه بيوردى ايها الرسول سن رجوع ايله

بلقيس جانبنه وانك قومى جانبنه وانلره سويله كلسونلر واكر كلمزسه پس البته انلره شول لشكرلرى كتوررزكه زياده وفرت وكثرتدن بونلر ايچون اول لشكرلره مقاومت ايلمكه طاقت يوقدر فلنأتينهم ده فا شرط محذوفك جوابيدر وبوفا كلامده اختصار اولديغنه دلالت ايلر تقدير كلام ايها الرسول ارجع الى بلقيس وقومها وقل لهم تعالوا الى الاسلام وان لم يجيئوا (فلنأتينهم بجنود لاقبل لهم بها) ديمك اولور پس جنود لفظندن اكثر ذهنه تبادر ايلين اولدركه بين الناس متعارف اولان جنود اوله ولكن (ولله جنود السموات والارض) آيت كريمه سنك فحواسى اوزره زمين وآسمانك جميع مخلوقاتنه جنود الله اطلاقى صحيح اولور پس (فلنأتينهم بجنود) قولنده اولان جنود لفظى دخى زمين وآسمانده اولان ذرات موجوداته جميعا شامل اولور چونكم زمين وآسمانده اولان مخلوقاته جنود الله اطلاقى صحيح اولوب وبجنود لفظى بوجمله يه شامل اولنجق آيت كريمه نك معناسى (فلنأتينهم بجنود) اى جنود كانت تقديرنده اولور وحضرت مولانانك بيان بيوردقلرى بومعنانك تأييد قيلور وبوآيت كريمه نك تفسير وتحقيقنده اولور الى اخره ﴿ مثنوى ﴾ بادرا ديدى كه برعادان چه كرد * آب را ديدى كه درطوفان چه كرد) بادى كوردككه عاد قوملرينه نه ايلدى آبى كوردككه طوفان وقتنده نوح قومنه نه ايلدى كه قرآن عظيمده بونلرك قصه سى مسطور اولمشدر وبوكتاب شريفك دخى برقاچ محلنده مرور قيلمشدر بونده خطاب حضرت سليمان عليه السلام لسانندن اكرچه بلقيسه در لكن هر عصرده ارشاد وهدايته مستعد اولان كسه لره در ورؤيتدن مراد رؤيت علميدركه يقينه ايردكده رؤيت منزله سنده اولور يعنى عاد قومنه بادك ايتدوكنى كتب منزله وتواريخده مسطور اولديغى اوزره اوقودك ويا السنهٔ علمادن انى استماع قيلدك سكا برمرتبه يقين حاصل اولديكه كويا بادك عاد قومنه نه ايتدوكنى كوردك وآبك وقت طوفانده نوح قومنه نه كار ايلديكنى مشاهده قيلدك ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ آنچه برفرعون زد آن بحر كين * وانچه باقارون نمودست اين زمين) اول نسنه يى كه اول كين دريانى فرعون اوزره اوردى واول نسنه يى كه قارونه بوزمين كوسترمشدر يعنى (فخسفنا به وبداره الارض) آيت كريمه سنك مصداقنجه انى ودارنى خسف ايلديكنى دخى كوردك ومعلوم ايدندك ﴿ مثنوى ﴾ وانچه آن بابيل باآن پيل كرد * وآنچه پشه كلهٔ نمرود خورد) وكوردك ومعلوم ايدندك اول نسنه يى كه اول ابابيل اول پيله ايلدى بومعنى دخى شهادت ايلر كه بلقيسدن مراد هدايته وطاعت حقه هر عصرده مستعد اولان كسه لر اوله زيرا اصحاب فيلك وقعه سى سليمانله بلقيسك دورندن چوق صكره در

واول نسنه‌یی كه كوردك ومعلوم ایدندك كه پشه نمرودك كله سنی یدی قصه‌سی مشهوردر ﴿ مثنوی ﴾ وانكه سنك انداخت داودی بدست * كشت ششصد پاره واشكر شكست) وانی كوردككه داودنام برنبی الیله طاش آندی اول سنك التی یوز پاره اولدی وجالوتك عسكرنی صدی (وقتل داود جالوت) آیتنك فحواسنجه انلری قتل وهلاك ایلدی بونك قصه سی اوچنجی جلدده حضرت داود علیه السلام قصه‌سنك آخرینه قریب مرور ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ سنك می باربد براعدای لوط * تاكه درآب سیه خوردند غوط) بونی دخی بیلورسنكه حق تعالی حضرتلری لوط نبی علیه السلامك اعداسی اوزره طاش یاغدردی بودخی وجهدر حضرت حقك امری ایله لوط پیغمبرك عدولری اوزره طاش یاغدی نته كم بو آیت كریمه‌دن روشندر (فجعلنا عالیها سافلها وامطرنا علیهم حجارة من سجیل) تاكه اول آب سیاهده غوطه یدیلركه بحر لوط دیرلر قدس شریفه قریب برسیاه صودر ﴿ مثنوی ﴾ كر بكویم ازجمادات جهان * عاقلانه یاری پیغمبران) اكر جهانك جمادلرندن سویلیم عاقللر كبی پیغمبرلره ایتدكلری معاونت ویار بلغی یعنی اكر جهانك جماداتنك وعلوی وسفلی وسائر مخلوقاتك انبیای عظام علیه السلامه ایلدكلری یاربلغی اكرسو یلرسم جواب شرط بو بیتلر اولور ﴿ مثنوی ﴾ مثنوی چندان شود كه چل شتر * كر كشد عاجز شود از بار بر) مثنوی شریف اولقدر اولور كه قرق دوه‌چكرسه یوكنی كوترمكلكدن عاجز اولور ﴿ مثنوی ﴾ دست بر كافر كواهی میدهد * لشكر حق می شود سر می نهد) كافرك اوزرینه الی شهادت ویرر حق تعالینك لشكری اولور امر شریفنه باش قور ومطیع اولور پس بو معنا دخی جمادانك لشكر حق اولوب حق تعالینك امرینه انقیاد ایلدیكنه دلالت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ ای نموده ضد حق در فعل درس * درمیان لشكراوبی بترس) ای فعل وعملده حقه ضد ومخالفت اولمغی درس كوسترمش كمسه و یاخود معنی ای فعل وعملده سبق ودرسنی حقك ضدی یعنی حق تعالینك امرینك ورضاسنك مخالفی كوسترمش كشی بویله دینسه دخی وجهدر ای فعل وكارنده حضرت خدانك ضدنی كندیسنه درس كوسترمش كمسه یعنی حق تعالی یه ضد اولمغی ومخالفت قیلمغی كندی نفسنه وظیفه وعادت ایلین كمسه حق تعالینك لشكری ایچنده سن حضرت حقدن خوف ایله ﴿ مثنوی ﴾ جزو جزوت لشكر او در وفاق * مرترا اكنون مطیعند از نفاق) سنك جزوكك جزوی یعنی هر بر جزوك اول اللهك لشكریدر سكا موافقت ایلمكده اماسكا الآن منافقت جهتندن مطیعلردر یعنی اطاعتلری سكا حقیقی دكل صوری ومجازیدر اولدمكه حق تعالی انلرك سكا

مخالفت ایلمسنی مراد ایلیه همانده سكا ضد ومخالف اولورلر وسائر اعدا كبی ایذا وجفا قیلورلر ﴿ مثنوی ﴾ كر بكوید چشم را كور افشار * درد چشم از تو بر آرد صد دمار) اكر حق تعالی حضرتلری سنك چشمكه دیه كه اول كمسه یی صیق دردچشم سندن یوزدمار كتورر یعنی سنك احب اعضاككه كوزكدر حق تعالی اكا سنی عصر ایلكه ورنجیده قیلغه امر ایلرسه اول سندن یوز كونه هلاك وبوار ظهوره كتورر وسنی هلاك مرتبه سنه یتورر ﴿ مثنوی ﴾ ور بدندان كوید او بنما وبال * پس ببینی توز دندان كوشمال) واكر اول خدای متعال دندانه وبال كوستر دیه یعنی سنك دیشكه اكر شدت وثقلت كوستردیو مراد ایلیه وبال بونده ثقلت معناسنه در پس سن دندانكدن كوشمال كوررسن واول سنی تأدیب ایدوب اندن الم وایذا بولورسن ﴿ مثنوی ﴾ باز كن طب را بخوان باب العلل * تا ببینی لشكر تن را عمل) طب كتابلرنی آچ اول كتابده علل بابنی اوقو تا تن لشكرینك عملنی كوره سن یعنی طب كتابلرنده اولان امراض وعلله عالم وواقف اول تاكم بونلرتنده امر حقله نیجه عمل ایدیجی اولورلر ولشكر حق اولوب بدن مملكتنی نه وجهله خراب قیلورلر ﴿ مثنوی ﴾ چونكه جان جان هرچیزی ویست * دشمنی باجان جان آسان كیست) چونكه هر نسنه‌نك جانك جانی حق تعالی در جانك جاننه دشمنلك قچن آساندر یعنی جانك جاننه عداوت ومخالفت ایلمك سهل وآسان دكلدر ﴿ مثنوی ﴾ خود رها كن لشكر دیو و پری * كرمیان جان كندم صفدری) دیو و پری لشكرنی خود رها ایله كه بونلر بكاجان ودلدن صفدر لكلر ایدرلر یعنی ای بلقیس سن دیو و پری عسكرنی قویاد ایلمه كه اول دیو و پری عسكری بكاجان ودلدن معاونت ایدرلر وبكا معارض ومقابل اولنلرك صفوفنی چاك ایدرلر وانلری هلاك ایلرلر مع هذا بونلری قویاد ایلمه بونلر حسابده اولمدیغی تقدیر اوزره بیله صوری ومعنوی باذن الله نیجه عسكره مالكم انلردن برنوع سكا مسلط اولورسه سنك اكا مقابله ایلمكه طاقتك اولمز چونكم حقیقت حال بویله در كركدر كه ایمان واسلامه كلسن وترك ملك وسلطنت قیله سن تاكم ملك ابد بوله‌سن وملكهٔ آخرت اوله‌سن دیدی ﴿ مثنوی ﴾ ملك را بكذار بلقیس از نخست * چون مرا یابی همه ملك ان تست) ای بلقیس اولا ملكی ترك ایله چونكه بنی بوله سن دوكلی ملك سنك لایقكدر یعنی بكا كمال اطاعت ومتابعتك شرطی اولدركه ای بلقیس اولا ابتدادن ملك جهانی قلبكدن قویه سن واندن چوب بكا اویه سن چونكم بنی بوله‌سن جمیع ملك جهان سنك لایقك اولور هم ملك جمله یه شامل اولوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور چونكم بنی بوله‌سن ملك دنیا وآخرت سنك لایقك اولور خطاب حضرت سلیمان علیه السلام اساندن

اکرچه بلقیسه‌در لکن هر زمانك سلیمانی اولان وارث حضرت دین واسلامه
قابلیتی اولان اهل غنایه واصحاب دوله بو یله دیرلر وانلری ترك اموال واملاك قیلمغه
وطریق حقه سالك اولمغه ومتابعت وانقیاد قیلمغه دعوت ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾
خودبدانی چون بر من آمدی * كه تو بی من نقش کرمابه بدی) چونکم بنم قتمه
کله‌سن خود بیلورسنکه سن بنسز حمام نقشی ایدك یعنی ای بلقیس چونکم بنم
حضوره کله‌سن و بکا متابعت وانقیاد واسطه‌سیله عرفان وایقان حاصل قیله‌سن
اول حینده تحقیق بیلورسن که سن بکا متابعت وانقیاد ومقارنت وصحبتمدن اول
بی جان برحمام نقشی کبی ایمشسن زیرامادامکه برانسانك قلبنده ایمان وایقان وعلم
وعرفان اولمیه اوکسه فی الحقیقه برنقش بی جان کبیدر پس طالب دخی سلیمان
وقت اولان مرشدك حضورینه کلمینجه واندن جان جان اولان علم وعرفانی
تحصیل قیلمینجه کندی مقدما نقش کرمابه کبی اولدیغنه عالم اولمز ونه مرتبه‌ده
پژمرده ایدیکنه شعور بولمز بلکه اکا مقارنتدنصکره کندینك نه ایدیکنی بیلور
ومعلوم قیلور ﴿ مثنوی ﴾ نقش اکر خود نقش سلطان یاغنیست * صور
تست ازجان خود بی چاشنیست) نقش خود اکر نقش سلطاندر وخود نقش
غنیدر بی معنی صورتدر کندی جانندن بی چاشنیدر یعنی نقش که اکر نقش
سلطان اولسون ویاخود نقش غنی اولسون علی ای وجه کان مادامکه اول
کندی جانندن بی حظ و بی لذتدر اول مجرد صورتدر ﴿ مثنوی ﴾ زینت
اوازبرای دیکران * بازکرده بیهده چشم ودهان) اول نقشك زیب وزینتی
غیرلردن اوتری بیهوده چشم ودهان آچش خلق انی زنده وعاقل زعم ایدرلر
لکن او بی روح وغافلدر پس حیات طیبه‌دن وعلوم دینیه‌دن بی بهره قلان کسه‌لر
صورت بی جان ونقش بی اذعان کبیدر ﴿ مثنوی ﴾ ای تودر پیکار خودرا
باخته * دیکرانرا توزخود نشناخته) خطاب اکرچه بلقیسه‌در لکن هر کندی ذاتنی
غیرلردن بلمین وانلرله جنك وجدل ایلمکدن فارغ اولمین طالبلره‌در پس انلرك
هر برینه خطاب ایدوب بیوررلر ای سن جنك وجدلده کندیکی او یناتمش وفدا
ایتمشسن غیرلری سن کندکدن اکلامامش وفهم ایتمامشسن اکرسن حقیقتیله
کندیکی بلیدك چشم حقیقت بینکده غیرلك قالمیوب خلقله جنك وجدل ایلمکدن
فارغ اولیدك وحقیقت انسانیه‌یی بلیدك وبن‌سن اولوب‌سن دخی بن اولیدك
﴿ مثنوی ﴾ تو بهر صورتکه آیی بیستی * که منم این والله آن تو نیستی)
حضرت سلیمان علیه السلام بلقیسه وهر وقتك سلیمانی اولان شیخ کامل وحقیقت
انسانیه‌دن غافل اولان طالب برتلبیسه‌در که سن هر صورتنه که کله‌سن طوره‌سن
بو یله دیوکه بو بنم والله‌سن اودکل یعنی ای طالب مرتبه سنده اولان کسه‌سن

صور احوال بشریه‌دن هر برصورته که کله‌سن انده توقف قیلورسن واول عارضی
اولان حالی وصورتی کندی ذاتك زعم ایلیوب بو بنم دیرسن حال بو که او وسنك
مجرد ظن وتوهمکدر واول حالت وصورت اخر الامر سندن زائل اولور وسنی
غمناك قیلور اکرسن فی الحقیقه اول حالت واول صورت اولیدك اول سندن زائل
اولمزدی وسنی غمناك قیلمزدی ﴿ مثنوی ﴾ یك زمان تنها بمانی توز خلق *
درغم واندیشه مانی تا بحلق) برزمان سن خلقدن تنها قاله‌سن بوغازکه دك غم
واندیشه ده قالورسن یعنی خلقك التفاتنه وتعظیم وتکریملرینه بومرتبه ده الفت
ومحبت ایلمشسن که اکر انلرسندن برساعت روکردان اولسه بوغاز که دك غم
واندیشه ده قالورسن و بی ذوق وناخوش اولورسن ولذت وصفاکی ضائع قیلورسن
﴿ مثنوی ﴾ این توکی باشی که توان اوحدی * که خوش وزیباز
سرمست خودی) بوسن قچن اولورسنکه سن اول اوحدسن که کندیکك سرمستی
وزیبایی وخوشی سن یعنی ای بلقیس سیرت اولان اهل صورت سن بوذکر
اولنان حالت ووصف اولنان صورت مجازی اولورسن سن بودکلسن بلکه سن
فی الحقیقه اول اوحدسن که اندن مراد حقیقت انسانیه‌درکه جامع جمیع لذات
ومظهر جملهٔ صفات الهیه‌درکه اول اوحد وامجد اولان حقیقت اصلا غیریدن
لذت المز وذوق وخوشی بولمز بلکه فی الحقیقه کندینك سرمستی وکندینك زیباسی
وخوشلغیدر برکسه کندینك بوحقیقتنی مجازی اولان ذاتنی ترك ایتمکله بولسه
وهمت وتربیت مرشدله اکا واصل اولسه ذوق ولذتده اصلا خلقه محتاج اولمز
ومخلوق اکا تعظیم وخدمت قیلسه انك ذوق وصفاسنه قطعا خلل کلمز زیراهرنه
کونه ذوق ولذت ایسه اول انی کندی ذاتنده بولمش وجمله سی کندی اولمشدر
﴿ مثنوی ﴾ مرغ خویشی صید خویشی دام خویش * صدر خویشی
فرش خویشی بام خویش) ای صورتده قالان وحقیقتدن غافل اولان کسه‌سن
کندیکك مرغیسن وکندیکك صیدیسن وکندیکك دامیسن وکندیکك
صدریسن وکندیکك فرشی وکندیکك بامیسن یعنی ای کندینك حقیقتنی بلمین
واصل اولان ذاتنه عالم اولمین کسه اکر دیدهٔ حقیقت بینله نظر ایلرسك فی الحقیقه
جمله سی سنك ذاتکده موجوددر مقصودك مرغی بنه کندکدر وصید وشکار
ایلدیکك شیلر دخی کندکدر وسن کندیکك دام وقیدیسن که کندی ذاتکدن
حاصل اولان مرغ مقصودی دام عقلکله صید ایلرسن وقوت حافظه کله انی
قید ایلرسن عالی اولان مرتبه که نسبت کندیکك صدریسن وسفلی اولان
بشریتکه نسبت کندیکك فرشیسن وروح وعقلکه نسبت کندیکك سقف
وبامیسن هرشیٔ سنك وجودکده موجود اولمش اولور کرکدر که کندیکی بیله‌سن

وحقيقتكه عالم اولەسن تالذات مجازى واذواق عارضيدن نجات بولەسن وعين لذات وخوشى كنـدك اولەسن شراح مثنوى اولان سرورى وشمعى وجان عالم برى برينه تقليد ايدوب بو محلى برغير كونه شرح ايتمشـلردر وسياق وسباقه مناسب اولان معنايى قويوب سمت آخره كتمشـلردر لكن صوب صوابدن دور ونهج ذى لبابدن مهجوردر انلرك بو محلده اختيار ايلدكلرى معانى بودخى وجهدر ديمكه لايق وقابل دكلدر اساليب كلام حضرت مولانا يه عالم اولان كمسه‌لر اول معنايى بو محل شريفـده لايق كورمزلر وسياق وسباقه مناسب اولان معانى بو ايديكنه شك وشبهـه قيلمزلر ❁ مثنوى ❁ جوهر آن باشد كه قائم باخودست ❁ آن عرض باشـد كه فرع اوشد شت) جوهر اول اولور كه كنـديله قائمدر مقـوم ومخصصه محتاج دكلدر اول عرضدر كه انك فرعى اولمشدر يعـنى جوهره تبعيت قيلمشـدر وقيامده اكا محتاج اولمشـدر بو جوهر وعرضك تعريف و تحقيق تفصيلا ايكنجى جلدده پادشاه وغلام حكايه سنده جواهر واعراض بحثنده مرور ايلمشدر فليطلب فيـه پس بو بيتك ما قبلنه مناسبتى كشف وحقيقـتى اولدر كه مقدما بيورمشلر ديكه كندى مرغك وكندى صيدك وكندى دامكسن وكندى صدرك وكندى فرشك وكندى بامكسن يعنى غيره محتاج اولمين وتبعيت قيلمين جوهرسن زيرا جوهر اولدر كه كندى ذاتيله قائم اولوب غيره محتاج اولميه پس حقيقت انسانيه بويله در واول نسنـه عرض اولور كه انك فرعى وتابعى اولمشـدر چونكم بر انسان كندى وحقيقتـنى وجوهر ينى بيلميوب غيره تابع ومفتقر اولسـه عرض حكمنـده اولور اما كندى جوهر ينى بيلوب غيريدن استغنا قيلسـه جوهر حكمنده اولور ولايق زمانين تعريفنـده داخل اولان جميع اعراضدن اعراض ايليوب قائم بالذات اولان حقيقتله معامله قيلور وعالمده هرنه استرسه كندى ذاتنده بولور وجمله يى كنديده كورر ديمك اولور ❁ مثنوى ❁ كر تو آدم زادهٔ چون او نشين ❁ جمله ذريات را در خود بـين) اكر سن آدم زاده ايسك انك كبى اوتور جميع ذرياتى كندى كده كور يعنى اى صورت انسانيده اولان كمسه اكر سن فى الحقيقه حضرت آدم نسلندن ايسك وسنده آدميلك صفتى موجود ايسـه سندخى انك كبى اوتور وانك كبى طور نته كم حضرت آدم عليه السلام مقام خلافتده اوتوروب مرتبهٔ عبوديتده طوردى سندخى خلافت الهيـه مرتبه سنده اوتور ومقام خدمت وعبوديتده طور وعلم اسما وصفاته عالم اولوب جميـع ذرياتكى كندى وجودكده كور نته كم حضرت آدم عليه السـلام عالم اسما وصفات الهى اولوب جميع ذرياتنى كنديده قبل ظهورهم كوردى وانلرك اسرار حقايقنه نظرايركوردى بونده ذرياتدن مراد انسانك كندى وجودندن طوغان وظهوره كلان اشيادر كركسه صورى اولسون كركسه معنوى

اولسون صورى اولان ذريات مثلا بركسه نك اولادى واولادنك اولادى كبيدر وهلم جرا وذريات معنوى شاكردى وشاكردينك شاكردى كبى وتصنيف وتأليف صنعتى كبى واعمال واعمالنـدن طوغان نتايج وآثارى كبيـدر قچن بركمسه مقام خلافت حقه اوتورسه وآدميلك مرتبه سنه ايرسه كنديـنك وجودنده كنديدن حاصل اوله جق وظهوره كله جـك ذريات صورى ومعنوى يى هرنه ايسه كورر وانلرك خـواص واسرارنه نظر اير كورر ديمـك اولور ❁ مثنوى ❁ چيست اندر خم كاندر نهر نيست ❁ چيست اندر خانه كاندر شـهر نيست) خمده نه واردر كه نهرده او بوقدر اوده نه واردر كه اوشهرده يوقدر خمدن مراد جميع عالم ونهردن مراد اكمل آدم اولان كمسه‌نك قلبيدر كذلك خانه دن عالم وشهردن مراد دل اكمل آدمدر نته كم مابعدنده اولان بيت بو معنايه شهـادت ودلالت قيلور پس ديمك اولور كه عالمده نه واردر كه اول انسان كاملده اولميه يعنى هرنه شئ كم عالمده واردر انسان كاملك قلبنـده دخى زياده واردر ولهذا قال علـى كرم الله وجهه (بيت) دواؤك فيك وما تشعر ❁ وداؤك فيك وما تبصر ❁ وانت الكتاب المبـين الذى ❁ باحرفه يظهر المضمر ❁ وتزعم انك جرم صغـير ❁ وفيك انطوى العـالم الاكبر ❁ مثنوى ❁ اين جهان خمست ودل چون جوى آب ❁ اين جهان حجرست ودل شـهر عجاب) بو جهان فى المثل خمدر ودل نهر آب كبيدر بو جهان حجره در ودل شهر عجابدر يعنى بو عالم من حيث المعنى خم كبى اصغردر وقلب انسان كامل اكا نسبت نهر آب كبى اكبردر و كذلك بو جهان معنى بر حجرهٔ حقير وصغير كبيدر دل اكا نسبت بر شهر عجيب وكبير كبيـدر پس انسان صورتا اصغر ومعنى عالم اكبردر وعالم صورتا اكبر ومعنى عالم اصغردر انسان عالمك روحى كبى وعالم انسانك جسدى كبى واقع اولمشـدر عالمك حياتى انسان كامل ايله در وانسان كامل مرتبهٔ انسانيتى تكميل ايدوب حقيقت انسانيه يه واصـل اولان كمسه‌لردر پس انبيا عليهم السـلام واولياى عظامه شامل اولور هركم كندو يى فانى قيلوب وحضرت حقك ذاتنه وصفاتنـه مظهر اولوب اوصاف الهيه ايله متخلق وخلافت ربانيه ايله متحقق اولسه اكا انسان كامل دينور پس انك قلب شريفى بر شهر عجيب الشان كبيدر كه عالمده هرنه وار ايسه انك باطننده مع زيادة واردر قچن بر انسان سالك اولسه وتربيت مرشد كامل ايله غفلت وجهالت مرتبه‌لرندن چكوب كنـدينك حقيقتنى وجه يقين بيلسه وكنـديده ظهور ايلينى كما ايله مشاهده قيلسه عالمده اولان اشيايه احتياجى قالمز بلكه اشيانك باطننه محتاج اولور واندن استمداد واستفاضه قيلور اكرچه صورتا اول كامل كندو يى بعض اشيايه مفتقر ومحتاج كوسترسه ده معنى احتياجى ينه كندى يه اولور زيرا اول

شئ فی الحقیقه انك حقیقتندن خارج دكلدر بلكه حقیقت انسانیه جمیع اشیایی محیطدر پس كندی حقیقتنك مظهرلرندن بر مظهره محتاج اولور لحكمة ولمصلحة پس طالبه حصه بودركه صورت مجازیه سنه فریفته ومغرور اولمیوب تربیت مرشد كامل ایله كندینك حقیقتنی بوانجیه دك سیرایده وكندی ایچون مخلوق اولان فروعه میل ومحبتی قویوب اصل جانبنه كیده تاواصل حقیقت انسانیه اوله واولیانك دیدكلرنی كندی وجودنده بر سبیل یقین مشاهده قیله وكامل اوله

بیدا كردن سلیمان علیه السلام كه مراخالصالامر الله جهدست در ایمان
تو یك ذره غرضی نیست مرانه درنفس تو وحسن توومالك توخود بینی
چو چشم باز شود بنورالله عزوجل

(مثنوی هین بیا كه من رسولم دعوتی * چون اجل شهوت كشم نی شهوتی) ای بلقیس تیزكل بو جانبه كه بن دعوته منسوب رسولم اجل كبی شهوت ازاله ایدیجی ام شهوته منسوب دكلم (مثنوی ور بود شهوت امیر شهوتم * نی اسیر شهوت وروی بتم) فرضا اكر بنده شهوت اوله شهوتك امیری ام شهوت ومحبوبه نك یوزینك اسیری ومغلوبی دكلم یعنی مشتهای نفسانی بالكلیه مذموم دكلدر بلكه مذموم اولان صفت اسیر شهوت اولمقدر بن ایسه م امیر شهوتم اول بتم اسیریمدر سائر ناس كبی شهوته ومحبوب ومحبوبه یه اسیر اولوب محبت قیلنلردن دكلم دیمك اولور (مثنوی بت شكن بودست اصل اصل ما * چون خلیل حق وجملهٔ انبیا) بزم اصلمزك اصلی بت شكن اولمشدر حضرت خدانك خلیلی و جمله انبیا علیهم السلام كبی زیرا جمیع انبیا صوری ومعنوی دوكلی اصنامی صیوب كفر وضلالتی ازاله ایلمشلردر (مثنوی كردر آییم ای رهی در بتكده * بت سجود آرد نه مادر معبده) ای اسیر اكر بتخانه یه كله وز بتخانه ده بت بزه سجده كتورر بز بته سجده كتورمزز (مثنوی احمد و بوجهل در بتخانه رفت * زین شدن باآن شدن فرقیست زفت) حضرت احمد علیه السلام وابوجهل بتخانه یه كتدی لیكن بو كتمكدن اول كتمیه دك بر فرق عظیم واردر (مثنوی این در آید سرنهد اورا بتان * آن درآید سر نهد چون امتان) زیرا بو كلور بتلر اكا باش قور واول ابوجهل بتخانه یه كلور بتلره امتلر كبی باش قور یعنی حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلم بر كون برای امتحان بتخانه یه كلدی جمیع بتلر انك مبارك قدمنه باش قویوب یوزلری اوزره یقلوب سجده قیلدیلر وابوجهل اول بتخانه یه كلوردی و بتپرست

اولان امم سالفه كبی اول بتلره سجده قیلوردی وانلردن مدد ومعاونت طلب ایلردی پس بو كلمك ایله اول كلمنك ماییننده عظیم فرق مقرر اولور كذلك بوجهانی دخی بر بتخانه كبی قیاس ایله اهل صفوت ایله اهل شهوتك بو جهانده ایكیسنك ماییننده فرق عظیم واردر نته كم بیورر لر (مثنوی این جهان شهوتی بتخانه ایست * انبیا وكافران را لانه ایست) بوشهوته منسوب اولان جهان فی المثل بر بتخانه در زیرا بوجهانده هرنه كونه صورت كه حضرت حقك وصلتنه مانع اوله معنی اول بتدر انبیا علیهم السلامه وكافرلره مكاندر نعم اكرچه انبیایه واولیایه و كفار واشقیایه مكان ومنزل اولمشدر لكن انبیا واولیا بوجهان بتخانه سنك صورتلرین صیوب مطلق حضرت حقه پرستش قیلورلر و كفار واشقیا بونلرك صورتلرینه اسیر اولورلر وخدمتلر و بنده لكلر قیلورلر (مثنوی لیك شهوت بندهٔ پاكان بود * زرنسوزد زانكه نقد كان بود) لیكن اول شهوت دنیا پاكلرك مغلوب و بنده سیدر زر آتش ایچنده یانمز زیرا زركان ومعدنك نقدیدر كذلك زرخالص كبی اولان انبیا علیهم السلام واولیا آتش شهوت ایچره یانمزلر ومشتهیاته اسیر اولمزلر زیرا كه بونلر معدن حقیقتك نقدلریدر پس غل وغش كبی اولان شهوت نفسانی بوخالص وطاهر اولان سلطانلرك اسیر ومغلوبیدر (مثنوی كافران قلبند و پاكان همچوزر * اندرین بوته در ندااین دونفر) كافرلر فی المثل قلبلردر وپاكلر زركبیدر بو ایكی نفر بر بوته ایچره در كه اول بوته دن مراد بوجهان شهوتیدر و بو ایكی نفر كه انلردن مراد انبیا وصلحا وكفار واشقیادر حق تعالی حضرتلری بوجهان بوته سی ایچره انلری دائما نار شهوتله امتحان ایدیجیدر (مثنوی قلب چون آمد سیه شد در زمان * زر در آمد شد زری اوعیان) قلب چونكه آتشك ایچنه كلدی فی الحال سیاه اولدی زر آتشك ایچنه كلدی انك زرلكی عیان وآشكار اولدی (مثنوی دست و پا انداخت زردر بوته خوش * دررخ آتش همی خندد زكش) زر خالص دست و پاینی بوته یه خوش و بی باك آتدی حسن واطافتدن آتشك یوزنده خنده وتبسم ایلر كذلك مؤمنلر بوتهٔ شهوت ایچره اللرین وایقلرین راغوب آتش مشتهیاتك یوزینه خوشلقا واطافتله تبسم ایلرلر اهل كفر واهل نفس كبی سیاه رو اولمزلر (مثنوی جسم ما روپوش ماشد در جهان * ماچو دریا زیراین كه در نهان) بزم جسممز جهانده حقیقتمزه روپوش اولدی بزدریا كبی بو كاه جسمك آلتنده نهانده یز یعنی صمان دریانی ستر وپنهان ایلدیكی كبی بزم دخی جسممز روحمز دریاسنی ستر ایلمش واكا پرده اولمشدر (مثنوی شاه دین را منكر ای نادان بطین * كین نظر كردست ابلیس لعین) پس ای جاهل ونادان دین

شاهنه طين ايله نظر ايله يعنى ظاهر بنه باقوب بودخى بزم كبى آب وكلدن مخلوق اولمش برجسم خاكيدر ديوسو يله زيراكه ابليس لعين حضرت آدم عليه السلام حقنده بوكونه نظر ايلمشدر (خلقتنى من نار وخلقته من طين) ديوسو يلمشدر تاكم بوسوء نظر سببيله لعنته مستحق اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ كى توان اندودا ين خورشيدرا * باكف كل تو بكوآخر مرا) بوخورشيدى نجه صواغق ممكن اولور براوج بالجق ايله سن آخر بكا سويله خور شيددن مراد شاه دين اولنلرك روح شريفى وكف كلدن مراد بدن كثيفلريدر پس پادشاهان دين اولان صاحب سعادتلرك روحلرى وحقيقتلرى بكه آفتاب عالمتاب كبى منور عالم وضيا كستر قلوب بنى آدمدر انلرك جسمنى كورمك ودخى (ان انتم الابشر مثلنا) ديمك كونشى بالجقله صوامق وبراوج خاكله آفتاب عالمتابى ستر قيلمق كبى اولور بوايسه ذوى العقول قتنده قابل دكلدر ﴿ مثنوى ﴾ كربريزى خاك وصد خاكسترش * برسرنور وبرايد برسرش) فرضى اكر اول خورشيده يوزخاك ويوز خاكستردوكه سن آفتاب انك اوزرينه كاورهركز انكله مستور اولمز ﴿ مثنوى ﴾ كه كه باشد كو بپوشد روى آب * طين كه باشد كو بپوشد آفتاب) كاه كيم اوله اول آبك يوزنى اورته طين كيم اوله كه اول آفتابك يوزنى اورته يعنى كاه وطين مشابه‌سنده اولان جسم آفتاب روحك سترينه قادر اولمز ﴿ مثنوى ﴾ خيز بلقيسا چوادهم شاه وار * دود ازين ملك دوسه روزه برار) قالق اى بلقيس شاه ادهم كبى بو ايكى اوچ كونلك سلطنتدن دود ودخانى يوقار وكتور يعنى بو برايكى كونلك ملكت وسلطنتدن ابراهيم بن ادهم واركذر قيلوب بودولت صوريتك بناى محبتى ياقوب يقوب بوندن كرد ودخان ظهوره كتورو بوعالمدن بچوب كنديكى حقيقت مرتبه‌سنه يتورديمك اولور

﴿ بقية قصة ابراهيم بن ادهم رحمة الله عليه ﴾

﴿ مثنوى ﴾ برسر تختى شنيد آن نيك نام * تقتق وهاى وهويى شب زبام) اول نيك نام برلطيف تختك اوزرنده بركيجه طامدن برطاق طاق وهاى وهوى اشتدى ﴿ مثنوى ﴾ كامهاى تند بربام سرا * كفت باخود اينچنين زهره كرا) سرايك طامى اوزره تند وسخت كاملرديدى كندو كنديسنه بوبجلين زهره كيمه واردر ﴿ مثنوى ﴾ بانك زد برروزن قصر اوكه كيست * اين نه باشد آدمى مانا پريست) ابراهيم بن ادهم حضرتلرى قصرنك روزنى اوزره بانك اوردى بويله كه كيمدر بوطام اوزرنده اولان آدمى دكلدر بكزركه پريدر ﴿ مثنوى ﴾ سرفرو كردند قومى بوالعجب * ماهمى كرديم شب بهر طلب) زياده عجب برقوم باشلرن طامدن آشغه ايلديلر وبوكونه سويلديلر بزطلبدن اوترى كيجه ايله

كشت ودور ايلرز ﴿ مثنوى ﴾ هين چه ميجوييد كفتند اشترا * كفت اشتربام بركه جست هان) ابراهيم بن ادهم حضرتلرى انلره ايتدى اكاه اولك نه طلب ايلرسز انلر ديديلر دوه‌لر طلب ايلرز اول حضرت انلره ايتدى زينهار اكاه اولك طام اوزرنده كيم اشترى طلب ايلديكه سز طلب ايلرسز ﴿ مثنوى ﴾ پس بكفتندش كه تو برتخت جاه * چون همى جويى ملاقات اله) پس اول قوم اكا ايتديلر كه سن تخت جاه اوزره نيجه حق تعالينك ملاقاتنى استرسن يعنى سنك تخت وجاهده ايكن حق تعالينك وصالنى طلب ايلديكك بزم سراى طامى اوزره اشتر طلب ايلديكمز كيمدر بونيجه مناسبتدن برى ايسه سنك طلبك دخى بوكونه مناسبتدن خالدر ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ خود همان بد ديكر اوراكس نديد * چون پرى از آدمى شد نابديد) خود همان اول اولدى بردخى انى كمسه كورمدى پرى كبى آدميدن نابديد اولدى ﴿ مثنوى ﴾ معنيش پنهان واودر پيش خلق * خلق كى بيند غير ريش ودلق) انك معناسى خلقدن پنهان ومستور ايدى واول خلقك حضورنده ايدى خلق ريش ودلقدن غيريسنى نجه كوررلر يعنى خلق ايچنده پرى كبى انك معناسى غائب اولدى وصورتى خلقله بيله ايدى خلق صورت وجامه‌دن غيرى نسنه كورمزلر وانسانك حقيقتى ومعناسى جانبنه نظر ايركورمزلر ﴿ مثنوى ﴾ چون زچشم خويش وخلقان دورشد * همچو عنقادر جهان مشهور شد) چونكم اول حضرت اقرباسنك وخلايقك كوزندن دور اولدى خويش بونده خصم واقربا معناسنه اولمق وجهدر يعنى آشنا وبيكانه‌نك كوزندن غائب ودوراولدى ديمك اولور اما خويش كندى معناسنه دخى اولسه جائزدر زيرا معنى كندى كوزندن وخلايقدن دور ومهجور اولدى ديمك اولور عاشق صادق اولنلر معشوق حقيقينك طلبنده كندى كنديلرندن جدا اولمق ونفسلرينك رؤيتى مرتبه‌سندن نجات بولمق مقرردر برمرتبه فانى وغائب اولورلر كه وجود مجازيلرينك چشم ادراكى انلرى كورمكه قادر اوله مز پس جهانده عنقا كبى مشهور اولدى يعنى موجود الاسم ومعدوم الجسم اولوب قاف قربتده قرار ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ جان هرمرغى كه آيد سوى قاف * جملهٔ عالم از وبايند لاف) هربرمرغك جانى كه قاف جانبنه كلدى جمله عالم اندن لاف اوررلر لاف يعنى هرشول سالكك جانى كه قاف قربته كلدى وكنز لا يفنى اولان قناعت مرتبه‌سنه واصل اولوب عالمدن خلوت وعزلت اختيار قيلدى جميع عالم انك مدح وثناسنده اولورلر وانك ذكرجميلنى تذكار قيلورلر ﴿ مثنوى ﴾ چون رسيد اندر سبا اين نورشرق * غلغلى افتاد در بلقيس وخلق) چونكم بوشرقك نورى سبايه ايرشدى يعنى حضرت

سلیمان نبی علیه السلام که مشرق خورشید حقیقیدر انك نور هدایتی چونکم مملکت
بلقیسه واصل اولدی پس بلقیسه وسبا خلقنه ولوله وغلغله دوشدی
﴿ مثنوی ﴾ روحهای مرده جمله پرزدند * مردکان از کورتن سر برزدند)
جمیع مرده روحلر اول نور سببی ایله زنده اولوب پراوردیلر مرده دللرتن قبرندن
باشلرین قالدردیلر یعنی جهل وغفلتله کوکللری مرده اولان و بدنلری انلره
مقبره کبی اولان کمسه لره حیات معنوی ویردیلرکه ﴿ مثنوی ﴾ یکدکررا
مژده می دادند هان * نك ندایی می رسد از آسمان) بربرلرینه مژده ویردیلرکه
آکاه اولك اشته آسماندن براولوندا ایریشور یعنی آسمان رتبت اولان حضرت
سلیماندن بزی حقیقت جانبنه دعوت ایلمك نداسی واصل اولدی دیدیلر
﴿ مثنوی ﴾ زان ندادینها همی کردند کبر * شاخ وبرك دل همی کردند سبز)
اول ندادن دینلر عظیم وقوی اولورلر جان ودلك شاخ وبرکی تازه وسبز اولورلر
کردند بونده کردیدن لفظندن مشتقدر صیرورت معناسن و پرلر وشوند معناسنه
دخی استعمال قیلورلر ﴿ مثنوی ﴾ از سلیمان آن نفس چون نفخ صور *
مردکانرا وارهانید از قبور) حضرت سلیماندن اول نفس نفخ صور کبی مرده
دللری قبورندن قورتردی یعنی آواز اسرافیل علیه السلامدن یوم قیامتده مرده لر
نیجه حیات بولوب قبرلرندن قالقارسه او از سلیماندن دخی مرده دللر حیات
قلبیه بولوب تن مقبره لرندن قائم اولدیلر وانك کلام حقیقت انجامنی قبول قیلدیلر
﴿ مثنوی ﴾ مرترا باد اسعادت بعد ازین * این کذشت الله اعلم بالیقین)
ای مستمع وطالب اولان کمسه بوندنصکره سعادت سنکچون اولسون بوکچدی
الله تعالی یقینه اعلمدر یعنی بوذکر اولنان سلیمان علیه السلام وبلقیسك زمانی
مرور ایتدی وانلرك احوالنه ومابینلرنده جاری اولان مقالنه بروجه یقین الله تبارك
وتعالی اعلمدر همان سعادت سنکچون اولسون سندخی عصرکك سلیمانندن
هدایتپذیر اولوب وانك دعوت وارشادنی قبول ایده کور تادولت ابدی وسعادت
سرمدی بوله سن وعالم صورتدن قورتلوب عالم حقیقته واصل اوله سن

﴿ بقیهٔ قصهٔ اهل سبا ونصیحت وارشاد سلیمان علیه السلام آل بلقیس ﴾
﴿ راهریکی را اندر خورخود ومشکلات دین ودل او ﴾

بو سرخ شریف اهل سبانك قصه سنك بقیه سیدر وسلیمان علیه السلامك
نصیحت وارشاد ایلمسیدر آل بلقیسك هر برینه کندوسنه لایق آل بونده قوم
واهل معناسنه در دخی انك هر برینك دین ودلنك مشکلاتنی کشف وعیان ایتدیکیدر

﴿ وصید کردن هرجنس مرغ ضمیری بصفیر آن جنس مرغ وطعمهٔ او ﴾

وضمیره منسوب اولان هر مرغ جنسنی اول جنس مرغك صفیر وطعمه سی ایله
صید وشکار ایلمسیدر یعنی ضمیر ودل قوشلرنی انلرك جنسینك اداسیله وغداسیله
صید ایلیوب متابعت وانقیاد دامنه قید ایلمسینك بیانیدر که عارف وزباندان اولان
مرشدلرك شانندندرکه (کلموا الناس علی قدر عقولهم) فحواسنجه هرکسه
عقللری یتدیکی وفهم ایتدیکی یردن سویلیوب وانلره کندی مشربلرینه مناسب
غدا وطعام اعطا ایلیوب بو اسلوب ایله انلری جذب ایدرلر ودام بیعت وارادتلرینه
قید ایلرلر ﴿ مثنوی ﴾ قصه کویم ازسبا مشتاق وار * چون صبا امد بسوی
لاله زار) سبادن عاشق ومشتاق کبی قصه سویلیم چونکم باد صبا لاله زار
جانبنه کلدی یعنی صبایلی لاله زاره کلدکده نیجه رونق ولطافت ویررسه حضرت
سلیمان علیه السلامك انفاس طیبه سی دخی سبا اهلنه اویله رونق ولطافت
ویردی چونکم باد صبا اولان نفس حیاتبخش سلیمانی سبا مملکتنه
کلوب انی کلزار ولاله زار کبی تازه وطری قیلدی بز دخی عاشقانه
ومشتاقانه اوسبا مملکتندن قصه سویلیمکه مراد اندن مطلوب ومرغوب
اولنلرك مکانیدر ﴿ مثنوی ﴾ لاقت الاشباح یوم وصلها * عادت الاولاد
صوب اصلها) کویا اشباح کندیلرینك وصلی کوننه ملاقی اولدی یعنی
اشباح واجساد ارواحه واصل اولدقلری کون نه مرتبه روز مسرت ایسه اهل
بلقیس دخی حضرت سلیمان علیه السلامك حیاتبخش اولان کلمات طیبه سنی استماع
ایلدکلرنده اشباح روحلرینه واصل اولدقلری کون کبی مسرور و پرحبور اولدیلر
وکان اولاد کندیلرك اصلی جانبنه عودت ایدوب ملاقات اولدقده نه مرتبه
مسرور وشاد اولورلرسه اهل سبا دخی کلام حیاتبخش سلیمانی یه ملاقات اولوب
اول جانبه میل وعودت ایلدکلرنده فرزندلرك اصللری جانبنه عودت قیلدقلری
کبی ومادر و پدرلرین بولوب مسرور شادان اولدقلری کبی شاد ومسرور اولدیلر
بوندن مقصود اشباح منزله سنده اولان مریدلر وطالبلر ارواح منزله سنده اولان
وکندی عصرینك سلیمانی اولوب خلقه انك کبی دعوت قیلان شیخلرینه واصل
اولدقده وانك کلام هدایت انجامن قبول قیلدقده اشباح روحلرنی بولدیغی
واولاد اصللرینه عودت قیلوب واصل اولدیغی کبی مسرور وشاد اولورلر ولطافت
وطراوت بولورلردیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ امة العشق الخفی فی الامم * مثل
جود حوله لوم السقم) امم ایچنده خفی و پنهان اولان عشقك امتی شول جود
وسخا کبیدرکه انك حوالیسنده سقمك لومی واردر یعنی امتلر ایچره عشق خفینك
قومی فی المثل شول اهل جوده بکزرکه انك اطرافنده بخل وامساك ایله سقیم اولان
طائفه نك ملامت وتشنیعی اوله نته کم اهل سقم اهل سخا وکرمی سن مبذر

ومسرف سن ومالكی بیهوده یره خرج ایلرسن دیو طعن وتشنیع ایلدكاری كبی
سائرام دخی پنهان اولان عشقك اهلنی بوكونه ملامت ایلرلر واكاسن عرض
وناموسكی بو یولده ازاله ایدرسن وجان وتنكی معشوق دیوب فدا قیلرسن بوسمته
كتمه وكندیكی ضایع ایتمه دیوسویلرلر حال بو كه انك ذوق ولذتندن بیخبرلر
ووجد وحالتدن بی بهره‌لردر مصرع ثانیده مضاف مقدراولوب مثل اهل جود
حوله لوم اهل السقم دیمك اوزره شرح اولنمشدر كه محله مناسب اولان بودر
❊ مثنوی ❊ ذلة الارواح من اشباحها * عزة الاشباح من ارواحها)
روحلرك ذلت وحقارتی جسملرندندر اشباحك عزت وشرفیتی روحلرندندر یعنی
حد ذاتنده ارواح عزیزه وشریفه در واجسامه تعلق قیلمغله وانلك مرادی
وارزوسنه تابع اولمغله ذلیل وحقیر اولور اشباح دخی فی حد ذاتها ذلیل وحقیردر
ولیكن روحلر ینه متابعت قیلمغله واندن لطافت وروحانیت كسب ایدوب روحانی
ونورانی اولمغله عزیز وشریف اولورلر ❊ مثنوی ❊ ایها العشاق السقیا لكم *
انتم الباقون والبقیا لكم) ای عاشقلر سقیاسز كچوندرسز باقیلرسز بقاسز كچوندر
یعنی ای عاشقان الهی سقی شراب طهور سزه مخصوصدر سز ابد الآباد حقله
باقیلرسز ووجود حقانیله دائم وقائملرسز بقاسزه مخصوصدر كه عشق شرابنی
ساقی حقیقتدن نوش ایلین ابدی باقی قالور واولورسه همان انك جسمی اولور
(ع) اولن حیواندر رعاشقلر اولمز) دین بومعنایه اشارت قیلور سقیانك
ضمیله سقی معناسنه اسم اولور بقیا دخی بانك ضمیله بقا معناسنه در ❊ مثنوی ❊
ایها السالون قوموا واعشقوا * ذالریح یوسف واستنشقوا) ای قلبی غم عشق
الهیدن خالی اولنلر قالقكز وعاشق اولكز بونفس سلیمانی ونفخهٔ ربانی یوسف
حقیقینك رائحه‌سیدر استنشاق واستشمام قیلكز سالونده ایكی وجه جائزدر اولا
سلا یسلو سلوادن اسم فاعلك جمع مذكریدر سلوسینك كسریله غمدن وغصه‌دن
وعشقدن خالی اولمغه دیرلر بوراده معنی ای قلبی عشق الهیدن خالی اولان كسه‌لر
قالقك عاشق اولك دیمك اولور وثانیا سالون سلا یسلو سلوانه‌دن بضم السین براصل
مأخوذ اوله سلوانه برنوع بونجقدر كه یغمور صو ینه براغوب عاشق اولان كسه‌یه
ایچورسه‌لر قلبی صوو روعشقدن خلاص اولور واول صو یه سلوان دیرلر وعند
البعض سلوان بردوایه دیرلر محزون ومغموم كسنه‌لر ایچسه مسروراولورلر وغم
عشقدن نجات بولورلر پس بووجه اوزره دخی سالون قلبی كرمیت عشقدن
صووومش وخالی اولمش كسه‌لر دیمك اولور لیكن اولكی وجه بوندن اولیدر بوتقدیر
اوزره دخی معنی بویله دیمك اولور كه ای قلبلری غم عشقدن خالی اولوب بی عشق
جانان مسرور اولان كسه‌لر قالقكز عاشق اولكز اول دعوت سلیمانی ونفس

مرشد ربانی یوسف حقیقینك رائحه‌سیدر استشمام قیلكز تاكم اول رائحه سببیله
بصر بصیرتكز كشاده اوله ویوسف حقیقینك جمالن كوروب ابدی مسرور قاله
❊ مثنوی ❊ منطق الطیر سلیمانی بیا * بانك هرمرغی كه آیدمی سرا) ای
سلیمانه منسوب اولان منطق الطیر بیلان كل هر برمرغك صداسی كه كلور وظاهر
اولور انی ایرله یعنی اظهار ایله مصرع اولده مضاف مقدر اولوب تقدیر كلام
ای عالم منطق الطیره ندا ایدوب امر ایلمك مناسب اولمز مكر كه مرادینه انك عالمی
وصاحبی اوله پس سلیمان حقیقی یه منسوب اولان طیورك كه انلردن مراد انبیا
علیهم السلام واولیای عظامدر نطق ولسانی بیلان مرشده خطاب ایدوب
بیوررلر ای سلیمان حقیقته منسوب اولان طیورك لسان ونطقنی بیلان مرشد ربانی
كل طالبلر زمره سندن هر برمرغ كه كلور كلموا الناس علی قدر عقولهم فحواسنجه
انك لسانی اوزره تكلم ایله تاسندن مستفید اوله وسنكله همزبان اولمغه ومصاحبت
قیلمغه رغبت ایله دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ چون بمرغانت فرستا دست حق *
لحن هرمرغی بدادست سبق) چونكم حق تعالی حضرتلری سنی قوشلره
كوندردی حق تعالی سكا هر برمرغك لحننی سبق و یرمشدر وانلرك نطقنی سكا تعلیم
قیلمشدر یعنی ای سلیمان زمان اولان مرشد زباندان حق تعالی سنی هرنوع انسانی
ارشاد ایلمك ایچون انلره كوندرمشدر وهر برینك لسانی استعدادنی ومذاهب
وعقایدنی سكا تعلیم ایلمشدر پس سندخی هر قومه عقللری یتدیكی وفهم وادراك
ایتدیكی یردن سویله وانلری توحید واتحاد جانبنه ارشاد ایله تاسنك هدایت
وارشادك سببیله بری برلریله الفت واتحاد قیله‌لر ومرتبهٔ توحیده واصل اوله‌لر
❊ مثنوی ❊ مرغ جبر رازبان جبر كو * مرغ پراشكسته را ازصبر كو)
مثلا جبری اولان قوشه جبرسوزنی سویله یعنی جبر مذموم صاحبی اولان قومه
جبر ممدوحدن سویله وانلره انبیا واولیانك واصل اولدقلری جبردن سویله تاكم
صرف جبری اولمقدن واسقاط تكلیفات قیلمقدن نجات بولوب جبراوسط كه اهل
سنت والجماعه نك قبول ایلدیكی مذهبدر اول مرتبه‌یه واصل اوله اندنصكره
جباریت حق مشاهده ایلمك مرتبه‌سنی بوله مع هذا ینه سلب اختیار قیلیه واسقاط
تكلیفات ایلمك سمتنه مائل اولمیه * بیت * هرانكس را كه مذهب غیر جبرست *
نبی فرمود اومانند كبرست * یعنی بوذكر اولنان جبرممدوحه كوره‌در قدری
صنمش مرغه صبردن سویله یعنی فقر و بلایه منكسر اولان ومحنت وعنا یله
پرشكسته منزله‌سن بولان دردمندلره صبر قیلمقدن سویله وصابر اولنلرك ثواب
وجزاسنی انلره تعلیم ایله تاكم طریق حقده ثابتقدم اوله‌لر وشكایت وجزعدن اجتناب
قیله‌لر دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ مرغ صابر را توخوش دار ومعاف * مرغ

عنقارا بخوان او صاف قاف) طاعات وبليات اوزره صابر اولان قوشى سن
خوش ومعاف طوت يعنى شول كسەلر كه راه حقده طاعات ورياضات اوزره صبر
ايديجيلردر انلره رعايت ايت ومرغ عنقابه كوه قافك اوصافنى اوقو مرغ عنقادن
مراد خلوت وعزلت وكوشۀ قناعت اختيار قيلان اهل سلوكدر وقافدن مراد
قرب الهى ومقر اصلى وحقيقيدر پس معنى عنقاسيرت اولان سالكه قرب الهيدن
مقام اصلى وحقيقيدن سويله وانى اول جانبه ترغيب ايله ديمك اولور ❊ مثنوى ❊
مر كبوتر را حذر فرماز باز * بازرا از حلم كو واحتراز) كبوتره بازدن حذر بيور
بازه حلم واحترازدن سويله كبوتردن مراد بونده خلايقك ضعفاسيدر وبازدن مراد
حاكم وضابط اولان اقويا واهل غنادر پس ديمك اولور كه ضعفاى ناسه باز سيرت
اولان حاكمرك قهر وغضبندن وظلم وستمندن حذر ايلمك بيور وباز سيرت اولان
حكام واقويايه دخى حلمدن سويله وظلم وستمدن احتراز ايلسكه امر ايله تاكم غضب
وقهر ايلمكله عقاب حقه مستحق اولميه‌لر ديمك اولور ❊ مثنوى ❊ وان خفاشى
راكه ماند او بينوا * مى كنش بانور جفت وآشنا) واول بر خفاشكه اول خفاش
بينوا ونصيبسز قالدى انى نورله جفت وآشنا ايله يعنى شول انوار الهيدن بى بهره
اولان واضواء روحانيدن بى نصيب قلان خفاش سيرت وظلمت پرستلرى انوار
الهيله جفت والطاف اسرار ربانيله آشنا ايله بونلرك منكر انوار اولدقنه باقيوب
مهما امكن انلرى انوار حقه مستعد وقابل ايله ❊ مثنوى ❊ كبك جنكى رابيا
موزان تو صلح * مر خروس را نما اشراط صبح) جنك وخصومته منسوب
اولان كبكه سن صلح ومصالحه اوكرت خروسلره صبحك اشراط وعلايمنى كوستر
كبكى جنكه نسبت ايلمكلرنده وجه مناسبت اولدركه اكثر انلر برى برلريله جنك
اوزره در ودخى ايكى اياقلرى قرمزيدر پس اهل خصومتك اكثرينك ايكى اللرى
قانده اولوب قتال وجدال ايلدكلرى مناسبتله كبكه مشابهلردر پس كبكدن مراد
بوراده اهل قتال واهل جدال اولور (فاصلحوا بين اخويكم) فحواسنجه قچن
مؤمنلردن ايكى طائفه ويا ايكى كمسه جنك وجدال ايلسه‌لر اصلاح ذات البين
ايله وانلره صلح واتحادك نفعنى واجرنى سويله ديمك اولور خروسلردن مراد
متهجد اولنلر وسحر وقتلرنده استغفار وناله وانين قيلنلر اولور يعنى اوقات مباركه ده
تسبيح وتهليل قيلنلره ومتأوه ومستغفر اولنلره صبح حقيقتك علائم وآثارن كوستر
تاكم جانلرى منور اوله ودللرى ضياى حقله طوله ❊ مثنوى ❊ همچنان مى
روز هد هد تاعقاب * ره نما والله اعلم بالصواب) انجلين هدهددن عقابه دكين
كيت يول كوستر الله تعالى طريق صوابه وره سداده اعلمدر بونده خطاب
كندى زمان شريفلرنده اولان حسام الدين افندى حضرتلرينه‌در واول زمانك

مرورندنصكره هر عصرده وارث نبى اولان شيخ كامله دركه عارف وزباندان
كندى زمانه سنك سليمانى كبيدر وطبايع مختلفه ومشارب متنوعه صاحبلرى اولان
انسان انواع طيور كبيدر كه هر برينك بر كونه لسانى و بر كونه مشربى واردر
وعارف وكامل اولدركه بو جمله نك مذاهبنى ومشاربنى بيلوب ادنادن اعلايه
وارنجه‌يه دك انلرى طريق حقه ارشاد ايليه نته كم بيوررلر اى عصرينك
سليمانى واى زمانه سنك صاحب عرفانى اولان مرشد ربانى ادنادن اعلايه دك
واضعفدن اقوايه دك هر نقدر كمسه وار ايسه طريق صوابى انلره كوستر وحال
بودركه الله تعالى صوابه اعلمدر ديمك اولور

❊ آزاد شدن بلقيس از ملك ومست شدن او از شوق ايمان والتفات ❊
❊ همت او از همۀ ملك دنيا منقطع شدن وقت هجرت الا از تخت ❊

❊ مثنوى ❊ چون سليمان سوى مرغان سبا * يك صفيرى كرد بست ان جمله را)
چونكه سليمان عليه السلام سبا قوشلرينك جانبنه بر صفير ايلدى اول جمله سنى باغلدى
وبو اساو بله انلرى صيد وقيد ايلدى يعنى حضرت سليمان عليه السلام صداى
روحانى ونفس رحمانى ايله قوم سبايى دعوت ايلدى پس انلر اول حضرتك
دعوتنى قبول ايليوب انك تحت حكمنده مقيد اولديلر واكا كمال مرتبه اطاعت
قيلديلر ديمك اولور ❊ مثنوى ❊ جز مكر مرغى كه بد بى جان وپر * ياچو
ماهى كنك بود از اصل كر) مكر شول مرغ دكل كه جانسز وپرسز اولدى
ياخود بالق كبى اصلنده دلسز وصاغر ايدى يعنى شول كمسه‌لرى دام بيعته ايلمدى
وانلرى لطف وكرم دانه‌لرى ايله صيد ايلمديكه انلرده فى الحقيقه حيات طيبه وپر وبال
عقليه يوغدى تا اصل فطرتدن انلر (صم بكم عمى فهم لا يعقلون) آيت كريمه سنك
فحواسنجه اصم وابكم ايديلر انك كلامن اشتمديلر وانى تعقل ايدوب انكله
عمل ايتمديلر تاكم مرده و پژمرده قالديلر واول دولت ابديه وسعادت سرمديه دن
محروم اولديلر ❊ مثنوى ❊ نى غلط كفتم كه كر كر سر نهد * پيش وحى
كبريا سمعش دهد) يوق غلط ديدم اكر فرضى صاغر اولان كمسه جناب
كبريانك وحينك اوكنده باش قويه اول عظمت وكبريا صاحبى اكا سمع ورر يعنى
شول بر مرغه هدايت ايلمديكه اول مرغ اصلندن كير وابكم ايدى ديدك بو سوزى
نوعا غلط سويلدك اكر سمع جانى اصم اولان كمسه عدم استماعنه معترف اولوب
اول عظمت وكبريا صاحبى اولان خدانك وحينك محلى اولان انبيا واوليانك
حضورينه باش قوسه وبنم سمع جانم يوقدر وجهل وغفلتم چوقدر ديو اعتراف
قيلسه خداى تعالى اكا سمع جان ويردى وانى كلام حق استماع ايلمك مرتبه سنه
ايركورردى ❊ مثنوى ❊ چونكه بلقيس از دل وجان عزم كرد * بر زمان

رفته هم افسوس خورد) چونکه بلقیس سبادن حضرت سلیمان جانبنه کلمکه دل وجاندن عزم وقصد ایلدی رفته وکذشته اولان زمانی اوزره هم حیف یدی ﴿ مثنوی ﴾ ترك مال وملك كرد او آنچنان * که بترك نام وننك عاشقان) بلقیس مال وملکنی انجاین ترك ایلدی که اول عاشقلر نام وننکی ترك ایلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ آن غلام وآن کنیزان بناز * پیش چشمش همچو پوسیده پیاز) اول حسن ونازله اولان بندهلر وجاریهلر انك کوزی اوکنده چوریمش صوغان کبی ایدی ﴿ مثنوی ﴾ باغها وقصرها وآب رود * پیش چشم ازعشق کلخن می نمود) باغلر وقصرلر وآب رود یعنی سباملکنده اولان ماء جاریلر عشق اجلندن انك کوزی اوکنده کلخن کورندی ﴿ مثنوی ﴾ عشق درهنکام استیلا وخشم * زشت کرداند لطیفا نرا بچشم) عشق غلبه وغضب وقتنده خوب ولطیفلری عاشقك کوزینه زشت وقبیح ایلر کرداند کردیدن لفظندن مشتق اولوب صیرورت معناسی و برلسه هم جائزدر یعنی عشق استیلا وخشم زماننده خوب ولطیف اولان شیلری عاشقك کوزنده زشت وقبیح اولان شیلره دوندرر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ هرزمرد را نماید کندنا * غیرت عشق این بود معنی لا) هرزمردی غیرت عشق کندنا کوسترر کندنا پراسه دیرلر معنی لا بو اولور غیرت عشق نما یدك فاعلیدر یعنی محبوب حقیقینك عشقنك غیرتی هر نعیم وسبز اولان اشیایی وجمیع جوهر خضرایی پراسه کبی خوار وحقیر و بی اعتبار کوسترر لااله اسماء اجناسدندر هرمعبوده شامل وواقع اولور اکرمعبود بالحق اولسون واکرمعبود بالباطل اولسون چون عاشق صادق محبوبنك ذکرنه عشقله مشغول اوله ومحبوبنی اثبات قیله غیرت عشق جمیع باطل وآفل اولان معبود ومحبوبلری نفی ایلر یعنی عاشقك نظرنده خور وحقیر قیلوب بی اعتبار ایلر هرنقدر محبوب ومرغوب اولسه اکا التفات ومحبتی قالمز لااله کلمه سنك سر ومعناسی بو اولور که جمله آفل وباطن اولنلری درون عاشقدن نفی قیلور والا الله کلمه سنك سر ومعناسی معبود بالحقی اثبات قیلمقدر ودل عاشقده همان انك میل ومحبتی قالمقدر نته کم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ لا اله الا هو اینست ای پناه * که نماید مه ترا دیك سیاه) پناه ملجأ معناسنده در ترکجه صغنجق یره دیرلر بعض شارحلر پناهه امر حاضر معناسنی و برمشلر لااله الا هو بودر ای عاشق بوکا التجا ایله دیمشلر وبعضیلر دخی ای عاشق بونه لطیف پناهدر دیو تعبیر ایلشلردر لکن ضعفدن خالی دکل بلکه اولی اولان مضاف مقدر اولور ای طالب پناه دیمکدر وتوضیح معنی اولدر که الله تعالی لااله الا الله کلمسنه بنم حصنم دیمشدر (کما قال النبی صلی الله علیه وسلم حاکیا عن ربه قال الله انی انا الله لااله الا انا من یقول بالتوحید دخل حصنی

ومن دخل فی حصنی امن من عذابی) رواه الشیرازی پس ای عذاب خدادن حصن و پناه طالبی اولان کمسه لااله الا هو کلمه سنك سر ومعناسی بودر که ماه منیر سکا دیك سیاه کورینه یعنی لااله الا الله کلمه سنك سر ومعناسی چون سنك وجودکده ظهوره کلسه ومعبود بالحق ثابت وماسوا منفی اولسه جمله علایقدن بری دخی اولدرکه منور عالم اولان ماهتاب سنك بصر و بصیرتکه سیاه چولمك کبی کورینور یعنی انك چشم حقیقت بیننك قتنده اصلا قدر واعتباری قالمز بلکه شمس عالمتاب وسائر کواکب بی حسابك دخی قطعارونق وتابی اولمز بلکه انسانه خدمتکار کوررسن وجمله تأثیرات وتصرفی حضرت خدادن بیلورسن وتعظیم وعبادتی همان اکا حصر قیلورسن وخلیل وار جمله بی آفل بولوب (انی وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض) دیوب توجه ومحبتی همان خالق ارض وسمایه قیلورسن نته کم بلقیس جانب سلیمان علیه السلام وجناب حضرت خالق اکوانه توجه ورغبت ایلمسی وقتنده جمله ملك ومالنك وغیر اسباب ورختنك میل ومحبتی قلبندن کتدی الا که تختنك میل ومحبتی دکل پس سر وحکمتی نه ایدوکنك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ هیچ مال وهیچ مخزن هیچ رخت * می دریغش نامد الاجز که تخت) هیچ مال وهیچ مخزون وهیچ رخت باقیسه دریغ کلمدی الا که تخت یعنی حضرت سلیمان علیه السلام جانبنه متوجه اولدیغی وقتده بلقیس جملهدن قطع علاقه ایلیوب اصلا مالندن ومخزون وسائر اسبابندن اوتری دریغ وتأسف ییمدی واکا بونلردن اوتری غم والم کلمدی الا که تختندن اوتری که اندن قطع علاقه ایدهمیوب محبتنی قلبندن اخراج ایلمدی و بو معنی اشارتدر شول ماله که سالك سیر الی الله ایلرکن جمیع اشیادن قطع علاقه ایلر الا که بدن تختندن دکل وسری عن قریب معلوم اولور ﴿ مثنوی ﴾ پس سلیمان ازدلش آکاه شد * کز دل او تادل اوراه شد) پس سلیمان علیه السلام انك قلبندن آکاه اولدی زیرا که آنك قلبندن بلقیسك قلبنه یول اولدی نته کم من القلب الی القلب روزنة بو معنایه شهادت قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ آن کسی که بانك موران بشنوند * هم فغان سر دوران بشنود) اول برکمسه که مورلرك صداسنی ایشیدر کندودن دور اولنلرك سر ینك فغاننی هم ایشیدر یعنی باطنك آواز کفتارنی هم استماع ایلمکه قادر اولور ﴿ مثنوی ﴾ انکه کوید راز قالت نملة * هم بداند راز این طاق کهن) سورهٔ نملده بیوررلر که (وحشر لسلیمان جنوده) جمع اولندی سلیمان ایچون عسکری (من الجن والانس والطیر) جیندن وانساندن وطیوردن اولدیغی حالده (فهم یوزعون) ای یحبس اولهم علی آخرهم حتی یلحقهم اخرهم ایکونوا مجتمعین وزع لغتده منعه دیرلر یعنی اولی اخرینه توقف ایدوب منع

اولنورلردی تامجتمع اوله‌لر (حتی اذا اتوا) یعنی عسکر سلیمان سیر ایدوب حتی
کالدیلر (علی وادی النمل) وادی النمل اوزره (قالت نملة) قرنجه دن بر قرنجه
عسکر سلیمانی کوروب دیدیکه (یاایها النمل) ای قرنجه‌لر (ادخلوا مساکنکم)
مسکنلریکزه داخل اولك (لایحطمنکم سلیمان وجنوده وهم لایشعرون) حال
بو که بونلر سزك مکانلریکزی بیلزلر اکر بیلسه‌لردی ایتمزلردی بوسوز علی طریق
العذردر وحضرت سلیمان علیه السلامی عدالله توصیف ایتمکدر روایندر که
بل بوسوزی اوچ میل یردن سلیمان علیه السلامك سمع مبارکنه ایصال ایلدکده
(فتبسم ضاحکا من قولها) پس سلیمان علیه السلام تبسم ایلدی اول نمله نك
کلامندن ضاحك اولدیغی حالده تحذیرنه ونصیحت واهتداسنه متعجب اولدی
معنای بیت سلیمان علیه السلام بلقیسك قلبنده اولان اسرارنه واقف اولدی زیرا
اول کسنه که سویله رازنی مورك ووحوشك وطیورك پس بوطاق کهن دنیا
ومافیها اسرار واحوالنی دخی بیلور زیرا علم انبیا علیهم السلام علم حقدر جزوی
وکلی وظاهر وباطن بتعلیم الله انلره مساویدر ❊ مثنوی ❊ دیدازدورش که
آن تسلیم کیش * تلخش آمد فرقت آن تخت خویش) سلیمان نبی علیه السلام
حضرتلری انی ایراقدن کوردیکه اول تسلیم مذهبلو اول کندینك تختنك فراقی
اکا تلخ کالدی وتختندن ایرلدیغندن زیاده مضطرب اولدی ❊ مثنوی ❊
کر بکویم ان سبب کردد دراز * که چرا بو دش بتخت آن عشق ساز) بو بیت
شریفك تقدیری اکر بکویم که چرا آن بلقیس بتختش عشق ساز بود این سبب
دراز کردد دیمك اولور یعنی اکر دیم که اول بلقیس نیچون کندی تختنه عشق
دوزیجی ومیل ومحبت ایدیجی اولدی بوسبب اوزون اولور وبوندن طول
کلام لازم کلور لکن مالایدرك کله لایترك کله کلامنك موجبنجه اکرچه کلیسی
دینلز ودرك اولنمزسه ده کلیسی دخی ترك اولنمسون بلکه بومقدارانك سببندن
بیان اولنسون ناقبلی کثیره دلیل اوله وبومثاللردن عقل سلیم صاحبی انك تختنه
اولان میل ومحبتنك سببنی فهم قیله که اول مثال بونلردر که بیوررلر ❊ مثنوی ❊
کرچه این کلك قلم خود بی حسیست * نیست جنسش کاتب اورا مونسیست)
بعض نسخه ده کلکله قلم ماییننده واو عاطفه واقع اولمشدر کلك وقلم الفاظ
مترادفه دندر بوتقدیرجه قلم عطف تفسیر اولور وبعض نسخه ده دخی واو
واقع اولمامشدر بوتقدیر اوزره کلك قامش معناسنه اولوب کلکك قلمه اضافتی
عامك خاصه اضافتی قبیلندن اولور بو بیت بلقیسك تختنه اولان محبتنك سببنی
بیان ایتمکله سؤال مقدری دخی دفع اولور کان بوسؤال لازم کلور وخاطره به
بوکونه اندیشه لایح اولور الجنس الی الجنس یمیل فحواسنجه محبت نوعا جنسیت

اقتضا ایلر پس بلقیس تختنك جنسی دکلدر اکا بربی حس جماده بوقدر محبت
ندن لازم کلدی جواب طریقیله انك تختنه اولان محبتنك سببنی بیان ایدوب بیوررلر
اکرچه بوقلم قامشی تحقیق بی حسدر وادراکی یوقدر برجامد نسنه در کاتبك جنسی
دکلدر اکا برمونسدر یعنی قلم کاتبه انس ایدیجیدر وقلمه انس ایلك اسنادی مجازیدر
شیئك سببنه اسنادی قبیلندن اولور وحقیقة اکا مونس کاتب اولور پس میل
ومحبت جنسیت لازم دکلدر کاه اولور که انسان برشیئه کمالیله انسیت قیلسه اول
شیء اکا محبوب منزله سنده اولور پس بلقیسك تختنه محبتی جنسیت اعتباریله دکل
بلکه انسیت اعتباریله اولور ❊ مثنوی ❊ همچنین هر آلت پیشه وری *
هست بی جان مونس جانوری) بونجلین هر پیشه ورك التی بی جاندر اما جانورك
مونسیدر یعنی ذکر اولنان تخت کبی وقلم کبی هر اهل صنعتك آلات واسبابی
اکرچه بی جاندر وبی حس وبی اذعاندر لکن برجانلونك مونسیدر بونده انیسی
آنه اسناد ایلك مجازیدر مراد صاحبنك اکا اولان انسیدر لکن بواسنادنکته دن
خالی دکلدر اول نکته بودر که هرجامدك حقیقته وملکوتنه نظر اولنسه انسانه
انس ایلمکه قابلدر نته کم تسبیح حق قیلمغه قابلدر والحاصل انسانك بوکونه
جامد اولان شیلره میل ومحبتی جنسیت اعتباریله دکل بلکه اکا انسیت اعتباریله
اولور وبلقیسك تختنه میل ومحبت قیلمسنی بوقبیلدن بیل دیمکی اشعار قیلور
❊ مثنوی ❊ این سبب را من معین کفتمی * کرنبودی چشم فهمت را نمی)
بوسببی بن معین وآشکارا دیر دم اکر سنك فهمك کوزینك برنمی اولمیدی چشم
فهمدن مراد بصیرتدر وآنك نمدن مراد انك ادراکنه مانع اولان بعض صفتدر
مثلا قلت معرفت وعدم ذکا وفطنت ودخی بونلر امثالی اولان صفت کبیدر
تقدیر کلام بواولور که بلقیسك تختنه اولان محبتك بوسببنی بن سکا معین وآشکارا
دیردم اکر سنك بصر بصیرتکده ودیدهٔ عقل وفطنتکده علت اولمیدی نته کم
بصرده نم اولسه رؤیته مانع اولور کذلك فهم کوزنده دخی علت اولسه ادراکه
مانع اولور چونکم اکثر ناسك جشم فهمی علیل اولمقدن خالی اولمدیسه تختنه
اولان محبتنك سببنی معین دیمکی روا کورمدیلر انکچون که چشم فهمی معلول
اولان کسه آنی ادراك ایلمکده عاجزدر پس اکا بونك سببندن معین سویلك
روا وجائز دکلدر پس اکثر خاطره‌یه بواندیشه لایح اولور که بلقیس قدرت
صاحبه‌سی ایکن تختنی نیجه کتورمدی بوبیتلرله جواب بیوررلر ❊ مثنوی ❊
ان بزرکیٔ تخت کز حد می فزود * نقل کردن تخت را امکان نبود) تختنك
بیوکلکندنکه حددن زیاده ایدی یعنی بلقیسك تختی زیاده عظیم وثقیل
اولدیغندن اوری تختی سبادن نقل ایلمکه امکان اولمدی ❊ مثنوی ❊

خرده كارى بودو تفريقش خطر * همچو اوصاف بدن باهمد يكر) زيرا اول
تخت زياده خرده كار ومصنع ايدى وانك تفريقى خطر ايدى يعنى اول تخت
زياده خرده كار ومصنع اولديغندن انك اجزاسنى پراكنده ايدوب جزؤ جزؤ قيلمقده
خطر وار ايدى بدنك مفاصلنك برى برى ايله اولان وصللرى كبى نته كم انسانك
مفصلنك هرجزؤنى تفريق ايلمكده نه مرتبه خطر وار ايسه اول تختك اجزاسنى
واوصالنى تفريق ايلمكده اول مرتبه خطر وار ايديكه بعد التفريق انك اتصالى
ممكن دكل ايدى ❁ مثنوى ❁ پس سليمان كفت كرچه فى الاخير * سرد
خواهد شد بروتاج وسرير) پس سليمان عليه السلام ديدى اكرچه آخر امرده
تاج وسرير بلقيس اوزره سرد اولسەردر وعاقبت كارده اول تاج وتخت اكا بارد
وقبيح كلسەردر ❁ مثنوى ❁ چون زوحدت جان برون آرد سرى * جسم
راباد او نبود فرى) چونكم جان وحدتدن برباش طشره كتوره اول وحدتك
فرى واسطه سيله جسمك فرى اولمز يعنى چون برسالكك جانى جميع اوصاف
بشريه يى ازاله ايليوب اوصاف الهيه ايله متصف اولسه وكندى فانى اولوب
وحدت مطلقه ظهوره كلسه وبعد الفنا وجود حقانيه ايله بقا بولسه كه وحدتدن
باش طشره كتورمك بوندن عبارتدر برجانكه كثرت ومغايرت مرتبه سن قطع
ايليوب وحدت الهيه جانبندن ظهوره كله وچشم حق بينله عالم اجسامه نظر
قيله فى الحقيقه اول وحدتك رونق وسطوتى واسطه سيله اول جانك چشم
شهودنده جسمك اصلا رونق وفرى قالمز كركسه اول جسم سيم وزرله منقش
وملون اولسون وكركسه در وجواهرله مكلل ومزين اولسون ❁ مثنوى ❁
چون برآيد كوهر ازقعر بحار * بنكرى اندر كف وخاشاك خوار) چونكم
قعر بحاردن كوهر يوقارو كله كف وخاشاكه خوار بقرسن بومعنى بنكرى بايله
اولديغى اوزره در بعض نسخه ده ننكرى واقع اولمشدر نوتله بوتقدير اوزره
استفهام اولوب معنى بو يله اولور چونكم قعر بحاردن كوهر ظهوره كله كف
وخاشاكه خوار وحقير نظر ايلمزميسن يعنى كف وخاشاكك اعتبارى قالميوب خوار
وحقير كوررسن كذلك چون باطن درياى وحدتدن كوهر روح ظهوره كله
وجوهرى مشاهده حاصل اوله كف وخاشاك مثابه سنده اولان صور واجسادك
ديده شهودكده اعتبارى قالميوب خوار وحقير كوره سن ونقوش ورسومه ميل
ومحبت ايلمكدن برى اوله سن ❁ مثنوى ❁ سر برآرد آفتاب باشرر *
دم عقرب راكه سازد مستقر) آفتاب باشرر باش يوقارو كتوره عقربك دمنى
كم مستقر دوزر يعنى چونكم آفتاب پرضياى حقيقت ونور وحدت ظهوره كله
وطلوع قيله وهربنك وبدى عيان كوستره وجمله اصلح وافسدى آشكار ايليه

دم عقرب مثابه سنده اولان ضررلو شيلرى مستقر دوزمز واكا اتكا ايتمكله كندوبى
ملدوغ وماسوغ قيلمز ❁ مثنوى ❁ ليك خود با اين همه برنقد حال * جست
بايد تخت اورا انتقال) ليكن هم بودوكلى ايله بله نقد حال اوزره يعنى حالا همان
شمدى انك تختنى انتقال طلب ايلمك كرك يعنى انك تختنى سبا مملكتندن بوجانبه
نقل ايلمكى استمك كرك ❁ مثنوى ❁ تانكردد خسته هنكام لقا * كودكانه
حاجتش كرده روا) تابلقيس بزه ملاقات ايلديكى وقت تختنك فراقندن خسته
خاطر اولميه اطفال كبى انك حاجتى روا وحاصل اوله زيرا نسوان وصبيانه بعض
شئ ويررلر تاكا فريفته اولوب مسرور اوله ❁ مثنوى ❁ هست برما سهل
واورابس عزيز * تابود برخوان حوران ديونيز) اول تخت بزه سهل وحقيردر
وبلقيسه زياده عزيز وشريفدر تاكم حوريلر خوانى اوزره ديودخى اوله يعنى
الاشياء تعرف باضدادها قولنك موجبنجه چونكم هرشئ ضديله منكشف اولور
بزم بلقيسه اولان الطاف عليه ونعم جليله مز سماط حوريان كبيدر وانك تختى
ديو وشيطان كبيدر خوان حوريان كبى اولان نعم جليله مز قتنده اول مظهر
مكر ديو اولان تخت دخى اولسون تاكم بلقيس بونعم جليله يى كوردكده مقدما
كنديسنك قتنده عزيز وشريف اولان تختنك خست وحقارتنى بيله وحوريلر
سفره سنده ديو نه مرتبه حقير ودنى ايسه بزم اكا ويرديكمز الطاف عليه يه نسبتله
كنديسنك تختنى بويله حقير ودنى بوله ديمك اولور ❁ مثنوى ❁ عبرت جانش
شودان تخت ناز * همچو دلق وچارقى پيش اياز) انك جاننه عبرت اوله اول
ناز تختى يعنى بلقيس چونكم بزم قتمزه كلوب بو الطاف عليه ونعم جليله يى كوره
اول نازه سبب اولان تختى انك جاننه عبرت اوله ايازك اوكنده برچارق ودلق
عبرت اولديغى كبى نته كم اياز ابتداى حالده اولان چارق ودلقنى برخانه نك
ايچنه قويوب هركون اكا نظر قيلوردى وكنديسنك نه مرتبه يه واصل اولديغنى
بيلوب شاكر اولوردى بوقصه نك تفصيلى بشنجى جلدده مذكور اولمشدر
❁ مثنوى ❁ تابداند درچه بود آن مبتلا * ازكجاها در رسيد اوتاكجا)
تابلقيس بيله كه نيه مبتلا اولدى اوقنده لردن قنده ايرشدى يعنى نه حقير ودنى
شيئه مبتلا اولديغنه واقف اوله ونه مرتبه دن نه مرتبه يه ايرشديكنى بيله
❁ مثنوى ❁ خاك را ونطفه را ومضغه را * پيش چشم ماهمى دارد خدا)
كذلك خاكى ونطفه ومضغه يى خداى تعالى بزم كوزمز اوكنه كتورر يعنى
عبرت اولمقدن وابتداى خلقتمزى بيلكدن اوترى حق سبحانه وتعالى خاكى
ونطفه يى ومضغه يى بزم كوزمز اوكنده طوتر تاكم بز بونلرى كوردكده ابتداى
حالمزه واقف اوله وز وبعده نه مرتبه يه ايردك ونقدر نعم جليله كوردك بيله وز

وانك شكرنی قیله وز ﴿ مثنوی ﴾ كز كجا آور دمت ای بدنیت * كه ازان آید همی خفر یقیت) كه سنی قندن كتوردم ای بد وقبیح نیتلوكه شمدی سكا اندن نفرت وكراهت كلور یعنی حق سبحانه وتعالی خاكی ونطفه ومضغه یی اول اجلدن بزم كوزمزه اوكنده هردم طوتر كه بزه دیمكدر ای بد نیت وای فاسد طویت سنی قندن كتوردم كه هردم سكا اندن شمدی عار كلور خفریق خاء معجمه نك فتحه سی وفانك سكونیله كراهت ونفرت معناسنه دریا وحدت ایچوندر تعظیمی مشعر در مقصود (فلینظر الانسان مما خلق من ماء دافق) آیت كریمه سنك مقتضاسنجه انسانه لازم اولان اولدر كه ابتدا ندن مخلوق اولدی ونه مرتبه یه كلدی نظر ایلیه تاكم بعده واصل اولدیغی نعمتك قدرنی بیله واول نعم كثیره نك شكرینه مشغول اوله ﴿ مثنوی ﴾ تو بدان عاشق بدی در دور آن * منكر این فضل بودی آن زمان) ای انسان سن آنك دورنده اكا عاشق ایدك اول زمانده بو فضلك منكری ایدك یعنی خاك مرتبه سنده ونطفه وعلقه ومضغه دورنده ایكن سن ای انسان اول مرتبه لره عاشق ایدك اول زمانده بو شمدیكی حالده اولان فضله یعنی بو انسان مرتبه سنده اولان فضل ونعمته مرتبه لرك حكمیله منكر ایدك یعنی اول مرتبه لرده ایكن انسان مرتبه سنه كلك وبو قدر فضل بولمق سكا محال كورینوب انسان حالده بو فضل نعمه انكار ایلردك وبن انسان اولمغه نیجه قابل دیوب سویلردك ﴿ مثنوی ﴾ این كرم چون دفع ان انكار تست * كه میان خاك می كردی نخست) بو كرم چونكم اول سنك انكاركك دفعیدر كه خاك اورتاسنده ابتدا ایلدك یعنی بو الآن انسانیت مرتبه سنده اولان كرم الهی وفضل ربانی چونكم اول سنك خاك مرتبه سنده ایكن بو مرتبهٔ انسانیده اولان فضل وكرمه انسان حالده ایلدیكك اول انكاری رافعدر پس بو مرتبه نك وراسنده اولان حیاته ونعم وسعادته انكار ایلمه كه حق تعالی قادر مطلقدر سنی خاك ونطفه مرتبه سندن انسان مرتبه سنه كتورن بعدالموت ینه حیات ویروب انسان مرتبه سنه كتورمكه قادر اولدیغی مصدق ومحققدر چون بونده حرف شرطدر اذا كبی جوابی محذوفدر كه پس افقندن بورایه كلنجیه دك آنك جوابی منزله سنده در ﴿ مثنوی ﴾ حجت انكار شد انشارتو * ازدوا بدتر شد این بیمار تو) سنك انشار ایلمك انكاره حجت اولدی بو سنك بیمارك دوادن بدتر اولدی خطاب منكر حشر اجساد اولان انسانه در انشار بونده احیا معناسنه در تقدیر كلام اولدر كه ای منكر حشر اجساد اولان انسان سنی حق تعالی خاك ونطفه مرتبه سندن وعلقه ومضغه طورندن انسان مرتبه سنه كتوروب انسان احیا ایلمسی حشره اولان انكاركه حجت اولدی

اول وجهله كه اكر سن بعث خصوصنده شك وانكار ایلرسك نظر ایله ابتدای خلقتكه حق سبحانه وتعالی سنی اولا خاكدن اندنصكره نطفه دن اندنصكره علقه دن اندنصكره مضغه دن اندنصكره رحم مادردن اخراج ایدوب مرتبهٔ عقل وتمییزه كتوردی كما قال الله تعالی فی سورة الحج (یاایها الناس ان كنتم فی ریب من البعث فانا خلقناكم من تراب ثم من نطفة ثم من علقة ثم من مضغة مخلقة وغیر مخلقة) بو آیت كریمه نك تفسیری اوچنجی جلده مرور ایلدی پس ای منكر بعث اولان انسان الآن بو سنك حیاتك انكار حشر ایلمكه حجت اولور كه سنی خاكدن بو مرتبه یه كتورن اولدكدن وخاك اولدقدنصكره ینه انسان مرتبه سنه كتوروب احیا ایلمكه قادردر لكن سنك بیمار اولان نفسك دوا وعلاجدن بدتر وخبیثتر اولدی كرك ایدیكه انسانیت مرتبه سن بولدقدنصكره وعقل وتمیز دواسنه واصل اولدقدنصكره سنده اول انكار مرضی زائل اولیدی ونفسك اول خاك ونطفه مرتبه سنده ایكن اولان انكار صفتندن قورتلیدی لكن عقله كلدكده اول مرض انكار ادراك وتمییزله علاج ودوا اولدقدنصكره سنك منكرلكك دخی بدتر اولدی وروز بروز ترقی قیلدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ خاك را تصویر این كار ازكجا * نطفه را خصمی وانكار ازكجا) خاكه بو كارك تصویری قندندر نطفه یه خصومت وانكار قندندر یعنی خاكه شو انساندن صادر اولان كارك تصوری وتعقلی قندن میسر اولور یعنی اولمز ونطفه یه خصومت قیلق ولسانله منكر اولمق ندن حاصل اولور یعنی اكا لسان ایله خصومت وانكار ایلمك ممكن ومیسر دكلدر بلكه بو كارك صدوری وبو خصومت وانكارك ظهوری خاك ونطفه مرتبه لرندن كذر قیلوب انسان مرتبه سنه كلوب عقل وفكر صاحبی اولدقدنصكره میسر اولور (كما قال الله تعالی (اولم یر الانسان انا خلقناه من نطفة فاذاهو خصیم مبین وضرب لنا مثلا ونسی خلقه قال من یحیی العظام وهی رمیم قل یحییها الذی انشأها اول مرة وهو بكل خلق علیم) روایت اولنور كه عاص ابن وائل ویاخود ابوجهل اما مشهور اولان اولدر كه ابی بن خلف بر زیاده چورمش انسان استخوانی اله الوب مجلس حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلمه كلدی وانده بعض صنادید قریش دخی حاضر ایدیلر حضرت رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلمه خطابا دیدیكه بو مرتبه پوسیده اولمش عظام نخره یی كیمدر كه جمع ایلیه وانی انسان دوزه حضرت پیغمبر علیه السلام بیوردیلر كه حق تعالی انی كیرو خلق ایلر وسنی دخی خلق ایدوب بعث ایلر ودوزخه ادخال ایلر پس بو آیت كریمه نازل اولدی معنای شریفی ایا انسان كورمدكمی وبلدكمی كه تحقیقا بز انی نطفه دن خلق ایلدك پس اندنصكره اول خصیم

مبیندر یعنی خصومت مبین وآشکاره جدال کننده در بزم ایچون برمثل ضرب ایلدی یعنی برامر عجیب الشان ابرازایلدی وکندینك ابتدای خلقتنی اونتدی والنده چوریمش استخوانی الوب خاك ایدوب اجزای متفرقه اولدقدنصکره (من یحیی العظام وهی رمیم) دیدی یعنی بواستخوانی کیمدر که احیا ایلر حال بوکه او چوریمش وخاکه مشابه اولمشدر حق تعالی حضرت پیغمبر علیه السلام امر ایدوب بیوردی یامحمد اکا دی انی احیا ایلر اول مره ده انی احیا ایلین قادر الله واول پادشاه هرآفریده کاره عالمدر مثنوی چون در ان دم بی دل و بی سر بدی * فکرت وانکار را منکر بدی) ای منکر حشر اولان انسان چونکم اول دمده سن بی دل و بی سر ایدك فکرته وانکاره منکر اولدك یعنی چونکم خاك ونطفه دمنده وجمادلق عالمنده دلسز وروحسز ایدك سر بونده کسر سینله روح معناسنه استعاره در فکرت وانکاره لسان حالله منکر اولمشدك انکچونکه فکرت قلب وروح دماغ لازمدر ولسانله انکار ایلمکه انسان صورتنه کلمك وفکرت ولسان صاحبی اولمق لازمدر پس سنده ایسه اول دمده بونلردن بری اولمدیغنه بناء کندکده بومرتبه انسانیته کالیله عدم قابلیت کوروب لسان حالله مقتضای مرتبتك اوزره دیردك هیهات بن نیجه فکرت صاحبی اولورم وبو وجهله انسان مرتبه سنه واروب حشره انکار قیلورم وجهامن الوجوه بنده فکر صاحبی اولمغه وانکار قیلمغه قابلیت وامکان یوقدر دیو فکرت وانکاره منکر اولوردك وانکار ایلمکه انکار قیلوردك مثنوی ازجمادی چونکه انکارت برست * هم برین انکار حشرت شد درست) چونکم سنك انکارك جمادیت مرتبه سندن بتدی هم بوانکاردن سنك حشرك درست اولدی یعنی جمادلق مرتبه سندن بی روح ایکن ذی روح اولوب انسانیت مرتبه سنه کلمکه مرتبك حکمیله سنده انکار وارایدی انسان اولمغه عدم قابلیتك کوروب لسان حالله دیردك هیهات بن نیجه عقل وروح صاحبی اولورم وانسانیت مرتبه سنه وصول بولورم پس شمدی کلوب انسان اولدك بوکره اولوب تراب اولدقدنصکره حشر اولمغه وانسانیت مرتبه سن بولمغه انکار قیلدك هم انکار حشر ایلمکدن سنك حشرك درست وثابت اولدی شووجهله که انکار ایلمك البته عقل وفکر وحیاتله موصوف بروجود اقتضا ایلر که اول وجود خاك ونطفه دن کلدیکی مخلوق اولدیغی معلوم ومقرر اولیجق انك ایلدیکی انکاردن بعد الموت خاك اولوب عظام رمیمه اولدقدنصکره ینه انسان شکلنه کلوب حشر اولمسی اولویتله درست وثابت اولور پس منکر حشر اولان کسه نك حشره اولان انکاری خلقت انسانیه نك ماده سنه ومبدأ نه عارف اولان کسه یه نسبتله معنی عین اقرار اولور

زیرا جامد اولان خاکدن اصلا وجودی اولمین عقل وفکرله متصف برانکار ایلمکه قادر انسان ظهوره کلمك ممکن اولدقدنصکره اول انکاری صاحبنك قیلمغی استفاده ایدرلر اکرچه اول منکر انکارنده صحیح وصادق ایسه ده نته کم بومعنایی تأیید ایچون بومثالی بسط ایدوب بیوررلر مثنوی پس مثال توچوآن حلقه زنیست * کز درونش خواجه کوید خواجه نیست) خطاب منکر حشر اولان کسه یه‌در منکر حشر اجساد اولان کسه نك حالنی حلقه زن اولان کسه ایله کندوینی انکار ایلین خواجه نك حالنه تشبیه بیورمشلردر که تشبیه مفرد بالمفرد قبیلندن اولور یعنی پس ای منکر حشر سنك مثالك اول برحلقه زن کبیدر که خانه نك درونندن صاحب خانه اولان خواجه اکا خواجه یوقدردیر وکندینك نفسنی انکار ایلر مثنوی حلقه زن زین نیست دریابد که هست * پس زحلقه برندارد هیچ دست) حلقه زن بو یوقدن اکلر که واردر دیو یعنی قپو ققان کسه بو انکاردن فهم ایلر که اول کندینك وجودنی یوقدر دیو انکار ایلین کسه ثابت وموجوددر پس قپونك حلقه سندن النی هیچ قالدرمز وانك خواجه یوقدر دیو انکار ایلسندن اصلا شك وکمانه دوشمز توضیح معنی ای منکر حشر اولان کسه سنك حالك شو ذکر اولنان ایکی کسه نك حالی کبیدر مثلا برکسه برخانه نك صاحبنی بیلسه وانك آوازیله آشنا اولسه وانك قپوسنه کلسه ودق باب قیلسه خواجه درون خانه‌دن اکا خواجه اوده یوقدر دیو چاغرسه وآواز ویرسه حلقه زن درحال اول انکاردن فهم وادراك ایلر که خواجه خانه ایچره ثابت وموجوددر پس حلقه زن اصلا النی کیدر میوب خواجه نك ظهوره کلمسنی طلب ایلر زیرا خواجه نك کندوینی انکار ایلمسی عینیله اقرار قیلمسنی مستلزم اولور وحلقه زن انك انکارندن اقرارینه استدلال وانتقال قیلور کذلك حشره اقرار ایلین مؤمن حشره انکار ایلین کسه نك انکارندن حشرك موجود وثابت اولمسنی بیلور وانك حشر یوق دیمسندن حشرك موجود اولمسنی فهم قیلور وبو بیتلرده حلقه زندن مراد مؤمن حشر وخواجه‌دن مراد منکر حشر اولور مثنوی پس هم انکارت مبین می کند * کز جماد اوحشر صد فن می کند) فاذا کان کذلك بومقدمه معلومك اولدیسه ای منکر حشر اولان کمسه هم سنك انکاریکی مبین ومقرر ایلر که اول قادر الله جماددن یوزفن حشر ایلر مبین تفعیل بابندن اسم مفعولدر یعنی ای منکر حشر اجساد اولان کسه اولاسنك انکارك عقل وفکر وحیاتله متصف بروجود اقتضا ایلر که اول وجودك اصلی ومادەسی خاك اوله پس جناب حقك سنك وجودیکی ایجاد واحداث ایلمك مراد ایلدکده خاکی قدرت کامله سبیله نطفه مرتبه سنه کتوروب ونطفه یی علقه وعلقه یی مضغه ومضغه یی

لحم وعظام مرتبه سنه یتوروب پس انی رحم مادردن اخراج ایدوب بعد التولد طفولیت مرتبه سنی کچوب عقل وفکر مرتبه سنه بالغ ایلدکده اولدکدن وتراب اولدقدنصکره حشر اولمغه وحیات بولمغه انکار ایدر پس سنك بوانکارك عاقل اولنلره مبین واشکاره ایلرکه اول خدای تعالی جماددن یوز فنلر حشر ایلر وبوخصوصه مجرد سنك انکارك دلیل وبرهاندر زیرا عاقل بیلورکه بوانکار شول وجوددن صادر اولورکه انك مادهٔ اصلیه سی خاکدر پس صنع حقله خاك کلوب انسان مرتبه سنه واصل اولدی وجهلندن وکال غفلتندن (ائذامتنا وکنا ترابا وعظاما ائنا لمبعوثون اوآباؤنا الاولون) دیو بعدالموت اولان حشره انکار قیلدی پس عاقل قتنده سنك انکارك حق تعالینك جماددن نیجه یوز فنلر صاحبی احیا ایلمسنی مبین اولور اکر سند نخی منتبه اولسك انکار کدن اقرار ایلمك معناسنی بیلوردك وانکاری کیدروب حشر ونشره ایمان قیلوردك دیمك اولور ❊ مثنوی ❊

چند صنعت رفت ای انکارتا ❊ آب وکل انکار زاد ازهل اتی) ای منکر نیجه صنعت الهی واقع اولدی تاآب وکل هل اتی دن انکار طوغردی یعنی پیدا ایلدی اولکی مصرعده اولان انکار مضاف مقدر اولمق اوزره ای ذوانکارو یاخود ای اهل انکار دیمکده جائزدر ومبالغه ایچون رجل عدل قبیلندن اولوب انکار بمعنی منکر اولسه دخی جائزدر تالفظی مصرع ثانی یه مرهوندر آب وکل هل اتی دن انکار طوغردی دیمك بوآیت کریمه نك الی آخره مداولی اولان وجود انسانیدن آب وکل انکار طوغردی دیمك اولور واول آیت کریمه بتمامها بودر (هل اتی علی الانسان حین من الدهر لم یکن شیئا مذکورا انا خلقنا الانسان من نطفة امشاج نبتلیه فجعلناه سمیعا بصیرا انا هدیناه السبیل اما شاکرا واما کفورا) معنای شریفی وفحوای لطیفی اولدرکه تحقیقا انسان اوزره دهردن بروقت کلدیکه انده انسان ذکر اولنمش برشیء اولمدی وانك نام ونشانی اصلا ظهوره کلمدی تحقیقا انسانی بزنله مردك قرشمش اولان نطفه سندن خلق ایلدك انی ابتدا ایلدیکمز حالده پس بزانی سمیع وبصیر قیلدق تاکم اسماع آیات ومشاهدهٔ دلایل ایلمکله متمکن اوله وخالقنه وموجدنه اقرار وایمان قیله تحقیقا بزاکا راه راستی کوستردك قدرت کامله مز اوزره نصب دلائل ایتمکله وانزال آیات قیلمقله بونلر یاخالقلرینك عطا ایلدیکی نعمه شاکر اوله لر ویاخود اول سبیل مستقیمدن اعراض ایتمکله کافر اولسه لر وانك نعمت شامله وقدرت کامله سنه انکار قیله لر منکر حشر اجساد اولان طائفه کبی که حق تعالینك قدرت کامله سنه انکار قیلشلر ووجودلرنده اولان نعمت شامله یی دخی افلاك وطبایعك مقتضاسندن وکوکبلرینك تأثیرندن بیلوب کفران نعمه اولمشلردر پس انلره بویله دینور وبوکونه حجت اولنور ای معدن انکار اولان کسه نیجه نیجه

صنعت کامله وقدرت شامله حضرت حق جانبندن واقع اولدی تاکم آب وکلك سلاله سی انك قدرتیله نطفه اولوب ونطفه آنك صنعیله علقه ومضغه مرتبه لرینه کلوب ولحم وعظام کسوه لرین کیوب وحیات بولوب باذن الله تولد قیلدقدنصکره وطفولیت مرتبه سن کچوب عقل وتمییز مرتبه سنه بالغ اولدقدنصکره وهل اتی آیت کریمه سنك مفهومیله اشارت اولنان سمع وبصر صاحبی اولان وجودی بولدقدنصکره اول هل اتی مفهومنك مظهری اولان انساندن انکار طوغدی وخالقنك قدرت کامله سنه جاحد اولدی پس اکر بوانکاردن رجوع ایتمزسه وهدایت اولندیغی سبیله کتمزسه (انا اعتدنا للکافرین سلاسل واغلالا وسعیرا) حسبنجه بز اول کافرین ومنکرین ایچون سلاسل واغلال وسعیر مهیا ایلدك تاروز جزاده جزالرنی بولورلر دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ آب وکل می کفت خودانکار نیست ❊ بانك میزدبی خبر کاخبار نیست) بومحل مثنوی شریفك خیلی مشکل محلیدر باخصوصکه بوبیت شریف اغمض ابیات حضرت مثنویدر محیر عقول شارحین ومولهٔ فهوم طالبیندر ولهذا شارحلرك هربری برکونه معنی اختیار ایتمش بعضسی اصابت وبعضسی خطا سمتنه کتمشدر وبعضسی دخی تأویلات وتوجیهات کثیره ایراد ایتمکله ورطهٔ خیالاته باتمشدر ونهج مناسبتدن یتمشدر اکرچه بوبیت شریف شعرانك سهل الممتنع دیدکاری قبیلندندر لکن اهله سهلدر پس تسهیل معنی ایچون اولا بومقدمه بیان اولندی تاحقیقت معنایه واصل اوله سن وبوندن مقصودنه ایدیکنی بیله سن آب وکلدن مراد مادهٔ اصلیه سی آب وکل اولدیغی اعتبار اوزره انساندر ومصرع ثانی مصرع اولك معناسنی توضیح ایلمکدن اوری مثل موقعنده واقع اولمشدر وبی خبردن مراد کز دروتش خواجه کوید خواجه نیست دیو مثل ایراد ایلدکاری خواجه در اخبار بونده مخبر معناسنه در ومصدر ذکر اولنمسی مبالغه دن اوتریدرکه رجل عدل قبیلندن اولور مضاف مقدر اولوب صاحب اخبار ویاخود ذواخبار نیست دنیلسه دخی قاعده یه مطابقدر پس مقدما آب وکل انکار زاد ازهل اتی بیورمشلردی یعنی نیجه صنع الهی واقع اولدی تاکم هل اتی آیتنك مدلولی اولان وجود انسانی ظهوره کلوب اندن انکار طوغدی واول انکاری قیلدی دیمشلردی الان بو بیتله انکار معنی اقرار اولدیغنه اشارت ایدوب بیوررلر آب وکلدن مخلوق اولان انسان خود معنی انکار یوقدر دیدی اکرچه لفظا انکار قیلدیسه ده مؤمن اولان عاقله نسبت اول انکار عین اقراردر مثلا بی خبربانك اورردی بویله که مخبر یوقدر یعنی کندی اقرارندن بی خبر اولان خواجه درون خانه دن حلقه زن اولان کسه یه صاحب اخبار بونده یوقدر دیو چاغردیغی ومعنی انك انکاری عین اقرار اولدیغی کبی آب وکلدن ظهوره کلان انسان دخی

اکرچه حشر بوقدر دیو انکار ایلردی لکن معنایه نظر اولنسه اول آب وکلدن مرکب اولان خود انکار بوقدر دیدیکی کندینك آب وکل مرتبه سندن کلوب منکر اولان وجودی بعدالموت دخی آب وکلدن بعث اولوب حیات بولمسنه شهادت ودلالت ایلر پس انك انکاری فی المثل درون خانه دن کندی ذاتنی انکار ایتمك طریقیله حلقه زنه اخبار ایلین مخبرك انکاری کبی اولور صورتا انکار ومعنی عین اقرار در ❁ مثنوی ❁ من بکویم شرح این از صد طریق ❊ لیك خاطر لغزد از کفت دقیق) بن بو حشر اجسادك شرحنی یوز طریقله دیرم ونیجه وجوه شتی ایله دخی تعبیر ایلمکه قادرم ولیکن خاطر فاطر دقیق سوزدن طایبنور وفهم قاصر کلام رنکینك فهمنده عاجز اولوب مقصود بالذات اولان معنایه وصولدن کیرو قالور بواجلدن بو بحث شریف طرق شتی ایله شرح اولنمقدن کذر قیلندی وجوه کثیره وکلمات دقیقه ایله بیان قیلمقدن فراغت اولندی وینه حضرت سلیمان علیه السلام ایله بلقیسك حکایه سنی نقل ایلمکه شروع قیلندی

❁ چاره کردن سلیمان علیه السلام در احضار تخت بلقیس از سبا ❁

ولایت سبادن بلقیسك تختنی کندینك حضورنه حاضر ایلمکده سلیمان علیه السلام چاره ایلمسیدر یعنی چونکم حضرت سلیمان نبی علیه السلام بلقیسك تختنك حاضر کلمسنی مراد ایلدی اطرافنده اولان جماعته بوکونه سویلدیکه سزدن قنقی کمسه انك عرشنی بنم حضورمه کتورر واول کلمزدن مقدم انك تختنی بومحله کیم ایرکورر نته کم حق تبارك وتعالی بوقصه دن کلام مجیدنده خبر ویروب بیورر (قال یا ایها الملاء ایکم یأتینی بعرشها قبل ان یأتونی مسلمین قال عفریت من الجن انا آتیك به قبل ان تقوم من مقامك وانی علیه لقوی امین) بو آیت کریمه نك فحوای شریفی ومفهوم لطیفی اولدر که سلیمان نبی علیه السلام مجلسنده اولان جماعته خطاب ایدوب دیدی ای کروه بزرکان سزدن قنقی کمسه بلقیسك عرشنی بکا کتورر مسلمان اولدقلری حالده بکا کلمزدن مقدم جن طائفه سندن بر خبیث وناخوش دیو دیدی بن انی سکا کتوررم سن مقام حکومتدن قالقمزدن مقدم تحقیقا بن انك اوزرینه قوی وقادرم وامینم که انك جواهرینه وزواهرینه خیانت قیلیوب حضورکه کتوررم نته کم حضرت خداوندکار بو بیتله بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر ❁ مثنوی ❁ کفت عفریتی که تختش را بفن ❊ حاضر آرم تا تو زین مجلس شدن) یعنی بر عفریت سلیمان علیه السلام حضرتلرینه دیدی اول بلقیسك تختنی فن سحرله وجادولك صنعتیله تاسن بو مجلسدن قالقوب کتمزدن اول حاضر کتوررم پس سلیمان نبی علیه السلام بوندن دخی تیزترکلمك مراد ایلیوب اکا

جواب ویرمه دکده ❁ مثنوی ❁ کفت آصف من باسم اعظمش ❊ حاضر آرم پیش تو در یکدمش) آصف بن برخیا که حضرت سلیمان علیه السلامك وزیری ومصاحبی ایدی سلیمان علیه السلام حضرتلرینك مرادنه واقف اولوب دیدی بن اسم اعظم قوتیله اول تختی حاضر کتوررم سنك حضورکه بر دمده نته کم حق تعالی حضرتی کلام مجیدنده خبر ویروب بیوررلر (قال الذی عنده علم من الکتاب انا آتیك به قبل ان یرتد الیك طرفك) یعنی اول کمسه دیدی حضرت سلیمان علیه السلامه که اول کمسه نك قتنده کتاب الهیدن بر علم وار ایدیکه اسم اعظمه عالم ایدی یا سلیمان انی بن کتوررم سکا کوزك رجوع ایلمزدن مقدم یعنی کوزك اچوب یومزدن مقدم طرفة العینده انی سکا کتورمکه باذن الله قادرم دیدی وقائلدن مراد کیم ایدیکنده اهل تفسیر اختلاف ایدوب کیمی حضرت خضر وکیمی ملائکه دن بر ملکدر دیمشلر در لکن اصح اولان آصفدر نته کم حضرت مولانانك دخی بیوردقلری بو معنایه شهادت ایلر پس آصف حضرتلری اول تختی سبا مملکتندن قالدیروب طرفة العینده باذن الله حضرت سلیمان علیه السلامك حضورنه کتوردی ❁ مثنوی ❁ کرچه عفریت استاد سحر بود ❊ لیك آن از نفخ آصف رو نمود) اکرچه عفریت سحرك اوستادی ایدی وجادولك صنعتنده زیاده ماهر ایدی ولیکن اول تختك کلمسی آصف حضرتلرینك دمندن یوز کوستردی یعنی آنك نفس مبارکندن ظهوره کلدیکه اسم اعظمله دعا ایلیوب قدرت حقله انی اول برده حاضر قیلدی ❁ مثنوی ❁ حاضر آمد تخت بلقیس آن زمان ❊ لیك از آصف نه ز فن عفریتان) بلقیسك تختی اول زمان مجلس سلیمانه حاضر کلدی ولیکن حضرت آصفدن حاضر کلدی عفریتلر فننده دکل شیخ اکبر قدس الله سره العزیز حضرتلری بوکا اعدام وایجاد قیلندر دیمشدر نته کم نقش فصوصه اولان شرحمزده فص سلیمانیده بو رایه متعلق کلام شرح اولنمش وتفصیل قیلنمشدر ❁ مثنوی ❁ کفت حمد الله برین وصد چنین ❊ که بدیدستم ز رب العالمین) وقتاکه حضرت سلیمان نبی علیه السلام اول تختك کلمسنی ومجلسده حاضر اولمسنی مشاهده قیلدی حضرت حقه حمد وشکر ایلیوب دیدی الحمد لله بو نعمتك اوزرینه وبوز بونك کبینك اوزرینه که حضرت رب العالمین دن اول نعمتلری کوردم واول دوات وسعادتلره ایردم قال الله تعالی حاکیا عنه (فلما رآه مستقرا عنده قال هذا من فضل ربی لیبلونی ءاشکر ام اکفر ومن شکر فانما یشکر لنفسه ومن کفر فان ربی غنی کریم ❁ مثنوی ❁ پس نظر کرد آن سلیمان سوی تخت ❊ کفت آری کول کیری ای درخت) پس حضرت سلیمان نبی تخت جانبنه نظر ایلدی واکا خطاب ایدوب بوکونه سویلدی که ای درخت بلی کول کیرسن

يعنى عاقل اولان سكا فريفته اولمز بلكه سن احمق ونادان اولنلرى الده بجى سن
ديدى ﴿ مثنوى ﴾ پيش چوب وپيش سنك نقش كند * اى بسا كولان كه
سرهامى نهند) بو تخته باش قودقلرى كبى منقش اولان چوب ومنقش اولان
سنك اوكنده اى چوق احمقلر باشلر قورلر واندن معاونت طلب ايدوب استمداد
ايدرلر چوب وسنك نقشدن مراد اكرچه بتلر اولور ولكن اهل دنيانك ترك
طاعت خدا ايدوب منقش اولان چوب وسنكه خدمت قيلنلر بنه بيوت وقصور
منقشه وجواهر ملونه دل قوينلرينه دخى تعريض واردر ﴿ مثنوى ﴾
ساجد ومسجود ازجان بى خبر * ديده ازجان جنبشى واندك اثر * ديده دروقتى كه
شد حيران ودنك * كه سخن كفت واشارت كرد سنك) ساجد ومسجود جاندن
بى خبر در وليكن اول ساجد ومسجود جاندن برجنبش وازجق اثر كورمش
شو بر وقتده جاندن اثر قليل كورمشكه اول ساجد حيران ودنك اولدى تاكه
سنك سوز سويلدى واشارت ايلدى ساجددن مراد كافر ومسجوددن مراد
انك چوب وسنكدن دوزلمش صنملريدر ساجدك جاندن بى خبر اولسى كافرك
روح الهيدن ونفخهٔ ربانى اولان جانك شرف فضيلتندن بى خبر اواوب چوب
وسنكى مقبول اتخاذ ايلمسيدر ومسجودك جاندن بى خبر اولسى جامد اولوب
حياتدن خالى قالمسى در كافرك صنمده جاندن برجنبش واندك اثر كورمسى شول
بر وقتده اولدى واول حينده مسجودك وجودنده جاندن اثر كورديكه حيران ودنك
اولبوب اكا عبادت ايلركن وتضرع ونيازله سوز سويلر ايكن شيطان انلرك
جوفنه حلول ايليوب اول سنكك اكا سوز سويلمسى واشارت ايلمسيدر حضرت
سلطان انبيانك ولادت شريفه لرندن مقدم بتلردن بوكونه خيالات شيطانيه ظاهر
اولوردى وكفره يى بو حيله وخديعتله اضلال قيلوردى نته كم حليمه قصه سندن
معلومك اولور ﴿ مثنوى ﴾ نرد خدمت چون بنا موضع بباخت * شير
سنكين راشق شيرى شناخت) خدمت نردى چونكم نا محل يره او بنادى شير
سنكينى شق بر شير ظن ايلدى يعنى شقى اولان كافر چونكم عبادت وطاعتى محل
موضعنه ايلدى طاشدن دوزلمش ارسلانى بردى روح وصاحب فتوح ارسلان
وكنديسنه معبود ويزدان زعم ايلدى ومقصود ومرادنى اندن طلب ايلدى
﴿ مثنوى ﴾ ازكرم شير حقيق كرد جود * استخوانى سوى سك انداخت زود)
كرمندن حقيقت شيرى جود ايلدى سك جانبنه قورى براستخوان آتدى يعنى
فضل وكرمندن حق سبحانه وتعالى حقيقت شيرى جود ايدوب بى توقف كلب
اولان كافر جانبنه نفسك غداسنى وحظنى القا ايتديكه بت پرست اولدبغى
وشريك قيلدبغيچون انك رزقنى اندن قطع قيلمدى ومانع اولمدى نته كم حضرت

ابراهيم عليه السلام اول بيت الحرامك مؤمن اولان اهلى ايچون حق تعاليدن رزق
طلب ايلدكده حق تعالى حضرتلرى رزقى تعميم ايدوب كفره يه دخى ويردم
بيوردى (كما قال الله تعالى حاكيا عن ابراهيم عليه السلام (وارزق اهله من الثمرات
من آمن منهم بالله واليوم الآخر (قال) ومن كفر فامتعه قليلا ثم اضطره الى عذاب
النار وبئس المصير ﴿ مثنوى ﴾ كفت اكرچه نيست آن سك برقوام * ليك
مارا استخوان لطيفست عام) شير حقيقى ايتدى اكرچه اول سك قوام اوزره دكل
يعنى استقامت اوزره دكل بلكه ضلالت اوزره در وليكن بزم استخوانمز بزم لطف
عامدر يعنى اكرچه اول كلب كافر عبادتى استقامت اوزره ايتميوب ضلالت اوزره
نا محل يره ايلر وليكن بز انك رزقنى بوسببدن اندن منع ودريغ ايلمزز زيرا بزم رزق
ويرمز لطف عامدر لطف خاص دكلدر وبز همان رب المسلمين دكلز بلكه
رب العالمينز پس بز شول رزاق مطلقز كه رزقى هيچ بر ندندن دريغ ايلمزز كرك كافر اولسون
وكرك مؤمن اولسون نته كم جلد ثالثك اوايلنده قريب رزاق اسمنك شرحنده
بو محله مناسب صدر الدين قنوى حضرتلرندن نقل اولنمش وتحرير قيلنمش

﴿ قصهٔ يارى خواستن حليمه از بتان چون عقيب فطام مصطفى ﴾
﴿ صلى الله تعالى عليه وسلم را كم كرد ولرزيدن وسجدهٔ بتان ﴾
﴿ وكواهى دادن ايشان بر عظمت كار مصطفى عليه السلام ﴾

بو سرخ شريف حضرت حليمه نك بتلردن يارى ومعاونت طلب ايتديككنك
قصه سيدر چونكم حضرت مصطفى عليه السلامى فطامدنصكره كم وضايع ايلدى
فطام طفلى سوددن كسمكدر و بتلرك دترمسى وسجده ايلمسيدر اوصنملرك
طاتقلق ويرمسيدر حضرت رسول صلى الله عليه وسلمك كار حالنك عظمتى اوزره
حليمه اول حضرتك دايه سنك اسم شريفى در كه اول حضرتى امزرمك ايچون
كندى قبيله سنه الوب كتمش ايدى وحضرت نبينك جدى عبد المطلب تربيه
ايچون اول حضرتى حليمه يه تسليم ايتمش ايدى سوددن كسوب جدى عبد المطلبه
تسليم ايلمك ايچون حرم كعبه يه كتوروب وانى ضايع ايدوب و بتلردن استعانت
واستمداد ايلدكده بعض عجايب حالات مشاهده ايلمه سنك بيانيدر كه ذكر بيوررلر
﴿ مثنوى ﴾ قصهٔ راز حليمه كويمت * تاز دايد داستان اوغمت) سكا حليمه نك
سر ورازنك قصه سنى ديه يم تاكم انك داستانى سنك غمكى آچه وغصه والمكى
دفع ايليه ﴿ مثنوى ﴾ مصطفى راچون زشير اوباز كرد * بر كفش برداشت
چون ريحان وورد) چونكم اول حليمه حضرت مصطفا يى سوددن جدا
ايلدى اول حضرتى الى اوزره ريحان وورد كبى طوتدى ﴿ مثنوى ﴾ مى
كريزانيدش ازهر نيك وبد * تا سپارد آن شهنشه را بجد) اول حضرتى

هر نبك و بدن دايه‌سی قيردی تا اول شاهنشاهی جدنه تسليم ايده ﴿ مثنوی ﴾
چون همی آورد امانت راز بيم * شد بكعبه وآمد او اندر حطيم) چونكم اول
حليمه امانت عظيمی خوفدن كتوردی كعبهٔ شريفه كندی و حطيم ايچره
كلدی حطيم حرم شريفك ايچنده بر موضع مباركك اسميدر كه حالا بنا اولنان
كعبه‌دن مقدم اول دخی خانهٔ كعبه دن ايمش ولهذا حجاج الان انی ايله طواف
ايدرلر ﴿ مثنوی ﴾ ازهوا بشنيد بانكی كای حطيم * تافت بر تو آفتاب بس
عظيم) پس حليمه حضرتلری هوادن بر صدا اشتدی بويله ديو كه ای حطيم
سنك اوزريكه بر آفتاب بلدرادی ﴿ مثنوی ﴾ ای حطيم امروز آيد
بر تو زود * صد هزاران نور از خورشيد جود) ای حطيم بوكون سنك اوزريكه
تيز جود وكرم آفتابندن نيجه يوز بيك نور كلور وسنی منور ومشرف قيلور
﴿ مثنوی ﴾ ای حطيم امروز آيد در تو رخت * محتشم شاهيكه پيك اوست
بخت) ای حطيم بوكون سنك اوزريكه رخت و بخت كتورر برشاه محتشم كه
بخت وسعادت انك پيكيدر ﴿ مثنوی ﴾ ای حطيم امروز بی شك از نوی
* منزل جانهای بالايی شوی) ای حطيم بوكون شكسز تمام يكيدن بالا يه
منسوب اولان جانلرك منزلی اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ جان پاكان طلب طلب
وجوق جوق * آيدت از هر نواحی مست وشوق) پاكلرك جانی بلوك بلوك
وكروه كروه عشق وشوقدن مست اولوب جميع نواحيدن واطرافدن سكا كلور
﴿ مثنوی ﴾ كشت حيران آن حليمه زان صدا * نی كسی در پيش نی
سوی قفا) اول حليمه اول صدادن حيران اولدی زيرا انك نه اوكنده ونه
قفاسنده بر كسه وارايدی بلكه پيشده و پسنده و يمين و يسارنده هيچ كمسه يوق
ايكن بو صدايی اشتدبكندن متعجب اولوب حيران قالدی ﴿ مثنوی ﴾ شش
جهت خالی ز صورت وين ندا * شد پياپی وين ندارا جان فدا) التی طرف
صورتدن خالی يعنی ظاهرده كورينور بركسه يوق وندا كه ذكر اولندی پياپی
ومتعاقب اولدی اول ندايه جان فدا اولسون ﴿ مثنوی ﴾ مصطفارا بر زمين
بنهاد او * تا كند آن بانك خوش راجست وجو) چونكم بو ندايی هاتفدن
اشتدی حضرت مصطفايی يراوزره قودی تا اول لطيف وسرور بخش بانكی
جست وجو ايده ﴿ مثنوی ﴾ چشم می انداخت آن دم سو بسو * كه كجاست
اين شه اسرار كو) حليمه اول زمانده اطرافه نظر ايلدی كنديسنه بويله ديو كه
بو اسرار سويلجی شاه قنده در ﴿ مثنوی ﴾ كاين چنين بانك بلند از چپ
وراست * می رسد يارب رساننده كجاست) كه يمين و يسار دن بونك كبی بلند
آوازلر يتشور ياربی بو صدايی ايرشدريجی قنده در ﴿ مثنوی ﴾ چون نديد او خيره

ونوميد شد * جسم لرزان همچو شاخ بيد شد) چونكم حليمه بانك وندا ايديجی بی
كورمدی حيران ونوميد اولدی جسمی سكود اغاجينك بوداغی كبی لرزان
اولدی ﴿ مثنوی ﴾ باز آمد سوی آن طفل رشيد * مصطفارا بر مقام خود
نديد) حليمه كيرو اول رشيد طفلك جانبنه كلدی حضرت مصطفی عليه السلامی
كندی مكاننده كورمدی ﴿ مثنوی ﴾ حيرت اندر حيرت آمد بر دلش *
كشت بس تاريك از غم منزلش) بو حالدن حليمه نك قلبنه حيرت ايچره حيرت
كلدی غم وغصه دن انك منزلی زياده تنك وتاريك اولدی ﴿ مثنوی ﴾ سوی
منزلها دويد وبانك داشت * تا كه بر دردانه ام غارت كاشت) منزللر جانبنه
يلدی وزياده بانك طوتدی بويله ديو كه بنم دردانم اوزره كيم غارت حواله ايلدی
يعنی بنم در يتيم كبی اولان عزيز الوجود طفلی كيم الدی ديو اطراف وجوانبه
صدالر اوردی ﴿ مثنوی ﴾ مكيان كفتند مارا علم نيست * ماندانستيم كا نجا
كود كيست) مكيلر چونكه حليمه دن بو سوزی اشتديلر بو خصوصه بزم علممز
يوقدر ديديلر بز بيلمدككه انده بر كودك واردر ﴿ مثنوی ﴾ ربخت چندان اشك
كرد او بس فغان * كه از وكريان شدند ان ديكران) حليمه اول قدر
كوز ياشی دوكدی وچوق فغان ايلديكه اول غيريلر اندن كريه ايديجی اولديلر
﴿ مثنوی ﴾ سينه كوبان آنچنين بكريست خوش * كاختران كريان
شدند از كريه اش) حليمه زياده غم والمدن سينه سنی دوكرك انجلين
خوش وافر اغلديكه انك كريه سندن كواكب آسمانده كريه ايديجی اولديلر يعنی
انك كريه وفغانی زميندن كچوب آسمانه تأثير ايدوب انده اولان اخترلر دخی متأثر
اولوب قطرات امطاری روی زمينه ياغدر ديلر

﴿ حكايت آن پير عرب كه دلالت كرد حليمه را با ستعانت بتان ﴾

﴿ مثنوی ﴾ پير مردی پيش آمد با عصا * كای حليمه چه فتاد آخر ترا)
عصا ايله بر پير مرد حليمه نك اوكنه كلدی بويله ديو كه ای حليمه آخر سكا نه
واقع اولدی ﴿ مثنوی ﴾ كه چنين آتش زدل افروختی * اين جكرها راز
ماتم سوختی) كه قلبكدن بو نجلين آتش شعله لندردك بو جكرلری ماتمدن ياقدك
و بونده حاضر اولان كمسه لرك قلوبنی آه سوزانكله احراق ايتدك ﴿ مثنوی ﴾
كفت احمدرا رضيعم معتمد * پس بياوردم كه بسپارم بجد) حضرت حليمه
اول پيره ايتدی حضرت احمدك صادق ومعتمد رضيعيم يعنی بكا اعتماد اولنوب
بنی دايه اتخاذ ايلديلر بو قدر زماندر كه امزردم ودرون دلدن خدمت ايلدم پس
شمدی كتوردم كه انی جدينه تسليم ايدم ﴿ مثنوی ﴾ چون رسيدم در حطيم

آوازها * می رسیدو می شنیدم رازها) چونکم حطیمه ایرشدم اول حالده آواز
هوادن ایرشدی واشتدم یعنی حطیمه خطاباهوا جانبندن نیجه کلمات حکمت
آمیز استماع ایلدم ﴿ مثنوی ﴾ من چوان الحان شنیدم ازهوا * طفل رابنهادم
انجازان صدا) چونکم بن اول لحنلری هوادن اشتدم اول صدادن اوتری
اول طفل رشیدی انده قودم ﴿ مثنوی ﴾ تابینم این ندا آوازکیست *
که ندایی بس لطیف و بس شهیست) تا کورم بوندا کیمك آوازیدر زیراکه
زیاده لطیف وزیاده شهی ولذیذ برندا در ﴿ مثنوی ﴾ نه از کسی دیدم
بکرد خود نشان * نی ندامی منقطع شدیك زمان) نه کندی اطرافمده برکسه دن
نشان کوردم نه برزمان نداهوادن منقطع اولدی ﴿ مثنوی ﴾ چونکه
واکشتم زحیرتهای دل * طفل را آنجا ندیدم وای دل) چونکه دل وجانمك
حیرتلرندن کیرودوندم طفلی انده کورمدم ونیجه اولدیغن بیلمدم وای بنم قلبمه
﴿ مثنوی ﴾ کفتش ای فرزند تو انده مدار * که نمایم مرترا یك شهریار)
اول پیرعرب حلیمه یه ایتدی ای فرزند سن غم طوتمه که سکا برشهریار کوستریم
﴿ مثنوی ﴾ که بکوید کر بخواهد حال طفل * او بداند منزل ورحال
طفل) که اول شهریار دیلرسه سنك طفلکك حالنی دیراول شهریار سنك طفلکك
ارتحالنی بیلور ﴿ مثنوی ﴾ پس حلیمه کفت ای جانم فدا * مرترا ای شیخ
خوب وخوش ندا) چونکم حضرت حلیمه اول پیرعربدن بونی اشتدی پس
ایتدی ای کشی بنم جانم سکا فدا اولسون ای خوش نداوخوب ومرغوب شیخ
﴿ مثنوی ﴾ هین مرا بنمای آن شاه نظر * کش بوداز حال طفل من خبر)
اکاه اول اول شاه نظری بکا کوستر یعنی صاحب نظر اولان شاهی بکا کوستر
تاآندن استمداد ایلیه یم دیدی که انك بنم طفلك حالندن خبری اوله ﴿ مثنوی ﴾
برد اورا پیش عزی کاین صنم * هست در اخبار غیبی مغتنم) پس اول حلیمه یی
عزی نام بربتك اوکنه ایلتدی بویله دیو که بوصنم عالم غیبه منسوب اولان
اخبارده مغتنم در یعنی اخبار غیبی واسرار خفی بی بیلمکده غنیمت اولنمش وتجربه
قیلنمشدر ﴿ مثنوی ﴾ ما هزاران کم شده زو یافتیم * چون بخدمت سوی
او بشتافتیم) برنیجه بیك کم وناپدید اولمش نسنه یی اندن بولدق چونکه خدمت
وعبودیت ایله انك جانبنه سرعت ایلدك ﴿ مثنوی ﴾ پیر کرد اورا سجود
وکفت زود * ای خداوند عرب ای بحرجود) پس اول پیرعرب فوری اول صنمه
سجده ایلدی ودیدی ای قوم عربك خداوندی ای جود وکرم دریاسی
﴿ مثنوی ﴾ کفت ای عزی تو بس اکرامها * کرده نا رسته ایم ازدامها)
ودخی دیدی ای عزی سن بزه چوق احسان واکراملر ایلدك سن تانیجه دامدن

قورتلمشز ﴿ مثنوی ﴾ برعرب حقست ازاکرام تو * فرض کشته تا عرب شد
رام تو) سنك اکرامکدن عرب اوزره چوق حق واردر فرض اولمشدر تاکه عرب سکا
مطیع ورام اولدی ﴿ مثنوی ﴾ این حلیمهٔ سعدی از امید تو * آمد اندر ظل
شاخ بید تو) بوسعد قبیله سندن اولان حلیمه سنك امیدکدن سنك بیدك شاخنك
سایه سنه کلدی ﴿ مثنوی ﴾ که ازو فرزند طفلی کم شدست * نام آن کودك
محمد آمدست) بوندن اوتری که اندن برطفل وفرزند کم اولمشدر اول طفل
وکودکك نام شریفی محمد کلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ چون محمد کفت آن جمله بتان *
سرنکون کشتند ساجد آن زمان) چونکم اول پیرعرب محمد دیدی اول جمله بتلر
اول زمان سرنکون وضایع وساجد اولدیلر پیره بویله دیو ﴿ مثنوی ﴾ که
برواي پیرا این چه جست وجوست * آن محمدرا که عزل ماازوست) که یوری
ای پیر بونه جست وجودر اول محمد بکه بزم عزل وانکسارمز اندندر ﴿ مثنوی ﴾
مانکون وسنکسار آییم ازو * ما کساد و بی عیار آییم ازو) بزاندن نکون
وسنکسار کاور وزاندن اوتری کساد و بی عیار کاورز یعنی بزاول حضرتدن
اوتری طاشاق محلی وسرنکون کاورز وخلق ایچنده خوار وحقیر وبی اعتبار
اولورز وکساد وفسادمز ظاهر اولوب بی قیمت و بی عیار اولمق مرتبه سن بولورز
بعض نسخه ده مانکون وسنك رك آییم ازو واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی بزاندن
نکون وسنك طمرلو کاورز الحاصل بزکه اصلنده بی عزت طاش طمر اوایدك خلقك
بزه عزتی وعزی دیو خدمت ورغبتی بعض خیالات شیطانیه واسطه سیله ایدی
چونکم اول حضرت کلدی بزدن بوحالتلرمز منقطع اولدی دیدی ﴿ مثنوی ﴾
آن خیالاتی که دیدندی زما * وقت فترت کاه کاه اهل هوا) اول برنوع
خیالاتیکه بزدن کوررلردی فترت وقتنده کاه کاهی اهل هوا فترت زمان جاهلیته
دیرلر یعنی زمان جاهلیتده که بوآنه کانجه یه دك اهل هوابعض خیالات شیطانیه
بکه بزم جانبمزدن کوررلردی الان اول حضرتك شرف نبوتیله اول خیالات بزدن
زائل اولور وبزم ظهوریمز ووجودیمز باطل قالور ﴿ مثنوی ﴾ کم شود چون
بارکاه اورسید * آب آمد مرتیم را در برید) اول خیالات محو وناپیدا اولور
چونکم انك بارکاهی ایرشدی آب کلدی تیمی برتدی یعنی انك وجودی وقتنده
تیم باطل اولدیغی کبی بزم دخی وجودیمز اول حضرتك وجودی وظهوری وقتنده
باطل اولور و بزه احتیاج قالمزدیدی ﴿ مثنوی ﴾ دور شو ای پیرفتنه کم فروز *
هین زرشك احمدی مارا مسوز) ای پیربورادن دوراول فتنه آتشنی شعله لندرمه
اکاه اول زبنهار احمده منسوب اولان رشك وغیرت آتشندن بزی یاقمه
﴿ مثنوی ﴾ دور شو بهر خدا ای پیر تو * تا نسوزی زآتش تقدیر تو)

الله ايچون اى پيرسن بزم قتمزدن بعيد اول تا قضا وتقدير آتشندن سن يانميه سن يعنى بزى آتش قضا وقدر احراق ايلدى زنهار بورادن دور اول تاكه سن دخى بزمله يانميه سن ﴿ مثنوى ﴾ اين چه دم اژدها افشرد نست ● هيچ دانى چه خبر آور دنست) بونه اژدها دمنى صيقمقدر ونه كونه اژدها قويروغن صيقمقدر يعنى بو خبر كه من حيث المعنى فى المثل اژدرهاى عظيم كبيدر واندن خبر ويرمك اژدر قويروغن صيقمق وباصمق كبيدر هيچ بيلورميسن نه خبر كتورمك در يعنى انك ظهور وقدومنك خبرى بزم عابدلريمزك بطلان وحقارتنه باعثدر ﴿ مثنوى ﴾ زين خبر جوشد دل دريا وكان ● زين خبر لرزان شود هفت آسمان) بو خبردن دريا وكانك دلى جوش ايلر بو خبردن هفت آسمان لرزان اولور يعنى بو خبر مسرت اثردن درياوكانك وزمين وزمانك قلبى جوشه كلور وهفت آسمانك بلكه جميع اكوانك درونى خروشه كلور زيرا بو جمله سنك ظهورنه سبب اول حضرتك وجود شريفيدر كه حق تعالى انك حقنده لولاك لولاك لما خلقت الافلاك بيوردى پس جميع جهان اول حضرتك ظهورنه مترقب ايديلر رعايا خليفه نك وجودنه مترقب ومشتاق اولدقلرى كبى پس اول حضرتك ظهورنك خبرى جميع اشيايى جوش وخروشه كتورسه عجب دكلدر ﴿ مثنوى ﴾ چون شنيد ازسنكها پيراين سخن * بس عصا انداخت ان پير كهن) چونكه پير سنكلردن بو كلامى اشتدى پس اول پير كهنه ومرد سال خورده الندن عصايى اتدى ﴿ مثنوى ﴾ پس زلزله وخوف وبيم آن ندا * پير دندانها بهم برميزدا) پس اول ندانك لرزه وخوفندن وبيمندن پيرك دشلرى برى برينه اورردى يعنى كمال خوفندن ولرزان اولديغندن بى اختيار دشلرى دخى برى برينه طوقنوب اوردى ﴿ مثنوى ﴾ انچنان كاندر زمستان مرد عور * اوهمى لرزيد وميكفت اى ثبور) انچلين كه زمستانده وشتاده مرد عريان تترر اول پير دترردى وديردى اى ثبور يعنى اى هلاك سنك وقتكدر قنده سن كل ﴿ مثنوى ﴾ چون دران حالت بديد آن پيررا * زان عجب كم كرد زن تدبير را) چون حضرت حليمه پيرى اول حالتده كوردى اول عجبدن زن تدبيرنى كم وضايع ايلدى پس اول پيره خطاب ايدوب ﴿ مثنوى ﴾ كفت پير اكرچه من در محنتم * حيرت اندر حيرت اندر حيرتم) ديدى اى پير اكرچه بن محنت زده يم حيرت ايچره حيرنده يم يعنى قات قات زياده حيرنده يم ﴿ مثنوى ﴾ ساعتى بادم خطيبى ميكند ● ساعتى سنكم اديبى ميكند) برساعت باد بكا خطيبلك ايلر برساعت سنك وصنم بكا اديبلك واستادى ومعلملك ايلر يعنى كاه اولور كه هوا جانبندن نيجه خطاب پرصواب اشيدرم وكاه اولور كه صنملر جانبندن نيجه اصول ادابه متعلق كلام وجواب كوش ايدرم ﴿ مثنوى ﴾

باد باحرفم سخنها ميدهد ● سنك و كوهم فهم اشيا ميدهد) باد وهوا بكا حرف وصوتله سوزلر ويررسنك وكوه بكا اشيانك اسرارينك فهمن ويرر مراد جمادات حقايق اشيايى بكا تفهيم ايلر وباد هوا بكا حرف وصوتله نيجه حكم اسرار سويلرديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ كاه طفلم را ربوده غيبيان ● غيبيان سبز پوش آسمان) كاه طفلمى غيبيلر قاپمشلر آسمانك يشل قنادلو غيبيلرى مراد الله اعلم اول حضرت بعض اطفالله ملاعبه ايلركن حضرت جبريل امين بعض ملائكه ايله كلوب اول حضرتى اطفال ماينندن الوب وجنت اعلادن برلطيف التون لكن كتوروب انك صدر شريفنى شق ايليوب ومبارك قلبنى اخراج ايدوب پاك غسل ايليوب ينه يرينه قويوب بعده دايه سى وجدى انك نه يرده اولديغندن خبر الوب واروب انى صحت وسلامتده بولوب كتورمشلر در پس غيبيلردن مراد بو تقديرجه حضرت جبريل وانكله بله نازل اولان ملائكه اولور ﴿ مثنوى ﴾ ازكه نالم باكه كويم اين كله ● من شدم سودايى اكنون صددله) كيمدن ناله وفرياد ايدم بو شكايتى كيمه ديم بن شمدى صددله سودايى اولدم يعنى الان يوز دل ايله زياده سودايه منسوب اولان كسه كبى اولدم وخيالات وافكار پراكنده به سودا زده لر كبى مبتلا اولدم ديدى ﴿ مثنوى ﴾ غيرتش ازشرح غيبم لب ببست * اين قدر كويم كه طفلم كم شدست) اول طفل رشيدك غيرتى غيبى شرح ايلكدن بنم لبمى باغلدى يعنى مشاهده ايلديكم اسرار غيبى خلقه سويلكدن انك غيرتى دهانمى بسته ايلدى انجق بو قدر ديرمكه طفلم كم وضايع اولدى ﴿ مثنوى ﴾ كر بكويم چيز ديكر من كنون ● خلق بندندم بزنجير جنون) اكر شمدى بن براخرشئ سويليم ومشاهده ايلديكم اسرار عجيبه واحوال غريبه يى نقل ايليم خلق بنى جنون زنجيرنه باغلرلر ومجنون اولدك ديو سلاسل واغلال له مقيد ايلرلر بونده تنبيه واردر اهل صورت اصحاب معنانك مشاهده ايلدكلرى اسرار عجيبه واحوال غريبه يى فهم ايلمدكلرندن اكر انلر كوردكلرى احوالدن سويلسه لردى بونلر انلرك جنوننه وسودا زده اولدقلرينه حمل ايلرلردى وبو سوزلر خيالات سوداوبلردن وجنون وسفاهتدن ظهوره كلور ديو سويلرلردى ﴿ مثنوى ﴾ كفت پيرش كاى حليمه شاد باش ● سجدهٔ شكر آرو رورا كم خراش) پير بوحالى كوروب اكا ايتدى اى حليمه شاد ومسرور اول سجدهٔ شكر كتور يوزيكى طرمالمه ﴿ مثنوى ﴾ تو مخور غم كه نه كردد ياوه او * بلكه عالم ياوه كردد اندرو) سن غم يمه زيرا اول طفل سندن ضايع وياوه اولماز بلكه جميع عالم انده ياوه ونابديد اولور يعنى اول حضرتك حقيقتى وروح شريفى دريای اعظم وعالم اكا نسبتله برقطرهٔ حقير وكم كبيدر عالم انك باطننده فى الحقيقه

کم ونا پیدا اولور ﴿ مثنوی ﴾ هر زمان از رشك وغیرت پیش وپس * صد هزاران پاسبانست وحرس) هرزمان رشکدن وغیرتدن آنك اوکنده واردنده نیجه یوز بیك پاسبان وحارس واردر که زمین وآسمان وجمیع غیبیان باذن الله انك حارس وپاسبانیدر ﴿ مثنوی ﴾ آن نه دیدی کان بتان ذوفنون * چون شد ندا زنام طفلت سرنکون) انی کورمدکمی که اوذوفنون صنملرینك طفلك نامندن نیجه سرنکون اولدیلر ﴿ مثنوی ﴾ این عجب قرنیست بر روی زمین * پیر کشتم من نه دیدم جنس این) بوقرن بر عجب قرندر روی زمینده پیر اولدم بن بونك جنسنی کورمدم یعنی بوکونه احوال واسراری مشاهده قیلمدم ﴿ مثنوی ﴾ زین رسالت سنکها چون ناله داشت * تاچه خواهد بر کنهکاران کاشت) بورسالتدن چونکه سنکلر ناله طوتدی کناهکارلر اوزره عجب نه حواله اولسه کرکدر یعنی سنك اولان صنملرده فهم وعقل یوق ایکن وانلر تمیز وتکلیف مرتبه سنده دکل ایکن انلر اول حضرتك بعث ورسالتدن فریاد ایدوب کندیلرك خسارت وخیبتلرنی بیلدیلر وهلاك اولجقلرینه واقف اولدیلر بواجلدن فریاد وفغان قیلدیلر پس عقل وتکلیف مرتبه سنده اولان کناهکارلر اکر اول حضرتك رسالتدن خبردار اولمزلرسه وانك شرعنی وامرنی قبول قیلمزلرسه قیاس ایله که انلر اوزره نه حواله اولیسر در وانلرك باشنه نه بلالر کلیسر در ﴿ مثنوی ﴾ سنت بی جرمست در معبودیش * تونهٔ مضطر که بنده بودیش) سنك کندینك معبودلکنده جرمسزدر سن ای صنم پرست مضطر دکلسن که اکا بنده اولدك یعنی سنکدن اولان صنمك معبود اولمقلقده اختیاری یوق بلکه عاجز ومضطر در پس ای صنم پرست سن خود عاجز ومضطر دکلسن بلکه فاعل مختارسن سن اکا بنده اوله سن وعبادت قیله سن زیرا اول سنك مضطر بی جرم ایکن بویله سرنکون اولدی وناله وافغان قیلدی سنك بوقدر جرم وکفرله حالك نیجه اولسه کرك ونتیجهٔ کارك نه مرتبه یه وارسه کرکدر فکر ایله دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ اوکه مضطر اینچنین ترسان شدست * تاکه بر مجرم چها خواهند بست) اول که مضطردر بونك کبی قورقیجی اولمشدر یعنی حجردن اولان صنملر معبود اولمقلقده مضطر ایکن حضرت حقدن بوکونه لرزان وترسان اولمشلردر تاکه مجرم اوزره عجب نلر باغلیسرلردر انلرك اوزرینه عقوبتلر کلیسردر بو بیتلر حضرت مولانا لساندن صنم پرست اولان کافرلره خطاب ایلمك طریقی اوزره وکندیلرك اشد عذابه کرفتار کلسنی سویلمك سمتی اوزره واقع اولمشدر اما خدادن غیری یه پرستش ایلینلرك جمله سنه دخی شامل اولور وظاهرا خدا پرست اولوب باطنا اصنام موهومه ومعنویه یه دخی پرستش قیلنلره تعریض اولمقدن خالی اولمز وامت

محمددن اولوب اول حضرتك رسالت وبعثندن بیخبر اولان مجرملر وکناهکارلره دخی تنبیه اولمقدن خالی دکلدر

﴿ خبر یافتن جد مصطفی عبدالمطلب از کم کردن حلیمه محمدرا صلی الله ﴾
﴿ تعالی علیه وسلم وطالب شدن او کرد شهر وناليدن ﴾
﴿ او بر در کعبهٔ مکرمه واز حق در خواستن ویافتن ﴾

﴿ مثنوی ﴾ چون خبر یابید جد مصطفی * از حلیمه وز فغانش بر ملا) چونکه مصطفی علیه السلام حضرتلرینك جدی خبر بولدی یعنی عبدالمطلب اول حضرتك کم اولمسندن حلیمه دن واشکار خلق اورتاسنده اولان فغانندن خبردار اولدی ﴿ مثنوی ﴾ وزچنان بانك بلند نعرها * که بمیلی میرسد ازوی صدا) وانجلین اول بلند اولان بانکدن ونعره لردن که اول حلیمه دن صدا بر میله دك ایرشوردی ﴿ مثنوی ﴾ زود عبدالمطلب دانست چیست * دست بر سینه همی زدمی کریست) عبدالمطلب فوری بیلدیکه حال نه در النی سینه سی اوزره اوردی واغلادی ﴿ مثنوی ﴾ آمد از غم بر در کعبه بسوز * کای خبیر از سر شب وز راز روز) پس غم والمندن کعبه نك قپوسی اوزره سوز وحرقتله کلدی ودیدی که ای کیجه نك سرندن وکوندزك رازندن علیم اولان خدا ﴿ مثنوی ﴾ خویشتن را من نمی بینم فنی * تابود همراز تو همچون منی) بن کندمی ایچون برفن کورمزم وکندمده سکا لایق برصنعت وقدرت بیلمزم تا بنم کبی حقیر سنك کبی بر عظیم پادشاهك همرازی اوله ﴿ مثنوی ﴾ خویشتن را من نمی بینم هنر * تاشوم مقبول این مسعود در) بن کندمده ایچون هنر کورمزم تا بو مسعود قپونك مقبولی اولم ﴿ مثنوی ﴾ یاسر وسجدهٔ مرا قدری بود * یا باشکم دولتی خندان شود) یا بنم سر وسجده مك برقدری اوله یا بنم اشکم سبیله بر دولت خندان اوله یعنی باب سعادت فتح اولوب بر دولت کشاده وخندان اولمغه بنم بروجهله استحقاق ولیاقتم یوقدر بونده تنبیه بودر که یوقلق طریقیله اولان دعا مستجاب واجابته اقرب وخدای تعالی حضرتلرینه احبدر ﴿ مثنوی ﴾ لیك در سیمای آن در یتیم * دیده ام آثار لطفت ای کریم) ولیکن اول در یتیمك وجه وسیماسنده ای کریم سنك لطفك اثرنی کورمشم ﴿ مثنوی ﴾ که نمی ماند بما کرچه زماست * ما همه مسیم واحمد کیمیاست) زیرا بزه بکزمز اکرچه بزدندر مثلا بزدوکلی مس مشابه سنده یز واحمد کیمیادر ﴿ مثنوی ﴾ آن عجایب تاکه من دیدم برو * من نه دیدم بر ولی وبر عدو) اول عجایبلری که بن انده کوردم بن انلری هیچ دوستده ودشمنده کورمدم ﴿ مثنوی ﴾ انکه فضل تو در ین

طفلیش داد * کس نشان ند هد بصد ساله جهاد) اول نسنه یی که سنك فضلك اکا بوطفولتی حالنده ویردی یوز بیك جهادله کمسه نشان ویرمز یعنی شول اسرار وکمالاتی که سنك فضلك وعنایتك اول صاحب سعادته بدایتی حالنده عطا قیلدی برکمسه یوز بیل جهاد ایلسه اندن نشان واثر ویرمکه قادر اولمز که اول حضرتك بدایتی سائرك نهایتندن اقوی واعلا ایدی ﴿ مثنوی ﴾ چون یقین دیدم عنایتهای تو * بروی اودر پست ازدر پای تو) چون یقین وآشکاره سنك عنایتلرکی کوردم انك اوزرنده بس بیلدمکه اول سنك در پای لطف وجود کدن بر در شاهوار در ﴿ مثنوی ﴾ من هم اورامی شفیع آرم بتو * حال اوای حال دان بامن بکو) لاجرم بن بنه انی سکا شفیع کتوررم ای حال واسرار بیلیجی انك حالنی بکادی بونده تنبیه بودر که دعا بو قلق طریقی اوزره اولدقدن ماعدا اول حضرتی دخی شفیع کتورهلر تااجابته اقرب اوله وانی بولق استین ولقای شریفنی کورمك دیلین طالب دعایی بواسلوب اوزره ایلیه تاکم اول در یتیمه واصل وانك جمال شریفنی کوره ﴿ جواب آمدن جد مصطفی علیه السلام عبد المطلب را ازدرون کعبه ﴾ ﴿ مثنوی ﴾ ازدرون کعبه آمد بانك زود * که هم اکنون رخ بتو خواهد نمود) درون کعبه دن فوری آواز کلدی بویله دیو که هم شمدی مصطفی علیه السلام سکا یوز کوسترسه کرکدر ﴿ مثنوی ﴾ باد وصد اقبال او محظوظ ماست * بادو صد طلب ملك محفوظ ماست) که اول حضرت ایکی یوز اقبال ودولتله بزم محظوظمزدر یعنی ملذوذ ومحبوبمزدر ایکی یوز ملك بلوکی ایله او بزم محفوظ ومصونمزدر اولکی مصرعده محظوظ اسم مفعولدر حظـه دن بمعنی ملذوذ ومحبوب طلب ضم طا ایله باوك معناسنه در یعنی اکا خادم اولان وانی حمایت وحراست قیلان ملائکه بلوکی ایله او بزم مصون ومحفوظمزدر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ ظاهرش را شهرهٔ کیهان کنیم * باطنش را ازهمه پنهان کنیم) انك ظاهرنی خلق جهانك مشهوری ایلرز کیهان کاف عربینك کسریله بونده جهان معناسنه در انك سر باطنی جمله جهاندن پنهان ایلرز که بزدن غیری برکمسه انك اسرارنه مطلع اولمز چونکم معدن آب وکلدن بونك کبی بر زر خاص ظهوره کلدی وجوهر یکتا موجود اولدی آب وکلك نه کونه معدن ایدوکنی خدای متعال لساندن تعریف وبیانه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ زر کان بود آب وکل ما زر کریم * که کهش خلخال وکه خاتم بریم) آب وکل زر کان ایدی بز زر کرز که کاه انی خلخال وکاه خاتم کسرز بو معنی بانك ضمه سی ایله اولدیغی اوزره در اما بانك فتحه سیله دخی جائز اولور زیرا کاه انی خلخال وکاهی خاتم ایلتورز دیمك اولور بعض نسخه ده بریم یرنه کنیم دخی نسخه واقع اولمشدر که انی

کاه خلخال وکاهی خاتم ایلرز دیمك اولور خلخال ذهب وفضه دن پایه طاقدیلری شیدر بوراده پایه ده ادنی اولان کمسه لر مراد اولور وخاتم پرمغه طاقدیلر انکشتره دیرلر بوراده مرتبه سی اعلا اولان کمسه اولور وبرسبیل کنایت خاتم النبیین علیه السلام حضرتلرینه دخی اشارت اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه آب وکل فی المثل معدن زر اولدی وبز زرکرز اول آب وکلی کاهی پایه ده الحق اولان کمسه لره دوزه رز وکاهی من حیث المرتبه اعلا واشرف اولان کمسه یه دوزه رز دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ که حمایلهای شمشیرش کنیم * کاه بند کردن شیرش کنیم) کاهی انی شمشیرك حمایلری ایلرز کاه انی شیرك کردانه بند وحلقه ایلرز شمشیرك حمایللرندن مراد قلاده لری اولسه ده جائزدر اما تعویذات اولسه دخی جائز اولور که اکثر قلیجلرك باغنده کوتوررلر وباخود علاقه وقینه یازرلر بوراده مقصود مرتبه سی عالی وعزیز الوجود اولان کمسه لردن عبارت اولور وشیرك کردانه بند اولمقدن مراد قید دام منزله سنده اولان آدملردن کنایت اولور حاصل معنی کاه اول آب وکلی عزیز الوجود مرتبهٔ عالی صاحبلری کمسه لر ایلرز وکاهی شیر ودلیر اولان کمسه لره قید وبند منزله سنده برکمسه ایلرز که اول شیر ودلیر اولان کمسه لر اکا مقید اولورلر ﴿ مثنوی ﴾ که ترنج تخت برسازیم ازو * کاه تاج فرقهای ملك جو) کاهی اندن تختك ترنجنی دوزه رز کاه انی ملك وسلطنت استیجی شاهلرك فرق وسرلرینك تاجی دوزه رز یعنی اول آب وکلی زر التون ایدوب اندن تختلرك ترنجه سی دوزه رز نته کم شاهلر تختلرینه التوندن طوپلر وترنجه لر ایدوب وضع ایدرلر وکاه اندن ملك جو اولان پادشاهلرك فرق سرنه تاج بر ابتهاج دوزه رز ﴿ مثنوی ﴾ عشقها داریم باابن خاك ما * زانك افتادست در قعدهٔ رضا) بوخاکه بز عاشقلر طوتارز زیرا که خاك رضا قعده سنده دوشمشدر یعنی بز بوخاك زمینه میل ومحبتلر ایده رز اندن اوتریکه بوخاك مقام رضاده واقع اولوب کمال تواضع ومسکنتله متصف اولمشدر بونده خاك سیرت وصاحب مسکنت اولان کمسه لرك من حیث المرتبه رفیع المنزلة اولمسنه وحق تعالی انك اکا محبت قیلمسنه اشارتدرکه من تواضع رفعه الله فحواسنجه خاك کبی پستلك اختیار ایلین کمسه نك مرتبه سی عالی وقدری سامی اولدیغی مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ که چنین شاهی از و پیدا کنیم * که هم اورا پیش شه شیدا کنیم) کاه اول آب وکلدن بونجلین برشاهی پیدا ایلرز مراد حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدر کاه هم اول شاهی شاه اوکنده شیدا ایده رز یعنی اول آب وکلدن مخلوق اولان پادشاه تخت رسالتی بزکه شاه حقیقتز اوکومزده عاشق وشیدا ایده رز بو معنی اورا ضمیری مصرع اولده اولان حضرت احمددن عبارت اولان شاهی لفظنه

عائد اولدیغی اوزره‌در اما وراضمیری آب وكله عائد اولوب معنی بویله اولسه
دخی جائزاولور كاه بونك كبی برشاه رسالتی اول آب وكلدن پیدا ایده‌رز وكاه هم
اول آب وكلی یعنی آب وكلدن مخلوق اولان شیلری اول شاهك حضورنده
عاشق وشیدا ایده‌رز ﴿ مثنوی ﴾ صد هزاران عاشق ومعشوق ازو * در
فغان ودر نفیر وجست وجو) اول خاكدن نیجه یوز بیك عاشق ومعشوق یعنی
اول خاكدن مخلوق اولمش نیجه یوز بیك عاشق ومعشوق فغانده ونفیرده وجست
وجوده‌در ﴿ مثنوی ﴾ كار ما اینست در كوری آن * كه بكار ماندارد میل جان)
بزم ایشمز بودر اول كمسه‌نك كورلكنه كه بزم كار وشانمزه میل جان طوتمز آن‌دن
شیطان وشیطان سیرت اولان انسان اولسه دخی جائزدر حاصل معنی اولدركه
اول خاكدن بز نیجه یوز بیك عاشق ومعشوق خلق ایلرز بزم كارمز بودر اول
شیطانك كورلكنه بزم كار وشانمزده دل وجانله میل طوتمیوب خاك سفلی وكندینك
اصلی اولان نار علوی‌یی طوتوب مظهر اسرار واوصاف اولان آدم خاكی حقنده
(خلقتنی من نار وخلقته من طين) دیو طعن وقدح ایلدی ﴿ مثنوی ﴾
این فضيلت خاك رازان رودهیم * زانكه نعمت پیش بی بركان نهیم) بو فضیلتی
خاكه اول جهتدن ویررز زیرا نعمتی برگسزلر واز قسمزلر اوكنه قورز والحاصل
من تواضع رفعه الله فحواسنجه خاك وخاكدن مخلوق اولان آدم تواضع ایدوب
عاجزلك وبی بركلك اظهار ایدیلر انلری بوقدر شرف وعزتله عالیقدر ایلیوب
بوقدر الطاف ونعمته مظهر قیلدق وابلیس دعوای رفعت وعلوشان ایلیوب كبر
سمتنه ذاهب اولدی ومن تكبر خفضه الله مقتضاسنجه انی وانك سیرتنده اولنلری
مخفوض ومخذول قیلدق ﴿ مثنوی ﴾ زانكه دارد خاك شكل اغبری *
وزدرون دارد صفات انوری) زیراكه خاك اغبری وتیره شكل طوتار ودروندن
صفات انوری طوتار اگر چه خاك صورت حسیله كثیف وظلمانیدر لكن
من حيث الباطن معدن صنایع الهی ومظهر بدایع ربانی ومخزن آثار اسرار سبحانی
اولمشدر آثار رحمة الله انك وجودنده ظهوره كلور بوقدر اشجار واثمار ونباتات
وازهار انك باطنندن ظاهرنه چیقوب عیان اولمشدر ظاهرده اولان آثار لطیفه‌نك
طراوت ولطافتی انك باطننك لطیف ونورانی اولمسنه دلالت ایدر بونده خاك
صفتیله موصوف اولمغه تنبیه وترغیب واردر كه سالك اولان صوفی هروجهله خاك
سیرت اولمق لازمدر تا مظهر كل اوله واندن كل معارف واسرار ظهوره كله نته‌كم
بر محل آخرده بیورمشلر * بیت * خاك شو خاك تا روید كل) كه بجز خاك نیست
مظهر كل ﴿ مثنوی ﴾ ظاهرش با باطنش كشته بجنك * باطنش چون
كوهر ظاهر چو سنك) انك ظاهری انك باطنی ایله جنك وخصومتده اولمشدر

یعنی انك ظاهری انك باطننه من حيث المعنى مخاصمت ومخالفت قیلمشدر فی المثل
خاكك باطنی كوهر كبیدر وخاكك ظاهری سنك كبیدر فی الحقیقه انك باطنی
كوهر كبی اولدیغی بوقدر جواهر واعراضك وآثار ولطایفك انك باطنندن ظهوره
كلمسی انك باطننك كوهر كبی لطیف اولمسنه دلالت وشهادت ایلر پس خاكك
ظاهری ایله باطنی نه وجهله خصومت وجنك ایلدیكنی بو بیتلرله تفسیر وتوضیح
ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ ظاهرش كوید كه ماایینیم وبس * باطنش
كوید نكو بين پیش وپس) انك ظاهری لسان حالله بز انجق بو یزدر انك باطنی
اوكی واردی ایو كوردیر یعنی خاكك ظاهری لسان حالله دیركه بنم صورتمه وباطن
وسیرتمه امعان نظر ایله صورتمه باقوب سیرتمدن غافل اولمه وشیطان كبی صورت
ظاهره‌یه باقوب ظاهر بینلك مرتبه‌سنده قالمه اگرچه صورتم تیره واغبریدر لكن
سیرتم الطف وانواریدر باطنمدن ظهوره كلان آثار غریبه واسرار بدیعه باطنمك
لطافتنه دلالت ایلردر ﴿ مثنوی ﴾ ظاهرش منكر كه باطن هیچ نیست *
باطنش كوید كه بنمایيم بیست) انك ظاهری انكار ایدیجیدر بویله دیوكه باطن
هیچ شی دكلدر انك باطنی دیركه صبر وتوقف ایله باطنمزده اولان حالاتی سكا
كوستررز كه بهار زماننده اولان اشجار وازهارك لطافتی بزم باطنمزك لطافتنه دلیل
اولوردیر پس اهل دل خاكك باطنی كبیدر اهل ظاهر انك ظاهری كبیدر اهل
ظاهر اهل باطنه دائما بویله انكار وخصومت ایلمكدن خالی اولمزلر اهل باطن دخی
انلره دیركه بهار قیامت كلدكده وبزم باطنمزك لطافتی ظهور قیلدقده باطنمزك
نورانیتنی اول زمانده بیله‌سز ودرونمزك انوار واسرارنه اول وقتده عارف اوله‌سز
پس حالا طینت جسمانیه‌مزه وصورت انسانیه‌مزه باقوب باطنمز عالمندن غافل
قالمیه‌سز دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ ظاهرش با باطنش درچالشند * لاجرم زین صبر
نصرت می كشند) خاكك ظاهری خاكك باطنی ایله جنك وچالشده‌درلر لاجرم
بو صبردن اوتری نصرت چكرلر یعنی خاكك ظاهری باطننه منكر اولوب لسان
حالله اكا خصومت ومخالفت ایلدیكنه باطن خاك صبر ایلدیكندن اوتری حق
جانبندن جذب نصرت ایدوب عون الهی اكا ایرشدكده انوار واسرار درونی
ظاهر اولور وصورت ظاهره‌سنه بو آثار ودلایل واسطه‌سیله غلبه قیلور وخاكك
ظاهری دخی خلقك انی مطرحه ومزبله قیلدقلرینه ومحل نجاست وچركاب
ایلدیكلرینه صبر ایلدیكی جهتدن نصرت الهیه‌یی جذب ایدوب عون حقله
بوقدر آثار غریبه ومصنوعات عجیبه‌نك مظهری اولور لاجرم خاكك ظاهری
وباطنی بو صبردن نصرت الهیه‌یی جذب ایدرلر تا عون حقله بوقدر آثار عجیبه‌یی
اظهار ایدرلر پس انسانه بونده تنبیه واردر اگر مانند خاك باطنیله ظاهرینك

مخاصمت ومخالفتده صبر ايليوب مقتضاى ظاهرنى باطننه غالب قيلمزسه وظاهرى باطننه منكر اولميوب باطننك مقتضياتنه صبر قيلورسه وباطنى دخى ظاهرينك مخالفتنه صبر ايلرسه بو صبردن هر برى نصرت الهيه يى كنديلره جذب ايدرلر تا عون حقله هر برى كنديننك خواص واسرارنى ظهوره كتوررلر ❀ مثنوى ❀ زين ترشرو خاك صورتها كنيم * خندهٔ پنهانش را پيدا كنيم) بو ترشروى خاكدن صورتلر ايلرز انك مستور و پنهان خنده سنى پيدا وآشكارا ايلرز يعنى انك لطافت باطنيه سن ظاهر ايلرز ❀ مثنوى ❀ زانكه ظاهر خاك اندوه و بكاست * در درونش صد هزاران خنده هاست) زيراكه خاكك ظاهرى غم و بكادر اما درونده نيجه يوز بيك خنده لر واردر ❀ مثنوى ❀ كاشف السريم وكار ماهمين * كين نهانها را برآريم از زمين) كاشف سرز و بزم ايشمز انجق بودر كه بو نهانلرى زمين عدمدن وجوده كتوررز نته كم خاكك باطنندن بو قدر انواع انسانى واصناف حيوانى واجناس معادنى و بى شمار نباتاتى ظهوره كتوردى ❀ مثنوى ❀ كرچه دزد از منكرى تن مى زند * شحنه آن از عصر پيدا ميكند) مثلا اكرچه دزد منكرلكدن تن اورر يعنى اپسم اولوب سكوت قيلور شحنه اول مسروق اولان متاعى دزده عصر واشكنجه قيلمقدن پيدا ايلر و بوندن مقصود نه ايدوكنى بو بيت مفسر اولور ❀ مثنوى ❀ فضلها دزديده اند اين خاكها * مامقر آريمشان از ابتلا) كذلك بو خاكلر بزم خزينهٔ جودمزدن نيجه فضللر ونعمتلر واسرار وصنعتلر اوغورلمشلردر تاكم انلرى ابتلا وامتحان ايلمكدن مقر كتوررز يعنى كاه برودت شتا يله وكاهى حرارت صيفله اول خاكى مبتلا ايليوب وكاه نرم وكاهى شدت هوايله انى امتحانه چكوب اقرار مرتبه سنه يتوررز حتى درونده ستر ايلديكى كارى واسرارى بو صنعتله اظهار ايلرز چونكم انسان دخى فرزند خاكيدر اصلى بو ابتلايه مظهر اولديسه فرعى دخى بو كونه بليات مختلفه دن خالى اولمز نته كم بو آيت كريمه بو معنايه شهادت ايلر (ولنبلونكم بشئ من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات ❀ مثنوى ❀ بس عجب فرزند كورا بوده است * ليك احمد بر همه افزوده است) بس عجب فرزند كه اول خاكك اولمشدر بس باء صريله اولوب چوق عجب فرزند كه اول خاك ايچون اولمشدر ديمك دخى وجه در لكن حضرت احمد عليه السلام جمله سنك اوزرينه زياده وافزون اولمشدر يعنى نوع انسان خاكدن مخلوق اولان اشيانك زبده سى وكزيده سيدر وليكن حضرت احمد عليه السلام افضل جميع انسان واشرف جملهٔ اكوان ودر يكانهٔ صدف جهاندر كه بو جمله نك وجودنه علت غائيه اول حضرتك وجودى اولمشدر ❀ مثنوى ❀ شد زمين وآسمان

خندان وشاد * كه چنين شاهى زماد وجفت زاد) زمين وآسمان خندان وشادان اولدى كنديلرينه بويله ديوكه بونك كبى برشاه عالى بزايكى جفتدن طوغدى يعنى زمين مادر وآسمان پدر كبيدر وبو ايكيسنك ازدواجيله نيجه مواليد بينهماده ظهوره كلمشدر چونكم اول حضرتك وجود شريفى بين السماء والارض ظهوره كلدى زمين وآسمان شاد وخندان اولدى كه بزم كبى ايكى جفتدن بونك كبى شاه عالى قدر وماه بدر ظهوره كلدى ديو ❀ مثنوى ❀ مى شكافت آسمان از شاديش * خاك چون سوسن شده زآزاديش) آسمان انك شادلكندن وقدومنك سرورندن غنچه كبى آچلور خاك انك آزاده لكندن سوسن كبى اولمشدر برك سوسن صيف وشتاده سبز اولوب تر و تازه لكى زائل اولمديغيچون اكا سوسن آزاد ديرلر كان زوال وقادن آزاد اولمسنه كنايه ايدرلر نته كم سروه دخى بو وجه اوزره سرو آزاد ديرلر بوراده دوام لطافت مراد اولور يعنى خاك اول حضرتك آزاده لكندن سوسن كبى دائما تر و تازه اولدى ديمك اولور وانك يمن قدوميله لطافت وطراوت بولدى ديمكى اشعار قيلور ❀ مثنوى ❀ ظاهرت با باطنت اى خاك خوش * چونكه در جنگند اندر كش مكش) سنك ظاهرك سنك باطنكله اى لطيف خاك چونكه جنكده در وخلاف ونزاعده در خطاب حضرت حق لسانندن اكرچه خاكه در وليكن معنى خاكدن وجوده كلان بنى آدمه در نته كم بو بيت شريف خطابك آدمه اولديغنى تبيين وتفسير ايلر ❀ مثنوى ❀ هر كه با خود بهر حق باشد بجنگ * تا بود معنيش خصم و بو ورنك) لاجرم هر كيم كه حضرت حقدن اوترى كنديسيله جنك وخصومتده اوله تا انك معناسى بو ورنكك خصمى اوله يعنى هر شول كمسه كه خداى تعالينك رضاسنى حاصل ايلمك ايچون كندى نفسيله جنكده اوله ورياضت ومجاهده يه مشغول اولوب اكا مخالفت قيله حتى اول كمسه نك سر ومعناسى صورت ظاهره ده اولان رائحه و بونك خصمى اوله مانع راه حق اولديغى اعتباريله نتيجه ومآل بو بيتدن ظهوره كلور ❀ مثنوى ❀ ظلمتش با نور او شد در قتال * آفتاب جانش را نبود زوال) آنك ظلمتى آنك نوريله جنك وقتالده اولدى انك جانى آفتابنه زوال اولمز يعنى هر شول كمسه كه رضاى حق ايچون كندى نفسيله جنكده اوله حتى انك سر ومعناسى مظهر بوى ورنك اولان دنيانك خصمى وضدى اوله كرچه اول كمسه نك ظلمت طبيعيه وكثافت بشريه سى نور جانيله قتالده اولور ولكن انك جانى آفتابنه زوال اولمز بلكه هر باركه كندى نفسيله مجاهده ايلدكجه انك آفتاب جانى انور اولور وظلمت نفسانيه سنه غالب اولوب ازاله قيلور ديمك اولور ❀ مثنوى ❀ هر كه كوشد بهر مادر امتحان * پشت زير پايش آرد آسمان) هر كيم كه امتحان

ور باصنده یزدن اوزی چاشور آسمان ارقه‌سنی انك اياغی آلته کتورر یعنی
حضرت خدای متعال بیورر هرشول کمسه که مرتبهٔ امتحان وابتلاده بزم قرب
ورضامز ایچون کوشش ایلر بر مرتبهٔ عالی رتبت ورفیع المنزلة اولور که آسمان
عالیشان ظهرنی انك قدم مبارکنك آلته کتورر واول صاحب همت سیروسلوکنی
سدرة المنتهی یه ومرتبهٔ اعلایه یتورر دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ ظاهرت از
تیرکی افغان کنان * باطن تو کلستان درکلستان) ای فرزند خاك اولان وطین
مرتبه سندن ظهوره کلان انسان سنك ظاهرك تیره لکدن افغان ایدیجیدر یعنی
اکرچه سنك صورت ظاهرك کدورت بشریه وکثافت جسمانیه‌ك اعتباریله خاکك
ظاهری کبی افغان ایلیجی و بر ترابدن ونطفهٔ حقیردن مخلوق اولمش بر عاجز وفقیرم
دیو سو یلیجیدر ولیکن سنك باطنك کلستان ایچره کلستاندر یعنی اکرچه صورتك
بویله صغیر وحقیردر ولکن سنك باطنك نسخهٔ عظیم وعالم کبیردر علوم ومعارف
کاملرینك کلستانی سنك جانکدر واسرار واطایف سنبلرینك بوستانی سنك جنان
جانکدر ❊ مثنوی ❊ قصد اوچون صوفیان روترش * تانیامیزند باهر نور
کش) ای فرزند خاك اولان انسان اول سنك خاك اولان وجودك قصدله روترش
صوفیلر کبیدر تاهر نور کشله مختلط ومصاحب اولمیه لر بوبیتده اوضمیری خاکدن
متولد اولان وحق رضاسیچون کندی نفسیله جنك وخصومت قیلان کمسه لره
عائد اولور که مراد مجاهد فی سبیل الله اولان کمسه لردر وبونلرك وجودنی
صوفیلرك صورت ظاهره‌سنه وسیرت باطنه‌سنه تشبیه ایلك طریقیله انلره نفسلرنی
بیلکی و باطنلرینك اسرارنه وانوارنه آکاه اولمغی تعلیم وتفهیم بیوررلر طریق
تصوفده اولان مشایخ صوفیه‌نك سیرت وطریقتلرندندر که اکثر زمانده روترش
وغمناك اولور و بعض نامحرم وبیکانه اولان کمسه‌لره مقارنت قیلسه‌لر عبوس الوجه
ومنقبض والمناك کوربنورلر تا اول ترش رولك انلرك باطننده اولان انوار واطائفه
روپوش اوله اکثر نامحرم بونلرك انقباض وروترشلکنی کوروب مصاحبت
ومجالستلرندن نفرت قیله لر نته کم مجاهده قیلنلره کندی نفسلرینی بیلدرمك
خصوصنده مشایخ صوفیه‌نك بوسیرتلرینه دخی اشارت ایدوب بیوررلر یعنی ای
فرزند خاك اولان وفی سبیل الله کندی نفسیله جنك ومجاهده قیلان کمسه اوسنك
خاکی اولان وجودك فی المثل روترش صوفیلر کبیدر انلرك تیره شکل وروترش اولملری
انکیچوندر تاکم هر نوردله بیجی وذوق باطنی ازاله ایلیجی نامحرملرله مختلط اولمیه‌لر
وانوار درونك ازاله‌سنه سبب اولان طایفه ایله مخالطه وامتزاج قیلمیه‌لر ❊ مثنوی ❊
عارفان روترش چون خارپشت * عیش پنهان کرده در خار درشت) ترش
روی اولان عارفلر خارپشت کبی عیش ونوشی خار درشتده پنهان ایلمشلردر یعنی

کرپی دیدکاری جانور خارلرن ظاهر کتوروب اول خار ایچره کندوبی ستر
وپنهان ایلیوب ذوق وعیش ایلدیکی کبی بوزلرن وکوزلرن تلخ وترش ایلیوب خلقه
غم والم اظهار ایلین عارفلر دخی درشت اولان خار غم وخس الم ایچره نهانی
عیش ایلمشدر وصورت ظاهرلرنی انقباض والمده کوسترمکله تستر ایدوب عوام
کالهوامك وخلق جهانك ثقلت وازدحامندن بواسلوب ایله خلاص اولمشلردر
پس بونلرك درونی لطیف وخوش وظاهرلرنده روترش اولملرنی اطرافی خار اولان
باغه تمثیل ایلیوب بو بیتی مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ باغ
پنهان کرد باغ آن خار فاش * کای عدود زد زین رزدور باش) مثلا باغ
کرلو باغك اطرافنده اول خار فاش وآشکارا در لسان حالله عدو ودزد اولنلره
بویله دیر که ای عدو وحرامی اولان کمسه بو باغدن ایراغ اول پس باغك دیوارنده
اولان خار درونده اولان اشجاری واثماری اغیاردن نیجه حفظ ایلرسه روترش
اولان عارفلرك دخی ظاهر جسدلرنده اولان الم وانقباض بیکانه ونامحرم اولنلری
کندیلره الفت ومحبت ایلمکدن منع ایلر ودرونلرنده اولان لطافته مطلع اولوب انی
اخذ وجلب ایلمکدن ستر قیلر ❊ مثنوی ❊ خارپشتا خار حارس کرده * سر
چو صوفی در کریبان برده) ای خارپشت خاری کندیکه حارس ونکهبان ایلمش سن
صوفی کبی باشکی کریبانکه ایلتمش سن خارپشتدن مراد بونده عارف وروترش
اولور وعارف روترشك حالی خارپشتك حالنه مشابه اولدیغیچون انی خارپشت
منزله‌سنه تنزیل ایدوب اکا خطاب ایدرلر و بیوررلر که ای خارپشت کبی اولان
عارف بوروترش اولمق واظهار غم والم قیلمق فی المثل خار کبیدر بو خار کبی اولان
روترشلکی کندیکه حارس ونکهبان ایلمش سن صوفیلر کبی باشکی کریبانکه چکوب
عیون اغیاردن تستر ایلمش سن ❊ مثنوی ❊ تاکسی دوچار دانك عیش تو * کم
شود زین کلرخان خارخو) بو بیت مثنوی شریفك اغمض ابیاتندندر وسهل الممتنع
قبیلندندر لفظندن معنایی استفاده ایلك خیلی مشکلدر دوچار دانك لفظنده برایکی
وجه واردر اولا دوچار ایکی کمسنه بری برینه مقابل کلمك ومانع اولمق محلنده استعمال
اولنور ثانیا دوچار دانك لفظنی ادنی وخوار اولان محلده استعمال ایدرلر نته کم
مشکلات مثنویده بویله واقع اولمشدر دوچار دانك عبارتست که در محل خوار
وادنی استعمال کنند وکلرخان خارخودن مراد صورتلری جمیل وملیح وسیرتلری
خبیث وقبیح اولان کمسه‌لر در دانك ربع در همه دیرلر اولکی وجه اوزره قلت
معناسی مراد اولور وکم شود بو یله محللرده نشنود معناسنه استعمال اولنور اولکی
وجه اوزره معنی تابر کمسه سنك دانك عیشکه یعنی قلیل اولان ذوق وعیشکه
بو خار خو اولان کلرخلردن مقابل اولمیه ومنع قیلمیه دیمك اولور وایکنجی وجه

اوزره معنی سنك عیشکك دوچاردانك ایچون بو خار خوبلوکلرخلردن بر کمسه
اکسك اوله یعنی سنك معنوی اولان عیش وذوقك ادناسنه بو خار خوبلو واطیف
یوزلو اولان کمسه لر هر بری ناقص اولوب عیشك انلردن منغص اولمیه بو معنی
کم ناقص معناسنه اولدیغی اوزره‌در اماکم شود نشود معناسنه استعمال اولورسه
واقف نشود ومطاع نشود معناسی و یر بلور مضاف مقدر اولمق اوزره بو تقدیرجه
معنی بو خار خوبلوکلرخلردن تا بر کمسه سنك ادنی عیشکه واقف اولمیه دیمك
و بو وجه سائر وجوه‌دن اولی اولور وحاصل کلام وخلاصهٔ مرام دیمك اولور که
ای خار پشت کبی اولان عارف روترش خار کبی اولان روترشلکی ومنقبض اولمغی
کندیکه وقایه ورو پوش ایدوب صوفیلر کبی باشکی کریبانه ایلتمش ومنقبض
وروترش اوتورمغی کندیکه عادت ایتمش سن سبی اولدرکه تا بو صورت ظاهره‌سی
لطیف وملیح وسیرت وخوبی زشت وقبیح اولان کمسه لردن هر بری سنك ادنی
عیشکه واقف اولمیه وذوق باطنکدن خبردار اولوب سکا ازدحام قیلمیه پس
حضرت حق لسانندن مناسبتله بو قدر اسرار ومعارف بوردقلرندنصکره ینه قصه‌یه
رجوع ایدوب انی بیان بیوررلر ❊ مثنوی ❊ طفل بو کرچه که کودك
خو بدست * هر دو عالم خود طفیلی او بدست) پس درون کعبه‌دن بو کونه آواز
کلدی که ای عبد المطلب سنك طفلك اکرچه کودك خوبلو اولمش لیکن حقیقت
اعتباریله هر ایکی عالم انك طفیلی اولمشدر یعنی هر ایکی عالمدن مقصود بالذات
اول حضرت اولوب هر ایکی عالم اکا نسبت طفیل ومقصود بالتبع اولمش نته کم
اولاك لولاك لما خلقت الافلاك حدیثی بو معنایه شهادت قیلمشدر ❊ مثنوی ❊
ماجهانی رابدو زنده کنیم * چرخ رادرخدمتش بنده کنیم) بز جهانه منسوب
اولان مخلوقاتی انکله زنده ایلرز انك خدمتنده فلکی بنده ایلرز ❊ مثنوی ❊
کفت عبد المطلب کین دم بجاست * ای علیم السر نشان ده راه راست) پس
عبد المطلب کعبه جانبنه خطاب ایدوب دیدی بو دم اول طفل رشید قنده‌در
ای سر غیبی بیلیجی راه راستك نشانی و رو بنی انك اولدیغی مقامه ایرکور

❊ نشان خواستن عبد المطلب ازموضع محمد صلی الله علیه وسلم که ❊
❊ بکجاش یابم وجواب آمدن ازدرون کعبه ونشان یافتن ❊

❊ مثنوی ❊ ازدرون کعبه آوازش رسید * کفت ای جوینده طفل رشید)
کعبه‌نك دروندن اول عبد المطلبه آواز ایرشدی دیدی ای اول طفل رشیدی
دیلیجی ❊ مثنوی ❊ درفلان وادیست زیر آن درخت * پس روان شد
زود پیر نیك بخت) فلان وادیده اول درختك التنده‌در پس پیر نیکبخت یعنی
عبد المطلب فوری روان اولدی ❊ مثنوی ❊ دررکاب اوامیران قریش *

زانکه جدش بود زاعیان قریش) قریشك امیرلری وشریفلری انك رکابنده ایدی
زیرا که حضرت رسول علیه الصلوة والسلامك جدیکه مراد عبد المطلب در
قریشك اعیان اشرافندن ایدی پس انك حضورنه کلوب جمع اولوب انکله
بله اول حضرتك اولدیغی مقامه متوجه اولدیلر ❊ مثنوی ❊ تا بپشت آدم
اسلافش همه * مهتران بزم ورزم وملحمه) حضرت آدمك ظهرینه‌دك اول
افضل رسلك اسلافی جمیعا بزمك وجنك وحربك مهترلری و کندی عصرلرینك
اشرافی و بهترلری ایدی حق سبحانه وتعالی اول حضرتك آبا واجدادنی سائر
ناسدن اصطفا ایلمش وانی بو جمله‌دن کزیده قیلمشدر نته کم بو حدیث شریفی ابن
عباس حضرتلری روایت بیوررلر قال علیه السلام ان قریشا کانت نورا بین یدی
الله قبل ان یخلق آدم بالفی عام یسبح ذلك النور ویسبح الملائکة بتسبیحه فلما خلق الله
آدم القی ذلك النور فی صلبه فقال علیه السلام فاهبطنی الله الی الارض فی صلب
آدم وجعلنی فی صلب نوح وقذف بی فی صلب ابراهیم ثم لم یزل الله ینقلنی من
الاصلاب الکریمة والارحام الطاهرة حتی اخرجنی بین ابوی لم یلتقیا علی سفاح
قط کذا فی شفاء القاضی عیاض وقال صاحب حیوة الحیوان فی تفسیر معنی لفظ
قریش ولا یعاب نسبت النبی صلی الله علیه وسلم و یعلم انه لم یکن
فی اجداده صلی الله علیه وسلم نکاح سفاح ❊ مثنوی ❊ این نسب خود پوست
اورا بوده است * کز شهنشاهان مه پالوده است) بو ذکر اولنان نسبت خود
اول حضرتك پوستنك نسبی اولمشدر که او او شهنشاهلردن سوزلمشدر یعنی بو نسب
صوری اول حضرتك جسم شریفنك وجسد لطیفنك نسبی اولمشدر که حق تعالی
حضرتلری آنی هر قرنده اولان قرنك کزیده سندن اصطفا ایلمشدر نته کم مسلم
حضرتلری واثلة ابن اسقعدن بو حدیثی روایت ایدرلر واثله ثاء مثلثه‌نك کسریله
واسقع همزه‌نك فتحی وسین مهمله‌نك سکونی وقافك فتحه‌سیله اصحاب کرامدن
برکسه‌نك اسمیدر (قال صلی الله تعالی علیه وسلم ان الله اصطفی من ولد ابراهیم
اسمعیل واصطفی من ولد اسمعیل بنی کنانة واصطفی من بنی کنانة قریشا واصطفی
من قریش بنی هاشم واصطفنی من بنی هاشم) سلسلهٔ شریفه ونسبت کریمه‌لری
حضرت اسمعیله وابراهیمه منتهی اولنجیه دك آبا واجداد عظامی بو ترتیب اوزره
ذکر اولنمشدر (ابو القاسم محمد علیه السلام بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم
ابن عبد مناف بن قصی بن کلاب بن مره بن کعب بن لوی بن غالب بن فهر
ابن مالك بن النضر بن کنانة بن خزیمة بن مدرکه بن الیاس بن مضر بن نزار بن
معد بن عدنان وعدنان من ولد اسمعیل بن ابراهیم علیهما السلام بغیر شك)
❊ مثنوی ❊ مغز او خود از نسب دورست و پاك * نیست جنسش از سمك

کس ناسیمك) اول حضرتك مغز شریفی تحقیقا نسبدن دور و پاکدر سمکدن سماکه دك کسه نك جنسی دکلدر مغزندن مراد اول حضرتك روح شریفیدر واول حضرتك روحی برکسه دن طوغمدی که اول کسه اکا نسبت اوله بلکه جمیع ارواح انك روحندن حاصل اولدیغی اعتبار یله اول جمله یه اصل ونسب اولسه قابل پس انك روح شریفی نسبت واضافات قیدندن پاك وبریدر زیرا زوجی حامل اولان ماهیدن ماهه وارنجیه دك بلکه خلا وملایه ایرنجیه دك اصلا انك مثل ونظیری کمسه بوقدر که اکا نسبت اوله واول حضرتك روح شریفی اکا انتساب قیله ﴿ مثنوی ﴾ نور حق راکس نجوید زاد و بود * خلعت حق راچه حاجت تارو پود) حق تعالی حضرتلرینك نورنه برکسه زاد و بود استمز حق تعالینك خلعتنه تارو پود نه حاجتدر یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك روح شریفی که نور حقدر وضیای وجود مطلقدر اکا کمسه طوغمق استمز زیرا حق تعالینك نورینك تولد قبلسی ومولود کبی اولمسی محالدر حق تعالینك نورینك خلعتنه سائر منسوجات کبی ارغج ودوزن لازم دکلدر یعنی اصل وفرعه انك احتیاجی یوقدرکه تا اول نور الهی اصل وفرعك اجتماعی واسطه سیله ظهوره کله وموجود اوله واول اصله انتساب قیله والمك نسلندن اوله والحاصل نور الهی بوقیوددن پاك وبریدر ﴿ مثنوی ﴾ کمترین خلعت که بدهد در ثواب * برفزاید برطراز آفتاب) حق سبحانه وتعالی ادنی خلعتی که بنده لرینه ثوابده ویرر وانلرك عملی مقابله سنده انلره عطا قیلور آفتابك طراز توابیتی اوزره زیاده اولور واکا هر وجهله غلبه قیلور پس ادنی اولان نور آفتابه تار و پود وزاد وبود لازم اولمیوب نور آفتاب اندن مستغنی اولدیغی مقرر اولیجق آفتاب حقیقینك نوری اولان روح محمدینك زاد و پوده احتیاجی اولمدیغی بطریق اولی

﴾ بقیهٔ قصهٔ دعوت بلقیس برحمت ﴿

بلقیسی رحمته دعوت ایلمك قصه سنك بقیه سیدر بو معنی رحمت بلقیسه مضاف اولدیغی اوزره در اکر رحمت بلقیسه مضاف اولورسه معنی بلقیسه متعلق اولان رحمت حقه دعوت ایلمك قصه سنك بقیه سیدر دیمك اولور یعنی بلقیس ایچون حق تعالیدن نه کونه رحمت اولدیسه اکا دعوت ایلمك قصه سنك تتمه سیدر دیمکی افاده قیلور فی الحقیقه هر نبی کندی امتنی رحمت حقه دعوت ایلر وکذلك هر نبینك قدمنده ومشربنده اولان ولی دخی کندی مریدلری ومحبلرینی رحمت حقه دعوت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ خیز بلقیسا بیا وملك بین * برلب دریای یزدان دربچین) قالق ای بلقیس بوجانبه کل و باقی ملکی کور دریای الهینك کنارنده در ولآلی دیوشور یعنی ای بلقیس مقام فانیده قائم اولوب وحق جانبنه

متوجه اولوب ایمان واسلامه کلدکده حق تعالینك مؤمن وموحد اولان بنده لرینه نه کونه ملکت باقیه ویرمشدر انی مشاهده قیل وساحل بحر الهیکه مرتبهٔ انسانیدر وعالم روحانیدر بو مرتبه لرده درر اسرار وغرر انوار حقی جمع ایله تا غنای حقیقته واصل اوله سن ودغدغهٔ جهاندن نجات بوله سن ﴿ مثنوی ﴾ خواهرانت ساکن چرخ سنی * تو بمرداری چه سلطانی کنی) سنك قرقنداشلرك ای بلقیس عالی ونورانی اولان چرخك ساکنلریدر سن برمردار وجیفه ایله نه سلطنت ایلرسن یعنی (الدنیا جیفة وطلابها کلاب) حدیثنك فحواسی اوزره دنیا برمردار در پس سن برمردار وجیفه اولان دنیا ایله نه مفاخرت ایدوب سلطانلق ایلرسن بلکه سائر خواهرلرك کبی بوندن آزاد اولوب مقام اعلا ومرتبهٔ اسنایه واصل اوله کور وکندیکی انلرك زمره سنه ایرکور ﴿ مثنوی ﴾ خواهرا نتراز بخششهای راد * هیچ می دانی که ان سلطان چه داد) سنك خواهرلریکه کامل وفراوان بخششلردن هیچ بیلور میسن که اول سلطان نه ویردی راد بونده کامل وعظیم معناسنه اولور بلقیسدن مراد اکر مجرد انثی اولورسه هر عصرده متموله واهل غنا اولان خاتونه شامل اولور واکر ذکور واناث هرکیم ایسه مقام طلبده وایمان واسلام قبولنه مستعد اولان کمسه لر مراد اولورسه بلقیس اسلامه مستعد اولنلرك نفسندن عبارت اولور که نفس مؤنث حکمنده در ﴿ مثنوی ﴾ تو ز شادی چون کرفتی طبل زن * که منم شاه رئیس کولخن) سن سرورکدن نیچون طبلزن طوتدك سرور وشادیلککدن طبل ونقاره چالیجی مهترلری بلکه نیچون جمع ایتدك بوزعمله بویله دیو که بن شاهم وکلخنك رئیسی ام یعنی بو دنیا آخرته نسبتله کلخن کبیدر پس سن کلخن مثابه سنده اولان دنیانك رئیسلکنه وشاهلغنه مغرور اولوب باشکه طبلزنلری وسرنازنلری جمع قیلوب بوقدر حقیر شیئه نیچون شاد ومسرور اولورسن بلکه همتی عالی ایلیوب بوجناح بعوضه قدر ایللر قتنده قیمتی اولمین حقیر دنیادن خلاص اولوب حقیقت مملکتنه واصل اوله کور

﴾ مثل قانع شدن آدمی بدنیا وحرص او درطلب * وغفلت دنیا وازدولت ﴿
﴾ روحانیانکه ابنای جنس وپند ونعره زنان که یالیت قومی یعلمون ﴿

بو سرخ شریف آدمینك دنیایه قانع اولمسنك ودنیا طلبنده انك حرص وطمعینك مثلیدر واول آدمینك دولت روحانیاندن غفلتنك مثلیدر که انلر آدمینك ابنای جنسلریدر یعنی اولاد آدم علیه السلام جنسندندر ولیکن کثافت طبیعیه دن وظلمت بشریه دن کچوب نورانی اولمشلر و بو عالم اجسامك طاق وطارمندن

تجاوز ایدوب مرتبهٔ روحانیتی بولمشلردر و بونلرك هر بری نعره اوریجیدر بو یله دیو که یالیت قومی یعلمون یعنی نولیدی بنم قومم بنم حالمی ودولت ذی بالمی وسعادت باکالمی بیله لردی بو آیتك شرحی اوچنجی جلدده دقوقی حکایه سنده مخفی بودن ان درختان سرخنده مرور ایلدی وبشنجی جلدك دیباجه سنده دخی مذکور ومسطور اولمشدر فلیطلب فیهما ❁ مثنوی ❁ آن سکی درکو کدای کور دید * حمله می آورد ودلقش می درید) مثلا اول بر سك محله ده برکور کدایی کوردی کلب اول کور کدایه حمله کتوردی وآنك دلقنی یرتدی ❁ مثنوی ❁ کفته ایم این را ولی بارد کر * شدمکرر بهر تأکید خبر) جلد ثانیده بو حکایه نك مثلنی بردفعه دیمشز ولیکن برکره دخی تأکید خبردن اوتری بونده مکرر اولدی قچن برخبر مکرر اولسه سامعك قلبنده اوقع اولور والتکرار حسن قبیلندن اولوب مستمع اولنلره بونك ذکری برآخر ذوق ولذت افاده قیلور ❁ مثنوی ❁ کور کفتش آخر آن یاران تو * برکهند این دم شکاری صید جو) بیچاره کور اول کلبه ایتدی آخر سنك اول یارانك وابناء جنسك طاغ اوزره بودم صید طلب ایدیجی شکاریلر در ❁ مثنوی ❁ قوم تودر کوه میکیرند کور * درمیان کوی میکیری تو کور) ای سك سنك قومك طاغده کور طوتارلر سن کوی ومحله ایچنده کور طوتارسن مصرع اولده اولان کور کاف فارسینك ضمه سیله یبان اشکی ویبان صغری معناسنه درکه صیدك کزیده سیدر ومصرع ثانیده اولان کورنابینا معناسنه درکه بونده صیده لایق اولمین نسنه مراد اولور پس سك کورکیردن مراد نه ایدوکنی بیانه شروع ایدوب بیوررلر ❁ مثنوی ❁ ترك این تزویر دکن شیخ نفور * آب شوری جمع کرده چند کور) کین مریدان من ومن آب شور * می خورند از من همی کردند کور) ای رضای خدایی وارزاق انبیا واولیایی صید ایلمکدن زیاده نفرت ایدیجی و کورلر صیدنه کیدیجی شیخ بودام تزویری ترك ایله زبراسن فی المثل آب شورسن یانکده برقاچ کور جمع اولمش لفظندن مستفاد اولان معنی بودر اما بو معنی دخی جائزکه دینه آب شورسن برقاچ کوری یانکه جمع ایلمش سنك لسان حالك کوش هوشی اولنه بو یله دیرکه بو بنم مریدلرمدر وبن فی المثل آب شورم بندن ایچرلر وهمیشه کور اولورلر بیت ثانی شیخ پرتزویرك ومدعی اولان عوام کبیرك لسان حالنك مقالیدر یوخسه اهل دعوات هیچ برشیخ یوقدرکه اول بو یله دیه بلکه هر بری وقتنك جنیدی وعصرینك بایزیدی کچنور لکن انلرك مرتبه لرینك زبانی وحاللرینك لسانی عارفه بو معنایی بیان ایلر وبو بیتك مفهومنی سو یلر ❁ مثنوی ❁ آب خود شیرین کن از بحرلدن * آب بد رادام این کوران مکن) ای شیخ بی یقین

کندی آبکی لدن دریاسندن شیرین ایله بد وقبیح اولان صوبی کورلره دام ایلمه آب بددن مراد شیخ بی کمالك مقالی ویاخود قبیح خصالی و یاخود ریا ایله اولان اعمال وافعالیدرکه بونلرك هر بری ریا وسمعه ایله اولدیغی جهتدن آب شور کبیدر یعنی ای شیخ ناقص کندی مقالکی وحالکی وفعال وخصالکه بونلر فی المثل وجودك حوضنده آب بد کبیدر دریای لدنیدن شیرین وخالص ایله ریا وسمعه ایله بد وفاسد اولان احوال واعمالك آبنی بو کور اولان عوامه دام ایلمه وانلره بن شو یله لطیف وشیرین آبه مالکم دیو سو یله بلکه کندیکی بو کونه صید حقیری شکار ایلمك مرتبه سندن خلاص ایده کور وکورلر اولمقدن کچوب شیران خدا کبی ارض حقیقتك کورنی شکار ایتمك سمتنه کیده کور ❁ مثنوی ❁ خیز شیران خدا بین کور کیر * تو چوسك چونی بزرق کور کیر) ای کورلر اولایجی شیخ قالق خدای تعالینك کور طوتیجی شیرلرین کورسن کلب کبی زیاده زرق ومکرله نیچون کور طوتیجیسن کاف فارسیله کور بیان اشکینه دیرلر که شیران وپلنکانك لطیف شکاری اولدی بوراده شیران خدادن مراد اولیا واصفیادر وکوردن مراد اولیا واصفیانك شکار ایلدکلری نور الهی وقرب ربانیدر پس تقدیر کلام بو یله دیمك اولورکه ای کورلر اولایجی وخلقه مکر وتزویرلر ایلیجی قالق خدای تعالینك یولنده شیر ودلیر اولان اولیا واصفیایی قرب الهی ونور ربانی شکارنی طوتیجی کور پس سن زرق ور یا ایله کلب کبی کوردل اولان عوامی اولرسن وبونلرك صید اولمسنه ودام بعنکه قید اولمسنه اشتغال ایلرسن کورلر آولامقدن فراغت ایله بلکه ماسوای خدادن اعراض ونفرت ایلیوب اولیا واصفیا کبی دوستدن غیریدن دور ومست نور اوله کور ❁ مثنوی ❁ کورچه ازصید غیر دوست دور * جمله شیر وشیر کیر ومست نور) کورندر دوستنك غیریسنی صید ایلمکدن هر بری دور در جمله سی فی حد ذاته شیر وشیر کیر ومست نوردر یعنی شیران خدا اولان اولیا واصفیایه رعایت تناسب الفاظ ایچون برسبیل مشاکله کورکیر تعبیرایلدم کورنه شیدرکه بونلرانك شکارنه میل ایدرلر بونلر خدای تعالینك وصالنی وقربنی صید ایلمکدن غیریدن دورلر وماسوایه میلدن مهجورلردر جمله سی معنی شیرلردرکه شجاعت وجرأت وغلبه وقوت بونلرك خاصیت ذاتیه لریدر وشیر کیرلردر شول مناسبتله که قادر وقوی اولان شیر حقیقینك وصالنی صید ایدیجیلر وضیای جام محبتدن سرخوش اولورلر ❁ مثنوی ❁ درنظارهٔ صید وصیادئ شه * کرده ترك صید ومرده دروله) بو شیران خدا شاهك صیدی وصیادلغینك نظاره سنده صیدی ترك ایلمش وحیرت ووله ده اولمشلردر یعنی بو اولیا واصفیا پادشاه حقیقتك بنده لرنی صیاد اولمسی وعاشقلر دخی انی صید قیلمسی نظاره سنده دنیا وآخرت مرادنی صید ایلمکی ترك

ایلمشلر وجمال مطلقك مشاهده‌سنده حاصل اولان وله وحیرت مرتبه سنده مرده
اولمشلر وترك ماسوا قیلمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ همچو مرغ مرده شان بکرفته
یار * تاکند اوجنس ایشان را شکار) ویار بونلری مرغ مرده کبی طوتمش
تاکم اول یار بونلرك جنسنی بونلر واسطه‌سیله شکار ایلیه نته‌کم صیادلرك عادتیدر
بر مرغ مرده‌یی دامه قریب قویوب کندیلر مختفی اولوب اول مرغ کبی صفیر
اوررلر انك جنسی اولان طیور انك آوازی ظن ایدوب اول جانبه میل قیلور
وصیادك دامنه بو صنعتله شکار اولورلر ﴿ مثنوی ﴾ مرغ مرده مضطر اندر
وصل وبین * خوانده القلب بین الاصبعین) مرغ مرده مشابه‌سنده اولان
اهل فنا وصلده وبینده مضطردر یعنی وصلت وفرقتده اختیاری یوقدر بلکه
انك مقلب ومحولی خدای تعالیدر القلب بین الاصبعین حدیثنی اوقومش سن
بو حدیث شریف بو مضمونه دلالت وشهادت ایلر کما قال علیه السلام القلب بین
اصبعین من اصابع الرحمن یقلبها کیف یشاء بو حدیثك شرحی اوچنجی جلدده
مرور ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ مرغ مردش راه آنکه شد شکار * چون ببیند
شد شکار شهریار) انك مرغ مرده‌سنه هرشول کسه که شکار اولدی چونکم
حقیقت حالی کوره شهریارك شکاری اولدی یعنی صیاد حقیقینك من حیث المعنی
مرده وفانی اولان بنده‌سنه هرشول کسه که تابع اوله واطاعت قیله چونکم دیدهٔ
حقیقت بینله نظر ایده کندیسنی حقیقت شهریارینك شکاری اولمش وحضرت
حقه بیعت واطاعت قیلمش کوره نته‌کم (من یطع الرسول فقد اطاع الله)
ودخی (ان الذین یبایعونك انما یبایعون الله) آیتلری بو معنایه کواه اولور اکر
بو آیتلر حضرت حق ورسول حقنده در دینورسه انك ورثاسنه اطاعت قیلمق دخی
معنی همان اول حضرته وحضرت حقه اطاعت قیلمق ایدوکنه هم شهادت قیلور
﴿ مثنوی ﴾ هرکه اوزین مرغ مرده سر بتافت * دست آن صیاد را
هرکز نیافت) هرشول کسه او بو مرغ مرده‌دن باش دوندردی اول صیادك الینی
هرکز بولمدی یعنی هرشول کسه فانی فی الله اولان مرشده متابعت ایلمکدن اعراض
ایلدی اول صیاد حقیقی اولان پادشاهك قربنی ووصالنی هرکز بولمدی وانك مشاهده
وموانستنه اصلا واصل اوله‌مدی ﴿ مثنوی ﴾ کوید او منکر بمرداری من *
عشق شه بین در نکهداری من) صیادك النده اولان مرغ مرده لسان حالله
دیرکه بنم مردارلغمه باقمه بنم نکهدارلغمده پادشاهك عشقنی کور یعنی صیاد
النده مرغ مرده کبی اولان فانی فی الله ومرشد آکاهك صورت ظاهرده اولان
فقر وفناسنه نظر ایدوب مردهٔ ناپاکدن اجتناب واستکراه ایلر کبی اندن اجتناب
واستکراه ایلین کمراهلره دیرکه سن بنم فانی ومرده اولدیغم جهتدن نظر منکرانه

مردار اولدیغمه نظر ایلمه بلکه بنی صیانت وحمایت ایلکده پادشاه حقیقینك
بکا اولان عشقنی کور وبنی روپوش وآلت ایدینوب بنم واسطه‌مله نیجه بنده‌لرنی
صید ایلمسنه نظر ایله کورتا حقیقت بین اولمقدن غافل اولمیه‌سن وشیطان کبی صورت
کورمك مرتبه سنده قالمیه‌سن ﴿ مثنوی ﴾ من نه مردارم مرا شه کشته
است * صورت من شبه مرده کشته است) بن مردار دکلم زیرا بنی شاه
اولدرمشدر اما صورتم مرده‌یه شبه اولمشدر یعنی فانی فی الله اولدم واولمزدن اول
اولدم لیکن سائر مرده‌لر کبی مردار وناپاك دکلم زیرا بنی شاه حقیقت تیغ عشقیله
اولدرمشدر اکرچه بنم صورتم فقر وفنادن وحب خدادن مرده‌یه مشابه اولمشدر
لیکن سیرتم وسریرتم حیات ابدیه واطافت سرمدیه بولمشدر پس صورته نظر ایلمه
زیرا صورته نظر ایلین یابانده قالمشدر ﴿ مثنوی ﴾ جنبشم زین پیش بود از
بال وپر * جنبشم اکنون زدست دادگر) بنم جنبشم بوندن مقدم بال وپردن
ایدی بنم جنبشم آلان دادکر شاهك الندندر یعنی فانی فی الله اولان ولیٔ خدا دیرکه
بنم حرکات وسکناتم بو مرتبهٔ فنایه وصولدن اول کندی عقل وتدبیرمدن ایدی
بال وپردن مراد عقل وتدبیر اولور اما شمدی اولان حرکات وسکناتم عادل اولان
پادشاهك دست ارادتندن وقبضهٔ قدرتندندر پس بندن هرنه صدور ایلرسه انی
اندن بیلمك لازمدر ﴿ مثنوی ﴾ جنبش فانیم بیرون شد ز پوست * جنبشم
باقیست اکنون چون از وست) بنم فانی اولان جنبشم پوستدن طشره کندی
بنم جنبشم باقیدر شمدی چونکم اندندر یعنی فانی ونفسانی اولان حرکاتم بالکلیه
جسم مرتبه سندن خارج اولوب طبیعت قیدندن نجات بولدی الآن بنم حرکاتم
چونکم اول اللهدندر باقیه وثابته در یعنی حقدر باطل دکلدر ﴿ مثنوی ﴾
هرکه کرکسند پیش جنبشم * کرچه سیمرغست زارش می کشم) اول دست
تصرف الهیده آلت مشابه‌سنده اولان فانی فی الله وولیٔ آکاه دیرکه هرشول کسه که
بنم حرکتم اوکنده اکری حرکت ایلیه وبی ادبانه وکستاخانه کار قیله اکرچه
سیمرغ ایسه ده انی زار یاغله دپه‌لرم یعنی هرنه مرتبه عالی قدر وصاحب صدر قوت
وقدرتله یکانهٔ آفاق ایسه ده انی حقارت ایله قهر وهلاك ایلرم دیر فی الحقیقه مهلك
وقاهر خدای تعالیدر اما ولیٔ فانی مرغ مرده مشابه سنده انجق آلت ملاحظه‌در
که اندن هرنه صدور ایلرسه فی الحقیقه فاعل حقیقینکدر ﴿ مثنوی ﴾ هین
مرا مرده مبین کر زنده * در کف شاهم نکر کر بنده) آکاه اول ای حقیقتدن
غافل بنی مرده کورمه اکر زنده ایسك بکا شاه حقیقینك کفنده نظر ایله اکر بندهٔ
الهی ایسك ﴿ مثنوی ﴾ مرده زنده کرد عیسی از کرم * من بکف خالق
عیسی درم) عیسی حضرتلری کرمندن مرده‌یی زنده ایلدی بنده ومخلوق ایکن

بن حضرت عیسانك خالقنك ومولاسنك كفنده‌یم چونكم حضرت عیسانك كفنده
مرده بی روح قالمدی وحیات بولدی ﴿ مثنوی ﴾ نی بمانم مرده در قبضهٔ
خدا * بركف عیسی مدار این هم روا) بن قبضهٔ خداده بن مرده قالورم بونی
حضرت عیسی علیه السلامك كفنه هم روا طوتمزسن قنده قالدیكه حضرت خدانك
كفنـه رواطوته سن كركدر كه حضرت خدانك ید ارادتنده فانی اولان ولیلری
حیات حقیقیه ایله زنده وعیسی وش نیجه مرده لری احیا ایلكه باذن الله قادر
بیله سن نته كم بونلرك هر بری دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ عیسی ام لیكن هرانكو یافت
جان * ازدم من او بماند جاودان) بن عیسی ام ولیكن هرشول كمسه كه بنم
نفسمدن جان بولدی اول جاودان قالور وزوال وفنادن مصون اولوب باقی اولور
﴿ مثنوی ﴾ شد زعیسی زنده لیكن بازمرد * شادآن كوجان بدین عیسی
سپرد) عیسی حضرتلرندن هم اكرچه مرده زنده اولدی ولیكن كیرو اولدی
شاد اول كمسه كه جانی بوعیسایه تسلیم ایلدیكه وقتنك عیساسنه جان ودل ویرن
كمسه ابدی شاد اولور وموت وفنادن بری اولوب دایم وباقی قالور پس كندولری
آلت حق اولمقده عصای موسایه تشبیه ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ من عصا
ام در كف موسی خویش * موسیم پنهان ومن پیدا پیش) بن كندی موسامك
كفنده عصا ام بنم موسام پنهان و بن خلق اوكنده پیدایم یعنی فانی فی الله اولان
ولی كندینك دست الهیده نه مرتبه آلت ایدوكنی طالب اولنلره تفهیم ایچون
دیركه بن كندی موسامك یدقدرت وارادتنده فی المثل عصا كبی ام لیكن بنم موسام
باطن ونا پیدادر و بن ظاهر وآشكارایم ﴿ مثنوی ﴾ بر مسلمانان پل دریا شوم *
باز برفرعون اژدرها شوم) مسلمانلره اوزره پل دریا اولورم كیرو فرعون اوزره
اژدرها اولورم یعنی عصای موسی مسلمانلره نیجه جسر اولدیسه یعنی بنی اسرائیل
نوجهله بحری طریق ایلیوب كذركاه قیلدیسه وانلر اول عصا سببیله بحری كچوب
نیجه سلامت بولدیسه بن دخی اهل اسلامه وسیله اولورم وانلری بحر بلادن وشر
فرعون نفس وهوادن خلاص ایدوب دار اسلامه ایصال قیلورم كیرو فرعون نفسه
وانك اهلنه اژدرها اولورم انلره شدت وخشونتله حمله قیلورم ومغلوب ومقهور
اولملرینه سبب اولورم ﴿ مثنوی ﴾ این عصا را ای پسر تنها مبین * كه
عصا بی كف حق نبود چنین) ای پسر بو عصایی سن تنها كورمه زیرا كه عصا
حق تعالینك كفسز بویله اولمز یعنی عصای بدن انسانی حق تعالینك قدرت
وارادتی النده اولمسه بوذكر اولنان كبی اولمز بلكه عیسی وار مرده دللری احیا قیلمق
وعصای موسی كبی مسلمانلره جسر كبی اولوب انلری بحر بلادن خلاص قیلمق
وفرعونیلره اژدرها كبی غالب وقاهر اولمق و بونك امثالی نیجه خارق عادت فعللر

اظهار قیلمق حق تعالینك ارادتی وقدرتی اولمینجه اولمز پس ولینك جسدنی آلت
حق بیلوب اندن نه ظهور ایلرسه حضرت حقدن بیلمك لازم اولور ﴿ مثنوی ﴾
موج طوفان هم عصا بد كوزدرد * طنطنهٔ جادو پرستان رابخورد) طوفانك
موجی دخی عصا ایدیكه اول موج دردن جادو پرستلرك طنطنه سنی یدی یعنی
آلت حق اولان شیٔ عصا كبیدر حتی موج طوفان دخی فی المثل عصای الهی
اولدی زیراكه اول موج طوفان جادو نفس وشیطانه طاپان قوم نوحك شوكت
وارادتنی یدی نته كم عصای حضرت موسی علیه السلام ساحرلرك حبال وعصاسنی
محو وفانی ایلدی پس عصا ایله موج دریانك ماینده بو جهتدن مناسبت بولندی
ولهذا موج طوفانه دخی عصی تعبیر اولندی وجادو پرستلردن مراد قوم نوح اولور
جادودن مراد نفس وشیطان اولور فی الحقیقه مكر وسحرده سحره یه غالبلردر
واول طائفه‌نك نفس وشیطانه عبادات وطاعات ایلملری مقرر وثابت اولمشدر
وعصی مناسبتیله انلره جادو پرست تعبیری فتی خوب كلمشدر بو دخی جائزدر كه
موج طوفاندن مراد حضرت موسانك عصا ایله ضرب ایلدیكی دریای
قلزمك موجی اوله بو تقدیر اوزره جادو پرستلردن مراد قوم فرعون اولور كه
انلر فی الحقیقه خدای تعالی یی قویوب سحره یه طاعت وانقیاد ایلدیلر پس موج
دریای قلزم عصای الهی اولوب اول جادو پرستلرك دولت وشوكتنی محو ایدوب
انلری غرق ایلدی وهو الاولی من الاول ﴿ مثنوی ﴾ كر عصاهای خدا را بشمرم
* زرق این فرعونیان را بردرم) اكر خدای تعالینك عصالرنی بن صایرسم
بو فرعونیلرك زرقنی یرتارم یعنی اكر خدای تعالی یه آلت اولان وانك اعداسنی
قهر قیلان شیلری عد وشمار ایلرسم بو فرعون نفسه منسوب اولان طائفه‌نك
مكر وزرقنی هتك ایلرم واول زراق ومكارلر كه ساحرلر كبی خلقی ریا وتزویرله
مغلوب ایدوب كندیلره تابع ومعتقد قیلمشلردر انلرك حیله وزرقنی ازاله ایدوب
مكر وفسادلرنی خلقه آشكارا كوسترردم وانلری رسوای عالم ایلردم ﴿ مثنوی ﴾
لیك زین شیرین كیاهی زهرمند * ترك كن تا چند روزی می چرند) ولیكن
بونلری ترك ایله تا كم بو زهرلو شیرین كیاهدن برقاچ كون اوتلایه لر یعنی
بو فرعونیلری قو و بونلری كندی ارزوی نفسانیه‌لری اوزره ترك ایله تا كم بو باطنا
زهرلو وظاهرا لذتلو اولان دنیاده یسونلر ایچسونلر وبونك نعمتلری ایله خوش كچنسونلر
وطول امللری بونلری الها واشغال ایلسون تا عاقبت امرده سوء حاللرنی بیله لر
كما قال تعالی فی سورة یونس خطابا لنبیه علیه السلام فی حق الكفر (ذرهم یأكلوا
ویتمتعوا ویلههم الامل فسوف یعلمون ﴿ مثنوی ﴾ كرنباشد جاه فرعون
وسری * از كجا یابد جهنم پروری) اكر فرعونك جاهی وسرلكی اولمیدی

جهنم بسلمکی قنده بولوردی یعنی فرعون صفت عتل اولان وطریق الهیدن تجاوز قیلان طائفه نك منصب وریاستی اولمیدی جهنم پرورده اولمق وقوت بولمق اولازدی جهنمك پرورده اولمسی فرعون سیرت اولان کسه لرك منصب وریاستندن حاصل اولان کبر ونخوت وغرور ومفاخرت لردن اولور ودوزخ بوکونه اوصاف قبیحه لردن پرورش بولورسری و پرورپده اولان یار مصدریه در سری ریاست معناسنه و پروری بسلمك معناسنه اولور ﴿ مثنوی ﴾ فربهش کن آنکهش کش ای قصاب * زانکه بی برکند در دوزخ کلاب) ای قصاب دهر سن اول فرعون سیرت اولان کسه یی فربه وسمین ایله اندنصکره قتل وذبح ایله زیراکه دوزخده کلاب ازق سز وغدا سزلر در جهنم کلابنه بوظالملرك جسم سمینی غدا اولور وحرام لقمه ایله تن پرور اولانلرك بدن خبیثی طعمو ایچره بریان اولور کاقیل * بیت * بسلمه کل تنکی نعمت بربانله * برکون اولور اول تنك طاموده بربان اولور ﴿ مثنوی ﴾ کرنبودی خصم ودشمن در جهان * پس بمردی خشم اندر مردمان) اکرجهانده خصم ودشمن اولمیدی پس مردملرده اولان خشم اولوردی وزائل وفانی اولوردی زیرا غضبك وجود نه سبب خصم ودشمندر چونکم سبب منعدم اوله مسبب دخی منعدم اولور ﴿ مثنوی ﴾ دوزخ آن خشمست وخصمی بایدش * تازید ورنی رحیمی بکشدش) دوزخ اول خشمدر اکا برخصم کرکدر تادری اوله یوخسه اول بررحیم انی سوندرر یعنی دوزخ دخی اثر خشم الهیدر اکا برخصم ودشمن لازمدر که تاانك سببیله زنده اوله وقوت بوله اکر جهنمه مستحق اولان خصمك وجودی اولمیدی رحمت رحیمیه اول دوزخی سوندرردی ومظهر قهر وغضب قالمزدی ﴿ مثنوی ﴾ پس بماندی لطف بی قهر وبدی * پس کمال پادشاهی کی بدی) پس لطف الهی قهر سز وبدلك سز قالوردی یعنی اکر دوزخی رحمت رحیمیه ازاله ایلیدی پس حق تعالینك لطفی قهر سز وغضب سز قالوردی اوله اولسه پس کمال پادشاهی نچون اولوردی یعنی اولمزدی زیرا پادشاهلغك کمالی ظالم واهل فساد اولنلره قهر وسیاست قیلمغله واطاعت وانقیاد قیلنلره مکرم ومحسن اولمغله اولور پس اکر لطف محض اولیدی مظهر قهر وغضب قالمزدی مظهر قهر وغضب اولمسه سلطنت الهیه کمال مرتبه سن بولمزدی چونکم کمال سلطنت صفات متقابله ایله متصف اولوب احسانه مستحق اولنلره لطف واحسان وقهر وانتقامه مستحق اولنلره قهر وانتقام ایلمك اولدیسه حق سبحانه وتعالی مظهر لطف اولنلر ایچون دار نعیمی ولایق قهر اولنلر ایچون دار جحیمی خلق ایلیوب بودنیاده جنته مستحق اولنلر طاعت وعبادت اختیار ایدرلر ودوزخه مستحق اولنلر ظلم وفساد ومعصیت

وخصومت بولنه کیدرلر ﴿ مثنوی ﴾ ریشخندی کرده اند آن منکران * برمثلهای بیان ذاکران) اول منکرلر بر ریشخند ایلشلردر ذاکرلرك بیانی ومثللری اوزره ذاکر اللهك امرنی ونهینی عباده ذکر ایلین واعظ وناصحه دیرلر بوراده مراد انبیا واولیا وواعظادر ریشخند صقاله کولمکه دیرلر ظاهرا پسند وقبول وباطنا استهزا ایدوب نامعقول ایلمکدر پس تقدیر المعنی انبیا واولیادن مذکر اولان واحکام حقی خلقه بیان قیلان وعظا ونصحانك بیانی ومثللری اوزره طعن اورمشلر واستهزا وتحقیر قیلمشلر وانلرك کلمات حکمت بیناتن قبول ایلیوب معرض اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ تواکر خواهی بکن هم ریشخند * چند خواهی زیست ای مردار چند) ای منکر اکر سن دخی استرسك هم ریشخند ایله ای مردار نقدر دیرلك استرسك نقدر یعنی چوق چکمیوب برکون اولورسن وانلره ایلدیکك ریشخند واستهزایه نادم اولورسن وحسرت چکوب تحیف قیلورسن (کما قال تعالی یاحسرة علی العباد ما یأتیهم من رسول الا کانوا به یستهزؤن) شمعی مرحوم بو بیته معنانی بویله ویرمشدر اکر استرایسك سن هم انلره ریشخند وتمسخر ایله اول منکرلره بویله دیوکه نیجه یه دك دیری اولسك کرك نیجه یه دك یعنی دنیاده بوذوق وصفا وقدرت وغناده قیامته دکین قالمزسن لیکن اولکی معنی اولیدر ﴿ مثنوی ﴾ شاد باشید ای محبان در نیاز * برهمین درکه شود امروز باز) ای عاشقان ومحبان نیاز وعبودیتده شاد ومسرور اولك بوقپو اوزره که بوکون کشاده اولور یاخود معنی بودرکاه اوزره نیازده شاد اولك بوکون مفتوح اولور بوتقدیر اوزره درکه درکاه دن مخفف اولور یعنی ای عاشقان ومحبان بو درسعادت ودرکاه دولت که ذاکرلرك ومرشدلرك آستانهٔ ولایت آشیانه لریدر بونلرك درسعادتی اوزره نیاز وخدمتده شاد ومسرور اولك که بوکون دنیاده سزه مفتوح اولور وبوبابدن سزه خدای تعالینك فیوضات وعطیاسی واصل اولور ﴿ مثنوی ﴾ هرحویجی باشدش کردی دکر * درمیان باغ از سیر و کبر) هربرحویج ایچون برآخر اوجاق واردر سیر وکبردن باغ ایچنده حویجدن مراد بونده مطلق سبزه قسمیدر مثلا صرمساق وصوغان وشالغم ومعده نواز وبونلر امثالی بونلره احتیاج اولندیغندن اوتری حویج تعبیر اولنور کرد کاف عجمینك ضمه سیله بوستانده هرنوع سبزه ایچون قازدقلری اوجاقلردر که اکا اولك دخی دیرلر کبر کبره دیدکلری سبزه درکه ترشیسی ایدرلر یعنی بوستانده هرجنس سبزه نك برمحلی ومکانی واردر که اول سبزه اول مکانده قرار ایلمشدر کذلك ای محبلر سیزك دخی مکان ومقریکز درکاه خداودر اولیا واصفیا کرکدر نته کم منکرلرك مقام ومقری مرشد ومذکر اولانلرك مثللرینی انکار قیلق وانلرك باب سعادتندن معرض اولمقدر ﴿ مثنوی ﴾

هريكى باجنس خود در كرد خود * از براى پختكى نم ميخورد) هربرى كندى جنسى ايله كندينك كرد ومحلندد . پخته لكدن اوترى آب ونم ايچر باغبانلرك عادتيدركه برقولدن هرجنسى برآخر محلده اكوب برى برينه خلط ايلمزلر اكرچه صنوان وغير صنوان يسقى بماء واحد آيتنك فحواسى اوزره برصودن ايچوب نشو ونما بولورلر وبرباغباندن تربيه اولورلر ولكن هربرينك برمرتبه سى وبركونه شكلى وطعمى واردر اصلا صورتا ومعنا برى برينه بكزه مزلر كذلك باغبان حقيقت انسانى دخى اصناف وانواع اوزره خلق ايلمشدر كمى منكر وكمى محب وعاشق وكمى كاذب كمى صادق كمى مؤمن كمسى دخى منافق وكمى مخالف وكمسى دخى موافقدر * بيت * بوباغك كرحقيقتده صوبى برباغبانى بر * ولى اولمش بوظاهرده نيجه يوزبيك شجر پيدا * بو بيت بومحله مناسب ومطابقدر

(مثنوى) توكه كرد زعفرانى زعفران * باش وامبزش مكن باديكران) سنكه زعفران كردى سن زعفران اول وغيريلرله اختلاط وامتزاج ايلمه توكه كردى زعفرانى توكه در كردى زعفرانى تقديرنده اولور وزعفراندن مراد بونده ايمان وعرفان مرتبه سنده اولان محبلر اولور يعنى اى بوباغ دنياده اهل ايمان مرتبه سنده واصحاب عرفان شكلنده اولان محب اول اچونكم سن بونلر ايچنده وبونلر شكلنده واقع اولدك هم حقيقة ومعنى دخى بونلردن اول خلاف جنس ايله خلطه قيلمه واهل عصيان واصحاب طغيانه هم صحبت اولمه (مثنوى) آب ميخور زعفرانا تارسى * زعفرانى اندران حلوا رسى) آب ايچ اى زعفران تا ايرشه سن زعفران سن اول لذت وحلوايه ايرشه سن بوهم وجه در زعفران ايسك اول حلوايه ايرشه سن زعفراندن مراد بدايت ايمانده اولان مؤمنلر ومحبلردر وآبدن مراد ذوق طاعت وحلوادن مراد لذت معرفتدر آبدن مراد آب معرفت حلوادن مراد تجليات لطفيه وجماليه دخى اولسه جائز اولور پس حاصل كلام اولدر كه اى بوباغ دنياده زعفران كبى اولان مؤمن ذوق طاعت آبنى ايچ تا لذت معرفتنه واصل اوله سن وياخود آب معرفتى نوش ايله تا تجليات لطفيه وجماليه مرتبه سن بوله سن المؤمن حلو يحب الحلو حديثنك فحواسنجه مؤمن اولان كسه حلواى معرفته واصل اولمغه محبت ايلر وآب معرفت نوش ايلاين عارف تجليات لطفيه وجماليه مشاهده سندن لذت المغه وحلاوت بولمغه روز وشب ميل ورغبت قيلور ديمك اولور (مثنوى) درمكن در كرد شلغم پوز خويش * كه نكردد باتواوهم طبع وكيش) اى زعفران كندى پوز ودهانكى بوباغ دنياده شلغم كبى اولان منكرلرك وعاصيلرك لذت آلمديغى ونشو ونما بولمديغى محل ومرتبه يه قومه تاكم اول عاصى ومنكر اولنلر سنكله هم طبيعت وهم مذهب اولميه لر وسنى كنديلره جنس كوروب مخالطه

وانسبت قيليه لر تاكم المرء على دين خليله فحواسنجه انلر دينى اوزره اوليه سن ودخى اياكم وجليس السوء حديثنك مقتضاسنجه انلردن حذر ايدوب انلرى كنديكه انيس وجليس اتخاذ قيليه سن (مثنوى) توبكردى اوبكردى مودعه * زانكه ارض الله آمد واسعه) سن بركردده او بركردده مودعه در زيراكه ارض الله واسعه كلمشدر يعنى اى بوباغ دنياده زعفران كبى اولان محب اولياسن برمرتبه ده وديعت قونلمش سن واول شلغم كبى اولان منكر اوليا دخى برآخر مرتبه ده وديعت قونلمشدر زيراكه اللهك ارضى واسعه در اولميه كه منكرلرله مخالطه قيله سن اكر انلر سنكله مخالطه قيلورسه كركدر كه سن انلرك اولديغى يردن ومرتبه دن مهاجرت ايليوب كندى جنسكله خلطه قيله سن تاكم انلرك مكر وشرندن امين اوله سن واصل ارض الله واسعه دن مراد شريفلرى نه ايدوكنى بو بيتلرله توضيح وتفسير بيوروب ديرلر (مثنوى) خاصه آن ارضى كه از پهنا ورى * دو سفر كم مى شود ديو و پرى) على الخصوص اول برارضكه كمال وسعتندن انك سفرنده ديو و پرى كم وناپيدا اولور بو ارضدن مراد ارض حقيقتدر مراد عالم مثال مطلق ديدكلريدر وبوعالم نورانى اولمقده عالم ارواحه مشابه وانقسام وتجزى قبول قيلمقده عالم اجساده مماثلدر بين عالم الارواح والاجساد برزخ كبى واقع اولمشدر وعالمده هرشيئك مثالى واردر وعجائب وغرائبنه نهايت وغايت يوقدر بوعالمك شرحى برمقدار نقش فصوصه اولان شرحمزده فص اسحاقيه ده ذكر اولنمش وبرمقدار دخى تائيه شرحنك ديباجه سنده حضرات خمسه بياننده تحرير قيلنمش وبرمقدار دخى جلد اولده (آن خيالاتى كه دام اولياست) بيتنك شرحنده بيان اولنمشدر بو محلرده طلب اولنه (مثنوى) اندران بحر و بيابان وجبال * منقطع مى كردد اوهام وخيال) اول دريا وبيابان وجبالده اوهام وخيال منقطع اولور يعنى اول ارض حقيقتك وسعتى برمرتبه ده دركه آنك بحار وجبال و بيابانك ادراكنده اوهام وخيالات انسانى منقطع اولور وديو و پرى آنك سفرنده فرومانده قالور زيرا وسعت وفسحتنه حد يوقدر وعجائبى وغرائبى قتى چوقدر حتى خير الناس اولان ابن عباس رضى الله عنه حضرتلرى بنم كبى انده دخى برابن عباس واردر ديمشلردر وبو كعبه كبى انده دخى بركعبه واردر بيورمشلر باخصوص كه جابلقا وجابلسا اول يرده ايكى شهرك اسميدركه برى شرقى وبرى غربى واقع اولمشدر وبو ايكى شهرك ايچنده اولان خلايقنه وبدايع وصنايعنه حد وحصر يوقدر ديمشلردر بن اكا داخل اولدم وانك عجائب وغرايبنك وسعت وفسحتنك سيرنده حيران قالدم ديمشلردركم انك كمال وسعتندن بو بيابان اول ارض حقيقتك يعنى بوعالمك بيابانلرى

قتنده بحر بی پایان ایچره برقاره قبیل کبیدر یعنی بحر بی پایان ایچره برقبیل نیجه ایسه بو عالمك صحاری واسعه وفیافی کثیره سی اول عالمك بی پایان اولان بیابانلرینه نسبت اویله در دیمك اولور واول عالمك عظم شانی ووسعت بی پایانی نه مرتبه ده ایدوکی بوندن ظهوره کلور ❊ مثنوی ❊ آب استاده که سیرش نهان ● تازه ترخوشتر زجوهای روان ● کودرون خویش چون جان وروان * سیر پنهان دارد وپای روان) بو ایکی بیت ارض حقیقتك ماء راکدنك وصفنده اولمق محله انسب وموافقدر اکر ارض حقیقتك ماء راکدنك وصفنده اولمیوب بلکه اجواف ارضنده اولان آب راکدك وصفنده اولورسه نیجه تکلف ارتکاب ایلمك لازم کلور که عقله ملایم اولمز نته کم جان عالم مرحوم شرحنده دیر مثلا استاده وراکد اولان آب که انك جریان وسیری نهاندر اندن مراد ارضك اجواف وعروقنده جاری اولان آبدر که انك سیر وحرکتی مخفی ونهاندر ظاهرده جاری اولان صولر کبی مکشوف وعیان دکلدر ظاهرده جاری وروان اولان ایرمقلردن تازه رك وخوشتر کدر فی الحقیقه صورت ظاهرده ارضك وجهندن اقان صولرده آلوده لك واکثرنده بی خوشلق واردر اما تحت ارضدن اقوب وپابی طشره جیقوب طاغلردن ودره لردن جریان ایلین چشمه وصولردن اوتازه تر وخوشتردر زیرا اول تحت الارضده جریان ایلین آب کندی دروننده جان وروان کبی سیر پنهان وپای روان طوتر نته کم طاغلرده درون ارضدن جیقوب اقان صولر اویله در یعنی سیر وحرکتی ظاهر دکلدر لیکن اباغی جاری اولوب طشره ده اولان سیری انك باطن ارضده اولان سیر وحرکتنه دلالت قیلور کذلك ارض معنوی وعالم دل وجانده اولان آب حیات روحانی دخی سیر نهانی طوتر لکن آثاری عالم صورتده ظاهردر پس انك کمال لطافتی ظاهرده سیر وحرکتی اولان آب روان صوری وانهار جاری کبی دکلدر چونکه ارض الهینك اوصاف وکمالی بویله در پس حقایق اشیا واعیان ثابته دخی انده نباتات صوری کبی اوجاق اوجاقدر پس هر بری کندی جنسیله دکشوررلر بورایه دك انك کلامیدر ولکن بعض اداسی حذف اولنمش وبعضسی دخی تبدیل وتغییر قلنمشدر فهمه آسان اولمقدن اوتری واکر آب استاده دن مراد برسبیل استعاره خلوت نشین اولان اهل طریقت اولوب انلرك سیر نهانیسی جاری اولان چایلردن تازه رك وخوشتر کدر دینورسه ینه تکلفدن خالی اولمز وسیاق وسباقه مناسب کلمز نته کم شمعی مرحوم بو بیتلرك شرحنده آب اوستاده یی برسبیل استعاره خلوت نشین اولان اصحاب طریقتك خلوتده اقامت ایلملرینه الوب انلرك سیر نهانیسی جاری اولان صولردن تازه وخوشتردر دیمشدر کلامی بودر که بعینه تحریر اولندی

یعنی اول طائفه که خلوت وعزلت اختیار ایدوب روز وشب طاعت وعبادته مشغول اولورلر ومعنا بوزدن عالم ملکوت سیرنه وصول بولورلر واول طائفه دن عالی ومقبوللردر که ظاهر واشکار اطاعت وعبادت وریاضتده اولارب احوال طریقتدن بی خبر واسرار حقیقتدن بی بهره اوله لر زیرا عزلت اختیار ایدوب روز وشب خلوتده ریاضت ومجاهده یه سعی وکوشش ایدن صاحب طریقت کندینك دروننده جان وروان کبی سیر نهان وپای روان طوتار یعنی انك سیر ومشاهده سی روان اولور پس بوسالك زیاده بلند پرواز وعرش تاز اولوب قرب رحمانی ووصال یزدانیدن هرانده بهرمند و بهردار اولور الی هنا کلامه اکرچه آب استاده دن خلوت نشین اولان کمسه لر استعاره اولدیغی طریقی اوزره بو معنی دخی کم اولمز ولیکن سیاق وسباقه مناسب اولمغدن خالی ومحله مطابق کلمکدن نوعا بریدر پس بو تکلفاتك ارتکاب اولنمسندن ایسه بو بیتلر ارض حقیقتك آب راکدنك وصفنده اولمق محله انسب وفهمه اقربدر ومعنای بیتین شریفین بو اولور که استاده اولان صو که انك نهانی سیری واردر یعنی ارض حقیقتك آب راکدنك که معنوی ونهانی سیری واردر روان اولان جویلردن تازه تر وخوشتردر یعنی اول ارضده راکد ومقیم اولوب ومعنی سیر قیلان آب بو عالمده اولان انهار جاریه دن تازه رك وخوشترکدر روان بونده اقیجی معناسنه در زیراکه اول آب استاده کندی باطننده جان وروان کبی سیر نهان ویاخود پای روان طوتر بعض نسخه ده جانه روان مابیننده واو عاطفه واقع اولیوب اضافت اوزره یازلمشدر جانك روانه عاطفه خاصه اضافتی قبیلندن اولور اما اصح اولان واوله اولمقدر وجانه روانی محقق اولنلر بویله فرق ایتمشلردر که انسانك وجودنده ایکی روحی واردر برینه روح حیات دیرلر وبرینه روح تمییز اطلاق ایدرلر روح حیات انساندن اولنجیه دك مفارقت ایلمز اما روح تمییز نوم حالنده کیدوب بیدارلق وقتنده ینه کلور بو کیدوب کلنه روان دینور وبرقرار اولنه روح وجان تعبیر اولنور پس بو کونه معارف واسرارك مستمعی قتی بیدار دل اولمق لازم اولدیغی اشعار ایچون وخواب غفلتله خفته اولنلردن بو کونه خطابی کوتاه قلمق واجب ایدوکنی تعلیم ایچون بو بیت شریفله خطیب راز اولنلره وناسه ارشاد ونصیحت قیلنلره تنبیه ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ مستمع خفته ست کوته کن خطاب ● ای خطیب این نقش کم کن تو بر آب) مستمع اویومشدر خطابی کوتاه ایله ای خطیب آب اوزره بو نقشی آز ایله یعنی بو کونه معارف واسراره قولاق طوتنلر خواب غفلتده یاتمشلر وسمع جانلرین کر ایتمشلردر اختصار مطلوبدر خطابی قیصه ایله وبونلره بو کونه سوزی آز سویله ای ناسه وعظ ایدیجی وارشاد

ونصيحت سمتنه كيدیجی كسه آب اوزره بونقشی اورمه كه الناصح للغفلاء كالراقم
علی الماء ديمشلردر فی الحقيقه اهل غفلته اسرار ومعارف سويلمك آب اوزره
نقش ايلمك كبيدر پس قابل نصيحت وارشاد اولنلری ودعوت ومرشدی قبول
قيلنلری بلقيس منزله سنه تنزيل ايدوب وقتك سليمانی اولان مرشد عاليشان
لسانندن انلره ارشاد ونصيحت بيوررلر ﴿ مثنوی ﴾ خيز بلقيسا كه
بازار يست تيز * زين خسيسان كساد افكن كريز) قالق ای بلقيس كه زياده
كرم وتيز بازاردر بوكساد براغيجی خسيسلردن قاچ يعنی ای طالب دين وايمان
اولان كمسه قالق ودعوت حق قبول ايت كه بو بر كرم وتيز بازار اخرويدر بودين
بازارنه كساد وبرن دينلردن فرار ايله كه انلر (فما ربحت تجارتهم وماكانوا
مهتدين) آيت كريمه سنك مفهومنك مظهرلری اولمشلردر پس انلردن فرار
ايلمك سكا لازم اولنلردندر ﴿ مثنوی ﴾ خيز بلقيسا كنون با اختيار *
پيش ازانكه مرك آرد كيرودار) شمدی ای بلقيس اختيارله قالق اندن اولكه
موت سكا كيرودار كتوره يعنی موت كاوب سنك وجودكده تصرف ايلمزدن
مقدم كندی اختيارکله دعوت حق قبول ايدوب طاعت حقه اشتغال ايله
﴿ مثنوی ﴾ بعد ازان كوشت كشد مرك انچنان * كه چودزد آيی بشحنه
جان كنان) اندنصكره موت سنك قولغكی انچلاين چكركه دزد شحنه ايله جان
چكشمرك كلديكی كبی كاورسن بودخی معنادر كه دبنه خرسز كبی شحنه به جان
چكشمرك كاورسك ﴿ مثنوی ﴾ زين خران تاچند باشی نعل دزد *
كرهمی دزدی بيا ولعل دزد) بوخرلردن نيجه يه دك نعل اوغورليجی اوله سن
اكر اوغورلر ايسك باری كل لعل اوغورله يعنی بودنيا مركبلرينك نيجه برسيم
وزرنی اخذ وغصب ايلرسك فی المثل بوسيم وزر اكا نسبت نعل كبيدر اذاسرقت
فاسرق الدرة كلامنك حسبنجه اكر اخذ وجلب ايلمك لازم كاورسه باری كل
اللهك خاص بنده لرندن لعل وحكمت ودر معرفت اخذ ايله تاغنی القلب اوله سن
وكنز لايفنی يه وصول بوله سن ﴿ مثنوی ﴾ خواهر انت يافته ملك جلود *
تو كرفته ملكت كور وكبود) سنك خواهرلرك بقا سلطنتی بولمشلردر سن بونده
كور وكبود اولان ملكتی طوتمش سن كه انك سكا بقاسی يوقدر ﴿ مثنوی ﴾
ای خنك آنرا كزين ملكت بجست * كه اجل اين ملك را ويران كرست)
ای سعادت اول كمسه يه كه بوملكت دنيادن صيچره دی زيرا اجل بوملكی ويران
وخراب ايديجيدر ﴿ مثنوی ﴾ خيز بلقيسا بيا باری ببين * ملكت شاهان
سلطانان دين) قالق ای بلقيس دين سلطانلرينك وشاهلرينك ملكتنی باری
كور وكند بكی همت ايدوب بودنياده انلر مرتبه سنه ايركور ﴿ مثنوی ﴾

شسته در باطن ميان كلستان * ظاهرا حادی ميان دوستان) بودين شاهلرينك
هربری باطنده كلستان اورته سنده اوتورمشلردر ظاهرا دوستلرك ايچنده حاديدر
حادی دوه سنی سرودوترنمله سورن شتربانه ديرلر بوراده وعظ ونصيحت ايليجی
واسرار ومعرفت سويليجی وسالكلرك وجودی ناقه لرين طريق حقه سوريجی
سلطان دين وبرهان مرتبهٔ يقين اولان مرشددن عبارتدر يعنی دين سلطانلرندن
هربريسی اكرچه بحسب الظاهر دوستلر ميانده وعظ ونصيحت ايليجی واسرار
ومعرفت سويليجيدر ولكن عالم باطنده كلستان معنوی وبوستان روحانی ايچنده
اوتورمش ذوق وصفالر ايليجيدر ﴿ مثنوی ﴾ بوستان با اوروان هرجارود *
ليك آن ازخلق پنهان می شود) بوستان انكله روان اولمش هريره كيدر ولكن
اول بوستان خلقدن پنهان اولور يعنی اول سلطان دين وبرهان يقين اولان
كمسه شول بوستان معنوی ايچنده دركه هرنه يره اول صاحب سعادت كتسه
بوستان معنوی وكلستان روحانی انكله بيله كيدر ولكن بومعنوی اولان
بوستانك مشاهده سنه قادر اوله مز زيرا انلردن نهان ومخفی اولور
﴿ مثنوی ﴾ ميوها لابه كنان كزمن بخور * آب حيوان آمده كزمن بخور)
اول بوستان معنوينك ميوه لری خلقه لابه وتضرع ايدرلر بويله ديو كه بندن
اوتله يعنی اكل ايله آب حيوان كلمش بويله ديوكه بندن ايچ يعنی سلطانان
دين وپادشاهان يقينك مسيره سی اولان بوستان معنوی وكلستان روحانينك
ميوه لری بوخلق جهانه لسان معنوی ايله سويلرلر كه ای غوا كه روحانينك لذتندن
غافل وای اطعمهٔ جسمانی ونفسانی یه طالب وشاغل اولنلر كلك بندن تمتع ايلك
وای مرده وپژمرده قالنلر كلك آب حيوان نوش ايدوب حيات ابدی ولطافت
سرمدی بولك ﴿ مثنوی ﴾ طوف ميكن برفلك بی پروبال * همچو خورشيد
وچو بدر وچون هلال) پر وبالسز فلك اوزره طواف وجولان ايله آفتاب
كبی وبدر منبر كبی وهلال كبی خطاب زمين بشريتده وسجن طبيعتده محبوس
فلان كمسه لره دير يعنی بوزمين بشريتدن وقفس عالم طبيعتدن آزاد اول وفلك
معنوی وآسمان روحانی اوزره خورشيد وماه بدر وهلال كبی بی پروبال طواف
ايله تاخلق عالمه نور افشان اوله سن وعلوشان مرتبه سن بوله سن ﴿ مثنوی ﴾
چون روان باشی روان وبای نی * می خوری صد لوت ولقمه خای نی) روان
كبی روان اولورسن حال بوكه اياغك يوقدر صد كونه لوت يرسن ولقمه خای يوقدر
يعنی بوسفر معنويده روح روان كبی پويان وروان اولورسن حال بوكه انده پای
جسمانی اولمز زيرا بوسفر روحانی پای ظاهره محتاج دكل بلكه بوسير وسفر بی دست
وپاقوت روحانيه ايله ميسر اولور ومعنی عالمنده يوز درلو طعام روحانی وغدای

نورانی برسن حال بوکه انده لقمـه چکنیجی بوقدر اول مرتبـه ده لقمـه چکنین
کمـه‌نك جسم صوریسی ووجود موهومیسی بوقدر بلکه بولقمه‌لری یین وجود
روحانی ودهان معنوی ایله در پس اول مرتبه ده سن دخی ای سالك لقمـه خای
اولمدیغك حالده صداوت ولقمـه برسن و بی زبان دیرسن و بی کوش ایشیدرسن
﴿ مثنوی ﴾ نی نهنـك غم زند بر کشتیت * نی بدید آید زمی دن زشتیت)
سنك سفینه‌ك اوزره غم نهنکی اورمز اولمکلکدن زشتلکك دخی ظهوره کلمز یعنی
ای بلقیس مشرب اولان طالب سن بردریایه واصل اولورسن که انده سنك وجودك
کشتی سنه اصلاغم نهنکی طوقنمز یعنی غم وغصه سکا زحمت ویرمز وسنی هلاك
مرتبه سنه ایر کورمز نهنك بغه شکلنده جبل عظیم کبی بر بیوك جانور ایمش که اکثر
دریای محیطده اولورایمش وکشتیلری کاوب کندوبی اوروب هلاك قیلورایمش بونده
غمی نهنکه تشبیه ایلمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ هم توشاه وهم تولشکر هم توتخت *
هم تونیکو بخت باشی هم توبخت) هم سن شاه وهم سن لشکر وهم سن تخت وهم
سن نیکو بخت اولورسن وهم بخت یعنی ای طالب وسالك سن شول مرتبهٔ جمعه
واصل اولورسنکه اول مرتبه ده غیریت واختلاف من حیث المعنی مرتفع اولوب
اول مرتبـه ده من وجه شاه وامیر ومن وجه لشکر کثیر ومن وجه تخت وسریر
اولورسن ودخی نفس بخت وطالع کندیسی وهم نیکو بخت اولان کسـه دخی
سن اولورسن والحـاصل مغـایرت واثنینیت برطرف اولوب انا اقول وانا اسمع لیس
فی الدار غیر نادیار دن موحدلر مرتبه سنی بولورسن ﴿ مثنوی ﴾ کر تو نیکو بختی
وسلطان زفت * بخت غیر تست روزی بخت رفت) بو بیت بلقیس جانبندن اولان
سؤال مقدری سلیمان لسانندن رفع ایلمك موقعنده واقع اولمشدر کان بلقیس طرفندن
دیمك لازم کلدیکه ای سلیمان سن بنی تخت و بختله مژده ور ایلرسن و بکا سلطان
عظیم الشان اولورسن دیو وعد ایلرسن خود الآن سلطان زفتم ومالك تخت وصاحب
بختم پس سنك بو بشارتك بکا نه زیاده‌لك افاده ایدر سلیمان لسانندن جواب بیوروب
دیرلر ای بلقیس اکرچه سن دنیاده نیکو بخت وسلطان زفت ایسـك بخت الآن
سنـك غیریکه کیدر سن عین بختك کندیسی دکل سن برکون بخت کیدر وطالع
همـایون سندن مفـارقت ایدر پس سن بی بخت و بی دولت قالورسن وحقیر
وذلیل اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ تو بمانی چون کدایان بی نوا * دولت خود هم
تو باش ای مجتبـا) اول زمانده سن کدالر کبی بی نوا و بی بهره قالورسن پس
ای مجتبا منك دولتك هم سن اول یعنی ای برکزیدهٔ عالم نفس ودولت کندك اول
تا دولت سندن مفارقت ایلیـه که شیٔ کندی ذاتندن منفك اولمز نته کم بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ چون تو باشی بخت خود ای معنوی * پس تو که بختی زخود

کی کم شوی) چون سن کندی بختـك اوله سن ای مرد معنوی پس سنکه
بخت سن کندکدن نچون کم وضایع اولورسن یعنی کندی ذاتکدن کم اولمز ومفارقت
قیلمزسن زیرا شیٔ کندی نفسندن منفك اولمز بو خطـاب اکرچه سلیمان لساندن
بلقیسـه‌در ولیکن هر کندی عصرینك سلیمانی اولان مرشد ربانی کنـدی
زمانه‌سنده اولان بخت ودولت مالکی وطریق الهی سالکنه بویله دیر وانی دولت
فانیه دن کچوروب دولت باقیه جانبنـه واصـل اولمغه ترغیب ایلر ﴿ مثنوی ﴾
تو ز خود کی کم شوی ای خوش خصال * چونکه عین تو را شد ملك ومال) ای
خوش خصال سن کندکدن نچون کم وضایع اولورسن چونکم سنـك عینك سکا
ملك ومال اولدی یعـنی سنکه مرتبهٔ جمعه واصل اوله‌سن وحقیقی اولان ذاتکی
بوله‌سن ای خصـال نیکو صاحبی بو تقدیر اوزره کندکدن نیجه غائب اولورسن
چونکم سنـك کندی عینك سکا ملك ومال اولدی پس بر انسانه که کندی عینی
کندی یه ملك ومال اوله انك مال وملکی کندی سندن جدا اولمق محالدر

﴿ بقیهٔ قصهٔ عمارت کردن مسجد اقصارا سلیمان علیه السلام بتعلیم ووحی خدا ﴾
﴿ جهت حکمتهـا یکه اوداند ومعاونت ملائکه ودیو و پری وآدمی آشکارا ﴾

بو سرخ شریف سلیمان علیه السلامك مسجد اقصایی عمارتی قصه‌سنك بقیه سیدر
خدای تعـالینك وحی وتعلیمی ایله شول حکمتلر ایچونکه انی اول خدا بیلور
وانك عمارت و بناسنـه ملائکه ودیو و پرینك وآدمینك آشکار امعاونت ایلدکلرینك
قصـه سنك بیانند‌ه‌در ﴿ مثنوی ﴾ ای سلیمان مسجد اقصی بساز * لشکر
بلقیس آمد در نماز) ای سلیمان مسجد اقصایی دوز بلقیسـك لشکری نمازه کلدی
یعنی حق سبحانه وتعالی حضرت سلیمانه وحی ایلیوب بیوردیکه ای سلیمان مسجد
اقصایی بنا ایلیوب عمارت قیل زیرا بلقیسـك لشـکری نمازه کلدی وسلك ایمـان
واسلامه داخل اولدی ﴿ مثنوی ﴾ چونکه او بنیادان مسجد نهاد * جن
وانس آمدبدن در کار داد) چونکم سلیمان علیه السـلام اول مسجد اقصانك
بنیـادن قودی جن وانس کلدی هر بری بدنن کاره و یردی و کندوبی خدمت
وعبادت مرتبه سنـه ایرکوردی ﴿ مثنوی ﴾ یك کروه از عشق وقومی بی
مراد * همچنانکه دره طاعت عباد) اول خدمته کلان جن وانسدن برکروه
عشقدن و برقوم مرادسز یعـنی انلردن بر طائفه عشق ومحبت جهتندن وانلردن
بر طائفه دخی بی عشق و بی مراد کرها خدمت وعبادتده اولدیلر انجلین که طاعت
یولنده عباد اولدیلر یعنی نته کم راه طاعتده عباد الله خدمت وعبادتی کیمسی لاجل
المحبة رضاء لوجه الله وکیمسی دخی لاجل الدنیا وکیمسی دخی لاجل الاخره وکیمسی

دخی بالضروری مع الکراهه عبادت قیلدیلر پس قصه دن حصه نه ایدیکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ خلق دیوانند وشهوت سلسله * می کشد شان سوی دکان وغله) خلق جهان فی المثل دیولردر وشهوت نفسانیه سلسله درشهوت انلری دکان وغله جانبنه چکر وکسب وکار ومحصول سمتنه جذب ایدر اکرزنجیرشهوتله بونلر مقید ومغلول اولمسه لردی کسب وزراعت سمتنه کتمزلردی ودنیانك کلفت ومشقتن اختیار ایتمزلردی پس دنیاخراب اولوردی و بنای عالمه خلل کلوردی ﴿ مثنوی ﴾ هست این زنجیر از خوف ووله * تو مبین این خلق رابی سلسله) بوزنجیر خوفدن وحیرتدن یعنی خلقك کردن جانبنده اولان بوزنجیرکه ذکرایلدك خوف وفقردن وامر دنیاده متحیر وواله اولملرندندر ووله بونده دنیایه اولان محبتلرندن واله وحایر اولمق معناسنی افاده ایلر که فقردن خوفلری ودنیایه کمالیله مشتاق وحیران اولملری انلرك کردن جانبنه زنجیراولمشدر سن بوخلقی زنجیرسز کورمه زیرا بونلرك کردن روحی شهوت دنیایه کمال محبت زنجیرلریله مقید ومغلول اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ می کشاند شان سوی کسب وشکار * میکشاند شان سوی کان و بحار) اول زنجیر معنوی انلری کسب وشکار جانبنه چکر اول زنجیر انلری معدن و بحار جانبنه چکر ﴿ مثنوی ﴾ میکشد شان سوی نیك وسوی بد * کفت حق فی جیدها حبل مسد) اول زنجیر معنوی انلری نیك و بدجانبنه چکر نته کم حق تعالی (فی جیدها حبل من مسد) دیدی یعنی ابولهبك خاتوننك بوینده لیفدن اورلمش برایپ واردر دیدی بوآیت کریمه اکرچه ابولهبك خاتونی حقنده در ولیکن هر ابولهب مشرب اولان اهل دنیانك نفسنه دخی بوندن حصه اولور و بوآیتك باطنی اولان معناسی اهل دنیانك نفسلرینك بوینده حبل معنوی اولدیغنه اشارت قیلور بوآیتك تفسیری وتحقیق اوچنجی جلدده تشبیه بند دام قضا بیانده مرور ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ قد جعلنا الحبل فی اعناقهم * واتخذنا الحبل من اخلاقهم) سورهٔ یس ده اولان آیت کریمه یه اشارتدر (اناجعلنا فی اعناقهم اغلالا) کافرلرك کفر وعصیان اوزره تصمیملرین تقریردر وقلبلری اوزره اولان مهرقهر حق تصویردر اول کروهه تشبیه ایتمکله که کردنلری مغلولدر یعنی تحقیقا بز بوکافرلرك بیونلرنده زنجیرلر قیلدق (فهی) پس اول اغلال واصله در (الی الاذقان) بونلرك ذقنلرینه قومز که بونلر حق جانبنه باش اکه لر (فهم مقمحون) ای رافعون رؤسهم غاضون ابصارهم بونلر باشلرین یوقارو قالدروب کوزلرین یومشلردر دخی حق جانبندن وحق طرفنه التفات ایده میوب کردنلرین اول طرفه دوندرمزلر معنای بیت حضرت حق بیورر تحقیقا بز بنی آدمك بیونلرنده حبل ورسن قیلدق واول

حبلی بزانلرك خویلرندن اتخاذ ایلدك یعنی انلرك طبیعی اولان خویلری ونفسانی اولان خلقلرینی سلاسل واغلال کبی قیلوب اندن حبال اتخاذ ایلدك تابونلری اول اخلاق نفسانی واسطه سیله لایق اولدیغی مقصود ومطاوبه جذب ایلرز دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ لیس من مستقذر مستنقه * قط الاطائره فی عنقه) سورهٔ بنی اسرائیلده اولان آیته اشارتدر (وکل انسان الزمناه) کل منصوبدر علی طریق التفسیر یعنی هر مکلف اولان انسانه بزلازم قیلدق (طائره) ای عمله طارالسهم دن مأخوذدر طارله السهم دیرلر اذاخرج (فی عنقه) بوشدت لزوم وکمال ارتباطی تصویر و تمثیلدر یعنی بزلازم قیلدق انسانك عملنی بوینته شول مرتبه که اندن مفارقت ایلمز ابدی بلکه قلاده وغلك بیونه لزومی کبی لازم قیلدق که اندن من بعد منفك اولمز (ونخرج له) نونله ده قراءتدر یعنی بزاخراج ایده رز ویا یله ده قراءتدر علی بناء المعلوم یعنی انسان ایچون خروج ایدر ویاخود من باب الافعال یخرج اول الله اخراج ایلر (یوم القیامة کتابا) یوم قیامتده صحیفهٔ عملنی که نقیر وقطمیر انده ذکر اولنمشدر اشلدیکی مفعولیدر یخرجنك ایکی قراءت اوزره (یلقاه) اولیه کتاب که ملاقی اوله انسانه ویاخود انسان اکا (منشورا) کشاده وبسط اولدیغی حالده (اقرأ) علی ارادة القول یعنی انسانه دینه که اقرأ کتابك صحیفهٔ اعمالکی اوقو (کفی بنفسك الیوم) بوکونه نفسك کفایت ایدر (علیك حسیبا) سنك اوزریکه حاسب بوندن ویاخود حسیب بمعنی الکافی اولوب شهید موضعنده وضع اولنه معنی بیت مستقذردن مستنقه دن هیچ براحد یوقدر الاانك بوینده برطایر واردر مستقذر استفعال بابندن اسم فاعل در زیاده ناپاك معناسنه قذر دندر قذر کسر ذاله مردار وناپاك اولان نسنه یه دیرلر مستنقه استفعال بابندن اسم فاعل در صحت وافاقت صاحبنه دیرلر نته کم نقه من المرض دیرلر صحت بولسه ونقه من سکره دیرلر تچن برکسه سرخوشلقدن آیلسه وافاقت بولسه استفعالك سینی بونده وجدان ایچوندر قط ظروفدندر بونده برقاچ وجهله قراءت جائزدر مشهور اولان فتح قاف وضم طاء مشدده ایله اولمقدر زمان ماضیده استغراق معناسنی افاده ایلر مارأیته قط دیرسن بن انی بوانه دك کورمدم دیمك اولور اما بومحلده جمیع زمانده استغراقی مفید اولور ومصرع اوله مقید اولور بونده طایردن مراد صحیفهٔ عملدرکه انسانك جمیع اعمالی انده مسطور اولمشدر اکثر نسخه ده طایره ضمیرله واقع اولمشدر وبعض نسخه ده بی ضمیر واقع اولمشدر ضمیرسز اولدیغی وجه اوزره معنی ویرلدی اماضمیر اولدیغی وجه اوزره معنی بودرکه مستقذر ومستنقه دن اصلا براحد یوقدر الاانك طایری انك عنقنده در یعنی ناپاك ومردار اولان ودخی ناپاکلك مرضندن صحت وافاقت بولان کمسه لردن هیچ براحد یوقدر الاانك

کردن جانده کتاب اعمال میقد در شول مرتبه ده که اصلا اندن منفك اولمز وانك پاك اولمسی وناپاك اولمسی کندی کتابندن ظهوره کلور بو بیتده مقدما تألیف اولان جامع الایات نام کتابزده سهو اولمش وغفلتله آخر معنی و یرلمشدر اکا اعتماد اولنمیه ﴿ مثنوی ﴾ حرص تودر کار بد چون آتشست * اخکر از رنك خوش آتش خوشست) سنك حرص وطمعك کار بدده آتش کبیدر آتش ازرنك خوش آتش خوشست آتش یعنی اخکر آتشك خوش اولان رنکندن خوشدر اولکی آتشدن مراد محل حرارت اولان اخکردر وآتش ثانیدن مراد لهب واناره کندیدر یعنی کار قبیح وعمل بدده سنك حرصك فی المثل آتش کبی واول کار بد فحم کبیدر فحم آتشك رنکلکندن خوش اولور وحمرت ونورانیت شکانده کورینور اکرچه فی حد ذاته اول کار بد سیاهدر ولکن شعلهٔ حرص اکا رونق ویریجیدر نته کم آتشك خوش رنکی فحمه حمرت ولطافت ویریجیدر وبو ابیات شریفه دخی بو معنایی مبین ومفسر اولور نته کم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ آن سیاهی فحم در آتش نهان * چونکه آتش شد سیاهی شد عیان) اول کومورك سیاهلغی آتش ایچره نهاندر فحم کوموره دیرلر چونکه فحمدن آتش کتدی انك سیاهلغی عیان اولدی شد بونده رفت معناسنه در یعنی مادامکه فحمدن آتش جدا اولمیه فحمك سیاهلغی ظاهر اولمز چونکم آتش اندن زائل اوله انك ظلمتی ظهوره کلور کذلك کار دنیوی واعمال نفسانی وشهوانی فحم کبی حد ذاتنده سیاه وظلمانیدر لکن حرص آتشی انی لطیف ونورانی کوسترر چونکم آتش حرص اول کار بددن کیده انك ظلمتی عیان اولور وقباحتی ظهوره کلور ﴿ مثنوی ﴾ اخکر از حرص توشد فحم سیاه * حرص چون شد ماند آن فحم تباه) فحم سیاه سنك حرصکدن اخکر اولدی چونکم طمع کتدی اول فحم تباه قالدی یعنی بو کار دنیوی واعمال نفسانی وشهوانی حد ذاتنده فحم سیاه کبیدر انك اخکر کبی نورانی کورنمسی سنك اکا حرص وطمعکدندر چونکم اول کاره اولان حرص وطمعك سندن کیده اول کار بد فحم خراب کبی قالور وآنك ظلمتی وقباحتی ظهوره کلور ﴿ مثنوی ﴾ آن زمان ان فحم اخکرمی نمود * ان نه حسن کار نار حرص بود) اول زمان اول فحم که اخکر کورندی اول رونق کارك کندی حسنی دکل حرص وطمعك ناری ایدی یعنی اول زمانده که سیاه کومور کبی اولان کار شهوانی سکا اخکر کبی لطیف ونورانی کورندی حد ذاتنده اول حسن کارك حسن ولطافتی دکل ایدی بلکه نار حرصك شعله سی ایدیکه اول کاری سکا محبوب ومستحسن کوستردی چونکم اول کاره اولان حرص وطمعك کندی اول کارك قبح وفسادی ظهوره ایتدی

نته کم اخکردن شعلهٔ آتش کتنسه فحم سیاه اولمسی ظهوره کلور ﴿ مثنوی ﴾ حرص کارت رابیارایده بود * حرص رفت وماند کارتو کبود) بلکه حرص وشهوت سنك کارکی تزیین ایلمش ایدی چونکم حرص وطمع کندی سنك ایشك کبود وقبیح قالدی وظلمت فسادی ظاهر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ غولهٔ راکه بیارایدغول * پخته پندارد کسی که هست کول) برغوله یی که غول تزیین ایلدی انی پخته وشیرین ظن ایلر اول برکسه کول واحمقدر غوله غینك ضمه سیله خام ونا پخته برابجی واکشی اوتدر ججن انی برکسه چیسه دیشلرنی کند ید و ب قاشدرر یعنی کار دنیا وعمل نفس وهوا اصلنده غوله دیدکلری اجی اوت کبیدر نفس وشیطان فی الحقیقه غول کبیدر ججن دنیا کارنی انسانه تزیین وتسویل ایلسه اول برکسه که کول واحمقدر انی پخته وشیرین قیاس ایلر حال بوکه اول تلخ وترشدر اول کارك مرارتنی وقباحتنی عاقبتنده مشاهده ایلر نته کم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ آزمایش چون نماید جان او * کند کردد ز آزمون دندان او) چونکم اول کول ونادانك جانی غوله کبی اولان کار جهانی ازمایش کوستره یعنی تجربه ایلین کسه امتحان ایلیه آزمون وتجربه دن انك دندانی کند اولور یعنی غوله دیدکلری کیاهی تجربه ایلین کسه نك دندانی کند اولوب قاشدیغی کبی اول کول نادانك جانی جهانی امتحان ایلکدن کند اولوب وجانده قوت ولذت قالمیوب لقمهٔ روحانی یمکدن بی بهره قالور ﴿ مثنوی ﴾ ازهوس آن دام دانه می نمود * عکس غول حرص وآن خود دام بود) حرص وهوسدن اول دامی دانه کوستردی حرص غولنك عکسی واول خود فی الحقیقه دام ایدی یعنی کار شهوانی واعمال نفسانی که فی الحقیقه دام معنوی ایدی هوا وهوسدن انی دانه کوستردی حرص وطمع غولنك عکس واثری واول خود حد ذاتنده دام ایدی یعنی حرص وطمع که وجود انسانیده غول بیابانی کبیدر اول حرص غولنك اثری ومکری انسانه دام مثابه سنده اولان کار جهانی دانه کوسترر حال بوکه اول انسانك جانبنه بند ودامدر ﴿ مثنوی ﴾ حرص اندر کار دین وخیرجو * چون نماند حرص باشد نغز رو) حرصی کار دینده وخیرده استه زیرا چونکم حرص قالمیه کار دین وخیر نغز رو اولور بو معنی خیرجو وصف ترکیبی اولمیوب جوامر حاضر اولدیغی وجه اوزره در خیرجو وصف ترکیبی اولوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور بو تقدیر اوزره مصرع اول دین عملنده وخیر طلبنده حرص مقبولدر زیرا چونکم حرص قالمیه اول کار دین لطیف الوجه اولور بو تقدیر اوزره مصرع اول مبتدا اولوب اکا برخبر مقدر اولور خلاصهٔ کلام اولدرکه کار دنیا حد ذاتنده زشت وقبیح در انی جمیل وملیح کوسترن انسانك اکا اولان حرص وطمعیدر ججن کار دنیادن حرص وطمع زائل اولسه انك قبحی

آشکارا اولور اما کاردین بویله دکلدر زیرا اکا دین وجمیع خیرات حد ذاتندن احسن
واجملدر فقط کار دین وخیره حریص اولسك سکا غایت الطف واحسن کورینور
چونکه سنك اول کاردینه حرصك قالمسه کار دنیا کبی اول قبیح یوزلو قالمز بلکه
لطیف الوجه قالور پس اکر حریص اولورسك کار دینه وعمل خیره حریص اول که
حرصك قالمدیغی تقدیر اوزره بیله انك لطافتنه وحسننه نقصان کلیه وکار دنیا
کبی زشت رویلکی ظاهر اولمیه ✻ مثنوی ✻ خیرها نغزند نی ازعکس غیر *
تاب حرص اررفت ماند تاب خیر) خیرلر فی الحقیقه نغزلر ولطیفلردر غیر شیئك
عکسندن و پرتوندن دکل فرضی حرصك تاب وکرمیتی کنسه خیرك تاب ورونقی
برنده قالور اما کار دنیا بویله دکلدر زیرا کار دنیوی غیرك عکس و پرتوندن نغز
ولطیف کورینور که اول غیریدن مراد حرص وطمع در اکر حرص وطمعك
عکسی وکرمیتی زائل اولسه قباحتی وزشت رواولمسی ظهوره کلور پس کار دین
بونك عکسیدر که حد ذاتنده نغز ولطیف درکر که کاردینه حریص اوله سن
تاکه فی الحقیقه نغز ولطیف اولان کار وعملی بوله سن ✻ مثنوی ✻ تاب حرص
ازکار دنیا چون برفت * فحم باشد مانده ازاخکر بتفت) دنیانك کار ومتاعندن
حرص چونکه کیده تفت وحرارتله موصوف اولان اخکردن فحم قالمش اولور یعنی
دنیانك کار ومتاعی که بحسب الظاهر محبوب ومرغوب برنسنه درانك محبوب
ومرغوب اولمسی نفسك اکا حریص وراغب اولمسنك حرارتندن حاصل اولور
چونکه تاب حرص اول کار دنیادن برطرف اوله حرارتله اولان کوزدن لهب وحرارت
کیدوب فحم سیاه قالدیغی کبی کار دنیا دخی حرص وطمع کندکدنصکره سیاه کومور
کبی پرظلمت قالور فساد وقباحتی ظاهر اولور نته کم بومعنایی توضیح وتبیین
ایچون بو بیتلری مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر ✻ مثنوی ✻ کودکارا حرص
می آرد غرار * تاشوند از ذوق دل دامن سوار) مثلا اوغلانجقلری حرص غروره
الدارحتی کتورر تاکه اطفال شوق دللرندن دامن سوار اولورلر یعنی لعب ولهوه حریص
اولمقلق اطفالی غروره کتوروب الدارحتی بونلر لهو وبازی‌یه جان ودلدن متشوق
اولدقلری ایچون دامنلرین بوکوب اسبه سوار اولدقلری کبی اکا سوار اولوب هر بری
حارسلر کبی میدانده سکردرلر وقاقررلر ✻ مثنوی ✻ چون ز کودك رفت آن حرص
بدش * بردکر اطفال خنده آیدش) چونکه کودکدن اول قبیح اولان حرص
کیده غیری اطفال اوزره اول بازیدن اکا خنده کلور کندیسنه بویله دیو ✻ مثنوی ✻
که چه میکردم چه می دیدم درین * خل زعکس حرص بنمود انکبین) که طفولیت
زماننده نه ایلدم بونده نه فائده کوردم اول وقت حرصك عکس وتأثیرندن سرکه
بکا عسل کورندی یعنی مرتبهٔ عقله واصل اولدقده طفولیت حالنده اولان لعبك

قباحتنی بیلوب وکندینك بی تمییزلکنه معترف اولوب کندی‌یه دیر عجبدر که بویله
بی لذت وبی معنی اولان شیء بکالعب ولهوه حریص اولدیغم واسطه‌سیله لذیذ
وشیرین کورندی نفس الامرده اوخور بی لذت وبی معنی ایمش ✻ مثنوی ✻
آن بنای انبیا بی حرص بود * زان چنان پیوسته رونقها فزود) اما انبیانك اول بناسی
حرص وغرضسز ایدی اول وجهدن اجلدن انلرك کار و بناسنده پیوسته ومتصل
رونقلر زیاده اولدی بومحلده بنای انبیادن مراد مسجد اقصی اولمق منفهم اولور ولکن
انلرك جمیع بنالرینه وکارلرینه شامل اولور که انبیای عظامك بنالری وکارلری کندکجه
رونق بولمقده ومعتبر اولمقده‌در ✻ مثنوی ✻ ای بسا مسجد براورده کرام * لیك نبود
مسجد اقصاش نام) ای مرد عاقل کریم اولنلر چوق مسجد بنا قاروکتورمشلر و بنا
ایلمشلردر لیکن انك نامی مسجد اقصی اولمز ✻ مثنوی ✻ کعبه را که هردمی عزی
فزود * آن زاخلاصات ابراهیم بود) کعبهٔ مکرمه‌نك که هردم شرف وعزتی
زیاده اولدی اول عز وشرف حضرت ابراهیمك اخلاصلرندن اولدی چونکه
حضرت ابرهیمك سعی و بناسی خالصا لوجه الله اولدی بنا ایلدیکی بیت الحرام
علی الدوام رونق وشرف بولدی ✻ مثنوی ✻ فضل آن مسجد زخاك سنك
نیست * لیك در بناش حرص وجنك نیست) اول مسجد حرامك فضل وشرفی
خاکدن وسنکدن دکلدر ولیکن انك بناسنده و بناسنده حرص وجنك یوقدر پس
بوندن معلوم اولدیکه برخانه نك بناسنده حرص وجنك اولمسه انك عزت وشرفی
کندکجه زیاده اولور و برکارك عاملی کارنی خالصا لوجه الله قیلمسه انك کاری
عاقبت بی رونق و بی شرف قالور ✻ مثنوی ✻ نی کتبشان مثل کتب دیکران
* نی مساجد شان نه کسب خان ومان) نه انلرك کتابلری غیریلرك کتابلری
کبیدر نه انلرك مسجدلری نه کسبلری ونه خان ومانلری غیریلرك مسجدلری وکسبلری
وخان ومانلری کبیدر انلرك کتابلرندن مراد انلره منزله اولان کتب الهیه‌در یعنی
انلرك کتابلری غیریلرك کتابلری کبی دکلدر (ان هو الا وحی یوحی) قولنك مفهومی
اوزره انلرك کتابلرنده مسطور اولان کلام دکل الاوحی الهی وکلام ربانیدر اما سائر
علمانك کتابلری قوت فکریه ایله تصنیف وتألیف اولمش واجتهادله ظهوره کلمشدر
بلکه چوغی غرض نفسانیدن خالی اولمیوب مباهات ومفاخرت ایچون ریا وسمعه
طریقیله دینلمشدر پس وحی الهی ایله اولان وخالصا لوجه الله ظهوره کلان کتابلر
اغراض نفسانیه ایله تصنیف اولنان کتابلر کبی اولمز وکذلك امر الهی ایله بنا اولنان
وخالصا لوجه الله عمارت قیلنان ریا وسمعه ایله مباهات ومفاخرت ایچون بنا اولنان
مساجد کبی اولمز وکذلك برکسب که لله اوله لله اولمین کبی اولمز وشول خان ومان که
برای خدا اوله برای خدا اولمین وخالصا لوجه الله ظهوره کلمین خانمان کبی اولمز

والحاصل انبيا واوليانك هر حالى سائر ناسك احوالى كبى دكلدر زيرا انلرك حالى
وافعالى رضاى ربانى ايچون و بونلرك حالى وافعالى غرض نفسانى ايچوندر
﴿ مثنوى ﴾ نى ادبشان نى غضبشان نى نكال * نى نعاس ونى قياس ونى
مقال) نه انلرك ادبلرى نه انلرك غضبلرى نه انلرك عذابى نه انلرك نومى ونه قياسى
ونه مقالى خلقه بكزر نكال عذابه ديرلر نعاس خوابه ديرلر يعنى انلرك ادبى لله در
وغضبى دخى لله در وبرنسنه يى قياس ايلسلر و ياخود برسوز سويلسلر قياس ايلملرى
وسوز سويلملرى دخى لله در پس بونلرك هرحالى ناسك حالنه بكزه مز ﴿ مثنوى ﴾
هر يكى شانرا يكى فردكر * مرغ جانشان طائر از پردكر) انلرك هر برينك
برآخر فرورونق واردر انلرك جانى قوشى غيرى پردن طائردر يعنى ارواح جسمانى
ونفسانى اولان مشتهيات واغراض جناحلر يله پرواز ايدرلر وهر برى كندى
مقصودلرى جانبنه پروبال نفسانى ايله كيدرلر اما انبياى عظامك ارواح قدسيه سى
اجنحهٔ نورانى ايله پرواز ايدرلر كه انلرك جانلرينه آلت طيران وجولان اولان قوتلر
خلقك جانلرينه آلت طيران وجولان اولان قوتلر كبى دكلدر ﴿ مثنوى ﴾ دل
همى لرزد زذكر حالشان * قبلهٔ افعال ما افعال شان) لاجرم انلرك وصف
حالنك ذكرندن دل وجان درر انلرك افعالى بزم افعالمزك قبله سيدر يعنى انلرك عظيم
شانى برمرتبه ده دركه انلرك ذكر ينى ايلمكه قلوب ناسده طاقت واستعداد يوقدر
انلرك ذكرندن قلوب لرزان اولور وانلرك افعال سنيه سى هرخصوصده بزم افعالمزه
قبله اولمق لازم كلور ولهذا قال تعالى خطابا لحبيبه وارشادا لامته فى سورة الانعام
(اولئك الذين هداهم الله فبهداهم اقتده) زيرا برفعل كه انلر جانبنه متوجه اولميه
وانلرك فعلنه مشابه كليه مردود اولمق مقرردر ﴿ مثنوى ﴾ مرغشانرا بيضها
زرين بدست * نيمشب جانشان سحر كه بين شدست) انلرك مرغلرينك بيضه لرى
زرين اولمشدر نصف الليل ده انلرك جانى سحر وقتنى كوريجى اولمشدر بيضه لردن
مراد انلرك مرغ جانندن حاصل اولان احوال واعمال اولور وزرين اولمسى
انلرك اعمال واحوالنك ذهب خلوصله مزين اولديغنى اشعار قيلور نيمشبدن
مراد ظلمت بشريت وسحركه دن مراد وقت ظهور آفتاب حقيقت اولور تقدير
كلام بويله ديمك اولور كه انلرك جانلرى طيورنك اعمال واحوالى بيضه لرى ذهب
خلوصله زرين ومزين اولمشدر واول سلطانلرك جانلرى ظلمت بشريت وشب
طبيعت ايچره حقيقت صبحنى كوريجى وآفتاب حقيقتنك ظهور وطلوعنى مشاهده
قيلجى اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ هرچه كويم من بجان نيكوى قوم * نقص
كفتم كشته ناقص كوى قوم) الحاصل اول قومك ايلكنى جان ودل ايله هرنه
دربسم نقص ديدم قومك ناقص كويى اولمشم يعنى اول قوم الهينك حسن حالنى

واطف خصالنى جان ودلدن هرنه قدر سويلسم وانلرك اوصاف باكمالنى شرح
ايلسم نقص سويلمش واول قومك حقنده ناقص كوى اولمش اولورم ﴿ مثنوى ﴾
مسجد اقصى بسازيد اى كرام * كه سليمان باز آمد والسلام) مسجد اقصى
بنا ايليكز اى كريملر زيرا سليمان اشكاره وعيان كلدى والسلام كرام كريمك جمعيدر
كريم اولنلره خطاب ايلمكدن بومعنى منفهم اولور كه مسجد اقصادن مراد قلب
مسجدى اوله وانى بنا ايلمك اولمز الاخيرات وحسنات وعبادات وطاعات واعمال
صالحات و بونلر امثالى اولان صفات وحالاتله اولور وسليماندن مراد پادشاه مطلق
اولديغى اعتبارله حضرت حق اولسه جائزدر ياخود انك خليفه سى وعصرنك
سليمانى اولان برولى كامل اولسه ده جائزدر پس كريم النفس اولان سالكلره خطاب
ايدوب بيوررلر اى كريملر قلبكز مسجد اقصاسنى علم وحكمت وذوق طاعت وحسن
خصلت ايله دوزيكز وانك عمارتنه كوشش ايدوب انى معمور ومكمل قيليكز كه
سليمان حقيقتك يعنى جناب عزتك تجلياتى وانوار ذات وصفاتى ظاهر كلدى
سلام سزك اوزريكزه اولسون ديمك اولور وسلام مبتدأ اولور وقرينهٔ كلام انك
خبرينه دلالت ايلديكى اجلدن خبر حذف اولمشدر كه والسلام عليكم ديمك تقديرنده
اولور وسليماندن مراد خليفهٔ الهى اولان ولى كامل اولور سه معنى اى كريم
النفس اولان سالكلر بيت المقدس قلبكزى اخلاق مرضيه واوصاف كامله ايله
معمور ايليكز كه عصرنك سليمانى اولان ولى كاملك سرى وهمت هدايت كلدى
سيزك قلبكز مسجدنى معمور كوروب انده اعتكاف قيلسون وسلامت سيزك اوزريكزه
اولسون انك يمن بركاتيله خراب اولمقدن سالم اوله سز ويريشاندل اولمقدن سلامت
بوله سز ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ وراز ين ديوان و پريان سر كشند * جمله
راملاك درچنبر كشند) واكر بوديولردن و پريلردن باش چكه لر جمله سنى ملائكه
بندوچنبره چكرلر يعنى قواى نفسانى وعساكر شيطانى بوخدمت وطاعتدن اكر
باش چكرلر واعراض ايدرلر بوجمله يى قواى روحانى ولشكر ملائكه رياضت وخدمت
چنبرينه چكوب انلرى امر وفرمان قيديله مقيد ومضبوط ايلرلر ﴿ مثنوى ﴾
ديو يكدم كژرود از مكر وزرق * تازيانه آيدش برسرچو برق) ديو نفس مكر
وزرقندن برنفس اكر كژ كيده انك باشنه برق كبى تازيانه كلور يعنى قلب مسجدنى
عمارت قيلمقده وامر حقه مطيع اولمقده ديو نفس برنفس اكرى كتسه وضلالت
وغوايت اختيار ايتسه انك باشنه برق كبى بلا ومحنت تازيانه سى كلور وانى تأديب
قيلوب بالضرورى خدمت وطاعته سائق اولور ﴿ مثنوى ﴾ چون سليمان
شوكه تاديوان تو * سنك برندازپى ايوان تو) سليمان كبى اول تاسنك ديولرك
سنك ايوان وقصركدن اوترى طاش كسه لر يعنى وجودك عالمنك سليمانى اول

تاسنك ديولرك كه اندن مرادسنك قواى نفسانيه كدرسنك ايوان قلبكى عمارت ايلكدن اوتورى اوصاف واخلاق نفسانى حجرلرين محلنده قطع ايليوب بعد التبديل والاصلاح انى ايوان قلبك بناسنه وضع ايدهلر تا اول اخلاق حسنه سنكلر يله خانهٔ دل يابلوب معمور اوله ﴿ مثنوى ﴾ چون سليمان باش و بى وسواس ورپو * تازا فرمان برد جنى وديو) حضرت سليمان كبى بى وسواس و بى حيله اول تاسكا جنى وديو فرمان ايلته يعنى حضرت سليمان عليه السلام كبى وسوسه وحيلهدن خالص وصافى اول تاكم وجودكده اولان جن وشياطين سنك امريكى طوتهلر وسكا طاعت ايدهلر ﴿ مثنوى ﴾ خاتم تواين دلست وهوش دار * تانكردد ديورا خاتم شكار) سنك خاتمك بوكوكلدر عقل طوت تا خاتم ديوه شكار اوليه يعنى اكرسن ديرسككه سليمانه خاتم لازم چونكم بن وجودم مملكتنك سليمانى اولم بكا خاتم ندر جواب بيوررلر سنك خاتمك بو قلبكدر عقلك باشكده طوت تاكم قلبك خاتمى نفسك ديونه شكار اوليه وديو نفس وجودك اقليمنده سلطان اولوب سنى معدول ومخذول قيليه چونكم ديو نفس سنك خاتم قلبكى شكار ايليه ﴿ مثنوى ﴾ پس سليمانى كند بر تو مدام * ديو باخاتم حذركن والسلام) پس سنك اوزر يكه على الدوام سليمانلق ايلرديو باخاتم حذركن والسلام خاتمله اولان ديودن حذرايله سلام سنك اوزر يكه اولسون مصرع ثانيده ايكى وجه جائزاولور وجه اول اولدركه دينه چونكم خاتم دلى ديو نفس شكار ايليه سنك اوزر يكه خاتمله ديو مدام سليمانلق ايلر اندن حذرايله سلامت سنك اوزريكه اولسون وجه ثانى اولدركه اكر خاتم قلبكى ديو نفس شكار قيلورسه پس سنك اوزريكه مدام سليمانلق ايلر خاتملو ديودن حذرايله سلامت سنك اوزر يكه اولسون بو معنانك مفهوم ومخالفه سنده نكتهٔ لطيفه واردر زيرا بو معنادن بونكته منفهم اولور كه خاتمسز ديودن حذر ايله كه انك ضررى يوقدر مثلا خاتم حضرت سليمانك الندہ ايكن خاتم سز اولان ديو و پرى انك مغلوب ومحكومى ايديلر اكا ضرر ايرشدرمكه قادر دكل ايديلر چونكم خاتم ديوك النه كيردى ديو غالب اولوب اكا ضرر ايركوردى پس لازم كلديكه خاتملو ديودن حذر اوله تا سلامت بوله توضيح معنى بركسهنك كه ديونفسى قلبى خاتمنى اله كتورمش اوله اول كمسهيه كركدركه ديونفسندن حذر ايليه واما اول كمسه نككه خاتم قلبى سليمان روحنك دست تصرفندهدر اول كمسهيه ديونفسندن حذر ايلمك لازم اولمز زيرا انك نفسى مغلوب وزبوندر اكا ضرر ايركورمكه قادر دكلدر ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ ان سليمانى دلا منسوخ نيست * در سر وسيرت سليمانى كنيست) اى كوكل اول سليمانلق منسوخ دكلدر زيرا سنك سر وسر كده سليمانلق ايلك واردر يعنى اول ديو و پرى اوزره حاكم اولمك وسليمانلق قيلمك اكرچه ظاهرا عالمدن

منسوخ اولديسه كلكم راع و كلكم مسئول عن رعيته حديثنك مفهومى اوزره هر كسك كندى وجودى مملكتنده راعى اولمسى وسليمانلق قيلمسى منسوخ دكلدر زيرا سن كندى باشكده و باطنكده وسركده سليمانلق ايليجى سن اكر خاتم قلبك دست تصرفكده ايسه قواى نفسانى وعساكر شيطانى سكا غالب اولمزلر اما اكر خاتم قلبكى ديو نفس دست جانكدن آلورسه قواى نفسانى وعساكر شيطانى غالب اولوب ظهوره كلور وسنى بى دولت و پر نكبت قيلور ﴿ مثنوى ﴾ ديو هم وقتى سليمانى كند * ليك هر جولاهه اطلس كى تند) دست جنباند چو دست اوولبك * درميان هردو فرقى هست نيك) نعم ديو هم بروقت سليمانلق ايلر وليكن هر جولاه چين اطلس طوقور جولاه اكرچه اطلس بافك الى كبى النى قلدادر وطوقور وليكن بونلرك هر ايكيسنك اورتاسنده برايو فرق واردر هر جولاه اكرچه تل اهلى در لكن اطلس باف اولمديغى كبى ديو دخى اكرچه برزمان سليمانلق قيلورسه واكا متشبه اولورسه سليمان كبى اولمق ميسر اولمز وتقليد وتشبيه ايله انك كبى كار قيلمز مثلا جولاه اطلس باف كبى اكرچه الني تحريك ايلر وليكن فنى جولاهدن ظهوره كلان صنعت وفنى اطلس بافدن ظهوره كلان صنعت عقلايه معلومدر كه بو ايكيسنك مابيننده فرق عظيم واردر * بوريا باف اكرچه بافندهست * برنندش بكار كاه حرير * حاصل الكلام اهل ريا ايله اهل اخلاصك واصحاب نفس وهوا ايله اهل خدانك مابيننده عظيم فرقلر واردر اكرچه بونلر بحسب الظاهر صورت انسانده وهيأت اهل عرفانده ايسه لرده من حيث المعنى ديو ايله سليمان مابيننده نقدر تفاوت وار ايسه بونلر مابيننده دخى اولقدر تفاوت عظيمه واردر كه بونلر انلر ايله اصلا برابر دكللردر (مثل الفريقين كالاعمى والاصم والبصير والسميع هل يستويان مثلا افلا تذكرون (بيت) اسم اعظم بكند كار خود اى دل خوش باش * كه بتلبيس وحيل ديو سليمان نشود

﴿ قصهٔ شاعر وصله دادن شاه ومضاعف كردن وزير ابوالحسن نام ﴾

﴿ مثنوى ﴾ شاعرى اورد شعرى پيش شاه * برامید خلعت واكرام وجاه) برشاعر پادشاهك حضورنه برشعر كتوردى پادشاهدن خلعت واكرام وجاه اميدى اوزره ﴿ مثنوى ﴾ شاه مكرم بود وفرمودش هزار * از زر سرخ وكرامات ونثار) شاه اكرام ايديجى سخى ايدى اول شاعره هزار بيوردى زر سرخدن وكرامات ونثاردن مصرع ثانى مصرع اوله مصروفدر يعنى زر سرخدن هزار دينار بيوردى ودخى نيجه كرامتلر ونثار امر ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ پس وزيرش كفت كين اندك بود * ده هزار رش هديه واده تارود) پس ابوالحسن نام وزير اكا ديديكه بو عطيه اندكدر اول شاعره اون بيك التون هديه

ویرتا صفای خاطرله کیده ❊ مثنوی ❊ ازچنو شاعر نس از نو بحر دست * ده هزاری که بکفتم اند کست) انك کبی شاعر نسدن اوتری سن دریا دستدن اون بیك التونکه دیدم ازدر چنو چون اودن مخففدر نس اغزك اطرافنه دیرلر واغزك ایچروسنه وطشره سنه دخی دیرلر بونده یرکو بلقدن کنایتدر وبحردست کثرت سخادن ووفرت عطادن عبارتدر یعنی انك کبی شعر کویدن اوتری سن عطا وسخاسی دریا کبی اولان کریم وسخیدن اون بیك التون که دیدم اندکدر سنك شانکه لایق اولان بوندن دخی چوق کرکدر ❊ مثنوی ❊ قصه

کفت آن شاهراوفلسفه * تابر آید عشر خرمن از کفه * ده هزارش دادوخلعت درخورش * خانهٔ شکر وثنا کردان سرش) اووزیر بوالحسن سلفده کچن کریم پادشاهلرك قصه سن سویلدی وعلم وحکمت نقل ایلدی فلسفه علم وحکمته دیرلر یعنی وزیر ابوالحسن پادشاهی جود وسخا سمتنه ترغیب وتحریض ایچون زمان سلفده مرور ایلین اصحاب کرامك حکایتنی واخلاق وصفاتنی نقل ایلدی وبوخصوصده اکا نیجه حکم سویلدی تاخرمنك عشری کفه دن یوقارو کلـه کفه خرمنك صوکنده اولان کسمکه دیرلر بونده اول پادشاهك خرمن اموالندن فضله قلان سیم وزرك اونده بری اول شاعره حاصل اوله دیمکدر اول وزیر نیك کردارك کفتاریله اول شاعره پادشاه ده هزار دینار واکا لایق خلعت ویردی پادشاه اول شاعرك درون وسرنی شکر خانه سی ایلدی یعنی انك قلبنی شکر وثنایه محل ایلیوب شاد قیلدی سر بونده کسر سینله اولمق فهمه اقرب وتکلفدن ابعددر چونکم اول شاعر بوقدر احسانه واصل اولدی ❊ مثنوی ❊

پس تفحص کرد کین سعی که بود * شاه را اهلیت من که نمود) پس تفحص ایلدیکه بواحسان کیمك سعی وهمتی ایدی پادشاهه بنم اهلیتمی کیم کوستردی ❊ مثنوی ❊ پس بکفتندش فلان الدین وزیر * ان حسن نام وحسن خلق وضمیر) پس اول شاعره ایتدیلر فلان الدین وزیر اول نامی حسن وخلق حسن وضمیر منیری حسن یعنی سنك اهلیتکی وحسب حالکی اول احوالی حسن وفعال وخصالی مستحسن اولان وزیر شاهه بیلدردی ❊ مثنوی ❊ در ثنای اویکی شعری دراز * برنبشت وسوی خانه رفت باز) چونکه شاعر حقیقت حاله مطلع اولدی اول وزیرك مدح وثناسنده یردراز قصیده یازدی وکیرو وزیرك خانه سی جانبنه کندی یاخود معنی یردراز قصیده یازدی واکا ویردی وکیرو کندی خانه سی جانبنه کندی ❊ مثنوی ❊ بی زبان ولب همان نعمای شاه * مدح شه می کرد خلعتهای شاه) پادشاهك نعمتلرینی همان زبانسز ولب ودهانسز پادشاهی وپادشاهك خلعتلرنی مدح ایلدی یعنی اول قصیده

اکرچه وزیر حقنده ایدی ولکن انده بی زبان وبی لب شاهك نعمتلرنی وشاهك ویردیکی خلعتلری رمز واشارتله مدح ایلدیکه مستحق مدح فی الحقیقه ولی النعمت اولان کمسه اولدیغنی ایهام ایلمکدن اوتریدر حاصل کلام شاعرك شعری اکرچه بحسب الظاهر وزیرك مدح وثنا سنده ایدی ولکن انك ضمننده پادشاهك نعمتلرینك وخلعتلرینك مدحی دخی مندرج ایدی کأن وزیرك مدحی فی الحقیقه شاهك مدحی اولدیغنی اشعار واعلامدن اوتریدر زیرا خلیفه نك مدحی مستخلفك مدحنی مستلزم اولور بووجه دخی جائز اولور که دینه اول شاعر وزیرك ثناسنده براوزون شعر یازدی وانی مدح ایتدی وخانه سی جانبنه کندی وشاهی انده مدح ایتمدی زیرا شاهك اول نعماسی بی زبان وبی لب شاهی وشاهك خلعتلرنی مدح ایلدی یاخود معنی بی زبان وبی لب شاهك اول نعماسی وخلعتلری شاهی مدح ایلردی ولسان حالله شاهك ثناسنی سویلردی بواجلدن شعرده شاهی مدح ایلیوب همان وزیری لب وزبانه متعلق اولان شعر ایله مدح ایلدی

❊ بازامدن شاعر بعد سالی چند بامید همان صله وهزار دینار ❊
❊ فرمودن شاه بقاعدهٔ خویش وزیر نوهم حسن نام شاهرا کفت که ❊
❊ این سخت بسیارست ومارا خرجهاست وخزینه خالیست ❊
❊ ومن اورابده یك ان خشنود کنم ❊

بوسرخ شریف پادشاهك درکاهنه اول شاعرك کبرو کلمه سیدر برقاچ ییلدنصکره همان اول صله واحسان امیدیله وکندی عادتی اوزره شاهك هزار دینار بیورمسی واحسان ایلمسیدر اول شاعره هم نامی حسن یکی وزیرك پادشاهه دیمسیدرکه بو بیك التون قتی چوقدر وبزم خرجلریمز واردر وخزینه خالیدر وبن انی بو بیکدن اونده بریله یعنی یوز التونله راضی وخشنود ایلرم ❊ مثنوی ❊ بعد سالی چند بهر رزق وکشت * شاعراز فقر وعوض محتاج کشت) برقاچ ییلدنصکره رزق وکشتدن اوتری شاعر فقر وقلت سببندن محتاج اولدی عوض عینك فتحه سیله قلت معناسنه در مصرع ثانیده اولان کشت کاف فارسینك فتحه سیله شد معناسنه در ❊ مثنوی ❊ کفت وقت فقر وتنکیٔ دودست * جست وجوی آزموده بهترست) پس کندی کندیه ایتدی فقر وقتی وایکی الك طارلغی وقتی یعنی ضرورت واحتیاج زماننده آزموده ومجرب اولنی جست وجو ایلك بهتردر یعنی زمان احتیاجده عطاوکرمله تجربه اولنان کمسه یی جست وجو ایلك اولیرکدر دیدی ❊ مثنوی ❊ در کهی را کازمودم در کرم * حاجت نورا همان جانب برم) جود وکرمده شول

بردرگاهیکه تجربه ایلدم حاجت جدیده می هم اول جانبه ایلتورم یعنی جود وسخاده برکره تجربه ایدوب احسانن کوردیکم درکاهه عرض حاجت ایدوب بو یکی احتیاجی دخی اول جانبه ایلتمک وانک قضاسنی دخی اندن رجا ایتمک لازمدر دیدی بو محلده محتاج اولنلره تنبیه اولدر که قلت واحتیاجده عطاو کرمله موصوف ومجرب اولان درکاه حقه التجا قیله وحاجتنی اکا عرض ایلیه

﴿ مثنوی ﴾ معنیٔ الله کفت آن سیبویه * یولهون فی الحوایج هم لدیه)
نحاتک رئیسی اولان سیبویه الله لفظنک معناسنی دیدی جمیع حوایجده بوخلق انک قتنه التجا ایلرلر دیدی علمانک لفظة الله ده اقاویل کثیره سی واردر بعضیلر اسم صفت دیمشلر علم در دینلرکجتی بودرکه بو اسم بحسب اللفظ دائما موصوف اولور وهیچ صفت واقع اولمز مثلا (الله الاحد الله الصمد الله الرحمن الرحیم) دیرسن و بونک کبی هر صفتله وصف قیلورسن پس بو معنی علمیته دلالت ایدر اما اکثر اهل تحقیق اسم صفتدر اسم علم دکلدر دیرلر نته کم شیخ صدرالدین اعجاز البیانده بیورررلر لایق دکلدر که حق تعالینک اسمی اوله که انک ذاتنه علم اوله شول حیثیدنکه لایفهم منه غیر الذات زیرا حضرت ذات من حیث الاطلاق والتجرد محکوم علیه اولمز وهیچ بر وجهله تعریف وتوصیفی قابل دکلدر نه اطلاق ونه تقییدونه وحدت ونه کثرت پس اسم علم مسماسنی ممیزدر نوعده وجنسده وحقیقت وماهیتده اولان مشارکلرندن فاذاکان کذلک حق تعالی منزهدر تحت نوعده وجنسده داخل اولمقدن وعلی در براحد اکا مشارک اولوب واول براحده مشابه اولمقدن پس معلومدر که علم قایم مقام اشارتدر واشارت ذات حقه ممتنعدر (بیت) چه جای بحث لفظ است وعبارت * که اینجا درنمی کنجد اشارت * و بعض کبار دخی بو اثره ذاهب اولوب دیرلر که وضع اسمدن مراد تعریف مسمی در من سائر المسمیات ومعرفت کنه ذات محالات قبیلندندر ووجود غیر وسوی حقیقتده مستحیلاتدندر پس اکا علم اولمنک فائده سی یوقدر زیرا العلم للمعلوم در وجناب ذات ایسه (ولایحیطون به علما) فحواسنجه کسنه نک معلومی دکلدر پس اکا اسم دخی اولمز * بیت * شرح و بیان چه کوبی نام ونشان چه جوبی * انجاکه وحدت آمد بی نام و بی نشانست * واسم صفتدر دینلرک بعضیسی بو اسمی الهدن مأخوذ در دیمش اله زید الاهة ای عبد عبادة من الباب الثالث پس اله بمعنی مألوه اولور و بوتقدیرجه الله معبود بالحق دیمک اولور ایکنجی معناسی اله یأله الها بفتح اللام من الباب الرابع بمعنی حار یحیر حیرة پس اله بوتقدیرجه متحیر معناسنه اولور پس جناب ذات معبودک حقیقتنده عقول واوهام متحیر اولدیغندن اوزری اولور لفظة اللهک اشتقاقی بوندن اوله

واوجنجیسی فزع معناسنه کلور الهت علی فلان دیرلر ای اشتد جزعی علیه بوتقدیرجه مفزع معناسنه اولور یعنی ای جمله نک فریاد وفزع اولنمشی دیمک اولور دردنجیسی ثبات معناسنه کلور الهنا بمکان کذا دیرلر ای اقنابه پس اله بوتقدیرجه بمعنی المثبت الدائم القائم اولور بشنجیسی سکون معناسنه کلور الهت الی فلان دیرلر ای سکنت الیه دیمکدر پس نیجه قلوب انک ذکریله مطمئن ونیجه ارواح انک معرفت وفکریله ساکن اولدیغی ایچون بوندن مأخوذ اوله والتنجیسی التجا معناسنه اوله زیرا الهت الی زید دیرسن ای التجأت الیه دیمکدر ودخی اله الفصیل دیرلر چون دوه نک کوشکی اناسنه التجا ایلسه و بوتقدیرجه اله ملجأ معناسنه اولور یعنی جمله نک صغنجق یری دیمک اولور پس الهدن همزه یی حذف ایدوب بدلنه الف لام عوض و یریلوب الله دیدیلر پس سیبویه الهی التجا معناسندن طوتدیغیچون حضرت مولانا بو محله مناسب انی ایراد ایدوب بیورررلر اول سیبویه الله لفظنک معناسن دیدی مصرع ثانی سؤال مقدره جوابدر تقدیری نه دیدی سیبویه دیمکدر پس بیوررلر یولهون ای یلتجئون فی الحوایج جمع حوایجده در یعنی التجا ایدرلر حاجتلرده هم لدیه بوخلق عالم اول اللهک قتنه ﴿ مثنوی ﴾

کفت الهنا فی حوایجنا الیک * فالتمسناها وجدناها لدیک) سیبویه دیدی بز حوایجمزده سکا التجا ایلدک اول حاجتلر بمزی التماس ایلدک انلری سنک قتکده بولدق کفت لفظنک قائلی سیبویه اولمق محله انسبدر یعنی سیبویه الله لفظنک نه دن مشتق ایدوکنی بیان ایلمک خصوصنده بوکونه سویلدی وجناب حقه بووجهله خطاب ایلدیکه الهی بز جمیع حاجتلر بمزه سکا التجا ایلدک وانلری سندن التماس ورجا قیلوب جمله سنی سنک قتکده بولدق ﴿ مثنوی ﴾ صدهزاران عاقل اندر وقت درد * جمله نالان پیش آن دیان فرد) یوز بیک عاقل دردو بلا وقتنده اول دیان فردک حضورنده جمله سی ناله وفریاد ایدیجیدر زیرا بو جمله نک اعتقادی بودر که اول درد و بلانک دافع ورافع همان اولدر ﴿ مثنوی ﴾ هیچ دیوانهٔ فلیوی این کند * بربخیلی عاجزی کدیه تند) هیچ بر عقلی ناقص احمق دیوانه بونی ایلرمی که بر عاجز زیاده بخیله کدیه ایلیه واندن دریوزه قیله یعنی بونی احمق اولان دیوانه بیله ایلمز ﴿ مثنوی ﴾ کر نبیندی هزاران بار بیش * عاقلان جان کی کشید ندیش پیش) اکر نیجه بیک کره عاقللر زیاده احسان کورمیه لردی اول خدانک حضورنه جانی نیچون چکرلردی یعنی اکر عاقللر نیجه بیک کره معززیادهٔ حق سبحانه وتعالیدن بذل ایلدکلری شیء مقابله سنده احسان وکرم کورمیه لردی جانلرنی انک جانبنه چکمزلردی وماللری نیچون انک یولنده اکزلردی زیرا عقلانک شاننددر که عبث و بی فائده یره بذل مال قیلمز قنده قالدیکه بذل جان ایلیه عقلانک اول فیاض مطلقدن

قبض الدقلری ومایه بولدقلری عجب دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ بلکه جمله ماهیان
در موجها * جملهٔ پرند کان بر اوجها) بلکه جمیع ماهیلر و بحری جانورلر
موجلرده و در یارده و پرنده اولان طیورك جمیعسی اوجلرده وهوالرده ﴿ مثنوی ﴾
پیل و کرك وحیدر اشکار نیز * اژدهای زفت ومور ومار نیز) فیل وقورد
وشکار ایدیجی ارسلان دخی عظیم وجسیم اژدرها ومور ومار دخی حیدر ارسلانه
دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ بلکه خاك و بادو آب وهر شرار * مایه زو یابند هم دی هم
بهار) بلکه خاك وآب وبادو شرار یعنی آتش بو جمله سی مایه یی هم شتاده هم
بهارده اندن بولورلر وهردم وجودی وفیضی اندن آلورلر ﴿ مثنوی ﴾ هر
دمش لابه کند این آسمان * که فرومکذارم ای حق یك زمان) بو آسمان اول حی
وقیوم اولان خدایه هردم لابه وتضرع ایلر بویله دیو که ای حق بنی برزمان آشغه
قومه یعنی بنی دائما حفظ ایت آشغه دوشمیم ﴿ مثنوی ﴾ استن من عصمت
وحفظ توست * جمله مطوی یمین آن دوست) بنم ستونم سنك عصمت وحفظك در
جمله مطوی یمین آن دوست جمله سی اول ایکی الك یمیننك مطویسیدر بو مصرع
بو آیت کریمه یه اشارتدر که سورهٔ زمرده حق تعالی بیورر (والسموات مطویات
بیمینه) یعنی حق تعالینك یمینیله آسمانلر دورلمشدر یمین صاغ الهدیرلر متشابهاتندر
سلف تأویل ایمیوب توقف ایتمشلر اما خلف تأویل قیلمشلردر ویمیندن مراد
دست ارادتدر دیمشلر و چون حق تعالی یه ایکی دست اطلاق اولنسه انی قدرت
وقوتله تأویل وتفسیر ایتمشلردر چونکم وکلتا یدی ربی یمین مبارك حدیث شریفنك
مصداقی اوزره خدای متعالك هر ایکی الی یمین مبارك اولوب یسارك مقابلی اولان
یمین اولمدیسه هر ایکی دسته یمین اطلاقی صحیح اولور بو نکته یی اشعار ایچون حضرت
خداوندکار قدس الله سره العزیز یمین لفظنی آن دوسته اضافت ایدوب یمین آن
دوست بیوردی یعنی اول قدرت وقوت اللری یمینیله جمله سی مطویدر دیمك
اولور ﴿ مثنوی ﴾ این زمین کوید که دارم بر قرار * ای که بر آبم تو کردی
سوار) و بو زمین دیرکه الهی بنی قرار اوزره طوت ای خدا که بنی آب اوزره
سوار ایلدك چونکم حق تعالی بو زمینی آب اوزره بر بشك کبی وضع ایلدی زمین
حرکت واضطرابه کلوب لرزه وزلزله دن خالی اولمدی پس حق تعالی بو طاغلری
انك سکون وثباتی ایچون خلق ایلیوب انك اوزرینه میخلر کبی وضع ایلدی کما قال
تعالی (الم نجعل الارض مهادا والجبال اوتادا) نته کم شیخ سعدی رحمة الله علیه
بو معنایه اشارت ایدوب بیورر * بیت * زمین از تب لرزه آمد ستوه * فرو کوفت
بر دامنش میخ کوه * چونکم حق تعالی بو زمینی آب اوزره سوار ایلدی بحسب
الظاهر اوتاد ارض اولان جبال واسطه سیله ساکن و برقرار طوتدی ولکن من حیث

المعنی هردم اکر ارضی واکر سمایی قیومیتیله حفظ ایلمکده در و بوایکیسنی حفظ
ایلمك ولا یؤده حفظهما آیتنك طبقنجه اصلا اول قادر وقیومه ثقلت ومشقت ویرمز
حدیث شریفده واقع اولمشدر که الله تبارك وتعالی عرش عظیمی خلق ایلدکده
انی کوتورمکدن اوتری نیجه بیك ملك خلق ایلدیکه انك هر بری بو زمینی کوتورمکه
قادر ایدیلر بو جمله سی عرشی کوتورمکه قادر اولمدیلر بعده یوز بیك دخی خلق ایلدیکه
یدی قات یری و یدی قات کوکی بر یره کتورسه لر انك هر بری بو جمله یی کوتورمکه
قادر ایدی ولکن بو جمله سی عرش اعلایی کوتورمکه قادر اوله مدیلر درت ملك دخی
خلق ایلدی که انلره حملهٔ عرش دیرلر پس عرش عظیمك کوتورمسنی انلره امر قیلدقده
انلر عرشی بر الما کبی کوتوردیلر پس انلرك هر برینه بو قدر بیك قوی ملکلرك
کوتوره مدکلرنی بزدرت ملك کوتوردك دیو عجب شایبه سی کلدی وغالب اولدی
علام سر اولان خدای تعالی بونلره دیدیکه مکرم آیقلریکز التنه باقك سز برشی
اوزره میسز چونکم بونلر آیقلری التنه بقدیلر اصلا وقطعا برشیٔ کوره مدیلر پس
بیلدیلرکه بو جمله یی حفظ ایدن وقایم طوتن اول قادر وقیوم ایمش وسائرك برشیٔ
حفظ قیلمسی واکا حامی اولمسی انك حفظ وحمایتنك اثری ایمش ﴿ مثنوی ﴾
جملکان کیسه ازو بردوختند * دادن حاجت ازو آموختند) الحاصل بونلر
جمله سی کیسه لرنی اندن دکدیلر حاجت و یرمکی حضرت حقدن او کرندیلر کیسه لرنی
جمله خلق اندن دکدیلر دیمك کیسهٔ وجودلرنی قدرت وقوت وارادتله وسائر
اوصاف الهیه ایله پر ایتدیلر دیمکدن کنایتدر یعنی جمله شیٔ اول جواد مطلقدن
کیسهٔ وجودلرینی کندی ذاتلرینه مناسب اولان صفات وحالاتله پر ایتدیلر بر محتاجه
حاجت و یرمکلکی هم اندن او کرندیلر زیرا هیچ برشیئك وجودنده قضای حاجت
ایلمکه امکان وقدرت یوقدر والا بارادة الله وتوفیقه ﴿ مثنوی ﴾ هر نبیٔ زو
بر آورده برات * استعینوا منه صبرا اوصلات) سورهٔ بقره ده اولان آیته اشارتدر
(یا ایها الذین آمنوا) ای وحدانیت حقه تصدیق ایدنلر (استعینوا) معاونت طلب
ایلك اللهدن (بالصبر) معاصیدن وحظوظ نفس وشهواتدن صبر ایلمکله و بلا
وقضاسنه صبر ایلمکله (والصلات) دخی معاونت طلب ایلك صلات مفروضه یی
علی وفق المراد ادا ایتمکله زیرا صلات ام العبادات ومعراج المؤمنین والمؤمنات واهل
طاعاتدر قال سهل بن عبدالله استعینوا بالصبر علی ما امر الله واصبروا علی اداب الله
قال الضحاك استعینوا بالصبر ای بالصوم واصبروا علی الصلاة (ان الله مع الصابرین)
تحقیقا الله تعالی صبراو قوللریله بله در بو معیت صفاتیدر ذاتی دکلدر یعنی الله
تعالی رحمتیله وعنایت وموهبتیله صابر قوللریله بله در معنیٔ بیت هر برنبی اول اللهدن
حجت و برات کتورمشدر که اول براتدن مراد بو مصرع ثانیله اشارت اولنان آیت

کریمه‌نك مفهومیدرکه هر بر نبی کندی امتنه انلرك لسانی اوزره بو برراتی حضرت
حقدن کتورمش و بو امری انلره یتورمشدر یاقوم صبر وصلاتله حق تعالیدن
معاونت ونصرت طلب ایلیکز صبر وصلات نزع حافضیت اوزره منصوب اولوب
بالصبر و بالصلات تقدیرنده اولورکه آیت کریمه‌ده بایله واقع اولدیغی مؤید اولور
بو معناده جائز اولورکه صبرا تمییزیت اوزره منصوب اولوب وصلاتده یامقدر اوله
تقدیر کلام استعینوا من الله علی حوائجکم من جهة الصبر و بالصلاة دیمك اوله بعض
اهل تفسیر صلاتی دعا معناسنه وصبری صوم معناسنه المشلردر بو تقدیر اوزره
بو مصرعك معناسی ای قوم حوائجکز اوزره اللهدن صایم وصابر اولدیغکز جهتدن
دعا ایله معاونت طلب ایلك دیمك اولور اما اولی‌سی بازمقدر اولوب صبر وصلاتله
اللهدن معاونت طلب ایلك دیمکدر ❊ مثنوی ❊ هین ازو خواهید نه از غیر او ❊
آب از یم جو مجو از خشك جو) اکاه اولیکز اول اللهدن استیکز هر نه استرسکز
اندن غیریدن دکل آبی دریادن استه قوری نهردن استمه یعنی بو خلق عالم صوبی
قورومش چای کبیدر بونلرك وجودندن طالب آب مقصوده واصل اوله من آبك محلی
دریا اولدیغی کبی جمیع مرادات ومقصوداتك حصولنه محل اول وهاب مطلقدر
پس اکر آب مقصودی ای تشنه اولان طالب استرسك اندن استه غیریدن استمه که
اول غیر وسوی مرتبه‌سنده اولان مخلوق سراب بقیعه کبیدر ❊ مثنوی ❊
ور بخواهی از دکر کس او دهد ❊ بر کف میلش سخا هم او نهد) واکر غیریدن
برنسنه استیه‌سن انی هم حضرت حق ویرر اول دیکر اولان کسه‌نك میلی کفنه
سخایی هم اول قور یعنی اکرسن خدای تعالیدن غیریدن برنسنه استه‌سك اول
خدا ویرر انك سکا میلنه سخایی هم قیاس ایله که اندن غیرینك عطا وسخاده
براخرك وجود وارادتی اوله کل شیئك وجودی فی الحقیقه هالکدر وهر شیئك وجود
مجازیسی دائم انکله قائمدر چونکیم برکسه‌دن سن برشیء استه‌سك اکر اول کسه
انی سکا ویرسه بیلکه انی سکا خدا ویرر منع وعطاده غیرك مدخلی یوقدر وهر
حالده مانع ومعطی اولدر ❊ مثنوی ❊ انکه معرض را ز زر قارون کند ❊
رو بدو آری بطاعت چون کند) اول خدا که معرضی التوندن قارون ایلر پس
اکا طاعت ایله یوز کتوره‌سن نیجه ایلر قیاس ایله یعنی چونکیم اول حضرت کندی
طاعتندن اعراض ایلین کافری بو قدر سیم وزردن قارون ایلیوب دولت ویره
یوزیکی طاعتله اکا کتورسن قیاس ایله که سکا نه ایلر مالاعین رأت ولا اذن سمعت
حدیثیله اشارت اولنان نعمتلره سنی واصل ایلر ❊ مثنوی ❊ باردیکر شاعر از
سودای داد ❊ روی سوی آن شه محسن نهاد) کبر و بردخی شاعر داد وعطا
سوداسندن یعنی جود وسخا آرزوسندن اول احسان ایدیجی شاهك جانبنه یوز

قودی یعنی انك درکاهنه توجه ایلدی ❊ مثنوی ❊ هدیهٔ شاعر چه باشد
شعر نو ❊ سوی محسن آرد و بنهد کرو) شاعرك هدیه وارمغانی ندر شعر نودر
محسنك قتنه کتورر وانی رهن و کرو قور وانك مقابله‌سنده لطف واحسان رجا ایلر
❊ مثنوی ❊ محسنان با صد عطا وجود بر ❊ رخ نهاده شاعرا نرا منتظر)
محسن اولنلر یوز عطا وجودله و یوز احسانله شاعره منتظر اولوب التون قومشلر
یعنی مدح وثنا ایلین شاعرك قدومنه منتظر اولوب انلره عطا ایلك ایچون وانلر
دخی بو محسنلرك مدح وثناسنی سویلك ایچون سیم وزر قومشلردر تا انلره عطا
ایلیه‌لر ❊ مثنوی ❊ پیش شان شعری به از صد تنك شعر ❊ خاصه شاعر
کوکهر آرد ز قعر) محسنلرك قتنده برشعر یوز شعر تنکندن ایو ومقبولدر خصوصا
اول شاعر که دریادبندن کهر کتورر شعر قیله و یوکه دیرلر بونده ذکر سبب ارادهٔ
مسبب طریقی اوزره موی پشمیندن منسوج اولان جامه‌لر مراد اولسه دخی جائزدر
مثلا صوف ومحیز وچوقه کبی و بونلر امثالی تنك اسان ترکیده‌دنك دیدکاریدر یعنی
اول محسنلرك قتنده پشم مویدن منسوج اولان یوز دنك ثیاب نفیسه‌دن وخلع
فاخره‌دن کندی مدحلرینه متعلق اولان برشعر یکدر علی الخصوص اول برشاعر که
دریای حقیقتك باطنندن جواهر وزواهر معانی واسرار بوقارو کتوره وانی
برمحسنك حضورنه یتوره صد تنك شعرك انك قتنده اصلا قیمتی اولمز ❊ مثنوی ❊
آدمی اول حریص نان بود ❊ زانکه قوت ونان ستون جان بود) آدمی اول
حالده نانه حریص اولور زیرا قوت ونان جانك ستونیدر که روح حیوانی غدا
وقوتله قوت بولوب قائم اولور بو اجلدن آدمی اوائل حالده اکل وشربه مائل اولور
❊ مثنوی ❊ سوی کسب وسوی غصب وصد حیل ❊ جان نهاده بر کف از
حرص وامل) آدمی کسب وغصب وصد حیل جانبنه حرص وطول املدن
جانی کفی اوزره قومشدر یعنی آدمی ابتدای حالده کسب ایلك جانبنه وخلقدن
اخذ اموال ایلك سمتنه و یوز کونه حیله وخدعه قیلق طرفنه حرص واملارندن
اوتری جانلرن اللرنه قومشلردر روز وشب سعی وکوشش اوزره درلر و کنز قناعت
ولذت عطا وسخاوتدن بی بهره‌لردر ❊ مثنوی ❊ چون بنادر کشت مستغنی
زنان ❊ عاشق نا نست ومدح شاعران ❊ تا که اصل وفصل اورا بر دهند ❊
در بیان فضل او منبر نهند) چونکیم آدمی نادر اولان شیء سببیلهناندن مستغنی اوله
نامك وشاعرلرك مدحنك عاشقیدر تا کم شعرا انك اصل وفصلنه بر میوه ویره‌لر انك
فضل وکمالی بیاننده منبر قویه‌لر نادر قلیل معناسنه‌در عجب معناسنه دخی استعمال
اولنور قلیل معناسی مراد اولدیغی اوزره معنی چونکیم اندك نسنه ایله ناندن مستغنی
اوله اواز نسنه‌یه قناعت قیلوب کنز لایفنی مرتبه‌سن بوله پس نام وشهرتك

وشاعرلرك مدح وثناسنك عاشقی اولور پس نادرله نادن مستغنی اوله دیمك كنز
قناعتی اله كتوره دیمكدن كنایت اولور اكر عجب معناسنه استعمال اولنورسه معنی
چونكم آدمی عجیب وغریب اولان تحف ومتاع واسطه سیله نادن مستغنی اوله
وكمال قدرت ومرتبه وصول بوله بالضروری اول وقت نام واشتهارك وشعرانك
مدح وثناسنك عاشقیدر تاكم شعرا اول كمسه‌نك اصلنه وفصلنه وفرعنه مدح میوه‌سنی
ویره‌لر انك فضلی وهنرنی بیان ایلمك خصوصنده منبرقو یوب آوازهٔ مدح وثناسنی
جهان خلقنك كوشنه ایركوره‌لر ﴿ مثنوی ﴾ تا كه كروفروزر بخشیٔ او *
همچو عنبر بودهد در كفت وكو) تاكم انك كروفری وزر بخشلغی كفت وكوده
عنبر كبی رایحه ویره یعنی اول ممدوحك رونق وقوتی وسخا وجودی صفتی مسك
وعنبر رایحه‌سی كبی شاعرلرك كفت وكوینده خلق عالمه رایحه ویره تاهر بری انك
ذكر جبلی وخلق جابلی رایحه‌سندن معطر مشام اوله ﴿ مثنوی ﴾ خلق مابر
صورت خود كردحق * وصف ما از وصف او كیرد سبق) حق تعالی حضرتلری
بزم خلقمزی كندی صفاتی صورتی اوزره ایلدی بزم وصفمز حقك وصفندن
درس وسبق طوتر یعنی الله تبارك وتعالی بزم صفاتمزی كندی صفاتی اوزره خلق
ایلدی نته‌كم حضرت نبی علیه السلام بو خصوصده ان الله خلق آدم علی صورته
دیو سویلدی محققلر ای علی صفاته دیمكله صورتی تفسیر ایلدی چونكم حق تعالی
بزم صفاتمزی كندی صفتی اوزره خلق ایلدی بزم صفاتمز هردم انك صفاتندن
اثر پذیر اولور واستفاده قیلود ﴿ مثنوی ﴾ چونكه آن خلاق شكر وحمد جوست
* آدمی را مدح جویی نیز خوست) چونكم اول خلاق بنده‌لرندن شكر وحمد
طلب ایدیجیدر آدمینك دخی طالب مدحی اولمق خوی وعادتیدر یعنی چونكم
اول خلاق عالم بنی آدمدن شكر وحمد ایلمكی دیلیجی وممدوح ومحمود اولمغی
سویجیدر (كما قال علیه السلام ان الله یحب ان یحمد) رواه الطبرانی عن الاسود بن
سریع لاجرم آدمینك دخی مدح وثنا طالبی اولمق خوی وصفیدر زیرا آدمی
صفات الهیه اوزره مخلوق اولمشدر واول احادیث شریفه كه بالمواجهه بركمسه‌یی
مدح ایلمك وانك حمد وثناسنی سویلمك خصوصنده وارد اولمشدر مثلا اذا رأیتم
المداحین فاحثوا علی وجوههم التراب حدیثی كبی بو حدیثلر مدح وثنا ممدوحك
نفسنه كبر وغرور ویردیكی تقدیر اوزره درو الا نفسنه كبر وغرور كلدیكی تقدیر
اوزره ممدوح اولمق وطلب مدح وثنا قلمق شرعا وعقلا مذموم دكلدر ﴿ مثنوی ﴾
خاصه مرد حق كه در فضلست چست * پر شود زان باد چون خیك درست)
علی الخصوص مرد خدا كه فضل وكرمده چست وچابكدر اول مرد حق درست
طلوم كبی باد مدحدن درونی پر اولور وایمان واسلامنه قوت كلور یعنی چونكم

آدمینك مدح جویلك عادت وخوییدر خصوصا بو جمله‌دن مردان الهی اولان
انبیا واولیا وصلحا وعرفا كه فضل وعرفانده واسلام وایمان مرتبه‌سنده چست
وچابكلردر درست وكامل اولان طلومه نفخ اولندقده نه مرتبه درونی باد ایله پر اولور
وجسیم وكبیر اولورسه انلرك درون معرفت مشحونی دخی اویله پر اولور وایمان
وعرفانلرینه زیاده‌لك كلور ومعرفتلری قوت بولور نته‌كم بو حدیث شریف بو معنایه
شهادت قیلور (كما قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا مدح المؤمن فی وجهه ربی
الایمان فی قلبه) رواه الطبرانی والحاكم عن اسامة ابن زید كذا فی الجامع الصغیر وبو
مدح وثنانك اسرار وحقایقنه متعلق اولان كلمات اوچنجی جلدده دقوقی حكایه‌سنده
پیش رفتن دقوقی بیاننده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾
ورنباشد اهل زان باد دروغ * خیك بدر یدست كی كیرد فروغ) واكر ممدوح
مدحه اهل اولمسه اول باد كذب ودروغدن یرتلمش طلومدر نفخ اولنان باددن فروغ
طوتمدیغی وزیاده‌لك بولمدیغی كبی مدحه اهل اولمین كمسه دخی كذب ودروغ
اولان مدح یلندن درونی فروغ طوتمز وایمان وعرفانی زیاده‌لك قبول ایتمز بلكه
ایمانه ضعف كلور ونفسی اول مدحه مغرور اولوب متكبر اولور پس بو كونه كمسه‌لر
حقنده لازم كلور اذا رأیتم المداحین فاحثوا علی وجوههم التراب دینه زیرا مدح
بو كونه كمسه‌لره عین ضرردر وبونلری مداح اولنلر دخی كذابدر پس یرتلمش طلوم
كبی اولان ضعیف الایمان اكر دین وایمانك ضعفنی ونفسنك قوتنی استمزسه
كركدر كه مدح اولمغه رضا ویرمیه ومادح اولنلری منع قیله كه اكر بو كونه كمسه‌لر
مادحلرك مدحنه وثناسنه رضا ویررلرسه كندو بوغازلرنی بغیر سكین مذبوح
ومقطوع اولمق مرتبه‌سنه ایركورر نته‌كم بو حدیث شریف بو معنایه دلالت ایلر
(اثنی رجل علی رجل عند النبی صلی الله علیه وسلم فقال علیه السلام ویلك قطعت
عنق اخیك) ثلاثا زیرا مدحه لایق اولمین كمسه‌یی مدح ایلمك انی بچاقسز بوغازلمق
كبیدر ﴿ مثنوی ﴾ این مثل از خود نكفتم ای رفیق * سرسری مشنو چو
اهلی وموفیق * این پیمبر كفت چون بشنید قدح * كه جرا فربه شود احمد بمدح)
بو مثلی كندی قریحه‌مدن دیدم ای رفیق بو مثلی سرسری وبی معنی
دیكلمه چونكم اهلسن وذوافاقتسن یعنی شو مثل كه مدحه اهل اولمین كمسنك
حقنده كه بن ضرب ایلدمكه اول مثل خیك درست وخیك بدریده مثالیدر
سن هر برنی سرسری وبی معنی استماع ایلمه اكر مدحه وبو كلامه اهل ایسك وسكر
طبیعتدن آیلمش افاقت بولمش ایسك زیرا بو كونه مثلی حضرت پیمبر دیدی چونكم
كفار ومنافقین دن كندی حقنده قدح وهجو اشتدی كه انلر نیچون فربه اولور
احمد مدح سببیله دیدیلر مصرع ثانی منافقلرك وكافرلرك اول حضرت حقنده

سو یلدکاری قدحه متعلق اولان کلامك مضمونی اولور و بو کلامك توضیحی
و بو مرامك تحقیق وتفسیری اولدر که حسان بن ثابت رضی الله تعالی عنه که حضرت
رسول اکرمك شاعری ایدی اکثر اول حضرتك مدحنه وثناسنه متعلق قصیده‌لر
انشاد ایلیوب الفاظ بلیغه وعبارات فصیحه ایله اول سلطان حقیقی مدحلر قیلوب
انك حضورنه کتوررلردی اول حضرت انك استماعندن شاد ومسرور اولوب حتی
مسجد ایچره بین الاصحاب کرسی قویوب کندیلرك مدحنه متعلق و کفارك هجو
وقدحنه مناسب اولان قصیده‌لری اوقورلردی (کما روی عن عایشة رضی الله
عنها ان النبی صلی الله علیه وسلم کان یضع لحسان المنبر فی المسجد فیقوم علیه قائما
یهجو من کان یهجو رسول الله فقال علیه السلام ان روح القدس مع حسان مادام
ینافح عن رسول الله صلی الله علیه وسلم) وگاه اولوردیکه بر کلامندن حظ ایلسه‌لردی
ایدك الله بروح القدس دیو اکا خطابا دعا ایدرلردی وگاهی غایبانه اللهم ایده بروح
القدس دیوانك حقنده دعا بیوررلردی پس حاصل کلام اولدر که چونکم کفار اول
حضرتك مدح اولنمقدن وثنا قیلنمقدن مسرور وشاد اولدیغنه واقف اولدیلر
اول حضرت حقنده بو کونه طعن وقدح قیلدیلر که بو مدحدن شاد وفربه اولمق
اخلاق نفسانیه واوصاف بشریه واغراض طبیعه‌نك مقتضاسیدر اکر اغراض
نفسانیه ومقتضای طبیعه‌دن اول پیغمبر پاك و بری اولیدی نیچون مدح سببیله شاد
وفربه اولوردی یعنی بو کونه طعن آمیز وقدحی مشعر سوز سویلدیلر وبیلمدیلر که
اول حضرتك مدحی سودیکی سائر کسه‌لرك مدح وثنای نفسلرینك حظندن اوتری
سودکلری کبی دکلدر بلکه خلیفه‌نك ممدوح اولمسی مستخلفك ممدوح
اولدیغنی مستلزم اولدیغندن اوتوری ورسول اوزره حمد وثنا قیلنمق معنی
مرسله حمد وثنا اولدیغی اشعار قیلدیغیچوندر که اول حضرتك مرآت وجودنده
نمایان اولان اوصاف علیه اوصاف الهیه درانی مدح ایلك همان اللهی مدح
ایلمکدر ❁ مثنوی ❁ رفت شاعر سوی آن شاه و ببرد ❋ شعر اندر شکر واحسان
کان نمرد) الحاصل شاعر اول شاه جانبنه کندی وایلتدی پادشاهك احسانك
شکری ثناسی حقنده شعرك اول اویله دیو که احسان اولمدی ❁ مثنوی ❁ محسنان
مردند واحسانها بماند ❋ ای خنك آنها که این مرکب براند) محسنلر اولدیلر
وانلرك احسانلری جهانده قالدی ای سعادت اول کسه‌یه که بو مرکبی سوردی یعنی
جهانده لطف واحسانه سعی ایلدی ❁ مثنوی ❁ ظالمان مردند وماند آن
ظلمها ❋ وای جانی کوکند مکرودها) ظالملر اولدیلر واول ظلملری قالدی
وای اول برجانه که او مکر وحیله ایلیه زیرا مکر وحیله ایلین جان عاقبت الامر کندو
مکر وحیله سنك سوء جزاسنی کورر ومکر وحیله‌سی وظلم وفسادی سببیله

معذب اولور ❁ مثنوی ❁ کفت پیغمبر خنك آنرا که او ❋ شد زدنیا ماند ازو فعل
نکو) حضرت پیغمبر علیه السلام بیوردی سعادت اول کسه‌یه که او دنیادن
کندی اندن ایو فعل قالدی برکسه دنیاده بر فعل حسن ایده وآخرته کیده اول
فعلك اکا اجری اولور وبعده اول فعلی هر کیم ایشلرسه اول کسه‌یه اول فعلدن اجر
حاصل اولور وبرکسه فعل قبیح ایشلسه انی دخی بوکه کوره قیاس ایله (کما قال
علیه السلام من سن فی الاسلام سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها من بعده
من غیر ان ینقص من اجورهم شیء ومن سن فی الاسلام سنة سیئة کان علیه وزرها
ووزر من عمل بها من بعده من غیر ان ینقص من اوزارهم شیء) رواه مسلم عن جریر
❁ مثنوی ❁ مرد محسن لیك احسانش نمرد ❋ نزد یزدان دین واحسان نیست
خرد) محسن اکرچه اولدی لکن انك احسانی اولمدی زیرا حضرت حق
قتنده دین واحسان خرد دکلدر یعنی حقیر وبی اعتبار دکلدر بلکه عظیم القدر
وعائده‌دار در زیرا (هل جزاء الاحسان الا الاحسان) آیتنك مفهومی اوزره
حق قتنده احسانك جزاسی دکلدر الا بنه احساندر وادنی احسان سبب رحمت
وغفراندر ❁ مثنوی ❁ وای آنکو مرد وعصیانش نمرد ❋ تا نپنداری بمرك
اوجان ببرد) وای اول کسه‌یه که اولدی وانك عصیانی اولمدی بلکه دنیادن
آخرته عصیانله کیدوب خطا وذنوبدن توبه قیلمدی ناظر ایلیه سنکه اول کسه
مولله جان ایلتدی یعنی قیاس ایله که اولمکله جانی مرتبهٔ سعادته ایلتدی
وکندویی عذاب وعقابدن خلاص ایلدی بلکه اولدکدنصکره نیجه عذاب
وعقوبته کرفتار اولوب محنت ونقمتلر ایچره قالدی ❁ مثنوی ❁ این رها کن
زانکه شاعر برکذر ❋ وامدار ست وقوی محتاج زر) بونی ترك ایله زیراکه شاعر
راه کذر اوزره وامداردر والتونه زیاده محتاجدر تا کم انك حسب حالینه منجر اولدی
بیان ایله دیمك اولور ❁ مثنوی ❁ برد شاعر شعر سوی شهریار ❋ بر امید
بخشش واحسان یار) شاعر شهریار جانبنه شعر ایلتدی کچن سنه اولان بخشش
واحسان امیدی اوزره یعنی مقدما اولان بخشش واحسان امیدی اوزره
بر قصیده یازوب انی پادشاه جانبنه ایلتدی ❁ مثنوی ❁ نازنین شعری پراز در
درست ❋ بر امیدی بوی اکرام نخست) صحیح ودرست اولان معنی درلرندن
بر نازنین بر شعری سابقده اولان اکرام واحسانك رایحه‌سی اوزره یعنی مقدم اولان
اکرام وانعامك رایحه سنك امیدی اوزره اسرار معانی درلرندن درست اولان
خوب شعری اول شهریارك جانبنه ایلتدی دیمك اولور ❁ مثنوی ❁
شاه هم برخوی خود کفتش هزار ❋ چون چنین بد عادت آن شهریار) شاه
دخی کندو خویی اوزره اول شاعره هزار دیدی یعنی پادشاه کندینك عادتی

ومقتضای طبیعتی اوزره اول شاعره عطا ایچون بیك التون بیوردی چونکه اول
شهریارك عادتی بوایدی ﴿ مثنوی ﴾ لیك این بار آن وزیر پرجود * بر براق
عزم زد نیا رفته بود) ولیکن بو کره اول جود و کرمدن پر اولان وزیر عزت براقی
اوزره سوار اولوب دنیادن کتمش واسب سعادته سوار وراکب اولوب بو دار فانیدن
سرای باقی یه رحلت ایتمش ایدی ﴿ مثنوی ﴾ برمقام او وزیر نوربئس *
کشته لیکن سخت بی رحم وخسیس) اول وفات ایلین صاحب کرم وزیرك
مقامنه یکی وزیر رئیس اولمش ولیکن زاده بی رحم وخسیس ایدی ﴿ مثنوی ﴾
کفت ای شه خرجها داریم ما * شاعری را بود این بخشش جزا) اول خسیس
وزیر پادشاهه ای پادشاه بز خرجلو طوتارز بر شاعره بو قدر بخشش جزا وسزا اولمز
دیدی ﴿ مثنوی ﴾ من بربع عشر این ان مغتنم * مرد شاعر را خوش وراضی
کنم) بن بو هدیه نك ربع عشر یله ای شاه مغتنم یعنی بیك التونك عشرینك ربعی
که یکرمی بش التوندر انکله مرد شاعری خوش وراضی ایلرم ﴿ مثنوی ﴾
خلق کفتندش که او از پیش دست * ده هزاری زان دلاور برده است) خلق
بو یله دین وزیر بد خلقه دیدیلر که اول شاعر اولدن یعنی اول امردن اول وزیر
سابق زماننده بو دلاور شاهدن اون بیك التون ایلمشدر پیش دست بونده مقدم
معناسنه در ﴿ مثنوی ﴾ بعد شکر کلك خایی چون کند * بعد سلطانی
کدایی چون کند) شکردنصکره نیجه کلك خایلك ایلر یعنی بو مرتبه لذت وحلاوت
المش ایکن بو بی لذت اولان ادنی مرتبه که اول عطیه اولان دنانیرك عشرینك
ربعیدر اکا نیچه قناعت قیلر بو مقداره قناعت ایلمك شکر چکندکدنصکره قامش
چکمك کبیدر سلطانلقدنصکره نیجه کدالق ایلر یعنی اول مرتبه عطا وکرمه
معتاد اولان بو قدر حقیر وقلیل اولان شیئه تنزل قیلمق سلطانلقدن کدالغه تنزل
قیلان کسه کبیدر ﴿ مثنوی ﴾ کفت بفشارم ورا اندرفشار * تا شود زار و نزار
از انتظار) اول وزیر بد خلق خلقه بو کونه جواب ویروب دیدی اول شاعری
صقمقلق ایچره صقارم یعنی زیاده مضایقه یه براغوب انی کا لیله تضییق ایلرم
تا انتظاردن زار و نزار بلکه جانندن بیزار اولور ﴿ مثنوی ﴾ آنکه ارخاکش
دهم از راه من * در رباید همچو کلبرك از چمن) اندنصکره فرضا بن یولدن
خاك الوب اکا ویرم چندن انی کل یپراغی کبی قپار ﴿ مثنوی ﴾ این بمن بکذار
کاستادم درین * کر تقاضا کر بود هم آهنین) بونی بکا قوکه بن بو خصوصده
استادم اکر تقاضا بر آهن کبی اولورسه ده یعنی شاعرك بو امرینی بکا تسلیم وتفویض
ایله که بن بو یله کارلرده استاد کاملم فردینی تقاضا ایلین کسه حدید کبی قوی اولورسه ده
انی صنعتله ملایم ایلمك قابلدر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ از ثریا کر بپرد تا ثرا * نرم

کردد کر ببیند او مرا) اول شاعر اکر ثریادن ثرایه دك اوچارسه اول شاعر ملایم
اولور چونکه بنی کوره یعنی اول شاعر فرضی سمادن تحت الثرایه پرواز ایلمکه قادر
ایسه ده وادنی مرتبه‌دن اعلا مرتبه یه در حال عروج قیلمقده ماهر ایسه ده
والحاصل هرنقدر جولان طبعه مالك وهنر ومعرفتله هرنه مرتبه قوی ومحکم ایسه ده
چونکم بنی کوره نرم وضعیف اولور وکرم وتبرع اولمقدن فراغت قیلور ﴿ مثنوی ﴾
کفت سلطانش برو فرمان تراست * لیك شادش کن که نیکو کوی ماست) پادشاه
اول وزیر پرتزویره ایتدی یوری فرمان سنکدر ولیکن اول شاعری شاد ایله بزم
نیکو کویمزدر یعنی برحالله ومقدار ماالله انی متسلی وشاد ایله که نیك کویلکی بد
کویلکه مبدل اولمیه وبزی خست وقلت مروتله هجو قیلمیه ﴿ مثنوی ﴾
کفت او را ود صد امید لبس * تو بمن بکذار واین بر من نویس) وزیر شاهه
ایتدی پادشاهم انی وایکیوز امید یلایجی بی امید لیس وصف ترکیبیدر امید یلایجی
معناسنه یعنی چونکم وزیر پادشاهدن بو سوزلری اشتدی اکا ایتدی پادشاهم اول
شاعری وانك کبی ایکیوز امید ایلیجی کسه یی سن بکا اصمرله و بونی بنم اوزریمه باز
﴿ مثنوی ﴾ پس فکندش صاحب اندر انتظار * شد زمستان ودی وآمد
بهار) وتکرار کلامنی تأکید ایدوب شاهه دیدیکه اول شاعری وایکیوز انك
کبی کدایی سن بکا قوو فارغ اول ای پادشاه پس وزیر شاعری انتظاره براقدی
احسان امیدنده زمستان ودی کتدی وبهار کلدی ونیجه شهور وایام مرور قیلدی
﴿ مثنوی ﴾ شاعر اندر انتظارش پیر شد * پس زبون این غم وتدبیر شد)
شاعر فقیر اول عطانك امیدنده پیر اولدی پس بو غم وتدبیرك زبونی اولدی پس
باعربیله اولوب معنی شاعر بو غم وتدبیرك زیاده زبونی اولدی دیمك دخی وجهدر
﴿ مثنوی ﴾ کفت اکر زرنی دشنام دهی * تا رهد جانم ترا باشم رهی) شاعر
وزیره ایتدی اکر بکا ویره جك التون یوق ایسه بکا دشنام ویرسن و بنی اول عطادن
مأیوس اولمق مرتبه سنه ایرکوره سن تا بنم جانم انتظار المندن قورتله وسکا بنده
اوله که الموت احدی الراحتین دینلمشدر دخی الانتظار اشد من الموت الاحمر کلامنك
طبق اوزره انتظار موت احمردن اشد اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ انتظارم کشت
باری کو برو * تا رهد این جان مسکین از کرو) انتظار بنی دپه لمشدر باری یوری
کیت دی تاکم بو جان مسکین کرودن قورتله یعنی انتظاره مرهون ومقید اولمقدن
خلاص اوله ﴿ مثنوی ﴾ بعد از انش داد ربع عشر آن * ماند شاعر اندر
اندیشه کران) اندنصکره اول وزیر شاعر فقیره اول بیك التونك عشرینك ربعنی
ویردی که یکری بش التون اولور شاعر اندیشه کرانده قالدی و بو خصوصده
افکار دریاسنه طالدی ﴿ مثنوی ﴾ کان چنان نقد و چنان بسیار بود * ای که

در اشکفت دستهٔ خار بود) کندوسنه بویله دیدیکه اول مقدم اولان هدیه وعطیه انجلین نقد ایدی وانجلین بسیار ایدی بوکه مراد صکره اولان عطیه در کیج اچلدی ومع هذا بردسته خارایدی پس بونك سبب ومنشأی نه اوله دیو تحیر اولدی واندیشه وخیال قیدنده قالدی شاعرك بو تضجرن کورن کسه‌لر ﴿ مثنوی ﴾ پس بکفتندش که آن دستورراد * رفت ازدنیا خدامزدت دهاد) پس اکا دیدیلرکه اول کریم وجوانمرد وزیر دنیادن کندی خدای تعالی سکا مزد ویرسن دستوروزیره دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ که مضاعف زوهمی شد آن عطا * کم همی آفتاد بخشش راخطا) اول مقدم اولان عطیهٔ کثیره که سکا ویرلدی اول وزیر کریمدن مضاعف اولدی واول هدیه‌نك تو برتوا ولسی انك همت وسعیندن ظهوره کلدی بخششه خطا آز واقع اولوردی یعنی اول عطا اول وزیر کرمدن مضاعف اولوردی انك زماننده بخشش وعطایه خطا واقع اولمزدی بلکه هرنه عطا اولورسه مع زیاده ظهوره کلوردی ﴿ مثنوی ﴾ این زمان اورفت واحسانرا ببرد * او ببرد الحق بلی احسان نمرد) بوزمان محسن وزیر دنیادن کندی واحسانی ایلتدی الحق اول وزیر اولدی بلی انك احسانی اولمدی بلکه قیامته دکین انك نامی باقی قالدی و بعض نسخه‌ده او بمرد الحق بلی احسان بمرد واقع اولمشدر معنی اول محسن اولمدی بلی احسان اولدی و بودنیادن انك وجودی مرتفع اولدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ رفت ازما صاحب رادورشید * صاحب سلاخ در ویشان رسید) اول رادورشید اولان وزیر ومصاحب بزدن کندی و بزم ساکن اولدیغمز عالمی قویوب بقا جانبنه رحلت ایتدی در ویشلرك پوستلرنی یوزیجی وزیر ومصاحب انك یرینه ارشدی ﴿ مثنوی ﴾ رو بکیراین را وزینجاشب کریز * تانکیردبا تواین صاحب ستیز) یوری بو یکرمی بش دیناری طوت و کیجه بورادن فرار ایت تاکم بو وزیر ومصاحب سنکله عناد وخصومت طوتمیه و بوقدر عطیه یی دخی الکدن الوب سکا عظیم اهانت وحقارت ایتمیه ﴿ مثنوی ﴾ مابصد حیلت ازواین صله را * بستدیم ای بیخبراز جهدما) بز بو هدیه یی اول وزیردن یوز حیله وصنعتله الدق ای بزم سعی وجهدمزدن بی خبراکر بزم سعی وجهدمز اولمیدی بوقدر التونی دخی کورمزدك دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ روبایشان کردو کفت ای مشفقان * ازکجا آمد بکو بیداین عوان) پس شاعر بویله دین کسه‌لره توجه ایلدی ودیدی ای مشفقلر بوظالم وعوان قندن کلدی بکادیکز ﴿ مثنوی ﴾ چیست نام این وزیر جامه کن * قوم کفتندش که نامش بوالحسن) بوجامه کن یعنی قفتان صویجی وزیرك نامی ندر قوم اول شاعره ایتدیلرکه انك دخی نامی حسن در ﴿ مثنوی ﴾ کفت یارب نام ان ونام این * چون یکی آمد دریغ ای رب دین)

شاعر بونی ایشیدوب ایتدی یاربی انك نامی و بونك نامی چون بر کلدی حیف ودریغ ای رب دین یعنی انك اسمی مسماسنه مطابق اولوب نامی وذاتی حسن اولدی امابونك اسمی حسن ومسماسی اهرمن اولوب نامی ذاتنه مخالف کلدی ﴿ مثنوی ﴾ ان حسن نامی که از یك کاك او * صدوزیروصاحب آیدجود خو) زیرا اول برحسن نامل‌و وزیرکه انك برقلمندن جود وکرم خوبلو یوز وزیر ومصاحب کلور یعنی اول بر منبع کرم ومعطیٔ لطف ونعم ایدیکه انك قلمنك بر تحریرندن جائز ایدیکه نیجه جودو کرم خوبلو کسه‌لری پادشاهه وزیر ومصاحب قیلیدی و بومرتبه‌یه انلر نائل اولدقدنصکره خلقه منفق ومحسن اولیدی ﴿ مثنوی ﴾ این چنین کزریش زشت این حسن * می توان بافید ای جان صدرسن * تاچنین صاحب چوشه اصغا کند * شاه ملکش را ابد رسوا کند) اما بوحسن نام وزیرکه بونك زشت ریشندن ای جان یوز رسن بوکمك ممکندر بو بیتده بو وزیرك حماقت ونادانلغنه اشارت واردر وصورت بی معنی اولمسنه دخی کنایت واردر یعنی بوحسن نام وزیرکه بی معنی برصورتدر که انك زشت اولان قباصقالندن یوز دانه ایب بوکمك قابلدر یعنی اول نادانك لحیه‌سندن مکر ایپ بوکمکله وجودی منفعته قابل اوله یوخسه انك ذاتنده بوندن غیری بر منفعت بوله‌جق شی بوقدر دیمکی ایهام ایلر وفی الحقیقه انسان دیدکاری حسن خلق ومروتدن عبارت اولور وشرف نفس جود وکرمله ظهوره کلور هرشول کسه‌نك که جود وکرمی اولمیه بلکه حضرت حقه سجود دخی قیلمیه آنك موجود اولمسندن معدوم اولمسی نیجه وجوهله اولی در نته کم حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بر غزل رعنالرنده بیوررلر * بیت * شرف نفس بجودست وکرامت بسجود * هرکه این هردوندارد عدمش به زوجود * چونکه شاه بونجلین وزیر ومصاحبی اصغا ایلیه یعنی سوزین دکلیه شاهی وانك ملکنی ابدی رسوای ایلر حق تبارك وتعالی بر پادشاهه که خیر مراد ایلمیه بلکه اکا شر وضرر مراد ایلیه بونك کبی سوء تدبیر صاحبی بر وزیر بخیلی اکا مصاحب قیلر حتی اول پادشاه بر خیری اکسه واکا مائل اولسه اکا معاونت ایلمز واکراکیوب اونتسه اول خیری اکا اکدرمز اماقچن بر پادشاهه خیر مراد ایلسه وانك کندونی وملکنی شر وضرردن حفظ وحمایت قیلسه اکا بر صاحب خیر وزیر پرتدبیری صاحب ایلر مقدما ذکر اولنان ابوالحسن نام وزیر پرتدبیر کبی که پادشاه بر خیری اونتسه اکدرر وخیری اکسه واکا مائل اولسه معاونت ایلیوب انی ایشلمکه تحریض وترغیب قیلوردی کما قال صلی الله تعالی علیه وسلم اذا اراد الله بالامیر خیرا جعل له وزیر صدق ان نسی ذکره وان ذکر اعانه واذا اراد غیر ذلك جعل له وزیر سوء اذا نسی لم یذکره وان ذکر

لم يعنه) رواه ابوداود والبيهقى عن عائشة رضى الله عنها * چونكم بو وزيردونك بدرأيلكى پادشاهك مروتنى وقابليتنى افساد ايلمكده فرعونك وزيرى اولان هامان جكز ديسه كه اول هامان فرعونى موسى عليه السلام پندنى قبول ايلمكدن منع ايليوب انك قابليتنى افساد ايلردى بومناسبتله بو بيانه شروع ايدوب بيوررلر

مانستن بد رايى اين وزير دون در افساد

مروت شاه بوزر فرعون يعنى هامان

مثنوى چند آن فرعون مى شد نرم ورام * چون شنيدى اوز موسى اين كلام) نيجه نيجه اول فرعون نرم ورام اولدى چونكم حضرت موسى عليه السلامدن اول كلام سعادت انجامى استماع ايلدى مثنوى آن كلامى كه بدادى سنك شير * ازخوشئ آن كلام بى نظير) اول برلطيف وحيا تبخش كلامى كه فرضا طاش سود و يردى اول بى نظير كلامك لطافت وخوشلغندن يعنى حضرت موسى عليه السلام اكر اول كلام هدايت انجامى جماداته سويلسيدى اول كلامك كمال حلاوتندن سنكلردن آب برينه شير شيرين جقيدى وجارى اولوب اقيدى مثنوى چون بهامان كه وزيرش بوداو * مشورت كردى كه كيش بود خو) چونكم هامانله كه اول فرعونك اول هامان وزيرى ايدى مشورت ايليديكه انك خو بى كين ايدى يعنى او له هامانكه انك خلق وطبيعتى انتقام اوزره اولمشيدى مثنوى پس بكفتى تاكنون بودى خديو * بنده كردى ژنده پوشى را بريو) پس هامان فرعونه ديردى شمدى يه دك خديوايدك وعظيم القدر اولو پادشاه ايدك الآن ربو وحيله ايله برژنده پوشه بنده مى اولورسن يعنى انك حيله ومكرينه اعتماد ايتمكله اكا مطيع اولوب خدمت وعبوديتمى قيلورسين مثنوى همچو سنك منجنيقى آمدى * اين سخن برشيشه خانهٔ اوزدى) مثلا منجنيقه منسوب اولان طاش كبى كلوردى اول سوز فرعونك شيشه خانه سنه اوردى يعنى هامانك سنك كبى غليظ اولان كلامى منجنيقدن آتلان طاش كبى كلوردى وفرعونك شيشه خانه كبى اولان ضعيف ورقيق قلبنه طوقنوب انك اعتقادى وقابليتى وميل ورغبتى شيشه لرنى كسر قيلوردى مثنوى هرچه ران روان كليم خوش خطاب * ساختى در يكدم او كردى خراب) هرنه يى كه اول خوش خطاب اولان كليم يوز كونده دوز يدى يردمده اول هامان انى خراب ايدوب بوزردى پس آفاقده اولان فرعونله هامانى انفس انسانيده بولوب هركسك نفسنه خطابا قصه دن حصه بيوررلر مثنوى عقل تو دستور ومغلوب هواست * در وجودت

رهزن راه خداست) پس اى طالب اولان مرد فى المثل وجودك ملكتنده سنك عقلك وزيردر ومغلوب هوادر سنك وجود كده اول مغلوب هوا اولان عقل راه خدانك رهزنيدر بوعقلدن مراد شول مغلوب هوا وهوس اولان عقل معاشدركه وجود انسانيده هامانه بكزر هر باركه روح راه خدايه متوجه اولسه وسلوكه نيت قيلسه انك يولن اورر وانى كسب سعادت ابديه دن وقبول نصيحت ومرشد ومريدن منع قيلور مثنوى ناصح ربانئ پندت دهد * آن سخن را او بفن طرحى نهد) برناصح ربانى سكا پند و يرد عقل معاش اول سوزه فن وحيله ايله برطرح قور يعنى كندى عصرينك موساسى اولان ناصح ربانى اكر سكا نصيحت ويرسه اول هامان كبى اولان عقل معاش اول سوزى طرح ايلر وسكا انك عدم قبولنى سويلر بويله دبو مثنوى كين نه برجايست هين ازجا مشو * نيست چندان با خود آشيدا مشو) كه بو سوزلر يرنده دكلدر اكا اول بركسن كتمه چندان مقبول دكلدر كنديكه كل ديوانه وشيدا اولمه يعنى عقل جزوى ناصح ربانينك كلامنى بوكونه ردوطرح ايليوب سكا ديركه بو سوز يرنده ومحلنده دكلدر صقين مرتبه ومقامكدن دور اولمه وانى قبول قيلمه زيرا بوسوزسنك حقكده اولقدر مقبول ومعتبر دكلدر كنديكه كل ديوانه اولمه ومجرد قيل وقالمه اكا تبعيت قيلمه الحاصل نفس حيوانى وعقل جزوى درونكده هامان كبى كلوب بو يولدن سكا رهزن اولورلر مثنوى واى آن شه كه وزيرش اين بود * جاى هردو دوزخ پركين بود) واى اول پادشاه كه انك وزيرى بو اوله هرايكيسنك جاى ومقامى پركين دوزخ اولور يعنى آفاقده شول شاهك حالنه واى كه انك هامان كبى وزيرى اوله وانفسده شول شاه روحك حالنه واى كه انك مغلوب هوا اولان عقل وزيرى اوله وهامان انى اغوا واضلال قيله هرايكيسنك يله يرى لابد پركين اولان جهنم اولور مثنوى شاد آن شاهى كه اوراد ستكير * باشد اندر كار چون آصف وزير) شاد اول پادشاه كه انك تصرف وتدبيرنده دستكيرى كار وعماده آصف كبى وزيرى اوله واكا خير ايشلمكده معاونت قيله مثنوى شاه عادل چون قرين اوشود * نام ان نور على نور اين بود) عادل شاه چونكه آصف كبى وزير عاقله قرين اوله اول نور على نور كلامنك نام ونشانى بو اولور نام بونده علامت معناسنه اولسه فهمه اقرب اولور كان عادل پادشاه بين الخلايق برنوردر عادل وزير دخى برنوردر چونكم بو ايكيسى بربرينه قرين اوله ومعاونت قيله نور على نور آيتنك اثر وعلامتى بو اولور بعض نسخه ده نام اونور على نور بود واقع اولمشدر معنى اول پادشاهك نامى نور على نور اولور ديمك اكر بو بيت انفسه النورسه معنى شاه عادل يعنى روح معتدل آصف كبى كامل العقل مغلوب هوا اولمين عقل كاملك قرينى اوله

اول نور علی نور معنانك نام ونشانی بواولور زیرا روح عادل وجودینك سلیمانی وعقل كامل انك آصف كبی وزیر عالیشانی اولور چونكم بوایكیسی برینه مقارنت قیله ومعارف ومناظر اوله نور علی نور اسمی بوكا اطلاق اولنمق لایق اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون سلیمان شاه چون آصف وزیر * نور بر نور ست وعنبر بر عبیر) حضرت سلیمان علیه السلام كبی شاه وآصف كبی وزیر نور اوزره نوردر وفی المثل عبیر اوزره عبیردر یعنی عبیر اوزره عبیر نیجه خوب ونور اوزره نور نه كونه محبوب ایسه وزیر عاقل ایله شاه عادلك بری برینه مقارنتی نور اوزره نور كبی خوب وعنبر اوزره عبیر كبی محبوب ومرغوب در ﴿ مثنوی ﴾ شاه چون فرعون وهامانش وزیر * هر دورا نبود ز بدبختی كزیر) اما شاه فرعون كبی هامان اكا وزیر اوله هر ایكیسنه بدبختلقدن چاره اولمز یعنی ایكیسنه بیله بدبخت اولملری مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ پس بود ظلمات بعض فوق بعض * نه خرد یار ونه دولت روز عرض) پس ظلمات بعضها فوق بعض آیتنك مظهری اولور عرض اكبر كونی انلره عقل ودولت یار اولمز بو بیتده سورهٔ نورده اولان بو آیت كریمه یه اشارت واردر كه حق تعالی كفره نك اعمالنی تشبیه وتمثیل ایلمك طریقیله بیورر (او كظلمات فی بحر لجی یغشاه موج من فوقه موج من فوقه سحاب ظلمات بعضها فوق بعض اذا اخرج یده لم یكد یراها ومن لم یجعل الله له نورا فما له من نور) معنای شریفی وفحوای لطیفی اولدر كه یاخود كفره نك عملری شول دریای عمیقده اولان ظلمتلر كبیدر اول دریای موج بورویه وستر ایلیه ضمیر دریاده اولان كمسه یه عائد اولورسه اول دریاده اولان كمسه یی موج ستر واحاط ایلیه دیمك اولور اول موجك فوقنده بر موج آخر اوله موج اعلا نك فوقنده بر سحاب اوله شو ذكر اولنان بعضی اوزره ظلمتلردر یعنی ظلمت بحر وظلمت موج اول ظلمت موج ثانی ظلمت سحاب بوجمله بری برینه متراكم اولوب بعضی بعضی اوزره واقع اولور چونكم اول دریاده اولان بر كمسه كندو النی اخراج ایلیه كه كوز كورمسنه اقرب اعضا الدر قریب اولمز كه انی كوره بوندن مراد بیان تأكید شدت ظلماتدر یعنی شدت ظلمات بر مرتبه ده اوله كه النی كورمیه وانی كورمكه دخی قریب اولمیه وشول كمسه ایچونكه الله تعالی قسمت ازلیده نور قیلمیه پس انك ایچون بو دنیاده نور یوقدر بو آیت كریمه كفره نك عملری ایچون بر آخر تمثیلدر كه مقدما سراب بقیعه یه تشبیه ایدوب بو آیتده ظلماته تشبیه بیورمشدر ظلماتدن مراد انلرك عملری وبحر لجیدن مراد انلرك قلبی وموج انلرك قلبندن حاصل اولان جهلدركه انلرك قلبنی ستر ایلر وموج آخر دخی شرك وكفردركه اولكی موجه منضم ومتراكم اولور و بوندنصكره سحاب غفلت دخی انلرك اوزرینه واقع اولور پس

عملری ظلمت وقلبلرندن حاصل اولان صفتلر دخی ظلمت اولوب بعضها فوق بعض بری برینه متراكم اولور نته كم بو ظلمات ایچره اگر بر كمسه حقیقت حالی كه فی المثل نور كبیدر اخراج ایلسه انی كورمكه قریب اولمز زیرا بر كمسه ایچونكه حق تعالی حقیقت كوریجی بر نور هدایت قیلمیه انكچونكه حقیقت بین بر نور اولمز وكندی یه نافع ومفید اولان شیئی كورمز پس حضرت مولانا ظلمه یه بو آیت كریمه دن حصه اولدیغنه بو بیتله اشارت ایدوب بیوررلر كه ظلمه نك احوالی دخی كفره نك اعمالی كبی ظلمات بعضها فوق بعض آیتنك مفهومنك مظهری اولوب بونلر دخی انلر كبی ظلمتلر ایچره قالمشلردر دیمكی اشعار قیلور (الظلم ظلمات یوم القیمة) حدیث شریفی دخی بو معنایی مؤید اولور چونكم پادشاه عادل ودخی وزیر عاقل نور علی نور اولمسی مقرر اولدیسه پادشاه ظالم ودخی وزیر ظالم بری برینه مقارن اولسه انلرك حقنده ظلمات بعضها فوق بعض دینلسه صحیح اولور ﴿ مثنوی ﴾ من ندیدم جز شقاوت در لئام * گر تو دیدستی رسان از من سلام) بن لئیملرده شقاوتدن غیری نسنه كورمدم اگر سن كوردك ایسه بندن سلام ایرشدر یعنی ذاتنده بدبخت وطبعنده خست ودنائت اولان لئامك وجودنده اثر سعادتدن بر نسنه كورمدم وخباثت شقاوتلرندن غیری صنعتلرینه مطلع اولمدم اگر سن انلردن برنده شقاوتدن غیر بسنی كوردكسه كه مراد اندن سعادتدر بندن اول كمسه یه سلام ایرشدر كه اویله كسه مظهر شقاوت اولان لئیملر ماینده محل سعادت اولمش اولور پس اهل سعادته سلام ایلمك لایق اولور ولیكن الاشجار لاتثمر باضدادها قوانك موجبنجه مظهر شقاوت اولان لئامك اشجار وجودی اثمار سعادتی مثمره اولمز وكذلك محل سعادت اولان كرامك شجرهٔ مباركه كبی اولان وجودلرنده زهر زقوم بتمز وشقاوت وغوایت میوه لری ظهور ایتمز ﴿ مثنوی ﴾ همچو جان باشد شه وصاحب چو عقل * عقل فاسد روح را آرد بنقل) بو عالمده شاه جان كبی وشاهك مصاحب ووزیری عقل كبیدر فاسد وناقص عقل روحی نقل حركته كتورر كذلك فاسد وزیر جسد عالمده مانند روح اولان شاهی حركته كتوروب وظلم ومعصیت مرتبه سنه یتوروب وجسد آدمیده اولان عقل فاسد دخی هامان فرعونی ضلالت وغوایته كتوردیكی كبی قلب وروحی افساد ایلیوب وعدالت مرتبه سندن چیقاروب ظلم ومعصیت ورطه سنه براغور والحاصل سور بدنده عقل وزیر كبی وروح وقلب پادشاه كبی واعضا وجوارح انك جنودی كبیدر چون مغلوب هوا اولان عقل وزیری پادشاه روحی افساد ایلسه انك جنودی مثابه سنده اولان جوارح وجودی دخی فاسد اولور واگر وزیر صالح كبی اولان عقل شاه روحی افساد ایلمسه بلكه انی خیره داعی اولسه واول دخی صالح اولوب

عدالته میل قیلسه انك جنودی مشابه سنده اولان اعضای وجودی دخی جمله سی صالح اولوب اعتدال اوزره اولورلر کما قال علیه السلام (القلب ملك وله جنود فاذا صلح الملك صلحت جنوده واذا فسد الملك فسدت جنوده) رواه البیهقی عن ابی هریرة کذا فی الجامع الصغیر ﴿مثنوی﴾ آن فرشتهٔ عقل چون هاروت شد * سحر آموز دو صد طاغوت شد) اول عقل فرشته سی چونکم هاروت اولدی بودخی معنادر اول عقل فرشته سی هاروت کبی اولدی ایکی یوز طاغوتك سحر آموزی اولدی فرشته نك عقله اضافتی مشبه بهك مشبهه اضافتی قبیلندندر یعنی اول فرشته کبی اولان عقل چونکم هاروت وماروت اولدی ومرتبهٔ روحانیتده نورانی ایکن جسمانیت مرتبه سنه میل قیلوب شهوت ومقتضای طبیعت چاهنه تنزل قیلدی نیجه یوز اهل طغیانك ونیجه اصحاب عصیانك نفسلرینه مکر وحیله اوکر دیجی اولدی نته کم نیجه اهل طغیان واروب چاه بابلده محبوس اولان هاروت وماروتدن سحری تعلم ایدرلر کذلك نیجه اصحاب عصیان وخذلان شول عقل وروح که هاروت وماروت کبی مرتبهٔ روحانیه دن تنزل ایدوب مرتبهٔ جسمانیته کله لر وچاه طبیعت ایچره محبوس اوله لر انلردن مکر وحیله اوکره نورلر وخلقی اول مکر وحیله ایله مفتون قیلورلر ﴿مثنوی﴾ عقل جزوی را وزیر خود مگیر * عقل کل را ساز ای سلطان وزیر) عقل جزوی بی کندیکه وزیر طوتمه ای سلطان کندیکه عقل کلی وزیر دوز یعنی ای وجودی کشورینك سلطانی اولان کمسه عقل معاشی کندیکه وزیر ومصاحب اتخاذ ایتمه زیراسنی اضلال وافساد ایلیجیدر عقل معادی کندیکه وزیر ومدبر دوزتاسنی خیرات وحسناته داعی اوله وجمله احوالك منتظم اوله واعضا وجوارحك خلل وزللدن وخبث وفساد اولان عملدن نجات بوله ﴿مثنوی﴾ مر هوا را تو وزیر خود مساز * که بر آید جان پاکت از نماز) هوایی سن کندیکه وزیر دوزمه اکر هوای نفسی کندیکه وزیر دوزه سن سنك جان پاکك نمازدن بوقاروکلور وحق تعالی یه طاعت وعبادت ایلمکدن اعراض قیلور و بونك عاقبتی شین وشنار اولور وهواسی غالب اولان کمسه وصمت وخیبت ورطه سنده قالور نته کم قصیدهٔ برده صاحبی هوادن تحذیر ایدوب بو معنایه اشارت قیلور * بیت * واصرف هواها وحاذر ان تولیه * ان الهوا ماتولی یصم او یصم * وقال علیه السلام ایاکم والهوی فان الهوی یعمی و یصم ﴿مثنوی﴾ کین هوا پر حرص حالی بین بود * عقل را اندیشهٔ یوم دین بود) زیرا بو هوا پر حرص وحال بین در عقلك اندیشه وفکری یوم الدین در یعنی بو هوای نفسانی ومغلوب هوا اولان عقل جزوی همان حالی کوریجی وحالا حاضر اولان دنیانك نعمت ودولتنه زیاده حریص اولیجیدر اما حرص وهوادن

پاك اولان عقل معادك فکر واندیشه سی بویله دکلدر بلکه انك اندیشه سی یوم دیندر که هر کس انده عملیله جزا نور ونیك و بد هرنه قیلدیسه انك مکافاتن بولور چونکم اول کونك شانی بودر پس دائما اول کونك لوازمی ایچون عقل معاد اندیشه قیلور ﴿مثنوی﴾ عقل را دو دیده در پایان کار * بهر آن کل میکشد او رنج خار) عقلك ایکی کوزی کارك نهایتنده در عقل معاد اول کلدن اوتری خارك رنج وزحمتنی چکر یعنی عقل معادك شانی اولدر که بصر بصیرتی ودیدهٔ سریرتی هر کارك خاتمه سنه وعاقبتنه در عاقبت امرده حاصل اوله جق کل ایچون بدایت حالده واول امرده خار رنجنی چکر یعنی آخرنده ظهوره کله جك سعادت کللری ایچون دنیاده ریاضت ومشقت خارلرنه صبر وتحمل ایدر ﴿مثنوی﴾ که نه فرساید نه ریزد در خزان * باد هر خرطوم اخشم دور ازان) اول کل برکلدر که خزان وقتنده دوکلز وفرسوده وپژمرده دخی اولمز هر اخشمك خرطومی اوکلدن دور اولسون خرطوم بیوك بورون معناسنه در اخشم قوت شامه سی فاسد اولان ورایحه الیمان کمسه یه دیرلر مصرع ثانی دعا موقعنده اولمق اولی در اکرچه باد ماضی معناسنه اولوب هر اخشمك بورنی اول کلدن دور اولدی دیمك دخی وجهدر امابادریح معناسنه اولوب هر خرطومه مضاف اولسه ومعنی هر اخشمك خرطومنك بادوهواسی اول کلدن دور دینلسه وجه ومناسب دکلدر نته کم شمعی وجان عالم بویله دیمشدر وسروری اصلا معنی ویرمیوب اهمال قلمشدر خلاصهٔ کلام اول عاقبت امرده ظهوره کلان سعادت ابدیه کلی برکلدر که خزان وقتی کبی اولان موت وفنا زماننده اصلا دوکلز ودنیا کلی کبی فرسوده و پژمرده اولمز هر باغ روحی فاسد اولان کمسه نك خرطوم عقلی اول کل معنویدن دور اولدی که اندن رایحه المغه قادر اولمدی و یا خود معنی اندن دور اولسونکه آنك رایحهٔ طیبه سنه اول دماغ لایق ومناسب دکلدر دیمك اولور پس مقدما ذکر ایلدکلری قصه نك بقیه سنك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر

﴿ نشستن دیو بر مقام سلیمان علیه السلام وتشبیه کردن او بکارهای سلیمان علیه السلام وفرق ظاهر میان هر دو سلیمان ودیو خویشتن را سلیمان کردن ﴾

﴿مثنوی﴾ ور چه عقلت هست با عقل دگر * یار باش ومشورت کن ای پدر) وکرچه سنك عقلك واردر لیکن بر غیر عقل وعاقله ایله یار ومصاحب اول ومشورت ایله ای پدر ﴿مثنوی﴾ با دو عقل ازبس بلاها وارهی * پای خود بر فرق کردونها نهی) زیرا ایکی عقل ایله چوق بلالردن قورتولورسن کندی ایاغکی کردون وفلکلرك اوج وفرقی اوزره قورسن بیت اول سؤال مقدره جواب اولمق محله انسبدر چونکم سرخ شریفده دیو سلیمانك مقامنه اوتورمسی وانك

سلیمانك كارلرینه تشبیه قیلسیدر ودیو كندی‌یه سلیمان بن داود نام قیلسی وهر ایكی
سلیمانك مابینده اولان فرق ظاهرك بیانده‌در بیوردیلرسه كان عقل جزوی
صاحبلرندن كندیلره بوكونه زعم كاورکه بزخود عاقلرز كندی عقلمزله مقلدی
محققدن فرق قیلورز ومشبه مبطلی اهل حقدن ممیز اولورز دیه‌لر انلرك بو كلامنی
وزعمنی دفع ایلمك صددنده هر برینه خطابا بیوررلر نعم ای عقل جزوی صاحبی
اكرچه سنك دخی عقلك واردر ولكن بر آخر عقل كامل ایله یار اول وانكله ای پدر
مشورت قیل زیراكه ایكی عقلك ایكیسنك بری برینه مقارنت ومعاونتی سببیله
چوق بلالردن قورتلورسن ودیو كبی مكار اولان وسلیمانلق دعوی قیلان اهل
ریالرك حیله وتزویرندن نجات بولورسن وقدم روحكی آسمان حقیقتك اوجی اوزره
قورسن ومرتبهٔ اعلایه نائل وواصل اولورسن پس اهل ریایی دیوه واصحاب
تحقیق واهل صفایی سلیمانه تشبیه ایدوب بونلرك حالنی دیوله سلیمان قصه‌سنك
ضمننده بیان ایلمكه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ دیو كر خودرا سلیمان
نام كرد * ملك برد ومملكت را رام كرد) دیو اكرچه كندی‌یه سلیمان نام ایلدی
ملكنی ایلتدی ومملكتی كندوسنه رام ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ صورت كار سلیمان
دیده بود * صورت اندر سر دیوی مینمود) مكر حضرت سلیمان علیه السلامك
كار وعملنك صورتنی كورمشدی امانك صورتی ایچره دیولك سری كورندی یعنی
اول زمانده‌كه دیو بر حیله ایله حضرت سلیمانك خاتمنی اله كتوردی وكندوبی انك
مقامنه یتوردی واسمنی دخی سلیمان بن داود قودی خاتم واسطه‌سیله ملك سلیمانی
اخذ ایتدی ومملكت خلقنی كندی‌یه رام قیلدی وهر كارده وعملده حضرت سلیمانه
تقلید وتشبیه ایلدی زیرا حضرت سلیمان علیه السلامك كار وعملنك صورتنی
كورمشدی اكرچه كندوبه سلیمان نامن قودی وملكی الوب مملكتی رام
ایلدی وسلیمانك كاری كبی كار قیلدی ولكن اول صورت كارده وهیئت
سلیمانیده دیولك سری اهل تمیز اولان كمسه‌لره ظاهر اولدی لاجرم خلق دیدیلر
بو سلیمان بی صفادر زیرا سلیماندن سلیمانه دك فرقلر واردر یعنی اول زمانده
اولان خلقك صاحب فراستلری اول دیوی شكل سلیمانیده كوروب لكن انك سرنه
عارف اولوب بویله دیدیلركه بو سلیمان بی صفادركه سلیمان نبی ایله بو غبینك
مابینده عظیم فرقلر واردر ﴿ مثنوی ﴾ اوچو بیدار یست این همچون وسن
* همچناكه ان حسن با این حسن) مثلا اول سلیمان نبی بر بیدار كبیدر وبو
دیوغبی خواب كران كبیدر انجلاین كه اول حسن بو حسنله یعنی قصه‌سی
مقدما مذكور اولان وشاعر مزبوره اون بیك التون احسان قیلان ابو الحسن نام
وزیر كریم ایله بعده اول شاعری یكرمی بش التونله دفع ایلین خسیس ولئیم وزیرك

مابینده نقدر تفاوت وار ایسه و بیدارله نائمك مابینده دخی نه مرتبه فرقلر وار ایسه
بو سلیمانله او سلیمانك مابینده دخی اولقدر فرقلر واردر وكذلك اهل ریایله اهل
صفانك واهل خدا ایله اصحاب هوانك واهل تحقیقله اهل تقلیدك مابینده بونك
كبی تفاوت عظیم واردر ﴿ مثنوی ﴾ دیو می كفتی كه حق بر شكل من *
صورتی كردست خوش بر اهرمن) دیو اعین خلقه دیردی حق بنم شكلم اوزره
اهرمن اوزره بر خوش صورت ایلمشدر اهرمن دیو معناسنه‌در یعنی دیو اعین خلقه
بو كونه مكر وتلبیس ایدوب كندی عرضنی ومنصبنی حمایت وصیانت ایچون
دیردیكه حق سبحانه وتعالی بنم شكلمده اهرمن اوزره بر لطیف وخوش صورت
قیلمشدركه بعینه اول دخی صورتده بكا بكزر امازنهار بز نهار اول كاوب سلیمانلق
دعوا ایلرسه انك لاف ودروغنه اعتماد واعتقاد ایلمكز ﴿ مثنوی ﴾ دیورا حق
صورت من داده است * تا نیندازد شمارا او بشست) زیرا دیوه حق تعالی بنم
صورتمی و یرمشدر تا كه سزی اول دام وشستنه اتیه ومكر وحیله ایله سزی
كندیسنه صید ایتمیه ﴿ مثنوی ﴾ كر پدید آید بدعوی زینهار * صورت
اورا مدار ید اعتبار) اكر اول دیو لاف ودعوا ایله ظاهر كله یعنی بنم صورتمده
كلوب سلیمانم دیه زنهار انك صورتنه اعتبار طوتمكز وكندیكزی اكا تابع ایتمكز
زیرا سزی خائب وخاسر ایلر دیو تخویف قیلوردی غرائب اول دیو اعین كندوبی
سلیمان مرتبه‌سنده طوتوب وحضرت سلیمانی كندی مرتبه‌سنه تنزیل ایدوب
كندی اوصاف خبیثه‌سنی اكا اسناد وانك افعال طیبه‌سنی خلقه تزویر وروپوش
ایچون كندی‌یه تقلید ایلمسیدر وفی الحقیقه بو حالت زمانه‌ده اولان اهل دعوا
واصحاب ریانك صورت حالیدركه اهل تحقیق واصحاب صفا اولان عزیزلری دیو
مرتبه‌سنه تنزیل ایدوب كندیلرك توابع ولواحقنی انلره میل ومحبت ایلمكدن منع
ایلرلر وكندیلرنی اصحاب تحقیقدن واهل صفادن عد ایلیوب بزه متابعت قیلك
تا فلاح ونجات بوله‌سز دیو انلره سویلرلر ﴿ مثنوی ﴾ دیوشان از مكر این
میكفت ایك * می‌نمود این عكس در دلهای نیك) دیو انلره مكرندن بو سوزی
دیردی ولیكن نیك وروشن كوكللره بو عكس كورینوردی یعنی قلبنده معرفت
وتمیزی اولان كمسه‌لره بو سوز معكوس ومقلوب كورینوردی انلر بیلوردیكه بو صفت
وحالت اول دیو لعینك كندی وصف وحالیدر ﴿ مثنوی ﴾ نیست بازی
با ممیز خاصه او * كه بود تمییز وعقلش غیب كو) ممیز اولان عاقله بازی وفریب
یوقدر علی الخصوص اول كمسه كه انك عقلی وتمیزی غیب كو اوله یعنی عالم غیبك
اسرارنی انك عقلی وتمیزی بیلیجی وحقایقنی سویلیجی اوله اكا فریب وحیله‌نك
تأثیری اولمز و بازی وصنعتله انی بر كمسه فریفته ومخدوع قیلمز ﴿ مثنوی ﴾

هيج سحر وهيج تلبيس ودغل * مى نبندد پرده بر اهل دول) هيج سحر وهيج
تلبيس ودغل اهل دول اوزره حجاب باغلمز دول دولتك جميدر بوراده مراد
دولت ابديه صاحبلرى اولان اهل الله اولور ومعنى هيج ساحرلرك سحرى وماكرلرك
تلبيس ومكرى واصحاب دغلك حيله وغدرى اهل دول اولان اوليا اوزره پرده
باغلمز وانلرى فريفته ايليوب سائر ساده دللر كبى صيد وقيد ايلمزكه اصحاب الدول
ملهمون قولنك مفهومى اوزره پرده باغلمز بونلر الهام اولنمشلر ومن عندالله مؤيد
ومنصور قيلنمشلر در ﴿ مثنوى ﴾ پس همى كفتند با خود درجواب * باز
كونه ميروى اى كژخطاب) پس اصحاب تميز اول ديوك جوابنده كنديلر بنه
ايتديلر بازكونه وعكس كيدرسن اى اكرى خطابلو ﴿ مثنوى ﴾ بازكونه رفت
خواهى همچنين * سوى دوزخ اسفل اندر سافلين) بونك كبى بازكونه كتمك
كرك دوزخ جانبنه اسفل سافلينده يعنى سوزلرك نيجه بازكونه ومعكوس ايسه
سندخى انجلين اسفل السافلينده دوزخ جانبنه كيدرسن ﴿ مثنوى ﴾ اواكر
معزول كشتست وفقير * هست در پيشانيش بدر منير) اوسليمان اكرچه
بوسلطنتدن فقير ومعزول اولمشدر لكن انك النده بدر منير واردر يعنى انوار
سعادت ولمعات صلاح وطاعت انك جبههٔ مباركنده نمايان اولور ﴿ مثنوى ﴾
تواكر انكشتريرا برده * دوزخى چون زمهرير افسرده) سن اكر بر انكشترى
ايلتمشسن خاتمى حضرت سليماندن حيله وصنعتله اخذ ايتمشسن لكن دوزخ سن
زمهرير كبى طوكمشسن يعنى اكرچه خاتم واسطه سيله خلقه تصرف وحكومت
قلمشسن ومقام سليمانه جالس اولمشسن ولكن سنكله انك ماييننده نه مناسبت واردر
اول بهشت رعنا كبى محل سعادت اولمش وسن محل شقاوت اولان دوزخ سن كه
زمهرير كبى طوكمشسن ﴿ مثنوى ﴾ ما بپوش وعارض وطاق وطرنب *
سر نجا كه خودهمى ننهيم سنب) ز بوشله وعارض وطاق وطرنب واسطه سيله
اول ديو لعينك اوكنده باش قومق قنده كه خود طيناق دخى قومزز بوش باء
عربينك فتحه سيله كثرت وعظمت معناسنه كاور عارض سحابه ديرلر بونده خيام
وسايبان معناسنه اولور طاق كمره ديرلر طرنب طارمك جميدركه قاره اوه ديرلر
بونده ايوان وقصوردن عبارت اولور سنب تركيجه طيناق يعنى حيوانانك اياغنك
طرناغيدر وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه اول زمانه ده اولان اهل تميز ديديلر
بز بجرد عظمت وشوكت وخيام سايه دار وايوان وقصور يادكار سببيله اول ديو
لعينك اوكنه نچن باش قويوب تعظيم قيلورز بلكه حيوان طيناغن انك اوكنده
قومغه لايق كورمزز قنده قالديكه اكاباش قويوب تابع اوله وز بونده تنبيه بودركه
هر عصرده اولان اهل دين واصحاب يقين هر ديو سيرت وابليس سريرت اولان

حاكم واميره تعظيم وتكريم ايتمزلر وغنى اولان غنيلره دخى مجرد غنا وثروتلريچون
اكرام قيلمزلر كه من اكرم غنيا لغنائه فقدذهب ثلثا دينه بيورمشلردر بلكه هر شيخ
شكلنده اولان اهل تزويره دخى مجرد طنطنه وهاى وهوى سببيله باش قويوب
متابعت قيلمزلر بلكه انك اوكنده حيوان اياغنى قومغى بيله لايق كورمزلر
﴿ مثنوى ﴾ ور بغفلت مانهيم اوراجبين * پنجهٔ مانع برايد اززمين) واكر
غفلتله بزاكا جبين قويه وز زميندن برمانع پنجه يوقارو كلور والحاصل غفلتله اكر
اكا سرفرو ايلسك زمين جانبندن آنى منع ايديجى بر پنجهٔ قدرت ظاهرا واوب بزم
اكا اطاعتمزه ومنا بعتمزه مانع اولور ﴿ مثنوى ﴾ كه منه آن سرمرين سرزيررا
* هين مكن سجده مرين ادبيرار) كه اول سرى بو سرزيره قومه يعنى بو
سرنكون اولان خبيثه باش قويوب مطاوعت قيلمه اكاه اول زنهار بو بد بخت مدبره
سجده ايلمه حاصل كلام هر باركه اهل هدايتدن بركمسه اصحاب ضلالتده مال
وجاه وغنا وثروتى واسطه سيله انقياد ومتابعت ايلمك استسه معنى جانبندن اكا
بر نفرت ومجانبت ايلمك كلوركه انى اول مدبره متابعت ايلمكدن منع قيلور واول قوت
دافعه لسان حالله اكابوكونه معنالرى متكلم اولور ﴿ مثنوى ﴾ كردمى من
شرح اين بس جانفزا * ورنبودى غيرت ورشك خدا) بن بو جانفزا قصه نك
زياده شرحنى ايلردم اكر خداى تعالينك غيرت ورشكى اولميدى يعنى خداى
تعالى شول غيوردركه جانفزا اولان رازك افشا واظهارينه راضى اولمز پس جانفزا
واطيف ودلربا اولان سر ومعنينك اوزرينه غيرت ورشك خدا واقع اولديغى معلوم
اولديغيچون بو قصه نك حقيقتنى زياده كشف ايلمدم و بو معنايى بغايت جانفزا
سويلمدم ﴿ مثنوى ﴾ هم قناعت كن تو بپذيراين قدر * تابكويم شرح اين
وقتى دكر) هم بيان اولنان احوال ايله سن قناعت ايله بو قدرى قبول ايله تا غيرى
وقتده بونك شرحنى ديم وتمام سويليم ﴿ مثنوى ﴾ نام خود كرده سليمان نبى
* روى پوشى ميكند برهر صبى) ديو كنديسنك نامنى سليمان نبى ايلمش وخلقه
تزوير وتلبيس ايدوب اكرچه بن سليمان نبى ام ديو سويلمش ليكن اول غبئ صبيدن
اوترى روى پوشلك ايلر يعنى بالغ اولان ورجال مرتبه سن بولان كمسه لره انك
تزوير وتلبيسى قتى ظاهردر انك سليمانلق دعواسى غبى اولان صبيلر ايچوندركه
عقلى اولمين وكياست وفراست مرتبه سن بولمين اطفال سيرتلرانك حيله وتزويرينه
اعتماد ايلرلر ومقتدا و پيشوا بوزمانه ده اولان بودرديو سويلرلر ﴿ مثنوى ﴾
دركذراز صورت وازنام خيز * ازلقب وزنام در معنى كريز) اى اهل حق
طالب اولان واصحاب صفايى واولياى خدايى جست وجو قيلان سالك سن صورتدن
كچ ونامدن قالق لقبدن ونامدن معنايه قاچ يعنى برشيخى برصورتله مترسم وبرنيجه

عمل ایله متوسم کوره‌سن و براسمله دخی نامدار اولمش و برلقبله تلقب قیلمش بوله‌سن اصلا بو اسم ورسمه التفات ایلمه وصورت ظاهره‌ده اولان های وهوی بی مآله ولیت مقاله واظهار ذوق وحاله رغبت قیلمه وفریفته اولمه بلکه معنایه نظر ایله و برکسه‌یی بیلمك دیلرسك انی فعلندن وحددندن بیل ❊ مثنوی ❊ پس بپرس از حد او وفعل او * درمیان حدوفعل اورا بجو) پس انك حددندن وانك فعلندن سؤال ایله انی حد وفعل ایچنده طلب ایله حد بونده برکسه‌نك معنوی اولان مرتبه‌سندن وطورندن عبارتدر وفعلدن مراد تنهاده اولان فعل وعملدر ظاهرده خلقه مرئی وعیان اولان فعل دكلدر كه خلقه مرئی اولان فعلك اكثری ریاوسمعه‌دن خالی دكلدر پس خلاصهٔ كلام بو بله دیمك اولور كه چون مقتدا شكلنده برشخصی كورسك انك لاف ودعواسنه فریفته اولمه بلكه انك معنوی اولان طورندن ومرتبه‌سندن سؤال ایله وتنهاسنده نه فعل وعمل اشلرانی یوقله اول كسه‌یی معنوی اولان مرتبه‌سی وتنهاده اولان فعلی وعملی ماینده طلب ایله كه چوق انسان واردر كه قطبیت مرتبه‌سنده‌یم دیودعوا ایلر ولكن من حیث المعنی قطبیت مرتبه‌سنده‌در ونیجه كمسه واردر كه ظاهرا ریاوسمعه‌دن اوتری افعال حسنه قیلور اما تنهاده اعمال سیئه‌یه واحوال خبیثه‌یه مشغول اولور پس مقتدا شكلنده اولان بركمسه‌نك تنهاده اولان فعلنی بیلمك ونه مرتبه‌ده‌در اكا آگاه اولمق مقتدی اولان كمسه‌یه لازم وواجبدر تاكم صورته فریفته اولغله خطا ایلمیه چونكم * هم قناعت كن تو بپذیر این قدر * تا بگویم شرح این وقتی دگر * دیدكدنصكره مناسبتله بوخصوصده برقاچ ابیات شریفه دخی بیوروب بیانی اخرایلدكده كبر ومقدما ذكر اولنان مسجد اقصانك وسلیمان حضرتلرینك قصه‌سنك بقیه‌سنك بیاننه شروع ایدوب بیوردلر

❊ درامدن سلیمان هرروز در مسجد اقصی بعد از تمام شدن جهت عبادت ❊
❊ وارشاد عابدان ومعتكفان ورستن عقاقیر در مسجد ❊

بوسرخ شریف حضرت سلیمان علیه السلامك هركون مسجد اقصایه كلمسیدر بناسی تمام اولدقدنصكره طاعت وعبادت ایتمكدن اوتری وانده عابد ومقیم اولان كمسه‌لری ارشاد ایلمكدن اوتری ومسجد اقصاده عقاقیرك بتمه‌سیدر عقاقیر عقارك جمیدر عقار بروزن عطار دوالرك اصلنه وكوكنه دیرلر ❊ مثنوی ❊ هر صباحی چون سلیمان آمدی * خاضع اندر مسجد اقصی شدی) هر بر صباح چونكم سلیمان علیه السلام مسجد اقصایه كلوردی مسجد اقصاده خضوع وخشوع ایدیجی اولوردی ❊ مثنوی ❊ نو گیاهی رسته دیدی اندرو * پس بگفتی نام ونفع خود بگو) اول مسجد ایچره بریكی بتمش كیاهی كوریدی پس دیردی

كندی نامكی ونفعكی سویله ❊ مثنوی ❊ توچه داروی چی نامت چه است * توزیان كه ونفعت بركیست) سن نه داروسن ونه شیٔ سن ونامك ندر سن كیمه زیان سن وسنك نفعك كیمك اوزرینه‌در ❊ مثنوی ❊ پس بگفتی هر گیاهی فعل ونام * كه من آنرا جانم واین را حمام) پس هر بر كیاه كندینك فعلنی ونامنی دیردی كه بن اول كسه‌یه جانم وبو كسه‌یه حمام یعنی مركم حمام موته دیرلر ❊ مثنوی ❊ من مرین راز هرم واورا شكر * نام من اینست براوح ازقدر) بن بو كسه‌یه زهرم واول كمسه‌یه سكرم قضا وقدر قلمندن لوح اوزره یازیلان بنم نامم بودر یعنی هر بر كیاه حضرت سلیمانه كندینك خاصیتن سویلردی وقنغی شیئه نافع وقنغی شیئه مضر ایسه ولوح محفوظده نامی نه ایسه انی دخی تقریر وتعبیر ایلردی ❊ مثنوی ❊ پس طبیبان از سلیمان زان كیا * عالم ودانا شدندی مقتدا) پس طبیبلر حضرت سلیماندن اول كیاه ونبات سببندن عالم ودانا ومقتدا اولورلردی ❊ مثنوی ❊ تاكتبهای طبیی ساختند * جسم را ازرنج می پرداختند) حتی اطبا طبیبلك كتابلرنی دوزدیلر جسمی رنجدن پرداخته ایلدیلر یعنی مریضلرك جسمنی مرضدن دوزلتدیلر وپاك وبری ایتدیلر ❊ مثنوی ❊ این نجوم وطب وحی انبیاست * عقل وحس راسوی بی سو ره كجاست) بوعلم نجوم وطب انبیانك وحیدر یوخسه عقل وحسك بی سو جانبنه یولی قنده‌در یعنی علم نجومك وعلم طبك اصلی انبیایه كلان وحی الهیدر اولا انبیای عظام نجومك خواص وآثارنی وادویه ونباتاتك خواص وآثارنی وحی الهی ایله بیلدیلر وانی كندی عصرلرنده اولان علما وحكمایه تعلیم قیلدیلر انلر دخی بوعلمرده تدوین كتب ایلدیلر اكربوایكی علمك اصلی انبیایه كلان وحی الهی ایله معلوم ومبین اولمیدی مجرد عقول وحواسك وحدس وقیاسك بی سو اولان لامكان جانبنه طریقی چون اولور واشیانك بواطننه نیجه یول بولوردی وانلرك خواص وآثارنی نه وجهله بیلوردی یعنی بیلمزدی وآگاه دخی اولمزدی ❊ مثنوی ❊ عقل جزوی عقل استخراج نیست * جز پذیرای فن ومحتاج نیست) عقل جزوی استخراج عقلی دكلدر فنی قبول قیلمقدن وتعلیمه محتاج اولمقدن غیری دكلدر یعنی عقل جزوی انجق صاحب فندن برفنی قبول ایدیجی وانك تعلیمنه محتاجدر یوخسه انك شاننده دكلدر كه برفنی وبرصنعتی دخی وجوده كلمزدن اول ایجاد ایلیه وعالم باطندن مستخرج اوله ❊ مثنوی ❊ قابل تعلیم وفهمست این خرد * لیك صاحب وحی تعلیمش دهد) بوخرد كه مراد عقل جزویدر تعلیمه وفهمه قابلدر لیكن اكا صاحب وحی تعلیم ویریر معلوم اولدیكه عقول جزویه صاحبلری برفن وصنعتك ایجادنه قادر دكللردر بلكه برصاحب وحی

معماك تعليمنه محتاجلردر ❊ مثنوى ❊ جمله حرفتها يقين ازوحى بود * اول
اوليك عقل آنرا فزود) جميع حرفتلر يقين بودركه وحى الهيدن اولدى انك اولى
وليكن عقل صكره انى زياده ايلدى مثلا جلاهلكى ابتدا حضرت شيث احداث
ايلدى ليكن بومرتبه كامل دكل ايدى بعده هرعقل صاحبى استاد اكابركونه نقش
وصنعت ويروب انى بومرتبه كماله كتوردى وكذلك علم نجومى وكتابت وخياطتى
حضرت ادريس ابداع واظهار ايلدى بعده خياطلر وكاتبلر انى بومرتبه كماله
يتوردى ❊ مثنوى ❊ هيچ حرفت رابيين كين عقل ما * تاندا واموختن
بى اوستا) كوركه بوبزم عقلمز هيچ صنعت وحرفتى اول بزم عقلمز استادسز
اوكرنمكه قادر اولورمى يعنى هيچ برصنعتى استادسز اوكرنمكه قادراولمز
❊ مثنوى ❊ كرچه اندر مكرمو اشكاف بد * هيچ پيشه رام بى اوستا نشد)
اكرچه بزم عقلمز مكر وحيله ده موشكاف اولدى اما هيچ برصنعت استادسز اكارام
اولمدى وآسان كلمدى ❊ مثنوى ❊ دانش پيشه ازين عقل اربدى * پيشه
بى اوستا حاصل شدى) اكر بوعقل جزويدن پيشه وصنعتك دانشى اوليدى
استادسز برپيشه حاصل اولوردى وهرعقل صاحبى بودنياده اولان صنعتلرى
بى استاد ايشلردى وكار ايلردى حال بوكه برصنعت هرنه مرتبه آسان اولسه
ينه براستادك تعليميله انى بيلمكه محتاجدر نته كم بوقصه دن معلومك اولور

❊ آموختن كوركنى قابل اززاغ پيش ازانكه در عالم علم كوركنى نبود ❊

❊ مثنوى ❊ كندن كوريكه كمترپيشه بود * كى زفكر وحيله واندیشه بود)
برقبرك قازمسى كه ادنى وكمترپيشه ايدى اول كوركنلك فكروحيله واندیشه دن
نچن ميسر اولدى ❊ مثنوى ❊ كر بدى اين فهم مرقابيل را * كى نهادى
برسر او هابيل را) قابيله اكر بوفهم ودانش اوليدى هابيلى اوقچن باشى اوزره
قوردى يعنى وقتاكه قابيله نفسى مطاوعت ايليوب برادرى هابيلى قتل ايلديسه
انك مبنى دفن ايلمكى بيله ميوب باشى اوزره كتورردى كندپسنه بويله ديو
❊ مثنوى ❊ كه كجا غائب كنم اين كشته را * اين بخون وخاك دراغشته را)
كه بومقتولى قنده غائب وپنهان ايليم بوخاك وخون ايچنده آغشته وآلوده
اولمشى ❊ مثنوى ❊ ديد زاغى زاغ مرده دردهان * بركرفته تيز مى
آمد چنان) قابيل برزاغى كورديكه زاغ مرده يى دهانده طوتمش انجلين تيز
كلدى ❊ مثنوى ❊ ازهوا مى آمد وشد او بفن * از پى تعليم اورا كوركن)
هوادن نزل قيلدى اوزاغ فن وصنعتله قابيله تعليمدن اوترى كوركن اولدى
❊ مثنوى ❊ پس بچنكال از زمين انكيخت كرد * زود زاغ مرده رادر

كوركرد) پس چنكاليله زميندن كرد وخاك قوپاردى فورى اول زاغ مرده يى
قازديغى مقبره نك ايچنه قودى ❊ مثنوى ❊ دفن كردش پس بپوشيدش
بخاك * زاغ از الهام حق بد علمناك) انى دفن ايلدى پس انى خاكله اورتدى
زاغ بوفن وصنعتده حق تعالينك الهامندن علمناك اولدى يعنى حق تعالى
بوصنعتى غرابه الهام قيلدى حتى قابيله كلوب كوركنلك صنعتنى كوستردى
❊ مثنوى ❊ كفت قابيل آه شه برعقل من * كه بود زاغى زمن افزون بفن)
قابيل كندى عقلنه طعن وملامت طريقيله ديدى آه تف اولسون بنم عقلم
اوزره كه برزاغ فن وصنعتله بندن افزون اوله يعنى قابيل زاغدن چونكم بوصنعتى
مشاهده ايلديسه كندينك عقلنه نفرين ايلدى وبوكونه سويلدى كه حق تبارك
وتعالى انك اول حينده سويلديكنى سورۀ مائده ده بزه خبر ويروب بوكونه حكايه
ايلدى (قال ياويلتى اعجزت ان اكون مثل هذا الغراب فأوارى سوأة اخى فاصبح
من النادمين) بوآيت كريمه نك بورايه كلنجيه دك اولى بودر (فبعث الله غرابا
يبحث فى الارض ليريه كيف يوارى سوأة اخيه قال ياويلتى) آه بوآيت كريمه نك
فحواى شريفى اولدركه وقتاكه قابيل قرنداشى هابيلى قتل ايليوب نيجه مدت انك
ميتنى باشى اوزره كوتورديسه پس الله تبارك وتعالى برغرابى كوندردى اويله
غراب كه ارضى منقاريله وايكى پانك چنكاليله قازردى تاحفره پيدا ايلدى
بوعلمى قابيله كوسترمكدن اوترى ايلديكه كندى قرنداشنك جثه سنى نه كونه اورته
معلوم ايليه چونكم قابيل زاغدن بوحالتى مشاهده ايلدى كندى كندى يه لوم
ايدوب ديدى اى واى وويلت بنم عقلم اوزره كه بن شوغراب كبى اولمقلقدن
عاجز اولدم پس كندى برادرينك تننى اورتدى اندنصكره قابيل هابيلى بوطريق
اوزره خاكه دفن ايلدى پس نادملردن اولدى ❊ مثنوى ❊ عقل كل را
كفت مازاغ البصر * عقل جزوى مى كند هرسو نظر) حق تعالى عقل كله
مازاغ البصر ديدى بودخى معنا در عقل كل ايچون مازاغ البصر دينلدى
اما عقل جزوى وارباب نفس طبيعى هوا وهوسندن هرجانبنه نظر ايلر زيرا
محبوب ذاتى ومقصود اصليدن انلرك ذوق وشهودى يوقدر يعنى جميع افلاك
وحور جنان مزين اولوب اول حضرته عرض اولندى كرشمه ايله نظر والتفات
ايلديلر همان ديده ودللرى محبوب ومقصودلرينه ناظر ومتوجه اولدى لاجرم
حق تعالى حضرتلرى وصف ومدح ايدوب سورۀ نجمده بيورر (مازاغ البصر)
مائل اولمدى حضرت پيغمبرك بصرى هيچ برشيئه (وماطغى) دخى تجاوزده
ايتمدى مع هذا مالا يحصى امور مذهله مشاهده وعجائب ملكوت وغرائب جبروت
معاينه قيلمشدى (لقدرأى من آيات ربه الكبرى) والله تحقيقا كوردى اول محمد

ربیسنك كبری اولان آیاتی وعظمی اولان علاماتی ملكیه وملكوتیه وصوریه ومعنویه پس جناب ربیسنه كمال توجهندن بر بنه نظر والتفات ایلمدیلر پس حضرت مولانا دخی عقل كلی كه حقیقت محمدیه در مدح ایدوب دیرلر كه عقل كل حقنده حق تعالی مازاغ البصر دیدی پس هر كیم انك وارثیدر اولدخی مازاغ البصر سرینك مظهریدر واول كه عقل جزوی مرتبه سنده در هر شیئه مائل اولوب حقدن دور اولور ﴿ مثنوی ﴾ عقل مازاغست نوخاصكان * عقل زاغ استاد كورمرد كان) خدای تعالینك خاص بنده لرینك نوری عقل مازاغدر یعنی شان شریفنده مازاغ البصر دینلن وماطغی وصفیله توصیف اولنان خاصان الهی اولان كاملرك نوریدر اما عقل زاغ مرده لر مقبره سنك استادیدر زاغدن مراد بونده نفس اولور نته كم عنقریب تفسیر بیوررلر مرد كاندن مراد مرده دللردر وكورلردن مراد انلرك جسدلریدر وحاصل كلام خاصكان الهینك نوری ماسوایه میل ایلمین عقلدر امازاغ نفسه متعلق اولان عقل مرده دللرك بدنلری كورینك استادیدر یعنی انده مرده دللرك مدفون ومستور اولمسنی وخاك بدنلهٔ سوأت دللرنی ستر وپوشیده قیلسنی تعلیم ایدیجیدر ﴿ مثنوی ﴾ جانكه اودنبالهٔ زاغان پرد * زاغ اورا سوی كورستان برد) شول جانكه زاغلرك اردنجه اوچار عاقبت زاغ انی كورستان جانبنه ایلتور زاغدن مراد نفس وزاغلردن مراد اهل نفس اولور وتقدیر معنی بویله دیمك اولور كه هر شول جانكه اهل نفس اولان كسنه لرك اردنجه كیده وانلره متابعت ایده زاغ نفس انی مقبره لك جانبنه ایلتور یعنی قبل الموت جسمانیت مرتبه سنه دلالت ایلر وبعد الموت كورستانه ایلتوب ظلمت قبره كرفتار ایلر ﴿ مثنوی ﴾ هین مرواندر پی نفس چوزاغ * كوبكورستان برد نی سوی باغ) آكاه اول زنهار زاغ كبی سیاه روی وطالب جیفه اولان نفس خبیثك اردنجه یلمه زیراكه اوسنی كورستانه ایلتور باغ وكلزار طرفنه دكل یعنی زاغ سیرت اولان نفسه متابعت ایلمه وانك هواسنه اویمه زیراكه اوسنی مرده دل اولانلرك مقام ومرتبه سنه ایلتور باغ روحانی وكلزار حقانی طرفنه ایلتمز دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ كرروی رو در پی عنقای دل * سوی قاف ومسجد اقصای دل) اكر كیدر ایسك باری عنقای دل جانبنه كیت قاف دل جانبنه ومسجد اقصای دل جانبنه كیت یعنی كوكل كه فی المثل عنقا كیبدر اول جانبه كیت ومن وجه قاف كیبدر اكر سیر ایدر ایسك اول سمته سیر ایت ودخی مسجد اقصی كیبدر اكا داخل اولمغه همت ایت مقام مرد كان اولان جسمانیت طرفنه كتمه دیمك اولور عنقای دلدن مراد وقافدن ومسجد اقصای دلدن مراد اصحاب دل اولسه دخی جائزدر یعنی ای طالب اكر كیدر ایسك

باری دل عنقاسی اولان صاحب یقین جانبنه وقربت الهی قافی اولان اهل تمكین طرفنه ومسجد اقصی كبی اولان دین سمتنه كیت تاكم مرده لر مقامندن قورتله سن وحیات طیبه بولوب ابدی حی اوله سن ﴿ مثنوی ﴾ نوكیاهی هردم ازسودای تو * می دمد در مسجد اقصای تو) سنك سودا وفكر كدن هر دم برجدید كیاه قلبك مسجد اقصاسنده بتر یعنی سنك قلبك كه مسجد اقصی كیبدر سنك افكار كدن هردم یكی یكی نباتلر بتر ﴿ مثنوی ﴾ تو سلیمان وارداد اوبده * بی پرازوی پای رد بروی منه) سن سلیمان كبی اول قلبكده حاصل اولان اندیشه كیاهنك دادنی ویر واندن ابزایلت انك اوزرینه رد اپاغنی قومه یعنی حضرت سلیمان مسجد اقصاده بتن نباتاتك اوزرینه رد اپاغن قومه دی وانلری بیلدیرن بولوب بیانه اتمدی بلكه هر برینك خاصیت ذاتیه لرنی ابزلیوب انلرك كیفیته وخاصیتنه عالم اولدی كذلك سن مسجد اقصای قلبكده ظهوره كلان خواطر وافكار كیاهلرنی بیلكه سعی ایلیه سن اكر دینی واكر دنیوی اول افكار وخواطرك نیچون ظهوره كلدیكنی بیله سن ومنفعت ومضرتدن هر برینه خاصیت طوتر انلرك شاننه واقف اوله سن زیرا هرخاطره كه قلبه كلور حكمتدن خالی دكلدر بهرحال برجانبنه مضرتی وار ایسه برجانبنه دخی منفعتی واردر نته كم زمینده بتن نباتاتك جمله سی بی معنی وعبث دكلدر بلكه برشیئه ضار ایسه برآخر شیئه نافعدر ﴿ مثنوی ﴾ زانكه حال این زمین باثبات * بازكوید بانوانواع نبات * در زمین كرنیشكر ورخود نیست * ترجمان هرزمین نبت ویست) زیراكه بودوام وثباتله موصوف اولان زمینك وصف حالنی انده بتن نباتك انواعی سكا آشكار سویلر زمینده اكرنیشكر واكر خودنی بوریادر لاجرم هرزمینك ترجمانی اول زمینك نبتیدر یعنی هرزمینك سر وحالی نباتندن ظاهر اولور هرنبات كندی منبتینك سر وحالنی اخبار قیلور مثلا برنباتی لطیف وخوش كورسك دلالت ایلر كه اول محل قتی لطیف وخوشدر واكر برنباتی تلخ وترش كورسك دلالت ایلر كه انك منبتی خبیث وناخوشدر پس وقس علی هذا ارض القلب اكر زمین قلبك اندیشه وافكاری لطیف ونورانی ایسه اول قلب دخی لطیف ونورانیدر واكر انك فكر واندیشه سی شجرهٔ خبیثه ونبات بی فائده وخسیسه كبی ایسه انك محلی دخی اویله خبیث وخسیسدر نته كم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ پس زمین دل كه نبتش فكر بود * فكرها اسرار دل را وانمود) پس زمین دل كه انك نبتی فكرایدی فكرلر اسرار دلی آشكارا كوستردی یعنی اندیشه وافكار كه زمین دلك نباتی كیبدر اول افكاردن قلبك لطافت وكثافتی معلوم اولور وكفتار دخی باطنده اولان افكاره دلالت قیلور چون بركسه كفتاره كلسه انك كفتاری

باطننده اولان افكارنى اظهار ايدوب كوسترر واهل دل اولان انك كفتارندن
افكارنه وقلبنك اسرارنه مستدل اولور (مصرع) كلامندن اولور معلوم كشينك
كندى مقدارى * بيوردقلرى بومعنايه دلالت قيلور ﴿ مثنوى ﴾
كرسخنكش يابم اندر انجمن * صد هزاران كل برويم درچمن) اكر انجمنده
سخن كش بولم چمن كبى صد هزاران كل بتوردرم يعنى اكر مجلس وصحبتده
سوز چكيجى وكفتار واسرارى كندى يه جذب ايديجى بركسه بولم چمن كبى
حقيقت باغنده نيجه يوز بيك معارف كللرين واطايف سنبللرين بتوردرم وانى ظهوره
كتوررم واول سخنكش اولان طالبه حظ ايلديكى قدر انى بتوردرم ﴿ مثنوى ﴾
ورسخنكش يابم آن دم زن بمزد * مى كريزد نكتهـا از دل چو دزد) مصرع
اولده سخنكش وصف تركيبدر كافك ضمه سيله سوز اولدريجى معناسنه زن بمزد
اول غيرتسزه ديرلركه عورتنى اجرتله قوللندير الحاصل كيدى وديوث ديمكدن كنايه در
معناى شريفى اولدركه واكر اولدم زن بمزد سخنكش بولم نكات معنى جان ودلدن
دزد وحرامى كبى قچر يعنى اول دم كه بن نكات شريفه نقل ايليم زن بمزد
سخن ديليجى ونفس اولدريجى بر ديوث بولم كوكلدن نكات شريفه واسرار لطيفه
دزد كبى قچر زيرا ناقابل ونصيحت قبول ايليين جاهله معارف سويلمك در وجواهرى
كردن خنزيره تقليد ايلمك كبيدر پس اضاء الله اولان اوليا قچن برناقابلى كورسه لر اكا
اسرار معارف سويلمكدن برى اولورلر ﴿ مثنوى ﴾ جنبش هركس بسوى
جاذبست * جذب صادق نى چوجذب كاذبست) هركسك جنبش وحركتى وميل
ومحبتى جاذب جانبنه در صادقك جذبى كاذبك جذبى كبى دكلدر ياخود بووصفك
كندى صفتنه اضافتى قبيلندن اولوب معنى بويله اوله صادق اولان جذب
كاذب اولان جذب كبى دكلدر بلكه بينهماده فرق عظيم واردر حاصل كلام
اولدركه هركسك حركتى انى جذب ايلين كسه جانبنه در جاذب دخى ايكى
نوع اوزره در برى جاذب صادق برى دخى جاذب كاذب در وبوجذب صادق
وجذب كاذبدن مراد قلبده اولان ايكى نوع داعيه لردركه اول داعيه لر انسانى
اكر هدايت جانبندن ايسه هدايت وسعادت جانبنه جذب ايلر واكر ضلالت
طرفندن ايسه شقاوت وضلالت طرفنه جذب ايلر هدايت جانبندن كلان جذب
صادق وضلالت طرفندن كلان جذب كاذبدر پس جذب صادق جذب كاذب
كبى دكلدر ﴿ مثنوى ﴾ ميروى كه كمره وكه در رشد * رشته پيدانى وانكت
مى كشد) كاه كمراه كيدرسن وكاهى رشدده يعنى راه راستده سير ايدر رشته
پيدا دكلدر واول كسه كه سنى چكر اول دخى پيدا دكلدر يعنى كاه ضلالتده
وكاهى طريق هدايتده كيدرسن سنى بو ايكى جانبه جذب ايلين حبل معنوى

وجاذب اولان يد الهى ظاهر وپيدا دكلدر وليكن (يضل به من يشاء ويهدى
به من يشاء) آيت كريمه سنك مقتضاسنجه مضل وهادى فى الحقيقه اولدر وعارفك
نظرى فاعل حقيقته در ﴿ مثنوى ﴾ اشتر كورى مهار تو امين * تو كشش
مى بين مهارت را مبين) فى المثل سن كور دوه سن سنك يولارك امين در يعنى سنك
مهارك هرنه دن ايسه اول مهارك سنى چكمكدن وسنى مهتدى وياكمراه ايتمكدن
امين وبريدر كه فى الحقيقه سنى باهدايت وياخسارت وخيبت سمتنه جذب ايلين سنك
مهارك دكلدر ومهاردن مراد كركسه اختيار اولسون وكركسه هدايته ياخود
ضلالته داعى اولان شيلر اولسون والحاصل بومهار مثابه سنده اولان شيلر انسانى
برحالته كتورمكدن امين وبرى در پس سن كشمشى كور مهاريكى كورمه يعنى
كركدركه فى الحقيقه جاذب اولنى وانك جذبنى كوره سن سنى برجانبه جذب ايلين
آلت وسببى كورميه سن بعض نسخه ده واكثر نسخه ده امين يرنه رهين واقع
اولمشدر بوتقدير اوزره معنى سنك مهارك غيره مرهوندر سنك الكده دكلدر ديمك
اولور وبعضى نسخه ده دخى رهين يرنه متين واقع اولمشدر بوتقدير اوزره معنى
سن فى المثل اشتر كورسن سنك يولارك متين وقويدر سن چكمكلكى كور مهاريكى
كورمه يعنى سنى جذب ايلين آلات متين وقوى اولديغى جهتدن كورمك آسان
وظاهر در سن انى كورمكى قو جاذب كيمدر وجذب ندر انى كور تا حقيقت بين
اوله سن ومجاز كورمكدن نجات بوله سن ديمك اولور لكن الاول اولى ﴿ مثنوى ﴾
كرشدى محسوس جذاب ومهار * پس نماندى اين جهان دار الغرار) اكر
جذاب ومهار محسوس اوليدى پس بوجهان دار الغرار قالمزدى يعنى سنى جذب
ايلين جذاب حقيقت ومهار ارادت بوعالمده اكر ظاهر وعيان اوليدى سر قضا
وقدر ظهوره كلوردى وحقايق عيان اولوردى پس بوجهان دار غرار يعنى
سراى غرور قالمزدى بلكه دار قرار اولوردى كه هركسك سرى وحقيقتى انده
ظهوره كلمه كركدر وفاعل حقيقى دخى عيان اولسه كركدر وهركس حقيقت
كاره وقوف وشعور بولسه كركدر غرار كسر غينله غرور معناسنه در دار الغرار
دار الغرور ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ كبر ديدى كو پى سك مى رود * سخره
ديو ستنبه مى شود * در پى او كى شدى مانند حيز * پاى خود زاوا كشيدى
كبر تيز) كبر كورديكه اول كبر سك آردنجه كيدر ستنبه وقوى شيطانك
سخره وزبونى اولور اول سكك اردنجه كبر حيز كبى قچن كيدردى بلكه اول
كبر تيز وقورى اياغنى كيرو چكردى ستنبه قوى ومعاند و بزرك معناسنه در يعنى
كافر وعاصى اكر كورديكه اول كلب نفسك اردنجه كيدر وقوى ومعاند
شيطانك سخره ومغلوبى اولور اكر كندوسنى بويله كورديدى وحقيقت حاله نظر

ایر کور یدی اول کابك ودیو لعینك اردنجه تخنث کبی قچن کیدر وانلره توجهله
مطاوعت ایدردی بلکه کور یدی کندی ایاغنی فوری چکردی وانلردن نفرت
واعراض ایلردی وهدایت سمتنه سالك اواوب کندی یه یار صالح اولان پیغمبرلره
وولیلره تبعیت ایدردی لکن کاب نفسك نه مرتبه خبیث وقبیح ایدوکن کورمیوب
ودیو معاندك عدو ومضل ایدوکنه نظر ایرکور میوب حیز کبی انك مفعول
وزبونی اولوب سك نفسنك اردنجه کیدر وجهنم طرفنه نقل وحرکت ایدر
﴿ مثنوی ﴾ کار کر واقف زقصابان بدی • کی پی ایشان بدان دکان شدی)
مثلا کاو اکر قصابلردن واقف وخبر اولیدی کاو قصابلرك اردنجه قچن اول دکانه
کیدردی ﴿ مثنوی ﴾ یا بخوردی از کف ایشان سپوس • یا بدادی شیرشان
از جابلوس) یا انلرك اللرندن سپوس یرمیدی یاخود انلره جابلوسلك یوزندن سود
ویرمیدی یعنی قصابلرك اکا تملق ایلدیکندن اوتری اول تملقه مغرور اواوب
انلره سود و یرمزدی ﴿ مثنوی ﴾ ور بخوردی کی علف هضمش شدی •
کرز مقصود علف واقف بدی) واکر کاو علف یسه اکا قچن هضم اولوردی اکر
اول علفك مقصودندن واقف اولیدی یعنی کاو اکر قصابلرك مرادنه واقف
اولیدی یدیکی علف اکا هضم اولمزدی ﴿ مثنوی ﴾ پس ستون این جهان
خود غفلتست • چیست دولت کین دوادو بالتست) پس بو جهانك ستونی خود
غفلتدر دولت ندر که بودوا ودولت ایله در یعنی دولت دنیا لفظ دوایله لتدن
مرکبدر دو دویدن لفظندن امر حاضر در لت ضربته دیرلر پس لفظ دولت
اولی یلك وآخری کوتك یمکه دلالت ایدر ولهذا بیوررلر دولت ندر بلکه دولت
دیدیکك ای اهل غفلت اولی یل یل وآخری ضربت وعقوبتدر پس دنیا دولتنه
مائل اولنلر اول دولتك اولی وآخری نه ایدوکندن غافل قالنلردر اکر غفلت اولمیدی
اهل دنیا دولت دنیادن کریزان اولیدی ونظام عالمه خلل کلیدی دار دنیا
خراب قالیدی ولهذا قیل لولا الحمقا لخربت الدنیا ﴿ مثنوی ﴾
اولش دود و باخرلت بخور • جز درین ویرانه نبود مرك خر) اول دولتك
اولنی دود وآخرینی لت یی بو ویرانه ده انك صاحبنه مرك خردن غیری اولمز
یعنی اول دولت دنیانك اولنده ای دولتنه مائل اولان یل یل وآخرنده
ضربت یی که بو دولتك صاحبنه البته اولنده بیهوده یره یلك وآخرنده لت یمك
مقرردر بو ویرانه ده اکا خر اولومی کبی مردار اولمکدن غیری نسنه حاصل دکلدر
انك عاقبت موتی موت خر کبی اولور وجیفه ومردار اولوب انسانیت مرتبه سندن
بی بهره قالور ﴿ مثنوی ﴾ تو بجد کاری که بکرفتی بدست • عیش این دم
بر تو پوشیده شود) ای اهل دنیا سن جد وجهد ایله بر ایشه یکه الکده طوتدك وآنی

مقبول ومحبوب اتخاذ ایتدیککه سبب اولدر که اول کارك عیبی بودم سکا مستور
و پوشیده اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ زان همی تانی بدادی تن بکار • که
پوشید از تو عیش کردکار) اول سبدن اول کاره تن ویرمکه قادر اولورسن که
حق تعالی حضرتلری اول کارك عیبنی سندن ستر و پنهان ایلدی لاجرم اهل دنیا
منصب دنیایه ودولت ادنایه میل ایلدکلرینه وتنلرین اول یولده خرج ایلدکلرینه
سبب اولدر که خدای تعالی بو دنیانك وانك دولت ومنصبنك عیب وقبحنی انلره
ستر ایلمشدر پس انلر بو کارك عیبن کورمیوب بجان ودل آنك تحصیلنه مشغول
اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ همچنین هر فکر که کرمی دران • عیب ان فکرت شدست
از تو نهان) بونجلاین هر فکر که اول فکرده کرملك وتیزلك واردر اول فکرنك
عیبی سندن نهان اولمشدر کذلك بو کار دنیانك سکا عیبی سندن نهان اولمشدر
فکرتده کی تا نفس کلمه دن اولمیوب ادات خطاب اولورسه معنی سنك اول فکرك
عیبی سندن نهان اولمشدر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ بر تو کر پیدا شدی زو عیب
وشین • زو رمیدی جانت بعد المشرقین) اکر اول فکردن عیب وشین سکا ظاهر
و پیدا اولیدی سنك جانك اول فکر واندیشه دن بعد المشرقین اعراض ایدوب
اورکیدی یعنی اول فکر وخاطره دن لذت پذیر اولمق وانی کندی یه انیس وقرین
قیلمق قنده بلکه (یالیت بینی وبینك بعد المشرقین فبئس القرین) دیو انکله
کندی ماینده مغرب ایله مشرق مابینی قدر بعد مسافه اولمسنی تمنی ایلیدی وسن
بکا نه یرامز قرینسن بن سندن اللهه صغنورم دیو سویلیدی ﴿ مثنوی ﴾
حال کاخر زو پشیمان میشوی • کر بود این حالت اول کی دوی) بر حال که آخر
اندن پشیمان اولورسن اکر بو حال سکا اول اولیدی اول فکر طرفنه قچن یلردك
یعنی بر کاردن سکا خسارت وندامت کله جکن اکر بلیدك و بو حال سکا اولده حاصل
اولیدی فکر اول ایچون اصلا یلمیدك واکا میل دخی قیلمیدك ﴿ مثنوی ﴾ پس
بپوشید اول آن بر جان ما • تا کنیم ان کار بر وفق قضا) پس حضرت خدا
آخرنده سبب ندامت اولان کاری اولده بزم اوزریمزه ستر ایلدی تا اول کار وعملی
وفق قضا اوزره ایلیه وز یعنی حضرت خدا بر کارك آخرنده ظهوره کله جك قباحت
وندامتی بزم اوزریمزه اول کاره مشغول اولدیغمز زمانده ستر قیلدی تا کم بز اول
کاری کندیمزه نافع ظن ایلیوب قضای الهینك مقتضاسی اوزره انی ایشلیه وز
﴿ مثنوی ﴾ چون قضا آورد حکم خود بدید • چشم واشد تا پشیمانی
رسید) چونکم قضای الهی کندینك حکمنی بدید و آشکاره کتوردی پس
کوز اچق اولدی حتی اول کاردن پشیمانلق ایرشدی واول کارك قباحتنی کوروب
وضعینی بیلوب قلبه اندن نفرت کلدی ﴿ مثنوی ﴾ این پشیمانی قضای دیکرست

* این پشیمانی بهل حق را پرست) بو پشیمانلق دخی قضای آخردر پس بو پشیمانلغی قوحق تعالی حضرتلرینه طاپ یعنی برآز دخی وقتکی ندامت وپشیمانلقده کچوروب فرصتی فوت ایله ووقتکک حکمنی ضایع قیله بلکه مامضایی ترك قیلوب وابن وقت اولوب خدا پرست اولمغه سعی ایله ومنزلهٔ عدمده کندیکک کارکاه حق اولدیغنی مشاهده ایلیوب تسلیم اول زیرا مولاسی درکاهنده بنده نك حالی مرده مقامنده اولوب وارد اولان احکام قضایه طردا وعکسا راضی اولمقدر

﴿ مثنوی ﴾ ورکنی عادت پشیمان خورشوی * زین پشیمانی پشیمان ترشوی) واکر پشیمان اولمغی کندیکه عادت ایلرسن پشیمان بیجی اواورسن بو پشیمانلقدن پشیمانرك اواورسن یعنی اول مقدم اولان کاردن نقدر پشیمان اولورسك اول پشیمانلغك مضرتنه سکا علم حاصل اولدقده نیچون نادم و پشیمان اولدم واول وقتك حکمنی مقدم اولان کاره پشیمان خور اولمغله ضایع قیلدم دیو زیاده نادم وپشیمان اواورسن پس کرکدر که پشیمان خور اولمغی کندیکه عادت قیلیه سن ووقتك حکمنی ضایع ایتمکله نیجه منافعدن بی نصیب اولیه سن اکر پشیمان خور اولمغی کندیکه عادت ایلرسن ﴿ مثنوی ﴾ نیم عمرت در پریشانی رود * نیم دیکردر پشیمانی رود) سنك عمرکك نصفی پریشانلقده کیدرسنك عمرکك نصفی پشیمانلقده کیدر پس وقتك حکمی ضایع اولوب حقله اول وقتده اولان معامله دن محروم اواورسن وعمرکی نامحل اولان یره مصروف قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ ترك این فکر و پشیمانی بکو * حال و یار وکار نیکوتر بجو) چونکم حال بویله در بو فکر واندیشه نك و پشیمانلغك ترکنی سویله حسن حال ونیکوتر یار دخی نیکوتر کار استه یعنی بو فکر و پشیمانلغی ترك ایله وخدای تعالیدن احسن حال واحسن اعمال طلب ایله وسکا دین وطریقده یار ومعین اولان راه اهل دل ومرد کامل استه تا احوالك واعمالك نیکوتر اوله ﴿ مثنوی ﴾ ورنداری کار نیکوتر بدست * پس پشیمانیت برفوت چه است) واکر الکده ایورك ایش طوتمز ایسك پس سنك پشیمانلغك نه یك فوتی اوزرینه در پشیمانلق خود کار نیکونك فوتندن اوتری اولمق لایق اولور اما فلان زمانده بن نیچون کار خبیث ایشلدم دیو پشیمان اولمق اول وقتده کار نیکو ترقیلمغی ووقتك حکمنه مشغول اولمغی ضایع ایلکدر پس بو کونه ندامت دخی برنوع قباحت اولور ﴿ مثنوی ﴾ کر همی دانی ره نیکو پرست * ورندانی چون بدانی کین بدست) اکر ایو یولی بیلورسك پرستش ایله واکر طریق نیکویی بیلمزسك نیجه بیلورسنکه بوسنك کارك بددر یعنی اکر طریق صوابی وراه سدادی بیلورسك اکا سالك اولوب خدای تعالی یه طاپ واکا عبادت قیل واکر طریق صواب وراه سدادی بیلمزسك نیجه بیلورسککه بوسندن صادر

اولان عمل زشت وقبیحدر یعنی برکسه کندیدن صادر اولان اعمالك حسن وقبحنه عالم اولاق طریق سدادی بیلکه موقوفدر مادامکه طریق صوابی برکسه بیلیه کندی عملنك حسنه وقبحنه عالم اوله مز پس ندامتی کندی یه عادت ایدنوب انی طاعت زعم ایلین کمسه یه خطابا بیوررلر ای پشیمان خود اولان کمسه اکر راه نیکویی بیلورسك که اول وقتده خدای تعالی یه پرستش قیلاق وماضیده وکچن ومستقبلده کله جك اعمال واحواله اشتغال قیلمقدن بری اولمقدر بو طریق اوزره حضرت حقه عبادت قیل واکر بو طریق سدادی بیلمزسك سندن ظهور ایلین کارك بد اولمسنی نیجه بیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ بد ندانی تا ندانی نیك را * ضد را از ضد توان دیدای فتا) بدی بیلمزسن مادامکه نیکی بیلمیه سن زیرا ای جوان ضدی ضددن کورمك وفهم ایلمك ممکندر یعنی مادامکه نیکو اولان عملی بیلمیه سن بد اولان عملی دخی بیلمزسن وطریق صوابه عالم اولمیه سن طریق خطایه دخی عالم اولمزسن مشهور ومتعارف کلامدرکه الاشیاء تعرف باضدادها دینلمشدر پس سنکه احسن اعمال نه ایدیکنی بیلمیه سن اقبح اعمال نه ایدیکنه نیجه عالم اولورسن که شیء ضدیله منکشف اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون ز ترك فکر این عاجز شدی * از کناه انکاه هم عاجز بدی) چونکم بو بد ونا مشروع اولان کارك فکرینك ترکندن عاجز اولدك اول وقت کناهدن هم عاجز اولدك یعنی چون فاسد ونامعقول کارك فکرنی ترك ایتمکه قادر اولمدك بلکه انك فکرنی ترك ایلمکده عاجز ومضطر اولدك پس اول کار فاسدی وجرم وکناهی اول وقتده ترك ایلمکه قادر اولمیوب عاجز اواورسن چونکم بر کار فاسدك فکرنی ترك ایده میوب انی قلبکده اندیشه ایده سن ودرون دلدن چیقارمغه قادر اوله میه سن البته اول متصور اولان کناهك ظهورنی دخی منعه قادر اولمزسن ﴿ مثنوی ﴾ چون بدی عاجز پشیمانی ز چیست * عاجزی راباز جو کز جذب کیست) چونکه عاجز اولدك پشیمانلغك ندندر عاجزلغی کیرو دیله کیمك جذبندندر سنی عجز جانبنه جذب ایدن فی الحقیقه امر قضا ومقتضای حکمتدر هر کسك حرکت وجنبشی جاذب طرفنه در چونکه سنك حرکت ومیلك عجز طرفنه در ظاهر اولدیکه معنوی برید قدرت واردر که سنی عجز جانبنه چکر اکا واقف وعارف اوله کورکه اول سنك عجزك دخی لوح قدرده مثبت اولان شیلردندر کما قال علیه السلام (کل شیءٔ مقدر حتی العجز والکیس) رواه عبدالله بن عمرو بو ابیات شریفه مرتکب معاصی اولوب انك ترکنده عاجز اولان کمسه لره سر قضایی تعلیم ایچون دینلمشدر ترك عصیانده عاجز اولان کمسنه کندی عجزنی دخی مقتضای قضادن بیله وکندیدن خیر وشر هرنه صدور ایلرسه مقتضای قضای الهیدن ظهور ایلدیکنه ایمان قیله که قضا وقدرك خیرنه

وشرنه ايمان قيلمق مؤمنه واجب اولنلردندر كما قال عليه السلام (الايمان ان تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله وباليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره وشره) بركمسه قدرك خيرنه ايمان ايلديكي كبي شرنه دخي ايمان قيلسه وشري مقتضاى قدردن بيلسه اول كمسه مؤمن اولمز ومؤمن اولان بوني دخي بيلك واجب ولازمدر كه بركمسه معاصي بي ترك ايلمكه كندي اختياريله قادر اوله مز مكر اللهك ارادت وعنايتيله وحضرت حقه طاعت دخي قيله مز مكر حضرت حقك توفيقيله نته كم حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم بزه (لاحول ولاقوة الا بالله) كلمه سنك تفسيرندن خبر ويروب بيورلر الا اخبرك بتفسير لاحول ولاقوة الا بالله لاحول عن معصية الله الا بعصمة الله ولاقوة على طاعة الله الا بعون الله هكذا اخبرني جبرائيل) رواه ابن مسعود كذا في الجامع الصغير ﴿ مثنوى ﴾ عاجزى بى قادرى اندر جهان * كس نديدست ونباشد اين بدان) جهانده برقادر سز عاجزاق كمسه كورمشدر واولمز بوني بيل يعني چون كناهك تركندن عاجزسن مع هذا مرتكب اولديغك كناهه نادمسن واني ترك ايتمكه عزيمت ايلرسن قادر دكلسن البته سني عجز طرفنه جذب ايلر وقصد وعزيمتك فسخ ايلروسني ايشلمكه قومز برقادر مطلق واردر زيرا فسخ عزيمت ايلر قادر اولميدي سنده عجز متصور اولمزدي پس قادر سز عاجزي جهانده كمسه كورمشدر كورمك دخي اولمز بو معنايي فهم وادراك ايله وسنك عجزك اثر قضا ومقتضاى حكمت اولديغني درك وشهوده سعي وهمت ايله سروري وشمعي مرحوم بو برقاچ بيت شريفك شاننه لايق اولان معنايي ويرمشلر وجبر صرف شائبه سندن احتراز ايدوب غلط سويلشلر وخلط كلام ايلمشلردر حال بوكه جبر واسطه مذهب اهل سنت والجماعه در آيات كريمه واحاديث شريفه بوكا دلالت ايلر بو ابيات شريفه دن بالكليه سلب اختيار ايلمك منفهم اولمز بلكه عبد ترك معاصي ايلمكده عاجزدر نته كم بى توفيق الهى طاعت ايلمكده دخي عاجزدر وانسانك اكر ترك معصيت ايلمكه واكر اختيار طاعت ايلمكه نفسنده قدرت حقيقيسي يوقدر بلكه انك ترك معاصي ايلمكه واختيار طاعت قيلمغه قادر ومختار اولمسي حق تعالى اكا قدرت واختيار ويرمكله در يوخسه انسان هرحالده ديلديكي شيئه قادر ومختار دكلدر نته كم امام فخر رازى تفسير كبيرنده ومحقق اولان مفسرلر دخي (اياك نعبد واياك نستعين) آيت كريمه سنك تفسيرنده بو معنايي تحقيق ايلمشلردر كه عبد هرحالده حضرت حقه محتاجدر وانك معاونتي اولمينجه بركاري ايشلمكه قادر اوله مز بو محله مناسب اولان تحقيق جلد اولده تخليط وز بردر احكام انجيل بياننده * دربكى كفته كه امر ونهيهاست * بيتنده كفايت مقداري مذكور ومسطور اولمشدر تطويله حاجت يوقدر فليطلب

فيه ﴿ مثنوى ﴾ همچنين هر آرزو كه مى برى * بوز عيب آن حجابى اندرى) بونچلاين هر آرزو كه ايلورسن وحصولنه سعي وكوشش ايلرسن آرزو وشهوتك ضرر وعيبندن پرده وحجابده سنكه انك خاتمه سنده سكا عائد اولان عيب وضرري كوره مكه قادر اوله مزسن ﴿ مثنوى ﴾ ور نمودى علت آن آرزو * خود رميدى جان توزان آرزو) واكر آرزو وشهوتك علت وقباحتي سكا كورنيدي سنك جانك خود اول چست وجودن نفرت ايلردي واول آرزودن اعراض قيلردي ﴿ مثنوى ﴾ كر نمودى عيب آن كار او ترا * كس نبردى كش كشان آن سو ترا) اكر اول خداى تعالى اول كارك عيبني سكا كوستربدي كمسه سني چكه چكه اول جانبه ايلته مزدي يعني خداى تعالى سنك ديده دلكدن رفع حجاب قيليدي وآرزو ايلديكك كارك عيب وقباحتني سكا كوستربدي اكا ميل ومحبت دكل سني اول جانبه جبر واكراه ايله كمسه ايلته مزدي ﴿ مثنوى ﴾ وان دكر كارى كزو هستى نفور * زان بود كه عيبش آمد در ظهور) واول بركار كه سن اندن مبالغه ايله نفرت ايليجي اولدك اندن اوتريدر كه انك عيب وقباحتي ظهوره كلدي وسكا ظاهر واشكارا اولدي اول بركار فاسدك عيبني سكا ظاهر اولمزدن مقدم سن اني كنديكه بركار صالحدر ديو ايلردك واكر سكا فرضي ناصحلر ديسه لردي بوكار فاسدي قيله ومفسد اولمه سن انلره اول حينده بنم اشلديكم كار صالحدر وبن مصلحم ديمك قابلدر حال بوكه اول كارك حقيقتنه شعورك يوقدر نته كم اصحاب كفر ونفاقه بريورنده افساد ايلمك ديسه لردي انلر قباحتلرينه عالم اولميوب مصلحلرز ديرلردي كما قال الله تعالى في حقهم (واذا قيل لهم لا تفسدوا في الارض قالوا انما نحن مصلحون الا انهم هم المفسدون ولكن لا يشعرون) چونكم اكر نيك واكر بد برامرك حقيقتني بيلمكه كما ينبغي قادر دكلسن لازم اولان اولدر كه حق سبحانه وتعالى يه ايو كاري ايو وقبيحي قبيح كوسترمك خصوصنده دعا ونياز ايليه سن وبو تعليما للعباد بيوردقلري ابيات شريفه نك مفهومني مناجات وحضرت حقه عرض حاجات ايتمك طريقيله سويليه سن نته كم تعليم ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ اى خداى رازدان خوش سخن * عيب كار بد زما پنهان مكن) اى لطيف سوز واو راز بيليجي خدا قبيح كارك وضررلو آرزونك عيب وز بانني بزدن پنهان ايله ﴿ مثنوى ﴾ عيب كار نيك را منما بما * تا نكرديم ازروش سرد وهبا) نيكو اولان كارك بزه عيبن كوسترمه تاكم روش وسلوكدن سرد وهبا اولميه وز يعني اى راز بيليجي وخوش سويليجي خدا قبيح اولان عملك عيبني بزدن ستر قيلمه اكا مشغول اولمغله معيوب وقبيح اولميه وز يعني عصيان ورطه سنده قالميه وز كار نيكويي دخي بزه عيب باطل كوسترمه تاكم مذهب وسلوكدن

بارد وهباءً منثور اولمیه وز وعملاری هباءً منثور اولوب کندیلری بارد اولان طائفه نك
زمره سنه دخول قیلمیه وز نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم امتنه
تعلیم ایلمکدن اوتری بو یله بیورورلردی (اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا
الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه اللهم ارنا الاشیاء کما هی) پس بعد بسط هذه المعارف
ینه سلیمان علیه السلام حضرتلرینك قصه سنه رجوع ایدوب بیوررلر ❁ مثنوی ❁
هم بران عادت سلیمان سنی ✹ رفت در مسجد میان روشنی) هم اول ذکر اولنان
عادت اوزره سنی وعالی اولان سلیمان علیه السلام روشنلك ایچنده یعنی صباح وقتی
مسجد اقصایه کتدی ❁ مثنوی ❁ قاعدهٔ هر روز را میجست شاه ✹ که
بیند مسجد اندر نو کیاه) اول شاه عالی هر کونك قاعده سنی استردی که مسجد
اقصاده نو کیاه کوره تا انك خاصیت وکیفیتن سؤال ایلیوب هر برینك حقیقت
وسرینه واقف اوله ❁ مثنوی ❁ دل ببیند سر بدان چشم صفی ✹ ان
حشایش که شد از عامه خفی) دل اصحاب دل اول چشم صافی ایله نهانی سری
کورر اول حشایش وکیاهی که عامه دن خفی اولدی بعض نسخه لرده چشم یرینه
سین مهمله ایله جسم واقع اولمشدر پس جسمدن مراد ذات اولوب معنی بو یله
دیمك اولور که کوکل اول ذات صافیه ایله سرن کورر اول حشیشلریکه عامهٔ
ناسدن خفی اولمشدر یعنی اکر سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری مسجد اقصی
ایچره اولان نباتاتی کوردی وهر برینك سرینه وحقیقتنه نظر ایر کوردیسه عجب
دکلدر که دل اصحاب دل دخی اول غشاوهٔ غفلتدن صافی و پاك اولان بصیرت
کوز یله سر وحقیقتی کورر اول مسجد درون ایچره بتن افکار وخواطر حشیشلرینك
سر وحقیقتن کورر که عوام وناسدن اول خفی و پوشیده اولدی وانلرك نظری
اول حشایش افکارك اسرارنی کورمکدن اعمی قالدی نته کم بو قصه ده ذکر اولنان
صوفی چشم صافی کبی که سیردر ونده قالمش وانك اطر افنده اولان یارانی انك
ذوق وشهودندن بیخبر اولمشلر قصه سی بو درکه ذکر اولنمشدر

❁ قصهٔ آن صوفی که درمیان کلستان سر بزانو نهاده مراقب بود ❁
یارانش کفتند که سر برآور وتفرج کن بر کلستان ورياحين ومرغان وآثار رحمة الله

✹ شول صوفینك قصه سیدر که کلستان ایچنده باشی دیزنده مراقب ایدی یارانی
اکا دیدیلر باشك قالدر کلستان اوزره ورياحینی ومرغانی والله تعالینك رحمتنك
آثارنی کور یعنی بونلره دخی عبرتله نظر ایلیوب صانعك قدرتنی بونلرك وجودنده
مشاهده ایله وحشر اجساده واحیای امواته بوندن استدلال قیل دیدیلر ❁ مثنوی ❁
صوفیٔ در باغ از بهر کشاد ✹ صوفیانه روی بر زانو نهاد) بر صوفی باغ وکلزار

ایچره کشاده لکدن اوتری صوفیلر کبی یوزنی زانوسی اوزره قودی ❁ مثنوی ❁
پس فرو رفت او بخود اندر نغول ✹ شد ملول از صورت خوابش فضول) پس
اول صوفی کندی وجودنده آشغه در یك کندی نغول عمیق ودر یك معناسنه در
یعنی کندی قلبنك تماشاسنه توغل ایدوب غوص ایتدی بر فضول انك صورت
خوابندن ملول اولدی فضول بونده فاتك فتحیله کستاخ معناسنه در یعنی انك
خواب صورتنده اولان مراقبه سندن بر قومسی وکستاخ ملول اولدی و بو یله
دیدی ❁ مثنوی ❁ که چه خسبی آخر اندر رز نکر ✹ این درختان بین وآثار
خضر) که ای صوفی نه او یورسن آخر اوزم چبوقلرینه و باغده اولان شجرلره
ونباتلره نظر ایله و بو درختلری وآثار رحمة اللهی وسبزه لری کور و بونلرك اسرار
ولطافتنه نظر ایر کور ❁ مثنوی ❁ امر حق بشنو که کفتست انظروا ✹ سوی
این آثار رحمت آرزو) وحق تعالینك امر شریفنی ایشت که انظروا بیورمشدر
و بو آثار رحمت طرفنه یوز کتور سورهٔ رومده اولان بو آیت کریمه یه اشارتدر
(فانظر) ونظر ایله (الی آثار رحمة الله) الله تعالینك امطار ینك آثارنه که
انواع اشجار واصناف اثمار والوان ازهاری قدرتیله ابراز واظهار ایلدی (کیف
یحیی الارض) نه حال الله تعالی احیا ایدر اول آثارله ارضی (بعد موتها)
پژمرده وافسرده و بی نبات اولدقدنصکره (ان ذلك) تحقیقا اول عظیم الشان
اولان الله که بعض شئونی که ذکر اولندی (لمحیی الموتی) تحقیق قادر که موتایی
احیا ایده (وهو) اول الله (علی کل شئ قدیر) جمیع اشیا اوزره قادردر
وجملهٔ قدرتندن بری احیای موتادر بعض محققین بیوررلر که اثر رحمت ظاهرده
یغموردر که حیات ارض انکله در و باطنده ذکر الله در که حیات قلوب اولدر
و بعضلر اثر رحمت محبة الله در که حیات قلوب عشاقدر دیمشلر و بعضیلر اثر رحمت
کوکلدر که نظر کاه خدادر دیمشلر بو محله مناسب اولان دخی بودر ❁ مثنوی ❁
کفت آثارش دلست ای بو الهوس ✹ ان برون آثار آثارست و بس) صوفی اول
بو الفضوله دیدی ای بو الهوس الله تعالینك رحمتنك آثاری دلدر اول طشره ده اولان
کلزار وازهار واشجار واثمار آثارك آثاریدر انجق یعنی آثار رحمة الله دلدر وخارجده
اولان لطایف قلبده اولان لطایفك آثاریدر ❁ مثنوی ❁ باغها وسبزها
در عین جان ✹ بر برون عکسش چو بر آب روان) باغلر وسبزه لر فی الحقیقه عین
جانده در خارج اوزره اول درونده اولان باغلرك وسبزه لرك عکسی آب رواندهاولان
عکوس کبیدر یعنی زمینده اولان اشجار وازهارك ورياحين وکلزارك عکوسی
آب صافیده نیجه واقع اولدیسه وظهوره کلدیسه عین جانده اولان رحمت الهیه نك
آثاری وتجلیات الهیه نك پرتو وتابی خارج عالمده او یله واقع اولمش وظهوره

كلمشدر لطافت وملاحت انسانك كندی قلبنده كركدر یوخسه خارجده اولان
كلزار وازهارك لطافتی مادامكه باطنده لطافت اولمیه مفید اولمز وصفا بخش قیلمز
نته كم بر كسه نك قلبی منغص اولسه وزیاده غم والمده قالسه اول كسه باغ وبستانه
كیرسه باغ وبستانك لطافتی انی كشاده قیلمز اما بر كسه نك قلبی بغایت شاد وخرم
اولسه وكلخن ایچره قرار قیلسه باغ وبستانده اولمقدن زیاده مسرور وشاد اولور
پس انسان باغ وبستانه دخی وارسه ذوق وسرور اولا قلبنه آثار رحمة اللهدن
حاصل اولور ثانیا اول باغ وكلزار اول قلبده اولان ذوق وسرورك ظهورینه سبب
اولور پس آثار رحمة الله اصل دل اولور اندنصكره دلدن باغ وبستانه عكس اورر
﴿ مثنوی ﴾ ان خیال باغ باشد اندر آب * كو كند از لطف آب ان اضطراب)
اول صو ایچنده اولان باغك خیالیدر عین باغ دكلدر كه اول عكس وخیال اول
اضطرابی آبك لطافتندن ایلر یعنی خارج عالمده اولان باغ كلزارك عكس وخیالی
آب روانه دوشوب وآبك لطافتندن اول عكس وخیال حركت واضطراب ایلر
كذلك بو عین جانده اولان باغ وبستان روحانینك عكس واثری بو آب روان كبی
دائم جاری اولان وعالم عدم سمتنه سیر قیلان عالمده منعكس اولمش وپرتو صالمشدر
پس بو عالم ایله بیله باغ وبستان حركت ایلمكدن خالی دكلدر نته كم آب ایچره
منعكس اولان خیال باغ ایله بیله حركت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ باغها ومیوها اندر
داست * عكس لطف آن برین آب وكلست) باغلر ومیوه لر فی الحقیقه دل ایچره در
اول دل ایچره اولان باغلرك ومیوه لرك لطافتنك عكسی بو آب وكل اوزره در یعنی
عالم دلده ظاهر اولان افكار حسنه وعلوم دینیه ومعارف یقینیه كه آثار رحمة الله در
فی الحقیقه باغ وكلزار وفواكه وازهار دیمك بونلرك شاننه لایقدر پس اول باغ روحانی
وكلزار معنوینك لطافتی عكس وخیالی اول آب وكل اوزره منعكس اولمش وعالم
طبیعته پرتو صالمشدر اول باطنده اولان آثارك لطافتندن وكمال حیات
روحانیه سندن عالم طبیعت رونق پذیر اولوب حركت وجنبش كلمشدر یوخسه بو آب وكل
عالمی حد ذاتنده بر كثیف وجامد در سنك بو عالمده مشاهده ایلیوب مائل اولدیغك
ای بو الهوس نفس الامرده نظر اولنسه عالم دلده اولان لطایف وآثارك خیالی
وظلالیدر پس سن انی بو باغ وبستاندن ظن ایلیوب منبع لطایف واذواق اولان
عالم دلدن غافل اولورسن دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ كر نبودی عكس آن سرو
وسرور * پس نخواندی ایزدش دار الغرور) اكر بو عالمده اولان بساتین وریاحین
اول دلده اولان سروك وسرورك عكس واثری اولمیدی پس حق تعالی اول
جهانه دار الغرور اوقومزدی حالا كه حق سبحانه وتعالی حضرتلری بو دنیایه دار
غرور دیمشدر نته كم بو آیت كریمه دن روشن وظاهر در كما قال تعالی (وما الحیوة

الدنیا الا متاع الغرور) سرودن مراد اهل دلك قلبنك استقامت واعتدالیدر
وسروردن مراد لطافت قلبیه وانبساط روحانیه لریدر فی الحقیقه اهل دلك
قلوبی شول بساتین الهیدر كه انده ظاهر اولان حقایق اشیا واوصاف خدادر
لاجرم حقیقت جامعه وسر هویت اول صاحب سعادتلرك قلوبنه تجلی ایدوب
اول تجلیاتك واوصاف واسرارك انواری برق واشراق ایدوب عالم اجسامه منعكس
اولوب پرتو صالدی واول پرتو وعكسدن صور اشیاده اولان رونق وملاحت وجمال
لطافت ظاهر اولدی چونكم بو دار دنیانك لطافت وملاحتی ورونق وزینتی اهل
دلك قلوبنده اولان حقایقك ظل وپرتویدر پس حق تعالی بو جهانه دار الغرور
دیدی سبب غرور اولدر كه لاشیء اولان دنیا ومافیها لطافت وملاحتله مزین
ومزور اولمشدر وخلق جهان انك لطافت وزینتن كوروب انك ذاتندن حاصل
اولدی زعم ایلیوب اكا مفتون وفریفته اولمشدر نته كم بو معنایی تا بیدا ایدوب
بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ این غرور آنست یعنی این خیال * هست از عكس دل
وجان رجال) بو غرور اولدر یعنی بو خیال مثابه سنده اولان عالم رجال اللهك
دل وجاننك پرتو وعكسندن موجود اولدی رجالدن مراد اصحاب دل اولان
اولیادر كه قلب شریفلری مجلای اوصاف الهی ومرآة اسرار ربانی اولمشدر
اولا بالذات حق سبحانه وتعالی قطب الاقطاب اولان انسان كاملك قلب شریفنه
اسما وصفاتیله تجلی ایلیوب اكا مقابل اولان رجال واقطابك قلوب شریفه سنه
اندن تجلیات الهیه پرتو صالوب اول رجال وابدالك دل وجانندن بو عالم ظاهره
منعكس اولور وبو عالم انلرك قلوب شریفه سنك فیوضات وانوارندن حیاتپذیر
اولوب رونق ولطافت بولور پس كونده هر كونه وهر نقدر شیء وار ایسه انلرك
قلبنده اولان حقایقك ظلالی وعكوس وخیالی كبیدر چونكم بو كون وما فیها
عكوس وخیال كبی اولدیسه بو كا دار الغرور تسمیه سی بر نده اولور زیرا خیال
وظلال نیجه خداع وفریبه آلت ایسه وتوجهله فروع وعكوس ایسه بو دنیا ومافیها
دخی انجلاین در پس اهل جهان اهل دلك قلوبنده اولان حقیقت بستانلرندن
غافل اولوب بو ظاهرده اولان حدایق وبساتینی اصل وحقیقت زعم ایلیوب اكا
فریفته ومخدوع اولمشدر حال بو كه اوهام وخیال وعكوس وظلال قبیلندندر
كما قیل كل ما فی الكون وهم اوخیال * اوعكوس فی المرایا اوظلال * لاح فی ظل
السوی شمس الهدی * لاتكن حیران فی تیه الضلال ﴿ مثنوی ﴾ جمله مغرور
ان برین عكس آمده * بر كمانی كین بود جنت كده * می كریزند از اصول باغها *
بر خیالی می كنند آن لاغها) جمیع مغرورلر بو عكس اوزره كلمش بر ظن وكمان اوزره كه
جنتك محلی بو عكس اوله باغلرك اصللرندن فرار غفلت وغرورلرندن اول لاغلری

برخيال اوزره ايلرلر يعنى اهل دنيا كه بودنيانك مموهه واشكال مزوره سنه مائل اولوب واكا محبت قيلوب دار حقيقت ومحل جنت بودر ديو كمان ايلمك اوزره بوعكوس وظلالى اصول بيلوب جهل وغفلتلرندن ظلى شخصدن ومجازى حقيقتدن فرق وتميز ايليوب بوظلال وخياله فريفته اولمشلردر وباغلرك اصوللندن فرار قلمشلردر كه مراد اوليانك حدايق قلوبنده اولان لطايف وحقايقدر واول لطايف وحقايقك خيال وظلاليكه بوعالمده اولان بساتين وحدايقدر اول لاغلرى بوخيال وظلال اوزره ايدرلر وانى بنم باغ وارغمدر وجنت آسا روضهٔ پر ازهارمدر ديو سيرنه وتماشاسنه كيدرلر بوجانبده حقيقت بوستانى وروحانيت كلستانى اولان عرفا واوليانك قلوبنه داخل اولمقدن اعراض واجتناب ايدرلر بركون اولوركه اول قصور عاليه وحدايق لطيفه ديديكارى خيال كوزلرندن غائب اولور وبونلر حدايق حقيقى وبساتين ابدى وباقيدن محروم قالورلر ﴿ مثنوى ﴾ چونكه خواب غفلت آيد شان بسر ٭ راست بينند وچه سود ست آن نظر ﴾ چونكه انلرك خواب غفلتى باشه كله اولدم راست كورر وموجوداتك اصولنه نظر ايركوررلر اما اول نظرنه بى مفيد اولور ونه منفعت قيلور يعنى الناس نيام حديثنك فحواسى اوزره بوناس الآن خواب غفلتله نايملردر واذا ماتوا انتبهوا مقتضاسنجه شول وقتده كه اوله‌لر بيدار اولورلر چونكم بونلرك خواب غفلتى تمام اوله وزمان مرك ظهوره كله بونلر بوباغ وبساتينك وكلزارورياحينك ومحبوب نازنينك اصول وحقايقن راست كوررلر واشياى جمله ولطيفه‌نك ماهيتنه نظر ايركوررلر ولكن بعدالموت اولان نظر وشعورك نفعى يوقدر بلكه بونظردن اكا حسرت وندامت حاصل اولور وبونده بوحقايقى كورمين انده محروم قالور ﴿ مثنوى ﴾ پس بكورستان غريو افتادواه ٭ تاقيامت زين غلط واحسرتاه ﴾ پس مقابرده انلردن غريو وآه واقع اولدى قيامته دكين بوغلط وخطا سيندن واحسرتاه وياندامتاه ديو بونلردن تحسر ايلمك وغم وغصه يمك ظهوره كلور اهل قبر حديثده وارد اولمشدر كه اولدكلرى ايچون اصلا غم وغصه چكميه‌لر بونلر ايچون همان فوت اولان فرصتلرك حسرتى اوله كما قال عليه السلام ليس للماضين هم الموت انما لهم حسرة الفوت ﴿ مثنوى ﴾ اى خنك آنرا كه پيش ازمرك مرد ٭ جان اوازاصل اين رز بوى برد ﴾ اى سعادت اول كسه‌يه كه اولمزدن اول اولدى انك جانى بوباغك ورزك اصلندن بوى ايلتدى يعنى خبردار اولدى حاصل كلام موتوا قبل ان تموتوا حديثنك موجبنجه سعادت وطيبت اول كسه‌يه كه عمل قيله واولمزدن اول اوله ومحاسبه اولمزدن اول كندوينى محاسبه قيله والحاصل هوا وهوسندن بكچوب وعشق ومحبت شر ابن ايچوب طريق طاعتده مرده اولمق مرتبه‌سن

بوله وبوباغك واشجار وازهارك اصلى كه تجليات الهيه‌در واول تجلياتك محل ومظهرى قلوب اوليادر انك جانى بوندن خبردار اوله وبو اصلى بودنياده بوله وانكله اشتغال قيله پس كيرو سليمان عليه السلام حضرتلرينك قصه‌سنك بيانه شروع ايدوب بيوررلر

﴿ قصهٔ رستن خروب در كوشهٔ مسجد اقصا وغمكين شدن سليمان عليه السلام ﴾

﴿ مثنوى ﴾ پس سليمان ديد اندر كوشهٔ ٭ نوكياهى رسته همچون خوشهٔ ﴾ حضرت سليمان عليه السلام بركوشه‌ده كوردى برنوكياه بتمش خوشه كبى ﴿ مثنوى ﴾ ديد بس نادر كياهى سبز تر ٭ مى‌ربود آن سبزيش نور بصر ﴾ كوردى زياده خوب ونادر عجيب سبز تر بركياه انك اول سبزلكى بصردن نورى قبار ﴿ مثنوى ﴾ پس سلامش كرد درحال آن حشيش ٭ اوجوابش كفت وبشكفت ازخوشيش ﴾ پس اول حشيش حضرت سليمان عليه السلامه سلام ايلدى حضرت سليمان اول حشيشه جواب ديدى واول كياهك خوشلغندن تعجب ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت نامت چيست بركو بى دهان ٭ كفت خروبست اى شاه جهان ﴾ اكا ديدى اى كياه نامك ندر اب ودهنسز سويله اول كياه جواب ويروب ديدى نامم خروبدر اى شاه جهان خروب عربيدر فارسيسى خرنوبدر تركيجه كچى بوينوزى ديدكلريدر ﴿ مثنوى ﴾ كفت اندر توچه خاصيت بود ٭ كفت من رستم مكان ويران شود ﴾ حضرت سليمان عليه السلام ديدى سنك فعلك واثرك نه‌در سندن نه جارى وصادر اولور خروب ايتدى بنكه بتدم اول مكان ويران اولور خروب اكرضررندن اولمق ملاحظه اولنورسه اسم مسمايه مطابق اولور ﴿ مثنوى ﴾ من كه خروبم خراب منزلم ٭ هادم بنياد اين آب وكلم ﴾ بنكه خروبم مكان ومنزلك خرابى‌يم آب وكل مسجدينك خرابلغى‌يم ﴿ مثنوى ﴾ پس سليمان زمان دانست زود ٭ كه اجل آمد سفر خواهد نمود ﴾ پس حضرت سليمان عليه السلام اول زمان فورى بيلدى كندينك اجلى كلدى سفر كوسترمك استر ياخود سفر كورونيسردر ﴿ مثنوى ﴾ كفت تامن هستم اين مسجد يقين ٭ درخلل نايد زآفات زمين ﴾ حضرت سليمان عليه السلام انك بوكلامندن استدلال ايدوب كندوسنه ديدى مادامكه بن وارم يعنى حياتده‌يم بومسجد يقين وتحقيق زمينك آفاتندن خلله كلمز وخراب وويران اولمز ﴿ مثنوى ﴾ تاكه من باشم وجود من بود ٭ مسجد اقصى مخلخل كى شود ﴾ تاكم بن صاغ اولم بنم وجودم باقى اوله مسجد اقصى نجون مخلخل اولور ﴿ مثنوى ﴾ پس خراب مسجد ما بى كمان ٭ نبود الابعد مرك ما بدان ﴾ پس شبهه وكمانسز بزم مسجدمزك خرابلغى اولمز الا بزم موت وفنامزدنصكره اولور بونى محقق بيل پس

قصه دن حصه بيانه شروع ايدوب بيوررلر ❊ مثنوى ❊ مسجدست آن
دلكه جسمش ساجد ست ● يار بد خروب هرجا مسجد ست) مثلا مسجد در
اول دلكه آنك جسمى ساجددر هر يرده كه مسجد واردر يار دوست آنك
خرو بيدر يعنى اول كوكل كه حق تعالى حضرتلرينه ساجدو اكا مطيع وعابد در اول
دل مسجده كاه مثابه سنده دركه آنك اعضا وجوارح جسمانيه سى وقواى روحانيه سى
جماعت مؤمنين كبيدر اكا متوجه اولمشلر وكماليله اكا متابعت وانقياد ايلدكلرى
جهتدن كويا سجده قيلمشلردر بومعنى دخى جائزدركه دينه مسجددر اول دلكه
جسم اكا ساجددر يعنى دل وجان مسجد اقصى منزله سنده دركه قلب المؤمن
بيت الله در وسجده كاه قواى جسمانى وروحانى واعضا وجوارح جسمانيكه دل
مسجدينه متوجهلردر خلق جهانك هر طرفدن مسجد اقصايه توجه ايليوب سجده
قيلدقلرى كبيدركه قبله اول اول ايدى پس جسم هر خصوصده قلبه تابع اولديغى
اعتباريله اكا ساجد منزله سنده اولمش اولور ودل جسم مسجد كبى اولور هرنه ردكه
دل مسجدى اوله يار بدانك خرو بيدر نته كم خروب مسجد اقصانك ويران
اولمسنه سبب اولدى و دلالت قيلدى يار بد دخى سنك قلبك مسجدينك خراب
اولمسنه سبب اولور وانك ويران اولمسنه دلالت قيلور ❊ مثنوى ❊ يار بد
چون رست در تو مهر او ● هين زاو بكريز كم كن كفت وكو)
يار بد كه سنك مصاحبكدر چونكه انك محبتى سنك قلبكده بتدى آكاه
اول زنهار اندن قاچ وانكله كفت وكو ايله كركدركه انك خرنوب مشابه سنده
اولان محبت والفتنى قلبك مسجدندن اخراج قيله سن واياكم وجليس السوء
حديثنك مقتضاسنجه اول جليس سوءدن كريزان اوله سن تا قلبك مسجدينك
ويران وخراب اولمسندن نجات بوله سن ❊ مثنوى ❊ بركن از بيخش كه
كرسر برزند ● مر ترا و مسجد ترا بركند) يار بدك محبتنى كوكندن قوپر زيرا كه
اكر باش يوقرو اوره و بتوب ظهوره كله سنى وسنك مسجدكى قلع ايلر وخراب
قيلركه يار بدك نحوست وشآمتى خروبدن بدتردر ❊ مثنوى ❊ عاشقا خروب
تو آمد كژى ● همچو طفلان سوى كژ چون مى غژى) اى عاشق كژلك سنك
خروبك كلدى اطفال كبى اكرى جانبنه نيچون سورتنورسن يعنى اى عاشق طريق
مستقيم وراه قويمدن منحرف اولمقلغك واكرى كتمكلكك سنك خروبك اولدى
كج اولان كسه لر جانبنه صبيان كبى نيچون ميل ومحبت قيلورسن كركدركه انلردن
اعراض قيله سن وراه مستقيمه سالك اوله سن تا كژلكدن قورتلوب راستلر
مرتبه سن بوله سن ❊ مثنوى ❊ خويش مجرم دان ومجرم كومترس ●
تانه دزددازتوان استاد درس) كنديكى مجرم بيل ومجرم دى قورقمه تا اول

استاد سندن درس اوغورلمه يعنى اى عاشق كنديكى مجرم وكنهكار بيل ونفسكه
عاصى ومجرم دى خوف ايلمه ومطيع ومنقادم ديو استغنا قيلمه تاكم اول استاد حقيقى
ومعلم معنوى اولان خداى تعالى سكا تعليم والهام ايلدكى سندن نهانى اخذ
قيلمه زيرا مريض اولان كسه طبيبه بن مريضم ديمه سه واكا تواضع ايدوب
مرضنه اعتراف قيلمسه طبيب علاجنى اندن ستر وپنهان ايلر مثال آخر بركسه
بر عالمدن تعليم ايلمكه عار ايلسه وكنديسنك جهلنه معترف اولمسه اول استاد اولان
عالم اكا درس و برمز وتعليم ايلمز ❊ مثنوى ❊ چون بكويى جاهلم تعليم ده ●
اينچنين انصاف ازناموس به) چونكم جاهلم بكا تعليم ويرديه سن بونجلين انصاف
عار وناموسدن يكدر زيرا عار وناموس سنى علمدن بى نصيب ايلر اما جهلكه
اعتراف ايلمك سنى استادك مرحمتنه مظهر ايليوب علمدن بهره دار ايلر پس
حميت جاهليه يى كيدروب اظهار جهل قيلمق وجرمنه معترف اولمق عار اتمكدن
وطاعت بين اولمقدن يكركدر نته كم ديمشلردر (جرمنه اعتراف ايدن مسكين ●
يكدر اندن كه اوله طاعت بين ❊ مثنوى ❊ از پدر آموز اى روشن جبين ●
ربنا كفت وظلمنا پيش ازين) اى جبينى روشن پدركدن اوكرن زيرا او بوندن
اول ربنا ظلمنا ديدى چونكم منهى اولانك ارتكابنه جرأت ايلمك حضرت آدم
عليه السلام وحوادن صادر اولدى انلر جرمنه اعتراف ايدوب (ربنا ظلمنا انفسنا
وان لم تغفرلنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين) ديديلر بوآيت كريمه سوره اعرافده در
تفسيرى جلد اولده اضافت كردن آدم سرخنده مرور ايلدى ❊ مثنوى ❊
نى بهانه كردونى تزوير ساخت ● نى لواى مكرو حيلت برفراخت) حضرت آدم
عليه السلام نه بهانه ديدى ونه تزوير دوزدى نه مكر وحيل سنجاغنى قالدردى
يعنى اول حضرت بهانه ايلمدى وتزوير دوزمدى ومكر وحيل سنجاغنى قالدرمدى
زيرا بونلر صفت ابليسيه دركه اكا اشارت بيوررلر ❊ مثنوى ❊ باز آن ابليس
بحث آغاز كرد ● كه بدم من سرخ رو كرديم زرد) اما اول ابليس كيرو بحثه
شروع ايلدى بويله ديو كه بن سرخ روى ايدم سن بنى زردروى وخجيل ايلدك
يعنى بن سكا طاعت ايتمكله جميل الشكل بركسه ايدم بنى اغوا ايدوب عاصى ايلمكله
خجيل وشرمسار ايلدك ❊ مثنوى ❊ رنك رنك تست صباغم توئى ● اصل
جرم وآفت وداغم توئى) حقيقتده رنك سنك رنككدر زيرا صباغم سنسن بنم جرم
وكناهمك وآفت وداغمك اصل ومنشأى سنسن بنى اغوا ايليوب ضلالته براقدك
ديدى ❊ مثنوى ❊ هين بخوان رب بما اغويتنى ● تانكردى جبرى وكژكم تنى)
آكاه اول رب بما اغويتنى آيتنى اوقو تا جبرى اولميه سن واكرى طوقوميه سن
حضرت آدم عليه السلام كبى مؤدب اولوب جرمكه اعتراف قيله سن شيطان

كبی دامن جبره پاپشوب كستاخلقه جرأت قیلیه سن بو آیت كریمه دخی سوره
اعرافده در تفسیری جلد اولده هم مرور ایتمشدی ﴿ مثنوی ﴾ بر درخت
جبر تاكی برجهی * اختیار خویش را یكسو نهی) قچنه دكین جبر درختی
اوزره صچرارسن كندی اختیاركی برجانبه قورسن یعنی حق تعالی حضرتلری
سكا اختیار واستطاعت ویرمش ایكن انی معصیته صرف ایلدكدنصكره جبر
درختنه چیقوب بنم بو خصوصده اختیار وقدرتم یوقدر دیو بحث ایلرسن
﴿ مثنوی ﴾ همچو آن ابلیس وذریات او * باخدا درجنك واندر كفت وكو)
اول ابلیس كبی وانك ذریاتی كبی خدای تعالی ایله جنكده وكفت وكوده سن
یعنی سن بنی اغوا واضلال ایلدك بنم بونده نه اختیارم واردر دیو قیل وقالده سن
﴿ مثنوی ﴾ چون بود اكراه باچندین خوشی * كه تو درعصیان همی دامن
كشی) بو قدر خوشلغله اكراه نیجه اولور كه سن جرم وعصیانده دامن چكرسن
یعنی سنكه بو قدر صفا وخوشلغله جرم وعصیانده دامن درمیان ایدوب اكا مشغول
اولورسن وحظ نفسله معصیت قیلورسن بونده اكراه واجبار نیجه متصور اولور
ونیجه مجبورم دینلور سنكه معصیتی نیجه خوشلقله وحظ نفسله اختیار ایلیه سن
وانی اشلیه سن انده نیجه جبر واكراه اولور یعنی جبر واكراه اولمز بلكه
اختیار اولور ﴿ مثنوی ﴾ آنچنان خوش كس شود درمكرهی * كه چنان
رقصان رود درمكرهی) مكروه ومجبور اولمقلقده كمسه انجلین خوش اولور می كه
كمراهلغه رقصان كیده وضلالت سمتنه صفا وسرورله ترك وتاز ایده یعنی بر كمسه
مكروه ومجبور اولورسه مقرردر كه خوش اولمز كمراهلغه اكر بر كمسه نك حسن اختیاری
اولمسه اكا رقص اوره رق كتمز وانی حظ نفسیله اختیار ایتمز حاصل كلام
جبر واكراهك معناسی بر كمسنك بر عملده حظ نفسی واختیاری اولمیوب بر آخر
كمسنه انی اوعملی اشلمكده مضطر قیلوب ومجبور اولان كمسه دخی مع الكراهه
بالضروری اول عملی اشلمكدر سنك خودای جبر طریقنه ذاهب اولان كمسه
معصیت اشلمكلك بو قبیلدن دكلدر ﴿ مثنوی ﴾ بیست مرده جنك می
كردی دران * كت همی دادند پند آن دیكر ان) اول جرم وعصیانده یكرمی
مرد قدر جنك ایدر ایدك كه سكا اول غیریلر پند ونصیحت ویررلردی یعنی
یكرمی آدم قدر جنك ایلردك اول خصوصده كه سكا غیریلر پند ویررلردی
وسكا كل بو معصیتی اشلمه كه بونك خاتمه سی عقوبت وبو اشلدیكك عین خطا
وذلتدر دیررلردی سن بو یله دین ناصحلرله بو خصوصده یكرمی كمسه قدر جنك
ایلرسن بو یله دیو ﴿ مثنوی ﴾ كه صواب اینست وراه اینست وبس * كه زند طعنه
مراجز هیچ كس) كه صواب بودر وراه معقول بودر وانجق بوندن غیری هرنه
ایسه صواب دكل وراه معقول دكلدر هیچ كسدن ودنیدن غیر بكا كیم طعنه اورر

یعنی بو خصوصده بكا طعنه اوران هیچ كس ودنیدر دیرسن واشلدیكك خطایی
صواب وكمراهلغی راه سداد عدایلرسن ومعارض اولان ناصحلره دنی وهیچ كس
دیو كنایه ایلرسن مع هذا بنه مجبورم دیو كاری اشلمكده مكرهم دیو سویلرسن
﴿ مثنوی ﴾ كی چنین كوید كسی كو مكرهست * چون چنین جنكد كسی
كو بی رهست) قچن بو یله سویلر بر كمسه كه اول مكره ومجبوردر نیجه بو یله
جنك وخصومت ایلر بر كمسه كه او بی راهدر یعنی ای معصیت قیلان وجبر طریقنه
ذاهب اولان كمسه چونكم معصیتی حظ نفسله ونیجه لذت وحلاوت ایله اشلرسن
قچن سكا ناصحلر بو خطایی قیلمه وكمراه اولمه دیسه لر انلره بو بكا صوابدر و بكا نافع
اولان یول بودر دیو جواب ویررسن مع هذا بنه مكره ومجبورم دیرسن اول
بر كمسه كه مكره اوله نیجه بو یله سویلر معلومدر كه مكره ومضطر اولان كمسه
بو یله سویلمز وكذلك بی راه اولان كمسه راهه مرشد ودلیل اولان كمسه ایله نیجه
جنك ایلر بلكه جنك ایلمز یعنی فی المثل بر كمسه یولسز اولسه وطریقن باوی قیلسه
بر كمسه دخی انی راه راسته دلیل اولسه البته ای دلیل یول سنك دیدیكك دكلدر
یول بنم ذاهب اولدیغم در دیمز بلكه اكا جان ودل ایله متابعت ایلرسن خود بكا
نافع یول بودر دیرسن ومعصیتی راه اتخاذ ایلرسن پس نیجه بی راه اولورسن
بلكه بی راه اولمیوب طریق ضلالته حسن اختیارله ذاهب اولورسن وسنی اول
یولدن منع ایلینلره خصومت قیلورسن پس مكره ومجبور اولانك نشانی خود
بودكلدر سكا دلیل اولان كمسه یه بو جنك وخصومتكه سن ایلرسن ذاهب اولدیغك
طریقده سنك حسن اختیارك اولدیغنه دلالت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ هرچه
نفست خواست داری اختیار * هرچه عقلت خواست آری اضطرار) هرنه
شی كه نفسك استدی انی اختیار ایلرسن وطوترسن اما هرنه كه عقلك استدی
اضطرار كتوررسن یعنی هوای نفسكه كلیجك هرنسنه یی نفسك استر بلا كراهیه
ولا توقف انی اشلرسن بن بونده عاجز ومكرهم دیمزسن اما اول نسنه یی كه
عبادات وطاعاتدن عقلك استر انده اضطرار طوتوب عاجزم دیرسن قومزلر كه
راه صوابه كیدم وعبادات وطاعاتی اختیار ایدم دیرسن حظ نفسه كلنجه قدرتكی
واختیاركی كوررسن اما طاعت حقه كلنجك عاجز ومضطر اولورسن وزیركلك
اظهار ایدوب سكا ناصح اولنلره جبره متعلق اولان دلائل نقلیه وعقلیه ایله
شیطان كبی مباحثه قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ داند او كه نیكبخت ومردمست *
زیركی ز ابلیس وعشق از آدمست) اولكه نیكبخت ومرد مدر بیلور زیركلك
ابلیسدن وعشق عبودیت آدمدندر یعنی كندی عقل وذكاسنه اعتماد ایلیوب
وامر حقی فی الحال قبول قیلیوب بحث وجداله شروع ایلك وبنی بو یله ایلین
خدا در بنم المده نه واردر دیو سویلك ابلیسدن میراثدر كه اول ابلیس بما اغویتنی دیمكله

جبره یاپشوب (خلقتنی من نار وخلقته من طین) دیمکله بحث وجدله آغاز ایلدی
اما حضرت آدم علیه السلام ربینه عاشق ایدی وخدمت وطاعتده تعلل و بهانه
ایلیوب سر قضایه عالم ایکن بله ربنا ظلمنا دیو نفسنه ایلدیکی ظلمه معترف اولدی
وعبادات وطاعاته شروع قیلدی پس بو خصلت وبو سنت اندن میراث قالدی
لازم کلدیکه اکر اولاد آدمدن ایسك جبری قویوب محبت وطاعت بولنه کیدرسن
اکر شیطان زاده ایسك بو سیرتی ترك ایدوب انك کبی زیرکلك جانبنه کیدوب
مجبورم دیو بحث وجدال ایلرسن ﴿ مثنوی ﴾ زیرکی سباحی آمد در بحار *
کم رهد غرقست او پایان کار) زیرکلك فی المثل بحرلرده سباحلق کلدی اول
بحارده سباحلق ایلین خلاص بولمز پایان کارده غرقدر یعنی شول کمسه که
زیرکلکنه اعتماد قیله وامر حق قبول ایلمکدن و کشتی شرع نبویه داخل
اولمقدن معرض اوله اول کمسه کندی سباحلغنه اعتماد ایلیوب کشتیدن
وکشتیباندن معرض اولوب بحرلره کندینی القا ایلین کمسه کبیدر معلومدر که
عاقبت الامر بو یله کمسه خلاص اولمیوب غرق اولور ﴿ مثنوی ﴾
هل سباحت رارها کن کبرو کین * نیست جیحون نیست جو دریاست این *
پس امدی سباحتی قو کبر وکینی ترك ایله زیرا بو بحر فنا جیحون دکلدر جوی
ونهر دکلدر دریای بیپایاندر کرکدر که برکشتیبانه متابعت ایدوب شریعت وطریقت
کشتیسنه داخل اوله سن تاکم بحر قهر الهیدن نجات بوله سن ﴿ مثنوی ﴾
وانکهان دریای ژرف بی پناه * در رباید هفت دریا را چو کاه) واندنصکره
ژرف وعمیق و بی پناه دریا دربدی دریایی کاه کبی قپار ومحو و ناپدید ایلر پس
بو دریادن کذر ایلمکه عشق ومحبت کشتیسی لازم اولنلردندر نته کم بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ عشق چون کشتی بود بهر خواص * کم بود آفت بود اغلب
خلاص) عشق خواصدن اوتری کشتی کبی اولور عشقده آفت آز اولور یعنی
عشقکه افراط محبتدن عبارتدر خدای تعالینك بنده لرندن اوتری کشتی کبی اولور
وخواص بو عشق ومحبت کشتیسیله بحر قهر فنادن تجاوز قیلوب لطف و بقا
ساحلنه واصل اولورلر بو کشتیٔ محبته داخل اولنلره آفت وغرق اولمق آز اولور
اکثری بو طائفه نجات بولور اما زیرکلك بحر عظیم ایچره سباحت ایلمك کبیدر
بو کونه کسه لر آفت غرقدن خلاص اولهمز وساحل سلامتی بولهمز چونکم
قضیه بو ذکر اولنان کبیدر ﴿ مثنوی ﴾ زیرکی بفروش وحیرانی بخر *
زیرکی ظنست وحیرانی نظر) زیرکلکی صات وحیرانلغی ال زیرکلك ظندر
وحیرانلق نظردر یعنی زیرکلك که ظن وقیاسدن عبارتدر وحیرانلق کمال علمدن
و یقیندن ومشاهدهٔ اسما وصفات رب العالمیندن ظهوره کلور پس بو وهم وظنی
و یروانك مقابله سنده نظر ومشاهده منزله سنده اولان حیرانلغی صاتون آل تا حقیقت

کاره عالم اوله سن وظنه تابع اولمغله حقیقت مشاهده سندن بی بهره قالمیه سن که
حق تعالی (ان الظن لا یغنی من الحق شیئا) بیوردی ﴿ مثنوی ﴾ عقل
حیران کن به پیش مصطفی * حسبی الله کو که الله ام کفی) عقلکی مصطفی
علیه السلامك او کنده حیران ایله حیران یرنه قربان دخی نسخه در بو تقدیر اوزره
معنی عقل معاشکی حضرت مصطفانك او کنده و بولنده قربان ایله دیمك اولور
حسبی الله دیکه انك معناسی الله تعالی بکا کافیدر دیمکدر یعنی عقلکی حضرت
مصطفی صلی الله علیه وسلمك سنت سنیه وعلوم واحکام شریفه سنك حضورنده
حیران ایله وحسبی الله وحده وکفی دیو سویله مراد حضرت حقله وانك محبت
وطاعتیله بالکلیه اکتفا قیلق وشرع مصطفی علیه الصلوة والسلامه سالك اولمقدر
﴿ مثنوی ﴾ همچو کنعان سر ز کشتی وامکش * که غرورش داد نفس
زیرکش) کنعان کبی کشتیدن باش چکمه که کنعانك زیرك اولان نفسی اکا
غرور و یردی یعنی حضرت نوحك اوغلی کندی سباحتنه و زیرکلکنه مغرور
اولوب سفینهٔ نوحدن باش چکوب اعراض ایلدی کندیسنه بویله دیو ﴿ مثنوی ﴾
که برآیم بر سر کوه مشید * منت نوحم چرا باشد کشید) که بلند طاغك باشنه
چیقارم اول نوحك منتنی نیچون چکمك کرك یعنی نوحك منتنی چکمکدن ایسه
بلند اولان طاغلره التجا ایتمك یکدر دیو حضرت نوح (یا بنی ارکب معنا)
دیو سفینه یه راکب اولمغه امر ایلدکده (سآوی الی جبل یعصمنی من الماء) دیو
جواب و یردی حضرت نوح اکا کال شفقتندن تعلیم ایلیوب (لا عاصم الیوم من
امر الله الا من رحم) دیو معصوم اولنلر اللهك رحمت ایلدیکی کسه لر ایدوکن
بیلدردی لکن بدبخت اولدیغندن نصیحت اکا کار کر اولمیوب بو مکالمه ده ایکن
(وحال بینهما الموج فکان من المغرقین) آیتنك طبقنجه بر موج کلوب ایکیسنك
ما بیننه حایل اولوب مغرقلردن اولدی وقصه سی بر نیچه موضعده مرور قیلدی
﴿ مثنوی ﴾ چون رمی از منتش ای بی رشد * که خداهم منت اومی کشد)
ای کمراه انك منتندن نیچه نفرت ایلرسن حال بو که خدای تعالی هم انك منتنی چکر
منت امتنان معناسنه در وامتنان اعتداد معناسنه در نته کم من علیه منة دیرلر امتن
واعتد معناسنه و یررلر وامتنان نعمتی صایمغه وناز لنمغه دیرلر بوراده خدا انك منتنی
چکر دیمك حضرت نوحك ایلدیکی طاعات وحسناتك مقابله سنده شکر قیلر
دیمکدن عبارت اولور که حق تعالی حضرتلری شکوردر شکور مبالغه ایله شکر ایدیجی
دیمکدر وشکر نعمت مقابله سنده منعمه لسانله ثنا وقلبله اعتقاد ومحبت واعضا
وجوارحله خدمت وعبادت ایلمکدن عبارتدر چونکم شکر بو اوج شیدن عبارت
اولدیسه حق تعالینك کندی بنده سنه شکری اکا ثنا قیلمق وحسنه سنی بیلمك واکا

مكافات قیلمقدر دیمشلر والشكر فی صفات الله مجازة الحسن دیو تعریف ایلمشلردر
چونكم منت چكمك حضرت حقك شاننده شكر ایلمكدن ومحسنه جزا و یرمكدن
وانك حسناتنی بیان ایلمكدن وعدایلمكدن عبارت اولدیسه معنی بویله دیمك اولور كه
انك منتندن یعنی نعمتنی ولطفنی بیان ایلمكدن وعدایلمكدن ای بی رشد نه كیفیتله
اعراض ایلرسن كه خدای تعالی انك حسناتی مقابله سنده شكر قیلر واكا ثنا ایلیوب
ایلدكی ایلكاری سن بزم حقمزده شو كونه ایلكلر ایلمشسكدر دیو عد ایلر اكرچه
پادشاهه بنده سنك خدمت وطاعتی منت دكلدر لكن پادشاهك كرم واحسانی
ولطف وشانی شول مرتبه ده دركه كندی یه عاشق صادق اولان بنده سی اول
منعم وناز نیندك نه مرتبه منت ونازن چكرسه اول پادشاهی كندیلره نه مرتبه محبوب
ونازنین اتخاذ ایدرلرسه من كان لله كان الله له حدیثنك مفهومی اوزره اول پادشاه
دخی عاشق صادقلرنی محبوب نازنین منزله سنده طوتر نته كم (یحبهم ویحبونه)
آیت كریمه سی بو معنایه دلالت وشهادت ایدر لاجرم اول حضرت دخی كمال لطف
وكرمندن بونلر منتدار منزله سنده اولور نته كم كمال كرمندن بر بنده سنه یوم
قیامتده اعتذار قیلور كما روی عن الحسن البصری عن النبی علیه السلام قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم یؤتی بالعبد یوم القیمة فیعتذر الله عزوجل الیه كما یعتذر الرجل
فی الدنیا فیقول وعزتی وجلالی مازویت عنك الدنیا لهوانك علی ولكن لما اعددت
لك من الكرامة والفضیلة اخرج یا عبدی الی هذه الصفوف من اطعمك او كساك
یریدبذلك وجهی فخذ بیده فهولك آه چونكم یوم قیامتده بر بنده سنه اعتذار
ایلمك جائز اولیجق بو دنیاده دخی خاص بنده لرینه اعتذار قیلمق ومنت دار اولمق
مرتبه سنده اولسه كمال كرمنه نقصان كلمز ومنت دار اولمق واعتذار قیلمق حقیقتنه دخی
حمل اولنمز بلكه اول كریم ولطیف خاص بنده لرینه شو مرتبه آشنالق ایلر ومعامله
قیلر دیمكدن عبارت اولور ❊ مثنوی ❊ چون نباشد منتش برجان ما *
چونكه شكر ومنتش كوید خدا) بزم جانمز اوزره انك نیجه منتی اولمز چونكم
خدای تعالی انك شكر ومنتنی دیه اش ضمیرلری اكرچه حضرت نوحه عاید
وخطاب كنعانه در ولكن هر عصرده اولان انبیا واولیاكه خلقی طوفان ضلالتدن
قورتردقلری اعتبار ایله نوح نبی كبیدر وانلره متابعت ایلمكدن معرض اولان كمسه لر
كنعان غبی كبیدر پس نوح وكنعاندن مراد هر عصرده اولان مرشد كامل واكا
متابعت ایلمكدن معرض اولان غافل وجاهل اولور ومصرع ثانیده منت اومی
كشد بیوردقلری منتدن مراد خدای تعالینك شكر قیلمسنی و بنده سنه شكور
اولمسنی اشعار ایلر وحق تعالینك شكور اولمسی (من تقرب منی شبرا تقربت الیه
ذراعا ومن تقرب الی ذراعا تقربت الیه باعا) حدیث شریفنك مقتضاسنجه ودخی

ومن اطاعنی اطعته قولنك فحواسنجه بنده سنه زیاده لطف واحسانله تقرب ایلمكدن
وبنده سی اكانیجه مطیع اولوب امرنی قبول ایلرسه اول پادشاه دخی بنده سنك
دعاسنی زیاده قبول ایلمكدن عبارت اولور ❊ مثنوی ❊ توچه دانی ای غراره
پرحسد * منت اورا خدا خودمی كشد) ای پرحسد اولان مغرور سن نه بیلورسن
انك منتنی خود خدای تعالی چكر یاخود معنی انك منتنی خدا كندی چكر دیمكدر
غرار فتح غین وكسر غینله دخی غافل اولمغه دیرلر نته كم بووجه اوزره معنی
و یرلدی وخراره وجواله دخی دیرلر بووجه اوزره معنی سن ای حسدله پر اولان
جوال نه بیلورسن دیمك اولور و بووجه اولكیدن دخی انسب كلوز وحاصل كلام
ای حسدله مملو اولان مغرورسن انك منتی چكمه نك قدر وقیمتی نه بیلورسن كه خدای
عزوجل اول كامل ومكملك منتنی چكر وانك حسنات وطاعاتنه كوره جزا و یرر
منت چكمكدن مراد نه ایدوكی تفسیر اولندی ❊ مثنوی ❊ كاشكی كو آشنانا
موختی * تا طمع درنوح وكشتی دوختی) كاشكی اول كنعان یوز بكلك
اوكرنمیدی حتی حضرت نوحه وانك كشتی سنه طمع قلیدی وداخل اولیدی
وغرق وهلاك اولمقدن نجات بولیدی ❊ مثنوی ❊ كاشكی چون طفل او جاهل
بدی * تا چو طفلان چنك درمادرزدی) نولیدی طفل كبی حیله لردن جاهل
اولیدی تا طفللر كبی مادرنه دست وچنك اوریدی یعنی اطفال مادرنه تعلق واكا
تمسك ایلدیكی كبی اكر كنعان دخی پدرنه تعلق وتمسك ایلیدی غرق وهلاك
اولمقدن نجات بولوردی كذلك هر طالب دخی اكر نزاع وجدالی ترك ایلسه واطفال
مادرنه تمسك ایلدیكی كبی بر مرشد ومربی یه تعلق وتمسك ایلسه طوفان ضلالتدن
خلاص اولوردی دیمكی افاده ایلر ❊ مثنوی ❊ یا بعلم نقل كم بودی ملی * علم
وحی دل ربودی ازولی) یاخود اول كنعان سیرت اولان كمسه علم نقل ایله طولو
اولمیدی ولیدن وحی دلك علمنی قپاردی علم نقلله درون مملو واكا مغرور اولوب
اعتماد قیلمق اولیانك قلبنه متعلق اولان وحی علمندن انسانی بی بهره ایلر ولینك
قلبنه متعلق اولان وحیك علمندن مراد شول علم لدنیدر كه حق تعالی انلرك
قلبنه الهام ایلمك طریقیله اول علمی كشف ایلمشدر پس علم نقلیه یه مغرور
اولان كمسه فن علم لدنی مظهری بر ولی یه مقارنت قیلسه كندی علمنی انك علمی
اوزره ترجیح ایلیوب انك كلام حكمت آمیزین قبول قیلمز وكندینك بیلدیكنه
عظیم اعتقاد واعتمادی اولدیغندن اول منبع الهام اولان علم لدنی صاحبنه تابع
اولمز ❊ مثنوی ❊ باچنین نوری چو پیش آری كتاب * جان وحی آسای
تو آرد عتاب) بو تجلین برنورله چونكه اوكه كتاب كتوره سن سنك وحی
دیكلندریجی جانك سكا عتاب كتورر یعنی وحی قلبی صاحبی بر ولینك ونور الهینك

حضورنده كتبدن استفاده اولنان مسائل نقليه‌يى ايلرو كتوره‌سن وآنك كلامنه معارضه ايدوب فلان كتابده بويله مسطور اولمش در ديه‌سن سنك وحى ايله آسوده اولان جانك سكا عتاب كتورراندن اوترى كه جانه وحى ايله اولان علم يقينى حاصل اولمينجه جان راحت اولمز وروحه كمال راحت علم وحى ايله حاصل اولور چونكم كتبدن حاصل اولان كندى علمكى اول منبع علم الهى اولان ولينك حضورنه كتوره‌سن وانى حجت و برهان ابراز ايليه‌سن روحكى راحتدن ووحيه متعلق اولان علمك حظ ولذتندن دور ايلمش اولورسن بوخصوصده سنك روحك سكا اينجنوب عتاب ايلر بويله ديوكه اى مغرور برالاى منقولات وقشر يانى ايلرو كتوروب بنى آسوده قيلان علمدن دور ايلدك خبرك يوقكه حيات روحيه دن بنى مهجور قيلدك دير لكن سن روحكك بوكونه عتابندن كندى علمكه مغرور اولديغك واندن لذت بولديغك واسطه ايله غافل وذاهل سن وحى آساوصف تركيبيدر وحى ديكلندر يجى معناسنده ﴿ مثنوى ﴾ چون تيمم باوجود آب دان * علم نقلى بادم قطب زمان) آبك وجوديله تيمم كبى بيل خليفهٔ جهان وقطب زمانك كلام ونطقيله علم نقلى يعنى ترابله تيمم ايلمك جوازى آبك وجودى اولمديغى زمانده اولور وآبك وجودى اولديغى زمانده تيمم جائز اولمز كذلك قطب زمان اولان عزيزك كلام حقيقت آنجامى موجود ايكن انك حضورنده علم نقلى ايله عمل قيلمق بويله در پس طهارت كامله استين كسنه تراب منزله‌سنده اولان علم نقلى يى آب صافى كبى جان ودلدن روان اولان علم روحينك وجودى قتنده ترك ايليوب اندن قلبنى وروحنى واخلاقنى تطهير ايلمك لازم اولور والاطهار تسمر قالور ووجود لوثندن پاك اولميوب عاقبت مردار اولور پس اى علوم عقليه ونقليه‌يه مغرور اولان كمسه اكر قهر الهيدن خلاص اولمق ونجات بولمق استرسك ﴿ مثنوى ﴾ خويش ابله كن تبع مى روسپش * رستكى زين ابلهى يابى وبس) كنديكى ابله ايله اكا تابع ومريد اولوب آردنجه كيت عذاب خدادن قورتلمقلغى انجق بويله لكدن بولورسن ﴿ مثنوى ﴾ اكثر اهل الجنة البله اى پدر * بهراين كفتست سلطان بشر) اى پدر سلطان بشر صلى الله عليه وسلم حضرتلرى اكثر اهل الجنة البله حديثنى بوندن اوترى ديمشدر يعنى ولئ كاملك ومرشد فاضلك حضورنه كلدكده اهل جنتك علامتى اولدركه كندوبى ساده دل ايليه تاكم انك علم شريفندن استفاده ايليه مثلا بركسنه براستاد كاملك هنرنى تحصيل ايلمك ديلسه كند وبى اطفال كبى ساده دل قيلمينجه ميسر اولمز پس لازم كلوركه اول علم وفنى تحصيل ايلمكدن اوترى استاد كاملك اوكنده اول كمسه ابله اوله وكندى بيلديكنى وفهم قيلد يغنى ترك ايليوب انك بيلديكيله وفهم قيلديغيله عمل ايليه عليكم بدين العجائز

حديث شريفى بومعنايه كوره ديمشدر واكثر اهل الجنة البله حديث شريفى دخى بومضمونى تأييد وتنبيه ايچون ايراد اولنمشدر و بوحديث شريفى بزاز انسدن وانس حضرت نبى صلى الله تعالى عليه وسلمدن روايت ايدرلر وابن اثير نهايه ده بونك شرحنى بويله يازمشدركه تبركا بعينه تحرير اولندى البله جمع ابله وهو الغافل عن الشر المطبوع على الخير وقيل هم الذين غلبت سلامة صدورهم وحسنوا الظن بالناس لانهم اغفلوا امر دنياهم فجهلوا حذق التصرف فيها واقبلوا على آخرتهم فشغلوا انفسهم بها فاستحقوا ان يكونوا اكثر اهل الجنة فاما الابله وهو الذى لاعقل له فغير مراد فى الحديث ﴿ مثنوى ﴾ زيركى چون باد كبرانكيز نست * ابلهى شوتابماند دل درست) عقل وزيركلك چون سكا كبر قوباريجى باد هوادر پس برشكسته ابله اول تاكم كوكل درست قاله زيرا كبر وغرور قلبى اعتدالندن چيقاروب فاسد ايلر اما ساده دل اولمق سلامت صدور مرتبه‌سن بولمغله ابله اولمقدن عبارتدر قلبه سلامت وير يجيدر پس ابله اول تاقلبك درست اوله ﴿ مثنوى ﴾ ابلهى نى كوبمسخركى دوتوست * ابلهى كوواله وحيران هوست) ابله ديديكم اول برسفيه ونادان ابله دكلدر كه اومسخره اق ايله ايكى قاتدر بلكه مراد شول برسلامت صدر صاحبى اولان ابلهدركه او هويله مشار اليه اولان غيب هويت وذات احديتك واله وحيرانيدر يعنى حضرت محبوب معنوينك برمرتبه حيرانيدركه كندى وجودندن بى خبر اولمش وانك حسن وجمالنك مشاهده‌سنده حيران قالمشدر ﴿ مثنوى ﴾ ابلهانند آن زنان دست بر * از كف ابله وزرخ يوسف نذر) ابلهلر در اول اللرين كسيجى زنلر اللرى جهتندن ابله و يوسفك رخى جهتندن نذردر نذر لغتده قورقتمغه ديرلر انذار معناسنه ده كلور انذار خوفدن ودهشتدن خبر ويرمك واعلام ايلمكه دخى ديرلر بوراده نذر يوسفك رخنك دهشتندن خبرو يريجى وبيلديريجى ديمك معناسنه اولور وفى الحقيقه انلر كنديلردن برمرتبه غافل وحيران اولديلركه وقتاكم يوسف عليه السلامك جمالنى كور ديلرسه اللرنى ترنج يديكلرى بچاقلرله قطع ايلديلر والمنى طويمديلر اما يوسف عليه السلامك جمال باكمالندن خبردار اولوب حاشا لله بوبشر دكلدر ديوانى بشر اولمقدن تنزيه ايلديلر نته كم سورهٔ يوسفده حق تعالى حضرتلرى انلرك حالندن خبر ويروب بيورر (فلما رأينه اكبرنه وقطعن ايديهن وقلن حاش لله ماهذا بشرا ان هذا الا ملك كريم) بوآيت كريمه نك تفسيرى جلد ثالثده دقوقى حكايه‌سنك بيانلرندن آشغى بربانده مرور ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ عقل را قربان كن اندر عشق دوست * عقلها بارى ازان سو يست كوست) پس امدى عقلى دوستك عشقنده قربان وفدا ايله

جمله عقللر باری اول جانبدندر که اول جانب دوستدر باری تحقیق معناسنه استعمال اولنوب تقدیر کلام عقللر جمیعا تحقیق اول جانبدندر که اودر دینسه دخی وجهدر وفی الحقیقه عقول وارواحك منشأی حضرت باریدر پس انك عشقنده عقلکی بذل ایله تاسکا اضعاف مضاعف عقللر کله ﴿ مثنوی ﴾ عقلها آن سو فرستاده عقول * مانده این سو که نه معشوقست کول) اصحاب عقول عقللرنی اول جانبه کوندرمشدر اما کول واحمق اولان بو طرفده قالمشدر که معشوق دکلدر یعنی ارباب عقول عقل وجانلرنی وخانمانلرنی جناب عزتك راه عشقنده بذل ایدوب معشوق حقیقی جانبنه ارسال ایلمشلردر اما کول ونادان اولنلر بو عالم طبیعت ومرتبهٔ بشریتده قالدی وعقل وجانی بو مرتبه لرده خرج وصرف قیلدیکه بو مرتبه لر معشوقك رضاسی وقرب ووصالی مرتبه لری دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ زین سر از حیرت کر این عقلت رود * هر سر مو یت سر وعقلی شود) بو باشدن حیرتدن اکر بو عقلك کیده سنك هر سر مویك برسر وبر عقل اولور بو بیت طریق محبتده حیران اولمقدن عقلك زوالندن خائف اولان وراه طاعت ومحبتدن بو خصوصدن اوتری اجتناب قیلان کمسه لره تعلیما وتسلیة دینلمشدر یعنی ای حیران اولمقدن عقلم باشمدن کیدر ومجنون اولورم دیو خوف ایلین کمسه بو باشکدن اکر سنك عقلك حیران حق اولدیغکدن اوتری کیدرسه غم یمه سنك هر کیدن قیلك باشنه عقلکه معادل بر عقل باشی ویریلور مصرع اولده اولان سر طرف معناسنه اولوب ومصرع ثانیده اولان سر کسر سینله اولوب جان معناسی مراد اولسه دخی معنی لطیف ودرست اولور بو تقدیر اوزره دیمك اولور بو طرفدن اکر سنك عقلك حیرتدن اوتری کیدرسه سنك هر قیلك باشنه جان وعقل حاصل اولور که اوکیدن عقلکدن نیجه وجهله اولی اولور ﴿ مثنوی ﴾ نیست آن سو رنج فکرت بر دماغ * که دماغ وعقل روید دشت وباغ) اول جانبده عقل ودماغ اوزره فکرك رنج والمی یوقدر زیرا اول طرفده دشت وباغ دماغ وعقل بتورر یعنی عالم الهیده دماغ اوزره فکرت وخیالك رنجی اولمز وعلوم لدنی قوت فکریه ایله ظهوره کلمز تاکه دماغه زحمت ویره نته کم بونده علوم عقلیه ونقلیه ومعارف رسمیه قوت فکریه ایله حاصل اولور که دماغه رنج وتعب ویرمکدن خالی اولمز نته کم مطالعهٔ کتب ایلین کمسه بر دقیق محلی زیاده تفکر قیلسه واکا مشغول اولسه انك دماغی یابس ومنجمد اولور واکا اول تفکردن عظیم فتور وملال کلور اما بو عقلی راه محبت الهیه ده بذل ایلیوب تصفیهٔ قلبه مشغول اولورسك عالم الهی سکا منکشف اولوب وارادت الهیه وفیوضات ربانیه ایله دماغ ودلك آسوده اولور وعقل وجانك اول عالم الهینك دشت وباغنده

رونق ولطافت بولور زیراکه عالم الهینك باغ وصحراسی عقل ودماغه نشو ونما ویرر وانلری زیاده ایدوب کمال مرتبه سنه ایرکورر روید لفظنه بونده رویانیده معناسی ویرلدی ومتعدی اولمق معناسنه استعمال اولندی اما فعل لازم معناسنه اولوب در دشت وباغ تقدیرنده اولسه دخی جائز اولور یعنی انك دشت وباغنده دماغ ودل بتر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ سوی دشت از دشت نکته بشنوی * سوی باغ آیی شود نخلت روی) اول عالمده دشت وصحرا جانبنده دشتدن رمز ونکته اشیدرسن باغ طرفنه کله سن سنك نخلك سیراب اولور روی رویدن یا رویدن صفت مشبهه در صویه قانجی معناسنه یعنی کوکلده اولان عالم الهی یه کله سن انك دشت وصحراسی جانبنده نیجه نکات شریفه واسرار لطیفه یی انك دشتندن استماع ایلرسن اول عالم دلده اولان باغ الهی جانبنه کله سن سنك نخل وجودك ماء الحیوة حکمت ومعرفته قانجی اولور عالم الهی یه دشت وباغ اسنادی استعارهٔ تمثیلیه قاعده سی اوزره درکه منبت اسرار انوار ومحل لطائف بی شمار اولدیغی اعتبارله دشت وباغه مشابهدر بو معنی دخی مراد اولسه جائز اولور که دینه چونکم عقلکی طریق محبت الهیده بذل ایلیوب عالم حقیقته واصل اوله سن بو عالم ظاهرده اولان دشت وصحرا جانبنده نفس دشتندن (اینما تولوا فثم وجه الله) نکته سنی اشیدرسن واکر باغ جانبنه کله سك نخل وجودك آثار رحمة اللهی واسرار تربیهٔ حق مشاهده ایلمکدن شاد وسیراب اولور ﴿ مثنوی ﴾ اندرین ره ترك کن طاق وطرنب * تا قلاوزت نجنبد تو مجنب) بو یولده طاق وطرنبی ترك ایله مادامکه سنك قلاوزك حرکت ایلمیه سن حرکت ایلمه طاق اکرچه کمره وطرنب قاره اوه دیرلر وظاهر معناسی اولری وکمرلری ترك ایله دیمکدر لکن مراد نام ونشانی وکبر وفخری بو طریق الهیده ترك ایله و بر مرشده اقتدا قیل واونه کونه حرکت ایلرسه سن دخی انك کبی حرکت ایله مادامکه اول بر فعلی اشلمیه وقبول ایلمیه سن هم انی اشلمه وقبول ایلمه دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ هر که او بی سر بجنبد دم بود * جنبشش چون جنبش کژدم بود * کژرو وشبکور وزشت وزهرناك * پیشهٔ او خستن اجسام پاك) هر کیم که اوسر سز حرکت ایلر دم اولور انك جنبشی عقربك جنبشی کبی اولور یعنی شول کمسه که طریق الهیده بی رئیس وپیشوا حرکت ایلر اول کمسه دم کبی ابتر اولور وسفلی قالور وانك حرکتی عقربك حرکتی کبی اولور شول مناسبتله که اول عقرب اکری یوریجی وکیجه کور وزشت وزهرلودر عقربك کار وصنعتی پاك جسملری مجروح ایلمکدر کذلك طریق حقده بی سر کیدن کمسه لرك حالی دخی بویله اولور فی الحقیقه عقرب کژرودر وکیجه کور در کوندز خود هیچ کورمز زشت

صورت وزهرناکدر پس راه‌حقده دلیلسز کیدن کسه‌دخی عقرب کبی اکری
کیدیجی وشب طبیعتده وظلمت بشریتده کورمیجی وقبیح الخصلة وموذی طبیعت
اولورکه انك صنعتی پاك وصالح اولان جسملری بافعلیله و یالسانیله رنجیده ایلمك اولور
﴿ مثنوی ﴾ سربکوب آنراکه سرش این بود * خلق وخوی مستمرش این
بود) پس اول کسه‌نك باشنی دوککه انك سری بواوله دائم ومستمر انك خلقت
وخویی بواوله شول کسه‌نك که سروخلق وخویی دائما عقرب سری وخلق
وخویی کبی اوله انك باشنی دوك بلکه شرعا لازم کلورسه انی قتل ایله که کل موذ
یقتل دیلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ خود صلاح اوست آن سر کوفتن * تارهد جان
ریزه اش زآن شوم تن) خود اول باش دوکمك انك صلاحیدر تا انك جان
ریزه‌سی اول شوم وفاسد تندن قورتله جان ریزه جان قرنفسی دیمکدر مراد
بتون جان دیمکه لایق دکل حقیرونا چیز جان دیمك اولور پس شول
کمسه که موذی طبیعت اوله وکژدم کبی خلقه اذا قیله انك قتل
اولنمسی حلال اولور تاکم انك حقیر وذلیل اولان جانی نفس شومندن خلاص
اوله ومسلمانلر دخی انك ضررندن سلامت بوله ﴿ مثنوی ﴾ واستان از دست
دیوانه سلاح * تاز توراضی شود عدل وصلاح) دیوانه‌نك الندن سلاحنی
آل تاعدل وصلاح سندن راضی اوله دیوانه‌دن مرادکه نفس واهل نفس اولور
اولامعنی دیوانه اولان نفسکه رخصت وانك مشتها ومقتضاسنه کوره آلت و یرمه
بلکه انك هواسنه ومقتضاسنه قوت و یرن آلتی الندن آل روحکه وعقلکه و یرتاکم
سندن عدل وصلاح راضی اوله دیمك اولور وثانیا اکرحاکم وغالب ایسك کژدم
طبیعت اولان اهل نفسك الندن ظلم وفساده آلت اولان مالنی ومنصبنی آل انی بی
طاعت و بی قدرت قوتاکم سندن عدل وصلاح راضی اوله دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾
چون سلاحش هست وعقلش نی ببند * دست اورا ورنه آرد صد گزند)
چونکم دیوانه‌نك سلاحی واروعقلی یوقدر انك النی بغله یوخسه اوخلقه چوق
ضررو زیان ایرشدیرروالحاصل عقلی اولمینه اکرنفسك ایسه ده آلت وقدرت وقوت
ورخصت و یرمه تاسکاوخلقه نیجه ضررایرشدیرمیه بلکه انك النی بغله تاضرردن
هم سن وهم سائر عباداللّه سالم اوله‌لر

﴿ بیان آنکه حصول علم ومال وجاه مربد کهر رافضیحت اوست ﴾
﴿ همچون شمشیر یست افتاده بدست راه زن ﴾

﴿ مثنوی ﴾ بد کهررا علم وفن آموختن * دادن تیغی بدست راهزن) بد
کهره علم وفن اوکرتمك فی المثل راهزن النه برتیغ و یرمك کبیدر ﴿ مثنوی ﴾

تیغ دادن در کف زنکی مست * به که آید علم ناکس رابدست) مست عربك
النه تیغ و یرمك یکدرکه ناکسك النه علم ومعرفت کله اول جهتدن زنکی مستك
النه تیغ و یرمك ناکس اولان بدکوهره علم اوکرتمکدن یکدرکه سرخوش عرب
النده‌کی قلیجنله لازم کلسه برقاج کسه‌نك بدننی مجروح ایلر اما اول بدکوهر اول
علم ومعرفت واسطه‌سیله نیجه کمسه‌لری اضلال وافساد ایلر پس بونك ضرری
انك مضرتندن نیجه وجهله زیاده اولور پس انك النه تیغ و یرمك بوکا علم
اوکرتمکدن اولی اولور ﴿ مثنوی ﴾ علم ومال ومنصب وجاه وقران * فتنه
آمد در کف بدکوهران) علم وجاه ومنصب ومال وقران بدکوهرلرك النده فتنه
کلدی یعنی زنکی مستك النده تیغ ران نیجه فتنه وفساده آلت اولورسه بد
کوهرلرك النده بومذکوراولنلرك جمله‌سی آلت فتنه وفساداولور و بونلر واسطه‌سیله
بدکوهر اولنلر خلقه ظلم وتعدی قیلور قران کسرقافله جمعیت معناسنه‌ده اولسه
جائز ومقارن معناسنه اولسه دخی جائز ﴿ مثنوی ﴾ پس غزازین فرض
شد برمؤمنان * تاستانند از کف مجنون سنان) پس غزاوجهاد مؤمنلره
بوندن اوتری فرض اولدی تامجنونك الندن تیغ وسنانی الهلر یعنی کفار ومنافقین که
عقل معاد مرتبه‌سندن دور وایمان وعرفاندن مهجور اولدقلری ایچون مجنون
کبیدرلر وانلرك بدنی ومالی ومنصبی انلرك النده تیغ کبیدر پس مؤمنلره کفارایله
مجاهده ایلمك فرض اولدی تااول مجنونلرالندن سنانی الهلر وسناندن وتیغدن مرادنه
ایدوکنی بو بیتله تفسیر ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ جان اومجنون تنش
شمشیراو * واستان شمشیرازان زشت‌خو) انك جانی مجنوندر وانك تنی فی المثل
انك شمشیریدر اول قبیح خویلودن شمشیری آل یعنی انك الندن آلت حربه
متعلق اولان هرنه ایسه اخذایله یااسیر اوله‌لر و یاایمانه کله‌لر و یاخراجی قبول قیله‌لر
و یامقتول اولوب اهل اسلام انلرك شرندن امان بوله‌لر ﴿ مثنوی ﴾ آنچه
منصب میکند باجاهلان * ازفضیحت کی کند صدارسلان) اول نسنه‌یی که
فضیحت ورسوایلقدن منصب جاهلاره ایلر اول فضیحتی یوزارسلان نچن ایلر
یعنی منصبك جاهلاره و یردیکی ضرر وفضاحتی یوز ارسلان ایلمکه قادر اولمز
﴿ مثنوی ﴾ عیب اومخفیست چون آلت بیافت * مارش ازسوارخ برصحرا
شتافت) اوجاهلك عیب وقباحتی منصبه واصل اولمزدن اول مخفی و پوشیده‌در
چونکم آلت بولدی ومنصب ومالله دار وکیره قادر اولدی انك ماری سورا خدن
چیقوب صحرایه ایودی یعنی نفس امارەسنك مکر وضرری بطوندن ظهوره کلوب
صحرای عالمه سرعت قیلدی وخلق اوزره مستولی اولوب ظاهر اولدی ﴿ مثنوی ﴾
جمله صحراما روکژدم پرشود * چونکه جاهل شاه حکم مرشود) جمله صحرا

ماروكژدمله پراولور چونكم جاهل آبجى حكمك شاهى اوله يعنى ظلم وفساد كه
مثلا ماروكژدم كبيدر چونكم جاهل آبجى حكمله پادشاه اوله عالم صحراسى جميعا
ظلم وفساده پراولور وظلمه واهل فساد فرصت بولوب ظهوره كلور وصلحا ومؤمنينى
هر برى عقارب وحيات كبى آزرده قيلور ﴿ مثنوى ﴾ مال ومنصب ناكسى
كارد بدست * طالب رسوايئ خويش اوشدست) برناكس كه مال ومنصب
اله كتوره اول ناكس كنديسنك رسوايلغنى طالب اولمشدر زيرا انك حالى ايكيدن
خالى اولمز ﴿ مثنوى ﴾ ياكند بخل وعطاها كم دهد * ياسخا آرد بنا موضع
نهد) يابودركه اول ناكس بخل وامساك ايلر محل عطا اولنلره احسان وعطا
ويرمز يابودركه سخا وعطايى كتورر لكن نا موضعه قور نامحل يره ويرر مثلا
فى زماننا منصبده اولان جاهلر كبى كه سخا وعطارنى اشراره واهل لهو ولعبه
ودرو غكوى ومزاجكير اولنلره وفسق ومعصيته ويررلر ومستحق عطا واحسان
اولنلره اهانت وحقارت ايدرلر وكج عطا اولمق وهر كارى برعكس قيلمق سنتنه
كيدرلر ﴿ مثنوى ﴾ شاه رادرخانۀ بيدق نهد * اين چنين باشد عطا كاحمق
دهد) مثلا شاهى بيدق خانه سنه قور اول عطا كه احمق ويرر بونجلين اولور
يعنى اعلا اولان شيئى ادنانك مرتبه سنه قور وهر شيئى محلى اولمين شيئه وضع ايلر
احمق وجاهلك ويرديكى منصب وايلديكى عطا واحسان بونك كبى اولور هرنه اشلهسه
بازكونه قيلور اهلندن منع وناهله سخى اولور ﴿ مثنوى ﴾ حكم چون در دست
كمراهى فتاد * جاهى پنداشت درچاهى فتاد) حكم وتصرف چونكم بركمراه
وناكسك النه دوشدى اول كمراه واصل اولديغى مرتبه بى جاه زعم ايلدى لكن
برچاهه دوشدى زيرا اول منصب اكا محل حبس اولوب عالم روحانيته خروج قيله مز
(وارض الله واسعة) يه واصل اوله مز بلكه اول چاه بلا وجفايى كنندى
زعمنجه جاه پرصفا عدايليوب مرتبۀ عاليدن ومنصب سا ميدن محروم قالور
﴿ مثنوى ﴾ رهمى داند قلاوزى كند * جان زشت اوجهان سوزى
كند) بوبيت شريف ومابعدنده اولان ابيات شريفه دخى منصب معنوينك
نااهله ويرديكى ضررى بيان ايلر نته كم بوندن اول مناصب صورينك جاهل
اولنلره ودنا نفسه منصب تصرف قيلنلره نه مرتبه مضرتى وارايدوكنى بيان ايلكه
شروع ايدوب بيوررلر اول جاهل ونادان يول بيلمز قلاوزلق ايلر انك زشت وقبيح
اولان جانى جهان سوزلق ايلر راه حق بيلك اولا حضرت مصطفى صلى الله عليه
وسلمك سنت سنيه سنه عالم اولمسه وتصفيۀ درون قيلسه وكمال مرتبه سن بولمسه
بلكه مجرد شهرت ونباهت ايچون وتعظيم خلق وجمع توابع ايچون ارشاد ناسه
تصدى ايلسه انك جان زشتى جهان خلقنى ياقار شول اعتبارله كه راه صوابدن

فى الحقيقه بى خبر اولوب انلرى ياكبر وغرور واباحته دوشورر وياخود حب مال
وجاهه مبتلا اولمغه سبب اولور وياخود نقصان وضلالتدن برمرتبه يه
ايرشديررركه انك عاقبتى نار جحيم اولور ﴿ مثنوى ﴾ طفل راه فقر چون
پيرى كرفت * پى روان از غول ادبيرى كرفت) فقير بولينك طفلى چونكم
پيرلك طوتدى ومرشدلك اتخاذ ايتدى پس اكا پيرو اولنلرى ادبار وشقاغولى
طوتدى راه فقردن مراد كه طريق فنادر وفقر وفنا سالكك وجودى بالكليه فانى
اولوب كندو بى كورمكدن نجات بولمقدر راه فقرك طفلى اول كمسه دركه هنوز
دخى رجال مرتبه سنه بالغ اولمامش وهوا وهوسندن كذر قيلمامش ووجود موهومى
قيدندن نجات بولمامش وهنوز دخى ولى كامل اولمامشدر نته كم بوتركى رباعى
بومعنايى ايضاح ايلر (رباعى) ديدى برپيره بركمسه كل اولن * ديدى اول
دخى بالغ اولمدم بن * ولى ايكه يتيجه بالغ اولور * وليلك اولماسه اوغلانلغ اولور *
والحاصل نچن طريق فقرده بالغ اولمين ورجال مرتبه سن بولمين بركمسه چونكم
مشيخت طوتسه وارمرتبه سنه تصدى ايتسه اكا پيرو وتابع اولنلرى مدبرلك غولى
طوتر غولك تحقيقى جلد ثانيده وثالثده دخى مرور ايلدى غول شول بيابانده اولان
جنيلره ديرلر كه اكثر كاربان خلقنه كلوب وبعض كمسه لره آشنامى شكلنده نمايان
اولوب واكا دوستانه تكلم قيلوب راه ومقصد بودركل بوجانبه كيدملم ديو اضلال
ايليوب عاقبت بروادیده هلاك ايلر ايمش چونكم طريق فقرك طفلنه برنيجه كمسه
تابع اولسه لر انلرى مدبرلك وبد بختلك غولى طوتر وبريره ايلتوب آتر كه اصلا اندن
نجات ميسر اولمز ﴿ مثنوى ﴾ كه بيا تاماه بنمايم ترا * ماه راهر كز نديد آن
بى صفا) اول راه فقرك طفلى اولان شيخ كندى پيرولرينه بويله دير كه كل تا سكا
ماهى كوسترهيم حال بوكه اول بى صفا هركز ماهى كورمدى ماهدن مراد بونده
حقيقت محمديه اولمق ذوق سليم وعقل مستقيم صاحبنه روشندر زيرا نور القمر مستفاد
من الشمس موجبنجه قمر نورى شمسدن استفاده ايلديكى كبى حقيقت محمديه دخى
انوار واسرارى ذات الهيه دن استفاده قيلر پس ماهدن مرادنه اولديغى معلوم
اولديسه معنى بويله ديمك اولوركه اول طريق فقرك طفلى سلوكه قابل اولنلره
وكنديه ميل ومحبت قيلنلره دير كه كل وبكا تابع اول تا سكا ماه حقيقتى كوسترم
وسنى حقيقت محمديه نك مشاهده سى مرتبه سنه ايركورم حال بوكه اول بى صفا ماه
حقيقى بى هركز كورمدى بلكه انك بويله ديمكدن مرادى مجرد ادعادر كه خلقى
بوحيله ايله كنديه صيد ايليه وبوتزويرله دام بيعتنه قيد ايليه ديمك اولور
﴿ مثنوى ﴾ چون نمايى چون نديدستى بعمر * عكس مه درآب هم اى خام
غمر) حكايتدن مخاطبه التفات ايدوب راه فقرك طفلى منزله سنده اولنلره وتشيخ

قيلنسلره خطاب ايدوب بيوررلر اى متشيخ واى طفل راه منزله سنده اولان مزور ومدعى نيجه كوسترسن چونكم عمر كده كورمدك ماهك عكسنى آبده بيله اى خام غمر ضمتين ايله وسكون ميم ايله دخى بون وغافل كسنه دركه احوال بيلمز يقال رجل غمر بسكون الميم وضمهـا الذى لم يجرب الامور يعنى اى نا بخته اولان غافل وجاهل سن ماه حقيقتى طالب اولنلره نيجه كوسترسن چونكم جميع عمر كده اول ماه حقيقتك عكسنى بيله بومظاهر كونيه ده كورمدككه بومظاهر فى المثل آب صافى كيدر وبونده نمايان اولان عقول وارواح اول ماه حقيقتك عكسيدر چونكم بومظاهر كونيه ده انك عكسنى كورمكه قادر اولميه سن وبو مرآت عالمده كورينن عكوس كيمك عكوسيدر بيلكه ظفر بوله ميه سن انك اصلنى وذاتنى نيجه كوررسن ونوجهله طالب اولنلره كوسترسن ﴿ مثنوى ﴾ احمقان سرور شدستند وبيم

* عاقلان سرها كشيده در كليم) احمقلر سرور اولمشلردر وخوفلرندن عاقللر باشلرين كليمه چكمشلردر يعنى عجب حالتدر كه ارباب جهل وضلالت واصحاب حيله وخديعت هر بری منبع بلاهت وحماقت ايكن سرور اولمشلر ودعواى انانيت وكذب شيطنتله ظهور قيلمشلردر اصحاب عقول بوحالت غريبه يى كوروب وارباب علم ومعرفت بوصورت عجيبه دن عارلنوب باشلرين كليم التنه چكمشلر وتستر واختفا ايلمشلر (بيت) پرى نهفته رخ وديو در كرشمۀ حسن * بسوخت عقل زحيرت كه اين چه بو العجبيست * نته كم حضرت رسول مكرم صلى الله عليه وسلم كندى زمان شريفلرنده قبل البعث اول زمانده اولان خلقك مابيننده بوذكر اولنان حالت عجيبه يى مشاهده ايليوب تستر بيورمشلر دى شول وقته دك كه قم فانذر امر شريفى وارد اولدى وظهوره كلمكه وخلقى حضرت حقه دعوت قيلمغه امر كلدى نته كم بوقصه يه اشارت ايدوب بيوررلر

﴿ تفسير يا ايها المزمل ﴾

بوسرخ شريف بوآيت كريمه نك تفسيرى بيانده در معنى اى ثيابنه متزمل اولان نبى ديمك در تزمل بثيابه ديرلر چن بركسه ثيابنه تلفف ايلسه يعنى بورونسه وصارلسه تازاده ادغام اولوب همزۀ وصل كتورلوب ماضيسى ازمل اولدى خطاب حضرت نبى يه در بوحاللرنى تهجدن اوترى زيرا بر كليمه تلفف ايدوب بعض قولده نومه مستعد اولمشلردى پس حق تعالى اشارت ايلديكه تزملى ترك ايدوب تهجده وعبادته تشمر ايليه وبعض روايتده حضرت خديجه رضى الله عنهانك اوزرينه مرتعدا داخل اولوب زملونى زملونى ديدى پس بر كليمله اول حضرتى اورتوب اكا تزمل ايتدى وتزملده علمانك اختلافى واردر بونك سبب

ورودنده بعض علما بويله ديمشدر كه اعيان قريش ضلالت وجهالتلرندن كنديلرينى صاحب رياست وفراست ظن ايدوب اول حضرته تابع اولمقدن وايمان قيلمقدن استنكاف واستكبار ايلديلر وبر يره كلوب بويله سويلديلر كه سز بونك قدحنده وذمنده اقوال متناقصه سويلرسز كيمكز كاهن وكيمكز شاعر وكيمكز مجنون وكيمكز دخى ساحر ديرسز بونى اشيدن عاقللر اندن بعيد كورر اولا مجنون ديرسز بونده اولان كمال وعقل خود كسه ده يوقدر وكاهن ديرسز بوآنه دك اندن كسه كهانت كورمشدر وكذاب ديرسز بوخود صدقله مشهور ومتعارفدر الحاصل بونلرى هر كيم اشيدرسه غرض ايدوكن بيلوب اول امرده بو اسنادلرى رد ايلر بارى بر سوز سويليلم وبر صفت اسناد ايليلم كه اشيدن وانك حالن بيلان كسه لرك عقلى قبول ايليوب بزه موافقت ايده لر ديدكده پس وليد بن مغيره ايتدى بن برنسنه فكر ايتدمكه انك فى الجمله مناسبتى واردر همان ساحردر ديه لم زيرا ساحرك شانى بودر كه دوستى دوسندن آيرر ونيجه خارق عادت شيلر اظهار ايلر بووصف وحالت خود بونده واردر بوقولمزى استماع ايلين بى تردد بزه موافقت ايدر ديدى چونكم بواتفاق واجتماعك خبرنى سلطان الكونين حضرتلرى استماع ايلديلر بوخبردن محزون اولوب سعادتخانه لرينه كلوب بر كليم اورتونوب ياتديلر پس بوآيت كريمه يى جبريل امين كتوردى ديديلر مقتضاى مقامدن وقرينۀ كلامدن منفهم اولان بودر كه حضرت مولانا قدس الله سره العزيز بووجهه ذاهب اولوب بومعنايى اختيار قيلمش اوله ﴿ مثنوى ﴾ خواند مزمل نبى رازين سبب * كه برون آز كليم اى بو الهرب) حق تعالى حضرتلرى نبى سنه بوسببدن مزمل اوقودى كه اى بو الهرب كليمدن طشره كل بو الهرب زياده هارب اوليجى وفرار قيليجى ديمكدر يعنى اى احمقان دنيادن وسفهاى زمانه دن عارلنوب كليمنه بوروننوب وخلقدن مجتنب وهارب اولان پيغمبرم كليمكدن طشره كل دشت دنياده قايم اولوب بوظلمت كفر وضلالت ايچره قالنلرى چراغ هدايتك نور يله منور ايله ﴿ مثنوى ﴾ سر مكش اندر كليم ورو مپوش * كه جهان جسميست سر كردان تو هوش) باشكى كليمه چكمه ويوزيكى اورتمه زيرا جهان سر كردان جسمدر سن هوش وجان سن يعنى بوجهان بر جسد بى جان كيدر وسن اكا نسبت روح روان كبى سن كه بوقالب جهان حياتى سندن اولور وبو عالم مرده نشو ونماىى سنك ارشاد وحياة بخشكدن آلور كركدر كه تستر قيلميه سن ومختفى اوليه سنكه سنك ظهورك جميع عالمه خيرونافعدر ﴿ مثنوى ﴾ هين مشو پنهان زننك مدعى * كه تو دارى شمع وحى شعشعى) آكاه ومنتبه اول مدعينك عارندن مستور اولمه زيرا سن وحى شعشعى شمعنى طوترسن يعنى شعشعه يه منسوب

اولان وحيك شمعى طوترسن شمعك وحى لفظنه اضافتى مشبه بهك مشبهه اضافتى قيلنمشدر وحى لفظنك دخى شعشعه يه اضافتى موصوفك صفتنه اضافتى قيلنمشدر تقدير كلام سن كه شعشعه او اولان وحيك شمعنى طوترسن پس سن جهانك شمع جمعى سن وخلق عالمه سراج منيرسن مدعى اولنلرك نام ونشكندن حذر ايدوب تستر قيلق ومختفى اولمق سنك شان شريفكه لايق ومناسب دكلدر چونكم نورجان وشمع جهان بوكونه حجابله تزمل وتستر قيله عالم ظلمتده قالمق لازم كلور پس عالمه ضيا كستر اولمقدن وجهان خلقنى نور هدايتكه منور قيلمقدن اوترى رفع حجاب ايدوب ظهوره كله سن وشب دنياده بو خدمت ايچون قايم اوله سن نته كم بيورلر ﴿ مثنوى ﴾ هين قم الليل كه شمعى اى همام ٭ شمع اندر شب بود اندر قيام) بو آيت كريمه يه اشارت اولور (قم الليل الا قليلا نصفه او انقص منه قليلا اوزد عليه) معناى شريفى اى مزمل اولان نبى ليلده عبادته قائم اول ليلك انتصابى ظرفيت اوزره در الا قليلا ليلدن استثنا در نصفه اندن بدلدر اى قم نصفه ديمك اوله تقدير كلام اى متزمل اولان نبى ليلده عبادته قائم اول الا ليلده قليلى دكل و ياخود نصفنى (او انقص منه) ياخود قيامى نصف ليلدن نقصان ايله (قليلا) مقدار قليل تا ثلث ليل اوله (اوزد عليه) ياخود قيامى زياده ايله اول نصف اوزره كه ثلثين مرتبه سنه قريب اوله مراد حضرت پيغمبره تخييردر ايلك نصفنى و يا نصفندن اقل و اكثرنى قايم اولمغه معنىٔ بيت اى مزمل اولان نبى آكاه اول ليلده قائم اولكه اى همام سن شمع الهيسن شمع خود كيجه لرده قيامده اولور يعنى اى نبى مكرم بزسنى سراج منير ارسال ايلدك وسن نور جان وشمع جهان سن خلق عالم ليالىٔ طبيعت وظلمات جهل وغفلتده كرفتارلر در شمع خود دفع ظلمت ايچوندر كركدر كه شب دنياده خواب غفلت وحجاب بشريتله تلفف ايلمكدن قالقوب خلق عالمه ضيا كستر اوله سن وانلرى راه حقه دعوت قيله سن تاكيم عالم آفاق وانفس سنك نورككه منور اوله والحاصل مدعيلرك طعن وتشنيعندن عار ايدوب كليم بشريتله وثياب طبيعتله متستر اولميه سن بلكه ظهوره كلوب خلقى حقه دعوت قيله سن وانلره رهنما اولوب مرشد اوله سن ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ بى فروغت روز روشن هم شبست ٭ بى پناهت شير اسير ارنبست) نور فروغكسز روز روشن دخى شبدر سنك التجا و پناهكسز ارسلان طوشانك زبون واسيريدر يعنى اى سراج منير اولان نبى بى نظيرسنك نور وجود پرجودكسز خلق عالمك روز روشن كبى اولان انوار عقليه و پرتو روحانيه لرى هم شب مظلم كبى ظلمانيدر وسنك هدايت وارشادكه التجا اولمديغى تقدير اوزره روح محض قوى اولان شير مردلر طوشان كبى ضعيف وحيله كر نفسك زبونى واسيرى اولور

﴿ مثنوى ﴾ باش كشتيبان درين بحر صفا ٭ كه تو نوح ثانىٔ اى مصطفى) بو بحر صفاده كشتيبان اول زيرا سن نوح ثانى سن اى مصطفى ﷺ حضرت نوح زمان طوفانده كشتيبان اولوب كندى يه تابع اولان امتنى طوفان ظاهرك آفتندن وانلرى غرقاب اولمقدن خلاص ايلدى سن دخى بو بحر صفانك كشتيبانى سن پس سكا دخى لازم اولديكه انجلين كنديكه تابع اولان امتكى سفينهٔ شريعتكه الوب وانلرى كشتىٔ طريقتكه ادخال ايلديكدنصكره بو درياى معنويده انلرى امواج نفس وهوادن خلاص قيلوب وكرداب محن وبلادن منجى اولوب ساحل سلامته وارض حقيقته ايصال ايله تا عباد مخلصيندن اوله لر (لا خوف عليهم ولا هم يحزنون) مرتبه سن بوله لر اكرچه آيت كريمه نك ورودى خاصة حضرت نبى عليه السلام حقنده در ليكن حكمى هر عصرده اول حضرته وارث اولان وخلقى حقه دعوت وارشاد ايلمكه قابل ومستعد اولان ونور مصطفويدن اقتباس قيلان عزيزلره دخى شامل اولور پس بونلرك هر بريته على حدة تنبيه واشارت اولور كه ثياب طبيعت وكليم بشريتلريله متزمل ومتلفف اولميوب وتستر واختفا قيلميوب ظهوره كله لر وشب دنياده خدمت وعبوديت ايچون قايم اوله لر وسراج منير كبى عالم خلقنى نور يقينله منور قيله لر وعالم دنيا كه فى المثل شب ظلمانى كيبدر وارشاده مستعد اولنلر كندى عصرينك الشيخ فى قومه كالنبى فى امته حديث شريفنك مقتضاسنجه پيغمبرى كيبدر پس (قم الليل الا قليلا) آيت كريمه سندن انلره اشارت اولان حصه بو اولور كه اى غواشىٔ بدن وملابس طبيعتله متلفف ومتستر اولان متنبه اولوب نوم غفلتدن اويانوب شب دنياده عبادت ايچون قائم اول الازمان قليلى دكل كه انك نصفى در انى مصالح بدنيه ايچون اليقو تاكم برمقدارى انك استراحت بدنيه ايچون اوله و برمقدارى دخى اكل وشرب وتحصيل معاش وغيرى مصالح مهمه ايچون اوله ياخود نصفدن برمقدار اكسك ايله ياخود انك اوزرينه زياده ايله يعنى مخيرسن عباده قايم اولديغك وقتدن مقدار قليلى نقص ايليوب سائر اوقاتكى استراحت بدنه وتحصيل مصالح مهمه يه صرف ايله ياخود اول نصفك اوزرينه زياده ايله اكثر اوقاتكده عبادات وطاعاته قايم اول وانك بعضيسنى استراحت بدنه وامور مهمه يه صرف ايله ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ ره شناسى مى بيايد باللباب ٭ هر رهى راخاصه اندر راه آب) لباب وعقلايه بريول اكليجى دليل كركدر هر بريول ايچون على الخصوص صو يولنده يعنى اولوا الالبابه وعقلايه هر بر يولدن اوترى البته بريول بليجى دليل وهادى لازم ولابددر خصوصا آب دريا يوللرنده كه انك منازل ومراحلى ظاهر دكلدر اندن اوترى بر ره شناس قلاوز اولمق بطريق الاولى

چونکم دریای صوریده سفر ایلکه بر ره شناس اسـتاد قلاوز لازم اولیجق بحر علمیده وطریق الهیده براسـتاد کامل ومرشد فاضل رهنما و پیشوا اولمق اوجب والزم اولور ﴿ مثنوی ﴾ خیز بنکر کاروان ره زده * هرطرف غولیست کشتیبان شـده) قافله یولی اورولمش کاروانه نظر ایله هرطرفده کشتیبان اولمش برغول واردر یعـنی ای قائم مقـام نبوی وعصر بنك پیغمبری اولان ولی قافله طریق الهی کاروانك نیجه سنك یولی اورولمش وغارت قیلنمشدر انلری کور وانلره عون وهمت ایرکور هرطرفده برمظهر شـیطان صورتا انسـان کشتیبان اولمش یعنی رئیس و پیشـوا اولوب دعوت وارشـاده تصـدی قیلمش کرکدر که بونلری اغوال وشیاطین الندن آلهسن وراه نجاتی بونلره تعلیم قلوب هدایت وارشاد ایلیه سن ﴿ مثنوی ﴾ خضر وقتی غوث هر کشتی توی * همچو روح الله مکن تنها روی) وقتنك خضری سن هر کشتینك غوث ومددی سن سن حضرت عیسی روح الله علیه السلام کبی تنها رولك ایلمه یعنی انجاین فرد ومجرد سیر وسلوك ایلمه بلکه نیجه کسـه لره دست کیر اولوب انلره معاونت ایله تا انلر سنـك معاونتکله غرقاب ضلالتدن نجاة بولهلر ﴿ مثنوی ﴾ پیش ازین جمعی چو شمعی آسمـان * انقطـاع وخلوت آری رامیان) بو جمعیتدن اول چون شمع آسمان ایدك بودخی معنادر بو جمعیتدن اول آسمـانك شمعی کبی ایدك پس انقطـاع وخلوت آرالغی قو خلوت آروصف ترکیبیدر خلوت کتوریجی وخلوت اختیار ایدیجی معناسنه یعنی بو دنیاده اولان جمعیتدن مقدم سن عالم ارواحده قوم روحانیدك جمعیتك شمع آسمانی کبی ایدك عالمه ضیابخش اولمق سنـك ازلی شان شریفـکدر پس شمعی دخی بو عالمده اولان جمعیتـك شمع آسمـانی سن خلقدن منقطع اولمغی وخلوت اختیار قیلمغی قو خلوت وکثرت ایچره شمع جمع اولوب بونلره افاضهٔ انوار ایله تا سنـك نور هدایتکدن مستنیر ومستفید اولهلر ﴿ مثنوی ﴾ وقت خلوت نیست اندر جمع آی * ای هدی چون کوه قاف وتو همـای) خلوت وقتی دکلدر جمعـه کل ای نبی مکرم هدی کوه قاف کبی وسن هما وعنقا کبی سن خطاب اکرچه جناب الهی لساندن حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه در لکن هرعصرده انك قایم مقـامی اولان وارث کامله دخی شاملدر که انلر بو خطاب ایله حضرت حق جانبندن مخاطب اولنورلر و بو ذکر اولنان صفتلره مظهر قیلنورلر ز یرا وارثا اکمل اولدر که انك حالنه وشاننه وارث اوله ﴿ مثنوی ﴾ بدر بر صدر فلك شد شب روان * سیر را نکذارد از بانك سکان) مثلا بدر صدر فلك اوزره کیجه کیدیجی اولدی سکلرك بانك وصداسندن اوتری سیرنی ترك ایلز کلابك عادتی اولدر که فلك اوزره ماه تاب اولدقجه اکا باقوب عو عو ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ طاعنـان همچون سـکان بر بدر تو * بانك می دارند

سوی صدر تو) کذلك سـکا طعن وانکار ایدنلر سنـك بدر منیرکه قارشو سکلر کبیدر سنك صدرك جانبنه بانك وصدا طورلر یعـنی سنك صدر شریفك واعلا اولان مرتبهٔ لطیفك جانبنه کلاب سیرت اولان طاعنلر ومنافقلر سنك جمالك بدرینه قارشو عو عو ایلرلر ومالا یعـنی وهرزه سو یلرلر صـدر فلك اوزره بدر کلابك عو عوندن متأثر ومنفعـل اولیوب اصلا مدارندن ایرلمز ومتألم ومنحول اولمز سنك شان شریفك خود هزاران بدردن ارفع واعلادر پس بو کلاب سیرت اولان طاعنلرك طعنندن ولائملرك لومندن اصلا متألم ومتغیر اولمیوب عالمه ضیا کستر اولمغی ترك قیلمیه سن ومنور قلوب اولمقدن فارغ اولمیه سن ﴿ مثنوی ﴾ این سکان کرند ز امر انصتوا * از سفه وع وع کنان بر بدر تو) بو کلبلر انصتوا امرندن اصملردر جهالت وسفاهتلرندن سنـك بدر جمالکه قارشو وع وع ایدیجیلردر مصرع اولده اولان انصتوا امری سورهٔ اعرافده اولان بو آیت کریمـه یه اشارتدر قال الله تعـالی (واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) بو آیت کریمه نك تفسیری وتحقیق جلد ثانینك اواخرنه قریب منازعت چهار کس بیاننده مرور ایلدی یعنی کفره وفسقـه که فی المثل کلاب کبیدر انلره سوز کلام حقی استماع قیلك وکفت کو وطعن وتشنیعدن ساکت اولك دیو امر ایلدك بونلر اصملردر که بو کلامك استماعنـه لایق کوش وهوشلری یوقدر ولهذا سفاهت وجهالتلرندن سنك بدر منیرکه قارشو اوروجیلر وطعن وتشنیع اوریجیـلردر نتـه کم هرعصرده اولان سك سیرت اولنلر دخی اول عصرده قایم مقـام نبوی ووارث مصطفوی اولان عزیزه طعن وتشنیع ایلمك خوی وعادتلری اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ هین بهکذار ای شفا رنجور را * تو ز خشم کر عصـای کور را) ای رنجوره شفا اولان طبیب آکاه اول سن اصمك خشمندن اوتری کورك عصـاسنی ترك ایلمه یعنی ای مریض القلب اولنـلره طبیب اولان حبیب متنبه اول سن کوش باطنلری اصم اولان کمسـه لره خشم ایلدیککدن اوتری اعمی اولان بیچاره لرك عصـاسنی یعـنی انلره متعلق اولان دلالت وهدایتی ترك ایلمـه که انلر سنـك کلام شریفکی استمـاع ایدرلر اکرچه حقیقت حالی کورمزلر سه ده ﴿ مثنوی ﴾ نی تو کفتی قائد اعمی براه * صد ثواب واجر یابد ازاله) سن دیمدکمی اعمایی راه مستقیمه یدیجی براده باظرفیت معناسنه اولوب سن دیمدکمی که راه مستقیمده اعمایی یدیجی الله حضرتلرندن یوز ثواب واجر بولور یعنی سن خود حدیث شریفکده دیدککه برکمسه بر اعمایی قرق آدیم مقداری قاید اولسه اکا جنت واجب اولور وحضرت حقدن رحمت ومغفرت بولور نتـه کم ابو یعلی وامام طبرانی وابن عدی کامل نام کتابنده وابو نعیم حلیـهٔ ابدالده و بیهقی شعب ایمانده بو جمله اتفاق ایدوب ابن عمر حضرتلرندن و بعضیسی دخی ابن عباسدن

وانس دن وجابردن دخی بوکونه روایت ایدرلر که قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
من قاد اعمى اربعين خطوة غفرله ماتقدم من ذنبه رواه الخطيب في التاريخ عن ابن
عمر كذا في جامع الصغير پس بو حديث شريفك معناسنى نظمه كتوروب بيوررلر
﴿ مثنوى ﴾ هركه او چل كام كور را كشد * كشت آمرزيده ويابد رشد)
هرشول كمسه كه اوقرق آديم بركورى چكر اول كمسه آمرزيده اولور ورشد بولور
يعنى مغفور اولور ﴿ مثنوى ﴾ پس بكش بوزين جهان بى قرار * جوق
كورانرا قطار اندر قطار) چونكم بويله ديدك پس امدى سن چك بوفانى وبى
قرار جهاندن كورلر بلوكنى قطار قطار خطاب حضرت حق جانبندن اكرچه
حضرت رسول اكرمه در لكن هرعصرده انك وارث كاملى اولان مرشدلره
تعريض واشارتدر يعنى چونكم كورلرى طريق ثوابه قايد اولمقده بوقدر ثواب بى
حساب اولديغى مقرر اولنجق اى كندى عصرينك پيغمبرى كبى اولان مرشد
سن هم بوكورلر طايفه سنى قطار قطاره متتابع ومتوالى اولديغى حالده راه سداد
وطريق صوابه چك تا چاه ضلالته دوشمكدن نجات بولهلر ومقصد اقصايه ومطلب
اعلايه ايرشوب نور يقينله قرير العين اولهلر ﴿ مثنوى ﴾ كارهادى اين بود
تو هادئ * ماتم آخر زمانرا شادئ) هادينك كارى بو اولور سن هاديسن وآخر
زمانك ماتمنه سرور وشاديسن چونكم هادينك كارى اعمالرى يتك اوله اول كارى
ترك ايتمك لايق دكلدر وآخر زمانده اولان فتنه وفسادى حاصل اولان ماتم وغمك
ازاله سنه سنك وجود پرجودك سبب اولنجق غمناك وماتم زدهلردن مسرت وشاديلكى
دريغ ايليوب راه امساكه كتمك شان شريفكه مناسب دكلدر ﴿ مثنوى ﴾
هين روان كن اى امام المتقين * اين خيال انديشكانرا تا يقين) اى متقيلرك امامى
تيز روان ايله بو خيال انديشه ايدیجيلرى يقين مرتبه سنه دك اى شرك ومعاصيدن
ودخى ماسوى اللهدن پرهيزكار اولان كمسلرك پيشوا ومقتداسى آكاه اول بو خيال
انديشه اولنلرى وظن وكمانى كنديلره پيشه قيلنلرى حق اليقين مرتبه سنه دك روان
ايله تا شكوك وشبهات قيدندن خلاص اولهلر و بحث وجدال وقيل وقال دامندن
نجات بولهلر ﴿ مثنوى ﴾ هركه در مكر تو دارد دل كرو * كردنش را من زنم
تو شادرو) هركيمكه دل وجاننى سنك مكر كدن كرو طوته بن انك بوينى اورورم
سن شاد ومسرور يورى يعنى (انا كفيناك المستهزئين) حسبنجه سكا مكر ايلمكده
دل قوينلره وسنى مستهزى ومستخف اولنلره بز كفايت ايدهوز سن خاطر شريفك
خوش طوت سن بو خصوصده غم يميوب شاد ومسرور اول ﴿ مثنوى ﴾
برسر كوريش كور بها نهم * او شكر پندارد وزهرش دهم) انلرك كورلكى
اوزرينه كورلكلر قورم اول شكر صانور حال بوكه اكا زهر ويريرم يعنى هرشول

كمسه كه سكا مكر قيلمغه كوكل باغلر وسكا استهزا واستخفا ايلر انك قلبينك كورلكى
اوزره كورلكلر قويوب اعمالغنى زياده ايلرم اصل معنى كورلك بونده رغم معناسنه
اولمق اولايدر يعنى اكا رغم ايلك اوزره رغملر قورم اول مستهزى وماكر ايلديكى
مكر واستهزايى كندى زعمنجه شكر ظن ايلر حال بوكه اكا زهر ويريرم يعنى انك
مكر وحيله سى اكرچه اكا شكر كبى لذيذ كلور لكن انك باداش وجزاسنى زهرلر
وقهرلر ويريرم پس انك شكر ظن ايلديكى كنديه عين زهر اولور (واصبر
على ما يقولون واهجرهم هجرا جميلا) آيتنك موجبنجه بونلرك ديدكلرى قول
اوزره بونلردن هجر جميل ايله مهاجرت ايله وامرلرنى بكا تفويض ايله ديمكى
افاده قيلور ﴿ مثنوى ﴾ عقلها از نور من افروختند * مكرها از مكر من
آموختند) عقللر جميعا بنم نورمدن شعله لنديلر مكرلر يده بنم مكرمدن اوكرنديلر
يعنى عقللر تدبير وتداركى بندن بولديلر و بنم نورمله منور اولوب تدبيرلرنده وكارلرنده
اصابت قيلديلر ومكرى دخى بنم مكرمدن اوكرنديلر جميع اوصاف واخلاق وافعالى
مريد وخالق بنم نفس الامرده نظر اولنسه انلرده اولان مكر مكرمك اثريدر
چونكم افعال عبادك طرداوعسا اصل ومنشأى خداى تعالينك اسما وصفاتيدر كه
جمله نك خالق ومريدى اولدر ولهذا قال الله تعالى (ومكروا ومكر الله والله خير الماكرين)
بو آيت كريمه نك تفسيرنده اولان مفسرلرك اقوالى وحق تعاليه مكر اسناد اولنمق
وماكر دينلمسنك وجهى وتحقيق جلد ثالثده جواب كفتن ساحر مرده بافرزندان
خودسرخنده جادو بى كه حق كند حقست وراست بيتنده مرور ايلدى اكر مراد
اولنورسه انده طلب اولنه پس مخلوقك مكر ينك مكر الهى يه نسبتله اصلا وجودى
وتأثيرى اولمديسه بو بيتلرى بو معنايى فهمه آسان اولسون ايچون مثل موقعنده
ايراد ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ چيست خود آلاچق آن تركمان * پيش
پاى نره پيلان جهان) مثلا اول تركمانك آلاچغى خودندر جهانك اركك
فيللرينك اياغى اوكنده يعنى تركمانلرك آلاچغى اركك فيللر اياغى التنده نيجه ضعيف
وزبون ايسه حق تعالينك قدرت قاهره وارادت كامله سى قتنده انلرك مكر وحيله سى
انجلاين مغلوب وزبوندر ﴿ مثنوى ﴾ آن چراغ او بپيش صرصرم * خود
چه باشد اى مهين پيغمبرم) اول مستهزى وماكر اولان كمسه نك اول چراغى بنم
صرصر قدرتم اوكنده خودنه سى اولور اى بنم مهين و بهين پيغمبرم يعنى باد
صرصرك قتنده چراغك وجودى وقوتى اولمديغى كبى انلرك دخى مكر وحيله سى
چراغينك بنم صرصر قدرت وارادتم قتنده اصلا وجودى وقوتى يوقدر اى بنم
اولو وعظيم القدر پيغمبرم كهين مهتر وعاليتر ديمكدر ﴿ مثنوى ﴾ خيز دردم
تو بصور سهمناك * تا هزاران مرده برويد زخاك * چون تو اسرافيل وقتى

راست خیز * رستخیزی ساز پیش از رستخیز) ای حبیبم قالق اسرافیل کبی سهمناك وهولناك صوره سن نفخ ایله تا خاکدن هزاران مرده بته چونکم سن وقتك اسرافیلی سن راست قالق بو دخی وجه‌در چونکم سن راست ودرست وقتك اسرافیلی سن امدی قالق قیامتدن اول قیامت دوزصوردن مراد الله اعلم هر حیات طیبه نك قبولنده مستعد اولان مؤمنلرك صوری اولمقدر که مراد انلرك وجودی اولور و بو معنایی (فاذا نفخ فی الصور) آیتنده صوری فتح واوله دخی قرائك ومفسرینك قرأت ایلری تأیید قیلور و بو مؤمنلرك وجودلرینك سهمناك اولمسی عظم شانلرندن کنایت اولور وانلرك صور وجودلرینه نفخ ایلمکدن مراد حیات طیبه‌یی انلره افاضه قیلمقدن عبارت اولور ومرده‌دن مراد شول مرده دللردر که هوای نفس واسطه‌سیله اولمشلر وخاك بدن ایچره مدفون ومستور اولمشلردر پس تقدیر معنای بیتین شریفین اولدر که دینه ای نبی جلیل حضرت اسرافیل نفخهٔ ثانیده اول صور سهمناکی نفخ ایلیوب باذن الله مرده‌لرك اجسادی خاکدن قائم اولوب حیات بوادقلری کبی چونکم سندخی وقتك اسرافیلی سن راست ودرست سویلرسن پس قائم اول وقابل حیات طیبه اولان مؤمنلرك صور وجودلرینه حیات ابدیه‌یی افاضه ایلیه تا کم هزاران مرده دللر خاك تندن بو قارو یته لر ومقبرهٔ بدندن قائم اولوب قیامت معنویه‌سرنی مشاهده ایده‌لر حاصل کلام قیامت اولمزدن اول بر قیامت دوز یعنی قیامت صوری ظهوره کلمزدن مقدم قیامت معنویه‌یی وجوده کتور تا کم اهل دل اولنلر اسرار قیامتی بو عالمده مشاهده ایلیه‌لر

(مثنوی) هر که کوید کو قیامت ای صنم * خویش بنما که قیامت نك منم
در نکر ای سائل محنت زده * زین قیامت صد جهان قائم شده) هر کیم سکا قنی

قیامت دیر ای صنم کندیکی کوستردیکه ایشته قیامت بنم ای محنت زده سائل نظر ایله یعنی ای قیامتدن سؤال ایلین سائل محنت زده امعان نظر ایله بو قیامتدن یوز جهان قائم اولمشدر قیامت بعد الموت انبعاثه دیرلر حیات ابدیه‌دن اوتری وعند المشایخ اوچ قسمه منقسمدر اول قسم اولدر که موت طبیعیدنصکره برازخ علویه‌دن ویاخود سفلیه‌دن بر برزخده حیات دینویه‌ده میت نه حال اوزره اولدیسه انك اوزرینه منبعث اولمقلقدر (کما قال علیه السلام کما تعیشون تموتون وکما تموتون تبعثون) وقال ایضا تبعث الناس علی ماماتوا علیه مشایخ بو قیامته قیامت صوری وقیامت صغری دخی دیرلر که حضرت نبینك بو قول شریفیله بو قیامته اشارت اولنمشدر که بیوردلر من مات فقد قامت قیامته وقسم ثانی اولدر که موت ارادی واختیار یدنصکره عالم قدسیده اولان حیات قلبیه وابدیه ایچون منبعث اولمقدر کما قیل مت بالارادة تحیی بالسعادة عند المشایخ بوکا قیامت وسطی دیرلر بو قیامته

حق تعالی حضرتلرینك بو قول شریفیله اشارت اولنمشدر که سورهٔ انعامده بیوردی (اومن کان میتا فاحییناه) وقسم ثالث اولدر که فنا فی الله اولدقدنصکره حقله باقی اولمق قتنده حیات حقیقیه ایچون منبعث اولمقدر مشایخ بو قیامته قیامت عظمی وطامهٔ کبری دیرلر (فاذا جاءت الطامة الکبری) آیت کریمه‌سنك معنای باطنیه‌سیله مشار الیها اولان قیامت بو قیامتده‌در دیرلر چونکم قیامتك بو اوچ قسمه منقسم اولدیغنی کوردك وبیلدك وانك مراتبنه آکاه اولدکسه بو بیتلرده واقع اولان قیامتلردن مراد قیامتك قسم اولی دکلدر بلکه قسم ثانیسی وقسم ثالثیدر که انك قسم ثانیسی موت ارادیدنصکره حیات قلبیه ایله منبعث اولمق بو قسم ثالثی فانی فی الله اولدقدنصکره حیات حقیقیه‌یی بولمقدر پس سلطان الکونین حضرتلرینك وجود شریفی بو ایکی قیامتك اصلی ومنبعیدر بو نکته ورمزی ایهام ایلمکدن اوتری مبارك سبابه‌سیله وسطاسنی بریره جمع ایدوب قیامتدن سؤال ایلین کمسه‌یه انا والساعة کهاتین بیورمشلردر که قیامتله کندی وجود شریفلرینك کما ایله مقارنتنه وقربنه اشارت قیلمشلردر پس بو مقدمه معلومك اولدیسه بو ایکی بیت شریفك فحوای لطیفی بویله دیمك اولور که ای بنم حبیبم هر شول کمسه که سکا قیامت موعوده‌دن سؤال ایلیوب قیامت قنی دیر کندوکی اکا کوستر بویله دیو که قیامت معنوی اشته بنمکه اولا موت ارادیله اولدم وحیات قلبیه وابدیه بولدم ثانیا فانی فی الله اولدقدنصکره حیات حقیقیه بولدم و بقای حقله باقی اولدم پس قت قت قیامت اولدم اکر بصر بصیرتك وار ایسه بو قیامت معنویه‌یی کور وای قیامت موعوده‌دن سؤال ایلین ومتی الساعة دیو سویلین محنت زده بو قیامت معنویه‌دن یوز جهان قائم اولمشدر ونیجه بیك انسان حیات حقیقیه وحیات قلبیه بولمشدر پس بو قیامت معنوی قیامت موعوده‌دن نیجه وجوهله افضل واولیدر زیرا اول قیامت موعوده اولا سبب قهر وهلاك اولور وثانیا انده انجق اجسام حیات بولور اما بو قیامت معنوی محضا لطف وکرمه باعث اولور و بوندن قلب وروح حیات بولور پس قلب وروحك حیات بولمسی جسمك حیات بولمسندن اولی واحری اولور

(مثنوی) ورنباشد اهل این ذکر وقنوت * پس جواب احمق ای سلطان سکوت * زاسمان حق سکوت آید جواب * چون بود جانا دعا نا مستجاب)

واکر بو ذکر وقنوتك اهلی اولمیه پس ای سلطان عالم جواب احمق سکوتدر زیرا آسماندن حقدن جواب سکوت کاور ای جان چونکم دعا نامستجاب اوله قنوت اصلنده طاعته دیرلر ومطیع اولمغه ودعا قیلمغه دخی دیرلر بوراده دعا معناسنه‌در بو بیتلر حضرت حق لساندن اول بیاندن بورایه کلنجه‌دك حضرت پیغمبر علیه السلامه خطاب اولمق طریقی اوزره دینلمشدر پس جناب حضرت اول سلطان

حقیق یه خطاب ایدیورر اکر بوذکر اولنان معنانك و یوسن ایلدیکك دعانك اهلی اولمزسه پس ای سلطان حقیقت احمقك جوابی سکوتدر که اکا سوز سویلك واسرار ومعانی نقل ایلمك عاقلك شانندن دکلدر مثلا حق تعالینك آسماندن سکوت ایلمك جوابی کلور شول وقتده که ای جان دعا مستجاب اولمیه یعنی برکسه یوزن آسمانه طوتسه واللرین یوقارو قالدروب دعا ایتسه وانك دعاسی مستجاب اولمسه آسمان طرفندن سکوت قیلنمش واول کمسه احمق منزله‌سنه تنزیل اولنمش اولور چونکم قضیه بونك کبیدر بو معنابی اهلنه سویلمك کرکدر و بی فهم اولان احمقه سکوت ایلمك کرك که سنت الهی وسیرت وطریقت نبویه اوزره هرولی بویله واقع اولمشدر ❊ مثنوی ❊ ای دریغا وقت خرمنگاه شد * لیك روزاز بخت ما بیگاه شد) ای حیف ودریغ خرمن زمانك وقتی اولدی ولکن روز بزم بختمزدن بیگاه اولدی دریغ وتحیفك معناسی مصرع ثانی‌یه مصروف اولور یوخسه خرمنگاه وقتی اولمغه دریغ وحیف اولمز یعنی اول حضرتك کلسیله قیامت کبرانك ظهور قیلنسه دك هرعصر خرمن زمانی کبی وقت تحصیل اولدی والطاف الهی ومواهب عطیات ربانی مبذول اولوب ظهوره کلدی (الیوم اکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی) آیت کریمه سنك فحواسی اوزره دین مبین کامل بولدی ونعم الهی غایته واتمامه ایردی ولیکن حیف ودریغ اولسون که بزم تحصیلمز کونی بخت وطالعمزدن بیوقت اولوب کچدی وعمردن چوق نسنه قالمدی کندی حسب حاللرنی نقل ایلمك واسطه‌سیله غیره تعریض مراد ایدرلر وروزی بیگاه اولنلر زمره‌سنه کندیلرینی ادخال ایدوب بزم بختمزدن روز بیگاه اولدی دیملری اسلوب حکیم قاعده‌سی اوزره مجرد امحاض نصح ایلملرندن عبارت اولور (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) آیت کریمه سی بو مضمونه اشارت قیلور و بو قاعده‌نك تحقیقی مثنوی شریفك ابتدا سنده در غم ما روزها بیگاه شد بیتنك سرخنده مرور ایتدی ❊ مثنوی ❊ وقت تنکست وفراخی این کلام * تنك می‌آید بروعمر دوام) وقت تنکدر و بو کلامك وسعتی ووفرتی دوام اتك اوزرینه تنك کلور یعنی بو کلامك وفرتی ووسعتی شول مرتبه بیحد و بیپایاندر که اتك اوزرینه عمر دائم خرج اولنسه اتك بیکده برین سویلمکه ومقدار قلیلن شرح ایلمکه امکان وقدرت اولمیدی زیرا اسرار الهیه واوصاف نبویه‌یه متعلق اولان کلام باخصوص که بطریق الهام واقع اوله لایتناهیدر اکر عمر دوامله بیله موصوف اولسه اسرار الهیه‌نك واوصاف نبویه‌نك وسعت وفراخلغنه نسبت تنکتر کلمك مقرردر چونکم عمر دائم بو کلامك فراخلغنه نسبت تنکتر کله برکسه‌نك متناهی اولان عمرینك وقتی تنك اولمسی خود مقرردر ❊ مثنوی ❊ نیزه بازی اندرین

کوهای تنك * نیزه باز انرا همی آرد بتنك) بو تنك چقورلرده نیزه بازلق ایلمك نیزه بازلری عارونتکه کتورر کوها فتح کاف فارسیله کوك جمعیدر کوچقوره دیرلر وکوهای تنکدن مراد بونده تنك اولان اوقاتدر ونیزه بازلردن مراد میدان بندوارشاد ایچره معارف نیزه‌لرین اویناین فارسان طریقت وسلحشوران حقیقتدر پس معنای بیت اولدر که بو تنك اولان وقتلر ایچره نیزه بازلق ایلمك یعنی معارف سویلمك میدان طریقتك فارسلرنی که مراد انلردن اسرار الهی سویلین ومعارف نقل ایلین عاللردر انلری عارونتکه کتورر شول اعتبارله که بوخلقه معارف سویلمك وفصاحت وبلاغت اظهار ایلمکله وقتك حکمی کچر اوقاتده ایسه اول مرتبه وسعت یوقکه برمقدارین بونلره علوم واسراری تعلیم وتفهیم ایلمکه خرج ایلیه‌سن وبرنیجه‌سن دخی حضرت حقك طاعتنه ومناجاتنه صرف ایلیه‌سن بونده تنبیه اولدر که نیزه بازان میدان طریقت اولان مشایخك وقتی شول مرتبه عزیز اولور که خلقه تعلیم وارشاد ایلمك دخی نوعا عبادت ایکن انلره معارف سویلمکی واسرار نقل ایلمکی اوقات عزیزه‌دن عد ایلرلر زیرا بونلره احب اوقات حضرت حقه مناجات ایلدکلری وقتلردر ❊ مثنوی ❊ وقت تنك وخاطر وفهم عوام * تنکتر صدره زوقتست ای غلام) وقت تنکدر وحال بوکه عوامك خاطر وفهمی وقتدن یوز مرتبه تنکتردر ای غلام یعنی وقت طاردر که انده وسعت یوقدر وعوامك فهم وخاطری حال بوکه وقتدن یوز مرتبه زیاده تنکرکدر پس اوقاتکی بونلره تفهیم اسرار ومعانی ایلمکه خرج ایلسك بونلرك فهم وادراکنده اول وسعت یوقدر که انی فهم ایلمکه قادر اوله‌لر پس بونلره تفهیم معانی واسرار ایلمکه مشغول اولان کمسه وقتك حکمنی ضایع ایلمش اولور زیرا بونلرك بیکده‌بری بردرست فهم کمسه اولوب ومعنابی فهم قیلوب ومرشدك مرادنه واقف اولوب ترقی قیلمز وتحصیل کماله طالب اولمز چونکم حال بو منوال اوزره اوله بونلره تفهیم معنی ایلمکه اشتغال ایلمین عالم وقتك حکمنی ضایع ایلمش اولور وخدایه مناجات ایلمکی وانکله معامله ومکالمه قیلمغی قویوب ادنی مرتبه‌یه مشغول اولمش اولور ❊ مثنوی ❊ چون جواب احمق آمد خامشی * پس درازی در سخن چون میکشی * ازکمال رحمت وموج کرم * می‌دهد هرشوره را باران ونم) چونکه احمقك جوابی خاموشلق کلدی پس سوزده نیچون درازلق چکرسن بوهم وجهدر سوزده زیاده درازلق نیچون چکرسن جواب بو بیتده حق تعالی کمال رحمتدن وموج کرمندن هرشوره‌یه باران ونم ویرر یعنی چونکم سخن شناس اولمیان وفهم معنی قیلمیان احمقلرك جوابی ساکت اولمق کلدی و بو قاعده بین الانبیاء علیهم السلام والاولیاء العظام والحکما والعلما مشهور ومتعارف اولدی پس سوزده نیچون

درازلق چکرسن وتطویل کلام ایلرسن مستحب اولان خود خیر الکلام ماقل ودل حدیثنك موجبنجه تقلیل کلام ایلمك ایدی نعم بویله در والکن حق سبحانه وتعالینك شان شریفی اولدرکه کمال رحمتندن ودریای کرمندن هرشوره یه باران وتم وبروب فیوضاتنی دریغ ایلمز اکرچه شوره یر باراندن حیاتپذیر اولمز ونشو ونما بولمز لکن فیاض مطلق کمال رحمتندن انك عدم قابلیتنه باقیوب مستعد ونامستعد مستحق ونامستحق دیمیوب جود وفیضنی علی العموم بوجله یه ایصال ایلر پس اولیای خدا اوصاف الهیه ایله متصفلردر چونکم خدای تعالینك وصف جبلی وشان شریفی مستعد ونامستعده فیض واعطاسنی بذل ایلمکدر مرشد اولان بنده لری دخی بوصفتله متصف اولوب باران علوم واسراری هرکسه بذل ایلمکدن خالی اولمزلر اکر انلر قبول ایلسونلر واکر قبول ایلمسونلر

❊ در بیان آنکه ترك الجواب جواب ❊

بوسرخ شریف انك بیاننده درکه ترك الجواب جواب کلامی ❊ مقر راین سخن که جواب الاحمق سکوت ❊ بو سوزك مقرری ومؤکدیدر که اول سوز جواب الاحمق السکوت سوزیدر یعنی ترك الجواب جواب کلامی جواب الاحمق السکوت کلامنی مؤید ومؤکد اولدیغنك بیانیدر ❊ شرح این هردودرین قصه کفته می آید ❊ بو ایکی قولك شرحی بو قصه ده درکه دینلمش کاور انشاء الله تعالی ❊ مثنوی ❊ بود شاهی بوداورا بنده ٔ * مرده عقلی بود وشهوت زنده ٔ) بر پادشاه وار ایدی انك بر بنده سی وار ایدی عقلی مرده وشهوتی زنده بر بنده ایدی ❊ مثنوی ❊ خردهای خدمتش بکذاشتی * بدسکالی را نکو بنداشتی) اول پادشاهك خدمتنك خردلرنی یعنی دقیقلرنی ترك ایلردی بدو قبیح فکر ایلردی لکن ایو ومقبول ظن ایلردی یعنی بین الناس ظاهر وآشکار اولمیان بلکه عیون ناسدن خفی ودقیق اولان خدمتلری ترك ایلردی فی الحقیقه بد ظن ایلردی ولکن انی ایو قیاس ایلردی ❊ مثنوی ❊ کفت شاهنشه جرااش کم کنید * وز بجکند نامش ازخط برزنید) پادشاه انك بو حالنه واقف اولوب انك جراسنی ناقص ایلیکز دیدی جرا وظیفه معناسنه در واکر جنك وجدال ایلرسه انك نامنی خطدن اور یکز یعنی دفتردن چالیکز ❊ مثنوی ❊ عقل اوکم بود وحرص اوفزون * چون جرا کم دید شد تند وحرون) اول بنده نك عقلی ناقص ایدی وحال بو که حرص وطمعی افزون ایدی چونکم جرا ونفقه سن ناقص کوردی تند وحرون اولدی لایق اولان انقطاع نفقه یی کندی نفسنك شآمت وقباحتندن توبه واستغفارله تضرع ایلمك ایکن وظیفه سنی مقطوع کوردیکی کبی انك قطع اولمسنی زید وبکرك وجودندن بیلوب تند وسرکش اولدی وبونی شاهدن

وندماسندن بیلوب طعن وملامته شروع قیلدی ❊ مثنوی ❊ عقل بودی کرد خود کردی طواف * تا بدیدی جرم خود کشتی معاف) عقلی اولیدی کندی اطرافنی طواف ایلردی تا کندینك جرمن کورردی معاف اولوردی یعنی اکر انك عقلی اولیدی کندی نفسنك اطرافنه طولنوب انك قباحت وذاتندن نه فعلی واقع اولدیغنی بولوردی بعده استغفار واعتذار ایلردی پس کناهی عفو اولوب مقبول اولوردی ولکن کندی نفسنك حوالیسنه طولنمیوب وکندیده خطا وذلت کورمیوب تندلکه وسرکشلکه باشلدی پس معاف اولمیوب دخی زیاده مبغوض ومردود اولدی ❊ مثنوی ❊ چون خری پابسته تند وازخری * هردو پایش بسته کرددازخری) مثلا ایاغی باغلنمش بر خر چونکم حماقت وخرلغندن سرکش اولسه ایکی ایاغی بیله باشنه باغلنمش اولور اکر ابتدا ایاغی باغلنمسنه رضا وروب تندلك قیلمیدی هر ایکی ایاغی باشنه باغلنمزدی وبو بلا والم انك اوزرینه زیاده اولمزدی ❊ مثنوی ❊ پس بکوید خرکه یك بندم بسست * خودمدان کان دوز فعل آن خسست) پس خرلسان حاله قباحتی بیلیوب بویله درکه بکا بر بند کافیدر خرك بوسوزنی بیلمه وقبول ایلمه که اول ایکی بند اول خسك فعلندندر واول قبحنك کندی کارنك سوء جزاسیدر پس برکسه که دل مرده وشهوت زنده اوله اول کسه خردن بدتردر اما اکر شهوت نفسانیه سن ازاله ایلیوب قلب وعقلنی احیا وزیاده ایلرسه اول کسه ملائکه دن اعلا اولور نته کم بو حدیث شریفله بو معنایه اشارت ایدوب بیورلر

❊ درتفسیر این حدیث مصطفی صلی الله علیه وسلم ❊
❊ ان الله تعالی خلق الملائکة ورکب فیهم العقل ❊

بوسرخ شریف حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك بو حدیث شریفنك تفسیریدر که بیورمشدر تحقیقا الله تعالی ملائکه یی خلق ایلدی وانلرك وجودنده عقلی روحلرنه ترکیب ایلدی یعنی بونلرك وجودنی عقل وروح ونورك بری برینه انضمامندن خلق ایلیوب مظهر لطافت ونورانیت قیلدی لاجرم بونلردن جرم ومعصیت صادر اولمز ❊ وخلق البهائم ورکب فیهم الشهوة ❊ دخی بهائمی خلق ایلدی وانلرده شهوت ترکیب ایلدی یعنی انلرك وجودنی شهوت نفسانیه وقوت جسمانیه ایله ترکیب ایدوب عقل نورندن بی بهره ایلدی ❊ وخلق بنی آدم ورکب فیهم العقل والشهوة ❊ دخی بنی آدمی خلق ایلدی وانلرده عقل وشهوت ترکیب ایلدی پس بنی آدم برزخ جامع اولدی عقلی وروحی جهتندن ملکاره مشابه شهوتی وطبیعتی حیثیتندن حیوانانه مساوی ومماثل اولدی بو اعتبارله انسانه

مجمع البحرين دينلدی ﴿ فمن غلب عقله شهوته فهو اعلى من الملائكة ﴾ پس شول كسه‌نك كه عقلی شهوتنه غالب اوله اول كسه ملائكه‌دن اشرف واعلادر انكچونكه بو شهوات نفسانيه‌سنی ومقتضيات حيوانيه‌سنی طاعت الهيه‌ده ترك ايليوب كسب فضائل وكمالات قيلدی اما ملائكه هنوز شهوات وحيوانيتله ابتلا اولنمشلردر بلكه ترقی وتنزلدن بری هر بری كندی مقام معلومنده قرار ايلمشلردر ﴿ ومن غلبت شهوته عقله فهو ادنى من البهائم ﴾ وشول كسه‌نك كه شهوتی عقلنه غالب اوله پس اول كسه بهائمدن ادنی در غلب ثلاثيدن اولديغی اوزره معنی ويرلدی اما تفعيلدن اولسه دخی اولی در تفعيل اولديغی تقدير اوزره معنی وشول كسه كه شهوتنی عقلنه غالب ايلر (اولئك كالانعام بل هم اضل) آيت كريمه‌سنك فحواسی اوزره اول كسه بهائمدن اضل وادنی در ديمك اولور (قطعه) آدمی زاده طرفه معجونست * از فرشته سرشته وزحيوان * كر بدين ميل كرد كمتر ازين * ور بدان ميل كرد بهتر ازان * پس بو حديث شريفك مضمون لطيفن نظمه كتوروب بيوررلر ﴿ مثنوی ﴾ در حديث آمد كه يزدان مجيد * خلق عالم را سه كونه آفريد) حديث شريفده كلديكه حضرت يزدان مجيد خلق عالمی اوچ درلو ياراتدی ﴿ مثنوی ﴾ يك كره را جمله عقل وعلم وجود * او فرشته‌ست او ندارد جز سجود) بر كروهی جمله عقل وعلم وجود ايلدی اول كروه فرشته‌در اول كروه سجود وطاعتدن غيری بيلمز وانلردن معصيت ظاهر اولمز ﴿ مثنوی ﴾ نيست اندر عنصرش حرص وهوا * نور مطلق زنده از عشق خدا) انك طبيعت وعنصرنده حرص وهوا يوقدر بو كروه نور مطلق وروح مجرددر خدای تعالينك عشقندن هر بری زنده‌در ﴿ مثنوی ﴾ يك كروه ديكر از دانش تهی * همچو حيوان از علف در فربهی) وبر كروهی دخی عقل وانديشه‌دن تهی ياراتدی كه بو كروه ديكر عقل وانديشه‌دن خاليدر مثلا بو بلوك حيوان كبيدر علف يمكدن بونلر فربه لكده‌در ﴿ مثنوی ﴾ او نه بيند جز كه اصطبل وعلف * از شقاوت غافلست واز شرف) اول كروه آخوردن وعلفدن غيری نسنه كورمز شقاوتدن وشرفدن غافللردر ﴿ مثنوی ﴾ اين سوم هست آدمی زاد وبشر * از فرشته نيم او نيمش خر) بو اوچنجی بلوك آدمی زاده وبشردر انك نصفی فرشته‌دن نصفی دخی خردن وحيواندندر يعنی ملكيت وحيوانيتدن مركب اولور نصفی نورانی وروحانی ونصفی ظلمانی وجسمانی اولدی ﴿ مثنوی ﴾ نيم خر خود مائل سفلی بود * نيم ديكر مائل عقلی بود) نيم خر خود سفلی‌يه مائلدر بر نصفی دخی عقله وعلمه منسوب اولنه مائل اولور ﴿ مثنوی ﴾ آن دو قوم آسوده از جنك وحراب * وين بشر با دو مخالف در عذاب) اول ايكی

قومكه مراد انلردن ملائكه وبهائمدر بونلر جنك ومحاربه‌دن فارغ وآسوده‌لردر يعنی ملائكه‌نك وجودی ايكی ضددن مركب اولمدی پس انلرك كندی نفسنده اختلاف اولمق وكاه عقللری نفسلرينه وكاهی نفسلرينك مقتضاسی عقللرينه غالب اولوب بو ايكی جانب بری برلريله جنك ومحاربه قيلمق انلرك وجودنده يوقدر وكذلك بهائم دخی صرف شهوت وكثافتدر بونلرده شول عقل نورانی يوقدر كه نفسلرينك مقتضاسنه مخالفت ايليه ونفسلرينك مقتضاسی دخی اكا مخالفت ايليه ونفسلرنده جنك وخصومت حاصل اوله بو قوم دخی نفسلرينك جنك وخصومتندن فارغ وآسوده اولمشلردر اما بشر دردمند ايكی مخالف ايله عذاب وحرابده دركاه عقلنك مقتضاسی شهوت نفسانيه‌سنه غالب اولوب انی هدم وخراب ايلر وكاهی شهوت نفسانيه‌سی عقلنك مقتضاسنه غالب اولوب انكله قتال وحراب ايلر پس بشر ايكی مخالفك خصومتلری سببيله عذابده اولور ﴿ مثنوی ﴾ وين بشر هم ز امتحان قسمت شدند * آدمی شكلند وسه امت شدند) وبو بشر دخی امتحان جهتندن قسمت اولديلر بونلر آدمی شكللردر واوچ امت اولمشلردر يعنی اكرچه نوع بشر جميع صورتا آدمی شكلنده‌درلر ولكن معنی اوچ طائفه اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ يك كره مستغرق مطلق شد ست * همچو عيسی با ملك ملحق شد ست) بر كروه مستغرق مطلق اولمشلر ونورانيت وروحانيت ايله اتصاف قيلوب حضرت عيسی عليه السلام كبی ملكه ملحق اولمشدر يعنی بشريتی ملكيته تبديل قيلمش وروح مجرد اولمق مرتبه‌سن بولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ نقش آدم ليك معنی جبرئيل * رسته از خشم وهوا وقال وقيل) اكرچه نقشی آدم نقشی ولكن معناسی جبرئيل كبيدر خشم وهوا وقال وقيلدن قورتلمشدر يعنی بو طائفه قوت غضبيه وقوت شهويه كه رهزن عقل وروحدر بونلرك مضرتندن وسائر اخلاق ذميمه‌دن وقيل وقال وبحث وجدال ايلمكدن خلاص اولوب روح القدس كبی پاك وطاهر اولمشلردر حتی بو مرتبه‌يه واصل اولمشلردر كه ﴿ مثنوی ﴾ از رياضت رسته وز زهد وجهاد * كوييا از آدمی زاد او نه زاد) رياضتدن وزهد وجهاددن قورتلمشدر كويا او خود آدميدن طوغمدی يعنی ديدككه او نوع ملائكه‌دن ايدی انلر نيجه رياضت وزهد ومجاهده‌دن خلاص اولديلرسه بو هم انلر كبی بو تكلفاتدن خلاص اولدی ونور محض قالدی ﴿ مثنوی ﴾ قسم ديكر با خران ملحق شدند * خشم محض وشهوت مطلق شدند) آدمينك بر قسمی دخی خرله ملحق اولديلر خشم محض وشهوت مطلق اولديلر يعنی مشتهيات نفسانيه ومقتضيات طبيعيه‌لری واسطه‌سيله حيوانيت مرتبه‌سنه تنزل ايليوب انلر كبی غضب وشهوت صفتلرينه مبتلا قالديلر ﴿ مثنوی ﴾ وصف جبريلی در ايشان بود رفت * تنك

بود آن خانه وآن وصف زفت) بونلرك وجودنده جبریلیت وملکیت وصفی وار ایدی
وکتدی زیرا اول خانه تنك ایدی واول وصف زفت ایدی بو اجلدن اول خانهٔ
تنك وتاریکده قرار ایلیوب اصلی جانبنه رجوع قیلدی و بونلرك خانهٔ جسدی
تنك وتاریك قالدی یعنی کل مولود یولد علی فطرة الاسلام حدیثنك موجبنجه
فطرت اسلامیه وقوت روحانیه وانوار عقلیه که اوصاف ملکیه‌در بونلرك وجودنده
دخی وار ایدی ولکن اول اوصاف ملکیه وقوت روحانیه ایسه زفت وعظیم الشان
ایدی پس بونلرك تاریك اولان خانهٔ وجودلرنده قرار ایلمکدن استنکاف ایلیوب
عالم روحانیت جانبنه فرار ایلدی ❊ مثنوی ❊ مرده کردد شخص کو بی
جان بود * خرشود چون جان او بی آن شود) مرده اولور شول شخص که
او بی جان اوله خر اولور اول شخصك جانی چونکم آنسز اوله آندن مراد
قوت قدسیه ولطافت روحانیه‌در که حیات قلبیه‌دن عبارتدر یعنی شول برشخصکه
بی جان اوله محقق مرده اولور واول جانکه قوت قدسیه وحیات قلبیه‌دن خالی
اوله خر اولور بلکه اندن اضل اولوب ابدی ظلمت وجهالت ایچره قالور
❊ مثنوی ❊ زانکه جانی کان ندارد هست پست * این سخن حقست صوفی
کفته است) زیرا برجانکه آن طوعیه اول جان پست ودنیدر بو سوز حقدر
بونی صوفی دیمشدر صوفیدن مراد اصحاب سلوك ومشایخك اکملی اولان کسه‌درکه
انك مرتبه‌سندن اعلا بر مرتبه اولمز مکرکه صافینك مرتبه‌سی والحاصل صوفی
کامل ومکمل اولان کسه‌دن عبارت اولور وتقدیر معنی بویله دیمك اولورکه
اول برجانکه قوت قدسیه وحیات قلبیه طوعیه پست وسفلیدر بو سوز حق وثابتدر که
بونی کامل ومکمل اولان عزیز دیمشدر ❊ مثنوی ❊ اوزحیوانها فزونتر جان
کند * درجهان باریك کار بها کند) اوکونه انسان حیواندن زیاده‌رك
جان چکشور زیرا جهانده باریککارلقلر ایلر یعنی اول کسه‌نك که روحنده قوت
قدسیه وحیات قلبیه اولمیه اولدیغی وقتده اول کسه حیواناتدن زیاده‌رك جان
چکشور وحالت نزعده حیواناتدن زیاده جان چکشمسنه سبب وعلت اولور اول
جهانده خرده کارلقلر وباریك ودقیق صنعتلر واشلرکه حیوانك اکا اقتداری
یوقدر پس اول خرده کارلقلر نه کونه خرده کارلقلر ایدوکنی بو بیتلرله بیان بیوررلر
❊ مثنوی ❊ مکر وتلبیسی که اوداند تنید * آن زحیوان دکرناید بدید)
شول برمکر وتلبیسکه اول شخص اورمکی وطوقومغی بیلور اول غیرحیواندن
بدید وظاهر کلمز زیرا حیوان غیرناطق اولان کسه‌لرك ایلدیکی مکر وتلبیسه
واشلدکاری کار نفیسه قادر دکلدر واول کار نفیس ومکر وتلبیس نه کونه
کار وعمل ایدوکنی بو بیتلر ایله تفسیر ایدوب بیان بیوررلر ❊ مثنوی ❊

جامهای زرکشی را بافتن * درها درقعر دریا یافتن) جامه‌لری طوقومق بیلور
زرکشیده یانسبت ایچوندر یعنی زرکشه منسوب اولان جامه ولباسلری طوقومق
والتون قاشلری اشلمك بیلور در بانك دبنده‌درلر بولمغی بیلوروآندن جوهرلر اخراج
قیلور ❊ مثنوی ❊ خرده کاریهای علم هندسه * یانجوم وعلم طب وفلسفه)
علم هندسه‌نك خرده کارلقلرنی بیلور نجومله وعلم طب وفلسفه ایله بیله مهندس
صو یوللرنی تقدیر وتخمین ایلین کسه‌درکه انی قازوب دوزر اما صکره استعمالی
معمار و بنا معناسنده اکثر وغالب اولدی فلسفه حکمته وفلاسفه حکمای عقلیه‌یه
دیرلر فیلسوف علم حکمته مائل اولان کسه‌یه دیرلر الحاصل اول مرده دل اولان
حیوان ناطق بوجهانده بهایمدن زیاده زحمت چکوب جان چکشور زیرا عقل
معاش کندیسنه عقال اولوب انی بوکونه امور خبیسه وحیل وتلبیسه چکوب
تعب وزحمت و یرر حیوانده ایسه بوکونه عقل یوقدر انلر تعب وزحمت چکمزلر
مکرکه اضطراری اوله لاجرم زحمت چکمکده وجان چکشمکده بوکونه انسان
حیواندن زیاده وافزوندرکه بوکا عقلی بوکونه تعبلری اختیار ایتدیرر
❊ مثنوی ❊ که تعلق باهمین دنیاستش * ره بهفتم آسمان برنیستش) زیرا
انك تعلقی همین بودنیایه‌در فلك سابع اوزره اکا یول یوقدر یعنی اول شخصك
وانك بیلدیکی علمك تعلقی همان بودنیاده‌در انك عالم بالایه ومرتبهٔ اعلایه یولی
یوقدر و بوعلمك صاحبنه دارعقباده اصلا منفعتی یوقدر ❊ مثنوی ❊ این
همه علم بنای اخرست * که عماد بود کاو واشترست) بودوکلی ذکر اولنان
علم وصنعت آخورك بناسی علمیدر زیرا بوعلم کاو واشترك بودو وجودینك عمادی
وسببیدر آخوردن مراد دنیادر وکاو واشتردن مراد کاوسیرت واشترطبیعت
اولان کسه‌لردر یعنی بوذکر اولنان صنایع وعلومکه نجوم وهندسه وطب وفلسفه
وغواصلق وجامه دوزلق وخانه سازلق و بونلرك امثالی اولان کارلر وعلملر جمله‌سی
دنیا آخورینك نظام وعمارتی ایچوندرکه کاوسیرت واشترطبیعت اولان کسه‌لرك
راحتی و بقاسیچون بونلر آلت اولمشلردر و بوعلملری بیلان و بوصنعتلره عالم اولان
شخصلر آخور دنیاده ساکن اولان حیوان طبیعتلره خدمتکار اولمش وخر بنده‌لك
قیلمشدر ❊ مثنوی ❊ بهر استبقای حیوان چند روز * نام آن کردند
این کیجان رموز) برقاچ کون حیوانك استبقاسندن اوتری اول بیلدکاری علومك
نامنی بوکیجلر رموز ایلدیلر استبقا بقا بولمق معناسنده‌در استفعالك سینی بونده
وجدان ایچون اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه حیوانك برقاچ کون بقا
بولمسندن وحظ آلوب آسوده اولمسندن اوتری اول بیلدکاری علوم وصنایعك نامنی
بواحمقلر رموز ایلدی وکندیلرینی اصحاب رموزدن زعم ایلیوب انکله بین الناس

تفاخر وتباهی قیلدیلر باخصوص که علم نجومله علم کافه‌سی ایدن احمقلر بو بی معنی اولان علملرك اصلاحن بیلوب کندیلرینك اصحاب واهالیسی مابیننده خیلی تباهی وتفاخرلر قیلوب سر مزه اغیار واقف اولمسون دیو رموز واشاراتله سویلشورلر واول بی معنی و بی فائده اولان سوزلری بری برینه ادا ایلشورلر فلسفیاته مشغول اولنلر دخی بونلره بکزر ❊ مثنوی ❊ علم راه حق وعلم منزلش * صاحب دل داند آن را بادلش) اما حقك طریقنك علمنی وانك منزلنك علمنی صاحب دل بیلور انی یاخود انك جان ودلی بیلور یابونده تردد ایچون دکلدر که دل وجانله صاحب دل مابیننده خلو جمع منور اولمز پس یابونده واو عاطفه معناسنه اولور یوخسه فی الحقیقه اهل دل عین جان ودل کندیدر راه حقدن مراد شول صراط مستقیم درکه (وان هذا صراطی مستقیما فاتبعوه ولا تتبعوا السبل فتفرق بکم) آیت کریمه سیله اشارت اولنوب وسبب تفرقه اولان سبله اتباع ایلمکدن اعراض ایلیوب اول صراط مستقیمه اتباع ایلیوب سالك اولمقلغه جمله مزه امر قیلندی وبوراه حقك منزللری ومرتبه‌لری ومقاملری واردر اول منزلی یقظه وایکنجی توبه وانابت بعده محاسبه بعده اعتصامدر والحاصل طریق الهینك وانك منازل ومراتبنك علمنی صاحب دل وانك جان ودلی بیلور که علم نافع طریق الهینك علمی وانك منازل ومراتبنك علمیدر بو علمدن غیری علوم لا ینفع قبیلندندر که اللهم اعوذ بك من علم لا ینفع دیو اللهه نافع اولمین علمدن استعاذه ایلمك سالك راه حقه لازمدر ❊ مثنوی ❊ پس درین ترکیب حیوان لطیف * آفرید و کرد با دانش الیف) پس بو ترکیبده حق تعالی حضرتلری لطیف حیوان یراتدی ودانشه انی انیس والیف ایتدی یعنی حکیم مطلق عقل وشهوت ترکیبنده بر لطیف حیوان خلق ایلدیکه اندن مراد انساندر وانی عقل ودانشله الفت ایدیجی قیلدی بو کونه انسانه حیوان لطیف تعبیری حیوان کثیفه نسبتله درکه عقل ودانشه انیس اولمغله بونلر بهایمدن لطیف وشریف اولمشلردر ❊ مثنوی ❊ نام کالانعام کرد آن قوم را * زانکه نسبت کو بیقظه نوم را) بو بیت سورهٔ انعامده اولان بو آیت کریمه‌یه اشارتدر اولی بودر (ولقد ذرأنا لجهنم کثیرا من الجن والانس) قال البیضاوی فی تفسیر هذه الآیة ای خلقنا المقرین علی الکفر فی علم الله لجهنم (لهم قلوب لا یفقهون بها) ای لا یلقونها الی معرفة الحق (ولهم اعین لا یبصرون بها) ای لا ینظرون الی ما خلق الله نظر اعتبار (ولهم آذان لا یسمعون بها) الآیات والمواعظ سماع تأمل وتذکر (اولئك کالانعام) فی عدم الفقه والابصار للاعتبار والاستماع للتدبر وفی ان مشاعرهم وعقولهم متوجهة الی اسباب التعیش مقصورة علیها (بل هم اضل) فانها تدرك ما یمکن لها ان تدرك

من المنافع والمضار و یجتهد فی جذبها ودفعها غایة جهدها ولیسوا کذلك بل اکثرهم یعلم فیقدم علی النار (اولئك هم الغافلون) ای الکاملون فی الغفلة بونك ترجمه‌سی وترکی تفسیری ایکنجی جلدده بیان حال خود پرستان سرخنده مرور ایتدی فلیطلب فیه معنئ بیت اول قومك ادینی حق تعالی کالانعام ایلدی یعنی اول انسان صورتنده اولان حیوان سیرتلره حق سبحانه وتعالی کالانعام دیو نام ایلدی زیراکه نومك یقظه‌یه نسبتی قنی یعنی نومك بیدار لقله اصلا مناسبتی اولمیوب بینهماده فرق عظیم اولدیغی کبی انسان صورتنده اولان حیوان سیرتلرك دخی ظاهرا و باطنا انسان اولان اهل سعادتلرله اصلا مناسبتی یوقدر که ظاهرا وباطنا انسان اولان اصحاب جنت وصورتده انسان ومعنا حیوان اصحاب ناردر پس بو ایکیسی برابر دکلدر کما قال الله تعالی (لا یستوی اصحاب النار واصحاب الجنة اصحاب الجنة هم الفائزون ❊ مثنوی ❊ روح حیوانی ندارد غیر نوم * حسهای منعکس دارند قوم) روح حیوانی صاحبلری خواب غفلتدن غیری نسنه طوتمزلر بو کالانعام اولان قوم منعکس حسلر طوترلر یعنی روح انسانی صاحبلری عین یقظه وانتباه طوترلر اما روح حیوانی صاحبلری خواب غفلتدن غیری نسنه طوتمزلر بو انعام کبی اولان قوم که روح حیوانی صاحبلریدر منعکس ادراکلر طوترلر مثلا کندیلری فی حد ذاتهم نائملردر اما کندیلرنی بیدار ومتنبه زعم ایدرلر بونلرك موجود کوردیکی معدوم ومعدوم کوردیکی موجوددر ونعمت بیلدکاری نقمت ونقمت ومحنت دیو فرار ایلدکاری عین راحت ومنحتدر سراب قیعه کبی اولان دولت وعزت دنیایی موجود برقرار برشی زعم ایلیوب انك طلبنده عمرلرین افنا قیلمشلر و بو اشکال مموهه وصور مزینه‌یی که فی المثل حلم نایم کبیدر انك خواب خیال وسریع الزوال اولمه سندن غافل اولوب کندیلره محبوب ومعبود اتخاذ ایلمشلر خبرلری یوقکه کندیلری عین نومده درلر و بو کوردکاری اشکال وصور خوابده مرئی اولان صور خیالیه کبیدر بونلرك بو کوردکاری اشیایی دائمة الصور وثابتة الاشکال ظن ایلملری منعکس اولان حسلرندندر که ادراکلرینك جمیعسی معکوسدر بونلر اول زمانده صحیح حقائق مشاهده ایدرلر که تا خواب غفلتدن موت ارادیله بیدار اوله‌لر و یاخود موت اضطراریله اولوب متنبه اوله‌لر الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا حدیثنك فحواسنجه بونلر اولدکدنصکره بیدار اولوب حقیقت حال هر نه ایسه اندنصکره مشاهده قیلورلر ❊ مثنوی ❊ یقظه آمد نوم حیوانی نماند * انعکاس حس خود از لوح خواند) یقظه وانتباه کلدی نوم حیوانیت قالمدی کندینك عقل وحسنك انعکاسنی لوحدن اوقودی یعنی اول کالانعام اولان قوم که فی الحقیقه نائملردر اولدیکی کبی اکا یقظه وانتباه کلدی وحیوانلك نومی قالمیوب بیدار

اوالدی اول حالده کندی حس وادراکنک انعکاسنی اوح وجودندن اوقودی و بیلدیکه دنیاده ایلدیکی حس وادراك معکوس ایمش کندو یی انده بیدارزعم ایلر ایمش مکر خوابده ایمش ودنیایی موجود وآخرتی معدوم ادراك ایلر ایمش مکر برعکس ایمش نته کم نایم نومی حالنده کندینك خوابده اولدیغنی بیلمیوب و کوردیکی صور واشکالی صور خیالیه ظن ایلمیوب بلکه کندو یی اوحالده بیدار بیلوردی و کوردیکی صورتلری خیال بیلمزدی پس بیدار اولدقده کندی حسنك منعکس اولمسنی لوح وجودنده اوقور و بیلور که حالت نومده کندو یی بیدار زعم ایلمش مکر که خوابده ایمش واول کوردیکی عالمی حقیقت وموجود ظن ایلمش مکر که معدوم وخیال ایمش کذلك انسان شکلنده اولان حیوان دخی بودنیاده کوردیکی صور واشکالی خواب وخیال ایدوکن بیلمز ودخی سراب قیعه کبی مجرد نمایش اولدیغنه آکاه اولمز بلکه بونی موجود وحقیقت حس ایلر حال بوکه (کل شیٔ هالك الا وجهه) آیت کریمه سنك حسنجه حقیقت امره نظر اولنسه الان هالك ومعدومدر چونکم روح حیوان صاحبی اولان آکا یقظهٔ تام حاصل اوله اول عالمده کندی درك وحسنك معکوس اولمسنی لوح وجودندن اوقور و بیلور که دنیاده ایلدیکی حس وادراك منعکس ایمش ﴿ مثنوی ﴾ همچو حس آنکه خواب انرا ربود * چون شد او بیدار عکسیت نمود) مثلا اول کمسه نك درك وحسی کبی که خواب انی قاپدی چونکه اول کمسه خوابدن بیدار اولدی عکسیت کوردی یعنی انسان شکلنده اولان حیوان دنیاده نوم غفلت وخواب حیوانیده اواوب دخی کندیسنی بیدار صنوب و کوردیکی صور واشکالی دخی خیال ظن ایلیوب موجوده وباقیه زعم ایلدیکنی دنیادن آخرته نقل ایلیوب خواب حیوانیدن بیدار اولدقده کندینك حس وادراکنك عکسیتی کندی یه ظاهر وعیان کورنمسی شول کمسه نك حسی کبیکه خواب اول حسی قاپدی واناك صاحبی او یودی ونومی حالنده کندو یی بیدار کوردی ونعمت وثروت صاحبی وخدم وحشم ودولت وعزت مالکی برخواجه بولدی واول صور خیالیه یی موجوده وباقیه بیلدی چونکم بیدار اولدی عکسیت اکا کورندی یعنی کندو یی نوم حالنده بیدار کوردیکی معکوس ایمش ونعمت وثروت صاحبی ودولت وعزت مالکی بولدیغی دخی معکوس ایمش واول صور خیالیه یی صور موجوده وباقیه بیلدیکی دخی معکوس ایمش لکن اول حالتده ایکن کندینك حس ودرکنك معکوس اولدیغنی کورمزدی چونکم بیدار اولدی اکا حسنك عکسیتی کورندی وظهوره کلدی (وعسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم وعسی ان تحبوا شیئا وهو شر لکم) آیت کریمه سنك مفهومنجه چوق کمسه لر دخی بو نوم حیوانیده

برشیئی مکروه کوررلر حال بوکه اول شیٔ انلره فی الحقیقه خیرلو ومحبوبدر وبرشیئی دخی محبوب کوررلر واکا محبت ایدرلر اول شیٔ انلر ایچون شر وضرردر بونك حقیقتنی نوم حیوانیدن بیدار اولدقدنصکره کوررلر وحضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله عنهك سبحانه من اتسعت رحمته لاولیائه فی شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فی رحمته بیوردیغی قولك سر وحقیقتنه نظر ایر کوررلر وحضرت نبی صلی الله علیه وسلمك (حفت الجنة بالمکاره وحفت النیران بالشهوات بیوردیغی حدیث اوزره یقظهٔ حقیقی حاصل اولدقدنصکره جنتك اطرافنی مکارهله محفوفه وجهنمك اطرافنی شهواتله محجوبه مشاهده قیلورلر ﴿ مثنوی ﴾ لاجرم اسفل بود از سافلین * ترك او کن لا احب الافلین) لاجرم اول روح حیوانی مغلوبی اولان انسان سافلردن اسفل اولور انی ترك ایله بن آفل اولنلری سومزم یعنی اول انسان شکلنده اولان حیوانکه هنوز دخی نوم حیوانیدن خلاص اولمامش وحقایق اشیایی مشاهده قیلمامش واحسن تقویم اولان شکل انسانیه یی بولمامشدر لاجرم جمیع سافلردن اسفل اولور وانعامه مشابه بلکه انلردن اضل اولور زیرا حیوانات احسن تقویم اوزره خلق اولمامش وصورکم فاحسن صورکم آیتیله اشارت اولنان صورت جمیله یی بولمامشدر امابو شکل انسانده اولان حیوان (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم) آیت کریمه سنك موجبنجه ظاهرا و باطنا احسن تقویم اوزره مخلوق اولدقدنصکره اول احسن تقویمده اولان صورت باطنیه سنی حیوانیت جانبنه میل قیلمغله مسخ ایلیوب اسفل السافلین جانبنه رد اولندی پس بو سافلردن اسفل و بهایمدن اضل اولور وبو کونه کمسه لابد آفل وزائل اولنلردن اولور پس ای نوم حیوانیدن بیدار اولان مستمع انی ترك ایله ولا احب الافلین دیبوده جائزدر که ترك اوکن امری تجرید قاعده سی اوزره کندی وجود شریفلرینه خطاب اوله بو تقدیر اوزره معنی ای مولانا انك ذکرنی ترك ایله زیرا بن آفل اولنلری سومزم دیمك اولور بو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده متابعت کردن نصاری سرخنده وجلد ثانیده وجلد ثالثده دخی مرارا مرور ایلمشدر

﴿ دربیان تفسیر این آیت که واما الذین فی قلوبهم مرض فزادهم رجسا ﴾

بو سرخ شریف بو آیت کریمه نك تفسیرینك بیاننده درکه الله تبارك وتعالی سورهٔ توبه نك آخرنه قریب بیوررلر که اولی بودر (واذا ما انزلت سورة) یعنی سورهٔ قرآندن برسوره نازل اولسیدی (فمنهم من یقول) منافقلردن بعضیسی علی طریق التمسخر والاستهزا کندی کبی منافقلره ویا ایماننده ضعف اولان مؤمنلره

دیرلردی (ایکم زادته) سزدن قنغیکزه زیاده ایلدی (هذه) شوسوره (ایمانا)
ایمانی ایکم نصبله ده قرائت اولندی زادته فعلی مفسر اولدیغندن اوتری
(فاما الذین آمنوا فزادتهم ایمانا) فاما شول کمسه لرکه ایمان ایلدیلر پس
بوسوره انلره ایمانی زیاده ایلدی (وهم یستبشرون) وحال بوکه بونلر شاد
وخندان اولورلر اول سوره نك نزولنه زیرا کمال ایمان وازالهٔ شك وکمانلرینه
سببدر (واما الذین فی قلوبهم مرض) واما شول کمسه لرکه قلبلرنده مرض
واردرکه اول مرض شك وکمان ونفاق وبغض وعداوت قبیلندندر (فزادتهم)
پس انلره زیاده ایلر بوسوره (رجسا الی رجسهم) یعنی کفرلرینه کفر زیاده
ایلر وخباثت قلبیه لری اوزره خباثت ارتر یعنی سائر سوره لره اول شکلری واردی
بوسورهٔ توبه نازل اولدقده اولکی شك وکفرلرینك اوزرینه شکلرین دخی زیاده
ایلدی (وماتوا وهم کافرون) یعنی بوصفت قبیحه بونلرده مستحکم اولوب
اولدیلر حال بوکه بونلر کافر اولدیلر ﴿وقوله تعالی یضل به کثیرا ویهدی به کثیرا﴾
ودخی بوسرخ شریف حق تعالینك بوقولنك تفسیرینك بیانندەدرکه سورهٔ
بقره ده بیورر (یضل به کثیرا) یعنی اول قرآنده اولان مثله اضلال مراد ایلر
حق تعالی ناسدن چوق کمسه یی (ویهدی به کثیرا) ودخی اول مثله هدایت
مراد ایلر ناسدن چوق کمسه یی بوآیت کریمه نك برمقدار تحقیق جلد اولك
دیباجهٔ عربیه سنده وبعض مواضعده دخی مرارا مرور ایلدی ﴿مثنوی﴾
زانکه استعداد وتبدیل ونبرد * بودش از پستی وانرا فوت کرد) زیراکه اول
روح حیوانی مغلوبی اولان انسانك تبدیل ونبرده استعدادی وارایدی اما پستلکندن
وسفلیلکندن اول استعدادی فوت ایلدی بوبیت بوسرخدن مقدم اولان بیتك
مصرع اولنه علت اولور نبرد جنکه دیرلر بونده نفسله مجاهده ایلمك مراد اولور
وتقدیر معنی بویله دیمك اولورکه اول شکل انسانیده اولان حیوان ونوم حیوانیده
قالان انسان لاجرم جمیع سافلاردن اسفل اولور اندن اوتریکه انك نفسله مجاهده
ومحاربه ایلیوب انك حیوانی اولان صفتلرنی رحمانی اولان صفتلره تبدیل ایلمکه
استعدادی وارایدی اما دنائت وخستندن اول استعدادی فوت ایلیوب احسن تقویمده
اولان صورت معنویه سنی بوله مدی حیوانده ایسه بواستعداد یوقدر پس بواجلدن
جمیع بهایمدن بواضل واسفل اولور بوده جائزدرکه مصرع ثانیده اولان از پستی مصرع
اولده اولان تبدیله متعلق اولوب معنی بویله دیمك اوله اول اجلدن سافلیندن اسفل
اولورکه انك پستلکدن ودنیلکدن تبدیله ومجاهدهٔ نفسه استعدادی وارایدی لکن
انی فوت ایلدی پس بونك عذری قالمدی اما حیوانك عذری واردر نته کم بیورر
﴿مثنوی﴾ بازحیوان راچو استعداد نیست * عذر او اندر بهیمی روشنیست)

کبرو حیوان ایچون چونکم استعداد یوقدر انك بهیملك مرتبه سنده عذری زیاده
روشندر یعنی حیوان ایچون کندی نفسیله مجاهده قطعه وانك اوصاف ذمیمه سنی
اوصاف حمیده یه تبدیل ایلمکه استعدادی یوقدر پس انك بهیمیت مرتبه سنده
قالدیغنه عذری زیاده واضح وروشندر یعنی حیوانکه ماخلق له حیوانیتدر مرتبهٔ
انسانیته کلمکه انده قابلیت یوقدر عاقبت انك مرجعی ترابدر پس یوم حسابده
انلره نیچون بوتکمیل نفس ایچون وترقی ایچون موهوب اولان استعدادکی عبث
یره افنا ایلدك دیوسؤال وحساب اولنمز اما انسانه خزینهٔ الهیه دن تکمیل نفوس
ایتمك ایچون استعداد وقابلیت جوهرلری عطا اولنمشدر چونکم بوسرمایهٔ سعادتی
عبث یره ضایع ایلیه روز جزاده انلره سؤال وحساب لازم کلور (ولتسئلن عما کانوا
یعملون) آیتنك موجبنجه اشلدکلری کاردن هربری البته سؤال اولنور چونکم
یوم جزاده شدت حساب وکثرت عقابنی کوره لر معاد حیواناته رشك ایدوب
(یالیتنی کنت ترابا) دیه لر بونلرك بویله دیمسی حیواناتدن اسفل وحیوانك
بونلردن اشرف وافضل اولمسنه دلالت قیلور ﴿مثنوی﴾ زوچو استعداد
شد کان رهبرست * هرغذایی کوخورد مغز خرست) روح حیوانی صاحبی
اولان انساندن چونکه استعداد کندی که اول استعداد سعادت جانبنه رهبردر
پس اول انسان اندنصکره هرغدا که یراشك بینی سیدر یعنی اشك بینی سی ینن
کمسه یه نه مرتبه سفاهت وحماقت ایریشور بعده اول کمسه هرنه مرتبه نورانی
وروحانی لطیف وشریف غدالر یرسه مورث حماقت ومزید سفاهت وضلالت
وزوال الاستعداد اولور نته کم سور قرآنی وآیات فرقانی که فی الحقیقه دل وجانی
واسلام وایمانی زیاده ایلیجی طعام نورانی وغدای روحانیدر مع هذا (فاما الذین
فی قلوبهم مرض فزادتهم رجسا الی رجسهم) آیت کریمه سنك موجبنجه
چونکم کفره دن سعادته رهبر اولان استعداد وقابلیت کندی بونلره بوآیات وسورك
نزولی رجسلری اوزره رجسی زیاده ایندی حال بوکه رجاست ونجاست قلبیه یی
مطهر اولمق ودل وجانه واسلام وایمانه نشو ونما ویرمك سور قرآنینك شاننددر
بعض نسخه ده زوبرینه نه واقع اولمشدر اصح اولان نسخه اولکیدر اما
بونسخه نك دخی صحتی مأمول اولمق اولورسه تکلفدن خالی اولمز وایکی وجه اوزره
معنی ویرمکدن غیری یه قابل کلمز اولا معنی چونکم استعداداندن کتدی که اول
استعداد انك حقنده رهبر دکلدر یعنی اکا رهبر اولمدی بو تقدیر اوزره چونکم
استعداد ازورفت که آن استعداد در حق اونه رهبرست یعنی رهبر نشده است
دیمك اولور وثانیا معنی استعداد دکل چونکم کتدیکه اول استعداد فی الحقیقه
اکارهبردر هر یغدایکه اوحیوان سیرت یرمغزخردر یعنی همان استعداد کتمك

دكل چونكم اندن اوكتدیكه اول استعداد اكا دلیل ورهبر ایدی بلكه هر برغدایی كه اول شق براكا اشك بینی سی كبی مورث حماقت اولور وسفاهت وشقاوتی زیاده قیلور دیمك اولور لكن وجه اول بلكه نسخهٔ اول اولی در ✻ مثنوی ✻ كر بلادر خورد اوافیون شود * سكته وبی عقلیش افزون شود) اول مغلوب روح حیوانی اولان كمسه فی المثل اكر بلادر یسه افیون اولور اكا سكته وعقلسزلق زیاده اولور بلادر عقلی زیاده ایلر بردوانك ادیدر لكن ذكر خاص وارادهٔ عام قاعده‌سی اوزره بونده هر عقلی زیاده ایلین شیلردن عبارت اولور وسكته شول مرضه دیرلر كه غلبهٔ دمدن ظهوره كلور وحیاتی وروحی بدندن ازاله قیلور اكر زماننده فصد اولورسه اكا مبتلا اولان نجات بولور واكر اولمزسه اولور و بی روح قالور بونده بی روح اولمقدن كنایه اولور وحاصل كلام بویله دیمك اولور كه چونكم اول روح حیوانی مغلوبی اولان كمسه‌دن سعادته رهبر اولان استعداد كیده هرنه كونه غدا یرسه مغز خر اولور فرضی عقل زیاده ایلین دارولر یسه انك حقنده افیون اولور وافیون عته وسفاهته نیجه سبب اولورسه اول بلادر دخی انك عته وسفاهتنه سبب اولور و بی عقل و بی روح اولمسنی زیاده قیلور والحاصل مزیده عقل ایكن انك عقلنی وحیاتنی مزیل اولور دیمكی افاده قیلور ✻ مثنوی ✻ ماندیك قسم دكراندر جهاد * نیم حیوان نیم حی بارشاد * روزوشب درجنك واندركش مكش * كرده چالیش آخرش بااولش) برقسم دخی جهاد ومنازعه قالدی اول قسمك نصفی حیوان نصفی رشادله حی در یعنی اول مقدما ذكر اولنان اوچ قسمدن برآخر قسم نفسلریله مجاهده ومنازعه ایلمك مرتبه سنده قالدی زیرا بو قسمك نصفی حیواندر ونصفی دخی عقل ورشادله حی اولمقدر مراد نصفی روح حیوانیدر ونصفی دخی ارشاد وهدایتله حی اولان روح الهیدر دیمك اولور وروز وشب بو ایكی جانب جنكده وكش مكشده در انك آخری اولیله نزاع ومخاصمت ایلمشدر آخردن مراد روح حیوانی وقوای جسمانی اولوب اولدن مراد نور عقل وقوت روحانیه اولسه ده جائزدر كه روحك وعقلك جسمدن اول خلق اولمسی حدیث ایله ثابتدر واولدن روح حیوانی وقوای جسمانی اولوب آخردن مراد نور عقل وقوت روحانی اولمق دخی جائزدر شول اعتبار ایله كه روح حیوانی وقوت جسمانی مقدم ظهوره كلوب بعده عقل وتمیز صاحبی اولمشدر پس نتیجهٔ كلام بویله دیمك اولور كه اول قسم دیكر كیجه وكوندز كندی نفسلرنده جنك ونزاع ایلمكده در انك آخری كه نور عقل وقوت روحدن عبارتدر انك اولیله كه مراد روح حیوانیه وقوت جسمانیه در نزاع ومخاصمت ایلمكده در كاه مقتضای روح حیوانی عقل وجان اوزره غالب اولوب انی تحت تصرفنه آلور ومرادو آرزوسندن

منع قیلور وكاهی عقل وجان روح حیوانی اوزره غالب اولوب انی حكمنه آلوب آرزوسندن انی قطع ایلر نته كم بو سرخ شریفدن بو معنوی اولان منازعه‌نك فهمی آسان اولور

✻ چالیش عقل بانفس همچون تنازع مجنون باناقه ✻

بو سرخ شریف عقلك نفسله جنك وچالیشی مجنونك ناقه ایله نزاع ومجادله‌سی كبی اولدیغنك مثالیدر كه ✻ میل مجنون سوی حره میل ناقه واپس سوی كره ✻ مجنونك میلی حره جانبنه وناقه‌نك میلی اردنه كره جانبنه در حره‌دن مراد لیلی وكره‌دن مراد دوه‌نك باوریسیدر ✻ چنانكه كفت مجنون ✻ انجلین كه مجنون دیدی بیت ✻ هوا ناقتی خلفی وقدامی الهوی فانی وایاها لمختلفان ✻ هوا ناقتی مجنون دیدیكه بنم ناقه‌مك محبت وهواسی خلفی بنم اردمه كره‌سی جانبنه در وهوای قدامی و بنم محبتم او كومه لیلا جانبنه در وانی تحقیقا بن وایاها اول ناقه لمختلفان تحقیق اختلاف ایدیجیلردر مجنوندن مراد بونده روح انسانی وعقل نورانیدر كه فی الحقیقه لیلای حقیقی ومعشوق معنوینك مست ولایعقلیدر لاجرم انك اشتیاقی ومیل وتوجهی دائم اول جانبه‌در وناقه‌دن مراد روح حیوانی وعقل جزؤیدر كه انك مقصودی شهوت نفسانی وحظ جسمانیدر كه اكا نسبت بونلر كره كبی واقع اولمشدر پس بو ایكیسنك ماببننده ضدیت مقرر اولور لازم كلور كه ایكیسندن بری ترك اولنه نته كم مجنون ناقه‌سنی ترك ایتمینجه مجنونه وصول میسر اولمدی كوردیكه مانع وصال محبوبه راكب اولدیغی ناقه‌در پس انی ترك ایلیوب راه معشوقه مشیا علی الهام لامشیا علی الاقدام افتان وخیزان روان اولدی نته كم حكایت بیوررلر ✻ مثنوی ✻ همچو مجنوند و باناقش یقین * میكشد آن پیش واین واپس بكین) عقل ایله نفس مجنون كبی وانك ناقه‌سی كبیدرلر بی شك اول اوكنه و بو كینله اردنه چكر یعنی عقل اوكنه چكر كه مراد عالم حقیقت جانبی وحضرت محبوب معنوی طرفیدر ونفس اردنه چكر كه مرادانك مشتهاسی وآرزوسی اولان شیلردر نته كم مجنون لیلی جانبنه چكر وناقه انی اردنه كره جانبنه چكردی ✻ مثنوی ✻ میل مجنون پیش آن لیلی روان * میل ناقه پس پی كره‌ش دوان) مجنونك میلی اول لیلانك اوكنه رواندر ناقه‌نك میلی اردنه كره‌دم اوتری دواندر ✻ مثنوی ✻ یك دم از مجنون زخود غافل بدی * ناقه كردیدی وواپس آمدی) بردم اكر مجنون كندیدن غافل اولیدی ناقه دونردی زیاده اردنه كیدردی ✻ مثنوی ✻ عشق وسودا چونكه پر بودش بدن * می نبودش چاره از بیخود شدن) چونكم مجنونك بدنی عشق وسودا ایله پر ایدی

لاجرم بیخود اولمقدن اکا چاره اولمدی یعنی انك بدنی لیلانك عشق وسوداسیله
پراولدیغندن اوزری بالضروری بیخود اولمقدن خالی اولمزدی پر بودش ده بافارسی
اولمیوب نقطۀ واحده ایله عربی اولوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر عشق
وسودا چونکم انك بدننی قاپدی اکا بیخود اولمقدن بو اجلدن چاره اولمدی یعنی
بالضروری بیخود اولوردی وتدارکدن کیرو قالوردی ﴿ مثنوی ﴾ انکه او باشد
مراقب عقل بود * عقل راسودای لیلی در ربود) اولکه مراقب ومحافظ
ایدی عقل ایدی عقل ایسه لیلینك سوداسی وعشقی قاپدی یعنی اولکه بدن
مملکتده مراقب ومدبر ایدی عقل ایدی چونکم عقلی سودای لیلی قاپدی بدن
تدبیر وتدارکدن کیرو قالوب اوازمنی بیلمز اولدی ﴿ مثنوی ﴾ لیك ناقه بس
مراقب بود وچست * چون بدیدی او مهار خویش سست) ولیکن ناقه زیاده
مراقب وچست ایدی چون اول کندینك مهارنی سست کوردی ﴿ مثنوی ﴾
فهم کردی زوکه غافل کشت ودنك * روسپس کردی بکره بی درنك) اندن
فهم ایلردیکه مجنون غافل ودنك اولیدی درنك وتأخیرسز یوزنی اردنه کره
جانبنه ایلردی ﴿ مثنوی ﴾ چون بخود باز آمدی دیدی زجا * کوسپس
رفتست بس فرسنکها) چونکم مجنون کیرو کندی یه کلیدی کورردی یرندن که
اول ناقه نیجه فرسنکلر اردنه کتمشدر ﴿ مثنوی ﴾ درسه روزه رهبدین احوالها
* ماند مجنون درتردد سالها) اوچ کونلك یولده بو احواللر ایله مجنون نیجه
یللر ترددده قالدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت ای ناقه چو هر دو عاشقیم * مادوضد
پس همره نالایقیم) آخر مجنون ایتدی ای ناقه چونکم ایکیمز بیله عاشقز پس
بز ایکی ضدبری بریمزه نالایق همراهز چونکم بزم ایکیمزك مرادی بری بریمزه
مغایر ومخالفدر ﴿ مثنوی ﴾ نیستت بر وفق من مهر ومهار * کرد باید ازتو
صحبت اختیار) سنك مهر ومهارك بنم وفقم اوزره دکلدر سندن صحبتی دوندرمکی
اختیار ایلمك کرکدر یعنی چونکم سنك محبتك وزمامك بنم مرادمه موافق اولمق
اوزره دکلدر لازم کلدیکه سندن رودوندرمکی اختیار ایلمك کرکدر الضدان
لایجتمعان دینلشدر پس قصه دن حصه نه ایدوکنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ این دو همره یکدکر راراهزن * کمره ان جان کر فرونایدزتن)
کذلك بو ایکی همره بری برینك راهزنیدر یعنی عقل ایله نفس مجنون ایله ناقه کبی
ایکیسی بری برینك یولن اور یجیدر پس کمراهدر اول جانکه تن ناقه سندن
آشاغی کلیه انی ترك قیلمیه یعنی چونکه عقل ایله نفس بری برلرینك یولن اوریجی
وبری برلرینك مراد وآرزولرینه مخالف کیدیجیلردر اول جان یولن یورمشدر که
بدنك مرادنی ترك ایلمیه وانك اعلا مرتبه سندن وقدرندن تنزل قیلمیه ومتواضع

اولمیه ﴿ مثنوی ﴾ جان زهجر عرش اندر فاقۀ * تن زعشق خاربن چون
ناقۀ) جان ودل عرش اعلانك هجرندن فقر وفاقه ده در اما تن خاربن عشقندن
ناقه کبیدر یعنی ناقه خاربنه نیجه محتاج ومشتاق ایسه بدن انسانی دخی اکل
وشربه او یله محتاج ومشتاقدر اما عقل وجان نور عرشدن بی بهره وغریب
قالمشدر استرکه اول نوردن حظ ونصیب آله واول جانبه پرواز قیله ﴿ مثنوی ﴾
جان کشاید سوی بالا بالها * درزده تن در زمین چنکالها) جان بالا جانبنه
باللر آچار اما تن زمینه چنکاللر اورمشدر یعنی عقل وجانکه اصلنده علوی
ونورانیدر عالم بالا ومرتبۀ اعلا جانبنه پر و باللر آچوب استرکه همیشه اول جانبه پرواز
قیله وطرف اعلادن اکا ذوقلر وصفالر کله ولکن تن هوا وهوس چنکاللرین بو عالم
خاکه اورمشدر و بونك الوان واشکالیله علاقه قیلمشدر که عقل وجان کندی
عالمنه کیده ومحبوب ومقصودنی تماشا ایده پس سالك وطالب حق اولنك جانی
کندیسنه بویله دیرکه ﴿ مثنوی ﴾ تا تو با من باشی ای مرده وطن * پس
زلیلی دور ماند جان من) ای وطن صورینك مرده سی مادامکه سن بنمله اوله سن
پس بنم جانم لیلی معنویدن دور ومهجور قالور ووطن اصلی یه واصل اولمقدن
بعید اولور مرده وطنه مضاف اوقنمق لازمدر ﴿ مثنوی ﴾ روزکارم رفت
زین کون حالها * همچو تیه وقوم موسی سالها) بو کونه حاللردن بنم روز
کارم کندی تیه وقوم موسی کبی نیجه یللر یعنی قوم موسی تیه صحراسنده بیت
مقدسه وصولندن اوتری هر کون اخشامه دك کیدوب صباح وقتنده کندیلرینی
بنه اولکی منزلده بولوب قرق سنه مقداری بو حال اوزره متردد وسرکردان
اولدقلری کبی بنم دخی ای بدن ناقه سی بو کونه حاللردن روزکارم ضایع اولدی
وجانم عالم حقیقتنه ایروب مشاهدۀ جانان قیلمقدن کیرو قالدی ﴿ مثنوی ﴾
خطوتینی بود این ره تا وصال * مانده ام درره زشستت شصت سال) بو یول
وصاله دکین ایکی خطوه ایدی لیکن سنك دام ومکرکدن التمش یل قالمشم
مشاهدۀ جاناندن محروم اولمشم خطوتیندن مراد دنیا وآخرتدر برجانکه بو ایکی
آدیم کبی اولان منزلیندن تجاوز ایلیه همان عین وصلتدر (کما قال رجل للشبلی
یا شیخ کم منزلا بین العبد والرب قال خطوتان اذا تجاوزت وصلت) اکرچه
صاحب همت اولان عقل وجانك قدمنه کوره خطوتیندر لکن صاحب همت
اولمین عقل وجانه نسبت طریق بی پایان ومسلك بی حدو بی کراندر والحاصل
اولا بدن شهیندن وانك جمیع قیود واوازمندن خلاص اولمغه موقوفدر بعده حجبات
نورانی وقیودات روحانیدن نجات بولمغه مرهوندر پس بی همت اولانلره راه
ابعد و باهمت اولان سالکلره زیاده اقربدر ﴿ مثنوی ﴾ راه نزدیك و بماندم

سخت دیر * سیر کشتم زین سواری سبر سبر) یول چقیدر وحال بوکه بن زیاده کیج قالدم ای ناقهٔ تن بو سوار یلکدن طوق اولدم زیاده طویدم یعنی مجنون راه عشق خدا اولان عاشق دیر که وصال یاره وسیله اولان طریق زیاده قریبدر که انجق ایکی خطوه قدردر ولیکن بن بو ایکی خطوه قدر اولان منزلینی بکجه میوب مقصوده وصولدن زیاده کیج قالدم پس بوتن ناقه سنه سوار اولمقلقدن بکرندم واوصاندم ومنقبض اولدم شمدنصکره استرمکه بوتن ناقه سندن نزول ایلیوب انی ترك قلیم وراه جانانه قدم روحانیه ایله سیر ایلیوب ترك موانع ایلیم دیر نته کم مجنون ناقه سنی ترك ایلیوب لیلاسی جانبنه بی ناقه سلوك قیلدی ❊ مثنوی ❊ سر نکون خود را ز اشتر در فکند * کفت سوزیدم زغم تا چند چند) پس باشی اشاغه اشتردن کندوسنی براقدی کندیسنه ابتدی نار فراقدن یاندم نیجه دك نیجه دك یازم مجنون کندی ناقه سنك کندی یه رهزن اولدیغنی بیلدی ومانع وصال جانان اولدیغنه آکاه اولدی درحال اشتردن کندو بی باشی اشاغی خاکه براقدی وکندیسنه آتش فراقدن یاندم نیجه دك نیجه دك یازم دیو جواب ابتدی اشتردن باشی اشاغه کندو یی زمینه براقه سی مجنون ره عشق اولان کمسنك بدن ناقه سندن خاك مذلته کندو یی القا ایلمسندن وترك لوازم بدنیه قیلمسندن کنایه اولور ❊ مثنوی ❊ تنك شد بروی بیابان فراخ * خویشتن افکند اندر سنکلاخ) واسع بیابان اول مجنونه طار اولدی پس کندوسنی طاشلغه براقدی بو معنی مجنون راه حق اولان بدن ناقه سندن کندو یی خاك مذلته براغوب انی ترك ایلدکدنصکره واسع اولان بیابان دنیا انك باشنه تنك وتاریك اولمسندن عبارت اولور وکندو یی سنکلاخ ایچره براقه سی مشقت وزحمت طاشلغنه القا ایلمسندن کنایه اولور ❊ مثنوی ❊ آنچنان افکند خود را سخت زیر * که مخلخل کشت جسم آن دلیر) مجنون کندوسنی اشاغه انجلین براقدیکه اول دلیرك جسمی مخلخل اولدی وکمکاری صندی بو معنی مجنون راه حق اولان کمسه کندوسنی بدن ناقه سندن خاك مذلته وزمین مسکنته براقدقدنصکره کمالیله فقیر وشکسته اولمسنه اشارت قیلور که فقیره انکیچون فقیر دیدیلر که سنك مشقتله کویا انك کمکاری صنمش ومنکسر اولمش اوله نته کم فقیره الفاقرة دیرلر کسرت فقار ظهره معناسن و یررلر یعنی فلان کمسه نك ظهرنك کمکاری صندی دیمك اولور پس فقیره فقیر دیدکاری انك وجودی زحمت ومشقت سنکیله کویا منکسر ومتخلخل اولدیغی اعتبار ایله اولور ❊ مثنوی ❊ چون چنان افکند خودرا سوی پست * از قضا آن لحظه هم پایش شکست) چون مجنون کندوسنی انجلین پست واسفل جانبنه براقدی قضای الهیدن اول لحظه انك پایی دخی صندی بوندن مراد مجنون راه حق

اولان کمسه بدن ناقه سندن کندو یی زمین مسکنته القا ایلدکدنصکره انك طریق حقده بحسب الظاهر ایلدیکی مشیك وتك و پویك قضای الهیدن صنمه سی ومنعدم اولمسی اولور زیرا سالك مادامکه بو ناقهٔ وجوده سواردر وانك بدنه تعلقی هنوز دخی استواردر طریق الهیده بحسب الظاهر سیر جسمانی قیلمقدن وجسم واسطه سیله مرادنی طالب اولمقدن خالی اولمز چونکم کندو یی اندن خاك مسکنته براغوب انی متروك منزله سنده قویوب کمال فقر وفنا اکا غلبه قیلدقدنصکره مشی جسمانی ایله وقدم بدنی ایله مطلوبی طلب ایلمکدن خلاص اولور بعده پای روحانی ایله معشوق جانبنه بی سر و پا سیر وسفر قیلور نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ پای را بربست کفتا کوشوم * درخم چوکانش غلطان می روم) مجنون صنمش ایاغنی باغلدی ودیدیکه طوب اولورم انك چوکانی خمنده یوارلنرق کیدرم یعنی مجنون راه عشق چونکم کندینك بحسب الظاهر اولان تك و پوسنه وجست وجوسنه شکسته لك ونقصان کلدیکنی کوره درحال جبر نقصان ایلیوب بدنله اولان کوششی قویوب کندی یه دیرکه اول محبوبك عشق ومحبتی چوکاننده کوی کبی بی سر و پا یوارلنرق کیدرم واول جانب اعلایه بی سر و پا عقل وروحله سیر ایدرم نته کم مریض حرکته قادر اولمسه صلوتی ایما ایله قیلور اکر اکا دخی قادر اولمسه لیکن قلبیله متوجه اولسه بنه اعضا وجوارحیله حرکت اوزره ایلدیکی عبادتك ثوابی اکا یازیلور پس سالك دخی حرکات جسمانیه دن قالسه قدم روحانیه ایله محبوب جانبنه سیر وسفر ایلیوب دائما قطع منازل معنوی ایلیوب ترقی وتقربده اولور بلکه عاشقه وجودله حرکت ایلمکدن بی وجود حرکت ایلمك دخی اولی اولور ❊ مثنوی ❊ زین کند نفرین حکیم خوش سخن * بر سواری کو فرو ناید ز تن * عشق مولی کی کم از لیلی بود * کوی کشتن بهر او اولی بود) بو سببدن نفرین ولعنت ایلر خوش سخن اولان حکیم غزنوی حضرتلری شول برسواره که اول ناقهٔ تندن آشاغه کلیه یعنی شول بر کمسه که همیشه بدنه مقید اوله وانك مراد ومشتهاسندن مفارقت قیلیه وانی تارك اولیه حکیم سنائی قدس سره حضرتلری بوکونه کمسیه ایلنج ایلر وانك مذمتن سویلر زیرا مادامکه بر کمسه نفسنك هواسیله مقید اوله حضرت حق جانبندن بعید اولور وحضرت حق جانبندن بعید اولنه نفرین ولعنت لایق اولور زیرا حضرت مولانك عشقی لیلانك عشقندن نچون کم وناقص اولور پس اول خدانك قرب ووصالندن اوتری غلطان اولمق اولی اولور یعنی بر مخلوقك عشقنده کوی کبی غلطان اولمق وراکب اولدیغی مرکبی ترك قیلمق لازم اولیجق خالق بیچوندن اوتری مجنون اولمق وانك راه عشقنده بی سر و پا

کوی کبی افتان وخیزان وغلطان اولوب ترك تعلقات جسمانی قیلق بطریق الاولی اولور ﴿ مثنوی ﴾ کوی شو می کرد بر پهلوی صدق * غلط غلطان درخم چوکان عشق) ای طالب راه حقده کوی اول صدق پهلوسی اوزره دون عشق چوکانینك خمنده یوارلنجی اولدیغك حالده یعنی عشق مولی عشق لیلادن نیجه وجوهله اولی اولدیغی مقرر اولیجق ای طالب مولی اولان راه خداده کوی کبی اول صداقت پهلوسی اوزره دون غلطان غلطان اول پادشاهك چوکان عشقنك خمنده غلط غلطان غلطان تقدیرنده اولور ضرورت شعر ایچون اولکی الف ونون حذف اولندی مکرر اولمسی تأکید افاده قیلور عشق صدقه قافیه دکلدر لکن اهل قافیه برحرف وایکی حرف قافیه اولمغی جائز کورمشلردر بونده قافیه ایکی حروفدر که اول شقدردق حرفلرینه قافیه در اکر شینه کسر ویرلمزسه برحرف اولور که اوقافدر ﴿ مثنوی ﴾ آین سفر زین پس بود جذب خدا * وآن سفر برناقه باشد سیرما * اینچنین سیریست مستثنی زجنس * کان فزود ازاجتهاد جن وانس) زیرا بو سفر بوندنصکره جذب خدا اولور واول سفر که ناقه اوزره اوله بزم سیرمز اولور یعنی بو ناقهٔ تندن سالك منسلخ اولوب انك لوازم واحکامندن مفارقت قیلدقدنصکره بو سفر که بز ذکر ایلدك خدای تعالینك سالکی کندی جانبنه قلاب محبتله جذب ایلمسی اولور وسالك بو سفر معنویده بی اختیار و بی ارادت جانب خدایه منجذب اولور واول سفر که ناقهٔ بدن اوزره اوله اول بزم سیرمزدن عبارت اولور یعنی کندی ارادت واختیارمزله وکوشش ومجاهده مزله وطلب وسعیمزله حق جانبنه سیر وسلوك ایلمکدن کنایت اولور مشایخ بو سیره سیرالی الله دیرلر که سالك هنوز دخی کندی ارادت واختیاریله خانهٔ طبیعتندن چیقوب جد وسعیله حق جانبنه متوجه اولدیغی صورتدر اما جذب خدا ایله اولان سیره سیربالله دیرلر یعنی سالك سیرالی الله مرتبه سنی قطع قیلسه وجذبهٔ خدا انی کندیدن اخذ ایلیوب فانی ایلسه انك سیری سیربالله اولور پس بو سیر سیرالی الله دن وسالکك کندی قوتیله اولان سفر وحرکتندن نیجه بیك مرتبه اقوی واعلا اولور که جن وانسك کندی اختیارلریله اولان عملرینك جمله سندن سالکك بو عملی افضل واولی اولور تتهکم جذبة من جذبات الرحمن توازی عمل الثقلین قولی بومعنایه شهادت قیلور وبو بیت دخی بو مضمونی مؤید اولور که بیوررلر جذب رحمانی ایله اولان سیر بونك کبی برسیردر که جنسدن مستثنادر که اول سیر جن وانسك اجتهاد وسعیندن زیاده در یعنی بو جذبهٔ خدا ایله اولان سیر روحانی برسیردر که جمیع سیرلر جنسندن استثنا اولنمشدر زیرا بو سیر ثقلینك کندی اختیاریله اولان اجتهاد وعملندن زیاده درکه

بونلرك عملی اول جذبهٔ خدا ایله اولان سیره موازی ومساوی اولمز ﴿ مثنوی ﴾ اینچنین جذبیست نی هر جذب عام * که نهادش فضل احمد والسلام) بونك کبی برعظیم جذبدر هرعامك جذبی دکلدر که اول جذبه یی حضرت احمد صلی الله علیه وسلمك فضل واحسانی قودی والسلام یعنی بو جنس سیردن مستثنی اولان سیر بونك کبی برعظیم الشان جذبدر که عامهٔ مخلوقك جذبی کبی دکلدر که حضرت احمد علیه السلامك فضل واحسانی اول عظیم الشان اولان جذبی کندی طریقنده قومشدر هرکیم اول حضرته کمال متابعتله متابعت ایلرسه (فاتبعونی یحببکم الله) آیت کریمه سنك حسبنجه حق تعالی اکا محبت ایلر وحق تعالینك بر بنده یه محبتی لابد انی کندی جانبنه جذب ایلمکی مستلزم اولور چونکم اول حضرته اتباع ایلمك محبت الهیه وجذبهٔ رحمانیه یی مستلزم اولیجق پس اول حضرتك فضل واحسانی اول جذبهٔ عالیشانی کندی یه متابعت ایلمك طریقنده وضع ایلمش اولور (والسلام علیك یا طالب المرام تم الکلام

﴿ قصهٔ نبشتن آن غلام قصهٔ شکایت بنقصان اجر سوی پادشاه ﴾

﴿ مثنوی ﴾ قصه کوته کن برای آن غلام * که سوی شه برنبشنست او کلام) قصه یی کوتاه ایله اول غلام ایچون که اول غلام پادشاه جانبنه پیام وخبر یازمشدر یعنی بو مقدما بیان اولنان معارف وحکمدن قصه سویلمکی قصه ایله اول ذکری سبقت ایلین غلامك قصه سنی یاد ایلمکدن اوتری که اول غلام پادشاه جانبنه نامه ایله پیام یازمش ونقصان وظیفه خصوصنده اولان احوالنی مکتوبه یازوب انك درینه اعلام ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ قصهٔ پرجنك وپرهستی و کین * میفرستد سوی شاه نازنین) کینله ووجودله و جنکله پر رقعه یی لطیف ونازنین اولان پادشاهك جانبنه کوندردی یعنی حقد وحسدله مملو وکبروانانیتله طلو وجنك وخصومتله مالامال رقعه یی نامه یه یازوب محبوب ونازك اولان پادشاهك جانبنه ارسال ایلدی پس بو قصه دن مقصود نه ایدیکنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ کالبد نامه ست اندروی نکر * هست لایق شاه را آنکه ببر) مثلا کالبد نامه در انك ایچروسنه نظر ایله شاهه لایقمیدر اندنصکره ایلت یعنی ای بندهٔ الهی اولان کمسه سنك بو قالبك فی المثل نامه کبیدر کرکدر که انك درونته اولا نظر ایلیه سن اکر صحیفهٔ وجودکده اول حضرته قول وفعل وخویك وار ایسه اندنصکره انك حضورینه ایلت ﴿ مثنوی ﴾ کوشهٔ رونامه را بکشا بخوان * بین که حرفش هست در خورد شهان) تنها بر کوشه یه کیت نامه یی آچ اوقو کور که اول نامه نك حروف وکلماتی شاهلره لایقمیدر یعنی

برزاويه يه كيت وانده ناسدن خلوت وعزلت اختيار ايت وصحيفهٔ درونكى كشف
وكشاده ايله وانده مسطور اولان احوال واخلاقكى اوقيوب حال وما لكه وخوى
وخصالكه عالم اول كوركه اول صحيفهٔ وجودكده موجود اولان احوال
وخصالكه مثالده حروف وكلمات كبيدردن شاهلرينه لايقميدركه شاهاندن
مراد انبيا عليهم السلام واولياء عظامدر وانلره لايق اولان خداى تعالى يه دخى
لايق اولمق مقرردر ❊ مثنوى ❊ كرنباشددرخور آنرا پاره كن ٭ نامهٔ ديكر
نويس وچاره كن) اول نامه ده اولان كلمات اكر پادشاهه لايق اولميه انى پاره
پاره ايله برغيرى نامه ياز وانك تبديلنه چاره ايله يعنى نامهٔ وجودكه نظر ايله اكرانده
مسطور اولان احوال واخلاق حرفلرى حضرت خلاقه لايق دكل ايسه وجودك
نامه سنى رياضتله پاره له واندن نالايق اولان احوال واخلاقى حك وازاله ايله وانك
بدلى اخلاق حميده واحوال پسنديده يى وجودك صحيفه سنده نقش وتحرير ايلمكه
چاره قيل والا اكر على العميا بوصحيفهٔ وجودكى قبل التصفيه والاصلاح حضور
حقه ايلتورسك شرمسار اولمق لازم كلور وانكسوء جزاسى ينه سكا عائد اولور
❊ مثنوى ❊ ليك فتح نامهٔ تن زب مدان ٭ ورنه هركس سردل ديدى عيان)
ليكن تن نامه سنك فتحنى سهل وآسان بيلمه يوخسه هركس سردلى آشكارا كورردى
زيرا معجمه نك فتحه سيله سهل وآسان ديمكدر يعنى اى بندهٔ الهى اكرچه بزسكا
بركوشه يه قاچ وانده نامهٔ تنكى آچ ديدك وليكن تن نامه سنك فتح وكشاده لكنى آسان
بيلمكه انك مفتوح اولمسى برمرشدك مفتاح ارشادنه موقوفدر اكر تن نامه سنى اچمق
وانك دروننده اولان اسرارى كورمك هركسه ميسر اولبدى معاينهٔ اول كندى
قلبنك اسرارنى كورردى حال بودركه هركس كندى قلبنك اسرارنى آشكارا
كورمكه قادر دكلدر بلكه اسرار درونه عالم اولان بركمسنك تعليم وارشادنه
محتاجدر ❊ مثنوى ❊ نامه بكشادن چه دشوارست وصعب ٭ كار مردانست
نه طفلان لعب) تن نامه سنى اچمق نيجه دشوار وصعبدر مردلر ايشيدر
لعب ولهو اطفالنك ايشى دكلدر يعنى سالك نامهٔ وجودنى فتح ايلمك وانك دروننده
اولان سرار وضمايره برسبيل مكاشفه مطلع اولمق وانك اكر نيك واكر بد اولان
احوالنى كما هو حقه مشاهده ومعاينه قيلمق شول مرتبه صعب ودشواردركه انجق
مردان الهينك كاريدر يوخسه طريقت وشريعت اوغلنجقلرينك ايشى دكلدر
❊ مثنوى ❊ جمله برفهرست قانع كشته ايم ٭ زانكه در حرص وهوا آغشته
ايم) جمله مز فهرست اوزره قانع اولمشز زيراكه حرص وهواده اصلا نمشز
وجامه تر اولمشز فهرست بالكسر هرنسنه نك اصلى وقانونيدر فهرسدن معربدر
ديمشلر فهرست كتابك ايچنده اولان مسائل علومك اصولنى وفصولنى اجمالا ضبط

ايچون اولنده يازرلركه اكا نظر قيلان اندن تفصيلات وكلياتنه استدلال قيله ودرون
كتابده اولان مسائل علومك ترتيبنه وفننه اجمالا مطلع اوله بورادہ فهرستدن
مراد قيل وقاله متعلق اولان علوم رسميه واشكال صوريه دركه اشكال باطنيه يه
وعلوم لدنيه يه نسبت بونلر اجماليدر چوق كتاب اولوركه ابتداسنه برآلاى فهرست
تحرير وترتيب اولنور لكن درون كتابده اولان اصول وابوابه وفصول وكتابه اول
فهرست مغاير اولور پس فهرسته قانع اولان درون كتابده اولان مسائل علومه
وانك ترتيبنه وتفصيلنه عالم وواقف اولمامش اولور كذلك اشكال صوريه وعلوم
نقليه يه ناظر اولان كمسه لر انسانك وجودى كتابنك ايچنده اولان علوم واسرارك
تفصيلنه وانك نيك وبدنه واصلح وافسدنه مطلع اوله مز بلكه انجق قيل وقالده
قالور وصورت ظاهرينه ناظر اولور وبركمسه يى مجرد قيل وقالله وشكل ظاهر ايله
بيلمك درون كتابده اولان علومى فهرستدن بيلمك كبى اولور بوكونه بيلمك من وجه
بيلمك ومن وجه بيلمك اولور ولهذا نامهٔ وجود انسانينك ظاهرينه ناظر اولان وانك
صورت ظاهرده اولان قالنه وحالنه قناعت قيلوب ما فى البالندن قانع وفارغ اولان
اطفال طريقته خطابا كنديلرى دخى الخلاص نصحدن اوترى انلر ميانته ادخال
ايدوب بيوررلر اى اطفال طريقت وصبيان شريعت اولنلر بزجمله مز ظاهرده اولان
ترتيب ورسومه واجمالى اولان معارف وعلومه قانع اولمش وباطن وجود انسانيدن
غافل اولمشز زيراكه حرص وهواى نفسانيده اصلنمش وتردامن اولمشز مادامكه
حرص وهوا چركابيله تردامن اوله وزدرون احوالنه نيجه يول بوله وز وحرص
وهوادن پاك وطاهر اولان خاصكان الهينك مشاهده ايلديكى اسرار باطنه يى
بزنه وجهله مشاهده قيله وز ❊ مثنوى ❊ باشد آن فهرست دامى عامه را ٭
تا چنان داند متن نامه را) اول فهرست عامه يه برعظيم دام اولور حتى اول عامه
نامه نك متنى انجلين بيلورلر متن نامه دن مراد كتابك درونى وانده اولان مسائل
علومدر هرنه ايسه اما ظهر كتابده اولان فهرست متن كتابده اولان تفصيلاتك
صورت اجماليه سيدر نته كم بركمسه كتابك ظهرنده اولان فهرستنى ضبط ايلسه واكا
قناعت قيلسه وخلقه اوقدرله اهل علم كچنسه اول فهرست اكا دام وحجاب
اولوركه اولقدره قناعت ايتمكله عامه دن عد اولنور تا كم كتابك ايچنده كن دخى همان
اولقدر قياس ايلر معناى آخر بودخى جائزدركه دينه بركمسه مثلا كتابك ظهرنده
مسطور اولان فهرستنى ضبط ايلسه واكا قناعت قيلوب عامهٔ ناسه انكله عالم
كچنسه اول فهرستى كه اول عالم كچنن كمسه ناسه سويلرسه عوام ناسه برعظيم دام
اولور اول جهتدن كه انلر اولقدر سوز سويلين وظهر كتابده مسطور اولان علم
اجمالى نقل ايلين كمسه يى اهل علم صانورلر وانى كلياته عارف وواقف بركمسه زعم

ایدرلر حتی کتابك باطننده مسطور اولان علوم کلیه‌یی دخی انك ظهر کتابدن نقل ایلدیکی علم اجمالی قدر زعم ایدرلر نته‌کم اکثر عوام ناس علماء ظاهرینك نقل ایلدکلری علوم اجمالیه‌یی استماع ایلیوب انلره عظیم دام اولوب باطن کتاب اللهده مسطور اولان تفصیلات وکلیاتی دخی همان انلر بیلدیکی قدر زعم ایدرلر بو مثال اولکی مثالدن اولیدر کذلك اولکی مثاله مطابق انفسه اتدیغی اعتبار ایله کتاب وجودك فهرستی که دینه متعلق اولان اصولدرکه مراد کلمهٔ شهادت وصلوة وزکوة وصوم رمضان وحج بیت ایلمکدر لسانله بونلری سویلمکدر ودینه متعلق اولان تفصیلات وکلیاتی اجمال ایلمکدر اکثر عامهٔ ناسه بوقدر دین فهرستی بیلمك دام اولوب وانکله اکتفا قیلوب حتی وجودلری صحیفه‌سنك درونینی دخی اجمالا بویله بیلورلر وکندی نفسلرینك باطنی بیلمش ودینك سرینه واقف اولمش زعم قیلورلر ایکنجی مثاله کوره آفاقده اولان کسه‌لر مراد اولور یعنی شول فهرست بیلان وخلقه انکله عالم کچنن وعوامه انك بیلمسی دام اولان کسه کبیدر شول کسه کبی ظاهرنی علوم باطنه‌یه متعلق اولان قیل وقالله وابساله ترتیب وتزیین ایلر بوقدر عنوان عامهٔ ناسه عظیم قید ودام اولور حتی اول عوام ناس بوکونه مزورك وجودینك متنی دخی اویله بیلورلر خبرلری یوقکه انك ظاهرده اولان حال وقالی فهرست کتاب کبیدر عوام کالهوامه اول دام منزله‌سنده اولمشدر

(مثنوی) بازکن سرنامه وکردن بتاب * زین سخن والله اعلم بالصواب)

سرنامه‌یی آچ وبو سوزدن بیون چویر الله تعالی صوابه اعلمدر یعنی ای نامهٔ وجودینك متننده اولان اسراری اوقومغه طالب اولان کسه بو فهرستده یعنی صورت ظاهره‌یه متعلق اولان کلامدن بیون دوندر ونامهٔ وجودکك باطنی اولان سرنی وظرفنی فتح ایله تا متن وجودده اولان اسراره مطلع اوله‌سن والله تعالی طریق صوابه اعلمدر بودخی وجه درکه دینه ای وجود نامه‌سنك متننده اولان اسرارك طالبی اولان کسه فن برعالم ودیندار شکلنده بر کسه‌یی کورسککه اول سکا دینه متعلق ومعرفت وحکمتده منسوب سوز سویلر انك سوزندن بیون چویر مجرد انك سوزنه باقوب اکا کردن قومه وتسلیم اولمه بلکه انك سرنامهٔ وجودنی فتح ایله تا نامهٔ وجودنك متننده اولان اسرارنه واحوالنه مطلع اوله‌سن والا چوق کسه‌لری بو رسم وعنوانکه فهرست منزله‌سنده‌در دامه دوشوروب ظاهری ملیح وباطنی قبیح اولان کسه‌لره شکار اولوب مقید قالمشدر پس بو خصوصلرده الله صوابه اعلمدر دیمك اولور لکن طالب اولنه اکر غیرك وجودینه اقتدا ایلمکده واکر کندی وجودنی تفحص ایلیوب اصلاح ایلمکده احتیاط ایلمك اهمدر

(مثنوی) هست آن عنوان چو اقرار زبان * متن نامه سینه را کن امتحان)

اول فهرست وعنوانکه بز ذکر ایلدك فی المثل اقرار لسان کبیدر نامه‌نك متنی اولان سینه‌کی امتحان ایله یعنی بزکه مقدما کتابك فهرست وعنوانی ذکر ایلدك ای طالب اولان کسه سنك وجودکده اول عنوان فی المثل لسانله اقرار ایلمك کبیدرکه اول لسانله اقرار ایلمك عنوان منزله‌سنده درکه اکا اهل باطن قتنده اعتبار بوقدر اما متن نامه که مراداندن سینه‌کدر انی امتحان ایله اکر تصدیق جنانك دخی زبانکده اولان قواکه موافق ایسه ظاهرك باطنکه موافق اولمش اولور والا علامت نفاق اولور پس لازم کلدیکه درون سینه‌کی امتحان ایلیه‌سن (مثنوی) که موافق هست با اقرار تو * تا منافق وار نبود کار تو) که سینه‌کده اولان تصدیق واعتقاد سنك اقرارکه موافقمیدر نظر ایله تا سنك کار وعملك منافق کبی اولمیه که انلرك باطنی ظاهرنه موافق دکلدر پس بو خصوصی تفهیم ایچون مثال آخرك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون چوالی بس کرانی می بری * زان نباید کم که دروی بنکری) مثلا زیاده کران برچوالی چونکم ایلتورسن اندن اکسك کرکمزکه اکا نظر ایلیه‌سن یعنی سکا اول چوال خصوصنده هرنه اکسك اولمق کرکسه جائز ولایقدر اماندن اکسك کرکمزکه اکا نظر ایلیه‌سن یعنی اکا نظر ایلمکلکدن سکا اکسك کرك اولمق یرنده دکلدر پس اکا نظر ایلمکه نقصان کتورمه واکا نظر ایلمك نقصانی سکا کرك اولمه‌سن دیمك اولور بو مصرعك معناسی بویله دیمك اولور وخیلی دقیقدر حتی بعض شارحلر حسن تعبیر ایلیه‌مدکلرندن کلاملری صدره شفا ویرمکدن خالیدر کرکدرکه نظر ایلیه‌سن

(مثنوی) که چه داری در چوال از تلخ وخوش * کرهمی ارزد کشیدن را بکش) که چوالکده تلخ وخوشدن نه طوتارسن اکر چکمکه دکرسه چك یعنی زحمت چکوب کوتوردیککه دکرسه وپادشاهه لایق ایسه چك

(مثنوی) ورنه خالی کن چوالت رازسنك * باز خر خودرا ازین بیکار ونك) یوخسه چوالکی سنکدن خالی ایله کندیکی بو بیکاردن ونکدن کیرو ایله یعنی اکر چوال وجودکده کوتورمکه لایق برعمل یوق ایسه بلکه حجاره کبی اولان قسوت قلب وکثافت درون وار ایسه چوال وجودکی سنك کبی ثقیل اولان خویلردن وعملاردن خالی ایله کندوکی اول عیب وعاردن وبی معنی یره اولان جنك وکاردن کیرو قورتار تا تعذیب حیوان بلافائده قیلمیه‌سن وچکدیکك تعب وزحمتك اجرندن محروم قالمیه‌سن (مثنوی) درچوال آن کن که می باید کشید * سوی سلطانان وشاهان رشید) چواله اول شیئی وضع ایله که چکمکه کرك ولایقدر رشید اولان شاهلرك وسلطانلرك جانبنه یعنی ای سالك راه الهی چوال وجودکه اول عملای وضع ایله که صاحب رشاد اولان شاهان طریقت

ومالك سداد اولان سلطان شريعت جانبنه انى چكمك وايلتمك لايق اوله واكر چوال وجودكده اولان اعمال بونلر جانبنه ايلتمككه لايق اولمزسه هيچ زحمت چكمه چوالى اندن خالى ايلمك اولى اولور والله اعلم

﴿ حكايت آن فقيه باد ستار بزرك وانكه بر بود دستارش ﴾
﴿ وبانك ميزدكه بازكن ببين چه ميبرى وانكه ببر ﴾

﴿ مثنوى ﴾ يك فقيهى ژندها در چيده بود * در عمامهٔ خويش در پيچيده بود) برفقيه دانشمند اسكيلر دوشور مشدى كنديتك عمامه سنه صارمشدى ﴿ مثنوى ﴾ تاشود زفت ونمايد آن عظيم * چون درايد سوى محفل در حطيم) تا اول عمامه بيوك اوله واول دستار خلقك كوزنه عظيم كورنه والحاصل كبروا عمايكم قوليله عمل ايدوب باشنه قبهٔ حماقتى قودى تاكم محتشم ومعظم كورنه شول وقتده كه حطيمده محفل جانبنه كله حطيم حرم شريفك ايچنده برمقدار يردر بوراده حرم مراد اولسه دخى اولور وياخود جامع حرملرندن برحرم دخى اولسه اولور ﴿ مثنوى ﴾ ژندها ازجامها پيراسته * ظاهر دستارازان آراسته) اول فقيه جامه لردن اسكى پاره لرى بزه مش وترتيب ايلمش دستاريتك ظاهرنى اول اسكيلردن آراسته ايلمشدى ﴿ مثنوى ﴾ ظاهر دستار چون حلهٔ بهشت * چون منافق اندرون رسوا وزشت) دستارك ظاهرى حلهٔ بهشت كبى مزين وآراسته اولمشدى لكن ايچريسى منافق كبى رسواى وزشت ايدى نته كم اكثر اهل نفاق صورت ظاهرهلرين جبه ودستار ايله مزين ايليوب درونلرى مكر وخديعتله طولمش وغدر وحيلت ايله مالا مال اولمشدر بونلر حقنده بو بيتلر خوب واقع اولمشدر (بيت) لمحرره * دستارى قبه دكلو * بوق دبنى جبه دكلو * حبى لباس وجبه (خلعت اكا خديعت) صورتده خضر والياس * سيرتده اظلم ناس * احوالى غدر ووسواس * افعالى مكر وحيلت * دعوىٔ كاذبله طوتدى جهانى جهال * هر برى شيخ عالم * بيلمزندر مشيخت ﴿ مثنوى ﴾ پاره پاره داق وپنبه وپوستين * در درون آن عمامه بد دفين) پاره پاره خرقه وپنبه وپوستلر اول عمامه نك ايچنده دفين ومستور ايدى نته كم اهل نفاق ورياتك درونلرنده كفر وضلالت وحيله وخديعت مستور ودفين اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ روى سوى مدرسه كردى صبوح * تابدين ناموس يابد اوفتوح) صباح وقتنده اول فقيه يوزنى مدرسه جانبنه ايلردى تابو ناموسله ووقار ايله اول اعتبار وفتوح بوله فتوحدن مراد بونده مبلغ دنيوى ومنافع وفوائد صورى اولمق محله مناسبدر ﴿ مثنوى ﴾ درره تاريك مرد جامه كن * منتظر بود ايستاده بهر فن)

مكرراه تاريكده برمرد جامه كن يعنى قفتان صويجى وصارق قاپيجى بركمسه قرانكولق يولنده فن وحيله دن اوترى منتظر طورمشدى ﴿ مثنوى ﴾ درربود اوازسرش دستار را * پس دوان شد تابسازد كاررا) اول جامه كن اول فقيهك باشندن دستارنى قاپدى پس روان اولدى تاايشنى دوزه يعنى دستارى الوب يوله روان ودوان اولدى تاانك بهاسيله كارن دوزه ومنتفع اوله ﴿ مثنوى ﴾ پس فقيهش بانك برزدكاى پسر * بازكن دستار را انكه ببر) پس فقيه بيچاره اولدى اول جامه كنه چاغردى وندا اوردى بويله ديوكه اى اوغل دستارى آچ اندنصكره ايلت يعنى صارق قاپدم وشكار ايتدم ديو مسرور ومغرور اولمه بلكه انى آچوب ايچنه نظر ايله اندنصكره ال كيت ديدى ﴿ مثنوى ﴾ اينچنين كه چارپره مى پرى * بازكن آن هديه راكه ميبرى) بونچلاين كه چارپره اوچارسن چارپره درت قنادلو ديمكدر بوراده زياده سرعت ايله كتمكدن كنايت اولور اچ كور اول هديه يى كيمه ايلتورسن اولقدر سرعتله كنديككى وانى شكار وصيد ايتديككى كور دكرمى ﴿ مثنوى ﴾ بازكن آنرا بدست خود بمال * وانكهان خواهى ببر كردم حلال) آچ اول دستارى كندى الكله اوو واندنصكره استر ايسك ايلت حلال ايتدم ﴿ مثنوى ﴾ چونكه بازش كرد آنكه ميكريخت * صد هزاران ژنده اندر ره بريخت) چونكم انى اچدى اندنصكره قاچدى يول ايچره نيچه يوز بيك اسكى بزلر دوكلدى ﴿ مثنوى ﴾ زان عمامهٔ زفت نابايست او * ماندبك كز كهنهٔ دردست او) اول فقيهك زفت نابايست عمامه سندن اول مرد جامه كنك النده بارشون كهنه بز قالدى نابايست كركمز ديمكدر يعنى لازم اولمز ومنفعته يارامز ديمكدن عبارتدر ﴿ مثنوى ﴾ برزمين زد خرقه راكاى بى عيار * زين دغل ماراباورده زكار) مرد جامه كن خرقه يى يره اوردى بويله ديوكه اى عيارسز بودغل وحيله دن بزى كاردن يوقارو كتوردك خرقه اسكى بزه ديرلر عيار كسر عينله وزن ومقدار معناسنه درنته كم ذهب صحيح العيار ديرلر اذاكان صحيح الوزن پس جامه كن النده اولان اسكى بزى يره چالدى اكا بويله ديوكه اى وزنسز واعتبارسز بوحيله دن بنى كارمدن اليقودك سنك صورت ظاهره كه باقوب بروذى قيمت شئ صانوب منتفع اولان ايشمدن كيرو قالدم ديدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت بنمودم دغل ليكن ترا * ازنصيحت باز كفتم ماجرا) چونكم جامه كن النده اولان خرقه يى يره چالدقدنصكره اكا خطابا وفقيهه اسماعا وتعريضا بودغلدن بنى كارمدن اليقودك ديدى فقيه دخى بونى اشيدوب اكا ديدى بن سكا دغل وحيله كوستردم ليكن سكا نصيحت يولندن ماجرايى آشكاره ديدم مفيد وكاركر اولدى ليكن

تا مفید وکارکر انشد تقدیرنده اولور کنك قاتلی جامه کنك الندە اولان برپچاودیغی خرقه پاره سی اولسه دخی وجه دربو تقدیر اوزره اول خرقه پاره سی دخی لسان حالله اکا دیدی که اکرچه بن دغلی وحیله یی سکا کوستردم نصیحت بواندن ماجرایی سکا کیرودیدم و یا اشکارا دیدم لیکن سکا مفید وکارکر اولمدی واول خرقه پاره سنك اکا لسان حالله ماجرایی دیمسی ودغل کوسترمسی دستاری قاپدیغی کبی انك بعض جانبندن بز پاره لری بوله دوشدیکی اوله وسارق اول بزان اولان ژنده لری قبل فتح العمامه کورمش اوله لکن انك کبروشکلنه طمع ایلیوب بلکه بونك درونده برذی قیمت دستاری واردر دیو برقاچ قدم اول طمعله انی ایلرو کتوروب کتمش اوله چونکم انی بالکلیه آچوب حقیقت حاله واقف اولدقدنصکره بواطاله بی اکا ایلدکده اول عمامه دخی لسان حالله اکا بویله دیمش اوله که بن خود سکا دغلی بنی قاپدیغك کبی بندن بعض اسکی بزلر دوشمکله کوسترمشدم وسکا لسان حالله نصیحت ایلمك جهتندن ماجرایی اشکارا دیمشدم لکن سکا مفید وکارکر اولمدیکه الطمع یعمی ویصم دینلمشدر نته کم خرقه پاره سی جامه کنه کندی دغلنی کوستروب لسان حالله ماجرایی دیدیکی کبی دنیا دخی اهل دنیایه کندی دغل وحیله سن کوستروب وفساد وتزویرن اظهار ایلیوب لسان حاللەانلره نصیحت ایلر نته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر

﴿ نصیحت دنیا اهل دنیا را بزبان حال و بی وفایی ﴾
﴿ خود را نمودن بوفا طمع دارند کان را ازو ﴾

﴿ مثنوی ﴾ همچنین دنیا اکرچه خوش شکفت * بانك هم زد بی وفایی خویش کفت) بونك کبی اکرچه دنیا خوش واطیف اچلدی لیکن هم بانك اوردی کندینك بی وفالکنی دیدی یعنی فقیهك عمامه سی کبی دنیا اکرچه بحسب الظاهر خوب واطیف اچلدی وکوروندی لیکن لسان حالله اکا طبانلره وسود ومنفعت ایلدك دیو مغرور ومسرور اولنلره صدا ایلیوب هم کندینك فسادنی و بی وفالکنی دخی دیر بودنیا عالم کون وفساد در اکثر ناس کونی جانبی کوروب اکا مغرور وفریفته اولوب فسادی طرفندن غافل اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ اندرین کون وفساد ای اوستاد * آن دغل کون ونصیحت آن فساد) بوعالم کون وفسادده ای اوستاد اول دغل کوندر ونصیحت اول فسادد یعنی ای اوستاد عاقل بو کون وفساد عالمنده حیله ودغل ندر دیرسك هرشیئك کونی دغلدرکه اکثر ناس انك وجودنی وکوننی کوروب اکا طمع ایلیوب مغرور اولور ولیکن انك خراب وفسادی لسان حالله نصیحت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ کون میکوید بیامن

خوش پیم * وآن فسادش کفته رومن لاشیم) کون ناظر اولنه دیرکل بن خوش پیم وانك اول فسادی یوری بن لاشیم دیر یعنی برشیئك کون ووجودی ناظر اولنلره کل بکا مائل اول و بنی قبول قیل که بن خوش ایزلی یم واطیف روشلی یم دیر لکن انك اول فساد وفناسی لسان حالله صقین بکا مائل اولمه و بنی قبول قیلمه زیرا که بن لاشی ام و بیوفایم دیر ﴿ مثنوی ﴾ ای زخوبیٔ بهاران لب کزان * بنکران سردی وزردیٔ خزان) ای بهارلرك خوبلغندن دوداق اصریجی یعنی انك لطافت وطراوتنه باقوب تعجب ایدیجی وقت خزانك اول برودت وصفرتنه نظر ایله که بهارلر کون صورتیدر وخزان وقتنده اولان سردلك وزردلك فساد صورتیدر چونکم اول کونك بویله برفسادی مقرر اولیجق بهارك نه سنه مغرور اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ روز دیدی طلعت خورشید خوب * مرك اورا یادکن وقت غروب) کذلك کوندز خورشیدك طلعت ووجهنی خوب کوردك لیکن غروب وقتنده انك مرك وزوالنی هم یاد ایله که انك وقت ضحاده طلعت وجمالنك منور اولمسی کونی صورتیدر وحین غروبده زرد رو اولوب حجاب زمینله تواری قیلمسی فساد وزوالی صورتیدر چونکم بونك دخی هر کون زوالی وفسادی مقرر اولیجق کوننه عاقل ایسك نیچون فریفته اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ بدر رادیدی برین خوش چارطاق * حسرتش راهم ببین اندر محاق) وکذلك بدر کاملی بو خوش چار طاق اوزره کوردك انك حسرتنی هم لیلهٔ محاقده کور محاق میمك ضمه سیله آیك آخرنده اوچ کیجه سنه دیرلر یعنی بوچارطاق فلك اوزره لیلهٔ اربعهٔ عشرده ماهی بدر کامل کوروب انك کمالنه مغرور اولمه محاقده اول کمال وجمالنك حسرتندن نحافت تحولنی دخی کور چونکم هر کمالك بونك کبی عاقبت برزوالی اوله بدر کامل کبی جمال وکمال صاحبلر ینك حسننه مغرور وفریفته اولمه بلکه عاقل ایسك عاقبت انك فساد وزوالنه هم نظر ایر کوردیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ کودکی ازحسن شد مولای خلق * بعد فرداشد خرف رسوای خلق) وکذلك برجوان کودك حسن وجمالندن اوتری خلقك مولاسی اولدی فرداد نصکره خلقك رسوایی بونامش وعقلی کتمش پیر اولدی حرف بونامق وپیرلکدن عقلی کتمکه دیرلر چونکم هرجوانلغك عاقبتی پیرلك وبونامشلق اوله انك تازەلکی حالنده خلقك سیدی اولمسنه وانی محبوب ومعشوق اتخاذ قیلمسنه نه مغرور اولورسن بلکه عاقل ایسك انك فسادن کوروب کونی جانبندن فرار قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ کرتن سیمین تنان کردت شکار * بعد پیری بین تن چون پنبه زار) اکر سیمین تنلرك بدنی سنی شکار ایلدیسه پیرلکدنصکره پنبه زار کبی اغرمش وقورومش تن کور جوان

پیر اولدقدنصکره صاچی وصقالی اغروب و بدننه یبوست کلوب باموق ترلاسنه
دونر واول جوانلق حالنده اولان سمین تن وخوش بدن اولمق کیدر پس انلرك
سمین تنلك حالنده وجوانلق زماننده اولان لطافتی کیدر ای انلره مائل اولان
کسه اکرچه سنی شکار ایلر ولیکن پیرلکدنصکره انك بدنینك پنبه زار کبی
اولمسنی هم کور چونکم انك عاقبتنك بوکونه فسادنی کوره سن برقاج کونلك
لطافتنه نه مغرور اوله‌ورسن بعض نسخه ده کر دن سیمتنان کردی شکار واقع
اولمشدر اصح اولان اولکی نسخه‌در بوتقدیر اوزره کردی کاف عجمی ایله شوی
معناسنه استعمال اولنور معنی اول مولای خلق اولان کودکارك سیمین سیما اولان
کردانه سن شکار اولورسن دیمك اولور کردی کاف عربیله اولوب معنی بویله
اولسه ده جائزدر انلرك کمش کبی کردنی سنی شکار ایلدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾
ای بدیده لوتهای چرب خیز * فضلهٔ آن‌رابببین‌در آبریز) ای چرب وشیرین اوتلر
کورمش کمسه قالق ابریزده انك فضله سنی کور آب ریز صودوکه جك یره دیرلر که
مراد خلادر یعنی ای لطیف طعاملر ونفیس غدالر کورمش واکا مائل اولوب ییمش
کمسه قالق انك فضلاتنی خلاده کور که انك عاقبتی نیجه نجس وخبیث اولدی
﴿ مثنوی ﴾ مرخبث راکوکه آن خوبیت کو * برطبق آن نغزوان ذوقی وبو)
اول فضله وخبیثه دیکه اول سنك خو بلغك قنی طبق اوزره اول ذوق واول
نغزاق وکوزللك واول رایحهٔ طیبه قنی دیوب سؤال ایله ﴿ مثنوی ﴾ کویداو
آن دانه بد من دام آن * چون شدی توصید شد دانه نهان) اول فضله
وخبیث لسان حالله سکا جواب و یروب دیر اول طبقلر اوزره اولان نفیس طعاملر
دانه ایدی بن انك دامی ام چونکم سن صید اولدك دانه نهان اولدی ودام
ظهوره کلدی یعنی خلاده اولان فضلات لسان حالله اکول وشروب اولان تن
پرورلره دیرکه اول طبقلر اوزره موضوع اولان لطیف غدالر ونفیس طعاملر مرغی
اولامقدن اوتری فی المثل دانه کبی ایدی چونکم ای مرغ نادان اول دانه‌یه فریفته
اولوب انی ییدك پس بن انك دامی مشابه‌سنده ام که ظهوره کلدم کور که نه دانهٔ
شیٔ خبیثه صید اولمش سن واکا نیجه زمان آرزو قیلمش سن پس طعام وغدانك
اولکی لطافتی ولذتی که صورت کوینیدر اکا حرص ومیلکدن اکل وشربه دوشوب
شکم پرور اولمه وخدمت جسم قیلمه انك عاقبت اولان فسادنه دخی نظر ایله تاکم
مائل اولدیغك وکیجه وکوندز آرزو قیلدیغك شیلرك نتیجه‌سی نیه منتهی اولدیغنی
وسنی نه محله محتاج قیلدیغنی درك وفهم ایلیه‌سن چونکم حال بویله‌در عاقل اولدرکه
قدر حاجت ورای مصلحت بدننه قوت کله جك وعبادته قادر اوله جق قدرتناول
ایلیوب اکثر زماننده خلایه خدمت قیلمقدن نجات بولور ولکن غافل اولان

حیوان سیمیتلر شکم پرور اولوب واطعمهٔ نفیسه دیو نفسنك حظ ایلدیکی قدر ییوب
روزوشب خدمت خلا قیلور ودام نجاسته صید اولور پس بوکون وفسادی تعلیم
ایلمك خصوصنده برآخر مثاله دخی شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ بس
انامل رشك استادان شده * درصناعت عاقبت لرزان شده) صناعتده چوق
انامل استادلرك رشکی اولمش عاقبت لرزان اولمشدر یعنی صنایع وهنرده نیجه
کسه‌نك پرمقلری واردرکه اول استاد کامل اولنلرك مغبوطی وپسندیده‌سی اولمشدر
ولیکن انك صاحبنك اللرینه پیرلکدن رعشه کلوب اول انامل لرزان اولمشدر
﴿ مثنوی ﴾ نرکس چشم خمار همچو جان * اخری اعمش بین واب ازوی
چکان) مثال آخر جان کبی مخمور چشم نرکس آخرانی اعمش کوررسن واندن
صوطاملیجی واطافت انك نرکس کبی اولان چشم خماردن کیدوب کوزلری
صولنوب اندن یاش طاملر کوررسن ﴿ مثنوی ﴾ حیدری کاندر صف شیران
رود * آخر او مغلوب موشی می شود) بردخی بوکه برحیدر یعنی برشیرمردکه
شیرلر ودلیرلر صفنده کیدر آخر اول ضعیف و پیر اولوب بر موشك مغلوبی اولور
یعنی بوعالمده سنك شجیع ودلاور کوردکك پهلوانلرکه فی المثل ارسلان کیدر
کندی مانندی ارسلانلر ایچنده کیدر ومقاتله ومقابله ایدر آخر برمرتبه‌یه ایررکه
کمال ضعفندن برموشك زبونی اولور ﴿ مثنوی ﴾ طبع تیزدور بین محترف *
چون خرپیرش ببین آخر حرف) صنعت وحرفت صاحبی اولان کمسه‌نك دوربین
اولان تیز طبعنی آخرانی خرپیر کبی بونامش فرتوت کور یعنی شول اهل حرفتك که
کندی هنر وصنعتنده دور بین اولمسنی و تیز طبع اولوب دقت قیلمسنی کوررسن
آخر پیراشك کبی انی بونامش لایعقل کورکه اول تیز طبیعت اولمق وکارنده دقت
قیلمق زائل اولوب تبندن دانه فرق ایده جك قدر عقلی قالمامش ﴿ مثنوی ﴾
زلف جعد مشکبار عقل بر * اخران چون ذنب زشت خنك خر) وکذلك عقل
ایلیجی مشکبار قیورجق زلفی آخر اول زلف وکاکللری بوزاشکك زشت وقبیح
قویریغی کبی کوررسن مشکبار مشك یاغدریجی عقل برعقل قاپیجی وخنك خر
بوزاشك معناسنه‌در یعنی شول قیورجق مشك یاغدیریجی عقل قاپیجی
زلف که برمحبوبك رخسار جیلنده کوررسن واکا مائل اولورسن آخر الامر اندن
بوزاشکك زشت اولان قویریغندن نفرت قیلدیغك کبی نفرت قیلورسن
﴿ مثنوی ﴾ خوش ببین کونش زاول باکشاد * وآخران رسوایش بین
وفساد) حاصل کلام ونتیجهٔ مرام بواجزای عالمدن هرنه شیئه مائل ایسك
اولدن انك کشادله اولان کون وعمارتنی خوش کور وآخرانك اول رسوایلغی
وفسادنی دخی کور همان صورت کون وعمارتنه مغرور اولمه ﴿ مثنوی ﴾

زانكه او بنمود پيدادام را * پيش تو بركند سبلت خام را) زيرا اول شیٔ سكا
دامنی پيدا وآشكارا كوستردی كه مراد انك دامندن فساد وفناسی جانبيدر سنك
اوككده خامك سبلتنی قوپاردی يعنی عالمده اول محبوب ومرغوب اولان شيلر
فساد وفناسنی ظاهر وپيدا ايليوب سنك حضوركده نتيجه خامك صقالن وبيغن
يولدی شول واسطه ايله كه اول ابله وخام اول شيئك صورت كون وعمارتن
كوروب اكا كوكل ويرمش واكا علاقه ايلمشدی چونكم انك صورت كونی فساده
مبدل اولوب فانی اولدقده انك فراقنه تحمل ايده ميوب صاچن وصقالن يولر
وفرياد وفغان ايلر چونكم انك بوحالنی كوره سن كركدر كه انلردن عبرت پذير
اوله سن العاقل من اتعظ بموت غيره حديثنك موجبنجه غيرك موت وفناسندن نصيحت
الهسن وانك مبتلا اولدیغنه سن مبتلا اوليه سن ﴿ مثنوی ﴾ پس مكو دنيا
بتزويرم فريفت * ورنه عقل من زدامش می كريخت) پس بنی دنيا دام تزويريله
فريفته ايلدی ديمه يوخسه بنم عقلم انك دامندن قچاردی يعنی دنيا بنی مكر وتزويريله
فريفته ايلدی بيلمدمكه انك عاقبتنده بويله فساد وفناسی وارايمش اكر بيلديدم بنم
عقلم اول دنيانك دام وفسادندن قچاردی و بوفراق والمدن خلاص اولوب خوش
كچردی ديمه زيرا سكا اولنی وآخرنی كوستردی نتيجه كه هر سنك مائل اولديغك
شيئك وجودنه وعمارتنه الدانوب بعده انك فساد وخراب اولمسيله نتيجه آلام
واضطرابه دوشديكنی كوردك پس عذر برطرف اولدی واختيار الكده قالدی
استرسك سندخی اول خاملركبی اول شيئك صورت كون وعمارتنه برنيجه زمان
مغرور وفريفته اولوب بعد زمان انلركبی انك حسرتندن ريش وسبلتك يولوب
فرياد وفغان ايله وياخود پخته وعاقل اولوب فانی اولنه ميل ومحبتدن كذر قيلوب
باقی اولان خدايه كوكل ويروب ابدی شاد ومسرور اول ﴿ مثنوی ﴾ طوق
زرينی حمايل بين هله * غل وزنجيری شدست وسلسله) ای زينت پرست بويكده
هله شمديكی حالده طوق زرين وحمايل كور آخر اول طوق زرين وحمايل بر زنجير
وغل سلسله اولمشدر يعنی حالا شول حلی وزيور دنكه سن زرين حمايل وزرين
طوق بويكه ايلتوب انكله مفاخرت ايلرسن سكا موت وفنا ظاهر اولدقده اول
طوق زرين برغل وزنجير واول حمايل برسلسلهٔ كردنكير اولور يعنی اول حينده
سنك كوزكه بونلر غل وزنجير وسلسلهٔ كردنكير كبی كورينور وياخود يوم آخرتده
بونلرك جزاسی انلرله ناس اوزره مفاخرت ايلديكك ايچون برغل وزنجير وسلسله
اولور ديمك اوله ﴿ مثنوی ﴾ همچنين هر جزو عالم می شمر * اول واخر
درارش درنظر) الحاصل بونجاين عالمك هرجزونی عد وشمار ايله انك اول وآخرنی
نظره كتور يعنی عالمك جميع اجزاسنی بوذكر اولنان كبی عد ايله اول كونی وآخر

فسادنی نظريكه كتور پس فساد وفناسنی مقرر بيلدكدنصكره انك كون وعمارتنه
فريفته اوليه كور تا عاقبت نادم وپشيمان اوليه سن ﴿ مثنوی ﴾ هركه آخر
بين ترا ومسعود تر * هركه آخر بين ترا ومبعود تر) هرشول كمسه كه آخری زياده
كورر او مسعودركدر هرشول كمسه كه آخوری زياده كوريجيدر مبعودركدر
يعنی هرشول كمسه كه عاقبت كوريجی وآخرت انديشه ايديجيدر اول كمسه زياده
مسعود وعاقبتی محموددر اما هرشول كمسه كه بودنيا آخورنی كوريجيدر اول
سعادتدن مبعود وروز آخرتده زياده مطروددر زيرا آخور كورمك آخر بين اولمين
حيوان صفتيدر نته كم حيوان آخورايچره علف يمكه وتن پرور اولمغه وآخورك
اطرافنه باقوب سير قيلمغه مشغول اولوب آخر بين اولمقدن فارغ اولمشدر پس انك
نتيجه سی سعادتدن مبعود اولمقدر اما عاقل اولان بودنيا آخورنده دائما آخرانديش
اولوب عاقبت بين اولمقدن خالی اولمز وآخرتی ايچون عمل قيلمقدن فارغ كلمز پس
انك خاتمه سی سعادت اولور ومقام محموده يول بولور ﴿ مثنوی ﴾ روی
هريك چون مه فاخر ببين * چونكه اول ديده شد اخر ببين) هربرينك يوزنی
مه فاخر كبی كور چونكه اول كورلمش اولدی آخری كور يعنی اجزای عالمدن
هربرجزوك يوزنی ماه فاخر كبی اشكارا كور چونكم اول جزوك اولی كورلمش اولدی
بوقدرله قناعت ايلمه انك آخرين دخی كور كه نتيجه سی نه اولسه كركدر چونكم
برشيئك عاقبتی فانی اولديغنی تحقيقا بيلدكدنصكره عاقل ايسك اكا ايچون دل
ويروب مبتلا اولورسن وعمر نازنينی انك يولنده ضايع قيلورسن ديمك اولور
﴿ مثنوی ﴾ تانباشی همچو ابليس اعوری * نيم بينی نيم نی چون ابتری) تا ابليس
كبی غلط بين وكژبين اوليه سن اول ابليس بر ابتر كبی نصفن كورر نصفن كورمز
يعنی هرشيئك اولنی وآخرنی وكوننی وفسادنی برخوش كور همان برجانبی كوروب
جانب آخردن كور اولمه تاكم ابليس لعين كبی بك چشم واعور اوليه سن كه اول
ابليس برناقص وابتر كبی برشيئك برجانبن كورر برجانبن كورمز ابليسه يك چشم
ديلمسی واعور تعبير اولنمسی بوملابسه ايله در نته كم ﴿ مثنوی ﴾ ديد طين آدم
ودينش نديد * اين جهان ديد آن جهان بينش نديد) آدمك طيننی كوردی وانك دينی
كورمدی اول ابليس جهانی كوردی واول جهان بينی كورمدی جهانبين وصف تركيبيدر
جهان كوريجی معناسنه درشين ضمير غائبدر شيطانه راجع اولسه ده جائزدر كه بوتقدير
اوزره معنی ويرلدی وحضرت آدمه عائد اولمق دخی جائزدر اما بوتقدير اوزره جهانبين
وصف تركيبی اولمز بلكه بين لفظی مصدر حكمنده اولوب معنی بويله اولور بوجهانی
كوردی اول آدمك اول جهان بينن لكنی كورمدی ديمك اولور بودخی جائزدر كه شين
نفس كلمه دن اولوب بينش ديدن معناسنه مصدر اله بوتقدير اوزره معنی اين جهانرا

دیدوآن جهان دیدن ندید دیمك اولور وخلاصۀ كلام بویله دیمك اولورکه ابلیس کبی یك چشم واعور اولمه وهمان برجانبه نظر قیلمه بلکه هرشیئك ظاهرنه وباطننه برخوش نظر ایله نته کم ابلیس لعین حضرت آدمك صورت ظاهرده اولان طینن کوردی اما باطنده اولان دین ویقینن کورمیوب معناسندن کوراولدی بوجهان ظاهری وعالم صورتی کوردی واول جهان باطنی کورمکلکی کورمدی یعنی معناده اولان جهانی کورمکلکه قادر اولمدی چونکم انك صفت وشانی همان برجانبی کورمك اولدی پس ابتر وناقص قالدی ⁂ مثنوی ⁂ فضل مردان برزنان ای بوشجاع * نیست بهر قوت وکسب وضباع) مردلرك زنلر اوزره فضیلتی ای شجاعت صاحبی اولان کسه قدرت وقوتدن وکسب وضیاعدن اوتری دکلدر یعنی اسباب متاعدن اوتری دکلدر ضباع متاع وقماش واسبابه دیرلر یعنی اركك عورتلر اوزره فضیلتی ای شجاعت وقوت صاحبی مجرد کسب معاش ومتاع وقماشه قادر ومالك اولدیغی جهتندن دکلدر بلکه (الرجال قوامون علی النساء) آیتنك موجبنجه رجالك نسا اوزره قوام اولمسی عقلی زیاده اولوب آخر بین اولدیغی اعتباریله در ودخی (وللرجال علیهن درجة) آیتنك حسبنجه رجالك نسا اوزره دین ومیراثده بر درجه زیاده اولمسی مجرد رجالك قوت جسمانیه لری وقدرت نفسانیه لری انلردن زیاده اولدیغی اعتباریله دکل بلکه ارلر کامل العقل اولوب وعاقبت اندیش اولوب برشیئك اولنی وآخرنی عورتلردن زیاده کوروب زیاده بیلدکلری اعتباریله در ⁂ مثنوی ⁂ ورنه شیر وپیل را برآدمی * فضل بودی بهر قوت ای عمی) واکراویله اولمسیدی شیرك وپلنكك آدمی اوزره ای عمی قوت بدنلری زیاده اولدیغندن اوتری فضیلتی اولوردی مع هذا بونلرك قوت جسمانیه لری زیاده اولدیغیچون آدم اوزرینه فضیلتی بوقدر ⁂ مثنوی ⁂ فضل مردان برزن ای حالی پرست * زان بود که مرد پایان بین ترست) مردلرك زن اوزره فضیلتی ای نقد وحاله طاپنجی اندن اوتریدر که مرد پایانبین ركدر یعنی رجالك نسا اوزره فضیلتی اول جهتندرکه رجال عاقبت بین اولمقده وهر شیئك آخرنی اندیشه قیلمقده نسا طائفه سندن اقوادر پس بونلرك انلر اوزره فضیلتی بو اعتبارله ثابت اولدی ⁂ مثنوی ⁂ مرد کاندر عاقبت بینی خست * اوزاهل عاقبت چون زن کست) شول مردکه عاقبت بینلکده خم ومعوجدر اول کسه اهل عاقبت اولندن زن کبی کم وناقصدر یعنی اول ار عاقبت بین اولمقده اکریدرکه عاقبت وآخرتی طوغری کوره مز بوکونه مرد اهل عاقبتدن وانلر مرتبه سندن عورت کبی ناقصدر ⁂ مثنوی ⁂ از جهان دوبانك می آید بضد * تاکدامین را توباشی مستعد * ان یکی بانکش نشور اتقیا * وآن یکی

بانکش فریب اشقیا) جهاندن ایکی بانك کلور بری بریله ضد اولمغله تاسن قنغی سنه لایق ومستعد اولورسن فکر ایله جهاندن بری برینه ضد اولمغله کلان ایکی بانکدن مراد بری کون وبری فساددر هرشیئك کون وعمارتی ناظر اولنه بوکونه صدا ایلرکه کل بکا مائل اول وکل بنمله الفت وانسیت قیل بونك عکسی انلره ناظر اولنه بوکونه صدا وندا کلورکه بکا مائل اولمه وبنمله الفت وانسیت قیلمه زیراکه بن فاسد وفانی ام بنم کسه یه نفع وفائده م یوقدر صقین بکا فریفته اولمغله باقی ودائمدن محروم قالمه پس سن ای بوعالم کون وفساده ناظر اولان کسه بوجهاندن کلان صدانك کورکه قنغی سنه مستعد سن کوش هوشك جهانك کون وعمارتی جانبندن کلان صدایمی اشیدر ویاخود فساد وفناسی طرفندن کلان صدایمی کوش ایدر جهانك اول بربانکی اتقیانك نشور وحیاتیدر وانك اول بربانك وصداسی اشقیانك فریبیدر فریب اشقیا اولان صداسی کون وعمارتی جانبندن کلان بانك وندادر پس اتقیا بوجهانك نداسندن حیات بولوب انك کون وعمارتی جانبندن پرهیز ایدرلر اما اشقیا جهانك بوکونه نداسنی کوش ایده میوب کون وعمارتی جانبندن کلان آوازنی اشیدوب وانی قبول ایدوب مغرور ومخدوع اولدقلری حالده انك تحصیلی سمتنه کیدرلر ⁂ مثنوی ⁂ من شکوفۀ خارم ای خوش کرمدار * کل بریزد من بمانم شاخ خار) جهانك کون وعمارتی ناظر اولنه واکا میل قیلنه لسان حالله بویله دیرکه ای خوش کرم طوتیجی بن خار شکوفه سیم آخر کل دوکلور بن شاخ خار قالورم خاردن مراد فسادی وکل وشکوفه دن مراد کون وعمارتی طرفیدر پس هرشیئك کون وعمارتی لسان حالله کندوبی شکوفه وکله تشبیه ایدوب وفساد وفناسنی شاخ خاره تمثیل قیلوب بویله دیرکه ای بنی خوش کرم طوتیجی وبکا حرارتله محبت ایدیجی کسه بن فی المثل شکوفه کبی وفساد بکا نسبت خار کبیدر بنم کل کبی اولان رونق وعمارتم دوکلور وبن شاخ خار کبی بی معنی وبی فائده قالورم ⁂ مثنوی ⁂ بانك اشکوفه ش کاینك کل فروش * بانك خاراوکه سوی مامکوش) انك شکوفه سنك بانکی لسان حالله بوکه اشته کل صاتیجی دیر انك خارینك بانکی بوکونه که بزم جانبمزه سعی ایلمه یعنی انك کون وعمارتینك سوزی لسان حالله بودرکه اشته کل صاتیجی ولطافت وطراوت ویریجی بزز بزم جانبمزه کل سعی ایله دیر وانك خار کبی اولان فساد وفناسی دخی بویله دیرکه بزم جانبمزه کلمه وسعی قیلمه زیرا سعیك باطل اولور سندخی آزرده اولورسن ⁂ مثنوی ⁂ این پذیرفتی بماندی زان دکر * که محب از ضد محبوبست کر) بونی قبول ایتدك ایسه اول غیریسندن قالدك زیرا محب محبوبنك ضددندن کر وصاغردر

یعنی جهانك كون وعمارتی طرفندن كلان ندایی چونكم قبول ایلدك اول برآخر
جانبندن كلان ندادن وانی استماع ایلمكدن اصم قالدك زیرا برشیئه محب محبوبنك
ضد ومخالفندن اعمی واصم در كما قال علیه السلام حبك الشیء یعمی ویصم كه
البته برشیء سوسك انك عیب وفسادندن كور وصاغر اولورسن ﴿ مثنوی ﴾
آن یکی بانك این كه اینك حاضرم * بانك دیگر بنگر اندرا خرم) اول بربانكی
جهانك بوكه اشته بن حاضرم واطیف ونقد برشی ام آخر صداسی بوكه بنم
آخرمی كور دیر حاصل كلام كون وعمارت جانبی كندی یه ناظر اولنلره اشته بن
نقد وحاضر برلطیف وخوش شیء ام نقدی قویوب فردایه مائل اولمه دیر ودیگر
نداسی بوكه عاقل ایسك بنم آخر وعاقبتم كور پس بن برظل زائل وخواب وخیال
كبی سریع الزوالم بكا مفتون اولوب عاقبة الامر محزون ومغبون قالمه دیر
﴿ مثنوی ﴾ حاضری ام هست چون مكر وكین * نقش آخر زآینه اول
ببین) بنم نقد وحاضرلغم مكر وكین كیدر آخرك نقشنی اول آینه سندن كور
یعنی جهانك فسادی طرفندن كلان ندادیر كه بنم حاضرده لطیف وشریف
اولمم ناظر اولنلره مكر وكین كیدر كه انلری مجرد مفتون وفریفته قیلمقدن اوتریدر
آخرده ظهور ایلیجك صورت حالی اولدن كور كه صكره پشیمان وپریشان اولمكی
مقدم مشاهده ایله ﴿ مثنوی ﴾ چون یکی زین دو چوال اندر شدی *
آن دگر را ضد ونادر خورشدی) چونكه بو ایكی چوالدن برینك ایچنه كتدك
اول غیری چواله ضد ونالایق اولدك یعنی جهانك كونی طرفی برچوال كبی
وفساد وفناسی طرفی برآخر چوال كبیدر چونكم برینك ایچنه كیده سن اول
برآخرینه ضد ونالایق اولورسن زیرا دنیا ایله آخرت بری برینه نسبت ضرتان
كبیدر هرقنغی جانبه میل قیلسك آخر جانب سكا ضد اولور كما قال علیه السلام
الدنیا والاخرة ضرتان فبقدر ما ترضی تسخط الاخری ﴿ مثنوی ﴾ ای خنك
ان كو زاول ان شنید * كش عقول مستمع مردان شنید) ای سعادت شول
كسه یه كه اولدن اول فساد وفناسی طرفندن كلان صدایی اشتدی كه انی
مردلرك عقولی ومسمعی اشتدی مسمع بونده سمع معناسنه در یعنی بختلو وسعادتلو
شول كسه در كه اول امردن مردان خدانك عقولی وگوش هوشی كه انی
اشتدی اول كسه دخی انی اشتمش اوله وانكله متنصح اولوب ایش ایتمش اوله
وكون وعمارتی جانبندن كلان صدا وندایی رد ایلیوب آخرت ایچون اولان
مصلحت سمتنه كتمش اوله ﴿ مثنوی ﴾ خانه خالی یافت جارا او گرفت *
غیر آنش كژ نماید یا شگفت) اول امردن هرقنغی ندا كلوب خانهٔ قلبی خالی
بولدیسه یری اوطوندی پس صاحب خانه یه انك غیریسی وضدی اگری

كور ینور ویا عجب كور ینور مثلا دنیانك كون وعمارتی ابتدای امردن كاسه
بركسه نك خانهٔ قلبنده جایگیر اولسه انك فساد وفناسی طرفندن كلان نصیحت
وصدای پرحكمت اكا كج ومعوج كور ینور ویاخود عجب كلور وبو حالنی كورمكدن
واستماع ایلمكدن اعمی واصم اولور اما بركسه نك خانهٔ قلبنده دنیانك فنا وخراب
اولمسی كاسه وتمكن قیلسه واول كسه آخرت جانبنه متوجه اولسه اكا دخی
بودنیانك كون وعمارتی طرفندن ناشی كلیجی اولان سوز ژاژ وبیهوده اولور
واهل دنیانك بوكا میل ومحبت ایلدكلرنی تعجب قیلور ﴿ مثنوی ﴾ كوزهٔ
نوكو بخود بوبی كشید * آن خبث را آب نتواند برید) مثلا بریكی كوزه كه
بوی دار رایحه یی ابتدای امرده كندی یه چكدی واول رایحهٔ خبیثه انك درونته
سرایت ایتدی اول خبثی آب اول كوزه دن كسمكه وازاله ایتمكه قادر اولمز
* بیت * یا یكی بردغه كم اوله اول خاك * قویاسن بولی یومق ایده می پاك *
دیدكلری بو مضمونی مؤید اولور كه بركسه ابتدای امرده برشیئك محبتیله منصبغ
اولدقدنصكره اندن انی ازاله ایلمك خیلی مشكل اولور پس بوجهاندن ایكی
گونه ندا وصدا مقرر ومحقق اولدیسه بو ایكی ندانك هر برینك علی حدة اهلری
واردر كون وعمارتی طرفنك اهلی اهل دنیا در وفناسنك وفسادلق طرفنك اهلی
اهل آخرتدر پس دنیا آخرتله نیجه ضره لر كبی ضد ایسه اهل دنیا دخی اهل
آخرتله بویله ضدلردر یعنی من حیث المعنی نه بوطائفه اول طائفه یه مائل اولور
ونه اول طائفه بوطائفه یه مائل اولور بلكه هر برطائفه كندیلره جنس اولنی
كندیلر جانبنه جذب قیلور نته كم بو معنایه اشارت ایدوب بیوردلر ﴿ مثنوی ﴾
درجهان هرچیز چیزی می كشد * كفر كافر را ومرشد را رشد) جهانده
هرشیء كندینك طبعنه مناسب اولان برشیء جذب ایلر كفر كافری ومرشد رشدی
جذب ایلر زیرا كفرله كافر ماییننده جنسیت ومرشدله رشد ماییننده كمال مناسبت
واردر جنسیت ایسه علت انضمامدر پس مهدی ومرشد اولان مؤمنلری رشد
وهدایت جذب ایلر كه ایكیسی بیله پاك وطیب اولمقده بری برینه جنسلردر وكذلك
كفر دخی كافری چكر كه خبیث وناپاك اولمقده ایكیسی بیله بری برینه جنسلردر
پس خبیثات خبیثلرله وطیبات طیبلرله وكذلك طیبلر طیباتله وخبیثلر خبیثاتله
اولدیغنه بو آیت كریمه دخی شهادت ایلر كه حق تعالی سورهٔ نورده بیوردلر
(الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات والطیبات للطیبین والطیبون للطیبات)
والحاصل * بیت * جاهلی جاهل بیاور دانایی دانا در بیلن * جنسنه میل ایلر
البته جهانده هركشی * مرشد اسم فاعل اولمق دخی جائزدر لكن اسم مفعول
اولمق اولی وانسب ﴿ مثنوی ﴾ كهربا هم هست ومقناطیس هست *

تاتواهن یاکهی آبی بشست) جهانده کهرباهم ومقناطیس هم واردر تاسن
آهن ویارصمانسن البته علی کلا التقدیرین شسته کلورسن مقناطیس دن مراد
اهل سعادت اولان انبیاء علیهم السلام واولیای عظاملك در وآهن دن مراد
ایمان واسلام ایله وقار وسکینت وقوت وصلابت صاحبلری اولان صالحلر
ومؤمنلردر کهربادن مراد شیطان ودنیا ونفس وهوادر کاه دن مراد خفیف
العقل اولان سفیه لری کندی جانبنه بالضروری جذب ایلر ومقناطیس دخی
واردر اول دخی آهن کبی قوت وصلابت صاحبلرینی کندویه جذب ایلر نظر ایله
اکر آهن کبی قویسن ویاخود کاه کبی خفیف وضعیف سن بهر حال کندوکه
مناسب اولان برجاذبك شسته کلورسن واکا منجذب اولوب صید اولورسن
❁ مثنوی ❁ برد مقناطیس ازتواهنی * ورکهی برکهربا بر می تنی) اکرسن
آهن ایسك سنی مقناطیس ایلندی واکر صمان ایسك کهربایه طوقنورسن یعنی
اکرسن آهن کبی دینکده قوی وسکینت ووقار ایله حدید کبی ایسك سنی قوت
وقدرت صاحبی اولان اهل سعادت جذب ایلر واکر که کبی خفیف وقلة عقلله
سفیه واسیر هوا ایسك سنی کهربا کبی اولان اهل شقاوت جذب ایلر دیمك اولور
بوده جائز اولور که متواضع وبی مقدار وسبك روح وهوای یارك اسیری اولان
کمسه یه کاه تعبیر اولنه بووجه اوزره کهربادن مراد دلربا محبوب اولور وتقدیر
معنی اکر طریق الهیده کاه کبی بی مقدار وخوار وسبك روح واسیر هوای یار
ایسك سنی اول کهربا کبی اولان دلربا جذب ایلر واکر آهن کبی شدید
وغلیظ برکمسه ایسك مقناطیس کبی برغلیظ وقاسی قلب برکمسه سنی کندویه
جذب ایلر والحاصل هرقنغی جانبه قابلیتك زیاده ایسه اول جانب سنی کندویه
جذب ایلر وسن دخی هم صحبتکله هم جنس اولدیغك معلوم اولور ❁ مثنوی ❁
آن یکی چون نیست بااخیار یار * لاجرم شد پهلوی فجار جار) اول برکمسه
چونکم اخیار ایله یار دکلدر لاجرم فجارك پهلوسنه جار اولدی یعنی مثلا اول
برکمسه اخیار وابرارله یار اولمدی وانلرله مصاحبت اختیار قیلمدی لابد لازم
کلور که فجار واشرارله هم جوار اوله وانلرله مصاحبت ومقارنت قیله پس بعض
کمسه اولورکو کاه اخیارله وکاهی فجارله جار اولور بویله کمسه نك قنغی
طائفه دن ایدوکی بلمك لازم کلسه حکم غالبه اولور اکر لباس اخیارده ایسه
لکن فجارله همسایه ومصاحبت اولمسی زیاده ایسه فجاردن عد اولنور واکر
لباس فجارده ایسه لکن اخیارله یار اولمسی زیاده وغالب ایسه اخیاردن عد اولنور
❁ مثنوی ❁ هست موسی پیش قبطی بس ذمیم * هست هامان پیش
سبطی بس رجیم) مثلا حضرت موسی علیه السلام قبطینك قتنده زیاده

ذمیم ومذمومدر کذلك هامان سبطینك اوکنده زیاده ملعون ورجیم در یعنی
حضرت موسی علیه السلام وانك قومی که سبطیلردر فرعونك قومنك اوکنده
زیاده مذمومدر وکذلك سبطیلرك اوکنده فرعونك وزیری اولان هامان ودخی
فرعون وقبطیلر زیاده ملعون ومرجوم در پس هرجنس کندویه مائل اولنی
مدح قیلوب جاذب اولور وخلاف جنسندن نفرت ایلیوب انی قدح قیلور
❁ مثنوی ❁ جان هامان جاذب قبطی شده * جان موسی طالب سبطی
شده) مثلا هامانك جانی قبطی یی جذب ایدیجی اولمشدر حضرت موسی
علیه السلامك جانی طالب سبطی اولمش وانلری کندی جانب سعادتنه جذب
قیلمشدر ❁ مثنوی ❁ معدۀ خرکه کشد در اجتذاب * معدۀ آدم جذوب
کندم آب) خرك معده سی اجتذاب واغتذا وقتنده کاه چکر که انك معده سنه
لایق اولان که در اما آدمك معده سی کندم آب جذب ایدیجیدر یعنی بغدای
شورباسنی جذب قیلیجی درکه انك معده سنه لایق اولان غدا بونك امثالی
غدالردر پس هرکسك کندی معده سنه وطبعنه موافق برغداسی واردر وکذلك
کندی حالنه مطابق البته بر یاری واردر ❁ مثنوی ❁ کرتو نشناسی کسی را
از ظلام * بنکر اورا کوش سازیدست امام) اکرسن برکسه یی ظلام جهلدن
اکلیه سن اول کمسه یه نظر ایله که اول انی کندویه امام دوزمشدر یعنی کمسه نك
مرتبه سنی وطبیعتنی ظلام جهلدن وحجاب طبیعتدن اکلمغه وانك حسب حالنی
مشاهده ایلمکه قادر دکل ایسك اول کمسه یه نظر ایله که اول کمسه کندویه
نه کونه کمسه یی پیشوا ومقتدا دوزمشدرکه البته هرکسك حسب حالی کندینك
مصاحبندن ومقتداسندن معلوم اولور وکذلك هرکسك طبیعتی دخی حیوان
طبیعتمیدر ویاخود انسان طبیعتمیدر غداسندن ظهوره کلور اکر غداسی
همان اکل وشربه متعلق غدای جسمانی ایسه بیلکه حیوان طبیعتدر واکر
غداسی نورانی وروحانی ایسه بیل که انسان سیرتدر نته کم عارف اولنلرك غداسی
نه ایدوکنه بوسرخ شریف ایله اشارت ایدوب بیان بیوررلر

❁ بیان انکه عارف راغدا یست از نور حق که ❁

بوسرخ شریف اول معنانك بیانیدرکه عارف ایچون نور حقدن برنوع غدا واردر
❁ ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی ❁ زیرا بن ربك قتنده کیجه لدم بنی اطعام واسقا
ایلدیکی حالده دیدی پیغمبر علیه السلام حضرتلری یعنی که بوحدیث بومعنایی مؤید
اولور وبوحدیث شریفك سبب ورودی بودرکه حضرت پیغمبر علیه السلامك
اکثر صومی وصال اوزره ایدی یعنی لیلی نهاره نهاری لیله ایصال ایدوب طعام

یمزدی نیجه کون اصحابدن بعض کمسه اول حضرته تقلید ایلدکده نهی بیوروب
دیدیلرکه ایاکم والوصال ایاکم والوصال دیدیلر یعنی ایرتسی کونه صومی اولاشدیروب
کیجه وکوندز یمکدن حذر ایلك فانی لست کاحدکم تحقیقا بن سیزك بریکز کبی
دکلم ابیت عند ربی بن ربمك قتنده کیجه‌لدم یطعمنی بکا اطعام ایدردی یعنی
بکا یدردی ویسقینی وبکا ایچوردی انوار تجلیات طعاملرندن واسرار ذات
وصفات شرابلرندن روی مسلم والبخاری عن ابی هریرة ٭ الجوع طعام الله
یحیی به ابدان الصدیقین ای فی الجوع یصل طعام الله ٭ واول حضرت
علیه السلامك بوقولنك دخی بیانیدرکه بیوردی آچلقده اللهك طعامی واردر
اویله طعام که اول الله انك سببیله صدیقلرك بدنلرینی احیا ایلر بوحدیث شریفك
معناسی جوعده طعام الله صدیقلره واصل اولور دیمکدر یعنی غدای جسمانیدن
منقطع اولوب صائم اولمقده بر ذوق روحانی ولذت معنوی حاصل اولور که الله
اوذوق روحانی ولذت معنوی واسطه سیله صدیقلرك بدنلرینی قوی وزنده ایلر
وحالت صومده طعام الله که مراد اندن طعام روحانی وغدای نورانیدر بونلره
واصل اولور وبونلرك قلبنی وقالبنی وروحنی قوتلو قیلور دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾
زانکه هر کره پی مادر رود ٭ تابدان جنسیتش پیدا شود) زیرا هر کره مادرینك
آردنجه کیدر واکا اتباع ایدر تا انکله اول کره‌نك مادرنه اولان جنسیتی ظاهر اولور
بو بیت بوندن مقدم اولان بیتك مصرع ثانیسنه علت اولور یعنی اکر سن
برکمسه‌یی ظلام جهل وحجاب اولدیغندن اوتری انك حالنی وطبیعتنی بیلمزسك نظر
ایله اول کمسه‌یه که کندویه کمی مقتدا دوزمشدر زیرا که هر حیوانك یاوریسی
کندی مادرنك آردنجه کیدر واکا تبعیت ایدر تا کم بونك اکا تبعیت ایلمسی
واسطه سیله کره‌نك مادرنه جنس اولمسی پیدا وظاهر اولور پس سن دخی
برکمسه‌یی بیلمك استرسك انك متبوع ومقتدا سندن بیلورسن وطبیعتنه عالم اولمق
استرسك انك طعام وغداسندن استدلال ایلیوب اکا عالم اولورسن ﴿ مثنوی ﴾
آدمی را شیرازسینه رسد ٭ شیر خر رانیم زیرینه رسد) آدمینك سودی سینه‌دن
ایریشور اما خرك شیری نیم زیرینه‌دن ایریشور یعنی حکیم مطلق انسانی علی
حکمة بالغة خلق ایلیوب هر برعضونی انك شانه لایق وذاتنه موافق وضع
ایلدی مثلا انك سودی سینه سندن بری کلور که نصف اعلاسیدر وکذلك سائر
حیوانی وخری دخی خلق ایلدی وبونلرك عضولرنی دخی کندی ذاتلرینه مناسب
ومطابق وضع ایلدی نته کم انك سودی دمنه قریب نصف اسفلدن ایریشور
وبوندن مراد انسان سیرت اولان کمسه‌لرك نصف اعلاسی که جانب
روحانیسیدر که دل وجان عالمیدر انك غداسی نصف اعلاسی اولان روحانیتی

جانبندن کلور واندن نشو ونما بولور واول لبن روحانی وغدای نورانیدن لذت
آلور دیمك اولور وانسانك نصف سفلاسی که جسمانیتی طرفیدر انسان صورت
وخر طبیعت اولان کمسه‌لرك غداسی نصف سفلا طرفندن اولور که مراد طرف
جسمانیسیدر بومعنی اول عادل پادشاهك کمال عدالتیدرکه (الذی خلق
فسوی والذی قدر فهدی) آیتنك مقتضاسی اوزره هر شیئك خلقتنی کمالیله
تعدیل وتسویه ایلدکدنصکره انك شانه لایق واستعدادنه موافق اولان مصلحته
انی هدایت قیلدی وغداسنی دخی انك ذاتنه مناسب وبردی ﴿ مثنوی ﴾
عدل قسامست وقسمت کرد نیست ٭ این عجب که جبرنی وظلم نیست) حضرت
خدانك عدلی قسامدر وقسمت ایلمشدر بوعجبدرکه جبر یوقدر وظلم دخی یوقدر
یعنی حق تعالی حضرتلری هرکسه کندینك استعداد ازلیه سنه مناسب عدالتله
قسمت ایدیجیدر وهرکسك معیشتی اکر روحانی واکر جسمانی (نحن قسمنا
بینهم معیشتهم فی الحیاة الدنیا) آیتنك موجبنجه عدالت اوزره قسمت اولنمش
بوعجب حالندرکه اصلا برکمسه‌یه جبر یوقدر زیرا جبرك معناسی بر بنده‌یی برکار
وعمل اوزره اکراه ایلمکدر واول بنده‌نك اصلا اول کاردن حظی ولذتی ورضاسی
دخی اولمیوب مع الکراهه انی اضطرار ایله اشلمکدر حق تعالی جانبندن بر بنده‌سنه
خود جبر یوقدر وظلمك معناسی حددن زیاده تجاوز ایتمك وبرکمسه‌نك کندی
ملکنده وحقنده انك رضاسی اولمقسزین برآخر کمسه تصرف ایتمکدر حق
تعالی خود حقدن تجاوز ایتمز وغیرك ملکنده دخی تصرف ایتمز زیرا ملك
کندینکدر غیرك اصلا مدخلی یوقدر پس حقیقتده حق تعالی جانبندن نه جبر
اولدی ونه ظلم اولدی ﴿ مثنوی ﴾ جبر بودی کی بشیمانی بدی ٭ ظلم بودی
کی نکهبانی بدی) اکر جبر اولیدی نیچون پشیمانلق اولوردی ظلم اولیدی نیچون
نکهبانلق اولوردی یعنی حضرت حق جانبندن بنده‌لرینه جبر اولیدی وبرکار
وعمله اول حضرت بنده‌لرنی اکراه قیلیدی وبنده دخی اول کاری بی اختیار
ضرورت حسبیله اشلیدی نیچون اول کاردن پشیمانلق اولوردی یعنی اول بنده‌یه
اصلا پشیمانلق واقع اولمزدی زیرا قتی روشندرکه مجبور اولان کمسه پشیمان
اولمز مثلا برکمسه‌یی برقاج ظالم طوتسه‌لر واکا برکاری ضربا وجبرا اشلتسه‌لر اول
مجبور ومکره بعد العمل حیف ودریغلنور نیچون بن بوکاری اشلدم دیو پشیمان
اولدیغی معلومدر اما برکسه برکاری ایشلر انك ضرری اکا عائد اولدیغی کبی
اندن پشیمان اولور انك پشیمانلغی عدم جبره وکندینك اختیارنه دلالت قیلور
پس جبر اولمدیغی کبی حق جانبندن عبادنه ظلمی دخی یوقدر اکر ظلم اولیدی
اول حضرتك بنده‌لرینه نکهبانلغی قنجن اولوردی وقوللرنی نیجه ضرر وبلادن

نه وجهله حفظ قیلوردی اکر نظر اولنسه نکهبانلق ظالملکك ضدیدر اصلا ظالمدن حافظلق وحافظدن دخی ظالملك کلمز چونکم حق تعالینك خیرلو حافظ اولمسی محقق اولیجق وارحم الراحمین اولمسی دخی مصدق اولجانبدن اصلا ظلم شایبه‌سی کلمك لازم کاور وغایت ما فی الباب اولدر که ظلم غیرك ملکنده صاحبینك رضاسی اولمدن برغیری کمسه تصرف ایلمکدر حقیقتده خود جمیع ملك اللهك در غیرك انده اصلا مدخلی یوقدر پس حق تعالی بر بنده سنك وجودنده فرضی بنده‌نك رضای نفسانیسنی اولمقدن تصرف قیلسه وانك بعض محظوظ اولان وتصرفنده اولان شیئی آخذ اولسه نه ظلم یوقدر زیرا حق تعالی کندی ملکنده تصرف ایلمش اولور پس ارحم الراحمین اولان خدای متعال جانبندن بنده‌سنه نیجه ظلم اولور که اول خدا اول بنده‌نك وجودنی همیشه حفظ طوتمجیدر اکر بنده‌نك وجودنی قیومیتیله حفظ طوتمسه بنده نه حالله قایم اولور وحیات بولوردی زیرا ممکن الوجودك بذاته قایم اولمغه قابلیتی یوقدر چونکم حافظیت ثابت اولیجق ظلم برطرف اولمق لازم کلور که برغیری کمسه‌نك ملکنه انك تجاوز ایلیوب انده تصرف ایلمسی یوقدر والله اعلم ﴿ مثنوی ﴾

روز آخر شد سبق فردا بود ٭ راز ما را روز کی کنجا بود) روز آخر اولدی سبق فردا اولور بزم رازیمزه روز نچون کنجا اولور یعنی بو دنیاده اولان روز آخر اولدی وقت فتی نازکدر که بو مسائلدن سبق و برمکه وتعلیم قیلمغه انك مساعده‌سی یوقدر پس بو رازدن کاهو حقه بر سبیل یقین درس وسبق استرسك یارین جمیع سرایرك ومکنونات ضمایرك ظهوره کلدیکی کونده اولور بزم رازیمزه که بحد و بی نهایتدر بو محدود اولان روز دنیوی اکا نیجه محل اولور و بزم راز بیسا یانمز بوتنك اولان روز و وقتنه نه وجهله صغار یعنی بو دنیا روزنه بزم رازمز صغمز اکر بو رازدن سبق استرسك یارین یوم قیامتده سبق آلورسن حقیقت نه ایدوکنه واقف اولورسن دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ ای بکرده اعتماد واثق ٭ بردم و برجابلوسی فاسق ٭ قبهٔ برساختستی از حباب ٭ آخران خیمست بس واهی طناب) ای بر واثق ومحکم اعتماد ایلمش کمسه بر فاسقك فاسقلکی وجابلوسلکی ودمی اوزره مثلا حبابدن برقبه دوزمش سندر آخر اول حبابدن دوزیلان قبه زیاده واهی طناب خیمه درکه اکا اعتماد جایز دکلدر واثق محکم معناسنه فاسق دیندن خارج اولان کمسه‌یه دیرلر واهی سست وضعیف معناسنه طناب چادر ایپنه دیرلر بو بیتلر بو بیاندن مقدم اولان بیوردقلری معارفه کوره درکه او دنیانك واهل دنیانك کون وفسادنی و بی وفالغنی بیان ایلمك ایدی پس الکلام یجر الکلام قولنك مضمونی اوزره مناسبتله بو قدر معارف بیوروب اکا مناسب بر سرخ شریف بیان وتحریر ایلیوب مناسبتله نیجه معانی وحکم بیوردقلری اندنصکره بنه اول دنیانك وانك اهلینك بی وفالغنك

بیانته شروع ایلیوب بو بیتلری انلرك حقنده تعبیر وتقریر ایلمش اولورلر وتقدیر کلام بو یله دیمك اولور که ای بردیندن خارج اهل دنیانك تملق ایلمسنه وکلام پرحیله‌سنه محکم اعتماد ایلیوب بو کمسه بنم یارم غارم وانیس وغمکسارمدر دین کمسه‌سن فی المثل آب اوزره هوادن پیدا اولان حبابدن برقبه دوزدك آخر الامر اول حبابدن اولان قبابی زیاده طنابی سست خیمه کبیدر پس طنابی سست اولان خیمه وحبابدن اولان قبه نه مرتبه سریع الزوال ایسه فاسق اولان اهل دنیانك دخی دوستلغی ویارانلغی انجلین سست وسریع الزوال در پس انك جابلوسلکنه ودم پرفریبنه نه وجهله اعتماد واثق ایلیوب انی کندیکه یار صادق اعتماد ایلرسن ﴿ مثنوی ﴾ زرق چون برقست اندر نور آن ٭ راه نتواند دیدن رهروان) زرق ومکر فی المثل برق کبیدر انك نورنده راهرولر یولی کورمکله قادر اولمزلر یعنی بو اهل دنیانك واصحاب ریانك زرق ومکری مثلا برق خاطف کبیدر اول برقله یوله کیدیجیلر نیجه یولی کورمکه قادر اولمزلر ایسه رهروان طریقت وسالکان راه حقیقت دخی بو اهل دنیانك واهل ریانك زرق ومکریله راه حقی کورمکه اویله قادر اولمزلر خلاصهٔ کلام اهل دنیانك وکذلك اهل ریانك بر کمسه‌یه دوستلق ومحبت اظهار ایلمسی حقیقی دکل بلکه برق خاطف کبی سریع الزوالدر نچون بر کمسه بونلرك برق کبی اولان زرقنه اعتماد ایلیوب راه مقصوده متوجه اولسه انلرك زرقیله اولان دوستلغی برق کبی فوری زائل اولوب اکا اعتمادا راه مقصوده متوجه اولان کمسنه ظلمتده قالور و بیابان حیرتده مقصوده فائز اوله‌میوب سرکردان اولور پس عاقل ایسك اهل ریانك صورت ظاهره‌ده اولان صفاسنه واهل دنیانك دخی وفاسنه مغرور اولمیه‌سن زیرا نه انلرده صفا ونه بونلرده وفا واردر هرایکیسی بو دنیا کبی بی صفا و بی وفالردر ﴿ مثنوی ﴾ این جهان واهل او بیحاصلند ٭ هردو اندر بی وفایی یکدلند ٭ زادهٔ دنیا چو دنیا بی وفاست ٭ کرچه روآرد بتو آن روفقاست) بو جهان وانك اهلری بیحاصللردر هرایکیسی بله بی وفالقده یکدللردر زیرا دنیانك فرزندی دنیا کبی بی وفادر اکرچه سکا یوز کتورر لکن حقیقتده اول یوز قفادر یعنی بو جهانکه فی المثل سرعة زوالده اکر نظر اولنسه برق خاطف کبیدر پس بیحاصلدر وکذلك بونك اهلی دخی کندی مقارنتك حکمنی اخذ ایلدیکی واسطه‌ایله بیحاصلدر و بونلره مائل اولان کمسه‌لر مقصوده غیر واصللردر زیرا بونلرك هرایکیسی بی وفالقده یکدل ویك جهتلردر زیرا الولد سر ابیه قولنك مضمونی اوزره دنیا فرزندی دخی بعینه دنیا کبی بی وفا اولمش وانك سری وخوبی بونك وجودنده ظهوره کلمشدر والحاصل باباسی طبیعتنده اوغلنه واوغلی دخی باباسنه بکزمشدر اکرچه بو ایکیسی سکا فرضی یوز کتوره وتوجه ایده

اول یوز حقیقتده انك قفاسیدر زیرا وجه الشیٔ حقیقتنه کلامنك مصداقنجه دنیانك واهلنك وجهی حقیقة ذاتیه لری ومعینه لری طرفیدر و بوصورت ظاهره لری قفالری کبیدر چونکم هر شیئك یوزی عالم غیبی ولی ایلدیکی جانب اولوب وقفاسی عالم شهادتی ولی ایلدیکی اولدیغی معلومك اولدیسه بودنیا اکرچه سکا یوز کتوررسه اول سنك انك وجهی زعم ایلدیکك قفاسیدر وانك وجهی فی الحقیقه عالم غیبه وانك اهلنه در وطالب دنیا اولنه صرت چورمشدر لکن اکثر احمق انی دنیا بکا یوز کوستردی دیو مغرور اولوب دنیانك کندویه قفا کوسترمسنی یوز کوسترمك زعم ایلر اصل دنیا وجهی عالم غیبك اهلنه کوسترمشدر که دائما انك حقیقتی انلرله بله در و بونلردن اندك اندك معرض اولیجی ومفارقت قیلیجی در نته کم بر کمسه نك وجهی برجانبه اولسه دم بدم اول جانبه کیدیجی وقفاسنده قالنی ترك ایدیجی اولور اکر اهل دنیا وجه دنیایه عارف اوله لردی حقیقتده انك توجه ایلدیکی جانبه کیدرلردی که اندن مراد عالم غیبدر ❊ مثنوی ❊ اهل آن عالم جوآن عالم زبر ❊ تاابدر عهد وپیمان مستمر) اما اول عالمك اهلی اول عالم کبی برواحساندن تاابدی عهد وپیمانده مستمر ودائمدر یعنی عالم غیب وروحانی وکشور معنویکه فی الحقیقه دائم وابدیدر تبدل وتغیردن عاری وبریدر کذلك انك اهلی دخی مقارنلرینك وکندی عالملرینك حکمنی اخذ ایلدکلری واسطه ایله احسان وکرملرندن عهدلرنده وپیمانلرنده ثابت قدملر ودائم خوی شریفلری وفا اوزره در وخلقلری برقرار وصدا قتلری پایداردر حتی انلرك عداوتی اهل دنیانك صداقتدن یکدر زیرا بونلرك عداوتده نیجه فائده ومنفعت مندرجه در اما اهل دنیانك صداقتده نیجه مضرت دینی مقرردر پس دوست اتخاذ ایلرسك دنیادن قطع علاقه قیلوب بی غرض اولان عالم حقیقتك اهلنی دوست اتخاذ ایله تاهمیشه یار وفادار بوله سن ودنیا وآخرتده انلری کندیکه یار اتخاذ ایلدوکك واسطه ایله مسرور وشاد اوله سن دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ خود دو پیغمبر بهم کی ضد شدند ❊ معجزات از یکدکر کی بستدند) ایکی پیغمبر خود بری بریله نیجون عدو وضد اولدیلر بری برندن نیجون بر معجزات الدیلر بو بیت اول عالمك اهلنك مرتبه لرنی وصفت عجیب الشانلرینی بیان ایلر انلرك مرتبه لرینه عارف اولمغله بو عالم اهلنك مرتبه سنه واقف اوله سن زیرا چوق کمسه واردر که اول عالمك اهلندن کچنور ولکن انلرك صفتیله متصف دکلدر واول عالمك اهلنك مرتبه سی وصفتی اولدر که اصلا انلرك وجود شریفلرنده غرض نفسانی یوقدر ونیجون برکمسه یی کندی مرتبه لرندن عالی کورسه لر اکا حسد و بغض ایتمزلر وانك قدرت ودستکاهنی الندن المغه وکندیلری انك اوزرینه غالب اولمغه دخی میل ایتمزلر واول عالمك اهلنك

برکزیده لری انبیای عظما مدر صلوات الله علیهم اجمعین خود بوجمله دن ایکی پیغمبر نیجون بری برینه ضد اولوب عداوت قیلدیلر و بری برندن معجزه لرنی ومنصب رسالتلرنی نیجون الدیلر بر پیغمبر بر آخر پیغمبر اوزره معجزه اظهار ایدوب اکا غالب اولمغه وانك توابعنی الندن المغه قنغی زمانده واقع اولدی اصلا بونلردن بوکونه اختلاف وضدیت وعداوت واقع اولمامشدر نیجون بر پیغمبرك زماننده برنیجه پیغمبر موجود اولسه لردی رسول واولوا العزم اولنه بوجمله سی تابع اولورلر وانك شریعتی اوزره روش قیلورلردی نته کم موسی علیه السلامه شعیب علیه السلام خدمت قیلدیغی وهارون علیه السلام حضرتلرینك موسی علیه السلامه تابع اولدیغی کبی وحضرت عیسی علیه السلامك زمان شریفنده اولان انبیاء عظام عیسایه انقیاد ایلدکلری کبی والحاصل بونلرك ماییننده اهل دنیا کبی تفرقه وتضاد یوقدر بونلر جمیعا یکدل و بك جهتلردر ونفس واحد حکمنده اولان صاحب سعادتلردر ❊ مثنوی ❊ کی شود پژمرده میوهٔ ان جهان ❊ شادیٔ عقلی نکردد اندهان) اول جهانك میوه سی نیجون پژمرده اولور عقله منسوب اولان شادی وسرور غصه واندوهلو اولمز یعنی اول جهان حقیقتدن بتن وحاصل اولان شیلر ومحصوللر نیجون پژمرده اولور وانلرك حسن وجمالنه نه وجهله نقصان کلور یعنی اول عالمدن حاصل اولان فواکه معنوی وثمرات روحانی اصلا زوال پذیر اولمز ودنیا میوه لری وشکوفه لری کبی صولمز وعقل معاده منسوب اولان شادیلك نیجون غملو وغصه لو اولور که عقل معاشه منسوب اولان شادیلکك شانی بویله دکلدر که برزمان انك صاحبی شاد اولورسه برزمان دخی پراندوه اولور زیرا بو عالم کون وفساد چار اضداددن مرکب اولمغله احوالی دخی ضدیت اوزره درکاه یسر کاه عسر وکاه غم وکاه شادی بری برینه متعاقب اولمقدن خالی دکلدر پس عقل معاشه منسوب اولان شادیلك ایکی زمان باقی قالمیوب غم واندوهه متبدل اولور اما عالم حقیقته متعلق اولان عقل معادك شادیلکی بویله دکلدر بلکه انك سرور وشادیلکی دایم و باقیدر زیرا اول عالم عالم کون وفساد کبی دکلدر وانسانی دخی بو عالمك اهلی کبی اولمز و بو عالم نیجه بی وفا و بی عهد ایسه نفس دخی انك کبی بی عهد و بی وفادر پس نفسك مذمتنك بیاننه شروع ایدوب بیورورلر ❊ مثنوی ❊ نفس بی عهدست زان روکشتنیست ❊ اودنی وقبله کاه او دنیست ❊ نفسها را لایقست این انجمن ❊ مرده را در خور بود کور و کفن) نفس اماره بی عهد و بی وفادر اول سببدن کشتنیدر زیرا اول نفس دنیدر وانك قبله کاهی دخی دنیدر ونفسك قبله کاهی دخی دنیدر نفسك قبله کاهی دنیا وکندینك مشتهاسی وهواسیدر وفی الحقیقه نفس اماره بی عهد و بی وفادر

بو جهتدن اول واجب القتل در (فاقتلوا انفسكم) آيتيله نفس امارەنك قتل اولنمسنه دخی اشارت واردر دیمشلر واول نفس امارەنك وكيجه وكوندز توجهی دنيايه وكنديسنك مشتهاسنه در دنيا ومشتهای نفسانی خود نفس الامرده نظر اولنسه دنيلردر چونكم برشيئك قبله كاهی دنی اوله اول شیء دخی دنی اولمش اولور چونكم نفسك حالی بودر لاجرم نفسلره بوانجمن لايقدر كه مراد انجمندن بودنيادر نته كم مردەيه كور وكفن لايقدر يعنی نفس كه حيات طيبەدن بی بهره اولديغی اعتبار له مرده مثابه سنده در و دنيا وانده اولان بيوت قبر كبيدر وبدن كفن كبيدر پس معنی شول نفسلر كه فی الحقيقه مردەلر كبيدر انلره بودنيا انجمنی لايقدر زيرا مرده كور وكفنه مستحقدر نته كم كور وكفن ميتك جيفه لكنی ستر ايلديكی كبی نفسك دخی جيفه لكنی دنيا ايله بدن ستر ايلر ❊ مثنوی ❊ نفس اكرچه زيركست وخرده دان ❊ قبله اش دنياست اورا مرده دان) نفس اكرچه زيركدر وخرده داندر چونكم آنك قبله سی دنيادر مرده اوله وحيات طيبه دن انده اثر اولميه اول نفسی مرده بيل زيرك اولمنك حيات طيبه ايله زنده اولمغه سببيتی يوقدر بلكه بركمسه نك مقصدی وقبله كاهی اكر حيات حقيقيه ايله حی ايسه اكا متوجه اولان نفس دخی حی اولور واكا دخی زنده دينور واكر برنفسك مقصد وقبله كاهی فانی وعاقبة الامر مرده اولمق ايسه اكا متوجه اولان نفسه دخی اكر زيرك وخرده دان ايسه ده مرده دينور ❊ مثنوی ❊ آب وحی حق بدين مرده رسيد ❊ شد زخاك مردهٔ زنده بديد) اما حق تعالينك آب وحيی كه بومردەيه ايرشدی فوری برمردەنك خاكندن زندەلك ظاهر اولدی يعنی بوحديثله ثابتدر كه صوره نفخ اولندقده آسماندن باران رحمت كورستان اوزره ياغه پس اول مقبره ايچره مدفون اولان مردەلر اول فيض الهيدن حيات پذير اولوب قبرلرندن قالقه لر حشره ونشره متهیء اوله لر كذلك حق تعالی حضرتلرينك آب وحيی اهل دلك قلبی آسماندن ذكر اولنان مرده دلك نفسنه ايرشه اول مرده دلك خاك بدنندن زندەلك ظاهر اولور كه اول زندەدن مراد قلب اولور حاصل كلام اولدر كه بودنياده نفس امارەنك مقتضاسيله كوكل مرده اولور و بوبدن اكا قبر كبی اولور چونكم قيامت صور بده عند نفخة الثانية موتانك قبوردن قالقمسنه وحيات بولمسنه نفخ صور و باران آسمانی لازم اولوب جسمی مرده اولنلرك حياتنه بونلر سبب اولديسه كذلك قبرنده مرده دل اولنلرك حيات طيبه ايله حی اولمسنه وقيام قيلمسنه دخی سبب برنفس رحمانی صاحبی مرشدك دم حيات بخشيدر وانك آسمان قلبندن ظهوره كلان وحی الهی آبيدر همانديكه آنك آسمان قلبندن آب وحی كله برمرده

دله ايرشه اول برمرده دلك جانی بدنندن وقبرنندن حيات طيبه ايله زنده اولمش قلب ظاهر اولور وحيات ابديه بولوب مرك روحانيدن نجات بولور ❊ مثنوی ❊ تانيايد وحی توغره مباش ❊ تو بدان كلكونهٔ طال بقاش) تاكم وحی الهی كلميه سن مغرور اولمسن انك طال بقاسينك كلكونه سنه كلكونه شول آقلغه وقزللغه ديرلر كه جمالی اولمين خاتونلر زينت وجه ايچون انی يوزلرينه سوروب عاريتی برحرمت ومحبوبيت كسب ايدرلر لكن بقاسی چوق اولميوب فوری زائل اولوب ينه چهرەلرينك زشتلكی ظهوره كلور وطال بقاه لفظی برلفظدر كه بركمسه بين الناس لطف واحسانله وياخود علم وعرفانله مشهور ومتعارف اولسه خلق انی ذكر ايلدكاری حينده طال بقاه ديرلر يعنی انك بقاسی اوزون اولسون وعمری دائم اولسون ديمكی مراد ايدرلر پس طال بقاش ده كی شين افراد ناسدن برينه عائد اولسه ده جائزدر بوقول ممدوح اولان كمسه حقنده انلردن صادر اولديغی ملابسه ايله ونفسه عائد اولسه ده جائزدر كه كندی حقنده ديلديكی اعتبارله پس تقدير معنی اولدر كه ای قلبی مرده اولان نفسی زنده تاكم سكا حق جانبندن وحی الهی كلميه وسنك قلبكی زنده قلميه سن مغرور اولمه اول نفسك بقاسی اوزون اولسون كلكونه سنه كه بوكونه دعايكه خلق اول نفسك حقنده كه برسبيل مدح ايدرلر وانك بقاسنك دوامنی مراد ايلرلر كلكونه كبيدر بوكونه سوز اكا بقای ابدی وحيات طيبهٔ سرمدی ويرمز بلكه اكا حيات دائم ويرن وحی الهيدر پس سن خلق بنم نفسم حقنده طال بقاه ديو دعا ايدرلر ديو كنديكی زنده زعم ايلمه كه انلرك بوكونه مدحه متعلق اولان دعاسی كلكونه كبيدر بركمسەنك بقاسی وجمالی مادامكه ذاتی اولميه عارضی اولان مدح وستايش اكا نه زياده ايدر اكرچه زيور تزوير زياده ايلر لكن چوق اكلنميوب ينه كيدر پس اول كمسەنك كه صورت حالی بوكونه زيور مزور ايله مزين اوله زيور عاريتی كندكدنصكره قبحی ظهوره كلمك مقرر اولور پس بركمسەنك ذاتی وحی حق ايله زنده اولميه كندويی زنده صانوب خلقك كندی حقنده ايلدكاری ستايشه نه وجهله مغرور اولور ديمك اولور ❊ مثنوی ❊ بانك وصيتی جوكه اوخامل نشد ❊ تاب خورشيدی كه آن آفل نشد) برصيت وصدا استه كه اوخامل اولميه برخورشيدك تاب وضياسنی استه كه اول آفل اولميه خامل خاء معجمه ايله نظردن دوشيجی ديمكدر شول مرتبه نظردن ساقط اوله كه انك اصلا شهرتی قالميوب مجهول الاسم والرسم اوله يعنی ای ناسك ماينده اسم ورسميله شهرت طلب قيلان وانلرك طال بقاسی ومدح وثناسنه متعلق اولان صيت وصدالرينه مغرور اولان برصيت وصدا طلب ايله كه اول اصلا ساقط اولميه وعلو قدرينه وشرفنه نقصان كلميه بوصيت صدادن

مراد حق تعالى حضرتلرى بر بنده سنى انبيا عليهم السلامك واولياى عظامك
وملائكه ما بينده وعباد صالحينى ميانده ايلمسى وكندى رضاسنه مطابق مشهور
ومتعارف قيلمسى اولور اما بركسه كندى نفسنك مرادى اوزره بين الناس برخصلتله
نام ونشان صاحبى اولمغى طلب قيلمسى وانك اول وجهله مشهور اولمسى وخلق
اكا مدح وثنا قيلمسى عاقبة الامر زائل اولور و بى نام وبى نشان قالور دخى شول
برخورشيدك ضياسنى طلب ايلكه اول زائل اولميه بو خورشيددن مراد خورشيد
حقيقت وحضرت الوهيتدر كه اصلا آفل وزائل اولميوب هميشه دائم و باقيدر
قچن برطالب اول دائم و باقينك نورنى طاعت ومحبتله طلب قيلسه انك نور
وضياسى اول طالبك قلبنه كاور وانك باطننى منور قيلوب ظلمات جهل وغفلتدن
وكدورات طبيعت ونفسانيتندن انى خلاص ايدوب كندى اوصافيله موصوف
وروشن ايلر پس اول بنده نك قلبى وروحى دخى اول نور دائم واسطه سيله
افول وزوالدن نجات بولور ﴿ مثنوى ﴾ آن هنرهاى دقيق وقال وقيل *
قوم فرعوند اجل چون آب نيل) اول دقيق هنرلر وقال وقيل بونلرك جمله سى
فى المثل قوم فرعوندرلر اجل آب نيل كبيدر يعنى اى دقيق ولطيف اولان هنرلره
مغرور اولان دخى قيل وقال علمنه اشتغال قيلوب انكله شهرت وقوت بولان
كمسه سنك اول لطيف ودقيق اولان هنرلرك وقيل وقاله متعلق اولان علملرك
قوم فرعون كبيدرلر اجل ايسه آب نيل كبيدر چونكم فرعونك قومى آب نيله
داخل اولدقلرنده بالكليه انلرى محو وهلاك ايلديكى كبى سنى دخى بو نفسانى اولان
هنرلرك وسوزلرك بالكليه محو وازاله ايلر اما اكر هنرلرك وقيل وقالك روحانى ايسه
اجل صو بى انى غرق ايليوب ازاله قيلمز نته كم سبطيلرى آب نيل غرق ايلمدى
وهلاك قيلمدى پس اكر هنرلر وعلملر تحصيل ايلرسك موساى روحه تابع اولان
وقوت ورن هنرلرى وعلملرى تحصيل ايله كه اجل زمانى كلدكده زائل اولميوب
سنكله هميشه باقى قاله ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ رونق وطاق وطرنب
وسحرشان * كرچه خلقانرا كشد كردن كشاد * سحرهاى ساحران دان
جمله را * مرك چوبى دانكه شد دان اژدها) انلرك طاق وطرنب وسحرلرينك
رونقى اكرچه خلايق كردن كشان چكوب كنديلره جبرا مسخر ايلر يعنى اول قوم
فرعون كبى اولان اهل نفسك سحرلرينك وطمطراق ادالرينك وشهرت
وباهتلرينك رونق ولطافتى اكرچه عوام ناسى كنديلره كردن كشان چكوب
مسخر ايدرلر ومحب وتابع قيلرلر ولكن اى طالب پر انتباه بو قومك قيل وقاللرنى
ودقيق هنرلرنى و بحث وجداللرنى جميعا فى المثل ساحرلرك سحرى بيل وموسى
برچوب بيل كه اول اژدرها اولدى يعنى قوم فرعونه مشابه اولان اهل نفسك

هنرلرنى وقيل وقاله متعلق اولان علملرنى وطمطراق ايله فصاحت وبلاغته
متعلق اولان ادالرنى جميعا ساحرلرك سحرى كبى بيل كه فريب ناس اولمقده
وتسخير قيلوب كندى جانبلرينه تصريف وجوه قيلمقده سحره مماثلدر وموتى
دخى شول چوب اولان عصا كبى بيل كه اژدرها اولدى دوكلى سحر
وجادولكلرى اول عصا برلقمه ايلدى مثلا ﴿ مثنوى ﴾ جادويهارا همه
يك لقمه كرد * يك جهان پرشب بدانرا صبح خورد) دوكلى جادولقلرى اول
عصاى موسى برلقمه ايلدى برجهان پرشب وظلمت ايدى انى صبح يدى
هر كز اندن اثر قومدى ﴿ مثنوى ﴾ نور از ان خوردن نشد افزون وبيش *
بلكه همانست كو بود ست پيش) حال بو كه نور صبح اول اكلدن افزون
وبيش اولمدى بلكه همان انك كبيدر كه اول اولمشدر يعنى موت وفناكه فى المثل
عصاى موسى كبى اولدى اصحاب نفسك هنرلرنى وسحر آميز اولان كلاملرنى
برمرتبه اكل و بلع ايلديكه اصلا اكا زياده لك ويرمدى كويا برجهان ظلمتله
طولمش وتاريكلكله مالا مال اولمش ايدى انى نور صبح يدى ومحو ايتدى حال
بو كه نور صبح آنى يمكدن افزون اولمدى بلكه انك حقيقتى اول نيجه ايسه همان
ينه انك كبيدر پس عصاى موسى سحره نك حبال وعصاسنى اكل و بلع ايليوب
زياده اولمديغى كبى ونور صبح ظلمت شبى اكل وبلع ايليوب نورانيتنه زياده لك
كلمديكى كبى مرك وفنا دخى اهل نفسك هنرلرنى وسحر آميز اولان علملرنى
وكلاملرنى اكل وبلع ايلر لكن انك وجودنده سبب زياده لك اولمز ﴿ مثنوى ﴾
در اثر افزون شد ودر ذات نى * ذات را افزونى وآفات نى) اثرده افزون اولدى
حال بو كه ذاتده دكلدر ذات ايچون زياده لك وآفات بوقدر يعنى عصاى موسى
عليه السلام ساحرلرك سحرنى اكل وبلع ايلدكده انك ذاتى زياده اولمدى ولكن
اثرده زياده لك ظاهر اولديكه اول سحرلرك محو اولمسيدر وكذلك نور صبح ظلمت
شبى ازاله قيلدى حال بو كه نور صبحك ذاتى اول واسطه ايله زياده اولمدى
اما اثرده زياده لك ظاهر اولدى كه اول ظلمتك زائل اولمسيدر وكذلك موت
وفنا كه حق تعالينك وحدت ذاتيه سنك توحد وتفرد اقتضا ايلسندن حاصل اولور
ونفى شركت قيلور برصفت قهريه در اغيار وسوى مرتبه سنده اولان كمسه لرك
اقوالنى وافعالنى وصنايعنى واحوالنى اكل ومحو ايلسه وحدت ذات حقه اندن
زياده لك كلمز وذات حقه افزونلك ونقصان دخى اولمز آفاتدن مراد نقصاندر
حاصل كلام اثرده زياده لك ايكى وجهله اولور معدوم اولمسيله
وياخود موجود اولمسيله قچن مؤثر برشيئى محو ومعدوم ايلسه اثرده زياده لك
ظاهر اولور مثلا عصاى موسانك سحرلرى محو ايلديكى كبى انك اثرى

زياده ظاهر اولدی پس بر مؤثر برشیئی ایجاد ایلدکده انك اثرینك
زیاده لکی قتی روشندر ولکن اکر اعدامله اولان اثرك زیاده لکی اولسون واکر
ایجادله اولان اثرك زیاده لکی اولسون حق تعالینك ذات بیچونه اندن زیاده لك
ونقصان یوقدر مثلا بوقدر نفوس وارواح وعقول که بو عالمدن محو وزائل اولوب
حق تعالی قتنه کیدرلر حق تعالینك ذات بیچونه اندن اصلا زیاده لك کلمز کذلك
بوقدر نفوس وعقول وارواحی عالم باطندن عالم ظاهره کتوروب بونلرك عالم
ظاهره کلمسیله انك ذات بیچونه آفت ونقصان کلمز اما بر مخلوق فرض ایلسك اول
مخلوق کندی صنعتنك اثرنی برآخر مقامه اخراج ایلسه ذاتنه نقصان کلور
واول صنعت وآثاری ینه کندیه عودت ایلسه انك ذاتی زیاده لك بولور ولیکن
حق تعالینك ذات بیچونی عالم ظاهردن خلق اعدام ایلیوب عالم باطنه ادخال
قیلمقده وعالم باطندن عالم ظاهره اخراج ایلیوب ایجاد ایلمکدن ذات بیچونه نقصان
وزیاده لك کلمز نته کم بیوررلر ❊ مثنوی ❊ حق ز ایجاد جهان افزون نشد ❊
آنچه اول آن نبود اکنون نشد) حق تعالی جهانی ایجاد ایلمکدن افزون اولمدی
اول نسنه که اول اولمدی شمدی دخی اولمدی پس الان وجود عینیه ایله خارج
عالمده ظاهر اولان اشیا ازلده دخی بعینها کما کانت وجود علمیه ایله موجوده ایدی
پس حق تعالی حضرتلرینك بو جهانی ایجاد ایلمسی وجود علمیه ایله ازلده موجود
اولان جهانی اظهار ایلمسندن ووجود عینیه مرتبه سنه کتورمسندن عبارت اولور
پس بو ایجاد جهاندن وجهانك موجود اولمسندن حق تعالینك ذاتنه زیاده لك کلمز
حق تعالینك ذاتنه جهانی ایجاد قیلمسندن وجهانك دخی موجود اولمسندن اول زمانده
زیاده لك کلمك متصور اولوردیکه بو جهان ازلده معدوم اولیدی واولده اولمیان
شیلر الان ظهوره کلیدی بو تقدیر اوزره جهانك موجود اولمسیله حق تعالینك ذاتنه
زیاده لك کلمك متصور اولوردی لیکن بویله دکلدر بلکه بو اشیا اعیان ثابته نك
عکوس وظلالیدر بو سوی واغیار مشابه سنده اولان عکوس وظلالك نفس الامرده
وجودی وعدمی مساویدر وماسوی مرتبه سنده موجود اولملری امر اعتباری
ووجود وهمی قبیلندندر مثلا نقطهٔ جواله نك دائره کورنمسی وقطرهٔ نازله نك
خط مستقیم شکلنده نمایان اولمسی کبیدر حقیقتده موجود اولان اول نقطه در
ودائره کورنمسی بر وجود وهمیدر که اول نقطه اوزره زیاده لك و یرمز ونقطهٔ
واحده نك دائره شکلنده کورنمسندن واول دائره شکلنی اظهار قیلمسندن انك
ذاتی افزون اولمق لازم کلمز بلکه (کل فان فان فی الازل وهی باقیة لم یزل)
نته کم بو حدیث شریف بو معنایه شاهد ودالدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم
کان الله ولم یکن معه شیء قال الجنید قدس سره الان کما کان وقال مولانا جامی

مؤیدا لهذا المضمون ❊ بیت ❊ آن کان حسن بود و نبود از جهان نشان ❊
الآن آن عرفت علی ما علیه کان (وکل شیء هالك الا وجهه) آیت کریمه سی
دخی بو معنایی مؤید اولور محققلر هالك قولنده دیمشلردر که جملهٔ اسمیه نك دوام
وثباتنه دلالتی واردر پس صیغهٔ فعل مضارع اوزره جملهٔ اسمیه اختیار اولنوب
هالك دیمسنده نکته اولدرکه کل شیء الان نفس الامره نسبت هالکدر
وماسوی مرتبه سنده موجود کورنمسی سرابك نمایشی کبیدر پس حقیقت
امرده حضرت حقك ذاتندن وصفاتندن غیری نسنه یوقدر چونکم انکله بیله
غیری اشیا اولمیه وانك ذات وصفاتندن غیری موجود حقیقی اولمیه حق بو جهانك
ایجادندن افزون اولمش اولور وازلده اولمین دخی الآن ظهوره کلمش اولور
بلکه الآن ظهوره کلان ازلدر ذات حقله موجوده اولندر دیدیکی افاده قیلور
والله اعلم ❊ مثنوی ❊ لیك افزون کشت اثر ز ایجاد خلق ❊ در میان این
دو افزونیست فرق) لیکن خلق ایجاد ایلمکدن اثر زیاده اولدی اما بو ایکی
افزونلغك اورتاسنده فرق واردر اثردن مراد ماسوی حکمنده اولان اشیادر
ذات مخلوق معناسنه در حق سبحانه وتعالی بو جهانی ایجاد واظهار ایلمکدن زیاده
اولمدی و بو جهانك ظهوره کلمسیله ذات مؤثر کمال بولمدی ولیکن اول پادشاه
مخلوقی ایجاد ایلمکله آثار زیاده اولدی پس بوندن مؤثرك ذاتی زیاده اولمق وآثارله
کمال بولمق لازم کلمدی بلکه ذات الهی کما کان فی الازل قبل ظهور الاشیا نیجه
ایسه ینه اویله در اما اثر اویله دکلدر زیرا کاه زائد کاه ناقص اولمقده در پس
بو ایکی افزونلغك مابیننده فرق عظیم واردر که انك بریسی مؤثرك ذاتی اثردن
زیاده اولمقدر و بری دخی مؤثرك ذاتی اصلا اثردن زیاده اولمیوب اثرك زیاده
اولمسیدر بو معنی حق تعالینك ذاتنه لایق اولان صفتدر که انك ذات بیچونی
اثردن زیاده اولمزکه (والله غنی عن العالمین) در اما بوندن اول اولان معنی که
مؤثرك ذاتی اثردن زیاده اولمقلقدر بو معنی مخلوقك صفتیدر که انلرك ذاتی کندی
اثرلرندن مستغنی دکلدر پس بو ایکی افزونلغك مابیننده فرق واردر دیمه لری
بو معنایه اشارت اولور بوده جائزدر که دینه مؤثرك زیاده اولمسیله اثرك زیاده
اولمسنك مابیننده فرق واردر مؤثرك اثردن زیاده اولمقلغی مخلوقك ذاتی کبیدر
ومؤثرك اثردن زیاده اولمدیغی خالقك ذاتی کبیدر اثرك زیاده لکی خود عاقله
روشندر پس اثرك زیاده لکی ایله مؤثرك زیاده لکنك مابیننده فرق واردیدکلرندن
مراد بودرکه نته کم مؤثرك ذاتی اثردن افزون اولدیغنه دخی بو بیتدن صکره کلان
بیتله اشارت ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ هست افزونیٔ اثر اظهار او ❊
تا بدید آید صفات وکار او ❊ هست افزونیٔ هر ذاتی دلیل ❊ کو بود حادث بعلتها

عليل) اثرك افزونلغی اول مؤثر حقيقينك اظهار وايجاديدر ذات مؤثره زياده ونقصان ويرهمكسزين تاكه انك صفات وكاری بديد وظاهر كله اما هر ذاتك افزونلغی دايلدركه اول ذات حادثه‌در علل واسبابله معلومدر پس بو ايكی افزونلغك مابيننده فرق عظيم اولور قسم اول مؤثرك ذاتنه اظهار اثردن زياده‌لك كلميوب لكن انك صفاتی وكاری ظهوره كلك وعيان اولمقدر قسم ثانی مؤثرك ذاتی كندی اثريله افزون اولمق وكمال بولمقدر هر قنغی ذاتكه كندی اثريله افزون اوله وكمال بوله انك كندی اثريله افزون اولمسنه دايلدركه اول مؤثرك ذاتی حادثه‌در علل واسبابله معلوله‌در اما حق سبحانه وتعالينك ذات بيچونی كندی اثرنی اظهار ايتمكله افزون اولمدی وعالمك ظهوره كلوب اكا عبادت قيلمسيله دخی كمال بولمدی بلكه ازلا وابدا قبل خلق العالم كامل الذات وكامل الصفاتدر وانك آثار وافعالنی اظهار ايلمك صفاتی وافعالی مرتبهٔ علمدن مرتبهٔ اعيانه كلوب ظاهر ونمايان اولمقدن اوتريدر يوخسه ذاتنه زياده‌لك وكمال ويرمكدن اوتری دكلدر فن برشينك ذاتی كندی آثاريله افزون اولسه وصنعتيله كمال بولسه دلالت ايلركه اول شیٔ حادثدر واثرنه وصنعنه زياده‌لكده وكمالده محتاجدر پس اول شیٔ علتلرله وسببلرله معلول اولمش اولور مثلا كندينك اثری وصنعتی ذاتنك زياده‌لكنه وكمالنه علت اولمش اولور وانك ذاتی بو وجهله معلول اولمش اولور اما ذات الهی تعالی وتقدس بويله دكلدركه انك اثری وصنعی كندی ذاتنك زياده‌لكنه وكمالنه علت اولمامشدر وانك ذاتی اصلا وقطعا برشيئله معلوله دكلدر جن وانسی كنديسنك عبادتی ايچون خلق ايلمكدن مراد كندی ذاتی انلرك ظهوريله وعبادتيله مستكمل اولمق دكلدر بلكه انلره عبادت ايلمكی امر قيلمقدن اوتری وانلر اول عبادتله كندی وجودلرنی مستكمل اولمقدن اوتريدر يعنی (وماخلقت الجن والانس الاليعبدون) آيت كريمه‌سنك معنای شريفی كه بن ثقلينی خلق ايلمدم الابكاعبادت ايلمكدن اوتری بيوردی اگر ثقلينی كندويه عبادت ايلمكدن اوتری خلق ايلمش اولورسه ليعبدونده‌كی لام حضرت حقك ثقلينی كنديسنك عباد تيچون خلق ايلمسنه علت اولور پس انك ايجاد وخلق ايلمسی لعلة ولغرض اولمش اولور ديرلرسه بوكا محققلر بويله جواب ويرمشلردركه انك ثقلينی كندی عباد تيچون خلق ايلمسندن مراد انلرك وجوديله وعبادتيله كندی ذاتنی مستكمل اولمقدن اوتری دكلدر بلكه انلری كندويه عبادت ايلمك ايچون خلق ايلمسی انلر حقه عبادت ايلمكله كندی ذاتلرنی مستكمل اوله‌لر وربح وسود حاصل قيله‌لر كما قال فی حديثه القدسی خلقت الخلق كی يربحوا علی لا لان اربح عليهم حاصل كلام انك ايجاد خلق واظهار اثر قيلمسی انك ذاتنك زياده‌لكنه وكمالنه علت اولمز وانك ذات بيچونی

بو مصنوعاتی ابداع ايلديكيچون معلوله اولمز ديمك اولور والله اعلم

تفسير فاوجس فی نفسه خيفة موسی قلنا لاتخف انك انت الاعلی

بو سرخ شريف وبو سر سخن لطيف بو آيت كريمه‌نك تفسير شريفيدركه حق تعالی حضرتلری سورهٔ طه‌ده بيورر (قالوا ياموسی) سحره ديديلركه ای موسی (اما ان تلقی) سن القا ايدرميسن عصاكی (واما ان نكون) وياخود بز اوله‌لم می عصا وحبالمزی (اول من القی) اول القا ايلين كسه يعنی فاختر احد الامرين وهذا التخيير منهم استعمال ادب معه وقد وصل اليهم بركتنه (قال بل القوا) حضرت موسی ديديكه بلكه سز القا ايليك پس انلر سحرلرين القا ايلديلر (فاذا حبالهم) اذا مفاجأة ايچوندر يعنی همان اولدم بونلرك ايپلری (وعصيهم) وبونلرك عصالری عصی بكسر العين وبالضم عصانك جمعيدر (يخيل اليه) تخييل اولندی موسايه (من سحرهم) بونلرك سحرلرندن (انها تسعی) تحقيقا اول حبال وعصی هر جانبه شتاب وسعی ايدر (فاوجس) الوجس الصوت الخفی وفزع القلب يعنی اضمر خوفا فی نفسه (خيفة موسی) حضرت موسی عليه السلام خوفی نفسنده كيزلدی يعنی خاف ان يخالج الناس شك فلا يفرقوا بين المعجزة والسحر وياخود خوفی عصاسنی القا ايلمزدن اول خلق پراكنده اوله‌لر ديو اوله پس بو وهم موسی عليه السلامه غالب اولدقده (قلنا لاتخف) بز ديديككه قورقمه سنك وهمكه كلمندن (انك انت الاعلی) تحقيقا سن بونلر اوزره غالب وعالبركسن پس حضرت موسی عليه السلامك ضمير منيرنه كلان خوفك بياننه شروع ايدوب ليكن اندن مراد شريفلری هر مشرب موساده اولان وقدم موسی اوزره سير قيلان شيخ كامل اولوب كندی عصرنده اولان اصحاب حيل وخداعك مكرلرندن خوف ايلدكده حضرت خدای متعال جانبندن انكدخی قلب شريفنه بر طريق الهام لاتخف انك انت الاعلی كلام شريفنك مفهوم لطيفی حاصل اولمسيدر

مثنوی ✻ گفت موسی سحرهم حيران كنيست ✻ چون كنم كه خلق راتمييز نيست) حضرت موسی عليه السلام كندبسنه نهانی بويله ديدی سحرهم خلقی زياده حيران ايدبجيدر نيجه ايليمكه خلقك تمييزی بوقدر يعنی حضرت موسی عليه السلام ضمير منيرنده بوكونه خوفی اضمار ايلدی وكنديه بويله ديو سويلدی كه نيجه ايليمكه بو خلقك معجزه‌يی سحردن تمييز ايلمكه قابليتلری يوقدر حضرت موسی عليه السلام سحره‌نك سحرنی كوردكده خوف ايلمسی مجرد انلرك سحرندن خوف ايلمك دكلدركه مرتبهٔ رسالت بوندن عاليدر ديمشلر بلكه بونك اصل ومنشئی اولدركه عوام ناس سحری معجزه‌دن فرق ايلميوب انلره تابع اوله‌لر ديو خوف ايلشدر ديمشلر بو بيت دخی بو مضمونی مؤيد اولور وحضرت موسی عليه السلامك

کندی نفسندن خوفی اضمار ایلمسی بوخصوصدن اوتری اولور ﴿ مثنوی ﴾
کفت حق تمییز را پیدا کنم * عقل بی تمییز را بینا کنم * کرچه چون دریا بر اورند کف * موسیا تو غالب آیی لاتخف) حق تعالی حضرتلری دیدی یاموسی بن تمییزی پیدا ایلرم تمییزسز اولان عقلی دخی بینا ایلرم اول ساحرلر اکرچه دریا کبی کف یوقارو کتوردیلر یاموسی سن غالب کلورسن خوف ایلمه یعنی حق تبارک وتعالی حضرت موسایه دیدیکه یاموسی فرق وتمییزه مستعد اولان وایمانه قابل کلان کسه لره فرق وتمییز ایلدیکی ظاهر ایلرم وانلرک قلبنده سحردن معجزه یی بیلدیکی خلق ایلرم بی تمییز اولان عقلی دانا و بینا ایلیوب حقی باطلدن فرق ایدیجی ایلرم اکرچه اول سحره دریالر کبی کپوکلر کتوردیکی قدر عظیم سحرلر ومکرلر یوقارو کتوردیلرسه ده وآنی تسخیر ناس ایچون ظهور مرتبه سنه یتوردیلرسه ده ای موسی تحقیقا سن بونلردن غالبتر وبونلره غالبترسن خوف ایلمه ﴿ مثنوی ﴾
بود اندر عهد خود سحر افتخار * چون عصا شد مارآنها کشت عار) حضرت موسی علیه السلامک کندی زماننده سحر افتخار ایدی چونکم عصا مار اولدی انلر دوکلی ننک وعار اولدی یعنی حضرت موسی علیه السلامک عصر شریفنده سحر بر مرتبه معتبر ومفتخر ایدیکه اول عصرده اولان خلایق انبیایه ایلدکلری تعظیم وانقیادی اوسحره یه ایدرلردی وانلره زیاده اعتقاد ایدوب خدمتلری وتبعیتلری جانبنه کیدرلردی چونکم حق تعالی بونلره موسی علیه السلامی کوندردی بونلره مقابل وخلقه قارشولنده کی عصا باذن الله اژدرها اولوب بونلرک حبال وعصیلرینی اکل وبلع ایلدی بوساحرلرک سحرلری دوکلی عیب وعار اولدی واهل حق اولنه انلرک بطلانی ظهوره کلدی ﴿ مثنوی ﴾ هرکسی را دعوی حسن ونمک * سنک مرک آمد نمکها را محک) هر برکمسه ننک حسن ونمک دعواسی واردر اما سنک مرک نمکلرک محکی کلدی یعنی هرعصرده البته هر برکمسه ایچون حسن وملاحت دعواسی اولوب بن صاحب جمالم ومالک کمالم طالب اولنلر بکا کلسون وکمال دیلینلر کالی بندن آلسون دیمکدن خالی دکلدر ولکن موت واجل سنکی بونلرک ایلدیکی حسن وملاحت دعواسنک محکی کلدی اول حسن وملاحت که محک موته ضرب اولندقده اکر زائل اولیوب ثابت وبرقرار صحیح العیار اولورسه مقبول ومسلمدر واکر محک موته مقارن اولدقده زیور تزویر زائل اولوب فساد وقباحتی عیان اولورسه اول حسن وملاحت صرافان بازار طریقت قتلرنده قلب روسیاه کبی برآره قدر قیمتی اولماز ﴿ مثنوی ﴾ سحر رفت ومعجزهٔ موسی کذشت * هردورا از بام بود افتاد طشت) سحر ساحر کندی ومعجزهٔ موسی کچدی هرایکیسنک بود بامندن یعنی

وجود طامندن طشتی دوشدی بام بوده مضاف اولیوب افتاده بود تقدیرنده اولوب معنی بوبله اولسه هم جائزدر هرایکیسنک طشتی بامدن دوشمشدی وجود طامندن هرایکیسنک طشتی دوشمک انلرک وجودی منعدم اولوب آوازه لری قالمدی و بین الناس بونلرک احوالی مشهور اولمقدن کنایت اولور ﴿ مثنوی ﴾
بانک طشت سحر جز لعنت نماند * بانک طشت دین بجز رفعت نماند) سحر طشتنک آوازه وصداسی لعنتدن غیری قالمدی اما دین طشتنک صداسی عزت ورفعتدن غیری قالمدی نماند بونده متعدی اولوب سحر طشتنک صداسی جهانده لعنتدن غیری اثر قومدی ودین طشتنک صداسی رفعتدن غیری اثر قومدی دینلسه دخی جائزدر زیرا فارسیده برکله هم متعدی وهم لازم معناسنده استعمال اولنمغی چوق واقع اولور خلاصهٔ کلام اهل مکر وتزویر اولان سحره نک سحرلری کیدی وکندی لکن انلرک اثری بین الانام انلره لعنت ایلمک قودی که سحر یاد اولنسه لعنت ومذمتله یاد ایلرلر اکرچه اهل دین اولنلر هم مرور ایتدی ولکن انلرک صیت وصداسی بین الوری عزت ورفعته متعلق اولان اثرلر قودی اکرواضع دین اولان پیغمبر یاد اولنسه صلی الله تعالی علیه وسلم دیو تعظیم وتکریمله یاد ایلرلر واکر انلرک توابعی اولان اهل دین یاد اولنسه انلر حقنده رحمهم الله دیو رحمت اوقورلر ﴿ مثنوی ﴾ چون محک پنهان شد ست از مردوزن * درصف آ ای قلب اکنون لاف زن) چونکم مردوزندن محک پنهان اولمشدر پس ای قلب اولان کسه الآن صفه کل لاف اور و بندخی نقد خالصم دیو دعوی مقامنده طور ﴿ مثنوی ﴾ وقت لافستت محک چون غایبست * می برندت از عزیزی دست دست) چونکم محک غایبدر سنک لاف ایلمک وقتیدر عزیزلک جهتندن سنی الدن اله ایلتورلر یعنی ای مزور ومزخرف اولان اهل ریا وصاحب دعوی چونکم مردوزن میاننده موت واحوال موت غایب اولدیکه فی الحقیقه انسانک محکیدر نقد وخالص کبی اولان صالحلر صدرنه کچوب خلقه بندخی انلر کبی خالص وصافی برکمسه یم دیو لاف وکزاف اور وچونکم محک وموت ودار الضرب آخرت که هرکسک سرایری اول کونده اشکارا اولور نظر خلقدن غایبدر سنک لاف وکزاف ایلمک وقتیدر وحقیقت حاله واقف اولمین نادانلر سنک صورت مزوره کی کوروب نقد خالص زعم ایلیوب الان عزیزلککدن الدن اله ایلتورلر وسنی عزیز وشریف طوتارلر سندخی خلقک کندیکه اولان تعظیمن کوروب کندیکی نقد خالص زعم ایلیوب ارباب خلوصله همسرلک ادعا ایلرسن ﴿ مثنوی ﴾ قلب میکوید زنخوت هردم * ای زرخالص من از تو کی کم) مثلا قلب کبر ونخوتدن بکا هردم دیر ای زرخالص بن سندن قنچن کم

یعنی سن نه ایسك بن هم اویم سندن ناقص وکمتر دکلم دیر ﴿ مثنوی ﴾
زرهمی کوید بلی ای خواجه تاش * لیك می آید محك آماده باش) زرخالص
اکا جواب و یروب دیرکه بلی ای خواجه تاش بوبله در ولیکن محك کلور حاضر
وآماده اول اکر محك موت کلدکده سنك ذاتك انده ظن ایلدیکك کبی چیقارسه
کوزل واکر اول حینده روسیاهلغك عیان اولورسه فالخسران علیك
﴿ مثنوی ﴾ مرك تن هدیه است براصحاب راز * زرخالص راچه نقصانست
کاز) مرك تن اصحاب رازه هدیه در زیرا زر خالصه کاز ومقراضك نه نقصانی
واردر یعنی الموت تحفة المؤمن حدیثنك حسبنجه اصحاب رازه ومحب جان کدازه
تنك اولمسی تحفه درکه انکله دار بقایه واصل اولور و بقای حضرت خدایی
مشاهده قیلور زیرا خالص اولان التون ایچون مقراض نقصان ویرمز اکرانی
پاره لهسك نه عزت وشرفیتی یرنده قالور ﴿ مثنوی ﴾ قلب اکر در خویش
آخر بین بدی * آن سیه کاخرشد او اول شدی * چون شدی اول سیاه
اندر لقا * دور بودی ازنفاق وازشقا) اکر کندی حقنده آخر بین اولیدی
اول سیاه که اخر واقع اولدی اول اولوردی چونکم لقا زماننده اول سیاه اولیدی
بووجه در چونکم اول سیاه اولیدی لقا وقتنده نفاق وشقادن دور اولوردی
بوتقدیر اوزره لقا مصرع ثانی یه مصروف اولور واولکی تقدیر اوزره مصرع
اوله یعنی قلب اولان اکر کندی حقنده آخرت وعاقبتن کوریجی اولیدی اول
اخر دمده که اکا سیاهلق وزشتلك ظاهر اولدی اول سیاهلق وزشتلك اندن اول
ظاهر اولوردی یعنی باطننده مضمر اولان سیاهلق وزشتلك که دم آخرده اکا
ظاهر اولسه وانی سیاهرو قیلسه کرکدرکه اول حالت اکا حال حیاتنده ظاهر
اولوردی وظاهرنده اولان زو پرونلبیسی کیدروب قلب ناچیز اولمسی ظهوره
کلوردی پس کندینك معصیت وقباحتن کوروب جرمنه اعتراف قیلوردی
ومنافق ومرایی اولمقدن بری اولوردی چونکم ناسه ملاقات ایلدیکی وقتده اولا
سیاه اولیدی وکندوبی عاصیلر وسیاهرویلر مرتبه سنده بیلوب زهد وصلاح
دعواسندن پرهیز قیلیدی نفاق وشقاوت صفتلرندن قورتلیدی لقا مصرع ثانی یه
مصروف اولدیغی اوزره معنی چونکم اول امرده وحال حیاتده سیاه اولیدی
وکندینك جرم وقباحتن بیلیدی حضرت حقه ملاقات اولدیغی وقتده نفاق
وشقادن دور اولیدی ومنافقلر وشقیلر زمره سنه داخل اولیوب انلرله جهنمك
درکهٔ اسفلنه داخل اولمقدن نجات بولیدی ﴿ مثنوی ﴾ کیمیای فضل را
طالب بدی * عقل او بر زرق اوغالب بدی) فضل الهی کیمیاسنه طالب
اولوردی انك عقلی انك زرق وریاسنه غالب اولوردی یعنی اکر اول امرده

کندینك قلب اولدیغن بیلیدی وقباحت ودناءتنه واقف اولیدی حق تعالینك
فضلی کیمیاسنه طالب اولوردی انك عقلی انك مکر ودغاسنه غالب اولوردی واول
زرق وریا ومکر ودغا صفتلرینك ازالهسنه کوشش قیلوردی والطف حقه مظهر
اولوب عاقبت بوصفتلردن نجات بولوردی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون
شکسته دل شدی ازحال خویش * جابرا شکستکان دیدی بپیش) چونکم اول
قلب سیاهرو کبی اولان کسه کندینك حالندن شکسته دل اولیدی وقباحتن بیلدیکندن
کندیسنی منکسر قیلیدی شکستهلر صاریجی بی او کنده کورردی یعنی جابر المکسور
اولان فضل حق حضورنده کوریدی جابرا شکستکان دیمك صنقلر صاریجی وناقصلری
بتون ایدیجی دیمکدر ﴿ مثنوی ﴾ عاقبت رادید واواشکسته شد * ازشکسته
بند در دم بسته شد) مرایی ومدعی عاقبتی کوردی واواشکسته اولدی فوری
شکسته بند دن بسته اولدی یعنی اول مدعیکه عاقبت وآخرتن کوردی
وخاتمه سنده نه اوله جغنه نظر ایرکوردی هماندم صندی مدعی ومرائینك
اشکسته اولمسی وقباحتن بیلمسی عاقبتن کورمسندن حاصل اولور و بواجلدن
شکسته بند اولان خدانك فضلندن محروم قالور اکر اول قلب اولان مزور
عاقبتن کوریدی منکسر القلب اولوردی هماندم فی الحال خدای جابر المکسوردن
بسته اولوردی ودرستلك وراستلك مرتبه سن بولوردی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾
فضل مسها را سوی اکسیر راند * آن زراندود از کرم محروم ماند *
ای زراندوده مکن دعوی بیین * که نماند مشتریت اعمی چنین) فضل الهی
باقرلری اکسیر جانبنه سوردی لکن اول زراندوده یعنی بالدزاو مزور اولان باقر
کرم الهیدن محروم قالدی مسدن مراد بونده قباحت ودناءتن بیلوب جرمنه
معترف اولان عاصیدر وزراندوده دن مراد شول قلبی معصیتله قاسی اولان
اهل ریادرکه صورت ظاهرهسنی لباس صلحایله ملبس ولساننی کلمات مشایخله
مزین قیلوب (السنتهم احلی من السکر وقلوبهم قلوب الذیاب) حدیث
شریفنك مفهومنه مظهر اولمشلردر وصورتلرین صلاحله بزهدکلر ایچون
قلب زراندوده کبی اولمشلردر پس بونلر حقنده بیوررلر حق تعالینك فضل
وکرمی مس کبی اولان عاصیلری کیمیا جانبنه سوق ایلدی مراد نظرلری
اکسیر تأثیر اولان مرزلر و پیرلردر که تربیه وارشادی طالبك مس کبی
حقیر ودنی اولان وجودنی تبدیل ایلیوب کالهایر کوررلر پس فضل الهی
بونلری نظرلری کیمیا کبی اولان اولیا جانبنه سوق ایلر اما اول صورتی صالح و باطنی
طالح اولان اهل ریا واصحاب زرق ودغا عجب وغرورلری واسطهسیله محل مرحمت
وکرم اولمقدن بعید اولوب لاف ودعوایله مشتری صیدنه کیدرلر پس بونلره خطاب
ایدوب بیوررلر ای صورتی قلابلو و باطنی فاسد کسه دعوی ایله کورکه سنك

مشتری وطالبك بویله اعمی قالمز کرکدر که کندی باطنکی اصلاح ایلیوب خالص
قیلمغه سعی ایلیه‌سن تاکه سکا مشتری اولنلرك دیده‌لری کشاده اولدقده سنك سوء
حالنی کورمیه‌لر زیرا انلرك دیدهٔ باطنی همیشه بویله کور ونابینا قالمز ❊ مثنوی ❊
نور محشر چشم شان بینا کند ❊ چشم بندیٔ ترا رسوا کند) نور محشر انلرك
چشملرین بینا ایدرسنك کوز باغلمقلغکی ای پرحیله رسوای ایلر یعنی شمدی که
بوعالم طبیعتده مکر وحیله ایله سکا مشتری اولان طائفه‌نك کوزلرین باغلمش سن وانلردخی
سنی برشخص نیکوی ظن ایلیوب سکا تابع اولمشلر وصورت حالکی کورمکدن غافل
قالمشلر چونکم آفتاب حقیقت طلوع ایلیه ومحشر کونی ظهوره کله نور محشر
انلرین بصر بصیرتلرین کشاده ایلر (و یوم تبلی السرائر) فحواسنجه سرایر
وضمایرك کابسی پیدا اولور اول حینده سنك کوز باغلجیلغکی رسوای ایلر پس
اول یوم حزینده سنك حالك نیجه بد اولور العیاذ بالله ❊ مثنوی ❊ بنکر
انهارا که اخر دیده اند ❊ حسرت جانها ورشك دیده اند ❊ بنکر انهارا که
حالی دیده اند ❊ سر فاسدز اصل سر بریده اند) انلری کورکه آخری کورمشلردر
جان ودیلرك حسرتنی ودیده‌لرك رشك وآرزولریدر یعنی اول طائفهٔ علیه‌یی
وزمرهٔ سنیه‌یی مشاهده ایله که انلر بودنیاده عاقبت بین اولدیلر ومکر وحیله دن
کچوب خلوصله آخرت جانبنه توجه قیلدیلر بونلر جانلرك حسرتی وکوزلرك
رشکیدر که مؤمنلرك جان ودلی انلری کورمکله حسرت بیر وانلرك مرتبه سنه
ارمکه رشك ایلر اول کسه‌لری هم کورکه انلر نقد حالی کورمشلردر بونلر اصل
سردن کسلمش سر فاسدلردر وخبیث درونلردر اصل سره مضاف اولمیوب
سرسینك فتحیله اولسه دخی جائزدر بوتقدیر اوزره معنی بونلر اصلدن سر بریده
یعنی باشلری مقطوع فاسدلردر دیمك اولور وسر بریده‌دن مراد روحانیتلری
طرفنك قطع اولمسندن وازلدن بونلر بی سر وفاسد سر اولمسندن عبارت اولور
❊ مثنوی ❊ پیش حالی بین که درجهلست وشك ❊ صبح صادق صبح کاذب
هردویك) شول نقد حالی کور بیجنك اوکنده که اوجهلده وشکده‌در صبح
صادق صبح کاذب ایکیسی بیله بردر یعنی اول حاضر کورن وصورت ظاهره
قیدنده قیلان جاهل ونادانلر کاذبی صبح صادقدن تمیز قیلمزلر ویار مخالفی موافقدن
ومؤمنی منافقدن وصالحی فاسقدن فارق اولمزلر ❊ مثنوی ❊ صبح کاذب
صد هزاران کاروان ❊ داد برباد هلاکت ای جوان) صبح کاذب نیجه بیك
کاروانی بادهلاکه ویردی ای جوان یعنی نیجه کاروان صبح کاذبی صبح صادق
ظن ایدوب اول واسطه ایله قالقوب یوله کیدوب نیجه مدت ظلمتده قالوب هلاك
اولدقلری کبی بو صبح کاذب کبی اولان مزورلره دخی هرقنغی طایفه که اویه

عاقبت سر بریده وهلاك اولمق مقرردر ❊ مثنوی ❊ نیست نقدی کش غلط
اندازنیست ❊ وای آن جان کش محك وگاز نیست) هیچ برنقد یوقدر که اوغلط
اندازدکلدر وای اول جانك حالنه که انك محك ومقراضی یوقدر یعنی جهانده
هیچ برنقد یوقدر که اوطالب اولنلری غلطه براغیجی اولمیه یعنی البته هرنقد
وحاضر اولان کسه‌لرك وجودی طالبلری برحالت واسطه سیله غلطه براقمقدن
خالی دکلدر بعض نقد خالص وصافی واردر که حسود ومنکر اولنلر انك حقنده
قلبدر دیمکله غلطه براغور و بعض نقد پرغش وقلب زراندود واردر که او بن
خالص وصافیم دیو دعوی ایتمکله غلطه براغور پس لازم کلدیکه طالبك محك
ومقراضی اوله وای اول جانه که انك محك معرفتی ومقراض فرق وتمیزی اولمیه
اول نقد کوردیکی شیئی معرفت محکنه اورمیه وعقل وتمیز مقراضیله انی قطع
قیلمیه محکدن مراد انبیا علیهم السلام واولیای عظامك احوالنی واوصافنی واسرارنی
وسیرت وطریقتلرنی بیلمکدر ومقراضدن مراد عقل وتمیزدرکه انکله سالك حقی
باطلدن وعالمی جاهلدن و بیداری غافلدن فرق ایلیوب قطع ایلر

❊ زجر مدعی ازدعوی وامر کردن اورا بمتابعت ❊

❊ مثنوی ❊ بومسیلم کفت من خود احمدم ❊ دین احمد رابفن برهم زنم)
ابومسیلم ایتدی بن خود احمدم حضرت احمدك دیننی فن وصنعتله بری برینه اوروم
ابو مسیلم کذاب شول کسه‌درکه حضرت نبینك اواخرنه قریب ظهور ایلیوب
حضرت پیغمبر علیه السلامه من مسیلمة رسول الله الی محمد رسول الله دیو مکتوب
کوندرمشدر وبعد وفات النبی صلی الله تعالی علیه وسلم نبوت دعواسن قیلمشدر
وقاتل حمزه رضی الله عنه اولان وحشی انی قتل قیلمشدر وبونك حکایه سی
ومکتوبنك صورتی جلد اولده اواخره قریب داستان جهود حکایه سنك اوسننده
(بومسیلم را لقب احمد کنند) بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه
بونده بومسیلمدن مراد اهل تزویر واصحاب ریا اولان کذابلردر ❊ مثنوی ❊
بومسیلم رابکوکم کن بطر ❊ هل تو اول لعنت اخر نکر) بومسیلمه سن دی کبری
آز ایله بطر کبره دیرلر سن اولی قو آخرده اولان لعنته نظر ایله یعنی ای مدعی
وکذاب سن اولده اولان ریاستی وعجب وانانیتی کورمه بلکه بوعجب وغرورك
ومکر وحیله وزورك عاقبتنده اولان لعنته وعقوبته نظر ایله که خلقی تزویر ایله
کندی یه صید ایلین مدعیلرك مقامی دار جهنم اولور ❊ مثنوی ❊ این
قلاوزی مکن ازحرص جمع ❊ پس روی کن تارود در پیش شمع) جمع احبابه
حرصکدن اوتری بو قلاوزلغی ایلمه پس رولك ایله تا اوکده شمع کیده شمعدن

مراد بونده اهل دل ومرشد کاملدر مادامکه برشمع الهی اولان مرشد برمرایی یی
اوکنه آلیه وکندوینی اکاتابع قیلیه زرق ومکردن خلاص اوله من ومقصوده
یول بوله من وحضرت حقدن بهره ونصیب آله من ﴿ مثنوی ﴾ شمع مقصد
راءاید همچو ماه * کین طرف دانست و یاخود دامکاه * کر بخواهی ور نخواهی
باچراغ * دیده کردد نقش باز ونقش زاغ) شمع مقصدی ماه کبی کوستررکه
بوطرفده دانه میدر یاخود دامکاه میدر اکر استرسن واکر استمزسن چراغله بازك
نقشی وزاغك نقشی کورلمش اولور یعنی شمع الهی اولان مرشد حقیقی مقصدی
سالکه وطالبه کوستروب عیان ایلرکه اول طرفده دامی واردر یاخود دانه می
واردر اکا بیان ایدوب سویلر والحاصل خواه وناخواه مادامکه سن چراغله
اوله سن سکا زاغ و بازك صورت حالی نمایان اولور ایونك وکتونك صفت
وخصالی سکا ظهوره کاور ﴿ مثنوی ﴾ ورنه این زاغان دغل افروختند *
بانك بازان سپید آموختند) یوخسه بوزاغ حیله بازلر مکرودغل شعله لندرمشلردر
باز سپیدلرك بانك وصداسنی اوکرنمشلردر یعنی معناده زاغلر کبی اولان
اهل ریا وسمعه حیله ودغل چراغنی شعله لندیروب خلقه برشمع الهی یز دیو دعوی
ایلمشلردر و بازسپید کبی بلندپرواز اولان صاحب سعادتلرك کلمات واداسنی یاکتابلرندن
و یا انلرك لسانلرندن اوکرنوب خلقه انلر کبی سوز سویلمشلردر لکن باطنی زاغ کبی
قبیحدر اکرچه لسانلری ادای کلمات ایلمکده فصیحدر ﴿ مثنوی ﴾ بانك
هدهد کریاموزدفتا * راز هدهد کو و پیغام سبا) اکر برفتی وجوان
هدهدك بانك وصداسنی اوکرنسه هدهدك راز واسراری وشهر سبانك خبرو پیغامی
قنی هدهدکه حضرت سلیمان علیه السلامك پیکی ایدی وسبا مملکتندن بلقیسك
خبرنی کتوروب حضرت سلیمان علیه السلامه سویلدی وانك اسرارنی ورازنی
اکا نقل ایلدی فی المثل برجوان هدهد کبی اواسه واکا صیت وصداده تقلید ایتسه
هدهدك رازنی بیلمك قنده در وسبا شهرندن خبر و یرمك اکا نیجه ممکندر مجرد
تقلیدایله انك مرتبه سی مقلده حاصل اولمز کذلك برکسه پیك الهی اولان طریقت
هدهدلرینك صیت وصداسنی و بانك واداسنی تعلم ایلسه وانلره تقلید ایتمکله
انلر کبی خلقه سوز سویلسه انلرك رازنی بیلمك اکا نیجه میسر اولور وحقیقت مملکتی که
سبا اقلیمی کبیدر اندن نه وجهله خبرو یرمکه قادر اولور مجرد تقلیدله بونلرك
بریسی بیلمز ومحققلرك رازی انلره صورتا تشبه ایتمکله ادراك قیلنمز ﴿ مثنوی ﴾
بانك بررسته زبربسته بدان * تاج شاهان راز تاج هدهدان) بررسته نك بانك
وصداسنی بربسته دن بیل کذلك شاهلرك تاجنی هدهدلرك تاجندن بیل یعنی عارضی
وعاریتی اولان صدایی جبلی وذاتی اولان صدادن کیرو بیل وتقلیدله اولان ادایی

تحقیقله اولان ادادن فرق وتمییز قیل و پادشاهان طریقت اولان سلاطینك تاج
وکسوه لرینی هدهدان کندیده خاك وملوث مقامك تاج وکسوه لرندن فرق ایله
بونده هدهدلردن مراد شول احوالی خبیث ومقام ومرتبه لری ملوث ونجس
وصورت ظاهره لری منقش ومزین اولان اهل ریا وسمعه درکه صورتلرینی جامهٔ
زهد ولباس طاعتله منقوش قیلوب و باشلرینه پیك طریقت اولان مشایخك تاج
وکلاهنی قویوب بزهم مملکت سبانك خبرینی و یرن ورازنی بیلن هدهد سلیمانی یز
دیو دعوی ایلمکدن خالی اولمزلر لکن کندی یوه لرینی بیریدوب وقو قودوب
مرتبه لرنی ملوث ایلدکلرینی بیلمزلر پس کرکدرکه طالب وسالك بوایکی طایفه نك
کیدکاری کلاه وتاجی فرق ایلیه لرکه بوملوك معنوی اولان سلطانلرك کیدیکی
اول حیوانلرك کیدیکی کبی دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ حرف درویشان ونکتهٔ
عارفان * بسته اند این بی حیایان برزبان) درویشلرك حرف وکلماتنی وعارفلرك
الفاظ ونکاتنی بو بی حیالر وادبسزلر زبانلری اوزره باغلمشلردر یعنی بو باطنا
ادبسز وحیاسز اولان اهل زرق واهل ریا کندی لسانلری اوزره کلمات فقرایی
ورموز واشارات عرفایی باغلمشلردر وانی صید عوام ایچون دام تزویر ایلمشلردر
نیجه ساده دل طالبلری کندیلره اعتقاد ایتدیروب ضلالت واباحته و یاخود عجب
وغرور وانانیته و یاخود بونلر امثالی خبیث خصلته مبتلا ایتمشلردر طالبه تمییز
زیاده لازمدرکه بونلرك حقیقت حالنی بیله واندنصکره انلره اقتدا قیله ﴿ مثنوی ﴾
هرهلاك امت پیشین که بود * زانکه جندل راکمان بردند عود) زیرا دوکلی
امت سالفه نك هلاکی که واقع اولدی اول سببدن ایدیکه جندلی عود صاندیلر
یعنی باطلی حقدن فرق ایلمیوب شیطانی ونفسك تزویرنی اطیف وخوش
بوی عود ایلدیلر جندلدن مراد شیطانك ونفسك تزویریدر پس امم
سالفه نك هلاکنه سبب نفس وشیطانك وانلرك احزابنك حیله
وتزویرنی عود کبی لطیف رایحه لوظن ایلدیلر فرق وتمییزه قادر اولمدقلری ایچون
عاقبت هلاك اولدیلر ﴿ مثنوی ﴾ بود شان تمییز کان مظهر کند * لیك حرص
وازکور وکر کند) انلرك عقل وتمییزی وارایدیکه انی اظهار ومظهر ایلیه
لیکن حرص وآز انسانی کور وکر ایلر مظهر افعال بابندن اسم مفعول صیغه سی
اوزره در بونده بمعنی الاظهار مصدر معناسی و یرلسه دخی جائزدر و ینه اسم
مفعول معناسی و یرلسه دخی جائزدر اسم مفعول معناسی و یرلورسه معنی بونلرك
تمییزی وارایدیکه انی اظهار اولنمش ایلیه واظهار معناسی و یرلورسه تقدیر
معنی بوطائفهٔ مهلکه نك عقل وتمییزی وارایدیکه انی وقتنده اظهار ایلیه ولیکن
حرص وطمع آدمی اعمی واصم ایلر کما قال علیه السلام ایاکم والطمع فان الطمع

يعمى و بصم ﴿ مثنوی ﴾ كوریٔ كوران زرحمت دورنیست * كوریٔ حرصست كان معذور نیست) كورلرك كورلكی رحمت الهیدن بعید دكلدر حرصك كورلكیدركه اوعندالله معذور دكلدر یعنی بركسه نك ظاهر كوزی كوراولسه اورحمت حقدن دور اولمز اما حرص وطمعك كوری اولان كمسه معذوراولمز ورحمت بولمز یعنی اكثرهلاك اولان طائفه نك عقل وتمیزلری وارایدی لیكن شهواته ومقتضیات طبیعته حرص وآزلری اولدیغیچون بونلرك چشم جانی وسمع باطنی كور وكراولوب رحمت الهیدن دوراولدیلر زیرا حرص وطمع كوری اولنلر معذور ومغفور دكلدر ﴿ مثنوی ﴾ چارمیخ شه زرحمت دورنیست * چارمیخ حاسدی مغفور نیست) پادشاهك چارمیخی رحمتدن بعید دكلدر اما حاسدلك چارمیخی مغفور دكلدر چارمیخ سیاست وشكنجه یه دیرلر بونده رنج وبلا مراداولور وتقدیر كلام بویله دیمك اولوركه پادشاه حقیقتك بر بنده سنه دنیاده ویردیكی محنت وسیاست رحمتدن ومغفرتدن ایراق دكلدر اما حاسدلك رنجی وحسودلك شكنجه سی مغفور ومرحوم دكلدر كماقیل الحسد داء لایرحم صاحبه ﴿ مثنوی ﴾ ماهیا آخرنكو بنگر بشست * بدكلوی چشم آخر بینت بست) ای ماهی آخرشست ودامه ایو نظرایله زیرا بدكلولك سنك آخر بین چشمكی باغلدی بدكلو یرامز بوغازلو دیمكدر بوراده حریص وكدا چشم وبوغازینه صبری اولمین شكم پروردن عبارتدر وتقدیر كلام بویله دیمك اولوركه ای دریای عالمده ماهی كبی سیرقیلان كمسه آخر صیادلرك دام مكرینه وشست فریبنه ایونظر ایله هركسك لقمه سنه وطعامنه حریص اولوب انلرك شیرین كلامنه الدانمه یرامز بوغاز لواق واكل وشربه حریص اولمقاق سنك آخر بین اولان چشمكی بغلر وسنی حقیقت حالی كور مكدن منع ایلر ﴿ مثنوی ﴾ باد ودیده اول وآخر بین * هین مباش اعورچوابلیس لعین) ایكی كوزایله اول وآخری كور آگاه اول ابلیس لعین كبی اعور اولمه یعنی ظاهر وباطن كوزیله هرشیئك اولنی وآخرنی برخوش كور ابلیس كبی زنهار یك چشم واعور اولمه كه ظاهری كوروب سرباطندن بی خبراولدی لاجرم ملعون ومغبون قالدی ﴿ مثنوی ﴾ اعور آن باشد كه حال دید وبس * چون بهایم بی خبرازپیش وپس) اعور اول كمسه دركه انجق حالی وحاضری كوردی بهایم كبی پیش وپسدن بی خبردر اول وآخرنی بركارك فكر ایلدیكندن عاقبت پرضرردر ﴿ مثنوی ﴾ چون دوچشم كاودرجرم تلف * همچویك چشمست كش نبود شرف) چونكم كاوك ایكی كوزی تلفك جرمنده بركوز كبیدركه انك شرفی یوقدر یعنی بقرك ایكی كوزنی بركسه چیقارسه انك تلفینك جریمه سنده فقها دیمشلردر بركوز كبیدركه

اول بقرك شرفی اولمدی زیرا شرف وعزت نور عقل وبصیرتله در حیوانده ایسه بصیرت ونوركرامت یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ نصف قیمت ارزدآن دوچشم او * كه دوچشمش راست مسند چشم تو) اول كارك اول ایكی كوزی نصف قیمت دكر زیرا انك ایكی كوزینه مسند سنك كوزكدر یعنی اگر بركمسه بركاوك ایكی كوزنی چیقارسه انك اول ایكی كوزی كاوك قیمتی نه تقدیر اولنورسه انك نصفی دیت ویریلور مثلا اول كاوك قیمتی سكزیوز آقچه تقویم اولنسه انك ایكی كوزنك دیتی دورت یوز آقچه اولوب وبركوزینك دیتی انك قیمتنك ربعی اولور بعض نسخه ده نصف قیمت یرینه ربع قیمت واقع اولمشدر اگر ربع قیمت ارزد آن یك چشم اویازلمش ولكن ناسخ مسئله یه واقف اولمیوب ربع قیمت ارزد ان دوچشم او یازمش دینورسه ربع قیمت ارزد نسخه سنی دخی جائزاولور والا فروع كتابلرینه مخالف كلور زیرا فروع كتابلرنده مسطور اولان اولدركه بردابه نك بركوزی فوت اولسه قضی فی عین الدابة بربع القیمة قولنك مضمونی اوزره ربع قیمت ویرلمكله حكم اولنور بقرك كوزی دخی بونك كبیدر ومصرع ثانی كاوك ایكی كوزینك نصف قیمت دیدیكنه علت اولور تقدیر كلام بویله دیمك اولوركه اول ایكی كوزی فوت اولدیغی حینده قیمتنك نصفی دكر زیرا انك ایكی كوزینك برمطلوبه وصول وقتنده سنك كوزلرك مستنددر اول كاومقصود جانبنه بنفسه مهتدی اولهمز مگركه انك كوزلری سنك كوزلریكه استناد ایلمك واسطه سیله مهتدی اوله چونكم انك ذاتنده عقل وتمیز اولمدی وانك كوزلری ظواهر ومحسوساتدن غیری كورمدی وماهوالمقصوده ناظر اولمدی ویول بولمدی پس شرعا انك شرفیتی ساقط اولوب دنی وكمترقالدی وانك ایكی كوزی انسانك بركوزی حكمنده اولدی زیرا انسان بنفسه مقصوده مهتدی اولور وماهوالمراده وصول بولور بواجلدن انك كوزلری حیواناتك كوزندن قیمتده زیاده اولور والارؤیت حسیله انسانك كوزینك حیوان كوزندن زیاده اولمسی یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ وركنی یك چشم آدم زادهٔ * نصف قیمت لازمست ازجادهٔ) واگر برآدم زاده نك بركوزنی چیقاره سن اواو یولدن اكا نصف قیمت لازمدر جاده شاهراهه دیرلر بونده شرع شریف مراد اولور مثلا بركسه بركسه نك بنده سنك بركوزین چیقارسه اگراول بنده نك قیمتی التی بیك آقچه تقدیر اولنورسه اوچ بیك آقچه انك كوزندن اوتری ضمان لازم كلور بومعنی انسانك حیواندن افضل واشرف اولمسنه دلالت ایلر پس انسانك عضوینك وچشمنك حیوانی عضوندن وچشمندن افضل واشرف اولدیغنه بو بیتله علت بیوروب دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ زانكه چشم آدمی تنها بخود * بی دوچشم باركاری می كند)

زیرا که آدمینك برکوزی یالکز کندیسیله یارك ایکی کوز یسنز برکار ایلر یعنی
اکرآدمینك برکوزی چیقسه برکوزی قالسه بریار ومعینك ایکی کوز ینه محتاج
اولمز بلکه برآخر یارك ایکی کوزی اولمدین اول برکوز ایله مصلحت کورر وکار
وعمل ایلر دیمك اولور بومعنی دوچشم یاره مضاف اولدیغی اعتباریله‌در مضاف
اعتبار اولنمیوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر زیرا آدمینك چشمی یالکز کندیله
بری برینه یارومعین اولان ایکی چشمسز تمام برایش کورر یعنی انسانك برکوزی
تلف اولسه اول برآخر کوزك اکامعاونتی اولمقسزینه کار وعمل ایلر اما حیوان
بویله دکلدر ایکی کوزی برنده اولسه‌ده مقصود جانبنه مهتدی اولمدی برانسانك
کوزینه محتاجدر و برکوزی فوت اولسه‌ده ینه انك کوزینه محتاجدر پس ایکی
کوزی برنده اولدیغی تقدیر اوزره بیله ینه برکوزلو حکمنده اولور که اول انجق
ظاهری کورمك و باطن ومعنادن کوروغافل اولمقدر نته‌کم بومعنایه اشارت ایدوب
بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ چشم خرچون اولش بی آخرست * کرد وچشمش هست
حکمش اعورست) اماکاووخرك چشمی چونکه انك اولی آخروعاقبتسز در آکرانك
ایکی کوزی وارایسه‌ده اواعور و یك چشم حکمنده در هرشیئك ظاهرك کورر
باطندن غافل اولور واول کورر آخرندن کوراولور پس شول کسه‌لرکه صورتبین
اوله‌لر ومعنادن غافل قاله‌لر وهرشیئك اولن کوروب آخرنه واقف وعارف
اولمقدن محروم اوله‌لر انلر کاووخر منزله‌سنده یك چشملردر بلکه انسان صورتنده
شیطان اعوردر انسانك فضیلتی آخر بین اولمغله وهرشیئك سرنی ومعناسنی
کورمکله‌در یوخسه مجرد حاضر حالی کورمکله ومحسوساته نظرایرکورمکله
سائر حیواندن انك نه‌فرقی اولور پس کرکدرکه انسانیت مرتبه‌سن استین کسه
صورتبین اولمقدن کذر قبله وسیرت ومعنایه ناظر اوله وعاقبت وآخرین کوره
تاانسانیت مرتبه‌سن بوله ﴿ مثنوی ﴾ این سخن پایان ندارد آن خفیف *
می نویسد رقعه برطمع رغیف) والحاصل بوسوز پایان طوتمز اول خفیف
العقل اولان احمق که ذکری مقدما مرور ایلمشدی رغیف طمعی اوزره پادشاهه
رقعه یازر ونفقه‌سنك منقطع اولمسندن استعلام ایچون مکتوبلر تحریر ایدوب پادشاه
جانبنه انی وسیله دوزر نته‌کم بو بیاندن معلومك اولور

﴿ بقیهٔ قصهٔ نبشتن ان غلام رقعه بطلب اجری ﴾

﴿ مثنوی ﴾ رفت پیش ازنامه پیش مطبخی * کای بخیل از مطبخ
شاه سخی) اول غلام پادشاهه نامه یازمقدن اول مطبخینك قتنه کتدی
بویله دیوکه ای شاه سخینك مطبخندن بخیل اولان کسه مطبخیدن
مراد مطبخ امینی ویااشجی باشیدر ﴿ مثنوی ﴾ دوراز وزهمت اوکین قدر *
ازجری ام ایدش اندر نظر) اول شاهدن وانك همتندن دور و بعید درکه

بوقدر بنم نفقه وجریمدن انك نظرینه کله یعنی بنم بوقدر نفقه‌می چوق کوره
وانك قطعیله مقید اوله ﴿ مثنوی ﴾ کفت بهر مصلحت فرموده است * نی
برای بخل ونی تنکی دست) چونکم مطبخی اول غلامدن بوسوزی اشتدی
اکاجواب ویروب ایتدی پادشاه بونی مصلحتدن اوتری بیورمشدر بخلدن
وتنکدستلکدن اوتری دکلدر یعنی پادشاه بونفقه‌نك قطع اولنمسنی بیورمسی بخیللکدن
واحتیاجدن ودون همتلکدن اوتری دکلدر بلکه لحکمة ولمصلحة درسن بورایه
نظر ایله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت دهلیزیست والله این سخن * پیش شه
خاکست حودزر کهن) چونکم غلام مطبخیدن بوکلامی اشتدی اکاجواب ویروب
ایتدی والله بوسوز دهلیزه منسوبدر زیرا پادشاهك قتنده زرکهن هم خاکدر
پس اویله اولنجق بوسنك کلامك درونه وصول بولمقدن خارجدر دیدی دهلیز
ایکی قاپونك اورتالغنه دیرلر دهلیزی دیمك درون خانه‌یه واصل دکلدر دیمکدن
کنایتدر ودرون خانه‌دن مراد پادشاهك ساکن اولدیغی مقامه واصل دکلدر
دیمك اولسه‌ده جائزدر وکندینك خانهٔ قلبندن خارج اولمق مراد ایلسه‌ده
جائزدر ﴿ مثنوی ﴾ مطبخی صد کونه حجت برفراشت * اوهمه رد کرداز
حرصی که داشت) مطبخی یوزدرلو حجت قالدردی اوجمله‌سنی رد ایلدی شول
برحرصدنکه طوتردی ﴿ مثنوی ﴾ چون جری کم آمدش دروقت چاشت *
زدبسی تشنیع اوسودی نداشت) چونکم جری ونفقه چاشت وقتنده اکاناقص
کلدی اول غلام چوق طعن وتشنیع اوردی لکن برفائده طوتمدی ﴿ مثنوی ﴾
کفت قاصد میکنید اینها شما * کفت نی که بنده فرمانیم ما) اول غلام
مطبخی‌یه وانك توابعنه دیدی بونی سز بکاقصدله ایدرسز مطبخی اکا ایتدی
بز بنده فرمان دکلی یز یعنی امرقولی یز بوهم وجهدر مطبخی ایتدی یوق بویله دکلدرکه
بز بنده فرمانز هرایشی پادشاهك امریله ایلرز و بردیدیکی یره ویرززو ویرمه دیدیکی
یردن منع قیلورز ﴿ مثنوی ﴾ این مکیر از فرع این از اصل کیر * برکمان کم زن که از
بازوست تیر) بوامری فرعدن طوتمه اصلدن طوت کمانه طعن اورمه زیرا تیر بازودندر
یعنی بزکه فرع منزله‌سنده وآلت مثابه‌سنده خدمتکارلرز بزم الیمزده قبض وبسط ومنع
وعطا یوقدر بومنعی وامساکی اصلدن طوت که مانع ومعطی اولدر مثلا کمانه
طعن اورمه‌که اندن کلان تیر رامینك یازوسندندر سن ایسك تیراندازی
کورمیوب کمان مثابه‌سنده اولان زید و بکره تشنیع اوررسن دیدیلر بوندن مراد شول
جاهل ونادان اولورکه قچن بودنیاده انك وظایف جسمانیه‌سندن برنفقه بهره
منقطع اولسه اکاسبب ظاهر اولان کیم ایسه طعن وتشنیعی اکا اورر وحقیقتده
مانع ومعطی الله ایدوکندن غافل اولور پس مطبخی لساندن بومرتبه‌لرده اولان

کمسه‌لره ارشاد وتعلیم اولور که اکر سنك حظ ومعاشکه برکمسه بحسب الظاهر مانع اولسه انی سن اندن بیلمه بلکه اصلندن بیل که مانع ومعطی وضار ونافع فی‌الحقیقه خدادر بنده نه قادر درکه سندن برشیئی منع ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ مارمیت اذرمیت ابتلاست * برنبی کم نه کنه کان ازخداست) مارمیت اذرمیت آیت کریمه‌سنك مفهومی ابتلادر نبی اوزره کناه قومه اول رمی حقیقتده خدادندر بوآیت کریمه سورهٔ انفالده در تفسیری جلد اولده اعتراض مریدان برخلوت وزیر سرخنده مرور ایلدی یعنی حق‌تعالی حضرت نبی حقنده بیوردی یامحمد شول زمانده که کفار جانبنه سن ترابی رمی ایلدك انی سن رمی ایلمدك ولکن الله تعالی رمی ایلدی پس صورتا حضرت نبینك رمی ایلمسی خاق امتحاندر که اکثر غافل ونادان رمی ترابی وانهزامی اندن بیله وانلرکه عارفلر در حقیقته ناظر اوله اکرحقیقته نظر قیلورسك حضرت نبی اوزره کناه اسناد ایله واول ترابی رمی ایدوب کافرلری منهزم قیلدی دیمه زیرا بورمی تراب قیلمق وکافرلری منهزم ومغلوب ایلمك خدادندر چونکم حقیقتده فاعل خدا اوله برفعلی نیچون مجرد آندن بیلورسن واکا اسناد ایلیوب فاعل حقیقیدن غافل اواورسن بوسوزلر اکرچه مطبخی طرفندن اول احمق اولان غلامه در لکن حضرت مولانا هرآلات واسبابه ناظر اواوب فاعل حقیقیدن غافل اولان کمسه‌لره بواسلوب اوزره ارشاد بیورررلر ﴿ مثنوی ﴾ آب ازسر تیره است ای خیره‌خشم * پیشتر بنکر یکی بکشای چشم) صو باشندن بولانقدر ای خیره خشم ضرب مثلدر که صو باشندن بولانر دیرلر وانی برشیئك اصلندن متغیر اولمسی خصوصندن کنایه ایدرلر خیره خشم عبث بیره خشم ایدیجی دیمکدر ایلرورك وزیاده رك نظر ایله بربجك کوزك آج یعنی ای بیهوده بیره غضب ایدیجی نادان هرشیئ اصلندن بوزیاورسن انی فرعدن بیله ایلرونظر ایله وبصر بصیرتك کشاده قیل تاحقیقت حالی کوره‌سن وبوکارك فاعلنه نظر ایرکوره‌سن پس اول غلامك نه کار ایشلدیکنی قصه ایلمکه رجوع ایدوب بیورررلر ﴿ مثنوی ﴾ شد زخشم وغم درون بقعهٔ * سوی شه بنوشت خشمین رقعهٔ) چونکم اول احمق غلام مطبخینك کلامندن منصح ومتسلی اولمدی خشم وغمدن برمکانك ایچنه کتدی شاه طرفنه برخشمناك رقعه تحریر ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ اندران رقعه ثنای شاه کفت * جوهر جود سخای شاه سفت) اول رقعه ده‌اولا شاهك ثناسنی دیدی شاهك جود وسخاسی کوهرنی دلدی والطف وکرمنه متعلق کلمات ایلیوب دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کای زبحر وابر افزون کف تو * در قضای حاجت حاجات جو) که ای بحر سخا ومعدن لطف ووفا سنك دست مبارکك بحر دن

وابردن نثار وایثار ایلمکده افزوندر حاجتلر طلب ایدیجینك حاجتنی قضا ایلمکده ﴿ مثنوی ﴾ زانکه ابرانچه دهد کریان دهد * کف توخندان پیاپی خوان نهد) زیرا سحاب اول نسنه یکه زمینه ویرر کریان ویرر محسنلرك شرطی خود احسانی طلاقت وجهیله خندان ویرمکدر اما سنك کف درسنك محتاجلره متصل خندان خوان ونعمت قور ﴿ مثنوی ﴾ ظاهر رقعه اکرچه مدح بود * بوی خشم ازمدح اثرها می نمود) اول رقعه نك ظاهری اکرچه مدح وثنا ایدی لکن خشم رایحه‌سی اول مدح وثنادن اثرلر کوستردی یعنی غلام اول رقعه یی اکرچه حمد وثنا ایله ابتدا ایلمشدی وپادشاهك بعض اوصاف حمیده‌سنه متعلق سوز سویلمشدی ولکن بعض خشم آمیز کلام وکلمات ایلمش ایدیکه اول خشمك رایحه‌سی انك مدحندن اثرلر کوستردی وکلام نکته آمیزی درونك خشم وغضبنه دلیل اواوردی پس ینه بوقصه دن حصه نه ایدیکنك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ زان همه کار توبی نورست وزشت * که تودوری دور ازنور سرشت) کذلك ای احمق ونادان سنك دخی کارك اول سببدن بی نور وزشتدر زیرا نورجبلیدن سن دورسن یعنی فطرت اسلامیه وطبیعت ایمانیه نورندن زیاده دور وبعید سن بواجلدن دوکلی کارك قبیح وبی رونقدر ﴿ مثنوی ﴾ رونق کارخسان کاسد شود * همچو میوهٔ تازه زوفاسد شود) خسلرك وفاسدلرك کارینك رونقی عاقبةالامر کاسد اولور تازه میوه کبی زودوفوری فاسداولورز وبونده زود دن مخففدر ﴿ مثنوی ﴾ رونق دنیا برارد زوکساد * زانکه هست ازعالم کون وفساد) دنیانك رونقی علی الفور کساد کتورر اندن اوتری که عالم کون وفساددندر یعنی دنیا که چار اضداد دن ونفی واثباتدن موجود اولمش برعالم اولدیغیچون انك رونقنك دخی دوام وثباتی اولمیوب علی‌الفور کاسد اولور زیرا که عالم کون وفساددندر برحال اوزره برقرار طورمق ممکن دکلدر کذلك اهل دنیا دخی بعینه بوحکمده در انلرك رونق واطافتی علی‌الفور کاسد اولور وکار وکردارلری دخی چوق کچمیوب فاسد اولور ﴿ مثنوی ﴾ خوش نکردد ازمدیحی سینها * چونکه درمداح باشد کینها) برمدیحدن سینه‌لر خوش اولمز چونکم مداحده کینه‌لر اوله مدیح فعیل وزننده در بونده فعیل بمعنی مفعولدر یا وحدت ایچوندر وتقدیر معنی هیچ برممدوحدن سینه‌لر خوش اولمز وصفا بولمز چونکم مداحك وجودنده کینه‌لر اوله وقلبنده ممدوحه کین طوته لکن بحسب الظاهر لسانله انی مدح ایلیه چونکم مداحك مدحی وثناسی خلوصله اولمیوب بلکه غرض نفسانیه ایله اولسه انك مدح وثناسنده رونق اولمز ممدوحك قلبی اندن حظ

والذت المز لاجرم باطنی کین وکراهتله طولان واساننی اوزره حمد وثنا اولان اهل ریا دخی بونك کبیدر پس بونك کبی حمد وثنا مقبول خدا اولمیوب مردود اولمسی مقرر در نته کم ارشاد ایدوب بیوررلر ❋ مثنوی ❋ ای دل از کین وکراهت پاك شو * وانکهان الحمد خوان چالاك شو) ای دل کین وکراهتدن پاك اول واندنصکره الحمد اوقو چالاك اول مادامکه درونك کین وکراهتله طوله لسانك ایله حمد قیلمنك و بحسب الظاهر خدمت وطاعته چست وچالاك اولمنك نه فائده سی واردر یعنی ممدوح ومحمود اولان خدای تعالیدن کلان شیلره درونکده کین وکراهت اوله وانك لقاسندن قلبکده نفرت اوله لسانله اکا حمد ایلمك ریا وسمعه دن عبارت اولور اولا حامد وشاکر اولان کمسه کرکدر که قلبنی محمود جانبنه اولان کین وکراهتدن پاك ایلیه واکا عظیم محبت ومودت قیله واندن هرنه کاورسه صفای قلبله راضی اوله اندنصکره لسانله الحمد اوقیه وخدمته چابك وچالاك اولسه جائز اولور والااقاب ایچره محمود جانبنه کین وکراهت اولسه ولسان اوزره حمد وثنا اولوب خدمت قیلسه نه فائده قیلور ❋ مثنوی ❋ بر زبان الحمد واکراه درون * از زبان تلبیس باشد یافسون) زبان اوزره الحمد واکراه درون زبان جهتندن تلبیس اولور یاخود افسون اولور واکراه دروننده اولان واو مع معناسنه اولمق وحالیه دخی اولمق جائزدر تقدیر کلام زبان اوزره اکراه درون ایله بیله الحمد لله اولمق یاخود معنی درونك اکراهدن اولدیغی حالده زبان اوزره الحمد لله اولمق بو کونه حمد زبان طرفندن تلبیس اولور ویاخود خلق فریب ایچون افسون اولور که منافق ومرائیلرك حمدی بوقبیلدندر اما خالص ومخلص اولنلرك درونی حق جانبنه اولان کیندن واندن کلنی کریه عد ایلمکدن پاك اولمشدر پس انلرك حمدی لسانلری طرفندن دکلدر وخلقه کوسترش دخی مراد ایلمزلر بلکه انلر درون دلدن بلا کراهة حضرت حقدن هرنه کلورسه راضی اولورلر وبجان ودل اکا محبت قیلورلر مقبول اولان حمد وثنا بودر ❋ مثنوی ❋ وانکهان کفته خدا که ننکرم * من بظاهر من بباطن ناظرم) واندنصکره خدای تعالی دیمش اوله که بن ظاهره نظر ایتمزم بن باطنه نظر ایلرم یعنی علی الخصوص خدای تعالی بویله دیمش اوله که بن صورت ظاهره یه باقمزم بن باطنه وقلوبه ناظرم مادامکه قلب پاك ودرست اولمیه مقاله وظاهر اعماله اعتبار یوقدر نته کم حضرت نبی اکرم صلی الله علیه وسلم بیوررلر (ان الله لاینظر الی صورکم ولاالی اعمالکم بل ینظر الی قلوبکم ونیاتکم) الحاصل خلوص قلب وصفای درونله اولمین اعمال مقبول اولمیجه قنده قالدیکه اکراه درونله اولان عاده وتسبیح وتحمیدده برخیشت اوله وانك صاحبنه اندن برنفع وفائده کله

یعنی بو کونه کمسه یه سویلدیکی حمد وثنادن اصلا برنفع وفائده یوقدر نته کم بو قصه دن معلومك اولور

❋ حکایت آن مداح که ازجهت ناموس شکر ممدوح میکرد وبوی اندوه وغم ❋
❋ اندرون اووخلاقت دلق ظاهر اومینمود که ان شکرها لافست ودروغ ❋

بوسرخ شریف اول مداحك حکایه سیدر که کندینك عرض وناموسنك صیانتی جهتندن ممدوحنك شکرن ایلردی وحال بوکه اول مداحك درونك غصه وغمك رایحه سی یعنی اثر غم وغصه سی وانك دلق ظاهرینك خلاقت وکهنه لکی کوستردی که اول شکر ومدحلر لاف ودروغدر ❋ مثنوی ❋ ان یکی بادلق آمد ازعراق * باز پرسیدند یاران ازفراق) اول بر کمسه کهنه دلق ایله عراقدن کندی شهرنه کلدی انك یارانی کیرو فراقدن صوردیلر یعنی دیار غربتده چکدیکی فراقدن وهجراندن واشتیاقدن انك حالنی صوردیلر ❋ مثنوی ❋ کفت آری بد فراق الاسفر * بود برمن بس مبارك مژده ور) اول کمسه یارانه دیدی نعم فراق وهجر وار ایدی الاسفر بکا زیاده مبارك مژده او اولدی پس زیاده مبارك ومژده لو اولدیغنه علت قوروب دیر ❋ مثنوی ❋ که خلیفه داده خلعت مرا * که قرینش باد صد مدح وثنا) زیرا بکا خلیفه اون خلعت ویردی که خلیفه یه یوز حمد وثنا قرین اولسون ❋ مثنوی ❋ شکرها ومدحها برمی شمرد * تاکه شکر ازحد واندازه ببرد) اول کمسه تحصیل ناموس ایچون خلیفه یه نیجه شکرلر وحمد وثنالر عد ایلدی تا حمد وشکری حد واندازه دن ایلتدی یعنی خلیفه نك مدحن ایتمکله کندی یه ناموس ووقار حاصل اولمق ایچون حددن خارج مدح وثنا ایتدی ❋ مثنوی ❋ پس بکفتندش که احوال نژند * بردروغ تو کواهی میدهند) پس انك بودعواسن استماع ایلین کمسه لر اکا دیدیلر که سنك نژند اولان احوالك یعنی غمکین وپژمرده اولان صورت احوالك کذبکه طانقلق ویرر ❋ مثنوی ❋ تن برهنه سر برهنه سوخته * شکر رادزدیده یا آموخته) تن برهنه سر برهنه یانمشسن مکر سن شکری اوغورلمشسن یاغیریدن اوکرنمش سن شکر نعمت مقابله سنده اولور سنده خود خلیفه نك نعمتدن وانك اون خلعت ویردیدیکك خلعتدن برنشان واثر یوقدر ❋ مثنوی ❋ کونشان شکر حمد میر تو * برسر وبرپای برتوفیر تو) قنی سنك میر و پادشاهکك شکر وحمدینك نشانی سنك بی توفیر اولان سر و پایك اوزره اول شکرك نشانی شاکرك وجودنده اولان نعمتدر سنك بی توفیر اولان سر و پایك اوزره اول نعمتدن خود براثر وعلامت

بوقدر دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ کر زبانت مدح آن شه می تند * هفت اندامت
شکایت میکند) اکرچه سنبك لسان وزبانك اول شاهك مدحنی طوقور
یعنی انك مدح وثناسن ایلریدی اندامك شکایت ایلر یعنی اکرچه لسانك انك
شکر وثناسن سو یلرسنك بدنی عضوك اندن لسان حاله شکایت ایلر ﴿ مثنوی ﴾
در سخای آن شه وسلطان جود * مر ترا کفشی وشلواری نبود) اول شاه
کرم وسلطان جودك سخاسنده سنك بر کفشك و برشلوارك اولمدی پس قنی انك
انعام وسخاسنك اثری دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت من ایثار کردم انچه داد *
میر تقصیری نکرد ازافتقاد) چونکم اول کمسه اصحاب فراستدن بواعراضی
استماع ایلدی کندو یی خجالتدن خلاص ایتمك ایچون انلره بوکونه جواب ویروب
دیدی اول نسنه یی شاه ویردی بن انی بذل وایثار ایلدم یوخسه شاه افتقاد والتفاتدن
هرکز اهمال و بر تقصیر ایلمدی افتقاد بوقلق معناسنه در ﴿ مثنوی ﴾ بستدم
جمله عطاها از امیر * بخش کردم بر یتیم و بر فقیر) جمله عطایی اول امیر
المؤمنیندن الدم یتیم وفقیره بخش ایلدم ﴿ مثنوی ﴾ مال دادم بستدم عمر
دراز * در جزا زیراکه بودم پاك باز) مال و یردم مقابله سنده وجزاسنده عمر دراز
الدم زیراکه پاك باز ایدم یعنی (الصدقة ترد البلاء وتزید العمر) حدیثنك
مقتضاسی اوزره پادشاهك بکا ایلدیکی سخایی فقرا وایتامه صدقه و یردم
عمرك زیاده لکندن اوتری صدقه و یردم زیراکه طریقت مجردلرندن ایدم پاك
باز بین اهل طریق شول اهل تجریده دیرلرکه هرنه النده کلورسه فی سبیل الله انی
بذل ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ پس بکفتندش مبارك مال رفت * چیست اندر
باطنت این دود وتفت) پس اهل فراست اولان یاران اکا دیدیلر ای مبارك مال
کندی باطنکده بودخان وحرارت ندر مصرع اولده بووجه هم جائزدر پس
اکا دیدیلر مال مبارك چونکم کندی سنك باطنکده اولان آتشك دخانی ندر
بعض نسخه ده دود تفته مضاف واقع اولمشدر دود تفتدن مراد اول کمسه نك
فقر آتشندن ظهور ایلین آه وانینیدر کان اکرچه بودعوایی قیلر و بذل وایثار لافن
اوروردی لکن احیانا فقردن وتنك دستلکدن آه قیلوردی پس اهل فراست انك بو آه
وانیندن درونده اولان فقر واحتیاج آتشنه استدلال قیلدیلر ﴿ مثنوی ﴾
صد کراهت دردرون تو چوخار * کی بود انده نشان انبشار) سنك درونکده
خار کبی یوز کراهت وخلجان واردر اندوه وغم چقن انبشار ومسرتك نشانی
اولور بو خارجده اولان آه وانینك وانقباضك باطنکده اولان اندوه وغمه دلالت
ایلر پس درونکده یوز کراهت وار ایکن وانك آثاری برونکده نمایان ایکن بو آثار غم
نیجه شاد بلکه دلالت قیلور ودرونده احتیاجی اولان کمسه نیجه پاك بازان طریقت

اولور دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ کونشان عشق وایثار ورضا * کر درستست انچه
کفتی مامضی) پادشاهه اولان عشقك نشانی وانك یولنده ایلدیکك ایثارك
نشانی وسنك رضاکك نشانی قنی نسنه یی که مامضیدن دیدك اکر درستدر یعنی
کچمش زمانده اولان احوالکدن دیدیکك اکر درست ایسه قنی ایثار ورضانك
وعشق ومحبتك آثار وعلامتی زیرا مجرد بی دلیل مقاله ودعوایه اعتبار یوقدر
دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ خود کرفتم مال کم شد میل کو * سیل اکر بکذشت جای
سیل کو) خود طوتدم مال کندی شاهه میل قنی مثلا سیل اکر کچدیسه سیلك
جای ومحلی قنی مظهر نعمت اولان کمسه نك منعم جانبنه وآنك خدمت وطاعتنه
البته میلی اولورسنك خود اول جانبه وانك خدمتنه میل ورغبتك یوقدر دعوادن
غیری وثانیا البته بر کمسه مقدما برنعمته واصل اولسه واول نعمت اندن زائل
اولسه انك علامتی اول کمسه نك اوزرنده ظاهر اولور واهل فراست اول کمسه نك
مقدما بر منعم کمسه ایدیکنی فراستله اثرندن استدلال قیلور یا خود که بر نعمتی
بر کمسه کندو حسن اختیار یله فقرا وایتامه بذل ایلمش اوله انك علایم وآثاری قتی
واضح وروشن اولور اولا بو بله کمسه کاسه لیس اولمز وخلقه عرض احتیاج
قیلمز وفقر وقلتدن منقبض اولوب شاکی اولمز بر کسه ده که بو صفتلر موجوده اوله
اوالنده اولان نعمتی حسن اختیار یله نیجه بذل وایثار ایدر پس بوکونه نثار
وایثار سوزلر بنه عند اهل الفراست لاف وکزاف دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ چشم تو
کر بد سیاه وجانفزا * کرنماند وجانفزا ازرق چرا) اکر سنك چشمك سیاه وجانفزا
اولدیسه اکر اول چشمك جانفزا قالمدیسه ازرق نیچوندر یعنی ای مدعی لافزن
سنك حالك شول بر کمسه یه بکزرکه نیجه خوب روی سیاه چشم محبوبلری کوروب
انلره کندی مقدما اولان احوالندن خبر و یروب دیرکه اکرچه حالا بنم چشم
ورخسارم بی لطافتدر لکن بر زمان بندخی جان زیاده ایدیجی سیاه کوزلی بر محبوب
ایدم اماشمدی اولطافت وجانفزالق قالمدی دیر پس اهل فراست انك کوزنه
باقوب کوك کوزلو کوررلر واکا دیرلرکه اکر اول جانفزالق قالمدیسه کوزك کوك اولمسی
نیچوندر سن خود بر سیاه چشم محبوب ایدم دیو دعوا ایلدك چشم خود سیاهلقدن
ازرقلغه مبدل اولمق احتمالی یوقدر اکرچه لطافت وجانفزالق کتسه عجب دکلدر
پس ای مدعی سندخی نعمت وثروتدن لاف اورر سن وانی حسن اختیارمله بذل وایثار
قیلدم دیرسن فرض ایده لم که سخا وعطا واسطه سیله اول مال سندن ضایع اولمش
بابو عینکك کوم کوك قباحتی وعدم لطافتی ندر دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ کونشان
پاکبازی ای ترش * بوی لاف کژهمی آید خمش) عشق بازلق و پاکبازلق
نشانی قنی ای ترش روی کلامکدن لاف کژ رایحه سی کلور اپسم اول سکوت قبل

یعنی ای عبوس الوجه اولان کذاب سنده پاکبازلق نشانی قنده درکه پاکبازلق
هزار ذوق درون وطلاقت وجهیله النده اولنی بذل ایلمکدر سنك خود یوزك
ترش و باطنك پراندوه وغم پس نیجه پاکباز اولورسن سنك سوزکدن اکری لاف
وکذب وکزاف رایحه سی مشام عقلی درست اولنلره قتی ظاهر کلور سنك مثلك
شول کمسه یه بکزرکه صر مساق یه و پاك دهن و پاك دماغ اولان کمسه لرك
میانته کاوب دیه که بن مسك ومعنبر غدار یدم اول کمسه نك نفسیله صر مساغك
رایحه سی خود انلرك دماغنه اورر وانلر انك کذبنی درحال فهم قیلور پس انك
دعواسی بیل که نبی مفید اولور ❊ مثنوی ❊ صدنشان باشد درون ایثاررا *
صدعلامت هست نیکو کاررا) درون دلده ایثارك یوز نشانی اولور ایو کار
ایچون یوزعلامت اولور یاخود معنی نیکو کاراولان کمسه ایچون یوز علامت
اولور یعنی ایو کارك وایو عمل ایشلین نیکو کر دارك نیجه یوز اثر وعلامتی واردر
ایثار وسخانك درون دلده نیجه آثاری اولور سنك درونکده خود بو اثرلرك
بریسی یوقدر پس احوال درونك مقالکی مکذب اولور وحالکه نظر قیلان
مقالکه التفات ایتمیوب مرتبه ك نه ایدیکنی بیلور ❊ مثنوی ❊ مال در ایثار
کر کردد تلف * دردرون صدزندکی آید خلف) مال اکر بذل وایثارده تلف
اوله درونده نیجه زنده لك خلف کلور یعنی ای مدعی وکذاب مال فی سبیل الله
سخا اولنمقده وایثار قیلنمقده اکر تلف اولسه انك عوضی وخلفی درون دله نیجه حیات
قلبیه کلور و باذل اولان کمسه نك وجهنده وهرعضونده اول حیات قلبیه نك آثاری
نمایان اولور ❊ مثنوی ❊ درزمین حق زراعت کردنی * تخمهای پاك وانکه
دخل نی) زمین حقده زراعت ایلمکلك پاك تخملری واندنصکره دخل وحاصلی
اولمق بوخود محالدر یعنی فی سبیل الله پاك اولان مالك تخملرینی اکمکلك و بذل
ایتمکلك واندنصکره انك محصولی اولمق خود قابل دکلدر بلکه بردانه یه ادنی
مرتبه اون عوض واوسط مرتبه یدیبوز عوض کلمك مقرردر نته کم بو آیت کریمه
بومعنایه شهادت ایلر (مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت
سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة والله یضاعف لمن یشاء والله واسع علیم) اکر
سن دیرسککه فی سبیل الله مبذول اولان مالك نتایجی آخرتده ظهوره کلور و بو آیت
کریمه اکا دلالت قیلور پس بر کمسه مالنی بذل ایلسه بودنیاده اکا نه حاصل
اولور که ایثار وسخانك آثار ودلایلی واردرکه باذلك وجودنده اول ظهوره کلور
دینه محققلر دیمشلردرکه فی سبیل الله اولان هرطاعتك وهرسخانك وعطیه نك
ایکی نوع ثوابی واردر برینه ثواب آجله دیرلرکه اول آخرتده کله جك وباذل
اولان کمسه یه حاصل اوله جق ثوابدر و برینه دخی ثواب عاجله دیرلرکه اول

بودنیاده اولان ثوابدر بر کمسه برحبه یی فی سبیل الله بذل ایلیه انك ثواب عاجله سی
مالنه برکات کلدیکندن ماعدا درونته البته حیات قلبیه واذواق روحانیه دن
حاصل اولمق وخلف کلمك مقرر ومحققدر محالدرکه خلافی اوله الله اعلم مکرکه تخم
ناپاك وفاسد اوله و بازر و باذلك نیتی حاصل اولمیه ❊ مثنوی ❊ کرنرو ید
خوشه ازروضات هو * پس چه واسع باشد ارض الله بکو) اکر روضات
هودن خوشه بتمیه پس ارض الله نیجه واسع اولور سویله یعنی ای الله یولنده
اموال پاك تخمنی بذل ایلین کمسه وانك جزا وعوضی بتمز وعاجله وآجله سخی
اولان کمسه یه ظهور ایتمز زعم ایلین نادان اکر هویت الهیه روضه لرندن خوشه
بتمسه یعنی قلب وعقل وروح عالم آخرتده جنت پرفتوح که هویت الهیه نك
روضه لری کبیدر بونلرده ایثار وسخا اولان شیلرك جزا وثوابی وخلف بی حسابی
ظهور ایتمسه پس الله ك ارضی نیجه واسع اولور سو یله الله ك ارض واسعه سندن
مراد ارض حقیقتدرکه بوزمین اکا نسبت برحبهٔ خردل کبیدر هرکیمسه که
برطاعت تخمن اکسه درحال اول ارض حقیقتده انك اضعاف مضاعف ریع
ومحصولی حاصل اولور واندن دل وجانه غدا اوله جق قدر بعض اذواق روحانی
وارزاق نورانی کلور ودل وجان اندن نشو ونما بولور وحظ ولذت الور بویله
اولمسیدی اول ارضه ارض الله واسعه دیمك یرنده اولمزدی ❊ مثنوی ❊
چونکه این ارض فنا بی ریع نیست * چون بود ارض الله آن مستو سعیست)
چونکه بو ارض فنا وزمین دنیا بی حاصل دکلدر ارض الله نیجه بی ریع اوله حال
بوکه مستو سعدر مستوسع مبالغه ایله وسعتلنمش دیمك اولور یعنی بو فنا اولان
زمین محصولسز دکلدر چونکم بر بازر بو زمینه تخم اکسه عادت الهی بونك
اوزره جاریه درکه برحبه سنه نیجه حبه عوض بولور و بو زمین فناده بوقدر
خاصیت اولورکه هرکسك عقلی بونی بیلور پس شول ارض الله باقی نیچون بی
حاصل اولورکه اول مبالغه ایله بر واسع یردر محالدرکه ارض الله واسعه حاصلسز
اوله لابد بونده اکیلان انده بتر نهایت مافی الباب باذل اولان کمسه بونك نتایج
ومحصولاتنی یوم آخرتده مشاهده ایدر ❊ مثنوی ❊ این زمین راریع
اوخود بی حدست * دانهٔ راکمترین خود هفتصد ست) بو زمینك ریع
وحاصلی خود بیحد در بردانهٔ کمترك حاصلی خود یدی یوز در یعنی
بر کمسه بو زمین دنیایه تخم اکسه انك محصولی خود بیحد در بردانه نك
اوسط مرتبه حاصلی اکر آفاتدن مصون اولورسه یدیبوزدر واعلا مرتبه سی
حد وحسابه صغمزکه حق تعالی دیلدیکی قوله اضعاف مضاعف بی حساب

ویرر نته کم بو آیت کریمه بو معنایه شهادت ایلر قال الله تبارك وتعالى (مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة) چونکم زمین دنیانك محصولی بیحد اولیجق وهردانه سنه ادنی مرتبه هفتصد عوض کلیجك ارض الله واسعه اولان آخرتی دخی بوکا کوره قیاس ایله هرنه که فی سبیل الله انفاق ایلیه سن انك برحبه سنه ادنی مرتبه یدیوز عوض بولق مقرر اولور ﴿ مثنوی ﴾ حمد کفتی کونشان حامدون ٭ نی برونت هست اثرنی اندرون) حمد وشکر دیدك حامدرك نشانی قنی نه سنك ظاهرکده واردر اثر نه باطنکده شول لافزن اولان شاعر خلیفه حقنده حمد ایلیوب انك درون و بیرونده اصلا حمد وشکرك علامت ونشانی اولمدیغی کبی ای حضرت حقه لسانله حمد وثنا ایاین کسه حامدرك منك وجودکده نشانی قنی اول حمدك اثر ونشانندن نه سنك ظاهرکده ونه باطنکده اثر واردر حامدرك نشانی اولا اولدر که منعمندن هرنه کاورسه انی عین نعمت بیله زیرا حمد کاه اولور رضا معناسنده استعمال اولنور نته کم حمدت فلانا دیرلر معناه رضیت بقضیته وقسمته فلااعترض علی فعله ولااعرض عن حکمه دیمکدر وقد قال تعالى فی الحدیث القدسی (من لم یرض بقضائی ولم یصبر علی بلائی ولم یشکر علی نعمائی فلیخرج من ارضی وسمائی ولیطلب ربا سوائی) وحامدك برنشانی دخی اولدر که محمود اولان منعمك افعال حسنه سی اوزره ثناقیله وانك هرفعلنی افعال حسنه بیله بوتقدیر اوزره محققلر بویله دیمشلردر که (الثناء علی الله فی کل ما فعل امات اواحیی افقر اواغنی ابلی اوابتلی ابهج اواشجی فان جمیع مایفعله فضل اوعدل وحکمة عاقبته جیدة) هر شول حامد که کندی محمودی اولان منعمنه شکر قیله وانك جمیع افعالنه راضی اوله واندن کلنه حمد وثنا ایلیه انك مقابله سنده حق تعالى اکا شکر قیلاور واندن راضی اولور وکال لطفندن اول بنده سنه ثنا قیلاور کما قیل (بیت) ثنا کوتا ثنایابی شکر کوتا عطایابی ٭ رضاده تا رضایابی وراجو تا ورایابی ٭ تفسیر کبیرده امام فخر رازی دیر که عن النبی علیه السلام (اذا انعم الله علی عبده نعمة فیقول العبد الحمد لله فیقول الله تعالى انظروا الی عبدی اعطیته مالا قدرة له فاعطانی مالا قیمة له) معنای شریفی انعام معتاده اولان اشیانك برنی بنده یه ویرمك وعطا قیلمقدر مثلا آج ایکن انی طویرمق وتشنه ایکن ریان قیلمق وعریان ایکن لباس کیدرمك کبی اما الحمد لله دیمك جمیع حمدالله تبارك وتعالى یه مخصوصدر دیمك اولور نته کم پس جمیع ملائکه نك وانبیاء علیهم السلام واولیای عظامك وعلما وصلحانك والحاصل افراد ناسك جمیعسنك حمدنه شامل اولور ودخی ابد الاباده دك هرنه قدر شیٔ حق

تعالى خلق ایلرسه انلرك دخی حمدنی حاوی اولور زیرا الف لام استغراق ایچوندر پس حق تعالینك عبد اوزره نعمتی دنیاده متناهیه در وحمد ایسه بو ذکر اولنان تقدیر اوزره غیر متناهیدر ولهذا قال تعالى فی هذا الحدیث (اعطیته نعمة لاقدرة لها بها فاعطانی من الشکر مالاقیمة له) بو جمله حامد اولنلرك علامتلریدر و بونلردن ماعدا ظاهر وباطنده نیجه علایم وآثاری دخی واردر که اول تحریر وتعبیره صغمز ﴿ مثنوی ﴾ حمد عارف مر خدا را راستست ٭ که کواه حمد اوشد پا ودست) خدای تعالى حضرتلرینه عارفك حمدی راستدر زیرا انك حمد وشکرینك شاهدی پا ودستیدر بوهم وجد در زیرا اول عارفك حمدینه پا ودستی کواه اولدی یعنی عارف باللهك خدای تعالى یه حمد ایلمسی صحیح وصادقدر که انك حمد وشکرنه اعضا وجوارحی شاهد در یعنی انك مظهر نعمت الهی اولدیغنه وغنای قلب بولدیغنه هر برعضوی علی حدة لسان حالله شهادت ایلر بلکه عارف و بینا اولنلره لسان فصیحله انك حامد وشاکر اولدیغنك رازنی سویلر نته کم قیامتده هرکسك اعضاسی ایلدیکی اعمالی بالسان حالله یاخود مقالله سویلرلر اصحاب راز اولنلر بودنیاده دخی اعضا وجوارحدن اول نطق وشهاداتی سمع جانله استماع ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ ازچه تاریك جسمش برکشید ٭ وز تك زندار دنیااش خرید) حمد اول عارفی جسمی تاریك ومظلم چاهندن یوقارو چکدی وحمد اول عارفی دنیا زندانك قعرندن صاتون الدی یعنی دنیانك قید وبندندن خلاص وآزاد ایلدی یعنی عارفك حمدی حق تعالیدن نه کلورسه اکا راضی اولمق وانی نعمت بیلوب مقابله سنده منعمنه شکر قیلمقدر بو حالت ایسه برقوت جاذبه کبیدر انی جسمنك تاریك اولان چاهندن عالم بالایه ومرتبهٔ اعلایه چکر ودنیا زندانك اسفل السافلین اولان مرتبه سندن خلاص ایدب آزاد ایلر ونیجه کرم الهیه ونعم روحانیه یه انی ایصال ایلر هر بار که اول حمد وشکرنی زیاده ایلیه (لئن شکرتم لازیدنکم) فحواسی اوزره حق تعالى انك ظاهرا وباطنا نعمتلرنی زیاده ایلر ﴿ مثنوی ﴾ اطلس تقوی ونور موتلف ٭ آیت حمدست اورا برکتف) تقوینك اطلسی ونور موتلف انك کتفی اوزره حمدك آیتیدر یعنی پرهیزکارلق جامه سی ومعاصیدن بلکه ماسوی اللهدن کندوبی صیانت ایلك پیرایه سیکه مراد اطلس تقوادن بودر دخی طاعتله واستغنا وقناعتله الفت ایدیجی نور که نور موتلف بیورملرندن مراد شریفلری بودر شو ذکر اولنان خصلتین شریفتین اول عارفك منکبی اوزره حمد وشکرنه علامت ونشاندر کتف ترکیجه یغرنی دیدکلریدر بونده اوموز مراد اولور اکر سؤال اولنورسه که اطلس تقوادن زهد وصلاح لباسی مراد اولورسه عارفك دوشی اوزره آیت حمد

اولمسی ظاهر در نور موتانفك دوش اوزره آیت حمد اولمسی نیجه قابلدر الجواب
تقلیب قاعده سی اوزره نور موتانی دخی لباس تقوا کبی محسوس منزله سنه تنزیل
ایدوب آیت حمد اولمقده انك دوشی اوزره اهل نظر اولنه ایکیسی بیله واضح
وآشکار در دیمکی اشعار ایلر ممکندر که اطلس تقوادن دخی مراد علایم تقوی
اوله ونور موتانفدن مراد حقله الفت وانسیت ایدیجی نور دیمك اوله ومضاف
تقدیر اولنوب اثر نور موتاف دیمك اوله بو تقدیر اوزره معنی علامت تقوی واثر
نور موتاف اول عارفك کتفی اوزره انك حمد وشکرینك نشانیدر اهل نظر اولنه
دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ وار هیده ازجهان عاریه ❊ ساکن کلزار عین
جاریه) فانی وعاریتی جهاندن قورتلمشدر کلزار عین جاریه نك ساکنی اولمشدر
یعنی عارف اول کمسه در که بو عاریتی اولان فانی جهاندن خلاص اولمش وعالم
کون وفساد قیدندن نجات بولمشدر کلزار دل وجانك وانده جاریه اولان ینابیع
حکم وانهار علوم وعرفانك ساکنی اولمشدر والحاصل حدایق وحقایقه وصول
بولمشدر وانده روان اولان اسرار معارف چشمه لرینك کنارنده اقامت قیلمشدر
دیمك اولور (فی جنة عالیة لاتسمع فیها لاغیة فیها عین جاریة) آیت کریمه سی
بونلرك واصل اولدقلری مرتبه بی بیان قیلور ❊ مثنوی ❊ برسر برسر عالی
همتش ❊ مجلس وجای ومقام ورتبتش ❊ مقعد صدقی که صدیقان دروز ❊
جمله سرسبز ند وشاد وتازه رو) عالی اولان سرك سریری اوزره در انك
همتنك مجلسی وجای ومقام ورتبتی بووجه سر عالی یه مضاف اولدیغی تقدیر
اوزره در سر عالی یه مضاف اولیوب عالی همت وصف ترکیبی اولوب معنی بویله
اولسه دخی وجه در سر سریری اوزره در اول عارفك عالی همتنك مجلسی
وجای ومقام ورتبتی بیت ثانی بیت اولك مصرع اولنده اولان سر بر سری تفسیر
وبیاندر یعنی اول سریر معنوی واریکهٔ روحانی شول بر مقعد صدقدر که صدیقلر
انده جمله سی سرسبزلر وشاد وتازه رولردر سرسبز باشی یشل دیمکدر لکن
لطافت وطراوتدن کنایتدر نته کم بهارده اشجارك باشلری سبز اولمغله انلره
لطافت ورونق ویرر یعنی اول عارف وواصلك وعالم وکاملك همت عالیه سی
سر الهی سریری اوزره مجلس وجای ومقام ومرتبه اتخاذ ایلمشدر وکندیسی
عین همت اولوب همتنك واصل اولدیغی مرتبه ده ساکن اولمشدر اول سریر
سردن وانك واصل اولدیغی مرتبه دن مراد شول بر مقعد صدقدر که جمیع
صدیقلر انده لطیفلر وشادلر وتازه رولردر که بونلرك بو مرتبه لرینك جنت آجله ده
اولان شاننی حق تعالی بو آیت کریمه ایله سورهٔ قمرك آخرنده بیان بیورر
قال الله تعالی (ان المتقین فی جنات ونهر فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر)

یعنی تحقیقا متقیلر جنتلرده ونهرلر کنارنده ساکنلر در مقعد صدقده مقتدر اولان
پادشاهك قتنده مقعد صدق تعبیری اول مقامده لغو وکذب اولمدیغندن اوتری
واکا صدق صاحبلری واصل اولدیغندن اوتریدر دیمشلر صاحب بحر الحقایق
دیرکه مقعد صدقدن مراد مرتبهٔ عندیت الهیه ده مقام وحدتدر که ماسوی
اللهدن پرهیز قیلان مقربلرك مرتبه سیدر ❊ مثنوی ❊ حمدشان چون حمد
کلشن از بهار ❊ صد نشانی دارد وصد کیرودار) انلرك حمدی کلشنك
بهاردن اولان حمدی کبیدر یوز نشان ویوز کیرودار طوتار یعنی عارفلرك
حمدی مجرد لسان قالله دکلدر بلکه کلزار بهاردن لطافت وطراوت کسب
ایلیوب ونشو ونما وحیات بولوب لسان حالله بهاره نیجه شکر وحمد ایلرسه
عارفلرك وجودی دخی اول کرم وجود صاحبنك تجلیات لطفیه وجمالیه سندن
حیات پذیر اولوب وکمالیله لطافت وطراوت بولوب هر برعضولری وجزولری
کلشنك بهاره ایلدیکی حمد کبی حضرت پروردکاره هزار ذوق وسرور ایله حمد
وثنالر ایدرلر وبونلرك حمد وثناسی کلزار بهاردن نیجه کیرودار یعنی علامت وآثار
طوتدیغی کبی علایم وآثار طوتر وحسن حاللری حقیقتله حامد اولدقلرینه شهادت
ایدر کیرودار اکر قبض وبسط وحکومت معناسنه استعمال اولنور ولکن بونده
نشان وآثار معناسی و یریلور ❊ مثنوی ❊ بر بهارش چشمه ونخل وکیاه ❊
ان کلستان ونکارستان کواه) انك بهاری اوزره چشمه ونخل وکیاه واول کلستان
ودخی نکارستان کواهدر نکارستان نقشستان دیمکدر وماقبلنه عطف تفسیر
اولوب بهار زماننده اولان نقوش والوان مراد اولور یعنی عارفك درونده
اولان بهار معنوی اوزره بوظاهرده اولان چشمه لرك ونخللرك ونباتلرك ودخی
کلستانك ودخی ازهارله محل نقوش اولان باغلرك لطافتی وتازه لکی شاهد در
نته کم بونلرك لطافتی بهارك وجودنه وبهارك بونلره لطافت بخش اولدیغنه
وحیات ویردیکنه لسان حالله شهادت ایدر کذلك عارفك روحانیتیله لطیف
اولان ونورانیتیله طراوت بولان هر برعضوی وجزوی نخل تازه وکیاه سبز
وکلستان ونکارستان نه کونه بهارك فیضنه وعطاسنه شهادت ایدرلرسه معنوی
اولان بهاره بونلر کبی شهادت ایدرلر ولسان حالله شکر وثنالر قیلورلر
❊ مثنوی ❊ شاهد شاهد هزاران هر طرف ❊ در کواهی همچو کوهر
در صدف) محبوبك شاهدی هر طرفده هزاران و بی پایان صدفده اولان کوهر
کبی کواهلقده در شاهد اول کواه معناسنه در وشاهد ثانی محبوب معناسنه در
یعنی عارفکه فی الحقیقه شاهد معنوی ومحبوب روحانیدر هر طرفده انك حقنده
شاهدلك ایلکده هزاران شاهد وبرهان واردر صدفده اولان جوهرك جوهریتنه

هزاران شاهد اولدیغی کبی و بووجه دخی اولیدرکه دینه اول محبوب معنوی
ومعشوق ذاتینك شاهد ودلیلی هرطرفده انك حقنده شهادت ایلمکده هزاران
وبی پایاندر صدف ایچره جوهرك کندی وجودنه وجوهریتنه شهادت ایلمکده
اولدیغی کبی نته کم هرصدفی که کوره سن انك ایچنده اولان جوهر کندی
وجودنه وجوهریتنه لسان حالله شهادت ایدر کذلك صدف دخی دروننده
جوهره لسان حالله شهادت ایدر پس عارفك جسمی صدف کبی وروحی
جوهر کبیدر آنك روحی صدف تنده کندینك جوهریتنه ومحبوب ذاتی اولدیغنه
شهادت ایلمکده در والحاصل همان ازهار واشجار ونباتات واثمار بهارك
وجودنه شهادت قیلسی عارفك بهار درونه شاهد اولمق دکل بلکه نیجه یوزبیك
بونك هرطرفده دلائل وشواهد صدف ایچره درك شهادت ایلدیکی کبی انك
محبوبیتنه وجوهریتنه شهادت ایلمکده درکه جمیع عالم عارف کاملك محبوبیتنه
دلالت وشهادت ایلمکده در لکن بوشهادتی بیلمز مکرکه ینه عارف ربانی اوله
والسنهٔ اشیایه واقف اوله والله اعلم پس ینه اول شاعر لافزنك حکایه سنی
تقریره واهل فراستك اکا ایلدیکی تقریع وتوبیخك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ بوی سربد بیاید از دمت ＊ ازسرور وتابدای لافی غمت)
اما ای لافزن وکذاب سنك نفسکدن سربد رایحه سی کلور ای مرد لافی سنك
درونکده اولان غمك باشکدن و یوزکدن بلدرار یعنی ای شاهك عطا سندن
و بخشندن لاف اورن مدعی سنك کلامکدن قلبك فاسد اولمسنك وقبیح اولان
سرکك رایحه سی واثری ظاهر اولور ای لافه منسوب اولان کذاب سنك غم
درونك سر ورویکدن وکفت وکو یکدن لمعه اوررسن بوسر درونکی کتم
ایلمکه قادر دکلسن زیرا دماغ عقلی پاك اولنلر مشام عقله انی درحال ادراك
قیلورلر ﴿ مثنوی ﴾ بوشناسانند حاذق درمصاف ＊ بومجلدی های
وهو کم کن کزاف) مصافده حاذق وماهر بوشناسلر واردر سن حلاوت
وصلابتله عبث وکزاف های وهوی ایله مصاف مصفك جعیدر یعنی ای مرد
لافی سن زعم ایله که میدان عالمده دماغ عقلی پاك صاحب فراستلر اولمیه وسنك
خبیث رایحه کی انلر ادراك قیلیه سنکه بومصاف جهانده حاذق وماهر نیجه رایحه
فهم ایدیجی صاحب فراستلر واردر سن جرأت وجسارت سببیله عبث یره های
وهو ایلمه سنك های وهویك ودعوایه متعلق اولان کفت وکویك انلرك قولغنه
کیرمز وعوام کالهوامه حسن ظن ویردیکی کبی انلره دخی حسن ظن ویرمز
زیرا بونلر الله نوریله ناظر اولان صاحب فراستلردر وجواسیس القلوب اولان
اهل کیاستلردر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم (ان لله عبادا یعرفون الناس

بالتوسم) دیو انلرك فراستندن خوف و پرهیز ایلمکه امر قیلمشدر ﴿ مثنوی ﴾
تو ملاف ازمشك کان بوی پیاز ＊ ازدم تو میکند مکشوف راز) سن مشکدن
لاف اورمه زیرا اول پیازك رایحه سی سنك دم ونفسکدن رازکی مکشوف وعیان
ایلر یعنی سن صلاح وتقوادن لاف اورمه زیرا اول درونکك قبیح اولان رایحه سی
پیاز رایحه سی کبی سنك دم نجاست توأمکدن رازکی کشف ایلر ﴿ مثنوی ﴾
کلشکر خوردم همی کویی و بوی ＊ میزند از سیرکه یاوه مکوی) مثلا کلشکر
یدم دیرسن حال بوکه بوی نفس سیردن اوررکه یاوه سویلمه یعنی ای مدعی
وکذاب فی المثل سن کلشکر یدم دیرسن ودهانکدن چیقان رایحه صارمساقدن
دم اورر اسان حالله بویله دیوکه یاوه سویلمه وعبث یره دعوا ایلمه زیرا دماغی
پاك اولنلره سنك قباحت وفضاحتك ظاهردر پس بودعوی انلر قتنده نه بی
مفید اولور دیر ﴿ مثنوی ﴾ هست دل مانندهٔ خانهٔ کلان ＊ خانهٔ
دل نهان همسایکان) مثلا درون دل براولو اوکبیدر اول دل خانه سنك نهان
همسایه لری واردر یعنی قلب انسانی فی المثل براوسع خانه کبیدر اول خانهٔ قلبك
کیزلو همجواری واردرکه اکا متصل اولمشلر درون جانبندن تقرب ومقارنت
قیلمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ ازشکاف روزن ودیوارها ＊ مطلع کردند براسرارها
＊ ازشکافیکه ندارد هیچ وهم ＊ صاحب خانه ندارد هیچ سهم) اول نهانی
اولان همسایه لر روزنك شکافندن ودر ودیوارلردن بووجه درروزنك ودیوارلرك
شکافندن اسرارلره واقف ومطلع اولور برشکافدن مطلع اولورلرکه انی
هیچ وهم وعقل طویمز خانه صاحبی دخی اول شکاف روزندن هیچ سهم ونصیب
طویمز دیواردن مراد بدن دیواری وروزندن مراد دل روزنه سیدر یعنی ای
اهل فراستك ادراکندن غافل وجاهل اولان مدعی اصحاب بصیرت کوکل
روزنینك دریچه سندن و بدن دیوارلرندن سرلره ودرون دلده اولان فکرلره
مطلع اولورلر شول برمعنوی اولان شکافدنکه اصلا وهم انی توهم ایتمز فرضی
خانهٔ دل صاحبی اولان دخی اول شکافدن بهره ونصیب طویمز ونه جانبدن
ایدوکنی فهم وادراك ایتمز بوشکاف درون دله عقل بولنمندر خانهٔ دله نظر فراستله
حاصل اولور ﴿ مثنوی ﴾ ازنبی برخوان که دیو وقوم او ＊ می برند ازحال
انسی سر وبو) سورهٔ اعرافده اولان آیته اشارتدر (یابنی آدم لایفتننکم الشیطان)
ای آدم اوغلی لایمتحننکم الشیطان بان یمنعکم دخول الجنة باغوائکم (کما اخرج
ابویکم من الجنة) نته کم امتحان وافتتان ایلدی والدینکزی جنتدن اخراج
ایتمکله (ینزع عنهما لباسهما) حالدر اخرج نك فاعلندن و یاخود ابویکمدن
یعنی نته کم اخراج ایلدی ابلیس ابوینکزی انلردن لباسلرین نزع ایلدیکی حالده

وابليسه نزع اسنادى مجازيدر (ليريهما سوأتهما) بونلره كوسترمكدن اوترى بونلره يوميز لقلرنى (انه يريكم) تحقيقا او كوررسزى (هووقبيله) ضمله ونصبله ده جائزدر زيرا اننك اسمى ضميردر اكا عطف اولورسه نصبله اولور وياخود واو بمعنى مع اوله قبيلهدن مراد شيطانك جنوديدر وانه تعليلدر لايفتننكم فعلنى يعنى صقينك سزى امتحان ايتمسون شيطان زيرا اوسزى كورروجنوديده كورر پس دشمن پنهاندن كمال مرتبه حذر لازمدر (من حيث لاترونهم) شول حيثيتدنكه سز انلرى كورهمزسز ورؤيتهم ايانا من حيث لانراهم فى الجملة لايقتضى امتناع رؤيتهم وتمثلهم لنا (انا جعلنا الشياطين) تحقيقا شيطانلرى بز قيلدق (اولياء للذين لايؤمنون) احباء ودوستلر قيلدق شول كمسهلر ايچونكه وحدانيت حقه وانبيايه وآخرته اقرار ايلمديلر معنئ بيت حضرت قرآندن اوقوكه شيطان وانك قوم وقبيلهسى انسانك حالندن سر و بو ايلتور يعنى بنى آدمك حال وسرندن رايحه آلورلر وانلرك نيجه حالنه واسرارنه واقف اولور ﴿ مثنوى ﴾

زان رهيكه انس ازان آگاه نيست * زانكه زين محسوس وزين اشباه نيست) اول بر يولدنكه انس اول يولدن آگاه دكلدر زيراكه اول يول بو محسوسدن و بو اشباهدن دكلدر يعنى حس بشريه ايله محسوس اولان و بونك امثالى يوللردن دكل بلكه معقول ومعنوى اولان يوللر دندركه حس حيوانى وديدهٔ جسمانى انى درك ومشهوده قادر دكلدر ﴿ مثنوى ﴾ درميان ناقدان زرقى متن * بر محك اى قلب دون لافى مزن) ناقد و بصيرلر اورتاسنده بر زرق وريا طوقه اى قلب ودون محك اوزره بر لاف اورمه يعنى نقادان بازار طريقت وصرافان شهر حقيقت مياننده زرق وتزويرله كنديكى خالص وصالح اظهار ايتمه بونلر محك احوال وميزان اعمال وخصال اولمشلردر اى قلب حقير بو محك معنوى اولنلر قتنده لاف وكزاف ايلمه و بندنجى خالص وصافى ام ديوسويلمه زيرا بونلر احواله مطلعلردر ﴿ مثنوى ﴾

هر محك راره بود بر سر وقلب * كه خدايش كردامير جزروجلب) زيرا قلب فاسدك سرنه محكك يولى اولوركه خداى تعالى انى جزر وجلبك اميرى ايلدى جزر بونده قطع معناسنه اولسهده جائزدر نتهكم دريانك صويى اردنه كنسه جزر وايلرو كلوب آرتسه مدديرلر بونده جزر وجلب جرومد معناسنه اولمق اولبدركه منع وجلب ايلمكدن كنايت اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه تحقيقا محك معنوى اولان اهل تميزك قلب وفاسد اولان كمسهلرك درونه يولى اولور زيراكه خداى تعالى انى قبض و بسطك وياخود دفع وجذبك حاكمى ايلدى اول نسنهكه نقد وخالصدر انى جذب وجلب ايلر واول نسنهكه قلب وفاسددر انى كنديدن قطع ومنع ايلر ديمك اولور اكثر نسخهده بو بيت بويله

واقع اولمشدر * هر محك راره بود بر نقد وقلب * كه خدايش كردامير جسم وقلب * معنى نقد وقلب اوزره محكك يولى واردر زيرا خداى تعالى انى جسم وقلبه امير وحاكم ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ چون شياطين باغليظيهاى خويش * واقفند از سر ماى خوب كيش) چونكم شيطانلر كندى غليظلكلريله بزم سرو حالمزدن واقفلردر اى خوب مذهبلو بعض نسخهده مصرع ثانى * واقفند از سر ما وفكر وكيش * واقع اولمشدر يعنى بزم سرمزدن وفكر مزدن ومذهبمزدن واقفلردر يعنى بزم سرمزدن زمرهٔ شياطين كه مادهلرى اهب نار اولديغى اعتباريله انوار بارى اولان ملائكهيه وارواح بنى آدمه نسبت غليظلردر مع غلظتهم وكثافتهم بزم سر مزه وفكر مزه واقفلردر بونى دينى خوب اولان كمسهلر بيلور ﴿ مثنوى ﴾

مسلكى دارنده دز ديده درون * ما زدزديهاى ايشان سرنكون) بو شياطين دزديده بزم درونمزه بر مسلك طوترلر زانلرك دزدلكلرندن سرنكونز يعنى بو شياطين حد ذاتندن غليظلر ايكن بيله بزم درونمز جانبنه بر مخفى يول طوترلر حتى بز انلرك صارقلغندن زبون ومغلوبز ﴿ مثنوى ﴾ دم بدم خبط وزيانى ميكنند * صاحب نقب وشكاف وروزنند) دم بدم بونلر بر عظيم خبط وزيان ايلرلر زيرا نقب وشكاف وروزن صاحبلريدر يعنى شياطين بنى آدمك قلبى خزينهسنه اولان روزنك وشكافك ودلك دلنك صاحبلريدر ولهذا هر دمده عظيم خبط ووافر زيان ايدرلر ﴿ مثنوى ﴾ پس چرا جانهاى روشن در جهان * بى خبر باشند از حال نهان) چونكم بو مقدمات معلومك اولديسه پس جهانده روشن جانلر نيچون نهان ومخفى حالدن بى خبر اولورلر بولطيف وروشن اولان ارواح بزم مخفى اولان احوالمزدن بى خبر دكلردر بلكه سر درونمزى بيلور ومافى الضميرمزه واقف وخبردار اولورلر ﴿ مثنوى ﴾ در سرايت كمتر از ديوان شدند *

روحها كه خيمه بر كردون زدند) سرايتده ديولردن ادنى وكمترمى اولديلر اول روحلركه فلك اوزره خيمه اورديلر يعنى شول روحلركه افلاك اوزره خيمهلر اورديلر ومرتبهٔ اعلايه ايرديلر عالم بالاده ساكن اولوب طورديلر انلر بنى آدمك وجودنه سريان ايلمكده ديولردن كمتر اولديلر بلكه ملكلردن بيله برتر اولديلر پس بونلرك اسرار درونه مطلع اولمسى اولو بتله ثابت اولور ﴿ مثنوى ﴾

ديو دزدانه سوى كردون رود * از شهاب محرق او مطعون شود * سرنكون از چرخ زر افتد چنان * كه شقى در جنك از زخم سنان) شيطان خرسز كبى كردون جانبنه كيدر تاكم ملائكهدن اسرار سرقه ايليه لكن اول ديو شهاب محرقدن مطعون اولور اول شيطانلر شهاب محرقك صدمه سندن چرخدن باشى اشغى انجليب دوشر كه شقى جنك وقتنده رماح زخمندن دوشر يعنى زمرهٔ

شياطين ملكلردن استراقهٔ سمع ايدوب كهنه‌يه القا ايلمكدن اوترى فلكلر جانبنه كيدرلر تاكم ملكلر ماييننده اولان اسرار غيبه مطلع اوله‌لر وانى كاهنلره سويليوب خلقى بونلر غائب بيلور ديو اضلال قيله‌لر حق سبحانه وتعالى بو فلكلرى مردهٔ شياطيندن حفظ ايلمشدر وانك حفظنده موكل ملكلر قومشدر كه هر برى اللرنده آتش پاره طوتوب شياطينك عروج وصعودنه منتظرلردر اكر بر جانبدن مردهٔ شياطين استراقهٔ سمع ايچون آسمانه عروج ايلسه‌لر اول آتش پاره‌لرله انلرى رجم وطرد ايدرلر حتى اول محرق اولان شهابدن هر برى مطعون ومحرق اولور كما قال تعالى فى سورة الحجر (وحفظناها من كل شيطان رجيم الامن استرق السمع فاتبعه شهاب ثاقب) چونكم مردهٔ شياطين ملكلردن بعض سرى على الفور استراقه ايليوب نزوله متوجه اولسه‌لر انلره شهاب ثاقبى اتباع ايدرلر پس اول شهاب محرق بونلره طوقندقده چرخدن باشلرى اشغى انجلين دوشرلر كه كافرلر غازيلرك كرزندن جنك وقتنده اتلرندن اويله دوشرلر حاصل كلام بو ارواح خبيثه پاك وطيب اولان فلكلرك وملكلرك مقارنتنه لايق كورليوب جانب اعلادن اسفل جانبنه بونلرى مدحور ومخذولا طرد ورد ايدرلر ❊ مثنوى ❊ ان ز رشك روحهاى دل پسند ❊ از فلكشان سرنكون مى افكنند) اول مقبول ودلپسند روحلرك رشكندن اوترى انلرى فلكدن باشى آشغه براغورلر روحهاى دلپسنددن مراد انبيا عليهم السلام واولياى عظامك واصفيانك وعرفانك ارواح طيبه‌سيدر يعنى اول ارواح خبيثه‌يى ملكلر فلكلردن آشغه سرنكون براقدقلرى دلپسند اولان ارواح طيبه‌نك رشك وغيرتلرندن اوتريدر كه آسمان وافلاك انلرك ارواح پاكنه مقام اولمغه لايقدر خبيثات طيبات مرتبه‌سنه كلمكدن اوترى وارواح طيبه‌نك ارواح خبيثه‌دن مابينلرى تميز اولمقدن اوترى ارواح طيبه‌نك مقاملرينه ارواح خبيثه‌نك مقارن اولمسنى وتقرب قيلمسنى روا كورمزلر چونكم ارواح خبيثه‌دن ارواح طيبه‌نك نيجه وجوهله برتر وعاليتر اولمسى ثابت اولديسه وارواح خبيثه‌نك دخى بنى آدمك وجودنده سريان قيلمسى وانلرك اسرار درونه مطلع اولمسى تحقيق مرتبه‌سن بولديسه نيچون من حيث الذات والصفات بو صفتلى اولان ارواح خبيثه‌دن برتر وعاليتر اولان ارواح طيبه وعقول انسانيه ضمايره مطلع اولميه‌لر ودرون عالمنده سريان قيلميه‌لر بو كلاملر اوليا وعرفانك ما فى الضميره واسرار قلوبه اطلاعلرى بو قدر دينى طائفه‌يه الزام وتبكيت ايچون ديلمشدر ❊ مثنوى ❊ تو اكر شلى ولنك وكور وكر ❊ اين كمان بر روحهاى مه مبر ❊ شرم دار ولاف كم زن جان مكن ❊ كه بسى جاسوس هست ان سوى تن) پس اى مرائى واهل زور اكرسن شل ولنك وكور وكر ايسك اول مه وعالى روحلره بو ظن وكمانى ايلمه شرم

وحياطوت لاف اورمه بيهوده جان چكشمه زيرا جسم وتن جانبنه چوق جاسوسلر واردر شل چولاقدر يعنى اى اهل تزوير اولان صاحب ريا واهل دعوى اولان منبع مكر ودغا فرضى سن السرزواقسق ايسكده عالى اولان روحلرى فهم وادراك ايتمك جانبنه كتمكه قادر دكل ايسكده وانلرك نه مرتبه‌ده ايدوكنى كورمكه ودخى سر ودرونلرنى استماع ايلمكه قادر دكل بر بصيرتى كور وكوش هوشى صاغر كسه ايسكده‌ينه بو سوء ظنى مهتر وبهتر اولان روحلر اوزره بيلك بو مرتبه‌لرده بيله اولسك انلره سوء ظن ايلمك مناسب دكلدر والحاصل حيا ايماندندر كركدركه استحيا ايليه‌سن ولاف ز نلكدن برى اوله‌سن وجانكى نزع ايتميه‌سن زيرا چوق جواسيس قلوب واردر اول سنك بدنك طرفنه سنك ظاهركده اولان مقال وفعالكدن وحركات وسكناتكدن ادنى مرتبه‌لرى اولدركه باطنكده اولان اسراره فراستله استدلال قيلورلر ومكنونات ضميريكه مطلع اولورلر پس كركدركه بونلر قتنده لاف وكزافى ترك ايده‌سن وفقيرلك وبيوجودلك يولنه كيده‌سن حتى بونلردن سكا مرحمت وشفقت اولوب اول واسطه ايله محن معنويدن قورتوله‌سن وانلرك تربيت حيات بخشيله صحت وسلامت حقيقى بوله‌سن

❊ دريافتن طبيبان الهى امراض دل ودين را در سيماى مريد وبيكانه ❊

بو سرخ شريف طبيبان الهى وحكيمان ربانينك دل ودين مرضلرنى مريد وبيكانه‌نك سيمالرندن ادراك ومشاهده ايلملرى بياننده‌در ❊ ولحن كفتار او ❊ ودخى انك كفتارنك لحننده يعنى كلامنك اسلوبنده واداسنده ❊ ورنك چشم او ❊ ودخى انك چشمنك رنكنده يعنى كوزينك لونده وباقشنده بيلورينك ودرون دله بونلردن استدلال قيلملرينك بياننده‌در ❊ وبى اين همه نيز از راه دل كه ❊ بو دوكليسز كوكل يولندن انلرك سرلرينه مطلع اولملرينك بيانيدر ❊ انهم جواسيس القلوب فجالسوهم بالصدق ❊ زيراكه بونلر قلبلرك جاسوسلريدر پس سز بونلرله صدقله مجالست ايليك بونلرك قلبه جاسوس اولمسى واسرار درونى بيلمسى برقاج طريقله اولور اولا كلاملرينك لحن واسلوبندن ما فى الضميره استدلال قيلورلر نته كم (ولتعرفنهم فى لحن القول) آيت كريمه‌سنك مفهومى بو معنايه دلالت ايلر كه حضرت نبى صلى الله عليه وسلم منافقلرى كلاملرينك اسلوبندن بيلدى ودخى حضرت عائشهٔ صديقه‌نك درونده اولان حالتنه انك لا ورب محمد ودخى ورب ابراهيم ديمه‌سندن استدلال قيلدى نته كم بو حديث شريف بو معنايه شاهد اولدى عن عايشة رضى الله عنها اتفقا على الرواية عنها قال صلى الله عليه وسلم انى لاعلم اذا كنت عنى راضية واذا كنت على غضبى قالت فقلت ومن اين تعرف ذلك

فقال عليه السلام امااذاكنت عنى راضية فانك تقولين لاورب محمد واذاكنت
على غضبى قلت لاورب ابراهيم قلت اجل والله لااهجر الا اسمك بوحديث شريفك
معناسى وتحقيقى جلده اولده پاوا بس كشيدن خركوش سر خنده مرور ايلدى
فليطالب فيه وثانيا سيماى وجهدن سر درونه انتقال قيلورلر نته كم حق تعالى رسولنه
(ولتعرفنهم بسيماهم) ديدى اكر سيماده انقباض اولورسه درونك انقباضنه
دلالت ايدر واكر مستبشر اولورسه درونك استبشارينه دلالت ايدر نته كم
بوآيت كريمه ايله آخرته ايمان كتورمين وصورتده اسلامده اولان منافقلرك بيلنمسنه
وسر درونلرينه واقف اولمسنه برطريق و برقاعده بسط ايلدى قال الله تعالى
فى سورة الزمر (واذاذكر الله وحده اشمأزت قلوب الذين لايؤمنون بالآخرة
واذاذكر الذين من دونه اذاهم يستبشرون) يعنى شول وقتده كه الله تبارك وتعالى
مفردا ذكر اولنسه آخرته ايمان ايتمين كسه لرك قلوبى منقبض اولوردى وشول
وقتده كه الله دن غيرى شيلر ذكر اولنسيدى بونلر مستبشر وخنده روى وفرحناك
اولورلردى وقال ابو طالب المكى رضى الله عنه وقد جعل الله وصف الكافرين
انهم اذاذكر الله وحده فى شئ انقبضت قلوب الكافرين واذاذكر غيره فى شئ فرحوا
وجعل من نعوتهم انهم اذاذكر الله بتوحيده وافراده عظموا ذلك وكرهوه واذا اشرك
غيره فى ذلك صدقوا به وفيه دليل على ان المؤمنين اذاذكر الله بالتوحيد والافراد فى شئ
انشرحت صدورهم واتسعت قلوبهم واستبشروا بذكره وتوحيده واذا ذكرت
الاواسط والاسباب التى دونه كرهوا ذلك واشمأزت قلوبهم وهذه علامة صحيحة
فاعرفها من قلبك لتستدل بها على حقيقة التوحيد فى غير القلب لان اجود خفاء
الشرك والنفاق فى السر انتهى كلامه وثالثا كوزلرندن اوندن وعلامتدن مافى الضمير
مطلع اولورلر نته كم حضرت عثمان رضى الله عنه حضورنه كلان بركسه نك
يوزنه باقوب كوزينك محرماته باقديغنى بيلدى واكا (مابال رجال لايغضون
ابصارهم عن محارم الله) ديو تعريض وتوبيخ قيلدى نته كم شيخ اكبر حضرتلرى
فتوحاتده باب فراستده انلردن حكايت بيوررلر كما وقع لعثمان رضى الله عنه (دخل
عليه رجل فعند ماوقعت عليه عينه قال ياسبحان الله مابال رجال لايغضون ابصارهم
عن محارم الله وكان ذلك الرجل قدارسل نظره الى مالا يحل وقال له الرجل اوحى
بعد رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال لاولكنها فراسة الم تسمع قول رسول الله
صلى الله عليه وسلم اتقوا فراسة المؤمن فانه ينظر بنور الله فعند ما دخلت على رأيت
ذلك فى عينك) بوكلامك تفسيرى و بومحله مناسب اولان استدلال وفراستك
تحقيقى بوطرق ثلثه دن ما عدا اول طبيبان الهى كوكل يولندن مكاشفه طريقى
اوزره اسرار باطنه وافكار درونه مطلع اولورلر نته كم ابو يعقوب سوسى ديمشدر

(انهم جواسيس القلوب يدخلون فى قلوبكم ويطلعون على اسراركم
فاذاجالستموهم فجالسوهم بالصدق ﴿ مثنوى ﴾ اين طبيبان بدن دانش
ورند * برسقام توزتو واقفترند * تاز قاروره همى بينند حال * كه ندانى
توازان رواعتلال) بوجسم وبدن طبيبلرى اهل استدلال ودانشورلردر سنك
مرض وسقامتكه سندن زياده واقفلردر حتى قاروره دن حالكى كوررلركه سن
اول وجهدن اعتلال واختلالكى بيلمزسك ﴿ مثنوى ﴾ هم زنبض وهم زرنك
وهم زدم * بو برند ازتو هر كونه سقم) هم نبضدن وهم رنك رودن ودخى
دمدن سندن هركونه رنج وسقمه بوى ايلتورلردم بونده نفس وكلام معناسنه
اولسه ده جائزدركه مريضك سوزندن مرضنه استدلال قيلورلر لكن قان معناسنه
اولسه محله دخى مناسب اولور زيرا دموى اولان مرضلره كثرت دمدن استدلال
قيلورلر والحاصل اطبا بوذكر اولنان علايم وآثار واسطه سيله درونده اولان
امراضنه فنغى قيلدن ايسه واقف اولورلر جونكم اطباى جسمانى سنك حال درونكى
سيماى وجهكدن وقاروره كك رنكندن ونبضكك حركاتندن بيلورلر وبو دلايل
واسطه سيله درون دلكده اولان امراضه مطلع اولورلر وسن انلره كنديكى تسليم
ايلرسن وانلر هرنه ديرلرسه اعتقاد ايلرسن پس طبيبان جسمانيه ايله اولان معامله
بويله اولنجق طبيبان الهيه يه نيچون اعتقاد قيلميه سن و بونلرك فراستله اسرار درونى
بيلدكلرينه نيچون راضى اولميه سن نته كم بومعنايه اشارت ايدوب بيوررلر
﴿ مثنوى ﴾ پس طبيبان الهى درجهان * چون نداند ازتو بى كفت
ودهان) چونكم بومقدمه معلومك اولديسه جهانده طبيبان الهى نيچون
كفت ودهانسز سنك حالكدن بيلمزلر يعنى لسانه كلمكسز وتقرير احوال قيلمقسز
بوطبيبان الهى وعارفان ربانى سنك درونكده اولنى بيلورلر وظاهركده اولان
اقوال وافعالكدن باطنكده اولان افكار واسراره استدلال قيلورلر ﴿ مثنوى ﴾
هم زنبضت هم زچشمت هم زرنك * صدسقم بينند در تو بى درنك)
هم سنك نبضكدن وهم چشمكدن هم رنك رويكدن بى درنك و بى توقف سندن
نيچه يوز سقم كوررلر يعنى هم سنك حركاتكدن وهم سنك كوزكك باقشندن
وهم سنك سيماى وجهكدن بوعارفان الهى بلا تأخير اسقام باطنه دن
سنده نيچه سقم كوررلر وسيماى وجهكدن سنك مجرم وعاصى اولديغكى بيلورلركه
حق تعالى (يعرف المجرمون بسيماهم) بيوردى اكر تنها كده راكع وساجد
اولورسك وطاعت وعبادت قيلورسك انى هم سيماكدن استدلال قيلورلركه
حق تعالى (سيماهم فى وجوههم من اثر السجود) بيوردى ﴿ مثنوى ﴾
اين طبيبان نو آموزند خود * كه بدين آيات شان حاجت بود) بوطبيبلر

خود نو آموزلر در زیرا انلرك بو آلتلره حاجتی واردر یعنی بو طبیبان بهر حال بواسباب وعلامانه محتاجلر در بونلر بودلیلار اولمینجه درون احوالنه مطلع اولمزلر بو اعتبارله بونلر کامل اولنلره نسبتله نو آموزلر ومبتدیلر حکمنده درلر اما کامل بونلر کبی اسباب وعلامانه محتاج دکللر در نته کم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ کاملان ازدور نامت بشنوند * تابقعر باد وبودت در روند * بلکه پیش اززادن توسالها * دیده باشند ت ترابا حالها) اما کامللر یعنی طبیبان الهی ایراقدن سنك نامكی ایشیدرلر تا سنك باد و بودكك قعرنه کیدرلر بلکه سنك طوغمقلغكدن نیجه ییللر مقدم سنی سنك حاللركله کورمش اولورلر باد و بود کون ووجود معناسنه در بعض نسخه ده تار و پودت واقع اولمشدر طول وعرضكی دیمك معناسنه اولور اما اولکی اصحدر یعنی کامل ومکمل اولان طبیبان الهی ایراقدن سنك اسمكیكه اشیده لر تا سنك وجودكك ومتكون اولمكك حقیقتنه کیدرلر وانی کاینبغی مشاهده ایدرلر اصلنده سن نه کمسه ایدك وصکره نه اولسك کرك بیلورلر ودرونكه و برونكه واقف اولورلر وسندخی عالم دنیاده ومشهد انسانه کلمزدن مقدم رحم مادرکده بلکه صلب پدرکده ایکن بلکه آباء علویدن امهات عناصره کلمزدن وامهات عناصردن تولد قیلوب پدر ومادر بكك وجودنه متصل اولمزدن مقدم هنوز دخی عالم ارواح ومعانیده ایکن بلکه عین ثابته عالمنده ایکن سنك حقیقت ذاتكی جمیع احوالكله بیله مشاهده قیلشلر ولوح محفوظده سنكچون مقدر اولان احواله مطلع اولمشلر در نته کم بایزید وحسن خرقانی قدس الله سرهما العزیز حضرتلرینك وجودنی وجمیع احوالنی ظهوره کلمزدن اول بیلدی واکا کوره مریدلرینه خبر ویردی وفی الحقیقه بلا زیادة ولانقصان دیدیکی کبی ظهوره کلدیکه و بو حکایتدن معلومك اولور

﴿ مژده دادن ابایزید اززادن ابو الحسن خرقانی ﴾
﴿ رضی الله عنه پیش ازسالها ونشان صورت وسیرت او ﴾
﴿ یك بیك ونوشتن تاریخ نویسان آنرا جهت رصد ﴾

بو سرخ شریف بایزید بسطامی قدس الله سره العزیز حضرتلرینك بشارت ویرمسیدر حضرت ابو الحسن خرقانینك طوغمه سندن نیجه ییللر دن اول وانك صورتنك وسیرتنك نشانندن بر مژده ایتمسیدر اول زمانی رصددن وکوزتمكدن اوتری تاریخ نویسلرك یازمسنك بیانیدر ﴿ مثنوی ﴾ آن شنیدی داستان بایزید * که زحال بو الحسن پیشین چه دید) حضرت ابایزیدك اول داستان وحکایه سنی اشتدك بودخی معتادر اشتدكی که ابو الحسن خرقانی حضرتلرینك

حالندن دخی اول حضرت وجوده کلمزدن مقدم نه کوردی ونه خبر ویردی انك منقبه سی اولدر که بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ روزی آن سلطان تقوی می کذشت * با مریدان جانب صحرا ودشت) برکون اول سلطان تقوی کذر ایلدی مریدلریله صحرا ودشت جانبنه ﴿ مثنوی ﴾ بوی خوش آمد مر اورا ناکهان * در سواد ری زسوی خارقان) اول حضرته ناکهان خوش ولطیف بررایحه کلدی ری سوادنده خارقان جانبندن یعنی ری شهرینه قریب خرقان نام برقریه دن بررایحهٔ روحانی کلدی ﴿ مثنوی ﴾ هم برانجا نالهٔ مشتاق کرد * بوی را ازباد استنشاق کرد) هم اول محلده اول حضرت نالهٔ مشتاق ایلدی یعنی اول منزلده مشتاقانه نعره ایلیوب بو بی ریحدن استنشاق واستشمام ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ بوی خوش را عاشقانه می کشید * جان اوازباد باده می چشید) اول خوش رایحه یی عاشقانه جذب ایلدی آنك دل وجانی باد وهوادن باده طاتدی یعنی نفس رحمانی اولان باددن اول حضرتك روح شریفی بادهٔ اسراری استلذاذ ایتدی چونکم اول ریحدن اشنا رایحه سن عاشقانه استشمام ایلدی انك دماغ جانی بو فایحه ایله معطر اولوب کمال سرورندن مست اولوب مشتاقانه نعره لر اوردی ﴿ مثنوی ﴾ کوزهٔ کواز یخابه پر بود * چون عرق برظاهرش پیدا شود * آن زسردیٔ هوا آبی شدست * ازدرون کوزه نم بیرون نجست) مثلا برکوزه که او بوزلو صودن پر ومملو اوله کوزه نك ظاهرنده عرق کبی اثر پیدا اولور اول عرق کبی اولان اثر هوانك برودتندن بر لطیف آب اولمشدر بوخسه کوزه نك درونندن برونه نم صیچره مدی وخروج ایتمدی بو بیتلر اول حضرتك جانی باددن باده چکدی وشراب ایچدی قولنی تأیید ایچون مثل موقعنده واقع اولمشدر یعنی اکر سن دیرسککه باددن نیجه باده ایچدی وهوانك آب وشراب اولمسی ممکنمیدر جواب بیوررلر نعم مثلا برکوزه اکر نحاسدن اولسون واکر ذهب وفضه دن اولسون ویاخاکدن اولسون بوزلو وصوغوق صوایله ایچروسی پر اولسه طشره دن اول کوزه یه هوای بارد کلوب مماس اولسه اول هوای بارد درون کوزه ده اولان ماء باردك کیفیتندن متکیف اولوب هوا خارج کوزه ده آبه متبدل اولور زیرا هوا رطوبت جهتندن آبله مجانسدر لاجرم زیاده برودتندن کیفیت اخذ ایدوب رطوبتی طرفی غالب اولوب عرق شکلنده پیدا اولوب ظاهر کوزه دن متقاطر اولور حتی انی البته برکاسه یه قوسك اول کاسه ده وافر آب جمع اولور وکوزه نك ایچنده اصلا برقطره طشره یه خروج ایتمش اولور اکر خروج ایتسه ایدی درون کوزه ده اولان آبه نقصان کلوردی واکر عرق شکلنده ریزان اولان آب هوادن پیدا اولمسیدی اول کوزه یی برهوا طوقمز یره قودیغك زمانده دخی

بوحالت اندن ظهوره كلوردی هوا طوقنمز یره قوسك مجربدر كه اول كوزه نك
ظاهری یابس اولور اندن اصلا برقطره پیدا اولمز معلوم اولدیكه اول تقاطر
ایلین عرق هوای باردك اكا تماس اولمسندن حاصل اولور ایمش كذلك حضرت
بایزیده دخی اول بوی آور اولان باد ارادت الهیه ایله شراب نابه متبدل اولوب
انی مست ایلسه عجب دكلدر نته كم بیوررلر ﴿مثنوی﴾ باد بوی آورمر
اورا آب كشت * آب هم اورا شراب ناب كشت) كذلك حضرت بایزیده
بوی آور اولان باد آب اولدی آب هم اكا صافی شراب ناب اولدی یعنی نفس
رحمانی طرف ربانیدن حضرت ابو الحسن خرقانینك رایحهٔ فایحه سن كتوروب
حضرت بایزیدك كوزهٔ وجودلرینه تماس ومتصل اولوب درونده اولان عشق
ومحبت آبیله اول هوای باردك مجانستی اولدیغی ملابسه سیله انك كیفیتیله درحال
منكیف اولوب شراب ناب روحانی اولدی چونكم اول هوای بارد واسطه سیله
ظهوره كلان شراب نابی روح شریفلری نوش ایلیجك اندن مست اولوب
مشتاقانه نعره لر اوردی مستانه لكلر اظهار قیلدی ﴿مثنوی﴾ چون
در وآثار مستی شد پدید * یك مرید اورا دران دم بر رسید) چونكم انده
مستلك اثرلری بدید وظاهر اولدی اول دمدن برمرید اكا ایرشدی یعنی چونكم
اول حضرتك وجود شریفنده آثار مستی ظاهر اولدی ومستانه ناله لر قیلدی
برمرید اول حضرته اولدم ونفس جانبندن برو ایرشدی یعنی برآخر طرفدن
دكل بلكه ینه آنك نفس مباركی سمتندن اكا واصل اولدی سؤالنی انك نفس
شریفی وكلام لطیفی نه قبلدن ایسه اول طرفدن سؤال قیلدی دیمك اولور
بوده جائزدر كه اولدمدن دیمك اول وقتده دیمك اوله یعنی اول وقتدن ایرشدی
برغیری وقته تأخیر ایلدی دیمك اولور ﴿مثنوی﴾ پس بپرسیدش كه این
احوال خوش * كه برونست از حجاب پنج وشش) پس اول حضرته سؤال
ایلدیكه بوخوش ولطیف احوال كه پنج وشش حجابندن طشره در یعنی حواس
خمسه وجهات سته دن بیروندر ﴿مثنوی﴾ كاه سرخ وكاه زرد وكه
سپید * می شود رویت چه حالست ونوید) سنك یوزك كاه سرخ وكاه
زرد وكاه سپید اولور بو نه حالت ونه بشارتدر نوید بشارت معناسنه در
﴿مثنوی﴾ می كشی بوی وبظاهر نیست كل * بی شك ازغیبست ازوكلزار
كل) بوی لطیف جذب واستشمام ایلرسن حال بوكه ظاهرده كل بوقدر شكسز
بوحالت عالم غیبدن وكل مرتبه سنك كلزارندندر كلزار كلدن مراد مرتبهٔ
الوهیتدر كه جمیع اسما وصفاتی جامعه اولدیغی جهتندن اكا مرتبهٔ كل تعبیر
ایدرلر ﴿مثنوی﴾ ای تو كام جان هر خود كامهٔ * هردم ازغیبت پیام ونامهٔ)

ای محبوب معنوی سن هر بر خود كامه نك جاننك كامیسن هردم عالم غیبدن
سكا برنامه وخبر واردر خودكام وخود كامه كندی مرادنه واصل اولان وكندی
كندویی سون ومراد قیلان كسه یه دیرلر یعنی ای محبوب معنوی سن هر برمرادنه
واصل اولان كامرانك وكندی ذاتنی سون وحقیقتنی مراد ایلین اصحاب عرفانك
مراد ومطلوبیسن هردمده عالم غیبدن سنك روح شریفكه واردات الهی والهام
ربانی كلمكده در وسنی مستورات ومغیباته خبردار قیلمقده در ﴿مثنوی﴾
هردمی یعقوب وار ازیوسفی * می رسد اندر مشام توشفی) هربردمده
یوسف جانبندن حضرت یعقوبه كلان رایحه وشفای صدر كبی سنك مشام
شریفكه برشفا ورایحه ایرشور یعنی یوسف طرفندن حضرت یعقوب
علیهما السلامه رایحه كلوب وحضرت یعقوب علیه السلام اول رایحه یی دماغ
جانی استشمام ایلدیكی كبی ای سلطان العارفین سكا دخی یوسف حقیقی طرفندن
نیجه رایحهٔ معنوی وفایحهٔ روحانی كلور وسنك دماغ جانك اول رایحه یی استشمام
قیلور كه حضور شریفكده اولادك كبی اولان مریدلر بكك اول رایحه دن خبرلری
یوقدر ﴿مثنوی﴾ قطرهٔ بر ریز برما زان سبو * شمهٔ زان كلستان باما بكو)
امدی بوسبودن بزم اوزریمزه برقطره دوك اول كلستاندن بزه برشمه سویله یعنی
بوشراب الهیله پر اولان سبوی وجودكدن بزم اوزریمزه برقطره سر الهی شرابنی
بذل ایله واول كلستان معنویدن بز محتاجلره برشمه سویله ﴿مثنوی﴾
خونداریم ای جمال مهتری * كه لب ما خشك وتو تنها خوری) ای سیادت
ومهترلكك جمالی بزخوی وعادت طوتمزز كه لبمز خشك اوله وسن تنها آنی
ایچه سن یعنی ای مهترلك وبهترلك صاحبلرینك حسن وجمالی اولان صاحب
كمال بز بوآنه دك خوی وعادت طوتمدق اول حالته بزم اغزمز محروم اوله وسن
اول ذوق وصفایی تنها نوش قیله سن بلكه بوآنه دك سیرت شریفه وعادت
كریمه لك بونك اوزرینه جاریه اولمشدیكه هرنه حالت وذوق كه حق طرفندن
وجود شریفكه واصل اوله اندن مستعد اولان محتاجلره دخی هر برینه
استعدادلری قدر حصه ونصیب ویردك وانلری دخی اول موهوب اولان
معنادن حظ ولذت الق مرتبه سنه ایركوردك بوآنه دك بزبوكا معتاد
اوله كلمشزدر ﴿مثنوی﴾ ای فلك پیمای چست چست خیز * زانچه
خوردی جرعهٔ برما بریز) ای چست قالقیجی فلكی چست طی ایدیجی بعض
نسخه ده چست وچست خیز مابینده واو عاطفه واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره
معنی ای فلكی چستلكله طی ایدیجی وچست وچابك قالقیجی اول شراب نابدن كه
نوش ایتدك بزم اوزریمزه دخی برجرعه دوك وبزه اندن نصیب ویركه وللارض

من كأس الكرام نصيب دينلمشدر كريم اولنلرك شاننددركه محتاج اولنلرى محروم
ايلمزلر ❊ مثنوی ❊ مير مجلس نيست در دوران دكر * جز تواى شه در
حريفان درنكر) دورانده سندن غيرى مير مجلس يوقدر اى شاه ولايت حريفلره
نظر ايله بو بيت اول حضرتك فرديتنه واول عصرده قطبيتنه اشارت اولور يعنى
دورانده مجلس جهانك قطب واميرى سندن غيرى يوقدر كه حق جانبندن ذات
شريفكه قطب العارفين ديمك لقب اولمشدر چونكم بويله بر صاحب دولت واهل
سعادتسن بزكه سنك حريفلرك ومصاحبلريكز بزه نظر ايله واول نوش ايلديكك
شراب الهيدن بزه دخى حصه ويرديى وبوجمله اول مريد لسانندن سائر مريد
اونلره تعليم وتنبيهدركه كندى مقتدا وپيشواسى اولان شيخنه اندن بر معنى
استفاده ايلمك مراد ايلدكده بوكونه تعظيم وتكريم قيله وبو وجهله سائل اوله
❊ مثنوی ❊ كى توان نوشيد اين مى زير دست * مى يقين مر مردرا رسوا
كرست) بو رسمه الـتنده مخفى نوش ايلمك قچن ممكن اولور زيرا يقين ومحقق
اولان بودركه باده آدمى رسواى ايديجيدر يعنى بو بادۀ حق پوشيده وتنها نوش
ايلمك نيجه ممكن اولور باده خود تحقيقا انسانى رسواى ايديجى والبته اثرنى خلقه
كوستريجى اولور ❊ مثنوی ❊ بوى راپوشيده ومكنون كند * چشم مست
خويشتن راچون كند) فرض ايده لمكه باده نوش اولان كمسه بادهنك رايحه سنى
بعض ادويه ايله پوشيده ومكنون ايلر ياكنديتك مست ومخمور چشمنى اونيجه ايلر
يعنى باده نوش اولان كمسه كندى اغزينك رايحه سنى بعض علاجله كتم ايلديكى
تقدير اوزره مخمور اولان عينى اعين ناسدن ستره قادر اولهمز كذلك سندخى
اى ميخانۀ حقيقتك مستى اكرچه بزم كبى اهل صحودن اول شرابك رايحه واثرنى
ستر ايلسك قابل امامت اولان ذات شريفكى ستر ايلمك نيجه ممكندركه خمر حقله
سرخوش وعشق مطلقله پرجوش اولمشدر ❊ مثنوی ❊ خودنه آن بو بست
اين كاندر جهان * صد هزاران پرده اش دارد نهان) حال بوكه سن نوش
ايتديكك بادهنك رايحه سى خود اول بوى دكلدركه جهانده يوز بيك پرده انى
پنهان ومخفى طوته يعنى طوتمز ❊ مثنوی ❊ پرشد از تيزى او صحرا ودشت *
دشت چه كزنه فلك هم در كذشت) زيرا اول بر بادهدركه انك تيزى وحدتندن
صحرا ودشت پر اولمشدر دشت وصحرا ندركه نه فلكدن بيله كچدى يعنى انك روايح
وآثارينك كمال قوتندن بو دشت جهان وصحراى كون ومكان مالامال اولمشدر
صحراى جهان ندر افلاك تسعهدن هم تجاوز ايدوب عالم ارواح عقوله هم سرايت
قيلمشدر وملكوت وجبروت اهلنى مست ومستغرق ايلمشدر ❊ مثنوی ❊ اين
سرخم رابكهكل در مكير * كين برهنه نيست خود پوشش پذير) بوكوبك

باشنى بالحق ايله طوتمه زيرا بو عريان وبرهنه خود پوشش پذير دكلدر يعنى بو بادۀ
اسرار ايله پر اولان وجودك خمرك سرودهانى طبيعت كهكليله طوتمه وبشريت
بالچغيله صيوامه زيرا بو بر مرتبه عريان وفاشدركه خود استارانى اورتمكه قادر
اولمز واول دخى پردهلر وحجابلر قبول قيلمز ❊ مثنوی ❊ لطف كن اى رازدان
رازكو * آنچه بازت صيد كردش بازكو) امدى لطف ايله اى راز بيليجى
وراز سويليجى سلطان اول نسنه يكه سنك باز روحك صيد ايلمشدر انى آشكارا
سويله ❊ مثنوی ❊ كفت بوى بو العجب آمد بمن * همچنانكه مر نبى را از يمن)
بايزيد بسطامى قدس الله سره العزيز حضرتلرى سائل اولان مريدينه بويله ديو
جواب ويردى بكا بر بو العجب رايحه واثر كلدى ديدى انجلسين كه حضرت نبى
عليه السلامه يمن جانبندن كلدى ❊ مثنوی ❊ كه محمد كفت بر دست صبا *
از يمن مى آيدم بوى خدا) نته كم حضرت محمد عليه السلام صبانك الى اوزره
يمندن بكا بوى خدا كلور ديدى نته كم (انى لاجد نفس الرحمن من قبل اليمن)
بيوردى يعنى تحقيقا بن رحمانك روح ورايحه سن يمن جانبندن بولورم ديدى
ومبارك وجهلرنى يمن جانبنه دوندروب استشمام ايدردى وبو حديث شريفدن
مرادنه ايديكنده علما اختلاف ايلمشلردر بعضيسى قوم انصاردر ديمشلركه انلرله
حضرت نبى ومؤمنلر كربدن نجات بولدى وانلره انلر جانبندن راحت ايلمشلردر
نته كم ابن اثير نهايهده دير (قيل عنى به الانصار لان الله تعالى نفس بهم الكرب
عن المؤمنين وهم يمانيون لانهم من الازد) واكثرى دخى بوندن مراد اويس
قرنيدر ديمشلر نته كم حضرت مولانا قدس الله سره العزيز دخى بو معنايى قبول
ايليوب ونظمه كتوروب اشارت بيوردلر ❊ مثنوی ❊ بوى رامين مى رسيد
از جان ويس * بوى يزدان مى رسد هم از اويس) مثلا ويسك جانندن بوى
رامين ايريشور اويسدن هم يزدانك رايحه سى ايريشور رامين بر معشوقهنك
اسميدر ويس انك عاشقى بر كيمسهنك اسميدر يعنى رامين نام معشوقهنك رايحه سى
ويس نام عاشقك جانندن ظهوره كلور اويسك وجودى رامينك عشق ومحبتيله
بر مرتبه پر اولمش وانك عشقى بونك وجودنه اول غايتده سرايت قيلمش كه عاشقك
درونى رنك معشوقيتله منصبغ اولوب وانك ذات وصفاتيله متحلى اولديغندن
هر شول كمسهنك كه دماغ جانى پاكدر اكا اول عاشقك جانندن معشوقنك
رايحه سى ايريشوردى نته كم هم اويس قرنى رضى الله عنه حضرتلرندن يزدانك
رايحه سى حضرت نبى عليه السلام جانبنه ايرشدى واويس قرنى حضرتلرى
اول مرتبهده عاشق خدا ايديكه عشق خدا آنك جميع عروق واعضاسنه سرايت
ايليوب تجليات حقله انك وجود شريفى اول مرتبه طولمشديكه اندن دماغ پاك

صاحبلری حق رایحه‌سن بولورلردی وکل اناء یترشح بما فیه قولنك مفهومی اوزره
برکسه‌نك درونی هرنه ایله طواسه برونه چقان اول شیء اولور چونکه ویسك
جانی رامینله طولدی اندن رامین رایحه‌سی کلدی واویس القرنینك جانی اوصاف
یزدانی ایله طولدی اندن رحمان رایحه‌سی ظهور قیلدی وحضرت نبی صلی الله
علیه وسلم اندن رحمان رایحه‌سنی بولدی وعصر شریفنده اولان اصحابنه بومعنادن
خبر ویردی نته کم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ ازاویس وازقرن بوی عجب *
مرنبی رامست کردو پرطرب) حضرت اویسدن وقرن کوبندن عجیب وغریب
بر بوی واثر حضرت نبی علیه السلامی مست و پرطرب ایلدی یعنی حضرت
اویسدن وانك مقامندن بر عجیب وغریب بی کیف رایحهٔ رحمانی ونفحهٔ ربانی
حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمی مست وپرطرب ایلدی ﴿ مثنوی ﴾
چون اویس ازخویش فانی کشته بود * آن زمینی آسمانی کشته بود) چونکه
حضرت اویس قرنی درد عشقله کندیسندن محو وفانی اولمشدی اول زمینه
منسوب اولان قرنی آسمانه منسوب اولمشدی یعنی چونکه اویس القرنی حضرتلری
حق تعالینك عشق ومحبتی واسطه‌سیله کندی کدورات طبیعیه‌سندن فانی اولمش
واوصاف الهیه ایله متصف واخلاق ربانیه ایله متخلق ومتحقق اولدیغی واسطه‌ایله
زمینه منسوب ایکن مرتبه‌یی بولمش اولدی ولهذا انك وجود شریفندن رایحهٔ
رحمانی ونفحهٔ ربانی ظهوره کلدی پس سائر ابدال مرتبه‌سنه واصل اولان
وتبدیل ذات وصفات قیلان اولیایی دخی بوکا کوره قیاس ایله و بونلرك تبدیل ذات
وصفات قیلمسنه واوصاف الهیه ایله متصف اولمسنه وحضرت حقك انوار ذاتیه
وصفاتیه‌سی بونلرك وجودنده غلبه قیلوب بونلرك وجودینك مغلوب ومنعدم
اولمسنه بومثالی ایراد ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ آن هلیلهٔ پروریده درشکر
* چاشنیٔ تلخیش نبود دکر * آن هلیلهٔ رسته ازماومنی * نقش دارداز هلیله
طعم نی) مثلا اول شکرده پرورده وتربیه اولمش هلیله بردخی انك اجیلغنك
چاشنیسی اولمز زیرا انك اجیلغی شکرك لذت وحلاوتنده محو اولور واول هلیله
شکر طعمن بولور واول حکمده اولور پس اول ماومنیدن قورتلمش هلیله‌دن
نقش طورر لکن هلیله طعمن طوتمز کذلك حضرت اویس قرنینك وسائر
اولیانك وجود بشریه‌لری وصفات طبیعیه‌لری وجود الهیده وصفات ربانیه‌ده
محو ومتلاشی اولوب والطاف الهیه‌ده نشو ونما بولوب تبدیل صفات قلدقدنصکره
بونلردن غیری بشریت رایحه‌سی کلمز وچاشنیٔ طبیعت ظهور قیلمز زیرا بونلر
هلیله شکرده محو اولوب انك لذتن طوتدیغی کبی حضرت حقك صفاتنده کندی
صفاتلرنی محو ایلیوب ماومنی قیدندن خلاص اولمشلردر اکرچه بونلر هربری

انانیت نقشن طوترلر اماطعم انسانیت طوتمزلر بلکه اوصاف الهی طعمن طوترلر
ذوق روحانیسی اولان بونلردن حق لذتنی درك وشهود ایلر ﴿ مثنوی ﴾
این سخن پایان ندارد بازکرد * تاچه کفت ازوحی غیب آن شیرمرد) الحاصل
بوسوز نهایت وپایان طوتمز کیرو دون تااول شیرمرد عالم غیبك وحی والهامندن
نه‌دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت ازین سو بوی یاری می رسد * کاندرین ده
شهریاری می رسد) پس اول مرید سائله حضرت بایزید جواب ویروب دیدی
بوجانبدن بنم مشام دماغمه بریارجانك بوی واثری ایریشورکه بوقریه‌ده برشهر
یار ایریشور مراد حسن خرقانی حضرتلریدرکه شهریار معنویدر وقطب عالمدر

﴿ قول رسول علیه السلام انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن ﴾

بوسرخ شریف حضرت نبی علیه السلامك بوقولنك بیاننده‌در که بیوردی تحقیقا
بن یمن جانبندن نفس رحمانی بولورم نفس لغتده دمدر یعنی صولق بوراده
تنفیس معناسنه‌در دیمشلر کما قال ابن الاثیر فی النهایة (النفس فی هذا الحدیث
اسم وضع موضع المصدر من باب التفعیل من نفس ینفس تنفیسا کانه قال اخذ
تنفیس ربکم من قبل الیمن) ای تفریجه بوراده نفس رحماندن مراد ظهورات
الهیه اولسه مذهب مشایخه مناسب اولوردی نته کم اصطلاح مشایخده نفس
رحمانی ظهورات الهیه‌یه دیرلر نته کم سعدالدین فرغانی بیوررلر (اعلم ان النفس
الرحمانی هوعین الرحمة السابقة الشاملة علی کل شیء ظاهرا وباطنا لما بدا من باطن
الغیب بحکم اقتضاء فانبجست) ولهذا بوموجوداته نفس رحمانی دیدیلر اول
ملابسه ایله که برکسه درونده اولان ریح حاره‌یی اخراج ایلدکده تنفس ایدر
جناب عزت دخی مقتضیات اسماء وصفاتنی مرتبهٔ بطوندن عالم ظهوره اخراج
ایلدکده بومعنانك متنفسینك تنفسنه مشابهتی اولدیغندن اوتری نفس رحمانی
دیدیلر پس انسان کاملك وجودی اکمل ظهور اوصاف الهی اولدیسه انلر
جانبندن نفس رحمانیه‌یی بولمق ونفحهٔ ربانیه‌یی استشمام قیلمق صحیح وثابت
اولور پس حضرت پیغمبر علیه السلام مظهر اوصاف الهی اولان اویس
حضرتلرینك وجود شریفندن وجانب لطیفندن جمیع موجوداته حاوی
وشامل اولان رحمت سابقه‌نك وظهورات الهیه‌نك سرنی استشمام قیلوب نفس
رحمانی‌یی تحقیقا بن یمن جانبندن بولورم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ بعد چندین
سال می زاید شهی * می زند برآسمانها خرکهی) بایزید قدس الله سره العزیز
حضرتلری بیوردیکه بوقدر ییلدنصکره برشاه جهان طوغر آسمانلر اوزره برخیمه
اورر یعنی قدر ومرتبه‌سی فلکلردن برتر وعالیتر اولور ﴿ مثنوی ﴾ رویش

از كلزار حق كلكون شود * از من او اندر مقام افزون بود) انك روى شريفى كلزار حقدن كلكون اولور اول شاه جهان مقامده بندن زياده اولور يعنى انك ذات لطيفى حق تعالينك اوصاف كلزارندن ملون اولور ورنك بواور مقام ومرتبه ده اول بندن عاليتراولور ديدى ﴿ مثنوى ﴾ چيست نامش كفت نامش بوالحسن * حليه اش واكفت ازا بروو ذقن) مريد حضرت بايزيده ديديكه انك نام شريفى ندر بايزيد حضرتلرى اكا ديديكه ابوالحسن در انك حليه سنى ابروسندن وذقنندن كيرو سويلدى ﴿ مثنوى ﴾ قد اوورنك اوو شكل او * يك بيك واكفت ازكيسو ورو) اول حضرتك قدنى وانك رنك روينى وانك شكل وصورتنى دخى كيسوسندن بر باشكاراسويلدى ﴿ مثنوى ﴾ حليهاى روح اوراهم نمود * ازصفات وازطريقة جاو بود) انك روحنك حليه لرنى وصفتلرنى دخى كوستردى صفاتندن وطريقندن ومقامندن واولسندن يعنى اول حضرتك نعوت وكمالاتندن وجيده اولان صفاتندن ومقامات وكراماتندن والحاصل جميع حالاتندن خبرويردى ومريدنى تحقيق و يقين مرتبه سنه ايركوردى ﴿ مثنوى ﴾ حليهٔ تن همچو تن عاريتست * دل بران كم نه كه آن يك ساعتست) تنك حليه سى تن كبى عاريتدر قلبى حليه اوزره قومه زيراكه او برساعتدر يعنى تنك صفتلرى تن كبى بى بقاوسريع الفنادر كوكلكى صورت ظاهره ده اولان اوصافه ويرمه زيراكه انك سرعت فناسنه نظر اولنسه برساعت قدردر پس بركسه نك اوصاف روحانيه سندن خبردار اوله كور يوخسه اوصاف باطنه سندن خبردار اولمديغچه اوصاف صوريه سنه واقف اولسك اعتبار يوقدر ﴿ مثنوى ﴾ حليهٔ روح طبيعى هم فناست * حليهٔ ان جان طلب كان برسماست) روح طبيعيدن مراد بونده روح حيوانيدر وانك حليه سندن مراد اكل وشربه وجماع ونومه واغتداى مزاجه ومشتهاته و بونلر امثالى اولان صفاته مناسب ومشابه اولان صفتلردر و بوجمله سى روح حيوانى كبى فانيدر ولهذا بيورلر روح طبيعينك حليه سى هم فنادر پس اول جانك حليه وزينتنى طلب ايله كه اول آسمان اوزره در بوجاندن مراد روح الهى ونفخهٔ ربانى اولان جاندر كه انك مرتبه سى برتر وآسماندن عاليتردر و بوجانك حليه وزينتندن مراد علم وحكمت ووجد وحالات وعشق ومحبت و بونلر امثالى اولان خصلتدر كه جميع اوصاف الهى واخلاق ربانى بوروحه حليه وزينت اولمشدر و بوروح شريف حقله قايم وباقى اولور و بونك جميع صفاتى دخى كنديله ابدى وباقيه قالور پس طلب ايلرسك بورفيع المنزلة اولان جانك صفتنى طلب ايله كه اودائم وباقيدر ﴿ مثنوى ﴾ جسم او همچون چراغى برزمين * نور او بالاى سقف هفتمين) اول جانك جسمى يراوزره برچراغ كبيدر انك نورى سقوف سبعه نك يعنى افلاك سبعه نك اوزرنده در يعنى اول روح كاملك جسم شريفى يربوزنده برسراج منير كبيدر

وانك نور عاليسى افلاك سبعه اوزره پرتو صالمشدر (كشجرة طيبة اصلها ثابت وفرعها فى السماء) آيت كريمه سى بومعنايه كوره برخوب مثال اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ آن شعاع آفتاب اندر وثاق * قرص او اندر چهارم چارطاق) مثلا آفتابك اول شعاعى وثاق وخانه لرده در امااول آفتابك قرصى فلك رابعه ده در كذلك آفتاب معنوى اولان روح اعظمك پرتو وانوارى روى زمينده انسان كاملك خانهٔ جسمنده در اما اول روحك اصلى وذاتى عالم معناده اولاك روحانيتك ومراتب معنوينك وسطنده واعتدالى اولان مقامنده در بوندن مقدم اولان بيت جسمى اصل وروحى فرع اعتبار ايلدكلرى اوزره در كه جسم بحسب الظاهر اصل وروح اكا نسبت فرع كبى اولور بو بيت شريف روحى اصل وجسمى فرع ايلدكلرى اعتبار اوزره در كه روح من حيث المعنى فى الحقيقه اصلدر وبدن اكا نسبت فرعدر نته كم خورشيدك ذاتى فلك رابعده در وانك فرعى و پرتوى روى زمينده در كذلك بونلرك دخى ذات حقيقى وروحانيلرى عالم معناده در وذات مجازى وجسمانيلرى وجه ارضده ساكندر پس جسمك روى زمينده ساكن اولوب روحك عالم بالايه صعود قيلديغنه برمثال آخردخى بسط ايليوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ نقش كل در زير بينى بهر لاغ * بوى كل بر سقف وايوان دماغ) مثال آخر كلك نقشى بورنك التنده در لطيفه دن اوترى لكن كلك بوى واثرى دماغك سقف وايوانى اوزره در يعنى فى المثل كلك نقشى وصورتى بورنك التنده اولوب رايحه وروحى دماغك اعلا مرتبه سنده اولديغى كبى كذلك كل مرتبه سنده اولان انسان كاملك دخى نقش وصورتنى آشغه كوررسن لطيفه اولديغندن اوترى انك رايحه وروحيه سى سكان ملكوتك دماغنه ايرمش وجبروت ولاهوت مرتبه سنده قرار قيلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ مرد خفته در عدن ديده فرق * عكس آن بر جسم افتاده عرق) مثلا او يومش كسه عدن ديارنده فرق كورمشدر اما اول فرق وخطرك عكسى جسم اوزره عرق واقع اولمش فرق فتحتين ايله خوف وخطر معناسنه در يعنى فى المثل بر آخر يرده ياتمش واو يومش كسه واقعه سنده كندوينى عدنده كوروب انده نيجه خوف وخطره متعلق واقعه كورمش اول واقعه دن كماليله مضطرب اولوب اول دياره كورديكى واقعه نك عكس واثرى جسمنك اوزرينه تأثير ايدوب درلر واقع اولمشدر حال خوابدن بيدار اولدقده كندينك جسمنى عرقه مستغرق بولمش اوله بومردك حالى نيجه ايسه روحله جسمك حالنى دخى بوكا كوره قياس ايله روح نيجه بيك يل مرتبهٔ جسمندن دور ومهجور اولسه انك پرتو واثرى جسمنه ينه تأثير وتصرف ايلمكده در اكرمايتلرنده بعد مسافه دخى اولورسه ده روحه نسبت بعد مكان اكر يوز بيك

يلق قدر اولورسه ده مانع وحجاب اولمز نته كم بركسه يا مغربده ويا مشرقده يا توب اويوسه وكندو بى عدن ديارنده كورسه اول كورديكى واقعه نك اثرى انك جسمنه متصل وملاصق اولمشدر اكرچه واقعه سيله كندى جسمنك ما بيننده هر نه قدر بعد مسافه اولورسه اولسون كذلك روح بدندن خروج ايلدكدنصكره دخى كندى قبرينه وجسمنه علاقه سى يوقبلدن اولور اكر اول روحك مرتبه سى افلاك تسعه نك اوزرنده ايسه ده ﴿ مثنوى ﴾ پيرهن در مصر رهن يك حريص * پرشده كنعان زبوى آن قميص) پيراهن يوسف مصر ديارنده برحريصك مرهون ومحفوظيدر حال بوكه اول قميصك رايحه سندن كنعان پر اولمشدر يعنى حضرت يوسف عليه السلام كنديىنك پيراهننى يهودا نام برقرنداشنه ويروب پدرى حضرت يعقوبه ارسال ايلمك مراد ايلدكده واولدخى فناى مصردن هنوز چقديغى كبى (فلما فصلت العير قال ابوهم انى لأجد ريح يوسف لولا ان تفندون) آيت كريمه سنك حسبنجه حضرت يعقوب عليه السلام حضورنده اولان اولادنه ديديكه تحقيقا بن يوسفك رايحه سنى بولورم حال بوكه مصرله كنعان ديارينك ما بيننده مسافۀ كثيره ومنازل بعيده وار ايدى پس بعد مسافه انك دماغ پاكنه حجاب اولمدى كذلك روح آسمانيىنك جوهر ذاتى عالم اعلاده در وپرتو انوارى زمينده اولان جسمنه تأثير ايدوب انده تصرف قيلمش وظاهر اولمشدر پس انك وجودى روى زمينده برسراج منير كبيدر انلر كه ديده ودل صاحبلريدر انلره ضيا بخش اولور وانلر كه كوردللر در انك نورندن بى بهره قالور ودماغ جانى پاك اولميلر دخى انك روح رايحه سندن محروم اولور پس ينه قصه بيانه رجوع ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ برنبشتند آن زمان تاريخ را * از كباب آراستند آن سيخ را) چونكم بايزيد قدس الله سره العزيز حضرتلرى ابو الحسن خرقانى حضرتلرينك ولادتندن وظهورندن خبر ويردى اول دمده تاريخ نويس اولنلر انك تاريخنى يازديلر اول سيخى كبابدن آراسته ايلديلر الله اعلم كبابدن مراد حضرت بايزيدك كلمات نفيسه سى اوله كه غداى دل وجاندر وسيخدن مراد قلم اوله كه سيخه مشابهدر وقلمى انك كلام حقيقت انجاميله مزين ايلمك تحرير قيلقدن وكباب كبى تزيين ايلمكدن كنايت اولور وسيخ وكباب تعبيرى نيجه دوردنصكره غدا اولمغه لايق اولديغنى ايهام قيلور اما شارحلر حسن تعبير ايليه مذكارندن مناسبتدن خالى وجهلر بازمشلر ﴿ مثنوى ﴾ چون رسيدان وقت وآن تاريخ راست * زاده شد آن شاه ونرد ملك باخت) چونكم اول وقت واول تاريخ ايرشدى اول شاه طوغمش اولدى وملك ودولت نردنى اوينيدى يعنى اول شاه عالم

طوغدى وزمان شريفنده پادشاهانه ملك وجودده تصرف ايلدى

﴿ زادن بو الحسن خرقانى بعد از وفات بايزيد قدس الله روحهما سالها ﴾

﴿ مثنوى ﴾ از پس آن سالها آمد پديد * بو الحسن بعد از وفات بايزيد) اول ييللردنصكره ظاهر كلدى حضرت بو الحسن بايزيد حضرتلرينك وفاتندنصكره ﴿ مثنوى ﴾ جملۀ خوهاى اوز امساك وجود * انچنان آمد كه آن شه كفته بود) امساك وجوددن انك جمله خويلرى انجلين كلديكه اول شاه ديمشدى يعنى قبض وبسطدن ومنع وعطادن وسائر اوصاف متضاده دن هر نه ييكه اول شاه ولايت ديدى ايسه وانك شان شريفندن نه كونه خبر ويردى ايسه بعينها انك ديديكى كبى كلدى وبلا زيادة ولا نقصان همان انك خبر ويرديكى كبى ظهور قيلدى ﴿ مثنوى ﴾ لوح محفوظست اورا پيشوا * ازچه محفوظست محفوظ از خطا) زيرا انك دليل وپيشواسى لوح محفوظدر نه دن محفوظدر خطادن محفوظدر يعنى اول بايزيد حضرتلرينك اقتداسى لوح محفوظدر هر نه خبر وير ديسه اندن خبر ويردى ولوح محفوظ ايسه خطا وخلادن مصون ومحفوظكه انده مسطور اولان خطا قبلمق ومتبدل ومتغير اولمق احتمالى يوقدر پس ولى كاملك آينۀ قلبى لوح محفوظه مقابل اولمشدر انده مسطور اولان بونك آينۀ قلبنده ظاهر ونمايان اولور پس هر نه خبر ويرسه خطا وخلادن برى اولور ﴿ مثنوى ﴾ اين نه نجمست ونه رملست ونه خواب * وحى حق والله اعلم بالصواب) بو نجم دكلدر ورملده دكلدر وخواب دخى دكلدر حق تعالينك وحيدر الله صوابه اعلمدر يعنى بعض اهل رؤيا ياخود صلحا كه رؤيا كورررلر ورؤيادن خبر ويررلر اكثرينك او رؤياسى رؤياى صادقه اولور ومثل فلق الصبح ظهوره كلور حضرت بايزيد قدس الله سره العزيزك عالم غيبدن خبر ويرمه سى يوقبيلدن دكلدر وبعض كهنه دخى رمل ايدرلر واول علمده مهارتلرى اولديغى واسطه ايله بعض علايم وآثار غيبدن ظهوره كله جك كارلره استدلال قيلورلر واكا كوره خبر ويررلر بعض زمانده سوزلرى قضايه موافق اولوب قضيۀ اتفاقيه سوزلرى ظهوره كلوب اصابت ايدرلر حضرت بايزيد قدس الله سره العزيزك خبر ويرمسى يوقبيلدن دخى دكلدر واكثر اوستاد منجملر اوضاع فلكيه وخواص كواكبه عالم اولدقلرندن بعض كمسه نك ولادتنه وطالعنه وقوتنه وموتنه اندن استدلال قيلورلر وخبر ويررلر بعض زمانده انلرك سوزلرى دخى خطا ايتميوب واقع اولور خبر ويردكارى اوزره ظهوره كلور حضرت بايزيد قدس الله سره العزيزك خبر ويرديكى بوجنس علمدن دخى دكلدر بلكه حق تعالى

حضرتلرینك اكاوحی ایلمسیدر یعنی حقیقت كاری انك قلب شریفنه كما هو حقه الهام وقذف قیلمسیدر وحی بونده الهام معناسنه اولور ومثنوی خوانلر مجلس تمام اولدقدنصكره بو بیتی اوقومالری حضرت مثنوینك وحی الهی اولدیغنی واوح محفوظدن الهام حقله اول حضرتك قلب شریفنه نزول قیلدیغنی اشعار قیلور الله تعالی حقیقت كاره اعلمدر واولیانك محبی ومعتقدی اولان طائفه یه بو كلامی تصدیق ایلك الزمدر ﴿ مثنوی ﴾ ازپی روپوش عامه در بیان * وحی دل كویند ازرا صوفیان * وحی دل كیرش كه منظر كاه اوست * چون خطا باشد چودل آكاه اوست) لكن تعبیر وبیان ایلكده عامه دن ستر ایچون صوفیلر اكاوحی دل دیرلرسن انی وحی دل طوتكه دل انك نظر كاهیدر پس نیجه خطا اولور چونكه دل انك اكاهی اوله یعنی مشایخ صوفیه قلبلرینه الله تعالی جانبندن كلان وحی حقی عامه دن ستر ایلمكدن اوتری انی تعبیر وبیان ایلسه لردی حین تعبیرده اكاوحی دل یعنی وحی قلبی دیمكله تعبیر ایدرلردی زیرا اكر وحی الهیدر دیسه لردی عوام انلره طعن وتوبیخ ایدرلردی بویله دیوكه وحی انبیایه مخصوصدر بونلر انبیادن دكلدر بونلره وحی الهی نیجه ممكن اولور دیو تشنیعدن خالی اولمزلردی خبرلری یوقكه اولیایه دخی وحی الهی اولدیغی نصوصله (واوحینا الى ام موسى) بیوردقلری كبی واندنصكره (واوحینا الى الحوار یین ان آمنوا بی) بیوردقلری كبی باخصوص (واوحی ربك الى النحل) بیوردیغی كبی ودخی بونلر امثالی نیجه آیتلر واقع اولمشدر بونلر انبیادن دكل ایكن حق تعالی بونلره وحی قیلدق دیدی وحضرت سلیمان علیه السلام پیغمبر ایكن (ففهمناها سلیمان) بیوردی الهمنا دیمكله تفسیر قیلدیلر پس انبیایه دخی الهام اولور ایمش واولیایه دخی وحی الهی اولمق ممنوع دكل ایمش لكن تشنیع عوامدن احتراز ایلدكلر ایچون مشایخ صوفیه وحی الهی یه وحی قلبی دیدیلر والهام ربانی دیمكله تعبیر ایلدیلر والحاصل سن بونلره اولان وحی الهی یی وحی قلبی فرض ایله كه بونلرك قلب شریفی اول خدای تعالینك نظر كاهیدر چونكم كوكل اول خدادن آكاه اوله واندن خبردار اوله انده نیجه خطا وخلل اولور چونكم بردلده خطا وخلل اولمیه اكاوارد ونازل اولان معنایه استرسك وحی قلبی دی استرسك وحی الهی دی وحی الهیدن دخی مقصودانده خطا اولمقدر چونكم وحی قلبیده دخی خطا اولمیه عندالعارفین اصطلاحه اعتبار یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ مؤمنا ینظر بنورالله شدی * ازخطا وسهو ایمن آمدی) ای مؤمن سن الله نوریله نظر ایلر اولدك خطا وسهودن ایمن كلدك یعنی اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنورالله حدیث شریفنك موجبنجه ای مؤمن كامل سن الله تعالینك نوریله نظر ایلیجی اولدك

خطا وسهودن مصون ومحفوظ اولدك زیرا اللهك نورنده سهو وخطا اولمز والله نوریله ناظر اولان كمسه خبط وغلط قیلمز مراد مؤمن كامل اولانلرك فراست الهیه ونور ربانیه ایله اولان نظرلرنده خطا وغلط اولمدیغنی اشعاردر پس مقدما ذكر ایلدكلری نفقه سی پادشاه جانبندن مقطوع اولان غلامك حكایه سنه شروع ایلمزدن مقدم اندن مراد صوفی ایدوككنه اشارت ایدوب بو بیانی انك حقنده بسط ایله دكدنصكره ینه قصه یه وقصدن ینه حصه یه شروع بیوررلر اول بیان بودر

﴿ نقصان اجرای جان ودل صوفی ازطعام الله ﴾

﴿ مثنوی ﴾ صوفی ازفقر چون درغم شود * عین فقرش دایه و مطعم شود) برصوفی فقردن چونكم غمده اوله عین فقر اكا دایه ومطعم اولور یعنی برصوفی یوقلقدن غمده اولسه انك عین فقری ومحضا یوقلغی اكا مربی اولور وطعام اولور یعنی اول فقرك وغمك ایچنده حق تعالی اكاشول طعام روحانی وغدای نورانی یی انك جانه بیدررکه اول طعام اللهدن انك جانی مربی اولور ونشو ونما بولور اول عین فقر اكاطعام وغدا اولوب اطعمۀ صوریدن استغنا قیلور صوفی یه فقر وفنا مسلط اولمق اول طعام حقه مستعد اولمنك علامتیدر كه جناب حق انی كندی نوریله پرورش قیلمق استر زیرا غدای جسمانیدن وغنای صوریدن فقیر اولمق غنای قلبك وغدای نورانینك زیاده اولمسنه سبیدر دیمشلر كما قیل الظاهر والباطن كالليل والنهار اذا نقص من احدهما زاد فی الاخر مطعم بونده یعنی طعامدر مصرع اولده چون اشباع واوله كیف معناسنه اولسه ده معنی جائز اولور لكن اولكی وجه اولی اولور وكیف معناسنه اولدیغی اوزره تقدیر كلام بویله دیمك اولوركه برصوفی فقردن نه حالله غمده اولور اكا عین فقر دایه وطعام اولور چونكم عین فقر اكا دایه وطعام اوله صوفی فقردن غمده اولمز دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ زانكه جنت ازمكاره رسته است * رحم قسم عاجزی اشكسته است) زیراكه جنت مكارهدن بتمشدر رحم وشفقت عاجزك قسم ونصیبیدر یعنی جنت اعلا مظهر نعمت خدا ایكن مكاره وشدایدن بتمشدر نته كم (حفت الجنة بالمكاره) حدیث شریفی بو معنایه شهادت ایتمشدر زیرا مرحمت وشفقت شكسته اولان عاجزك نصیبیدر مثلا كورمزمیسن هیچ بركمسه توانا وغنی وقادر اولان كمسه یه مرحمت ایدوب اكا عطا وبخشش ویرمی اما عاجز واشكسته اولسه محل مرحمت اولوب بخشایش وعطایه مظهر اولوردی پس معلوم اولدیكه شكسته لك ایچره درستلك مخفی اولدی وعاجزلك مستجلب قدرت اولدی وشداید ومكاره مستلزم نعمت اولدی وفقر وفاقه یه راضی اولان غنای

معنوی بولدی ❊ مثنوی ❊ انکه سرها بشکند اوازعلو ٭ رحم حق وخلق نآید سوی او) اول کمسه که علو وکبرندن باشلرصیه انك جانبنه حق تعالی حضرتنك وخلق جهانك رحمی متوجه اولمز زیرا اهل کبری وظالمی حق تعالی سومز وخلق عالم دخی سومز معلوم اولدیکه کرم ورحمت الهی وشفقت ومرحمت خلایق عاجز وفقیر اولنلره اولمشدر ❊ مثنوی ❊ این سخن پایان نداردوان جوان ٭ از کمی اجرای نان شدناتوان) بو سوز پایان ونهایت طوتمز واول جوان نانی اجراسنك نقصانندن ناتوان اولدی وحماقتندن بیلدیکه نقصان نان طعام جانك زیاده لکنه سبب اولور حضرت مولانا قدس الله سره العزیزك منقبهٔ شریفه لرنده بویله مسطوردر که بعض زمانده مطبخه کاوب آشپز اولنه سؤال ایدرلر ایمشکه امروز در بن مطبخ ماازما کولات چیزی هست اکر اشپز نعمت فراوان واردر دیرسه ماول اولوب ازمطبخ مابوی مطبخ فرعون ونمرودمی آیدیوب رجوع ایدرلر ایمش وکر آشپز اولان کمسه امروزدر مطبخ اصلا چیزی نیست دیو جواب ویرسه لردی اول حضرت بشاشتلر اظهار ایدوب الحمد لله که امروزازین مطبخ مابوی مطبخ محمد و بوی مطبخ آل محمدی می آید دیرلر ایمش وشاد اولورلر ایمش ❊ مثنوی ❊ شاد آن صوفی که رزقش کم شود ٭ آن شبه‌ش در کردد واو یم شود) شاد آن صوفی که انك رزقی کم اوله انك اول شبه سی دراوله واو یم اوله یعنی صوفی که صافی دل اولان اهل طریقتدر چون بونلرك جسمانی اولان رزقلری ناقص اولسه شاد اولورلر وشکر وسرور اظهار قیلورلر زیرا بیلورلرکه قلت غدای جسمانی سبب کثرت طعام روحانی اولور وطعام روحانینك غدای جسمانیه نسبتی فی المثل درله شبه کبی اولور پس صوفینك بو نججق مشابه سنده اولان غدای جسمانیسی در کبی لطیف غدای روحانی اولسه شاد ومسرور اولور و اول کندیسی دریای نور اولور ومعنای فقرده وقلت طعامده نه مرتبه ذوق ومنفعت وارایدوکنی بیلان کمسه بیلور ❊ مثنوی ❊ زان جرای خاص هرکه اکاه شد ٭ اوسزای قرب واجرا اکاه شد) اول خاص اولان جری ونفقه‌دن هر کیمکه آکاه اولدی اول کمسه قربه ومحل اجرایه لایق اولدی یعنی اول روحانی اولان خاص اجرادن هرشول کمسه که آکاه اولدی اول کمسه حق تعالینك قربنه لایق اولوب مقربلردن اولدی (ابیت عند ربی یطعمنی و یسقینی) حدیث شریفنك ماصدقی اولان طعام وشرابدن لذت بولدی ودخی جمیع اجری ونفقاتك منبع ومعدننه واصل اولدی والحاصل جمیع لذاتك اصلنه واصل اولوب مقرب الهی اولمغه لایق اولدی دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ زان جرای روح چون نقصان شود ٭ جانش ازنقصان ان لرزان شود) اندن

جرای روح چون نقصان اوله انك جان ودلی اول غدای روحانینك نقصانندن لرزان اولور یعنی چون صوفینك اول غدای روحانیسندن ناقص اوله وقلب وروحنه حق جانبندن بوی نفایس معنوی آزکله بونك قلت ونقصانندن انك جانی مضطرب اولور وفریاد وناله قیلور و بیلورکه کندیسندن برخطا صادر اولمشدر نته‌کم بیورررلر ❊ مثنوی ❊ پس بداند که خطایی رفته است ٭ که سمن زاررضا اشفته است) پس صوفی بیلورکه برخطا صادر وواقع اولمشدرکه پادشاهك رضاسنك سمن زاری آشفته اولمشدر یعنی صوفی کندی روحندن غدای روحانی وطعام ربانینك ناقص کلسنی کوره اول احمق غلام کبی کندوبی بی جرم کوروب پادشاه جانبنه طعن وتشنیع ایلمز بلکه بیلورکه کندیدن برخطا صادر اولمشدر واول خطادن اوتری خدای تعالینك رضاسنك سمن زاری پریشان اولمشدر زیرا سنت الهیه بونك اوزرینه جاریه درکه مادامکه برقوم کندی نفسلرنده اولان امرحقه اطاعتی تغییر ایلمسه حق تعالی انلرك وجودنده اولان نعمتی تغییر ایلمز کماقال تعالی (ان الله لایغیر مابقوم حتی یغیروا مابانفسهم) پس اهل سلوك اولان جرمی کندی‌یه اسناد ایلیوب استغفار واعتذاره مشغول اولور وکندیدن جرم وخطا صادر اولدیغنی بیلور ❊ مثنوی ❊ همچنان کان شخص ازنقصان کشت ٭ رقعه سوی صاحب خرمن نبشت) انجلین که اول شخص کشت وزرعك نقصانندن اوتری خرمن صاحبی جانبنه رقعه یازدی بو بیتده همچنان لفظی که کلمهٔ تشبیه در ایکی وجه جائزدر بروجه اولدرکه مشبه بو بیتدن مقدم واقع اولان بیتده پس بداند که خطایی رفته است قولنك مفهومی اوله یعنی پس اول صوفی بیلورکه برخطا واقع اولمشدر وسمن زار رضای الهی پریشان اولمشدر انجلین که اول نفقه‌سی مقطوع اولان غلام خطا واقع اولدیغنی بیلدی لکن قنغی خطا ایدوکنی تجسس قیلدی ورضای پادشاهی پریشان اولمسنه آکاه اولمدی وصاحب خرمن جانبنه رقعه یازدی دیمك اولور امابو وجه ضعفدن خالی دکلدر اولی اولان اولدرکه دینه زمقدما اول شخص مذکورك پادشاه جانبنه نفقه‌سنك نقصانندن اوتری نامه یازمسنی بردفعه بیان ایلمش ایدك انجلین که ذکری مرور ایلدی اول شخص مذکور محصولنك نقصانندن اوتری صاحب خرمن جانبنه یعنی مجمع حبوبات دراهم ودنانیر اولان خزانك صاحبی جانبنه رقعه یازدی دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ رقعه‌اش بردند پیش میرداد ٭ خوانداو رقعه جوابی وانداد) اول غلامك رقعه سنی عدل وداد امیرینك حضورینه ایلتدیلر پادشاه انك رقعه سنی اوقودی اکا کیرو جواب ویرمدی ❊ مثنوی ❊ کفت اورا نیست الا درد اوت ٭ پس جواب احمق اولیتر سکوت) وبویله دیدی

انك بوقدر الافرعك مقيدبدر هيج اصل ديله مز يعنى اول نادانك ضميرنده بزم
وصالمز دردى بوقدر الاهمان لوت دردى واردر پس احمقك جوابى سكوت
اولى ركدر ديدى ﴿ مثنوى ﴾ نيستش درد فراق وصل هيج * بندفرعست
اوبجويد اصل هيج) اكا هيج وصال وفراق دردى بوقدر فرعك مقيدبدر
هيج اصل ديله مز يعنى اول نادانك ضميرنده بزم جنابمزدن دور اولمنك دردى
بوقدر وكذلك وصالمزجانبنه اولان عشق ومحبتك دردى دخى بوقدر بلكه
بونيجه فرع واثركه بزم جانبمزدن ظهوره كلمشدر اكا مقيددر واول فرع واثرك
اصل ومنشأى كه بزم جنابمزدر اكا بند ومقيد دكلدر بو بيتلر اكرچه اول پادشاه
جانبندن غلام احمق حقنده صادر اولان كلامدر لكن مقصود پادشاه حقيق
طرفندن مقيد فرع اولان وعوايد جسمانى طلبنده قلان كسه لره وريلان
حواب وحاصل اولان خطابدر ﴿ مثنوى ﴾ احمقست ومردهٔ ماومنى *
كزغم فرعش فراغ اصل نى) اول غلام احمقدر وما ومنيك مرده سيدركه
فرعك غمندن فراغ اصل بوقدر يعنى سبب سكوت اولدركه اوغلام بنلك وسنلك
اولوسى احمقدر بنلكدن وسنلك مرتبه سندن كذر ايلميوب محسوسات قيدنده
قالمش وحظوظ نفسانيه يه مشتغل اولمشدر حتى فروع وآثار غمنه برمرتبه
طالمشدركه اصل جانبنه فراغتى بوقدر وبوجمله نك معدن ومنبعنه ميل ومحبت
ايلمكدن خاليدر بوجمله كائنات وجميع محسوسات فرع واثردر وبونك اصلى ومؤثرى
جناب عزت وحضرت الوهيتدر وبوجمله محسوسات اول حضرتك ذات وصفاتنه
نسبتله برادنا شيدر نته كم بومعنايى تفهيم ايچون تمثيل ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾
آسمانها وزمين يك سيب دان * كز درخت قدرت حق شد عيان) جميع
آسمان وزمينى برسيب بيل كه حق تعالينك درخت قدرتندن عيان وآشكار اولدى
يعنى آسمان وزمينك حق قتنده قدرنى مثلا برعظيم برالما شجردن برالما كبى بيل
وبوجمله دن بودنيانك قدرنى جناح بعوضه قدر بيل نته كم حضرت نبى
عليه السلام بيوردبلر (لوكانت الدنيا تزن عندالله جناح بعوضة ماسقى منها كافرا
شربة ماء) بوحديثدن منفهم اولان اولدركه بودنيانك الله تعالى قتنده جناح
بعوضه قدر وزن وقيمتى بيله يوق ايمش پس سن نظر ايله بوجناح بعوضه دن
كمتر اولان دنيادن نه قدر شيئه محبت ايلرسن واولقدر آرزو وتمنى ايليوب اصلدن
محروم قالورسن پس اصلدن غافل اولان كسه نك وجودنى وغداسنى الما ايچنده
اولان كرمه وانك غداسنه تشبيه ايليوب بيورر ﴿ مثنوى ﴾ توچو كرمى
درميان سيب در * وزدرخت وباغبانى بى خبر) سن اول سيبك ايچنده برقورد
كبى سن حال بوكه درختدن واول براولو باغباندن بى خبرسن يعنى حق تعالىدن

وانك كمال قدرتندن بى خبرسن واول الما ايچنده اولان بوجه جك كبى آز چق
نسنه يه قانع اولوب همان مال ومقصودانى زعم ايلرسن همت ايليوب بوسيب
قدر اولان عالمك قيدندن چقوب بو درخت مشابه سنده اولان قدرت حقك
مشاهده سنه وباغبان مطلقك معاينه سنه ميل ومحبت ايلمزسن وجانكى صاحب
علم اولان كرملردن اولمغه طلب ورغبت قيلمزسن پس بوسيب عالم ايچره
محبوس اولان كرم طبيعتلر جانبندن برسؤال ناشى اولوركه دينه اكر برجهان
الماسنك ايچنده ايسك انبيا عليهم السلام واولياى عظام دخى بزم كبى بو جهان
ايچره ساكنلردر بزمله انلرك فرقى ندر بو بيتله بوسؤال مقدره جواب بيوررلر
﴿ مثنوى ﴾ ان يكى كرمى دكر در سيب هم * ليك جانش از برون صاحب
علم) سيبده اول برقورد دخى واردر ليكن انك جان ودلى طشره دن صاحب
علمدر يعنى نعم بوسيب جهان ايچره اول بركرم دخى واردركه مراد اندن انبيا
عليهم السلام واولياى عظامدر وبونلره كرم تعبيرى برسبيل مشاكله در ولكن
بونلرك جانى طشره دن يعنى بوعالمك وراسندن صاحب نام ونشاندر بونلر اول
سيب ايچره اولان بوجه جك كبى ادنا چيزه قناعت ايليوب جهان قيدنده محبوس
قالمشلردر بلكه جهانك اصلنى بولوب وانك باغبانيله آشنالق قيلمشلردر
﴿ مثنوى ﴾ جنبش او واشكافد سيب را * برنتابد سيب آن آسيب را)
واول كرمك حركت وجنبشى اول سيبى يارر اول هجومه وطوقنمغه سيب طاقت
كتورمز يعنى بوصورت كرمده اولان وجانى وراى جهانده صاحب علم اولان
ارباب همتك جنبش وحركتى وعزيمت وهمتى سيب جهانى خرق ايلر واصل
ومبدأ جانبنه پرواز ايلر انك اول سطوت وصدمه سنه بوسيب جهان طاقت
كتوروب پرده اوله مز وانى معنايه كذر ايلمكدن منع قيله مز ﴿ مثنوى ﴾
بردريده جنبش اوپردها * صورتش كرمست ومعنا اژدها) اول صورت كرمده
اولان صاحب همتك جنبش وحركتى پرده لرى يرتمش وحجبات صورى ومعنوى يى
خرق ايتمشدر انك صورتى اكرچه كرمدر اما معناسى اژدرهادر بونلره كرم تعبيرى
بشريتلرى جهتندن ضعيف اولدقلرى ملابسه سيله وظاهرا سائر كرم طبيعت
اولان انسانله صورتده مشترك اولدقلرى واسطه سيله در ﴿ مثنوى ﴾ آتشى
كاول زآهن ميجهد * اوقدم بس سست بيرون مى نهد) مثلا برآتش كه اول
آهندن صيجرار اول آتش قدمنى طشره يه زياده سست وضعيف قور ﴿ مثنوى ﴾
دايه اش پنبه است اول ليك اخير * ميرساند شعلها را تا اثير) انك دايه سى
اولا پنبه در وليكن اخيرده پنبه وقاو واسطه سيله قوت بولدقدنصكره شعله لرنى
اوتا فلكه ايرشديرر ﴿ مثنوى ﴾ مرد اول بستهٔ خواب وخورست *

آخر الامر ازملائك برترست) كذلك مرد دخی اول خواب وخوره بستـه در
آخر الامر ملائكه دن اعلا و برتر در یعـنی انسانكه ابتدا مادرندن تولد ایلدكده
اكل وشربه ونومه مقید اولور انك روحی فی المثل بوحالتـده برشراره كبی اولور
واكل وشرب واسطه سیله قوت بولور بعده معرفت وطاعتله شعله لر صاحبی
اولدقده ملائكه دن برتر وعالیتر اولور ﴿ مثنوی ﴾ در پناه پنبه وكبریتها *
شعله ونورش برآید برسها * عالم تاریك روشن می كند * كندهٔ آهن بسوزن
میكند) پنبه وكبریتلرك حفظ و پناهنده اول مرد كا ملك شعله ونوری سهایه
وعرش اعلایه ایریشور تاریك ومظلم عالمی روشن ومنور ایلر آهن اولان
كنده یی سوزن ایله قوپارر یعنی مردوزن سنك وآهن كبیدر واول مردوزندن
تولدایلین جنین سنك وآهندن هنوز ظهوره كلان شراره كبیدر نته كم سنك وآهندن
تولد ایلین شراره یی پنبه وكبریتله اولا حفظ ایدرلر بعده فتیله وروغنله اكا قوت
و یررلر شعله قوت بولدقدنصكره ونور قوی اولدقدنصكره اطراف واكنافه ضیا كستر
اولور كذلك مردوزندن تولدایلین جنینی دخی روح حیوانیه سنه قوت و یرن غدالرله
تربیه ایدوب مرتبهٔ ضعفـدن قورتلوب روح حیوانیسی قوت بولوب خواب
وخور كه اكا پنبه وكبریت كبیدر بوایكیسـنك میاننده اكا برمرتبه قوت كلور كه
انك عقلنك وادراكنك شعله سی فلك سا بعده اولان سـها یلدزنه اورر وروح
وعقلنـك چراغی كاله ایروب مرتبهٔ عالی صاحبی اولور وملك وملكوتی انارہ
قیلور ومظلم اولان عالم طبیعتی نور معرفتـله روشن ایلر وقید تن كه پای روحه
نسبت كندهٔ آهن مثابه سنده در انی سوزن تدبیرله مع التدریج پای روحدن
قوپارر وشهباز روحنی آهن كبی اولان كندهٔ تندن خلاص ایلر ﴿ مثنوی ﴾
كرچه آتش نیزهم جسمانیست * نه زروحست ونه از روحانیست) اكرچه
آتش دخی هم جسمانیدر روحدن دكلدر وروحانیدن دخی دكلدر كه روحدن
مراد عین حیات اولان نفخهٔ الهیـدر وروحانیدن مراد انك قوتلریدر پس
حرارت غریزیه بوقبیلـدن دكلدر بلكه جسمانیدر ﴿ مثنوی ﴾ جسم را
نبود ازان عز بهرهٔ * جسم پیش بحر جان چون قطرهٔ) جسمك اول
عز وشرفدن بهره سی اولمز زیرا جسم جان ودل دریاسنك قتنده برقطره كبیدر
یعـنی جسم وجسمانی اولان قوتلره اول روحدن وروحانی اولان قوتلرك عزت
وشرفنـدن حظ ونصیب اولمز زیرا جسم وقوای جسمانی جان بحرینك قتنده
برقطره كبیدر ﴿ مثنوی ﴾ جسم ازجان روز افزون میشود * چون رود
جان جسم بین چون میشود) جسم جاندن روزافزون اولور چونكه جان كیده
كوركه جسم نیجه اولور روز افزون كوندن كونه زیاده اولیجی معناسنه اولور

یعـنی جسم كوندن كونه جاندن زیاده اولور ونشو ونما بولور چونكم جسمدن
طشره كیده كوركه جسم نیجه خراب اولور وبی حیات قالور ﴿ مثنوی ﴾
حد جسمت یك دوكز خود بیش نیست * جان توتا آسمان جولان كنیست)
سنك جسمكك حدی برایكی ارشوندر خود زیاده دكلدر اما سنك جانك
آسمانه دك برعظیم جولان ایدیجیدر یعنی اكرچه سنك جسمكك حدی برایكی
ارشون مقـدار بدر زیاده دكلدر كذلك سـنك روحك اول مرتبهٔ عالی یه پرواز
وتركتاز صاحبیدر كه آسمانه دك بلكه عرش وكرسی وخلا وملایه دك جولان و پرواز
ایلیجیـدر پس روحك پروازنه وتركتازنه بو بیتلری مثل ایراد ایدوب بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ تابغداد وسمرقند ای همام * روح را اندر تصور نیم كام)
مثلا بغداده دك وسمرقنده وارنجیـه دك ای اولوروحك تصورنده یارم ادیمدر
یعنی روحك سیرنه نسبت بوقدر مسافه یارم ادیم مثابه سنده دركه درحال بغـداد
وسمرقندی تصور ینه كتوروب اطراف واكنافی قدم روحله طی ایلر پس روحك
سرعت سیرنی برآخر وجهله دخی تمثیل ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ دودرم
سنكست پیه چشمتان * نور روحش تاعنان آسمان) مثلا ای انسان سزك
كوز یكزك یاغی ایكی درهم آغری طاش قدر در لیكن انك روحنك نوری آسمانك
عنانته دكدر اهل كحالت كوزك بیكنده اولان لطافته روح تعبیر ایدرلر نور
روحش دیمك انك جرمنده اولان لطافتك نوری دیمكدر یعنی سزك كوزلریكزك
یاغی صورتا ایكی درهم آغری طـاش قدر در اما انده برروح واركه انك نوری
تافلاك مكوكبـه ایریشور یدی قات فلكده اولان نجومی وسیاراتی كورر پس
صورت دیده اكرچه حقیردر لیكن انك نور روحنه بعـد مسافه حائل اولمز
﴿ مثنوی ﴾ نور بی این چشم می بیـند بخواب * چشم بی این نورچه بود
جز خراب) نور بوچشم ظاهر سز خوابده صور واشكال كورر چشم بونورسز
خراب اولمقدن غیری نه شی اوله یعنی نورك وروحك چشمه وجسمه احتیاجی بوقدر
كورمز میسنكه بی نورچشم باطن عالم خوابده نیجه صور واشكال كورر و كذلك روح
دخی بی جسم سیر وحركت قیلور وعالم ارواحده طائر وسائر اولور اما چشمك وجسمك
نوره وروحه كمال احتیاجلری واردر زیرا چشم نورسز كورمكه قادر اولمز و كذلك
جسم دخی روحسز سیر وحركت قیلمز ﴿ مثنوی ﴾ جان زریش وسبلت تن فارغست *
لیك تن بی جان بود مردار و پست) جان جسمك ریش وسبلتندن فارغدر ولیكن تن
جانسز مردار و پستدر یعـنی جان تنك زیب وزیننتدن وشكل وصورتندن
فارغ وآزاده در جانك بدنه تعلقی مجرد بونلر ایچون دكلدر اما تن جانه هروجهله
محتاجدر زیرا تن جانسز مردار ودنیدر ﴿ مثنوی ﴾ بارنامهٔ روح حیوانیست

این * پیشتر روروح انسانی ببین) بوذکر اولنان ریش وسبلت وجسم وصورت روح حیوانینك اجازتنامه سیدر بارنامه اجازتنامه معناسنه در ایلر و بوری وروح انسانی بی کور یعنی بوجسم وصورت وشکل وزینت و بونلر امثالی روح حیوانیه یه متعلق اولان صفت وحالت روح حیوانینك حق جانبندن اجازتنامه سیدر که برقاچکون بودنیاده ریش وسبلتله وشکل وصورتله متزین اوله وخواب وخورده مشتغل اولوب جسمنی پروردهقیله بونلره عندالعرفا اعتبار والتفات بوقدر زیرا انسان دیدکاری بونلرله انسان اولمز بلکه بونلر حیوانده دخی بولنور پس بوجسم وصورته متعلق اولان هیئتلردن ایلرو و بورو وروح انسانینك جمالنی وکمالنی مشاهده ایله واوصافنی وخصالنی معاینه قیل تاانسانیت نهایمش بیله سن وروح الهینك عظم شاننه عارف وواقف اوله سن * مثنوی * بکذرازانسان وهم ازقال وقیل * تالب دریای جان جبرئیل) صورت انساندن وهم قال وقیل مرتبه سندن کذر ایله حضرت جبرائیل علیه السلامك جانی دریاسنك کنارنه دك سیر ایله یعنی انسان مرتبه سیکه عالم ناسوتدر وحضرت جبرائیلك جانیکه اندن مراد روح القدسدر وانك مرتبه سی عالم جبروت وعالم لاهوتدر وعالم جبروت ولاهوتده اولان ارواح مقدسه وعقول مجرده فی المثل بحر حقیقتك امواجی کبیدر وانك کناری عالم ملکوت وجبروتدر تقدیر کلام بویله دیمك اولور که عالم ناسوتدن کچ وقیل وقال مرتبه سندن ایلرو کیدوب وجدوحال شرابنی ایچ ومست اولوب تاروح القدسك جانی دریاسنك کناری اولان عالم جبروته دك سیر ایله حتی تکمیل سلوك ایلیه سن * مثنوی * بعدازانت جان احمد لب کزد * جبرئیل از بیم توو ا پس خزد * کو یداراایم بقدر یك کمان * من بسوی تو بسوزم درزمان) اندن صکره حضرت احمدك جان شریفی سکالب اصرر وحضرت جبرائیل علیه السلام سنك خوفکدن کیروارده سورتنور یعنی دریای حقیقتك کناری مثابه سنده اولان عالم جبروته وصول بولدقدن و بحر حقیقی یی وعقول وارواحی امواجیله مشاهده قیلدقدنصکره حضرت احمد علیه السلامك روح اعظمیکه حقیقت محمدیه دیمکله بین المشایخ مشهور اولمشدر سکا کشف راز ایله دیو اشارت ایلرز یراسنت سنیه سیدینك لبی سکا دوداق اصرر کان اکا اشارت ایلرکه بواسراری نطقه کتورمه و یاباطنکده حفظ ایله دیر پس حضرت احمد علیه السلامك روح اعظمی سنك بحر حقیقته واصل اولدیغنی وامواج حقایقی مشاهده قیلدیغنی کوردکدنصکره لب معنوی ایله سکا اشارت ایدوب دیر شاهدت ماشاهدته وعاینت ماعاینته فعلیك الستر وایاك ان تظهر بین غیراهله یاوارثی وخلیفتی وصلت الی النهایة ولیس وراء عیانی قربة چونکم روح

القدس سنك بومرتبه دریای حقیقته تقرب ایلدیکی و بحر وحدته مستغرق اولدیغی کوره سنك شانکده وحضرت حقده اولان قربانکدن اکاخوف کلوب کندی مرتبه سنده کیروسورتنه زیرا حضرت جبرائیل علیه السلام وسائر ملك مقرب مرتبهٔ احدیته تعینلری جهتندن واصل اوله مزلر بلکه هربری کندیلره معین اولان مقاملرندن تجاوز قیله مزلر اماانبیا علیهم السلام واولیای عظام ولایتلری حیثیتندن مقام ارواح وعقولدن ایلرو کچوب فانی فی الله اولوب دریای احدیته مستغرق اولورلر واغیار وسوی ازدحامندن نجات بولورلر امامالك مقرب برکمان قدر ویاخود برخطوه مقداری اول مرتبهٔ احدیتده تقرب ایلیه مز نته کم بوبیتله بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر حضرت جبرائیل علیه السلام دیراکر برکمان مقداری بن سنك جانبکه کلم فوری یناروم نته کم شب معراجده مقام سدره یه حضرت احمد علیه السلامله معا واصل اولدقده انده قالوب حضرت محمد علیه السلامه یامحمدسن سعادتله ربك جانبنه ایلرو کیت ومقام عقول وارواحدن تجاوز ایتسکه بکا وبنم امثالم اولان ملائکه یه بوندن ایلرو کتمکه اجازت یوقدر دیدی لودنوت خطوة لاحرقت کلامی بومضمونی مؤید اولدی امالك کمان تعبیرایلکارنده نکته اولدرکه بعض مشایخ عظام (فکان قاب قوسین اوادنی) آیتنده دیمشلردر ایکی قوسك برندن مراد وجوب و برندن مراد امکاندر وجوب ذاتی حق تعالینك ذاتنه مخصوصدر وامکان جمیع ممکن الوجوده مخصوصدر چون برممکن الوجود کندی دائره سن تکمیل ایدوب وجوب وجود جانبنه متصل اولمغه میل قیلسه البته کندی وجودنی افنا قیلمینجه ووجوب وجودله متصف وقائم اولمینجه قابل دکل چونکم امکان فی المثل برکمان کبی اولدیسه بو بیتده معنی بویله دیمك اولور که حضرت جبرائیل علیه السلام دیر اکر بن واجب الوجود جانبنه برکمان قدر ایلرو کلم یعنی قوس امکانیتی تمام ایدوب وجوب ذاتی قوسنه ادنی اولم بهر حال بنم امکانیتم ینار پس چون برسالك دخی بالکلیه غبار امکانیتنی کندی وجه باقیسندن ازاله قیلوب وجوب ذاتی ایله متصف وقایم اوله وحقیقت مرتبه سن بوله حضرت جبرائیل علیه السلام لسان روحانیتله اکا بویله دیر یعنی اکرقوس امکانیتدن ایلروسنك جانبکه کلم بنم تعینم وامکانیتم ینار و پرتو وحدت ذات بنی محو وناپیدا ایلر دیمك اولور

❊ آشفتن آن غلام ازنارسیدن جواب رقعه ازقبل بادشاه ❊

❊ مثنوی ❊ این بیابان خود ندارد پاوسر * بی جواب نامه خسته است آن پسر) بو بیابان خود پاوسر طوتمز یعنی بوذکر اولنان اسرار ومعانینك بیانی بر بیابان

كيدركه حد و پايان طوتمز نامه نك جوابسز اول پسر خسته و مجروحدر لازم كلديكه اول بى پايان اولان معانى واسرارك بيانني قو يوب پاياني اولان غلامك احوالني و پادشاه جانبندن اكا وجه سكوت نه ايديكنك مقالني بيان ايلمكه شروع ايده‌لم اول غلام چونكم شاه جانبندن كندى نامه سنك وجوابنك كلديكني كوردى كندى كنديه بويله ديدى ﴿ مثنوى ﴾ كه عجب چونم نداد آن شه جواب * يا خيانت كرد رقعه بر نتاب) كه اى عجب اول شاه بكا نيچون جواب ويرمدى ياخود رقعه برتاب وحرارتدن خيانتمى ايلدى يعنى شاه جانبنه رقعه اياتن كمسه تاب حسددن خيانتمى ايلدى اوله ديدى ﴿ مثنوى ﴾ رقعه پنهان كرد ونمودان بشاه * كو منافق بود وآبى زيركاه) اول رقعه‌يى پنهان ايلدى انى شاهه كوسترمدى زيرا اول منافق ايدى وصمان التنده برآب ايدى يعنى مؤمن صورتنده برمنافق ايدى و بن انى شاه جانبنه وسيله ورسول اتخاذ ايلدم بيلمدمكه اول صمان التنده صوايمش ووراى حجابدن بكا عداوت ايلرايمش پس رقعه بى پنهان ايدوب شاهه ويرممشدر ديو بدكمان اولدى وانك حقنده بوكونه سوء ظن قيلدى ﴿ مثنوى ﴾ رقعهٔ ديكر نويسم زازمون * ديكرى جويم رسول ذوفنون) امدى آزمون وتجربه ايچون اوترى برغيرى رقعه دخى يازەيم برغيرى عاقل وذوفنون رسول طلب ايليه‌يم ﴿ مثنوى ﴾ برامير ومطبخى ونامه بر * عيب بنهاده زجهل آن بيخبر) الحاصل اول بى خبر اولان احمق زياده جهلندن كاه پادشاهى تعييب ايلردى بنم نفقه‌مى قطع ايلدى ديو وكاه مطبخى اولان كمسه يه عيب قوردى اول قصدله بنم نفقه‌مى ويرمز ديو كاه رسوله بهانه بولوردى خيانت ايلدى ديو ﴿ مثنوى ﴾ هيچ كرد خود نميكردى كه من * كجروى كردم چواندر دين ثمن) هيچ كنديننك چوره‌سنه طولنمزدى بويله ديوكه بن كژرولك ايلدم دينده ثمن كبى ثمن بت پرسته ديرلر يعنى اول نادان كندى اطرافنه دائر اولمز ووجودينك عيبنى جست وجو قيلمزدى وديمزديكه بن دين يولنده كژرو اولان وحق قويوب باطله پرستش قيلان ثمن كبى كژرولك ايلدم پس جرم وعصيان بندر غيرينك بونده جرمى يوقدر اكر بويله ديدى پادشاه جانبندن عفو ومغفرته مظهر اولوردى پس بونده تنبيه اولدركه هر كيم بركمسه كندى رزق صور يسنده و يارزق معنو يسنده نقصان كوره كركدركه انى زيد وعمرودن بيليه بلكه كندى نفسندن بيلوب استغفار واستعفايه مشغول اوله تاكم جناب حق انى عفو ومغفرت ايليوب كما ينبغى رزقنى صورتا ومعنا اكا ايصال ايليه

﴿ كژوزيدن باد بر سليمان عليه السلام بسبب زلت او ﴾

﴿ مثنوى ﴾ باد بر تخت سليمان رفت كژ * پس سليمان كفت بادا كژ مغژ) باد بركون سليمان عليه السلام حضرتلرينك تختى اوزره اكرى كندى پس سليمان عليه السلام حضرتلرى اكا خطاب وعتاب ايدوب ايتدى اى يل اكرى سورتمه يعنى اكرى حركت ايله ﴿ مثنوى ﴾ بادهم كفت اى سليمان كژ مرو * ورروى كژ از كژم خشمين مشو) باد دخى اكا ديدى اى سليمان عليه السلام اكرى كتمه واكرى كيدرسك بنم اكرى كتمه‌مدن خشمناك اوله ﴿ مثنوى ﴾ اين ترازو بهر آن بنهاد حق * تارود انصاف مارا در سبق * از ترازو كم كنى من كم كنم * تاتو بامن روشنى من روشنم) حضرت حق بو ترازويى اندن اوترى قودى تا سبقده بزم ايچون انصاف كيده چونكم ترازودن سن كم ايليه‌سن بن هم كم ايلرم مادامكه سن بنمله روشنسن بن هم روشنم يعنى بو ترازوى عدلى و بو قسطاس مستقيمى خداى متعال بين الانام اندن اوترى وضع ايلمشدركه تاكم بزم ايچون سبقت وحركت ايلكده انصاف واقع اوله حد واندازه‌دن طشره كتميه و بو ميزانك حكمندن تجاوز ايتميه وز اى سليمان عليه السلام سنكه ترازوى عدالدن برنسنه‌يى ناقص ايليه‌سن بن دخى اولقدر ناقص ايلرم تاكم سن بنمله روشن اوله‌سن بن دخى سنكله روشن اولورم واكر سن بكا مكدر اوله‌سن بن دخى سكا مكدر اولورم كه عدالت بونى اقتضا ايدركه (وجزاء سيئة سيئة مثلها) در وكذلك (هل جزاء الاحسان الا الاحسان ﴿ مثنوى ﴾ همچنين تاج سليمان ميل كرد * روز روشن را بروچون ليل كرد) كذلك حضرت سليمان عليه السلامك تاجى دخى ميل ايلدى وروشن كونى انك اوزرينه ليل كبى مظلم ايلدى يعنى بو حالى كوروب زياده ظلمت غمده قالدى پس تاجه خطاب ايدوب ديدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت تاجا كژ مشو برفرق من * افتابا كژ مشو از فوق من) اى تاج بنم فرقم اوزره اكرى اولمه اى آفتاب سعادت بنم مشرقمدن اكرى اولمه وتجاوز انحراف قيلمه ﴿ مثنوى ﴾ راست ميكرد او بدست آن تاج را * باز كژ مى شد بروتاج اى فتا) او سليمان عليه السلام تاجى باشى اوزره اليله راست ايلدى كيرو تاج ينه اكرى اولدى اى يكت ﴿ مثنوى ﴾ هشت بارش راست كرد و كشت كژ * كفت تاجا چيست آخر كژ مغژ) سكز كره اول تاجى راست ايلدى واكرى اولدى حضرت سليمان عليه السلام ايتدى اى تاج بونه حالتدر آخر اكرى سورتمه ﴿ مثنوى ﴾ كفت اكر صد ره كنى نوراست من * كژ شوم چون كژ روى اى مؤتمن) پس تاج دخى ديدى يا سليمان اكر يوز كره سن بنى راست ايليه‌سن بن اكرى كيدرم چون سن اكرى كيدرسن اى امين قيلنمش چونكم سليمان عليه السلام تختنى كوتورن ريحدن بو حالتى كوردى وتاجدن دخى بو انحراف واعوجاجى مشاهده قيلدى ﴿ مثنوى ﴾

پس سليمان اندر ونه راست كرد * دل بران شهوت كه بودش كرد سرد) پس
سليمان عليه السلام كندى درونني راست ايلدى دل وجانى اول شهوتله كه
اولمشدى سرد اولدى يعنى قلبنى شول مشتهاى نفسه كه باغلمشدى اندن قلبى
صودى وتبرى قيلدى ❊ مثنوى ❊ بعد ازان تاجش همااندم راست شد *
آنچنانكه تاج راميخواست شد) اندنصكره انك تاجى فرق سرنده همااندم راست
اولدى وانجلين كه تاجنى استدى اويله اولدى ❊ مثنوى ❊ بعد ازانش
كژ هميكرد او بقصد * تاج وامى كشت تارك جو بقصد) اندنصكره اول
حضرت تاجنى قصد ايله اكرى ايلدى اول تاج تارك جو اولدى وطوغرلدى
يعنى اول حضرتك فرق مباركى اوزره قرار ايلمكى طلب ايتدى ❊ مثنوى ❊
هشت كرت كژ بكرد آن مهترش * راست ميشد تاج برفرق سرش) بوكره اول
مهتر تاجنى سكز كره اكرى ايلدى تاج انك فرق وسرى اوزره كيرو مستقيم
وراست اولدى ❊ مثنوى ❊ تاج ناطق كشت كاى شه نازكن * چون
فشاندى پرزگل پروازكن) آخر تاج اكا ناطق اولدى بويله ديو كه اى شاه نازايله
چون پرو بالكى بالجقدن سلكدك پروازايله يعنى تاج نطقه كلوب اول حضرته
بويله ديديكه اى نبوت تختنك شاهى شمدنصكره ناز واستغنا ايله چونكم عقل
وروحك پروبالنى بدن كلندن وشهوات نفسانى غبارندن سلكوب پاك ايلدك
معنى عالمنه پرواز ايله كه سنك امريكه اصلا مخالفت ايلمم بوقدر ❊ مثنوى ❊
نيست دستورى كزين من بكذرم * پردهاى غيب اين برهم درم * بردهانم نه
تودست خود بيند * مردهانم راز كفت ناپسند) هيچ بردستور يوقدر كه بن
بوندن بكچم بوخصوصك غيب پرده لرنى برتام وهتك استار ايدم اى سليمان
سن كندى دستكى بنم دهانم اوزره قو بنم دهانمى ناپسند ونامعقول سوزدن
باغله يعنى تاج حضرت سليمان عليه السلامه تصفيهٔ درون ايلدكدنصكره بوكونه
جواب باصواب ويروب ديديكه اى سليمان اصلا حق جانبندن بكا بر اجازت
يوقدر كه بن بوحد اعتدالدن تجاوز ايليم بوخصوصه متعلق ومضاف اولان
غيبك حجابلرنى رفع قيلم وكشف راز ايليم اى سليمان شمدنصكره سن بنم اغزمه
دست تصرفكى وضع ايله وباغله بنم دهانمى ناپسند اولان كلماندن حتى حضور
شريفكده كستاخانه كلمات ايليم وجناب سعادتكه سن اكرى كيدرسك بندخى
اكرى اولورم وبوسنلكه وبنلكه متعلق سوز سويليم اولقدر كستا خلق دخى
ارادت حقله ظهوره كلدى ديدى وبوكونه عذرلر ايلدى بونده تنبيه اولدركه
هچن سالك كندى يه يار ومعين اولان جوارح واعضانى وياخود بعض اشيانى
طبعنه مخالف ومرادنه ضد ومباين كورسه لازم اولان اولدركه درونى امر حقه

مخالفت ايلمكدن صافى قيله ورضاى حق اولمين شهوات نفسانيه دن برى اوله
وميزان عدالتدن تجاوز قيلميه ونفسنك مرادى جانبنه مائل اولميه تاكم اول طبعنه
مخالفت ايلين اشيانى موافق كوره ومرادندن انحراف قيلان جوارح واعضانى
مرادنه مطابق بوله نته كم بوندن هركسه حصه بيوروب ديرلر ❊ مثنوى ❊
پس تراهر غمكه پيش آيد زدرد * بركسى تهمت منه برخويش كرد * ظن
مبر برديكرى اى دوستكام * آن مكن كه مى سكاليدان غلام) پس امدى
اى وجود اقليمنك سليمانى هرنه غمكه درد والمدن سنك اوككه كلور بركسه يه
تهمت قومه كندى چوره كه طولان وتهمتى نفسكه قو يعنى سكا حق جانبندن
هرنه كونه غم والم كلورسه درد واضطرابكدن برآخر كسه اوزره تهمت قومه
كندى اطرافكه دور ايله جرمى كندكده بولوب استغفار واصلاح نفسه مشغول
اول تافلاح بوله سن وشاد اوله سن كماقال عليه السلام (من لزم الاستغفار
جعل الله له من كل هم مخرجا ومن كل ضيق مخلصا) برغيركمسه يه سوءظن ويدكمان
ايلمه اى دوستكام دوستكام مرادنى سوريجى وآرزوسنه ميل ايديجى ديمكدر
اول وضعى ايلمكه اول غلام احمق سوءظن ايلدى ❊ مثنوى ❊ همچو
فرعونى كه موسى هشته بود * طفلكان خلق را سر ميبرود) اول برفرعون
كبى كه موسى عليه السلام حضرتلرن قومش ايدى خلقك اوغلانجقلرينك باشن
قپاردى وانلرى بى جرم ايكن قتل ايدردى تاكم كندى يه عدو اولان موسى
عليه السلام ظهوره كلميه وملكنى تباه قيلميه ❊ مثنوى ❊ ان عدو در خانهٔ آن
كوردل * اوشده اطفال را كردن كسل) حال بوكه اوكنديك عدوسى
اول كوردلك خانه سنده ساكن ايدى اول نادان خارجده اولان اطفالك بونلرين
قطع ايديجى اولمشدر ❊ مثنوى ❊ توهم از بيرون بدى با ديكران *
واندرون خوش كشته بانفس كران) سن هم اى اهل نفس طشره دن غيرلرله
بد سن حال بوكه ثقيل اولان نفسكله درون عالمنده خوش اولمش سن يعنى
اى صاحب نفس سن طشره ده زيد وبكر وعمروك وجودنى كنديكه دشمن اتخاذ
ايليوب انلرله بد وقبيح سن حال بوكه انلر حقيقتده دشمن دكللردر ودرونكده
ثقيل اولان نفسكله دوست اولمشسن حال بوكه سنك اعداى عدوك اول نفسكدر
نته كم بيوررلر ❊ مثنوى ❊ خود عدوت اوست قندش ميدهى * وز برون
تهمت بهر كس مى نهى) خود فى الحقيقه سنك نفسكدر اول دشمنك اكا
قند ونبات ويررسن وطشره دن هركسه تهمت قورسن يعنى نفسكى درون دلده
شكرلرله بسليوب پرورده قيلورسن وخارج عالمده بعض كسه زه بوبكا دوشمندر
ديو تهمت قيلورسن نفسك عداوتى اهل نفسه معلوم اولمديغى آنى زيانه

سودیکندندر (حبك الشیٔ یعمی و یصم) فحواسنجه برشیئه محبت انك مضرتندن
وعیندن انسانی کور وکر ایلر پس نفس فی المثل شول محبوبه بکزر که عاشقنه
دشمن اوله وانك هلاکنه قصد قیله اما عاشق اول محبوبك کندیسنه بوکونه
عداوتندن غافل اوله ❊ مثنوی ❊ همچو فرعونی تو کور وکور دل ❊
باعدو خوش بیکنـاها نرا مذل) ای اهـل نفس سـن اول برفرعون کبی کور
وکوردلسـن خصم وعدو ایله خوشسن حال بوکه بی کناهلری خوار وذلیـل
ایدیجیسـن کرکدر که جانکده اولان دشمن پنهان ستیزی کوره سن وانی دوست
ایلمك مرتبه سـنه ایرکور میـه سن وسـائر بی کناه اولان خلقی کندیکه دشمن
بیلیه سن وانلره اهانت ایدوب خوار وذلیل قیلمیه سن پس فرعونه خطاب ایدوب
وفرعون سیرت اولانلره تعریض قیلوب دیرلر ❊ مثنوی ❊ چند فرعونی کشی
بی جرم را ❊ می نوازی مرتن پرغرم را) ای فرعون ظالم بی جرم اولنلری
نیچه برقتل ایدرسن پرغرم اولان وجرمله طولان تنی بسـلرسن یعنی ای فرعون
سیرت اولان ظالم بی جرم اولان کسـه لری نیچون هلاك ایلرسن وانلره بونلر بنم
دشمنلرمدر دیو سو یلرسن وفی الحقیقـه کندی دشمنك اولان غرامتله طولو
وعداوتله مملو اولان تنکی نعمتلرله بسـلرسن ❊ مثنوی ❊ عقـل او بر عقل
شاهان میفزود ❊ حکم حق بی عقل و کورش کرده بود) اول فرعونك عقـلی
سائر شاهلرك عقـلی اوزره زیاده اولدی وغالب اولدی لکن حکم حق انی کور
و بی عقل ایلمشدی زیرا حضرت موسی علیه السلام کندی خانه سـنده ایکن
انی کوره میوب خارجده اولان بی کناه اطفالی کندی یه عدو اتخاذ ایلدی بو معنی
ایـه قضای حقك اثریدر ❊ مثنوی ❊ مهر حق برچشم وبرکوش خرد ❊
کرفلاطونست حیوانت کند) حق تعالی حضرتلرینك مهر وختمی عقل وعاقلك
چشم وکوشی اوزره در اکـر افلاطون ایسـه ده انی حیوان ایلر افلاطون
حکمـاء اشراقیـه نك رئیس و پیشواسی برکامل العقـل وفاضل الدهر کیاست
وفراست صاحبی کمسه ایدیکه کندی عصرنده دکل بلکه نیچـه عصرلرده انك
عقلنه مانند برعقل دخی اولمزدی جمیع عقلا وحکمانك مسلمی برکمسه در مع هذا
قضـای الهی کلدکده نصکره برکمسـه اکر افلاطون ایسـه انی حیوان لایعلم ایلر
وحجر لایفهم کبی عقـل وادراکدن بی بهره قیلور ❊ مثنوی ❊ حکم حق
براوح می اید بدید ❊ انچنـانکه حکم غیب بایزید) حق تعالینـك حکمی لوح
اوزره بدید وظـاهر کلور انجلین که بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینـك
ابوالحسن الخرقانی حقنـده غیبه متعلق اولان حکمی کبی لوحدن مراد بونده
لوح دلدر وهر کسك قلبی لوحه سی لوح محفوظه مقابلدر ازل آزلده لوح محفوظ

اوزره برکسـه یه نه تقدیر اولدیسـه اوح محفوظده ثابت اولان حکم ساعتی کلدکده
لوح دل اوزره ظاهر کلور وتأثیر قیلور مثـلا انجلـین که بایزید قدس الله سره
العزیز حضرتلرینك حسـن الخرقانی حقنده غیبه منسوب اولان حکمی ظاهر
کلدی ووجود بولدی

❊ شنیدن شیخ ابوالحسن خبر دادن ابا یزید را ❊
❊ رحمة الله علیـه از بو دن واحوال او ❊

❊ مثنوی ❊ همچنان امد که اوفرموده بود ❊ بوالحسن ازمرد ما را شنود)
ابوالحسن الخرقانی حضرتلری انجلین ظهوره کلدیکه اول بایزید قدس الله سره
العزیز بیورمشـدی حضرت ابو الحسن مردملردن بایزید قدس الله سره العزیز
حضرتلرینك اول خبرینی اشتدی اول خبر بوایدی ❊ مثنوی ❊ که حسن باشد
مرید وامتم ❊ درس کیردهر صباح ازتربتم) که ابو الحسن حضرتلری بنم
مریدوامتم اولور بنم تربتمدن یعـنی مقـبرم ترابنـدن هرصبـاح اودرس طوتر
❊ مثنوی ❊ کفت من هم نیز خوابش دیده ام ❊ وز روان شیخ این بشنیده ام)
ابو الحسن حضرتلری دخی دیدی بن هم انك رؤیاسن کورمشم وشیخ اکبر
حضرتلرینك روان شریفندن هم بونی ایشتمشم یعنی بایزید قدس الله سره العزیز
حضرتلرینك روح شریفی بکا بومعنایی سویلدی و بنم کوش وهوشم بوسری
اندن استماع ایلدی وخوابده دخی بونك رؤیاسنی کورمشم دیدی ❊ مثنوی ❊
هر صباحی رونهادی سوی کور ❊ ایستادی تا ضحی اندر حضور) پس اول
حضرت هرصباح انك قبری جانبنه یوز قوردی ضحی یه دك انك حضورنده اباغ
اوزره طورردی یعنی حضور قلبله اول حضرتك روح شریفلرینه متوجه اولوردی
واندن استمداد واستعانت قلوردی ❊ مثنوی ❊ یا مثال شیخ پیشش آمدی ❊
یا که بی کفتن شکالش حل شدی) یا بودر که حضرت شیخك مثالی انك حضورنه
کلوردی یا بودر که بی قیـل وقال انك اشکالی حـل اولوردی یعنی حسن خرقانی
حضرتلری بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك مرقد شریفلرینه کلوب
حضور قلبـله اول حضرتك روان پاکنه متوجه اولدقلرنده حاللری ایکیدن خالی
اولمزدی یا بودر که شیخ بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك صورت مثالیه سی
انك اوکنه کلوب متجسد ومتمثل اولوب اکا لازم اولان معنالری تعلیم وتلقین ایلردی
واول حضرت دخی اول معنای شریفـه یی انك جسـد مثالیه سندن تلقی وقبول
ایدوب ... ... ولوردی و یاخود تجسد وتمثل ایلمزدی بلکه بی کفت ودهان و بی
قول زبان انك روح شریفنك یمن و برکتیله بونك اشکال وشبهه سی حل اولوردی

واول علمی انك روحانیتندن استفاده قیلوردی صورت مثالیه شول جسد خیالیه به
دیرلر که برکسه‌نك شكلنده كاوب تمثل ایلیه عالم خوابده كورونن صور واشكال كبی
لكن عرفا اول صور مثالیه‌یی بیداراق حالنده دخی كوررلر ❊ مثنوی ❊
تابكی روزی بیامد باسعود ❊ كورها را برف نو پوشیده بود) حتی بر كون
سعادتله اول حضرت بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك قبر شریفنه
كلدی مكر مقابری برف جدید اورتمشدی ❊ مثنوی ❊ توی برتو برفها همچون
علم ❊ قبه قبه دید وشد جانش بغم) قات اندر قات برفلری علم كبی قبه قبه
كوردی ابو الحسن حضرتلرینك جانی بواجلدن غماو اولدی یعنی طاغلر كبی قات
قات قارلری دپه دپه یغن یغن كوردی اول حضرتك جان شریفی بوندن اوتری غمناك
اولدی ❊ مثنوی ❊ بانك آمداز حظیره شیخ حی ❊ ها انا ادعوك كی تسعی الی)
اوزنده دل اولان شیخ اكبر كاملك حظیره‌سندن صدا كلدی اكاه اول یا ابا الحسن
بن سنی دعوت ایلرم تا بنم جانبمه سعی ایلیه سن حظیره حای مهمله وظاء معجمه
ایله حولی‌یه دیرلر وروضه معناسنه استعمال اولنور بونده اول حضرتك قبر شریفی
وانك حوالیسی مراد اولور یعنی حضرت ابو الحسن الخرقانی بایزید قدس الله
سرهما العزیز حضرتلرینك مرقد شریفنك برفله پوشیده اولدیغن كوروب
وتحیر وغمناك اولوب طورركن اول زنده اولان وحیات حقیقی ایله فرخنده اولان
شیخك روضه‌سی جانبندن برصدا وندا كلدی بویله دیو كه یا ابا الحسن منبه اول بن
سنی كندی جانبمه دعوت ایلرم تاكه بنم جانبمه سعی وهمت ایلیه سن وكاوب معتاد
اولدیغك وجه اوزره سبقكی اله سن بونده تنبیه بودر كه انبیا علیهم السلام واولیای
عظام مرقد شریفلرنك ایچنده زنده درلر مرده دكللردر بلكه شهداء سیوف
دخی مرده دكللردر كما قال الله تعالی فی حقهم (ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله
امواتا بل احیاء عند ربهم یرزقون) الی اخر الآیه شهداء تیغ محبتك زنده اولملری
بطریق الاولی اولور وكذلك مؤمنلر دخی اولمزلر (المؤمنون لا یموتون بل ینقلون
من دار الی دار) حدیث شریفنك موجبنجه مرده اولمیوب ودار دنیادن دار آخرته
نقل ایدرلر اما بوجمله‌یه حالا بودنیاده ایكن جسد مرتبه‌سندن منسلخ اولنلر
واولمزدن اول اولنلر وغوثیت وقطبیت مرتبه‌سن بولنلر بودنیاده نشئۀ عنصریه‌ده
ایكن نیجه فیض وامداده قادر ایسه‌لر بعد الوفات نه انجلین افاضه وامداده قادر
اولورلر هركیم بونلرك روح شریفندن خلوص نیت وكمال توجه وتضرع له استعانت
واستمداد ایلسه عون ومدد بولورلر ومراد ومقصوده واصل اولورلر (اذا تحیرتم فی الامور
فاستعینوا من اهل القبور) حدیث شریفی بومضمونه دلالت ایلر اهل قبوردن مراد اهل
كمالك قبرلریدر كه مطلق كماله منحصر قدر دیمشلردر ❊ مثنوی ❊ هین بیا این

سو بیاوازم شتاب ❊ عالم از برفست روی از من متاب ❊ حال اوزان روز شد خوب و بدید ❊
ان عجایب را كه اول می شنید) یا ابا الحسن آكاه اول بوجانبه كل بنم آوازمه سرعت
واستعجال ایله عالم اكر دوكلی برف ایسه‌ده بندن اعراض ایله اول ابو الحسنك حالی
اول كوندن خوب اولدی وكوردی اول عجایبی كه اول اشتدی یعنی بایزید قدس الله
سره العزیز حضرتلرینك روضه سندن حسن خرقانی حضرتلرینك جانبنه
بوكونه خطاب سعادت كلدیكه یا ابا الحسن آكاه اول بوجانبه كل بنم آوازم سمتنه
سرعت ایله عالم اكر قار ایله مال مالا ایسه‌ده یوزك بندن دوندرمه وبرودت هوادن
اوتری بنم مرقدمدن اعراض ایله چونكم حسن الخرقانی حضرتلری اول بایزید
قدس الله سره العزیز حضرتلرینك روضۀ شریفندن بومقالی اشتدی انك حالی
اول كوندن خوب ولطیف اولدی واستدیكنی بولدی واول عجایب وغرایبی كه
بوحالتدن اول ایشتمش ایدی وكندی حقنده اهل تاریخ اولنلردن كوش ایتمش
ایدی اول حینده جمعا انلری كوردی وخبر مقامندن كچوب معاینه مرتبه‌سنه ایردی
وكمال مرتبه‌سن بولدی پس سالكه بونده تنبیه بواولدیكه غوثیت وقطبیت
مرتبه‌سنه ایرن ارنلرك روضه لرندن رمشكلی اولدقده خلوص قلبله انلرك
روحانیتنه متوجه اولوب استمداد قیله بعون الله انلرك یمن بركت روحانیتلریله مدد
بولور ومقصودنه واصل اولور اكر انلرك روحانیتندن ارشاد اولمغه وتربیه بولمغه
استعداد وقابلیتی وار ایسه مرشد حیه اقتدا قیلمسه ومرید اولمسه دخی جائز اولور
وبوطایفه كه انبیا علیهم السلام واولیای عظامك روحانیتلرندن تربیه اولمغه
وارشاد بولمغه مستعدلردر بونلره اویسیلر دینور نته كم جلد اولده تخلیط طومار
بیانده زانكه استار اشناساهم تو بی بیتنك شرحنده بورایه مناسب اولان كلام
مرور ایلمشدر اماشول طالبلرك هنوز دخی لسان ارواح مجرده‌یی فهم قیلمغه وانلرك
كلماتنی مستمع اولمغه قابلیتلری اولمیه انلره لازم اولان اولدر كه مرشد زنده‌یه مرید
اوله‌لر واكا اقتدا قیله‌لر وانبیا علیهم السلام واولیای عظامك مرقد شریفلرین
دخی زیارت ایلیه‌لر وانلرك روحانیتلرندن استمداد واستعانت قیله‌لر بعون الله تعالی
اول طالبه مدد رسان اولورلر ومعاونت قیلورلر والله اعلم

❊ رقعۀ دیكر نوشتن آن غلام پیش شاه چون جواب از رقعۀ اول نیافت ❊

❊ مثنوی ❊ نامۀ دیكر نوشت ان بدكمان ❊ پر زتشنیع ونفیر و پر فغان) اول غلام
بدكمان پادشاه جانبنه برآخر نامه یازوب ایچنده بویله دیدی ❊ مثنوی ❊ كه یكی
رقعه نوشتم پیش شاه ❊ ای عجب انجا رسید و یافت راه) كه بوندن اول پادشاهك
حضورنه بر رقعه یازدم ای عجب اول نامه اول حضرتنه ایرشدیمی و یول بولدیمیكه
انك جوابی ظهوره كلمدی ❊ مثنوی ❊ ان دكر را خوانده‌م ان خوب خد ❊ هم

نداداورا جواب وتن بزد) اول خوب روى اول غيرى رقعه‌سنى دخى اوقودى
اكادخى جواب ويرمدى وساكت اولدى ❁ مثنوى ❁ خشك مى آورد اورا
شهريار * اومكرر كرد رقعه پنج بار) اول شهر يارانى دخى خشك كتوردى
يعنى جواب باصوابله سير ايلمدى بلكه جواب آبندن قورى قودى واول جانبه
آب كلامى وجوابى اجرا واساله قيلمدى بلكه قطع كلام ايلمكله انى قورى
قودى ديمك اولور والحاصل اول غلام رقعه‌ء بى بش كره مكرر ايلدى ❁ مثنوى ❁
كفت حاجب آخر او بنده‌ء شماست * كرجوابش برنويسى هم رواست) رقعه
براولان حاجب پادشاهه ديدى پادشاهم آخر اول غلام سزك بنده كزدر اكر
اكا يازه‌سن هم روا ولايقدر ❁ مثنوى ❁ ازشهئ توچه كم كردد اكر *
برغلام وبنده اندازى نظر) سنك شاهلكدن نه ناقص اولور اكر غلام وبنده‌ك
اوزره نظر آته‌سك يعنى انك نامه‌سنه جواب ويرمكله انى احيا ايده‌سن
❁ مثنوى ❁ كفت اين سهلست اما احمقست * مرد احمق زشت ومردود
حقست) پادشاه اول درباره بوكونه جواب ويروب وديدى بوسهلدر اما اول
غلام نادان واحمقدر اكر اول جانبه التفات ايلرسم هم علتى ومرض حماقتى بكا
دخى سرايت ايدر زيرا مرد احمق زشتدر وحق تعالينك مردوديدر بونده تنبيه
اولدركه بركسه كندى جرمنى بيلسه وجرمى مخدومنه اسناد ايلسه احمق اولمش
اولور كريم اولان مخدوملر بوكونه مجرملره التفات ايلمك وجواب سويلمك سهلدر
التفاتى انلردن قطع ايلملرى بخل وخستلرندن دكلدر بلكه بوكونه نكبتلرك شأمتى
امراض ساريه قبيلندندر اكر بونلره رفق ومرحمتله التفات قيلسه‌لر انلرك شأمتى
ونكبتى بونلره دخى سرايت ايدر ❁ مثنوى ❁ كرچه آمرزم كناه وزلتش *
هم كند برمن سرايت علتش) اكرچه اول غلامك كناه وخطاسنى عفو ومغفرت
ايلرسم انك علت وحماقتى هم بكا سرايت ايدر ❁ مثنوى ❁ صدكس
ازكرگين همه كرگين شوند * خاصه اين كرخبيث ناپسند) مثلا يوز كسه
براويوزدن دوكلى اويوز اولورلر على الخصوص بوخبيث وناپسند اولان
اويوزكه بونك سرايتى ظاهرده اولان اويوز مرضنك سرايتندن زياده‌در
بواويوزدن مراد شول حماقت وجهالتدركه جانى اويوز ايلر هركيمكه بركرگين
جانك صحبتنه داخل اولسه وانكله مقارنت قيلسه انك دخى جانى كرگين اولور زيرا
صحبت مؤثره وطبيعت سارقه‌در ايودن طبيعت ايولك كسب ايلر وبد اولاندن خبيثره
ميل قيلسه بدلك كسب ايلر ❁ مثنوى ❁ كركم عقلى مبادا كبررا * شوم او بى
آب دارد ابررا) كم عقللق اويوزى كافرده دخى اولمسون زيرا اول عقلسزلغك
شومى سحابى بى آب طوتر يعنى عقلسزلق شول مرتبه شوملق ونكبتلكدر كه

حتى كافرده بيله كم عقللق اولمسون زيرا نقصان عقللق شأمتى بونلره سرايت ايدر
واندن آب بارانك نزولنى منع ايدر ❁ مثنوى ❁ نم نبارد ابراز شومئ او * شهرشد
ويرانه ازبومئ او) احمق وناقص العقل اولان كسه‌نك شوملغندن اوترى ايرزمينه نم
ياغدرمز شهرانك بيقوشلغندن ويران اولدى يعنى بومك خاصيتى اولدركه هرنه يرده
ساكن اولسه طورديغى مكانى ويران ايلر پس احمق ونادانك دخى خاصيتى اولدركه
هرنه يرده اولسه بتون شهره ضررى طوقنور واول شهرك ويران وخراب اولمسنه سبب
اولور ❁ مثنوى ❁ ازكران احمقان طوفان نوح * كرد ويران عالمى رادرفضوح)
كورمزميسن احمقلرك اويوزلرندن اوترى نوح طوفانى عالمى رسوايلقده ويران
ايلدى احمقاندن مراد بونده حضرت نوح عليه السلامك عصر شريفنده اولان
شول كافرلردركه عقللرينك نقصانندن حقى قويوب باطله اويديلر ونصيحت
قبول ايلمديلر ورسول حقه تابع اولمديلر آخر الامر بونلرك حماقتى اويوزى برى
برلرينه سرايت ايليوب علتلرى كماله ايردكده شأمتلرى عالمه سرايت ايدوب غضب
الهى بوجمله عالم اوزره طوفان شكلنده مستولى اولوب عالمى فضاحتده ويران
ايلدى ❁ مثنوى ❁ كفت پيغمبركه احمق هركه هست * اوعدوماست
وغول رهزن است) پيغمبر عليه السلام حضرتلرى بيوردى هركيمكه احمقدر
او بزم عدومزدر وغول رهزندر نته‌كم (الاحمق عدوى والعاقل صديقى) بيوردى
پس بوحديث شريفك مفهومى اوزره هركيمكه احمقدر اول پيغمبر عليه السلامك
دشمنيدر ورهزن اولان غول بيابانيدر وغول برنوع جندركه بيابانده اولور
وكاربانى كاوب برحيله ايله اضلال قيلوب برواديده هلاك ايلر غولك تحقيقى نيجه
كره مرور ايلمشدر بونده مراد شول رهزن شريعت مصطفوى اولان مزورلر
وملحدلردركه صورت صلاحدن كلوب نيجه ساده‌دل دردمندك يولنى اوررلر
واباحت وضلالت واديلرنده انلرى هلاك قيلورلر وحدذاتنده كنديلر دخى احمق
ونادانلردركه شرع شريفك عظم شاننى بيلمزلر وراه نبوينك شرف وعزتنه آكاه
اولمزلر كم عقللقلرندن كنديلره نافع اولنى دون عد ايلرلر وكنديلرك زعمى وعقلى
مقبول وبركزيده قياس ايدوب هواى نفسلرينك مقتضاسى اوزره اكا اويارلر ونيجه
كسه‌لرى دخى مشربلرى ومذهبلرى جانبنه ترغيب وتحريض ايدرلر ❁ مثنوى ❁
هركه اوعاقل بود اوجان ماست * روح اوو ريح او ريحان ماست) هركيم اول
عاقل اوله اول بزم دل وجانمزدر وانك روحى وانك ريحى يعنى رايحه‌سى بزم
وردوريحانمزدر يعنى العاقل صديقى بيوردقلرى حديثك مضمونيدركه بيورر
هرشول كسه كه عاقل ودانادر اول بزم جان ودلمزدر انك روحى ورايحه‌سى
بزم ورد وريحان وسنبل وضميرانمزدر ❁ مثنوى ❁ عقل دشنام دهد

من راضیم * زانکه فیضی دارد از فیاضیم) عقل بکا دشنام ویره بن راضیم
زیرا بنم فیاضدن برعظیم فیض طوتر بو بیت پادشاه لساندن ویاخود حضرت
مولانا قدس الله سره العزیز لساندندر عاقلك عظم شاننی بیان ایلمك خصوصنده
واندن هرنه صادراولورسه معقول ومستحب اولدیغنی تحقیق وتقدیرایلمك بیانده
بیوررلر که فرضی عقل بکا دشنام ویرسه بن اندن راضی وشاکرم زیرا انك
دشنامی عبث و بیهوده دکلدر بلکه نیجه حکمتی ونیجه منفعت ومصلحتی
جامعدر وعقلاك دشنامنه رضا و برمکه علت اولدر که اول عاقل فیاض
مطلقدن فیض ومدد طوتر پس حضرت فیاض مطلقدن بی معنی و بیهوده
فعل وقول صادر اولمدیغی کبی عاقلدن دخی بی معنی و بیهوده فعل وقول
صادر وظاهر اولمز (ولهذا عداوة العاقل خیر من صداقة الجاهل) دینلمشدر
زیرا عاقلك عداوتی البته لحکمة ولمصلحة اولور ولحکمة اولان عداوت منافع
کثیره‌دن خالی اولمز اما جاهل صداقتی طبعنك مقتضاسی اوزره قیلور مقتضای
طبع اوزره اولان صداقت مضرتدن خالی اولمز نته کم ایکنجی جلدده خرس
حکایه‌سنده بونك تحقیقی کچمشدر و بوراده دخی عاقلك فضیلتنه واحمقك نکبت
وشأمتنه متعلق بو بیتلرله اشارت ایدوب بیوررلر * مثنوی * نبودان دشنام
او بی فائده * نبودش مهمانیش بی مائده) اول عاقلك دشنامی وعداوتی
بی فائده اولمز انك اول مهمانلغی بی مائده اولمز یعنی عاقلدن صادر اولان
دشنام وعداوت نیجه فوائدی مستلزم اولور وانك دشنامی وعداوتی محضا
ضیافتدر انك اول ضیافتی نیجه فوائد ومنافعی جمع قیلور ودشنام و یردیکی
وعداوت قیلدیغی کسه‌یه اول فائده ومائده‌یی ایصال ایلر * مثنوی * احمق
ار حلوا نهد اندر لبم * من ازان حلوای او اندر تبم) اما احمق ونادان بنم لب
ودهانم ایچره اکر حلوا قویه بن انك اول حلواسندن تاب وتبده‌یم یعنی احمق وجاهل
اولان اکر بکا منفعت ایچون بعض احلی ولذیذ شیلر ویرسه بن انك اول حلواسندن
والذیذ اولان غداسندن محموم اولورم وحرارتده قالورم مثلا شول برنادان
طبیب کبی که برجی طوتن کسه‌یه محبت قیلسه انی سودیکندن اوتوری اکا
حلوا ایدرسه ستمه‌سی دخی زیاده اولور و یاخود برمریضك مرضنی زیاده
ایدیجی برلذیذ دوایی اکا ایدرسه انك مرضن زیاده ایدر اکرچه صورتا دوستلق
اظهار ایدر ومنفعت مراد ایلر لکن انك دوستلغی اول مریضه معنا عداوت
اولور وانك منفعتی اکا ضرر قیلور پس احمق ونادانك دوستلغی ومحبتی بو قبیلدن
اولور * مثنوی * این یقین دان کر لطیف وروشنی * نیست بوسه
کون خر را چاشنی) اکر لطیف وروشندل ایسك بونی یقین ومحقق بیلکه اشکك

کونی او بمه‌نك چاشنیسی یوقدر یعنی اکر عقلاء لطیف ایسك و یوز معرفتله روشندل
ایسك بونی محقق بیل که خرك دبرنی او پمه‌نك لذتی یوقدر کذلك احمق ونادان
اشك دبری کبیدر اندن فائده ومنفعت طلب ایلمك اشك دبرنی او پمه ده لذت
وچاشنی یوقدر واندن صدور ایلین کلام دخی اشك دبرندن خروج ایلین باد کبی
بی نفع و بی فائده‌در بلکه نیجه مضرت وقباحتی مورث ومستلزم اولور که انی
انسان کندیدن نیجه زمانه دك ازاله ایدمز * مثنوی * سبلت کنده کند
بیفائده * جامه ازدیکش سیه بی مائده) سنك سبلتکی فائده‌سز یره قوقش ایلر
انك چولمکندن مائده‌سزسنك لباسك سیاه اولور یعنی کون خرمثابه‌سندن اولان
احمقك دهانندن خروج ایلین صدای خبیث سنك بیغکی وصقلکی قوقش ایلر
فائده‌سز یره وسنك لباس عرضك وثیاب قلبك انك چولمکندن یعنی چولمکنده
پشن طعامی یمکدن مائده‌سز سیاه و بی اعتبار اولور * مثنوی * مائده
عقلست نی نان وشوا * نور عقلست ای پسر جان را غدا) مائده مائده‌ٔ عقلدر
نان و بریان دکلدر ای پسر جانه غدا نور عقلدر یعنی اکرسن دبر ایسك که
مائده ندر مائده فی الحقیقه عقلدر که انك نتیجه وخاتمه‌سی لطافت ونورانیتدر
نان و بریانه مائده دیمك لایق دکلدر که انك خاتمه‌سی قباحت ونجاستدر پس
برکسه‌نك که نور عقل جاننه غدا اولمیه هرنه کونه غدای لطیف جسمانی
یرسه خاتمه‌سی اعتباریله اکا نجاست خور دیرلر امانور عقلی جاننه غدا ایلین
کسنه هرنه یرسه نورانیته تبدیل ایلیوب اکا مائده‌خور تعبیر ایدرلر پس ای اوغل
جانك غداسی یوز عقلدر انی اکل ایله تا مائده‌خور اولنلردن اوله‌سن ونجاست
خور اولنلر مرتبه‌سندن کذر قیله‌سن * مثنوی * نیست غیر نور آدم را خورش
* از جزان جان نیابد پرورش) آدمك خورشی نوردن غیری دکلدر اونوردن
غیریدن جان پرورش بولمز یعنی فی الحقیقه آدم اولان کسه‌نك غداسی ایمان
نورندن وعقل وعرفان نورندن وعلم وایقان نورندن وطاعت یزدان نورندن
غیری دکلدر زیرا که آدم دیدکاری جاندن عبارتدر جان ایسه بوذکر اولنان
صفتلرك نورندن پرورش بولور بونلردن غیریدن جان پرورش بولمز وحیات پذیر
اولمز پس معلوم اولدیکه آدمك غداسی نور ایمش جسم غداسنه اعتبار یوق ایمش
* مثنوی * زین خورشها اندك اندك باز بر * کین غدای خر بودنی آن حر)
پس بو جسمانی خورش وغدالردن آزآز تدریجله کسل زیرا بو خورش جسمانی
خر سیرت اولنلرك غداسیدر حر اولان صاحب سعادتلرك غداسی دکلدر خورش
جسمانینك خر غداسی اولمسی اول جهتدن اولور که خرلر دخی کندی جسمنك
غداسنه طالب ومشتهی اولمقده اکل وشربه مقید اولان انساندن زیاده اولور پس

برآدمكه عقل وعرفان نورندن خالی اوله انك غداسی غدای خر اولور اما عقل
وعرفان صاحبنك غدای جسمانی سنه غدای خرد یمز زیرا او غدای
جسمانی یی برای شهوت یمز بلكه برای مصلحت یروانك كثافتنی لطافته ونورانیتنه
درحال تبدیل ایلر پس سندخی ای اسیر اكل وشرب اولان كسه حروآزاد
اولان اصحاب سداد كبی بوتن غدالرندن تدریجله غدای نفسانیه‌دن منقطع اول
وخلاص ونجات بول ❁ مثنوی ❁ تاغدای اصل را قابل شوی ❊
لقمهای نوررا آكل شوی) تاكم اصل غدایه قابل اوله‌سن نور لقمه‌لرینی
آكل اوله‌سن یعنی تدریجله غدای نفسانیدن منقطع اول اصل غداكه
نورحكمت ونورمعرفت ولذت محبت وذوق طاعتدر ودخی تجلیات لطفیه وجمالیه
واوصاف كمالیه‌نك مشاهده‌سیدر تابونلردن ذوق المغه قابل اوله‌سن وانوار
الهیه لقمه‌لرین اكل ایده‌سنكه غدای اصل بونلردر كه روح بوعالم ناسوته
كلزدن اول بونلر ایله زنده ایدی وبوندن كذر قیلدقدن صكره دخی بوكونه
غدالرله زنده وفرخنده اولور ونشو ونما بولور اما غدای فرعكه الان بزم
بیوب ایچدیكمز غدای جسمانیدر اول بزم حقیقی واصلی اولان غدامز دكلدر
بلكه فرع اولان غدالریمزدر ❁ مثنوی ❁ عكس آن نورست كین نان نان
شدست ❊ فیض آن جانست كین جان جان شدست) اول نورك عكس واثریدر كه
بونان نان اولمشدر اول جانك فیضیدر كه بوجان جان اولمشدر یعنی اول علم
وحكمت وعقل ومعرفت نورینك عكس وپرتویدر كه بونان صوری انك واسطه‌سیله
نان اولمش وتكون قیلمشدر یعنی بونان صورینك ابتدادن اكلمسی وبچلمسی وحرمنلرده
دوكلوب وانك كاهدن جدا اولمسی واسباب ایله دقیق اولوب بعده خمیر قیلنوب
بعده پشریلوب ظهوره كلمسی واول چاشنی ولذت بولمسی عقل وحكمت نورینك
عكسیدر اگرعقل وحكمت نوری اولمسیدی بونان نان اولمزدی ووجوده كلمزدی
وبویله چاشنی ولذت بولمزدی پس اول نانی بلكه سائر خوانی وجوده كتورمك
ولذت وحلاوت مرتبه‌سنه یتورمك باذن الله عقل نوریله اولور پس نور عقل
وحكمت اصل اولور ونان وخوان فرع اولور وكذلك اول نفخهٔ الهیه اولان
جانك فیضی وامدادیدر كه بوروح حیوانی جان اولمشدر وانك تدبیر وتربیه‌سیله
تكون قیلمش وظهوره كلمش مثلا والدك وجودندن والده‌نك رحمنه مادهٔ جسمانی
اولان نطفه روح الهینك واسطه‌سیله داخل اولوب انده دخی والده‌نك نفس ناطقه‌سنك
واسطه‌سیله طورا بعد طور جنین مرتبه‌سنه كلوب اول جنینك رحم مادرده
حیات بولمسی وبعد التولد روح حیوانی صاحبی اولمسی روح الهینك فیض
وامدادیله اولور زیراروح حیوانی برجرم لطیفدر كه اخلاطك لطافتندن حاصل

اولور وكثافتندن اعضا اولور قلبك تجویف ایسرندن منبعث اولور وظهور
قیلور وجمیع بدنه متفرق اولور روح حیوانی بوجمله یی روح الهینك فیض
وامدادیله بولور پس بوجانك جان اولمسی اول جانك فیضندن اولور وبوجان
لطافتی وسرنانی وحیاتی اول جان روبانیدن بولور ❁ مثنوی ❁ چون
خوری یكبار ازما كول نور ❊ خاك ریزی برسرنان تنور) چون ما كول نوردن
بركره ییه‌سن یعنی اول غدای اصلدن بركره ییمك میسر اوله پس نان تنورك
اوزرینه طپراق دوكرسن یعنی چونكم جانه ما كول اولان نوردن ییه‌سن ولذت
پذیر اوله‌سن جانكه برمرتبه قوت كلوركه غدای جسمانینك باشی اوزره طپراق
دوكرسن جمله‌نلرك چاشنیلوسی تنور اتمكی اولدیغی ایچون انی افراد بالذكر ایلدی
لكن مراد غدای جسمانیدر بعض نسخه‌ده نانله تنور مابینده واوعاطفه واقع
اولمشدر بوتقدیراوزره معنی چونكم ما كول نوردن بركره اكل ایلیدك نانك وانك
طبخنه محل اولان تنورك باشنه طپراق دوكردك دیمك اولور پس عقلك دخی ایكی
قسم اولدیغنك بیاننه شروع ایدوب بیورلر ❁ مثنوی ❁ عقل دوعقلست
اول مكسبی ❊ كه در آموزی چودر مكتب صبی) عقل ایكی عقلدر اولكیسی
كسبیدر كه انك برنی صبی مكتبده اوكرندیكی كبی اوكرنورسن (كما قال علی ابن
ابی طالب رضی الله عنه (بیت) رأیت العقل عقلین ❊ فمطبوع ومسموع ❊ ولا ینفع
مسموع ❊ اذا لم یك مطبوع ❊ كما لا ینفع الشمس ❊ وضوء العین ممنوع ❊ حضرت
علینك بوكلامی عقلك ایكی نوع اولدیغنه دخی دلالت ایدر مطبوعدن مراد عقل
وهبیدر كه حق تعالی انی بربنده‌سنه دخی ازلده موهبت قیلمشدر ومسموعدن مراد
عقل كسبیدر كه تجربهٔ روزكارله وتعلم وتكرارله حاصل اولور پس عقل كسبی نه
وجهله حاصل اولدیغنی بیان ایلیوب بیوررلر ❁ مثنوی ❁ ازكتاب واوستاد
وفكر وذكر ❊ ازعلوم وازمعانی خوب وبكر) كتابدن واستاددن وذكردن
وفكردن وخوب وبكر معانیدن وعلومدن یعنی بوذكر اولنان شیلردن
❁ مثنوی ❁ عقل توافزون شود بردیگران ❊ لیك تو باشی زحفظ ان گران) سنك
عقلك غیریلر اوزره زیاده وغالب اولور ولكن سن انك حفظندن گران اولورسن
یعنی كتابدن ومعلمدن وعقله مناسب اولان قیل وقالك مذاكره‌سندن
وبونلرك تفكر وتصورندن وبونلرك ضبطندن ودخی بكر اولان ولطیف اولان
علومك ومعانینك حفظندن ثقیل اولورسن وبونلرك ضبط وتحصیلنه كوشش
قیلمقدن یوریلورسن وبونلره كثرت اشتغالدن طبعكه فتور كلوب بونلر سكبار گران كبی
اولوب برزمان بونلری استثقال ایلیوب تحصیل واشتغالدن فارغ اولورسن
❁ مثنوی ❁ لوح حافظ باشی اندر دور كشت ❊ لوح محفوظ اوست كوزین

دوكذشت) تحصيل عقلده دور كشت ايچره اوح حافظ اولورسن اوح محفوظ اوكسـه در بوايكيدن يكدى يعـنى تحصيل علمده وعقلده اولمقده ودور ايلمكده بر مرتبه‌يه ايرسنكه حفظ ايدیجی لوح اولورسن وعقليات ونقلياتى ومسموعك اولان معلوماتى صحيفهٔ قلبك ايچره منتقش قيلورسن امالوح محفوظ اول كاملدركه بوحفظ علوم ايلك وضبط فهوم قيلق قيدندن كچدى واونسيان وخطادن محفوظ اولدى وحفظ وضبط ايلكه آنك احتياجى قالمدى بومعنى عقل وهبى صاحبلرينه كوره‌در وعقل وهبينك دخى تعريفنه شروع ايدوب بيان بيوررلر

﴿ مثنوى ﴾ عقل ديكر بخشش يزدان بود ٭ چشمهٔ آن درميان جان بود) امااول برعقل آخر حق تعالى‌نك بخششى اولور بوكا عقل وهبى ديرلركه كسبك بونده مداخله‌سى يوقدر حضرت على كرم الله وجهه‌نك مطبوع ديديكى عقل بودركه بوانسانله بيله مجبول ومخلوق اولمشدر اول ذكر اولنان عقلك چشمه‌سى جانك ميانده اولور نقدرعلم وفهم وارايسه بى استاد وكتاب كندى دروندن ظهوره كلور وهرنه ظهوره كلورسه معقول ومقبول اولور غيرينك تعليمنه محتاج اولمز و بوعقلك صاحبى عقل كسبى صاحبلرينه هرنه‌قدر كامل العقل اولسه‌لر تقليد قيلمز و بونك علمنه وعقلنه آلات واسباب عقلك زوالندن نقصان كلمز

﴿ مثنوى ﴾ چون زسينه اب دانش جوش كرد ٭ نى شود كنده نه ديرينه نه‌زرد) مثلا چون درون سينه دن آب دانش و ينبوع حكمت جوش ايلدى اول عقل وعلم نه قوقش اولور ونه كهنه اولور ونه زرد اولوب متغيراولور زيرا بوكونه عقل ودانش ماءجارى كبيدر ماءجارى ايسه كنده اولمز و بربرده مكث ايتمكله زرد اولان ماء راكد كبى متغير اولمز بلكه دايم تر وتازه ولطيف اولور

﴿ مثنوى ﴾ ورره نبعش شود بسته چه‌غم ٭ كوهمى جوشد زسينه دمبدم) واكرانك نبع وجريانى يولى باغلنمش اوله نه‌غم زيرا اول آب دانش دمبدم درون خانه‌دن قينار مثلا برخانه نك ايچنده بيكار اولسه وانك اياغى طشره جريان قيلسه انك مجراسى بسته اولسه اول خانه‌يه غم يوقدر زيراكه اول چشمه دمبدم خانه‌نك دروننده جوشه كلور كذلك شول وهبى اولان علم ودانش دخى خانهٔ دلدن ظهوره كلور انك جريانى خارجه قيلسه‌لر اول خانهٔ دله غم اولمز زيراكه اول آب دانش خانهٔ دلدن دمبدم جوشه كلور وظهور قيلور چونكم اصل درون خانه‌دن موجود اوله خارجه آثارنى قطع ايلمكدن و باغلمقدن اكا نقصان كلمز اماعقل كسبى بونك عكسيدر نته‌كم اكادخى مثال قوروب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ عقل تحصيلى مثال جويها ٭ كان رود درخانهٔ از كويها) اماعقل تحصيلى وعلم كسبى شول جويلر كبيدر كه اول جويلر برخانه‌نك ايچنه محله‌لردن جارى اولور يعنى تحصيله

منسوب وكسبه مخصوص اولان عقل ودانش فى المثل شول ايرمقلر كبيدركه اول ايرمقلر بعض محله‌لردن كلوب برخانه نك ايچنه كيدر ﴿ مثنوى ﴾ راه ابش بسته شد شدبى نوا ٭ ازدرون خويشتن جوچشمه را) اكر اول خانه‌نك آبينك يولى بسته اوله اول خانه بى نوا اولور وصوسز قالور پس چشمه‌يى كندى درونكدن استه يعنى اكر آب دانشدن بى نصيب اولمق وازقسز قالمق استرسك چشمهٔ علم وعقلى كندى درونكدن طلب ايله تاكم ينبوع علم وحكمت درونكدن ظهوره كله ولسانك اوزره جارى اوله بومعنى ايسه عملده اخلاص ايتمكله ميسراولور حتى بركمسه قرق كون اخلاص ايله عمل ايلسه ينابيع حكم انك قلبندن ظهور ايدوب لسانى اوزره جارى اولور و بومعنايه بوحديث شريف دلالت قيلور قال عليه السلام (من اخلص لله اربعين صباحا ظهرت ينابيع الحكمة من قلبه على لسانه) رواه ابونعيم فى الحلية عن ابى ايوب

﴿ قصهٔ انكه كسى باديكرى مشورت ميكرد كفتش ﴾
﴿ مشورت باديكرى كن كه من عدوى توام ﴾

﴿ مثنوى ﴾ مشورت ميكرد شخصى باكسى ٭ كزترددوارهدوزمحبسى) برشخص برعاقل كمسه ايله مشورت ايلدى كه ترددن وحبس اولمقدن قورتله يعنى ايكى شيئدن برنى اختيار ايلك خصوصنده متردد اولمقدن كندو بى تردد وتحيره حبس وقيد قيلمقدن خلاص اولمق ايچون برعاقل كمسه ايله مشورت ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت اى خوش يار غيرمن بجو ٭ ماجراى مشورت بااو بكو) پس اول كمسه اول شخصه ديدى اى خوش نام بندن غيرى بركمسه استه مشورتك ماجراسنى اكادى ديدى ﴿ مثنوى ﴾ من عدوم مرترابا من ميچ ٭ نبوداز رأى عدو پيروز هيچ) زيرا بن سكا دشمنم بكا دولشمه زيرادشمنك رأى وتدبيرندن هيچ كمسه مظفر اولمز ﴿ مثنوى ﴾ روكسى جوكه تراوهست دوست ٭ دوست بهردوست لاشك خيرجوست) يورى بركمسه طلب ايله كه اوسكا دوست اوله زيرا بى شك دوست دوستدن اويى خبرطلب ايديجيدر امادشمندن خيرجو اولمق آزواقع اولور ﴿ مثنوى ﴾ من عدوم چاره نبود كزمنى ٭ كزروم باتو نمايم دشمنى) بن دشمنم چاره اولمزكه بنلكدن اكرى كيدرم سكا دشمنلك كوستررم يعنى عدونك شانى بودركه بالضرورى مبغوضى اولان كمسه‌نك طعنه ومرادنه مخالف كيده واكا دشمنلك اظهار ايده ﴿ مثنوى ﴾ حارسى از كرك جستن شرط نيست ٭ جستن ازغير محل ناجستنيست) كركدن حارسلك استمك شرط دكلدر برنسنه‌يى غيرمحلده طلب ايلك فى الحقيقه طلب ايلمكدر يعنى مقتضاى عقل اولدركه كركدن حارسلك استمه‌يه و برشيئى اكا محل اولمين يردن طلب قيلميه ﴿ مثنوى ﴾ من ترابى هيچ شكى دشمنم ٭ من

تراکی ره عایم ره زنم) هیچ برشکسمز بن سکادشمنم بن سکا قبن یول کوسترم بن یول اوریجی ام یعنی دشمنك شانندندر که کندینك مبغوضی اولان کمسه نك یولنی اوردر پس بن سکا ضد وعدویم سنك یولکی اورمق مقرردر او یله اولسه بندن حذر ایله دیدی عاقلك اولا شانی کورکه کندی مبغوضنه عداوتنی اظهار ایلرکه معنی بودخی برمنفعتدر وثانیا عاقل کندی مبغوضنك یولنی اورمق وانك مرادنه مانع اولمق دخی برمنفعتدر زیرا عاقل برکمسه یه بغض وعداوت ایلز مکرکه اول کمسه نك نامعقول ونا مشروع اولان کارینك یولنی اوروب انی منع ونهی قیلسندن عبارت اولور بوخود من حیث المعنی مبغوض اولان کمسه یه عینیله نفع وفائده اولور پس عاقلك برکمسه یه دشمن اولمسی وانی مرادندن منع قیلمسی بونکته لری اشعار قیلور وثالثا اول مبغوض کمسه نك حالنه مناسب اولان دوستلری جانبنه دخی ترغیب ایلکدن خالی اولمز نته کم انسانك کندی طبعنه موافق اولان دوستلر یله صحبت ومقارنت قیلمقده نه مرتبه لذت وحلاوت وارایدوکنی وکندی مشربنه ومزاجنه مخالف اولان کمسه لرله مجالست ومعاشرت قیلمقده نه مرتبه مرارت وانقباض وار ایدوکنی بیانه شروع ایدوب بوررلر ﴿ مثنوی ﴾ هرکه باشد همنشین دوستان ٭ هست درگلخن میان بوستان) پس هر کیمکه دوستلرینك همنشینی ومصاحبی اوله اول کمسه کلخنده بوستان ایچنده در یعنی دوستلرله همنشین اولمه نك وصحبت قیلمه نك لذت وحلاوتی شول مرتبه ده در که انسان انلرله کلخن ایچره صحبت قیلسه انلرك صحبتلرینك یمن وبرکتیله کلخنك جای وحشت اولمسی کیدوب بوستان کبی جای لطیف اولوب انده دوستلر یله معاشرت ایلین کمسه معنی کلستان وبوستان اورته سنده اوتورمش کبی اولور ﴿ مثنوی ﴾ هرکه بادشمن نشیند در زمن ٭ هست اودر بوستان در کولخن) اما هر شول کمسه که دشمنله اوتوره زمانه ده اول کمسه ظاهرا بوستانده ومعنی کلخنده در (کما قیل اضیق السجون معاشرة الاضداد واوکان فی الریاض والحدایق) ﴿ مثنوی ﴾ دوست رامازار ازماومنت ٭ تانکردد دوست خصم ودشمنت) پس امدی آکاه اول دوستی سن بن وبزدیمکدن انجنمه مازار میازار دن مخففدر تاکم دوست سکا دوشمن وخصم اولمیه ﴿ مثنوی ﴾ خیر کن از بهر خلق ایزدت ٭ یابرای راحت جان خودت) ایزد تعالیدن اوتری خلقه خیر واحسان ایله یاخود کندی جانکك راحتی ایچون خیر ایله ایزد تعالیدن اوتری خلقه خیر واحسان ایلرسك انك مقابله سنده نیجه خیر واحسان بولدیغکدن ماعدا اول خلق کندیکه محب ودوست قیلورسن واکر کندی جانکك راحتندن اوتری انلره خیر واحسان قیلورسك راحت بولورسن وانلری کندیکه بنده قیلورسن که

(الانسان عبد الاحسان) دیمشدر ودخی امام بستینك بوقولی دخی بو مضمونی مؤید اولمشدر (احسن الی الناس تستعبد قلوبهم ٭ فطالما استعبد الانسان احسان ﴿ مثنوی ﴾ تاهماره دوست بینی در نظر ٭ در دلت ناید زکین ناخوش صور) تانظرده خلق دیدز دوست کوره سن کیندن سنك قلبکه ناخوش صورتلر کلمیه یعنی خلقه یاخدای تعالینك رضاسیچون ویاخود کندی جانکك استراحتیچون خیر ایله تاکم نظرکده جمله سنی همیشه دوست کوره سن سنك قلبکه برکسنه یه کین وکدورت ایلکدن قبیح صورتلر کلمیه وسنك جانکی وقلبکی اول صفت ذمیمه ملوث ومکدر قیلمیه ﴿ مثنوی ﴾ چونکه کردی دشمنی پرهیز کن ٭ مشورت بایار مهر انکیز کن) چونکم دشمنلك ایلدك دشمندن پرهیز ایله مشورتی مهرانکیز اولان یارله ایله یعنی اول مستشار اولان عاقل مستشیر اولان غافله دیدیکه چونکم سن بکا دشمنلك ایلدك وبندخی سکا کذلك دشمنلك ایلدم پس بندن حذر وپرهیز ایله مشاوره یی وار سکا محبت وشفقت ایلیجی یارله ایله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت می دانم ترا ای بوالحسن ٭ که تویی دیرینه دشمن دار من لیك مرد عاقلی ومعنوی ٭ عقل تونکذار دت که کژروی) پس اول شخص دخی اول غافله دیدی ای بوالحسن بن سنی بیلورمکه سن دیرینه وقدیمی بنی دشمن طوتیجی سن لیکن مرد عاقلسن ومرد معنوی سن لاجرم سنك عقلك سنی قومزکه اکری کیده سن زیرا عقلك شانندندرکه هر ایشی للحکمة وللمصلحة قیلور حتی اندن برکسه حقنده بغض وعداوت صادر اولسه للحکمة وللمصلحة صادر اولور وللحکمة صادر اولان عداوت ایسه عین منفعت اولور وعاقلك بودخی شانندندرکه اکر انك طبیعتی برکسه یه عداوت قیلسه وعداوتنی اظهار ایدوب اکا ظلم ایتمك استسه بیلورکه انك جزاسی ینه کندی یه عائد اولور پس بو معنایه واقف وعارف اولدیغندن اوتری طریق عدالتدن تجاوز قیلمز وکمسه یه ظلم جو اولمز ﴿ مثنوی ﴾ طبع خواهد تا کشد از خصم کین ٭ عقل برنفس است بند آهنین) طبیعت استرتاکم خصمدن کین چکه وانتقام اله اما عقل نفس اوزره آهنین بنددر یعنی هر بارکه طبیعت کندی یه ضد ومخالف اولان خصمدن کین چکمك واکا انتقام ایتمك استیه عقل نفسك وطبیعتك مقتضاسی اوزره فی المثل دمور باغدر قومزکه طبیعت کندی مرادنی اجرا قیله ونفس استدیکنی اشلیه نفسك وطبیعتك طریق عدالتدن چیقدیغنه رضا ویرمز وانی ظلم وتعدی مرتبه سنه ایرکورمز بلکه انلری استقامت وعدالت محللرینه باغلر وظلم وتعدیدن نفسنی وطبعنی حفظ وحمایت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ آیدش منعش کند واداردش ٭ عقل چون شحنه ست بر نیك وبدش) عقل کلور واول نفسی مرادندن منع ایلر

انی کیرو طوتر زیرا عقل اول نفسك نیك و بدنه شحنه کیبدر یعنی هربار که نفس کندی مراد ومقتضاسنی برکسه‌یه عداوت ایلدکده انك اوزرینه امضا وانفاذ ایلك استه‌سه عقل کلور انی ظلمدن منع ایلر ومراد ومقتضاسندن کیرو طوتر زیرا عقل اول نفسك نیك و بدی یعنی جمیع حالی اوزره حاکم وشحنه کیبدر رضا ویرمز که نفس بر قبیح فعلی اشلیه و یاخود برایو ایشی ترك ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ عقل ایمانی چو شحنهٔ عادلست * پاسبان وحاکم شهر دلست) ایمانه منسوب اولان عقل عادل شحنه کیبدر دل شهرینك حاکم و پاسبانیدر یعنی ایمانه منسوب اولان عقل که اندن مراد عقل معاددیدکلر یدر فی المثل برعادل شحنه کیبدر کوکل شهرینك حاکمی وحارسیدر اصلا ظلم وجوره راضی اولمز ونفس وطبیعت اکر حددن تجاوز ایتمك استه‌سه‌لر انلری قید و بند ایلر وظلم وجور ایلمکه قومز ﴿ مثنوی ﴾ همچو گربه باشد او بیدار هوش * دزد در سوراخ ماند همچو موش) اول عقل ایمانی کربه کبی بیدار هوش اولور دزد آنك خوفندن موش کبی سوراخده قالور یعنی ایمانه منسوب اولان عقل خانهٔ دلده کربه کبی عقلی بیدار اولوب مراقبه‌ده اولور نفس وشیطان دزدی آنك خوفندن موش کبی سوراخ کمونده قالور وظهوره کلمکه اندن خوف قیلور زیرا اکر ظهوره کلسه‌لردی انلری ازاله واهلاك قیلوردی ﴿ مثنوی ﴾ در هر انجا که برآرد موش دست * نیست گربه یا که نقش گربه است) هر شول یرده که موش دست وقدرت کتوره انده کربه یوقدر یاخود اکر وار ایسه کربه نقشیدر بالذات کربه دکلدر زیرا کربه‌نك شانندندر که موشلری شکار ایدوب هلاك ایده وموشلرك دخی شانندر که کربه‌دن فرار ایدوب سوراخنه کیده چونکم موشلر برمحلده ترکتاز ایده مقرر اولور که انده کربه اولمیه اکر کربه اولورسه‌ده کربه شکلنده برشیٔ اوله که انده کربه‌نك خاصیتی اولمیه وکذلك هر شول وجودده که نفس وشیطان موشی غلبه کتوره وترکتاز ایلیه انده محقق اولور که عقل یوقدر اکر سن دیرسك که اول نفسه هواسی غالب اولان کسه‌نك عقلی واردر جواب اولدر که اول نقش عقلدر حقیقت عقل دکلدر وانده عقل خاصیتی دخی یوقدر اکر انده عقل بالذات حاضر اولیدی نفس وشیطان اول کسه‌نك وجودی خانه‌سنه نیجه یول بولوردی ونه وجهله انده ترکتاز قیلوردی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ گربه‌ٔ چه شیر شیر افکن بود * عقل ایمانی که اندرتن بود) بر کربه ندر بلکه شیر افکن شیردر شول ایمانه منسوب اولان عقل که تنده اوله یعنی بز که عقلی استعارهٔ مکنیه طریقی اوزره قاصر فهملره تفهیمدن اوتری بر کربه‌یه تشبیه ایلدك نه‌نك کربه‌سی اول عقل ایمانیکه تن انسانیده ساکن اوله شیر راغجی وارسلان کبی قوی اولان کمسه‌لری زمینه چالوب هلاك ایدیجی برشیردر ﴿ مثنوی ﴾ غرهٔ

اوحاکم درندگان * نعرهٔ اومانع چرندگان) انك غره‌سی درنده‌لرك حاکمیدر وانك نعره‌سی چرنده‌لرك مانعیدر یعنی اول شیرافکن اولان عقل ایمانی شیرینك آکرمسی وهیبت وصلابتله صدا المسی سباع طبیعت اولان ودرنده سیرت اولان کمسه‌لرك بودنیا بیشه‌زارنده حاکمیدر انك نعره‌سی وقهر وغضبله اولان صیحه‌سی بوجهان مرعاسنده اوتلین بهایم سیرتلرك مانعیدر مثلا برشیر ژیان برواديده اولسه انك آکرمسی وصداسی اطرافنده اولان درنده جانورلرك حاکمی اولور که انك غره‌سن اشتدکده هر بری مغلوب اولوب لرزه قیلور وکذلك انك صیحه‌سی اومرعایه اوتلق ایچون کلان حیوانلری منع قیلور عقل ایمانی شیری دخی بوکا بکزر انك آکرمسندن مراد حفظ وضبطه متعلق اولان صفتیدر هربار که انی اظهار ایلیه درنده‌لر کبی اولان قوای نفسانی اوصاف شیطانی اوزره حکم قیلور وغالب اولور وانلری تحت تصرفنه الور وکذلك اول عقل ایمانی شیرینك نعره‌سی یعنی امر ونهیه متعلق اولان صیحه‌سی بودنیا مرعاسنده مشتهیات نفسانیه‌لری اوزره اکل وشرب ایلین واوتلیوب تن پرور اولان حیوان طبیعتلری منع ونهی ایدیجیدر ﴿ مثنوی ﴾ شهر پر دزدست و پر جامه کنی * خواه شحنه باش گو وخواه نی) شهر دزدله طلودر وجامه کن ایله پردر استرسك شحنه اولسون دی استرسك اولمسون یعنی برشهر که سارقلرله طلو وقفتان صویجی نکبتلرله مملو اوله اول شهرده کرکسه شحنه اولسون وکرکسه اولمسون شحنه‌دن مراد دزدلری وجامه کنلری ضبط ایلیوب وانلرك حقندن کلوب شهر خلقنی انلرك شرندن ایمن ایلمکدر چونکم برشهرده دزدلر وجامه کنلر وافر اوله شحنه‌نك وجودیله عدمی برابر اولور کذلك شول کمسه‌نك که وجودی شهرنده قوای نفسانیه خرسزلری وهمزات شیطانیه جامه کنلری پراوله وقوای روحانیه وافکار صالحه وخواطر ملکیه اوزره غلبه قیله و بونلرك متاع ومحصولنی هر بری سارق اوله اول وجودده یا عقل اولمش ویا اولمامش اکر عقل اولورسه‌ده انك وجودیله عدمی برابر اولور زیرا عقلدن مقصود نفس وشیطانك شری وهوا وهوس جامه کنلك مضرتنی اول وجوددن دفع ومنع ایلمکدر چونکم برعقلده بوکونه تدبیر وتصرف اولمیه انك موجود اولمسندن معدوم اولمسی اولی اولور

﴿ امیر کردن رسول علیه السلام جوان هذیلی را ﴾
﴿ بر سریه که دران پیران وجنك ازمودگان بودند ﴾

بو سرخ شریف حضرت رسول علیه الصلوة والسلامك هذیل قبیله‌سندن برعاقل جوانی سریه وعسکرك اوزرینه امیر وسردار ایتدیکنك بیانیدر که اول

سریه وعسکرك ایچنده پیرلر وجنك آزموده‌لر وار ایدی لکن اول حضرت انلره
التفات ایتمیوب امیر وسردار ایتمکه اول جوانی اختیار ایلدی سریه عسکردن
بربلوك معناسنه‌در ﴿ مثنوی ﴾ یك سریه میفرستادی رسول * بهر جنك
کافر ودفع فضول) حضرت رسول علیه السلام بر بلوك عسکر کوندردی کافر
جنکندن وفضولك دفعندن اوتری یعنی کافرلرك شرنی واهل کبری وکستاخلرك
ضررنی مؤمنلردن دفع ایلمك خصوصنده بر بلوك عسکر کوندردی ﴿ مثنوی ﴾
یك جوانی را کزید او از هذیل * میر لشکر کردش وسالار خیل) اول حضرت
هذیل قبیله سندن برجوان اختیار ایلدی اول جوانی لشکرك امیری وخیل وجماعتك
سالاری ایلدی بو تقریب ایله سرعسکر وامام اولنلرك علو شاننك بیاننه شروع
ایدوب بیورر لر ﴿ مثنوی ﴾ اصل لشکر بی کمان سرور بود *
قوم بی سرور تن بی سر بود) لشکرك اصلی کمانسز سرور در زیرا سرورسز
قوم فی المثل باشسز تندر یعنی لشکرك اصلی وروحی بی شك
سرعسکر وپیشوا اولان کمسه اولور سرورسز اولان قوم سرسز اولان تنه
وروحسز اولان بدنه بکزر ﴿ مثنوی ﴾ این همه که مرده وپژمرده *
زان بود که ترك سرور کرده) بو دوکلیکه مرده وپژمرده سن اندن اوتریکه سروری
ترك ایلمشسن یعنی بو دوکلی احوالله که قلبك بی حیات اولمش وروحك بی لطافت
قالمش ووجودك مغلوب وزبون اولمش اندن اوتریدر که سرور وپیشوایی ترك
ایلمشسن وخود بین وخود رای اولمشسن پس اکر حیات بولمق ولطیف وقوی
اولمق استرسك کرکدر که بر مرد کاملی کندیکه امام قبله سن واکا هر خصوصده
مقتدی اوله سن بو دنیا مرعاسنده بی زمام کزمیه سن بلکه زمام ارادت واختیارك
بر عاقله تسلیم ایدوب آکا پیرو اوله سن تا حیات ولطافت بوله سن ﴿ مثنوی ﴾
ازکسل وز بخل وزما ومنی * میکشی سرخویش راسر مکینی) کسلدن وبخلدن
بزلکدن وبنلکدن وسنلکدن مستقل باش چکرسن کندیکی سرور ایلرسن یعنی راه
حقده اولان کسل وفتور کدن ودخی وجودیکی وعرض وناموسکی ومالکی صیانت
ایلیوب بخل وامساك ایلدیککدن ودخی کبر وانانیتکدن باشقه باشکه باش چکرسن
وریاست سمتنه کیدرسن بیلزسنکه عاقله متابعت ایلمکدن کریزان اولمقده وکندی
نفسکك هواسی اوزره حرکت قیلمقدن نه مرتبه قباحت وشأمت واردر ﴿ مثنوی ﴾
همچواستوری که بکریزد زبار * اوسر خود کیرد اندر کوهسار) مثلا
برحیوان کبی که یوکدن فرار اول حیوان کوهسارده کندی باشنی طوتار استور
مرکب وبنك معناسنه‌در ﴿ مثنوی ﴾ صاحبش در پی دوان کای خیره‌سر
* هر طرف کرکیست اندر قصد خر) انك صاحبی اردنجه یلر اکا بویله دیوکه

ای خیره‌سر هر طرفده برنیجه کرك واردر خرك وحیوانك قصدنده‌در ﴿ مثنوی ﴾
کرز چشمم این زمان غائب شوی * پیشت اید هر طرف کرك قوی) اکر بو زمان
سن بنم چشممدن غائب اوله سن بونی بیلکه هر طرفده سنك اوکیکه قوی
وعظیم قوردکاور ﴿ مثنوی ﴾ استخوانت را بخاید چون شکر * که نبینی
زندکانی رادکر) سنك استخوانکی شکر کبی چیزکه ارتق زندکانیلککی
کورمزسن یعنی ای انانیتدن وحیوانیتدن باش چکوب مرشد کامله ومرد عاقله
متابعت ایلمین کمسه سنك نفسك فی المثل شول بر مرکبه بکزرکه یوك چکمك
زحمتندن فرار ایلیوب کوهستان ایچره کندی باشن طوتوب کیدر ومرد
عاقل سنك صاحبك کیدر سنك اردکه دوشوب بو کونه خطاب باصواب
ایدرکه ای سر کردان وای بی عقل حیوان هر طرفده خرسیرت اولنلرك قصدنده
وانلری صید وشکار ایلمکده وافر شیطان قوردلری حاضر درهما ندمکه
بر نادان منفرد اوله وصحبت عاقلدن اعراض قیله آنی صید ایدرلر وپنجهٔ
ضلالت وغوایتله هلاك قیلورلر نتهکم بو حدیث شریف بو مضمون لطیفه
دلالت ایلر که بیوردیلر (ان الشیطان ذئب الانسان کذئب الغنم یأخذ
الشاة القاصیة والدانیة فایاکم والشعاب وعلیکم بالجماعة) رواه معاذ بن جبل
پس عاقلك نظرندن همانکه غائب اوله سن هر طرفدن سکا قوی شیطانلر
اوکیکه کاور ایدنصکره سنی ضلالت وغوایت پنجه‌سیله هلاك قیلور وسنك
تکالیفکی شکر چینین کمسه‌دنك حظ ولذتی کبی آنی محو وهلاك ایلمکدن حظ
ولذت الور بر مرتبه خائب وخاسر اولورسن وحیات قلبیه‌دن محروم قالورسنکه
من بعد زندکانیلك اثری کورمزسن ﴿ مثنوی ﴾ آن مکیر آخر بمانی بی علف *
آتش از بی هیزمی کردد تلف) آنی طوتمه یعنی قورد سنی طوتوب هلاك
ایتمکی فرض ایتمه اول طورسون آخر بی علف قالورسن آتش بی هیزم ملکدن
تلف اولورسن یعنی ای خرسیرت وحیوان طبیعت بکا متابعت ایلمکدن اعراض
ایلیوب کندی استدیکك یرده سن کزرسك سنی شیطان قوردلری اولورلر وسنی
هلاك ایلرلر سن بونی طوتمه وبونلر پنجه‌سنده هلاك اولمغی فرض ایتمه طوتهلم که
نفس وشیطان سنی هلاك ایلمکه قادر اوله میه‌لر وسکا ضرر ایرشدیروب اضلال
واغوا قیله میه‌لر بو محقق ومقرردر که صاحبکدن حاصل اولان غدادن محروم
اولورسن وغدای روحانیدن بی بهره قالورسن زیرا بو غدای روحانی البته
بر مطعم ومربینك امداد واطعام ایلمسنه مخصوصدر اکر بر مطعم ومربی اول
غدای روحانیه یی وطعام معنویه یی بر طالبك روحنه دمبدم ویرمسه واکا
بو غدالری القا ایلمسه انك کانون قلبنده اولان آتش شوق ومحبت تلف اولور

نته كم آتش هيزمسز تاف اولور ونار منطفى و منخمد اولوب اوجاق بى آتش
قالور كذلك طالبك روحنه مربى طرفندن غداى روحانى ويرلمسه بى غدا قالور
وآتش شوق درونته امداد اولنمسه بى مدد قالور وسو ينوب بارد اولور علفدن
مراد بونده غداى روحانيدر وغداى روحانى يه علف تعبيرى صحبت عاقلدن
قرار ايلين كسه نك خر طبيعت اولمسى اعتباريله در علفدن مراد غداى جسمانى
اولمق مناسب دكلدر زيرا خر سيرت اولان كسه صحبت مربى كاملدن اعراض
ايلدكده غداى جسمانيسز قالمق وطعام صور بدن محروم قالمق متصور دكلدر
❊ مثنوى ❊ هين بكر بر از تصرف كردنم ٭ وز كرانى باركه جانت منم ٭
تو ستورى هم كه نفست غالبست ٭ حكم غالب را بود اى خود پرست) اى خر سيرت
آگاه اول بنم تصرف ايلديكمدن قاچه و يوكك اغرلغندن دخى قاچه زيرا سنك جانك
بنم سن برمركبسن هم سنك نفسك غالبدر اى خود پرست حكم غالبك اولور يعنى مرد
عاقل ومربى كامل غافل وجاهل اولان خر سيرته بو كونه نصيحت ايدوب دير كه
اى حيوان طبيعت متنبه اول سنك وجودكده بنم تصرف ايلديكمدن قاچوب فرار
ايتمه وخدمت بوكنك ثقلتندن دخى متألم اولوب بيانه كتمه زيرا بن سنك سبب
حياتكم وعذاب خدادن وضرر نفس وهوادن باعث نجاتكم سن من حيث المعنى
استور سيرت وهنوز دخى حيوان طبيعت سن زيراسنك نفسك عقل وروحك
اوزره غالبدر پس حكم غالبك اولور اى خود پرست ومغلوب ومعدوم مرتبه سنده
قالور اى هوايله مست والهذا چون بركسه نك نفسى عقلى اوزره غالب اولسه
اكا حيوان ديرلر وچون بركسه نك عقلى وروحى نفسى اوزره غالب اولسه اكا
انسان تعبير ايدرلر ❊ مثنوى ❊ خر نخواندت اسب خواندت ذوالجلال ٭
اسب تازى را عرب كويد تعال) خداى متعال سكا خر اوقومدى سكا اسب
اوقودى زيرا عرب اسب تازى يه تعال دير يعنى اى حيوان سيرت اولان كسه
حضرت ذوالجلال كلام مجيدنده سكا حمار ديمدى وبولفظله سنى طريق مستقيمه
دعوت قيلمدى بلكه سنك امثالك حيوانلرك جميعسنه خطاب ايدوب تعالوا ديمكله
طريق حقه دعوت ايلدى تعالوا ديمك اصل لغتده يوقارو كلك ديمكدر طائفهٔ
عرب اسبى قاچدقده انى كنديلره تعال ديو دعوت ايلدكلرى وبولفظله اسبلرينه
خطاب قيلدقلرى چوق اولديغيچون عربى آنه كندى مابينلرنده تعال ديمك
مشهور اولدى واكا علم اولمق مرتبه سن بولدى پس حضرت قرآن لسان عرب
اوزره نازل اولدى وتعالوا امر شريفى مدعى اولان قومى طريق حقه دعوت
ايلمكدن ماعدا انلرك اسب تازى كبى مقبول اولمسنى وحمار وحشى مرتبه سنده
اولنلردن ممتاز اولوب انسانه قريب كلمسى نكته سنى دخى اشعار قبلدى وبو

قل تعالوا كلمه سنه متعلق اولان آيتلرك تفسيرى جلد اولده دربيان تعين كردن
زن طريق طلب روزى سرخنده مرور ايلدى ❊ مثنوى ❊ ميرآخر بود
حق را مصطفا ٭ بهر استوران نفس پرجفا) حضرت مصطفى عليه السلام
حق تعالى حضرتلرينك فى المثل ميراخورى اولدى پرجفا اولان نفسلرمركبلرندن
اوترى يعنى بودنيا آخور كبيدر وبونده ساكن اولان انسان صورت وحيوان
سيرت كسه لرك نفس پرجفاسى استورلر كبيدر وحضرت مصطفى صلى الله عليه
وسلم حق تعالينك آخورينك اميروحاكميدر پس اول پادشاه اعظم رسول اكرمه
آخور دنياده ساكن اولان حيوان سيرتلرى طريق اعدل واقومه دعوت ايلمكله
وانلره تعالوا سويلمكله امر ايدوب (وقل تعالوا الى كلمة سواء بيننا وبينكم) آيت
كريمه سنده اولان و بونك امثالى اولان آيتلرده واقع اولان تعالوا امرلريله دعوت
ايلدى نته كم بو بيت شريفله تعالوا كلمه سنك سويلمسى خصوصنده واقع اولان
امر شريفه وآيت كريمه يه كه (قل تعالوا اتل ما حرم ربكم عليكم الا تشركوا)
كلام شريفيدر اشارت ايدوب بيوررلر ❊ مثنوى ❊ قل تعالوا كفت
از جذب كرم ٭ تا رياضت تان دهم من رايضم) الله تبارك وتعالى آخور دنياده
ساكن حيوان سيرتلرك طريق حقه كلملرى وكندى پيغمبرينه متابعت قيلملرى
خصوصنده اول حضرته انلرك دعوتى ايچون امر ايدوب محضا كرمنك جذبندن
بونلره سن يا محمد تعالوا دى ديدى تاكم سزه رياضت و يردم بن رايضم دى ديدى
بو مصرع قل امرينك حكمنده داخلدر يعنى حق سبحانه وتعالى كرم والطفنك
جذبندن بنده لرنى كندى جنابنه دعوت ايلمك خصوصنده امر ايليوب ديدى
يا محمد سن بونلره سزكه بزم مابينمزده برابر اولان كلمهٔ توحيدك مفهوم ومضموننه
كلك دى ومشرك اولمقدن وحقدن غيرى يه عبادت قيلمقدن اعراض قيلك دى
وامر ايلديكمى طوتك ونهى ايلديكمدن اجتناب ايدوب طريق مستقيمه كيدك
وبكا متابعت ايدك تا سزه رياضت ويرم ونفسكزى تند وحرون اولمقدن قورتروب
رام اولمق وصاحبنه انقياد قيلمق مرتبه سنه ايركورم بن سزك رايضكزم دى
رايض رياضت ويريجى يه ديرلر ورياضت لغتده تند وحرون اولان اتى ذليل ايتمكه
ديرلر نته كم اراض الفارس المهر ديرلر ذلله معناسن و يررلر وسندخى رضت المهر
ديسك معناسى بن برتند طايى ذليل ايلدم ديمك اولور راض يروض روضا ور ياضة
قال يقول بابندندر نته كم ❊ مثنوى ❊ نفسها را تا مروض كرده ام ٭ زين
ستوران بس لكدها خورده ام) نفسلرى مروض ايلينجيه دك بو ستورلردن چوق
دپمه لر يمشم مروض تفعيل بابندن اسم مفعولدر مبالغه ايله رياضت قيلنمش معناسنه در
يعنى نفوس انسانيه يى رياضتلنمش ورام قيلنمش ايلينجيه دك مركب سيرت اولان

كسه لردن چوق لكدلر يمشم وبى شمار جفا واذالر كورمشم بو بيت اكرچه
حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اسانندندر لكن هرعصرده خلقه
رايض اولان وتربيه قيلان مرشدلرك دخى اسانندن اولور وانلر دخى كندى
حاللرندن بوكونه حكايه قيلور ﴿ مثنوى ﴾ هر كجا باشد رياضت باره‌ئى *
ازلكدها اش نباشد چاره‌ئى) وفى الحقيقه هرقنده كه بر رياضت وبربيجى اوله
لكدلردن اكا چاره اولمز رياضت بازه رياضتجى ورياضت وبربيجى ديمكدر يعنى
هرنه زمانده وهرنه مكانده بر رياضت وبربيجى وتعليم ونصيحت ايديجى مرشد
اولسه حيوان طبيعت اولان كسه لرك جفا واذاسى دپمه لرندن انك اوزرينه
بالضرورى واقع اولور وادناسنك طعن وملامتى جفته لرنى يمكدن خالى اولمز
﴿ مثنوى ﴾ لاجرم اغلب بلا بر انبياست * كه رياضت دادن خامان بلاست)
لاجرم اغلب واكثر بلا انبيا اوزره در زيرا خاملره رياضت وبرمك بلادر كما قال
عليه السلام (اشد البلاء على الانبياء ثم الاولياء ثم الامثل فالامثل) وفى الحقيقه برنيجه
نابخته يى پخته مرتبه سنه ايركورنجيه دك بركامل خيلى زحمت چكمك كرك تا اول
نابخته وخام پخته اوله وكمال مرتبه سن بوله ﴿ مثنوى ﴾ سكسكانيد ازدم
يورغا رويد * تابواش ومركب سلطان شويد) اى ستورسيرتلر سز سكسكارسز
بنم نفسمدن يورغا كيديكز تاكم سلطانك مركبى وبواشى اوله سز سكسنك شول
يلكن باركيردركه يوله هموار ويكسان كتمز بلكه ناهموار روش كيدركه
اوسنده اولان كسه اندن حظ ايتمز بواش بونده مطيع ورام معناسنه در تقدير
كلام بودركه اى بودنيا آخورنده بدخوى اولنلر وحيوان مرتبه سنده قالانلر
سز راه حقه هموار كيديجى ودولتك واطيف سير ايديجى كمسه لر دكلسز
بلكه ذهاب وحركتلرى ناخوش اولان طائفه سز كركدركه بنم نفس شريفمى
قبول ايدوب راه حقه يورغا كيده سز ومؤدب ومعلم اولوب هموار سير ايده سز
تاكم سلطان حقيقتك مركبى ومطيع ومنقادى اوله سز كه اول حضرت بارامانتى
سزك اوزريكزه قودى كركدر كه انك امانتى يوكنه مركب اولوب يوردينى
محله ايلته سز والوب كيده سز ﴿ مثنوى ﴾ قل تعالوا قل تعالوا كفت رب
* اى ستوران رميده ازادب) اى ادبدن اوركن وفرار ايدن ستورلر رب العالمين
بكا سزى دعوت ايلك خصوصنده تعالوادى تعالوا دى ديو امر ايلدى پس
سزه لازم اولان اولدركه حقك دعوتن قبول ايده سز وبنم يورديغم يره كيده سز
ديدى بو بيتلر نبى عليه السلامك لسان شريفندن اول حضرتك خلقى حقه دعوت
ايلك خصوصنده سويلدكلرى كلامى حكايه در (وقل تعالوا) آيت كريمه سى
دخى بو مضمونى شامل اولور وبو معناره رمز واشارت قيلور چونكم حضرت

نبينك خلقه اولان دعوتنك اسلوبنى (وقل تعالوا) آيتك شامل اولديغى
واشارت قيلديغى نكته لرى بيان ايلدكدنصكره خلقك اول حضرتك دعوتندن
نفرت ايلسى خصوصنده حق تعالينك اول حضرته ويرديكى تسليتك بيانه
شروع ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ كرنيايند اى نبى غمكين مشو * زان
دو بى تمكين تو پركين مشو) اى نبى اكر اول مدعى اولان طائفهٔ مهين سنك
حضرتكه كليه لر ودعوتكه اجابت قيليه لر غمكين اولمه اول ايكى تمكين سزدن
سن پركين اولمه ايكى بى تمكيندن مراد قاتدن كنايت اولسه ده اولور اما يهود
ونصارا اولمق فهمه اقرب ومحله انسبدر وبو بيت شريف قل تعالوا كلمه سيله
مصدره اولان آيت كريمه نك تتمه سنك مضمونيدر اول (فان تولوا فقولوا اشهدوا
بانا مسلمون) قول شريفنده خلاصهٔ كلام ونتيجهٔ مرام نبى عليه السلام
تسليه وهرعصرده انك قائم مقامى اولوب خلقى حقه دعوت قيلان ولى يه
دخى حضرت حق جانبندن بوكونه تسليه اولوب بيوررلركه بو ايكى بى تمكين
اولان طائفه نك تولى واعراضندن پركين اولمه اكر بونلر سنك دعوتكدن
تولى ايدرلرسه سز بونلره سويليك اى مطيع ومنقاد اولمين بى تمكين طائفه
سز شاهد اولك اكا كه تحقيقا بز مسلملرز وحضرت حقه مطيع ومنقاد
اولان بنده لرز پس هر مرشد ومربى اولان كمسه دخى بو معنادن متسلى
اوله وكندى يه متابعت ايلمكدن تولى واعراض ايلين بى تمكينلره
بو مضمونى اداقيله ﴿ مثنوى ﴾ كوش بعضى زين تعالوها كرست * هرستوررا
صطبلى ديكرست) بعض كمسه نك قولاغى بو تعالولردن صاغردر هرستورك
بر آخر آخورى واردر يعنى هرحيوانك بر مرتبه سى واردركه اول مرتبه دن تجاوز
ايليوب بر آخر مرتبه يه كندى اراديتيله كلمز وكندى مرتبه سى اوزره مسلط
وموكل اولان حاكمك سوزنى ترك ايدوب بر آخر مرتبه ده اولان حاكمك سوزنى
استماع ايدمز وقبول قيلمز مثلا اهل نفس واهل شيطان دل اهلينك مرتبه سنه
وارمزلر وانلرك سوزنى قبول قيلمزلر وصرف اهل باطن صرف اهل ظاهر اولنك
سوزنى استماع قيلمزلر ومرتبه لرينه دخى مائل اولمزلر وصرف اهل ظاهر اولان
دخى اهل باطن اولنلرك كلاملرين فهم قيلمزلر ومرتبه لرينه واصل اولمزلر بونك كبى
هر بر مرتبه نك اهلى بر آخر مرتبه نك اهلنك دعوتندن وكلمتندن اصملردر ولهذا
بعض كمسه لرك كوش هوشى حق تعالينك دعوتلرندن وحضرت نبينك انلره تعالوا
ديملرندن كر اولمشدر انكچونكه هرحيوانك بر آخر مرتبه سى واردر بو دعوته مستعد
وبو امر شريفك قبولنه قابل اهل هدايتدن بر كمسه كركدر كه حتى انك كوش هوشى
بو دعوتلرى اشيده وانى بجان ودل قبول ايده ومدعو اولدقلرى سمته كيده اما

اول حيوانلركه ضلالات مرتبه سنده قالمشلر ونفس وشيطانه تابع اولمشلر در انلرك
سمع جانى بوندايى اشتمكدن كراولمش و بوامره امتثال ايدوب انكله ايش ايتمكدن بى
بهره قالمشدر ❁ مثنوى ❁ منهزم كردند بعضى زين ندا * هست هراسپى
طو يله ٔ اوجدا * منقبض كردند بعضى زين قصص * زانكه هرمرغى جدا
دارد قفص) بوندادن بعضسى منهزم اولورلر زيرا هر راسبك جدا طو يله سى
واردر بوقصه دن بعضسى منقبض اولورلر زيراكه هر برقوش باشقه قفص طوتر
يعنى (ياهل الكتاب تعالوا) نداسيكه فى الحقيقه موجب جمعيت وسبب اتحاد ايكن
بعض كمسه بوندن منهزم اولورلر وتفرقه يه دوشوب پراكنده و پريشان قالورلر
انكچونكه هر راسبك خاص برطو يله سى واردر اكر راسپى كندى معتاد اولديغى
واقامت قيلديغى طو يله دن جدا ايايوب برآخر طو يله به كتوروب مقيد ايله سك
وكا اول مرتبه ومقامك فضيلتنه متعلق نيجه كلام سو يلسك اصلا قولاغنه كيرميوب
بوكلام اول مرتبه نك اهليله الفت وانسيت ايلمكه سبب ايكن اكا باعث نفرت
اولوب فرصت بولديغى كبى هزيمت قيلور ومعتاد اولديغى مقام ومنزله كاور
و بوقصص قرآنى وحكايات فرقانينك موجب انكشاف ومورث انبساط
اولمق شاننده ايكن بوقصه لردن بعض كمسه لر منقبض اولورلر والم واضطرابده
قالورلر انكچونكه انلر بونك اهلى دكللردر هرقوش كنديه مناسب برقفص
طوتديغى كبى هركس دخى كندى ذاتنه لايق برمرتبه ومقام طوتر برآخر مرتبه دن
اكاسوز سو يلسك وقصه لر نقل ايلسك اول قصه دن آنك جانى منقبض و پرغصه
اولور والحاصل (الناس معادن كمعادن الذهب والفضة) حديثنك مفهومى
اوزره بوناس متفاوتدر كيمنك مرتبه سى ذهب كبى اعلا وكيمنك مرتبه سى
فضه كبى اندن ادنادر كيمى رصاص كبى كيمى نحاس كبى وكيمى حديد كبى
برى برينه مغاير واقع اولمشدر بو اختلاف انسانده اولمق عجب دكل ملائكه جنسنده
دخى واقع اولمشدر نته كم ملائكه مابيننده اولان اختلافه اشارت ايدوب بيوررلر
❁ مثنوى ❁ خود ملائك نيز ناهمتا بدند * زين سبب در آسمان صف
صف شدند) خود ملائكه دخى ناهمتا اولديلر بوسببدن آسمانده صف صف
اولديلر يعنى ملائكه دخى يالكز برنوع اولمديلر بلكه اصناف كثيره وطوايف
متنوعه اولديلر بوسببدن آسمان اوزره صف صف اولديلر هر برينك برمقام
معلومى واردر وهر برى برصفده قائمدركه كندى صفندن برآخر صفه كيده مز
وكندى مقام معلومندن معلومى اولمين مقامه تجاوز ايده مز نته كم حق تعالى
سوره ٔ صافاتده انلر لساندن حكايه بيوررلر (ومامنا الا له مقام معلوم وانا لنحن
الصافون) بونلرك سفليسى وار آنلره ملائكه ٔ سفلى ديرلركه يوز مينده ساكن

اولنلردر بونلر دخى نوع نوعدر وعلويسى دخى وار آنلره ملائكه ٔ علوى ديرلر وملائكه ٔ
سماويه دخى ديرلر بونلر دخى انواع اوزره در ملكوت اصغرك ملكلرى وار وملكوت
اكبرك ملكلرى وار وعالم جبروتك دخى برآخر نوع اوزره ملكلرى وار وعالم لاهوتك
دخى برآخر قسم اوزره ملكلرى واردر بونلرك كيمنه مهيمون ديرلر كيمنه دخى
كروبيان تعبير ايدرلر والحاصل بونلر صف صف دررلر صف آخرك ملائكه سى صف
اولك ملكلرينك سرينه وعلمنه واقف دكلدر ❁ مثنوى ❁ كودكان كرچه
يك مكتب درند * در سبق هر يك ز يك بالاترند) مثلا اوغلانجقلر اكرچه
برمكتب ايچره دررلر امادرس وسبقده هر برى برى برندن بالاترلردر يعنى ملائكه نك
علمى ومرتبه سى برى برندن متفاوت اولديغى مكتب ايچره ساكن اولان اوغلانجقلرك
برى برندن علملرى ومرتبه لرى عالى اولديغى كبيدر نته كم اطفال اكرچه برمكتب
ايچره مجتمع اولمشلردر وتعلم ايلمكده اشتراك قيلمشلردر لكن سبقده هر برى برى
برندن بالاتردر برينك بيلديكنى برآخرى بيلمز وانك مرتبه سنه كندى مرتبه سندن
دون اولان آكاه اولمز (وفوق كل ذى علم عليم) بومعنايه شهادت ايلرسار
انسانى دخى بوكا كوره قياس ايله ❁ مثنوى ❁ مشرقى ومغربى را حسهاست *
منصب ديدار حس چشم راست * صد هزاران كوشها كرصف زنند * جمله
محتاجان چشم روشنند) مشرقه ومغربه منسوب اولان كمسه لر ايچون حسلر واردر
لكن بوجمله حواسدن ديدار منصبى چشمك حسى ايچوندر مثلا يوزبيك كوشلر
صف اورسه لر برده طورسه لر بوخصوصده جمله سى روشن چشمه محتاجلردر
يعنى حكيم مطلق خالق خلق ايلدكده هركسى برمصلحت ايچون خلق ايلمشدركه
غيرينك اول مصلحته قابليتى يوقدر وهرعضوده برخاصيت قومشدركه برآخر
عضوده اول خاصيت يوقدر وهر برعضو برآخر عضوك ايلديكى عملى ايلمكه قادر
دكلدر نته كم مشرق ومغرب اهلنك جمله سنك حسلرى واردر بوجمله حسلرك
مابيننده رؤيت ومعاينه منصبى چشمك ادراكيچوندر كه رؤيت ومشاهده اكا
مخصوص واول دخى رؤيت ومشاهده ايچون مخلوق ومخصوص اولمشلردر اكر
فى المثل نيجه يوزبيك قولقلر برده صف اورسه لر و بركمسه نك جمال باكمالنى مشاهده
ايلمك ايچون منتظر اولوب طورسه لر اول صاحب جمال ظهوره كلدكده بوجمله سى
رؤيت ومشاهده خصوصنده چشم روشنه محتاجلردركه كنديلرده اول خاصيت
يوقدركه انك جمالنى مشاهده ايلمكه قادر اوله لر ❁ مثنوى ❁ بازصف كوشهارا
منصبى * درسماع جان واخبار نبى * صد هزاران چشم را آن راه نيست *
هيچ چشمى ازسماع آكاه نيست) كيرو كوشلر صفنك دخى برمنصب وخدمتى
واردر جانك كلامنى ونبينك كلامنى وخبرلرنى استماع ايلمكده نيجه يوزبيك

چشمه اول یرل واول قوت بوقدر هیچ برچشم سماعدن آکاه وخبردار دکلدر یعنی کیرو حق سبحانه وتعالی بوقولقلره برمنصب و برخاصیت ویرمشدر که اول خاصیت جانك كلامنی استماع ایلمکده وحضرت نبینك خبرلرنی کوش قیلقده وسائر انبیا واولیانك وعلما وصلحانك کلماتنی استماع ایلمك خصوصنده در فی المثل اکر حضرت جانانك كلام شریفی نقل اولنسه وحضرت نبینك احادیث شریفه سی تکلم قیلنسه وکذلك انبیا واولیانك کلمات لطیفه سی تلفظ اولنسه نیجه یوز بیك کوزك بوذکر اولنان انواع کلماتی استماع ایلمکه طریقی واستعدادی یوقدر زیرا هیچ برکوز سماعدن اکاه دکلدر زیرا اول ادراك مبصرات ایچون مخلوق اولمش و بو ادراك مسموعات ایچون ظهوره کلمشدر پس برینك کارنی برآخری اشلمکه قادر دکلدر ﴿مثنوی﴾ همچنین هر حس یك یك می شمر * هر یکی معزول از ان کارد کر * پنج حس ظاهر و پنج اندرون * در صفند اندر قیام الصافون) الحاصل بونجلاین هر حسی بر برعد ایله هر بریسی اول آخرك کارندن معزول و بی نصیبدر بشی حس ظاهر وبشی دخی حس باطن صفده دررلر صافون قیامنده یعنی (وانالنحن الصافون) آیت کریمه سیله مشار الیها اولان ملائکه قیامده نیجه صف ایدیجیلر ایسه بو حواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه هر بری کندی مرتبه لرنده صفده دررلر ملائکه نك بریسی کندی صفندن ومقامندن برآخر صفه ومقامه تجاوز قیله مدیغی واول صفك ومقامك اهلنك خاصیتلرینه وعملرینه واقف اوله مدقلری کبی حواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه دخی کندی مرتبه لرندن تجاوز ایدوب برآخر حسك کارنی اشلمکه قادر اوله مزلر لکن بو حسلرك کندی مرتبه لرندن تجاوز ایده میوب برآخر حسك خاصیتنی وحکمنی ادا ایلمکه قادر اوله مدقلری مرتبهٔ کثرته مقید اولدقلری اعتبار ایله در واکر مرتبهٔ جمعه ایرشه لر ونور وحدتله منصبغ اوله لردی کوز قولق کبی اشیدردی وقولاق کوز کبی کورردی وهر بر حس برآخر حسك و بردیکی خاصیتی ویردی نته کم بومقامه مناسب اولان اسرارك تفصیل وتحقیق برنیجه حکایاتدن و بیاندن صکره بیان انکه هر حس مدرکی رانیز ازادمی مدرکات دیکرست سرخ شریفنده کاسه کرکدر ان شاء الله تعالی ﴿مثنوی﴾ هر کسی کو از صف دین سرکشست * می رود سوی صفی کان واپسست) هر برکمسه که اودین صفندن سرکش ومعرضدر اول سرکش برصف نجانبنه کیدر که اول صف کیرو وارده در یعنی برکمسه که مراتب دینیه نك برمرتبه سندن ومقامات تعینیه نك برمقامندن معرض اولسه وباش چکسه لابد اول کمسه اول مرتبه دن ادنی برمرتبه یه کیدر و برسفلی منزله یه

نزل ایدر ﴿مثنوی﴾ توز کفتار تعالوا کم مکن * کیمیای بس شکرفست این سخن) ای قائم مقام نبوی ووارث حضرت مصطفوی اولان مرشد ومربی سن تعالوا کفتارندن کم وناقص ایلمه زیرا بوسوز زیاده شکرف کیمیادر یعنی تعالوا کلمه سیکه طریق حقه دعوت قیلق وموحد اولمغه وسعادت بولمغه کلك دیمك معناسنی ادا ایلیجی برکلمه در و بودعوته متعلق اولان کلمه مرشدلر جانبندن مستعد اولان کمسه لر حقنده زیاده عظیم کیمیادر پس مرشده لازم اولان بو کیمیا کبی اولان تعالوا سوزنی مستعد وقابل اولان کمسه لردن دریغ ایلمیه بلکه بردفعه ده صلاح پذیر اولمزسه برآخر دفعه ده اول کیمیانی قبول ایلیوب اصلاح نفس ایلیه ﴿مثنوی﴾ کر مسی کردد زکفتارت نفیر * کیمیارا هیچ ازوی وامکیر * این زمان کر بست نفس ساحرش * کفت تو سودش کند در آخرش) اکر برمس طبیعت سنك کفتارك کیمیاسندن نفرت ایدیجی اوله سن کیمیانی هیچ اندن دریغ طوتمه بوزمان آنك ساحر نفسی اکرچه زیاده صاغردر سنك سوزك اکا سود ایلر آخرنده یعنی ای تقریر وتعبیری اکسیر تأثیر اولان پیرا کر برمس کبی دون وحقیر اولان کمسه سنك کفتار شریفکدن صلاح پذیر اولمیوب نفرت ایلرسه سن بنه دعوت کیمیاسنی اندن کیرو طوتمه زیرا کاه اولور که برشیء برزمانده برشیئك قبولنه مستعد اولمز لکن برآخر زمانده آنی قبول ایلر پس اکرچه اول مس کبی دون اولان کمسه نك نفس ساحری بوزمانده سنك کلامکی استماع وقبول ایلمکدن اصم اولدیسه سنك کلام شریفك آخرنده اکا منفعت قیلر ﴿مثنوی﴾ قل تعالوا قل تعالوا ای غلام * هین که ان الله یدعو بالسلام) ای غلام سن تعالوادی تعالوادی اکاه اولکه تحقیقا الله تعالی بنده لرنی دار سلامه دعوت ایلر نته کم سورهٔ یونسده الله تبارك وتعالی بیورر (والله یدعو الی دار السلام و یهدی من یشاء الی صراط مستقیم) بو آیت کریمه نك تفسیری بوجلده تحریض سلیمان رسولان سرخنده کچدی یعنی ای غلام الهی وای خادم طریق ربانی تکرار بتکرار خالق حضرت حقه کلك دیو دعوت ایله آکاه اولوب انلره الله تعالی سزی دار سلامه دعوت ایلر دیو سویله پس دعوته لایق اولان سرورلره ارشاد ناس ایلمك خصوصنده ترغیب وتحریض ایلدکلرندنصکره دعوته مستحق اولمین ومجرد سرورلکه محبتی اولدیغندن اوزری دعوت نامه تصدی قیلان ومشتغل اولان کمسه لره دخی تعلیم ونصیحت ایلیوب بیوررلر ﴿مثنوی﴾ خواجه بازآ ازمنی وازسری * سروری جو کم طلب کن سروری) ای خواجه بنلکدن وسرلکدن کیرو کل برسرور استه سرورلك طلب ایلمه یعنی ای سرورلکه محبت وریاسته میل ورغبت ایلین افندی انانیتدن وریاستدن ونخوتدن کیرو کل برمرد کامله ومرشد فاضله تابع اول انك

رضاسن طلب قيل سرورلك طلبنده اوله زيرا رياست طالبى اولان كمسه
عظيم خطرده اولور وچوغى بوطائفه نك اكر رجوع قيلمز ايسه ايمانسز اولور
زيرا كبر خداى تعالى يه لايق اولور باخصوص كه بركسه دخى دينده ناقص اوله
مجرد مريد ومحب جمعنه مشغول اولديغندن اوتورى براهل بولمقدن واندن تحصيل
كمال قيلمقدن فراغت قيله بوندن زياده اكا خسارت اولمز

﴿ اعتراض كردن معترضى بر رسول عليه السلام برامير كردن آن هذيلى ﴾

﴿ مثنوى ﴾ چون پيمبر سرورى كرد از هذيل * از براى لشكر منصور
خيل) چونكم پيغمبر عليه السلام هذيل قبيله سندن برسرور ايلدى خيلك
منصور اولان لشكرندن اوتورى خيل بونده جماعت معناسنه اولور اكر اسب مراد
اولورسه اسب سوار ديمك اولور وتقدير معنى خيل سوار اولان منصور لشكردن
اوتورى پيغمبر حضرتلرى برسرور ايلدى ديمك اولور وجماعت معناسنه اولديغى
تقديراوزره مراد بويله ديمك اولوركه چونكه پيغمبر عليه السلام هذيل قبيله سندن
برتازه جوانى جماعت مسلمينك منصور ومظفر اولان لشكرندن اوتورى سرور ايلدى
﴿ مثنوى ﴾ بوالفضولى از حسد طاقت نداشت * اعتراض ولانسلم برفراشت)
بربوالفضول حسدندن طاقت طوتمدى اعتراض ولانسلم قالدردى يعنى اول
حضرتك رأى وتدبيرنى پسند ايليوب اعتراض ايلمكه ولانسلم ديوسو يلمكه مناسب
كلامك علمن قالدردى وبحث وجداله متعلق قيل وقال قيلدى پس بومناسبتله
حصه بيانه شروع ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ خلق رابنكركه چون
ظلمانى اند * درمتاع فانى چون فانى اند * از تكبر جمله اندر تفرقه * مرده
ازجان زنده اندر مخرقه) خلق جهانى كوركه نيجه ظلمانيلردر برمتاع فانيده
نيجه فانيلردر تكبردن جمله سى تفرقه ده در جاندن مرده لكن مخرقه ده زنده لردر
مخرقه محل حرب وقتاله ديرلر فسانه وقصه معناسنه دخى كلور و بستان ودرختان
ايچنده اولان يوله دخى ديرلر بوجمله يه بونده قابليت واردر ومحله دخى ملايمدر
اكر محل حرب مراد اولورسه دنيادن استعاره اولوركه فى الحقيقه محل نزاع وجدالدر
وقصه وفسانه اولورسه قيل وقالدن عبارت اولور و بوستان ودرختان ايچنده
يول مراد اولورسه طريق حظوظ نفسانيه دن كنايت اولور وتقدير كلام
وتعبير مرام بويله ديمك اولوركه اى طالب حق اولان كمسه خلقه نظرايله كوركه
نيجه ظلمانيلردر فانى اولان متاع دنيا طريقنده نيجه فانيلر ومستهلكلردر برمرتبه
بومتاع دنيانك محبتنه منهمك اولمشلردر ديده دللرى كور اولوب وعقللرى ظلمت
وغفلت وجهالت ايچره قالوب حق باطلدن فرق قيله مشلر وماومنى قيدندن خلاص

اوله مشلردر متكبر اولملرندن واهل حقه اطاعت ايلمكدن استنكاف قيلملرندن
جمله سى تفرقه ده قالمشلردر وذوق الفت واتحاددن بى نصيب اولمشلردر جان
عالمندن مرده لردر ومحل جنك وجدال اولان دنيا خصوصنده زنده لردر وجه ثانى
اوزره معنى جانك كامنى استماع ايلمك خصوصنده مرده لر وافسرده لردر امافسون
وفسانه وقيل وقال نقلنده زنده وفرخنده لردر وجه ثالث اوزره معنى جان بولنده
مرده لر وحظ نفسانى بولنده زنده لردر ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ اين عجب كه
جان بزندان اندرست * وانكهى مفتاح زندانش بدست) بوعجب كه جان زندان
ايچره در واندنصكره زندانك مفتاحى اول جانك النده در زنداندن مراد عالم طبيعت
ومرتبۀ بشريتدركه نفخۀ الهى اولان جان انده محبوس اولمش وچار عنصر
ديواركبى انى احاطه قيلوب ضبطنه المش وجان شريف قيود بشريتله مقيد
قالمشدر ومفتاحدن مراد مجاهده در كه بركسه مجاهده ايلسه طرق خلاق اكا ميسر
اولور وحق جانبندن هدايت بولوب سبل نجاته مهتدى اولور تنه كم (والذين
جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا) آيت كريمه سى بومعنايه دلالت قيلور مفتاحدن
مراد حضرت حقه دعا وتضرع ايلمك دخى اولسه جائزدر ومحل تعجب مفتاح
محبوس اولان جانك النده اولوب كندويى حبسدن خلاص ايلمكه سعى قيلمديغى
اولور وخلاصۀ كلام بويله ديمك اولوركه عجب بودركه جان طبيعت زندانك
ايچنده محبوسدر واندنصكره زندانك مفتاحى اولان مجاهده وياخود تضرع ودعا
انك دست اختيارنه مفوضدر پس درحال آلت فتح اولان مجاهده يى النه الوب
زندان طبيعتك اقفالنى فتح ايلمكه سعى قيلمز ومتوجه اولمز وطبيعتنك اقفالندن
مراد آنك لوازم ومقتضياتيدر بوقيود واقفالك اشد واقواسى حب دنيا
ومتابعت نفس وهوادر (حب الدنيا رأس كل خطيئة وتركها رأس كل
عبادة) حديث شريفى بومضمونى مؤيد اولور ودخى (اياكم ومتابعة الهوا
فان الهوى يعمى ويصم) خبر لطيفى بومعنايه دلالت قيلوركه هوا وهوس قيدنده
قلان طبيعتك اقوى اولان قيدله مقيد اولور وحب دنيا حبسنده قلان ابدى
مغلول ومقفل قالور مكركه خداى تعالى اكا مجاهده مفتاحن اعطا ايليوب بعده
انلرى فتح ايليوب بوقيوددن آزاده قيله ﴿ مثنوى ﴾ پاى تاسر غرق سركين
آن جوان * مى زند بردامنش جوى روان * دائما پهلو به پهلو بى قرار *
پهلوى آرامگاه وپشت دار) مثلا اياقدن باشه دك سركينه اول جوان غرقدر
جوى روان آنك اتكى اوزره اورر دائما پهلو پهلويه پشت دارك وارامكاهك
پهلوسنده پهلو به پهلو ديمك يان يانه ديمكدر مراد زياده يقين وقريب ديمكدن
عبارت اولور ومصرع اولده قرينۀ كلام آنى اقتضا ايلركه بى قرارش تقديرنده

اوله ومصرع ثانيده پهلوی آرامكاه ظرفيت معناسن متضمندر در پهلوی آرامكاه تقديرنده اولور و بو بيت دخی جانك محل آرام اولان مرتبه‌سی كنديه قريب ايكن اندن حظ ونصيب الموب بی آرام و بی قرار قالديغنه مثال آخر اولور وتوضيح معنی وتفسير نحوی بويله اولور كه عجب بودركه جان زندان ايچره در واندهٔ صكره آنك مفتاحی آنك النده‌در آنی اچمغه واندن قاچمغه محتاج ايكن كندوبی اندن خلاص قيلمز مثلا شول برفتی كبی كه باشدن آياغه دك نجاسته غرق اولمش ماء جاری ايسه آنك اتكنه طوقنوب كوزی اوكندن كذر قيلمش كندوبی نجاستدن پاك ايلمكه محتاج ايكن وآب روان آنك حضورنده جاری ايكن انكله كندوبی پاك ايلمك استمز آبدن مراد روحانيت آبيدر وسركيندن مراد طبيعتك و بشريتك مقتضيات ومشتهياتيدر وفی الحقيقه محل تعجبدر كه بركسه‌نك بدنی لباسنه دائما روح روان آبی طوقنه وانك وجودی ارمغندن هردم جاری اولوب كذر قيله ونجاست بشريه‌يی انكله غسل وتطهير ايلمك دخی ممكن اوله و بومعنادن اول جوان غافل اولوب كندوبی پاك وطاهر قيلمغه سعی ايليه مثال آخر زندان طبيعت ايچره محبوس اولوب والنده مفتاح اولوب خلاصه سعی ايلمين جان دخی بوكا بكزركه بركسه يان يانه پشت دارك وآرامكاهك قننده بی قرار و بی آرام اولمش محل تعجب اولدركه بركمسه قرار كاه وآرامكاه اولان شيئك پهلوسنده يان يانه قريب اوتوره مع هذا بنه بی قرار و بی آرام اوله ومعين و پشت داركسه‌نك حضورنده اوله واكا استناد وانكا قيليه كرك ايديكه بی قرار اولان كسه كندی قننده اولان آرامكاهی كوربدی وسكون وقرار بوليدی وراحتی اولاين اول معين و پشت داری مشاهده قيلوب وانكا ايلبوب سكون وراحت بوليدی پشت دار وآرامكاهدن مراد اصل حضرت حقدر پشت دار اولمسی بنده‌سنه معين وظهير اولديغی اعتبارله‌در وآرامكاه اولمسی هرشول كسه كه انك جنابنه التجا ايليه اضطرابات جهاندن آسوده اولمسی وراحت بولمسی ملابسه‌سيله‌در پس (وهو معكم اينما كنتم) نص شريفنك معنای لطيفی حسبنجه هر بی سكون و بی قرار اولان كسه ايله اول پادشاه بيله‌در واكا حبل وريددن اقرب وكنديسنك قلبنده اولان خاطره‌سندن كنديه دخی نزديكتردر اول معين وظهيرك وآرامكاه بی نظيرك حضورنده ايكن واكا بومرتبه قريب و يقين ايكن ينه بی قرار اولمق وآرام دل وجاندن بی خبر قالمق عجب عجايبدن اولديغی شبهه وشائبه‌دن عاری و بريدر

(مثنوی) نور پنهانست وجست وجو كواه * كز كزافه دل نمی جويد پناه) نور الهی پنهاندر وجست وجو شاهددر زيرا جان ودل كزافه‌دن پناه استمز يعنی آرامكاه دل وجان اولان نور الهی عيون ظاهره‌دن نهان ومخفيدر

آنك خفاسنه جست وجو دليل وشاهددر زيرا ظاهر اولسيدی جست وجودن بری اولوردی بوندن اولی معنی اولدركه دينه آرامكاه دل وجان اولان نور الهی نهان ومخفيدر وعاشق صادق اولانلرك جست وجوسی آنك وجودنه دليل وشاهددر زيرا عبث و بيهوده يردن كوكل موجود اولمين شيئی ملجاء ومنجاء ديله‌مز بلكه قلب برشيئك جميع آلام واضطرابدن پناه ومعاذ اوله‌جغن بيلسه واكا كمال يقينله تيقن قيلسه آنك طالبی اولمز وآنی ملجأ ومعاذ اتخاذ قيلمزدی صادقلرك قلبنك اول نور نهانی يی جست وجو قيلسی آنك موجود حقيقی اولديغنه دلالت وشهادت ايدر اكرچه عيون وادراك ناسدن مخفی و پوشيده ايسه‌ده

(مثنوی) كرنبودی حبس دنيا را مناص * نی بدی وحشت نه دل جستی خلاص) اكر حبس دنيانك مناص ومخلصی اولميدی نه دنيادن وحشت اولوردی نه كوكل اندن خلاص ايستردی يعنی بودنيا سجن مؤمندر ومحبسدن خلاص اولمغه جان موقندر مؤمنلرك وموقنلرك جانی بودنياده آرام وسكون ايلميوب اندن مستوحش ومتنفر اولمشلردر واندن فرار ايدوب خلاص ونجات محلنی طلب قيلمشلردر اكر بودنيا حبس خانه‌سنك محل خلاصی اولميدی بوندن وحشت اولمزدی وكوكل خلاص ونجات طالبی قيلمزدی چونكم كوكل بودنيادن نفرت ووحشت ايلدی وبونك آلام وشدايدندن خلاص اولمق ديلدی معلوم اولديكه بوعالمدن غيری برنهان عالم وار ايمش ودخی بوعالمك شدايدندن قورتلمغه نهانی برمحل خلاص وار ايمش اكر بويله اولميدی بوقدر بيك انبيا واوليا وعلما ومؤمنينك قلوبی اول مناصی طلب ايدرلر ميدی واول عالمه كيدرلر ميدی اويله اولمسيدی خود كوكل انك طلبنده اولمزدی ديمك اولور

(مثنوی) وحشت همچون موكل ميكشد * كه بجوای ضال منهاج رشد * هست منهاج ونهان در مكمنست * يافتش رهن كزافه جستنست) سنك دنيادن وحشتك سنی موكل كبی چكر اسان حالله سكا بويله ديركه ای طريق صوابدن كمراه اولان رشد يولنی طلب ايله طريق مستقيم واردر وليكن محل كمونده نهاندر انی بولمق كزافه طلب ايلمكه مرهوندر يعنی سنك بودنيادن نفرت ايلمك كويا سنك اوزريكه موكل اولمش بركمسه كيبدر اول سنی چكر سكا لسان حالله بويله ديوكه ای مقام انسدن دور اولمش ومرتبهٔ قدسدن مهجور قالمش مقصود حقيقی جانبنه طوغری يول طلب ايله تاكم بودنيا زندانندن خلاص اوله سن اكرسن ديرسككه مقصود حقيقی جانبنه يول وارميدر نعم يول واردر وليكن محل كمونده نهاندر هركس انی بوله‌مز وكورمكه دخی قادر اوله‌مز انی بولمق سرسری طلب قيلمغه موقوفدر يعنی يتوكن طلب ايلين كمسنه برنيجه زمان بيهوده يره جست وجو ايلمك لازم

اولورکه تا مقصودنه مصادفه قیله وواصل اوله کذلك مقصود اصلی جانبنه
اولان صراط مستقیم محل کموندە مستور وپوشیده در هرکس آنی کورمکه واکا
ذاهب اولمغه قادر دکلدر نیجه مدت (اهدنا الصراط المستقیم) دیو حق
تعالیدن اول جانبه هدایت بولمغی وسلوك قیلمغی طلب ایلمك لازمدر تاکم برکون
مهتدی اوله سن ومنهاج مستقیم اوزره سیر قیلوب ودنیا زندانندن خلاص اولوب
مقصوده وصول بوله سن ﴿ مثنوی ﴾ تفرقه جویان جمع اندر کمین *
تو دری طالب رخ مطلوب بین) بو بیت شریفده اوچ وجه جائز اولور اولا
تفرقه ده مضاف مقدر اولیوب جویان جمعه مضاف اولمق تقدیری اوزره اولور
وثانیا تفرقه دن مقدم مضاف مقدر اولوب وجویان ینه جمعه مضاف اولوب
اهل تفرقه اندر کمین جویان جمعند تقدیری اوزره اولور وثالثا جویان جمعه
مضاف اولیوب تفرقه جویان وصف ترکیبی اولدیغی اوزره اولور وجه اول اوزره
معنی تفرقه کمینده جمعی دلیجیدر سن بو طالبده مطلوبك یوزن کور دیمك اولور
ونفس تفرقه نك جمعی طالب اولمسی بو اعتبارله دیمك اولورکه (الاشیاء تنکشف
باضدادها) قولنك مصداقیجه البته هر شینك وجودی کندینك ضدیله مکشوف
اولور وظهوره کلور اکر جمعك وجودی اولمسیدی تفرقه نه شیدر بیلنمزدی
چونکم جمعك وجودی تفرقه نك عیان اولمسنه وظهوره کلمسنه باعث اولدیسه
تفرقه کونده ومعنی عالمنده کندینك ظهورنه سبب اولان جمعی طلب ایدیجیدر
سن بو طالبدن مراد که نفس تفرقه در مطلوب اولان جمعك یوزنی کورکه نفس
جمع دخی تفرقه نك مرآت وجودنده یوز کوسترر که جمع دخی تفرقه ایله
کورینور وظهوره کلور ووجه ثانی اوزره اولان معنی اولدرکه اهل تفرقه کمینده
جمعی دیلیجیدر سن بو طالب اولان اهل تفرقه نك وجودنده وجه مقصودی کور
اهل تفرقه دن مراد مرتبهٔ وحدتدن وعالم الوهیتدن بیخبر اولان ارباب متفرقه
صاحبلریدر وجمعدن مراد مرتبهٔ الوهیتدرکه اکا مرتبهٔ جمع دخی دیرلر جامع
جمیع حقایق مختلفه اولدیغی اعتبارله پس ارباب متفرقه صاحبلری اولان اهل
تفرقه یه واصحاب کثرته دخی نظر ایلسك آنلر هم عالم معناده مرتبهٔ جمعی
دیلیجیدر واکا راجع اولیجیلر وعاقبت (وان کل لما جمیع لدینا محضرون) آیت
کریمه سنك موجبجه بو جمله سی اول حضرتك قتنده حاضر اولیجیلردر لکن
بونلرك هر برینك مرتبهٔ جمعه اولان یولی کیزلیده مخفیدرکه هرکس آنی کورمکه
قادر اولمز ای بصر بصیرتی اولان کمسه سن بو طالب اولان اهل تفرقه نك
وجودنده مطلوب اولان مرتبهٔ جمعك وجهنی مشاهده ایله که بو اهل تفرقه
واصحاب کثرتك هر بری مرآت روی وحدت اولمشدر ومرتبهٔ الوهیت اسما

وصفاتیله بونلرك مرآت وجودنده ظهوره کلمش وسر جمعیت نمایان اولمشدر
اکرچه بونلر تعینلری ومرتبه لری حکمیله بحسب الظاهر اهل تفرقه درلر لکن
من حیث الحقیقه مظاهر اسما وصفات الهی اولدقلری اعتبارله جمع ووحدت
مرتبه سنك طالبلری وانك آثار واسرارینك مظهرلریدر پس سن مطلوب
حقیقی ومقصود اصلی اولان جمعك وجهنی بونلرك مرایای وجودنده مشاهده
ایله دیمك اولور ووجه ثالث اوزره اولان معنی اولدرکه تفرقه جویلر کیزلیده
ومعنی عالمنده جمعدرلر یعنی ارباب متفرقه صاحبلری ومذاهب مختلفه سالکلری
واغیار وماسوی مرتبه سنك مقیدلری ونفس وهوانك اسیرلری وجنك وجدالك
اهللری بو جمله سی الله تبارك وتعالینك اسما وصفاتنك مظهرلریدر وبو جمله سنك
اعیان وافعالی بحسب الظاهر تفرقه جویلردر لکن حقیقته نظر اولنسه عالم
معناده جمعلر ومجتمعلردر زیرا بو جمله سی الله تبارك وتعالینك اسما وصفاتنك
مظهرلریدر وبو جمله سنك اعیان وافعالنك واحوالنك خالق ومریدی الله تبارك
وتعالیدر غیری دکلدر پس بونلر بو یوزدن جمع اولورلر اکرچه ظاهر یوزدن
بری برلریله اختلاف قیلورلر پس ای موحد اولان اهل بصیرت سن بو تفرقه
جویلرك مجالیٔ وجودنده مطلوب اولان جمعك رخنی کور دیمك اولور پس
بو جمله اهل تفرقه نك ذواتنی باغ ایچنده اولان نباتات مختلفه واشجار متنوعه نك
وجودلرینه تمثیل ایدوب بو معنایی توضیحدن اوتری بو بیتی مثل موقعنده ایراد
ایدوب بیورورلر ﴿ مثنوی ﴾ مرده کان باغ برجسته زبن * کان دهنده
زندکی را فهم کن) مثلا باغك مرده لری کوکلندن واصلندن صیچرامش
وظهوره کلمش ناظر اولنلره هر بری لسان حاله بویله دیرکه اول بزه حیات
وزنده لك ویریجی یی فهم وادراك ایله یعنی باغ عالمده ساکن اولان وظهوره
کلان اشکال طبعا وطعما مختلف اولان شجرلر ومتنوع اولان نباتلر وثمرلر هر بریسی
کندی کوکلرندن بتوب ظهوره کلمش وعاقل اولنلره وبصر بصیرتله انلره نظر
قیلنلره هر بری لسان اولوب بو معنایی سویلمش وتعبیر وتقریر ایلمشدرکه ای بزم
اشکالمزه وذواتمزه ناظر اولنلر اول بزه زنده لك ویرن آب حیاتك سرنی وحقیقتنی
فهم قیل که حق تبارك وتعالی (ومن الماء کل شیٔ حی) بیوردی ودخی (صنوان
وغیر صنوان یسقی بماء واحد) دیو سورهٔ رعدده بر کوکدن بتن شاخلرك ودخی
هر بری بر آخر کوکدن جدا جدا بتن شاخلرك ماء واحدایله صولنمسی خصوصنده
بو آیت کریمه یی ناطق اولدی پس اکرچه مادن مراد بحسب الظاهر ماء متعارف
اولور اما ماء متعارفك وجودنده اولان سر حیاتی بر خوش فهم ایله (ویسقی
بماء واحد) رمزنی درست اکله که بو قدر اشجار شکلا وصورتا مختلف ایکن

وبوقدر نباتات واثمار طبعا وطعما متنوع ایکن بونلر ماء واحد ایله صواریلوب اندن حیات پذیر اولورلر ونشو ونما بولورلر هر بریسی ارضده مرده و پژمرده ایکن آثار رحمة الله بونلری احیا قیلدی وهر برینی برخاصیت اوزره ظهوره کتوردی پس بوجمله سی بحسب الظاهر اهل تفرقه در ودخی تفرقه جو بلردر زیرا هر بریسی طبیعتنده واوننده وشکلنده وطعمنده برآخرنه بکزه مز اما کین وعالم معناده بونلرك جمله سی اهل جمعدر که ماء واحددن فیض الورلر واندن حیات ونشو ونما بولورلر ومحییلری وفیاض موحدلری بر اولدیغنه دخی جمله سی علی الاتفاق دلالت وشهادت قیلورلر (وفی کل شیء له آیة تدل علی انه واحد) پس اهل تفرقه نك صورتا متفرق اولمسنی ومعنی جمع اولوب هر بری معنی یوزنده اتحاد قیلمسنی بوکا کوره قیاس ایله ومطلوب اولان مرتبهٔ جمعك وجهنی بوتفرقه وکثرت اصحابنك مرایای وجودنده مشاهده قیل ﴿ مثنوی ﴾ چشم این زندانیان هردم بدر * کی بدی کرنیستی کس مژده ور) بوزندانیلرك کوزی هردم طشره یه نیچون اولوردی اکر آنلره مژده و یریجی کمسه اولمیدی زندانیلردن مراد بوعالم خلقیدر و بوجمله دن ثقلیندر که اقطار سموات وارضك ماینده محبوسلردر (یامعشر الجن والانس) آیت کریمه سی بومعنایه دلالت ایلر باخصوص که چار عنصر دیواریننك ایچنده وچار میخنده مقیدلر ومضبوطلردر و بوجمله دن (الدنیا سجن المؤمن) حدیث شریفنك موجبنجه دنیا مؤمنه زندان اولمش ومؤمنلر بوسجن دنیاده محبوس ومسجون قالوب دائما بوندن خلاص ونجات بولمغه وسرای سعادته وارض الله واسعه یه واصل اولمغه منتظر اولمشدر ومژده وردن مراد حقیقتده حقدر وصورتده انبیا واولیادر و بدر دیمك لغتده کرچه قپو یه دیمکدر لکن بونده طشره یه دیمك معناسنه در وتقدیر کلام وتعبیر مرام بودر که بوزندان جهانه منسوب اولان ثقلینك علی الخصوص بودنیانك سجن اولدیغنی مشاهده قیلان و بونده محبوس قلان مؤمنلرك چشمی وانتظاری هردمده بوعالمك وراسنه وطشره سنه نیچون اولوردی اکر حق تعالی وانبیا واولیا بونلره مژده ور اولمیدی و بوعالمك قیودندن خلاص اولمق ودار نعیمه وصول بولمق خصوصنده تبشیر قیلمیدی حق تعالی هرمؤمنك قلبنه خاصة بوعالمدن خلاص اولمق ودار سعادته وصول بولمق خصوصنده برمژده و یرمش وانی بو بابده برمرتبه ایمان و یقینه ایرکورمشدر که هر برینك چشم باطنی عالم معنایه هردم ناظر ومنتظردر که بومحنت آباد اولان دار فانیدن قورتلوب سرای سعادت اولان دار باقی یه واصل اولهلر واندهٔ راحت بولهلر واستراحت قیلهلر بونلرك بوعالمده ایکن عالم معنایه منتظر ومتوجه اولملری اولاراه نجات اولدیغنه دلالت ایدر وثانیا بونلرك مبشر

غیبنك وجودنه ایمانی اولدیغنه ودخی آنك بونلره تبشیر قیلدیغنه شهادت ایدر ﴿ مثنوی ﴾ صد هزار آلودکان آب جو * کی بدندی کرنبودی آب جو) یوزبیك آب استیجی آلودهلر نیچون اولورلردی اکر آب جو اولمیدی مصرع اولده اولان آب جو وصف ترکیبیدر صواستیجی معناسنه مصرع ثانیده اولان آب جو یه مضافدر نهرك صویی دیمك اولور و بو بیت مثلدر یعنی مثلا بوجهانده نهرك صویی اولمیدی نیجه یوزبیك صو طالبی آلوده نیچون اولوردی ونه وجهله کندیلرینی تطهیر ایلمك ایچون آب طلب قیلوردی یعنی آلوده اولنلر بوجهانده آبك موجود اولمسنه یقینلری اولمیدی کندیلرین تطهیر ایچون واندن نوش قیلمق ایچون اکا طالب اولمزلردی زیرا اصلا برکمسه معدومی طلب ایدیجی دکلدر و بونلرك آبی طالب اولمسی آبك موجود ومطهر اولمسنه دلالت وشهادت ایلر کذلك اکرماء الحیات معنوی وحقیقی عالم معناده موجود اولمیدی نیجه یوزبیك قلبلری وروحلری وسرلری عقاید فاسده ایله واخلاق خبیثه ایله وشرك خفی ایله آلوده وملوث اولان وآب حقیقیه یی طلب قیلان کمسهلر نیچون اولوردی یعنی بوقدر یوزبیك کمسنهلر اول آب حیات حقیقی اکر معدوم اولیدی انك طالبی اولمزلردی زیرا معدوم اولان شیئی کمسه طلب قیلمشدر بونلرك طالبی اول آب حیات حقیقیه نك موجود اولمسنه وتطهیر الواث وانجاس قیلمسنه دلالت وشهادت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ برزمین پهلو را آرام نیست * زانکه درخانه لحاف و بستریست * بی مقرکاهی نباشد بی قرار * بی خمار اشکن نباشد این خمار) مثلا براوزره سنك پهلوکك آرام وقراری یوقدر اندن اوتر یکه خانه کده بربستر ولحاف واردر زیرا مقرکاهلقسز قرار سزلق اولمز خمار اشکن سز نته کم بوخمار اولمز یعنی ای طالبلری ظاهر ومطلوبلری مخفی و باطن اولان کمسهلرك حسب حالندن وما فی البالندن خبردار اولمق ایچون مثل طلب ایلین کمسه مثلا سنك کندی خانه کده برلطیف یورغانك ودوشکك اولسه واندهٔ نفسك استراحت قیلسه واکا معتاد اولسه بعده جایکده مسافرت ایلیوب برآخر مکانه کلسك واندهٔ برکیجه اقامت قیلسك جسدکك و پهلوکك اول زمینده آرام وقراری اولمز سنك یانکده لحاف و بسترسز زمین اوزره یاتمغه معتاد اولمش برقاچ صاحب عقل فقیر اولسه درحال سنك بی قرارلغکدن خانه کده اولان بستر ولحافکه واندهٔ اولان راحت وحضورکه انتقال ایدرلر واستدلال قیلرلر زیرا بیلورلرکه برلطیف مقرکاه اولمینجه بی قرارلق اولمز وکذلك عاقل اولنلر بونی فهم قیلورلر که کمسه مخمور اولسه انك بوخماری خمار اشکن سز اولمز بهر حال انك خماری برخمار اشکن شرابك وجودنی مستلزم اولور پس بوندن مآل ونتیجه بو اولور که سندخی

اکر برکسه بی بوزمینده بی قرار کورسك و بر برده آرامی وسکونی یوق دائماجست
وجوده وطلب وسعیده واشتیاق وحنینده مشاهده قیلسك انك بی قراراولمسی
و بی صبر و بی سکون اظهار شوق وحنین قیلمسیدر آخرتده وخلوتخانهٔ حقیقتده
انکیچون محل راحت ومقام استراحت اولدیغندن اوتریدر وانك جانی انی
بیلدیکندن واندن کمالیله حظ ونصیب الدیغندن واکابغایت معتاد اولدیغندن
اوتریدر زیرا بومقرر ومحققدرکه برلطیف قرارکاه اولمسه و برکسه اول
قرارکاهی بیلمسه بی قرار اولمزدی وکذلك برکسه مقدما برشرابله مست اولسه واول
شرابك نشئه وسکری کچوب نیجه زمان مخمور قالسه سنده بیلورسن واول کسه ده
بیلورکه بوخمار برخمار اشکن سزدکلدر بونك مخمور اولمسی اول ایچدیکی شرابك
سکرندن ولذتندن جدا اولدیغندن اوتریدر پس انك غمناك اولدیغی و بی حضور
قالدیغی اول خمار اشکن اولان شرابك موجود اولدیغنه وغم والمی اول مخموردن
ازاله قیلدیغنه عقلا دلالت وشهادت ایلر پس بوقدر معارف واسراری مناسبتله
بسط ایلدکارندنصکره مقصود اصلی ومحبوب حقیقینك معنوی اولان یولنی وآنك
طالبلرینك حالنی برمقدار سویلدکدنصکره ینه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلمه اول هذیلینك سرعسکر اولمسی خصوصنده اعتراض ایلین پیرك
قصه سنی نقله شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ کفت نی نی یارسول الله
مکن ٭ سرور لشکر مکر پیر کهن ٭ یارسول الله جوان ارشیرزاد ٭ غیرمرد پیر
سرلشکر مباد) اول حضرته اعتراض ایلین بوالفضول دیدی یوق یوق یارسول الله
لشکرك سروری ایلمه مکر پیر کهنه بی یارسول الله جوان اکرفی المثل شیرطوغدیسه ده
مرد پیردن غیری سرلشکر اولمسون یعنی اول معترض اولان کمسه هذیل
قبیله سندن اولان تازه یکدی حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم عسکره سردار
ایلدیکنی کوردکده تحمل ایده میوب بوکونه اعتراض ایتمك طریقیله دیدیکه
یارسول الله یوق یوق بویله ایلمه لشکرك سروری قطعا الا که اسکی پیری ای اللهك
رسولی تازه یکت مادرندن فی المثل ارسلان طوغدیسه ده وشجاعت وقوتده قپلان کبی
اولدیسه ده مع هذا انه سرلشکر پیردن غیری اولمسون زیرا پیر تجربه وتدبیرده
کاملدر سرلشکره لازم اولان خود عقل وتدبیردر عقل وتدبیر خود روزکاردیده
اولدیغی اعتبارله پیرلرده زیاده اولور دیدی ﴿ مثنوی ﴾ هم تو کفتستی
وکفت تو کوا ٭ پیر باشد پیر باشد پیشوا) یارسول الله هم سن دیمشسکدر وسنك کلام
شریفك کواهدر سردار و پیشوا اولان پیر کرکدر پیر کرکدر یعنی یارسول الله
لشکرك سرداری اولان کمسه البته پیر کرکدر دیو هم سن بیورمشسکدر سنك
سوزك خود دلیل و برهاندر پس تازه یکدی بوزمانده سرلشکر ایلمك مناسب دکلدر

دیدی بیلدیکه محقق وکامل اولان سلطانلر برمحلده برکلامی برشینك حقنده بیورلر
برآخر زمانده اکا مناقض برفعل ایشلسه‌لر انلره قدح لازم کلمز مثلا اول حضرتك
سرور پیر کرکدر بیورملری پیر مجرد سالخورده وروزکاردیده اولدیغیچون دکلدر
بلکه عقل وتدبیری زیاده اولدیغی اعتبار ایله‌در چونکم عقل وتدبیر برجوانده دخی
بولنه او تدبیری اولمین پیرلردن رئیس اولمغه اولی والیق اولور ﴿ مثنوی ﴾
یارسول الله در بن لشکرنکر ٭ هست چندین پیرازوی پیشتر) یارسول الله بو لشکرده
نظر ایله بوندن زیاده بوقدر پیرلر واردر یعنی تدبیر وتدارکده وعقل ورأیده
وتجاربده بو لشکر ایچره نیجه پیرلر واردر پس انلر اوزره بونی اختیار ایلمك نه ایجاب
ایلر دیدی واول بوالفضول سوزنی اثبات ایچون ضروب امثاله شروع ایدوب دیر
﴿ مثنوی ﴾ زین درختان برك زردش را مبین ٭ سیبهای پختهٔ اورا بچین)
مثلا بودرختدن انك اول صارو برا‌غنه نظر ایلمه انك پخته المالرنی دوشور
﴿ مثنوی ﴾ برکهای زرد او خودکی تهیست ٭ این نشان پختکی وکاملیست)
اول درختك صاری یپراقلری خود چقن تهی وخالیدر بوحالت پختهلك وکاملك
نشانیدر یعنی پیرك وجودی فی المثل الما اغاجی کبیدر وانك صفرت وجهی خزان
زماننده اولان اوراقك زرد رو اولمسی کبیدر پس پیرك بووجود درختندن اول
برك زرد کبی اولان صفرت وجهنی کورمه بلکه پخته سیبلر کبی اولان تدبیراتنی
وتعقلاتنی اخذ ایله که انك اکرچه وجودی درختی فنایه یوز طوتمش لکن انك
ثمراتی کماله یتمشدر انك زرد اولان برکلری خود چقن خالیدر بلکه برکلرك خزان
زماننده زرد اولمسی پخته لك وکامللك نشانیدر کذلك پیرلرك دخی رو یی زرد
اولمسی عقلینك وتدبیرینك پخته وکامل اولمسنه علامتدر ﴿ مثنوی ﴾ برك زرد
ریش وآن موی سپید ٭ بهر عقل پخته می آرد نوید) پیرك برك زرد مشابهسنده
اولان ریشی واول موی سپیدی پخته وکامل عقلندن اوتری نوید وبشارت کتورر
بعض نسخه‌ده ریش یرنه روش واقع اولمش رو یشدن مخففدر ومعنی آنك برك
زرد کبی اولان یوزی ودخی بیاض قیللی عقل پخته‌دن اوتری خبر کتورر دیمك
اولور مراد صفرت وجهی ونحافت جسمی عقلنك کماله وتدبیرینك پخته اولمسنه
دلالت ایلر دیمك اولور و بوسوزلر ایکی نسبت طورز اکر حضرت رسول علیه
السلامه اعتراض اولورسه وانك هرعصرده اولان وارثلرینه وقائم مقاملرینه
اعتراض مراد اولورسه بومعنایه نسبت بوسوزلر مقبول دکلدر امااول حضرته وانك
هرعصرده اولان وارثلرینه اعتراض اولمدیغی جهتندن بوسوزلر فتی مناسب
ومعقولدر پس بومحلده اعتراض جانبنه نظر اولنمیوب قائلك قولنده اولان منافع
وفوائده نظر اولنوب بونکله عمل قیلنور واکثریا پیرلر تدبیر وتدارکده وتجربه

روزكارده فى الحقيقه جوانلردن زياده اولور وجوانلرده كامل العقل اولمق وتدبير وتداركى درست قيلق اولور لكن ازواقع اولور نادر ايسه معدوم حكمنده اولور

(مثنوى) برکهاى نورسيده سبز فام * شدنشان آنكه آن ميوست خام) يشل رنكلو نورسيده يپراقلر انك نشانيدركه اول ميوه خامدر يعنى بر درختكه هنوز بيراغى يشل رنكلو اوله انك ميوه سنك خام اولمسنه بركار بنك سبز فام اولمسى دليل ونشان اولدى پس بر كسه آنك كه هنوز دخى حمرت وجهى وموى سياهى وقوت جسمى برنده اوله اول كسه روزكار ديده وكارآزموده اولمشدر وپيرلك مرتبه سنه ايرمشدر پس عقلى ناپخته اولسه وتدبير وتداركى ناقصانه قيلسه عجب دكلدر

(مثنوى) برك بى بركى نشان عارفيست * زردى زرسرخ روى صيرفيست) بركسزلك بركى عارفلك نشانيدر نته كم آلتونك صاربلغى صيرفينك سبب سرخ رو يدر برك بونده قدرت معناسندەدر لكن وجود معناسى مراداولور سرخ رو يدن مراد بونده طراوت ولطافتدر كه صيرفينك يوزى اقلغندن وكوزللكندن كنايت اولور وزردلك هرمحلده مذموم ومستكره دكلدر بلكه بعض شيئك اصفر اولمسى مورث مسرت وموجب بشاشت وطراوت اولور نته كم حق تعالى حضرتلرينك (صفراء فاقع لونها تسر الناظرين) بيورديغى آيت كريمه بومعنايه دلالت وشهادت قيلور وحضرت على رضى الله عنهك (من لبس نعلا صفراء قل همه) بيورديغى دخى بومضمونى مؤيد اولور زردئ زردخى صرافك حمرت وجهنه ومسرتنه باعث اولديغى دخى عند العقل محقق ومقرردر وكذلك عارفك وعاشقك صفرت وجهى دخى زردئ زركبيدر زرك زرد لكى ذاتنك نقد وخالص اولمسنه وصيرفينك دخى مسرتنه ويوزى اقلغنه نه وجهله دلالت ايلرسه عارفك وعاشقك صفرت وجهى كنديلرك نقد وخالص اولمسنه وانلره صاحب اولان وانلرك مقدارنى وقيمتنى بيلان صرافان بازار معرفتك وجه باطنلرينك لطافتنه وطراوتنه سبب اولور وتقدير معناى بيت بويله ديمك اولوركه قدرتسزلك قدرتى وبى وجودلك وجودى عاقللغك نشانيدر نته كم زرك زردلكى صيرفينك حمرت وجهنه وطراوت ومسرتنه سببدر عاشق وعارفك دخى بى برك اولمسى وروى زرد اولمسى خلوصنه دلالت ايلدككدن ماعدا نقد شناس اولان صرافان بازار معرفتك وجه باطنلرينك بشاشت ومسرتنه دخى باعث اولور (الصفرة خضاب المؤمن والحمرة خضاب المسلم) حديث شريفنك سرى ونتيجه سى بى وجود اولان عارفلرك رنكى وآنلرك حالنه عالم اولان صيرفيلرك لون رو يى اولديغى موهم اولور وبومعنايه اشارت قيلور

(مثنوى) انكه اوكل عارضست ار نوخطست * او بمكتبهاى مخبر

نوخطست * حرفهاى خط او كژمژ بود * مژمن عقلست اكرنمى دود) اول كسه كه هنوز كل عارضدر اكر نوخطدر اول كل عارض مخبروهنر مكتبلرنده نوخطدر اول كل عارض جوانك خط وكتابتنك حرفلرى اكرى بكرى اولور انك عقلى مزمندر اكرچه تنى بلر مصرع اولده اولان نوخط تازه و يكى صفاللو ديمكدر ومصرع ثانيده اولان نوخط كتابتى يكى ويازوسى هنوز دخى كمالنى بولمامش وبرقاعده اولمامش ديمك معناسنه در مخبر مصدر ميميدر علم ومعرفت معناسنه در مژمن كوتورمه ديرلر كژ زاء معجمه ايله اكرى معناسنه در مژ الفاظ مهمله دندر تابعا ذكر اولنور تركيده اكرى بوكرى ديدكلرى كبى وبو يكيتلرصورتى جميل ومليح اولان تازه يكيتلرك اكثريا خوبى وسيرتى ناقص وقبيح اولديغى تعليمدن اوترى مثل موقعنده واقع اولمشدر يعنى فى المثل شول كسه نككه هنوز دخى عارضى كل كبى لطيفدر صحفهٔ رخسارنده اولان خطى دخى هنوز نودميده در اوتازه جوان علم ومعرفت مكتبلرنده كتابتى يكيدر صنعت كتابنده رسوخى وكمالى يوقدر انك كتابتنك حروفى اكرى بوكرى اولور برقاعده واستادانه اولمز انك عقلى كوترم وسقطدر اكرچه بدنى حركت سيرده بلر وقوت ايله سير وحركت ايلر

(مثنوى) پاى پير از سرعت ارچه باز ماند * يافت عقل او دو پر بر اوج راند) پيرك آياغى اكرچه سرعت وحركتدن كيرو قالدى لكن انك عقلى ايكى قناد بولدى اوج اعلايه سوردى يعنى پير اولنلرك اياغى سرعت وحركتدن كيرو قالديسه وفرضى كوترم دخى اولديسه انك عقلى تدبير وتدارك قنادلرن بولوب اوج معنايه پرواز قيلدى وكياست وفراست قوتيله عالم عقلده سائر وطائر اولدى

(مثنوى) كر مثل خواهى بجعفر در نكر * داد حق برجاى دست و پاى پر) اكر بوخصوصده مثل ايسترسك حضرت جعفر طياره نظر ايله حق تعالى اكا دست و پاى يرنه قناد و يردى جعفر طيار حضرت على نك برادر بزركوارلريدر اول حضرته طيار ديلمسنده برقاچ وجه واردركه اول وجهلرك بعضسى جلد ثانينك اواخرنه قريب * جعفر طيار را پرجار به ست * بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر وبروجه دخى بودركه اول حضرت غزا ايتمك نيتيله روم ديارنه كلدى وكفارالندن شربت شهادتى نوش ايدوب اول حضرتك الن واياغن قطع ايلديلر الله تبارك وتعالى اول حضرته النك واياغنك بدلى نوردن ايكى قناد ويروب اول يردن اوج معنايه وعالم اعلايه پرواز ايلدى ديرلر بو بيت شريف دخى بومعنايه شهادت ودلالت ايلر پس پيرلرك حالى دخى بوكا بكزر چونكم انلرك دست وپايى حركتدن قاله وقوتى كسلوب بى مجال اوله الله تبارك وتعالى اكا بدل عقل وروح قنادلرن ويروب اول پيرك عقلى وروحى

عالم معناده طائر اولور واوج اعلاده پرواز وجولان قیلور پس صورتك ضعفنه
ونحافتنه اعتبار یوقدر زیرا چوق ضعیف ونحیف کسه‌لر واردر که عقلی
وروحی قویدر وچوق صورتده قوی وجسیم کسه‌لر واردر که انك عقلی وروحی
ضعیف ونحیفدر پس صورته ناظر اولمیوب سیرت بین اولمغه مستعد اوله‌کور
﴿ مثنوی ﴾ بکذر از زرکین سخن شد محتجب * همچو سیماب این دلم شد
مضطرب) زردن کچ زیرا بو سوز محتجب ومستور اولدی بو کوکلم زیبق کبی
مضطرب اولدی زر بونده پیرلرك صفرت وجهندن استعاره‌در ومضاف مقدر
بکذر از سخن زر تقدیرنده اولور وقرینهٔ کلام بوکا دلالت قیلور سیماب زیبقه
دیرلر قلب دخی انقلاب واضطرابده زیبقه مشابهدر وتقدیر کلام ونتیجهٔ
مرام بودر که زر سوزندن کچ زیرا که بو سوز مخفی ومستور اولدی یعنی پیرلرك
وعاشقلرك التون کبی اولان یوزلری‌نك سوزنی تقریر وتعبیر ایلمکدن فراغت ایله
زیرا که بو سوز زیاده غامض و پوشیده در هرکسك چشم ادراکی انی کورمکه
و بونك سرنی وحقیقتنی مشاهده ایلمکه قادر دکلدر بوکا متعلق اولان سوزی
کشف وایضاح ایلمکده بنم قلبم زیبق کبی مضطرب ومترددا ولدی زیرا هر کسك
عقل وفهمی بو سوزی کماهو حقه ادراك قیله مز و بونك سرنه و باطننه یول
بوله‌مز پس بوکونه مخفی ومحتجب اولان سوزدن فراغت ایلك اولی اولور
﴿ مثنوی ﴾ زاند رونم صد خوش خوش نفس * دست برلب می‌زند یعنی که
بس) زیرا بنم درونمدن یوز خوش نفس خاموش اللی لبی اوزره اورر یعنی که
بس در وکافیدر بونده استعارهٔ تخییلیه قاعده‌سی اوزره خوشلغی خوش
نفس وشیرین کلام شخص منزله‌سنه تنزیل ایتمش اولور واکا ملایم ومناسب
اولان دست ولبی بو تقریبله اسناد قیلورلر و بیوررلر که بواجلدن بنم قلبم اول
زر کبی اولان رویك محتجب اولان سوزنی سویلمکدن فراغت ایلمکه میل قیلور که
بنم درونمدن یوز دانه خوش نفس وشیرین کلام خاموشلك اللی اغزی اوزره
اورر و بو اشارتی ایلمکدن بس دیمکی دیلر وارتق سویله کفایت ایلر دیمکی مراد
ایلر نته‌کم بر محلده سن سویلمکه قصد ایلسك و بر خاموش خوش نفس وشیرین
کلام شخص سنك قتکده اولسه واللی اغزنه قوسه وسکا سویله دیو بواسلوب
اوزره اشارت قیلسه سوز سویلمکدن فراغت ایلرسن بنم باطنمده یوز دانه انك کبی
خوش نفس خاموشلك بو سوزی سویله کفایت ایلر دیو اللری اغزنه اورر و بکا
سکوت ایله دیو رمز واشارت قیلور بواجلدن بو کونه سوزك سویلسندن وکشف
وایضاح ایلسندن فراغت اولندی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ خاموشی بحرست
وکفتن همچو جو * بحر می جوید ترا جورا مجو * از اشارتهای دریا سرمتاب *

ختم

* ختم کن والله اعلم بالصواب) مثلا خاموشلك بحردر ونطق وتکلم جوی
کبیدر بحر سنی استر سن جویی دیلمه پس دریانك اشارتلرندن باش چورمه
سوزی ختم ایله والله صوابه اعلمدر یعنی عالم معنا که بو قیل وقالدن پاك و بری
اولمش خاموشلك عالمیدر که فی المثل بر بحر اعظمدر واول بحر اعظم کبی اولان
عالم معنادن سوز سویلمك ومعارف واسرار نقل ایلمك بر نهر اصغر کبیدر سنی
عالم معنا بحری طلب ایلر وکندی کبی صامت وساکت اولوب واسان حالله تکلم
قیلمغی وکندی صفتیله متصف اولمغی سندن مراد ایلر پس کرکدر که نهر
کبی اولان کفت وکویی دیلیه‌سن وقیل وقال جوینه فریفته اولوب قناعت
ایلیه‌سن بلکه توحید الهی وبحر معنوی اولان خاموشلك عالمنه واصل اوله‌سن
وصمت وسکوت ایله الفت وانسیت قیله‌سن که تکلم فرعدر وسکوت اصلدر پس
اصلی قویوب فرعك طالبی اولمیه‌سن حتی بو اسان ومقالدن جدا اولوب دریای
معنایه واصل اولدقده انك اشارتلرنی فهم قیلمغه ومرادو مرامنی اکلمغه قابل
ومستعد اوله‌سن کرکدر که دریای معنوینك رموز واشاراتندن معرض اولمیه‌سن
واندن یوز چویروب ساحل کبی اولان قیل وقال مرتبه‌سنه میل قیلمیه‌سن
زیرا کفت وکویه مائل اولمق واسانه کلنی قائل اولمق انسانی صمت وسکوتك
منافع واسرارندن بی بهره ایلر بو رموز واشاراتی فهم ایله وسوزی ختم ایدوب
آز سویله الله تعالی صوابه اعلمدر وطالب حق اولنلره صمت وسکوتله متصف
اولمق الزمدر پس مناسبتله صمت وسکوتك فضائلنی ومناصب ومنافعنی بیان
ایلدکدنصکره اول اسیر کفت وکو اولان وحضرت پیغمبره اعتراض قیلان
معترضك قصه‌سنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ همچنین
پیوسته کرد آن بی ادب * پیش پیغمبر سخن زان سر دلب) الحاصل اول
بی ادب بو اسلوب اوزره حضرت پیغمبر علیه السلامك اوکنده اول سردو یارد
ایندن سوزی پیوسته ایلدی و بی برینه برقاچ کلماتی متصل ایدوب سویلدی
وکندوبی عاقل ودانا وسخن شناس ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ دست میدادش
سخن اوبیخبر * که خبر هرزه بود پیش نظر) اکا سوزال ویردی لکن او بی
خبرایدی اندن که خبر نظر اوکنده هرزه ولغو اولور نته‌کم (لیس الخبر کالمعاینة)
حدیث شریفی دخی بو مضمونی تأیید قیلور پس اول بی خبر رنجیه بحث وجداله
متعلق علم بیلمکله وقیل وقال اکا ال ویرمکله صاحب نظرك اوکنده خبرك هرزه
ولغو اولدیغنی بیلمیوب سوق کلام ایلمکله و بر سبیل اعتراض سوز سویلمکه جرأت
وجسارت ایلدی بونده تنبیه واردر شول اهل قیل وقاله که انلر اصحاب نظرك
قتنده سوز سویلمکه جرأت قیلورلر واصحاب معاینه قتنده اخبارك بی معنی

اولدیغنی بیلیوب متکلم اولورلر ﴿ مثنوی ﴾ این خبرها از نظر خود نایبست
* بهر حاضر نیست بهر غایبست * هرکه او اندر نظر موصول شد * این
خبرها پیش او معزول شد) بو خبرلر خود نظردن نایبدر حاضر وناظردن اوتری
دکلدر غایبدن اوتریدر هرشول کمسه که نظر مرتبه سنه موصول اولدی بو خبرلر
انك قتنده معزول اولدی یعنی بو خبرلر بکه مخبر اولان انبیا علیهم السلام واولیای
کرامکه برشیئك ذاتندن وصفاتندن واسرارندن وخاصیتندن سویلمشلردر
و بو جمله سی نظرك ومعاینه نك نائبی وقائم مقامیدر بو خبرلر اول نظر مرتبه سنده
حاضر اولان صاحب شهود ایچون دکلدرکه انلرك خبره احتیاجی یوقدر بلکه
اول مرتبه دن غائب و بعید اولان کمسه لر ایچوندرکه انلر اول خبره اعتقاد قیلمغه
وانکله نظر مرتبه سنده اولان اسراره عارف اولمغه محتاجلردر هرشول کمسه که
نظر مرتبه سنه موصول اولدی واصحاب مشاهده ومعاینه کبی حقایق اشیایی
مشاهده قیلدی بو جمله خبرلر انك حضورنده معزول و بی فائده اولدی زیرا آنك
خبره احتیاجی قالمدی خبرك افاده ایلدیکی معنایی اول نظرله کوردی پس خبر
انك قتنده لغو اولدی نته کم بو معنایی تفهیمدن اوتری بو مثللری ایراد ایدوب بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ چونکه با معشوق کشتی همنشین * دفع کن دلاله کانرا بعد ازین)
مثلا چونکه سن معشوقه ایله همنشین اولدك بوندنصکره دلاله لری دفع ایله دلاله
قولاوزه دیرلر چونکم سن کندی معشوقه که واصل اوله سن وانکله مصاحبت
قیله سن بوندنصکره معشوقه یه واسطه اولان شیلری ترك ایله که اول وسائطك
سکا نسبت نفعی قالمدی زیرا انلردن مقصود حضرت معشوقه نك وصالی
ایدی چونکم مداوله وصول میسر اولدی دلیله حاجت قالمدی کما قیل (طلب
الدلیل بعد الوصول الی المدلول قبیح ﴿ مثنوی ﴾ هرکه از طفلی کذشت
ومردشد * نامه ودلاله بروی سردشد) مثال آخر هرشول کمسه که طفولیت
مرتبه سندن کچدی ومرد بالغ اولدی نامه ودلاله انك قتنده سرد و بارد اولدی
وانك نامه یه وقلاوزه احتیاجی قالمدی یعنی مثلا برطفل وارایدی واکا برمحبوبه یی
نکاح ایلدیلر لکن بالغ اولنجیه دك ورجال مرتبه سن بولنجیه دك آنك معشوقه سنی
کندیدن غائب طوتدیلر بالغ اولنجیه دك ایکیسنك ماینده نامه ودلاله واروب
کلمکدن خالی اولمدی چونکم طفولیت مرتبه سندن کذر قیلدی ورجال مرتبه سنه
بالغ اولدی ومعشوقه سنه وصول بولدی انك نامه ودلاله یه نه احتیاجی قالدی نامه
ودلاله انك اوکنده سرد ولغو اولدی پس بورادن برسؤال لازم کلدیکه دینه
چوق مرد بالغ اولمش وکمال مرتبه سن بولمش رجال الله واردرکه ینه نامه
اوقورلر وکتاب اوقومغه اشتغال قیلورلر وخلقه قیل وقال قیلورلر بونلرك

اوکنده نامه ودلاله نیچون سرد اولمدی و بونلر کتاب اوقومقدن اوتری
اشتغال قیلدی بو بیتله جواب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ نامه خواند از پی
تعلیم را * حرف کوید از پی تفهیم را) اول طفولیت مرتبه سندن کچوب مرد
بالغ اولان کامل نامه یی طالبلره تعلیم ایلمکدن اوتری اوقور حرف وکلماتی تفهیم
ایچون سویلر کندی به فائده وبرسون ایچون سویله مز وکتابه احتیاجی اولدیغندن
اوتری انی اوقویوب اندن نقل ایلمز کتابده یازیلان معانی انك بالفعل لوح دروننده
مثبت اولمش وحروف وکلمات مرتبه سندن انك ذات شریفه سی ترقی قیلمشدر پس
نامه خوان اولمسی والفاظ وحروفه اشتغال قیلمسی مجرد تربیهٔ طالبین وتکمیل
سالکین ایچون اولور ﴿ مثنوی ﴾ پیش بینایان خبر کفتن خطاست * کان
دلیل غفلت ونقصان ماست * پیش بینایان خموشی نفع تو * بهر این آمد
خطاب انصتوا) بینالر اوکنده خبر سویلمك خطادر زیرا اول بزم نقصانمزه
وغفلتمزه دلیلدر بینالر قتنده خموشلك سکا نفعدر جناب عزتدن خطاب (انصتوا)
بوندن اوتری کلدی یعنی انلرکه اصحاب معاینه وارباب مشاهده در انلرك اوکنده
سوز سویلمك واخبار وآثار نقل ایلمك نوعا خطادر زیرا اول خبری انلر قتنده
سویلمك بزم غفلتمزه ونقصانمزه دلیل وشاهددر بینالر ودانالر اوکنده خموش اولمق
وسکوت قیلمق سکا نافعدر بو خموش اولمقدن اوتری و بینا ودانانك کلامنی استماع
قیلمقدن اوتری حق تعالی حضرتلرندن مؤمن قوللرینه انصتوا خطابی کلدی
و بو آیت کریمه بو خصوصده نازل اولدی قال الله تعالی فی آخر سورة الاعراف
(فاذا قریٔ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) بو آیت کریمه نك تفسیری
ایکنجی جلدك اواخرنه قریب منازعت چهارکس سر خنده واکا قریب برآخر
محلده دخی مرور ایلدی انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ کر بفرماید بکو
برکوی خوش * لیك اندك کود رازاندر مکش) اکر اول مرد کامل ومرشد
فاضل سکا سویله دیو بیوره اول وقت خوش واطیف سویله لکن آز سویله طول
ودرازه چکمه یعنی ادب بودرکه مرد کاملك صحبتنده اول سکا سویله دیرسه
خوش سویلیه سن لکن (خیر الکلام ماقل ودل) حدیثنك موجبنجه آز سویلیه سن
واطناب ایلیه سن ﴿ مثنوی ﴾ ور بفرماید که اندك کش دراز * همچنین
شرمین بکو با امر ساز) واکر اول صاحب کمال سکا کلامی درازلغه چك بیوره
انجلاین شرمناك وادبله سویله وآنك امرینه اطاعت ایله یعنی ادب بودرکه اول
سکا آز سویله دیرسه آز سویلیه سن وچوق سویله واطناب ایله دیرسه چوق سویلیوب
اطناب ایلیه سن والحاصل انك امریله دوزیلوب رضاسی اوزره اوله سن ﴿ مثنوی ﴾
همچنانکه من درین زیبا فسون * با ضیاء الحق حسام الدین کنون * چونکه

كوته می کنم من ازرشد * او بصد نوعم بکه‌تی می کشد) انجاین که بن بوز بیا
فسونده یعنی بو کلمات حقیقت مشحونده ضیاء الحق حسام الدین ایله شمدی چونکم
بن رشد دن کوتاه ایلیم اول حضرت بنی نیجه یوز نوعله سوز سویلمکه چکر یعنی
ای سوز سویلمکه وتعبیر مرام ایلمکه قادر اولان بر صاحب نظرك مصاحبتنه وصول
بولان کمسه کرکدر که اول صاحب کمالك صحبتنده ادبه رعایت ایلیه‌سن اکرانك
رضاسی سنك سکوت ایلمکده ایسه سکوت ایلیه‌سن واکر سوز سویلمکده ایسه سنك
سوزکدن حظ ایلدیکی قدر سوز سویلیه‌سن نته کیم بن بو لطیف اولان کلمات
شریفه‌ده الآن ضیاء الحق اولان حسام الدین چلبی حضرتلریله بویله‌یم چونکم
بن اول رشاد وسداده متعلق اولان کلماتی سویلمکدن کوتاه ایلیم وآز سویلیم اول
حضرت نیجه یوزفن وصنعتله بنی سوز سویلمکه جذب ایلر و بو کلمات
منظومه‌نك طول ودراز اولمسی جانبنه ترغیب وتحریض قیلور ﴿ مثنوی ﴾
ای حسام الدین ضیای ذوالجلال * چونکه می بینی چه‌می جویی مقال) ای
حضرت خدای ذوالجلالك ضیاسی اولان حسام الدین چونکه کورورسن
پس نیچون کفتار ومقال استرسن یعنی ای الله تعالینك نوری اولان
حسام الدین چلبی چونکم حقایق اشیایی کورورسن واسرار خدای
تعالی‌یی مشاهده قیلورسن پس بو خصوصده نیچون طالب مقال اولورسن
وقت عیانده خبرك فائده‌سی ندر ومشاهده زماننده مقال سکانه منفعت و یرر
﴿ مثنوی ﴾ این مکر باشد زحب منتهـا * اسقنی خمراوقل لی انهـا)
بو مقتضا مکر که حب منتهادن اوله و بو قبیلدن اوله که شاعر بکا خمر ایچور
وتحقیقا بکا اول خمردر دیدی منتها اسم مفعول صیغه‌سی اوزره‌در اشتها
معناسنه مصدر میمی اولسه دخی جائزدر یعنی ای حسام الدین چلبی چونکم
محبوب حقیقینك جمال باکمالنی کورورسن واندن معانی وحقایق شرابنی نوش
قیلورسن پس بو خصوصده بندن نیچون خبر ومقالك طالبی اولورسن وار ایسه
سنك بو اقتضاك افراط محبتدن وکمال اشتهاء ورغبتدن حاصلدر نته کیم بر کمسه
ساقیدن شرابك سقی اولنمسنی طلب ایلیوب انك شراب اولدیغنه دخی بو شرابدر دیدی
بکا ای ساقی دیو اقتضا ایلدی اول کمسه‌نك شعری بودر که ذکر اولندی (شعر)
الا فاسقنی خمرا وقل لی هی الخمر * ولا تسقنی سرا اذا امکن الجهر * و بح باسم
من اهوی ودعنی عن الکنی * فلا خیر فی اللذات من دونها ستر * معناسی اولدر که
ای ساقی آکاه اول پس بکا خمر ایچور و بکا بوسنك ایچدیکك خمر دردی تا انك
هم شربیله وهم لذتیله وهم ذکریله متلذذ اولم و بکا اول خمری سرا وخفیة
ایچورمه چونکم جهر ایله ایچورمك ممکن اوله زیرا انك اظهارنده دخی بر آخر لذت

وار اشکارا ایله شول کمسه‌نك اسمنی که بن انی سورین بح باح بوح بو حادن اسم
حاضردر باح الشیء دیرلر چون برشیء ظاهر وشایع اولسه وکنایت ایلمکدن بنی ترك
ایله پس خیر یوقدر شول لذاتده که اول لذتك فتنده ستر و پرده اوله اولیاء الله
ایکی قسمدر بر قسمی دائما کوردیکنی و بیلدیکنی ستر ایدوب (من عرف الله کل لسانه)
قولنك مفهومنده مظهر اولمشلر وکوردکلرنی و بیلدکلرنی سویلمکدن
حذر قیلمشلردر و بر قسمی دخی (من عرف الله طال لسانه) قول شریفنك
مفهومنه مظهر اولمشلر (واما بنعمة ربك فحدث) آیت کریمه‌سنك موجبنجه
حضرت ربلرندن انلره مشاهده ومعاینه‌دن نه نعمت و یرادیسه محرم اولان
طالبلره انی تحدیث قیلمشلر پس بو محلده حضرت مولانا حسام الدین افندی
حضرتلرینك بو قسمدن اولدیغنه اشارت ایدوب وکندی مشاهده‌لری اولان
اسرار ومعانینك ظهوره کلمسی خصوصنده طالب مقال اولملری بر آخر لذته باعث
اولدیغنه ونیجه کمسه‌لره دخی لذت و یردیکنه تنبیه ایدوب بیوررلر که ای حسام
الدین چلبی سنك بو قدر اسرار الهی وعلوم ربانی معلومك ایکن انك بندن
مقالنی وذکرنی مراد ایلك کندی کوش پرهوشکی لذائذ سمعیه‌دن
وسائر کوشلری دخی بو مقالك لذتندن محظوظ و بهره ور قیلمقدر ﴿ مثنوی ﴾
بر دهان تست این دم جام او * کوش می کوید که قسم کوش کو) ای حسام
الدین چلبی اول محبوب حقیقینك شراب وصالنك جامی بو دمده سنك دهانك
اوزره‌در لکن کوش دخی دیر که کوشك قسمی قنی یعنی هر حسك حق تعالیدن
کندی‌یه مناسب برلذتی ونصیبی واردر قوت ذائقه روحانیه‌نك حظ ونصیبی
حق تعالینك مشاهده‌سندن لذت الحق وشراب عشق ومحبتدن صفا پذیر اولمقدر
و بو کوشك ودخی کوش هوشك حظ ونصیبی اول حضرتك کلام لطیفنی استماع
قیلمق وانك مراد شریفنی بیلمك و بولمقدر چونکم ساقی شراب الهی اولان
مرشد کامل بر طالبك روحنه شراب وصالی اذاقه ایلیه وانك روحی دخی اول
شراب معنویدن لذت پذیر اوله انك کوشی دخی کندی‌یه مناسب اولان غدانی
اندن استدعا ایلر که کوشك غداسی محبوبك کلامنی استماع ایلمکدر ﴿ مثنوی ﴾
قسم تو کرمیست نك کرمی ومست * کفت حرص من ازان افزون ترست) ای
کوش سنك قسمك کلام محبوبدن کرم اولمقدر اشته کرمیت ومستلك سنك
نصیبکدر اول کوش دیدی بنم قسمم اول ذکر اولنان کرمیت ومستلکدن
افزونتردر بو بیتده حضرت مولانا حسام الدین افندی‌یی کوش منزله‌سنه تنزیل
ایلمشلردر سرتاپا هر عضوی کلام محبوبه کوش مشابه‌سنده اولدیغندن اوتری
نته کم حق تعالی حضرتلری حضرت پیغمبری اذن منزله‌سنه تنزیل ایدوب سوره

توبه‌ده (هواذن قل اذن خیر لکم) بیوردی رجل عدل قبیلندن اولور کمال مبالغه‌دن اوتری کان اول حضرتك سرتاپا هر عضو شریفی کوش اولمشدی تشه کم بو آیتك تحقیقی جلد ثالثك اوایلنه قریب قصهٔ خورندکان پیل بچه کان سرخنده مرور ایلمشدر بو بیت بیت اولده اولان کوش میکوید که قسم کوش کو مصرعندن حاصل اولان استفهام واستخباره جواب واقع اولمشدر کان بیوررلر که سنك دهنکده در بودمده اول محبوبك جامی پس کوش دیرکه کوشك قسمت ونصیبی قنی ای سرتاپا کوش منزله سنده اولان حسام الدین چلبی سنك کلام محبوبدن قسمت ونصیبك کرمیتدر اشته کرمیت ومستلك سنکچوندر اول محضا کوش مثابه‌سنده اولان حضرت دیدی بنم حرصم اندن زیاده رکدر بکا بوقدرله قناعت کلمز وجانم بوقدر کرمیت ومستانه لکه خرسند اولمز استرمکه اول حضرتك کلامنك لذتنی وکرمیتنی دخی زیاده بولم وسمع بولندن دخی مست ومستغرق اولم دیمك اولور والله اعلم

جواب آفتن رسول علیه السلام اعتراض کننده را

مثنوی (در حضور مصطفای قند خو * چون زحد برد آن عرب در کفت کو * آن شه والنجم وسلطان عبس * لب کزید آن سرددم را کفت بس) قند وشکر خو یلو مصطفی علیه السلام حضرتلرینك حضور شریفلرنده چونکم اول عرب کفت وکوده حددن ایلتدی یعنی تجاوز ایتدی اول والنجم دیمکله مقسم علیه اولان شاه وحقنده عبس نازل اولان سلطان اول سردد ملو اولان معترضه دوداق اصردی پس دیدی بو معنی والنجم اول حضرتك نجم سعادتنه قسم اولدیغی اعتبارله‌در اما قسم اولمیوب سوره مراد اولورسه معنی بویله دیمك اولورکه والنجم سوره‌سنده واقع اولان بعض آیات کریمه‌نك مظهر ومَوردی اولان اول شاه ودخی عبس سوره‌سنده واقع اولان عتاب وخطابك محلی اولان سلطان پر انتباه اول کلامی بارد اولان عربه مبارك لبلرین اصرمقله چوق سویلمه کفایت ایله دیمکه اشارت قیلدیلر بو حالت اول حضرتك زیاده خلق عظیم صاحبی اولدیغنه وکمال سکینت ووقارله اتصاف قیلدیغنه دلالت ایدر انك بو مرتبه اعتراضنه تحمل بیوردقلرندنصکره اکا کلام سویلیوب مبارك لبلریله انك سکوت ایلسنه اشارت قیلملری حسن ادبلرینه شهادت ایلر مثنوی (دست میزد بهر منعش بر دهان * چند کویی پیش دانای نهان) اول حضرت انی منعدن اوتری زبانی اوزره ال اورردی دانای نهانك اوکنده نیجه برسویلرسن زبان اوزره ال قومق دخی سکوت ایله دیمکه اشارتدر پس لب کزیده اولدقلرندن

اول عرب ساکت اول معناسنی فهم ایلمیوب اول حضرت لسان مبارکلری اوزره ال قودی شو معنایی اشعار وایهام ایلمکله که ای نادان اسرار نهانی بیلیجینك اوکنده نیجه برسویلرسن وعلوم غیبه عالم اولان کاملك حضورنده نیچون معقولات نقل ایلرسن پس بوندنصکره واقع اولان ابیات شریفه‌نك معانی لطیفه‌سی یابودرکه اول حضرتك اول حینده اول معترضه لسان حالله سویلدیکی معانی شریفه اوله یاخود حضرت مولانا بو مناسبتله غیر نادانلره تعریض وتأدیب ایلمکدن اوتری بوکونه معانی بیورمش اوله‌لر مثنوی (پیش بینا برده سرکین خشك * که بخر این را بجای ناف مشك) ای خود بین وخود پسند اولان وکندیده عقل وادراك زعم قیلان فی المثل سن بینانك اوکنه قوری سرکین ایلتمشسن ودیرسنکه بونی ناف مشك یرنه صاتون آل یعنی بردانا وبینا کاملك حضورنه قوری سرکین کبی اولان عقلیات ونقلیات وکلماتکی ایلتمشسن بویله دیوکه بونی کوبك مسکی کبی اطیف اولان علم لدنینك ومعارف یقینینك یرنه قبول ایله وانی قویوب بونك طالبی اول بو حالت بو صفتلو اولان کسه‌لرك حماقت وجهالتنه دلالت ایدر مثنوی (بعررا ای کنده مغز وکنده مخ * زیر بینی بنهی وکویی که اخ) ای بینیسی وایلکی قوقش جاهل دوه‌نك قغنی برونك التنه قورسن دخی اخ دیرسن بو علوم لدنیه ومعارف یقینیه‌یه نسبت عقلیات ونقلیات بعر کیدر وبو عقلیات ونقلیاته عالم اولان کسنه‌لر عالم ربانی اولنلره نسبت بینیسی وایلکی قوقش کسنه‌لردر پس بوکونه کسنه‌لره خطابا وتعریضا بیوررلر ای لبی ومغزی خبیث ومردار اولمش کسه بعر کبی بی معنی اولان معلومات ومعقولاتکی کندی بورنکك التنه قویوب انی قوقورسن واندن بنه کندك حظ ایدوب اخ اخ دیرسن مثنوی (اخ اخی برداشتی ای کیج وکاج * تاکه کالای بدت یابد رواج) ای احمق واحول براخ اخ قالدردك یعنی اول دوه‌نك قغی کبی اولان معلوماتکدن حظلنمق ولذت بولمق حالتن اظهار ایلدك تاکم سنك بد وفاسد اولان متاعك رواج بوله وسائرلر دخی اندن سن محظوظ اولدیغك کبی محظوظ اوله مثنوی (تا فریبی آن مشام پاك را * آن چریده کلشن افلاك را) تاکم اول پاك اولان مشامی الدایه سن اول افلاك کلشننده اوتلامشی یعنی عارف وکاملك مشام پاکی که کلشن افلاکده اوتلامشدر واندن حظ المش ورائحه بولمشدر نجس وسرکین یابس کبی اولان دلائل عقلیه ونقلیه کله ای ذو پندار اول پاك اولان وروائح حقانیه ایله نشو ونما بولان دماغ پاکی الدامق استرسن بو مرتبه رائحهٔ طیبه‌یه معتاد اولان پاك مشام نیجه ممکن اولورکه سنك کلام نجاست انجامکه رغبت قیله واندن حظ اله وصفا پذیر اوله مثنوی

حكم اوخود را اگرچه كول ساخت * خويشتن را اندكى بايد شناخت) فرض
ايدهلم كه اوكاملك حكمى كنديسنى اگرچه كول دوزدى و بيلمزلك اظهار ايلدى
انسان كنديسنى دخى برازجق اكلق كرك تجاهل عارف عرفانك ماييننده برقاعدهدركه
برشيئى بيلور كن بيلمزلك اظهار ايدرلر وندانم ديمك سمتنه كيدرلر زىعرفاده اولان
كسهلرك صحبتنه بركسه داخل اولسه انلرك اظهار جهل وغفلت قيلدقلرينه مغرور
اولوب اظهار فضل وهنر ايلكه جرأت وجسارت قيليه بلكه كندى حدنى ومقدارنى
بيلوب طورندن متجاوز اوليه كه (رحم الله امرأ عرف قدره ولم يتعد طوره)
بوخصوصده وارد اولمشدر وكنديدن زياده كمالك اوكنده فضل وهنر
اظهار ايلين كسه كندى حماقتن وخود بين وخود پسند اولديغنى افشا قيلمشدر
(مثنوى) ديك را گرباز ماندامشب دهن * گربه راهم شرم بايدداشتن)
مثلا چولمكك اغزى بوگيجه اگر آچق قالديسه گربه يه دخى شرم طوتمق
كركدر همان بى ادبلك ايدوب باشنى اكاصوقمق كركدر مراد شول عارف
وكاملك ديك وجوديكه بوشب دنياده منبسط ومنشرح اوله ولطف وحلمله اتصاف
قيلوب كشادهلك عرض ايليه گربه سيرت اولان كسهلره دخى شرم وحيا ايلك
لازم ولابداولور و بو براچق چولمك كبيدر بونك وجودنده بزم ايچون برمنع وردع
يوقدر پس استديكمزكبى تك و پوايدهلم ومرادمز اوزره كار قيلهلم ديمك بى
حيالغك علامتيدر بى حيالق ايسه ايمانسز اولمغه دلالت ايدر نعوذ بالله
(مثنوى) خويشتن گرخفته كرد آن خوبفر * سخت بيدارست دستارش
مبر) اول خوب فر اولان عارف اگر كنديسنى خفته شكل ايلديسه زيادهبيداردر
انك دستارن ايلتمه اكثر عارف بالله اولان كامللرك ادبى ودأبى اولدركه زياده بى
وجود اولدقلرندن كنديلرك علم وفضلنى اظهار ايتمزلر وخود فروشلك سمتنه كيتمزلر
بلكه زياده بيدار ايكن اكثر محلده تغافل ايدرلر وبغايت عالم وعارف ايكن تجاهل
سمتنه كيدرلر پس اى كنديسنده علم وهنر زعم ايلين كسه سكا لازم اولان اولدركه
اگر اول خوب فروتيكو سيرت كنديسنى خفته شكل قيلوب بو اسلوب ايله خفته
ايلديسه سن انى نائم وغافل ظن ايليوب دست درازلق قيلميهسن و بى ادب
اوليهسن زيرا اول زياده بيدار ودانادر سنك قصدك نه شيء اولديغنى بيلور
وسندن انى محفوظ ومستور قيلور پس اندن برشيء اخذايدهميوب عاقبت محروم
اولورسن (مثنوى) چند گويى اى لجوج بى صفا * اين فسون ديو پيش
مصطفا) اى لجوج بى صفا نيجه سويلرسن اصطفا اولنان كسه نك حضورنده بوديولك
افسوننى يعنى اى زياده لج وعناد ايليجى صفاسز كسه شيطانك افسوننى كبى
اولان عقليات ونقلياتكى الفاظ وكلماتكى حق تعالينك اصطفا واجتبا ايلديكى

خالص بندهلرينك قتنده نيجه برتقرير وتعبير ايلكه جرأت ايلرسن بو افسون
ديو مشابه سنده اولان افتارك خود انلر قتنده اعتبارى بوقدر لجاج وعناد خصلت
قبيحهدن ايكن انى كنديكه خوى وعادت ايلك سنك منكوب ومخذول اولمكه
باعث اولور (مثنوى) صد هزاران حلم دارند اين گروه * هريكى
حلمى از بنها صدچو كوه) بو اصطفا واجتبا اولان گروه نيجه يوز بيك حلم
طوترلر اول حلملردن هر برحلم طاغ كبيدر يعنى الله تبارك وتعالينك اصطفا
ايلديكى بندهلر گروهى نيجه يوز بيك حلم طوترلر اول حلمدن هر برحلم طاغ كبى
راسخ وثابتدر بى ادبلرك كستاخلقلرى وحياسزلقلرى انلرى غضبه كتورمز
وسفاهت مرتبه سنه يتورمز (مثنوى) حلمشان بيدار را ابله كند * زيركى صد
چشم را كره كند) انلرك حلمى بيدارى ابله ايلرصد چشم زيركى كراه ايلر يعنى بونلرك
حلمى وعلمى شول مرتبه دهدركه نيجه بيدار اولان كسهلرك ابله واحمق
اولمسنه سبب اولور شول اعتبار ايله كه اول بيدار اولان كسه بونلرى سائر ناس
كبى غافل ونائم زعم ايلر پس ترك ادب ايدوب ناهموار حركته باشلر وناممعقول
ايشلر ايشلر لاجرم انلرك كمال حلمى اول بيدار شكلنده اولان كسه نك بلاهت
وسفاهتنه سبب اولور وصد چشم اولان عاقلى كه نيجه دقايق ومعانى كورمكه
قابل اولمشدى كمراه قيلور اول جهتدنكه اوحليم وعليمك وجودنده برشيء
كوره ميوب وكنديسنك فطنت وذكاوتنه مغرور اولوب حقيقت معنايه واصل
اوله ميوب يولان يتورر (مثنوى) حلمشان همچو شراب خوب نغز * نغز نغزك
بررود بالاى مغز) انلرك حلمى خوب ولطيف شراب كبى كوز لجه
بينى يه يوقارى كيدر پس جمله بدنه انك شيرينلكى سرايت ايدر يعنى نته كم
برخوب ولطيف شراب لطيفجه تدريجله دماغ ومغز اوزره نيجه كيدرسه وانى
شرب اولان كسه بى نه كونه مست ايدرسه بونلرك كمال حلمى دخى شراب نغز
كبى مجلسلرنده اولان كسهلرك عقل ومغزنه تدريجله سرايت ايدر انلرانك شراب
حلمندن برمرتبه مست اولورلركه ادبى ترك ايدرلر وبى ادبانه وكستاخانه حركتلر
قيلورلر (مثنوى) مست رابين ازشراب پرشكفت * همچو فرزين مست
كژ رفتن گرفت * مرد برنا زان شراب زود گير * درميان راه مى افتد چو پير)
مثلا پرشكفت اولان شرابدن مستى كور اول مست فرزين كبى اكرى يوريمك
طوتدى جوان اولان مرد اوتيز طوتيجى شرابدن مست اولوب ميان راهده
پير ضعيف كبى دوشر يعنى برعجب و پرحالت اولان شراب نابدن مست اولان
كسه بى كور بساط شطرنجده اولان فرز كبى اول مست اكرى كيتمك طوتدى نته كم
فرزگاه اولوركه مستقيم كيتميوب خانهلرك كوشه سنه طوغرى اكرى اوينار كذلك

برکسه دخی شرابله مست اولدقدنصکره مقتضای عقل اوزره کتمکی واستقامت ایتمکی قویوب فرزین کبی اکرواوور ومعکوسانه حرکت قیلور اول فوری طوتن وتیز سرخوش ایدن شرابدن برقوی دلاور یکت قوتی وقدرتی برنده ایکن یول اورته‌سنده پیر ضعیف کبی دوشر وحرکته مجالی قالمیوب بیخود اولور دکلدرکه انك مستلکی برکیجه لکدر یعنی شراب برحالتدن مست اولنی کوردکسه ومرد جوانك میان راهده اول زودکیراولان شرابدن پیرضعیف کبی دوشوب قالدیغنی مشاهده قیلدکسه ﴿ مثنوی ﴾ خاصه این باده که ازخم بلیست ٭ نی می که مستیٔ اویك شبیست) خاصه خم بلیدن اولان اول باده‌نك مستنی دخی کور بوخم بلیدن اولان می اول می دکلدرکه انك مستلکی برکیجه اوله مستلکی برکیجه اولان شرابده بوقدر قوت عجیبه وحالات غریبه اولدیغی مشاهده اولنجق عالم الستده اولان اقرار کوپینك شرابنده نه کونه حالت وقوت اولمق کرك بوندن قیاس ایله شراب صوریدن مست اولنك سرخوشلغی برکونده زائل اولور اماشراب الهیدن مست اولنك سرخوشلغی ابد الاباد قالور (بیت) مست می بیدار کردد نیمشب ٭ مست ساقی روز محشر بامداد ﴿ مثنوی ﴾ انکه آن اصحاب کهف ازنقل ونقل ٭ سیصدونه سال کم کردند عقل) اول شراب برشرابدرکه اول اصحاب کهف نقلدن ونقلدن اوچ یوز طقوز ییل عقللی محو ایلدیلر نقل اولده نون مضمومدر چرز معناسنه وثانیده مفتوحدر رحلت وحرکت معناسنه یعنی سکادیدیکم خم بلیدن اولان باده اول باده‌درکه اصحاب کهف اوچ یوز طقوز ییل نقلی ییمکدن ونقل وحرکت ایلمکدن عقللرین کم ایلدیلر و بر مغاره‌ده مست ولایعقل اولوب قالدیلر نته کم (ولبثوا فی کهفهم ثلثمائة سنین وازدادوا تسعا) آیت کریمه‌سی انلرك مغاره ایچره اولان مکثلرنی بیان ایلر و بونلرك بومست وبیخوداولوب کندیلردن کیدکاری خم بلی شرابندن ایچدکاری ایچون واقع اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ زان زنان مصر جامی خورده اند ٭ دستهارا شرحه شرحه کرده اند) ادمیدن زنان مصر برجام ایچمشلردر کندیلردن کچوب اللرنی شرحه شرحه ایتمشلردر یعنی اول زمانکه مصرك بعض خاتونلری زلیخایه طعن وتشنیع ایلدیلر زلیخا انلری ایشیدوب خانه سنه دعوت قیلوب اوکلرینه بچاغله ترنج قویوب انلر انی قطع ایلرکن یوسفی بونلرك اولدیغی مکانه دعوت ایلیوب (فلما رأینه اکبرنه وقطعن ایدیهن) آیت کریمه سنك فحواسی اوزره اول وقتده که بونلر حضرت یوسف علیه السلامك جمال باکمالنی کوردیلر انی اکبار واجلال قیلوب مست اولدیلر واللرین قطع قیلدیلر وکندیلردن کچوب نیجه زمان بی خود و بی خبر قالدیلر بوآیت کریمه‌نك تفسیری

اوچنجی جلدده رفتن ماد ران کود کان بعیادت اوستاد بیاننده مرور ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ ساحران هم سکر موسی داشتند ٭ داررا دلدارمی انکاشتند) کذلك ساحرلر دخی حضرت موسانك سکرنی طوتدیلر دار اغاجنی دلدار ظن ایتدیلر یعنی حضرت موسانك وجود شریفنده اولان ایمان واقرار شرابندن مست اولوب سحردن وفرعوندن رجوع قیلدقلری وقتده فرعون بونلری (لاقطعن ایدیکم وارجلکم من خلاف ولاصلبنکم فی جذوع النخل) دیوانلری دار اغاجنه صلب ایلمکله تخویف وتهدید ایلدکده انلر اول داری محبوب ودلدار عدایلیوب (لاضیرانا الی ربنا منقلبون) دیوجواب ویردیلر بوآیت کریمه‌نك تفسیری و بونلرك قصه‌سی بشنجی جلدده تفسیر لاضیرانا الی ربنا سرخنده مذکور اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ جعفر طیار زان می بودمست ٭ زان کرومیکرد بیخود پادوست) جعفر طیار رضی الله عنه حضرتلری دخی اول می الستدن مست ایدی اندن اوتری بی خود و بی اختیار اولوب پاودستنی کرو وفدا ایلدی یعنی اول ذکر اولنان می الستدن مست اولوب کندیدن کچدیکیچون روم دیارنده فی سبیل الله النی وایاغنی قطع ایتدیروب حق تعالی اکا بدل نوردن قنادلر ویروب عالم معنایه انکله اوچدی وقصه‌سی عن قریب اعتراض کردن معترض سرخنده ٭ کرمثل خواهی بجعفر درنکر ٭ بیتنك شرحنده کچدی

﴿ قصهٔ سبحانی مااعظم شانی کفتن ابایزید قدس الله سره واعتراض مریدان ﴾
﴿ وجواب این مر ایشان رانه بطریق کفتن زبان بلکه ازراه عیان ﴾

بوسرخ شریف حضرت بایزید بسطامینك سبحانی مااعظم شانی دیمسنك قصه‌سیدر یعنی هر بارکه اول سلطان العارفین حضرتلرینه تجلیٔ وحدت ذاتیه غلبه ایدوب وجود موهومیسی مضمحل ومثلاشی اولسیدی لسان حقیقتله ذات الهی اندن تکلم ایدوب دردیکه سبحانی ای انزهنی عمالا یلیق بشانی یعنی بن تنزیه ایدرین ذاتمی شانمه لایق اولمین شیلردن مااعظم شانی نه عجب عظیمدر بنم شانم ولیس فی جبتی سوی الله بنم وجودم جبه‌سنده اللهدن غیری یوقدر یعنی غیریت واثنینیت مرتفع اولوب وجودم آیینهٔ حق اولدی وحقدن غیری وجودمده نسنه قالمدی و بوکلام شریف وشطح لطیفدن اوتری مریدلرك اکا اعتراضیدر وحضرتك انلره جوابیدر ولکن کفت وزبان طریقیله دکل بلکه حقیقت حالی کشف وعیان ایلمك یولندن جواب ویرمسیدر نته کم بوبیانده واقع اولان ابیات شریفه‌دن معلومك اولور ﴿ مثنوی ﴾ بامریدان آن فقیر محتشم ٭ بایزید آمدکه نك یزدان منم ٭ کفت مستانه عیان آن ذوفنون ٭ لااله الاانا ها فاعبدون)

مريدلر بنه اول فقير محتشم يعنى حضرت بايزيد كلدى كه ايشته حضرت يزدان
منم ديدى اول ذوفنون مستانه اولوب عيان وآشكارا ديدى آكا اولك الهيوقدر
الا انم پس اى مريدلر بكا عبادت ايليك ارباب حقيقتك بوكونه كلامى قرب نوافل
وقرب فرايضه واصل اولدقلرنده لسان شريفلرندن ظهوره كلور فى الحقيقه
بوكونه كلامى سويلاين (ان الله يقول الحق على لسان عبده) حديث شريفنك
فحواسى اوزره بنده حق اولور لكن محجوبان بشريت بورازى فهم ايتميوب اكا انكار
قيلورلر حال بوكه حضرت قرآنده بومعنايه دليل وشاهد واقع اولمشدر نته كم
(نودى من شاطئ الوادى الايمن فى البقعة المباركة من الشجرة ان ياموسى انى انا الله)
چونكم بر شجره دن (انى انا الله) نداسى كلمك جائز وروا اوله بر نبيك بخت
انسان كاملدن كلمك نيچون روا اوليه كلشن راز صاحبنك (بيت) روا باشد انا الله
از درختى * چرا نبود روا از نيك بختى * ديديكى بومضمونى مؤيد اولور مشايخ
عظام بومعنايه اصطلاحلرنده تلبيس وتلبس ولبس دخى تعبير ايدرلر ولبس منكر
اولنلردن دكلدر كما قال ابن الفارض (بيت) وفى الذكر ذكر اللبس ليس بمنكر
* ولم اعد عن حكمى كتاب وسنة ﴿ مثنوى ﴾ چون كذشت آن حال كفتندش
صباح * تو چنين كفتى واين نبود صلاح) چونكم اول ذوق وحال اندن
كچدى مريدلرى اكا صباح وقتنده ديديلر سن بويله ديدك و بو صلاح دكلدر
بلكه فساددر زيرا بنده خداى تعالى اولمق ممكن دكلدر زيرا عبد والد ومولود
اولور اول پادشاه ايسه (لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفوا احد) صفتلريله
موصوفدر ﴿ مثنوى ﴾ كفت اين بار اركنم ازمشغله * كاردها در من زنيد
اندم هله) پس انلره ديدى اكر بوكره دخى بومشغله يى ايلرسم و بوكونه سوز
سويلرسم اول دمده البته بكا بچاقلر اورك و بنم قتله سعى قيلك ﴿ مثنوى ﴾
حق منزه از تن ومن باتنم * چون چنين كويم ببايد كشتنم) حق تعالى تندن
منزهدر و بن تنله ام چون بويله ديم بنى قتل ايتمك كركدر يعنى حق تعالى
جسمدن منزهدر بن جسمله ام چونكم بندن الوهيته متعلق كلام صادر اوله بنم
قتلم واجب اولور ديدى ﴿ مثنوى ﴾ چون وصيت كردان آزاد مرد *
هر مريدى كاردى اماده كرد) چونكم اول بدن قيدندن آزاد اولان مرد
مريدلرينه وصيت ايلدى پس هر مريد بر بچاق حاضر ومهيا ايلدى
﴿ مثنوى ﴾ مست كشت او بازآن سغراق زفت * آن وصيتهاش از خاطر
برفت) اول حضرت اول عظيم اولان سغراقدن كيرو مست اولدى انك وصيتلرى
خاطرندن كتدى وشراب الهى انك وجودنى محو ايتدى ﴿ مثنوى ﴾ نقل
آمد عقل او آواره شد * صبح آمد شمع او بيچاره شد) نقل كلدى انك عقلى

آواره اولدى صبح كلدى انك شمعى بيچاره اولدى نقلدن مراد تجليات صفاتيه
صبحدن مراد نورذات الهيه در يعنى حق تعالينك صفاتنك لذتلرى اول حضرتك
درونه كلدى انك عقلى آواره اولدى وصبح حقيقت طلوع قيلدى انك شمع روحى
زبون ومغلوب قالدى ﴿ مثنوى ﴾ عقل چون شحنه ست چون سلطان
رسيد * شحنهٔ بيچاره در كنجى خزيد) مثلا عقل شحنه كبيدر چونكم سلطان
ايرشدى بيچاره شحنه بر بوجغه سورتندى يعنى سلطان حقيقت عاشقك وجودى
مملكتنه چونكم بر توصل الدى وتجلى قيلدى عقل كه فى المثل بر شحنه كبيدر قدرت
وقوتى قالميوب كنج اختفايه قاچدى وتدبير وتصرف ايلمكدن كچدى ﴿ مثنوى ﴾
عقل سايهٔ حق بود حق آفتاب * سايه را با آفتاب او چه تاب) عقل فى المثل
حق تعالينك سايه سيدر وحق تعالى آفتابدر سايه نك اول پادشاهك آفتاب ذاتنه
نسبت نه تاب وطاقتى واردر يعنى عقل كه ظل زائل كبى بر محدث شيئدر انوار ذات
قديمه مقارن اولسه انك اثرى قالمز كما قال الجنيد (اذا قرن المحدث بالقديم لم يبق له اثر
﴿ مثنوى ﴾ چون پرى غالب شود بر آدمى * كم شود از مرد وصف
مردمى * هرچه كويد آن پرى كفته شود * زين سرى كرزان سرى كفته بود
* چون پرى را اين دم وقانون بود * كردكار آن پرى خود چون بود) بو بيتلر
حق تبارك وتعالينك بندهٔ كاملك وجودنده ظهور قيلمسنك ومتجلى اولمسنك
خصوصنده طالب اولنلره تفهيمدن اوترى مثل موقعنده اولمشدر مثلا چونكم پرى
آدمى يه غالب اوله يعنى بر كمسه نك وجودنه جن طائفه سى مسلط اولوب انى
مصروع قيله پس مردن مردلك وصفى كم وناپديد اولور وحكم اكا غالب
اولان پرينك اولور پس اول مصروع ومغلوب اول حينده هرنه سويلرسه انى
اول پرى ديمش اولور بو برباشدن اكرچه اول برجانبدن ديمش اولور سر بونده
طرف وجانب معناسنه در يعنى هرنه سويلرسه بو مصروع طرفندن اول پرى
سويلمش اولور اكرچه اول بر طرفدن سويلمش اولدى مراد پرى طرفيدر يعنى
حقيقتده اول پرى طرفندن سويلمش اولور هرنه كه بو مصروع طرفندن سويلنمش
اولورسه چونكم پرى ايچون بودم وقانون اوله پس اول پرينك كردكارى
وخالقى نيجه اولور يعنى محقق اولور كه خداى تعالينك بنده سنك وجودنده قوت
وتصرفى وجوه كثيره ايله اندن زياده اولور اكثر مشايخ عبدك وجودنده
حق تعالينك غلبه وظهورنه پرى ايله مصروعى مثال ايراد ايدوب بونى دليل
وبرهان اتخاذ ايتمشلردر نته كم ابن الفارض قدس سره حضرتلرى دخى تائيه سنده
بومعنايه مناسب بو بيتلرى خوب بيورمشلردر (بيت) وأثبت بالبرهان قولى
ضاربا * مثال محق والحقيقة عمدتى * بمتبوعة ينبيك فى الصرع غيرها *

ملی فیها فی مسها طیف جنة * ومن لغة تبدو بغیر لسانها * علیه براهین الادلة صحت * بو بیتلرك اجمالا معنای شریفی اولدر که ای سر اتحاددن غافل اولان کمسه بن رفع اثنینیتده وتوحید حقیقیده واتحاد معنوی خصوصنده اولان قولمی برهانله اثبات ایلرم رجل محقق مثالی حقیقت بنم مقصودم اولدیغنی ضارب اولدیغم حالده متبوعه ومصروعه اولان خاتونه که سکا انبا واخبار ایلر وقت صرعده اول متبوعه دن غیریسی که جندر اول متبوعه نك فی اوزره جنك اکامس ایلدیکی وقتده شوحیثیتده که اول خاتون مجنونه اوله یعنی مغلوبهٔ جن اوله وانبا واخبار ایدر سکا شول لغتدنکه اول لغت ظاهر اولور متبوعه لسانندن ولغتندن غیریه ملتبس اولمقلغله یعنی متبوعه نك لسانی رومی ایسه اندن ظاهر اولان عربی وعربی ایسه اندن ظاهر اولان رومی لسانی اوله پس بنم اتحاد معنویه ده اولان قولم اوزره براهین ادله صحیح وسالم اولدی زیرا چونکم نفوس جنیه نفوس انسیه ده تصرف ایدوب لسان مصروعه دن غیری ولغت متبوعه دن آیری لغات عجیبه وکلمات غریبه تکلمی قابل وجایزا ولیجق پس عجب دکلدر که حضرت خالق الجن والناس نفوس بشریه ده تصرف ایدوب وانی مغلوب ومبهوت قیلوب اندن اناالحق دیه وسبحانی ما اعظم شانی ولااله الا انا فاعبدونی نداسنی قیله بوخود بطریق الاولی وسبیل الاحری اولور متبوعه مصروعه اولان خاتونه دیرلر بو ابیات شریفه نك سائر لغاتنی واعرابنی ومعانی وتحقیقاتنی تائیه یه اولان شرحمزده استین کمسه طلب ایلسون ﴿ مثنوی ﴾ اوی اورفته پری خود اوشده * ترك بی الهام تازی کوشده * چون بخود آید نداندیك لغت * چون پری راهست این ذات وصفت * پس خداوند پری وآدمی * از پری کی باشدش آخر کمی) اول آدمینك اولکی کندیلکی کتمش پری خود اواولمش مثلا ترك الهامسز عربجه سویلیجی اولمش یعنی مصروع اولان ترك عربجه بیلمزایکن عربجه سویلیجی اولور سببی اولدرکه انده متصرف اولان پری فصیح عربجه بیلور پس انك لساننیدن لغات عربیه بی عربانه تکلم قیلور چونکم اول مصروع کندی یه کله لغات عربیه دن برلغت بیلمز وحالت صرعده سویلادیکی کلمات نه کونه کلمات ایدیکنی فهم قیلمز چونکم پری ایچون بوذات وصفات اوله ونفوس بشریه ده بومرتبه تصرف قیله پس پری وآدمینك خداوندی آخر پریدن انك قچن نقصانی اولور یعنی حق سبحانه وتعالینك قدرتی وتصرفی و بنده سنك وجودنه کمالیله تقربی جن وپرینك تصرف وتقربندن هزار هزار اقوی وکاملتر اولور چونکم بومثالی بیلدکسه ومعناسنی فهم قیلدکسه جناب حقك بنده سنه تقربنی وانك لساننیدن بلا حلول ولااتحاد تکلم ایلسنه ایمان واعتقاد ایله بومثللر

اکرچه بنده نك حضرت حقله اولان قربنه واتحادنه کوره من وجه جواب واقع اولمشدر لکن من وجه حلول واتحاد صوری معنالرنی موهم اولمقدن خالی دکلدر بوندن مقصود طابق النعل بالنعل بنده نك حقله اولان اتحادنه مثال اولمق دکلدر بلکه پرینك وجود آدمیده تصرفی وانك لساننیدن تکلمی محقق اولیجق حق تعالینك وجود آدمیده تصرف قیلمسی وانك لساننیدن متکلم اولمسی اولویتله ثابت اولور دیدیکی اشعار ایلر اکر سؤال لازم کلورسه که برکمسه نك که وجودندن ولساننیدن حق تعالی متکلم اوله البته عقلا انك وجودنه حلول ایتمك لازم کلور واول بنده نك حضرت حقله متحد اولمسنی مستلزم اولور بو ایکیسی خود شرعا باطلدر پس بو سؤاله جواب نه وجهله ممکن اولور بو سؤاله حضرت ابن فارضك بو برقاچ بیتی جواب واقع اولمشدر وانلر بو وهمی بو ابیات شریفه ایله دفع قیلمشدر نته کم تائیه سنده بیورر (بیت) وهادحیة وافی الامین نبینا * بصورته فی وقت وحی النبوة * اجبریل قل لی کان دحیة اذبدا * لمهدی الهدی فی صورة بشریة * بو بیتلرك اجمالا معناسی اولدر که آکاه اول ای سامع اولان کمسه بن تنبیه ایدرم دحیه یه که جبریل کلدی بزم نبیمزه اول دحیه صورتنده ملتبس اولدیغی حالده ابتدای وحی نبوت وادای رسالتده ای منکر تجلی حق اولان کمسنه دی بکا که جبرائیل مهدی الهدی اولان پیغمبره صورت بشریه ده وهیئت دحیه ده ظاهر اولدقده دحیهٔ کلبی اولدیمی معلومدرکه دحیهٔ کلبی اول حینده یاخانه سنده و یاتجارتده بولنوردی پس جبرائیل دحیه اولمیجق کذلك جناب حقك عبد صورتنده ظهورنده عبد اولمق و یاصورت عبدده حلول ایدوب انکله متحد اولمق لازم کلمز ﴿ مثنوی ﴾ شیر کیرار خون نرهٔ شیر خورد * تو بکوبی اونکرد آن باده کرد * ورسخن پردازد از زر کهن * تو بکوبی باده کفتست آن سخن * بادهٔ رامی بود این شر وشور * نورحق رانیست آن فرهنك وزور * که ترا ازتو بکل خالی کند * توشوی پست اوسخن عالی کند) مثلا برشیر طوتیجی مرد اکر شیر نرك قاننی ایچسه سن دیرسنکه انی اول مرد شیرکیر ایلمدی باده ایلدی واکر اول باده خوار اولان کمسه کهنه آلتوندن سوزدوزسه یعنی اکر برکمسه باده ایچون مست اولسه وخالص آلتوندن سوز دوزسه یعنی سوزنی زرکهن کبی مقبول قیلسه سن دیرسن اول سوزی باده سویلمشدر برباده نك بومرتبه شر وشوری اوله پس نور حقك اول کمال وقوتی یوقیدرکه سنی بالکلیه سندن خالی ایده سن پست اوله سن اوسوزی عالی ایلیه خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه قچن برخائف کمسه باده ایچسه ومست اولسه وشیرکیرلك مرتبه سن بولسه وبرارکك ارسلانی قتل ایدوب قانن نوش قیلسه سن اول

حینده دیرسنکه اول کاری اول خائف وجبان ایلمدی بلکه باده ایلدی واکر
اول مست سر خوشلغی حالنده زرکهن کبی مسجع ومقفی سوزلر سویلسد سن
دیرسنکه اول سوزی اول سویلدی باده سویلدی زیرا صحو حالنده اول کسه اول
مرتبه سوز سویلمکه قادر اولمزدی سخن پرداز داز زرکهن دیمك خالص التوندن
سوز یاپیدی یعنی سوزنی التون کبی قیلیدی دیمکدن عبارت اولور کندی کهنه
ومخنی اولان التوندن سوز دوزیدی وسویلیدی وانی اول حینده اظهار وافشا
ایلیدی دینسه دخی وجهدن خالی اولمز چونکم بر باده نك بومرتبه شر وشوری
اولدیغی مقرر اوله حق تعالینك نور شریفنك نیچون اول مرتبه هنز وزوری
اولیه وعبدك وجودنی تبدیل وتغییر ایلیوب انك وجودندن نیچه حالات عجیبه
وکلمات غریبه بی ابداع واظهار قیلیه اول نور الهیده وبادهٔ ربانیده شول حالت
وکیفیت مقرردر که سنی سندن بالکلیه خالی ایلر سن پست ونیست اولور سن
اوسنك وجودکدن سوزی عالی وسامی قیلر حتی انك نشانهٔ حیات بخشیله
بی یسمع وبی یبصر مرتبه سن بولورسن وقدرت حقله پویا وارادت حقله کویا
اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ کرچه قرآن ازلب پیغمبرست * هرکه کوید حق
نه کفت اوکافرست) اکرچه قرآن عظیم ظاهرا حضرت پیغمبر علیه السلامك
لب ودهانندندر اماهر کیمکه حق تعالی سویلدی دیسه اول کافردر یعنی حضرت
قرآنی حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم ناسه کندی مبارك اغزلریله سویلدیلر
وآیات وسور هرنه ایسه اول حضرتك لسان شریفلرندن صادر اولوب انی خلقه
بیان ایلدیلر ظاهره نظر اولنسه قرآن عظیم حق تعالی حضرتلرینك کلام
قدیمیدر که حضرت جبرائیل واسطه سیله اول افضل رسله وحی ایلدی وتنزیل
بیوردی پس برکسه ظاهره ناظر اولوب اول قرآنی حضرتك دهان شریفندن
استماع ایلدیکی ملابسه ایله بو کلام خدا دکلدر محمد علیه السلام کلامیدر دیسه
کافر اولور چونکم حقیقتده انی متکلم خدا بحسب الظاهر حضرت مصطفی
ابدیکنی بیلدکسه وانك کلام حق اولدیغنه ایمان قیلدکسه پس ورثهٔ انبیا
علیهم السلام اولان اولیانك دخی بروقتلری واردر که خدای تعالی انلری کندیلردن
محو ایلر واول حینده انلرك لساندن هربنی مراد ایلرسه سویلر هرکیمکه انلره
انکار ایلر معنی حق تعالی یه انکار ایلر چونکم اولیای کرامك حقله باقی اولوب
وحضرت حقله بینا وشنوا وپویا وکویا اولملرنی بعض امثله وادله ایله اثبات
بیوردیلر ایسه ینه بایزید حضرتلرینك قصه سنك بیاننه شروع ایدوب انی تقریر
بیوردیلر ﴿ مثنوی ﴾ چون همای بیخودی پرواز کرد * آن سخن را بایزید
آغاز کرد) چونکه بیخودلق هماسی پرواز ایلدی اول سوزه بایزید حضرتلری

آغاز ایلدی یعنی بیخود وبی وجود لفکه فی المثل برهمای بلند پرواز کبیدر چونکم
اول بی وجود اولمق وحضرت حقك تجلیسی غلبه قیلمق هماسی پرواز قیلدی
وظهوره کلدی اول سبحانی ما اعظم شانی ولا اله الا انا فاعبدونی کلامنی تکرار
سویلمکه باشلادی ﴿ مثنوی ﴾ عقل راسیل تحیر دربود * زان قویتر
کفت کاول کفته بود) سیل تحیر عقلی قاپدی اندن قویتر دیدیکه اول دیمشدی
یعنی اولکی سویلدیکی سوزدن نیچه مرتبه زیاده سویلدیکه اول اولکی سوزدن
زیاده رك اولان سوز بودرکه اندن حکایه بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ نیست اندرجبه
ام الاحدا * چند جوبی برزمین وبرسما) بنم جبهٔ وجودمده بوقدر الاخدای
تعالی واردر نته کم (لیس فی جبتی سوی الله) بیوردیلر زمین وآسمانده نیچه
استرسن یعنی بنم قلبمکه زمین وآسماندن اوسعدر کما قال الله تعالی (ماوسعنی
ارضی ولاسمائی ولکن وسعنی قلب عبدی) آه ووجودم ذات وصفات حقه
مظهردر وبنم وجودم جبه سنده خدای تعالیدن غیری اصلا برآخر شیٔ یوقدر
بلکه هرنقدر شیئم وار ایسه انك ذات وصفاتنك پرتو واثریدر وبنم غیری
کورنم فی الحقیقه وجود وهمی وامر اعتباریدر چونکم قضیه بونك کبیدر
اول خدای تعالی بی نیچون زمین وآسمانده استرسنکه خلیفهٔ حق ومرآت وجود
مطلق اولان انسانی قویوب بیانده نه دیلر سن دیدی ﴿ مثنوی ﴾
آن مریدان جمله دیوانه شدند * کاردها برجسم پاکش میزدند) اول مریدلر
جمله سی دیوانه اولدیلر اول حضرتك جسم پاکنه بچاقلر اوردیلر وانك هلاکنه
قصد قیلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ هریکی چون ملحدان کرده کوه * کاردمیزد
پیر خود رابی ستوه) اول مریدلرك هربری کرده کوه ملحدلری کبی
بی ستوه وبی اضطراب کندی پیرنه بچاق اوردی کرده کوه کرد ستانده بربرك
اسمیدرکه اکثر اهلی زیاده ملحد دریلر ﴿ مثنوی ﴾ هرکه اندر شیخ تیغی
میخلید * بازکونه ازتن خود میدرید) هرشول کسه که شیخك وجودنه
برتیغ صانجدی وبر بچاق صوقدی اول تیغ عکسنه دونوب کندی تنندن یرتدی
یعنی انك ضرری هرکسك کندی وجودنه منعکس اولوب هربری شیخنك
نیره سنه قصد ایلدیسه کندینك اوراسنی مجروح ایتدی ﴿ مثنوی ﴾
یك اثری برتن آن ذوفنون * وآن مریدان خسته وغرقاب خون) اول ذوفنونك
تنی اوزره براثر اولمدی حال بوکه اول مریدلر خسته ومجروح قانه غرق
اولدیلر ﴿ مثنوی ﴾ هرکه اوسوی کاویش زخم برد * حلق خود بریده
دید وزار مرد) انلردن هرشول کسه که اول شیخك بوغازی جانبنه زخم
ایلدی اول مرید کندی بوغازنی کسلمش کوردی وزار یلکله اولدی

مثنوی (وانکه اورازخم اندر سینه زد * سینه اش بشکافت شد مردهٔ ابد) واول مریدکه اول بایزید حضرتلرینك سینه سنه زخم اوردی انك سینه سی یارلدی ومردهٔ ابد اولدی مثنوی (وانکه آکه بودزان صاحب قران * دل ندادش که زندزخم کران) واما اول مریدکه اول صاحب قران وقطب زماندن آگاه وخبردار ایدی اکا کوکل و یرمدیکه اکازخم کران اوره مثنوی (نیم دانش دست اورابسته کرد * جان نبرد الاکه خود را خسته کرد) زیرا نیم دانش انك النی بسته ومقید ایلدی اول مرید نیم عقل اکرچه جانی ایلتدی وقورتردی الاکه کندوبی خسته ایلدی مثنوی (روز کشت وان مرید ان کاسته * نوحها ازخانه شان برخاسته) صباح اولدی واول مریدلر اکسلمش و بعضسی هلاك اولمش انلرك خانه‌لرندن فغان ونوحه‌لر قالقمش مثنوی (پیش اوآمدهزاران مردوزن * کای دوعالم درج در یك پیرهن) اول شیخ کاملك هزاران مردوزن اوکنه کلدی اکا بویله دیوکه ای قطب زمان ومرکز دائرهٔ کون ومکان ایکی عالم سنك یالکز پیرهن وجودکده مندرجدر مثنوی (این تن توکرتن مردم بدی * چون تن مردم زخنجر کم شدی) بوسنك جسم وتنك اکرخلقك جسم وتنی اولیدی خلقك جسم وتنی کبی خنجردن کم اولوردی پس سنك تن مبارکك خلقك جسم وتنی کبی دکلدرکه اکا تیغ وخنجر اصلا ضرر و یرمدی مثنوی (باخودی بابی خودی دوچار زد * باخود اندر دیدهٔ خود خارزد) بر باخود بر بیخود ایله مقابله ایلدی باخود کندینك دیده‌سنه خار اوردی دوچارزد دیمك مقابله قیلدی وقرشولشدی دیمك معناسنه‌در یعنی بر باخود اولان کمسه بر بیخود اولان فانی فی الله ایله مقابله قیلسه وقرشولشسه باخود اولان کمسه معنی کندی کوزینه خار اوردی مثلا اول فانی برآینهٔ صافی کبیدر و باخود اولان کمسه ناظر اولان کمسه کبیدر پس اول آینه‌ده کوردیکی صورته هرنه اهانت ایلرسه ینه کندی صورتنه ایلمش اولور مثنوی (ای زده بر بیخودی تو ذوالفقار * بر تن خود میزنی آن هوش دار) ای بی خود و بی وجود اولنلره ذوالفقار اورمش کمسه انی معنی کندی تنکه اوررسن عقل طوت یعنی بی وجود اولان دله هرنه کارایلرسك طردا وعکسا انك آثاری ینه کندیکه عائد اولور پس عقلك باشکده طوتوب متأدب اول مثنوی (زانکه بیخود فانیست وایمنست * تابدرایمنی اوساکنست) زیرابی خود فانیدر وایمندر تاابد ایمنلکده ساکندر انلر اوزره خوف وحزن یوقدر نته‌کم بوآیت کریمه بوخصوصده ناطقدر قال الله تعالی فی حقهم (الاان اولیاء الله لاخوف علیهم

ولاهم یحزنون مثنوی (نقش اوفانی واوشد آینه * غیر نقش روی غیر آنجای نه) اول بی خودك نقش باطنی فانی واو بیخود آینهٔ صافی اولدی غیرك یوزنك نقشندن غیری اول آینه‌ده نسنه یوقدر یعنی اول فانی فی الله اولان بی وجودك نقش باطنی واوصاف مختلفهٔ درونی محو وفانی اولدی والك ذاتی آینهٔ صافی اولمق مرتبه سن بولدی پس اندن اصلا نقش وصورتدن برشیٔ قالمدی انده هرنه نقش کورسك غیرك رویك نقشندن غیری دکلدر مثنوی (کرکنی تف سوی روی خودکنی * ورزنی برآینه برخودزنی) اکر اکا تف ایلسك معنی کندی یوزیکه ایلرسن واکر آینه اوزره اوره‌سن کندیکه اوررسن مثنوی (ور ببینی روی زشت آن هم توبی * ور ببینی عیسی ومریم توبی) واکر آینه‌ده زشت وقبیح یوز کوره‌سن اودخی سنسن واکر آینه‌ده عیسی ومریم کوره‌سن اودخی سنسن یعنی اول آینه کبی اولان بی وجودك مرآت ذاتنده اکر روح مجرد ونفس طاهره صفتلرن کوره‌سن اول هم سنسن وکوردیکك کندی روحکك ونفسکك صفتلریدر مثنوی (اونه اینست ونه آن اوساده است * نقش تودر پیش تو بنهاده است) (چون رسید اینجا سخن درلب ببست * چون رسید اینجا قلم درهم شکست) زیرا آینه نه بودر ونه اودر اول آینه جمیع نسنه‌دن صافی وساده درسنك عکس ونقشکی سنك اوکنده قومشدر یعنی آینهٔ صافی کبی اولان فانی فی الله حقیقتنه نظر قیلسك نه اودر ونه بودر بلکه جمله‌دن صافی وساده درنیك و بدهرنه نقش کورسك کندی نقشکدر که اوانی سنك اوککه وضع ایلمشدر نته‌کم جلد اولده حضرت نبی علیه السلامدن حکایت یوردیلرکه برکمسه اول حضرته کلمش واکانه لطیف ونه ملیحسن یارسول الله دیو خطاب قیلمش اول حضرت اکا صدقت دیو جواب و یرمش بعد زمان ابوجهل کلمش واول حضرته قرشونه زشت وقبیحسن یامحمد دیو کلام قیلمش اول حضرت اکادخی صدقت دیوجواب و یرمش پس حضرت ابوبکر رضی الله عنه دیمشلرکه یارسول الله بوایکی کمسه‌یه صدقت دیو جواب بیوردیکز بونك توفیقی نیجه ممکن اولور بیورمشلرکه نحن مرآة مجلوة قدیری کل احد فینا صورته چونکم سوز بومرتبه‌یه ایرشدی لب قپوبی بغلدی چونکم قلم بورایه ایرشدی هم صندی بوهم وجهدر چونکم سخن بورایه ایرشدی قلم هم صندی لکن قپو باغلمسندن وقلم صنمه‌سندن مراد بومرتبه‌نك وراسنده اولان اسرار وحقایق دهان سویلکه وقلم تحریر ایلکه قابلیت وامکان اولمدیغنی اشعار ایلر زیرا فانی فی الله اولان ولی فاضلك وانسان کاملك مرتبه‌سی وحقیقتی بولسانله سویلمك وبوقلمله تحریر اولنمك ممکن دکلدر مثنوی (لب ببند ارچه فصاحت دست داد * دم مزن والله

اعلم بالرشاد) پس لب ودهانی باغله اکرچه فصاحت ال و یردی و بورادن دم اورمه والله تعالی حضرتلری سداد ورشاده اعلمدر و بوسره عالم اولان کسه لرك صمت وسکوت قیلمسی نیجه وجهله اوجب والزمدر ❊ مثنوی ❊ برکار بامی ای مست مدام * پست بنشین یا فرود آ والسلام) ای مست مدام اولان عاشق فی المثل طام کنارنده سن پست اوتور و یاخود آشغه این والسلام بامدن مراد مرتبهٔ حقیقتدر پست اوتورمق حقیقت عالمنه کتمکدن وانده کندوبی محو ایتمکدن عبارت اولور واندن تنزیل ایتمك مرتبهٔ عقله کلمك ومقتضای عقل اوزره هرکسك عقلی یتدیکی یردن حالنه مناسب تکلم ایتمکدن کنایت اولور پس خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که ای شراب احدیت و بادهٔ حقیقتله مدام مست ومستغرق اولان عاشق فی المثل سن بام حقیقتك کنارنده سن پس سکا ایکی حالدن برینی اختیار ایلمك لازم اولور یا حقیقت عالمنه اوته اوتور یعنی عالم صورتدن اوته کیت وحقیقت عالمنده کندیکی ناپیدا ایت و یاخود اول کنار مرتبهٔ حقیقت اولان سکر مرتبه سندن عقل وصحو مرتبه سنه تنزل ایت تا امین اوله سین وسلامت بوله سن ❊ مثنوی ❊ هر زمانی که شدی تو کامران * آن دم خوش را کنار بام دان) هر شول زمانکه ای عاشق سن کامران اوله سن اول خوش اولان دمی سن فی المثل دام کناری بیل یعنی ای عاشق صادق هر شول زمانده که سن محبوب حقیقینك وصالیله کامران اوله سن وانك جمال باکمالنی مشاهده قیله سن وشراب تجلیدن مست اولوب صفا بوله سن اول خوش وقتی سن طام کناری کبی بیل اول مرتبه ده زیاده حذر ایله کندیکی صیانت قبل تا اندن آشغه دوشمیه سن تا انك نار فراقنده یانوب پشمیه سن ❊ مثنوی ❊ بر زمان خوش هراسان باش تو * همچو کنجش خفیه کن بی فاش تو) خوش اولان زمان اوزره سن خائف ولرزان اول اول خوش زمانی کنج کبی مستوره و پنهان ایله فاش وآشکارا ایلمه زیرا اول زمان خوش وقت دلکش فی الحقیقه بر کنز الهیدر انك عدوسی نامتناهیدر کرکدر که انك زوالندن خائف اوله سن و کنج کبی انی افشا ایتمیوب خفیه قیله سن ❊ مثنوی ❊ تا نیاید بر ولا تا که بلا * ترس ترسان رو دران مکمن هلا) تا کم ولا ودوستلق اوزره بلا کلیه وقرب وصال بعد فراقه مبدل اولمیه زنهار هله اول مکمنده خوف ایده رك یوری یعنی اول کامرانلق وقتنده مغرور اولمه وترك خوف وخشیت قیلمه تا کم سنك ولا که وصفا که ناکاه غیرت الهی برله بلا مسلط اولمیه زنهار اگاه اول اول کمون محلنده زیاده قورقه قورقه یوری تا کورد کدنصکره حوره دوشمیه سن (اعوذ بالله من الحور بعد الکور) دیو حق تعالی یه استعاذه قیله سن زیرا (المخلصون علی خطر عظیم) موجبنجه مخلص اولنلر عظیم خطر اوزره در پس خوف وحذردن خالی اولمق

کرك ❊ مثنوی ❊ ترس جان در وقت شادی از زوال * زان کنار بام غیبست ارتحال) مثلا شادیلك وقتنده شادیلك زوالندن جانك قورقمسی اول غیب طامنك کنارندن جانك ارتحالیدر یعنی شول وقتده که سکا شادیلك وکشادیلك حق جانبندن حاصل اوله اول وقتده که جان اول شادیلکك زائل اولمسندن خوف وحذر قیله اول جانك ترسان اولمسی فی المثل بام غیبك کنارندن اوته ارتحال قیلمسی وسقوط وزوالدن بری اولمسی ونجات بولمسی اولور زیرا کناردن اوته کتدکدنصکره سقوط وزوال خوفندن بری اولور ❊ مثنوی ❊ کرنمی بینی کنار بام راز * روح می بیند که هستش اهتزاز) اکر سن راز بامنك کنارینی کورمز ایسك روح وجان اول کنار بامی کورر زیرا انك لرزش واضطرابی واردر یعنی اکر راز طامنك کنارینی سن دیدهٔ ظاهر له کورمز ایسك انی دیدهٔ روح کورر وروحك انی کوردیکنك و بیلدیکنك علامتی اولدر که انك اول مرتبه دن ساقط اولمقدن واول نعمت ومسرت زائل اولمقدن خوفی ولرزه سی واردر اکر روح اول حالتی کورمیدی نیچون لرزان اولوردی ونه وجهله انك سقوط وزوالندن خوف وحذر قیلوردی ❊ مثنوی) هر نکالی ناکهان کان آمدست * بر کنار کنکرهٔ شادی بدست * جز کنار بام خود نبود سقوط * اعتبار از قوم نوح وقوم لوط) پس هر بر نکال که اوناکهان کلمشدر البته اول سرور وشادی کنکره سنك کناری اوزره اولمشدر یعنی هر بر عذاب وعقوبتکه ناکاه بر قومه کلمشدر وانلری هلاك قیلمشدر اول عذاب وعقوبت ونعمت وشادیلك کنکره سنك ومرتبه سنك کنارنده واقع اولمشدر زیرا طام کنارندن غیریدن خود سقوط اولمز قوم نوح وقوم لوطدن اعتبار طوت مصرع ثانیده قرینهٔ کلام اکا دلالت ایدر که از لفظی مقدر اولوب ازقوم نوح وازقوم لوط اعتبار کیر دیمك حکمنده اولور و بو تقدیرده تکلف اولمدیغیچون اولی اولان معنی بو اولور اما اعتبار لفظی مصرع اولده اولان نبودك فاعلی اولوب جز لفظی نبوده صرف اولمق عظیم تکلف اولور و بو تقدیر اوزره معنی کنار بامدن سقوط خود قوم نوح وقوم لوطدن غیری اعتبار ومحل عبرت اولمز دیمك اولور بو معنی جان عالمك وشمعینك اختیار ایلدیکی معنادر وخلاصهٔ کلام اولدر که هر نه قدر نکال وعذاب که بر قومه ناکهانی کلمشدر اول عذاب اول قومه نعمت ومسرت مرتبه سنك کنارنده واقع اولمشدر انلری اول مرتبه دن اسقاط قیلمشدر زیرا بام کنارندن غیریدن خود آشغه سقوط ممکن اولمز قوم نوحدن وقوم لوطدن اعتبار طوتکه انلری شادیلك ونعمت وکشادی ومسرت مرتبه سنك کنارنده بی خود و بی خشیت ساکن اولمشلردی عذاب ونکال انلره اول مرتبه ده کلوب انلری نعمت ومسرت مرتبه سندن اسقاط ایلیوب هلاك قیلدی اکر اول

مرتبه ده خائف اوله لردی و پیغمبره تبعیت قیله لردی اول مرتبه دن ساقط اولمزلردی
اکر صورتا موله ساقط اوله لرده آخرتده بی نعمت اولمزلردی ومخذول ومغبون
قالمزلردی

بیان سبب فصاحت و بسیار کویی آن فضول بخدمت رسول علیه السلام

(مثنوی * پرتو مستیٔ بیحد نبی * چون بزد هم مست وخوش کشت آن
غبی) حضرت نبی علیه السلامك بیحد اولان مستلکینك پرتووانری چونکم اول
غبی یه اوردی اول غبی هم مست هم خوش حال اولدی (مثنوی * لاجرم
بسیار کوشد از نشاط * مست ادب بکذاشت آمد در خباط) لاجرم نشاط
وسروردن بسیار کو اولدی واکثار کلامه شروع قیلدی مست ادبی ترك ایتدی
خباطه کلدی یعنی دپه سی اوزره دوشمکه باشلدی وعظیم خطا وفساد ایشلدی
خباط دپه سی اوزره دوشمکه دیرلر بونده خطا وفساد ایشلمکدن عبارت اولور
(مثنوی * نی همه جا بیخودی شر می کند * بی ادب را می چنان ترمیکند)
جمیع محلده بیخود شر وقباحت ایلمز بلکه شراب بی ادبی بونك کبی رك ایدر یعنی
هر محلده بی خود اولان کمسه شر ایلمز ومست اولمقله یاوه سویلمز بلکه شراب
بر مسکدر حد ذاتنده بی ادب اولنی بونك کبی برتر قیلر ودرونده اولان خبائث
ورجاستی مست اولدقده شرم وحیا پرده سی کیدوب اظهار ایلر
(مثنوی * کر بود عاقل نکو فر می شود * ور بود بد خوی بدتر میشود)
اکر باده خور اولان کمسه عاقل اولورسه مست اولدقچه نیکو فر اولور وحلیم
وسلیم اولوب حسن حالی زیاده اولور وکر بد خوی و بدنهاد اولورسه دخی
بدتر اولور وانك قباحتنی اظهار وآشکارا قیلور بوراده سؤال لازم کلور که دینه
چونکم عاقل ونیك خوی اولنك باده حسن حالنی وصفت حمیده سنی زیاده قیلر
نیچون انلره باده حلال اولمدی بلکه عاقله ونادانه هر نه ایسه جمیع انسانه حرام
اولدی عقل بونی اقتضا ایدردیکه بد خوی اولنلره حرام وعاقل ونیك خوی
اولنلره حلال اولایدی پس بو اشکاله بو بیتلرله جواب و یروب بیوررلر (مثنوی
لیك اغلب چون بدند وناپسند * بر همه می را محرم کرده اند * حکم اغلب
راست چون غالب بدند * تیغ را از دست رهزن بستدند) نعم بویله در لیکن
اغلب ناس چونکم بدلر در وناپسندلردر دوکلی خلق اوزره می حرام ایلمشلردر
حکم اغلب ایچوندر چونکم بدلر غالبدر پس تیغی رهزنك الندن الدیلر وجمله یه
خمر ایچمکی حرام قیلدیلر شرایع سالفه ده خمر ایچمك جمله یه حلال ایدی
لکن ایچوب بدخولغنی اظهار ایلینه تأدیب وتعزیر ایدرلردی امامست ولایعقل

اولیجق

اولیجق قدر نوش ایتسه ونیم مست اولوب عبادت وطاعت سمتنه وباکار وکسب
طریقنه کتسه لر منع ایتمیوب علماسی جائز کوررلردی حتی بزم دینمزده دخی
بدایت اسلامده مسلمانلر نیچه زمان بو اسلوب اوزره شرب خمر قیلدیلر خمر
خصوصنده درت آیت کریمه نازل اولمشدر اولا مکهٔ مکرمه ده بو آیت کریمه
نازل اولدی (ومن ثمرات النخیل والاعناب تتخذون منه سکرا ورزقا حسنا)
پس مسلمانلر خمری ایچرلردی حال بوکه اول خمر بونلره حلال ایدی زیرا حق
تعالینك بنده لر ایچون خلق ایلدیکی اعنابك سکری ایدی بونلرك بدخویلقلرن
وفسادلرن اظهار ایلمزدی بورایه نظر ایلدکلرندن اوتری نوش ایدرلردی نیچه
زماندنصکره حضرت عمر وحضرت معاذ بن جبل رضی الله عنهما دن واصحاب
کرامدن بر نیچه نفر حضرت رسول علیه السلامه کلدیلر ودیدیلرکه یا رسول الله
بزه خمر خصوصنده فتوی ویر زیرا خمر عقلی اذهاب ایلر ومالی تلف قیلر چونکم
بویله ضرری واردر بونك ایچمه سی حلالمیدر دیدیلر پس بو آیت کریمه نازل
اولدی (ویسألونك عن الخمر والمیسر قل فیهما اثم کبیر ومنافع للناس)
پس بو آیت کریمه نازل اولدقدنصکره بر نیچه کروه انك اثمنه وضررنه نظر ایدوب
انك شربنی ترك ایتدیلر وبر نیچه کروه دخی اول خمرك منافعنه نظر ایدوب انی
نوش ایتدیلر شول زمانه دککه اصحاب کرامدن عبد الرحمن بن عوف رضی الله
عنه حضرتلری مؤمنلردن بعض کمسه لری خانه سنه دعوت ایلدی اول مجلسده
یدیلر وایچدیلر وسرخوش اولدیلر پس اخشام نمازنك وقتی کلدی بونلرك
جمله سی نمازی قیلمغه قائم اولدیلر عبد الرحمن بن عوف حضرتلری بونلره اخشام
نمازنده امامت ایلدی (قل یا ایها الکافرون لا اعبد ما تعبدون) سوره سنی قرائت
ولا ات نفیلری ترك بیورملریله عقبنده بو آیت کریمه نازل اولدی (لا تقربوا
الصلاة وانتم سکاری حتی تعلموا ما تقولون) پس بو آیت کریمه کلدکدنصکره
شرب خمر ایدنلر اوقات صلوتدن مقدم شرب ایدرلردی وسکری حالنده صلوته
قریب اولمزلردی و بو اسلوب اوزره دخی نیچه زمان مرور ایلدی حتی برکون
عتبان بن مالك رضی الله عنه حضرتلری طعام حاضر ایلدی ومسلمانلردن برقاچ
کمسه یی دعوت ایلدی بونلرك ایچنده سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه بیله ایدی
یدیلر وایچدیلر وسرخوش اولدیلر اندنصکره مفاخرته ومشاعره یه باشلدیلر
پس سعد بن ابی وقاص انصارك هجونه متعلق بر قصیده انشاد ایلدی پس انصاردن
بر کمسه قالقدی وسعد بن ابی وقاصك باشنی یاردی پس سعد بن ابی وقاص
رسول علیه السلام حضرتلرینه کلدی وشکایت قیلدی اول حینده بو آیت کریمه
نازل اولدی (یا ایها الذین آمنوا انما الخمر والمیسر والانصاب والازلام رجس

من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون) پس جميع مؤمنلره بوآيت كريمه ايله خمر ايچمك قطعا حرام اولدی اكرچه بو جمله نك ايچنده نيجه عاقل ودانا واردر كه خمر اكا ضرر ويرمز وانلر نوش ايلسه لردی انلری بدخولك ورهزنلك مرتبه سنه ايركورمزدی مع هذا بونلره دخی انك شربندن اجتناب ايلمكه امر اولندی وانلر اوزره دخی حرام قيلندی زيرا اكثر قائم دكلدر وحكم غالبكدر ونادر اولان نسنه معدوم حكمنده در چونكم باده‌ٔ ظاهری نوش ايلين كمسه لر مختلف المشاربدر ونوش ايلدكلرنده كمينك حسن حالی ظهوره كلور وكمينك دخی قبح خصالی ظهوره كلور كذلك انبيا واوليانك وجودلری خمندن حاصل اولان باده دخی برمحك كبيدر انی نوش ايدنلرك بعضسندن اعمال حسنه وخصال حميده واقوال طيبه ظاهر اولور واول باده‌ٔ معنوی انك جوهرنی وجمال حقيقتنی ظهوره كتورر وبعضسنك دخی سوء حالنی وقبح خصالنی وخبث اقوالنی مهيج اولور واظهار قيلور حتی اول باده‌ٔ معنوينك محلی اولان صاحب كالله معارضه وقيل وقال قيلور وياخود جنك وجدال قيلور نته كم حضرت بايزيد قدس الله سره حضرتلرينك مريدلری بايزيد حضرتلريله جنك وجدال قيلدقلری كبی ودخی اول معترض اولان عرب حضرت رسول اكرم صلی الله عليه وسلمك ذوق باطنلرندن وشراب روحانيلرندن مست اولدقده اول حضرتله جنك وجدال قيلدی واكا معارضه ايلدی پس حضرت رسول اكرم صلی الله عليه وسلم اول معترضه اول جوان هذيلينك سرلشكر ايلسنك سری وحقيقتی نه ايديكنی تمام سويلدی

بيان رسول عليه السلام سبب تفصيل واختيار كردن او آن هذيلی را بامير وسرلشكری بر پيران وكار ديدكان

مثنوی كفت پيغمبر كه ای ظاهر نكر * تومبين اورا جوان بی هنر) حضرت پيغمبر عليه السلام اول بوالفضوله ديديكه ای ظاهره باقيجی وصورته طبيجی سن انی جوان وبی هنر كورمه بلكه اومن حيث المعنی پير وعاقل پر تدبيردر مثنوی ای بساريش سياه ومرد پير * وی بساريش سپيد ودل چوقير) ای غافل چوق كمسه ظاهرا ريش سياه وباطنا مرد پيردر وای نادان بونی دخی بيل كه چوق كمسه نك صقالی سپيد وقلبی زفت كبی سياهدر عقل وفهمی كج وهر ايشی معوجدر پس انك مسن اولوب سالخورده اولمسی نه منفعته يرار مثنوی عقل اورا آزموده بارها * كرد پيری آن جوان دركارها) بن نيجه كره اول جوانك عقلنی تجربه ايتدم اول جوان نيجه كارلرده پيرلك ايتدی ودرست وصائب تدبيرلر قيلدی مثنوی پير پير عقل باشد ای پسر *

نی سپيد موی آن در ريش وسری) ای پسر حقيقتده پير عقل پيريدر يوخسه باشده وصقالده قيل آغرمق دكلدر يعنی بركمسه نك صاچی وصقالی آق اولسه ونيجه روزكار كورسه لكن عقلده وتدبيرده ناقص اولسه واطفال كبی الوان واشكاله الدانسه ومغرور اولسه اكا رجال مرتبه سن ويرمزلر وبونلره پير نابالغ ديرلر اول جوانكه عقلده وتدبيرده كامل اولسه وحق باطلدن فرق قيلسه اكا مرد بالغ وپير كامل تعبير ايلرلر مثنوی از بليس او پير ترخود كی بود * چونكه عقلش نيست اولاشی بود) اول كمسه ابليسدن خود پير ترقچن اولور چونكم انك عقلی يوقدر اولاشی‌ٔ اولور اكر مجرد پير اولمغه اعتبار اوليدی ابليس جمله دن بيشتر وفاضلتر اولمق لازم كلوردی بوخود بويله دكلدر بلكه اعتبار علمه وعقله دركه بونلرك نتيجه سی حق تعالی‌يی بيلك واكا اطاعت وعبادت قيلقدر مثنوی طفل كيرش چون بود عيسی نفس * پاك باشد ازغرور وازهوس) سن انی طفل فرض ايله چونكه اوعيسی نفس اوله بوكونه طفل غرور وهوسدن پاك اولور چونكم بركمسه غرور وهوس لوثندن پاك وطاهر اوله اكرچه صورتا طفل ايسه ده اول معنی پيردر مثنوی آن سپيدی مودليل پختكيست * پيش چشم بسته كش كوته نكيست) اول مو يك سپيدلكی ظاهرا پختهلكه دليلدر شول بسته چشمك قتنده كه اول كوته نكدر يعنی عقل وبصيرت ميداننده تك ويوسی كوتاه اولان وعاجز ومقعد قلان كوزی باغلو نادانك اوكنده اول ظاهرا صاچی وصقالی اغرمق پختهلكك علامت ودليلی اولمشدر مثنوی آن مقلد چون نداند جز دليل * در علامت جويد اودائم سبيل) اول مقلد چونكم ظاهرده اولان دليلدن غيريسنی بيلمز پس مقصوده يولی دائما علامتده واثرده استر برشيئك حقيقتنه اكر دليل اولمسه انك ادراكنده عاجز اولور وانی ياناقص وياكامل زعم قيلور واكر بركمسه كندی يه عار بی دليل باغلسه اول كمسه بی دليلك مقتضاسی نه ايسه اكا كوره قياس قيلور مثلا برجوانده پيرلكه دليل اولان كه موی سپيددر انی كورمسه انی جوان صنور وبرپيرده پيرلك علامتنی كورسه انك باطنی دخی همان اوبله پير قياس قيلور مثنوی بهر اوكفتيم كه تدبير را * چونكه خواهی كرد بكزين پيررا) اول مقلددن اوتری ديدككه رأی وتدبيری چونكه ايلمك استرسن پير اختيار ايله يعنی امورده وبعض كارده مشاوره وتدبير ايلمك استرايسك پيرله ايله ديديكم اول مقلددن اوتريدر يوخسه محقق اولان عاقل ودانادن اوتری دكلدز زيرا عاقل ودانانك علامات وآثارله پيراولنی بيلكه احتياجی يوقدر مثنوی آنكه اواز پرده‌ٔ تقليد جست * اوبنور حق بيند هرچه هست * نور پاكش بی دليل وبی

بیان * پوست بشکافد در آید در میان) اما اول کمسه که پردهٔ تقلیددن صیچرادی هرنه که واردر اونور حقله کورر وکاهی حقیقت سرنه واقف اولور انك نور پاکی دلیل و بیانسز پوستی پرار درون ومیانه کلور وهرشیئك باطننه ناظر اولور یعنی شول عارف که تقلید پردهسندن خلاص اولدی ونور حقله هرنه وارایسه انك حقیقتنی کوردی ومشاهده قیلدی انك نور پاکی دلیل و بیانسز ومقال وزبانسز صورتی خرق ایلر وعلامات وآثاردن کذر قیلر واول شیلرك نور فراستله باطننه داخل اولور وحد ذاتنده اول شیٔ هرنه کونه ایسه انی بیلور وماهیتنه عارف اولور ❋ مثنوی ❋ پیش ظاهر بین چه قلب وچه سره * اوچه داند چیست اندر قوصره) ظاهر بین اولان کمسهنك اوکنده قلب ندر وسره ندر یعنی قلب زراندودله نقدخالص برابردر اونه بیلور قوصرهده نه واردر سره مقبول ونقدخالص معناسنهدر قوصره خرماسپدنه دیرلر بونده مراد قلب اولور یعنی صورت بین اولان وظاهره نظر قیلان کمسهلرك قتده مزور ومرائی اولان کمسهلرله خالص وصافی اولان کمسهنك فرقی یوقدر بلکه قلب اولان اهل زوری نقد خالص اولان اهل کمالدن ایو بیلور اول ظاهر بین قلب ایچرهنه واردر نه بیلور انسان دیدکلرنی همان صورت زعم قیلور حال بوکه چوق کمسه صورت قیدندن کذر ایتمشلردر وتکمیل سیرت ایتمك طریقنه کتمشلردر ❋ مثنوی ❋ ای بسا زرسیه کرده بدود * تارهد ازدست هر دزد حسود) ای چوق دودله سیاه اولمش آلتون واردر تاهر حسود دزدك الندن قورتله یعنی نیجه خالص آلتونی دخانله سیاه ایدرلر تاحسود اولان سارقلرانك ظاهرنه باقوب قدرنی بیلیوب ترك ایدهلر واول زر خالص انلرك الندن بوصنعتله خلاص اوله کذلك نیجه صافی وخالص عاشقلر واردرکه انلرك صورت ظاهرلری دخان عصیانله سیاه اولمش واهل معصیت هیئتنی هر بری اختیار قیلمشلردر تاکه شیطان عنود ودزد حسود کبی اولان اهل وجودك شرلرندن ومکرلرندن بوفنله نجات بولمشلردر بونلره ملامیه دیرلر وبونلر اولیاءاللهدن شول طائفهدرکه اخلاص شرابن ایچمشلردر ورسوم وصورت قیدندن اوته کچمشلردر شرلرین اضمار ایتزلر واهل ریا کبی خیرلرین اظهار ایتمك سمتنه کتمزلر (کما قیل فی تعریفهم) الملامی هوالذی لایضمر شراولایظهر خیرا ❋ مثنوی ❋ ای بسامس زراندوده بزر * تافروشد آن بعقل مختصر) ای چوق آلتونله یالدزلنمش باقر واردر تاکه اول زراندوده اولان مس کندیسنی مختصر اولان عقله صاته یعنی چوق باطللری دون وفاسد حیلهکرلر واردرکه صورت ظاهرلرنی صلاح وتقوی ایله آراسته ولباس زهد وطاعتله بدنلرن پیراسته ایتمشلردر تاکندیلری بوصنعتله عقل مختصره وقاصرفهم اولنلره

صاته وانلردن نیجه مشتری وخریدار جمع ایده و بواسلوبله مشار بالبنان ومقبول خلق جهان اوله ❋ مثنوی ❋ ماکه باطن بین جمله کشوریم * دل ببینیم وبظاهر ننکریم) بزکه جمله کشورك باطنی کوریجی وجمیع اسرارنی مشاهده ایدیجی یز قلبی کورورز ظاهره باقمزز برکمسهنك درونه مطلع اولمقده واسرار باطنی مشاهده قیلمقده دلایل وآثاره محتاج دکلوز بلکه نور فراستله انك حقیقت حالنی بیلورز ونقد وقلبندن هرنهسی وار ایسه آکاه اولورز ❋ مثنوی ❋ قاضیانی که بظاهر می تنند * حکم براشکال ظاهر میکنند * چون شهادت کفت وایمانی نمود * حکم اومؤمن کنند این قوم زود * پس منافق کاندرین ظاهر کریخت * خون صدمؤمن بپنهانی بریخت) اماشول قاضیلرکه ظاهره طولانورلر یعنی ظاهرله عمل ایلرلر اشکال ظاهر اوزره حکم ایلرلر اکر ظاهرده اولان شکللری اهل ایمان واهل اسلام شکلنه مشابه وصلحا هیئتنه مناسب ایسه اهل ایمان واهل اسلامدندر دیو حکم ایلرلر و بوکمسه صلحادندر دیو سویلرلر واکر بونك عکسی برکمسه اهل ایمان واهل اسلام هیئتنده اولمسه وصلحا لباسیله تلبس قیلمسه هرنه شکلده ایسه انی اکاکوره قیاس ایدرلر چونکم برکمسه شهادت کلمهسنی دیدی وصورتا ایمان کوستردی بوقوم اول کمسهنك حکمنده علی الفور مؤمندر دیوسویلرلر (ونحن نحکم بالظاهر) دیرلر وحضرت نبی علیه السلامك بوحدیث شریفله عمل ایلرلر که بیورمشلردر (انی لم اومر ان انقب علی قلوب الناس ولااشق بطونهم) رواه ابوسعید رضی الله عنه چوق منافق بوظاهر ایمان واسلامه قاچدی یعنی ایمان واسلام لباسیله متلبس اولوب صورت اسلامه التجا وتحصن ایلدی اماپنهانی ومخفی نیجه مؤمنك قاننی دوکدی پس مجرد (آمنا) دیمکه و بزمؤمن وموحدزدیبود عوا ایلمکله اعتبار اولمز و برکمسهده ایمان واسلامك شروطی بولنمسه اول کمسه مؤمن مرتبهسن بولمز کما قال الله تعالی (ومن الناس من یقول آمنا بالله و بالیوم الاخر وماهم بمؤمنین ❋ مثنوی ❋ جهد کن تاپیر عقل ودین شوی * تاچو عقل کل تو باطن بین شوی) پس جهد ایله حتی پیر عقل و پیر دین اولهسن تاسندخی عقل کل کبی باطن بین اولهسن عقل کلدن مراد حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك عقل شریفیدرکه (اول ماخلق الله العقل) حدیث شریفنك موجبنجه ابتدا وجوده کلان بوعقلدر انکچون حکما بوکا عقل اول دیرلر و بو عقلك شاننددرکه اسرار مخفیه وامور غیبیهیی بیلور و بواطن اشیائی مشاهده قیلور ای سالك سندخی اوسلطانك طریقنده جهد ایله تااول حضرته وارث کامل اولمق مرتبهسن بولهسن ودینك وعقلك پیری اولهسن حتی عقل کل کبی بلاتقلید بواطن اشیایی مشاهده قیلهسن

شبهه وشائبه مرتبه‌سندن نجات بوله‌سن وغیره تقلید قیلق ومحتاج اولمقدن خلاص
اوله‌سن ﴿ مثنوی ﴾ از عدم چون عقل زیبا رو کشاد * خلعتش داد
وهزارش نام داد) عدمدن چونکم عقل زیبا یوزاچدی ومرتبهٔ وجودده جمال
باکمالن کوسترردی الله تبارك وتعالی اکا کندی علمندن ونورندن خلعت ویردی
واکا بیك اسم ویردی واول اسملردن بعضسنی برمقدار بونده ایراد ایلدك (القلیل
یدل علی الکثیر والحفنة تدل علی البیدر الکبیر) قولنك مصداقنجه قلیلدن
کثیره وجرعه‌دن غدیره استدلال قیله‌سن وانك سائر اسامیسن دخی بوکا
کوره قیاس ایلیه‌سن اولابیلکه علماء رسوم بوعزیزه عقل نظری وعقل
عملی وعقل مکتسبی وعقل هیولانی وعقل بالفعل وعقل مستفاده وعقل منفعل
وعقل فعال وعقل کل دیرلر واکا بونلر ماننددی اسملرله نام ویررلر وحکماء یونان
بوکا جوهر مفارق دیرلر و بعض مشایخ صوفیه قلب دیرلر و بعضسی نورقلب
وروح ونفس ناطقه دخی دیرلر ومشایخ متقدمیندن بعضسی مثلا (سهل
ابن عبدالله تستری وابن سالم وابو القاسم قشیری وغیرهم بو عزیزه لوح وقلم
وروح قدسی دخی دیرلر ومتأخریندن دخی چوق کسه‌لر مثلا (نجم‌الدین
الکبری ومجدالدین بغدادی وعلاءالدولة سمنانی کبی بوعزیزه لوح وقلم وروح
قدسی دیمشلردر بوقدر اسامینك چوق اولمسنه سبب اولدرکه بوجوهر اوصاف
متعدده وآثار ونتایج متنوعه صاحبیدر هر برصفت اعتباریله اکا براسم و یرلمشدر
وهر اثر ونتیجه حکمیله اکا برنام قونلمشدر اولامدرك کیفیات کلیات اولدیغی
اعتبارا علما اکا عقل نظری دیرلر ومستنبط مقدمات مقاصد واغراض اولدیغی
اعتبارله عقل مکتسب دیرلر ومادهٔ مجرده‌دن برقوت اولدیغی اعتبارله عقل
هیولانی دیرلر بوکا لوح دین کسه‌نك قولنه بوسوز موافقدر ونفسده برقوت
مدرکه اولوب تصور ایلدیکی معنایی قوتدن فعله کتوردیکی اعتبارله عقل عملی
دیرلر وخارج عالمدن حواس خمسهٔ ظاهره واسطه‌سیله ادراك علوم شهادی
ومعانیٔ محسوسه ایلدیکی اعتبارله عقل مستفاد دیرلر ودلائل قطعینك انتقاشنه
قابل وفضائل علمینك آثارنه وعاو محل اولدیغی اعتبارله عقل منفعل دیرلر وکمالات
معنوینك مطالبنی وحقایقنی مخزن علمدن استعداد نظری قوتیله صحرای شهوده
کتوردیکی اعتبارله عقل فعال دیرلر وصور کائنات وحقایق کلیاته مظهر ومجلا
اولدیغی وهرشیئك ماهیتنی بیلدیکی وحدذاتنه عالم اولدیغی اعتبارله عقل کل
دیرلر وابدان مجعوله‌یه واجسام مخلوقه‌یه اتصال وانفصالدن بوجوهرك منزه
واشباه فانیه‌یه تعلق ایلمکدن مجرد اولدیغی اعتبارله جوهر مفارق دیرلر اهل
کمالك وحکمانك اصطلاحی اول جوهر نورانی خصوصنده بونلر وبونلرك امثالی

اصطلاحلردر اما بوجوهر روح ونور وقلب ونفس تسمیه‌سی ابو حامد غزالی
علیه رحمة الباری حضرتلرینك اختیار ایلدیکیدر احیاده عجائب القلب کتابنده
وخصوصده وافر شرح ایلمشدر مخافت تطویلدن اوتری ایراد اولنمدی بوعزیزه
برجوهر حی بذاته ومحیی لغیره اولدیغی اعتبارله روح دینلدی زیرا روحك حدی
اولدرکه بنفسه زنده وغیری بی دخی زنده کننده‌در و بوعقلك زنده کننده
اولمسی علله روحی زنده ایلمسندن عبارت اولور واطوار غیبده وشهادتده منقلب
اولدیغی اعتبارله قلب دینور و بوجوهرك حقیقتی اسرار روحانینك امدادنه سبب
وآثار جسمانینك انبساطنه مبدأ وواسطه اولدیغی اعتبارله نفس دینور ومنور باطنی
ومظهر صور معقولات اولدیغی اعتبار یله نور دینور والهامات سرینك
ارقامنه ونقوش خواطر ربانی وافکار ولمات ملکینك نقوشنه محل اولدیغی اعتبارله
لوح تسمیه اولنور وحقایق تجلیاتك محرر وحروف عالیانك منقشی وواردات غیبینك
صحایف قلوب ارباب کماله آلت اولدیغی اعتبارله قلم دیرلر ومنبع طهارت ومنشأ
نزاهت اولدیغی اعتبارله وشوائب ادناس بهیمی واوساخ طبیعی وشیطانیدن پاك
وبری اولدیغی ملابسه ایله روح قدسی دیرلر حاصل کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه
بوجوهر نورانی برذاتدر اما نیجه بیك صفاتی واردر هر برصفاتنك ظهوری
اعتباریله اکا براسم اطلاق ایلمك صحیح اولور نته کم سهل بن عبدالله تستری
حضرتلری بوکلامی بومعنایه مناسب بیورمشدر (للعقل الف اسم ولکل اسم الف
اسم) عقلك بیك صفتی اولدیغنه دلالت ایدر وهر اسمك دخی بیك اسمی اولمسی
هر صفتك بیك درلو ظهوری اولدیغی اعتباریله اولور ﴿ مثنوی ﴾ کمترین
آن نامهای خوش نفس * اینکه نبود هیچ او محتاج کس) اول خوش نفس
وشیرین کلام اولانناملردن کمترینی بودرکه اوعقل هیچ کسه‌یه محتاج اولمدی
یعنی خدای تعالینك عقله ویردیکی اول بیك اسمدن ادناسی بودرکه اول عقل
برشیٔ بیلکده وانك حقیقتنه آکاه اولمقده اصلا برکسه‌یه محتاج اولمیه زیرا غیره
احتیاج وتقلید برشیئك حقیقتنه عالم اولمقدن وانك خاصیتنی وصفاتنی بیلمکدن
ناشی اولور بوجوهر نورانی ایسه ادراك کلیات ایلمکده وحقایق موجوداتی
مشاهده قیلمقده ماهردر وهرشیئك علی بونك وجودنده موجود وظاهردر بوکا
عقل کل دیدکلری دخی بوملابسه ایله‌در پس بونك غیره احتیاجی اولمز بلکه
غیرك بوکا احتیاجی اولور جمیع عقول جزویه ادراك معانی ومقاصد ایلمکده بوکا
محتاجلردر وجمله‌سی بونك اثری و پرتوی مثابه‌سنده‌در هرعقل جزوی کندی
مقصودنه مهتدی اولمقده بونك هدایتنه محتاجدر ﴿ مثنوی ﴾ کر بصورت
وانماید عقل رو * تیره باشد روز پیش نوراو) اکر فرضی عقل برصورتله کیرو

بوعالمه یوز کوسترسه ایدی انك نوری قتنده روز بوقدر روشن ومنور ایكن تیره اولوردی زیرا روزك نوری یكه شمسدن حاصل اولور انجق ظلمت محسوسه‌یی ازاله قیلور وزوال وغروبدن دخی خالی اولمز اماعقل نوری خدای تعالیدن اولور وظلمت معنویه ومعقوله‌یی ازاله قیلور وغروب وزوالدن بری اولور پس نورمعنوی نورصوریدن نیجه وجوهله اشدواقوی اولور كماقال ابوالحسن الشاذلی قدس سره (فلو كوشف انوارالقلوب لانطوی نورالشمس والقمر من مشرقات انور قلوب اولیاء الله واین نورالشمس والقمر من انوارهم الشمس یطره علیها الكسوف والغروب وانوار قلوب اولیاء الله لاكسوف لها ولاغروب كما قیل (بیت) ان شمس النهار تغرب باللیل * وشمس القلوب لیست تغیب * وابن فارض رضی الله عنه حضرتلرینك (بیت) فبدری لم یأفل وشمسی لم تغب * وبی تهتدی كل الدراری المنیرة) بیوردقلری دخی بومعنایه اشارت اولور ❁ مثنوی ❁ درمثال احمق پیداشود * ظلمت شب پیش اوروشن بود * كوزشب مظلم تروتاری ترست * لیك خفاش شقی ظلمت خرست) واكر حماقت وجهالتك مثالی وصورتی پیدا اولسه شبك ظلمتی انك قتنده روشن اولوردی زیراكه اول احمقلق كیجه‌دن مظلم وتاری تردر لكن خفاش شقی ظلمت الیجیدر وتاریكلكه طالب اولیجیدر یعنی حماقت نفس الامرده برمرتبه ظلمانیدركه ظلمت شب اكا نسبت نورانیدر واكراحمقلق متمثل اولسه ایدی وصورته كلسه ایدی ظلمت شبدن انك ظلمتی زیاده اولیدی زیراكه اول احمق كیجه‌دن دخی زیاده مظلم تر وتاریكتردر انكچونكه بونك ظلمتی محسوس انك ظلمتی معنویدر پس معنوی اولان ظلمت محسوس اولان ظلمتدن اشد واقوی اولور لیكن شقی اولان خفاش سیرت خریدار ظلمتدر استمزكه طالب نور اوله وكندوبی اول ظلمتدن خلاص قیله حتی حماقت وجهالت ظلمتیله برمرتبه اعتیاد قیلمشدركه كندینك حالی كندی‌یه خوش كلمش وعقل ومعرفت نورنه عدواولمشدر واول جانبه میل وتوجهدن اعراض واجتناب قیلمشدر ❁ مثنوی ❁ اندك اندك خوی كن تانور روز * ورنه خفاشی بمانی بی فروز) ای خفاش سیرت ازجق ازجق خوی ایله نور روز مرتبه‌سنه دك یوخسه بی نور وبی فروز برخفاش قالورسن یعنی ای ظلمت پرست واحمق وپست اولان كمسه تدریجله نور عقله اعتیاد ایله ونور طاعته خوی وعادت قیله كور روز حقیقت نورنه واصل اولنجیه دك واكا اهل اولوب انكله الفت قیلنجیه‌دك اكر تدریجله كندیكی نور عقله معتاد قیلمزسك ونور حقی بولمزسك تاابدالآباد خفاش سیرت قالورسن وحماقت وجهالت ظلمتنده محبوس اولورسن ❁ مثنوی ❁ عاشق هرجا شكال ومشكلیست * دشمن هرجا چراغ مقبلیست * ظلمت اشكال زان جوید دلش * تاكه

افزونتر نماید حاصلش * تاترا مشغول آن مشكل كند * وزنهاد زشت خود غافل كند) خفاش سیرت وطالب ظلمت اولان كمسه هرشول یركه عاشقیدركه انده برمشكل وشكال واردر وهرشول یرك دشمنیدركه انده مقبلالك چراغی واردر انك قلبی ظلمت اشكالی اندن اوتری استركه تاكم انك حاصلی افزونتر كورینه وخلق انی مشكللر حل ایلر برعالم وعاقل ظن ایده‌لر حتی ای طالب علم وعقل اولان كمسه تاسنی اول مشكله مشغول ایلیه وسنی كندی زشت اولان نهادندن غافل ایلیه یعنی شول كمسه‌لركه ظلمت نفسانیه‌یه مائللر وكدورات طبیعیه وشهوانیه‌ده مقید وراسخلردر هرنه یرده برمشكل سوز وشبهه واشكاله متعلق بركلام وار ایسه اكا عاشقلر وطالبلردر وهرنه محلده كه اقبال ودولت چراغی ودین وطاعت نوری وار ایسه انك عدوسیدر واندن اعراض واجتناب ایلیجیدر وانك قلبی مشتبهات ومشكلات ظلماتنی اندن اوتری استركه تاكم خلق قتنده انك محصولی وهنری افزونتر كورینه وخلق اكا تحسین وآفرینلر دیوب بكنه‌لر واكا میل قیله‌لر ای علم ومعرفت طالبی ودین وطاعت راغبی اولان كمسه اول مشكل سوزلری سكا دخی عرض ایلر تاكم سنی اول مشكله مشغول ایلیه وكندینك ظلمت معدنی اولان طبیعتندن سنی غافل ایلیه سندخی انی برپاكیزه سرشت ونورانی طبیعت ظن ایلیوب اكا متوجه اوله‌سن ومحبلرندن اولوب بیعت قیله‌سن كركدركه انك مشكل سویلسنه وحل اشكال ایلسنه التفات ایلیوب طبیعتنه ومقتضای ذاتنه نظر ایلیه‌سن اكرخفاش كبی ظلمات نفسانیه‌یه مائل وكدورات جسمانیه‌یه طالب وشاغل ایسه انكله صحبت قیلمقدن وسوزنه مشغول اولمقدن حذر ایلیه‌سن وعقلكی باشكه جمع قیله‌سن

❁ علامت عاقل تمام ونیم عاقل ومرد تمام ❁
❁ ونیم مرد وعلامت شقی مغرور لاشیء ❁

❁ مثنوی ❁ عاقل آن باشد كه اوبامشعله است * اودلیل و پیشوای قافله است * پیرونورخودست آن پیش رو * تابع خویشست آن بی خویش رو * مؤمن خویشست وایمان آورید * هم بدان نوریكه جانش زوچرید) عاقل اول كمسه اولوركه اومشعله ایله‌در یعنی نور معرفتله وشعلهٔ هدایت ایله بیله‌در اوعاقل ومشعله‌دار قافله‌نك دلیل وپیشواسیدر یعنی اهل سلوك قافله‌سنك دلیل وپیشواسیدركه اول مشعلهٔ هدایتله انلره رهنما اولور اول پیشرو سلوكده كندی نورینك پیرویدر غیرینك نورنه تابع ومحتاج دكلدر اول بی خویش وبیخود كیدیجی كندینك تابعیدر یعنی حق جانبنه بی وجود سیرایدیجینك ینه مقتداسی

كندی عقلیدر وجمله اعضا وقواسی كندی عقلنه تابعدر اول كامل كندی یه
مؤمن ومصدقدر وای مؤمنلرسز دخی ایمان كتورك هم اول نوره كه اول كاملك
جانی اوتلادی وحضرت حقدن انك روحی اول نوری غدا ایلدی حاصل
كلام عاقل وكامل ومحقق فاضل اول كیسه دركه مشعلهٔ هدایتله منور اوله
وقوافل اهل سلوكه پیشوا اولوب انلری راه حقیقتده ارشاد قیله واول پیشوا
كندینك نورنه تابع اوله وحضرت حقك راهنده بی وجود سفر قیله سیر وسلوكده
غیرینك تعلیم وارشادنه محتاج اولمیه وبو مرتبه یقینه ایره كه كندوبی كمالیله
بوله وكمالنه ونور ذاتنه تصدیق قیله كركدركه ای مؤمنلرسز دخی تصدیق
ایلیه سز هم اول نور یقینه كه اول كامل ومكملك جانی حضرت حقدن انی اخذ
ایلدی وجناب حق انی اول كاملك جاننه غدا ویردی كامل العقل اولان صاحب
دولتك نشان وعلامتی بودركه ذكر اولندی ❊ مثنوی ❊ دیگری كه نیم عاقل
آمد او ❊ عاقلی را دیدهٔ خود داند او ❊ دست در وی زد چو كوراندر دلیل ❊ تا بدو
بیناشد وچست وجلیل) اول برغیریسی كه نیم عاقل كلدی برعاقلی اوكندینك
دیده‌سی بیلور النی اول عاقله اوردی كوردلیله اوردیغی كبی تا اول عاقل وكامل ایله
بینا وچست وجلیل اولور یعنی شول بركسه‌نك كه عقلی واردر لكن دخی عقلده
كامل دكلدر انك شانی اولدركه برعقل كامل صاحبنی كندینك دیدهٔ روشنی كبی
بیلور وانی چشم وچراغ اتخاذ قیلور واعمی النی بردلیل وپیشوایه اوروب اكا
متابعت قیلدیغی كبی اول نیم عاقل دخی عقل كامل صاحبنه یاپشوب بیعت ومتابعت
قیلور حتی اول عقل كامل صاحبنك دلالت وهدایتی واسطه سیله بصر بصیرتی
بینا اولور وراه حقده چست وچابك اولوب جلیل القدر اولور وعزت وسعادت
بولور ❊ مثنوی ❊ وان خری كز عقل جو سنكی نداشت ❊ خود نبودش عقل
وعاقل را كذاشت) اما اول برخركه عقلدن ارپه اغری حصه ونصیب طوتمدی
انك خود عقلی اولمدی وعاقلی ترك ایلدی یعنی شول خر سیرت وحیوان
طبیعت اولان كسه‌كه عقلدن برحبه نصیب طوتمدی عقلدن بهره‌سی
اولمدیغیچون عاقلی ترك قیلدی ونفسنك هواسنه ومقتضاسنه تابع اولدی
❊ مثنوی ❊ ره نداند نه كثیر ونه قلیل ❊ ننكش آید آمدن خلف دلیل) اول
بی عقل اولان احمق نه آز ونه چوق یول بیلمز مع هذا دلیلك آردنجه كلمك اكا عار
كلور ومرشده متابعت قیلمقدن استنكاف قیلور ❊ مثنوی ❊ ناامید آن در
بیابان دراز ❊ كاه لنكان آیس وكاهی بتاز) اول دور ودراز بیابانه كیدر
كاهی ناامید اغسیه رق وكاهی تك وتازله یعنی اول غافل ونادان دور ودراز
اولان بیابان طریقته كندی باشنه بی دلیل وبی قولاوز افتان وخیزان اغسیه رق

مقصوده وصولدن مأیوس اولدیغی حالده كیدر وكاه اولوركه كندی نفسنه
وهواسنه مناسب اول طریقده خاطرنه برلایحه كلور وبرخیالی ملاحظه قیلور
پس اول ملاحظه ایله چست وچابك اولور وتك وتاز قیلور سن انی راه حقده
كرمیت صاحبی برعاشق صانورسن لكن انك ملاحظه‌سی وسلوكی درست دكلدر
وسیر وحركتی دخی راستانه دكلدر ❊ مثنوی ❊ شمع نی تا پیشوای خود كند ❊
نیم شمعی نی كه نوری كد كند) كندینك شمع عقلی ونور بصیرتی یوقكه تا انی
كندی یه پیشوا ایلیه بریارم شمعی دخی یوقكه بركامل العقلدن برنور دریوزه ایلیه
وانكله منور اولوب هدایت بوله یعنی ❊ مثنوی ❊ نیست عقلش تا دم زنده
زند ❊ نیم عقلی نی كه خود مرده كند) انك عقل كاملی یوقدر تا دم زنده اوره
بریارم عقلی دخی یوقدركه كندوبی عاقل اوكنده مرده ایلیه یعنی اول احمقك
كندی یه كفایت ایده‌جك قدر عقل كاملی یوقدركه حتی زنده‌نك دمن اوره
وبرنفسی حیات بخش بوله كندوبی حی ایلدیكندنصكره نیجه‌لری دخی احیا
ایلیه ویارم عقلی دخی یوقدركه كندوبی بركامل العقل مرشدك حضورنده مرده
قیله واكا تسلیم تام ایله تسلیم اوله ❊ مثنوی ❊ مردهٔ آن عاقل آید او تمام ❊
تا برآید از نشیب خود ببام) اول نیم عقل سببیله اول عاقل وكاملك اول غافل
وجاهل مرده‌سی كله وكندوبی اكا بالكلیه تسلیم قیله تا كندینك نشیبندن یوقارو
بامه كله یعنی كندی پستلكی وسفلیلكی جانبندن ترقی قیله وعقل وروح بامنه
واصل اوله ❊ مثنوی ❊ عقل كامل نیست خود را مرده كن ❊ در پناه عاقلی
زنده سخن) ای ناقص العقل چونكم عقل كامل یوقدر كندیكی مرده ایله عیسی دم
وزنده سخن كلامی حیات بخش اولان برعاقلك پناهنده تاكم انك دم حیات بخشندن
زنده اوله‌سن وپژمرده اولمقدن نجات بوله‌سن ❊ مثنوی ❊ زنده‌نی تا همدم
عیسی بود ❊ مرده‌نی تادمكه عیسی بود ❊ جان كورش كام هر سوی نهد ❊
عاقبت نجهد ولی برمی جهد) اول احمق ونادان حیات قلبیه ایله زنده دكل
تا عیسی نفس اولان عاقل وكامله همدم اوله ومرده دخی دكل كه تا عیسانك
دمكاهی اوله یعنی مرده مشابه‌سنده اولمدی وهواسندن چكوب نفسی اولمدیكه
تا برعیسی نفس مرشد كاملك دم حیات بخشنه محل اوله وانك نفس شریفی انك
اوكنده مرده اولمق سببیله اول نادانی احیا قیله لاجرم اول نادانك كور اولان
جانی هرجانبه علی العمیا آدیم قور عاقبت صیچرامز ولكن یوقاری صیچرار عاقبت
نجهد دیمك عاقبت خلاص نشود دیمك معناسنه‌در ولی برمی جهد دیمك ولكن
مضطرب شود وطبطاب كند معناسنه اولور وتقدیر كلام بویله دیمك اولوركه
اول نادانك جان كوری علی العمیا هرجانبه آیاق قور ودام بلا وقضایی

کور میوب یورر عاقبت بر بلایه مبتلا اولور که اندن صچرامغه قادر اولمز ونجات دخی بولمز لکن اولا بلادن مضطرب اولور وانك زخمندن قالغر وطبطاب قیلور دیمك اولور پس بواوچ قسمك مرتبه‌لرنی وشانلرنی طالبه تفهیم ایلمکدن اوتری بوسرخ شریفی و بو بیان اطیفی بسط ایلیوب بیوررلر

قصهٔ آبگیر وصیادان وان سه ماهی یکی عاقل و یکی نیم عاقل وان مغرور وابله مغفل لاشیٔ وعاقبت حال هرسه

مثنوی قصهٔ آن آبگیرست ای عنود * که دروسه ماهیٔ اشکرف بود) ای لجوج وعنود بواول آبگیرك قصه‌سیدر که اول آبگیرده اوچ شکرف وعظیم ماهی وار ایدی مثنوی در کلیله خوانده باشی لیك آن * قشر قصه باشد وان مغزجان) قصه‌یی کلیله ودمنه نام کتابده اوقومش اوله‌سن عجب دکلدر ولکن انده اوقودیغك قصه‌نك قشریدر و بوذکر اولنان تحریر لب جاندر یعنی اول کتابده اوقودیغك قصه‌نك قشری وصورتیدر و بونده ذکر اولنان وتحریر قیلنان جانك سر ومغزیدر اول قصه‌نك صورتیدر که بیوررلر مثنوی چند صیادی سوی ان آبگیر * بر کذشتند و بدید ندآن ضمیر) برقاچ صیاد اول آبگیر جانبنه کچدیلر واول ضمیری کوردیلر یعنی اول کوله اوغرایوب اندن مرور ایتدیلر واول کولده مضمر اولان اوچ ماهی‌یی کوردیلر مثنوی پس شتا بیدند تادام آورند * ماهیان واقف شدند وهوشمند) پس عجله ایتدیلر دام کتوره‌لر ماهیلر واقف اولدیلر و هوشمند اولدیلر یعنی اول ماهیلرك هر بری صیادلرك کندیلرینی شکار ایلمکدن اوتری دام کتورمکه سرعت ایلدکلرنه هر بری استعدادلری قدر واقف اولدیلر وتعقل قیلدیلر مثنوی آنکه عاقل بود عزم راه کرد * عزم راه مشکل ناخواه کرد) اول ماهی که کامل العقل ایدی درحال یوله عزم ایتدی ناخواه اولان مشکل یوله عزم ایلدی بوده جائزدر مشکل اولان یوله ناخواه عزم قیلدی یعنی کندینك وطن مألوفندن جدا اولمق وسفر وسیاحت قیلمق فی الحقیقه بر مشکل یولدر که طبیعت انی استمز لیکن اول عاقل وکامل کندی وطن مألوفندن جدا اولوب ناخواه بالضروری ومع الکراهه مشکل اولان یوله عزیمت ایلدی مثنوی کفت با اینهسا نمدارم مشورت * که یقین سستم کنند ازمقدرت) اول عاقل اولان ماهی کندی کندی‌یه دیدی بن بونلره مسورت طوتمزم که یقین بودرکه بونلر بنی قدرتدن سست ایدرلر مقدرت قدرت معناسنه‌در یعنی بونلر مشاوره‌یه اهل دکللردر چونکم مشاوره‌یه اهل اولمیه‌لر اکر بونلرله مشاوره ایلرسم کندیلرك مرادلرنه کوره رأی وتدبیر ایلیوب

بنی مرادم جانبنه اولان قدرتدن وهمت وعزیمتدن سست وضعیف ایدرلر دیدی وانلرك مشاوره‌یه اهل اولمدیغنه بو بیتی علت موقعنه ایراد ایدوب بیوررلر مثنوی مهر زاد و بود بر جانشان تند * کاهلی وجهلشان برمن زنند) زیرا زاد و بودك محبتی بونلرك جانی اوزره طوقنورلر وادر یلورلر بونلرك کاهللکی وجهللی بکااوررلر یعنی بن بونلرله مشورت طوتمزم اکر بونلرله مشورت ایلرسم بی‌شك بنی قدرت وهمتدن سست ایدرلر انکچونکه وطنلرینك مهر ومحبتی انلرك جانلری اوزره طولنورلر وانلرك جاهللکی وکاهللکی بکاتأثیر ایدر پس لازم اولدیکه عاقل وکامل اولان غافل وکاهل ایله مشاوره ایلمیه وعارف اولان اسیر صورت اولان کسه‌لرله دانشمغی رأی قیلمیه مثنوی مشورت رازنده‌ٔ باید نکو * که ترازنده کندو آن زنده کو) مشورته برایو زنده کرك که سنی زنده ایلیه اما اول زنده قنی یعنی فی الحقیقه مشاوره ایلمکه برایو زنده دل کسه کرکدر تاکم انك کلام حیاتبخشی سنی احیاقیله ومقصودکه موصل اوله وسکا معاونت قیله اما اول زنده قنی بویله زنده ناس ایچره قتی نادر بولنور و بورادم‌بری مشاوره‌یه ومرافقه‌یه صالح دکلدر کماقال علیه السلام (الناس کابل مائة لاتجد فیها راحلة واحدة مثنوی ای مسافر بامسافر رای زن * زانکه پایت لنك داردرأی زن) ای مسافر مسافر ایله رأی اور زیرا عورتك رأیی سنك ایاغکی لنك طوتر یعنی ای طریق الهیده مسافر اولان وآبگیر دنیایی ترك قیلان سالك اکر مشاوره ایلرسك راه الهیده مسافر اولان ووطن دنیایی ترك قیلان کسه ایله مشاوره ایله زیراکه عورتك رأیی سنك پایکی اغسق طوتر وسنی طریق مقصوددن کیرو آوزندن مراد نفس ودخی اهل نفسدر نته‌کم عقل واهل عقل رجال حکمنده‌در چون عقلاء وعقلا ایله مشاوره ایلسك انلره (شاوروهن وخالفوهن) حدیثنك مفهومی اوزره مخالفت ایتمك ودیدکلری یولك عکسنه کتمك واجب ولازم کاور مثنوی ازدم حب الوطن بکذر مئیست * که وطن آن سوست جان این سوی نیست * کروطن خواهی کذر آن سوی شط * این حدیث راست راکم خوان غلط) حب الوطن دمندن ایلرو کچ طورمه زیراوطن اول جانبدر ای جان بوجانب دکلدر ویاخود معنی وطن اول جانبدر جان بوجانبدن دکلدر پس جان قنقی جانبدن ایسه وطن اصلی اودر اکر وطن حقیقی‌یی استرسك شطك اول جانبنه کچ بوحدیث راستی غلط اوقومه اول حدیث بودرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حب الوطن من الایمان بیوردی یعنی وطنه محبت ایماندندر دیدی بوحدیث راست وصحیحدر وحضرت نبی جوامع الکلم در بونك ظاهری وار و باطنی وار ظاهرندن مراد وطن صوری اولور باطنندن مراد وطن

اصلی اولور پس اکثر ناس بو حدیث شریفك معناسنی غلط فهم ایتمشلردر سن بو حدیثی غلط اوقومه حضرت پیغمبرك حب الوطن دیدیکی دمك صورتندن چکوب صورته تعلق ایلین معناده توقف قیلمه زیرا وطن حقیقتده جان طرفنده‌در وجانك موطن ومقامی عالم حقیقتدر جان بو عالم صورتدن دکلدر بو عالم صورتده جان بر قاچکون بر غریب ومهمـاندر اکر وطن حقیقی استرسك نهرك اول بر کنارنه کچ یعنی دنیایی قو یوب عقبی جانبنه کیت وصورتی ترك ایدوب معنی عالمنه سیر ایت (کن فی الدنیا کانك غریب او عابر سبیل وعد نفسك من اهل القبور) حدیث شریفی دنیانك وطن مجازی اولدیغنه وعالم غربت اولدیغنه دلالت وشهادت ایدر چونکم بو دنیا عالم غربت ومحل رحلتدر بو دنیاده اولان مقامنه بر کسه‌نك محبت ایلمسی نیجه ایماندن اولور پس لازم کلدیکه بو حدیث شریفی بو معناده استعمال ایلمك غلط اولدی بلکه بونك محلی وموضعی وطن اصلیدر و بر کسه وطن اصلیسنه محبت ایلسه اول محبت ایماندندر دنیلسه یرنده ومحلنده استعمال اولنمش اولور اما اولکی معناده استعمال ایلین غلط اوقور شول توضی ایلین کسه کبی که استنشاق دعاسنی استنجا محلنده اوقودی ومحلنی بیلمیوب غلط قیلدی

باز کونه خواندن وضو کننده اوراد وضورا

مثنوی در وضو هر عضورا وردی جدا * آمدست اندر خبر بهر دعا) وضو محلنده هر بر عضو ایچون بشقه بر ورد شریف دعا وثنا ایچون حدیث شریفده کلمشدر یعنی هر بر عضو ایچون ابدست وقتنده بر دعا ایلمك حدیث شریفده واقع اولمشدر اولا قبل الوضو (نویت الوضوء لله رفعا للحدث واباحة للصلوة) دیو وضوءیه نیت قیلورسن (وبعد الاستعاذة والبسملة) ال یومغه باشلدقده (اللهم انی اسئلك الیمن والبرکة واعوذبك من الشؤم والهلكة) دیو دعا ایلرسن بعده آغزك یودقده (اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد واعنی علی تلاوة کتابك وکثرة الذکر لك) دیو دعا ایلرسن مثنوی چونکه استنشاق بینی میکنی * بوی جنت خواه ازرب غنی * تا ترا آن بو کشد سوی جنان * بوی کل باشد دلیل کلستان) چونکم بورنکه استنشاق ایلیه‌سن اول کریم وغنی پادشاهدن جنت رایحه‌سن استه حتی سنی اول بوی لطیف جنان طرفنه چکه زیرا کلك رایحه‌سی کلستانه دلیل اولور وجنت رایحه‌سی دخی سنی جنته دلالت قیلور یعنی اللهم ریحنی برایحة الجنة) دیو بعضلرده بویله اوقورلر (اللهم ارحنی رایحة الجنة وارزقنی من نعیمها وبعده (اللهم انی اعوذبك من روائح

النار وسوء الدار) دیرلر اندنصکره یوزك یودقده (اللهم بیض وجهی بنورك یوم تبیض وجوه وتسود وجوه) دیرسن اندنصکره صاغ قولکی یودقده (اللهم اعطنی کتابی بیمینی وحاسبنی حسابا یسیرا) دیرسن وصول قولکی یودقده (اللهم انی اعوذبك من ان تعطنی کتابی بشمالی وان تحاسبنی حسابا عسیرا) دیرسن باشه مسح ایلدکده (اللهم غشنی برحمتك وانزل علی من برکاتك واظلنی تحت ظل عرشك) دیرسن وقولغه مسح قیلدقده (اللهم اجعلنی ممن یستمع القول فیتبع احسنه واسمعنی منادی الجنة مع الابرار) دیرسن بوینوکه مسح قیلدقده (اللهم فك رقبتی من النار واعوذبك من السلاسل والاغلال) دیرسن وصاغ قدمك یودقده (اللهم ثبت قدمی علی الصراط مع اقدام المؤمنین) دیرسن وصول قدمك یودقده (اللهم انی اعوذبك من ان تزل قدمی علی الصراط یوم تزل اقدام المنافقین) دیرسن پس بر کسه هر عضونی غسل ایلدکده بو دعاری اوقوسه والله تعالی یی ذکر قیلسه حق تعالی انك جمیع جسدنی پاك وطاهر ایلر اما اکر بو دعاری اوقومسه وذکر حق دخی قیلمسه انجق غسل ایلدیکی عضولر پاك اولور جمیع جسدی مطهر اولمز نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشلردر (من ذکر الله عند الوضوء طهر جسده کله فان لم یذکر اسم الله لم یطهر منه الا ما اصاب الماء) رواه الحسن الکوفی مثنوی چونکه استنجا کنی وردسخن * این بود یارب تو ز بنم پاك کن) چونکم استنجا وطهارت ایلیه‌سن سوزك وردی بو اوله که یارب سن بنی بو خباثت ونجاستدن پاك ایله ورد سخن دیمك سخنه متعلق اولان ورد دیمکدر کاه اولور که وظیفه اولان نمازه دخی ورد اطلاق ایدرلر بوراده سوزه متعلق اولان ورد مراد اولور واول طهارت ایلدکدنصکره اولان ورد بودرکه بعد الاستنجا اوقنه (اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من الصلحاء الراشدین واجعلنی من الذین لاخوف علیهم ولاهم یحزنون) پس بو دعانك مضمونی و بوندن مآل ومقصود نه دیمك ایدیکنی نظمه کتوروب تعلیم بیوررلر بعد الاستنجا بویله دعا ایلمك شو معانی یی متضمن اولور مثنوی دست من اینجا رسیده این را بشست * دستم اندر شستن جانست سست) ای پاك ومقدس اولان خدایم الم بو محله ایرشدی بو محلی یودی لکن بنم الم دل وجانمی یومقده سست وعاجزدر مثنوی ای ز تو کس کشته جان ناکسان * دست فضل تست در جانها رسان) ای پادشاه عالیشان ناکسلرك جانی سندن کس اولمش وانسانیت بولمشدر سنك فضل وکرمك الی جانلره ایرشیجیدر وادناس انجاسدن اول جانلری پاك وطاهر ایدیجیدر مثنوی حد من این بود کردم من لئیم * زان سوی حد را نقی کن ای کریم) بنم حدم وقدرتم بو ایدی بن لئیم

ایلدم اما اول حدث طرفندن اولان نجاستمی سن ای کریم پاك ونقی ایله اول حدث طرفندن مراد جان ودل طرفیدر یعنی اول جان ودل طرفندن اولنی ای کریم سن طاهر قبل دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ از حدث شستم خدایا پوست را * از حوادث تو بشوا این دوست را) ای خدای متعال پوستمی حدثدن یودم ونجس ظاهردن تنمی پاك ایلدم پس بودوستی جمیع حوادث لوثندن سن یو دوستدن مراد بونده جاندر یعنی الهی بوجسمی نجس صوریدن ممکن اولدیغی مرتبه بن عاجز وفقیر یودم وپاك ایلدم حوادث لوثندن وماسوی وسخندن بوجانمی سن پاك ایله دیمك اولور

﴿ شخصی بوقت استنجا میکفت اللهم ریحنی من رائحة الجنة ﴾
﴿ بجای آنکه اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین که ﴾
﴿ ورد استنجاست وورد استنجا بوقت استنشاق میکفت عزیزی ﴾
﴿ بشنید واین را طاقت نداشت ﴾

یعنی برشخص استنجا وقتنده اللهم ریحنی برائحة الجنة دیدیکه ابدست وقتنده استنشاق محلنده اوقنور بودعانك یرینه که استنجا وقتنده اللهم اجعلنی من المتطهرین دیو اوقنورکه بودعا استنجا وردیدر واستنجا وردنی استنشاق وقتنده دیدی الحاصل بوایکی وقتك دعالرنی برعکس اوقودی برعزیز بونی اشتدی و بوکا طاقت طوتمدی یعنی صبر ایده میوب اکا بودعالری برعکس اوقودك دیو توبیخ ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ آن یکی در وقت استنجا بکفت * که مرا بوی جنت دار جفت) اول برکسه استنجا وقتنده دیدیکه الهی بنی جنت رائحه سیله جفت طوت ومقارن ایت ﴿ مثنوی ﴾ کفت شخصی ورد خوب آورده * لیك سوراخ دعا کم کرده) برشخص اکا دیدی خوب ولطیف ورد کتورمشسن لکن دعانك دلوکنی یاوه قیلمشسن ﴿ مثنوی ﴾ این دعا چون ورد بینی بود چون * ورد بینی را تو اوردی بکون) بودعا چونکه بورونك وردی ایدی پس نیچون سن بورون وردنی کونه کتوردك ونامحل ونالایق اولان یرده انی استعمال ایلدك ﴿ مثنوی ﴾ رائحۀ جنت ز بینی یافت حر * رائحۀ جنت کی ایدازدبر) نجاست ورجاست قیدندن پاك وآزاد اولان کمسه‌لر جنت رائحه‌سنی بینی جانبندن بولدی وانی دماغ پاکله استشمام واستنشاق قیلدی جنتك رائحه سی خود دبردن قچن کاور پس حضرت نبی علیه السلامك هر برحدیث شریفنك برمحلی واکا لایق برموضعی واردر اکر اول موضع ایچون وضع اولنان حدیث شریفی مجرد لفظندن مستفاد اولان معنی

حسبیله برآخر موضعده استعمال ایلسك غلط ایتمش اولورسن وانی محلی اولمین یرده استعمال قیلورسن شول شخص کبی که استنشاق وردنی استنجا محلنده اوقودی پس حب الوطن حدیث شریفنی بو وطن صوری خصوصنده استعمال قیلق همان استنشاق وردنی استنجا محلنده استعمال قیلق کبی اولور اکر برکسه‌نك کندی وطن صوری سونسه محبت ایلك ایماندن اولیدی کفار دیارندن برکسه اسلام دیارنه کلوب ایمان واسلامله مشرف اولدقدنصکره کندی وطننه محبت ایلمسی دخی ایماندن اولوردی بوخود ایماندن دکلدر پس معلوم اولدیکه بوحدیث شریفك محلی وموضعی وطن صوری دکل ایمش بلکه بونك محلی وطن حقیقی ایمش لازم کلدیکه هرشیئی محلنه وموضعنه وضع ایلیه‌سن که اول شیء اول محله لایق واول محل دخی اول شیئه مناسب وموافق اوله پس جمله‌دن بری تواضعك محلی دین وطریقت شاهلریدر وتکبرلکك محلی آخرت یوانك کراهلردر سن ایسك بونك عکسن قیلرسن نته کم بیورورلر ﴿ مثنوی ﴾ ای تواضع برده پیش ابلهان * وی تکبر برده در پیش شهان * آن تکبر برخسان خوبست وچست * هین مرو معکوس عکسش بند تست) ای ابلهلر اوکنه تواضع ایلتمش غافل وای شاهلر قتنده تکبرلك ایلتمش جاهل فی الحقیقه اول تکبر خود خسلر اوزره خوب ولطیفدر آکاه اول معکوس کتمه زیرا انك عکسی سنك قید و بندکدر یعنی ای دنیا ابلهلرینك اوکنه تواضع ومسکنتله واران ودین وطریقت شاهلرینك حضورنده کبر ونخوتله طوران باطل اول ترفع قیلق ومتکبر اولمق دنیا خسلرینه اولسه خوب ولطیف اولور که انلر اوزره تکبرلك لایق اولور وصدقه و یرمك مرتبه‌سن بواور زنهار بازکونه کتمه زیرا بونك عکسی سکا قید و بند اولور وسنی شاهان طریقتك لطف وکرمندن محروم قیلور و بو معکوسانه حرکت ایتدیککك واسطه‌ایله سنك جانك خسلرك وناکسلرك قید وحبسنده محبوس ومقید قلور ﴿ مثنوی ﴾ از پی سوراخ بینی رست کل * بو وظیفۀ بینی آمد ای عتل * بوی کل بهر مشامست ای دلیر * جای آن بو نیست این سوراخ زیر) کل بورون دلکندن اوتری بتدی رائحه بینی‌نك وظیفه‌سی کلدی ای غلیظکالك رائحه‌سی مشامدن اوتریدر ای دلیر وجری اولان کمسه بو سوراخ زیر اول بوی لطیفك جای ومحلی دکلدر یعنی هرشیء که عالم عدمدن وجوده کلدی البته برشیء ایچون مخلوق اولدی مثلا بوجمله‌دن بری کلدر انك رائحه‌سی سوراخ بینیدن اوتری اولدی واندن مشام حظ الدی ولذت بولدی سائر عضوك اندن حظی یوقدر ای غلیظ ومعانداولان کمسه رائحه قسمی بورونك وظیفه‌سی کلدی وای جری ودلیر کل رائحه‌سی مجرد قوت شامه‌دن اوتری اولدی اول بوی کالك محلی بو تحتانی اولان مقعد دلکی

دكلدر كه حق تعالى بونى انكچون خلق ايتمشدر بونك ماخلق لهى بروندر
﴿ مثنوى ﴾ كى ازينجا بوى خلد آيد ترا * بوز موضع جوا كر بايد ترا) بورادن
سكا بوى خلد نچن كلور بوى اطيف ورايحهٔ خلدى اكر سكا كركسه موضعندن
استه يعنى بو سوراخ زير مشابهسنده اولان دنيا خسلرندن وعالم ناكسلرندن جنت
رايحهسى سكا نچن كلور وديانت وطاعت فايحهسى بونلرك محل نجاست اولان
وجودلرندن نيجه ظهور قيلور كه بونلر جنت رايحهسنك محلى ودين و يقين
فايحهسنك موضعى دكللردر اكر سكا جنت رايحهسى ودين وطاعت فايحهسى
كرك اولورسه انى موضعندن واهلندن طلب ايله تا اول رايحهيه واصل اولهسن
والا محلى اولمين يردن برشئ طلب ايلمك خيال باطلدر ﴿ مثنوى ﴾ همچنين
حب الوطن باشد درست * تو وطن بشناس اى خواجه نخست) بونك كبى
حب الوطن حديثى دخى درست اولورسن اى خواجه اول وطنى اولا اكله يعنى
استنشاق وردينك محل استنشاقده استعمال اولنمسى واستنجا وردينك دخى وقت
استنجاده استعمال اولنمسى ودخى كل رايحهسنك بروندن ودماغدن اوترى
ظهوره كلمسى راست ودرست اولديغى صحيح وثابت اولهسن بو جاى سفلى وتحتانى بى
وطن ايلمشسن وطن خود فى الحقيقه جانك مقام وقرارگاهى اولان عالم علويدر
وروح ابدا الاباد بو عالمدن رحلت ايتدكدنصكره انده اقامت ايلسه كركدر
پس بركسهنك وطن اصليسنه اولان محبتى كمال ايماندن اولمش اولور ﴿ مثنوى ﴾
كفت آن ماهئ زيرك ره كنم * دل ز رأى ومشورت شان بركنم) الحاصل اول
ماهئ زيرك كندى كنديسنه ديدى يول ايلرم قلبى انلرك مشورتندن ورأيندن
قوپاريرم يعنى اول كامل العقل اولان ماهى كندى ضميرنده بويله ديديكه
بو آبكير جانبندن درياى بيكران طرفنه طريق اتخاذ ايليم و بو وطن صوريدن اول
وطن معنوى جانبنه سفر وسياحت قيلم و بو اسير وطن صورى اولان كسهلرله
مشاوره قيلمقدن قلبى خلاص ايليمكه بونلر مشورتك اهلى دكللردر ﴿ مثنوى ﴾
نيست وقت مشورت هين راه كن * چون على تو آه اندر چاه كن) كنديسنه
بو كونه تنبيه ايدوب ديدى اى نفس اكاه اول مشورت وقتى دكلدر كه وقت بغايت
نازكدر سيف صارم كبى عمرى كسيرو برق خاطف كبى طورميوب فورى كچرامدى
يول ايله حضرت على رضى الله عنه كبى سن آهى چاه ايچره ايله وسركى اكا سويله
منقولدركه بركون حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرت
على كرم الله وجهه ورضى الله عنهه علم حقيقتدن واسرار هويتدن برنيچه معنى
كشف ايلدى واكا وصيت ايدوب زنهار بونى كسهيه كشف ايلمه ديو
سويلدى حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله عنه اول رازى برنيچه ايام

درونده صاقليوب بركون بر صحراده انى برچاهه سويلدى بعضلر قولى اوزره اول
چاهه انجق همان هو ديوندا ايلدى نتهكم (بيت) اول على چاهه واروب
بر هو ديدى * اوز كه سرلردن نه اونه بو ديدى) دين قائلك بو قولى بو معنايه
دلالت ايدر پس برقول دخى بودركه اول چاه بورازه تحمل ايليوب درحال
درونى قانله طولدى و بركون حضرت رسول عليه السلام عسكرله اول جانبدن
كچركن وارك شوقيودن صو كتورك ديو برقاچ كسهيه خطاب قيلدى انلر واروب
دلوى آشغه صارقيدوب بعده اخراج ايلدكلرنده صو يرينه قان چيقدى حضرت
رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اول دمده بيورديلر كه وار ايسه مرتضى
حضرتلرى بو چاهه كندى درونك سرنى سويلمشدر نتهكم شيخ عطار قدس الله
سره حضرتلرى منطق الطيرده بو معنايى نظمه كتوروب ايراد ايلمشدر (بيت)
مصطفى جايى فرود آمد براه * كفت آب آر بدلشكر راز چاه * رفت مردى
باز آمد باشتاب * كفت پرخونست چاه ونيست آب * كفت پيدارى ز درد كار
خويش * مرتضى درچاه كفت اسرار خويش * چاه چون بشنيدان تابش نبود
* لاجرم پرخون شد وآبش نبود) و برقول آخر دخى اولدركه اولدمكه
حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله عنه رازدرونى چاهه سويلدى چاهدن
برنى ظهور ايلدى اول سمتده برچوبان وار ايدى انى كوروب كسدى و برقاج
دلك داوب واكادم قويوب اندن بر لطيف صدا ظاهر اولوب نيجه زمان انكله
كندويى اكلدى بركون حضرت نبى مكرم صلى الله عليه وسلم اول جانبدن كذر
ايلركن اول صدايى استماع ايلدى حضرت على كرم الله وجههنك رازدرونى
افشا واظهار ايلديكنى اول صدادن فهم ايليوب بو صدا بنم حضرت مرتضايه
ديديكم اسرارى اخبار واظهار ايلر ديو حضورنده اولنلره سويلدى پس بو بيت
شريف بو قصهيه تلميح اولور وسالك راه حق اولنلره بو قصهدن حصه راز
درونى نااهل اولنلره افشا ايلمك اولور بلكه (قلوب الاحرار قبور الاسرار) قولنك
مضمونى اوزره كثرات قيدندن حر اولان كسه كندى قلبنى اسرار الهيهنك مدفن
ومقبرهسى قيلق لازم كلور ﴿ مثنوى ﴾ محرم ان اه كميابست بس * شب
رو و پنهان روى كن چون عسس) اول آهك محرمى زياده كميابدر عسس كبى
شبرولك و پنهانرولك ايله بو معنى بس باء عربيله اولديغى اوزره درپاء فارسيله
اولسه دخى جائزدر زيرا معنى اول آهك محرمى كميابدر چونكم بويله اولدبسه
پس عسس كبى پنهانرولك ايله و كيجه يورى ديمك اولور يعنى عسس نيجه پنهان
كيدرسه و بعض كسه كيجه ايله نه كونه پوشيده ومخفى سير ايدرسه اى سالك
رازدان كركدركه سندخى بونلر كبى پنهان رو اولهسن وسير وسلوكى مخفى برك

قیله سن تا نا محرملر مکرندن نجات بوله سن ﴿ مثنوی ﴾ سوی دریا عزم کن زین
آبکیر * بحر جو وترك این کرداب کیر) بو آبکیردن دریا جانبنه عزم ایله بحر دیله و بو کرد
ابی ترك یعنی بو آبکیر دنیادن دریای حقیقت و بحر وحدت جانبنه عزیمت ایله معنی بحرنی
طلب ایله بو عالم صورت کردابنی ترك ایت تا کم نفس وشیطان صیادلرینه شکار اولمقدن
خلاص اوله سن وعاقبت آتش سعیرده یانمقدن ومحترق اولمقدن نجات بوله سن
﴿ مثنوی ﴾ سینه را پا کرد و می رفت آن حذور * از مقام باخطر تا بحر نور *
همچو آهو کز پی او سك بود * می دود تا در تنش یك رك بود) اول مبالغه ایله حذر
ایدیجی زیرك ماهی سینه سنی پا ایلدی و کندی مقام باخطردن بحر نوره دك سیر
ایتدی فی المثل شول آهو کبی که انك اردنجه سك اوله یلر مادامکه انك جسم وتننده
بر طمر اوله یعنی اول اسیر و کرفتار اولمقدن زیاده حذر ایدیجی ماهی
سینه ٔ بی کینه سنی قدم دوزوب کتدی ومقام باخطر و پرظلمت اولان دنیادن بحر نور
ودریای سروره دك سیر وسلوك ایتدی انجلین سرعت و کرمیتله کتدیکه کویا
بر آهونك اردنده بر سك در نده انی صید ایتمك ایچون یلردی اول آهو تاتننده
قوت اولدقچه نه کونه کیدرسه بو دخی سر حقیقته دك اویله کتدی
﴿ مثنوی ﴾ خواب خرکوش وسك اندر پی خطاست * خواب خود
در چشم ترسنده کجاست) طوشان اویقوسی وکلب ارده اوله خطادر اویقو
خود ترسنده نك کوزنده قنده در خواب خرکوش کوزی آچق اولمق واویومقدن
عبارتدر زیرا طوشان کوزی آچق اویور کورن انی بیدار صنور لکن اول
اویله اویور کذلك بو انسان ایچنده دخی چوق کمسه لر واردر که ظاهرا کوزی
آچق ومعنی خواب غفلتله نائم اولمشلر سکدن مراد بونده شیطاندر یعنی
بر کمسه ده خواب غفلت اولمق باخصوصکه کلب شیطان انك اردنجه انك
صیدنه سعی قیله بو کونه خواب عظیم خطادر بر مقدار عاقل وبیدار دل اولان
کمسه بدننده قدرتی اولدیغی قدر فرار قیلمقدن وهارب اولمقدن خالی اولمز
خائف اولان کمسه لرك کوزنده خواب نیلر وحق تعالینك نارندن ترسنده دل
اولنلرك کوزی نیجه اویور نته کم حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر
(ما رأیت مثل النار نام هاربها ولا مثل الجنة نام طالبها) رواه الترمذی عن ابی هریرة
﴿ مثنوی ﴾ رفت آن ماهی ره دریا کرفت * راه دور پهنهٔ پهنا کرفت)
الحاصل اول زیرك وحذور اولان ماهی دریای نورك یولن طوتدی کندی دور
اولان وزیاده پهنا اولان یولی طوتدی یعنی زیاده واسع وعریض و بعید ودراز
اولان طریقی طوتوب اکا سلوك ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ رنجها بسیار دید و
عاقبت * رفت آخر سوی امن وعافیت) اول بولده اول ماهی ٔ پرفطنت چوق

بلا ومحنتلر کوردی وعاقبة الامر آخر امن وعافیت جانبنه کتدی وکندوبی
محل امن وسلامت اولان بحر حقیقته واصل ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ خویشتن
افکند در دریای ژرف * که نیابد حد آنرا هیچ طرف) کندیسنی اول ژرف
وعظیم اولان دریایه براقدیکه هیچ طرف یعنی چشم انسانی انك حد وکنارنی
بولمز وفی الحقیقه دریای وحدت و بحر حقیقت بر معنوی بحردر که هیچ بصر
بصیرتی وچشم سر یرتی انك حد وکنارنی احاطه یه قادر اولمز چونکم بو ماهی
اول آبکیردن کتدی وکندوبی بحر نوره واصل ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ پس
چو صیادان بیاوردند دام * نیم عاقل را از آن شد تلخ کام) پس چونکم صیادلر
اول ماهیلری شکار ایچون دام کتوردیلر نیم عاقلك اول صیادلرك کلمسندن دماغی
تلخ اولدی پس اول حالی مشاهده قیلدقده فرصتی فوت ایلدیکنه نادم اولدی
﴿ مثنوی ﴾ کفت آه من فوت کردم فرصه را * چون نکشتم همره عاقل چرا)
اودیدی آه وواه بن فرصتی فوت ایلدم اول دلیل ورهنمایه نیچون تابع وهمراه
اولمدم ونیچون اول عاقل وکامله متابعت قیلمدم مراد اهل غفلتك حقیقت حاله
واصل اولدقلری دمده (یا لیتنی اتخذت مع الرسول سبیلا) دیو رسوله متابعت
وانك وارثلرینه مرافقت ایلمکی تمنی قیلملریدر وفوت اولان حالته متحسر اولملریدر
﴿ مثنوی ﴾ ناکهان رفت ولیکن چون برفت * می ببایستم شدن در پی
بتفت) کندی به بویله دیدیکه ناکهان اول عاقل ماهی کتدی ولیکن چونکم
کتدی انك اردنجه بکا حرارتله یعنی شدتله کتمك کرك ایدی لیکن اول دولت
کذر قیلدی واول فرصت فوت اولدی ﴿ مثنوی ﴾ بر کذشته حسرت
آوردن خطاست * باز ناید رفته یاد آن هباست) کچمش نسنه اوزره حسرت
کتورمك خطادر زیرا رفته وکذشته کیرو دونوب کلمز پس انی یاد ایتمك عبث
وهبادر زیرا عمر دخی اول فوت اولان فرصتك وکذشته اولان نعمتك پشیما نلغنده
و پریشانلغنده کیدر عمری بیهوده یره صرف ایلمکدن ایسه تدارك مافات ایدوب وطریق
امن وسلامته کیدوب انسان کندوبی خلاص ایتمکه سعی ایلمك لازمدر وکذشته یه
تحسر ایلین ونادم اولان مرد غیر حازمدر

﴿ قصهٔ آن مرغ کرفته که وصیت کرد که بر کذشته پشیمانی ﴾
﴿ مخور تدارك وقت اندیش وروزکار مبردر پشیمانی ﴾

﴿ مثنوی ﴾ آن یکی مرغی کرفت از مکر ودام * مرغ اورا کفت ای خواجهٔ
همام) اول بر کمسه بر قوشی مکر ودام جهتندن طوتدی یعنی حیله ودام
سبیله بر مرغی صید ایتدی مرغ اکا ایتدی ای اولو خواجه ﴿ مثنوی ﴾

تو بسی کاوان ومیشان خوردهٔ * تو بسی اشتر بقربان کردهٔ) سن چوق
صغرلر وقیونلر یمشسن چوق دوه قربان ایلمشسن ﴿ مثنوی ﴾ تونکشتی سیراز
انها درزمن * هم نکردی سیراز اجزای من) زمانه‌ده سن انلردن سیر اولمدك
و بو قدر حیوانانك اتنی یمکله بو آنه‌دك طویمدك بنم اجزامدن دخی سیر وقانع اولمزسن
﴿ مثنوی ﴾ هل مرا که تا سه پندت بردهم * تا بدانی زیرکم یا ابلهم) امدی
بنی صالویر تا که سکا اوچ نصیحت ویره‌یم تا بنی بیله سن عاقلیم یاخود ابلهمیم
﴿ مثنوی ﴾ اول آن پند هم بر دست تو * ثانیش بربام کهکل بست تو)
اول پندك اولی هم سنك الکده انك ایکنجیسی سنك کهکل بست اولان یعنی
صمانلو بالچقدن یاپلن طامك اوزره دیم ﴿ مثنوی ﴾ آن سوم پندت دهم
من بر درخت * که ازین سه پند کردی نیکبخت) واول اوچنجی پندی بن
سکا درخت اوزره دیرمکه بو اوچ پنددن سن نیکبخت اوله‌سن ودولت وسعادت
بوله‌سن ﴿ مثنوی ﴾ آنچه بر دستست انست آن سخن * که محالی راز کس
باور مکن) اول پند که سنك الك اوزره‌در اول سوز بودر که برمحال کیمسه‌دن
باور واعتقاد ایله یعنی برکسه عقلدن خارج برمحال سوز سویلیه اکا ایناممه
وتصدیق قیلمه ﴿ مثنوی ﴾ برکفش چون کفت اول پند زفت * کشت
ازاد و بران دیوار رفت) اول خواجه‌نك الندە اولان مرغ چونکم زفت وعظیم
اولان پندی سویلدی آزاد اولدی واول دیوار اوزره کتدی ﴿ مثنوی ﴾
کفت دیکر بر کذشته غم مخور * چون زتو بکذشت زان حسرت مبر) پس اول
دیوار اوزره دیدیکه بر پندم دخی بودر که کذشته‌نك اوزرینه غم یمه چونکم سندن
کچدی اندن اوتری حسرت ایلتمه وندامت چکمه ﴿ مثنوی ﴾ بعد از ان
کفتش که در جسمم کتیم * ده درم سنکست نك دریتیم) اندنصکره مرغ اول
خواجه‌یه دیدیکه بنم جسمده کتیم ومخفی اون درهم اغری بر دریتیم واردر
﴿ مثنوی ﴾ دولت تو بخت فرزندان تو * بود ان کوهر بحق جان تو) ای
خواجه سنك جانك حقیچون اول بنم وجودمده اولان کوهر سنك دولتك
وفرزندلر یکك بختی ابدی لکن بیله میوب بو خصوصده غفلت ایلدك
﴿ مثنوی ﴾ فوت کردی در که روزی آن نبود * که نباشد مثل ان در در وجود)
ای خواجه دری فوت ایلدك که اول سنك نصیبك دکل ایدیکه وجود عالمنده
اول دریتیمك مثل ونظیری اولمز ﴿ مثنوی ﴾ آنچنان که وقت زادن حامله *
ناله دارد خواجه شد در غلغله) چونکم خواجه اول مرغدن بو سوزی اشتدی
انجلین که ولادت وقتنده حامله عورت ناله طوتر خواجه دخی انك کبی غلغله‌ده
اوادی ﴿ مثنوی ﴾ مرغ کفتش نی نصیحت کردمت * که مبادا بر کذشتهٔ

دی غمت) چونکم مرغ خواجه‌نك بو فریاد وغلغله‌سنی اشتدی اکا ایتدی بن سکا
نصیحت ایلدممی که دون کچمش اوزره سنك غمك اولمسون یعنی کچن شئه غم یمه
ومتحسر اولمه دیمدممی ﴿ مثنوی ﴾ چون کذشت ورفت چون غم میخوری *
یا نکردی فهم پندم یا کری) چونکم کچدی وکتدی نیچون غم یرسن یا بنم پندمی
فهم ایلمدك یاخود صاغرسن ﴿ مثنوی ﴾ وان دوم پندت بکفتم کای جهال *
هیچ تو باور مکن پند محال) واول ایکنجی پندی سکا دیمدممی که جهل وضلالدن
محال سوزه هیچ سن ایناممه واعتقاد ایلمه ﴿ مثنوی ﴾ من نیم خود سه درم سنك
ای اسد * ده درم سنك اندرونم چون بود) ای اسد بن خود اوچ درهم اغری
دکلم پس بنم درونمده اون درهم اغری در نیجه اولور بو سوز خود امر محالدر
پس سن محاله نیچون تصدیق ایلدك ﴿ مثنوی ﴾ خواجه باز آمد بخود کفتا که
هین * باز کو ان پند خوب سیومین) خواجه کندی‌یه کلدی وعقلنی باشنه جمع
قیلدی واول مرغه دیدیکه ای مرغ اکاه اول کرو اول اوچنجی خوب
واطیف پندی دخی سویله ﴿ مثنوی ﴾ کفت اری خوش عمل کردی بدان *
تا بکویم پند ثالث رایکان) مرغ اکا دیدی بلی اول پندلره خوش عمل ایلدك تا که
اوچنجی پندی مفت ورایکان دیم وانی عبث یره ضایع ایلیم ﴿ مثنوی ﴾
پند کفتن با جهول خوابناك * تخم افکندن بود در شوره خاك * چاك حمق وجهل
نپذیرد رفو * تخم حکمت کم دهش ای پند کو) زیاده جاهله وخوابناکه پند
دیمکلك تخمی شوره خاکه براقمق اولور یعنی جاهل وغافل اولان کسه‌یه نصیحت
ایلمك وانك ارشادنه متعلق سوز سویلمك فی المثل تخمی شوره یره القا ایلمك اولور
شوره یرده تخم نه مرتبه ضایع اولورسه جاهل وغافلك زمین وجودنده تخم نصیحت
اوکونه ضایع اولور زیرا حمق وجهالت یرتغی یمه قبول ایلمز پس ای پند
کو حکمت تخمنی اکا ویرمه

﴿ چاره اندیشیدن آن ماهیٔ نیم عاقل وخودرا مرده کردن ﴾

﴿ مثنوی ﴾ کفت ماهیٔ دکر وقت بلا * چونکه ماند از سایهٔ عاقل جدا)
اول بر غیری ماهی بلا وقتنده چونکم عاقل وکامل اولان ماهینك سایهٔ سعادتندن
جدا قالدی کندی‌یه دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کوسوی دریا شد واز غم عتیق *
فوت شد از من چنان نیکو رفیق) که اول عاقل دریا جانبنه کندی غمدن
عتیق وازاده اولدیغی حالده انجلین نیکو واعلی رفیق بندن فوت اولدی وانك
زمان سعادتی مرور قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ لیك زان نندیشم وبر خود زنم *
خویشتن را این زمان مرده کنم) لیکن اندن فکر ایلمزم وکندیمه اورورم بو زمان

کندیمی مرده ایلیم یعنی اول نیم عاقل اولان ماهی کندیسنه ابتدی اول عاقلك کذر قیلدیغندن وفرصتم فوت اولدیغندن فکر واندیشه ایلمزمکه وقت نازکدر بلکه فکری کندیمه ضم ایلرم وکندیمك خلاصی ایچون تدبیر قیلورم لازم کلدیکه بوزمان کندیمی مرده شکل قیلم واولمزدن اول اولم تابو صنعتله صیادلر الندن خلاص اولم ❊ مثنوی ❊ پس برارم اشکم خود بزبر * پشت زیر ومیروم براب بر) پس کندی قارنیمی یوقارو کتورم وارقه‌می آشغه کتورم وصواوزره کیدم نته‌کم مرده اولان ماهیلر بویله اولور ❊ مثنوی ❊ می‌رود بروی جنانکه خس رود * نی بسباحی چنانکه کس رود * مرده کرده‌خویش بسپارم باب * مرك پیش ازمرك امنست ازعذاب) آب اوزره کیدرم انجلین که خار وخس کیدرشناورلکله دکل انجلین که شناور اولان کسه کیدر کندیمی مرده ایلرم آبه تسلیم ایلرم زیرا اولمزدن اول اولمك عذابدن امن وهلاکدن خلاص اولمقدر آبدن مراد ارادة الله وقضاء الله آبی اولور وآب اوزره مرده اولمق کمالیله کندی وجودی قیدندن فراغت قیلمقدن وارادة اللهه تسلیم اولمقدن عبارت اولور وعقل وتدبیرله سیر وحرکت قیلمقدن ونجات بولمقدن کنایت اولور یعنی نیم عاقل اولان سالك آبکیر دنیاده اولان مهالکی مشاهده ایلدکده درحال عقلن باشنه دوشروب وجودله مقید اولمنك مضرتنی بیلوب کندی‌یه دیرکه شمدنصکره بودنیاده ارادة الله آبی اوزره خس کندیکی کبی کیدرم وکندمی آنك احکامنه تسلیم ایدرم آنجلین کتمزمکه سباحت قیلان ویوزکج اولان کسه‌لر کندی رأبی وتدبیرلریله وقوت وصنعتلریله کیدرلر زیرا بویله باوجود کتمکده امن وسلامت یوقدر وخطر ومخافت بوکونه فتی چوقدر پس لازم اولدیکه کندمی مرده ایلیم وارادة الله آبنه تسلیم قیلم زیرا اولمزدن اول اولمك عذاب وهلاکدن امن وسلامت بولمقدر ❊ مثنوی ❊ مرك پیش ازمرك امنست ای فتا * اینچنین فرمود مارا مصطفا * کفت موتوا کلکم من قبل ان * یأتی الموت وتموتوا بالفتن) اولمزدن اول اولمك امندر ای فتی حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بیزه بویله بیوردی اول بیوردیغی حدیثك مضمونی بودر که بیوردی اولیکز جمیعکز موت سزه کلمزدن اول موت کلدکده سز اولورسز فتنه‌لرله ومحنتلرله یعنی ای عذاب خدادن نجات وهلاك معنوی ایله اولمکدن خلاص استین جمیعکز موت ارادی ایله اولیکز وبی نام وبی نشان اولمغله وبوجهانك رسومندن وشهرتندن کذر قیلمغله مکان شیطانی اولان دنیادن خلاص اولیکز اکرحسن ارادتکزله اولمزسکز وبوجهان فانیدن کذر قیلمزسکز موت کلدکده فتن ومحنتله اولورسز وشهرت وصورته اسیر اولدیغکز واسطه ایله دام شیطانه صید اولورسز عاقبت نار سعیره وصول بولورسز

بوحدیث شریفه اشارت بیوررلر که حضرت نبی علیه السلام بیوردیلر (حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا وزنوا اعمالکم قبل ان توزنوا وموتوا قبل ان تموتوا) ❊ مثنوی ❊ همچنان مرد وشکم بالافکند * آب میبردش نشیب وکه بلند) الحاصل انك کبی اول ماهی اولدی وبطننی یوقارو براقدی آب آنی کاه آشغه وکاه یوقارو ایلتدی یعنی بوحدیثده امر اولندیغی کبی وکندیکدخی مقدما بن کندمی بوزمان مرده ایلرم دیدیکی کبی اولدی وشکمنی یوقارو کتوردی وکندوبی مرده اولمق مرتبه سنه یتوردی آب آنی کاه آشغه وکاه یوقارو ایلتدی اول دخی کندوبی آبك حکمنه تسلیم ایتدی ❊ مثنوی ❊ هر یکی زان قاصدان بس غصه برد * که دریغا ماهئ بهتر بمرد) پس قاصدلر وصایدلر بونك مرده اولسنی کوردکلرنده هر بریسی اول قاصدلردن چوق غصه ایلتدی بویله دیوکه ای دریغ اولسون بهتر اولان ماهی اولدی وآنی صید ایلمکدن هربریمز محروم قالدی ❊ مثنوی ❊ شادمی شد اوازان کفت دریغ * که برفت این بازیم نستم زتیغ) واول مرده شکل اولان ماهی اول دریغ دیملرندن وحسرت یمیلرندن شاد اولدی بویله دیوکه بنم بواوینم یرنده واقع اولدی بن تیغدن قورتلدم یعنی بنم بوحیله وصنعتم محلنده واقع اولوب صیادلرك تیغندن خلاص اولدم دیو شاد اولدی ❊ مثنوی ❊ پس کرفتش یك صیاد ارجند * پس برو تف کرد وبرخاکش فکند) پس بر ارجند صیادانی طوتدی بعده اکا تف ایلدی وآنی خاك اوزره براقدی یعنی اولو ظن ایلیوب انك وجودنی تحقیردن اوتری تف دیوب کتوروب دریا کنارنه آتدی انکچونکه صوده اولان بالق مردار ونا پاك اولور اماخاکده اولسه پاك اولورومذ بوح مرتبه سن بولور ماهینك ذبحی خاکده اولمکدر دیمشلر ❊ مثنوی ❊ غلط غلطان رفت پنهان اندر آب * ماند آن احمق همی کرد اضطراب) چونکم اول ماهی بوصنعتله صیادلرك الندن قورتلدی پس یوارلنه رق پنهان ومخفی آبه کتدی وکندوبی دریایه واصل ایتدی امااول احمق بوتدبیر وتدار که قادر اوله میوب مغرور وجاهل اولدیغندن عزم راه قیله میوب اول آبکیرده قالدی واضطراب قیلدی پس بوندن مستفاد اولان حصه بواولورکه (کن فی الدنیا کانك غریب اوعابر سبیل وعد نفسك من اهل القبور) حدیث شریفنك مقتضاسی اوزره انسانه لازم اولان اولدرکه دنیا آبکیرنده غریب کبی وعابر سبیل کبی اوله وکندوبی اهل قبوردن عد ایلیوب اولمزدن اول اوله تاکم نفس وشیطان صیادلرینك دام مکرندن خلاص اوله وبوصنعتله کندوبی محل امن اولان دریای حقیقته واصل قیله اکر اولمزدن اول اولمزسه وبوطریقه سالك اولمزسه اول احمق کبی آبکیر دنیاده

قالور وشیطان ونفس اماره یه کرفتار اولدقده مضطرب اولور ❊ مثنوی ❊
از چپ وازراست میجست آن سلیم * تابجهد خویش برهاند کلیم) الحاصل
اول سلیم واحمق صولدن وصاغدن صیچرادی تاکندینك جهدیله وبی وقت
اولان سعی کوشش ایله کلیمنی قورتره ونفسنی انلرالندن خلاص ایلیه ❊ مثنوی ❊
دام افکند نداندر دام ماند * احمق اورا دران آتش نشاند) پس صیادلر آنی
کوروب دام براقدیلر واول دام ایچنده قالدی احمقلق آنی اول آتشده نصب
ایلدی یعنی حماقت وجهالت اول ماهی یی صیادلرك دامنه کرفتار ایلیوب
عاقبت آتشده بانمغه وضع ایلدی ❊ مثنوی ❊ برسر آتش بپشت تابهٔ *
باحماقت کشت اوهمخوابهٔ) آتش اوزرنده برتابه نك آرقه سنده حماقتله
اوهمخوابه اولدی یعنی جفت اولدی مقصود شول کافر وعاصی اولان کسه لر
اولور که جهنم تابه سنده کندی حماقتلریله جفت اولدقلری حالده داخل اولورلر
وانده پشوب ویانوب افغان قیلور ❊ مثنوی ❊ اوهمی جوشید ازتف سعیر
* عقل می کفتش الم یأتك نذیر * آن همی کفت ازشکنجه وزبلا * همچو
جان کافران قالوابلی) اول احمق ماهی آتش سعیرك حرارتندن قایندی اول
وقت عقل اکا دیدی سکا نذیر کلدیمی اول احمق دخی شکنجه و بلادن دردی
کافرلرك جانی کبی انلر بلی بیزه نذیر کلدی دیدیلر ولکن بزآنی تکذیب ایلدك وحق تعالی
سزکله بیزه برشیء کوندرمدی سزکاذبلرسکز دیو سویلدك نته کم حق تعالی
سورهٔ ملکده انلرك نارجهنمده اولان حاللرندن خبرویروب بیورر (وللذین کفروا
بربهم) شول کسه لرکه جن وانسدن کافراولدیلر وحدانیت حقه انلرایچون واردر
(عذاب جهنم) عذاب دوزخ واردر (وبئس المصیر) نه یرامز مرجعدر
اول جهنم (اذا القوا فیها) چون کفار اول جهنمه طرح اولنسه لر حطب ناره
القا اولندیغی کبی (سمعوالها شهیقا) ایشیدهلر اول جهنم اهلنك ویاخود
نارك انلر اصواتنی که صوت حماره مشابه اوله (وهی تفور) واول جهنم
قینادی ایچنده کیلرله چولمك قینار کبی (تکاد) قریب اوله اول جهنم
(تمیز) پاره پاره ایلر (من الغیظ) کفاره خشم وغضبندن (کلماالقی فیهافوج)
هر بارکه برجماعت اول ناره القا اولنسه ایدی (سألهم خزنتها) جهنمك مالکی
واعوانی بونلره توبیخا سؤال ایدهلر (الم یأتکم نذیر) سزه بوعذابدن انداز
ایدر پیغمبر کلدیمی (قالوا بلی) دیرلر که بلی (قدجاءنا نذیر) تحقیق بزه
کلدی پیغمبر بواحوالی بزه بیلدردی (فکذبنا) پس بز تکذیب ایلدك اول
پیغمبرك قولنی (وقلنا) وبزدیدك (مانزل الله من شیء) الله تعالی انزال ایلمدی
هیچ شیلردن برشیئی که سز خبرویرسز (ان انتم) سز دکلسز ای پیغمبرلر

(الافی ضلال کبیر) الاضلالت عظیمده سز ای مرسلون و بو کلام بونلره
خزنهٔ جهنم لسانندن اولمقده جائزدر علی ارادة القول یعنی بونلره خازنان جهنم
دیهلر سز دکلسز ای کافرلر الاضلال کبیرده سز ضلالدن مراد هلاك اوله
پس حضرت مولانا قدس سره نصیحت ناصحانی قبول ایتمین احمقان پرعصیانی
احوال کافرانه تشبیه ایدوب دیرلر که اول بی عقل اولان ماهی یعنی مجرم وعاصی
آتش سعیرده قینادقده عاقل اولان آنلره دیه که سزه نذیر کلدیمی و نصیحت
قیلمدیمی اول شکنجه و بلاسندن کافرلر جانی کبی اعتراض ایدوب بلی بزه نذیر کلدی
ونصیحت قیلدی اما بزغفلت ایدوب طوتمدق دیهلر ❊ مثنوی ❊ بازمیکفت
اوکه دراین بارمن * وارهم ز ین محنت کردن شکن) کیرو اول عقلسز ماهی
آتش بلاده بنارکن دیدی اکر بوکره بن بوکردن شکن محنتدن خلاص اولم یعنی
بو بیون قیریجی وقهر ایدیجی عذابدن اکر بودفعه قورتلورسم ❊ مثنوی ❊
من نسازم جز بدریای وطن * آبکیر را نسازم هم سکن) بن دریادن غیری بی
وطن دوزمیم برآبکیری بن مسکن دوزمیم ❊ مثنوی ❊ آب بیحد جویم وایمن
شوم * تاابد در امن وصحت میروم) بی حد آب استیم وایمن اولم یعنی طالبیم
اولم وانده وطن قیلم دیدی تاابدی امن وصحتده کیدم و بلادن کندمی بن خلاص
ایدم دیدی

❊ بیان انکه عهد کردن احمق بوقت کرفتاری وندم هیچ وفائی ندارد که ❊
❊ صبح کاذب وفاندارد (واوردوا لعادوا لمانهوا عنه وانهم لکاذبون ❊

بوسرخ شریف انك بیاننده درکه کرفتاری وندامت وقتنده جاهل واحمقك
توبه وعهد ایلسی هیچ وفا طوتمز که صبح کاذب وفاطوتمز نته کم الله تبارك
وتعالی سورهٔ انعامده بومضمونی مؤید بیوررلر (ولوتری) اکرسن کورسیدك
ای کسه ویاخود یامحمد (اذ وقفوا علی النار) عذاب ناره وقوفلری حینده
بو کافرلری لوك جوابی محذوفدر (تقدیری لرأیت امرا عظیما شنیعا (فقالوا
یالیتنا نرد) پس دیهلر بونلر نولیدی بزرد اولنیدق دنیایه کیرو (ولانکذب بایات
ربنا) کلام مستأنفه در یعنی نولیدی بزرد اولنیدق و بز تکذیب ایلمزدك ایات
ربمزه ویاخود نرد اوزره معطوف اوله بوتقدیرجه نولیدی بزدنیایه ردا ولنیدق
و بزتکذیب ایتمیدك آیاتنی ویاخود نزدنك ضمیرندن حال اولوب تحت حکم تمنیده
اوله تقدیری یالیتنا نرد غیر مکذبین ونکون من المؤمنین ای وکائنین من المؤمنین
(بل بدالهم) بلکه بونلره ظاهر اولدی (ماکانوا یخفون من قبل) شول
نسنه که بونلر اخفا ایلدیلردی ناسدن قبایح اعمال وفضایح حاللرین بوندن اول

یعنی دنیاده بو تقدیرجه اضراب تمنیدن مفهوم اولان ارادت ایمانه‌دن اولور یعنی بونلرك تمنیء ایمان ایلمسی من قصد دکلدر بلکه دنیاده ناسدن اخفا ایلدکلری قبایح اعمالك آثاری بونلره ظاهر اولدیغندن اوتریدر (ولوردوا) فرضا بونلر دنیایه ردا اولنسه‌لردی (لعادوا) عودت ایده‌لردی (لما) شول کفر ومعاصی‌یه که (نهوا) نهی اولندیلردی (عنه) اول کفر ومعاصیدن (انهم لکاذبون) حال بوکه تحقیق بونلر کاذبلردر (ولانکذب بایات ربنا) دیدکلری قولده پس ایمانلری همان بلا زماننده اولور ﴿ مثنوی ﴾ عقل می کفتش حماقت باتوست * باحماقت عهد را آید شکست * عقل را باشد وفای عهدها * نوندای عقل روای خربها) عقل اول احمق اولان ماهی‌یه دیدیکه حماقت سنکله بیله در جهل حماقتله بیله اولدیغنده عهده شکست کلور عهدلره وفا ایلمك عقل ایچون اولورسن عقل و بصیرت طوتمزسن یوری ای خربها یعنی عاقل اولان کمسه نجون احمق بلا آتشنه مبتلا اولدقده عهدلر ونذرلر ایلر ودخی اکر بو بلادن خلاص اولورسم عاقل اولنلرك سوزن قبول ایدیم ودیدکلری یره کیدیم دیو سویلر کورسه اکا دیرکه جهالت وحماقت سنکله بیله در مادامکه حماقت سنکله بیله اوله عهده البته شکسته لك کلك مقرردر عهدلره وفا ایلمك عقلك خاصیتی اولورسن ایسك ای خربها لو احمق عقل طوتمزسن یوری سنك بو یله وقت مضایقه ده اولان توبه وعهدیکه اعتبار یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ عقل را یاد آید از پیمان خود * پردهٔ نسیان بدراند خرد) کندینك عهد وپیمانندن عقله یاد کلور یعنی کندی عهدنی ونذرنی عاقل اولان کمسه ذکر ایلر نسیان پرده سنی خرد برتار خردی اولمین کمسه نسیان پرده سنی هتك ورفع ایتمکه قادر اولمز ﴿ مثنوی ﴾ چونکه غفلت نیست نسیان میرنست * دشمن وباطل کن تدبیر تست) ای احمق چونکه سنك عقلك یوقدر غفلت ونسیان سنك امیرکدر سنك دشمنك وباطل کن تدبیرکدر که سنك تدبیر وتدارککی ابطال ایدیجی اولور ﴿ مثنوی ﴾ از کمیء عقل پروانهٔ خسیس * یاد نارد ز آتش وسوز وحسیس) مثلا عقلنك کم لکندن دنی وخسیس اولان پروانه آتشدن وسوز وحسیسدن یادنه کتورمز (حسیس) حاء خطی ایله آوازه دیرلر یعنی پروانه شعلهٔ آتشی کوروب اکا اول مرهدن کندویی اوروب انك آوازنی استماع ایلدکدن وانك سوزنه برمقدار یاندقدنصکره آتدن اجتناب ایلر ﴿ مثنوی ﴾ چونکه پرش سوخت توبه میکند * آز ونسیانش برآتش میزند) چونکم اول پروانه نك قنادی یاندی یاخود معنی چونکم اول پروانه قنادنی یاقدی توبه ایلر حرص ونسیان آنی کیرو آتش اوزره

اوردر یعنی اول مرتبه عقل طوتمز وتفکر ایتمزکه مقدما اول شعله یی نور ظن ایلیوب کندمی اکا اوردم نار اولوب پر وبالمی یاقدی پس بودفعه دخی اکا قریب اولورسم ومحبت قیلورسم بنی احراق ایلر پس آندن بعید اولمق بکا اولیدر دیمز ﴿ مثنوی ﴾ ضبط ودرك حافظی و یاد داشت * عقل را باشد که عقل انرا فراشت * چونکه کوهر نیست تابش چون بود * چون مذکر نیست ایابش چون بود) ضبط وادراك وحافظلك ویاد داشت عقل ایچون اولور که عقل آنی یوجه ایتدی یعنی برمعنا یی ضبط ایلمك ودین امرنی ادراك ایلمك وعهد وپیمانی حفظ قیلمق وخاطرده طوتمق عقل ایچون اولور و بونلری عقل اعلا قیلور و بونلر عقلدن نشو ونما بولور چونکم برکسه ده کوهر اولمیه انك تابی نیجه اولور چونکم اول کسه مذکر اولمیه انك نیجه ایابی ورجوعی اولور تاب پرتو ورونق معناسنه در اش ضمیردرکه کوهره عائد در تابش کسر بایله اسم مصدر دخی اولسه جائزدر ایاب رجوعه دیرلر یعنی چونکم برکمسه ده جوهر عقل اولمیه اول جوهر عقلك پرتو ورونقی نیجه اولورکه جوهر ذات و پرتو ورونق عرضدر ذات اولمسه صفت نه ایله قائم اولور پس ضبط وادراك وحفظ و یادداشت و بونلر امثالی اولان صفات عقل جوهرینك نور و پرتویدر پس برکمسه ده عقل اولمسه بونلر دخی اولمز وعقل مذکری برکمسه یه تذکیر قیلمسه اول معاصیدن رجوع قیلمز البته توبه وایاب مذکردن ظهوره کلور ودرونك نور ورونقی جوهر عقلدن حاصل اولور ﴿ مثنوی ﴾ این تمنی هم زبی عقلیء اوست * که نبیند کان حماقت راچه خوست * آن ندامت ازنتیجهٔ رنج بود * نه زعقل روشن چون کنج بود) بو بی وقت اولان تمنی دخی هم انك عقلسزلغندندر زیرا کورمزکه اول حماقتك نه خوبی واردر اول ندامت رنج اولمق نتیجه سندن ایدی یوخسه کنج کبی روشن اولان عقلدن دکل ایدی یعنی بو حین مضایقه ده وزمان بلاده ظهوره کلان بی وقت تمنی اول احمق ونادانك بی عقللغندندر زیرا کورمزکه اول حماقتك خوی قبیحی ندر حماقتك خوی قبیحی اولدرکه دعا وتمنی وقتنده جاهل وغافل اولور وفرصتی ضایع قیلور اما بلا باشنه کلدکده ومحنت وفلاکته مبتلا اولدقده بیهوده یره دعا وتمنی قیلور اول بی وقت اولان تمنی وندامت رنج وبلانك نتیجه سندن اولدی یوخسه کنج کبی روشن اولان عقلك نتیجه سندن اولدی اکر کنج کبی روشن اولان عقلك نتیجه سندن اولیدی بلا وقتندن مقدم دخی ندامت قیلور و پشیمان اولوردی ﴿ مثنوی ﴾ چونکه شد رنج آن ندامت شد عدم * می نیرزد خاك آن توبه وندم) چونکه رنج وبلا کتدی اول ندامت عدم محض اولدی اول توبه وندم خاکه دکمز

زیراکه اول توبه وندم نتیجهٔ عقلدن دکلدر بلکه رنج والمدن خلاص اولمق ایچون برخاطره ایدی چونکم رنج والم کتدی اندن حاصل اولان توبه وندم دخی کتدی (مثنوی آن ندم از ظلمت غم بست بار * پس کلام اللیل یمحوه النهار) زیرا اول توبه وندم ظلمت غمدن یوك بغلدی پس ایلك کلامنی نهار آنی محو ایلر یعنی اول نادم اولمق وتوبه قیلمق غم والمك ظلمتندن حاصل اولدی پس مشهور مثلدر کیجه نك سوزنی کوندز محو ایلر کذلك ظلمت غمده سویلنن کلامی دخی صبح سلامت ونهار فرحت وراحت محو وناپیدا ایلر دیمك اولور وشادیلك کونی کلسه شب غمده واقع اولان کلامك وجودی قالمز دیمکی افاده قیلور مثنوی (چون رفت آن ظلمت غم کشت خوش * هم رود ازدل نتیجه وزاده اش * میکنند اوتوبه و پیر خرد * بانك لوردوا لعادوا میزند) چونکم اول ظلمت غم کتدی اول احمق خوش اولدی هم انك دلندن کیدر اوغمك نتیجه سی شول ظلمت غم که توبه وندمك اصلی ایدی چونکم احمقك قلبندن کیده واول احمق خوش حال ومرفه البال اوله هم اول غمدن تولد قیلان ونتیجه اولان توبه وندم دخی کیدر زیرا توبه وندم فرعدر اصل کتدکدنصکره فرعك وجودنده ثبات قالمز اول احمق وقت غمده وحین المده توبه وندم ایلر لکن عقل پیری اکا (اوردوا لعادوا) صداسنی اورر یعنی بو آیت کریمه نك مفهومنی ومضمونی برسبیل توبیخ اکا ذکر قیلور بویله دیو که ای احمق ونادان اکرسن بو بلادن نعمت ورأفت جانبنه رد اولنسیدك شول عملدنکه نهی اولندك ایدی اکا عودت ایلردك پس بو توبه وندامتك الان بی معنادر وبوکا اعتبار یوقدر پس بورادن برسؤال ناشی اولور که بو معصیت وقباحت ایشلینلرك وعذاب خدایه کندیلرینی مستحق ایلینلرك وحین بلاده پشیمان اولنلرك دخی خود عقللری وار ایدی پس بونلره عقلسز دیمك نه وجهله صحیح اولور بو بیانی بو سؤال مقدره جواب اولمق موردنده ایراد ایدوب بیوررلر

در بیان انکه وهم قلب عقلست وستیزه اوست باوماند واونیست وقصهٔ محاورات موسی علیه السلام که صاحب عقل بود بافرعون که صاحب وهم بود

بو سرخ شریف انك بیاننده درکه وهم عقلك قلبیدر یعنی خالص عقل دکلدر بلکه عقل شائبه سیله مشوب برقوت مدرکه درکه معانی جزئیه یی ادراك ایلر وادراکنده خطا وغلطدن خالی اولمز عقلك معاند ومخالفیدر اکر عقل برمعنایی جزم ایلسه اکا منازعه ایلرکه بومعنی سنك ادراك ایتدیکك کبی دکلدر احتمالدرکه سنك ادراك ایلدیکك مخالفی اوله دیر کما قال صاحب الهیاکل (الوهم ینازع

العقل حتی ان المنفرد یبیت بالمیل یؤمنه عقله ووهمه حتی ربما یغلب تخوبفه فیه فرد الانسان وهو یخالف العقل فی امور غیر محسوسة حتی ان الذین یتبعون قضایاه ینکرون ماوراء المحسوسات) وهم ادراك بعض معانی ایلمکده عقله بکزر ولکن عقل دکلدر وبو عقله وهمك بروجودده جمع اولدیغندن ماعدا جدالغی دخی واردر مثلا حضرت موسی علیه السلام عقلك اهلی ومظهریدر وفرعون وهمك اهلی ومظهریدر تتمه کم بو بیان حضرت موسی علیه السلامك محاوباتنك قصه سیدرکه اول حضرت صاحب عقل ایدی فرعونله که ادنی دولت وهم ایدی اکرچه صورت قصه حضرت موسی علیه السلامك فرعونه اولان جوابانیدر لکن مراد جمیع انبیا علیهم السلام واولیای کرامك مظهر عقل اولدقلرنی ومطلقا اهل نفسك مظهر وهم اولدقلرنی اشعار ایلکدر وبونلرك مابیننده واقع اولان معاملات ومکالماتی طالبنه تعلیم قیلمقدر مثنوی (عقل ضد شهوتست ای پهلوان * انکه شهوت می تند عقلش مخوان) ای پهلوان عقل شهوت نفسانیه نك ضدیدر اول کمسه که شهوت طوقور اکا عقل اوقومه یعنی برکسه که دخی هنوز نفسنك مشتهیاتنه وطبعنك مقتضیاتنه طولنور اکا عقل دیمه اول صاحب وهمدر عقل اودرکه نفسنك مشتهیاسنك ضدی ومخالفی اوله مثنوی (وهم خوانش انکه شهوت راکداست * وهم قلب نقد زر عقلهاست) اول کمسه یه سن وهم صاحبی اوقو که شهوتك کداسی ومبتلاسیدر زیرا وهم عقللر زرینك نقدینك قلبیدر نقد خالص اولان عقللردن دکلدر بلکه قلب زراندود کبی مزور ومغشوش برقوت مدرکه در مثنوی (بی محك پیدا نکردد وهم وعقل * هر دو را سوی محك کن زود نقل) وهمله عقل محکسز پیدا اولمز هر ایکیسنی محك جانبنه علی الفور نقل ایله تاکم وهم ندر وعقل ندر فارق اوله سن واصحاب عقلی اصحاب وهمدن اول محك واسطه سیله سن وتمییز قیله سن اکر اول محك ندر دیرسك مثنوی (این محك قرآن وحال انبیا * چون محك هر قلب را کوید بیا) بو محك قرآن عظیم وحال انبیا علیهم السلامدر زیرا قرآن عظیم واحوال انبیا علیهم السلام محك کبی هر قلبه کل دیر وکندیکی بزم وجودیمزه مقارن قیلدقده بیلوب کوردر مثنوی (تا ببینی خویش را زاسیب من * که نه اهل فراز وشیب کن) تاکم کندیکی بکا طوقنمقدن کوره سنکه بنم فراز وشیبك اهلی دکلسن دیر یعنی محك لسان مقاله برقلبی تمییز ایلمکدن اوری کندی یه نیجه دعوت ایلرسه حضرت قرآن واحوال انبیا علیهم السلام دخی محك کبی اهل وهم واهل نفس اولنلری باخصوصکه کندیلری عقلی وخالص زعمن قیلنلری دعوت ایلر ودیرکه تاکندیکی

بكا ضرب ايلمكدن وامتحان قيلمقدن كوره سن وبيله سن كه بنم اعلا اولان
مرتبه ملك ودخى ادنى اولان مرتبه ملك اهلى دكلسن فرازدن مراد مرتبهٔ اعلا
اولور كه انبيا عليهم السلام واولياى كرامك مراتبى واحواليدر وشيبدن مراد
مرتبهٔ ادنى مراد اولور كه ايمان طبقه سنده اولان مؤمنلرك مرتبه لرى وحاللرى
مراد اولور ﴿ مثنوى ﴾ عقل را كر اره سازد دو نيم * همچو زر باشد
در آتش او بسيم) اما عقلى اكر اره ايكى پاره دوزسه التون كبى آتش ايچره
اوخندان اولور وتبسم قيلور يعنى عقلك شانى وخاصيتى اولدر كه فرضى اكر
اول مظهر عقل اولان كمسه يى بر بيچق ايله ايكى پاره ايلسه لر دى مضطرب
ومتألم اولميدى بلكه زر آتشده خنده روى اولديغى كبى وطراوت ولطافت اظهار
قيلديغى كبى اول عقل دخى حين بلاده خنده روى اولوب اظهار شكر وثنالر
قيلوردى ديمك اولور نته كم حضرت زكريا عليه السلام بر درخت ايچره قاچدقده
منشار ايله انى ايكى پاره ايلديلر اصلا جزع وفزع قيلميوب صابرلردن وشاكرلردن
اولدى ﴿ مثنوى ﴾ وهم مر فرعون عالم سوز را * عقل مر موسئ جان
افروز را) وهم تحقيقا عالم ياقيجى فرعون ايچوندر يعنى طاغى اولان وطريق
عدالدن تجاوز قيلان صاحب نفس ايچوندر اما عقل جان افروز اولان ورروحدشمله
ويرن موسى ايچوندر ودخى منور ارواح اولان اوليا واصفيا ايچوندر ﴿ مثنوى ﴾
رفت موسى بر طريق نيستى * كفت فرعونش بكو تو كيستى * كفت من عقلم
رسول ذوالجلال * حجة اللهم امانم از ضلال) حضرت موسى عليه السلام
فرعونى دعوت ايچون يوقلق طريقى اوزره كتدى واروب فرعونى طريق فنايه
وصراط خدايه دعوت ايتدى فرعون اكا ايتدى سويله سن كيمسن حضرت موسى
عليه السلام اكا جواب ويروب ديدى بن ذوالجلالك رسولى اولان عقلم الله تعالى
حضرتلرينك حجت وبرهانيم جهل وضلالدن امانم يعنى حضرت موسى عليه
السلام بى وجودلك طريقنه ذاهب اولوب وفرعونى دخى بى وجودلك طريقنه
دعوت قيلدى فرعون اول حضرته ديدى يا موسى سويله سن كيمسن (وقال
موسى يا فرعون انى رسول من رب العالمين) آيت كريمه سنك طبقى اوزره اول
حضرت اكا جواب ويروب بن جلالت وعظمت صاحبى اولان اللهك صاحب
حجت پر رسوليم ديدى وحق تعالينك برهانيم ضلالتدن بنده لرنى خلاص ايديجيم
ديو تحقيق ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت نى خامش رها كن هاى وهو *
نسبت ونام قديمت را بكو) فرعون بيهوش اول حضرته ديديكه يوق خاموش
اول هاى وهويى قو نسبتكى وقديمى اولان نامكى سويله يعنى بنم مرادم سنك
زمان اولده اولان نامكدن وانتسابكدن سؤالدر حالا عارضى اولان انتسابكدن

ونامكدن دكلدر پس سنك مقدما بزم مابينمزده ساكن اولور كن نامك نه ايدى
آنى سويله ديدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت كه نسبت مرا از خاكدانش * نام
اصلم كترين بندكانش * بنده ام من بنده زادهٔ كردكار * زادهٔ پشت عبيدش
وزجوار) حضرت موسى عليه السلام اكا جواب ويروب ايتديكه بنم نسبتم
خداى تعالينك خاكدانندندر بنم اصل نامم خداى تعالينك بنده لرينك
احقر وكمترينيدر بو معناده جائز اولوركه (دان) امر حاضر اولوب (اش) نسبته
راجع اوله ومعنى اول حضرت ديديكه بنم نسبتمى خاكدان بيل واصل نامم
اول خدانك بنده لرينك كمتريدر بن بنده ام كردكار حضرتلرينك بنده سنك
اوغلى يم اول حضرتك عبادنك ظهرندن وصلبندن وجاريه لرينك رحمندن
طوغمش وظهور كلمشم الحاصل (ان الناس من ولد آدم وآدم من تراب) حديثنك
حسبنجه ودخى حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله عنهك (بيت) الناس من
جهة التمثال اكفاء * ابوهم آدم والام حواء * قوللرك مفهومنجه فرعونه
اول حضرت جواب ويروب ديديكه بن اصل تراب اولان آدم وحوانك بلندن
ظهوره كلان عباد وجواريدن تولد ايلمشم پس بنم انتسابمى خاكه بيل واصل
نامى انك بنده لرينك ادناسى بيل كه اول پادشاهك بنده لرينك بنده زاده سيم ديدى
بعض نسخه ده بو بيتك محلنده (بنده زادهٔ آن خداوند وحيد * زادهٔ از پشت
جوارى وعبيد) بيتى نسخه واقع اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ نسبت اصلم
زخاك وآب وكل * آب وكل را داد يزدان جان ودل * مرجع اين جسم خاكم
هم بخاك * مرجع تو هم بخاك اى سهمناك) بنم اصلم ونسبتم آب وخاكدن وكلدندر
آب وكله حق تعالى جان ودل ويردى بنم بو خاكدن اولان جسممك مرجعى
خاكه در اى سهمناك اولان فرعون سنك دخى مرجعك خاكه در يعنى اى فرعون
بنم اصلمك نسبتى آب وكله دركه حق تعالى بنم واولاد آدمك طينتنى (خمرت طينة
آدم بيدى اربعين صباحا) حديث قدسيسنك مصداقنجه يد قدرت وارادتيله
قرق صباح تخمير ايليوب جسد مسوى اولدقده ونفخ روحه استعداد بولدقده
(فاذا سويته ونفخت فيه من روحى) آيت كريمه سنك طبقنجه اول آب وكله
حضرت يزدان جان ودل ويردى وآنى احيا ايليوب كمال مرتبه سنه ايركوردى
پس (كل شئ يرجع الى اصله) مقتضاسنجه بنم بو خاكدن اولان جسدمك
مرجع ومصيرى ينه خاكدر سنك دخى وسنك امثالك اولان انسانك دخى اى
متكبر وهولناك اولان فرعون مرجع ومصيرى عاقبت خاكدر كما قال الله تعالى
(منها خلقناكم وفيها نعيدكم ومنها نخرجكم تارة اخرى ﴿ مثنوى ﴾ اصل
ما واصل جمله سركشان * هست از خاكى وا را صد نشان) بزم اصلمز وجمله

متکبر اولان سرکشلرك اصلی برخاکدر واکا بوز نشان واردر جمله دن بری بودرکه ﴿ مثنوی ﴾ که مدد ازخاك میکیرد تنت * ازغدای خاك پیچد کردنت) که سنك جسم وتنك خاکدن مدد طوتر خاکدن ظاهر اولان غدادن سنك کردنك صاریلور وظهوره کلور یعنی دوزیلور بعض نسخه ده پیچد کردنت یرینه (فربه کردنت) نسخه واقع اولمشدر سنك کردنك غداسی خاکدن سمز اولور دیمك اولور پیچد کردنت 'و دیمکی تقدیر اوزره استفهام اولق دخی جائز اولور شو وجه اوزره که دیرسن ای فرعون سنك بدنك خاکدن مدد طوتر هیچ خاکدن اولان غدادن سنك کردنك دوزمی واعراض ایلرمی یعنی ایلز چونکه خاکه مضاف اولان غدادن سنك کردنك پیچان اولمیه واعراض قطعیه معلوم اولدیکه سنك تنك خاکدن مدد بولور (والله انبتکم من الارض نباتا ثم یعیدکم فیها و یخرجکم اخراجا) آیت کریمه سنك مصداقنجه بزی وسزی الله تعالی ارضدن بتورمکلکله بتوردی وظهوره کتوردی وعقل وکمال مرتبه سنه یتوردی اندنصکره ینه اعاده ایلر اند نصکره ینه اندن حشر ونشر ایچون اخراج ایلر پس انسان کندی جسدینك مبدأ ومعادنی بیلك لازمدر ﴿ مثنوی ﴾ چون رود جان می شود او باز خاك * اندران کور مخوف سهمناك * هم تو وهم ماوهم اشباه تو * خاك کردند ونماند جاه تو) چونکم جان کیده کیر واول جسم خاك اولور اول مخوف وسهمناك اولان قبرك ایچنده بو بیتده هم آنك وغیری انسانك اصلی خاك اولدیغنه تنبیه واشارت واردر وهم قبرك جای مخوف ومقام هولناك وسهمناك اولدیغنه دخی دلالت واردر وفی الحقیقه اکثر صلحا اول مقام وحشتدن خوف ایتمشلر وحق تعالی یه التجا واستعاذه ایتمك طریقنه کتمشلر نته کم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (اللهم انی اعوذبك من عذاب القبر) دیو تعوذ ایتمکله اشارت بیورمشلردر وحضرت عمر رضی الله تعالی عنهدن دخی مرویدرکه قبر ذکر اولنسه اون شریفلری متغیر اولور ایمش اکا سؤال ایلمشلردرکه حشر ذکر اولنسه قبر ذکر اولندیغی قدر متغیر ومضطرب اولمز سز سبب ندر جواب ویرمشکه حشرده جماعت کثیره واردر جمله یه کلان بلا طیب اولمقدن خالی اولمز کما قیل اذا عمت البلیة طابت المنیة وحشت قبر بر آخر نوح بلادرکه روح انده عذاب اولمدیغی تقدیر اوزره بیله مضطرب اولور دیمشلر وحضرت نبی علیه السلام بیورمشلرکه (القبر اول منزل من منازل الاخرة فمن نجا منه فما بعده ایسر منه وان لم ینج فما بعده اشد منه) پس ای فرعون هم سن وهم بز وهم سنك اشباه وامثالك خاك اولورلر وسنك جاه وریاستك قالمز یعنی سن وسنك امثالك واهل مناصبك منصبلری قالمز و بو جمله کز خاك اولور پس جسمك اصلی خاك اولدیغنه دخی

برعلامت بودر ﴿ مثنوی ﴾ کفت غیراین نسب نامیت هست * مر ترا آن نام خود اولیترست) پس فرعون مجاب اولمیوب اول حضرته دیدی یاموسی بو نسبدن غیری سنك برنامك واردر تحقیقا سکا اول نام خود اولیرکدر وآنی ذکر ایلك احسنرکدر ﴿ مثنوی ﴾ بندهٔ فرعون وبندهٔ بندکانش * که ازو پرورد اول جسم وجانش) سن خود فرعونك بنده سی و بنده لرینك بنده سیسن که اوفرعوندن بسلندی اول اول بنده نك جسم وجانی یعنی سنك پدرك عمران بنم قولمدر واو بنم سرایمده پرورش بولمدی ومربی اولدی وسن انك صلبندن ظهوره کلوب نیجه زمان وایام بنم نعمتمله کندی سرایمده نشو ونما بولمش ایدی وبو مضمونی ادا ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ بندهٔ باغی طاغی ظلوم * زین وطن بکریخته ازفعل شوم) یاموسی سن بکا عاصی اولدك سن زیاده ظلم ایدیجی باغی وطاغی بنده سن زیرا بنم متعلقلرمدن برکسه یی اولدردك وقاچدك بو وطندن انجلین که حضرت حق سورهٔ قصصده حکایه بیوررلر (ودخل المدینة علی حین غفلة من اهلها فوجد فیها رجلین یقتتلان هذا من شیعته وهذا من عدوه) الی آخره ﴿ مثنوی ﴾ خونی وغداری وحق ناشناس * هم بربن اوصاف خود میکن قیاس) یاموسی خونی وغدارسن وحق ناشناس سن سکا لازم ایدیکه بنم سنك اوزرکده اولان حقمی بیلدك ونعمتلرمه شکر قیلدك هم سن کندیکی بو اوصاف اوزره قیاس ایله یعنی بوذکر اولنان اوصاف مذمومه اوزره کندکی فهم ایله که اولا بو دیارده قبطیلردن بر بنی قتل ایدوب فرار ایلدك و بکا عاصی وطاغی اولدك حال بوکه بنم قولم اوغلیسن ﴿ مثنوی ﴾ درغریبی خوار ودردرویش وخلق * که ندانستی سپاس ما وحق) یاموسی سن غریبلکدن خوار وبی اعتبارسن وفقیر وکهنه پوشسن خلق لامك فتحه سیله اسکی ثنه یه دیرلر یعنی غریبلك عالمنده خوار ودرویش وکهنه پوشسن حال بوکه بزم شکرمزی ونعمتمزك حقنی بیلمدك بوقدر ایام بزم ایچمزده اولمدکی و بزنی نعمتلرله تربیه قیلدقمی ونیجه ییللر عمرك اوادنجه بزم سرایمزده قرار ایلدکی دیدی نته کم الله تبارك وتعالی بو توبیخ وامتنانه متعلق اولان کلماتی انك لساندن قرآن عظیمده سورهٔ شعراده حکایت ایدوب بیورر (قال الم نربك فینا ولیدا ولبثت فینا من عمرك سنین وفعلت فعلتك التی فعلت وانت من الکافرین) الحاصل اول جاهلك حضرت موسی علیه السلامدن مرادی اولکه سن بنم منعم سن وسیدم سن بن سنك بنده زاده کم بوقدر لطفك واحسانك کوردم حالا کلوب ایشلدیکم ایشه اعتذاردن اوتری آستانکه یوز سوردم دیه وآنی قبطیلر رب ومنعم حقیقی اتخاذ ایلدیکی کبی حضرت موسی دخی آنی رب بیله ومنعم حقیقی اتخاذ قیله پس انك

بوجمله دیدکلری وهمیانك وکلماتك هر برینه اول حضرت جواب ویرمکه شروع بیوردیلر ﴿ مثنوی ﴾ کفت حاشا که بودبا آن ملیك * در خدا وندی کسی دیکر شریك) حضرت موسی علیه السلام اول فرعونك برسبیل جدل تقدیم ایلدیکی مقدماته وکلماته بوکونه جواب ویروب بیوردیلر حاشا که اوملك مقتدره خداوندلکده برآخر کسه شریك اوله یعنی انك مالکیتنده وملکنده غیری کسه‌یی اکا شریك اولمقدن بن تنزیه ایلرم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ واحد اندر ملك اوراپارنی * بندکانش راجز اوسالارنی) اول الله واحد بالذاتدر وملکنده اکابار وشریك یوقدر آنك بنده‌لرینه اندن غیری خدا وند وسالار یوقدر یعنی جمیع عبادك خدا وندی وحاکمی همان اولدر ومنعم ومربی فی الحقیقه اندن غیری دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ نیست خلقش راد کرکس مالکی * شرکتش دعوی کند جزهالکی) انك خلقنه غیری کسه مالك دکلدر ومالك فی الحقیقه همان اولدر اول پادشاه بی نظیرك هلاك اولان کسه‌دن غیری شرکتنی دعوا ایدرمی یعنی انك ملکنده وعبادنه نعمت ویرمکده وتربیه قیلمقده شرکت دعواسنی ایلمز الا مهلاك اولان کسه مالك الملك ومنعم ومربی فی الحقیقه همان اولدر اکر بر بنده برآخر بنده‌یی تربیه قیلسه واکا وافر نعمت وثروت ویره کرکدرکه اول بنده حقیقة کندوبی منعم ومربی بیلیه واول منعم ومربی اولان بنده‌یه ادب اولدرکه کندوبی انجق ماینده برآلت وسبب بیله حتی کندی عبد مملوکنه دخی بو بنم عبدمدر دیمیه‌که شرعا نهی وارد اولمشدر اکر بویله دیمك لازم کاورسه بنم فتامدر ویاخود خدمتکار مدردیه آندن حذرا که بنم عبدمدر دیمکده مالکیت دعواسی بولنور پس حق تعالینك مالکیتنه نوعا کندوبی شریك قیلمش اولور ویاشرکته مشابه سوز سویلمش اولور پس انسان کندوبی منعم ومربی صانمقدن ونحت یدنده اولان اخوانی ممالیك عبد ایلیوب انده مالکیت دعواسن قیلمقدن حذر ایلیه بومحلده فرعون زمانه‌یه وخدم وحشم صاحبی اولان متکبرینه وکندوبی منعم وغنی بیلان اهل دعوایه وغنایه عظیم تنبیه وتعلیم واردرکه فرعونك ذکرایلدیکی صفتلردن اهل اسلام اولنلر حذر ایلمك لازمدر ﴿ مثنوی ﴾ نقش او کردست نقاش من اوست * غیر اکر دعوی کند اوظلم جوست * تونتانی ابروی من ساختن * چون توانی جان من بشناختن * بالکه آن غدار وان طاغی توی * که کنی باحق تو دعوئ دوی) هو الذی یصور کم فی الارحام کیف یشاء) کلام شریفك مفهومی اوزره جمیع نقوش وصوری اونقش وتصویر ایلمشدر بنم نقاش ومصورم هم اولدر بنم صورتمی دوزمکده برآخر کسه دعوا ایلرسه (ان الشرك لظلم عظیم) فحواسنجه اوکسه ظلم دیلیجیدر وشرکت دعوی ایلیجیدر بوایسه

محالدر سن بنم ابرومی بلکه برقیلی دوزمکه قادر دکلسن بنم دل وجانمی فهم وادراك ایلمکه نیجه قادر اولورسن چونکم برقیل دوزمکه قادر اولمیه‌سن نه‌وجهله مالکیت دعواسن قیلورسن بلکه اول غدار واول طاغی سنسن زیرا حضرت حقله ایکیلك وشرکت دعوی ایلرسن بو بیت اول فرعونك خونی وغداری وحق ناشناس دیدیکی کلامه جواب واقع اولمشدر وفی الحقیقه فرعون مالك الملك اولان اللهك کندی‌یه ویردیکی نعمت وسلطنتی کندینك قوت وارادتیله بیلوب غدار اولمشدر وانعام واعطاده دخی وقبض وبسطده کندوبی استقلالی برکسه زعم ایتمکله ورب اعلا توهم ایتمکله مشرك اولمش وحد شرعدن وبنده‌لك مرتبه‌سندن طغیان قیلمشدر پس خونی وقاتل دیدیکنه دخی جواب ویروب بیوردیلر ﴿ مثنوی ﴾ کر بکشتم من عوانی رابسهو * نی برای نفس کشتم نی بلهو * من زدم مشتی واوناکه فتاد * انکه جانش خود بدجانی بداد) اکر بن خطا ایله برظالم عوانی قتل ایلدمسه نه نفسمدن اوتری آنی قتل ایلدم ونه لعب ولهو سبیله آنی قتل ایلدم بو معنادخی جائزدرکه دینه نه نفسمك رأی وفکریله ونه لعب ولهوله آنی دپلدم بلکه قتله مستحق برکلب ایمش برمشت اوردقده قضایله مقتول اولدی بن برمشت اوردم واوناکاه دوشدی اولکه انك خود جانی یوق ایدی برجان ویردی یعنی اول مقتول اولان قبطینك فی الحقیقه نفخهٔ الهی وروح ربانیسی یوغدی بلکه روح حیوانیه ایله زنده برکلب ایدی پس بریومرق اورمغله جان ویردی مراد برصدمه ایله قتل ایلدیکی قبطیدرکه حق تعالی سورهٔ قصصده اندن حکایه ایدوب بیوررلر (ودخل المدینة علی حین غفلة من اهلها فوجد فیها رجلین یقتتلان هذا من شیعته وهذا من عدوه فاستغاثه الذی من شیعته علی الذی من عدوه فوکزه موسی فقضی علیه قال هذا من عمل الشیطان انه عدو مضل مبین) معنای شریفی اولدرکه موسی علیه السلام مدینه‌یه داخل اولدی یعنی مصره اول مصر شهرینك اهلندن واقع اولان غفلتك وقتنده یعنی هرکس کندی مهماتنه مشغول اولدیغی حینده ویاخود قیلوله وقتنده مصره داخل اولدیکه اول حینده اکثر ناس غفلتده ونومده ایدی پس اول شهرده ایکی کسه‌یی بری بریله مقاتله ایلر بولدی او برکسه کندینك شیعه‌سندن ادی یعنی کندی‌یه تابع اولان بنی اسرائیلدن ایدی واول بریسی انك عدوسندن ایدی یعنی قبطیلردن ایدی وفرعونك خبازی ایدی اول قبطی بنی اسرائیلدن اولان کسه‌یه اودون کتورمکه تکلیف ایدوب اول دخی ابا ایدوب الحاصل بری بریله جنك ایدرکن حضرت موسی علیه السلام اوستلرینه واردی پس کندینك شیعه‌سندن اولان سبطی کندی دشمنی اولان قبطی اوزره استغاثه واستمداد ایلدی یعنی

قبطينك اوزرنه غالب اولمغه حضرت موسانك كندى تابعى اولان سبطى موسى حضرتلرندن مدد ومعاونت طلب ايلدى پس حضرت موسى عليه السلام قبطى يه برمشت اوردى پس آنى ديلدى وحضرت موسى عليه السلام اول قبطينك مقتول اولديغنى كوردكده ديدى شوكار شيطانك عملندندر بنم امثالم كسه نك عملى دكلدر تحقيقا شيطان انسانى آشكاره اضلال ايديجيدر ديدى

مثنوى ❊ من سكى كشتم تو مرسل زادكان ٭ صد هزاران طفل بى جرم وزبان) اى فرعون بن بركلب قتل ايلدم اماسن نيجه پيغمبر زاده لى هلاك ايتدك جرم وزبانسز نيجه بيك طفلى يعنى زبانسز وكناهسز نيجه بيك معصوم پاكى بنى اسرائيل اولادندن قتل ايلدك

مثنوى ❊ كشتهٔ وخونشان در كردنت ٭ تاچه آيد برتوزين خون خوردنت) سن بو بى جرم اولان اطفالى ديله مشسن بونلرك قانى سنك بوينوكه عجب سنك اوزريكه بوقدر قان ايچمكلكدن نه كاور يعنى بوقدر قانك جزاسى سكا نه كلجكدر هيچ بيلورميسن پس اول قدر عذاب وعقوبت كلجكدركه انك كنهى تعبير وبيانه صغمز وتقرير ولسانه كلمز

مثنوى ❊ كشتهٔ ذريت يعقوب را ٭ برامید قتل من مطلوب را) حضرت يعقوبك ذريتنى قتل ايلمشسن بن مطلوبك قتلى اميدى اوزره يعنى بوقدر بنى اسرائيلك اولادنى قتل ايلمكلكدن مطلوبك بن ايديكه بن ظهوره كلمهم وسكا مزاحمه قيلميم

مثنوى ❊ كورئ توحق مرا خود بركزيد ٭ سرنكون شد آنچه نفست ميپزيد) سنك كورليككه حق تعالى حضرتلرى بنى كندى اختيار ايلدى پس سرنكون اولدى اول حيله وتدبيرك كه سنك ظالم وجاهل نفسك پشوردى يعنى نفس كافريكك ايتديكى فكر وتدبيرى حق تعالى زيروزبر ايلدى

مثنوى ❊ كفت انها را بهل بى هيچ شك ٭ اين بود حق من ونان ونمك) فرعون ايتدى ياموسى هيچ شكسز بونلرى ترك ايله بنم حقم ونان ونمكك حقى بوميدر يعنى فرعون لعين چونكم حضرت موسى عليه السلامدن بوكونه حق وراست اولان سوزلرى اشتدى اكا ايتدى ياموسى بونلرى قو هيچ شك وشبهه سز بنم سنك اوزركده اولان حقم بوميدر كه بن سنى كندى سرايمده بكرمى ييل مقدارى تربيه ايلدم ونيچه طعام وغدا ايله سنى بسليوب طويلدم پس نان ونمك حقى واردر انصافميدر اول نان ونمكك حقنى بيلمه سن

مثنوى ❊ كه مرا پيش حشر خورى كنى ٭ روز روشن بردلم تارى كنى) كه بنى حشر وجمعيت حضورنده خورلق ايليه سن روز روشنى بنم دل وجانم اوزره تارى وظلمت ايليه سن اول جاهلك قياسى ودخى اكثر جهالك زعمى اهل حقه بودركه نان ونمك وحق تربيه يه اهل حق نظر ايليه وعوام ناس نان ونمك

حقن كوروب حق سويلمكدن استحيا واجتناب ايلدكلرى كبى استرلر كه اهل حق اولنلر دخى نان ونمك حقن كوزدوب كلام حق ادا ايليه لر وانلرك طبيعتنه ومزاجنه مخالف حق كلامى سويليه لر حال بوكه اول كلام حق اكرچه طبيعتلرينه نسبت مر در امادينلرينه وآخرتلرينه نسبت كوياز باده بهالو برددر

مثنوى ❊ كفت خوارئ قيامت صعبتر ٭ كرندارى پاس من در خير وشر) حضرت موسى عليه السلام ايتدى اى فرعون قيامتك خوارلكى بوندن صعبتر ومشكلتركدر خير وشرده بكا پاس طوتميه سن ورعايت ايتميه سن يعنى اكر خيرده واكر شرده الحاصل امور متضادده نك كليسندن بكا رعايت ايتميه سن وبنم طريقمه كتميه سن قيامتك خوارلغى سكا دخى محكمتر اولور

مثنوى ❊ زخم كيكى رانمى تانى كشيد ٭ زخم ماررا توچون خواهى چشيد) مثلاسن بره نك زخمنى چكمكه قادر دكلسن پس بر زهرمارى نيجه طاتسه كركدر يعنى دنيانك عذابى بره نك زخمى كبى وآخرتك عذابى برمارك صوقمسى كبيدر پس سكا بو غلظت وشدت ايلمكدن مرادسنى عذاب آخرتدن خلاص ايتمك ايچوندر بوخسه مجرد غرض نفسله اولان اهانت قبيلندن دكلدر سكا بونك عين منفعتى اولديغيچون بويله شديد سويلرم ديدى

مثنوى ❊ ظاهرا كارتو ويران ميكنم ٭ ليك خاررا كلستان ميكنم) اكرچه ظاهرا اى فرعون سنك كاركى ويران ايلرم لكن معناده برخارى كلستان ايلرم يعنى اى فرعون بحسب الظاهر اكرچه سنك خويك وكار وكردارك خارنى ويران ايلرم لكن من حيث المعنى سنك اول خاركى ويران ايلدكدنصكره كلستان ايلرم يعنى هر برخار كبى موذى وقبيح اولان خويك وصفتك كه زائل اوله انك بدلى اوصاف الهيه واخلاق ربانيه كلستاننه سنى واصل ايلرم وويران اولديغك مقابله سنده سنى عمارت حقانيه ايله معمور وبقاى ربانيه ايله باقى ومسرور ايلرم ديدى

❊ بيان آنكه عمارت در ويرانيست وجمعيت در پرا كندكيست ❊
❊ ودرستى در شكستكيست ومراد در بى مراديست ووجود ❊
❊ در عدمست وعلى هذا بقية الاضداد والازواج ❊

مثنوى ❊ آن يكى آمد زمين را ميشكافت ٭ ابلهى فرياد كرد وبرنتافت) مثلا اول بركمسه كلدى زراعت ايچون زمينى ياردى بر ابله آنى كوردى طاقت كتورميوب فرياد ايلدى وديدى

مثنوى ❊ كين زمين را ازچه ويران ميكنى ٭ ميشكافى وپريشان ميكنى) كه بو زمينى نه دن اوترى ويران ايلرسن يارسن وپريشان ايلرسن بونك اصلى نه در

مثنوى ❊ كفت اى ابله تواين برمن مران ٭

تو عمارت از خرابی بازدان) اول کسه ابتدی ای ابله یوری بنم اوزریمه سورمه یعنی بکا اقدام ایله و بوخصوصده اعتراض ایله سن عمارتی خرابلکدن کیرو بیل ﴿ مثنوی ﴾ کی شود کلزار وکندمزار این * تا نه کردد زشت وویران این زمین) بوزمین نچون کلزار وکندمزار اولور تاکه بوزمین زشت وویران اولمیه یعنی مادامکه بویله پریشان وخراب اولمیه قابل زراعت اولمز ﴿ مثنوی ﴾ کی شود بستان کشت وبرك وبر * تانکردد نظم اوز برو زبر) نچون بستان وکشت وبرك وبر اولور تاکم اول زمینك نظمی زیر وزبر اولمیه یعنی زمینك اولکی نظمی وصورتی بوزیلوب ویران اولمیه نچون انده بستان اولور واکین اولور ویپراق اولور ویمش اولور اکر زمینك نظم وصورتی بوزلمسه بوذکر اولنان شیلردن بریسی ظهوره کلمزدی ﴿ مثنوی ﴾ تانه بشکافد بنشتر ریش چغز * کی شود نیکووکی کردید نغز) مثال آخر تاکم نیشتر ایله چغزك ریشنی یارمیه سن اول نچون نیکو اولور ونچون لطیف ونغز اولور چغزایچی جراحتلو چبانه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ تانسوزد خلطهایت ازدوا * کی رود شورش بکجا آید شفا) مثال آخر تاکه سنك خلطلرك دوادن یانمیه شورش نچون کیدر وشفا نچون کاور یعنی سنك درونکده اولان اخلاط فاسده بعض علاج ودوا واسطه سیله یانمیه وزائل اولمیه سنك درونکك قیناسی وبولنمسی نچون کیدر وسکانیجه شفا واقع اولور ﴿ مثنوی ﴾ پاره پاره کرده درزی جامه را * کس زند آن درزیٔ علامه را) مثال آخر درزی جامه یی پاره پاره ایلدی اول استاد وعلامه درزی یی کیمسه اورر می بویله دیو ﴿ مثنوی ﴾ که چرا این اطلس بکزیده را * بردریدی چه کنم بدریده را) که بوکزیده اطلسی نیچون برتدك بن یرتلمش اطلسی نیلیه یم ﴿ مثنوی ﴾ هر بنای کهنه کابادان کنند * نی که اول کهنه را ویران کنند) مثال آخر هر اسکی بنایی که آبادان ایلر وتعمیر قیلورلر اول کهنه یی ویران ایلرلر می مقرردر که انی اول ویران ایدرلر بعده معمور ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ همچنین نجار وحداد وقصاب * هست شان پیش ازعمار تها خراب) نجار وحداد وقصاب هم بونجلین انلرك دخی عمارتلرندن اول خراب ایلمك کارلری اولدی نجارك وحدادك خراب ایلمسی واضحدر که نجار برچوبی اول کسوب خراب ایلمینجه آنی برشیٔ دوزمز وکذلك حداد بردمورك صورتنی بوزمینجه برآخر شیٔ دوزمز وکذلك قصاب برحیوانی اولا ذبح ایدوب بوزوب اوزمینجه انك لحمی غدا اولمغه لایق وصالح اولمز ﴿ مثنوی ﴾ آن هلیله وان بلیله کوفتن * زان تلف کردند معموریٔ تن) اول هلیله یی واول بلیله یی دوکمك اول تلفدن ایلدیلر تنك معمورلکنی اکر هلیله وبلیله وبونلر امثالی اولان اجزا

وادویه سحق ومحو اولمسه ودوکلوب صورتلری بوزلمسه صحت تنه ومعمورهٔ بدنه سبب اولورمیدی معلومدر که اولمزدی ﴿ مثنوی ﴾ تانکوبی کندم اندر آسیا * کی شود آراسته زان اخوان ما) مثال آخر تاکندمی آسیاده دوکیه سن اندن بزم خوانمز نچون آراسته اولور یعنی بغدایی اکر دکرمنده دوکوب اون ایتمیه سن بزم خوانمز انکله مزین واوبزه غدا اولوب لذت ویرمزدی بومعمار فی بیان ایلدکدنصکره ینه قصه نك تقریرنه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ این تقاضا کرد آن نان ونمك * که زشستت وارهانم ای سمك) بوتقاضایی اول نان ونمك ایلدی که ای سمك سنی دام شستدن خلاص ایدم یعنی ای فرعون سکا کاوب طریق حقه دعوت ایلدیکم وشدید وغلیظ سوزسو یلدیکم اول مقدما اولان نان ونمکك مقتضاسیدر بونی اندن اوتری ایلرمکه ای ماهی کبی اولان عاصی وساهی سنی دام بلادن خلاص قیلم وقهر خدادن نجات ویرم

﴾ جواب کفتن موسی علیه السلام مر فرعون را ﴿

﴿ مثنوی ﴾ کر پذیری پند موسی وارهی * ازچنین شست بدنا منتهی) اکر موسی علیه السلامك پندنی قبول ایدرسك قورتلورسن بونجلین نامنتهی اولان بد وقبیح دامدن یعنی عذاب بی نهایتدن خلاص اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ بسکه خودرا کردهٔ بندهوا * کرمکی را کردهٔ توازدها) کندیکی زیاده هوای نفسك زبونی ایلشسن بر کوچك قورد جغزی سن اژدها ایلشسن مراد اول کرمکدن نفسدر که ابتدای حالده ضعیفدر لکن هواسنه تابع اولوب مرادنی ویردکجه اژدها کبی اولور وقوت بولور ﴿ مثنوی ﴾ اژدها را اژدها آورده ام * تا باصلاح آورم من دمبدم) بندخی اژدهایه اژدها کتورمشم تاکم بن آنی دمبدم اصلاحه کتورم یعنی نفسك آژدهاسنه مقابل عصایی اژدها کتوردم تاکم اول نفسك اژدهاسنی دمبدم تدریجله اصلاحه کتورم ﴿ مثنوی ﴾ تادم آن ازدم این بشکنند * مار من آن اژدهارا برکنند) تاانك دمی بونك دمندن صنه بنم مارم اول اژدهایی قوپره یعنی تاکم اول سنك نفسك اژدهاسنك اغزندن چیقان قوی وشدید سوزلری بو بنم اژدرهانك اغزندن ظهور ایلین صلابت وهیبتلو اولان نفسی صیه وآنی منکسر قیله وبنم مظهر قدرت الهی اولان مارم سنك مقر کفر وجهالت اولان نفسك اژدرهاسنی قلع وقمع ایلیوب سنی وخلق آنك شرو ضررندن خلاص ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ کر رضا دادی رهیدی زین دومار * ورنه ازجانت برآرد اودمار) ای فرعون اکر رضا ویرسن بوایکی ماردن قورتلدك یوخسه جانکدن هلاك کتورر یعنی اکر بنم دعوتمه وحق تعالینك

بنده‌لكنه رضا ویره‌سن وكندیكی بكا تسلیم وتابع اولمق مرتبه‌سنه ایركوره‌سن بو ایكی مارك شرندن وضررندن قورتلورسن كه مراد اول ایكی ماردن بری سنك نفسك ماریدر وبری دخی بو عصادن ظهوره كلان ماردر الحاصل بو ایكی اژدرهانك شرندن خلاص اولمق استرسك سوزمه رضا ویروب بكا تابع اولورسن یوخسه اول نفسك اژدرهاسی عاقبت سنك جانكدن هلاك كتورر وسنی مقهور ومعذب اولمق مرتبه‌سنه یتورر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ كفت الحق سخت استا جادوی * كه‌در افكندی بمكر ایجادوی) فرعون بو كلام حقی قبول ایتمیوب حضرت موسی علیه السلامه دیدی یاموسی الحق زیاده استاد جادوسن كه حیله ومكرایله بو دیارده خلقك ماینده ایكیلك براقدك ﴿ مثنوی ﴾ خلق یكدل‌را تو كردی دو كروه * جادوی رخنه كند در سنك وكوه) یكدل ویك جهت خلقی ایكی بولك ایلدك زیرا جادولك سنك وكوهه رخنه وتأثیر ایلر اول جاهل ونادان اول معجزهٔ طاهره وقوت وقدرت ظاهره‌یی سحر زعم ایلیوب كندی زعم فاسدی اوزره بو كونه ناشایسته كلمات سویلدی وحضرت موسی علیه السلامی سحر قوتیله بو خلقی ایكی فرقه قیلدی قیاس ایلدی پس حضرت موسی علیه السلام (وجادلهم بالتی هی احسن) كلامنك مصداقنجه خصلت حسنه ایله بر سبیل جدل اكا جواب ویرمكه شروع ایلدی

﴿ نفی كردن موسی علیه السلام جادوی را از خود ما ﴾

﴿ مثنوی ﴾ كفت هستم غرق پیغام خدا * جادوی كه دید با نام خدا) حضرت موسی ایتدی ای فرعون حضرت خدانك پیغامنه وكلامنه مستغرقم خدای تعالینك نام شریفیله ساحرلكی كم كوردی یعنی ساحرلك حق تعالینك اسمیله ونامیله بریرده جمع اولمزكه حق باطلك ضدیدر نام الهیدن واسماء ربانیدن ظهوره كلن خارق عادیه معجزه وكرامت دینور اما خباثتدن وكفر وغفلتدن ظهوره كلن تخیلاته سحر تسمیه اولنور پس بركسه الله اسمیله برشئ غریبی ابداع واظهار ایلسه اكا ساحر دین كافر اولور ﴿ مثنوی ﴾ غفلت وكفرست مایهٔ جادوی * مشعلهٔ دینست جان موسوی) جادولكك مایه‌سی غفلتدر وكفردر بركسه حضرت حقدن غافل اولمینجه انك سحری قوت بولمز وظهوره كلز اما موسایه منسوب اولان جان دینك نوری وشعله‌سیدر پس ظلمات سحر اكا نیجه قریب وقرین اولور ﴿ مثنوی ﴾ من بجادویان چه مانم ای وقیح * كز دمم پرشك می كردد مسیح) بن ای وقیح بی ادب جادولره نیجه بكزرم زیرا بنم دم ونفسمدن مسیح پرشك اولور مسیح فعیل وزننده اكر بمعنی فاعل اولورسه مساحت ایدیجی یعنی ارضی اولچوجی وزمینده

سیاحت قیلیجی معناسنه اولور حضرت عیسی علیه السلامه مسیح دیدكلری قدم شریفیله زمینی اولچوب انده كثرت سیاحتی اولدیغی اعتبارله‌در اكر بمعنی مفعول اولورسه ممسوح دیمك اولور وحضرت عیسایه مسیح دینلمك نور الهیله ممسوح اولدیغندن اوتری اولور و بو بیانده واولكی بیانده فرعوندن مراد هرعصرده فرعون سیرت اولان كسه‌لر اولور وموسادن مراد هرزمانده قلب موسی اوزره اولان وقدم موسی اوزره سیر قیلان ولیلر اولور ومسیح تعبیری بومعنایه دلالت وشهادت قیلور زیرا حضرت موسی حضرت عیسی علیه السلامدن نیچه زمان مقدم ایدی وجودی ونامی ومرتبه‌سی وشانی ظهوره كلاین كسه‌یی بكارشك ایلر دیمك محله مناسب اولمز اكرچه حضرت موسی علیه السلامه انك وجودی وظهوری معلوم ومشهود اولدیسه‌ده زیرا مخاطب اولان فرعون انك حالنه وشانه جاهلدر اهل جدلدن برخصم بركسه‌نك نامنی ونشاننی ومرتبه‌سنی وشاننی بیلمزسه باخصوصكه اول كسه دخی وجوده كلمش اولمسه فلان زمانده كلجك فلان كسه بكارشك ایلردیمك یرنده ومحلنده اولمدیغندن ماعدا الزام خصمه سبب اولمز بلكه ملزم اولمغه سبب اولور پس بوندن معلوم اولدیكه موسی علیه السلامدن مراد هروقتك موسی مشرب اولان مرشدی اوله وفرعوندن مراد فرعون سیرت اولان اهل نفس اوله قچن فرعون سیرت اولان اهل نفس بونلری خداع وسحره وحیله ومكره منسوب ایدوب سز مكر وحیله ایله وخدعه وصنعله بو خلقی كندیكزه تابع ایتدیكز بیزه متابعت ایتمكی قویوب سمت آخره كندیكز دیو طعن وانكار ایلیه‌لر بونلرك هر برینه دیرلر ای بی حیا وبی ادبلر بز ساحر وما كرلره نوجهله بكزرزكه بزم نفس حیات بخشمزدن حضرت عیسی بن مریم علیهما السلام پرشك اولور و بزم كلام جان بخشمزه آرزو وغبطه قیلور دیمك اولور لكن بو راده برسؤال لازم كلوركه اول سؤال بودركه دینه بو تقدیر اوزره اولوالعزم اولان نبی ولی‌یه غبطه ایلمك لازم كلور ومغبوط اولان كسه غبطه ایلین كسه‌دن افضل اولمق كوریلور مغبوط اولان ولی خود غبطه قیلان نبیدن فاضل اولمق نیجه ممكن اولور جواب اولدركه انبیا علیهم السلامك اولیای كرامه و بعض صلحایه غبطه ایتمسی برقاچ وجهله جائز اولور اولا بو حدیث شریفله ثابت اولمشدركه ابومالك اشعری حضرتلری بو حدیث شریفی حضرت رسول علیه السلامدن روایت قیلمشدر قال النبی صلی الله علیه وسلم (ان لله عبادا لیسوا بانبیاء ولاشهداء ولكن یغبطهم النبیون و الشهداء بقربهم ومقعدهم من الله) و بو محله مناسب اولان تحقیق وتفصیل جلد اولده شنیدن آن طوطی حركت آن طوطیان بیاننده * آن دمی كز آدمش كردم نهان * بیتنك شرحنده

مرور ایلشدر فلیطلب فیه ﴿ مثنوی ﴾ من بجاد و یان چه مانم ای جنب * که زجانم نور میکیرد کتب) ای ناپاك و ناطاهر بن جادولره نیجه بکزرم که کتابلر بنم جانمدن نور طوتر یعنی ای ناپاك بن ساحرلره و ماکرلره نوجهله مشابه اولورمکه جمله کتابلر بنم جانمدن منور اولور وحیات بولور کتابلرك ولی کاملك جانندن ومرشد فاضلك روح رواننده نور بولمسی ادنی عرفانی اولان کمسه یه قتی روشن وظاهردر مثلا اکر کتب الهی واکر احادیث نبویدن مدون اولان کتب و یاخود بونلرك معناسندن تصنیف وتألیف اولنان کتب هرنه ایسه البته عالمه ومعلمه محتاجدر اول عالم ومعلمك وجودی اولمقسزن بو کتبك اصلا برکسه یه نفع وفائده‌سی اولمز پس بو کتب عالم ومعلم اولان کمسه‌نك واسطه‌سیله رونق بولور وقلوب ناسه ضیا کستر اولور بوجهتدن کتب عالم ربانینك جانندن نور بولور وقلوب ناسی اناره قیلور اکرچه من وجه عالم ربانی دخی کتب الهیه وکتب نبویه‌دن نور بولمقدن خالی کلمز وذکر شی ماعدایه منافی اولمز اما مضاف مقدر اولوب اهل کتب بنم جانمدن نور بولور دینسه دخی وجه دن خالی اولمز ﴿ مثنوی ﴾ چون تو با پرهوا برمی پری * لاجرم برمن کمان ان میبری) ای فرعون چونکم سن هوا قنادیله اوچرسن نفسك هواسنه اویوب ماکرلر وساحرلر قوتیله خلقی کندیکه جذب وتسخیر ایلرسن لاجرم بکا اول ظن وکمانی ایدرسن یعنی کندك ماکر اولوب ساحرلره مائل اولدیغکدن بنی دخی سکا مخالف برساحر وماکر ظن ایلرسن ﴿ مثنوی ﴾ هرکرا افعال دام ودد بود * بر کریمانش کمان بد بود) هرشول کمسه‌یه که دام وددك افعالی اوله یعنی هرشول کمسنه‌یه که خلقی صید ایتمك ایچون دام حیله اوله ودرنده‌لر افعالی کبی موذی اوله کریملره انك برامز ظنی اولور وافعال حیله وخدعه‌دن پاك اولان مصاحب اولانلری کندو یه قیاس قیلور ﴿ مثنوی ﴾ چون تو جزو عالمی هرچون بوی * کل رابر وصف خود بینی غوی) چونکه سن عالمك جزو یسن هرنیجه اوله‌سن کلی دخی کندی وصفك اوزره کمراه وغوی کوررسن (بوی) فعل مضارع مخاطبدر (بویدن) مخففدر شوی معناسنه یعنی چونکم سن اجزای عالمدن برجزوسن هرنه صفت اوزره اولسك کلی دخی کندی وصفك اوزره کمراه کوررسن راست ودرست کورمکه قادر اوله‌مزسن یاخود حرف ندا محذوف اولوب ای غوی کلی دخی کندی وصفك اوزره کوررسن دیمك اوله وهوانسب للمعنی ﴿ مثنوی ﴾ چون تو برکردی و برکردد سرت * خانه راکرنده بیند منظرت * ورتو در کشتی روی بریم روان * ساحل یم راهمی بینی دوان) مثلا چونکم سن دونه‌سن سنك باشك دونر لاجرم سنك نظرك خانه‌یی دونیجی کورر حال بوکه دونن سنسن خانه دکلدر انجق غلطسنك

حسکده ونظرکده درکه اکثر یا حس غلط ایلکدن وادراکده خطا قیلمقدن خالی اولمز مثلا اکر سن کشتی‌ده دریا اوزرنده روان وجاری کیده‌سن دریانك کنارنی دوان کوررسن حال بوکه کیدن ودوان اولان کشتی ایله سنسن ساحل ودریا یرنده ساکن و برقراردر لکن سنك حسك آنی غلط کورر ﴿ مثنوی ﴾ کر تو باشی تنکدل از ملحمه * تنك بینی جمله دنیا راهمه) مثال آخر اکرسن برعظیم جنك ووقعه‌دن تنکدل اوله‌سن دوکلی دنیانك ایچنی تنك کوررسن ومحبوس الم اولوب مضایقه‌ده قالدیغکدن جهانك هرنرسنه کتسك آنی تنك بولورسن سنك تنکدل اولمقدن وجهانی تنك کورمکدن جهانك تنك اولمسی لازم کلمز بلکه اوتنکلك سنك حالکدر ﴿ مثنوی ﴾ ورتو خوش باشی بکام دوستان * این جهان بنمایدت چون کلستان) واکر سن خوش حال اوله‌سن دوستلر مرادنجه اول وقت بو جهان سکا کلستان کبی کورینور مثلا جهان بر آینه کیدرسن هرنه صفتله متصف اولسك جهانی اول صفت اوزره کوررسن ومقتضای طبعك هرنه ایسه بو عالمده آنی طلب قیلورسن و برشهرده دخی وارسك آنی بیلورسن وآنی کوررسن ﴿ مثنوی ﴾ ای بسا کس رفته درشام وعراق * اونديده هیچ جز کفر ونفاق) ای چوق کمسه سیاحت طریقیله تا شام وعراقه کتمشدر حال بوکه او کفر ونفاقدن غیری نسنه کورممشدر زیرا چونکم کندی کفر ونفاقك اهلیدر هرنه یرده وارسه کفر ونفاقدن غیری نسنه‌یی کورمز اکرچه نیجه اشیایی کوررسه‌ده انلره مائل اولمیوب کفر ونفاقدن غیری‌یه نظر قیلمز ﴿ مثنوی ﴾ وی بسا کس رفته تاهند وهری * اونديده جز مکر بیع وشری) ای چوق کمسه تاهنده وهری‌یه دك کتمشدر اول کمسه کورمدی الا که بیع وشری کوردی یعنی بیع وشرادن غیری نسنه کورمدی که انك مطلب اعلا ومقصد اقصاسی اولدر ﴿ مثنوی ﴾ وی بسا کس رفته ترکستان وچین * اونديده هیچ جز مکر وکین) ای مستمع اولان کمسه چوق کمسه ترکستان وچینه کتمشدر اول کمسه ترکستانده وچین دیارنده مکر وکیندن غیری هیچ نسنه کورممشدر زیرا انك کندی طبعی مکر وکیندادر هرنه یره کتسه وهرنه شیئه نظر ایتسه انی مکر کورر ومحل کین وعداوت بولور ﴿ مثنوی ﴾ چون ندارد مدرکی جز رنك و بو * جمله اقلیمها را کو بجو) سفره کیدن وسیاحت ایدن کمسه چونکم رنك و بودن غیری برمدرك ومحسوس نسنه طوتمز اکا جمله اقلیملری طلب ایله‌دی مدرك افعال بابندن اسم مفعولدر یعنی سن مسافر اولان کیمسه‌یه‌دی که اقالیمك جمیعسنی ای مسافر تا بر طلب‌ایلك ینه رنك و بودن غیری مدرك طوتمزسن وروحانی ومعنوی اولان شیئلردن اصلا ذوق ایتمزسن زیرا سنك مقتضای طبیعتك رنك

و بو یه مایلدر انکچون اندن غیر یسندن غافل وزاهلدر ﴿ مثنوی ﴾ کاودر بغداد
آمدنا کهان ● بکذرد اوز ین سران تاان سران) مثلا برکاو ناکهان بغداده
کلور اول کاو بوطرفدن اول برطرفه کچر یعنی شهرك بر طرفندن اول برطرف
آخرنه دك مرور ایلر بعض نسخه ده زین سران تا آن سرا ن برنه ● زین
کران تاآن کران ● واقع اولمشدر اول کاو بو کناردن شهرك اول بر کنارنه
کچر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ ازهمه عیش وخوشیها ومزه ● اونبیند جزکه
قشر خربزه) دوکلی عیشلردن وخوشلقلردن ومزه ولذتلردن اول کاو کورمز
الاکه قاوون وقار بوزقابوغنی حال بوکه اول شهرك ایچنده انواع نعم موجوده در
لکن انك مرادی ومقتضای فؤادی قشر خربزه اولدیغیچون آندن غیریسنه
نظر ایلمز ﴿ مثنوی ﴾ که بود افتاده بره یاحشیش * لایق سیران کاوی
یاخریش) یولده دشمش کاه اوله و یاخود حشیش اوله اول کاه وحشیش برکاوك
و یاخود برخرك لایق وسیرانی اولور خریش ده کی شین ضمیردرکه علی سبیل
البدل کاهه و یاخود حشیشه عائد اولور خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه
برکاوك و یابرخرك سیرنه لایق اولان یولده دوشن یاکاهدر و یاخود کیاهدر آنلر
اطعمهٔ نفیسه واغذیهٔ لذیذه دن ذوق ایتمزلر بلکه کاه وجو طلبندن غیری سمته
کیتمزلر کذلك کاوسیرت وخرطبیعت اولان کسه لر دخی چن برشهره کتسه غدای
نفسانیه دن غیری ولذات جسمانیه دن ماعدا برشئه یه میل ایتمزلر انلرك سیرانته
لایق خرنفسلرینك غداسیدر وسیاحتلرندن مراد اولان حیوانیتلرینك مقتضاسیدر
﴿ مثنوی ﴾ خشك برمیخ طبیعت چون قدید ● بستهٔ اسباب جانش
لایزید) طبیعت میخنك اوزرنده قوری ات کبی اسبابه بغلنمش انك جانی همیشه
زیاده اولمز ومرتبه سندن کچوب ترقی قیلمز قدید قوری اته دیرلر اسباب جانه مضاف
اوقنمز بلکه قطع اولنوب سکونله اوقنور یعنی طبیعت که فی المثل خرلرك وکاولرك
باغلندیغی میخ کبیدر اول خرسیرت طبیعت میخنی اوزره قوری ات کبی
خشك اولش و یاپشمشدر انك جانی همیشه زیاده اولمز اسباب وعلله باغلنمشدر
قطع اسباب ایلیوب جانی ترقی قیله مز وطبیعت قیدندن آزاد اوله مز
﴿ مثنوی ﴾ وان فضای خرق اسباب وعلل * هست ارض الله ای صدر
اجل) اول اسبابی وعللی خرق ایتمه نك اول فضاسی ای صدر اعظم ارض الله
اولدی یعنی اسباب وعللی ترك وازاله ایتمه نك متسع اولان صحراسی ای اولو
مرتبه صاحبی ارض الله واسعه اولدی فضادن مراد ارض حقیقت اولوب
فضانك خرق اسباب وعلله اضافتی مسببك سببه اضافتی قبیلندن اولوب معنی
بویله اولسه ده هم جائزدر شول فضای عالم حقیقت که اسباب وعللی خرق وترك

ایتمك سبیله اکا واصل اولنور ای اولوکسه ارض الله واسعه اولدر بویله اولمیوب
اسباب وعللی بالکلیه خرق ایتمك مرتبه سی هم برواسع صحراکبیدر پس
اسباب وعللك ترك ایلمك مرتبه سی ای صدر اجل ارض الله واسعه اولدی
دینسه هم جائزدر اویله ارض الله واسعه که انبیا علیهم السلام واولیاء کرام اکا
کتمشلردر وترك اسباب وعلل قلوب واول ارض مقدسه واصل اولوب انك
عجایب وغرایبن مشاهده ایتمشلردر (وارض الله واسعة) آیت کریمه سنك معنای
باطنی بودر و بومعنایه اشارتدر بوآیت کریمه نك تفسیری جلد اولده یوسف
حکایه سنده مرور ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ هرزمان مبدل شود چون نقش جان
* نو بنو بیند جهانی درعیان ● کر بودفردوس وانهار بهشت ● چون فسرده
یك صفت شد کشت زشت) بیت اولده شارحلر (نقشی جانه) مضاف زعم
ایلیوب معنایی و یرمکده خیلی تکلف ایتمشلر وشفای صدردن خالی اولان معنی
سمتنه کتمشلر (نقش) جانه مضاف دکلدر بلکه مقطوع اوقنور وجان
مصرع ثانیده بیند کلمه سنك فاعلی اولور ومشبه ارض الله ومشبه به نقش اولور
وتقدیر کلام اول ارض الله ده عجایب وغرایب هرزمان نقش کبی مبدل اولور
الوان کبی تنوع وتحول قیلور جان آنده یکی یکی عیان وآشکار برجهان کورد
انکچون جانه اول ارض الله دن اصلا اوصنمق کلمز زیرا هرآنده نیجه عجیب وغریب
الشان مشاهده ایلر انکچون اندن هول اولمز نقش جانه مضاف اولوب مشبه به
نقش جان اولسه دخی جائزدر لیکن بوتقدیر اوزره بیندك فاعلی قالمز مکرکه جانه
عاید برضمیر تقدیر اولنه بووجه اوزره معنی دیمك اولورکه اول ارض اللهك عجایب
وغرایبی جانك نقش کبی هرزمان متبدل ومتجدد اولور جان انده عیان وآشکارا
نو بنو برجهان کورر وهردمده برعالم جدیده مشاهده قیلور انکچون اول عالمده
اصلا ملامت وشآمت اولمز وجانه اول عالمك سیرندن اوصنمق کلمز زیرا ملامت
وشآمت وتیرهٔ واحده اوزره اولان و برقاعده اوزره کذر قیلن شیئلردن حاصل
اولور دائما برشی برحالت اوزره اولسه و یاخود برصفت اوزره کذر قیلسه طبیعت
اندن ملامت وشآمت کلور نته کم بیوررلر فرضی اکر فردوس وانهار بهشت اوله
چونکم برصفتك فسرده سی اولدی زشت اولدی یعنی فردوس که جنتلرك بغایت
اعلاسیدر وانهار جنت که جمیع انهارك الذ واحلاسیدر مع هذا بوجمله سی
اکر برصفت وحالت اوزره منجمد اولمش ومقید قالمش فرض اولنسه زشت اولور
وطبیعت البته وتیرهٔ واحده و برقاعده اوزره اولان شیئلر اکر روحانی اولسون
واکر جسمانی اولسون واکر معنوی اولسون و اکر صوری اولسون اوصنور
وملول اولور انکچون خدای تعالی حضرتلرینك کلام شریفندن اکثریاکاه

غیبدن مخاطبه وکاهی مخاطبدن متکلمه وبالعکس التفات ایلمك چوق واقع اولمشدر وبو التفاتك سری وسببی اولدرکه هر بارکه بر کلام براسلوبدن برآخر اسلوبه نقل اولنه سامعك نشاطنی تازه ایلر زیرا آدمینك طبیعتی برنوع اوزره اولان سوزدن ملول اولور اما کلام بر نوعدن برآخر نوعه منتقل اولسه موجب تنشیط قلوب سامعین ومورث تطریهٔ درون طالبین اولور (کما قال صاحب الکشاف فی تفسیر قوله تعالی (ایاك نعبد وایاك نستعین) ان الکلام اذا نقل من اسلوب الی اسلوب کان ذلك احسن تطریة لنشاط السامع وایقاظا للاصغاء الیه من اجرائه علی اسلوب واحد) پس کلام الهینك بوکونه متنوع ومتجدد اولمسی متکلمك دخی هرآنده برشانله متجلی اولمسنه دلالت وشهادت ایدر انك کلامندن سامعه نیجه ملامت کلمزسه انك جمال باکمالنی مشاهده ایلین عارفه دخی اصلا ملامت وشآمت کلمز زیرا (کل یوم هو فی شأن) مقتضاسنجه اول حضرت هرآنده نیجه شانله متجلیدر پس عارفه انك هرشانندن برلذت آخر حاصل اولور انکچون عارف بالله اولنلرك قلبی دائما تروتازه اولور وبونلرك واصل اولدقلری ارض حقیقتك ومرتبهٔ الوهیتك دخی شأنی وعجایب وغرایبی اناً فاناً متجدد اولدیغندن اوتری اول مرتبه ده اصلا جانه ملامت وشآمت کلمز اما بوعالم طبیعتدن جان ارض حقیقتی ومرتبهٔ الوهیتی مشاهده ایلدکده اکا اوصنمق کلور زیرا عالم حقیقته نسبتله بوعالم طبیعتك لذائذی بلکه جمیع مشتهیاتی وحالاتی من وجه وتیرهٔ واحده اوزره درکه بوعالم طبیعتك لذائذی ومشتهیاتی انواع واصناف اوزره در وبودخی صورتا متنوع ومتجدد اولمقدن خالی دکلدر لکن هرقنغی نوعه کوکل میل ایلسه ینه اول بیلدیکی و ینه اول کوردیکیدر وفی الحقیقه مادامکه جان عالم حقیقتدن ومشاهدهٔ مرتبهٔ الوهیتدن خبردار اولمیه بوعالم طبیعتك لذائذنی ومشتهیاتنی متجدد ومتنوع کورر هردم برکونه لذت جسمانیه نفسنه حظ ونصیبنی ویرر اما عالم حقیقتدن خبردار اولسه وغدای روحانیه دن وتجلیات ربانیه دن حظ ونصیب السه بوعالم طبیعت انك چشم شهودنه نسبت کهنه وفرسوده اولور بوحس ظاهرله کوردیکی وکیدیکی ویدیکی ینه اول کوردیکی و ینه اول کیدیکی و ینه اول ییدیکی کبی اولور ولهذا اول عالمدن خبردار اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرام وصلحا وعرفانك جانلرینه بوعالمدن اوصنمق کلمش واول عالمه طالب وراغب اولمشلردر زیرا اول عالمك لذائذنه وحالاتنه حد وغایت یوقدر بواجلدن جنات اعلادن اصلا برکسه یه ملامت وشآمت کلمز انکچون انك انهاری بودنیا انهاری کبی دائما براسلوب اوزره جریان قیلمز بلکه سنك روحك هرنیجه حظ ایلرسه اویله جریان قیلور کذلك

انك اثماری دخی بودنیا اثماری کبی دکلدر بلکه هرقنغی میوه یی برکره ییسك برکونه لذت وینه اندن ییسك برآخر دراو لذت بولورسن نته کم بومضمونی مؤید (کلما رزقوا منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذی رزقنا من قبل واتوا به متشابها) آیت کریمه سنده اهل تفسیر تحقیقلر قیلمشلردر نته کم اول تحقیقاتی جلد ثالثده حکایت آن زنی فرزندش نمی زیست سرخنده * باغ کفتم نعمت بی کفت را) بیتنك شرحنده ایراد ایلمشزدر لازم کلورسه آنده طلب اولنه

❋ بیان آنکه هر حس مدرکی را از آدمی مدرکاتی ❋
❋ دیکرست که از مدرکات حس دیکر بی خبرست ❋

بوسرخ شریف انك بیاننده درکه آدمیدن هر برمدرکه اولان حس ایچون آخر مدرکات واردر اکثر نسخه ده آدمیدنصکره نیز واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی آدمیدن هر برمدرکه اولان حس ایچون برنوع مدرکات دیکر واردر همان اول مدرکاتی ادراك ایلمك اول حسه مخصوصدرکه اول حس دیکرك مدرکاتندن آخر حس بیخبردر بومعنی حس دیکره مضاف اولدیغی تقدیر اوزره در حس دیکره مضاف اولمیوب مقطوع اوقنسه معنی دخی لطیف اولور بوتقدیر اوزره که اول حسك مدرکاتندن دیکر حس بیخبر دیمك اولور مثلا جمیع مبصراتی ادراك ایلمك قوت باصره یه مخصوصدر باقی حواسك انده شرکت ومدخلی یوقدر وکذلك جمیع مسموعاتی ادراك ایلمك قوت سامعه یه مخصوصدر باقیسنك انده مشارکتی یوقدر جمیع مذوقاتی ادراك ایلمك قوت ذائقه یه وجمیع مشموماتی ادراك ایلمك قوت شامه یه وجمیع ملموساتی ادراك ایلمك قوت لامسه یه مخصوصدرکه هر برینك برآخرینك حصه سنده مداخله سی یوقدر ❋ چنانکه هر استاد پیشه ور اعجمیٔ کار استاد پیشه ور دیکرست ❋ مثلا انجلینکه هر پیشه ور اولان استاد اول آخر پیشه ور اولان استادك کار وصنعتك اعجمیسیدر یعنی اکثریا بر پیشه ور اولان استادك کار وصنعتدن برآخر استاد پیشه ور اعجمیدرکه انك کارنی بوایشلمکه قادر اولمز ❋ وبی خبریٔ اوازانکه وظیفهٔ اونیست ❋ واول استادك بیخبرلکی واعجمیلکی اندن اوتریدرکه اول کار انك وظیفه سی دکلدر کذلك هرحس دخی برآخر حسك کارندن اعجمی وبیخبردر وانك بیخبر اولمسی اندن اوتریدرکه آخر حسك کاری انك وظیفه سی دکلدر ❋ دلیل نکند که آن مدرکات نیست ❋ اول بی خبرلك دلیل اولمزکه اول مدرکات اولمیه یعنی برحسك برآخر حسك مدرکاتندن بی خبر اولمسی دلالت قیلمزکه اول مدرکات اول حس ایچون اولمیه بلکه اول حس ایچون آخر حواسك مدرکاتنی ادراك

ایلمك بالفعل اولدیسه بالقوة انی ادراك ایلمكه قابلیتی وار در نته كم جمیع انسانك صنعت كتابته بالقوة قابلیتی واردر وجمیع كاتبك دخی هر حرفته بالقوة قابلیتی واردر بركسه نك آخر صنعتدن بی خبر اولمسی اول صنعت اول استادك بالقوة كاری ومحصولی اولمسنه ولازم كلدكده انك اول كاری قیلمسنه دلالت قیلمز

﴿اكرچه بحكم حال منكر بود ازاما ازمنكری اینجا جز بی خبری نمی خواهیم﴾

اكر هر حس وهر استاد كندینك مدركی ومعلومی اولمین شیلره وكارلره حال حكمیله منكردر اما بو محلده منكر لكدن بی خبرلكدن غیری دیله مزز یعنی هر حس حال حكمیله برآخر حسك كارنه ومدركنه منكردر دیدك سن بزم بو كلامزدن بو معنایی فهم ایله كه بزم مرادمز بوندن هر برحس برآخر حسك كارنی ایشلمكه قادر اولمیه دخی برآخر حس برآخر حسه لسان حالله بن سنك كاركی ایشلمكه اصلا قادر دكلم دیو انكار ایلیه منكر لكدن مراد بمز بود كلدر بلكه بو محلده برحس برآخر حس اوزره حال حكمیله منكر اولور دیمكدن مرادمز اول حس اول برآخر حسك وظیفه سندن وكارندن بی خبر در دیمك اولور یوخسه هر برینك ذاتنده برآخر حسك جمیع مدركاتنی ادراك ایلمكه بالقوة قابلیتی واردر مثلا قوت باصره یه استماع ایلك وقوت سامعه یه كورمك وقوت ذائقه یه اشتمك وقوت لامسه یه ییمك و بوجهله برآخرینك كارنی ایلمك ممكن وقابلدر بونلرك برآخرینك كارنی ایشلمكه انكار قیلمسی وبن اول كاری بیلمزم دیمسی حقیقی دكل صوریدر نته كم حضرت یوسفك برادرلری حضرت یوسفه كلدكلرنده وحضرت یوسفك حضورنه داخل اولدقلرنده حضرت یوسف علیه السلام انلری درحال بیلدی حال بوكه بونلر حضرت یوسفك یوسف اولدیغنه منكرلر ایدی نته كم حق تعالی سورهٔ یوسفده بیوردی (وجاء اخوة یوسف فدخلوا علیه فعرفهم وهم له منكرون) بونلرك حضرت یوسفی بیلمسی واكا منكر اولمسی اصلندن حقیق دكلدی بلكه اصلنده یوسفی بیلورلردی لكن مدت مدیده وعهود بعیده مرور ایتمكله انلر یوسفك شانندن بی خبر اولمشلردی و بوجهتدن اكا یوسف دكلدر دیو انكار قیلمشلردی كذلك هر برحس كندی اخوانك كارنه اصلنده عالمدر همان انكار ایلملری صوریدر وبری برینك كارندن بیخبر اولملری بعض وسائط سببیله در اكر اول وسائط وموانع ما بینلرندن مرتفع اولسه ایدی هر بری برآخرینك كارنی ایشلمكه قادر اولور چون بركسه نك روحی مرتبهٔ جمعه ایرسه انك هر برحسی برآخر حسنك حكمنی ویرر وكارنی قیلور نته كم عن قریب (پس بدانی چونكه رستی ازبدن) بیتندن معلوم اولور

﴿مثنوی﴾ جنبرهٔ دید جهان ادراك تست ❁ پردهٔ پاكان حس ناپاك

تست) ای فرعون سیرت وصورت پرست جهانی كورمكلكك دائره سی ومقداری سنك ادراككك قدردر پاكلرك پرده سی سنك ناپاك اولان حسكدر (چنبره) قاصنغه ودائره اولان شیشه دخی دیرلر بوراده مقدار ومرتبه معناسنه در برسبیل استعاره استعمال اولنمشدر (دید) بونده دیدن معناسنه در ادراك تست علی تقدیر المضاف قدر ادراك تست تقدیرنده در و پاكاندن مراد هرشیئی حقیقتله كوروب بیلان اهل الله در تقدیر كلام وخلاصهٔ مرام بودر كه ای اهل صورت جهانی كورمكلكك وآنك حقیقتنه نظر ایركومكلكك مرتبه سی ومقداری سنك ادراكك مقداریدر اكر ادراكك قلیل ایسه بو جهانی دخی قلیل كوررسن واكر ادراكك جلیل ایسه بو جهانی دخی مظاهر اسماء وصفات الهی مشاهده قیلغله عظیم وجلیل كوررسن و پاك وطاهر اولان اولیای كرامك مشاهده قیلدیغی كبی مشاهده قیلورسن وانلری دخی نه كونه كمسه لر ایدیكنی مع الیقین كوررسن و بیلورسن اول پاكلره پرده اولان وانلرك دوستنی مشاهده قیلغه مانع كلان سنك ناپاك اولان حسلركدر حس جهل وغفلت وعدم معرفت وانكار واهل حقه بغض وعداوت و بونلرك امثالی اولان صفتلرله ملوث وناپاك اولور

﴿مثنوی﴾ مدتی حس رابشوز آب عیان ❁ اینچنین دان جامه شوی صوفیان) ای اهل طغیان برمدت حسكی آب شهود وعیاندن بو صوفیلرك جامه شو یلكنی بونك كبی بیل یعنی ای اهل غفلت سنك حسلرك شبهه وشكوك وجهالت وعدم معرفت ایله ملوث وناپاك اولمشدر كركدر كه برنیچه زمان آنی تعیین ومعاینه صویله یویه سن تا انلرده ناپاكلكدن اثر قالمیوب نور یقین وعیانله هر بری منور اولوب پاك وطاهر اوله لر اهل صفا اولان صوفیلرك جامه یومسنی بونك كبی بیل (وثیابك فطهر) آیت كریمه سندن مستفاد اولان معنایی دخی بوكا كوره فهم قیل كه اهل تحقیق طهر نفسك دیمكله تفسیر ایلمشلردر نفحاتده مذكوردر كه شیخ ابو الحسن الخرقانی نقل ایدر كه حضرت پیغمبری خوابده كوردم بكا دیدیكه یا ابا الحسن طهر ثیابك عن الدنس تحظ بمدد الله فی كل نفس پس ثیابدن مراد كندی نفسمك اوصافی ایدیكنی بیلدم واكا عالم اولدم دیر (بیت)

درتو پوشیده لطف یزدانی ❁ خلعتی ازصفات روحانی ❁ دارش ازلوث خشم وشهوت دور ❁ تا بپاكیزكی شوی مشهور

﴿مثنوی﴾ چون تو كشتی پاك پرده بركند ❁ جان پاكان خویش برتومی زند) چونكم سن پاك اوله سن سنك حسلركدن پرده بی قوپررلر پاكلرك جانی سكا كندیلرین اوررلر كندده كاف مضموم اوقنمق دخی جائز اولور بركند رفع ایدرلر معناسنه اولور خلاصهٔ كلام وتعبیر مرام اولدر كه ای حسلری ناپاك اولان كمسه چونكم سن الواث باطنی

وانجاس معنویدن پاك اوله‌سن سنك چشم جانكدن پرده‌لری رفع ایدرلر چونکم
چشم جانكدن پرده مرتفع اوله پاكلرك روحلری كندیسنی سكا مقارن قیلورلر وسن
اول ارواح مقدسه‌یی مشاهده ایلمكه قادر اولورسن وانلرك ظاهرده اولنلرینك ودخی
باطن عالمنده قرار قیلنلرینك مراتبنی واوصاف واسرارنی بیلورسن و بروجه یقین
معاینه قیلورسن و بورؤیت ومشاهده چشم جانك نصیبیدر غیری حسلرك رؤیت
ومشاهده‌دن حظ وبهره‌سی بوقدر نته‌كم بیوررلر ❊ مثنوی ❊ جمله عالم كر بودنور
وصور ❊ چشم را باشد ازان خوبی خبر) فرضا جمله عالم اكر نور وصور اولسه اول
برخو بدن چشمك خبری اولور زیرا نور وصور مبصراتدندر ومبصراتی ادراك
ایتمز الا كه بصر پس صور محبوبه دن انجق بصر خبر و یرر غیری حسلرك
اندن خبری اولمز ❊ مثنوی ❊ چشم بستی كوش می آری به پیش * تا نمایی
زلف ورخساره پیش) مثلا چشمكی باغلیه سن وكوشكی اوكه كتوره سن
تاكم اكا بر بنك زلف ورخساره سنی كوستره سن یعنی كوزیكی اورتوب قولاغكی
برمحبوبه قرشو مقابله طوته سن تاكم اكا محبوبك زلف ورخساره سنی كوسترمكه
قصد ایلیه سن ❊ مثنوی ❊ كوش كویدمن بصورت نكروم ❊ صورت
ار بانكی زند من بشنوم) كوش دیركه بن صورته میل وتوجه ایلمزم صورت
اكرچه بر بانك و برصدا اوره بن آنی ایشیدرم یعنی كوش لسان حالله دیركه
صورته باقق وآنی مشاهده قیلمق بنم كارو وظیفم دكلدر بلكه بنم شانم
وخاصیتم اولدر كه اكر برصورت صدا ایلیه بن انی استماع ایلرم ❊ مثنوی ❊
عالمم من لیك اندر فن خویش ❊ فن من جز حرف وصوتی نیست بیش) نعم
بن عالم وخبردارم لیكن انجق كندی فنمده بنم فنم برصوتی كندیمه جذب ایدوب
آنی ادراك ایلمكدن غیری زیاده دكلدر بلكه همان بنم فن وصنعتم برصوتی
كندیمه جذب ایدوب آنی ادراك ایلمكدر دیر ❊ مثنوی ❊ هین بیا بینی ببین
این خوب را ❊ نیست بینی در خور این مطلوب را) اكر برونه دیسك ای برون
اكاه اول كل بوخوبی كور بینی بومطلوبه لایق دكلدر بلكه انك وظیفه‌سی
استشمام ایلمكدر لاجرم لسان حالله بینی بویله دیر ❊ مثنوی ❊ كر بود مشك
وكلابی بویرم ❊ فن من اینست وعلم ومخبرم) اكر برمشك وكلاب اوله بوی
ایلرورم واندن رایحه الورم بنم فنم بودر وعلم ومخبرم بودر یعنی برون لسان حالله
دیركه اكر برمشك وكلاب اولورسه بن اندن رایحه الورم انجق بنم فنم وعلم
وخبرم بودر بوندن غیری‌یه استطاعتم یوقدر مخبر خبر معناسنه‌در ❊ مثنوی ❊
كی ببینم من رخ ان سیم ساق ❊ هین مكن تكلیف مالیس یطاق) بن اول سیم ساق
دلبرلك جمالنی ورخنی نیچون كورم پس امدی اكاه اول بكا تكلیف مالایطاق

ایله زیرا برونه كور دیمك طاقتی اولمدیغی شیئی تكلیف ایلمكدر اكرسن آنی
مشاهده‌یه تكلیف ایلسك اول دخی سكا لسان حالله بكا تكلیف مالایطاق ایلمه
بنم اكا استعدادم یوقدر دیر ❊ مثنوی ❊ بازحس كژ نبیند غیر كژ ❊ خواه
كژ غژ پیش او باراست غژ ❊ چشم احول از یكی دیدن یقین * دانكه معزولست
ای خواجه معین) كیرو اكری حس اكر بدن غیری كورمز استرسك انك او كنده
اكری كیت استرسك طوغری كیت غژزاء فارسیله سورتن دیمك معناسنه امردر
بوراده كیت دیمكدن عبارت اولور احول كوزی كورمكدن بی شك یبل كه
معزولدر ای معین دین اولان خواجه معین فتح میمله او قنورسه جاری معناسنه اولور
یعنی ای جاری ومائل اولان خواجه دیمك اولور بعض نسخه‌ده بو مصرعك
یرنه ناظر شركست بی توحید بین ❊ واقع اولمشدر بو نسخه اوزره معنی شاشی كوز
بر كورمكدن یقین وتحقیق بودر كه شركه ناظردر یعنی ایكی كورجی در توحید
بین دكلدر دیمك اولور خلاصهٔ كلام هر برحسك كندی‌یه مخصوص برخاصیتی
ووظیفه‌سی اولوب كندی مقتضاسندن وخاصیتندن خارج برآخر كاره
قادر اوله‌مدیغی كبی اكری حس اكری كورمكدن غیری‌یه قابل دكلدر پس
استرسك انك او كنده اكری كیت سنك طوغری كتمكی دخی اول اكری كورمك
مقرردر زیرا چشم احول بر كورمكدن بی شك معزولدر ای طوغری‌یه معین
اولان خواجه بونی بویله بیل وای راسته مائل اولان افندی بوكا بویله تیقن
قیل ❊ مثنوی ❊ توكه فرعونی همه مكری وزرق ❊ مرمرا ازخود نمی دانی
تو فرق * منكر از خود در من ای كژ باز تو ❊ تا یكی نورانیی تو دونو) صدد مقدما
حضرت موسی علیه السلامك فرعونه جواب ویرمسی خصوصنده ایدی
(الكلام یجر الكلام) فحواسنجه مناسبتله بوقدر معارف واطایف ظهوره
كلدكدنصكره ینه حضرت موسی علیه السلامك فرعونه جواب وخطاب ویرمسنه
شروع ایدوب بو بیتلرله انك لساندن فرعون سیرت اولنلره تعریضا تنبیه وتعلیم
بیوررلر اصل موسی علیه السلامدن مراد هر عصرده موسی مشرب اولان
وقلب موسی اوزره سیر قیلن مرشد كامل اولور وفرعوندن مراد شول طریق
حقدن تجاوز ایلین فرعون طبیعت كمه‌لر اولور كه انلر كندیلرینك خباثت
جبله‌لری اوزره اصحاب دله نظر ایلدكده انلری دخی كندیلری كبی مكار وغدار
قیاس ایدرلر وكندیلرینك سوء حالنی انلره اسناد قیلرلر پس اول موسی مشرب
اولان ولیلرك هر بری بومنكر وطاغی اولنلرك هر برینه خطابا دیرلر ای فرعون
سیرت سنكه هنوز دخی فرعون سن دوكلی مكر وزرق سن لاجرم سن تحقیقا بنی
كندكدن فرق ایتمكی بیلمزسن بلكه قیاس النفس علی النفس ایدوب بنی دخی

کندی نفسك كبی غداره ومكاره صنورسن و بنی بو اجلدن جادولكه ومكره نسبت قیلورسن بكا كندكدن نظر ایلسه ای آزباز سن تاسن حسد ذاتنده برقت اولان شیئی ایكی قت كورمیه سن یعنی وحدت ذاته شریك قوشمیه سن وكندیكی برموجود حقیقی بیلمیه سن بلكه جمیع اشیایی مستهلك وفانی كوروب واحد حقیقی همان خدای تعالی یی كوره سن ﴿ مثنوی ﴾ بنكر اندر من زمن یك ساعتی * تاورای كون بینی ساحتی * وارهی ازتنكی واز ننك ونام * عشق اندر عشق بینی والسلام) ای فرعون سیرت برساعت بكا بندن نظر ایله حتی كونك وراسنده برعظیم میدان كوره سن و بونك ونامك تنككندن قورتله سن عشق ایچره عشق كوره سن والسلام یعنی اكر بنم ذاتمی ومرتبهٔ عالیه می كورمك استرسك كركدركه بندن حاصل اولان نور یقینله برساعت بكا ناظر اوله سن تا بو كونك وراسنده برصحرای واسع ومیدان فراخ مشاهده قیله سنكه جمیع عالم اكوان انده برخردل دانه سی قدر اوله وجمله عقول وافهام انك كمال وسعت وفسحتندن هایم وحیران قاله بونك ونام عوام برجای تنك كبیدر انك تنككندن وقید وحبسندن خلاص اوله سن و برمرتبه یه وصول بوله سنكه اول مرتبه ده محضا محبت ایچره محبت ولذت كوره سن سلام سنك اوزركه اكر سوزم قبول ایدرسك جانك بو دیدیكم مرتبه یی بوله وصورته مقید اولمقدن آزاد اوله ﴿ مثنوی ﴾ پس بدانی چونكه رستی از بدن * كوش وبینی چشم می داند شدن) پس بیلورسن چونكم بدندن قورتله سن وحجاب تندن نجات بوله سن كوش وبینی چشم اولمقلق بیلور ایمش یعنی چونكم مقتضای تندن وقیوداتندن خلاص اولوب عالم كثرتدن كذر قیلوب مرتبهٔ جمعه واصل اوله سن وحقیقت الحقایقی مشاهده قیله سن اول مرتبه ده معاینه قیلورسنكه كوش و بینی كوز كبی كورر ایمش وبونلر دخی اشیایی مشاهده قلدغی بیلور ایمش بلكه حواس خمسهٔ ظاهره دن هر برحس برآخر حسك كارنی قیلور ایمش وخاصیتنی و یرر ایمش نته كم ابن فارض قدس الله سره حضرتلرینك بوكلمات طیبه وابیات شریفه سی بومضمونی مؤید اولور و بومعنایه دلالت وشهادت قیلور (بیت) فكلی لسان ناظر مسمع ید * لنطق وادراك وسمع وبطشت * فعینی ناجت واللسان مشاهد * وینطق منی السمع والید أصغت * وسمعی عین تجتلی كلما بدا * وعینی سمع ان شدا القوم تنصت * ومنی عن ید لسانی ید كما * یدی لی لسان فی خطابی وخطبتی * كذاك یدی عین تری كلماری * وعینی ید مبسوطة عند بسطتی * وسمعی لسان فی مخاطبتی كذا * لسانی فی اصغائه سمع منصت * و بو ابیات شریفه نك اجمالا شرحی بودركه بونده ذكر اولندی فاذا كان كذلك حال بومنوال اوزره

اولدیسه پس بنم كلی اعضا واجزام لساندر بنم نطقم ایچون و بنم كلی وجودم ناظردر ادراك معانی وحقایق ایچون و بنم جمله جسدم سمعدر استماع احادیث وكلماتم ایچون و بنم هر بر جارحم ید قدرتدر بطش ایچون حاصل كلام هركیم مرتبهٔ احدیته واصل اوله انك هر براعضاسی آخرینك حكمن اجرایه قادر اولور وقتا كم بنم هر برعضوم آخرینك حكمن اجرا وهر برجزوم صاحبنك عملن ادا اتمكه قادر اولدیسه و بوخاصه بنده ظهور بولدیسه پس بنم كوزم مناجات وعرض حاجات ایدر ولسانم مشاهدهٔ اسما وصفات و بندن سمعم نطق ایدوب ادای كلمات ایدر دیدم اصغا واستماع ایدر و بنم سمعم برچشمدر كه مجلی اولور انده هرنه شیٔ كه ظاهر اوله و بنم كوزم برقولقدر كه اكر برقوم تغنی وترنم ایلسه لر انصات ایلروسكوت قیلور و بنم وجودمدن حاصل اولان قدرت كامله واید شامله دن هرشیئی اشلكه بنم لسانم برید قویدر نته كم یدم بنم ایچون لساندر خطاب خطبه ده وكذلك یعنی عینم سمع ویدم لسانم اولدیغی كبی یدم برعیندركه كورر هرنه شیٔ كه عینم كورر وكذلك برید مبسوطه در عند كل البسطة والسطوة وقس علی هذا سائر الاوصاف كه بو مرتبه یه مخصوص اولان عجایباتدر ﴿ مثنوی ﴾ راست كفتست آن شه شیرین زبان * چشم كردد مو بموی عارفان) اول شیرین زبان اولان شاه راست دیمش عارفلرك وجودی مو بمو چشم اولور شاه شیرین زباندن مراد اكثر احتمال حكیم سنائی قدس سره حضرتلری اولمقدر كه اكثر محلده حضرت خداوندكار انلرك كلام درربارلریله استشهاد بیوررلر وشیخ عطار قدس الله سره حضرتلری اولسه دخی جائزدر كه انلرك كلامیله دخی بعض محلده استشهاد بیوررلر اما حضرت پیغمبر علیه السلام اولمق هم ممكندر لكن متداول اولان حدیث كتابلرنده هیچ بومفهومده برحدیثه بوآنه دك راست كلمك واقع اولمدی عجب دكلدركه بعض كتابده موجود اولسون وشو شیرین زباندن مراد حضرت پیغمبر علیه السلام مراد اولسون دینورسه حضرت مولانا قدس الله سره اكثریا حدیث شریفه اشارت بیوردقلری محلده دأب شریفلری اولدركه یا كفت پیغمبر دیرلر و یاخود البته رسول الله ویاخود نبی نامیله ویاخود حضرت مصطفی علیه السلام دیمكله الحاصل حدیث شریفه اشارت بیوردقلری یرده برلفظله تعبیر ایتمشلردر كه اول بیت حدیث شریفك معناسی اولدیغنه اول لفظ واول تعبیر البته قرینه اولور بونده ایسه حدیث معناسنه قرینه اولمدیغی اجلدن اكابر كلامی اولمغه احتمال ویردی عارف حق بیلن وصاحب بصیرت اولان كسه یه دیرلر وبصیرت برنوردركه جمیع اعضاده بذاتها ساریه در وهرعضوده مدرك وعالم اولدر بعض عضوده مخصوص وبعضیسنه

غیر مخصوص دکلدر بلکه هر قنغی عضوده اولورسه اولسون اشیایی مشاهده قیلشدر پس چشمدن غیری یه رؤیت ومشاهده اسناد ایلمك عقله ابعد وابرد کلدیکیچون بو محلی حق تعالینك قدرتنه وارادتنه تعلیق ایدوب حق تعالی دیلرسه هر عضوی چشم ایدوب بیحدقه و بی عین اول عضو اول شیئی کورمکه قادر اولور دیمکی اثبات ایچون بو ابیات شریفه ایله حجت و برهان ابراز ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ چشم را چشمی نبود اول یقین * دررحم بود او جنین کوشتین * علت دیدن مدان پیه ای پسر * ورنه خواب اندر ندیدی کس صور) یقین ومحققدر که چشمك اول چشمی یوغیدی زیرا اول چشم اول رحم مادرده جنین کوشتین ایدی یعنی کوشته منسوب جنین ایدی حق تبارك وتعالی بر پیه پاره یه نور و یروب آنده کورمکی خلق ایلدی واول حدقه ایچره موضوع اولان پیه پاره لرك رؤیت مستقلا کندی خاصیتلری دکلدر بلکه رؤیتی خدای تعالی انلرك وجودنده خلق ایتکله وانلری رؤیته آلت قیلمغله انلر اشیایی کوررلر ورؤیته قادر اولورلر امدی ای پسر پیه پاره یه کورمکی علت بیلمه یعنی بو آلت رؤیت اولان پیه پاره لری البته رؤیتی مقتضی ومستلزمدر دیمه و بونلرك وجودنی کورمکه حقیقت سبب وعلت ظن ایلمه و بونلرسز کورمك نیجه ممکندر دیو سویلمه که اکر بو پیه پاره لرك وجودی کورمکه البته علت اولیدی کمسه خواب ایچره صورتلر کورمزدی خواب ایچره بو قدر اشکال وصوری کورن حسك خود پیه پاره لره احتیاجی یوقدر معلوم اولدیکه بو ظاهرده اولان حدقه سز وعینسز کورمك ممکن اولور ایمش نته کم حدقه سز وعینسز کورن طائفه یی بو معنایی اثبات ایچون مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ آن پری ودیو می بیند شبیه * نیست اندر دیدکاه هر دو پیه) مثلا اول پری ودیو کورر هر ایکیسنك دیدکاهنده پیهه شبیه یوقدر شبیه مصرع ثانی یه مصروف اولور یعنی هر ایکی طائفه نك دیده لری محلنده پیه پاره لره مانندنسنه یوقدر زیرا پیه پاره لر واسطه سیله کورمك اجسام کثیفه اولان حیوانانه مخصوصدر پری ودیو اجسام لطیفه قبیلندندر انلرك کورمسی حدقه یه و پیه پاره لره محتاج دکلدر بلکه حق تعالی حضرتلری انلرك وجودنده بر حس خلق ایلمشدر که انکله کوررلر ولازم اولان شیلری انکله ادراك قیلورلر واول حسك ونورك انلرك وجودنده محل وموضعی حدقه و پیه پاره دکلدر زیرا انلرك وجودنده ودیدکاهنده اصلا پیهه مشابه برنسنه یوقدر بو وجه دخی ممکندر که شبیهدن مقدم انسان لفظی مقدر اوله وبویله دینه که اول پری ودیو انسانه شبیه کورر یعنی انسان ماننده مبصراتی ادراك قیلور حال بوکه هر ایکی طائفه نك دیدکاهنده پیه پاره لر یوقدر

﴿ مثنوی ﴾ نور را با پیه خود نسبت نبود * نسبتش بخشید خلاق ودود) اصلنده نورکه پیه پاره لره خود نسبتی یوغیدی لکن خلاق ودود اکا نسبت بخش ایلدی یعنی اکر نظر اولنسه نورك حدقه ده اولان پیه پاره لرله اصلا مناسبتی یوقدر واصلنده دخی بری برینه مناسب دکللر ایدی زیرا بری کثیف و بری لطیفدر پس بینهماده مناسبت اولمز ولکن اول ودود اولان خلاق نورله پیه پاره لره نسبت بخش ایلدی اولام دمك دیده ده بر لطافت خلق ایلیوب نور بصرله اول لطافتك مابیننده مناسبت حاصل اولدی حتی نور بصر اول مردمکده اولان لطافت واسطه سیله عینه تعلق قیلدی روحك جسمه تعلق ایلدیکی کبی ﴿ مثنوی ﴾ آدم از خاکست کی ماند بخاك * جنی از نار ست بی هیچ اشتراك) آدم خاکدندر خاکه قچن بکزر جنی دخی آتشدندر هیچ اشتراکسز یعنی آدمك مادهٔ جسمانیه سی خاکدندر وحق تعالی انسانك جسمنی سلالهٔ طیندن خلق ایلمشدر حال بوکه انسان اصلا خاکه بکزمز وحق تعالی جنلری دخی (وخلق الجان من مارج من نار) آیت کریمه سنك مصداقنجه شعلهٔ ناردن خلق ایلمشدرکه انلرك وجودنده سائر عنصرك اشتراکی یوقدر مع هذا بو دخی بنه ناره مشابه دکللردر نته کم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ نیست مانند ای آتش آن پری * کرچه اصلش اوست چون می بنکری) اول پری آتشه مانند ومشابه دکلدر اکرچه اول پرینك اصلی اول آتشدر چونکم نظر ایلیه سن نته کم بو آیت کریمه دخی بو مضمونی مؤید اولور که (والجان خلقناه من نار السموم) بیوردی ﴿ مثنوی ﴾ مرغ از بادست کی ماند بباد * نامناسب را خدا نسبت بداد) مرغ دخی باددندر اما باده قچن بکزر یعنی طیورك نطفه سی باددر لکن انلرك اجسامی باده بکزمز نهایت ما فی الباب اولدرکه قادر ووهاب اولان خدا نامناسب اولان شیلره نسبت ویردی و بری برینه ضد اولان شیلرك مابیننه الفت واتحاد روزی قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ نسبت این فرعها بااصلها * هست بیچون ارچه دادش وصلها) بو فروعك اصولنه نسبتی بیچون و بی چکونه در اکرچه خدای تعالی بو ایکیسنك مابیننه وصلار و یروب یعنی بو فرعلرك هر برینك کندی اصللرینه نسبتی بی کیفدر که عقول انسانی نك بری برینه انتسابی نه کیفیتله ایدیکنی ادراکه قادر اولمز اکرچه بو قدر اتصال واتحادلری خدای تعالی انلرك مابینلرینه و یردی ولکن بو اتصالك حقیقتنی بیلمکده عقول حیراندر ﴿ مثنوی ﴾ آدمی چون زادهٔ خاکی هباست * این پسر را باپدر نسبت کجاست) مثلا آدمی چونکم هبا ولاشیء اولان خاکك زاده وفرزندیدر اما بو پسرك پدرنه نسبتی قنده یعنی آدمینك خاکه وکذلك خاکك آدمی یه اصلا مناسبتی یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ نسبتی کرهست مخفی ازخرد * هست بیچون

خردکی پی برد) نعم اکر برنوع نسبت وار ایسه ده عقلدن مخفیدر اول نسبت
بی چون و بی چکونه در عقل اکا نیجه یول ایلتور عقلك ادراك ایلدیکی با کیف
اولان شیلردر نا کیف اولان شیلری عقل ادراك ایلمکه قادر اولمز پس بوذکر اولنان
فروعك کندی اصلنه نسبتلری نفس الامرده نظر اولنسه بی چون و بی چکونه در
اویله اولنجق عقل انك ادراکنه یول ایلتمز پس بری برینه مناسب اولمین شیلرك
ماببنده نسبت ویرن خدا مناسبتسز برشیئی سمعی یوغیکن اکا اشتدرمکه وحدقه
وعینی یوغیکن انی رائی وناظر قیلمغه قادردر البته سماعه اذن وصماخ ورؤیته
حدقه اولمق لازم دکلدر نته کم بو معنایی توضیح وتأیید ایچون بو بیتلری دخی
مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ بادرابی چشم اکر بینش نداد ●
فرق چون می کرداندر قوم عاد ● چون همی دانست مؤمن ازعدو ● چون
همی دانست می را ازکدو) مثلا حق تعالی حضرتلری باده چشمسز اکر دانش
و بینش و یرمیدی قوم عاد ایچنده اولان مؤمنلری نیجه فرق ایلردی عدودن مؤمنی
نیجه بیلیدی می قبقدن نیجه بیلیدی ومابینلرنی نوجهله فرق قیلیدی یعنی حق
تبارك وتعالی باد صرصره حدقه وعینسز اکر رؤیت عطا قیلمیدی اول بادعاد
قومنك مابینده نیجه فرق ایلردی هود قومنی عدواولان عاد قومندن نیجه
بیلوردی ومی مثابه سنده اولان مؤمنلری کدو منزله سنده اولان کافرلردن نوجهله
تمیز قیلوردی مؤمنلر اوزره اسدکده نسیم صبا کبی اولدی واول کافرلر اوزره
اسدکده انلری قهر وهلاك قیلدی اکر انده فرق وتمیز اولمیدی مؤمنی کافردن
فرق ایلیوب جمله سی برابر اولوردی ﴿ مثنوی ﴾ آتش نمرودرا کرچشم
نیست * باخلیلش چون تجشم کردنیست) کذلك آتش نمرودك اکر بینشی اولمسه
اول خدانك خلیلنه تجشم ایلمکلکه نیجه منسوب اولوردی تجشم تفعل بابندندر
تکلف معناسنه در ثلاثیسی فتحتینله جشم برنسنه یی زحمتله تحصیل اتمکه دیرلر
(تجشم) زحمت اختیار اتمك ومشقت وکلفت اوزره اولمقدر تقول جشمت الامر
جشما من الباب الرابع وتجشمته اذا تکلفته علی مشقة یعنی نمرودك حضرت ابراهیم
علیه السلام ایچون یالکلندردیغی آتشك اکر کندی یه مناسب چشمی اولمیدی اول
خدای تعالینك خلیلنه رعایت ایلمکده تکلف ایلمکلکی وزحمت ومشقتی کندی یه اختیار
ایدوب آنی اینجتمسی واکا رعایت اتمسی نیجه ممکن اولوردی اجسام قابله یی احراق
ایلمك انك شانندن ایکن حضرت ابراهیم علیه السلامه نه وجهله بردوسلام اولوردی
معلوم اولدیکه انك دانش وهم بینشی وار ایمش حضرت حقك امرنی بیلدی
وقبول قیلدی بینشیله انك دوستنی کوروب کندی یه زحمتی اختیار ایدوب خاصیت
طبیعه سنی اظهار اتمیوب اکا برد وسلا اولدیم چشمه نسبتله تجشم فتی محلنده

واقع اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ کرنبودی نیل را آن نور ودید ● ازچه قبطی
رازسبطی بر کزید) وکذلك اکر نیل صوینك اول چشمی واول کورمسی اولمیدی نه
وجهدن سبطی قبطیدن تمیز ایلردی واورندیلردی یعنی نیل مبارکك کندی ذاتنه
مناسب کوزی وکورمسی وبیلمسی اولمیدی نه جهتدن فرعون قومنی موسی
قومندن فرق ایلردی قبطیلره نیجه قان وسبطیلره نوجهله آب روان اولوردی
و یاخود سبطیلره نیجه ره کذر اولوب انلری سلامته وسیله اولوردی وقبطیلره نیجه
محل هلاك اولوب انلری قهر وهلاك ایدردی ﴿ مثنوی ﴾ کرنه کوه وسنك
بادیدار شد ● پس چراداودرا او یارشد) وکذلك اکر کوه وسنك بادیدار اولمسه
ودانش و بینشله اتصاف قیلمسیدی پس حضرت داوده اول سنك وکوه نیچون
یار اولوردی ونه وجهله معاونت قیلوردی که قصه سی نیجه کره مرور ایلدی
ومشهوردر ﴿ مثنوی ﴾ این زمین را کرنبودی چشم وجان * ازچه
قارونرا فرو خورد آنچنان) وکذلك بوزمینك اکر چشم وجانی اولمیدی قارونی
انجلین نه وجهله آشغه یوداردی وحضرت موسی علیه السلام اکا ابلعی یا ارض
دیو خطاب ایلدکده آنی نیجه فهم ایدردی وقارونی توابعیله کوروب بیلمسه
نه حالله آنی خسف ایدردی ﴿ مثنوی ﴾ کرنبودی چشم دل حنانه را ●
چون بدیدی هجر آن فرزانه را) وکذلك حنانه نك چشم دلی اولمیدی اول
فرزانه و یکانه نك هجر وفراقنی نیجه کورردی حنانه خرما اغاجندن برستون
ایدی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اول ستوندن ایریلوب منبری کندیلره
مقام ایلدکده اول ستون اول حضرتك هجرانندن ناله وحنین ایلدی جمله اصحاب
آنی استماع ایلدیلر قصه سی مفصلا جلد اولده نالیدن استن حنانه بیاننده مرور ایلدی
فلیطلب فیه ﴿ مثنوی ﴾ سنك ریزه کرنبودی دیده ور * چون کواهی دادی
اندر مشت در) سنك ریزه اکر بینا ودیده ور اولمیدی اوج ایچنده نیجه شهادت
و یرردی یعنی خصلت حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمك اوجی ایچنده
اکر اول حضرتك رسالتنه وحق تعالینك وحدانیتنه عالم اولمیدی نیجه شهادت
کتورردی حق تعالینك برلکنه وانك رسولنك حق رسول اولدیغنه نیجه
اقرار ایدردی بونك دخی قصه سی جلد اولده مرور ایلمشدر والحاصل بو ذکر
اولنان امثاله نك جمیعسی اکا دلالت وشهادت ایلر که عناصر اربعه نك
هر برینك کندی ذاتلرینه مناسب بیلری وکورملری واردر وکذلك جمیع
جماداتك ونباتاتك دخی هر برینك کندیلره مناسب بیلری وکورملر واردر
بواجلدن خالقلرینی شانه لایق اولمین اوصافدن تسبیح وتقدیس ایدرلر
وحین بونلردن برینه امر ایلسه امتثال ایدوب اطاعت وانقیاد سمتنه کیدرلر

نته كم جلد اولده وجلد ثانيده وثالثده تسبيح جمادا ته متعلق اولان محللرده ومطلبلرده بورايه مناسب اولان تحقيقات وتدقيقات مرور ايلمشدر تكراره حاجت يوقدر ﴿ مثنوى ﴾ اى خرد بركش تو پروبالها * سوره برخوان زلزلت زلزالها * در قيامت اين زمين برنيك وبد * كى زناديده كواهيها دهد * كى تحدث حالها واخبارها * تظهر الارض لنا اسرارها) اى خرد واى صاحب عقل سن پروباللر چك يعنى عقل وفكرك قنادلرنى آچ (اذا زلزلت الارض زلزالها) سوره سنى اوقو بوسورهٔ شريفه نك تفسيرى وبعض تحقيق جلد اولده (مرتد شدن كاتب وحى) سرخنده مرور ايلدى انده طلب اولنه اول سورهٔ شريفه ده الله تبارك وتعالى (يومئذ تحدث اخبارها بان ربك اوحى لها) بيوردى قيامت كونده بوزمين نيك و بد اوزره كورمكسزن نچن شهادتلر ويرر شهادتلر ويرر شهادته البته كورمك وبلمك لازم اولنلردندر پس بوزمين خود كندى اوزرنده انسان ايو وكتو هرنه عمل ايشلديسه تحديث ايليوب شهادت قيلسه كركدر فعل فلان على ظهرى كذا ديو متكلم اولسه كركدر زيرا بوزمين جميع حاللرى وخبرلرى تحديث واخبار ايلر ارض جميع سرلرنى بزه اول كونده اظهار ايلر حال بوكه ارضك كورمكه چشمى يوق وسويلمكه دخى لسانى يوقدر پس بوندن دخى معلوم اولور كه كورمك همان چشمه مخصوص وسويلمك دخى همان بولسان ظاهره مخصوص دكل ايمش بوقدر معارفى مناسبتله بسط ايلدكلرندنصكره ينه قصه بياننه رجوع وشروع ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ اين فرستادن مرا پيش تو مير * هست برهانى كه شد مرسل خبير) اى فرعون بنى سن اميرك اوكنه بوكوندرمكلك برعظيم برهاندركه مرسل خبيردر يعنى خداى تعالينك بنى بويله تك وتنها بى عسكر وبى محابا سنك كبى غوى وقوى اميرك اوكنه كوندرمسى برعظيم برهاندركه اول مرسل سنك وبنم حاللرمزه وافعاللرمزه عالم وخبيردر اكراول بنم كبى ضعيفك معين وظهيرى اولمسه نيجه قابل ايديكى بويله فرد و واحد سنك كبى عساكر كثيره صاحبى ظالم پادشاهه مقابل اوليدم بوندن معلوم اولديكه اوبنى سكا ارسال ايلين پادشاه ذو الجلال جمله مزك احوالنه عليم وخبيردر وهرشيئى ديلديكى اوزره ايشلمكه قادردر ﴿ مثنوى ﴾ كين چنين دارو چنين ناسوررا * هست درخود از پى ميسوررا) كه بونجلاين ناسوره بونك كبى دارو لايقدر ميسوردن اوترى ناسور اوكلز ياره يه ديرلر بوندن مراد فرعونك مرض روحانيه سيدر كفر ومعصيت وكبرونخوت مرضلرى انده قرارايلديكندن اوكلز ياره مشابهسنده اولمشدر ميسور يسردن اسم مفعولدر يعنى اى فرعون بونى بويله بيل كه بنم المده اولان عصا واژدرها فى المثل برداروى تلخ كيدر وسنك كفر

وعنادك اوكلز ياره كبيدر بونك كبى بردراوى تلخ انك كبى خبيث مرضه يسر اولمقدن اوترى وانك اوكلسنى سهل وآسان قيلمقدن اوترى لايق وسزادر ﴿ مثنوى ﴾ واقعاتى ديده بودى پيش ازين * كه خدا خواهد مرا كردن كزين) اى فرعون بوزماندن مقدم واقعه لر كورمش ايدك كه خداى تعالى بنى كزين ومختار ايلمك استر يعنى بنم ظهورمدن اول نيجه واقعه لر كورمشدك كه خداى تعالى حضرتلرى بنى بركزيده ايلمك استر وبنى سكا كوندروب سنى خور وحقير ايليسردر ﴿ مثنوى ﴾ من عصا ونور بكرفتم بدست * شاخ كستاخ تراخواهم شكست) بن دستمده عصا ونور طوتمشم سنك كستاخ اولان بوينوزكى قيرمق استرم نور دن مراد بونده يد بيضادر يعنى اى فرعون بن عصانى و يد بيضانى المده طوتدم وسكا انلرله كلوب مقابله ايتدم تاكم سنك كستاخلغك بوينوزكى كسر ايليم وسنى طريق حقه دعوت قيلم اكر بكا تابع اولورسك فلاح بولهسن والا هلاك اولهسن ﴿ مثنوى ﴾ واقعاتى سهمكين از بهر اين * كونه كونه مى نمودت رب دين) بوندن اوترى يعنى بوحالى اشعار ايچون سهمكين وهولناك واقعه لر دورلودورلو رب دين سكا كوستردى ﴿ مثنوى ﴾ درخور سر بد وطغيان تو * تابدانى كوست درخورد آن تو) سنك بد اولان سرك وطغيانكه لايق سهمناك واقعه لر كوستردى تابيله سنكه اول سهمناك اولان واقعه لر سنك لايقكدر كه حق تعالى هر كسك رؤياسنى كنديه مناسب كوسترر ﴿ مثنوى ﴾ تابدانى كو حكيمست وخبير * مصلح امراض درمان ناپذير) تابيله سنكه اول خدا حكيم وخبيردر درمان پذير اولمين امراضك مصلحيدر هر مرضك شاننه مناسب دواسن ويريجيدر وهر كسك ذاتنه موافق رؤياسن كوستريجيدر ﴿ مثنوى ﴾ تو بتأويلات مى كشتى ازان * كور و كر كين هست ازخواب كران) سن تأويلات سببيله اندن اوترى اولدك كور وكر كه بوواقعات خواب كراندندر يعنى سن اى فرعون تعبيرات فاسده سببيله اول واقعاتك رموز واشاراتندن اعمى واصم اولدك كنديكى بويله ديوكه بوواقعه لر آغراويقودن حاصل اولمشدر بونك نتيجه سى يوقدر ومقصود بونده شول فرعون سيرت اولنلره تعريضدر كه چون برسهمناك واقعه كورسه لر يا اضغاث احلامدر ديرلر ياخود خواب كراندن حاصل اولمش خيالات وهميه در ديوتأويل ايدرلر خداى تعالى انلره اول واقعه يى سهمناك انكچون كوسترمشدر كه استغفار وتوبه ايده لر وطاعات وعبادات بولنه كيده لر وصدقه لر ويره لر وكنديلرى انقياد وصلاحه زمرسنه اير كوره لر اما انلر متنبه اولميوب تأويلات فاسده يه ذاهب اولورلر وخواب كراندندر ديو تأويل وتوجيه قيلورلر ﴿ مثنوى ﴾ وآن طبيب وان منجم درلمع *

دید تعبیرش بو شبـداز طمع) واول طبیب واول منجم لمعـه لرده اول واقعانك تعبیرنی کوردی ایکن طمعندن آنی اورتدی یعنی اکرسن دیرسنکه بن بو واقعانی اطبـا ومنجمینه عرض ایلدم انلردخی بنم بیلدیکم کبی تعبیرایلدی (جواب) اولدرکه اول طبیب واول منجم لمعات عقلیه ده اول واقعانك تعبیرنی کوردیلر وانك نتیجه سنه نظرایرکوردیلر ولکن سنك انعـام واحسانکه طمعلری اولدیغنـدن اوتری انك حقیقتـنی ستر ایلدیلر وسـنك مزاجـکه موافق سوزلر سویلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ کفت دوراز دولت وازشاهیت ＊ که درآید غصه در اکاهیت) اول طبیب واول منجمك هر بریسی الیره اول واقعـه یی عرض ایلدکده دیدی پادشاهم سنك دولتکدن وشاهلغکدن دور اولسونکه سنك آکاهلغکه وخبردارلغکه غصه کله وسنی مغموم ومحزون قیله ﴿ مثنوی ﴾ ازغدای مختلف یاازطعام ＊ طبع شور یده همی بیند منـام) بوواقعه لر مزاجـك فسادندن وطعامك هضم اولمسندن کورنمشدر زیرامختلف غـدادن یاخود طعام فاسددن شور یده اولان طبع منام کورر حکمانك واهل تعبیرك بحثی بونك اوزرینه درکه واقعـه نك درست اولمسنه صحت مزاج شرطدر زیراکاه اولورکه مزاجی مختل اولان کمسه خیال کورر اکا اضغاث احلام وملاعبهٔ شیطان دخی دیرلرکه انك اصلا نتیجه سی اولمز وتعبیره کلمز واکا رؤیای صالحه وصادقه دخی دینمز بلکه مزاجك اختلالندن وطعام فاسدك طبیعتی بولندرمسنـدن کورلمش برآلای خیالات دینور فرعونك واقعـه لری بوقبیلدن دکل ایکن اطبا ومنجمـین آنی بیلدکدنصکره کتم ایدوب بوقبیلدن عدایلدیلر وانك مزاجنه ملایم سوزسو یلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ زانکه دیداوکه نصیحت جونهٔ ＊ تند وخو نخواری ومسکین خونهٔ) زیرا اول طبیب ومنجمك هر بری کوردیکه سن نصیحت جودکلسن تندسن وخونخوارسن ومسکین خو دکلسن یعنی اول اطبا ومنجمین حقیقت تعبیری کتم ایدوب سکا خوش آینده سوزسو یلدکلری انکچوندرکه کوردیلرکه سن آنلردن نصیحت جودکلسن تنـد وسرکشسن وقان ایجیجی ظالمسن وفقیرخو بلو دکلسن پس هر بری سـنك شرکدن خوف ایدوب عرضلرنی صیانت ایتمك ایچون سکا حقیقت حالی سویلیوب مزاجکه موافق اولان وطبیعتکه مطابق کلان سوزلری سو یلدیلر وحظ ایلدیکك اوزره تعبـیر ایلدیلر بونده تنبیه وتعریض واردر شول امرا وسـلاطینه که انلر فرعون سیرتلر ونمرود طبیعتلردر قچن انلره بایدارلقـده ویاحالت نومده برنیجـه واقعات یوز کوسترسه علما وصلحا اکرچـه آنی عرض ایدرلر لکن کبر ونخوتلری برنده ایکن ومسکین خو دکل ایکن پس انلر دخی انك حقیقتن دیمیوب مزاج کبر اولورلر واول جبارلرك طبعنه ملایم تعبیر وتأویل قیلورلر پس امرا وسـلاطینه

واجب ولازم اولان اولدرکه علما ومشایخـدن بار واقعـه نك و یاخود برکارك اسرارندن استفسارایلسـه لر تواضع وحسن خلقـله استفسار ایلیـه لر تاکم انلر بوتواضـع وحسن خلقـله کوروب قلبلری مطمئن اولوب حقیقت حالی انلره سویلیه لر اکربو یله اولمزسه صلحـا وعرفادن بریسی بونلره کندی حسب حاللرنی سویلك میسر اولمزسه پس بونلرك کاری دخی عاقبة الامر نتیجه بولمز و باشلرینه دخی خبر کلمز ﴿ مثنوی ﴾ پادشاهان خود کننداز مصلحت ＊ لیك رحمشان فزونست از عنت ＊ شـاه رابابد که باشـد خوی رب ＊ رحمت اوسبق دارد برغضب) اکرسن دیرسنکه پادشاهلره سیاست قیلق وقان دوکمك لازم کلوراکر پادشاهلر قان دوکمسه عالم مختل اولور و بنی آدم فساده میل قیلور نعم پادشاهلر خون ایدرلر و برکمسه یی اولدررلر مصلحتدن اوتری لکن انلرك مرحمتـلری عنت وشدتلرندن افزونـدر پادشاهه کرکدرکه خوی رب اوزره اوله وحق تعالینك اخلاقیله تخلق قیله انك رحمتی غضبی اوزره سبقت طوته یعنی خلق الهی بودرکه (سبقت رحمتی علی غضبی) حدیث شریف قدسیسنك مقتضاسنجه رحمتی غضبی اوزره سبقت قیلمشدر و برقوانه قهر ایلسه انی لحکمة ولمصلحة قهر قیلمشدر پس شاهلره دخی لازم اولان بواولورکه حق تعالینـك اخلاقیله متخلق اوله لر وعباد اللهـه مرحمت وشفقت قیله لر اکر بونلردن بر ینی قتل ایتمك لازم کلورسه ده مجرد غرض نفسانی ایله اولمیه بلکه لحکمة ولمصلحة اوله تاکم اول پادشاه صفت عدالتله متصف اولمش اوله ﴿ مثنوی ﴾ نی غضب غالب بودمانند دیو ＊ بی ضرورت خون کند از بهردیو) دیو کبی اول شاهه غضبی غالب اولمیه ضرورتسز ریو وحیله دن اوتری خون ایلیه یعـنی شیطـانك غضبی غالب اولدیغی کبی پادشـاهك غضبی غالب اولمق کرك ونفسك حیله وغرضنـدن اوتری ضرورتسزین خون قیلمق کرك بلکه حـین غضبـده کظم غیظ ایتك وکنـدو یی شرع شریفـه مطیع قیلق وحضور حقـده کنـدو یی برفقـیر ومسکین کبی بیلك کرکدر اکربو یله ایلمزسه فرعون سـیرت اولور وعاقبت عذاب الیم ایچره قالور ﴿ مثنوی ﴾ نی حلیمی مخنث وارتیز ＊ که شود زن روسپی زان وکنیز) پادشاه مخنث وار حلیم دخی اولمیه زیرا اول حلمدن زن روسپی کنیز دخی روسپی اولور یعنی اکرچه پادشاهه بیمعنی یره غضب قیلق لایق وجائز دکلدر اما مخنثـلر کبی حلیم اولمق هم یرنده دکلدر زیرا اکر زیاده حلیم اولسـه عورتی وجاریه لری روسـبی اولمق لازم کلور ومملکتنده اولان نسا وجوار ینك فاحشـه لکلری ظاهر اولمغی مقتضی اولور ونیجه فحش ومنکراتك دخی ظهورنه سبب اولور بلکه پادشاهلره سیاست وغضب لازم اولانـلردندر لکن لحکمة ولمصلحة اولمق اوزره وحلم ومرحمت دخی لازم

اولنلر دندر تاغضبی زیاده اولمغله شیطان سیرت وفرعون طبیعت اولمیه ﴿ مثنوی ﴾ دیو خانه کرده بودی سینه را * قبلهٔ سازیده بودی کینه را) ای فرعون سن صدرکی شیطان خانه سی ایلمش ایدك کین وغضبی کندیکه بر قبله دوزمش ایدك وهردم کین وغضب ایلمکه میل وتوجه قیلمش ایدك ﴿ مثنوی ﴾ شاخ تیزت بس جکرهاراکه خست * نك عصاام شاخ شوخت راشکست) ای سنك تیز وشدید بوینوزك چوق جکرلری که خسته ومجروح ایلدی اشته بنم عصام دخی سنك کستاخ اولان بوینوزکی صدی یعنی ای فرعون سنك ظلم وفسادك شاخلری چوق درونی مجروح وخسته ایلمشدر لاجرم اشته بنم عصام دخی سنك کستاخ اولان نفسکی وعرضکی شکست وپایمال ایلدی وکما تدین تدان معناسی مقرردر وهرکس نه عمل قیلدیسه انك مکافاتنی کورمك محققدر چونکم فرعون حضرت موسی علیه السلام ایله نزاع وجدال قیلدی وانك اوزرینه نیجه وجوهله حمله لر ایلدیکه فرعون بوجهانك اهلندندر وحضرت موسی علیه السلام اول جهانك اهلندندر پس اول جهانك اهلی بوجهانك اهلنه همیشه منازعه قیلمقدن وحمله لر ایلمکدن خالی اولمدقلر یچون انلرك اول جهان حقیقت اهلیله حالنی بیان ایلمك خصوصنده بوسرخ شریفی بسط ایلیوب بیورر

﴿ حمله بردن این جهانیان بران جهانیان ﴾

بوسرخ شریف بوجهانیلرك اول جهانیلر اوزره حمله ایتملری بیاننده در یعنی دنیانك واصحاب نفس وهوانك انبیا واولیا اوزره حمله لر قیلملرینك وهجوملر ایتملرینك بیاننده در ﴿ وتاختن برون ایشان تاسینور ذر ونسل که سرحد غیبست ﴾ وبونلرك نسلنك وذریتنك سنورنه دك چاپملرینك وهجوم ایتملرینك بیاننده درکه عالم غیبك سرحدیدر وذر ذال معجمه نك فتحه سی ورانك شده سی ایله بونده ولد وذریت معناسنه درکه نسل اکا عطف تفسیر واقع اولور یعنی بوجهان اهلی اول جهان اهلنك اوزرینه حمله ایتدی وچاپمق طوندی عالم غیبك سرحدی اولان نسل وذریتك سنورنه دك که مراد بوسنوردن اصلاب آباء وارحام امهاتدر اکثر نسخه ده تاسنور دز قلعهٔ نسل واقع اولمشدر دز قلعه یه دیرلر که قلعه اکا عطف تفسیر اولور بونسخه اصح واولیدر وبوتقدیر اوزره معنی وانلرك سکرتمسی وهجوم واقدام ایتمسیدر نسل قلعه سنك سنورنه دك که اول نسلك قلعه سنك سنوری عالم غیبك سرحدیدر فی الحقیقه اصلاب آباء وارحام امهات عالم غیبه نسبت سرحد کبی واقع اولمشدر وبوجهان اهلنك تصرف

وحکومتی اصلاب آباء وارحام امهاته دك نافذ وجاری اولور نته کم بوجهان اهلنك جمله سندن بریکه فرعون لعین ایدی حضرت موسی علیه السلامك بوعالمه کلمسندن اوتوری اولا بنی اسرائیلك ذکورنی ورجالنی نساسندن نیجه ایام تفریق ایلدی تاکم حضرت موسی علیه السلامك مادهٔ جسمانیه سی اولان نطفه بابا صلبندن انا رحمنه واصل وداخل اولمیه چونکم قضاء الهی بی منع ایده میوب اول نطفه رحم مادره داخل اولدقدنصکره ارحام امهاتدن خروج وتولد ایلین اولا دك قتلنه سعی ایلیوب نیجه بیك اطفالی بی کناه قتل ایلدی ﴿ وغفلت ایشان ازکین که چون غازی بغزا نرود کافر تاختن آورد ﴾ وبوجهان خلقنك کیندن غافل اولملرینك بیانیدرکه چون غازی غزایه کتمیه کافر چاپق کتوررر بوجهان خلقی عالم غیب اهلنك پوصوسندن واختفاسندن غافللردر نته کم غازی کفار اوزره خروج وظهور ایتمسه کافرلر اهل اسلام اوزره چاپق وغارت ایتمك کتوررلر اما هر بارکه غزاة اسلامیه انلراوزره خروج ایتسه لر انلرکندی سرحدندن تجاوز ایتمکه قادر اوله مزلر پس عالم غیبك اهلی غزاة اسلامیه کیدر وبوعالمك اهلی کفره وفجره کبیدر بونلر عالم غیبك کمینکاهندن غافللردر هربارکه عالم غیبك اهلی اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرام اختفا ایتسه لر کندن چیقوب بونلر اوزره خروج ایتمسه لر بونلرحدلرندن تجاوز ایدرلر وکفر وعصیان سمتنه کیدرلر اما عالم غیبك اهلی بونلر اوزره روز بروز ظهور ایتسه لر بونلر مغلوب اولوب عصیان وطغیاندن حذر قیلورلر نته کم زمان جاهلیتده کفره وفجره نك عصیان وطغیانی زیاده اولمشدر وانبیای عظام کلوب بونلره غالب اولدقده بونلرك بغی وطغیانی ضعیف اولمش وآز قالمشدر مناسبتله بونده غازیلرك کفار اوزره غزا ایتمسنه تنبیه وتحریض قیلمشلردر بلکه برسبیل اشارت معنوی اولان مجاهدله دخی نفس وهوایله محاربه ومجاهده ایلمکه اشارت بیورمشلردرکه اکر مجاهد فی سبیل الله اولان کمسه نفسیله وهواسیله مجاهده ایلمکدن تکاسل وتغافل ایلسه عساکر نفسانیه حدلرندن ومرتبه لرندن تجاوز ایدوب قوای روحانیه اوزره غلبه قیلورلر وانك محصولنی غارت ایدرلر اما عقل قوای روحانیه ایله بیله نفسله مجاهده ایلمکه قصد وعزیمت قیلسیدی قوای نفسانیه وجنود شیطانیه خروج وظهوره قادر اولمیوب هربری کندی مرتبه لرندن اختفا ایدرلردی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ حمله بردند اسپه جسمانیان * جانب قلعه ودز روحانیان) جسمانی اولان عسکر حمله ایلتدیلر روحانیلرك قلعه وحصاری جانبنه اسپهٔ جسمانیاندن مراد بوعالم اهلی اولمقده قابل وقوای جسمانیه اولمق دخی قابلدر وروحانیلردن مراد انبیا علیهم السلام واولیای کرام اولمق

وقوای روحانیه اوباق هم کندر ❁ مثنوی ❁ تافرو کیرند در بند ان غیب
● تاکسی ناید ازان سو پاك جیب) تاکه غیب ومعنی در بندنی طوتەلر تااول
جانبدن پاك جیب و پاك ذات برکسه کلمیه یعنی اول جسمانیلر عسکری عالم غیبك
در بندلری که هرشیئك بو عالم صورته کلجك وصدور ایده جك محل ومصدرلرندن
عبارتدر بوجمله دن آبا وامهاتك وجودلری در بند ان غیب کبیدر بودر بندلری
سد ایتمك وطوتمق استرلر تاکم اول جانبدن کندیلرك طبعنه مخالف ومشربلرینه
معارض بر پاك جیب ظهوره کلمیه ❁ مثنوی ❁ غازیان حملهٔ غزا چون
کم برند ● کافران برعکس حمله آورند) غازیلر کافرلر اوزره چونکم غزا یه
کیدوب ضرب وقتال ایتدیلر کافرلر برعکس حمله کتوردلر یعنی مملکت اسلامه
کلوب حمله ایلرلر ❁ مثنوی ❁ غازیان غیب چون ازحلم خویش * حمله
ناوردند بر نوزشت کیش) پس ای فرعون عالم غیبه متعلق اولان غازیلر
چونکم کندی حلملرندن سن زشت کیشك وقبیح مذهبك اوزرینه حمله کتورمدیلر
تمتع بکفرك قلیلا دیوب سکا برنیجه زمان مهل ویردیلر ❁ مثنوی ❁ حمله
بردی سوی در بند ان غیب ● تانیاید این طرف مردان غیب) سندخی بو عالمده
کندیکی بی منازع و بی مخالف بالکز بوکرك بولوب کندیکه زعم ویروب لاجرم
عالم غیبك در بندلری جانبنه حمله ایلدك بو طرفه عالم غیبه متعلق اولان مردان
کلمیه ومقبولان الهینك وجودی ظهور قیلمیه ❁ مثنوی ❁ چنك در صلب
ورحمها در زدی ● تاکه شارع رابکیری از بدی) حتی صلب ورحملره پنجه
اوردك وارلری خاتونلرندن ایردك تاکم شارعی بدلکدن طوته سن یعنی کفر
وعنادکدن شاهراه تناسل وتوالدی سد ایلیه سنکه عالم غیبدن بو طرفه سنك
مزاجکه مخالف بر بندهٔ الهی ظهوره کلمیه ❁ مثنوی ❁ چون بکیری
شهرهی که ذوالجلال ● برکشادست از برای انتسال) ای ظالم وغدار شول
برشاهراهی نیجه طوترسنکه حضرت ذوالجلال انتسال وتوالد ایچون فتح ایلمشدرکه
بو قدر بنی آدمك وجودی اول یولدن ظهوره کلور ❁ مثنوی ❁ سد شدی
در بندها را ای لجوج ● کوریٔ تو کرد سرهنکی خروج) ای لجوج ومعاند
او در بندلره سد اولدك یعنی عالم غیبك در بندلری که اصلاب آباء وارحام امهاتدر
سن ای لج وعناد ایدیجی انلری نیجه زمان سد ایلدك اماسنك کورلککه برقوی
سرهنك خروج ایلدی ❁ مثنوی ❁ نك منم سرهنك هنکت بشکنم * تك
بنامش نام وننکت بشکنم) ای شه اول عالم غیبك سرهنکی اشته بنم قصدکی
صرم ای شه اول ذوالجلالك نام پاکیله نام وننککی صرم ❁ مثنوی ❁
توهلا در بندها را سخت بند ● چند کاهی برسبال خود بخند ● سبلترا

برکندیك یك قدر ● تابدانی کالقدر یعمی الحذر) هله سن در بندلری محکم بغله
یعنی ارحام امهاتی برنیجه زمان سد و بند ایلمکه اشتغال ایله برازوقت کندی
ریش وسبالکه خنده ایله یعنی هله برقاچ زمان کندی صقالکه و بیغکه کول
و بیغه کولمك خوش آینده شیلرله الداغقدن ومغروراولمقدن کنایتدر یعنی ای
فرعون مزاجکه خوش کلان نسنەلرله برقاچ زمان هله سن کندیکی الدایه کور
سنك سبلتکی قضا وقدر بر بر قوپرر وسبلتدن مراد خداع وغروره آلت اولان
نسنەلر اولور یعنی سنك غرورکه ومخدوع وممکور اولمکه آلت اولان مال ودولتی
برکون قضاسندن بر بر قلع وقمع ایلر تابیله سنکه قدر حذری کور ایلر (اذاجاء
القدر بطل الحذر) موجبنجه تحقیق بیلورسنکه قضا وقدر حذری باطل ایلر
و بصری کور ایلر ❁ مثنوی ❁ سبلت تو تیزتر یا قوم عاد ● که همی
ترسید از دمشان بلاد) ای غوی وطاغی سنك سبلتکمی تیزتر وقویتردر یا قوم
عادکمی انلرك دملرندن شهرلر خوف ایلردی اکثر نسخەده قوم عاد یرینه آن عاد
واقع اولمش اصح اولانده بودر وسبلتدن مراد بونده غرور وسروره اولان زینت
دنیا ومال ومنصب وخدم وحشمدر یعنی ای فرعون سنك سبلتکمی تیزرکدر
یاخود اول عاد قومنك سبلتیمی تیزرك ایدی مراد سنك دولت وقوتکمی قویتردر
و یاخود اول عاد قومنك دولت وقوتیمی قویتردرکه انلرك نفسلرندن شهرلرك
خلقی خوف ایلردی حتی انلرك نفسلری برمرتبه قوتلو ایمشکه او یودقلری زمانده
بورنلرینك دلکلرینه ارسلانلر کاورلر کیررلر ایمش نفسلرنی قوتله اخراج
ایلدکلری کبی اول ارسلانلری مکسلر کبی بورنلرینك دلکندن طشره آترلر ایمش
بورنلرینك دلکی دهن مغاره کبی قدوقامتلری قامت مناره کبی ایمش بو مرتبه
قوتلو وشدتلو طائفه ایکن حق تعالی انلری باد صرصر ایله پاره پاره ایدوب
هلاك ایلدی ❁ مثنوی ❁ تو ستیزه روتری یا آن ثمود ● که نیامد مثل ایشان
در وجود) ای طاغی و باغی سنمی ستیزه روتر سن یاخود اول ثمود قومیمی
ستیزه رو بتر در سن خود انلردن اونکو یوزلورك دکلسن انلرك ستیزه رو یلغی
و بدخو یلغی برمرتبه ده ایدیکه انلرك مثلی عالم وجوده کلمدی وانلر کبی
برقوم عناد واستکبار قیلمدی دائما ایشلری عناد قیلمق وسرکش اولمق
ایدی صالح پیغمبر علیه السلام حضرتلرینك نصیحتنی وامرنی قبول ایتمیوب
ناقة اللهی عقر ایلدیلر عاقبت قهر الهی کلوب صیحهٔ جبرائیله هلاك اولدیلر
❁ مثنوی ❁ صد از ینها کر بکویم تو کری ● بشنوی وناشنوده آوری)
ای عاصی وطاغی اکر بوکونه سوزلردن یوز بونك کبی سوز ایلیم سن اصمسن ایشیدرسن
ایشیدلمش کتورسن یعنی بنم سوزلرمی قولغك ایشیدرکن ایشترلنورسن وتغافل

قیلورسن ❊مثنوی❊ توبه کردم از سخن کانکیختم ❁ بی سخن من دارو یت
آمیختم ❁ که نهم بر ریش خامت تا بزد ❊ تا بسوزد ریش و ریشت تا ابد) پس
سوز سویلمکدن توبه ایلدیکه اول سوزی دروغمدن قوپردم بونده ایکی وجه
واردر بریسی توبه ایلدم سوزدنکه اول سوزی بن دروغمدن قوپرمش وظهوره
کتورمشدم و بریسی دخی اولدرکه سوز سویلمکدن توبه ایلدیکه آنی دروغمدن
قوپردم یعنی اول سوز سویلمکی قلبمدن ازاله ایلدم شمدنصکره سخن سز بن سنك
داروکی قارشدردم یعنی سوزسز وکلیجی سز بن سکادوادوزب سنك مرضکه لایق
اولان علاجی حاضر ایلدم بوکونه کلام اول سعادت انجام طرفندن زیاده بی حضور
اولمسنی واکا بغایت عتاب وغضب قیلمسنی ایهام ایلر نته کم برکسه اکا بردن برکسه نك
سوزون طوتمسه ونصیحتن قبول اتمسه غضبه کلدکده نوله نوله بن سنك علاجك
کورمشم وسکا لایق اولنی تدارك قیلمشم دیر پس حضرت موسی علیه السلام
دخی بویله دیمکله قهره متعلق اولان دوالردن کنایت ایلدیکه اول ترکیب اولان
دارو بی سنك خام اولان ریشك اوزره قویم تاکم سنك خام ریشك پشه وصلاح
پذیر اوله یاخود ریش وریشك تا ابدی یانه مصرع اولده اولان ریش یاره
معناسنه در ومصرع ثانیده اولان ریشلرك بری یاره معناسنه و بری دخی صقال
معناسنه در یعنی شول داروبی که بن سنك ایشك ایچون ترکیب ایلدم سنك ناپخته
اولان مرضکه اول داروی تلخی قویم تاکم آنی پخته قیله وزائل ایلمکه قابل اوله
و یاخود مرضکی وصقالکی ویقکی تا ابد اول مرهم تلخ یاقه وازاله قیله اول
ترکیب وآمیخته اولان دارودن مراد قهر وعذابه متعلق اولان معجزات قاهره در که
بی کلام و بی زبان قهار وجبار اولان متکبرلرك امراض نفسانیه لرنی ازاله قیلیجی
واحوال فاسده لرنی جبر اوکرها مصلح اولیجیدر ❊ مثنوی ❊ تا بدانی که
خبیرست ای عدو ❁ می دهد هرچیز را در خورد او) ای عدوالله تا بیله سنکه
اول پادشاه خبیر واکاه در هر نسنه یه اودر خورد ولایقنی و یرر وهر شیئی مقتضای
حکمت اوزره قیلور بر شیئه اصلح اولان هرنه ایسه آنی اکا هدایت قیلور وموصل
اولور نته کم فرعون (فمن ربکما یا موسی) دیو حضرت رب العالمیندن سؤال
ایلدکده (ربنا الذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی) دیو جواب و یردی
❊ مثنوی ❊ کی کژی کردی و کردی تو شر ❁ که ندیدی لایقش در پی اثر ❊
کی فرستادی دمی بر آسمان ❁ نیکیٔ کز پی ندیدی مثل آن) ای حقدن غافل
و بی خبرسن قچن اکری لك ایلدك وشر وفنا کوستردك که اول اکریلکك وشرك
لایقی انك عقبنده اثر کورمدك بو بیتلر هر فرعون سیرت اولنلره تعریض وتعلیمدرکه
بودنیا دار مکافاتدر باخصوصکه عالم آخرت هم دار مجازاتدر اما اکثر فعلك جزاسی

بودنیاده در درعقب اکر خیر واکر شر هرنه ایسه ظهوره کلور پس فرعون سیرت
اولنلره بوکونه تعلیم وتنبیه ایدوب بیورورلر که ای عاصی وکژروسن قچن اکریلك
ایلدك وقچن شر کوستردك که انك لایقی عقبنده اثر وجزا کورمدك البته هرنه عمل
ایشلدکسه انك اثرنی خود درعقب مشاهده ایلدك وسن آسمانه دمی قچن کوندردك
انك مثلی برابولکی انك اردندن سن کورمدك یعنی اسمانکه قبلهٔ دعا وحاجاتدر کلمهٔ
طیبه دن قچن برکلمه یی اول جانبه کوندردککه انك عقبندن انك مثلی برابولك
کورمدن مراد بونده ذکر وتسبیحه وتحمیده وتهلیله وتلاوته وخیر کلامه وخیر
دعایه متعلق اولان کلمات طیبه اولور وانسان هربارکه کلمات طیبه دن برکلمه یی
اغزندن اخراج ایلسه (الیه یصعد الکلم الطیب) فحواسنجه اول کلام طیب
حضرت حق جانبنه صعود ایدر وحضرت حقدن انك مقابله سنده اول مقالك
مکافاتی نزول ایدرکه اکا مکافات عاجله دیرلر بودنیاده تعجیل اولندیغندن اوتری نته کم
بورایه مناسب اولان کلمات جلد اولده اولان طعن وانکار کردن پادشاه وجهود
سرخنده عربی ابیاتنك شرحنده مرور ایلمشدرکه اول جمله دن بری بو بیتدرکه
بومعنایی مؤید اولور (بیت) ثم تأتینا مکافات المقال ❁ ضعف ذاك رحمة
من ذوالجلال ❊ مثنوی ❊ کر مراقب باشی و بیدار تو ❁ هردمی بینی جزای
کار تو ❁ کر مراقب باشی و کیری رسن ❊ حاجتت نبود قیامت آیدن) ای غافل
و بی خبر اکر سن مراقب اوله سن و بیدار اوله سن هر بردمده کندی کار و عملکك
جزاسن کوررسن اکر مراقب اوله سن وایپی طوته سن قیامت کونی کلمکه سکا حاجت
اولمز مراقب کوزتمکه ومنتظر اولمغه دیرلر یعنی اکر برعملی اکر خیر واکر شر
ایشلیه سن وانك جزاسنه مترقب ومنتظر اوله سن وخواب غفلتی ترك ایدوب متیقظ
اوله سن هر بردمده وهر آنده اول کارك جزاسنی کوررسن واول کارك نتیجه سندن
البته براثر مشاهده قیلورسنکه هر برکارك البته بر نتیجه سی وثمره سی مقرردر اکثر
کمسنه یه اشلدیکی عملك اثری وثمری بودنیاده ظهوره کلوب قیامتده مرهون
وموقوف اولمز و بعض کمسه لرك بعض عملرینك اثری بودنیاده کندیلره ظاهر اولور
ونتیجه سی وحقیقتی قیامتده وجوده کلور وظهور بولور چونکم هر عملك اثری
بودنیاده ظهوره کلمك مقرر اولدیسه ای عامل اولان کمسه اکر سن برعملی قیاسك
وسررشته یی طوتوب اول عملی خاطرکدن کیدرمسك وانك جزاسنه مترقب اولسك
سکا قیامت کلمکه حاجت اولمز وحشر ونشرك ظهورنه احتیاج قالمز زیراسن
متیقظ اولوب مراقبه قیلدیغك تقدیرجه هرنه عمل ایشلسك انك اثرنی خود عاجله
بودنیاده کوررسن پس آخرتده دخی انك نتیجه سی نه اوله جغن اول کوردیکك
اثردن بیلورسن ومشاهده قیلورسن پس قیامت کلمسنه سنك احتیاجك قالمز

بلکه قیامتده حساب اولمزدن اول بونده کندیکی محاسبه قیلورسن وانده اعمالك وزن اولمزدن مقدم سن بونده میزان عقلاه ومیزان شرعله آنی موزون قیلورسن پس قیامت غافلار وجاهلار ایچون اولور که هرکارك حقیقتنی انده کوررلر اما سنکه بیدار وخبردار اولهسن اعمال واحوالکك نتیجه‌سی نه اوله‌جقدر ونه ثمره و بره‌جکدر بودنیاده انی کوررسن ﴿مثنوی﴾ انکه رمزی را بداند او صحیح * حاجتش نبود که کویندش صریح) اول کسه که بر رمزی او صحیح بیله اکا حاجت اولمزکه انی صریح دیه‌لر بودنیاده هرعملك مقابله‌سنده علی العجل کلان اثر وخبر رمز واشارت قیلنمشدر مثلا یاخسته کبی و یامحزون ومغموم اولمق کبی و یاخود اعدا مسلط اولوب اندن خوفناك اولمق کبی و یاخود فقیر ومحتاج اولمق و یاخود اموال نقصان بولمق و یاخود اولاد واحباب اولمك کبی و بونلرامثالی حالتلردر و بونك عکسی صحت وشاد وفرحناك اولمق واعدادن نجات بولمق وغنی اولمق واولاد واحبابله صحت وعافیتده اولمق و بونك امثالی نعمتلر هم رمز واشارت قیلنمشدر بونلرك حقیقتی ونتیجه‌سی آخرتده صراحة ظهوره کلور ونمایان اولور اول کسه که حالا بودنیاده بررمز واشارتی صحیح فهم ایلر و برعلامتك حقیقت ونتیجه‌سی نه ایدیکنی ادراك ایدوب اندن مقصودنه اولسه‌کر کدر بیلور اکا صراحة سویلمکه حاجت اولمز بلکه اول رمزی مولاسی جانبندن فهم ایلدی اکر اول کاری اشلیجك ایسه ایشلر ومقابله‌سنده حسن جزا بولور واکر اندن اجتناب ایلیجك ایسه هم اجتناب ایلر تاانك مکافاتندن بری اولور پس اول بنده‌نك باشنه قهر وعذاب کلمز آخرتده هم بلا وعتابه کرفتار اولمز ﴿مثنوی﴾ این بلا از کودنی آید ترا * که نکردی فهم نکته ورمزها) ای غافل بو بلاسنك باشکه کودنلکدن واحمقلقدن کلور زیراکه نکته‌یی ورمزی فهم ایلمدك یعنی اولا واقعه‌کده شکا بعض هولناك وسهمناك رؤیا کورندی اول سکابررمز واشارت ایدیکه کفر وعنادی ترك ایدیدك وطاعت وانقیاد سمتنه کیدیدك سن ایسه توبه واستغفار ایتمیوب بلکه اصرار استکبارکی دخی زیاده قیلوب کبر ونخوتله طاغی اولدك وکفر ومعصیتله یریوزنده نیچه زمان فساد قیلدك پس حق تعالی سنك اوزریکه بنی مسلط قیلدی ینه متنبه اولمیوب مصر ومستکبر اولدك پس عصا که اژدرها اولوب سنك اوزریکه حمله‌لر قیلوب عرض وناموسکی یقوب خلق ایچنده سنی رسوای ایلدی اندن دخی متنبه اولمیوب وتوبه قیلمدقده مملکتکه جراد حواله ایلیوب جمیع بقولی واشجار واثماری یبوب نیچه ییللر قحط وغلا عذابیله‌سن وسنك توابعك اولان قبطیلر معذب اولدیکزاندن متنبه اولمیوب وتوبه قیلمدقده حق تعالی سزك اوزریکزه ومملکتکزه قمل حواله ایدوب اول دخی سزك لباسلر یکزه اوشوب جسدلر یکزی رنجیده ایدوب

قانلر یکزی سولك کبی صوروب نیچه زمان بوعذاب ایله معذب اولوب اول دخی کچدکدنصکره ینه متنبه اولمیوب توبه قیلمدقده حق تعالی ضفادع حواله ایدوب اول دخی کمیکزك چولکنه دوشردی وکمیکزك دخی اشنه وصوینه دوشردی وکمیکزك دخی اغزنه دوشوب باشنه اوشردی اندن دخی متنبه اولمیوب توبه قیلمدقده صکره حق تبارك وتعالی آب نیلی جمله کزه قان ایدوب نیچه مدت صوایچمکه خسته اولدیکز والحاصل بوآیات تسعه که ظهوره کلمشدر هب جمله‌سی سنك کودنلککدن واحمقلغکدن ظهوره کلمشدر واکر اول وهله‌ده توبه قیلیدك وحضرت حقه مطیع اولیدك بو بلالر دن نجات بولوردك وعذاب آخرتدن دخی خلاص اولوردك بونده تنبیه وتعریض واردر هرعصرده اولان فرعون سیرت وطاغی طبیعت اولان کسه‌لره که حق تبارك وتعالی اولا انلره قحط وغلا کبی ومصیبت و بلوی کبی حالتلرله تنبیه واشارت ایدراکر متنبه اولمزلرسه عدولرنی انلر اوزره مسلط ایدر اکر اندن دخی متنبه اولمزلرسه واستغفار قیلمزلرسه طاعون ووبا کبی عذابلری انلره حواله قیلر اکر اندن دخی متنبه اولمزلرسه یا بودنیاده نیچه عذابه کرفتار ایدر و یاخود آخرتده اشد واخزی اولان عذابلره کرفتار ایدر پس انسانك باشنه هرنه بلا کلورسه کندی کودنلکندن کلور اکر وهله اولیده علامت عذابی وامارات بلایی مشاهده قیلدقده توبه قیلسه ومستغفر اولسه حق تعالی اکا عذاب ایلمزدی کما قال الله تعالی (وماکان الله لیعذبهم وانت فیهم وماکان الله معذبهم وهم یستغفرون ﴿مثنوی﴾ از بدی چون دل سیاه وتیره شد * فهم کن اینجا نشاید خیره شد * ورنه خود تیری شود آن تیره کی * درر سد در تو جزای خیره کی) بدلکدن چونکم کوکل سیاه اوله و بولانه آنی بونده فهم ایله خیره وابله اولمق دکلدر یعنی (کلما اذنب العبد ذنبا حصلت فی قلبه نقطة سوداء ان تاب واستغفر صقلت وان عاد زیدت حتی یسود قلبه) حدیث شریفنك مفهومی اوزره چونکم بدلکدن وکناه وخطادن کوکل بولانه وسیاه اوله انی درحال فهم ایله بودنیاده سراسیمه وابله اولمق لایق دکلدر واکر خیره وابله اولوب اول قلبه کلان تیره‌لکه مبالات ایتمزسك اول تیره‌لك بر تیربلا اولور خیره‌لك جزاسی سکا ایریشور یعنی قلبك عصیان وخطادن مکدر وسیاه اولدیغنی کودنلککدن فهم قیلمزسك اول قلبك ظلمت وکدورتی محسوس اولور وظهوره کلور اول ابلهلك وکودنلکك جزاسی سکا یتشور وسنی کناهك مقداری محزون ورنجیده قیلور پس اکر عاقل ایسك همانممکد قلبه برظلمت وکدورت کله درحال توبه واستغفارله اکا جلا ویر وذکر اللهیله قلبی مصیقل ایدوب صفایه ایرکور هرشیئك برمصقله‌سی واردر

قلبك مصقله سى اللهى ذكر ايلمكدر كما قال عليه السلام (ان لكل شئ صقالة وصقالة القلوب ذكر الله) مثنوى ور نبايد تيراز بخشا يشست * نى بى نادبدن آلايشست * هين مراقب باش كردل بايدت * كزپى هر فعل چيزى زايدت * ورازين افزون ترا همت بود * از مراقب كار بالاتر رود) واكر تبر بلا كلمه وسنى رنجيده قيلمه اول خداى تعالينك بخشا يشندندر يوخسه آلايشى وملوثلكى كورمكدن دكلدر اكاه اول ومتراقب اول اكر سكا دل وجان كركسه زيرا هر برفعلدن اوترى اكر خير واكر شر سكا برشئ طوغر يعنى هرفعلى كه اشليه سن اكر خير ايسه انك حسن جزاسنك اثرى بودنياده برآخر ايلك شكلنده سكا كورينور واكر شر ايسه انده برقاچ وجه واردر اولا اول ايشلديكك سيئه نك جزاسى درحال ظهور ايلمز بلكه امهال الهى اولوب برآخر وقتده ظهوره كلمكه مهل و يرلمش اولور بوكا اهمال ديمزلر امهال ديرلر (ان الله ليملى للظالم فاذا اخذه لم يفلته) حديث شريفنك موجبنجه الله تبارك وتعالى حضرتلرى اكرچه ظالمه برنيچه زمان ويرر لكن ساعتى كلوب آنى اخذ ايلدكده آنى كسه خلاص ايلمكه قادر اولمز وبروجه دخى بودركه چون برسيئه بى اشليه سن (وجزاء سيئة سيئة) مقتضاسنجه البته اول سيئه نك جزاسى سكا كلمك مقرر ايدى لكن سن توبه قيلدك وياخود مستغفر اولدك اول توبه واستغفار سببيله اول كناه عفو اولوب انك جزاسى دنياده وآخرتده كلوب ظهور ايتمز وياخود (ان الحسنات يذهبن السيئات) آيت كريمه سنك مصداقنجه برسيئه بى ايشلدكدنصكره عقبنجه برحسنه اشلسك اول حسنه اول سيئه يه كفارت اولوب آنى محو ايلر بو تقدير اوزره دخى اول سيئه نك جزاسى دنياده وآخرتده ظهوره كلمز اما اكر برسيئه بى ايشله سك وتوبه واستغفار دخى قيلمسك ومقابله سنده برحسنه وخير دخى ايلمسك اول سيئه نك جزاسى بو دنياده سكا ظاهر اولمسه ايكيدن خالى دكلدر يا امهال الهيدركه برآخر وقتده تعليق ايلمشدر وياخود عفو و بخشايش ربانيدركه حق تبارك وتعالينك رحمت ومغفرتنك ظهورى انك جزاسنى عفو ومحو ايلمشدر اول دكلدركه حق تعالى سنك فعل قبيحك كورميه واكا جزا و يرمكه قادر اوليه بلكه بنده لرينك جميع احوالنه واعمالنه عليم وبصيردر وجزا ويرمكه دخى هر وجهله قوى وقديردر اكر جزايى و يرمسه شو ذكر اولنان وجوهدن خالى دكلدر واكر سكا بو ذكر اولناندن زياده همت اوله مراقبه دن كار بالاتر كيدر يعنى اكر هر برعملك جزا ومكافاتنه مترقب اولمقدن وهر عملك وفعلك جزاسنك كلمسنى محقق ومقرر بيلمكدن همت زياده اولورسه وروحك بو مرتبه دن ترقى قيلورسه مراقبه مرتبه سندن سنك كار وشانك بالاتر اولور ومشاهده مرتبه سنه

ترقى قيلوب واصل اولور اكر همتك دخى زياده اولورسه حق اليقين مرتبه سنه ايروب هر عملك حقيقتنى بودنياده معاينه قيلورسن وآخرتده هرنه ظهوره كله جكدر آنى بودنياده بيلورسن

بيان انكه تن خاكى آدمى همچو آهن نيكو جوهر قابل
آينه شدنست تا در وهم در دنيا بهشت ودوزخ
وقيامت وغيرها معاينه بنمايد نه بر طريق خيال

بو سرخ شريف انك بياننده دركه آدمينك خاكه منسوب اولان تنى نيكو جوهر اولان آهن كبى آينه اولمغه قابلدر يعنى آهن اكرچه برتيره وكثيف نسنه در لكن نيكو جوهر اولان آهن صيقل ايله آينه كبى اولمغه قابليتى واردر كذلك تن خاكئ آدمى دخى اكرچه كثيف وتيره برجسمدر لكن صيقل رياضتله آينه كبى درونى مصيقل ومصفى اولوب مرآت صور معنوى اولمق اكا قابلدر حتى آدمينك او تن خاكيسنده بعد الانجلا هم بودنياده بهشت ودوزخ و بونلرك عجايب وغرايبى ودخى قيامت وقيامتك احوالى و بونلردن غيرى اولان امور غيبيه واحوال اخرويه معاينه واشكارا كورينور خيال طريقى اوزره دكل يعنى بو جنت وجهنم وامور غيبيه واحوال اخرويه انسانك صافى اولان درونده يا واقعه ده كوريلن صور خياليه كبى وياخود بيدارلق وقتنده قلبه كلان تصورات وتخيلات كبى كورنمز بلكه كما هو حقه جنتى آخرتده كورمك نيجه اولورسه بودنياده هم آنى آشكارا وعيان آينهٔ دلده مشاهده قيلور وكذلك دوزخ وجميع احوال قيامت واسرار آخرت آينهٔ قلبده رونما اولوب اهل صفا انى بروجه يقين مع التحقيق كورر وحقيقت حاله واقف اولور حضرت علينك (لو كشف الغطاء ماازددت يقينا) بيورملرى بو معنايه شهادت قيلور مثنوى پس چو آهن كرچه تيره هيكلى * صيقلى كن صيقلى كن صيقلى * تادلت آينه كردد پرصور * اندر وهرسو مليحى سيمبر) پس اى بنى آدم اكرچه سن آهن كبى تيره هيكلسن وخاكى تن سن لكن برصيقل ايله برصيقل ايله برصيقل ايله يعنى اول خاكى اولان تنكى رياضتله وذكر الهله وعلله زياده مصفى ومصيقل ايله حتى كدورت نفسانيه وظلمت جسمانيه بالكليه زائل اولوب نورانيت كله وانكدار ماسوادن آينهٔ دل قورتلوب جلاپذير اوله وصفا بوله حتى سنك قلبك پر صور آينه اوله اول دلده هر طرفده برمليح وسيمبر اوله يعنى قلبك مصفى ومصيقل اولدقده عالم غيبك صور جميله سى واشكال مليحه سى آنده منعكس اولوب يوز كوستره لر اول آينهٔ دلده هر جانبده بردلبر سيمبر كوره سنكه مراد هر برصنعت الهى برمليح سيمبر كيدر

وهر بر تجلیٔ ربانی برسمن سیما دلبر کیدر چونکم دل آینه سی اغیار وماسوا غبارندن پاك اوله صور اوصاف الهی انده رونما اولور وجان انی آینهٔ دلده مشاهده قیلور ولوح محفوظده مکتوب اولان نقوش دخی دل آینه سنده ظهوره کلور پس عالم غیبك صورتنی کورورسن وحقایق اشیایی انده مشاهده قیلورسن وجهل وعما مرتبه سندن نجات بولورسن ❊ مثنوی ❊ آهن ارچه تیره و بی نور بود * صیقلی ان تیرکی ازوی زدود * صیقلی دید آهن وخوش کرد رو * تاکه صورتها توان دیدن درو) مثلا اکرچه آهن تیره و بی نور ایدی لیکن صیقلی اولان کسه اول تیره لکی اندن کیدردی واول آهنی پاسندن آچدی صیقلی یونده صیقلجی اولان استاد آهنی کوردی وانك یوزنی خوش ایلدی تاکه انده جمیع صورتلر کورنمك ممکن اوله ❊ مثنوی ❊ کر تن خاکی غلیظ وتیره است * صیقلش کن زانکه صیقل کیره است) کذلك تن خاکیٔ آدمی هم اکرچه غلیظ وتیره در بر صیقل ایله زیراکه اول تن کثیف صیقل کیره در یعنی اکرچه تن خاکی کثیف وبی نور در ولیکن بر صیقل طوتمغه وجلا پذیر اولمغه قابلیتی واردر ای طالب صفا اکا مصقلهٔ ذکراللهله برعظیم صیقل ایله ودخی آنی صیقلی اولان اوستاده تسلیم قیل تا انك ارشاد وتربیه سیله اول کثیف وتیره اولان بدنك مصیقل ومنور اوله وجلا وصفا بولوب کدورتدن قورتله ❊ مثنوی ❊ تادر واشکال غیبی رو دهد * عکس حوری وملك دروی جهد) تاکه انده اشکال غیبی وصور معنوی یوز ویره وملکك پرتو وعکسی اکا صیچره یه حوریلرك وملائکه نك عکسی اول آینهٔ دلده یوز کوستره ونیجه صور عالم غیب دخی انده ظاهر اوله ❊ مثنوی ❊ صیقل عقلت بدان دادست حق * که بدو روشن شود دلرا ورق) عقل صیقلنی حق تعالی سکا اول سبب ایله ویرمشدر که اول عقل صیقلی ایله قلبك ورقی روشن اوله ودلك اندن صفا وجلا کله صیقل بونده مصیقل معناسنه اولور یعنی حق تعالی عقل مصیقلنی سکا اول سبله ویردیکه اول عقل مصیقلك قوتیله وتدبیر وصنعتیله قلبك لوحه سی روشن اوله وصفا بوله ❊ مثنوی ❊ صیقلی رابسته ای بی نماز * وان هوا را کردهٔ دودست باز) سن ایسك ای بی نماز صیقلی اولان عقلی باغلمشسن واول هوانك ایکی النی باز وکشاده ایلمشسن یعنی هواکه بدن مملکتنده بروزیر ظالم کبیدر ومشتهای نفسانی ومحبت دنیوی اکا نسبت ایکی ال کبیدر سن بونلری کشاده طوتمشسن وصیقلی اولان عقلی اسیر ومقید ایتمشسن ❊ مثنوی ❊ کر هوا را بند بنهاده شود * صیقلی رادست بکشاده شود * آهنی کاینهٔ غیبی بدی * جمله صورتها در ومرسل شدی) اکر هوایه بند قونمش اولیدی صیقلینك دستی

کشاده اولور یعنی هوابدن انسانیده بر وزیر ظالم وعقل وزیر عادل کبیدر هوانك اللرینك مفتوح اولمسی عقلك اللرینك مقید اولمسنی مستلزم اولور وبالعکس عقلك اللرینك مفتوح اولمسی دخی هوانك اللرینك بسته ومقید اولمسنی اقتضا قیلور اکر تن آدمیده هوای نفسانی قیود شرعیه ایله مقید اولسه وحبل الله متینله برسالك آنی بسته قیلسه عقلك دستی مفتوح اولوردی یعنی قوت علمیه وقوت عملیه که عقلك ایکی الی کبیدر کشاده لك بولوردی حتی عقل انلر واسطه سیله تدبیر وتصرفه قادر اولوردی برآهن که غیبه منسوب آینه ایدی جمله صورتلر انده مرسل اولدی یعنی شول برآهن کبی اولان قلبکه عالم غیبه منسوب آینه اولدی وکدورت بشریه دن قورتلوب صفا بولدی عالم غیبك صورتلرینك جمله سی انده مرسل اولدی وظهوره کلدی ❊ مثنوی ❊ تیره کردی زنك دادی در نهاد * این بود یسعون فی الارض الفساد) ای اسیر نفس وهوا قلبی تیره ایلدك و بولندر دك نهاده پاس ویردك یعنی طبیعتکی مکدر قیلدك (یسعون فی الارض فسادا) بو اولور یعنی بوآیت کریمه نك باطنی اولان معناسی بوکا اشارت قیلور وبو معنایی متضمن اولور بوآیت سورهٔ مائده نك اوائلنده قریبدر اولی بودر (انما جزاء الذین یحاربون الله ورسوله ویسعون فی الارض فسادا) تفسیر شریفی اولدرکه اللهك دوستلریله واللهك رسولیله محاربه ایلین کسه لرك جزاسی یرده فساد ایلمکدن اوتری سعی ایلینلرك جزاسی اندن غیری دکلدر یعنی جزالری همان بودرکه بوآیت کریمه ده واقع اولمشدر (ان یقتلوا او یصلبوا او تقطع ایدیهم وارجلهم من خلاف او ینفوا من الارض ذلك لهم خزی فی الدنیا ولهم فی الاخره عذاب عظیم) اللهله واللهك رسولیله محاربه یه سبب قلبك کفر ومعصیتله تیره اولمسی ونهادك کدورت بشریتله پاسلنمسندن حاصل اولور وزمینده فساد ایچون سعی ایلمك دخی بوصفتلردن ظهوره کلور چونکم برکسه معصیت وخطایله تیره اوله وطبعنی کدورت نفسانیه پاسلندره قلبی ایمان واسلام نورندن بری اوله ودرونی معصیتلر ایله ومذمومه اولان صفتلرله طوله ارضده فساد ایچون سعی ایلمك معناسی بو اولور یاخود مراد بورمز اوله که برکسه نفسنه وهواسنه اویسه وقلبنی وطبعنی تیره ومکدر قیلسه البته مملکت وجودده مظهر الهی اولان روحله وقایم نبوی اولان عقله محاربه ومنازعه ایلمش اولور وروحه وعقله مخالفت ومخاصمت ایلمك ایسه فی الحقیقه اللهله واللهك رسولیله محاربه ومخاصمت ایلمك کبی اولور وزمین دلده فساده سعی ایلمش اولور پس اللهله واللهك رسولیله مخاصمت ایلین وارضده فساده سعی قیلان طائفه نك جزاسی هرنه ایسه بونلرك دخی جزاسی اول اولور پس لازم اولدیکه قلبی معصیتله مکدر

قیلقدن ونهادی هوا وهوسله باسلندرمقدن حذر قیلنه که قسوت قلبك وظلمت
طبعك نتیجه‌سی شرك وكفردر العیاذ بالله ❊ مثنوی ❊ برمشوران تاشود این
آب صاف ❊ واندروبین ماه واختردر طواف ❊ زانکه مردم هست همچون آب
جو ❊ چون شود تیره نبینی قعراو) شمدنصکره قارشدرمه و بولندرمه تاکم بوآب
صافی اوله واول آب صافیده ماه وکوکبی طوافده کور زیرا که مردم آب جو
کبیدر چونکه اول آب جوتیره اوله انك قعرنی کورمزسن عقل وروح آب کبیدر
مقتضیات جسمانی ومشتهیات نفسانی تراب کبیدر هر بارکه عقلله روحه مقتضیات
جسمانی ومشتهیات نفسانی غالب اوله آب عقل وآب روح مکدر اولور وماه
منکدرحکمن بولور پس برکسه جسمك مقتضاسنی ونفسنك هواسنی تحریك ایلیه
آب عقل وآب روحی جسد باجغیله قارشدرمش و بولندرمش اولور اما مقتضای
نفسنی وهوا وآرزوسنی تسکین ایلسه آب روح صفوت ولطافت بولور پس
ای طالب صفا بوآب روحکی بشریت باجغیله قارشدرمه بلکه آنی تسکین ایله تاکم
بوآب روح صافی اوله ولطافت بوله واول آب صافی کبی اولان قلب وروحده شمس
وقمری وجمیع اخترلری افلاك تسعه ایله بیله طوافده کورهسن یعنی بونلرك مدار
ومسیره لرینه وحرکت دورلرینه وخاصیتلرینه عالم اوله‌سن زیرا جمیع کواکب
وسیارات وعجایب وغرایب سماوات مجلی اولان آینهٔ دله منعکس اولور وآب صافی ایچره
اشکال کواکب ونجوم نیجه کورینورسه انلرك خواص واسراری وشئون انواری
قلب صافی ایچره اویله کورینور زیراکه روح مردم آب جو کبیدر صافی اولدیغی
وقتده جمیع علویات وسفلیاتك عجایب وغرایبی وعلوم واسراری انده رونما اولور
چونکم کدورات بشریتله مکدر اوله اول آب روحك قعرن کوره‌مزسن وصور
معانی‌یی انده مشاهده قیله‌مزسن اشکال غیبی کورمکه وصور معانی‌یی مشاهده
قیلمغه آب روحك کدورات بشریه دن صافی اولمسی لازم وواجبدر
❊ مثنوی ❊ قعرجو پرکوهرست وپردرر ❊ هین مکن تیره که هست اوصاف
وحر) جوینك قعری در وکوهردن پردر اکاه اول انی تیره ایلمه که فی الحقیقه اول
جوی صاف وحردر بومعنی صافله حرك ماینده واوعاطفه اولدیغی اوزره‌در
امابعض نسخه ده واوسز واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی انی تیره ایلمه که اول
آب جواصلنده تیره‌لکدن صافی حردر یعنی محض ازاددر خلاصهٔ کلام اولدر که
بدن ارمق کبیدر روحله عقل آب جو کبیدرکه بدن ارمغی قویی کبی واقع
اولمشدر واصلنده کدورات طبیعیه دن وتراب بدنیه دن پاك وطاهردر اول آب
روح جواهر معانی ایله ودرر اسرار ربانی ایله پردر پس متنبه اول اول آب روحی
بدن باجغیله ومقتضیات جسمانی ایله مکدر ایلمه زیرا اول آب روح حد ذاتنده

کدوراتدن وخاك طبیعتله مشوب اولمقدن صافی وآزاددر سن انی صکره خاك
طبیعتله ومقتضای بشریتله بولندرمه اکر آنی مکدر ایلیه‌جك اولورسك انده
مخزون اولان در وجواهری کورمکه قادر اوله‌مزسن وانك حقایق ولطایفنه وصول
بوله‌مزسن دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ جان مردم هست مانند هوا ❊ چون
بکرد آمیخت شد پردهٔ سما ❊ مانع آید اوزدید آفتاب ❊ چونکه کردش رفت
شد صافی وناب) مردمك جانی فی المثل صافی هوا کبیدر چونکم اول هوا غبارله
آمیخته اولدی سمایه پرده اولدی اول غبارله مغبر اولان هوا آفتابی کورمکدن مانع
کلور چونکم اول هوانك کردی کتدی صافی وناب اولدی ناب خالص معناسنه‌در که
صافی‌یه عطف تفسیر واقع اولمشدر یعنی انسانك جانی مثلا برصافی و پاك هوایه
بکزرکه اصلانده غل وغش اولمیه چونکم اول جان صافی غبار افکار بدنیه ایله وکرد
شهوات نفسانیه ایله مغبر ومکدر اوله اسمان حقیقته پرده اولور وآفتاب حقیقتك
مشاهده‌سنده اول مغبر ومکدر اولان جان مانع کلور وعظیم پرده اولور اما چونکم
اول جاندن غبار افکار بدنیه وتعلقات جسمانیه کیده اول جان صافی وخالص اولور
اندنصکره آسمان حقیقت طرفنه اصلا مانع وحجاب قالمز پس بصر بصیرتله آسمان
حقیقتك حقایقنی کوررسن وآفتاب الوهیتی مشاهده قیلورسن وعالم غیبك اسرارنه
دخی مطلع اولورسن ❊ مثنوی ❊ باکمال تیره‌کی حق واقعات ❊ می نمودت
تاروی راه نجات) ای فرعون کمال تیره لکله بیله حق تبارك وتعالی حضرتلری
سکا نیجه واقعات کوستردی تاکم نجات یولنه کیده سن ومتنبه اولوب ترك عصیان
وطغیان ایده‌سن بونده فرعون سیرت اولنلره تعریض واردر یعنی ای فرعون سیرت
اولنلر کمال کثافتله وکدورتله متصف ایکن الله تبارك وتعالی سزه تنبیه‌دن اوتری
نیجه واقعه‌لر کوستردی وعتابه متعلق نیجه رؤیالر وحالتلر اظهار ایلدی تاراه نجاته
کیده‌سز وکندیکزی بلا وعذابدن تخلیص ایده‌سز الله تبارك وتعالی برقولنه
خیر مراد ایلیه اکا منامنده قورقولو واقعه‌لر کوسترمکله عتاب ایلر کماقال علیه
السلام (اذا اراد الله بعبد خیرا عاتبه فی منامه) رواه انس رضی الله عنه وحق تعالینك
بربنده سنه منامده قورقولو وشلر کوسترمسی وعتاب ایلمسی اکا تنبیهدن وتعلیمدن
اوتریدر تاکم ایشلدیکی معصیتلره توبه قیله ومستغفر اوله وراه نجاته سالك اولوب
هدایت وسعادت بوله اکر تنبیه الهیدن متنبه اولمزسه وایشلدیکی معاصیدن رجوع
قیلمزسه عاقبت فرعونك باشنه کلان بلالر انك دخی باشنه کلور وقهر حقه مظهر
اولور دیمك اولور

❊ باز کفتن موسی علیه السلام اسرار فرعون را وواقعات ❊
❊ اورا ظهر الغیب تا بخبیریٔ حق ایمان آورد یاکمان برد ❊

بو سرخ شريف حضرت موسى عليه السلام فرعونك اسرارنى وواقعاتنى ظهر الغيب يعنى ظاهرا واشكارا سويلمسنك بيانندەدركە حضرت موسى عليه السلامه اول سرلرى واول واقعەلرى كمسه ديمەمشدى وفرعون دخى آنى انجق كندى محرملرينه ديمش و بعضسنى دخى درونندە كتم ايلمشدى تاكم اول فرعون حق تعالى حضرتلرينك عليم وخبير اولمسنه ايمان كتوره وياخود شك وكمان ايلته يعنى تمام بروجه يقين اول اللهك عليم وخبير اولديغنه ايمان كتورمزسه بارى ظن وكمان قيله كه اول الله عليم وخبيردر كه كنديسنك كورديكى واقعەلرى حضرت موسى عليه السلامه خبر و يردى بوندن استدلال قيله ❁ مثنوى ❁ زآهن تيره بقدرت مى‌نمود ❁ واقعاتى كه در آخر خواست بود) حق تعالى حضرتلرى كمال قدرتله آهن تيرەدن كوستردى اول واقعەلريكه آخر امرده اولسه كركدر يعنى سنك آهن تيره كبى اولان غليظ ومكدر وجودكدن قدرت كامله ايله الله تبارك وتعالى شو عجايب وغرايب واقعەلرى كوستردى كه اول واقعەلر عاقبت ظهوره كلدى وموجود اولدى ❁ مثنوى ❁ تاكنى كمتر توان ظلم و بدى ❁ آن همى ديدى وبدتر مى شدى) اول واقعەلرى سكا انكچون كوستردى كه تاكم سن بدلكدن وظلمدن كمتر ايليەسن يعنى ظلم وفساد قيلميەسن اماسن آنى كوردك دخى بدتر وظالمتر اولدك ❁ مثنوى ❁ نقشهاى زشت خوابت مى‌نمود ❁ مى رميدى زان وآن نقش تو بود) زشت نقشلرى سكا اول خدا خوابده كوستردى اى فرعون سن اول قبيح اولان نقشلردن اوركدك ونفرت ايتدك واول خود سنك كندى نقشك ايدى يعنى عالم منامكده شول صور قبيحەيى كه كوردك واندن نفرت قيلدك اول خود سنك خبيث اولان نفسكك صفتلرى ايدى سن آنى طعامك هضم اولمسندن و يامزاجك فسادندن وياخود خواب كراندن ظن ايليوب اندن متنفر اولدك حال بو كه اول سنك نفس امارەكك صفات قبيحەسى ايدى ❁ مثنوى ❁ همچو آن زنكى كه در آينه ديد ❁ روى خودر ازشت بر آينه ريد) مثلا او برزشت وقبيح اولان زنكى كبى كه آينەده كوردى كندى يوزنى زشت وقبيح كوردى وآينه اوزره نجاستلدى وتغوط ايلدى وديدى ❁ مثنوى ❁ كه چه زشتى لايق اينى وبس ❁ زشتيم آن توست اى كور خس) كه اى آينه نه زشتسن بوكا لايقسن انجق آينه ده لسان حال‌اله اكا ديدى اى خس ودنى كور بنم زشتلكم سندندر بوخسه بن حد ذاتمده لطيف وجيلم ❁ مثنوى ❁ اين جفا بر روى زشتت مى كنى ❁ نيست برمن زانكه هستم روشنى) بو جفايى سن زشت وقبيح يوزيكه ايلرسن بكا دكلدر زيرا بن برروشن ومجلا اولمشم يعنى بن برلطيف وروشن مرآتم هرنه كوررسك كندى صورتكدر وهرنه ايلرسك كندى صورتكه ايدرسن

پس اول فرعونك كورديكى واقعەلرى نه قبيلدن ايديكنى بر بر بيان ايتمكه شروع ايدوب بيوررلر ❁ مثنوى ❁ كاه مى ديدى لباست سوخته ❁ كه دهان وچشم تو بر دوخته) اى فرعون كاه لباسكى يانمش كوررىدك لباست يرينه لبانت دخى نسخەدر كاه دهان وچشمكى ديكلمش كوررىدك واقعەده لباسنى سوخته كورمك لباس ايمان وتقوالك سوخته اولمسيله و ياخود عرض وناموس ثيابنك يانمسيله وزائل اولمسيله تعبير اولنور ولبلرى يانمش كورمك ودهانى وچشمى ديكلمش كورمك انك اغزندن كلام حق ظهور قيلمامق وكوزى آيات وعبرى وآثار حقى كورممكله تعبير اولنور ❁ مثنوى ❁ كاه حيوان قاصد خونت شده ❁ كه سر خود را بدندان دده) كاهى حيوان سنك قانكه قصد ايدجى اولمش كاه كندى باشكى بر تجينك ديشنده كوردك رؤياده برحيوان بركسه نك قانن دوككه قصد ايدجى اولمق اول كسه نك صفت حيوانيەسنك كندى يه غلبه قيلمسندن وانى هلاك ومعنى اولدرمكه توجه ايلمسندن عبارت اولور و بركسه كندى باشنى بردرنده جانورك ديشنده كورمك حقد وحسدله وقهر وغضبله متصف اولان نفس امارەنك صفت قبيحەلرينه كندى روحنى زبون ومغلوب ايلمكه اشارت قيلور ❁ مثنوى ❁ كه نكون اندر ميان آبريز ❁ كه غريق سيل خون آميز تيز) كاه كنديكى آبريز وخلانك ايچنده باشى آشغه كوردك كاه كنديكى خون آميز اولان تيز سيلده غرق اولمش كوردك آبريزدن مراد نجاسات دنيويه وشهوات نفسانيه اولور بركسه واقعه سنده كندى يى آبريزه باشى اشغى سرنكون كورسه تلوثات دنيويه ونجاسات نفسانيه يه بالكليه منهمك ومشتغل اولمغله تعبير اولنور اكر باشى يوقرى كندويى نجاسته باتمش كورسه ملوثات نفسانيه يه مستغرق ايكن نوعا ايمان وطاعت جانبنه ميلى اولديغنه دلالت قيلور وبركسه كندويى بر تيز آقر خون آميز سيله مستغرق كورسه زياده عصيان وطغيان قيلوب نا حق يره قان دوكسنه علامت اولور ❁ مثنوى ❁ كه ندات آمد ازين چرخ نقى ❁ كه شقيى وشقيى وشقى) كاه بو پاك ونقى اولان چرخدن اى فرعون سكا ندا كلدى بويله ديوكه زياده شقيسن شقيسن شقى واقعه ايكى قسمدر برقسمى تعبيره محتاجدر مقدما ذكر اولنان واقعەلر كبى برقسمى دخى تعبيره محتاج اولمز مثلا بو ينده ذكر ايلدكلرى واقعه كبى كه بوكا عتاب الهى ديرلر كه بركسه نك حسب حالنى كندى يه اعلام ايلمكدر ❁ مثنوى ❁ كه ندا آمد صريحا از جبال ❁ كه برو هستى زاصحاب ضلال) كاه طاغلردن سكا صريحا ندا كلدى بويله ديوكه يورى اصحاب شمالدن اولدك يعنى عالم منامده طاغلر كوردك اول طاغلر جانبندن سكا آشكارا بويله ديو ندا كلديكه يورى اى فرعون اصحاب شمالدن اولدك مراد

(واصحاب الشمال ما اصحاب الشمال فی سموم وحمیم وظل من یحموم لابارد ولا کریم انهم کانوا قبل ذلك مترفین) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره شول طایفه درکه اهل جهنم اوله لر و سموم و حمیمده قاله لر و یحمومدن اولان سایه ده قرار قیله لر

﴿ مثنوی ﴾ که نداءی آمدت ازهر جماد ٭ که ابد فرعون دردوزخ فتاد) گاه هرجماد دن سکا ندا کلدیکه فرعون تاابد دوزخه دوشدی یعنی رؤیاکده جماداتی کوردك اول جانبدن سکا بوکونه صدا کلدیکه فرعون جهنمه دوشدی ومخلد فی النار اولدی بودخی تعبیره محتاج دکلدر لکن برکسه یه جهنمه دوشدك دیو ندا کلسه ویاخود کندو یی اول کسنه جهنم ایچره کورسه شهوت ونار غضبله متصف اولان نفس اماره نك پنجه سنه کندو یی کرفتار قیلمقدن عبارت اولور واسیر نفس اولمغه تعبیر قیلنور

﴿ مثنوی ﴾ زان بترها که نمی کویم زشرم ٭ تانکردد طبع معکوس تو کرم) بوندن بترلر کوردمکه بن آنی سکا حیا وشرم ایلدیکمدن سویلزم تاکم سنك معکوس اولان طبیعتك کرم اولمیه وغضبه کلمیه بونده اشارت واردر مرشد ومعلم اولنلره که اهل نفسك مستقبح اولان احوالنی بالمشافهه سویلیه لر شرم وحیا ایله اتصاف قیلمقدن اوتری اولقدر سویلیه لرکه ادبه مخالف اولمیه ومخاطب اولان کسه لرك دخی طبیعتلرینی کرم قیلمیه وقتاکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم قچن برقومه ارشاد ونصیحت اینسه لردی بالمشافهه قبایحن یوزلرینه اوروب سز نیچون شویله ایشلر سز دیمزلردی بلکه (مابال اقوام یفعلون کذا وکذا) دیو تعریض وکنایت طریقیله انلره نصیحت بیورر لردی که بواسلوبده مخاطب اولان کسه لرك طبعلری کرم اولمز وغضبه کلمز

﴿ مثنوی ﴾ اندکی کفتم بتوای ناپذیر ٭ زاندکی دانی که هستم من خبیر) ای نصیحت قبول ایلمین بن سکا ازنی دیدم (القلیل یدل علی الکثیر) فحواسنجه ازدن یله سنکه بن چوغه خبیرم ومستور اولان واقعه لریکه دخی بن عالمم

﴿ مثنوی ﴾ خویشتن را کور میکردی ومات ٭ تاننديشی زخواب وواقعات) کندیکی جهل وغفلتله کور ومات ایلدك حتی خوابدن وواقعاتدن اندیشه ایلمدك وتفکر قیلمدك

﴿ مثنوی ﴾ چند بکریزی نك آمد پیش تو ٭ کوری ادراك مکر اندیش تو) نیچه برقچرسن اشته سنك اوکنه کلدی سنك مکر اندیش اولان ادراکك کورلکنه بوهم جائزدر نیچه برقچرسن اشته سنك اوکنه کلدی سنك مکر اندیش اولان ادراککك کورلکی یعنی سنك مکرلر فکر ایدیجی اولان ادراککك کورلکینك جزاسی صورت باغلیوب اشته سنك اوکنه کلدی دیمك اولور امااولکی وجه اوزره اول واقعه لرك ظهوردن نیچه برقچرسن سنك

مکر اندیش اولان ادراککك کورلکنه اشته اول واقعه لر اوکه کلدی وظهور قیلدی دیمك اولور

﴿ بیان انکه در توبه همیشه باز ست ﴾

﴿ مثنوی ﴾ هین مکن زین پس فرا کیر احتراز ٭ که ز بخشایش در توبه ست باز) ای فرعون آگاه اول بوندنصکره کفر وفساد ایله احتراز طوت زیرا بخشایش الهیدن توبه قپوسی آچقدر همان فرصتی فوت ایلمیوب توبه وانابته مشغول اوله کور

﴿ مثنوی ﴾ توبه را ازجانب مغرب دری ٭ بازباشد تاقیامت بروری ٭ تاز مغرب برزند سر افتاب ٭ بازباشد آن در ازوی رومتاب) توبه نك مغرب جانبندن برقپوسی وار قیامته دك وری اوزره مفتوح وکشاده در وری خلق معناسنه در بونده قافیه ایچون رامکسور اوقنور آفتاب مغربدن طلوع ایدنجیه دك اول قپو آچق اولور اندن یوز دوندرمه یعنی توبه قیلمقدن معرض اولمه زیرا برکسه قبل طلوع الشمس من مغاربها توبه قیله الله تبارك وتعالی رحمت ومغفرت ایله اکا رجوع ایدوب توبه سن قبول ایلر نته کم ابوهریره رضی الله عنه حضرتلری بوحدیث شریفی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدرلر قال علیه السلام (من تاب قبل ان تطلع الشمس من مغربها تاب الله علیه) ودخی روایت اولنور که حضرت عمر رضی الله عنه رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن برکون سؤال ایلدی ودیدیکه باب توبه ندر قال علیه السلام (باب التوبة خلف المغرب له مصرعان من ذهب مکللان بالدر والیاقوت مابین المصرعین مسیرة اربعین عاما للراکب المسرع وهو مفتوح منذ خلقه الله تعالی الی طلوع الشمس من مغربها

﴿ مثنوی ﴾ هشت جنت را ز رحمت هشت در ٭ یك در توبه ست ازان هشت ای پسر) سکز جنتك رحمتدن سکز قپوسی واردر ای اوغل اول سکز قپودن بریسی توبه قپوسیدر جنتك اولکیسنه عدن دیرلر ایکنجیسنه وسیله اوچنجیسنه فردوس دردنجیسنه خلد بشنجیسنه نعیم التنجیسنه جنت المأوی یدنجیسنه دار السلام سکزنجیسنه دار القرار دیرلر و بونلرك سکز قپوسی واردر اولکیسنه باب توبه دیرلر بوندن توبه ایدنلر داخل اولور و بوهردم مفتوحدر ایکنجیسنه باب زکوة دیرلر بوندن زکات و یرنلر داخل اولور اوچنجیسنه باب صلوة دیرلر بوندن مصلی اولنلر کیرر دردنجیسنه باب ریان دیرلر بوندن صائم اولنلر کیرر بشنجیسنه باب حج دیرلر بوندن حج ایدنلر کیرر التنجیسنه باب جهاد دیرلر بوندن مجاهد اولنلر کیرر یدنجیسنه باب ورع دینور بوندن متقی اولنلر کیرر سکزنجیسنه باب الصلة دینور بوندن صلهٔ رحم ایدنلر کیرر یعنی بوذکر اولنان

صفتلرك هر قنغیسی بر كسه یه غالب اولسه واول بو عملردن برنی زیاده قیلسه اول كسه كندینك اهل اولدیغی عمله مناسب جنتك اول قپوسندن داخل اولور دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ آن همه كه باز باشد كه فراز * وان در تو به نباشد جز كه باز) واول دوكلی قپولر كاه آچق اولور وكاه فراز اولور یعنی مرتفع اولوب مسدود اولور اما اول توبه قپوسی آچق اولمقدن غیری اولمز همیشه مفتوح اولور ﴿ مثنوی ﴾ هین غنیمت دار در بازست زود * رخت انجا كش بكوری حسود) ای عاصی آگاه اول فرصتی غنیمت طوت توبه قپوسی آچقدر علی الفور رختكی اندەجك حسودك كورلكنه یعنی شیطانك رغمنه تا سعادت ابدیه بولەسن ودولت حقیقیه یه نائل اولەسن

﴿ كفتن موسی علیه السلام فرعون را كه یك پند از من قبول كن وچهار ﴾
﴿ فضیلت عوض بستان و پرسیدن فرعون آن چهار كدامست ﴾

﴿ مثنوی ﴾ هین زمن بپذیر یك چیز و بیار * پس زمن بستان عوض ازا چهار) حضرت موسی علیه السلام فرعونه تنبیه ایدوب دیدی ای فرعون اگاه اول بندن بر شیئی قبول ایله وانی كتور یعنی قولا وفعلا انی عمل مرتبه سنه یتور پس بندن اول بر شیئ ایچون درت عوض ال ﴿ مثنوی ﴾ كفت ای موسی كدامست آن یكی * شرح كن با من ازان یك اندكی) فرعون ایتدی ای موسی اول نسنه قنقیدر اول بردن بكا برازجق شرح و بیان ایله ﴿ مثنوی ﴾ كفت ان یك كه بكوئی آشكار * كه خدایی نیست غیر كردكار) حضرت موسی اكا ایتدی او برچیز اولدر كه آشكارا دیەسن كه برخدا یوقدر كردكاردن غیری یعنی علی ملاء الناس لااله الاالله دیەسن وموسی كلیم الله دیو اقرار ایلیەسن كه هر پیغامبر كندی امتی اولا حق تعالی یی توحید ایلمكه دعوت قیلمشلردر والوهیتی وخالقیتی همان واجب الوجوده حصر ایلمكه محرض ومرغب اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ خالق افلاك وانجم برعلا * مردم ودیو و پری ومرغرا) علا اوزره افلاك وانجمك خالقی انسانك ودیو و پری ومرغك خالقی همان اولدر اول خدادن غیری برخالق یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ خالق دریا ودشت وكوه وتیه * ملكت اوبیحدواو بی شبیه) عالم اسفلده دریا ودشت وكوهك وتیه وصحرانك خالقیدر انك ملكتی بی حددر واول پادشاه بی شبیه و بی نظیردر یعنی خدای تعالی بردر انك شبیه وشریكی یوقدر وانك علوی وسفلی ملكتی قتی چوقدر و بوجمله نك خالقی همان اولدر اندن غیری دكلدر دیەسن ﴿ مثنوی ﴾ كفت ای موسی كدامست ان چهار * كه عوض بدهی مرا بركو بیار) فرعون ایتدی ای موسی

اودرت قنغیدر كه بكا انلری عوض ویرەسن سویله وانلری كتور ﴿ مثنوی ﴾ تا بود كز لطف ان وعدهٔ حسن * سست كردد چار میخ كفر من) تا اوله كه اول خوب وحسن وعدەنك لطفندن بنم كفر وجهالتم چار میخی سست وضعیف اوله وفی الحقیقه مرشد طرفندن اولان الطاف حسنه وعدەلری اصحاب كفر وضلالتك ضلالات ومعصیتلری چار میخنی سست ایدیجیدر اگرچه بو مقال فرعون لساننددر اما هر بریتك مفهومی عین حكمتدر مرشد طرفندن بو مقال حاصل اولدقده فرعون سیرت اولان كسەلرك وجودنده اگر كفرلری وشقاوتلری ازلی دكل ایسه البته ثمره واثری ظهوره كلور وانلری ایمان وطاعته مستعد قیلور ﴿ مثنوی ﴾ بو كه زان خوش وعدهای مغتنم * بركشاید قفل كفر صدمنم) بولایكی اول غنیمتلو وعدەلردن بنم یوز بطمان اولان كفرمك قفلی اچله یعنی مواعد حسنه ومغتنمەدن رجا ایلركه بنم زیاده ثقیل اولان كفرمك كلیدی مفتوح اوله وجانم ایمان واسلام لذتلرین بوله ﴿ مثنوی ﴾ بو كه ازتأثیر جوی انكبین * شهد كردد در تنم این زهر كین) بولایكه جنتده اولان عسل ایرماغنك تأثیرندن بنم تنمده كین وغضب زهری شهد اوله یعنی كین وعداوت صفتلری مهر ومحبت صفتلرینه مبدل اوله كه وجود انسانیده اولان مهر ومحبت صفتلری جنت اعلاده اولان عسل ارماغنك روحه وقلبه تأثیرندن حاصل اولور وكذلك جنتده اولان عسل ایرمغی دخی وجود انسانیده اولان مهر ومحبت صفتلرندن لذت بولور وحلاوت الور تحقیق انهار اربعەنك شرحندنصكره معلومك اولور ﴿ مثنوی ﴾ باز عكسی جوی آن پاكیزه شیر * پرورش یابد دمی عقل اسیر) كیم واول پاكیزه اولان شیر ایرمغنك عكس واثرندن بردم اسیر نفس اولان عقل پرورش بوله وغدا پذیر اوله جنتده اولان لبن نهرینك عكسندن وتأثیرندن وجود انسانیده اسیر نفس اولان عقل نشو ونما بولور واندن علم ومعرفت حاصل قیلور وجود انسانیده اولان علم ومعرفت صفتلری جنت اعلاده اولان لبن ایرمغنك عكسندن و پرتوندن حاصل اولور جنت اعلادە اولان لبن ایرمغی دخی طراوت ولطافتی علم ومعرفت صفتلرندن الور وچاشنی وطعمی بو صفتلردن بولور ﴿ مثنوی ﴾ یا بود كز عكس آن جوهای خمر * مست كردم بو زم ازذوق امر) یا اوله كه جنتده اولان اول خمر ایرمقلرینك عكسندن مست اولم امر الهینك ذوقندن بوی ایلنم یعنی جنتده اولان خمر ایرمقلرینك عكس واثرندن كه بركسه حق تعالینك امرنی طوتمقدن ذوق السه وانك راه طاعتنده مست اولسه جنتدە اولان خمر ایرمقلرینه اندن نشئه كلور وقوت بولور ﴿ مثنوی ﴾ یا بود كز لطف آن جوهای آب * تازكی یابد تن شورهٔ وخراب) یا اوله كه اول جنتده اولان آب ایرمقلرینك لطافتندن

شوره وخراب اولان تن تازه‌لك بوله جنّده اولان صو ایرمقلرینك لطافتندندر كه
بودنیاده خراب وشوره اولان تنك حیات قلبیه ایله تازه‌لك بولمسی وطاعات وصالحات
نباتلرینی انبات قیلمسی اكر جنّده اولان انهار لطیفه‌نك عكس واثری بركسه‌نك
شوره كبی اولان تن خاكیسنه حیاتبخش اولمسه اول تن خاكیدن ایمان وطاعات
سبزه‌لری بتمز واعمال صالحه نباتلری اندن ظهور ایتمزدی ﴿ مثنوی ﴾ شوره
ام راسبزهٔ پیداشود * خار زارم جنت المأوی شود) بنم شوره اولان تنمك
سبزه‌سی پیدا اوله خار زارم جنة المأوی اوله یعنی اول جنّتك صو ایرمقلرینك
لطافتندن بنم شوره یركبی اولان خاك تنمده ایمان وطاعات سبزه‌سی پیدا اوله ومحل
خار اولان نفسم كه اوصاف ذمیمه دكنلریله پر اولمشدر جنة المأوی كبی اوله وازهار
روحانی ایله طوله ﴿ مثنوی ﴾ بوكه ازعكس بهشت وچارجو * جان شود
ازیاریٔ حق یارجو) اوله كه بهشت وچارجو یك عكس واثرندن جان ودل
حق تعالینك معاونت ویارلغندن یارجو اوله چارجودن مراد جنت اعلاده
اولان انهار اربعه در كه حق تبارك وتعالی سورهٔ محمدده بوآیت كریمه ایله اول
درت ایرمغه اشارت بیوررلر قال الله تعالی (مثل الجنة التی وعد المتقون فیها
انهار من ماء غیر آسن وانهار من لبن لم یتغیر طعمه وانهار من خمر لذة للشاربین
وانهار من عسل مصفی) بوآیت كریمه‌نك تفسیری جلد ثالثده مرور ایلدی
یعنی باموسی جنّتك عكسندن وچار جو یك دخی اثرندن بنم جانم حقك عنایتندن
طالب یار اوله كندی به حقیقة دوست اولنی جست وجوقیله بوابیات شریفه‌نك
تحقیقنده خلاصهٔ كلام ونتیجهٔ مرام اولدر كه انسانده اولان هر برصفت روحانی وخلق
رحمانی جنت اعلاده اولان نعمتلرك ولذتلرك عكس واثریدر كه ازلده اهل جنت اولان
كسه‌لرك قلب وروحی اول نعمتلردن ولذتلردن حظ المش واثرپذیر اولمشدر وكذلك
انهار اربعه‌نك دخی عكوس وآثاری وجود انسانیده هر بری صفت حمیده وخوی
پسندیده مثالنده ظهوره كلمشدر مثلا مهر ومحبت صفتلری جنّده اولان عسل
مصفی ایرمغنك عكس واثریدر دیمشلر وعلم ومعرفت صفتلری جنّده اولان ابن
ایرمقلرینك لمعه و پرتویدر دیو تحقیق ایلمشلر و بركسه‌نك روحی امر الهیدن
ذوق الوق وراه طاعتده مست اولمق جنّده اولان خمر ایرمقلرینك روحه ذوق
ویرمسنك وقلبه مستلك ایركورمسنك عكسی واثریدر بیوررو بركسه‌نك حیات
قلبیه ایله حی اولمسی وانك زمین وجودنده افعال حسنه واعمال صالحه سبزه‌لرینك
بتمسی وظهور قیلمسی جنّده اولان صو ایرمقلرینك عكس واثریدر دیو سویلمشدر
نته‌كم اوچنجی جلده بعض محلده دخی حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی
بومعنالری نظمده كتورمشلر وتعبیر وبیان ایلمشلردر وجنّده اولان نعمتك وانهارك

هر بریسی دخی انسانك اعمال صالحه‌سندن واوصاف حمیده‌سندن لذت وحلاوت
بولمسی ولطیف وتازه اولمسی دخی حدیثله واكابر كلامیله ثابت اولمشدر وتحقیق
نیجه كره مرور قیلمشدر انكچون اول جنته اعمال دیدیلر كه هر كسك كندی اعمال
حسنه‌سنك جزاسی وصورت حالیدر دیمشلر و بونك عكسی جهنمك دخی سلاسل
واغلالی وزهر وزقومی وعذاب ونكالی صفت قبیحه‌سیدر دیمشلر وهر صفت قبیحه
جهنمك صفتلرندن برصفتك عكس واثریدر دیو تحقیق ایلمشلردر نته‌كم فرعون
لساندن بومعناره دخی اشارت ایدوب بیان بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ آنچنان كز
عكس دوزخ كشته ام * آتش ودر قهر حق اغشته ام) انجلین كه دوزخك
عكس واثرندن آتش اولمش وقهر حقده اصلانمشم ومستغرق اولمشم یعنی جهنمك
عكسی بنم نفسمه تأثیر ایدوب آتش غضبله پر اولمشم وحق تعالینك قهر وغضبنه
كندیمی مستحق قیلمشم ﴿ مثنوی ﴾ كه زعكس ماردوزخ همچو مار * كشته
ام براهل جنت زهر بار) كاه دوزخك مارنك عكسندن ماركبی اهل جنتك
اوزره زهر یاغدیریجی اولمشم و انلری زهرناك اولان كلامیله رنجیده قیلمشم انلر
بنم زهر وقهریله مسموم اولمشلر وهر بری زهرناك اولان صفتلرمدن خسته دل
قالمشلردر بنم وجودمده بوصفت قبیحه جهنم مارلرینك عكس واثریدر كه
ماركبی نامی زهرلیوب رنجیده قیلقدن خالی دكلم دیدی وفی الحقیقه بركسه بالطبع
موذی اولسه اول كسه حیات وعقارب صفتلریله متصف اولمش اولور ﴿ مثنوی ﴾
كه زعكس جوشش آب حمیم * آب ظلم كرده خلقا زارمیم) كاهی دوزخده
اولان ماء حمیمك جوششنك عكسندن بنم ظلم صویی خلقی رمیم ایلمشدر یعنی
بنم نفسمده اولان ظلم جهنمك حار اولان آبی كبیدر كه اكا ماء حمیم دینور نفس
اماره جهنم كبیدر نفس اماره‌ده صفت ظلمك غلبه‌سی جهنمده اولان ماء
حمیمك غلیاننك عكسیدر نته‌كم ماء حمیم خلق اوزره دوكاسه انلرك وجودنی
چوریدروار یدر كذلك آب ظلم دخی خلق اوزره منصب اولدقده انلری چوریمش
ایلر وبی درمان قیلر ﴿ مثنوی ﴾ من زعكس زمهریرم زمهریر * یازعكس آن
سعیرم چون سعیر) بن زمهریرك عكسندن زمهریرم یاخود اول سعیرك عكسندن
سعیركبی ام زمهریر صوغوق طامویه سعیر اسیجق طامویه دیرلر یعنی صوغوق
جهنمك عكسندن هر صفتم وفعلم زمهریر كبی اولمش هرسوزم بخدن ایردوهر خویم
اهل جنت خوییندن بغایت ایه‌دودر ویاخود اول محل نار اولان سعیرك عكس
واثرندن آتش شهوت ونار غضبله مشتعل اولوب خلق یاقمقده وعرض وناموسلرین
یقمقده جهنم كبی ام ﴿ مثنوی ﴾ دوزخ درویش ومظلومم كنون * وای
انكه یابمش ناكه زبون) الان فقیرك ومظلومك دوزخی یم وای اول كسه‌نك

حالنده كه آنی بن ناكاه زبون بولم يعنی شمدی بو دنياده بن فی المثل مظلوملرك
ودرويشلرك ودلر بشلرك جهنمم بوللری آتش قهر وغضبيله ناحق يره احراق
ايلرم وای اول كسهنك حالنه كه آنی زبون ومغلوب بولم بونده حصه بودر كه
اولا فرعون سيرت اولنلرك حالی بودر وثانيا جهنمك واهل جهنمك صفتلری
بوذكر اولنانلردر بيلهسنكه اهل جهنم جهنم صفتيله متصف اولنلردر وثالثا
فرعون كندی اوصاف خبيثه واخلاق ذميمهسنه معترف اولوب موسی عليه السلامدن
لطف ورحمت حقنه ميل ايلامك طريقيله نصيحت جواولدی وايمان واسلام
مقابلهسنده عطا اولنان نعمتلری جست وجو قيلدی پس مؤمن شكلنده اولان
طاغيلره وفرعون سيرت اولان باغيلره دخی اولقدر كركدر كندی اوصاف
قبيحهسنی واخلاق رديهسنی ذم ايليه وكنديدنك جرم وعصيانه معترف اولوب شويله
افعال خبيثهيه مبتلا اولمشمدر ديو سويليه وموحد اولنلرك وايمان واسلامی قبول
قيلنلرك فضايلنی بر موسای وقت اولان مرشددن استفسار واستعلام ايليه تاكم
انك كلام سعادت انجامنك يمن وبركتيله قبول ايمان واسلامه ميل ومحبت قيله
ومتشوق اوله والله اعلم بالصواب

﴿ شرح كردن موسی عليه السلام آن چهار ﴾
﴿ فضيلت راجهت پای مزد ايمان فرعون ﴾

بو سرخ شريف موسی عليه السلامك اول درت فضيلتی شرح ايلمسنك بيانيدر
فرعونك ايمانك پای مزدی جهتندن اوتری پای مزد اجرت قدمه ديرلر يعنی
فرعونك ايمانه كلمسنك وراه طاعته سلوك قلمسنك اجرتندن اوتری اول درت فضيلتی
موسی عليه السلام حضرتلری شرح ايلدی ﴿ مثنوی ﴾ كفت موسی كاولين
آن چهار * صحتی باشد تنت را پايدار) حضرت موسی عليه السلام ديديكه اول
درت فضيلتك اولكيسی سنك تنكه ابدی بر قوی صحت اوله يعنی جميع عمركده
صحت اوزره اولهسن ﴿ مثنوی ﴾ اين علتهايی كه در طب كفته اند * دور باشد
از تنت ای ارجمند) بو علتلر يكه كتب طبده ديمشلر در سنك تنكدن دور اوله
يا دولتلو ﴿ مثنوی ﴾ ثانيا باشد ترا عمر دراز * كه اجل دارد ز عمرت احتراز)
اول درت فضيلتك ايكنجيسی بودر كه سكا عمر دراز اوله كه اجل سنك عمركدن
احتراز طوته ﴿ مثنوی ﴾ وين نباشد بعد عمر مستوی * كه بناكام از جهان بيرون
روی) ومستوی اولان عمردنصكره بو دخی اولميه يعنی علی الاستوا صحت وسلامتله كذر
ايلين عمردنصكره بو دخی اولميه جهاندن ناكام ونامراد طشره كيدهسن وعالم آخرته
رحلت ايدهسن ﴿ مثنوی ﴾ بلكه خواهان اجل چون طفل شير * نی ز رنجی كه

ترادا ردا سير) بلكه اجلی استيجی اولهسن طفل شيری استديكی كبی شول
بر رنجدن دكل كه سنی اسير طوته يعنی بعض كسهلر واردر كه بر بلايه مبتلا
اولوب انك النددن موتنی واجلنی طلب ايديجی اولورلر سنك موت اجل طالبی
اولمك بو قبيلدن اولميه بلكه بو دنيا سكا رحم مادر كبی اضيق سجن كورينه ودار
آخرت نعمت وسعادتله مشحون مشاهده قيلنه پس جانك اكا طفل شيره محبت ورغبت
ايلديكی كبی محبت ورغبت ايليه واولكی غايت حظندن وذوقندن ديليه الم
واضطر ابندن دكل تتهكم بيوردر ﴿ مثنوی ﴾ مرك جوباشی ولی نه از عجز
رنج * بلكه بينی در خراب خانه كنج) مرك جو اولهسن ولكن عجزدن ورنجدن
دكل بلكه خانهنك خرابنده كنج كوررسن يعنی طالب موت اولهسن ولكن عجز
ورنجدن متألم ومضطرب اولديغك جهتندن دكل بلكه خانهٔ جسدك خراب اولمسنده
كنج حقيقی كوررسن ووجودك ويران اولمسنده كنز وحدتی مشاهده قيلورسن
﴿ مثنوی ﴾ پس بدست خويش كيری تيشهٔ * ميزنی بر خانه بی انديشهٔ *
كه حجاب كنج بينی خانه را * مانع صد خرمن اين يك دانه را) پس كندی
الكله بر تيشه طوترسن فكر واندیشهسز وجودك خانهسی اوزره اوررسن يعنی بی
تردد جسم وتنك خراب اولمسنه سعی قيلورسن زيرا خانهٔ جسدی كنجه حجاب
كوررسن بو بر دانهيی يوز خرمنه مانع كوررسن يعنی بو جسد ومتاع دنيا عالم جانه
ونعم عقبايه نسبتله بر دانه كبی شیء قيلدرو كنج جان ونعم جنان صد خرمن كبيدر
چونكم بو صد خرمن مشابهسنده اولان اذواق جانه بو بر دانه كبی اولان حظ
بدنی مانع كورهسن وبو جسد خانهسنك تحتنده كنج حقيقی مشاهده قيلهسن
اول خانهيی ويران ايتمكهسعی قيلورسن واول دانهيی صد خرمن مقابلهسنده
بذل ايلديكی جانكه منت بيلورسن ﴿ مثنوی ﴾ پس درآتش افكنی اين دانه را
* پيش كيری پيشهٔ مردانه را) پس بو دانهيی آتشه آتارسن مردانه بر پيشهيی
اوككه طوترسن يعنی پس اول دانه كبی اولان جسدی آتش رياضته ياقورسن
هيچ قايرمزسن وشير مردلر كبی بر صفت كاملهيی اوككه طوترسن كه اول
صفت انبيا عليهم السلام واوليای كرامك سنت وطريقتلريدر پس مناسبتله اسير
صورت اولنلره نصيحت ايلوب بيوررلر ﴿ مثنوی ﴾ ای بيك بركی ز باغی
مانده * همچو كرمی بر كش از زر انده) ای بر برك سبيله بر باغدن محروم
قالمش بر قورتجغز كبی آنی برك رزدن سورمشدر يعنی شول بر بوجك كه بر يپراقله
قناعت ايدوب اول يپراق انی باغدن سورديكی ومحروم قيلديغی كبی سندخی حظ
بدنه مقيد اولوب قناعت قيلشسن واول برك مشابهسنده اولان حظ بدن سنی باغ
حقيقتدن سورمش حتی اول بركه مقيد اولديغك واسطهسيله اول باغدن محروم

قالمشسن ❊ مثنوی ❊ چون کرم این کرم را بیدار کرد ❊ اژدهای جهل را این کرم خورد ❊ کرم کرمی شد پراز میوه درخت ❊ اینچنین تبدیل کردد نیکبخت) چون کرم الهی بو کرم نفسی خواب غفلتدن بیدار ایلیه اژدرهای جهلی بو کرم نفس بیر اول کرم میوه ودرختدن پر بر باغ اولدی نیکبخت اولان کسه بونك کبی تبدیل اولور کرم کافك کسریله بوجك معناسنه در کرم کافك فتحیله اوزم چبوغیدر بوراده باغ معناسی مراد اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه چونکم حق تعالینك کرمی وفضلی بو کرم مشابه‌سنده اولان نفسی خواب غفلتدن وسنهٔ جهالتدن بیدار ایلیه جهالت وغفلت اژدرهاسنی بو کرم کبی ضعیف اولان نفس محو وازاله ایلر چونکم غفلت وجهالت اژدرهاسنی ازاله ایلیه اول بوجك کبی ضعیف اولان نفس انسانی درخت عمل صالحه دن واثمار علوم ومعارف نفیسه دن پر اولمش بر باغ معنوی اولور نیکبخت اولان وسعادتدن حظ ونصیب الان کمسه‌لر بونك کبی تبدیل اولور و برشئ حقیره قناعت قیلمقدن کذر ایدوب همتن عالی قیلور وحیوانیت مرتبه سندن خلاص اولوب حقیقت انسانیه باغنه واصل اولور وکنز لایفنایی بولور وکنج حقیقته مالك اولور

❊ تفسیر کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف ❊

بوسر خ شریف وبو بیان لطیف بوحدیث قدسینك تفسیریدر که الله تبارك وتعالی حضرت داود علیه السلامه خطابا بیوردی یاداود کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف بعض روایتده داود حضرتلرینه خطابا اولمیوب همان (کنت کنزا) دیمکله روایت اولمشدر بونك تفسیری جلد ثانیده بازحکایه سنده مرور ایلدی انده طلب اولنه ❊ مثنوی ❊ خانه برکن کزعقیق این یمن ❊ صدهزاران خانه شاید ساختن) خانه‌یی قوپار زیرا بو یمنك عقیقندن یوز بیك خانه دوزمك لایق وممکندر یمندن مراد بونده دل وجان اولور عقیقدن مراد حکمت وایمان اولورکه حضرت پیغمبر علیه السلام ایمان وحکمتی یمنه منسوب قیلدیلر و بیوردیلرکه (الایمان یمان والحکمة یمانیة) معناسی ایمان یمنیدر حکمت دخی یمنیه‌در دیمك اولور ایمان قلب حق بیلمکدن واکا کمالیله تصدیق قیلمقدن عبارت اولور حکمت علمی وعملی اتقان ایلمکه وقول صائب سویلمکه دیرلر بوراده مراد علوم لدنیه ومعارف یقینیه اولمق دخی جائز اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه خانهٔ وجودی تیشهٔ ریاضتله قلع وقمع ایله تا وجود موهومیدن اثر قالمیه زیرا بودل وجان یمنه منسوب اولان عقیق حقایقدن وجواهر اسرار دقایقدن بیجه یوز بیك وجود نورانی خانه سن دوزمك لایق

اولورکه بوجهل وکفرله معمور اولان وجود موهومی خانه‌سنی تیشهٔ طاعت وریاضتله اکر ویران ایلرسك ایمان وحکمتله آنی نیجه یوز مرتبه اتمکه قادر اولورسن دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ کنج زیر خانه است وچاره نیست ❊ از خرابی هین مندیش ومایست ❊ که هزاران خانه ازیك نقد کنج ❊ تان عمارت کرد بی تکلیف ورنج) کنج خانه التنده‌در وچاره یوقدر آکاه اول خرابلقدن اندیشه ایلمه وتوقف ایتمه زیرا کنجك بر نقدندن هزاران خانه‌یی تکلیفسز ورنجسز عمارت ایتمك ممکندر کنجدن مراد حقیقت کنجی وجواهر اسما وصفاتله پر اولان مرتبهٔ الوهیت کنزیدر وخانه‌دن وجود موهومی خانه‌سی فانی اولمیه وسالك صورت خانه‌سنی ویران قیلمیه کنز وحدته ایرمز وکنج حقیقته واصل اولمز پس خانهٔ وجودی ویران ایتمکدن غیری آنی بولمغه چاره ودرمان یوقدر فاذا کان کذلك خانهٔ صوری‌یی ویران ایلمك کنج حقیقتك وصولنه وسیله اولدیسه بلاتأخیر ولاتوقف خانهٔ وجودی ویران ایله هیچ بوخصوصده فکر واندیشه قیلمه تاکم غنی القلب اوله‌سن وکنز لایفنی ندر بیله سنکه هزاران خانهٔ روحانی ونورانی کنج حقیقتك بر نقدندن یعنی خدای تعالینك بر تجلیسندن وعطیه سندن بی زحمت وبی رنج معمور ایتمکه قادر اولورسن تان بونده تواندن مخففدر تان عمارت کرد دیمك عمارت ایتمکه قادر اولورسن دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ عاقبت این خانه خود ویران شود ❊ کنج اززیرش یقین عریان شود) بوخانه خود عاقبت ویران اولور یقین ومحقق خزینه انك التندن عریان اولور وظهوره کلور یعنی عاقبت الامر بوجسد خانه‌سی خود ویران وخراب اولور وکنز الهی بی شك انك التندن ظهوره کلور ❊ مثنوی ❊ لیك آن تونباشد زانکه روح ❊ مزد ویران کردنست آن فتوح) ولکن اول کنج سنك لایق ونصیبك اولمز زیراکه روحه اول فتوح اول خانه‌یی ویران ایلمکلك مزد واجرتیدر یعنی حالا بو دنیاده ایکن بر فحوای حدیث (موتوا قبل ان تموتوا) اولمزدن اول موت اختیار یله اولدیسه وسعی وکوشش ایدوب مشتهیات نفسانیه‌سنی ومقتضیات جسمانیه‌سنی حق یولنده ویران قیلدیسه اول فتوح الهی وکنج ربانی بوویران ایلمکلك وسعی قیلمغك مزدی واجرتیدر اما اکر راه طاعتده تکاسل ایدوب وتعمیر بدن سمتنه کیدوب کندی وجودنده اولان کنز الهیدن غافل اولدیسه وکار وکسب قیلمقدن تکاسل قیلدیسه موت اضطرار یله اولوب کنج حقیقت ظهوره کلدکده انك ملکی اولمز واول خزینه دن اکا نفع وفائده کلمز نته‌کم بیوررلر ❊ مثنوی ❊ چون نکرد آن کار مزدش هست لا ❊ لیس للانسان الا ماسعی) چونکه اول کسه که اول کاری ایلمکدن انك اجرت ومزدی

لا اولدی ز برا انسان ایچون بوقدر الا سعی ایلدیکی عملك نتیجه سی واردر سورهٔ نجمده اولان بو آیت کریمه یه اشارتدر که اولی بودر (ام لم ینبأ بما فی صحف موسی) یعنی خبرو یرلمدیمی یا محمد صحف موساده اولان شیٔ یعنی توراتده مسطور اولان کلام (وابراهیم الذی وفی) صحف ابراهیمده اولان اویله ابراهیم که نار نمروده اتلمقده صبر ایتمکله وفرزندنی ذبح ایلکده صبر ایتمکله وضیفه اکرام ایتمکله مبالغه ایله وفا ایلدی (ان لاتزر وازرة وزر اخری) ان مثقله دن مخففدر واسمی ضمیر شاندر که محذوفدر وبوجمله سؤال مقدره جواب اولور کان دینلدیکه مافی صحفهما قالوا هوان لاتزر یعنی برنفس یوکلنمز نفس آخرك یوکنی ولا یؤاخذ بذنب غیره (وان لیس للانسان الا ما سعی) وبر دخی صحفینده اولان بودرکه تحقیق انسان ایچون بوقدر الا اول نسنه نك ثوابیکه سعی وکوشش ایلدی نته کم غیر یلرك کناهیله مؤاخذه اولمدیغی کبی غیر یلرك عملیله شایسته ومقبول اولمز شفاعت انبیا علیهم السلام واستغفار ودعاء الاحیاء الاموات و بونلره مشابه اولان اعمالی بو آیت کریمه مانع اولمز (وان سعیه سوف یری) تحقیقا اول انسان سعینی عن قریب کورر یری فتحله اولسه معنی بودر اما ضمله قراءت اولنورسه تحقیقا اول انسانك سعیی عن قریب یوم قیامتده کوریلور وصحیفهٔ اعمالنده اولان اکا بالکلیه کشف اولنور دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ دست

خبی بعدازان توکای دریغ * اینچنین ماهی نهان بدزیر میغ * من نکردم آنچه مقتداز بهی * کنج رفت وخانه ودستم تهی) اندنصکره سن الك چیزرسن وحسرت یرسن بویله دیو که ای دریغ بونك کبی برماه منیر سحاب آلتنده نهان ایدی ایولکدن اول نسنه یی که انبیا علیهم السلام واولیای کرام دیدیلر بن انی ایلمدم کنج کتدی وخانه دخی کتدی ودستم والم تهیدر یعنی حقیقت ظهوره کلدکده و کنج نهانی عیان اولدقده زیاده حسرتکدن الك چیزرسن (و یا حسرتا علی فرطت فی جنب الله) دیو تحسر ایلرسن ودیرسنکه بونك کبی برماه دولت وسرمایهٔ سعادت بنم سحاب بشریتم ومیغ طبیعتم آلتنده نهان ایمش بن اندن غافل اولمشم وانی بولمق خصوصنده کسب وعمل ایلمکدن تکاسل قیلمشم اول عملی که انبیا علیهم السلام واولیای کرام ایلمك جهتندن بکا دیدیلر بن آنی ایلمکدن وخانهٔ جسدی تعمیر ایدوب انك مقتضاسی اوزره اولدم حالا شمدی اول خانهٔ جسد وانده اولان کنج الدن کتدی و بن تهی دست قالدم ومفلس اولدم دیرسن ﴿ مثنوی ﴾ خانهٔ اجرت کرفتی یا کری * نیست ملك تو بیعی یا شری

* این کری را مدت اوتا اجل * تا درین مدت کنی دروی عمل) مثلا سن اجرته و یا کرایه متعلق اولان خانه یی طوتدك بیعله و یاخود شرا ایله اول خانه سنك ملکك دکل بو کرانك مدتی اجل وقتنه دك حتی بو مدتده اول خانه ده عمل ایلیه سن یعنی بونی

خانه سی اجرت وکرا ایله برکسه یه و یریلن براو کبیدر چنین برکسه یه بر صاحب دولت براو و یرسه واکا بویله دیسه که بو خانه یی سکا فلان زمانه دك کرایه و یردم وانك کراسی اولدرکه اولا بونی تدریجله ییقه سن وجمله نقوش واوانئی و یران ایده سن و بونك آلتنده جواهر وزواهرله مملو برخزینه واردر آنی بوله سن وانی بولدقدنصکره انك نقود وجواهریله بعدازان بو خانه یی بنم مرادم اوزره تعمیر قیله سن چونکم اول خانه کالنه ایره هم اول خانه سنك اولسون وهم اول بولدیغك خزینهٔ بی نهایه دخی سنك اولسون بو خانه ده ساکن اولدیغك ایچون اجرت هر کون بودیدیکم اوزره بو کونه عمل قیله سن تا اول خزینه یی بولوب کندك بنا ایلدیکك خانه یه مالك اوله سن پس سکا لازم اولان بودرکه انك بیوردیغی اوزره عمل قیله سن اکر اول شرط اوزره عمل ایلمزسك خانه سنك اولمز وخزینه دخی سنك ملکك اولمز ﴿ مثنوی ﴾ پاره دوزی میکنی اندر دکان *

زیر این دکان تو مدفون دوکان) سن ایسك دکانده پاره دوزلك ایلرسن حال بوکه سنك بودکانك آلتنده ایکی کان مدفوندر دکاندن مراد جسمدر پاره دوز پاره دیکیجی اسکیجی یه دیرلر بونده مراد دیمك ایچمك و بدنی بعض ادویه واغذیه ایله ترمیم وتعمیر ایتمك اولور ودوکاندن مراد برقاچ وجه اولسه ده جائز وجسمانی وروحانی و یاخود صوری ومعنوی ایکی معدن سنك جسدك آلتنده مستوردر دیمك اولورایکی معدندن مراد معدن علم ومعدن عمل اولمق دخی جائزدر و یاخود معدن صفات ومعدن ذات اولمق دخی وجهدر حاصل کلام ای انسان سن بو دکان جسمده اسکیجیلك ایدوب خواب وجوده مائل وتعمیر بدنه شاغلسن حال بوکه سنك بودکان وجودیکك تحتنده اسرار جسمانی واذواق روحانی معدنلری و یاخود احکام صوری وآثار معنوی معدنلری و یاخود علم وعملدن حاصل اولان حکمت ومعرفت معدنلری مستوردر بلکه اوصاف الهیه وذات ربانیه که فی المثل معنوی معدنلردر وجود انسانیده موجودلردر لکن صورت انسانی اکا پرده اولدیغی اعتبارله اول وجود انسانیده مدفون کبی اولمشدر پس انسان بو دکان جسمده خواب وخوره مقید اولمقدن وتعمیر بدنه اشتغال قیلمقدن کذر قیلسه وکندی وجودنده باطن ومخفی اولان کانلردن خبردار اولوب لوازم جسمانیه سنی وهوای نفسانیه سنی خراب ایلمکه سعی قیلوب اول کانلری بولمغه مشغول اولسه وهماندمکه مشتهیات جسمانیه ویران اولوب قلبه محو وفنا اثرلری کورندکده اول معنوی اولان معدنلر ظهوره کلورسه سالك آنی بصر بصیرتله مشاهده قیلدقده کندینك وجود مجازیسنی افنا ایلمکه جان ودلله سعی قیلور ﴿ مثنوی ﴾ هست این دکان کرایی زود باش *

تیشه بستان وتکش رامی تراش * تا که تیشه ناکهان بر کان نهی * ازدکان

و پاره دوزی وارهی) بودكان جسم كرايه منسو بدر تيز اول تيشه يی الكه ال
وانك ديبنی يون وقاز تاكم ناكهان كان اوزره تيشه قوبه سن دكاندن
و پاره دوزلكدن كيرو قورتله سن يعنی ای انسان بودكان جسد كرايه منسو بدر
حق تعالی بو جسد دكانی سكا انكچون ويرديكه حقك امری قازمه سنی الكه
اله سن وامر ايلديكی اوزره بو بدن دكانك قبيح اولان صفتلرنی انكله يقه سن
تا خزينهٔ روحه واصل اولنجيه دك روح حيوانيه يی حفر ايدوب يونه سن امدی
تيز اول رياضت وطاعت تيشه سن الكه ال واول جسم دكانك ديبيكه روح
حيوانيدر انك صفتلرنی يون تاكم قازمه يی ناكهان معدنه قوبه سن يعنی رياضتی
كماله ايركوره سن ومقصود بالذات اولان معدنی بوله سن وكوره سن اندنصكره
جسم دكانندن وخواب وخوردن و بدنه مقيد اولمقدن خلاص اوله سن
و پاره دوزلك زحمتندن نجات بوله سن ديمك اولور ❊ مثنوی ❊ پاره دوزی
چيست خورد آب ونان ❊ ميزنی اين پاره بر دلق كران) پاره دوزلك ندر ديرسك
اتمك ييمك وصو ايچمك پاره ديكيجيلك ايلمك كبيدر زيرا آب ونان بر پاره كبيدر
جسد ايسه بر دلق كران كبيدر سن بو آب ونانی اكا ضم ايليوب يامر سن
❊ مثنوی ❊ هر زمانی درد اين دلق تنت ❊ پاره روی ميزنی ز تن خوردنت)
سنك بونك دلق هر زمان يرتلور يمككدن وايچمككدن اول تن خرقه سنك
اوزرينه پاره اورر سن دلقنك يرتلمسی اكر اولمدن كنايت اولورسه يمك وايچمكدن
مراد آب ونان اولور كه بدنك جوعنی سد ايلمك انك يرتغنی ديكمك كبی اولور
واكر دلق بدنك يرتلمسندن مراد خسته لك اولورسه خوردنت ديدكلرندن مراد
آنی اصلاح ايلمكدن اوتری بعض معجون يمك ومزاجی مصلح بعض شربت
ايچمك مراد اولور پس خلاصهٔ كلام هر باركه سنك تنك خسته اوله معجون
يمكدن وبعض اشربه ايچمكدن اول بدنه پاره اورر سن وانك تعميرنه واصلاحنه
سعی قيلورسن ديمك اولور ❊ مثنوی ❊ ای ز نسل پادشاه كاميار ❊ باخود
آزين پاره دوزی ننك دار ❊ پارهٔ بر كن ازين قعر دكان ❊ تا بر آرد سر به پيش
تو دوكان) ای كاميار اولان پادشاهك نسلندن اولان كمسه كنديكه كل بو پاره
دوزلكدن ننك وعارطوت بودكانك قعرندن بر پاره قوپار تاكم اوكده ايكی كان
باش يوقرو كتوره يعنی ای مرادی كنديه يار اولان پادشاهك نسلندن اولان
شهزاده كه اول پادشاه كاميار دن مراد جسد حسبيله ابو البشردر وروحك
اعتباريله ابو الارواح اولان سيد البشردر كه بزجمله صورتا اولاد آدم عليه السلام
اولديغمز مقرردر اما (انا من نور الله والمؤمنون من نوری) حديث شريفنك
مفهومی اوزره بو جمله مؤمنلر حضرت محمد مصطفی صلی الله عليه وسلمك

نورندز پس من حيث المعنی اول شاه كاميارك بزه نسلی ديلسه عجب دكلدر
باخصوصكه (اول ما خلق الله روحی) حديث شريفنك مقتضاسنجه اول حضرتك
روح شريفی اول خلق اولوب بعده هر روح اول روح اعظمك واسطه سيله ظهوره
كلديكی تقدير اوزره دخی اكا ابو الارواح دينوب سائر ارواح مؤمنينه پادشاه
كاميارك نسلندندر ديلسه دخی وجهدر چونكم هر مؤمن من حيث المعنی
انك نسلندن اولديغی قابل اولیجق ديمك اولور كه ای اول شاه كاميار اولان نبی
مختار صلی الله عليه وسلمك من حيث المعنی نسلندن اولان مؤمن كنديكه كل وحد
ذاتنده سن نه عزيز وشريف كمسه سن كنديكی بيل بو پاره دوزلقدن عارطوت
يعنی حيوان كبی يمكدن وايچمكدن فراغت ايت امدی بودكان جسمك اساسندن
بر پاره قوپار يعنی روح حيوانيكه بدن دكانك قعری واساسی كبی واقع اولمشدر
انك مقتضاسنی قلع وقمع ايله تاكم سنك حضوريكه روح وعقل معدنلری باش يوقرو
كتوره سن وانده سعادت دارينی بوله سن وملك وملكوتك خاصيتلرنی جامع
اوله سن وصورت ومعنانك اسرارنه وصول بوله سن ❊ مثنوی ❊ پيش ازان
كين مهلت خانهٔ كری ❊ اخر آيد تو نبردی زو بری ❊ پس ترا بيرون كند صاحب
دكان ❊ وين دكان را بر كند ازروی كان) اندن اول كه بو كرا خانه سنك مهلتی
آخر كله ونهايت بوله حال بوكه سن اندن بر نفع ايلتميه سن يعنی اندن بر حاصل
ومنفعت اخذ ايتميه سن حاصل كلام اندن مقدم بيدار اول وكنز مخفی يی بول كه
بو كرايه متعلق اولان جسد خانه سنك مدتی آخر كله وسن اندن بر نفع وفائده
اخذ ايتمش اوله سن چونكم مهلت كله ومدت آخر اوله پس اول وقت دكان
صاحبی سنی طشره ايلر وبو دكانی كانك يوزندن قوپارر يعنی چونكم اجل كله
ومدت عمر نهايت بوله پس دكان جسدك صاحبی اولان مالك الملك سنی بودكان
جسمدن اخراج ايلر و بودكان جسمی كان روحك وكنز فتوحك جهتندن قوپارر
وكان حقيقی وكنز روحانيتی ظهوره كتورر اكر بيورديغی اوزره عمل ايلدكسه
اول كانی سكا ويرر واكر ترك عمل قيلدكسه اول كان معنويدن سنی محروم
قيلورلر ديمك اولور ❊ مثنوی ❊ توز حسرت كاه بر سر ميزنی ❊ كاه ريش
خام خود بر ميكنی) سن اول زمان ندامت وحسرتدن كاه باشك اوزره اورر سن
كاه كندی خام وناپخته ريشكی قوپارر سن يعنی صاچك وصقالك يولوب اول
حينده بويله درسن ❊ مثنوی ❊ كای دريغا آن من بود اين دكان ❊ كور
بودم بر نخوردم زين مكان) كه ای دريغا بو دكان بنم لايقم ايدی كور اولدم
بو مكاندن بر ميوه يمدم و بر فائده ومنفعت حاصل ايلدم ❊ مثنوی ❊ ای دريغا
بودما را برد باد ❊ تا ابد يا حسرتا شد للعباد) ای دريغ اولسون بزم ايدی هوا

آنی ایلندی وضایع ایتدی یعنی اول دکان بزم ایچون ایدی آنی هوای نفس قاپدی وهبا ایتدی بو معناده جائزدر که بود وجود معناسنه اولوب دالك کسریله مارا لفظنه مضاف اوقنه بو تقدیر اوزره معنی ای دریغا بزم بو دیمزی یعنی وجودمزی هوا ایلندی وضایع ایتدی تاابد عباد ایچون یاحسرتا دیمك صحیح اولدی یعنی ای حسرت وندامت عباد اوزره کل حاضر اول بو زمان سنك وقتکدر دیو حسرت وندامتی دعوت ایلمك لایق وثابت اولدی نته‌کم یوم حسرتده باطننده اولان کنج حقیقتدن غافل وجاهل قالنلر وانبیای عظامه استهزا قیلنلر کندی نفسلری اوزره حسرتی دعوت ایلیه‌لر ویاخود ملائکه انلرك حسرته مستحق اولدقلرنی کوروب انلر حقنده بویله سویلیه‌لر که (یاحسرة علی العباد مایأتیهم من رسول الا کانوا به یستهزؤن) بو آیت کریمه‌نك بشنجی جلدده تفسیری یاحسرة علی العباد شرحنده کلور انشاءالله تعالی جلد اولده دخی مرور ایلدی بورایه کلنجیه‌دك حدیث شریف قدسینك معانی وحقایقنه متعلق اولان معانیٔ شریفه‌یی بیان بیوردیلر پس بو مناسبتله کنز مخفینك طلبندن وعلم غیبینك تحصیلندن فارغ اولوب کندی ذکاوت وادراکاتنه مغرور اولان طائفه‌نك حسب حاللرینی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر

غره شدن آدمی بذکاوت وتصورات طبع
خویشتن وطلب ناکردن علم غیب که علم انبیاست

بو سرخ شریف آدمینك کندی طبیعتنك تصوراتنه وذکاوتنه مغرور اولمسنك وعلم غیبی طلب قیلمسنك بیانده‌درکه اول علم غیب انبیا علیهم السلامك علمیدر مادامکه برکسه انبیا علیهم السلامك علمیله عالم اولمیه غیبدن خبردار اولمز واسرار باطنی مشاهده قیلمز ﴿مثنوی﴾ دیدم اندر خانه من نقش ونکار * بودم اندر عشق خانه بی‌قرار * بودم از کنج نهانی بی‌خبر * ورنه دستنبوی من بودی تبر) بو بیتلر دخی بوابیاتك ماقبلنده اولان تحسر وتحیف ایلین کسه‌لرك لساندن اولور یعنی اول خانهٔ جسدك نقش وزینتنه مبتلا اولان وانده اولان کنز الهیدن بی بهره ومحروم قلان کسه تحسر ایدکله بویله دیرکه دریغا بن خانه‌ده نقش ونکار کوردم خانه‌نك عشقنده بن بی قرار اولدم خانه‌ده نهان اولان کنجدن بی خبر اولدم یوخسه تبر بنم دستنبویم اواوردی خانه‌دن مراد جسد ونقش ونکاردن مراد تصورات ذهنیه وذکاوت وادراکات عقلیه در کنج نهانیدن مراد کنز الهی وخزینهٔ اوصاف واسرار ربانیه‌در دستنبو بیلغج دیدکلریدرکه قاونه بکزر برنسنه درکه اله آلوب استشمام ایدرلر عرب اکا شمامه دیر وتقدیر معنی وتوضیح

خوی بویله دیمك اولور که ای دریغا بن عالم دنیاده خانهٔ جسد ایچره نقش ذکاوت خطنی والوان تصورات وتخیلاتنی کوروب خانهٔ جسده بوا جلدن عاشق اولوب انك عشقنده بی قرار اولدم وانك تصوراتنی ومقتضیاتنی خراب ایلدم انك درونده مخفی ونهانی اولان خزینهٔ ربانیه‌دن بی خبر اولدم اکر اول خانهٔ تنده اولان کنز الهیدن بی خبر اولمیدم ریاضت تبری وعبادت وطاعات کبی بنم الده شمامه‌م اولیدی یعنی ریاضت وطاعات بکا شمامه کبی خوش کلیدی بن آنی الدن قومیدم تاخزینهٔ حقیقتی بولنجه راحت اولمیدم ﴿مثنوی﴾ آه اکرداد تبر را دادمی * این زمان غم را تبر دادمی * چشم را بر نقش می انداختم * همچو طفلان عشقها می باختم) اه اکر دنیاده تبرك دادنی وحقنی ویربدم بو زمان غمه تبرا ویربدم حیفا که چشمی نقش اوزره ایتدم اوغلنجقلر کبی اول نقش اوزره عشقلر اوینادم یعنی جسد فانی اولدقده وعالم حقیقت ظهوره کلدکده عمرنی نقوش وصور محبتده ضایع ایلین کسه بویله سویلیه که آه وآهلر اولسون اکر بن دنیاده امر الهی تبرینك وحکم ربانی کسر بنك دادنی وحقنی وبربدم وانك امرنی وحکمنی یرینه ایرکوربدم بو زمانده غم وغصه‌یه تبری ویردم یعنی غم وغصه‌دن عاری وبری اولوب کندیمی محل نجاته وارفع درجاته ایرکوردم حیفا که نظرمی نقوش والوان اوزره القا ایتدم واوغلنجقلر کبی اول نقوش والوانله عشق ومحبتلر اوینادم نته‌کم اطفالی برمزین ومنقش اولمش خانه‌یه کتورسك اول خانه‌نك ایچنده اولان نقوش والوانه نظر ایلر واکا مائل وعاشق اولور پس اول خانه‌دن طشره کیتمك استمز وانك درونده اولان دفینه‌یی دخی طلب ایتمکی استمزلر بیلمزلر که اول خانه‌نك نقوشنه مائل اولمق خزینه‌یی بولمغه مانع اولور وانلری غنی اولمقدن وسعادت بولمقدن محروم قیلور ﴿مثنوی﴾ پس نکو کفت آن حکیم کامیار * که تو طفلی خانه پر نقش ونکار * در الهی نامه بس اندرز کرد * که برا راز دودمان خویش کرد) پس اول کامیار اولان حکیم قتی ایو دیدیکه سن بر طفلسن خانه پر نقش ونکار در اول حکیم الهی الهی نامه نام کتابنده چوق وصیت ایلدی بویله دیوکه کندی دودمانکدن توز قوپار کردی یوقارو کتور یعنی حکیم سنائی حضرتلری الهی نامه نام کتابنده طالب اولنلره چوق وصیت ونصیحتلر ایلدی وزیاده ایو ولطیف سوزلر سویلدی جمله‌دن بری بیوردیلر که سن طفلسن وبو خانهٔ جسد تصورات وتخیلات وخواطر وافکارله پرنقش ونکاردر سن ایسك نقشلرك هربرینه عاشق ومحبسن اکر رجال مرتبه‌سنه بالغ اولمق استرسك کندی قوم وقبیلکدن غباری یوقارو کتور دودمان قوم وقبیله‌یه دیرلر اندن توزقوپارمق وغبار یوقارو کتورمك انلری ترك ایلمکدن وکندی

کارکه مشغول اولمقدن کنایت اولور بونده دودماندن مراد طالبك کندی وجودی اولسه دخی انسب اولور زیرا محل بونی اقتضا قیلور ووجود انسانینك دودمان کبی اولمسی بوتقریبله اولورکه وجود انسانیه وقوای نفسانیه وقوای روحانیه وحواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه ایله برقبیله کبیدرکه بوجمله سی جماعت حکمنده در نته‌کم منفردا برکسه (ایاك نعبد وایاك نستعین) دیر بومعنی انك معناده جمع اولدیغنه دلالت ایدر چونکم وجود انسانی قوم وقبیله منزله سنده اولدیسه معنی کندی وجودك دود ماندن توز قوپار دیمك اولور یعنی آنی ویران وخراب ایله دیمکه اشارت قیلور پس کبرو قصه بیانه رجوع ایدوب فرعونك حضرت موسی علیه السلامه سویلدیکنی واندن اوچنجی وعده یی طلب ایلدیکنی بیان بیوررلر ❊ مثنوی ❊ بس کن ای موسی بکو وعدهٔ سوم * که دل من زاضطرابش کشت کم) فرعون حضرت موسی علیه السلامه دیدیکه ای موسی بس ایله واو جنجی وعده یی سویله زیرا بنم قلبم اول وعده نك اضطرابندن کم اولدی یعنی اول وعده یی دخی استماع ایلمکه منتظر اولدیغمدن مضطرب اولوب انك اضطرابندن بنم قلبم بندن کم اولدی واول وعده نك استماعنه کمال میله توجه قیلدی دیدی ❊ مثنوی ❊ کفت موسی آن سوم ملك دونو * دوجهانی خالص ازخصم وعدو) حضرت موسی علیه السلام اکا ایتدی اول اوچنجی فضیلت ملك دوتادر ایکی جهانه منسوب اولان ملك خصمدن وعدودن خالصدر یعنی اول اوچنجی وعده عدوك شرندن وخصمك خصومتندن خالص اولان ملکت دارین وسعادت منزلیندرکه انلرده خصم ودشمن سکا اصلا مزاحمه قیلمیه اکرسن دیرسککه اول وعده ایلدیکك ملك دنیادن زیاده لکنی الآن بن طوتمشمدر پس اول وعده بکا بومحفوظم اولان ملکتده نه افاده ایلر جواب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ بیشترزان ملك که اکنون داشتی * کان بداندر جنك واین در آشتی) نعم اول ملك سلطنتدن زیاده رکین شمدی طوتدك که اول الان سنك مضبوطك اولان ملکت جنك ایچره در وبو بنم دیدیکم صلحده در یعنی ملکت دنیویدن اول نسنه یی که شمدی طوتدك خصمایله حرب وقتال وجنك وجدال ایلمکدن خالی دکلدر اما اکر خدای تعالی یه آشنالق قیلسك وموحد اولسك سنك خصملر یکی سکا دوست ایلر والان بنکه سنك خصمکم سنك دوستك اولورم پس بی خصم وعدو دنیا ملکتنده جمله ایله صلح اوزره کچنوب آسوده اولورسن وآخرت ملکتنده دخی خصملردن بری اولوب نجات بولورسن دیدی ❊ مثنوی ❊ آنکه درجنك چنین ملکی دهد * بنکر اندر صلح خوانت چون نهد) اول الله که سکا جنك حالنده بونك کبی ملك

ویرر امعان نظر ایله صلح حالنده سکا نیجه خوان قور یعنی اول پادشاه اعظمه که سن انك انبیاسیله جنکده ایکن وانك امرنه ورضاسنه مخالفنده ایکن سکا بویله برملك ویررسنکه انك انبیاسیله صلح قیله سن وانك امر شریفنه مطیع اوله سن امعان نظر ایله که سکا اول صلح واطاعت حالنده نه نعمت ونه عزت ویرر ❊ مثنوی ❊ آن کرم کاندر جفا اینهات داد * در وفا بنکرچه باشد افتقاد) اول عین کرم اولان خدای تعالی که جفا حالنده انلری سکا ویردی یعنی اول مالك اولدیغك دولتلری ونعمتلری سکا ارکوردی وفا حالنده وخلوص وصفا مرتبه سنده نظر ایله افتقادنه اوله یعنی چونکم سکا جفا ایتمك مرتبه سنده ایکن سنی یوقلیوب بوقدر دولتلری ونعمتلری سکا ویردی سنکه اول حضرته طاعت وعبادت ایلمکده وفا ایلیه سن اول مرتبه دن سنی نیجه زیاده یوقلر بوندن قیاس ایله ❊ مثنوی ❊ کفت ای موسی جهارم چیست زود * باز کو صبرم شد وحرصم فزود) فرعون ایتدی ای موسی دردنجی فضیلت ندر تیز کیرو سویله زیرا صبرم کندی وحرص وطمع زیاده اولدی ❊ مثنوی ❊ کفت چارم انکه مانی نوجوان * موی همچون قیرورخ چون ارغوان) موسی علیه السلام اکا دیدی دردنجی فضیلت اولدرکه سن تازه جوان قاله سن واولنجیه دك ضعف وفتوردن بری اوله سن صاچك وصقالك قیر کبی سیاه ویوزك ارغوان کبی قرمزی اوله یعنی مویك متغیر اولمیه ورنك وروبك اولنجیه دك صولمیه همیشه تروتازه اوله سن وبو لطافت وطراوتله دنیاده معیشت قیله سن وعالم آخرته انتقال ایلدکده هم سعادت ابدیه بوله سن ❊ مثنوی ❊ رنك وبودر پیش مابس کاسدست * لیك تو پستی سخن کردیم پست * افتخار ازرنك وبوازمکان * هست شادی وفریب کودکان) رنك وبوی بزم قتمزده زیاده کاسددر ولیکن ای فرعون سن پست سن لاجرم بزدخی سوزی پست ایلدك رنك وبویدن ومکاندن افتخار ایلمك اطفالك شادی وسرور وفریبیدر یعنی بوعالمك زینتی وبوجسد انسانینك لطافتی وروح وراحتی بوقبیلدندرکه بزانبیا بزم قتمزده بوکونه الوان وروایحك ومطایب وملایحك اصلا قدر واعتباری یوقدر ولکن بز بوسوزلری سکا انکچون سویلدك وسنی بوجانبه انکچون ترغیب ایلدککه سن الحق سن سوزی دخی الحق ایلدك وسنك منزلکه ومشربکه موافق وعقلکك ادراکنه مطابق سویلدك (نحن معاشر الانبیاء امرنا ان ننزل الناس فی منازلهم ونکلم الناس علی قدر عقولهم) مفهومنی ادا ایوردیلر الحاصل رنك وبویله افتخار قیلمق ومکان ومقامله متباهی اولمق کودکارك شادیلکی والدامسیدر اطفال رنك وبویه مائل اولورلر وبعض منقش ومزین اولان مکانه محبت قیلورلر وبونلرله اکلنورلر وحقیقت کاردن غافل

وجاهل قالورلر پس بونلر عاقبة الامر انلره لازم ونافع اولنی تعليم ايلمك استسك عقللری يتديكی يردن سويلمك وفهم ايتدكری اقواله انلری ارشاد ايلمك مرشده لازم اولور نته كم بو بيانده واقع اولان حديث شريف بو معنايه دلالت وشهادت قيلور

﴿ بيان اين خبر كه كلموا الناس على قدر عقولهم ﴾
﴿ لا على قدر عقولكم حتى لا يكذبوا الله ورسوله ﴾

بو سرخ شريف اول حديث لطيفك بيانيدر كه حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم بيوردیلر سز ناسه عقللرينك يتديكی قدر سويلك كندی عقلكز مقداری سويلمك حتى ناس اللهی واللهك رسولنی تكذيب ايلميه‌لر زيرا هر بار كه ناسه عقلی يتديكی يردن سويلميه‌سن و بيلديكی مرتبه‌دن نقل ايليه‌سن بلكه اللهدن ورسولدن سوز سويلدكده انك معلومی اولمين وعقلنه كلمين يردن سويليه‌سن (المرء عدو لما جهل) قولنك مصداقنجه عداوت قيلور واللهی ورسولنی تكذيب ايلمكه دخی اول سوز سبب اولور مثلا عقللری يتديكندن الله بويله سوزی سويلمشدر ورسول دخی بويله خبری نقل ايلمشدر زيرا بو سوز بزم عقلمزه صغمز و بو كلام بزم فهممزه آسان كلمز ديرلر پس لازم كلديكه مرشد اولنلر هر كسك عقلی يتديكی يردن سويليه وهر نه كونه سوزی آسان فهم ايلرسه آنی نقل ايليه نته كم بيوررلر ﴿ مثنوی ﴾ چونكه با كودك سرو كارم فتاد * هم زبان كودكان بايد كشاد) چونكه كودكله سرو كارم دوشدی يعنی اطفال سيرت اولان كمسه‌لر له ايشم ومصلحتم واقع اولدی هم كودكلر زبانی اچمق كرك يعنی اطفالك فهم ايلديكی وادراك قيلديغی لسانی سويلمك وانلرك فهم ايلديكی لغاتی ومعنانی نقل ايلمك لازم اولور ﴿ مثنوی ﴾ كه بروكتاب نامرغت خرم * يا مويز وجوز وفستق آورم) مثلا براوغلنجغه بويله ديرسنكه يوری مكتبه تاكم سكا قوش الم ياخود جوز ومويز وفستق كتوردم يعنی چونكه براوغلنجق حقيقت كاردن خبردار اولمسه وعلم وصنعتك تحصيلنه بالطبع ميل ومحبت قيلسه رجال مرتبه سنده اولنلر انك مرتبه سنه تنزل ايليوب واكا عقلی يتديكی وميل ومحبت ايتديكی شيلردن سويليوب بويله ديرلر كه هی اوغلنجق وار مكتبه كيت وعلم ومعرفت تحصيلنه سعی ايت تاكم سكا بر قوشجغز اليويره يم وياخود سكا قورو اوزوم وجوز وفستق كتوره يم تا اول جوزدن ذوق اله سن واول قوشجغزله ملاعبه قيله سن ديرلر و بونلرك بويله ديمسی مجرد اول اوغلنجغك حقيقت كاردن سوز فهم ايلمديكندن اولور وبونلر بو كونه سوزی انك عقلنه

خوش كلسون وقلبی حقيقت حاله مائل اولسون ديو تكلم قيلور همچنين ای فرعون سن دخی هنوز طفل كبی سن ﴿ مثنوی ﴾ جز شباب تن نمی دانی بكير * اين جوانی را بكير ای خر شعير) شباب تندن غيری بيلمزسن طوت بو جوانلغی ای خر شعير طوت يعنی تنك جوانلغندن وتازه‌لكندن غيری بيلمزسن و بدنك قوت واطافتندن غيری يه ميل قيلمزسن بو جوانلغی طوت ای خر سيرت شعير منزله سنده طوت يعنی تنك شبابتی واطافتی فی المثل جو منزله سنده در واول تنك شبابتنه واطافتنه حريص اولمز وميل ومحبت قيلمز الاخر سيرت اولان كمسه‌لر چونكم خر شعيردن غيريسنی بيلمز وخر سيرت اولنلر دخی شباب تندن غيريسنی طلب قيلمز پس ای خر سيرت بو شبابده تنی سن شعير مثابه سنده طوت چونكم سنك استديكك بودرال بونی كنديكه اختيار ايت مصرع ثانيده پس بو جوانلغی طوت ای ارپه اشكی ديو معنی ويرمك يرنده دكلدر زيرا شعيره بو تقدير اوزره مضاف اولمق لازم كلور اكر خرك راسی مكسور اوقنورسه وزنه خلل كلور ﴿ مثنوی ﴾ هيچ آژنكی نيفتد بر رخت * تازه ماند آن شباب فرخت) برمرتبه ده جوان اوله‌سنكه سنك يوزيكه هيچ برآژنك دوشميه هركز يوزك بورشميه سنك اول فرخ اولان شبابك تازه قاله آژنك يوزده اولان بورشقلغه ديرلر يعنی سنك يوزيكه بورشمق واقع اولميه نته كم پيرلرك يوزينه بورشقلق واقع اولور واول سنك قتكده مبارك وفرخ اولان يكتلكك تازه قاله ﴿ مثنوی ﴾ نه نژند پيری بت آيد برو * نی قدچون سروتو كردد دوتو) نه سنك يوزيكه پيرلككدن نژند و پژمرده‌لك كله نه سنك سرو كبی طوغری قدك ايكی قات اوله يعنی سنك يوزيكه پيرلك نژندی كلميه وسنك سرو كبی قدك منحنی اولميه ﴿ مثنوی ﴾ نی شود زور جوانی از تو كم * نی بدندانهاخللها يا الم) نه جوانلغك زور وقوتی سندن كم وناقص اوله نه دندانلريكه خللر يا المر اوله يعنی ديشلرك صرزلميه وانلره خلل كليه و يكتلكك قوتی سندن زائل اولميه ﴿ مثنوی ﴾ نه كمی در شهوت وطمث بعال * كه زنانرا آيد از ضعفت ملال * آنچنان بكشايدت فر شباب * كه كشود آن مژده عكاشه باب) نه بعللرك جماع وشهوتنده كملك اوله بعال بعلك جمعيدر بعل اره ديرلر طمث جماعه ديرلر يعنی ارلرك جماعنده وشهوتنده قوت وكمال نيجه ايسه سنك دخی شهوتكه ومجامعتكه نقصان كليه كه زنلره سنك ضعفكدن ملال كله زيرا زن طائفه‌سی كندی اری ضعيف اولسه رجوليتی وشهوتی زائل اولوب مجامعتدن كيرو قالسه ملول اولورلر و بو كونه اولان اردن نفرت قيلورلر پس سنك شهوتكه ومجامعتكه نقصان كليه كه حتی سنك ضعفكدن زنلره ملال كله سكا شبابك فر ورونقی انجلين مفتوح اوله كه عكاشه‌نك اول مژده‌سی اكا باب اچدی بو محل دخی من اوله

الى آخره هر وقتك موساسى اولان مرشدلر اساندن اول وقتده اولان فرعون سيرتلره ارشاد اولور و بومعنايه كه كشود آن مژده را عكاشه باب قولى دلالت وشهادت قيلور زيرا عكاشه رضى الله عنه حضرت رسول عليه السلامك زمان شريفنده اصحاب كزيندن بركسه ايدى حضرت موسى عليه السلام فرعونه بو يله ديمك قابل دكلدر نته كم بورايه مناسب اولان تحقيق بوجلدده عن قريب نفى كردن موسى عليه السلام جادوى را ازخود * سرخنده من بجادو يان چه مانم اى وقبح بيتنك شرحنده بيان اولنمشدر انده طلب اولنه وعكاشه نك مژده سى واول مژده نك اكا فتح باب اولمسى بوحديث شريفدن و بو بيان لطيفدن معلومك اولور

❊ قوله عليه السلام من بشرنى بخروج صفر بشرته بالجنة ❊

بوسرخ شريف حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك بوقول شريفنك بياننده در كه بيورمشدر شول كسه كه صفر آينك خروجنى بكا تبشير ايلر يعنى بكا بشارت و يرر بن اول كسه يه جنتله بشارت و يريرم يعنى انك اهل جنت اولديغنى اكا بيلدريرم بوحديث شريفك سبب ورودى اولدركه حضرت جبريل امين عليه السلام رسول عليه السلام حضرتلرينه ربيع الاول آينده دار الآخرته انتقال ايده جكلريني خبر و يردى پس اول حضرت عالم بقايه وموعد لقايه زياده مشتاق اولدقلرندن صفر آينك چقديغنى بكا هر كيم مژده و يررسه بن اكا جنتى مژده و يريرم ديدى پس حضرت عكاشه رضى الله عنه ماه صفرك خروجنه منتظر اولوب ربيع الاول آينى افق اسمانده مشاهده ايلدكده اول سلطان جهانه كلوب يا رسول الله ماه صفر چيقدى ديو خبر و يردى اول حضرت جنت سكا يا عكاشه ديو بشارت بيوردى نته كم نظم شريفده دخى معلومك اولور ❊ مثنوى ❊ احمد اخر زمانرا انتقال * در ربيع اول امد بى جدال) آخرزمان پيغمبرى حضرت احمد عليه السلامه انتقال جدالسز وخلافسز ربيع الاولده كلدى يعنى حضرت احمد صلى الله عليه وسلمك دنيادن آخرته انتقالى ربيع الاول آينده اولمسنى جبريل عليه السلام حضرتلرى حضرت حقدن اكا خبر كتوردى و بى جدال اول حضرتك ارتحالى تحقيق مرتبه سنه يتوردى ❊ مثنوى ❊ چون خبر يافت دلش زين وقت نقل * عاشق آن وقت كردد او بعقل) چونكم اول حضرتك دل مباركى بونقلك وقتندن خبر بولور اول حضرت عقل وجانيله اول وقتك عاشقى اولور يعنى عقل وروحى اكا توجه قيلور ❊ مثنوى ❊ چون صفر آيد شود شاد ازصفر * كه پس اين ماه ميسازم سفر) چونكم ماه صفر كله اول حضرت ماه صفردن شاد اولور بو يله

ديوكه بوآيدنصكره سفر دوزرم يعنى چونكم صفر آيى كلدى ماه صفرك كلمسندن اول حضرت شاد اولدى كنديلره بو يله ديوكه بوماه صفردنصكره دار بقايه سفر ايدرم وحضرت محبوب مطلقك قرينه ومشاهده سى اقاسنه كيدرم ❊ مثنوى ❊ هرشبى تا روز زين شوق هدى * اى رفيق راه اعلى ميزدى) هر بر كيجه صباحه دك بوهدانك شوقندن اى اعلا يولك رفيقى ديو ندا اوروردى يعنى ماه ربيع الاول داخل اولوب اول حضرته علايم موت كلدكده وفاتلرينه قريب اولان هر بر كيجه ده روزه دك بوهدايتك شوقندن يعنى بو مطلوبه وسيله وموصله اولان دلالت وعنايتك ذوقندن اللهم الرفيق الاعلى نداسنى اوروردى حضرت عايشه رضى الله عنهادن مسلم و بخارى اتفاق اوزره روايت ايدوب ايدرلر كه حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم مرض موتنده غشيدنصكره صحوه كلوب مبارك يوزلرين سقف خانه يه طوغرى ديكوب ديمشلركه (اللهم الرفيق الاعلى) بوحديث شريفك شارحلرى ديمشلردر رفيق اعلادن مراد الله تعالى حضرتلريدر رفيق رفقدندر فعيل بمعنى فاعلدر الرفيق مقدر اولان فعلله منصوبدر تقديرى اختار و ياخود اريد الرفيق الاعلى ديمك اوله و ياخود الحقنى بالرفيق الاعلى تقديرنده اوله نته كم بوحديث شريف دخى بومعنايى مؤيد اولور كه حضرت عايشه رضى الله عنهادن اتفاق اوزره بولفظله دخى روايت ايلمشلردر كه اول حضرت وفاتنه قريب بوكونه دعا ايليوب ديدى (اللهم اغفرلى وارحمنى والحقنى بالرفيق) اى الرفيق الاعلى قال ابن الملك فى شرح هذا الحديث اراد به الرفيق الاعلى قيل هو الله يقال الله رفيق بعباده فهو فعيل من الرفق بمعنى فاعل وقيل هو جماعة الانبيا والصديقين والشهداء رفيق شارحلر رفقدن طوتمشلر اما حضرت مولانا قدس الله سره العزيز رفاقدن طوتمشدر واعلى يى موصوف محذوفه صفت طوتمشلردر كه اول موصوف راهدر كه بونده ذكر اولندى ورفيق بونده يولداش معناسنه اولور زيرا راه اعلى ديدكلرى بومعنايى اقتضا قيلور ومعنى هر كيجه وفاتلرى قريب اولدقده صبح وقتنه دك بوهدايتك شوق وذوقندن اى اعلا اولان يولك يولداشى وصاحبى ديو ندا اوروردى ❊ مثنوى ❊ كفت هر كس كه مرا مژده دهد * چون صفر پاى ازجهان بيرون نهد) چونكم اول حضرت ربيع الاول آينده دار آخرته انتقال ايده جكنى بيلدى اطرافنده اولان اصحابنه بو يله ديديكه هرشول كسه كه بكا مژده و يره چونكم صفر آيى جهاندن اياغنى طشره قويه بو يله ديو ❊ مثنوى ❊ كه صفر بكذشت وشد ماه ربيع * مژده ور باشم مرا ورا وشفيع) كه صفر آيى كچدى وربيع الاول آيى اولدى يعنى صفر آينك خروجنى وربيع الاول آينك

دخولنی هر کیم بکا مژده و یرسه بن اکا جنتی مژده ور اولورم وشفیع اولورم
﴿ مثنوی ﴾ کفت عکاشه صفر بکذشت ورفت * کفت جنت مر ترا ای شیر
زفت) عکاشه حضرتلری بر کون کلوب دیدی صفر آیی کچدی وکتدی اول
حضرت علیه السلام اکا دیدیکه ای اولو ارسلان جنت سنکیچوندر ﴿ مثنوی ﴾
دیکری آمد که بکذشت آن صفر * کفت عکاشه ببرد از مژده بر) در عقب
عکاشه دن غیری بر آخر کسه دخی کلدی ودیدیکه یارسول الله ماه صفر کچدی
اول حضرت عکاشه مژده دن بر ایلدی دیدی یعنی بو مژده دن مزدواجری
عکاشه لدی دیو اکا خبر و یردی ﴿ مثنوی ﴾ پس رجال از نقل عالم شادمان
* وز بقایش شادمان این کودکان * چونکه آب خوش ندید آن مرغ کور
* پیش او کوثر نماید آب شور) پس امدی بو قصه معلوم اولدیسه رجال الله
عالمدن نقل ایلملرندن شاد ماندررلر بس باء عربیله اولسه ده جائزدر معنی چوق
رجال بو عالمك نقلندن شاد ماندررلر وبو عالمك بقاسندن و بو دنیانك لقاسندن حظ
المشلر وکالیله لذت بولشلر در مثلا اول مرغ کور چونکه آب خوشی کورمدی
وماء الحیاة دهان ایر کورمدی انك قتنده آب شور وتلخ آب کوثر کور ینور
وکذلك اهل دنیا دخی عالم عقبانك ودار بقانك لذتندن بی خبر ونعمتندن بی اثر
اولدقلریچون بو عالمدن اول عالمه انتقال ایلك خصوصندن غمناك اولورلر وبو عالمده
قالسه لر بونك بقاسندن وحیاتندن شادمان اولورلر شول مرغ کور کبی که
رلذیذ صویی کورمدی آنك قتنده طوزلو صو آب کوثر کبی کورینور حال بوکه
انك کور اولمسنه سبب اول آب شور در واول آب شوره محبت ایلدیکندن اوتری
ماء الحیاة حقیقته واصل اولمقدن دور ومهجور در ﴿ مثنوی ﴾ همچنین
موسی کرامت می شمرد * که نکردد آب اقبال تو درد) بو ذکر اولنان کبی
موسی علیه السلام حضرتلری کرامت وفضایلی صایدی اما بویله دیدیکی حالده که
سنك صاف اولان اقبالك درد اولمز بو مصرع شمرد لفظندن قول مضمر اولمق
قاعده سی اوزره حال اولمقدن غیری یه قابلیت یوقدر ونکردده امر غائب معناسی
ویرلسه دخی ممکن اولور یعنی حضرت موسی علیه السلام اول ذکر اولنان چهار
فضیلتی وکرامتی بونك کبی عد ایلدی واکا اول حالده بویله دیو سویلدیکه
ای فرعون سنك اقبالك ودولتك صافی درد اولمسون دعو تمی ونصیحتمی قبول
ایله که سنك خالص اولان سعادتك بولنمسون دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾
کفت احسنت ونکو کفتی ولیك * تا کنم من مشورت با یار نیك) فرعون موسی
علیه السلام حضرتلرینه دیدی یاموسی احسان ایلدك ونکو سویلدك ولیکن
براز مهلت و یر تاکم بن یار نیك ایله مشورت ایلیم اکا بو رازی وبو خبری سویلیم

﴿ مشورت فرعون با آسیه در ایمان آوردن بموسی علیه السلام ﴾

﴿ مثنوی ﴾ باز کفت او این سخن با آسیه * کفت جان افشان بر این ای دل
سیه) اول فرعون حضرت موسی علیه السلام ایله کندی مابیننده اولان بو سوزی
خاتونی آسیه یه آشکارا دیدی آسیه اکا بو وعده نك اوزرینه ای دل سیاه جان
نثار ایله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ بس عنایتها ست متن این مقال * زود دریاب
ای شه نیکو خصال) بو کلامك متننده چوق عنایتلر واردر متنده ظرفیت معناسی
واردر ومتندن مراد کلامك ظهری دیمکدر ای نیکو خصال اولان شاه
تیز بول یعنی تأخیر وتوقف ایلیوب بو کلامك سری ومعناسنی بول وایمان
واسلام مرتبه سنه واصل اول فرعونه نیکو خصال دیدیکی حضرت موسی
علیه السلامه ایمان کتوردیکی تقدیر اوزره اوله و یاخود مدارا اتمك طریقیله اوله
﴿ مثنوی ﴾ وقت کشت آمد زهی پرسود کشت * این بکفت وکریه کرد
وکرم کشت) زراعت وقتی کلدی زهی پرسود کشت کشت بونده کاف
عربینك کسریله اکن معناسنه اولسه ده جائزدر که بو تقدیر اوزره معنی و یرلدی
اما کاف فارسینك فتحه سیله شد معناسنه اولسه دخی جائزدر بو تقدیر اوزره
معنی زراعت وقتی کلدی زهی پر فائده اولدی اکاه اول وقتی ضایع قیله و بو کونه
پر فائده اولان زراعتی اندن چیقرمه بونی دیدی واغلدی وکرم اولدی وانی ایمان
واسلام جانبنه ترغیب وتحریض قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ برجهید از جا وکفتا بخ
لك * افتابی تاج کشت ای کلك) یرندن بو قرو صچرادی واکا دیدی سعادت
سکا ای کل جکز بر افتاب اعظم سکا تاج اولدی بخ لك سعادت سکا دیمکدر کلك
کلجکز دیمکدر ﴿ مثنوی ﴾ عیب کل راخود بپوشاند کله * خاصه چون
باشد کله خورشید ومه) کلك عیبنی خود کلاه اورتر خصوصا چونکه کلاه
خورشید وماه اوله یعنی باشی کل اولان کمسه لرك عیبنی تاج اورتر علی الخصوص
اول تاج خورشید دولت وماه سعادت اوله بو تقدیر اوزره انده اصلا عیب قومز
﴿ مثنوی ﴾ هم در ان مجلس که بشنیدی تو این * چون نکفتی آری وصد
آفرین) هم اول مجلسده که سن بو سوزی اشتدك نیچون آری وصد آفرین دیمدك
یعنی اول حضرتك کلمانی نیچون تصدیق ایلمدك واکانه وجهله نیجه بوزکره
تحسین وآفرین سویلمدك ﴿ مثنوی ﴾ این سخن در کوش خورشید
ارشدی * سرنکون بر بوی این زیر آمدی) بو سوز فی المثل اکر خورشیدك
کوشنه کیدیدی انك امیدی اوزره سرنکون آشغه کلیدی یعنی بو مرتبه عالی قدر
وصاحب صدر ایکن وعالم ره ضیا کستر ایکن بو سوزك عزت وشرفنی بیلوب کندی

مرتبه‌سندن تنزل قبلوب اول حضرته بنده ومريد اوليدی ﴿ مثنوی ﴾ هيچ
ميدانی چه وعده‌ست وچه داد ✽ ميكند ابليس را حق افتقاد) هيچ بيلورميسن
بونه وعده درنه كونه داد وعطادر حق تعالی حضرتلری ابليسی طلب وافتقاد
ايليه يعنی حق تعالی حضرتلری ابليسی بوقلق واكا احسان ايتمك ايچون انی
طلب ايلمك نيجه‌ايسه ای فرعون سنی دخی حضرت موسی عليه السلام طلب ايلمك
همان بويله‌در و بوندن مرادی فرعون سيرت وهر وقتك موساسی اولان
مرشد كه‌سنی ايمان واسلام جانبنه دعوت ايليه همان ابليسی حق تعالی طلب
قيلمق وفرعونی موسی عليه السلام حضرتلری دين وطاعته داعی اولمق كبيدر ديمك
اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون بدين لطف آن كريمت بازخواند ✽ ای عجب چون زهره
ات برجای ماند) چون اول كريم پادشاه سنی بولطفله دعوت ايلدی ای عجب سنك
زهره‌ك وجانك نيجه يرنده قالدی ﴿ مثنوی ﴾ زهره ات ندريد تازان زهره‌ات ✽
بودی اندر هردوعالم بهره‌ات) سنك زهره‌ك يرتلمدی تااول زهره كدن سكا
هرايكی عالمده بهره اوليدی يعنی سنك زهره‌ك بودعوت شريفه‌دن عجب نيچون
يرتلوب يرنده قالدی اكر بو دعوتك ذوق وسرورندن اودك يرتليدی تااول
يرتلن اودك سكا هرايكی عالمده بهره ونصيب اوليدی وقلبك درسنلر وراسنلر
مرتبه‌سنی بولوردی ديمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ زهرهٔ كان بهره حق كان بردرد
✽ چون شهيد ان ازدو عالم برخورد) برزهره كه حق تعالينك بهره‌سندن اوتری
يرتله شهيدلر كبی ايكی عالمدن نفع وثمر بر يعنی بركسه‌نك يوركيكه حق جانبندن
حاصل اولان حظ ونصيبدن اوتری فی سبيل الله يرتله وپاره پاره اوله اول كمسه ايكی
عالمدن يمش يرو نفع بولور مراد سعادت دارينه واصل اولور ديمك اولور
﴿ مثنوی ﴾ غافلی هم حكمتست واين عمی ✽ تابماند ليك تااين هم چرا ✽
غافلی هم حكمتست ونعمتست ✽ تانبردزود سرمايه زدست) غافلك هم
حكمتدر و بوعمادخی حكمتدر تابووجود قاله واوغفلت وعمی سببيله آسوده اوله
ولكن بوحده‌دك نيچوندر غافلك هم حكمتدر هم نعمتدر تاكم سرمايهٔ وجود
فوری الدن اوچميه يعنی حقدن غافل اولمق وحقيقت حالدن نوعا عمی اولمق نفس
الامرده نظر اولنسه عين حكمت ومحضا مصلحتدر انكيچونكه تابووجود اول
غفلت معتدله سببيله نيجه مدت باقی قاله ومعيشت قيله وليكن اول حده‌دك غافل
واعمی اولميه كه حق قبول ايلمك مرتبه‌سنی بولميه وانبيا عليهم السلام واوليای
كرامه مخالفت ايلمك محلنه ايرميه نعم غافلك عين حكمتدر ومحضا نعمت ومصلحتدر
غفلت وعمی شول مرتبه‌يه ايرميه كه تاكم سرمايهٔ هدايت علی الفور الدن اوچميه
واستعداد ودولت اول غفلت مفرطه سببيله سندن اعراض ايدوب قاچيه غفلتك

حكمت وعين نعمت اولمسی جلد اولده پرسيدن صديقه ازمصطفی عليه السلام
سرخنده (استن اين عالم ای جان غفلتست) بيتنك شرحنده مع التفصيل
تحقيق اولنمشدر تكراره حاجت يوقدر ﴿ مثنوی ﴾ ليك نی چندان كه ناسوری
شود ✽ زهرجان وعقل رنجوری شود) ليكن اولقدر دكل كه ياراوكلمز ياره اوله
جانك وعقلك زهری اوله ورنجوراق اوله يعنی غفلت نفس الامرده اكرچه
عين حكمت ومحضا نعمتدر ولكن اولقدر اولميه كه براوكلمز درد اوله وعلاج
پذير اولمقدن كيرو قاله جانك وعقلك زهری اولوب عقلی وجانی مسموم قيله
وعقل وجانك رنجورلكنه سبب اوله مذموم اولان بوغفلت مفرطه‌در اما غفلت
معتدله علاج پذير اولور وتربيهٔ مرشدان ايله شفا بولور ﴿ مثنوی ﴾ خود
كه يابد اينچنين بازاررا ✽ كه بيك كل می خرد كلزاررا) بونجلين پرنفع بازاری
خود كيم بولور كه بردانه كل ايله كلستان وكلزار اله سن كلدن مراد تصديق ايلمك
وشهادت كلمه‌سنی سويلكدر كه كلزار جنت بونك ثمنيدر بيك كلدن مراد مال
وتن اولسه‌ده جائزدر كه بركسه فی سبيل الله انی بذل ايلسه (ان الله اشتری
من المؤمنين انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) آيت كريمه‌سنك موجبنجه حق تعالی
انلری اشترا ايدوب انلره مقابله سنده ملك جنتی ثمن ويرد كه مال وتن جنت ملكنه
نسبت بركل وجنت ملكی مال وتنه نسبت بركلزار كبيدر ﴿ مثنوی ﴾ دانهٔ را
صد درختستان عوض ✽ حبهٔ را آمدت صدكان عوض) مثلا بردانه يه يوز
درختستان عوض اوله برحبه يه سكا يوزمعدن عوض كله يعنی برحبه يه درختستان
عوض ويرلسه و براقچه يه يوزكان ثمن قيلنسه بونجلين بازاری كيم بولور و بومرتبه
سود ومنفعته ازكمسه واصل اولور كركدر كه بو بازاری الدن قاچرميه‌سن و بومرغ
دولتی باشكه قونمش ايكن غفلت وجهالت سببيله اوچورميه‌سن ديدی
﴿ مثنوی ﴾ كان لله دادن آن حبه است ✽ تاكه كان الله له آيد بدست)
كان لله اول حبه‌يی ويرمكدر تاكم كان الله له مفهومی اله كله يعنی حضرت رسول
اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم (من كان لله كان الله له) بيورمشدر من كان لله ديمكدن
مراد بركسه كنديسنك برحبه مثابه‌سنده اولان وجودنی حق يولنده بذل قيلمق
و بالكليه الله ايچون اولمقدر چونكم بركسه حبه مثابه سنده اولان وجودنی الله
يولنده بذل قيله وجله نه‌سی وار ايسه الله ايچون اوله تاكم كان الله له كلامنك
مفهومی انك اوله كله يعنی حق جل وعلا دخی اول كمسه ايچون ثمن اوله توضيح
معنی اولدركه (من احبنی قتلته ومن قتلته فانا ديته) حديث قدسيسنك موجبنجه
بركسه اللهی سوسه وجله وارنی حق يولنده افنا قيلسه وتيغ محبت الهيده كشته
ومرده اولسه انك ديت وقيمتی خدا اولور وبالكليه فانی فی الله اولان بقا بالله

مرتبه سن بولور (واذاتم الفقر فهو الله) قولی بو معنایه دلالت واشارت اولور
مثنوی زانکه این هوی ضعیف بی قرار * هست شد زان هوی رب
پایدار * هوی فانی چونکه خود با او سپرد * کشت باقی دایم وهر کز نمرد)
زیرا که بو ضعیف و بی قرار اولان هویت اول دایم و پایدار اولان رب العالمینك
هویتندن موجود اولدی هوی فانی چونکم کندیسنی اول هوی باقی یه تسلیم ایلدی
اول هوی فانی باقی ودایم اولدی وهر کز اولمدی هودن مراد بونده هویتدر
وهویت ماهیتدن عبارت اولور یعنی هر انسان که کندی ضعیف و بی قرار
اولان بو وجودی وذاتی اول پایدار ودائم اولان رب العالمینك هویتندن موجوده
اولدی وظهوره کلدی هویت الهی عند اهل التحقیق هر شیده ساریه در وهر کسك
وجودی وجود الهیه ایله قائمدر وقیومیت الهی هر شیئی قایم وموجود طوتیجیدر
پس هر شیئك وجودی وجود الهیدن حاصلدر وهر شیء اللهدن خالی فرض
اولندقده باطلدر نته کم (کل شیء ماخلا الله باطل) قولی بو معنایی شاملدر
چونکم فانی اولان ذات کندی موهومی اولان وجودنی اول باقی ولم یزل اولان
ذاته تسلیم ایلدی وانك حکمنه وقضاسنه رضا ویردی وکندی نفسنك مراد
ومقتضاسندن بالکلیه کذر قیلوب ونفسی اولمزدن اول اولمك مرتبه سنه ایرکوردی
بویله کسه باقی ودائم اولدی وهر کز اولمیوب موت وفنا مرتبه سندن نجات بولدی
زیرا حقله باقی اولان وقلبنی وروحنی عشق الهیله زنده قیلان هر کز اولمز وانك
وجود حقانی سنه اصلا فنا کلمز پس وجود فانینك وجود باقیده فانی اولمسی
وباقی اولان وجود له قائم اولوب بقا بولمسنی قطره نك دریاده محو اولدیغنه ودریا
حکمن بولدیغنه تمثیل ایدوب بیوررلر مثنوی همچو قطره خایف
از باد وز خاك * که فنا کردد بدین هردو هلاك * چون باصل خود که دریا
بود جست * از تف خورشید وباد وخاك رست * ظاهرش کم کشت در دریا
ولیك * ذات او معصوم وپا برجا ونیك) باد وخاکدن خائف اولان قطره
هر بو ایکیسیله فنا وهلاك اولور زیرا قطره باد سبیله منقلب اولور وخاك دخی
کندی یه جذب ایدوب هلاك قیلور چونکم قطره کندینك اصلنه که دریا ایدی
صیچرادی ودریا یه واصل اولدی خورشیدك تف وتابندن وباد وخاکدن قورتلدی
ودریانك وجودیله قائم اولوب هلاك مرتبه لرندن نجات بولدی اول قطره نك
ظاهری اکرچه دریاده کم ونابدید اولدی ولیکن انك ذاتی مخاوف ومهالکدن
معصوم ومحفوظ اولدیغی یرنده در ودخی نیك ولطیفدر خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ
مرام اولدر که انسانك وجود موهومی وتعین فانیسی بر قطره کبیدر که باد وخاك
مرتبه سنده اولدقچه فنا وهلاکدن قورقیجیدر زیرا که قطره بو ایکسیله هلاك

اولور کذلك وجود انسانی دخی مادامکه هوای نفسانی وخاك جسمانی
مرتبه سنده اوله خوف وخطردن خالی اولمز زیرا وجود انسانینك بو ایکیسی
هلاك وفناسنه سبب اولور اما چونکم برکسه کندی ارادت واختیاریله
اصلی اولان دریای حقیقته مرتبهٔ باد وخاکدن خلاص اولوب واصل اولسه
اول مرتبه ده خورشید حقیقتك تاب قهرندن بوهوای نفسانی وخاك
جسمانینك جذب ونشفندن وضررندن قورتلور حتی حقلرنده (لاخوف
علیهم ولاهم یحزنون) دینلن طائفه نك مرتبه سن بولور اکرچه اول کسه
فانی فی الله اولمغله انك ظاهری فقیر وحقیر اولور وکم وناپیدا اولمق
مرتبه سنی بولور ولکن انك ذات شریفه سی جمیع مهالك ومخاوفدن معصوم
ومحفوظ اولور وثابت قدم اولوب سکینت وتمکین مرتبه سن بولور ونیك ولطیف
اولور ونیکولککی ولطافتی زائل اولمیوب ابد الآباد قالور دیمك اولور
مثنوی هین بده ای قطره خود را بی ندم * تا بیابی در بهای قطره یم)
آکاه اول ای قطره مثابه سنده اولان کسه ندمسز کندیکی ویر تا قطره بهاسنده یم
بوله سن یعنی ای قطره کبی حقیر وناچیز اولان انسان کندیکی حق یولنده بذل
ایله ونفسکی انك طاعتنه وانقیادنه خرج وصرف ایله تاکم اول قطره کبی اولان
وجودیکك بهاسنده دریای معنوی بوله سن واکا عوض بحر حقیقته واصل اوله سن
مثنوی هین بده ای قطره خود را این شرف * در کف دریا شوایمن
از تلف) آکاه اول ای قطره کندیکه بو عزت وشرفی ویر دریانك کفنده تلفدن
ومحو اولمقدن ایمن اول یعنی ای قطره کبی اولان کسه کندیکه شو عزت وشرفی
ویر که اول دریای حقیقته کندوبی بالکلیه تسلیم قیلاق وانك حکمنده ومرادنده
فانی اولمقدر چونکم کندیکی دریای حقیقته تسلیم ایلیه سن دریای حقیقتك
دستنده ویدارادت وقدرتنده تلفدن امین اولورسن وهلاك وفنادن قورتلورسن
مثنوی خود کرا آید چنین دولت بدست * قطره را بحری تقاضا
کر شدست) خود کیمك بو بجلین دولت النه کلور قطره یی بر بحر عظیم تقاضا
ایدیجی اولمشدر بو سوز کرچه آسیه اساندن فرعونه دینلمشدر لکن نفس
مطمئنه صاحبی اولان مرشدلردن نفس اماره صاحبی اولان فرعون سیرتره
تعریض اولنمشدر که هر نفس مطمئنه صاحبی اولان مرشد نفس اماره صاحبی
اولان فرعون سیرتلری انبیا علیهم السلامه متابعت ایلمکه بو کونه ترغیب وتحریض
ایدرلر ودیرلر مثنوی الله الله زود بفروش و بخر * قطره ده بحر پر کوهر
ببر) الله الله حقیچون الله حقیچون صات وآل یعنی بر قطره یی و یر پر کوهر اولان
بحری ال بو مصرع مصرع اواده اولان زود بفروش و بخر لفظن مفسر اولور

﴿مثنوى﴾ الله الله هيچ تأخيرى مكن * كه ز بحر لطف آمد اين سخن)
الله حقيچون الله حقيچون هيچ تأخير وتوقف ايله زيرا بو سوزو بو دعوت سكا لطف
وكرم بحرندن كلدى يعنى البتـه بو خصوصده تأخير ايتميوب اللهك رسولنـه تابع
اول زيرا بو دعوته متعلق اولان كلام حق تعالينـك لطفى دريا سـندن ظهوره
كلدى كركدركه بو لطفى بيـله سن ودرحال عصيـاندن وطغيـاندن تائب اولوب
اكا تابع اوله سن واقتدا قيله سن ﴿مثنوى﴾ لطف اندر لطف اين كم مى شود *
كاسفـلى بر چرخ هفتم مى شود) لطف مخلوق بو لطف ايچره كم اولور كه بر اسفل
چرخ هفتم اوزره اوله يعنى بر اسفل وحيواندن اضل اولان كمسه فلك سابع اوزره
كنسه وانده قرار ايتسه بو لطفك ايچنده سائر لطف كم ونابديد اولور زيرا بو بر نوع
لطفدركه عقل وفهمه صغمز وتصور وتخيـله كلمز پس بر كمسه اللهك رسولنـه
تابع اولسـه واكا كمالله تصـديق قيلسه انك مرتبـه سى چرخ هفتمـدن عاليرك
اولور پس الله جانبندن بنده سنه بو بر عظيم لطفدركه غيرى لطفلر بو لطفك ايچنده
محو ونابديد اولور هر كيمكه اللهك رسولنه كمال متابعت قيلق واندن كلنه مصدق
اولمق ميسر اوله بو لطفـك شكرنى قيلق وعظم شـاننى بيلك اكا لازم اولور
﴿مثنوى﴾ هين كه بك بازى قنادت بو العجب * هيچ طالب اين نيابد در طلب)
اكا اول سكا بو العجب پراو بون واقع اولشدر هيچ طالب سعى وطلبده بوله بيلمز
اكرمات اولمقدن خلاص اولمق ديلرسك وبو جه مرتبه سن بولمق استرسك بو او يونى
الدن چقرمه تا فرصت فوت اولمسون وبو كارك نتيجه سى سندن كذر قيلمسون ديمك
اولور بو تقدير اوزره بازى لعب معناسـنه اولور اما بازى طوغان معناسـنه دخى
اولسـه جائزدر بو تقـدير اوزره اكا اول اى طاغى وباغى سـكا بو العجب بر شهباز
دوشمشدر كه مراد اندن ايمان وهدايت جانبنه اولان دعوتدر هيچ بر طالب بو دولت
وسعادتى مجرد كنـدى طلبيله بوله مز وسعى جسمانيه ايله آكا واصـل اوله مز
كركدركـه اول شهباز بلنـد پروازى الدن قچورميـه سن وجهـل وغفلت
ايدوب انى بيانه اوچورميه سن ديدى بو جمله آسيه لساندن فرعونه نصيحت ايلمك
سمتى اوزره ديلمشدر لكن فرعوندن مراد طريق الهيدن تجاوز ايلين كمسه اولور
وآسيه دن مراد نفس مطمئنه صاحبى اولور پس نفس مطمئنه صاحبى اولان
مرشد نفس اماره صاحبى اولان طاغى وباغى مفسدى طاعت حقه وانقياد
جناب مطلقـه بو كونه دعوت ايلدكلرنى اشعـار قيلور اكر فرعون سيرت اولان
كمسه لر هواكه فى المثل هامان كبيدر اكا ميل قيلمزلرسه وانكله مشاوره يه ومصاحبته
مائل اولمزلرسـه سعـادت ابديه بولورلر وكفر ومعصيتـدن كذر قيلورلر والله
ورسوليله آشنا اولورلر اكر نفس مطمئنه صاحبنك سوزنى رد قيلورسه وهامان كبى

اولان هوانك جانبنـه مائل اولورسـه فرعون كبى سعادت ابديه دن محروم قالور
وعاقبت كفر ومعصيت اوزره اولور العياذ بالله نته كم فرعون آسيه نك سوزنى
طوتميوب هامانله مشاوره يه ميل ايلدى ﴿مثنوى﴾ كفت با هامان بكويم اى
ستير * شاهرا لازم بود رأى وزير) وآسيه يه بويله ديو سـويلدى اى مستوره
بو رأيى هامانه سويليم زيرا پادشاهه وزيرك رأى وتدبيرى لازمدر ﴿مثنوى﴾
كفت با هامان مكواين رازرا * كور كمپيرى چـه داند بازرا) حضرت آسيه
رضى الله عنهـا ديديكه بو رازى هامانه سويلمه زيرا بر كور قارى بازى بيلمز يعنى
هامانكه فى المثل بر كور كمپير كبيدر ودين وطاعتـه متعلق اولان راز بر شهباز عالى
پرواز كبيدر پس بو رازى اكا سويلك بر كور قارى يه بر شهبازى عطا ايلمك
كبيـدر اول كور قارى اول باز سپيدك قدرنى نه بيلور حماقت وجهالتـدن اكا
خدمت ورعايت ايلرم ديو نيچه جفا واهانتلر ايلر نته كم بو بيان شريفدن معلوملك
اولور

﴿قصهٔ باز پادشاه وكمپيرزن﴾

﴿مثنوى﴾ بازا سپيدى بكمپيرى دهى * او ببردنا خنش بهر بهى) مثلا
بر بيـاض طوغانى بر قارى عورته ويرسن اول كمپير اول سپيدك ناخنـنى ايلك
ايلمكدن اوترى كسر يعنى زعم فاسدى اوزره اول باز سپيدك طرنغنى قطع ايلمكى
ايو زعم ايدوب واكا بو وجهـله خـدمت ورعايت ايلمك ظن ايليوب انك مخالبنى
قطع ايلر ﴿مثنوى﴾ ناخنى كه اصـل كارست وشـكار * كور كمپيرك ببرد
كوروار) بر ناخنى كه كارك وشكارك اصليدر كور قارى بچك آنى بيليوب كور كبى كسر
وانى ايو اولور زعم ايلر كور قاريدن مراد بونده نفس وهوا ودخى اصحاب نفس
واهل هوا اولور بازدن مراد ايمان واسلامه مستعد اولان كمسه لر اولور ناخندن
مراد ايمان واقرار اولور كه اصل كار وآلت شكاردر چونكم بر صاحب نفس واهل
هوانك دامنه ايمان واسلامه قابل اولان بر كمسه كرفتار اولسه اولا اصل كار وآلت
شكار اولان ايمـان واقرارنى اندن ازاله ايلر واكا بو سكا خير ونافعـدر ديو سويلر
نته كم اول كمپير اول بازك ناخننى كسدكدنصكره اكا مرحمت وشفقت ايتمك طريقيله
بويله دير ﴿مثنوى﴾ كه كجـا بودست مادر كه ترا * ناخنت ز ينسان
درازست اى كيا) كه سنك مادرك قنده ايمش كه سنك طرنقـلرك بويله در ازدراى
اولو ﴿مثنوى﴾ ناخن ومنقار وپرش بر بريد * وقت مهر اين ميكند زال
پليد) انك طرناغنى وبورننى وقنادنى كسدى محبت وشفقت وقتنده پليد ونا پاك
اولان عجوزه بويله ايلركه جاهـل وغافل اولان اهـل نفسـك شفقت ومرحمتى

بوقبیلدن اولور ﴿ مثنوی ﴾ چونکه تمّاجش دهد اوکم خورد * خشم کیرد مهر هارا بردرد) چونکه اول کور کمپیر اکا تمّاج و یرر اول باز انی ییه پس کمپیری خشم طوتار مهر ومحبتلری یرتار کمپیردن مراد نفس واهل نفس اولور تمّاجدن مراد نفسك واهل نفسك بخشه ایلدیکی رأی وفکری اولور وبازدن مراد روح واهل روح اولور چونکه کورکمپیر کبی اولان اهل نفس برفکر ورأیی بخشه ایلسه وآنی بکنوب کندی‌یه خوش کلدکدنصکره برشهباز سیرت اولان اهل روحه انی قبول ایلمکدن اوزی ویرسه وعرض ایلسه اول دخی آنی قبول ایلمد درحال خشمه کلور مهر ومحبتلرنی یرتار یعنی محبت وشفقته متعلق اولان صفتلرنی کیدروب ازاله ایدر بویله دیو ﴿ مثنوی ﴾ که چنین تمّاج بخشم بهر تو * تو تکبر مینمایی وعتو) کسندن اوزی بونك کبی لطیف تمّاج پشردم سن تکبر وعتو کوسترسن یعنی اول اهل نفس اولان جاهل دیرکه بن سنکچون سکا نافع بویله برفکر ورأیی بخشه ایلدم وسنی قبول ایلدون دیو بویله لطیف سوزلر سویلدم سن ایسك بونی بکنمیوب تکبرلك وتجاوزلك کوسترسن وبنم بخشه ایلدیکم رأی وفکره التفات ایتمیوب اندن اعراض ایلرسن دیر ﴿ مثنوی ﴾ توسزای انچنین رنج و بلا * نعمت واقبال کی سازد ترا) اول کمپیر بازك آب تمّاجه عدم التفاتنی کوردکده کندینك تمّاجنی اقبال ودولت منزله‌سنه تنزیل ایدوب بازك صید وشکارنی رنج و بلا عد ایلیوب رسبیل تو بیخ اکا بوکونه تقریع ایلیوب دیرکه ای بازسن همان اول رنج و بلا اوزره لایقسن مرادی بازك صید وشکار بدر نعمت واقبال سنی نچون دوزر یعنی بوآب تمّاج که بنم قتمده نعمت واقبالدر سکا عرض ایلرم لکن سن بد بختلغکدن اندن معرض اولورسن سنکه بدبخت اوله‌سن سنی نعمت واقبال نچون اصلاح ایلر دیر پس سن اول رنج و بلایه لایقسن دیر کذلك اهل نفس واهل هوا دخی بر بازسیرت وشهباز طبیعت اهل عقلی وصاحب روحی کندیلره کرفتار اولمش اولدقده انك مشربنی وطبیعتنی بیلیوب کندیلرك حظ ایلدیکی فکر ورأیی بخشه ایلیوب اکاویررلر وعرض ایدرلر مرادلری بوکه اول رأی وفکری قبول ایلیه وروز وشب کندیلرك خانه‌سنده مرغ خانه کبی خدمت ایلیه چونکم بازمشرب اولان صاحب عقل اندن نفرت قبله ومعرض اوله درحال خشمه کلور ومهر وشفقتی ازاله قیلور واکا بوکونه عتاب وخطاب ایلرکه ای بدبخت سن بونك کبی رنج و بلایه لایقسنکه بنم جانبمدن سنکچون مهیا ایلدیکم شیلردن معرض اولوب کندی مشربك اوزره سیرایتمك ومذهبك اوزره کتمك استرسن بونك کبی نعمت واقبال سکا نچون لایق اولور دیرو بن استرمکه‌سن برآدم اوله‌سن ودولتلر ومنصبلر بوله‌سن سن ایسك بنم نصیحتمی قبول ایلیوب درویش

اولمق وطریق حقه سلوك قیلمق استرسن اول خودسنی بی عرض و بی ناموس ایلر دیو تخویف وتهدیدلر ایدر ﴿ مثنوی ﴾ آب تمّاجش دهد کین را بکیر * کرنمی خواهی که نوشی زان فطیر) پس اول زال پلید اول باز سپیده آب تمّاج ویرر بویله دیو که بونی طوت یعنی بونی ای بازیه اکر استمز ایسك که اول فطیردن بیه‌سن فطرنان بی خمیره دیرلر که مراد بونده تمّاجك خمیریدر یعنی اکر اول تمّاجك خمیرنی استمز ایسك تمّاجك اول صوین طوت و بونی کندیکه غدا ایت دیواول بازه و یرر مراد اهل دنیا برباز مشرب اولان عاقله اولا کندی فکر ورأیني عرض ایلیوب انك اول رأی وفکرندن استغناسنی واعراضنی کوردکلرنده رأی وفکرلرندن حاصل نصح و پندی اکا ثانیا و یرملری اولورکه باری بزم رأی وفکرمزی قبول ایلمدك ایسه نصح و پندمزی باری طوت و بونی حسن قبولله قبول ایت دیملری اولور ﴿ مثنوی ﴾ آب تمّاجش نکیرد طبع باز * زال پر رنجه شود خشمش دراز) بازك طبیعتی انك آب تمّاجنی طوتمز پس زال پلید اینجنور وانك خشمی اوزون اولور ﴿ مثنوی ﴾ ازغضب شوربای سوزان برسرش * زن فرو ریزد شود کل مغفرش) غضبندن یاقیجی اسی شوربانی اول بازك باشی اوزره زن دوکر انك سر ومغفری کل اولور مغفر توغلغه‌یه دیرلر بونده فرق سر مراد اولور کذلك نیچون بر باز مشرب عاشق اهل دنیانك آب تمّاج کبی اولان نصح و پندنی طوتمسه وانلرك سوزن قبول ایتمسه خشمه کلورلر وابنجنوب اکا غضب قیلورلر حتی غضبلرندن جکر سوز اولان سوزلرنی انك اوزرینه دوکرلر بلکه آنی براز دوکرلر حتی انك دپه‌سی یاربلور ومجروح وکل اولمق مرتبه‌سن بولور ﴿ مثنوی ﴾ اشك ازان چشمش فرو ریزد زسوز * یاد آرد لطف شاه دلفروز * زان دو چشم نازنین بادلال * که زچهرهٔ شاه دارد صد کمال) الم سوزندن بازك اول لطیف کوزندن یاش آشغه دوکلور پس اول باز دلفروز اولان شاهك لطفنی یادنه کتورر اول ایکی نازنین بادلال کوزلرندن یاش اقیدرکه شاهك چهره وجمالندن یوز کمال طوتار بازدن مراد بونده روح انسانیدر دینلسه ویاخود انبیا علیهم السلام واولیای کرامدر دینلسه هم جائز اولور شاهدن مراد خدای تعالی اولور وکمپیردن مراد عجوزهٔ دنیا اولسه واهل دنیا دخی اولسه جائز اولور حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی هامانی کمپیره وحضرت موسی علیه السلامی وانك رازنی بازه تشبیه ایدوب کور کمپیر بازك قدر وشرفنی نیجه بیلمزسه هامان دخی حضرت موسی علیه السلامی وانك رازنی انك کبی بیلمز دیمکی بو بیانده افاده ایلدکلرندنصکره مناسبتله شهبازان عالم رازك دخی اهل دنیا ایله اولان احوالنی بیان ایلیوب بواسلوب اوزره تعبیر وتقریر

بیوررلر انبیا علیهم السلام واولیای کرامدن هر بر باز بلند پرواز که اهل دنیانك واصحاب نفس وهوانك مابینلرینه دوشوب قضاءالله انلرك دامنه کرفتار اولدقلرنده واول پلیدلر بونلرك شرف وعزتنی بیلیوب بونلری کندی طبیعتلرینك مقتضالرینه اویدرمق خصوصنده نیجه نوعله تکلیفلر قیلدقلرنده بونلر دخی انلرك تکالیفندن وطبیعتلرینك مقتضیاتندن مجتنب ومعرض اولدقلرنده اول پلیدلر بورشید وسعید اولان سلطانلرك هر برینه اذا وجفالر ایدرلر وانلر ایله جنك وجدل قیلق طریقنه کیدرلر چونکم انلردن هر بری بو اهانت وحقارتی که بونلردن مشاهده قیله سوز وحرارتندن انك لطیف اولان کوزندن سرشك دیده آشغه دوکاور واغلیوب ناله قیلور درحال کوکلره شعله ویرن وقلوبی منور قیلان پادشاهك لطفنی تذکر ایلرکه بویله عظیم الشان پادشاه ایکن اکا بی حساب تعظیم وتکریملر قیلوردی وخاطر نوازلقلر ایدوب انعام واحسانلر ایلردی پس انلرك هر بری فی حد ذاته بویله حقیر ودنی ایکن بونلرك قدرنی وشرفنی بیلیوب اذا وجفا ایلدکلرینه متألم اولوب اغلرلر وکوزیاشی دوکرلر اول غنج ودلاله اولان ایکی نازنین کوزلرندن که شاه حقیقتك جمالنی مشاهده ایلکدن نیجه بوز کال طوتار ﴿ مثنوی ﴾

چشم مازاغش شده پر زخم زاغ * چشم نیك ازچشم بد بادر دوداغ) اول باز بلند پروازك چشم مازاغی زخم زاغدن پر اولمشدر ایو کوز بد کوزدن دردلو وداغلو در یعنی اول بازسیرت وشهباز طبیعت اولان صاحب سعادتك باطله وماسوایه زیغ ومیلی اولاین مبارك کوزلری زاغ مشرب اولان اهل دنیانك اذا وجفاسندن پرزخم اولمش ونیجه زمان خسته ومجروح قالمشدر بوحالت مقرر در (وان یکاد الذین کفروا لیزلقونك بابصارهم) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره ایو کوز یرامز کوزدن دردلو وداغلواولور وچشم بد نیجه نیك چشم اولان وجود شریفلره اصابت ایدوب انلری خسته ومجروح قیلور نته کم سلطان الکونین علیه افضل التحیة والتسلیم حضرتلرنی بنی اسد قبیله سنك عیانلرینك بدچشملری دوشوروب زمین اوزره یقمغه قریب اولدیلر قصه سی بشنجی جلده در بیان انکه هیج چشم بدی آدمی راچنان مهلك نیست بیاننده بو آیت کریمه نك تفسیرنده مذکور اولمشدر وچشم مازاغش تعبیریله سورهٔ نجمده اولان (مازاغ البصر وماطغی) آیت کریمه سنه تلمیح بیورلمشدر نته کم اول صاحب سعادت شب معراجده آسمانه واردقده عجایب ملکوت وغرایب جبروت وبدایع عالم لاهوت اول حضرته کندیلرنی عرض ایلدکده چشم شریفلری بوجمله یه مائل اولمیوب وجناب عزته توجه طریقندن تجاوز قیلمیوب وصال جانانه سهم سدید کبی سیر قیلدیلر وحضرت خدانك اولقدر لطفنه وکرمنه مظهر اولدیلرکه تعبیر وتقریری

ممکن اولمز بعده بوقدر انبیای عظامك واولیای کرامك ارواح مقدسه لرینك تبجیل وتفخیملرینه محل اولدیلر که انك تفصیلی وتحقیق بومختصره صغمز چونکم بوقدر شرف وعزتلری کوردیلر بعده کاوب مرتبهٔ بشریته نزول بیوردیلر وخلقه حق تعالینك احکامنی ورسالتنی ایرکوردیلر ابوجهل وابولهب ن وانلرك توابع ولواحقی اولان کفره وفجره دن اولقدر جفا واذالر کوردیلر که تعبیری قابل اولمز نته کم (ماأوذی النبی مثل ماأوذیت) بیوردقلری بومعنایی مؤید اولور پس هر شول کوز که جمیع ماسوایه میل قیلیه وطریق محبت الهیه دن متجاوز اولمیه اکا چشم مازاغ تعبیری لایق اولور وچشم مازاغك صاحبنه اول حضرتك خلیفه سی ووارثی دینور وبوجمله ابیات شریفه ده تعریف اولنان وتوصیف قیلنان چشم شریفدن مراد وارث حضرت نبوی اولان اصحاب کمالك بلکه علی العموم انبیا علیهم السلام واولیای کرامدن هر بر کاملك چشم لطیفنك شانی تعریف وتوصیف اولور ﴿ مثنوی ﴾ چشم دریا بسطتی کز بسط او

* هر دو عالم می نماید تار مو) بر دریا بسطت کوز که انك بسطندن هر ایکی عالم اکا تار مو کورینور دریا بسطت وصف ترکیبدر انده اولان یا وحدت ایچوندر یعنی اول باز بلند پرواز وشهباز عالم راز که دریا بسطت وبحر وسعت اولان چشم شریفی که انك بسطت وسعتنه نسبت هر ایکی جهان برقیل کبی کورینور هر شول بصر که عنایت الهیه ایله مکحل وانوار ربانیه ایله منور اولسه بر مرتبه وسعت وبسطته مالك اولور که هر ایکی عالم انك رؤیتنه نسبت قیل قدر کورینور و بحر محیط اول چشم دریا بسطتك مشرعندن برقطره ونور بسیط اول شمس حقیقتك مطلعندن برلمعه کبی اولور کما قال ابن الفارض (بیت) ومن مطلعی نور البسیط کلمعة * ومن مشرعی بحر المحیط کقطرة ﴿ مثنوی ﴾ کر هزاران چرخ

در چشمش رود * همچو چشمه پیش قلزم کم شود) اکر هزاران چرخ وفلك انك چشمنه کیده چشمه کبی دریای قلزم اوکنده کم اولور یعنی شول بر کوز که عنایت الهیه ایله مکحل وانوار ربانیه ایله منور اوله اکا بر مرتبه وسعت کلور که اکر هزاران چرخ وافلاك انك کوزینه کنسه واول چشم منیر بوجمله یه نظر ایتسه جمیع اشیا بر چشمه دریای محیطك قتنده کم ونابدید اولدیغی کبی اول چشم منیرك اوکنده کم ونابدید اولوردی ﴿ مثنوی ﴾ چشم بکذشته ازین محسوسها

* یافته ازغیب بینی بوسها) بو محسوسلردن کچمش کوز غیب بینلکدن بوسه لر بولمشدر یعنی محسوساته مقید اولمقدن وصور مکونانه نظر قیلمقدن خلاص اولان وبواطن اشیایه نظر قیلان بصر غیب بین اولمقدن واسرار غیوبی مشاهده ومعاینه قیلمقدن بوسه لر بولمشدر بوسه لرده بر ایکی وجه جائز اولور اولاحظ

ولذت معناسنه استعاره اولنور بو تقدیر اوزره معنی بو محسوساتدن تجاوز ایدوب بواطن اشیایه ناظر اولان کوز غیب بین اولدیغندن اوزری محبوب ذاتی ومعشوق ازلیدن بوسه لر بولمش یعنی حظلر ولذتلر بولمش دیمك اولور وثانیا اوپمك معناسنه اولوب معنی بو محسوساتدن خلاص اولان وعالم معنایه نظر قیلان کوز غیب بینلکدن اوزری ارواح مقدسه ونفوس مطهره دن بوسه لر بولمش وملائکهٔ مقربین انك چشم حقیقت بینی نیجه تفخیم وتبجیل ایله تقبیل قیلمشدر دیمك اوله نته کم بر نیجه کمسه بر بعید اولان شیئه نظر قیلسه لر جمله دن بریسی آنی کورسه وادراك قیلسه بعض کمسه لر آفرین سن آنی کوردك دیو انك کوزن اوپرلر پس غیب بین اولان کمسه نك کوزنی ارواح مقدسه نك ونفوس مطهره نك اوپملری اکا تحسین ایلمرندن وتفخیم قیلمرندن عبارت اولور ❊ مثنوی ❊ خود نمی یابم یکی کوشی که من ● نکتهٔ کویم ازان چشم حسن) خود بنم سوزمك استماعنه قادر بر کوش پرهوش بولمزمکه بن اول چشم حسندن اکا بر نکته سویلیم یعنی نکته شنو وسرشناس بر کوش پرهوش صاحبی ناس ماینده بوله مزمکه اول عین شریف وانسان لطیفك اسرارندن اکا بر سر دیم و بر نکته سویلیم چشم حسندن بونده انسان کاملك وجودی اولور شو ملابسه ایله که انسان کوزك بیکنه دیرلر انسانه انسان دیدکاری اشیا ماینده انسان العین منزله سنده اولدیغندن اوتریدر وشیخ اکبر قدس الله سره حضرتلرینك قولی اوزره حضرت حقه انسان العین منزله سنده اولدیغندن اوتریدر پس بونده چشم حسن دیمك انسان حسن دیمکدن عبارتدر بو نکته یی فهم ایلدکسه بو بیتك معناسی بویله دیمك اولور که طلبه ماینده اسرار فهم ایلر بر قولاق صاحبی بولمزمکه بن اول احسن اولان انسانك نکات واسرارندن اکا بر نکته سویلیم و بر سر نقل ایلیم تا اول انسان العین منزله سنده اولان کاملك علو مرتبه سنی بیله وعظم شاننه بر مقدار عالم اوله پس انك عظم شانی وعلو مرتبه سنی طالب اولنلره تعریفدن اوزری بر مقدار بیان ایلیوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ میچکید آن آب محمود جلیل ● می ربودی قطره اش را جبرئیل ● تا بمالد بر پر ومنقار خویش ● کردهد دستوریش آن خوب کیش) اکر چشم حسندن جلیل القدر اولان آب محمود طاملسه ایدی حضرت جبرائیل علیه السلام انك قطره سنی قپاردی محمودك جلیله اضافتی موصوفك صفتنه مضاف اولمسی قبیلندندر جلیلدن مراد خدای تعالی اولوب معنی اکر جلیل اولان خدانك محمود اولان آب رحمتی طاملسیدی انك قطره سن جبرائیل قپاردی دیمك دخی جائز اولور ولکن اولکیسی اولیدر وسیاق وسباقه دخی انسبدر تاکم اول قطره یی کندینك پر ومنقارنه سوره

واندن رونق ولطافت حاصل ایلیه اکر اول خوب کیش اکا بر دستور ویریدی خوب کیشدن مراد چشم حسن لفظیله معبر عنه اولان انسان کاملدر وانسان کامل اصل حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدر ودخی جمیع انبیا ومرسلیندر ودخی اول حضرته کمالیله وارث اولان اولیا وکملیندر وجلیل القدر اولان آب محمود دن مراد انسان کاملك وجود شریفندن تقاطر ایلین علم لدن آیدر که انك هر بر قطره سی ملائکهٔ مقربینك وجبریل امینك مغبوطی ومرغوب ومحبوبی اولمشدر که حیاتبخش ارواح مقدسه ولطافتده عقول مجرده ونفوس مطهره اولمشدر وقطرات علوم لدنیه نك بو دیده منزله سنده اولان کاملارك وجود شریفلرندن ظهور و خروج ایلمسی دموعك چشم حسندن خروج وظهور ایلمسنه نوعا مشابه اولدیغیچون حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی حضرتلرینك می چکید آن آب محمود جلیل تعبیریله انسان کاملك وجودندن قطرات علوم لدنیه نك تقاطر ایلمسنه اشارت قیلمش واندن کنایت ایلمشدر پس خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك اولورکه اول چشم حسندن یعنی انسان شیرین دهندن اول جلیل القدر اولان آب محمود اکر طمله یدی یعنی اول عظیم القدر اولان علم لدنی وآب حیات معنوی انك عین شریفندن اکر تقاطر ایلیدی انك قطره سنی روح القدس حضرتلری بویله عظیم الشان ایکن قپیدی ونیجه ذوق وشوقله آنی اخذ ایدیدی تاکم اول قطره یی کندینك پر وبالنه ومنقارنه سوریدی واول قطره دن کندیه نیجه منفعتلر ویریدی وفائده لر کوریدی اکر اول خوب مذهبلو ومحبوب مشربلو اولان انسان کامل اکا بر دستور ویریدی بونده انسان کامل اولنلرك وکمال مرتبه سن بولنلرك سرشك دیده لرینك ملائکهٔ مقربین قتنده مغبوط ومحبوب اولدیغنه دخی دلالت واشارت واردر نته کم شیخ عطار قدس سره حضرتلری مقالات ارواح نام کتابنده بو حکایتی نظمه کتورمشلر وتحقیق مرتبه سنه یتورمشلردر (الحکایة) بر کون جنید بغدادی قدس الله سره حضرتلری بر بوله کیدردی کوردیکه ایلروده او کنده آسمانك ملکلری بری بری آردنجه زمینه نزول قیلدیلر و بر نسنه یی سرعتله بری برندن قاپشوب الدیلر عجبا بو نه اوله دیو متحیر اولدی پس ایلرو واروب انلرك برینه سؤال قیلدی ودیدیکه بو سرعت ورغبتله بری بریکزدن قاپشوب الدیغکز نه شیدر جواب ویردیلرکه سندن مقدم حق تعالی حضرتلرینك بر مقبول بنده سی بورادن کذر قیلدی وشوق الهی درونته غلبه ایدوب شوق وذوقله براچکوب کوزلرندن برقاچ قطره یاش زمینه دوکدی (انین المحبین و بکاء المستغفرین احب الی الله من تسبیح الملائکة المقربین) مضمونی اوزره قطرات سرشك عند الله نه مرتبه مقبول ومحبوب اولدیغنی

بیلوب اول عاشق خدانك كوزندن نزول ایلین قطره‌لری قاپشمغه سرعت ورغبت ایلدك تاكم اول قطرات سببیله قربت ورحمت حقه زیاده مظهر اوله وزوانك حرمتنه نیجه لطفلر وكرملر بوله وزدیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ باز كوید خشم كبر ازفروخت * فرونور وصبر وعلم رانسوخت * بازجانم بازصد صورت تند * زخم برناقه نه برصالح زند) بازكندی یه تسلیه ویروب دیركه كبیرك خشمی كرچه شعله‌لندی فرور ونقمی ونورمی وصبرمی وعلمی یاقدی جانمك بازی كبرو یوز صورت طوقور زخمی ناقه اوزره اورر صالح اوزره اورمز یعنی بازسیرت وشهباز طبیعت اولان صاحب سعادت دیركه اكرچه معدن غفلت وجهالت اولان اهل دنیا بنم كندیلرك مشربنه ضد اولدیغمی كوروب خشمی یالكلندی و بكا ستم وجفا ایلدی ولكن كروفرمی ونوروصبرمی وعلم وحلمی ازاله ایلمكه قادر اولمدی اكر صورتمه ضرر ونقصان ویردیسه‌ده لابأسدر زیرا بنم جانم شهبازی كبرو یوز اولكی كبی رسم وصورت پیدا ایلر زخم هرنه ایسه بدن ناقه‌سی اوزره واقع اولور صالح اولان روحه اولمز نته‌كم ثمود قومی ناقه‌یی عقر ایدوب اكا زخم اوردیلر حضرت صالح علیه السلامه زخم اوره‌مدیلر وضرر ایركوره‌مدیلر پس اهل دنیا قچن كندی زمانه‌سنده صالح اولان براهل سعادته خشم واهانت ایلسه‌لر انك ذات كریمه‌سنه واوصاف علیه‌سنه ضرر ایرشدرمكه قادراوله‌مزلر لازم كلورسه انجق جسمنه وصورتنه ضرر ونقصان ایرشدررلر مادامكه بركسه‌نك روحنه واوصاف حمیده‌سنه ضرر كلیه مجرد جسم ورسمه كلان ضرره ضرردیمزلر ﴿ مثنوی ﴾ صالح از یكدم كه آرد باشكوه * صدچنان ناقه بزاید متن كوه) صالح بردمدنكه اول دخی شكوهله كتورر بومعنی اززاء معجمه ایله اولدیغی اوزره‌در بعض نسخه‌ده راء مهمله ایله دخی واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی حضرت صالح علیه السلام هیبت وشكوهله اكر بردمكه كتوره كوهك متنی و بطنی انجابن یوز ناقه طوغرر یعنی اول ناقه كه بطن كوهدن ظهوره كلمشدی حضرت صالح علیه السلامك دعاسیله اندن تولد قیلمشدر چونكم صالح علیه السلام باقی اوله همان‌دمكه یوز ناقه نك ظهوری یچون دخی دعا قیله باذن الله انك كبی یوز ناقه متن كوهدن ظهوره كلور كذلك قچن اهل دنیا وثمود قومی كبی اولان اصحاب نفس وهوا كندی زمانه‌سنك صالحی اولان اولیای كرامدن برینك ناقهٔ جسدنه متعلق اولان برآلتی قطع قیلسه‌لر وصورتنی تحقیر ایدوب انك لوازمنه نقصان ایركورسه‌لر مادامكه انك روحی یرنده برقرار واوصاف علیه‌سی بی نقصان و پایداردر اول اهانتدن واول عداوت وحقارتدن اكا ضرر كلمز زیرا همان‌دمكه اول صاحب كرم درون دلدن قوت وصداقتله بردم كتوره وحق تعالی حضرتلرندن

دعا ورجا قیله متن كوه عالمدن انكچون ناقهٔ جسمه متعلق نیجه صورتلر وقوتلر تولد ایلر واول اهانت وحقارتلر همان نته‌كم اول منكرلرك وجودلرینه عودت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ دل همی كوید خموش وهوش دار * ورنه درانید غیرت پود وتار * غیرتش راهست صدحلم نهان * ورنه سوزیدی بیكدم صد جهان) كوكل دیركه خموش اول وعقل طوت یوخسه غیرت الهی پودوتاری برتار پود ارغج دیرلر تارارشه دیرلر بوراده عرض وطولدن استعاره اولور یعنی كوكل بكا دیركه بواسراری كشف ایلمكدن سكوت ایت وعقل طوت واكر سكوت ایلزسك غیرت الهی طولا وعرضا بالكلیه استاری برتار ورروی حقیقته پرده اولان حجابی هتك ایلر پس هركسك سری ظهور ایلمك لازم كلور بوخود جائز دكلدر بلكه الان برمقدار استار باقی قاله ویوم قیامت اولدقده غیرت الهی جمله‌سنی هتك ایدوب حقایق وسرائرك كلیسی اول كونده ظهوره كله دیمك اولور غیرت الهی سنك وجودكی و یاخود جسدكی برتار ومحو ایدر دیو معنی و برمكدن اولكی تعبیر اولی اولور وبیت ثانی سؤال مقدره جواب اولور كأن بركمسه دیركه غیرت الهی چونكم بومرتبه‌ده دریا استاری نیچون برتمز وحقایق واسراری نیچون كشف ایتمز جواب اولدركه اول خدانك غیرتنده یوز حلم نهان واردر واكر اول حلم نهانی وكرم مخفی انك غیرتنده موجود اولمیدی بردمده یوز جهانی یاقردی ونیجه بیك كون ومكانی آن واحده ایچره صدمهٔ غیرتله یقردی غیرت بر موجب حدیث (ان الله غیور) نعمت الهیدر وغیرت غیرمشاهده‌سنده حاصل اولور اكرملا حظهٔ غیراولمسه غیرت اولمزدی پس حق تعالینك بواشیایه غیرتی بواشیا انك غیری اولدیغی اعتباریله اولور وحدت ذات الهی هردم استركه كندیدن غیری بوعالمده واول عالمده برمالك الملك اولمیه واغیاروسوی مرتبه‌سنده براحد قالمیه حقایق وسرائر ظهوره كله واستار مرتفع اولوب (لمن الملك) سؤالی و (لله الواحد القهار) جوابن كندی دیه وكندی اشیده لكن رحمت رحمانیه وحلم وكرم الهیه بواشیانك وجودنی وحدت ذاتیه‌نك غیرتندن حفظ وحمایت ایدرلر اكر رحمت رحمانیه وحلم وكرم الهیه اولمیدی انك وحدت ذاتنك غیری بردمده یوز جهانی یاقیدی واكر بوپرده‌لر كشف اولیدی انك سبحات وجهی جمیع اشیایی احراق ایدیدی دیمك اولور پس بعد بسط هذه المعارف ینه اول قصه بیانینه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ نخوت شاهی كرفتش جای پند * تادل خودراز بند پند كند) شاهلق نخوتی پندیرنی طوتمش حتی پندك بندندن كندی كوكلنی قوپاردی یعنی فرعونك پادشاهلغنك كبر ونخوتی قلبنده اولان جای نصیحتی بالكلیه طوتوب موعظت ونصیحتنه انك قلبنده اصلا محل قومدی

تاکه کندی کوکلنی نصیحت قیدندن خلاص ایدوب وکندینك وزیری اولان
هامان ایله مشاوره ایلسکه میل قیلوب آسیه‌یه بویله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ که
کنم بارأی هامان مشورت * کوست پشت ملك وقطب مقدرت) که هامانك
عقل ورأیله مشورت ایلیم زیراکه اوملکك ارقه‌سی ومقدرتك قطبیدر یعنی
فرعونك جانی آسیه‌نك نصح و پندنی قبول ایلیوب اکا بویله دیدیکه وزیرم
هامانك رأیله بکا مشورت ایلمك لازمدرکه اول معین وظهیر مملکت واصل ومدار
قوت وقدرتدر شاهلره کندی وزیری ایله مشاوره ایلمك لازم اولور اکر مشاوره
ایلزسه صوك دمنده نادم اولوردیدی حاصل کلام (الخبیثات للخبیثین) آیت
کریمه‌سنك موجبنجه خباثت جبله سنك مقتضاسی اوزره کندی کبی خبیث
الوجود اولان هامانك رأی وعقلنه مائل اولدی وانکله مشاوره‌یه توجه قیلدی
وکندی جنسنه میل ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ مصطفی رارأی زن صدیق رب *
رأی زن بوجهل راشد بولهب * عرق جنسیت چنانش جذب کرد * کان
نصیحتها به پیشش کشت سرد * جنس سوی جنس صد پره برد * برخیالش
بندها رابردرد) نته‌کم مصطفی علیه السلام حضرتلرینك رأی زنی رب العالمینك
صدیقی اولان بنده‌سی ابوبکر رضی الله عنه حضرتلری ایدیکه (الطیبات
للطیبین والطیبون للطیبات) بیورمشدر ابوجهلك رأی زنی ومستشاری ابولهب
اولدی (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) دینلمشدر جنسیت البته انضمامه
علت اولمسی مقرردر عرق جنسیت انی هامان طرفنه انجلین جذب ایلدیکه
اول پند ونصیحتلر انك قتنده سرد وبارد اولدی زیرا هرکسه خلاف جنسنك
نصح و پندی سرد وبارد کلور وکندی جنسنك بارد اولان کلامی معقول ومناسب
کورینور زیرا کندینك جنسی جانبنه جنسی یوز قناده اوچار جنسنك خیالی
اوزره بندلری یرتار یعنی (الجنس الی الجنس یمیل) مقتضاسنجه هرجنس
کندی جنسی جانبنه کمال میلی اولدیغندن نیجه یوز میل ومحبت قنادیله اوچار
وتوجه ایلر اول جنسنك خیالی اوزره نیجه قیودی قطع ایلروانك مقارنت
ومصاحبتنه محبت ورغبت قیلر (بیت) عاقلی عاقل بولور دانایی دانا دونی
دون * جنسنه میل ایلر البته جهانده هرکشی * قولی بومضمونی مؤید اولور
وبو ابیاتی دخی بومعنایه دلالت وشهادت قیلور

﴿ قصهٔ آن زن که طفل او برسرنا ودان غژید وخطر ﴾
﴿ افتادن بود واز علی مرتضی رضی الله عنه چاره جست ﴾

﴿ مثنوی ﴾ یك زنی آمد بپیش مرتضا * کفت شد برناودان طفل

مرا) حضرت علی المرتضی کرم الله وجهه ورضی الله عنه قتنه بر خاتون
کلدی دیدیکه یاعلی اواوق اوزره بنم طفلم کندی ﴿ مثنوی ﴾ کرش میخوانم
نمی آید بدست * ورهلم ترسم که افتد او بپست) اکر آنی دعوت ایلرسم الیمه کلمز
واکر ترك ایلرسم قورقرمکه اول آشغه دوشر ﴿ مثنوی ﴾ نیست عاقل تاکه
دریابد چوما * کر بکویم کزخطر سوی من آ) اول طفل عاقل دکلدرکه
بزم کبی فهم وادراك ایلیه اکر خطر وضرردن قاچ بنم طرفمه کل دیرسم بوسوزی
فهم ایلمز وکندیه ضرر اولنی بی عقل اولدیغندن ادراك قیلمز دیدی
﴿ مثنوی ﴾ هم اشارترا نمیداند بدست * وربداند نشنود این هم بدست)
ال ایله اشارتی هم بیلمز واکر اشارتی بیلورسه ده استمز وآنکله ایش ایتمز بودخی بدتردر
﴿ مثنوی ﴾ بس نمودم شیر و پستانرا بدو * اوهمی کرداند ازمن چشم ورو)
پس اکا شیر و پستانی کوستردم اول بندن چشم وروینی دوندرر هرکز میل وتوجه
ایلمز ﴿ مثنوی ﴾ از برای حق شمایید ای مهان * دستکیر این جهان
وآنجهان) حق رضاسیچون ای اولولر همان سزسکز بوجهانك واوجهانك
دستکیری خطاب حضرت علی رضی الله عنهه‌یه در یا انك یاننده اصحابدن برقاچ
کمسه اولدیغی اعتباریله جمعه خطاب اولنمش اوله ویاخود اول حضرتی جمع
منزله‌سنه تعظیمدن اوتری تنزیل ایلمش واحده جمع خطابی جائزدر تعظیم مراد
اولندقده نته‌کم (رب ارجعونی) ده ارجعونی خطابی بعضلر تکریر ایچوندر دیمشلر
وبعضلر دخی تعظیم ایچوندر دیمشلر نته‌کم برکمسه‌یه تعظیم مراد ایلسك سز
شویله سز دیرسن بودخی بویله‌در ﴿ مثنوی ﴾ زود درمان کن که میلرزد دلم *
که بدرد از میوهٔ دل بکسلم) تیز درمان ایله که بنم دل وجانم دترر که دردله کوکل
میوه‌سندن منقطع اولورم بنم کوکلم مضطرب اولور ولرزه قیلور شو قورقودن
اوتری که درد ومحنتله ثمرهٔ فؤادمدن جدا اولم واضطرابله اندن مفارقت قیلم
دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت طفلی را براورهم بیام * تاکه بیند جنس خودرا
آن غلام) پس حضرت علی کرم الله وجهه اول زنه دیدیکه وار اول دامه‌هم
برطفلی کتور تااول غلام کندینك جنسنی کوره ﴿ مثنوی ﴾ سوی جنس
آید سبك ازناودان جنس * برجنسست عاشق جاودان) اول اولوقدن کندینك
جنسی جانبنه خفت وسهولتله کلور زیرا جنس کندی جنسی اوزره
ابدی عاشقدر (الجنس الی الجنس یمیل) کلامی بوخصوصده قول صادقدر
﴿ مثنوی ﴾ زن چنان کرد وچو دید آن طفل او * جنس خود خوش
خوش بدو آوردرو) اول زن انجلین ایتدی یعنی حضرت علی رضی الله عنهك
دیدیکی اوزره برطفل کتوروب ناودانه متصل اولان بام اوزره قودی چونکم اول

زنك ناودان ایچره اولان طفلی کندی جنسنی کوردی خوش خوش اکا یوز کتوردی جنس خود ما قبلنه مصروف اولور ﴿ مثنوی ﴾ سوی بام آمد زمتن ناودان * جاذب هر جنس راهم جنس دان) اولوق اوزرندن طام جانبنه کلدی پس هر جنسی جذب ایدیجی انك جنسی بیل ﴿ مثنوی ﴾ غژغژان آمد بسوی طفل طفل * وارهید او از فتادن سوی سفل) اول ناودانده اولان طفل بام اوزره اولان طفلك جانبنه سورتنو سورتنو کلدی آشغی جانبه دوشمکدن کیرو قورتلدی الحق اول حضرت فتی حکیم نه تدبیر ایدوب بو اسلوب ایله اول طفلی زمینه دوشمکدن وهلاك اولمقدن خلاص قیلدی پس حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بو قصه دن طالبلره حصه نه ایدیکی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوردی ﴿ مثنوی ﴾ زان بود جنس بشر پیغامبران * که بجنسیت رهند از ناودان * پس بشر فرمود خودرا مثلکم * تا بجنس آیند کم کردند کم) جمیع پیغمبرلر بشر جنسی اندن اوتری اولور که بشر جنسیت سببیله ناودان دنیادن خلاص اولور یعنی انبیای عظام علیهم السلام بشر جنسندن انکیچون اولدیلکه خلقه انلرك جنسیتی اولدیغی واسطه ایله خلق انلره میل قیله لر تاکم انلر جانبنه میل ومحبت قیلمغله ناودان دنیادن خلاص اوله لر وآشغه جهنمه دوشمیوب مرتبهٔ اعلا جانبنه ترقی قیله لر پس جملهٔ انبیا علیهم السلامدن اول نبی مکرم صلی الله علیه وسلم کندییه سزك کبی بشرم دیو بیوردی تاکم کندی جنسلرینه کله لر کم اولیه لر کردند لفظنده کم کاف عربینك فتحه سیله اوقنور وآخرده اولان کم کاف فارسینك ضمه سیله اوقنور کم کردند دیمك ضایع نکردند معناسنه اولور ومصرع اول سورهٔ کهفك آخرنده اولان (قل انما انا بشر مثلکم یوحی الی) آیت کریمه سنه اشارت اولور بو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده زید حکایه سنده مرور ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ زانکه جنسیت عجایب جاذبست * جاذب جنسست هرجا طالبست) زیرا جنسیت عجایب برجاذبدر هر نه یرده که بر طالب واردر انك جاذبی کندی جنسیدر یعنی هر یرده که بر طالب اولسه انك مطلوبی نوعا کندینك جنسیدر که انی کندی جانبنه جذب ایدر اکر اول مطلوبی من حیث المعنی انك جنسی اولمیدی اول طالب اکا میل ومحبت قیلمزدی ﴿ مثنوی ﴾ عیسی وادریس بر کردون شدند * با ملایك چونکه همجنس آمدند) کورمزمیسن حضرت عیسی وحضرت ادریس علیهما السلام فلك اوزره کتدیلر چونکیم ملائکه ایله همجنس کلدیلر حضرت نبی علیه السلام (رأیت عیسی وادریس فی السماء الرابعة) بیوردی بونلرك جسم شریفلری خاکدن ایکن آسمان چارم اوزره عروج ایلدیلری ملائکه ایله همجنس اولدقلری وبدن شریفلرین بغایت

اطیف قیلدقلری مناسبتله در اکر کثافتلری غالب اولیدی زمینده قالورلردی اهل تاریخ دیمشلر وشیخ اکبر قدس سره حضرتلری دخی فص ادریسیه ده بویله تحقیق ایلمشلردر که حضرت ادریس علیه السلام بدنلرینه برمدت ریاضت ویردیلرکه اون التی سنه اکلدن وشربدن ونومدن عاری وبری اولدیلر وارواح مقدسه ایله ونفوس مطهره ایله جنسیت حاصل قیلدیلر اول جنسیت واسطه سیله مکان عالیه واصل اولدی وانده قرار قیلدی وحضرت عیسی علیه السلام دخی اصل حضرت جبریلك نفخه سندن ووالده لرندن تولد ایلدکدنصکره کثافت بدنیه یه مبتلا اولمیوب ریاضت وطاعتله آنی تلطیف ایدوب آخر الامر اول حضرت دخی حضرات ملائکه یه جنس اولدقلری حسبیله فلك رابعه عروج ایدوب انده قرار ایلدیلر بونلری مرتبهٔ اعلایه جذب ایلین جنسیتلریدر ﴿ مثنوی ﴾ باز آن هاروت وماروت از بلند * جنس تن بودند زان زیر آمدند) کیرو اول هاروت وماروت بلند وعالی مرتبه دن جسم وتنك جنسی ایدیلر اندن اوتری زیر زمینه کلدیلر هاروت وماروتك قصه سی مشهور در وجلد اولده وبرقاچ محلده دخی مرور ایلمشدر نتهکم انسان مرتبهٔ حیوانیتده روحانیت کسب ایتمکه وملائکه ایله آشنا اولوب ملأ اعلی جانبنه کتمکه بالقوه قابلدر کذلك ملائکه دخی مرتبهٔ روحانیتده ایکن انسانیته کلمکه وانلره جنس اولمغه بالقوه قابلیتلری واردر پس شول کسه که نوع انساندن اخلاق الهیه ایله متخلق واوصاف روحانیتله متحقق اولوب لطافت حاصل قیلدیلر انلر ملائکه یه ملحق اولدیلر واول ملکلر ککه اصلنده وجوهر روحانیه سنده جسمانیت وحیوانیته کلمکه استعداد وقابلیتلری وار ایدی آخر الامر بو جنسیت وقابلیت انلرك عالم جسمه کلمسنه ومسجون زندان طبیعت اولمسنه باعث اولوب بونلری مرتبهٔ اعلادن حضیض اسفله جذب ایلدی وعالم خاکه کتوروب انده چاه بابله کرفتار قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ کافران همجنس شیطان آمده * جان شان شاکرد شیطانان شده * صد هزاران خوی بد آموخته * دیدها وعقل ودل بردوخته) کذلك کافرلر هم شیطانك جنسی کلمشدر انلرك جانی شیطانلرك شاکردی اولمشدر صد هزاران خوی بد اوکرنمشلردر دیدهای عقل ودلی دیکمشلردر یعنی کفره معنی جهتندن شیطانلرله همجنس اولدیلر زیرا بونلر دخی وانلر دخی ناریلردر (کل شیء یرجع الی اصله) خواسنجه بونلرك وانلرك هم مرجع ومصیری عاقبة الامر نار اولور چونکیم کفره ایله شیاطینك جانی بری برلریله معنی جنس اولدی لاجرم بونلر شیاطینك شاکردی اولدی بو ملاعین اول شیاطیندن نیجه یوز بیك یرامز خویلر وصفتلر وبی شمار حیلت وخدیعتلر وشیطنت ومعصیتلر اوکرنمشدر عقل وقلبك دیده لرنی

دیکمشلردر یعنی بصر و بصیرتلرنی حق کورمکدن کورایتمشلردر اهل حقك
وجودنده اولان آیات وبیناتی مشاهده ایتمزلر وانلرك کلمات شریفه‌سنی استماع
ایتمزلر ودیدکاری طریقه کتمزلر سببی اولدرکه انلرك ضدی اولان شیطانلرله جنس
اولمشلردر وانلره میل ایلیوب انلرك کلمات خبیثه‌سنی کوش ایتمشلردر پس انلره
متابعت ومحبتلری عقل ودللرینك دیده‌لرینه پرده اولوب حقیقت حالی کورمکدن
محروم اولمشلردر ❊ مثنوی ❊ کمترین خوشان بزشتی آن حسد * آن حسد که
کردن ابلیس زد) زشتلکده وقباحتده انلرك ادنی خوبی اول حسددر اول
حسدکه ابلیسك بوینی اوردی حسد برمنعم کسه‌نك نعمتنك زوالنی مراد ایلیوب
اول نعمتی کندی‌یه استمکه دیرلر وفی الحقیقه بوصفت ابتدا شیطاندن ظهوره
کلمشدرکه حق تعالینك حضرت آدمه ویردیکی نعمتك ازاله‌سنی مراد ایلیوب
کندی‌یی اندن خیراو بیلوب اندن عار واستکبار قیلدی واول واول نعمته آنی لایق
کورمیوب آنی کندی‌یه لایق کوردی پس بوصفت مذمومه الك بوینن اوردی
یعنی الك دولت وسعادتی بوینن اوروب آنی ملعون ومخذول اولمق مرتبه سنه
ایرکوردی پس کافرلرك بوحسد صفتی کمترصفتلری اولدیکه انبیا علیهم السلامك
نعمتنی ازاله ایلمك مراد ایلدیلر و بوصفت قبیحه دن زیاده اولان صفتلری انبیای عظامه
اذا وجفا ایتدکاری وانلرله محاربه ومقاتله طریقنه کتدکاری وانلرك نبجه‌سنی
بغیر حق اولدردکاریدر ❊ مثنوی ❊ زان سکان آموخته حقد وحسد *
که نخواهد خلق را ملك ابد) کافرلر حقد وحسدی اول کلبلردن اوکرنمشدرکه
اول سلکلرن هربری خلقه ملك ابد استمز یعنی کفره اول کلابدن کبروحسد
و بغض وعداوت و بونلر امثالی اولان یرامز صفتلری اوکرنمشلردرکه اول کلابك
هربری حسدلرندن خلقك ملك ابد بولدیغنی استمزلر ودنیادن آخرته ایمانله کذر
قیلدیغنی وآخرتده سعادت ابدیه صاحبی اولدیغنی سومزلر بلکه خلقك محروم
ومخذول اولدیغن استرلر ❊ مثنوی ❊ هرکرا دید کال چپ وراست * ازحسد
قولنجش آمد دردخاست) هرشول کسه‌نك که اول شیطانلردن هربری چپ
وراستدن کالنی کوره حسددن اکا قولنج کلدی ودرد قالقدی یعنی حسدندن
قولنج طوتمش کبی مضطرب اولور و درونندن نیجه دردلر ظهوره کلور
❊ مثنوی ❊ زانکه هربدبخت خرمن سوخته * می نخواهد شمع کس
افروخته) زیراکه هرخرمنی یانمش بدبخت کسه‌نك شمعنی شعله لو ومنور
استمز ولهذا بدبخت اولان کفره الله نوری اولان انبیا علیهم السلامك وجودنی
افنا وشمع کبی اولان کلام خدایی اطفا ایلمك استدیلر (کما قال الله تعالی
حاکیا عنهم (یریدون لیطفؤا نورالله بافواههم والله متم نوره ولوکره الکافرون)

❊ مثنوی ❊ هین کمال دست آورتا توهم * از کمال دیکران نفتی بغم) ای
حسود اکاه اول برکمال اله کتورتاکه سندخی غیربلرك کمالندن غم وغصه‌یه
دوشمیه‌سن یعنی غیربلرك کمالنی کوروب الم واضطرابه دشمیه‌سن ❊ مثنوی ❊
ازخدا میخواه دفع این حسد * تاخدایت وارهاند ازحسد) خدای تعالی
حضرتلرندن بوحسدك دفعنی استه تاکه خدای تعالی سنی حسددن قورتره
❊ مثنوی ❊ مرترا مشغولئ بخشد درون * که نپردازی ازان سوی بیرون)
تحقیق سکا درونی مشغوللك بغشلیه اول درونی اولان مشغوللکدن برون جانبنه
دوزلمیه سن ومقید اولمیه سن یعنی بوحسدك دفعنی خدای تعالیدن استه تاسنی
حسد قیدندن خلاص ایلیه وسنك درونکه شول شغلی وارزویی ویره که اول
شغله وارزوی درونه مقید اولدیغکدن خارج عالمده اولان خلایق جانبنه مشغول
ومقید اولمغه قادر اولمیه سن وفی الحقیقه انسانك قلبی قچن برنسنه‌یه زیاده
مشغول ومقید اولسه خلقك نیك و بدنی کورمکدن ومدح وذمیله مقید اولمقدن
وانلره بغض وحسد قیلمقدن قورتلور وکندی قلبنك آرزو ایلدیکی نسنه‌یه
مشغول ومقید اولور چوق شی واردرکه انسانی کندی نفسنك وخاطره سنك
الندن آزاد ایلیوب وخلق عالمك ایوسنی وکتوسنی کورمکدن بری قیلوب کندی
حالنه مشغول ایلر واول جملهٔ اشیادن برقاچنی بومحلده ایراد ایدوب بیورلر
❊ مثنوی ❊ جرعهٔ می راخدا زان میدهد * که بدومست ازدو عالم میرهد)
مثلا خدای تعالی حضرتلری می جرعه سنه اول خاصیتی ویرر که انك سببیله مست
اولوب ایکی عالمدن قورتیلور یعنی شراب ایچن کسه دنیا وآخرت قیدندن
خلاص اولور وغم وغصه‌دن وخواطر وافکارك تشویش ودغدغه‌سندن نجات
بولور ❊ مثنوی ❊ خاصیت بنهاده در کف حشیش * کوزمانی میرهاند
ازخودیش) مثال آخر خدای تعالی حضرتلری براوچ حشیشده خاصیت
قومشکه اول حشیش برزمان آنی ییی کندیلکندن خلاص ایدر حشیش
بنکیلکه دیرلر ترکیجه مصلق دیدکاریدر یعنی خدای تعالی براوج بنکیلکده
اول خاصیتی قومشدرکه انی اکل ایلین کسه‌یی اول بنکیلك برزمان کندیدن
قورترر و بیخود ایلرحتی خلقك ایوسن وکتوسن کورمکدن بری قیلور وحیران
وسرکردان اولوب کندی حالنه مشغول اولور ❊ مثنوی ❊ خواب ایزدان
بدانسان میکند * کز دو عالم فکر را برمیکند) مثال آخر خوابی حق تعالی
حضرتلری اول اسلوب ایله ایلرکه ایکی عالمدن فکری قوپارر یعنی حق تعالی
حضرتلری نایمی شول خاصیت اوزره غمدن وفقر ونقصان المندن خلاص ایلر
وکذلك آخرت غمندن وانك خوف والمندن دخی بری قیلور اکرسن دیرسنکه

اکر شرابده واکر بنکیلکده واکر خوابده بنه انسان برحاله مقید اولمقدن خالی
اولمز جواب اولدر که افراطله سرخوش اولسه ویاخود بنکیلکی زیاده ایسه
ونومی دخی محکم وقوی اولسه پرخیالله مقید اولمقدن دخی آزاد اولور نته کم
بورایه مناسب اولان تحقیق جلد اولك اوائلنده قریب متابعت کردن نصاری
وزیر را بیاننده مرور ایلمشدر پس بو امثاله دن نتیجه بو اولور که کندیکی باقی
ولم یزل اولان خدای تعالینك طالب وعاشقی ایلیه کوره سن تاکم کندی وجودك
قیدندن وایکی عالمك دامندن خلاص اوله سن وازاده لر مرتبه سنی بوله سن
﴿ مثنوی ﴾ کرد مجنو نرا زعشق پوستی * کو نبشناسد عدو از دوستی)
کورمز میسن حق تعالی مجنونی بر پوستك عشقندن انجلین بیخود ایلدیکه اول
مجنون عدو یی بر دوستدن اکلدی وفرق وتمیز قیلمدی کردك مفعول ثانیسی بونده
محذوفدر قرینه هرنه کونه لفظی استرسه اول لفظ تقدیر اولنور بوده قابلدر که
مجنونی بر پوستك عشقندن انجلین بیخود ایلدی دینله ویاخود بیخود وآزاد ایلدی
دیو تقدیر قیلنه یعنی خدای تعالی مجنونی لیلانك عشقندن انجلین صد هزاران می
طوتار که آنی سنك عقل وادراکك اوزره حواله ایلر یعنی هرنه شیٔ که انسانی
مست وبیخود ایلمك شانندن اوله معنی می کیدر پس حق تعالی نیجه یوز بیك
شیٔ طوتار که انسانی سرخوش و بی خویش ایلمك اول شیلرك خاصیتندن
وشانندندر هر بار که ای بنی آدم اول خداسنی حیران وسکران ایلمك استیه المردن
بعضسنی سنك عقل وادراکك اوزره حواله ایدر تاکم سن اول شیٔك بادهٔ محبتیله
مست ولایعقل اولورسن وکندیکی فراموش قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ هست
میهای شقاوت نفس را * که زره بیرون بردان نحس را * هست میهای
سعادت عقل را * که یابد منزل بی نقل را) نفس ایچون شقاوت میلری
واردر که اول نحس وشومی یولدن طشره ایلتور وهلاك ایدر عقل ایچون سعادت
میلری واردر که عقل اول میلر سببیله نقلسز منزل یولنی بولور یعنی حق تعالینك
بالاستقرار ایکی جنس شرابی واردر که دیرلر که بونك تحتنده کفر وضلالات
ومعاصی وشیئات وجمیع خطیات وجمله فسادات مندرجه وموجوده در و بو شقاوت
میلری نفس ایچون واهل نفس واصحاب هوا واهل دنیا ایچون مهیا اولمش
وظهوره کلمشدر که اول منحوسی ومنکو بی یولدن طشره کیدره وآنی ضایع ایده
نحس بونده منحوس معناسنه در ومنحوسدن مراد نفس واهل نفس اولور
هربار که نفس واهل نفس وشیطان کوپندن ضلالت وشقاوت شرابلرنی نوش
ایدرلر طریق مستقیمدن طشره کیدرلر وشقی وبدبخت اولوب عاقبت خائب
وخاسر اولورلر وایمانسز اولورلر و برجنسنه دخی سعادت شرابی دیرلر بونك

دخی تحتنده نیجه انواع واصناف مندرجه وموجوده در جمیع حسنات وخیرات
وصالحاته متعلق اولان اعمال وحالات سعادت میلرینك انواعندن اولور و بو جمله
سعادت میلری عقل ایچون مهیا اولمش وظهوره کلمشدر که عقل واصحاب عقل
بو سعادت میلرندن نوش قیله لر بونك قوت وکرمیتی واسطه سیله بی نقل اولان
منزلی بوله لر یعنی برمنزله واصل اوله لر که اصلا اول منزلك نقلی اولمیه واکا
واصل اولان اندن برآخر منزله انتقال وارتحال قیلمیه مراد دار القرار اولور که
اکا واصل اولان آخر منزله رحلت ایلمز ﴿ مثنوی ﴾ خیمهٔ کردون زسرمستیٔ
خویش * برکند زان سو بکیرد راه پیش) سعادت میلریله مست اولان عقل
کندی سرمستلکندن کردون خیمه سنی اول منزل بی نقل طرفندن قوپاروب یولی
اوکنه طوتار مصرع ثانیده بویله دیمك دخی جائزاولور سعادت میلریله مست
اولان عقل خیمهٔ کردونی کندی سرمستلکندن قوپارر اول منزل بی نقل
جانبندن اولان راهی اوکنه طوتار یعنی بو خیمهٔ فلك وانك جوفنده اولان اشیا
منزل بی نقلك یولنده سد وحجاب ودار القرارك جانبنه پرده ونقاب کبی واقع اولمشدر
سعادت وعشق ومحبت میلریله مست اولان عقل کندینك سرمستلکندن
بو کردون خیمه سنی واشیا پرده سنی اورتالقدن دست عقله وقوت روحانیه ایله
رفع وخرق ایلر پس اول جانبدن یولی اوکنه طوتوب بی نقل اولان منزله واصل
اولور واقطار سموات وارضدن انك عقل وروحی سلطان محبتك قوتیله نفوذ
ایدوب مرتبهٔ حقیقتده قرار قیلور چونکم میلرك انواع اوزره اولدیغی مقرر
اولدیسه اول میلرك برمقدار اهلارنی ومحلارنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوردیلر
﴿ مثنوی ﴾ هین بهر مستی دلا غره مشو * هست عیسی مست حق
خرمست جو) ای دل اکاه اول هرمستلکه مغرور اولمه مسنیده یاوحدت ایچون
اولورسه هر برمستنه مغرور اولمه دیمك اولور زیرا حضرت عیسی علیه السلام
مست حقدر وخرمست جودر عیسی علیه السلامدن مراد اهل روحدر وخردن
مراد بونده حیوان سیرت اولان اهل نفسدر جو غدای بدنیه دن عبارت اولور
خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که ای کوکل اکاه وخبردار اول هر برمستنه مغرور
اولوب انی مست الهی صانمه زیرا عیسی مشرب اولان اهل روح حق تعالینك
مستیدر وخر سیرت اولان اهل نفس غدای جسمانیه ولذات نفسانیه نك اسیر
ومستیدر مع هذا بنه بو کروهدن چوق کسه کندو یی خلقه مست الهی کوستر
لکن مست الهی دکلدر بلکه اول زو یزله خلق مغرور وفریفته ایلیه تاکم اکا
زخارف دنیویه واغذیهٔ جسمانیه بو صنعتله حاصل اوله پس ای کوکل اکر سن علم
ومعرفتله آکاه اولورسك مست حق اولنی مست خلق اولندن فرق وتمیز ایلمکه

قادر اولورسن وسعادته متعلق اولان میلرك محلار نی جست وجو قیلور سك
﴿ مثنوی ﴾ اینچنین می را بجوزین خمها * مستی اش نبود زکونه دمها)
بونك كبی می بو كوپلردن استه كه انك مستلكی كوتاه دملردن اولمیه خملردن
مراد محبوب اولان صورتلردر كه هر بر محبوب اولان صورت بر كونه می ملاحتله
پر اولمشدر پس اول صورت من وجه خمه مشابهدر وانده اولان ملاحت وحلاوت
شرابه مماثلدر كونه دم قو یر یعنی قصه دیمكدر بوراده مراد نتیجه سی اولمین
وعاقبت وخاتمه سنده خیر اولمین ابترلر اولور كه انلرك صوكاری اولمیه یعنی بونجلین
می سعادتی و بادهٔ هدایت وعنایتی بومظاهر الهی كوپلرندن استه كه انك
مستلكی ابترلردن وخاتمه سنده خیر اولمین بدترلردن اولمیه بلكه شول كسه لرك
وجودی خملرندن بونجلین می طلب ایله كه دولتلرابدی وسعادتلری سرمدی
اوله وملاحت واطافتلرنه زوال كلیه وشرف وعزتلری منقطع اولمیه ﴿ مثنوی ﴾
زانكه هرمعشوق چون خمیست پر * آن یكی دردود كر صافی چودر) زیرا كه
هرمعشوق بر طولو كوپ كبیدر مثلا اول بری درد واول بر آخری در كبی صافیدر
یعنی اكرچه كوپلر صورتا هب برجنسدر ولكن بعضسنك درونی درد ایله
وغل وغش ایله پردر و بعضسنك درونی دخی در كبی صافی و پاك نسنه ایله مملودر
كذلك هرمعشوق اولان انسانك باطنی دخی بویله متفاوتدر كمینك باطنی غل وغش
ایله وكمینك باطنی فكر مشوش وكمینك درد ایله وكمینك دخی درد ایله طلودر
بعضسنك دخی باطنی در كبی صافی معنیلرله ولطیف وشریف سرلرله طلودر
پس طالب اولان انسانده برقوت ذائقه كركدر كه انلرك درونده اولان اوصافنی
واحوالنی بیله وقنغی قبیلدن ایدیكنی فهم قیله نته كم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾
می شناسا هین بچش بااحتیاط * تا می یابی منزه زاختلاط * هردو مستی
می دهندت لیك این * مستی ات آرد كشان تارب دین) ای می شناس آكاه
اول احتیاط واهتمامله هر برنی طات تا اختلاطدن منزه بر می بوله سن نعم هر ایكی
كوپ سكا مستلك و یررلر لكن بو اختلاطدن منزه اولان می سنی مست چكرك
رب دینه دك كتورر بوهم وجهدر بوذكر اولنان هر ایكی طائفه سكا مستلك
و یررلر بو مستلك سنی تا جناب الهی یه چكرك كتورر یعنی ای درون
انسانده اولان حالتلری وكیفیتلری فهم ایلین طالب اكاه اول هر كسك
خم وجودنده موجود اولان حالات وكیفیاتی زیاده اهتمام واحتیاطله بوقله
وچاشنی كیر اول تا كم نفس وهوا وزرق وریا ایله اختلاط ایلمكدن منزه
ومطهر برشراب خالص بوله سنكه اول خلوصك درونده اولان حالات
نفیسه در واختلاطدن منزه اولمین می اهل نفسك قلوبنده اغراض نفسانیه ایله

مشوبه اولان كیفیات خبیثه وخسیسه در هر ایكینك طالبه مستلك و یرمك شاننددر
ولكن بو اختلاطدن منزه وغل وغشدن وغرض نفسانیه دن مصفا اولان می سنی
مست اولدیغك حالده چكرك سنی رب دینك وخالق عالمینك حضورنه دك كتورر
﴿ مثنوی ﴾ تارهی ازفكر ووسواس وحیل * بی عقال این عقل در رقص
الجمل) حتی فكرو وسواس وحیلدن خلاص اولورسن عقالسز بو عقل رقص
جمله ده اوله یعنی بو اختلاطدن منزه اولان باده نك مستلكندن افكار ووساوس
وحیلدن خلاص اولورسن بو عقل دنیا ونفس وهوا قیدندن بلكه ماسوا بندندن
آزاد اولدیغی حالده جمله سی رقصده اولور یعنی وجده كلور و بی قید اولوب
میدان معرفتده جولان قیلور دیمك اولور عقال پایندده دیرلر ﴿ مثنوی ﴾
انبیاچون جنس روحند وملك * مرملك راجذب كردند از فلك) انبیای عظام
علیهم السلام چونكم روحك وملكك جنسیدرلر لاجرم ملكی فلكدن جذب ایتدیلر
یعنی انبیای عظام چونكم ارواح وملائكه ایله جنس اولدیلر لاجرم جنسیتلری
واسطه سیله افلاكدن املاكی كندیلری جانبنه جذب ایلدیلر نته كم حضرت جبریل
امین علیه السلام و بعض ملائكهٔ مقربین انبیای مرسلین طرفنه میل ایدوب كلدیلر
وانلرله مقارنت ومصاحبت قیلدیلر و بری برلرینه یار ومعین اولدیلر كه هرجنس
كندی جنسنه یار اولور ومعاونت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ باد جنس آتشست و یار او *
كه بود آهنك هردو برعلو) مثلا باد وهوا آتشك جنسی وانك یار وقرینیدر زیرا
هر ایكیسنك قصد وآهنكی علوه در یعنی ایكسی دخی علویدر آتشك علوی اولسی
قتی ظاهردر مثلا هر آتشكه یقه سن البته انك علوی روحانی اعلا جانبنه صعود
ایدر معلوم اولدیكه انك مركزی علویدر كذلك بادك دخی مركزی علویدر وانك
علوی اولدیغنی تفهیم ایچون بو بیتلری ضرب مثل ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾
چون ببندی توسر كوزی تهی * درمیان حوض یاجوی نهی) مثلا چونكم
سن بر تهی كوزه نك دهانی بغلیه سن بر حوضك و یاخود بر جوینك اورته سنه
قو یه سن ﴿ مثنوی ﴾ تاقیامت آن فرونا ید بپست * كه دلش خالیست
ودرو ی باد هست) قیامته دك اول كوزهٔ تهی آشغه كلمز حال بو كه اول كوزه نك
مركزی سفلیدر آشغه كلمك انك شانندن ایدی لیكن آشغه تنزل قیلمز زیرا اول
كوزه نك درونی خالیدر ایچنده باد وهوا واردر آنی اسفله میل ایلمكدن منع ایلر
﴿ مثنوی ﴾ میل بادش چون سوی بالا بود * ظرف خودراهم سوی بالا كشد)
اول كوزه نك بادینك میلی چونكم بالا جانبنه در پس كندینك ظرفنی دخی جانب
بالایه وطرف اعلایه چكر ﴿ مثنوی ﴾ بازان جانها كه جنس انبیاست *
سوی ایشان كشكشان چون سایهاست) كیرو اول جانلر كه انبیای عظامك

جنسیدر اول جانلر انلرك طرفنه سایه‌لر كبی كشكشاندر یعنی شول مؤمنلرك جانلریكه انبیای عظام علیهم السلامك ارواح مقدسه‌سیله عالم معناده جنس اولمشلر واشتیاق قیلمشلردر سایه سایه‌دارلر جانبنه نیجه منجذب اولوب چكلورسه وتبعیت قیلورسه اول جانلردخی انبیای عظامه سایه‌لر كبی چكلورلر وهروجهله انلره تابع اولورلر ﴿ مثنوی ﴾ زانكه عقلش غالبست وبی‌زشك ❁ عقل جنس آمد بخلقت باملك) زیرا كه اول جانلرك هر برینك عقلی نفس اوزره غالبدر وشكسز عقل خلقتده ملك ایله جنس كلدی یعنی شول جانكه انبیای عظامله جنسدر انك عقلی نفسنك اوزرینه غالب كلمشدر وهیچ شكسز عقل ایسه خلقتده وطبیعتده ملائكه ایله جنس اولمشدر پس هر شئ كندینك جنسنه میل ایلمك مقرردر ملائكه‌نك مركز ومقامی علو بدر عقلك دخی كذلك انلر كبی مركز ومقامی علو یدر ﴿ مثنوی ﴾ وان‌هوای نفس غالب برعدو ❁ نفس جنس اسفل آمد شد بدو) واول هوای نفس عدوی دینك اوزرینه غالبدر نفس اسفل جنسی كلدی لاجرم اسفل جانبنه كتدی كه هرشئ كندی جنسنه ومركزنه البته میل ایدیجیدر بوتقدیراوزره شدرفت معناسنه اولور امااولدی معناسنه اولسه دخی ممكن اولور ولكن مصرع اولده اولان نفس غالبه بوتقدیر اوزره مضاف اوقنور ومصرع ثانیده اولان نفسه عین‌معناسی ویریلور و بوتقدیراوزره معنی بویله اولوركه اول دشمنی اوزره غالب اولان‌نفسك هواسی عین‌جنس اسفل كلدی واول اسفله اولدی اما اولكی معنی بوندن اولیدر ﴿ مثنوی ﴾ بود قبطی جنس‌فرعون ذمیم ❁ بود سبطی جنس موسیٰ كلیم) مثلا قبطی فرعون ذمیمك جنسی‌ایدی انكچون اكامائل اولدی وتبعیت قیلدی اماقوم سبطی حضرت موسیٰ كلیمك جنسی‌ایدی بواجلدن بونلر اول حضرته میل قیلدی وتابع اولدی ﴿ مثنوی ﴾ بودهامان چنستر فرعونرا ❁ بركزیدش بردتا صدر سرا) هامان فرعونه جنسترك‌ایدی لاجرم آنی كزیده ایلدی تاسرانك صدرینه ایلتدی وآنی كندیه وزیر ومصاحب ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ لاجرم ازصدر تاقعرش كشید ❁ كه دوجنس دوزخندان دو پلید) لاجرم هامان‌اول فرعونی صدردن قعره‌دك چكدی ودوزخه ایلتدی زیرا اول ایكی پلید دوزخ جنسندندر پس جنسیت واسطه‌سیله آنی اهل اولدیغی منزله جذب وواصل ایلدی و بوایكی پلیدك دوزخله جنسی اولمسی شومناسبتله دركه ﴿ مثنوی ﴾ هردوسوزنده چو دوزخ ضد نور ❁ هردوچون دوزخ ز نور دل نفور) هرایكیسی دوزخ كبی خلقی یاقیجی نورك ضدیدر بوهم وجهدر هرایكیسی خلقی یاقیجیدر دوزخ كبی نورك ضدیدر هرایكیسی دخی دوزخ كبی نور دادن نفرت ایدیجیدر

﴿ مثنوی ﴾ زانكه دوزخ كوید ای‌مؤمن توزود ❁ بركذر كه نورت اتش رار بود) زیرا كه دوزخ دیر ای مؤمن سن تیز كچ زیرا سنك نورك آتشی قابدی یعنی بنم آتشمی سویندردی كما قال علیه‌السلام (تقول جهنم یوم القیمه جزیامؤمن فان نورك اطفأ ناری ﴿ مثنوی ﴾ بكذر ای مؤمن كه نورت میكشد ❁ اتشم را چونكه دامن میكشد) جهنم دیركه كچ ای‌مؤمن زیرا سنك نورك اولدرر وسوندرر بنم آتشمی چونكه نورك دامن چكه بوایكی بیت ذكر اولنان حدیث شریفك مضمونی تفسیردر ﴿ مثنوی ﴾ میرمدآن دوزخی ازنور هم ❁ زانكه طبع دوزخستش ای صنم) اول دوزخه منسوب اولان كسه‌لر هم نوردن واهل نوردن اوركر زیرا كه اول دوزخینك طبعی دوزخ طبعیدر ای صنم یعنی دوزخه منسوب اولنلر نار نوردن ونورانی اولان كسه‌لردن قچرلر وفرار ایدرلر زیرا ای مخدوم ومعظم‌اولان كمسه انلر هم دوزخ طبیعتدر چونكم دوزخ مؤمنلردن وانلرك نورندن فرار ایلر اهل دوزخ دخی كذلك نوردن ونورانی اولان طائفه‌دن فرار ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ دوزخ از مؤمن كریزد انچنان ❁ كه كریزد مؤمن ازدوزخ بجان) الحاصل دوزخ مؤمندن انجلین قاچركه مؤمن دوزخدن جانله قاچر یعنی دوزخدن مؤمن دل وجانله نیجه نفرت ایلرسه دوزخ دخی مؤمندن اویله نفرت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ زانكه جنس نارنبود نوراو ❁ ضدنار آمد حقیقت نور جو) زیراكه مؤمنك نوری نارك جنسی دكلدر حقیقتده نور جو اولان كسه نارك ضدی كلدی زیرا هر مطاوبك طالبی نوعا مطلوبنك جنسندندر پس مؤمن نورجنسندن اولور پس نورجواولان مؤمن نارك ضدی اولور وضد ضددن البته نفرت واعراض قیلور ﴿ مثنوی ﴾ درحدیث آمد كه مؤمن در دعا ❁ چون امان خواهد ز دوزخ ازخدا ❁ دوزخ ازوی هم امان خواهد بجان ❁ كه خدایا دور دارم ازفلان) حدیث شریفده كلدیكه مؤمن دعاده چونكم دوزخدن امان دیلیه الله تعالیدن دوزخ هم جانله مؤمندن امان استر بویله دیوكه خدایابنی فلان مؤمندن دورطوت كما قال علیه‌السلام (اذاقال المؤمن اللهم اجرنی من النار تقول النار اللهم اجرنی منه) حاصل كلام برشیئه درونك میل ومحبتی انكله جنسیته دلالت قیلور وبرشیئدن قلبك اعراض ونفرتی انكله ضدیته اشارت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ جاذبه جنسیست اكنون ببین ❁ كه توجنس كیستی از كفرو دین) پس ای انسان سن جنسیتك جاذبه سینی شمدی بودنیاده كور كفر ودیندن سن كمك جنسندنسن اكر اهل كفردن واكر اهل دیندن ﴿ مثنوی ﴾ كربهامان مائلی هامانئ ❁ ور بموسیٰ مائلی سبحانئ) واكرهامانه مائل ایسك هامانیسن

واكر موسايه مايل ايسك سبحانى وربانيسن يعنى اهل هوايه مائل ايسك اهل
هواسك وانبيا عليهم السلام واولياى كرامه مائل ايسك اهل خداسك هرقنغى
طرفه ميل ومحبتك غلبه سى اولورسه جنسيت ثابت اولور مثلا بركمسه نك
از بچق صلحايه ميلى اولسه وانلرله دخى احيانا صحبت قيلسه وليكن اكثر ميل ومحبتى
والفت وصحبتى كفره وفجره ايله اولسه وانلرله مصاحبت ايلديكندن لذت السه
اول كمسه انلر جنسندن وانلر زمره سندن عد اولنور وكفره وفجره شكانده
اولان بركمسه دخى صلحا ومؤمنينه زياده ميل ومحبت قيلسه واكثر انلرله
مصاحبت ومجالست قيلسه وانلرك قولندن وفعلندن حظ السه ولذت بولسه اول
كمسه صلحا ومؤمنيندن معدود قيلنور ولكن بو ايكيسنك مابيننده بركمسه دخى
واركه انك ايكى جانبه بيله ميلى برابردر وايكى جانبدن بيله حظى ولذتى واردر
بو كونه كمسه لره خطاب ايدوب بيوررلر ﴿مثنوى﴾ ور بهر دو مايلى انكيخته *
نفس وعقلى هردوان آميخته * هردو در جنكند هان وهان بكوش * تاشود
برنفس غالب عقل هوش) واكر هر ايكيسنه مائلك قويمش ايسه نفسنه وعقله منسوب
اولان اول نسنه لرك هر ايكيسى قرشمش ايسه هر ايكيسى بو تقدير اوزره جنكده در
آكاه اول سعى ايله تاكم نفس اوزره عقل وهوش غالب اوله بعض نسخه ده بويله در
تاشود غالب معانى برنقوش تاكم معانى وعقول نقوش وصورك اوزرينه غالب
اوله ديمك اولور يعنى اهل ضلالت واصحاب هدايت اولانلردن هر برطائفه يه
سنك قلبكدن ميل قويمش وطرفينه بيله محبت حاصل اولمش ايسه ونفسله عقلك
هر ايكيسنك مقتضالرى بربرينه مخلوط اولمش ايسه بو تقديرجه عقلله نفس
هر ايكيسى جنك وقتالده اولورلر نفس كندى جنسندن اولان اهل نفسك جانبنه
مائل اولور وانلرك اعمالنه محبت ورغبت قيلور عقل بو خصوصده نفسه مخالفت
قيلور وانك آرزولرينه مانع اولور واصحاب عقولك اعمال وافعالنده ميل ومحبت
قيلور الحاصل بو ايكيسى منازعه ومجادله دن خالى اولمزلر كركدركه اكاه
ومتنبه اوله سن وسعى وكوشش قيله سن تاكم نفسك مقتضاسى اوزره
عقل غالب اوله وسنى ارباب عقول طرفنه جذب قيله تاكم انلر جنسندن
اوله سن وسعادت ابديه بوله سن ﴿مثنوى﴾ درجهان جنك شادى
اين بسست * كه بينى برعدو هر دو شكست) جنك جهاننده شادلك
سكا بو كافيدر كه دشمنك اوزره هر دم شكست وانهزام كوره سن
يعنى بو جنك وخصومت عالمنده سكا شادلك بو قدر كافيدر كه اعداى عدو اولان
نفسك اوزره هردم شكستلك كوره سن واصدق صديقك اولان عقلكى انك
اوزرينه غالب وقوى مشاهده قيله سن فى الحقيقه بركمسه كندى دشمنى منكسر

كورسه شاد اولور جمله دشمنلرك اشد واقواسى خود بر موجب (اعدا عدوك
نفسك التى بين جنبيك) سنك نفسكدر پس منكسر كورمك سكا شادلك
كفايت ايدر چونكم مناسبتله بو قدر معارف بيورديلر ينه قصه يه شروع ايدوب بيوررلر

﴿ مشورت كردن فرعون باهامان در ﴾
﴿ ايمان آوردن بموسى عليه السلام ﴾

﴿مثنوى﴾ آن ستيزه رو بسختى عاقبت * كفت باهامان براى مشورت)
اول ستيزه يوزلو فرعون سختلكله عاقبت حضرت كليم اللهك كلماتنى مشورت
ايچون هامانه ديدى ﴿ مثنوى ﴾ وعدهاى ان كليم الله را * كفت ومحرم
ساخت آن كمراه را) حضرت موسى كليم اللهك وعده لرنى هامانه ديدى واول كمراهى
كندلسنه محرم دوزدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت باهامان چوتنها اش بديد * جست
هامان وكريبانش دريد) فرعون حضرت موسى عليه السلامك كلمات شريفه سنى
هامانه ديدى چونكم آنى تنها كوردى چونكم هامان فرعونك سوزنى اشتدى
يرندن صيچرادى ويقه سنى يرتدى ﴿ مثنوى ﴾ بانكها زد كريبها كردان لعين *
كوفت دستار وكله را بر زمين) اول ملعون صدالر اوردى كريه لر قيلدى دستارنى
وكلاهنى يره اوردى وبويله ديدى ﴿ مثنوى ﴾ كه چه كونه كفت اندر روى
شاه * اينچنين كستاخ آن حرف تباه) كه نه كونه شاهك يوزنه سويلدى بونك كبى
كستاخ اول باطل حرفى يعنى تباه وباطل اولان كلمانى بونجلين كستاخ سنك كبى
پادشاهك يوزنه قرشونه وجهله سويلدى ﴿ مثنوى ﴾ جمله عالم امسخر
كرده تو * كاررا بابخت چون زر كرده تو) اى شاه سن جمله عالمى كندبكه
مطيع ومسخر ايلمشسن كارى بخت ودولتله زر كبى ايلمشسن يعنى جمله كارى بخت
وسعادتك واسطه سيله التون كبى عزيز وشريف ايلمش سسندر ﴿ مثنوى ﴾
از مشارق واز مغارب بى لجاج * سوى تو آرند سلطانان خراج) مشارق
ومغاربدن بى لجاج وبى عتاب جميع پادشاهلر سنك طرفكه باج وخراج كتوررلر
﴿ مثنوى ﴾ پادشاهان لب همى مالند شاد * بر ستانهٔ خاك تواى كيقباد)
زمانكده اولان پادشاهلر شاد بلكه سنك آستانك خاكى اوزره اى كيقباد لب سوررلر
يعنى خاك آستانكى اوپرلر خاك آستانه اوزره لب سورمك آنى اوپمكدن كنايه اولور
آستانهٔ خاك تو ديمك خاك آستانهٔ تو ديمك تقديرنده اوله ﴿ مثنوى ﴾ اسب ياغى
چون ببيند اسب ما * رو بكرداند كريزد بى عصا) ياغى وباغى اولان دشمنك
اسبى چونكم بزم اسبمزى كوره چوب وعصاسز يوز دوندورر وقاچر عصا بونده
آلت منعدن كنايت اولور ﴿ مثنوى ﴾ تاكنون معبود ومسجود جهان *

بودی کوردی کینهٔ بندکان) شمدیه دك جهانك معبود ومسجودی اولمش ایدك بنده‌لرك کینه سی دخی اولورسن یعنی الی الان جهان خلقنك معبودی ومسجودی اولمش ایدك هرکس سکا عزت وتعظیم ایلردی شمدی بنده‌لرك حقیر وکمتری اولورسن دیدی ❊ مثنوی ❊ در هزار آتش شدن زین خوشترست ❊ که خداوندی شود بندهٔ پرست) هزار آتشده اولمق بو متابعتدن خوشتردر که بر خداوند بنده‌سنه طابیجی اوله یعنی هزار کره آتشه کتمك وآتشده اولمق بو خصوصدن یکرکدر که (النار ولا العار) دینلمشدر عار دکلیدر بر خداوند بنده‌سنك زیر حکمنده اوله واکا هر وجهله خدمتلر وطاعتلر قیله غیرت وحمیتی اولان ناری قبول ایدر عار قبول ایتمز دیدی وحمیت وجاهلیت غلبه ایدوب دولت وسعادتدن آنی بو اسلوبله محروم ایلدی ❊ مثنوی ❊ نی بکش اول مرا ای شاه چین ❊ تا نبیند چشم من بر شاه این) یوق اول بنی قتل ایله ای شاه چین تا کم بنم کوزم شاهك اوزرنده بو حالی کورمیه یعنی حضرت موسی علیه السلامه تابع اولمه ای اولو پادشاه اکر اکا تابع اولورسك اول بنی اولدر تا کم بنم کوزم بو متابعت اثرنی شاهك اوزرنده کورمیه دیدی شاه چین تعبیری یا چین مملکتنی دخی ضبط ایلدیکی اعتبارله اوله ویاخود اول طرفك ملوکی بونك مغلوبی وزبونی اولدیغی اعتباریله اوله ❊ مثنوی ❊ خسروا اول مرا کردن بزن ❊ تا نبیند این مذلت چشم من) ای پادشاه اول بنم بوینمی اور تا کم بنم چشمم بو مذلتی کورمیه ❊ مثنوی ❊ خود نبودست ومبادا اینچنین ❊ که زمین کردون شود کردون زمین) بویله خود اولمشدر واولمسونکه زمین آسمان وآسمان زمین اوله یعنی یرادنی کمسه اعلا اوله وانك اوزرینه حاکم اولوب تصدر قیله وبر عالی قدر وصاحب صدره دخی اول ادنی اولان بنده‌نك تحت تصرفنده اوله بویله خود اولمشدر وشمدنصکره دخی اولمیه دیدی که بویله اولمق آسمان زمین مرتبه‌سنه وزمین آسمان مرتبه‌سنه وارمق کیدر دیو آنی تخویف وتغییر ایلدی ❊ مثنوی ❊ بندکان مان خواجه تاش ماشوند ❊ بی دلانمان دل خراش ماشوند) بزم بنده‌لریمز بزم خواجه تاشمز اولور بزم بی دیللریمز بزم تحت حکممزده بنده‌لریمزدر بزمله خواجه تاش اولورلر وانلر حالا بزم بی دیللریمزدر که بزدن قورقیجیلر واوتانجیلر در اول زمانده انلر بزم قلبمزی انجیدیجی اولورلر وبزه خلجان واضطراب ویررلر دیدی ❊ مثنوی ❊ چشم روشن دشمنان ودوست کور ❊ کشت مارا پس کلستان قعر کور) دشمنلرك چشمی روشن ودوستلرك کوزی کور اوله پس بزه مقبره‌نك قعری کلستان اولدی یعنی چونکم سن موسی علیه السلامه تابع اولهسن سبطیلرك کوزی روشن اولور ودوستمز اولان قبطیلرك کوزی کور اولور بو تقدیرجه پس بزه اولمك اولی

اولور وقعر کور بو حالی کورمکدن بزه یکرك کاور دیدی وبوندن حصه بو اولور که هربار که فرعون سیرت اولان بر اهل نفسی زمانه سنك موساسی کبی اولان بر مرشد موعظه ونصیحتله من وجه کندی یه مائل قیلسه انك هامانی کبی اولان هواسی ویاخود اهل هوادن ربسی انك اول مرشده متابعت ایلمسنه مانع اولور وسنك عرضك وناموسك یوقیدر که وارورسن بر فقیر وحقیره بیعت ومتابعت قیلورسن بو نه کونه عقل وتدبیردر دیو آنی تغییر قیلور الحاصل صلاح وفلاح تحصیلنه وایمان وعرفانك تکمیلنه مانع اولوب انی دینسز وایمانسز قومغه سبب اولور

❊ تزییف سخن هامان ❊

❊ مثنوی ❊ دوست از دشمن همی نشناخت او ❊ نردرا کورانه کژمی باخت او) اول هامان دوستی دشمندن فهم ایتمدی نردی کور کبی اکری اوینادی یعنی ایشی کج ایشلدی دوست حقیقت اللهك رسولی واکا تابع اولان مؤمنلر ومتقیلر ایکن انلری دشمن عد ایلدی واهل هوا واهل دنیا فی الحقیقه اعدا ایکن ظاهرده اولان ریش خنده‌لرینه مغرور اولوب انلری دوست عد ایلدی بیلدیکه یوم قیامتده بونلر بری برینه عدو اوله‌لر اما متقی اولان مؤمنلر بری برلریله خلت وصداقت اوزره اوله‌لر کما قال الله تعالی (الاخلاء یومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقین) بو بیانده هامان سیرت اولان کمسه‌نك قولنی ابطال وتزییف ایلمکه اشارت واردر که انلر اهل دنیایی واهل هوایی کندیلره دوست طوتارلر واهل حق واصحاب هدایی دشمن عد ایدرلر الحاصل بو بیانده بو کونه طائفه‌یه تعریض ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ دشمن تو جز تو نبود ای لعین ❊ بیکناهانرا مکو دشمن بکین) ای لعین سنك دشمنك سندن غیری دکلدر بیکناهلره کین وغضبله دشمن دیمه یعنی ای هامان سیرت اولان واهل حق کندی‌یه دشمن بیلان ملعون سنك دشمنك سنك نفسکدن غیری دکلدر بیکناه اولان اصحاب هدایه وارباب نهایه کین وغضب سببیله دشمن دیمه بونلر خود عباد الله‌عین دوستلردر وهر کسه خیر ومنفعت مراد ایدیجیلردر ❊ مثنوی ❊ پیش تو این حالت بد دولتست ❊ که دواد اول وآخر لتست) ای بدبخت سنك قتکده بو حالت بد دولتدر که اولی دواد وآخری لتدر یعنی ای بی دولت سنك قتکده بو قبیح اولان حالت وخبیث اولان عادت که دنیانك زیب وزینتی ومال وثروتی دولتدر که اول دولت دیدیکك حالت قبیحه‌نك اولی یلك ویهوده یره سعی ایلمك واخری لت وضربت ییمکدر نه کم دولت لفظنك بو رموزه دلالتی واردر که انك اولی دودردودو بدن لفظندن امردر آخری لتدر ضربت معناسنه پس بو دولتك مغروری اولان کمسه‌لرك اولی یلمك وآخری لت

بیمك اولور ولفظ دولت بومعنایی ایهام قیلور ❊ مثنوی ❊ کر از ین دولت نتازی خرخران ● این بهارت راهمی آید خزان) اکر بودولتدن سورتنو سورتنو چاپمیه‌سن بوسنك بهاریکه البته زوال وخزان کاور یعنی اکر بودولت صور یدن آهسته آهسته تدریجیله آخرت جانبنه چاپمیه‌سن وکندیکی خلاص ایتمیه‌سن سنك بودولتك بهارنه عاقبت خزان کلور وملك ودولتك بالکلیه خراب اولور خرخران خر یدن لفظندندر سورتنو سورتنو دیمك معناسنه بوراده آهسته آهسته دیمك معناسی ویریلور ❊ مثنوی ❊ مشرق ومغرب چونو بس دیده اند ● که سر ایشان زتن ببریده اند) اهل مشرق واهل مغرب سنك کبی بی چوق کورمشلردر که انلرك باشنی تندن کسمشلردر بوخطابلر جمیعا هر عصرده اولان شول هامان سیرت وفرعون طبیعت اولان بدبختلره‌در که انلر بودولت دنیایه مغرور اولوب سرکش اولورلر واهل حقه متابعت قیلمقدن نفرت قیلورلر وملك عالمی کندیلره باقی صنورلر خبرلری یوقکه مشرقی ومغربی اولنلر انلر کبی نیجه ظالملری کوردیلر که انلرك باشلرنی بدنلرندن کسدیلر ونیجه اهانت وحقارتله انلری اولدردیلر ❊ مثنوی ❊ مشرق ومغرب که نبود برقرار ● چون کند آخر کسی راپایدار) مشرق ومغرب برقرار اولمز برآخر کمسه‌یی نیجه پایدار ایلر یعنی مغرب ومشرق ومابینهما هر نقدر شیٔ وارایسه بوجمله‌سی بی قرار وفانیدر آخر برغیر کمسه‌یی بومغرب ومشرق نیجه پایدار وباقی ایلر یعنی چونکم ملکت دنیافانی اوله اکا مالك اولان کمسه‌یی اول باقی ایلمکه مالك دکلدر بلکه کندیسی نیجه هالك ایسه اکا مالك اولان دخی اویله هالکدر ❊ مثنوی ❊ توبدان فخر آوری کز ترس وبند ● چاپلوست کشت مردم روز چند) سن انکله فخر کتورر سن که ترس وبندن مردم برقاچ کون سکا چاپلوس اولدی وتملق قیلدی یعنی سن انکله فخر ایدرسنکه بوخلایق سنك شرکدن خوف ایلدکلرندن وقید وبند قورقوسندن برقاچ کون سکا چاپلوس اولدیلر وتملق وتبصبص قیلدیلر سن بونلرك بحسب الظاهر اولان چاپلوسلکلرین کوروب انلری کندیکه دوست ویاخود کرچك مطیع ومنقاد اولمش کمسه‌لر صانورسن حال بوکه انلرك سکا تواضع وتملقی سنك ایلدکلرندن اوتریدر ❊ مثنوی ❊ هر کرا مردم سجودی میکنند ● زهر اندر جان اومی آکنند ● چونکه برکرد داز وان ساجدش ● داند اوکه زهر بود وموبدش) هرکیمه که خلق برسجود وتعظیم ایلرلر انك جانه زهر طولدررلر چونکه انك اول ساجدی اندن رجوع ایلیه اول کمسه انك زهر اولدیغنی بیلور وانك موبدی دخی بیلور موبد بفتح الباء محوسیلر دانشمندلرینه اولوسیدر که هرمشکلی اکا صورلر فارسیده

وعربده مستعملدر امافرس شاعرلرینك شعرلرندن دکلنورکه هرملتك اولو دانشمندلرینه اطلاق اولنه موبد ضم میمله مهلك معناسنه وخالی ویرامز ایدیجی معناسنه دخی کاور بوایکی معنایه بومحلده قابلیت واردر وخلاصهٔ کلام اولدرکه هرشول کمسه‌که بوخلایق برسجود وتعظیم ایلیه‌لر اول کمسه‌نك جانی ایچنه زهر قاتل طولدررلر اول واسطه ایله که مسجود ومفخم اولان کمسه بونلرك کندیه اولان تعظیم وتکریمندن غروره کلور وتکبرلك قیلور کبروغرور ایسه جانه زهر قاتل وسم هلاهل کبیدر چونکم اول مسجود ومفخم اولان کمسه‌نك ساجدی وعابدی کندیدن رجوع ایلیه اول وقت اول کمسه بیلورکه اول سجده وتعظیم اکا زهر ایدی وانك دانشمندی وعالمی دخی انك زهر ایدیکنی بیلور بومعنی موبد فتح میمله اولدیغی اوزره‌در اما ضم میمله اولورسه معنی چونکم اول مسجود اولان کمسه‌نك اول ساجدی وخادمی کندیدن رجوع ایلیه اول کیمسه انك زهر ایدیکنی ومهلك ایدیکنی ومسی حال ایدیکنی بیلور دیمك اولور نته‌کم برکمسه خلقك برنیجه زمان اقبالنه معتاد اولسه وتعظیم وتکریملرینه الفت وانسیت قیلسه وبرکون اول تعظیم ناسه سبب اولان منصب ومالدن معزول اولسه خلق اندن تعظیم وتکریم ایلمکی قطع قیلسه زهر ایچمش کمسه‌دن ارتق مضطرب اولور پس تعظیم ناسی زهرقاتل اولدیغی بوندن قیاس ایله ❊ مثنوی ❊ ای خنك آنراکه ذلت نفسه ● وای آن کز سرکشی شد چون که او) ای سعادت اول کیمسه‌یه که انك نفسی ذلیل اولدی وای اول کیمسه‌یه که سرکشلکدن طاغ کبی اولدی انسان یریوزنده فرح ومرحله یورومك کرك وطاغ کبی سرکش ومتکبر اولمق کرك نهی الهی وارد اولمشدر کما قال الله تعالی فی سورة بنی اسرائیل خطابا انبیه وارشادا لامته (ولا تمش فی الارض مرحا انك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا) بلکه رحمانك عبادی اولان بنده‌لر کبی ذلیل نفس هین ومتواضع یوریه که حق تعالی (وعباد الرحمن الذین یمشون علی الارض هونا) دیو هین ولین اولان قوللرنی مدح بیورمشدر ❊ مثنوی ❊ این تکبر زهر قاتل دانکه هست ● ازمی پرزهر کشت ان کیج مست) بوتکبرکه واردر زهرقاتل بیل پرزهر اولان میدن اول کیج واحمق مست اولدی یعنی متکبرك وجودنده شو تکبرکه واردر آنی سن زهر قاتل وسم هلاهل بیل اکر سن دیرسکه اول متکبر سرخوشدر نعم اول احمق ونادان پرزهر اولان شرابدن مست اولدیکه مراد اول می پرزهردن کبر ایله اولان دنیا دولتیدر هرکیم دنیا دولتیله مست اولوب متکبر اولسه می پرزهر ایچمش کبیدر ❊ مثنوی ❊ چون می پرزهر نوشد مدبری ● ازطرب یکدم بجنبند سری) مثلا برمدبر پرزهر می نوش ایلیه شوق

وطربدن بردم باشنی صاللر وتحریك ایلر یعنی بر بد بخت زهرله آمیخته اولمش برشرابی نوش ایلسه بر زمان انك طربندن باشنی دوره‌در زیرا اول شرابك ابتدا نشئه‌سی ظهور ایلر بعده زهری انك جکرینی طوغرر نته‌کم بیوررلر

مثنوی ✻ بعد یکدم زهر برجانش فتد ✻ زهردر جانش کند دادو ستد) بردمدنصکره زهرانك جاننه دوشر زهر انك جاننه دادوستد ایلر والمق ویرمك ایلر چونکم دولت دنیایله مست اولان کسه‌نك دخی شوق وطربی موسمی ایروب انك زهرینك ظهوری زمانی کلدککده انك زهری وقت اجلده اول متکبرك جانبندن اور ویرر وآنی نیجه فلا کتله هلاك قیلور ✻ مثنوی ✻

کرنداری زهراش را اعتقاد ✻ کوچوزهرامدنکردر قوم عاد) اکر اول کبر وعجبك زهرلکنه اعتقاد طوتمز ایسك دی نظر ایله قوم عاده‌نه زهر کلدی یعنی ای متکبر اکر کبر ونخوتك زهر قاتل اولدیغنه اعتقاد ایلز ایسك نظر ایله قوم عاده اول کبردن نه زهر کلدی قوم عادر آلای جبار ومتکبر طائفه ایدیلر پیغمبرلری اولان حضرت هود علیه السلامه سرفرو قیلمدیلر ومطیع ومتواضع اولمدیلر پس حق تعالی انلرك اوزرینه بادصرصری ارسال ایلدی وانلری اول بادصرصر پاره پاره‌ور یزه‌ر یزه ایدوب هلاك ایلدی پس معلوم اولدیکه قهرالهی متکبر وسرکش اولنلر ایچون ایمش فقر ودرویش اولنلر ایچون دکل ایمش نته‌کم مثال ایدوب بیوررلر

✻ مثنوی ✻ چونکه شاهی دست یابد برشهی ✻ بکشدش یاباز دارد درچهی) مثلا چونکم برشاه برآخر پادشاهك اوزرینه ال بوله یعنی فرصت بولوب آنی اخذ قیله اول شاه آنی قتل ایدر یاخود برچاهده طوتار یعنی حبس ایلر

✻ مثنوی ✻ ور بیابد خسته‌ٔ افتاده‌را ✻ مرهمش سازدشه و بدهد عطا) واکردوشمش خسته‌یی بوله شاه اول خسته‌یه مرهم دوزر وعطا وبخشش ویرر که شاهلرك عادت کریمه‌سیدر اهل کبرونخوتی قهرایدرلر واهل فقرومحنته مهرایدرلر نته‌کم ابن فارض قدس الله سره حضرتلری بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (بیت) متی عصفت ریح الولا قصفت اخا ✻ غناء ولو بالفقر هبت لربت

✻ مثنوی ✻ کرنه زهرست این تکبر پس چرا ✻ کشت شه‌رابی کناه و بی عطا) اکراول تکبر زهراولمسه پس نیچون اول شاه غالب مغلوبی بی کناه و بی خطا قتل ایلردی یعنی هرکز جفا ایدوب قتل ایلمزدی معلوم اولدیکه انك قتلنه سبب انك کبرونخوتیدر ✻ مثنوی ✻ وین دیکر رابی زخدمت چون نواخت ✻ زین دو جنبش زهر را باید شناخت) و بوفقیریسنی که مراد درویش خسته درخدمت وعبودیتسز نیچون اوخشاردی پس بوایکی جنبش وحرکتدن زهری اکلامق

لایق وممکندر یعنی برشاه شاه آخری بی کناه قتل ایلدیکندن و بردرویش خسته‌یه رعایت ایلدیکندن زهر اولدیغنی آکلمق قابلدر ✻ مثنوی ✻ راهزن هرکز کدایی رانزد ✻ کرك کرك مرده راهر کز کزد) راهزن هرکز بر کدایی اورمز وبر مفلسی صویمزکه (المفلس فی امان الله) درقورد اولمش قوردی هرکز ایصرمی یعنی بر کرك زنده برمرده کرکی اصلا ایصرمز بلکه کندی کبی برزنده کرك اولسه اکا خصومت قیلروانکاه جنك ایلر ✻ مثنوی ✻ خضر کشتی رابرای آن شکست ✻ تاتواند کشتی ازفجار رست) حضرت خضر علیه السلام کشتی یی انکیچون صدی تاکم کمی فجاردن قورتلغه ممکن اوله زیرا شکستهلك امن وسلامته سبب اولدیغنه اول حضرت عالم اولوب سفینه‌یه حضرت موسی علیه السلام ایله راکب اولدقلرنده انی خرق ایلدی کما قال الله تعالی فی سورة الکهف (فانطلقا حتی اذا رکبا فی السفینة خرقها) حضرت موسی علیه السلام حضرت خضرك سفینه‌یی خرق ایلدیکنه انکار ایلدی (قال اخرقتها لتغرق اهلها لقد جئت شیأ امرا) پس حضرت خضر علیه السلام سفینه‌یی خرق وشکسته ایلدیکنك سر وحکمتنی کا اعلام ایلیوب جواب ویردی (اما السفینة فکانت لمساکین یعملون فی البحر فاردت ان اعیبها وکان وراءهم ملك یأخذ کل سفینة غصبا) بوآیت کریمه‌نك ترجمه‌سی ایکنجی جلدك آخرنه قریب (عذر کفتن فقیر باشیخ) سرخنده‌مرور ایلدی ✻ مثنوی ✻ چون شکسته میرهد اشکسته شو ✻ امن در فقرست اندر فقررو) چونکم شکسته قورتلور شکسته اول زیرا امن فقرده در فقر ومسکنت جانبنه کیت وتواضع ومذاتی اختیار ایت ✻ مثنوی ✻ انکهی کوداشت در کان نقد چند ✻ کشت پاره پاره اززخم کلند) مثلا اول برطاغکه اول کانده برقاچ نقد طوتدی قازمه رکانك زخمندن پاره پاره اولدی یعنی اول کوه باننده معادندن برقاچ نقود اولدیغی ایچون انی کانك وقازمه ایله پاره پاره ایلدیلر

✻ مثنوی ✻ تیغ بهر اوست کورا کردنیست ✻ سایه کافکندست بروی زخم نیست) پس تیغ اول کمسه ایچوندرکه انك برکردنی واردرسایه که افکنده در اکا هرکز زخم یوقدر پس مؤمن وعاقله لایق اولان بواواورکه کوه کبی کردنکش اولمیه واظهار انانیت قیلمیه بلکه سایه وار افکنده اوله تاکم تیغ قهر الهیدن دنیاده وآخرتده امان بوله ✻ مثنوی ✻ مهتری نفطست آتش ای غوی ✻ ای برادر چون برادر میروی) الحاصل ای غوی مهترلك نفط وآتشدر ای قرداش نیچون آتش اوزره کیدرسن یعنی نفط یاغیله آتش نیجه ایسه وآنی سوندرمك نه‌مرتبه مشکل ایسه مهترلك دخی نفط یاغیله آتش کیدرکه انك ازاله‌سی خیلی مشکلدر ای قرداش سن نیچون آتش اوزره کیدرسن واواولغی کندیکه توجهله

اختیار ایدرسن مثنوی هرچه اوهموار باشد برزمین * تیرهاراکی هدف باشد ببین) هرشول نسنه که زمینه هموار و برابر اوله تیرلره نچون هدف ونشان اولور کور یعنی شول نسنه که زمینه برابر اوله تیرلره هدف اولمز پس شول کسه که کبر ونخوتی ترك ایده وزمینه برابر اولوب تواضع اختیار ایده اول کسه تیر بلایه نشان اولمز اما اظهار وجود ایلین کسه البته سهام بلایه نشان اولمقدن خالی اولمز مثنوی سر برارد اززمین انکاه او * چون هدفها زخم باشد بی رفو) اول زمانده که زمیندن باش یوقرو کتوره اول کسه به هدفلر کبی بی علاج و بی رفو زخملر اولور یعنی تیر بلایه نشان اولور واکا علاج ودرمان بوله مز رفو یعنی به دیرلر بونده علاج معناسی ویریلور مثنوی نردبان خلق این ما ومنیست * عاقبت زین نردبان افتاد نیست) خلقك نردبانی بو بنلك و بزدیمکدر عاقبة الامر بو نردباندن دوشمکلك واردر ما ومنی بنلکدن وسنلکدن وتکبر لکدن کنایتدر بو بنلك وسنلك وتکبرلك بر نردبان کبی اولمشدر که خلق بونکله عزت فانیه بامی اوزره قدمه قدمه صعود ایدرلر اوعاقبت بو نردبانك هرقنغی قدمه سنده چیقارسه اندن زمین فنایه دوشمکلك مقرردر مثنوی هرکه بالا تررود ابلهترست * کاستخوان او بتر خواهد شکست) پس هر کیمکه بالاتر کیده احمقتردر زیرا انك استخوانی بدتر صنمق استر یعنی برکسنه فی المثل بر نردبانه صعود ایلسه که اول نردباندن هرقنغی قدمه سنده اولورسه عاقبت انك دوشمسی مقرر ومحقق اولسه واول کمسه دخی بونی بیلسه مع هذا اینه ترقی قیلسه واعلا اولان قدمه یه چقمغه بذل همت ایلسه اول کمسه زیاده ابله واحمقدر زیرا هرنقدر یوقرو چقسه اندن آشغه دوشدکده انك کمکلری زیاده قریلور پس مراتب صوریه ومناصب دنیویه یی بوکا کوره قیاس ایله آشغه پایه ده بولون چونکم دوشمك مقرر اولدقد نصکره یوقرو پایه ده بولنماندن ایورك اولورسن مثنوی این فروعست واصولش آن بود * که ترفع شرکت یزدان بود * چون نمردی ونکشتی زنده زو * باغیی باشی بشرکت ملك جو) کبر وغرورده شول ضررلر یکه بزذکر ایلدك بو فروعدر وانك اصولی اول اولورکه ترفع یزدانك شرکتی اولور چونکم کندکدن اولمیه سن واندن زنده اولمیه سن پس شرکتله ملك استیجی باغی اولورسن یعنی تکبرلك وترفعلك خصوصنده ذکر ایلدیکمز بوضررله کبر ورفعت حق تعالی حضرتلرینه مخصوص صفتلردر پس برکمسه متکبر اولسه وترفع قیلسه کندوبی حق تعالی یه شریك قیلمش اولور انبیا علیهم السلام واولیای کرام ترفعه مشابه اولان صفتلردن بیله اجتناب ایتمشلر وحق تعالی یی تکبیر ایدوب تواضع طریقنه کتمشلردر قنده قالدیکه

متکبر اوله لر وترفع واستعلا به رضا ویره لر نته کم بو حدیث شریفدن معلومك اولور عن ابی هریرة رضی الله عنه قال کان النبی صلی الله علیه وسلم (وجیوشه اذا علوا الثنایا کبروا واذاهبطوا سبحوا فوضعت الصلوة علی ذلك) بو محله مناسب اولان تحقیق و بو حدیث شریفك تفسیری اوچنجی جلدده (حکمت آفریدن دوزخ آن جهان) سرخنده (ساخت موسی قدس در باب صغیر) بیتنك شرحنده مرور ایلدی فلیطلب فیه الحاصل چونکم بالکلیه کندکدن اولمیه سن وحضرت حقله زنده وفرخنده اولمیه سن شرکتله اللهك ملکن دیلیجی وانکله منازعه ایدیجی بر باغی وطاغی اولورسن وغضب حقه کندیکی مستحق قیلورسن قال الله تعالی فی حدیثه القدسی (الکبریاء ردائی والعظمة ازاری ومن نازعنی فیهما ادخلته ناری مثنوی چون بدو زنده شدی آن خود ویست * وحدت محضست آن شرکت کیست) چونکه بالکلیه کندی اغراض نفسانیه کی ومقتضیات حیوانیه کی فانی قیله سن حتی اولمزدن اول اولمك مرتبه سنی بوله سن واول دائم و باقی اولان پادشاه لم یزل ایله زنده وقائم اوله سن وانك اوصاف علیه سیله متصف واخلاق جمیله سیله متخلق اوله سن سنك جسمکده اصلا شائبهٔ وجود قالمیه وانانیت وکبر ونخوت صفتلری اولمیه بومرتبه ده همان اول اولور وعبدك وجودی اکا بر آلت مشابه سنده اولور (العبد ومایملکه کان لمولاه) موجبنجه عبد وعبدك مالك اولدیغی شیلر هرنه ایسه مولاسنك اولور بومرتبه ده اثنینیت ومغایرت قالمز عبدك وجودی مرده حکمنده اولور ووحدت محضه ظهوره کلور اول شرکت بومرتبه ده نچون ممکن اولور بومرتبه ده اصلا شرکت واثنینیت قابل اولمز بلکه عبدك وجودندن هرنه ایشلرسه فاعل حقیقی ایشلر وعبد قولده وفعلده وکل حالده همان آلت ملاحظه وامر اعتباری اولور پس بو اسرارك فهمی قالله اولمز اصل حالله اولور مجرد قیل وقالله بیلمکه اعتبار یوقدر بلکه لازم اولان اولدر که بونی آینهٔ اعمالده کوره سن وکندیکه حال ایلیه سن نته کم بیوررلر مثنوی شرح این در آینهٔ اعمال جو * که نیابی فهم آن در کفت وکو) بوحالك شرحنی آینهٔ اعمالده استه زیرا قیل وقالده انك فهمنی بوله مزسن یعنی مجرد قیل وقالله بوحالك حقیقت معناسی فهم اولنمز وماهیتی بیلنمز وادراك قیلنمز اکر بوحالك صورت حقیقیه سنی کورمك دیلرسك آینهٔ اعمالده کوررسن و بونك ماهیتن مشاهده قیلمق استرسك عمل ایلمکه شروع قیلورسن اولا کندکدن کبر ونخوتی وعجب وریاسنی ازاله ایدرسن اندنصکره کمال تواضع ومسکنتله طریق مستقیمه کیدرسن پس عبودیت کماله ایردکده وسکا یقین کلدکده بوذکر اولنان معانی شریفه نك حقیقتنی کوررسن و بونك اسرارنه نظر ایر کوررسن دیمك اولور مثنوی

كربكویم آنچه دارم در درون * بس جكرها كردد اندر حال خون) اول نسنه یكه درونمده طوتارم اكر سویلرسم درحال چوق جكرلر خون اولور یعنی كبر ونخوتی وفخر وانانیته متعلق اولان علی ومتكبر وفخور اولان كمسه لرك نتیجه سی نیه منجر اولدیغی مشاهده بی كه بن درونمده طوتارم اكر آنی سویلرسم وحقیقت حالی خلقه نقل ایلرسم فی الحال چوق جكرلر قان اولور واول سوزلره تحمل ایلیوب چوق زهره لر چاك اولور ﴿ مثنوی ﴾ بس كنم خودزيركارا این بست * بانك دو كردم اكردرده كست) بس ایلرم زیركاره بوقدر بسدر ایكی صدا ایلدم اكر كوبده كسه وار ایسه یعنی بوكونه سوزلردن ارتق سویلمزمكه زیركاره بوقدر سوز كفایت ایدر ایكی قات صدا ایلدم و بو معنایی تكرار سویلدم اكر محله ده ومجلسده برعاقل كسه وار ایسه (العاقل یكفیه الاشارة) موجبنجه اكا براشارت كفایت ایدر بزخود بونی تكرار سویلدك تاكه عقلده كامل اولنلر دخی متنبه اوله لر و بوایكی كره اولان صیت وصدادن نصیحت الهلر اما عاقل كسه یوق ایسه هزار هزار بوكونه سوزی تكرار ایلسك انك كوش بی هوشی آنی اشتمز واول بسیار و بی شمار اولان سوزلردن بریله برایش ایتمز اكر عاقلی بك اشارت بس دیشلر واكثار كلامدن فراغت ایلشلر پس بوسوزلردن رجوع ایدوب ینه هامانك قصه سنه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ حاصل ان هامان بدان كفتار بد * اینچنین راهی بران فرعون زد) حاصل كلام اول هامان اول بد وقبیح اولان كفتار یله بونجلین بریولی اول فرعونك اوزرینه اوردی یعنی ایمانه كلمك یولنی وفرعونك حضرت موسی علیه السلامه تابع اولمق طریقنی بوذكر اولنان اسلوب اوزره قبیح وخبیث سوزلره سد ایلدی فرعونك قلبنی ایمان واسلامه كلمكدن اوصاندیروب رد ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ لقمهٔ دولت رسیده تا دهان * اوكلوی او بریدی ناكهان) دولت لقمه سی فرعونك اغزینه دك ایرشمشدی اول هامان انك بوغازنی ناكهان كسمش واول لقمهٔ دولتی اول فرعون بوغازنده وآنی هضم ایتمكه مانع اولدی الحاصل فرعونی ایمان ذوقندن محروم قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ خرمن فرعون را داد او بباد * هیچ شه را اینچنین صاحب مباد) فرعونك خرمنی اوهامان یله ویردی هیچ برشاهه بونجلین وزیر ومصاحب اولمسون یعنی حق تعالی حضرتلری هیچ برشاه وامیره بونك كبی وزیری مصاحب ایلمسن كه اول شاهی دین وایماندن محروم قیله واهل حقه متابعت ایلمكه مانع اوله

﴿ نومید شدن موسی علیه السلام از ایمان ﴾
﴿ فرعون بجا یافتن سخن هامان در وی ﴾

حضرت موسی علیه السلامك نومید اولمسیدر فرعونك ایماندن قلبنده هامانك سوزی ثبات واستحكام بولمق سببیله ﴿ مثنوی ﴾ كفت موسی لطف بنمودیم وجود * خود خداوندیت را روزی نبود) حضرت موسی علیه السلام دیدی ای فرعون بز سكا لطف وكرم كوستردك لكن اول لطف وجود خود سنك خداوندلككه نصیب اولمدی تاكه آنی قبول ایتمكله ابدی خداوند اولیدك وسعادت اخرویه بولیدك ﴿ مثنوی ﴾ آن خداوندیكه نبود راستین * مر ورا نی دست دان نی آستین) اول خداوندلك كه راسته منسوب اولمیه انكچون نه ال بیل ونه یك بیل یعنی شول خداوندلك كه راستلره ودستلره منسوب اولان خداوندلك ایچون نه اصل بیل ونه فرع بیل یعنی انك اصلی وفرعی بوقدر وانكچون قدرت ومحل قدرت دخی یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ آن خداوندیكه دزدیده بود * بی دل و بی جان و بی دیده بود) اول خداوندلك كه دزدیده اوله دلسز وجانسز ودیده سز اولور یعنی شول خداوندلك كه خلقدن استراقه اولنمش وقوت وزورله اله كلمش اوله اول خداوندلك بی قلب و بی روح و بی دیده و بی كوش اولور كه اصلا انك نه صورتنده ونه معناسنده انتظام بواور بلكه صورتا ومعنا مرده وقالب افسرده كبی اولور ﴿ مثنوی ﴾ آن خداوندی كه دادندت عوام * باز بستانند از تو همچو وام) اول خداوندلكی وسلطنتی كه سكا عوام و یردیلر آنی سندن كیرو وام كبی الورلر یعنی شول دولت وسلطنتی كه سكا عوام ناس كیمی سندن خوف ایتمكله و كیمنك دخی سندن طمعی اولمغله انی سكا و یردیلر حتی سندخی انلرك امیری وحاكمی اولدك انلر سندن آنی دین كبی كیرو الورلر زیرا عوام ناسك و یردیكی خداوندلكك دوام وثباتی یوقدر پس عاقل اولان اكا مغرور اولمز ﴿ مثنوی ﴾ ده خداوندیٔ عاریت بحق * تا خداوندیت بخشد متفق) عاریتی اولان خداوندلكی حضرت حقه و یرتاكه سكا متفق اولان خداوندلكی بخش ایلیه یعنی حالا بو سلطنت صوری ودولت دنیوی عاریتی اولان خداوندلكدر كه هیچ بركسه نك ملكی دكلدر ومالك فی الحقیقه حقدر پس عاریتی اولان ملكت وسلطنتی صاحبنه تفویض وتسلیم ایله وانك امرینی جان ودل ایله قبول ایله تاكه سكا اصلا نزاع وخلافی اولمین خداوندلكی عطا ایلیه خداوندیٔ متفقدن مراد اصلا انده بركسه نك نزاع وخلافی اولمیه وانك صاحبنه بركس مخالفت قیلمیه بلكه محضا همان اكا مسلم اوله نته كم حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلمك خداوندلكی كبی كه خداوندلكنده هیچ كسه نك خلافی ونزاعی اولمدی انلركه اول حضرته مخالفت ومنازعت ایلدیلر مغلوب ومخذول اولوب ابدی سعادت بولمدیلر نته كم بو حكایتدن معلومك اولور

❊ منازعت امیران عرب بامصطفى علیه السلام که ملك را مقاسمت ❊
❊ کن باما تا منازعى نباشد وجواب فرمودن مصطفى علیه ❊
❊ السلام که من مأمورم در ین امارت وبحث ایشان از طرفین ❊

❊ مثنوى ❊ آن امیران عرب کرد امدند ٭ نزد پیغامبر منازع مى شدند) اول عرب بکلرى جمع کلدیلر حضرت پیغمبر علیه السلامك قتنده منازع اولدیلر وجدال قیلوب بویله دیدیلر ❊ مثنوى ❊ که تومیرى هریك ازماهم امیر ٭ بخش کن این ملك بخش خود بکیر) کەسن امیرسن بزدن هر بریمز هم حاکم وامیردر بوملکى بخش ایله وکندى بخشکى طوت وسکا هرنه حصه دوشرسه اول حددن تجاوز ایتیوب اوقدره کندیکى راضى ایت ❊ مثنوى ❊ هریکى در بخش خود انصاف جو ٭ توز بخش ما دودست خود بشو) بو امیرلردن هر برى کندى بخش وحصه سندن انصاف جودرسن بزم بخش وحصه مزدن کندى ایکى الکى بو یعنى بزم بخش وحصه مزدن فارغ اولوب بزم ملکمزه دخل وتعرض قیلمه تا بواسلوب اوزره سنکله صلح ایدەلم دیدیلر ❊ مثنوى ❊ کفت میرى مرمرا حق داده است ٭ سرورى وامر مطلق داده است) حضرت رسول اکرم صلى الله علیه وسلم انلره بوکونه جواب ویروب دیدى تحقیقا بکا امیرلکى حضرت حق ویرمشدر بنى جمله جهانك سرورى ایلمشدر ودیمشدر ❊ مثنوى ❊ کین قران احمد ست ودور او ٭ هین بکیرید امراورا اتقوا) که بوزمان حضرت احمد علیه السلامك قرنیدر وانك دور یدر آکاه اولك انك امرنى طوتك اى قوم اللهدن قورقوك که انك رسولنه مخالفت همان اکا مخالفت ایلمکدر وکذلك انك رسولنه اطاعت همان اللهه اطاعت ایلمکدر ❊ مثنوى ❊ قوم کفتندش کەماهم زان قضا ٭ حاکمیم وداد امیرى مان خدا) اول قوم برسبیل جدل دیدیلر که بزهم اول قضاى الهیدن حاکمز وبزه دخى امیرلکى خدا ویردى یعنى امیران عرب بحث وجدل ایدوب اول حضرته بوکونه جواب ویردیلر که بزهم دو کلیمز حق تعالى حضرتلرینك اول قضا سندن حاکملرز بزه دخى بوامیرلکى خدا ویردى پس سن بزم مابینمزدن کندیکى مستثنا ایدوب بکا بوامیرلکى خدا ویردى دیمك نیجه صحیح اولور ونوجهله ثبوت بولور ❊ مثنوى ❊ کفت لکن مرمرا حق ملك داد ٭ مرشمارا عاریت از بهر زاد) حضرت رسول اکرم صلى الله علیه وسلم بونلره جواب ویروب دیدى لکن حق تعالى تحقیقا بکا ملك ویردى وسزه عاریت ویردى زاددن اوترى یعنى اول حضرت علیه السلام بونلره بوکونه جواب باصواب ویروب دیدیلر که نعم سزك سوز یکز صحیحدر که

سزه دخى حاکملکى وامیرلکى خدا ویردى سزك دخى حکومتکز اول قضادندر ولیکن سزکله بنم امیرلکمك فرقى اولدر که حق تعالى بکا بوامیرلکى تاازلدن ملك ویردى وبنم خلق اوزره امیر اولمى وحکم قیلمى لوح قضاده بالاصالة ثابت قیلدى امابوامیرلکى سزه عاریت ویردى زاددن اوترى یعنى توالد وتناسل خلقدن اوترى وبر قاچ کون کندى تحت تصرفکزده اولان مملکتکز سزك واسطه کزله معمور اولوب خلق منتظم الاحوال اولمقدن اوترى پس سزك امیرلککز لوح قضاده هم عاریتى اولمق اوزره ثابت اولمشدر امابنم امیرلکم بالاصاله بکا ملك اولمق اوزره واصلا فانى اولمیوب همیشه باقى اولمق اوزره ثابت اولمشدر بیوردیلر نتەکم بیوررلر ❊ مثنوى ❊ میرى من تاقیامت باقیست ٭ میرى عاریتى خواهد شکست) بنم امیرلکم قیامته دك باقیدر عاریتى اولان امیرلك شکست اولیسردر یعنى هرشول امیرلك که برکسه نك عین ثابته سنده ازلدى انك ملکى اولمیه واوح قضاده اول امیرلك انکچون ثبوت بولمیه بلکه عاریتى امیر اولمق انك حقنده مقدر اوله انك امیرلکى بودنیاده البته برکون شکست اولیسردر وانك دولتنه فنا کلیسردر ❊ مثنوى ❊ قوم کفتند اى امیر افزون مکو ٭ چیست حجت برفزون جوىٔ تو) پس قوم عرب دیدیلر اى امیر افزون سویلمه سنك زیاده وافزون ایستیجى اولمکه حجت ندر یعنى اول حضرته بویله دیدیلر که چوق سویلمه سنك ملکى بزدن زیاده استمکه وامیرلك سکا ابدى ملك اولدیغنه وبزه عاریتى اولدیغنه حجت وبرهان ندر تاکم امیرلك ابدى سکا بالاصاله مخصوص اولدیغنه ایمان کتوره وز وکندیمزى سکا تابع اولنلر زمره سنه یتوره وز ❊ مثنوى ❊ در زمان ابرى برآمد زامرمر ٭ سیل آمد کشت آن اطراف پر) فى الحال امر مردن بر بلود کلدى سیل کلدى اول اطراف پر اولدى امرمراجى حکم دیمکدر یعنى حق تعالى حضرتلرینك صورت قهرله اولان امرندن درحال بر بلود کلدى واولقدر یغموز یاغدیکه سیل کلدى واول اطراف سیلله طولدى ❊ مثنوى ❊ روبشهر آورد سیل بس مهیب ٭ اهل شهر افغان کنان جمله رعیب) زیاده عظیم ومهیب سیل شهره یوز کتوردى شهرك اهلى وخلقى جمله مرعوب اولدقلرى حالده افغان ایدیجى اولدیلر رعیب بمعنى مرعوب اولورسه معنى بودر بمعنى راعب اولورسه اهل شهر جمله سى خائف اولدقلرى حالده افغان ایدیجى اولدیلر دیمك اولور ❊ مثنوى ❊ کفت پیغمبر که وقت امتحان ٭ امد اکنون تاکمان کردد عیان) پس حضرت پیغمبر علیه السلام بونلره دیدیکه اى قوم ایشته شمدى امتحانك وقتى کلدى تاظن وکمان عیان اوله تاکم ملك عاریتى اولان خصوصده شبهه کز دفع اولوب حقیقت حال عیان اوله دیدى

پس اکر سزدخی بالاصاله قضاء الهیدن امیرایسه کز بوسیلی دفع ایلك بیوردی
﴿ مثنوی ﴾ هر امیری نیزهٔ خود درفکند * تاشود در امتحان آن سیل بند)
پس هر برامیر کندی نیزه سنی سیل اوزه براقدی تاکه امتحانده اول سیل بسته
وبند اوله آن نیزه یه راجع اولوب سیل بند وصف ترکیبی اولمق دخی جائزدر
بوتقدیر اوزره معنی هر برامیر سیل اوزره کندی نیزه سنی براقدی تاکم اول نیزه
امتحان وقتنده سیل بند اوله دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ پس قضیب انداخت
دروی مصطفی * آن قضیب معجز فرمانروا) پس حضرت مصطفی علیه السلام
اول سیله قضیب آتدی اول معجز فرمانروا قضیب ایدی فرمانروا وصف ترکیبدر
فرمانی یکچور یجی بیوروغن طوتدریجی دیمکدر معجز خصمی عاجز ایدیجی
دیمك اولور قضیب شاخه دیرلر یعنی پس حضرت مصطفی علیه السلام اول سیله
برشاخ پاره آتدی خصمی اعجاز ایدیجی وامرنی یکچوریجی ایدی ﴿ مثنوی ﴾
نیزهارا همچو خاشاکی ربود * آب تیز سیل پرجوش وعنود) پس اول
امیرلرك نیزه لرنی برشاخ پاره کبی قاپدی اول پرجوش وعنود سیلك تند وتیز
آبی یعنی اول معاند اولان پرجوش سیلك آب تیزی امیران عربك نیزه لرن قاپدی
وکندی ﴿ مثنوی ﴾ نیزها کم کشت جمله وان قضیب * برسراب ایستاده
چون رقیب) نیزه لر جمله سی کم ونابدید اولدی حال بوکه اول قضیب مبارك
رقیب کبی آبك باشی اوزره طورمش ایدی یعنی بردی روح وعاقل کمسه نیجه
صو اوزره بکجی وکوزه دیجی اولوب طوررسه وموکل اولوب آنی نه کونه
حفظ قیلورسه اول شاخ پاره دخی صو اوزره طوروب رقیب کبی آنی سد وبند
ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ زاهتمام آن قضیب آن سیل زفت * رو بکردانید
آن سیلاب ورفت) اول قضیبك اهتمامندن اول سیل زفت یوزنی دوندردی
واوسیلاب کتدی یعنی اول حضرتك معجزهٔ شریفه سیله اول قضیبه برمرتبه
قدرت حاصل اولدیکه اول سیلك کیرو دونمسنه صو اوزره طوروب اهتمام
ایلدی پس اول سیل عظیم اول شاخ پاره نك اهتمامندن یوزنی دوندروب آخر
یره کتدی ﴿ مثنوی ﴾ چون بدید ندازوی ان امر عظیم * پس مقر
کشتند ان میران زبیم) چونکه اول امیر عرب اول حضرتدن اول امر عظیمی
کوردیلر پس اول امیرلر خوفلرندن مقر اولدیلر وتصدیق قیلدیلر ﴿ مثنوی ﴾
جز سه کس که حقد ایشان چیره بود * ساحرش کفتند وکاهن آن جحود)
اوچ کمسه دن غیریکه انلرك حقد وحسدی چیره وغالب ایدی زیاده انکارلرندن
اول حضرته ساحر وکاهن دیدیلر واقرار ایلیوب ایمانه کلمدیلر ﴿ مثنوی ﴾
ملك بربسته چنان باشد ضعیف * ملك بررسته چنین باشد شریف * نیزهارا

کرندیدی باقضیب * نام شان بین نام او بین ای نجیب) بربسته اولان ملك
انجلین ضعیف اولور بررسته اولان ملك بونجلین شریف اولور بربسته عارضی
وعاریتی معناسنه در بررسته اصلی وذاتی معناسنه در یعنی عارضی وعاریتی اولان
ملك وانك مالکی امیران عرب وانلرك ملکی کبی ضعیف اولور وذاتی واصلی
اولان ملك وانك مالکی بوذکر اولنان حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلمك
ملکی کبی همیشه عزیز وشریف اولور اکر قضیبله نیزه لری کورمدك ایسه پس
ای برکزیده اول حضرتك نامنی کور وانلرك نامنی کور یعنی اکر اول زمانه ایرمدکسه
و بومنقبه نك حقیقتنی کوزکله کورمدکسه حالا بونك مثالی کندی زمانکده
موجوددر اول حضرتك نامنی کور واول امیران عربك دخیناملرنی کور
﴿ مثنوی ﴾ نامشانرا تیز سیل مرك برد * نام او ودولت تیزش نمرد)
اول ملوك عربك ناملرنی موتك تیز اولان سیلی ایلتدی وکیدردی اول حضرت
علیه السلامك نام شریفی وانك قوی وتیز دولتی اولمدی ﴿ مثنوی ﴾ پنج
نوبت میزنندش بردوام * همچنین هرروز تاروز قیام) دوام اوزره اول
حضرتك هرکون بش نوبتنی اوررلر بونجلین هرکون روز قیامته دك یعنی هرکون
قیامته دك بش کره قامتده واذانده مؤذنلر اول حضرتك نوبت شریفه سنی اوررلر
ونام شریفنی تعظیم وتکریمله ذکر قیلورلر پس اول حضرتك نام شریفنی سیل
مرك ازاله ایدمدیکی بودخی برمعجزه در اما امرای عربك ناملری ودولتلری بالکلیه
کورکه زائل اولوب فانی اولدی انلرك امیرلکی عارضی وعاریتی اولدیغنه بومعنی
دلالت ایلر پس ینه قصه یه رجوع ایلیوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ کرترا عقلست
کردم لطفها * ورخری آورده ام خررا عصا) ای فرعون اکرسنك عقلك
وار ایسه لطفلر ایلدم واکر خرایسك خره عصا کتوردم یعنی اکر عقل وادراکك
وار ایسه سکا وافر لطفلر ایلدمکه هر بریمی دولت ابدیه وسعادت سرمدیه یه
اولشدریجی اولور اکر عقلك یوق ایسه برخرسیرت وحیوان طبیعت ایسك اشته
سن خره عصا کتوردم ﴿ مثنوی ﴾ آنچنان زین آخرت بیرون کنم *
کز عصا کوش وسرت پرخون کنم) بوآخور دنیادن سنی انجلین طشره ایلرم که
عصادن سنك کوش وسرکی پرخون ایلرم ﴿ مثنوی ﴾ اندرین آخرخران
ومردمان * می نیابند ازجفای توامان) زیرا بوآخر دنیاده خرلر ومردملر
سنك جفا وجورکدن امان بولمزلر یعنی سن برتندو سرکش خرسن که سنك
اذا وجفا ایتملرکدن خرسیرت اولنلر وآدم طبیعت اولنلر بوآخور دنیاده امان بولمزلر
وسالم اولمزلر ﴿ مثنوی ﴾ نك عصا آورده ام بهر ادب * هرخریرا کوبا
شد مستجب) ای فرعون اشته ادبدن اوری عصا کتورمشم هربرخر ایچون که

اول مستجب اولمیه یعنی هر بر خرسیرت ایچون که اول مقبول ومؤدب اولمیه تأدیب
ایلمکدن اوتری اشته عصا کتورمشم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ اژدهایی میشوددر
قهر تو * کاژدهایی کشته در فعل وخو) سنی قهر وهلاك ایتمکده بو عصا
بر اژدرها اولور زیرا فعل وخو یده بر عظیم اژدرها اولمشسن لازم کلدیکه سنك کبی
اژدرهایی بونك کبی بر اژدرها ایله زبون ومغلوب قیلم ﴿ مثنوی ﴾ اژدهایی
کوهیٔ تو بی امان * لیك بنکر اژدهای آسمان) سن فی المثل بی امان اژدرهای
کوهیسن یعنی طاغده بیومش بر قوتلو ومهابتلو جانورسن لیکن آسمانك اژدرهاسنی
کور یعنی بو آسمان ربانی اولان اژدرهایی کور که بنم امرمه نیجه مطبع اولور
ونوجهله جهله‌ر قیلور ﴿ مثنوی ﴾ این عصا ازدوزخ آمد چاشنی * که
هلا بکریز اندر روشنی) بو عصا دوزخدن بر نمونه وچاشنی کلدی بویله دیو که
هله نور وروشنلکه قاچ یعنی بو عصا سکا جهنمدن بر نمونه وچاشنی کلدی لسان
حالله سکا بویله دیرلر که ای فرعون تحقیقا ظلمت وکفر ومعصیتدن ایمان وروشنلکه
قاچ والله ورسولنه التجا قیل ﴿ مثنوی ﴾ ورنه درمانی تودر دندان من *
مخلصت نبودز در بندان من) یوخسه سن بنم دندانمده قالورسن و بو دنیاده
معذب اولورسن بنم دربندلرمدن خلاص اولمزسن و بر کسه بنم ضررمی سندن
دفع قیلمز دیر بو بر عصا ایدی لکن بودم اژدرها در تاکه دیعه سنکه دوزخ
یزدان قنده در زیرا دنیاده اولان عذابلر جهنم عذابلرینك آثاری ونمونه سیدر
چونکم بر قولنه حق تعالی عذاب ایلمك استسه دنیاده هم عذاب ایلر پس خدانك
دوزخی نره ده در ونه کونه در دیمه بلکه اول عذابی همان دوزخدن بر چاشنی
ونمونه بیلوب کندیکی دنیاده دخی عذاب دوزخله معذب اولمش کور بو جمله
اکرچه حضرت موسی علیه السلام لساندن فرعونه دینلمشدر لکن هر عصرینك
موسی مشربی اولان قائم مقام نبوی فرعون سیرت اولنلره بویله سویلر و بو کونه
تعریض وتوبیخ ایلر وای ظالم صقین دوزخ یزدانی کند کدن بعید صنمه خدای
تعالی اکر دیلرسه هم بو دنیاده سکا جهنم عذابی کبی عذاب ایلردیر اکر حق تعالینك
قدرتنی بیلورسك وانك دوزخی قنده در دیو سؤال ایلمزسن دیر

﴿ در بیان انکه شناسای قدرت حق نپرسد که بهشت ودوزخ کجاست ﴾

﴿ مثنوی ﴾ هر کجا خواهد خدا دوزخ کند * اوج را بر مرغ دام وفخ کند) هر قنده
استرسه خدای تعالی دوزخ ایلر اوج اعلایی مرغه دام وفخ ایلر یعنی ای ظالم وطاغی
سن قیاس ایله که خدای تعالی بر ظالمی همان آخرتده جهنمه قویه وعذاب ایده
وبو دنیاده اکا عذاب ایلمکه قادر اولمیه بلکه هر قنده که خدای دیلرسه بر کسه یه

آنی دوزخ قیلر مثلا اوج اعلایی وهوایی بر قوشه دام وفخ ایلر وآنی هواده کرفتار
ایدوب بلالره مبتلا قیلر ﴿ مثنوی ﴾ هم ز دندانت بر آرد دردها *
تا بکویی دوزخست واژدها) ای فرعون هم سنك دندانکدن دردلر بوقرو کلور
وظاهر اولور تا اول دردك حقنده دوزخ واژدرها دیرسن یعنی هر بار که خدای
تعالی سنك دیشلریکه وجعلر ودردلر حواله ایلیه سن انك وجعلرنی ذایق اولدقده
زیاده المکدن بو جهنم عذابیدر و بر موزی اژدرها دیرسن پس بو دنیاده عذاب
جهنمی طاتمش اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ یا کند آبی دهانت را عسل *
تا بکویی که بهشتست وحلل) یاخود اول خداسنك آب دهانکی شیرین وعسل
ایلر تاکم زیاده صفا کدن سن انك حقنده بهشت وحلل دیرسن یعنی خدای تعالی
سنك اغزکی بر مرتبه شیرین ولذیذ ایلر وقوت ذائقه که بر مرتبه حلاوت و بر که
زیاده اغزك طتلو اولدیغندن اول لذتك حقنده بو ذوق ولذت فی المثل جنت
وحلل لذیذدر دیرسن ﴿ مثنوی ﴾ از بن دندان برویاند شکر * تا بدانی قوت
حکم وقدر) دیشلرك دبندن اول خدا شکر بتورر تا قضا وقدرك قوت وقدرتنی
بیله سن حاصل کلام اولدر که جهنمدن مراد بر قولنه حق تعالینك عذاب
ایلمسیدر وعذاب الهی ایکی قسمه منقسمدر بری دنیوی و بری اخروی دنیوی
اولان عذاب جهنم عذابنك نمونه واثریدر وموتله منقطع اولور واخروی اولان
عذاب کافرلره دائم وابدیدر ومؤمنلره کاهی مقداری اولور نعمت الهیه نك دخی
کرچه انواعی چوقدر لکن بو دخی ایکی قسمه منقسمدر دنیوی اولان نعمتلری
موتله منقطع اولور واخروی اولان نعمتلری دائم وباقیدر که مؤمنلره مخصوص
اولور وحق سبحانه وتعالی مرید ومختاردر اکر دیلرسه بر قولنه بو دنیاده جنت
اعلی نعمتلرنی ویرر واندن لذت ویرر اکر دیلرسه بر قولنی دخی جهنم عذابیله
معذب ایلر واکا نیجه آلام شدایدلر کورر که تعریفی ممکن اولمز وجهنم عذابی
اکا مساوی کلمز پس عاقل ایسك بو معنادن حق تعالی حضرتلرینك کمال قدرتنی
اکلیوب مرید ومختار اولدیغنی فهم ایلیوب انك طاعتنه مشغول اولورسن وغیره
ظلم وتعدی قیلمقدن پرهیز قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ پس بدندان بی کناهانرا مکز *
فکر کن از ضربت نا محترز) ای ظالم وطاغی بی کناهلری دندانکله ایصرمه
نا محترز اولان ضربتدن فکر ایله یعنی چونکم حق تعالی حضرتلرینك ارادت
وقدرتنی بیلدکسه ومرید ومختار اولدیغنه عالم اولدکسه پس بی کناه اولان
مظلوملری رنجیده ایله وانلره جور وستم قطعا احترازسز اولان ضربتدن یعنی
خوفسز وحذرسز اولان ضربه ولنه دن فکر ایله که اول بی کناهلره ایلدیکك
جفا مقابله سنده منتقم اولان خدادن سکا کلور وسنی آزرده قیلور ﴿ مثنوی ﴾

نیل را برقبطیان حق خون کند * سبطیان را از بلا محصون کند) حق سبحانه وتعالی شول قادر ومختاردر که نیلی قبطیلره قان ایلر سبطیلری بلادن مصون ایلر وفی الحقیقه حضرت موسی علیه السلامك قومنی بلالردن مصون قیلدی وفرعون قومنی دنیاده وآخرنده جهنم عذابلرنه کرفتار ایلدی پس هر کیم فرعون نفسه اتباع قیله وفرعون سیرت اوله حق تعالی اکا قبطیلره ایلدیکی عذابی ایلر وهر کیم موسای روحه اتباع قیله وتابع انبیا علیهم السلام اوله حق تعالی آنی بلالردن مصون ومحصون ایلر بعض نسخهده مصرع ثانی برکلیمی قندده نامنون کند واقع اولمشدر معنی نیلی حق تعالی قبطیلره خون ایلر کلیمه منسوب اولان کمسه یه نامقطوع قند ایلر یعنی لاینقطع لذیذ وشیرین ایلر دیمك اولور

(مثنوی ‌* تابدانی پیش حق تمیز هست * درمیان هوشیار راه ومست) تا بیله سنکه حق تعالینك قتنده تمیز واردر اهل هوشیاری ومستی اورته سنده یعنی حق تعالی نیلی قبطلره خون وسبطیلره قند نامنون ایلر تا بیله سنکه خدای تعالینك حضور شریفنده ایو یی کتولردن فرق ایلمك وصالحلرك میانی طالحلردن وطیبلری خبیثلردن تمیز قیلمق واردر طریق مستقیمك صاحب هوشی کیدر بیلور وانك مست وبیهوشی نه کونه کمسه در اکا دخی عالم اولور و بوایکیسنك مابینی بری برندن فرق وتمیز قیلور

(مثنوی * نیل تمیز از خدا آموخنست * تا گشاد انرا واین را سخت بست) نیل مبارك فرق وتمیزی حضرت خدادن اوکرنمشدر که اکا آچدی وبوکا محکم بغلدی چونکم آب نیل خدادن تمیز اوکرندی کورکه اول موسی علیه السلامك قومنه یول آچدی وانلر اول نیلدن امن وسلامت ایله کچدی و بوفرعون قومنه یولی محکم بغلدی حتی انده غرق وهلاك اولدیلر

(مثنوی * لطف حق عاقل کند مر نیل را * قهر او ابله کند قابیل را) اول خدانك لطفی تحقیقا آب نیلی عاقل ایلر حتی خدای تعالینك دوستلریله دشمنلرینك مابینینی تمیز ایلیوب دوستلرینه یول ویرر ودشمنلرینی غرق ایدوب هلاك قیلور اول اللهك قهری قابیلی ابله قیلور حال بوکه عاقل ایدی لکن چونکم اکا قهر الهی کلدی آنی برمرتبه احمق ونادان قیلدیکه کندی یه ضرر اولنی نافع اولاندن فرق ایلمکه قادر اولمیوب قرنداشی هابیلی قتل ایلدی وقتل ایلدکدنصکره دخی انك سوأتنی نه ایلیجکین بیلمیوب نیجه کونلر آنی ارقه سنده کوتروب کزدردی شول وقته دك که برغراب زمینی چنکالیله قازوب برغراب مرده یی دفن ایلدی پس غرابدن بو حالی کوروب برادرینك جسد مرده سنی اول زمینه دفن ایلدی (یاویلتی اعجزت ان اکون مثل هذا الغراب) دیو سویلدی قهر الهی آنی شول مرتبه ابله ایلدیکه غرابك عقلی اندن زیاده اولوب انك

برقرغه قدر عقل وتمیزی قالمدی (مثنوی * در جمادات از کرم عقل آفرید * عقل از عاقل بقهر خود برید) اول خدا کرم ولطفندن جماداتده عقل یراتدی حتی جمادات دوستی دشمندن ونیکی بددن فرق وتمیز ایلدی اما عقل عاقلدن کندینی قهر سببیله قطع ایلدی یعنی انسانك عاقل اولمق وتمیز قیلمق شانندن وخاصیت ذاتیه سندن ایکن اول خدا عاقل اولان انساندن قهریله عقل وتمیزی محو وازاله ایلدی وجماداتك عقلی اولمق ونیك وبدی تمیز قیلمق شانلرندن وخاصیت ذاتیه لرندن ایکن کرم الهی انلره برمرتبه عقل وتمیز ویردیکه انلر دوستی دشمندن ونفعی ضرردن واهل خیری اهل شردن فرق ایلیوب تمیز قیلدی

(مثنوی * در جماد از لطف عقلی شد پدید * وز نکال از عاقلان دانش رمید) لطف الهیدن جماداتده برعظیم عقل پدید وظاهر اولدی وخدانك نکال وعذابندن عاقللردن عقل ودانش اورکدی

(مثنوی * عقل چون باران بامر آنجا بریخت * عقل این سو خشم حق دید وکریخت) عقل باران کبی امر الهیله انده دوکلدی عقل بوطرفده خشم حقی کوردی وقاچدی بومعنی عقل مقطوع اوقندیغی تقدیر اوزره اولور اما مکسور اوقنوب این سویه مضاف اولسه هم جائزدر معنی بوجانبك عقلی حقك خشمنی کوردی وقاچدی دیمك اولور یعنی امر الهی ایله عقل جماداته یغمور کبی دوکلدی حتی اول جمادات ایو یی کتودن فرق وتمیز ایلدی اما انسانکه عقل وتمیز اوزره مجبول اولمش ایکن ونیك وبدی تمیز قیلمق اکا مخصوص کلمش ایکن چونکم خشم حق انسانه کلدی عقل اول خشمك اثرن کوروب عاقلدن فرار قیلدی چونکم عقل برکمسه دن زائل اولدی اول کمسه نفعی ضرردن وخیری شردن تمیز ایلمکه قادر اوله میوب عذابه وعقابه مستحق اولدی

(مثنوی * ابر وخورشید ومه ونجم بلند * جمله برترتیب آیند وروند * هریکی ناید مگر در وقت خویش * که نه پس ماند زهنگام ونه پیش) بلود وکونش وآی ونجم بلند جمله ترتیب اوزره کلورلر وکیدرلر هربری کلمز مگر که کندی وقتنده که هربری کندی وقتندن نه کیرو قالور ونه ایلرو کلور بوابیات شریفه ودخی مابعدنده اولان ابیات لطیفه جماداتده اولان عقل وادراکی اثبات ایلمك موقعنده سؤال مقدره جواب اولمق طریقی اوزره واقع اولمشدر بوذکر اولنان سوزلردن سامعه برخاطره کلورکه اول عقل وتمیزله متصف اولان عاقلانه وممیزانه روشن قیلان جمادات عجبا نه مقوله جمادات اوله پس جواب بیوررلرکه بوابیات شریفه ده مذکوره اولان شیلرك هربریسی جمیعا ترتیب اوزره کلورلر وترتیب اوزره کیدرلر اگر عقللری اولمیدی ترتیب کوزتمکه قادر اولمزلردی

وعاقلانه خدمت وحركت قيلرلردی كورمزميسن هر بريسی كلمز مكركه كندی
ايچون معين اولان وقتده كاوركه كندی معين اولان وقتدن نه كيرو قالور ونه
ايلرو كلور بونلرك بوحركت موزونه ومعقوله سندن منفهم اولان بودركه بونلرك
عقلی اوله اكر بونلرك هر برينك كنديسنه مناسب عقللری وتمييزلری اولميهيدی
بويله وقتيله حركت ايلمكه قادر اولميه لردی چونكم هر برينك بويله وقتيله حركت
ايلمسی ظاهر وثابت اولديسه بونلرك كنديلره مناسب بر عقل ومدبری اولمق هم
ثابت اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون نكردی فهم اين راز انبيا * دانش آوردند
در سنك وعصا * تاجمادات دكر رابی لباس * چون عصا وسنك داری
ازقياس) ای مرد غافل بومعنايی انبيا عليهم السلامدن نيچون فهم وادراك
ايلمدك اول سلطانلر سنك وعصايه دانش كتورديلر تاغيری جماداتی دخی
لباسسز قياس جهتندن عصا وسنك كبی طوته سن يعنی بوجمادات ونباتاتك
جميعسنده عقل وتمييز اولديغی و بونلردوستی دشمندن فرق قيلديغی رازی انبيای
عظامدن نيچون فهم ايلمدك كه بوانبيا صلوات الله عليهم اجمعين حجره وعصايه
دانش كتورديلر و بونلری عقل مرتبه سنه يتورديلر نته كم حجر رسول اكرم صلی الله
عليه وسلمه سلام ويرديكی وحصانك اول حضرت حقنده شهادت كلمسی كتورديكی
اتفاقله ثابت اولمشدر بونلرك قصه لری جلد اولده وجلد ثانيده مرور قيلنمشدر
وعصا دخی جماد قبيلندن برچوب پاره ايكن آنی دخی حضرت موسی عليه السلام
عقل وتمييز مرتبه سنه كتوروب حيات صاحبی برحيه عظيمه اولدقده فرعونك
اوزرينه وانك عسكرينك جانبنه شيرانه حمله لر ايدوب انلری كوشه بكوشه قاچردی
بوجمله جماداتدن بوبرقاچ جمادی انبيای عظام انكچون عقل وتمييز مرتبه سنه
كتورديلركه سائر جماداتی بی التباس وبی اشتباه عصايله سنك كبی قياس ايليه سنكه
(القليل يدل علی الكثير والجرعة تدل علی الغدير) قولنك مضمونی اوزره از نسنه
چوق نسنه يه نمونه اولور وعاقل اولان جزودن كله استدلال قيلور چونكم
بوبرقاچ جماداتك عقل وتمييزی محسوس اولوب ثابت اولديسه غيری
جمادلری دخی بوكا كوره قياس ايله ديمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ طاعت سنك
وعصا ظاهر شود * وزجمادات دكر مخبرشود) الحاصل سنك وعصانك طاعتی
ظاهر اولور غيری جماداتدن مخبر اولور يعنی حجرله عصانك حق تعالی يه طاعتی
وآنك پيغمبرلرينه خدمتی ظاهر وعيان اولور وسائر جماداتك احوالندن بونلر اخبار
قيلدی بويله ديوكه ﴿ مثنوی ﴾ ماز يزدان آكهيم وطايعيم * ماهمه نی
اتفاق ضايعيم) بزحضرت يزداندن آكاه وخبردارز وانك امرينه طايعز بزدو كليمز
اتفاق ضايع دكلز بلكه خالقمزی جمله مز مسبح ايزوانك حكمتنه وكمال قدرتنه

دلالت وشهادت ايديجيلرز اصلا بريمز باطل وعبث مخلوق اولمشدر ديرلر وكوش
وهوشی اولان كسه لره بوكونه معنالری تعبير وتقرير ايدرلر ﴿ مثنوی ﴾ همچو
آب نيل دانی وقت غرق * كوميان هردوامت كرد فرق) آب نيل كبی بيل سن
غرق وقتنده كه اول آب نيل هرايكی امتك ماببينی فرق ايلدی يعنی سائر جمادات
دخی بويله ديرلر واول سنك وعصا جمادات اخرانك حقيقت حالندن بوكونه خبر
ويررلركه ای عاقل بزم جمله مزی آب نيل كبی بيله سن كه اول اب نيل غرق وقتنده
هرايكی امتك ميانی فرق وتمييز ايلديكه اول امتدن بريسی سبطيلر وبری دخی
قبطيلر ايدی سبطيلره يول ويردی وطريق نجات اولدی وقبطيلری (فغشيهم
من اليم ماغشيهم) موجنجه اوزرلرنی بورويوب بالكليه هلاك ايلدی
﴿ مثنوی ﴾ چون زمين دانيش دانا وقت خسف * درحق قارون كه
قهرش كردنسف) اول جمادات اخرايی زمين كبی دانا بيله سن خسف وقتنده
قارون حقنده كه اول قهرانی نسف ايلدی نسف يردن قوپرلمغه ديرلر بوراده
هلاك معناسنه در يعنی سائر جماداتی دخی زمين كبی دانا واهل تمييز
بيله سنكه اول زمين خسف وقتنده قارون حقنده كه قهر الهی آنی استيصال
وهلاك ايلدكده غيريلردن آنی تمييز ايليوب توابعيله خسف ايلدی
﴿ مثنوی ﴾ چون قمركه امر بشنيد وشتافت * پس دونيمه كشت برچرخ
وشكافت) قمر كبی كه امر خدايی اشتدی وعجله ايلدی پس چرخ فلك اوزره ايكی
پاره اولدی ويارلدی يعنی سائر جماداتی دخی قمر كبی بيل كه اول قمر رسول اكرم
صلی الله عليه وسلم حضرتلرينك امرنی اشتدی وانك امرنی قبول ايلمكه سرعت
ايتدی پس فلك اوزره يارلدی وايكی شق اولدی نته كم (اقتربت الساعة
وانشق القمر) آيت كريمه سی بومعجزه شريفه يه شهادت قيلدی وبوآيت
كريمه نك تحقيق وتفسيری جلد اولده زيافت تأويل ركيك مكس سرخنك
ماقبلنده مرور ايلدی ﴿ مثنوی ﴾ چون درخت وسنك كاندر هرمقام *
مصطفی راكرده ظاهر السلام) درخت وسنك كبی كه هرمقامده حضرت مصطفی
عليه السلامه ظاهرا سلام ايلمشدر (السلام عليك يارسول الله) ديو سويلمشدر
نته كم روايت صحيحه ايله روايت اولنمشدركه اول حضرته رسالت كلدكدنصكره
هرحجر وشجره كه اوغريه لردی اول حضرته (السلام عليك) ديو سلاملر
ويررلردی ونبوت ورسالتنه شهادت قيلورلردی بوبيت شريفه مناسب اولان
حديث شريفلر وبومحل لطيفه موافق كلان كلاملر جلد ثالثده شول مار كير حكايه سنده كه
برمار افسرده بی بنده كتورمشدی انده عالم افسرده است ونام اوجماد بيتنك
شرحنده مرور ايلمشدر وجلد اولده وجلد ثانيده دخی مرور ايلمشدركه هر برمحلده

تسبيح جمادانه متعلق اولان مطالبلر وضع اولنمشدر اول مطالب انده طلب اولنه
اما فلاسفه بومعنايه قائل اولیوب تأويل و بحث وجدل سمتنه كيدرلر بومناسبتله
فلسفى ايله سنينك بحثنك بيانه شروع ايدوب بيورلر

بحث كردن سنى وفلسفى وجواب دهريكه
منكر الوهيتست وعالم را قديم مى كويد

(مثنوى) دى بكى ميكفت عالم حادثست * فانيست اين چرخ حقش وارثست) دون بركسه ديدى عالم حادثدر بوچرخ فانيدر واكا حق تعالى وارثدر بويله دين مؤمن سنيدر كه اهل سنت والجماعتك اعتقادى بونك اوزرينه در كه بوچرخ وافلاك وبوعالم خاك جمله سى حادثدر وحدوثنه جمله دن بردليل متغير اولديغيدر وهر متغير حادث وفانى اولمق مقرردر پس عالم سرتاسر حادث وفانيدر واكا وارث باقى اولان واجب الوجوددر (مثنوى) فلسفى كفت چون دانى حدوث * حادثى ابرچون داند غيوث * زره خود نيستى ازانقلاب * توچه مى دانى حدوث آفتاب) برفلسفى برسنى يه ديديكه حدوثنى نيجه بيلورسن ابرك حادثلكنى غيوث نيجه بيلور غيوث غيثك جمعيدر غيث زياده لازم اولديغى زمانده يغان يغموره ديرلر افلاكك وآفتابك انقلابندن خود برذره دكلسن پس سن آفتابك حدوثنى نه بيلورسن يعنى برفلسفى عالم حادث وفانى دين سنى يه بحث وجدل طريقنه ذاهب اولوب ديديكه اى سنى سن بوعالمك حدوثنى ندن بيلورسن سحابك حدوثنى باران نيجه بيلور كه اول باران سحابدن ظهوره كلدى واندنصكره وجود بولدى پس اى سنى سن بوعالمدن ظهوره كلدك و بوعالمى همان بوهيئت اوزره مستمر اولمش بولدك وسنك آبا واجدادك حضرت آدم عليه السلامه منتهى اولنجيه دك بوعالمى همان بويله بولدیلر وآدم دخى بوعالمده ظهوره كلدى پس بوعالمك حدوثى سكاندن معلوم اولدى وسن خود فى المثل آفتابك انقلابندن برذره بيله دكلسن فرضى انك انقلاباتندن برذره اولديغك تقديرجه سن آفتابك حدوثنى نه بيلورسن زيرا برذره آفتابك قدمنى وحدوثنى بيلكه نيجه قابلدر كه انك قتنده اول لاشى در (مثنوى) كرمكى كاندر حدث باشد دفين * كى بداند آخرو بدو زمين) مثال آخر بربوجك كه حدثده دفين اوله اول كرمك زمينك آخر وبدونى نچن بيلور يعنى بر بوجك كه زمينده اولان نجاست ايچره متكون اولوب مدفون اولسه اول بوجك زمينك ابتداسنى وانتهاسنى نيجه بيلور بومقرردر كه بيلز كذلك سندخى اى سنى بوزمينده اخلاط ونجاسات بدنيه ايچره موجود اولوب مدفون اولمشسن سن بوزمين وآسمانك اولنى وآخرنى ندن بيلورسن و بوعالمك

حدوثنه نوجهله اعتقاد قيلورسن ديدى (مثنوى) اين بتقليداز پدر بشنيده * ازحماقت اندرين پيچيده * چيست برهان برحدوث اين بكو * ورنه خاموش اين فزون كوبى مجو) سن بوسوزى تقليد ايله پدركدن استماع ايلمشسن حماقتكدن بوحدوث عالمه متعلق اولان معنايه طولشمشسن بوعالمك حدوثنه برهانك ندر سويله يوخسه خاموش اول بو زياده سويلمكلكى ديلمه تقليد بركسه نك فعلنى وقولنى انك حقيقتنده عالم اولمقسزين واول فعلك وقولك ماهيتى ندرانى بيلمدين اول فعلى وقولى قلاده كبى كنديه لازم قيلمقدر نته كم بونك تعريفى وبعض تحقيقى جلد اولده حقير و بى خصم ديدن ديدهاى حس صالح وناقهٔ صالح راسرخنده از پى تقليد وازرايات نقل بيتك شرحنده مرور ايلدى انده طلب اولنه وخلاصهٔ كلام اولدركه اول فلسفى سنى يه ديدى اى سنى بوحدوث عالمه متعلق اولان اقوالى سن انك حقيقتنه واقف اولمدين پدركدن اكا تقليد ايتمكله بويله ايشتمشسن و بونك عقلاه حقيقتن دوشنيوب حماقت و بلاهتكدن بوكاد ولاشمشسن واعتقاد قيلمشسن پس بوعالمك حدوثنه حجت و برهان ندر سويله واكر عقل قبول ايده جك برهانك يوغيسه خاموش اول وزياده سويلمكدن فراغت قيل كه مجرد ابا عن جد تقليد ايله اولان سوزه عقلا قتنده اعتبار والتفات اولمز ديدى چونكم فلسفى عقيدهٔ فاسده سنه كوره برسبيل جدل مؤمنه بوكونه اعتراض ايلدى مؤمن سنى دخى اكا جواب و يرمكه شروع ايلدى (مثنوى) كفت ديدم اندرين بحث عميق * بحث ميكردند روزى دوفريق) سنى اول فلسفى يه ديديكه اى منكر الوهيت اولان زنديق بن بو بحث عميقده كوردم ايكى فريق بوخصوصده بركون بحث ايلديلر بحث عميق تعبيرنده اشارت واردر اول معنايه كه عالمك حدوث وقدمنى ومبدأ ومعادنى بيلمك واثبات واجب الوجود ايلمك عظيم بحثدركه اهل سنتله فلاسفه ما بيننده بوخصوصده چوق قيل وقال ونزاع وجدال واقع اولمشدر وجانبيندن بوخصوصده نيجه كتب ورسائل تصنيف قيلنمشدر (مثنوى) درجدال ودر خصام ودرستوه * كشت هنكامه بران دوكس كروه) بوايكى فريقك جدال وخصام وستوهى وقتنده يعنى بوايكى كروهك برى برلريله مجادله ومخاصمه واضطرابلرى وقتنده اول ايكى بلوك كسه نك اوزرينه هنكامه اولدى يعنى انلرك اوزرينه عظيم خلق جمع اولدى (مثنوى) من بسوى جمع هنكامه شدم * اطلاع حال ايشان بستدم) بن هنكامه نك جمعيتى جانبنه كتدم انلرك حالندن اطلاع الدم يعنى واروب انلرك حالنه مطلع اولدم وانلرك بحثنى استماع قيلدم (مثنوى) آن يكى ميكفت كردون فانيست * بى كمانى اين بنارا بانيست) اول بريسى كه مراد سنيدر كردون فانيدر ديدى كمانسز بو بنا ايچون بانى واردر يعنى بوعالم

برحادث بنادر هیچ شك وشبهه یوقدر كه بونك بربانی وصانعی واردر البته
بو كون اول واجب الوجود اولان صانعه من كل الوجوه محتاجدر دیدی
﴿مثنوی﴾ وان دگر كفت این قدیم و بی كیست ❁ نیستش بانی و یابانی و یست)
واول بری دیدی بوعالم قدیمدر و بی کی در انك بانیسی یوقدر و یابانی اولدر یعنی
فلسفی سنی یه جواب و یردی دیدی بوعالم قدیم بالذاتدر وچن سزدر یعنی چن
زماندن برو موجود اولمشدر دیو اكا بر ابتدا تقدیر ایلمك متصور دكلدر انك بانیسی
وصانعی یوقدر كه انك وجودی قائم بالذاتدر قیامده غیروجوده انك احتیاجی یوقدر
ویاخود بانی وصانع همان اولدر كه عناصر وموالیدانك تأثیر وتصرفیله ظهوره
كاور ﴿مثنوی﴾ كفت منكر كشتهٔ خلاق را ❁ روز وشب ارنده ورزاق را) سنی
فلسفی یه ایتدی ای سفیه واحمق خلاقه منكر اولمشسن روزوشب كتوریجی یه
ورزاقه منكر اولمشسن یعنی ای فلسفی خلاق عالمه انكارمی ایلرسن ولیل ونهاری كیدروب
كتورن و بو قدر موجوداته ارزاق و برن واجب الوجوده كافرمی اولورسن بو سوزلر
خود محضا كفردر دیدی ﴿مثنوی﴾ كفت بی برهان نخواهم من شنید ❁ انچه كو بی
آن بتقلیدی كزید) فلسفی ایتدی بن بوسوزی برهانسز اشتمك استمزم اول نسنه یی كه
سو یلرسن آنی تقلید ایله قبول ایتمك استمزم بلكه عقل قبول ایده جك و بونك
حقیقتنی بیلجك برحجتك وار ایسه بونی كز یده ایلرم واكر بوغیسه مجرد تقلید ایله
بومذهبی اختیار ایلمزم دیدی ﴿مثنوی﴾ هین بیاور حجت و برهان كه من ❁
نشنوم بی حجت این رادرز من) اكاه اول ای سنی حجت و برهان كتور زیرا بن بونی
حجتسز زمانه ده بن استمزم و بوكونه سوزلره اصلا برایش ایتمزم دیدی چونكم
سنی كوردیكه فلسفی قیل وقاله ملزم اولمز وعقلیات ونقلیات ایله ایمانه كلمز پس
درونده اولان حاله حواله ایدوب اكا بوكونه جواب و یردی ﴿مثنوی﴾
كفت حجت دردرون جانمست ❁ دردرون جان نهان برهانمست) سنی اول
منكر الوهیت اولان فلسفی یه دیدی حجت بنم درون جانمده در درون جانده نهان
بنم برهانم واردر یعنی ای فلسفی چونكم بنم قولله اولان برهانمی تصدیق ایلمدك
پس حجت بنم جانم ایچنده در بنم برهانم جانم ایچنده نهاندر كه اول وجدانی
وذوقی اولان ایمان وایقاندر دیدی ﴿مثنوی﴾ تونمی بینی هلال ازضعف
چشم ❁ من همی بینم مكن برمن توخشم) ای احمق سن ضعف چشمكدن
هلالی كورمزسن امابن كوریرم سن بنم اوزریمه خشم ایلمه یعنی ای كوردل سنك
بصر بصیرتكده نور یقین اولمدیغندن وقلبك كوزی كحل هدایتله قوت بولمدیغندن
آسمان قلبمده هلال كبی اولان ایمان وعرفانمی كورمزسن امابن بصر بصیرتله
آنی كوریرم سن بنی كندیكه قیاس ایلیوب كوردل اولدیغكدن بكاخشم ایلمه كه

سكا پوشیده ومخفی اولان بحمدالله بكاعیاندر دیدی ﴿مثنوی﴾ كفت وكو
بسیار كشت وخلق كیج ❁ درسرو پایان این چرخ بسیج) الحاصل بوایكیسنك
مابینده كفت وكو بسیار اولدی مستمع اولان خلایق بو چرخ بسیجك سرو پا
یانده متحیر اولدی بسیج بونده مهیا ومزین معناسنه در یعنی طرفیندن قیل وقال
و بحث وجدال فتی چوق اولدی انده حاضر اولان خلق بومهیا ومزین اولان
چرخك ابتدا وانتهاسنده وحدوث وقدمنده واله وحیران اولدیلر وایكیسنك بیله
قولندن قنغیسی اصدق وقبوله احق واوفق ایدیكنی بیله مدیلر چونكم سنی بونلرك
بوولـه وحیرتن كوردی ﴿مثنوی﴾ كفت یارادر دروم حجتیست ❁ برحدوث
آسمانم اینیست) بونلره دیدی ای یاران بنم درونمده برعظیم حجت واردر كه اول
حجت آسمانك حدوثی اوزره بكا برعظیم آیتدر بوچرخك محدث ومخلوق اولدیغنه
﴿مثنوی﴾ من یقین دارم نشانش آن بود ❁ مریقین دانراكه درانش رود
❁ درزبان می ناید آن حجت بدان ❁ همچو حال سر عشق عاشقان) بن یقین
طوتم اول یقینك نشانی تحقیقا یقیندانه اول اولور كه آتشه كیده اول حجت
و برهان زبانه كلمز بیل عاشقلرك عشقنك سرینك حالی كبی یعنی سنی دیدیكه بن
افلاكك محدث ومخلوق اولدیغنه و بونلرك بر مرید ومختار واجب الوجود موجد
وصانعی اولدیغنه قلبمده یقین طوتارم كه بنم اصل برهانم اول قلبمده اولان ایمان
وایقانمدر وانك نشانی یقیندان اولان كسه ایچون اولدر كه صانعك وجودنه یقین
طوتن كسه آتشه كیده وقیل وقالی ترك ایده وصاحب یقین اولدر كه هرشیئی
خالق وموجد اولان خدا ایدیكنی تحقیقا بیلور وكل اشیاده مؤثر حقیقی همان
اول اولدیغنه اقرار واعتقاد قیلور فلسفیلر مذهبنده وطبیعیلر مسلكنده عناصر
اربعه بالطبع بوعالمده مؤثرلردر اما صاحب یقین اولان سنیلر مشربنده
هرشیده مؤثر حقیقی خدای تعالیدر مثلا نار بالطبع محرق دكلدر بلكه برشیئی
احراق ایلسه بارادة الله احراق ایلر چونكم سنی اولان هرشیئی اللهك ارادتیله تأثیر
ایلدیكنی بیلوب وهرشیده مؤثر حقیقی الله ایدیكنه قلبنده كمال یقین ایله یقین
قیاسی مقرر ومحقق اولیجق آتشه كیرن الم چكمز زیرا بیلوركه آتش آنی یاقمغه
بالطبع قادر دكلدر بلكه ارادة الله اولورسه آتش آنی یاقر پس بویله محل امتحانده
مؤمن اولان كندی ایماننی واعتقادنی اثبات ایلمك ایچون مرید ومختار اولان
خدای تعالی یه توكل واعتماد ایدوب آتشه كیرسه حق تعالی آتشك خاصیت
طبیعیه سنی اندن ازاله ایدوب مؤمنه آنی بردوسلام ایلر پس بو یقین قلب ایچنده
برمعنوی حجت و برهاندر لسانه كلمز و بیانه صغمز نته كم عاشقلرك عشقنك سری
وكیفیت حالی نطق و بیانه كلمز زیرا اكر یقین ومعرفت واكر كیفیت عشق ومحبت

امر وجدانیدر نطقله تعبیری وتقریری ممکن اولمز (من لم یذق لم یدر) موجبنجه
بونلری ذوق ایتمین بیلمز ❁ مثنوی ❁ نیست پیدا سر کفت وکوی من ❁
جز که زردی ونزاری روی من) بنم کفت وکویمك سری پیدا وظاهر دکلدر
بنم یوزیمك صاری بلغندن وضعف ولاغرلغندن غیری یعنی بنم قیل وقالمك سر
وحقیقتی پیدا وظاهر دکلدر زیرا اول کفت وکویك سری خدای تعالی یه اولان
بقینم اکا اولان کمال محبتمدر بو ایسه امر وجدانیدر که تعبیر ایله بونك اظهاری
ممکن اولمز ولیکن بو امر وجدانینك بعض علایم وآثاری صحیفهٔ وجهمده ظاهر
وهویدا اولمشدر که اول صفرت وجه ونحافت ونحوادر که باطنده اولان صفت
وحالته دلالت ایدر ❁ مثنوی ❁ اشك خون بر رخ روانه میرود ❁ حجت
حسن وجمالش میشود) خون آلود اولان اشك رخ اوزره روانه ایلر اول محبوبك
حسن وجمالنه حجت اولور یعنی شول قانلو یاشکه بنم یوزم اوزره روان اولوب
کیدر وکوزلرمدن سرشك خون آلودم دمبدم جاری اولوب اقر اول محبوب ازلی
ومعشوق ذاتینك حسن وجمالنه بو حالت ظاهره حجت وبرهان اولور زیرا برکسه نك
درونده هوا ومحبت اولمیدی اول کسه نیچون اغلردی ویوزی نیچون زرد
اولوردی ووجودی نیچون نحیف ونزار اولوردی فرضا بر عاشق کندیسنی محب
اولدیغنه انکار قیلسه وعشقنی اغیاردن کتم ایدوب اسرارینی ساتر اولسه انك
کوزلرندن جریان ایلین دموع وصفرت وجه وسقامت وجود انك محبتنه شهادت
ایدرلر که عند اصحاب النهی انك انکاری مقبول اولمز کما قال الامام البوصیری
(بیت) لولا الهوی لم ترق دمعا علی طلل ❁ ولا ارقت لذکر البان والعلم ❁
وکیف تنکر حبا بعد ما شهدت ❁ به علیك عدول الدمع والسقم ❁ مثنوی ❁
کفت من اینها ندانم حجتی ❁ که بود در پیش عامه آیتی) فلسفی مؤمن سنی یه
ایتدی بونلری بر حجت بیلمزم که عامهٔ ناس قتنده بر آیت اوله یعنی دیدیکه ای سنی
بو سوزلر بکه سویلرسن وبو وجدانیاته متعلقه اولان کلماتی که سن نقل ایلرسن
بن بونلری بر حجت بیلمزمکه عامهٔ ناس اوکنده انلره بو بر آیت اوله وانلر بو کونه
اقواله ایمان واعتقاد قیله پس بر حجت ابراز ایله که عامهٔ ناسك اعتقادنه سبب
اوله وانلر اول حجت وبرهان واسطه سیله سنك اقوالکی قبول ایلیوب ایمانه
کله وسنك باطنکده اولان یقینکه اعتقاد قیله ❁ مثنوی ❁ کفت چون قلبی
ونقدی دم زند ❁ که تو قلبی من نکویم ارجمند) پس سنی فلسفی یه چونکم
بر نقد وبر قلب دم اوره ودعوا ایلیوب دیه که ای نقد سن قلب سن وبن حرمتلو
نکویم یعنی سنی ایتدی ای فلسفی سنکله بنم حالم شول بر نقد خالصله قلب فاسدك
حالنه بکزر که ایکیسی بری بریله جدل ایدوب قلب نقده دیر که سن قلب سن وبن

حرمتلو وحرمتلو ایو خالصم قلب بو یله دعوا ایلیه ❁ مثنوی ❁ هست آتش
امتحان آخرین ❁ کاندر آتش در فتند این دو قرین) بونلرك ما بیننی تمییز ایلمکه
آتش آخرکه امتحاندر که بو ایکی قرین آتشه دوشه لر تاکم نقد قلبدن ممتاز اوله
وکذب وصدق هنقنغی طرفده ایسه ظهوره کله ❁ مثنوی ❁ عام وخاص
از حالشان واقف شوند ❁ از کمان وشك سوی ایقان روند) اول وقت خاص
وعوام انلرك حالندن واقف اوله لر ونقد خالصی قلب فاسددن تمییز قیله لر کمان
وشکدن خلاص اولوب ایمان وایقان جانبنه کیده لر ❁ مثنوی ❁ آب آتش
آمد ای جان امتحان ❁ نقد وقلبی راکه آن باشد نهان) ای جان آب وآتش
امتحان کلدی بر نقد وقلب ایچونکه او نهان اوله یعنی شول بر نقد وقلب که
حقیقتلری معلوم اولمیه وناس آنی بیلمکده شبهه اوزره اوله لر انك امتحانی آتش
ایله اولدی اولا زرکرلر انك ایکیسن بیله آتش ایچره قزدروب اندنصکره صویه
براغورلر خالص صافی وساده اولور اما قلب فاسد وسیاه اولور وقباحتی ظهوره
کلور چونکم قضیه بو ذکر اولنان کیبدر ❁ مثنوی ❁ تامن وتوهردو در آتش
رویم ❁ حجت باقی حیرانان شویم) تا بن وسن هر ایکیمز بیله آتش ایچنده
کیده لم باقی حیرانلره حجت اوله لم یعنی بو خصوصده اوله وحیران اولان باقی
کسه لره حجت وبرهان اوله لم تا بو ایکیمزك حقیقت حالی عیانه کله وعامهٔ ناس شك
والتباسدن بری اوله لر دیدی ❁ مثنوی ❁ تامن وتوهر دو در بحر اوفتیم ❁
که من وتوآن کروه را آیتیم) تا بن وسن هر ایکیمز دریایه دوشه لم زیرا بن وسن
بو کروهه بر آیت ایز بعض نسخه ده تا بر بنه تحتانی اولان نقطتین ایله یاواقع
اولمشدر که مناسب اولان دخی بودر زیرا معنی تا سن وبن آتشه کیده لم ویاخود
سن وبن هر ایکیمز دریایه دوشه لم که سن وبن بو ناظر اولان کروه ایچون آیت
ایز کرکدر که بزم صدقمز وکذبمز ظاهر اوله وحقیقت حالمز عیانه کله دیدی
❁ مثنوی ❁ همچنان کردند ودر آتش شدند ❁ هر دو خودرا بر تف
آتش زدند) پس سنی وفلسفی انجلین ایلدیلر وآتشه کتدیلر هر ایکسی کندیسنی
آتشك تف وتابنه اوردیلر ونار مشتعله کیروب اوتوردیلر آتش فلسفی یی یاقدی
وکول ایلدی اول متقی یی دوزدی وتازه وتر ایلدی یعنی ماسوادن اتقا وپرهیز
ایلین سنی یی لطیف دوزدی وتازه رك قیلدی ❁ مثنوی ❁ آن خدا کوینده
مرد مدعی ❁ رست وسوزید اندر آتش آن دعی) اول خدا دیجی مرد
مدعی خلاص اولدی آتش ایچره اول حرام زاده یاندی یعنی خدا دیجی والوهیتی
اثبات ایلیجی مردسنی آتشه یانمقدن خلاص اولدی واول حرام زاده اولان
فلسفی آتش ایچره یانوب کول اولدی وبو ایکی طائفه طرفیندن بونلرك حالنه نظر

ایدیجیلردی فلسفی مذهبك بطلانی ظهوره کلدی و بونلره معلوم اولدیکه جمیع
اشیانك خاصیات وآثاری طبیعتلرینك مقتضالری دکل ایمش بلکه هرشیئ خالقنك
امری وموجدنك ارادتیله تأثیر ایلر ایمش اکر هرشیئ بالطبع مؤثر اولیدی وآب
کندی طبعنك مقتضاسی اوزره اغراق ونار دخی بالطبع احراق قیلیدی دوستله
دشمنی فرق ایلیوب جمله سنی علی السویه غرق وحرق ایلیه لردی حال بوکه
دوستی غرق ایلیوب دشمنی غرق ایلدی نته کم حضرت موسی علیه السلامك
قومنه بحر راه نجات اولوب قبطیلری غرق وهلاك ایلدی وکذلك نار دخی
حضرت ابراهیم علیه السلامه بردوسلام اولدی اکر بالطبع محرق اولیدی حضرت
ابراهیم علیه السلامی دخی یاقوب کول ایلردی نته کم بورایه مناسب اولان معنی
جلد اولده بازرکان وطوطی حکایه سنده برحکایه ده و بعض اقوالده مرور ایلشدر

﴿مثنوی﴾ ازمؤذن بشنواین اعلام را * کوریٔ افزون روان خام را * که نسوزیده
ست این نام ازاجل * کش مسمی صدر بودست واجل) بو بیتلر فلسفی مذهب
وطبیعی مشرب اولنلر جانبندن لازم کلان وناشی اولان وهم وسؤالی دفع ایچون
انلره خطابا دینلشدر انلرك توهمی بودرکه قرآنه ایمان ایدنلر بوکا متعلق اولان
آیات واخباری حقیقتنه حمل ایله مزلر بلکه مؤلدر دیرلر مثلا حضرت ابراهیم
علیه السلامه آتشك بردوسلام اولمسی محرق بالطبع اولان آتش بردوسلام
اولمق دکلدر زیرا احراق ایلمك انك شانندندر پس بونده نمرودك غضبنی
حق تعالی ابراهیم علیه السلامه بردوسلام ایلدی دیمك اولور دیرلر وانلر کتاب
وسنته ایمان کتورمزلر انلرك جمله سی معجزات انبیا علیهم السلامی وکرامات
اولیای کرامی بالکلیه انکار ایدرلر اکر اهل سنتدن بری بونلره انبیا علیهم السلامك
معجزه سندن واولیای کرامك کرامتندن برینی حجت ابراز ایدوب دیسه که یاقرآنده
یاخود قول پیغمبر علیه السلامده و یاخود کتب اولیای کرامدن فلان کتابده
بیورلمشدر که فلان ولیی صو غرق ایتمدی وحضرت ابراهیم علیه السلامی آتش
یاقمدی بونلر اکر قتلدن خوف ایتمزلرسه بویله دین اهل سنته دیرلر که سن بونی
کوزکله کوردکمی وخدادن و پیغمبر علیه السلامدن بونی کندك اشتدکمی بونی
سنك ابا واجدادك ومعلم واستادك بویله یازمشلردر پس حالا بحسب الظاهر سنك
معجزات انبیا علیهم السلامه تقلیدك ندر دیرلر پس بویله دینلره حالا معجزات انبیا
علیهم السلامی اثبات ایلمکه قادر اولاین مؤمنلر طرفندن جواب ویروب بیوررلر
ای طبیعی مذهب وفلسفی مشرب اولان کسه مؤذندن اشیت بو اعلامی خام
اولنك روانته بر کورلك زیاده ایله بو معنی افزون امر اولدیغی اوزره اولور اما افزون رو
وصف ترکیبی اولوب افزون روان جمع اولوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور

ای فلسفی مشرب بو اعلامی مؤذندن اشیت خام اولان افزون روك کورلکنه
یعنی زیاده کیدیجی وطریق حقدن تجاوز ایدیجی خاملرك کورلکنه ورغمنه
مؤذندن بوعلمری استماع ایت اعلام کسر همزه ایله اوقنسه دخی معنی صحیح
اولور اما فتح همزه ایله اوقنوب علمك جمعی اولمق محله مناسب اولور ومؤذندن
بوعلملری استماع ایله دیمکده اکر برسؤال لازم کلورسه که اول سؤال بودر مؤذندن
استماع اولنه جق علم حضرت محمد علیه السلامك نام شریفیدر که سیاق وسباق اکا
دلالت ایدر اعلام ایسه جمعدر پس جمع مفرد معناسنه نوجهله استعمال اولنور
جواب اولدرکه کاه جمعی مفرد موقعنده ایراد ایدرلر اول مفردك شاننی تفخیمدن
اوتری ممکندرکه بومحلده اعلام ذکری اول حضرتك علم شریفی علملر منزله سنده
اولدیغنی ایهام ایچون اعلام ذکر اولنمش اوله و بودخی جائزدرکه تکرار اعتباریله
اعلام ذکر اولنمش اوله که مؤذندن اول حضرتك نام شریفنی هرکون بش کره
اذانده و بش کره اقامتده تکرار بتکرار ذکر ایدن پس جمله سی علملر اولور واعلام
ذکر بیورلری بونکته لری اشعار قیلور ومعنیٔ بیت ثانی بو اولورکه بونام شریف
اجل آتشندن یانمامشدر زیرا اول اسمك مسماسی صدر اجل اولمشدر وخلاصهٔ
کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك اولورکه ای طبیعی مذهب وای فلسفی مشرب اولان
کسه اکرسن دیرسککه اجسامی یاقمق محرق بالطبع اولان آتشك شانندندر کرکسه
ذکر اولنان سنینك جسمی اولسون وکرکسه فلسفینك جسمی اولسون بن آتشك
اجسامی احراق ایلمدیکی خصوصده حالا بردلیل و برهان استرمکه یا آنی کوزمله
کورم و یاخود قولغمله ایشیدوب تا عقلمله قبول ایدم بوخصوصده جواب ویروب
دیرزکه هرروز مره کره بعد کره مؤذن اولنلردن بوعلم شریفی ونام لطیفی اشیت
وخام اولان منکرك جاننه کورلك زیاده ایت که اجل آتشندن بونام شریف
یانمامشدر ونار موت آنی افنا وازاله ایلمکه قادر اولمامشدر انکیچونکه اول اسم
شریفك مسماسی عالی مرتبه صاحبی سلطان اعظم اولمشدی پس اول سلطان
اعظمك جسم شریفنك اسمنی آتش موت احراق وافنا ایلمکه قادر اوله مدیغی
محقق ومثبت اولدیسه اکرانك جسم شریفی آتشه کیرسه باذن الله آتش اول
حضرتك جسم شریفنی احراق ایلمك مقرر ومحقق اولور بلکه اکا وارث اولان
سنیلرك دخی اکر یقین صاحبلری ایسه جسملرنی یاقمق هم مصدق اولور

﴿مثنوی﴾ صدهزاران زین رهان اندر قران * بردریده پرده های
منکران) نیجه یوز بیك بورهانلردن قرنلرده منکرلرك پرده لری یرتلمشدر قران قرنك
جمعیدر رهان سنان وزننده رهنك جمعیدر رهاندن مراد بونده بحثلر وغلبه لردر
زیرا قچن برکسه برکسه ایله بحث ایلسه برنسنه یی عادتدر که رهن قور ودیرکه

اکرسنك دیدیکك چیقرسه بومرهون اولان شیٔ سنك اولسون دیرعجم بوکا کرو دیرا اکر بحث ایلین کسه غلبه ایلرسه کرو برد دیر ترکیده او کدل دیرلر واوج دخی دیرلر نته کم فلان کسه ایله فلان اوج باغلدی دیرلر یعنی رهن قودی و بحث ایلدی دیمك اولور نته کم بو محلده دخی سنی ایله فلسفی بحث ایلدیلر وسنی اولا کندی جسمنی آتشه رهن قومغی شرط ایلدی ودیدیکه کل سنکله بن آتشه کیره لم جسملریمز بو بحثده آتشه رهن اولسون اکر بنم دیدیکم چیقرسه آتش سنی و بنی یاقوب محو ایدر پس بنم مذهبم باطل وسنك مذهبك حق اولور بزدنصکره کلنلر سنك مذهبکه ذاهب اولمق صحیح اولور دیدی پس ایکیسی بیله آتشه کیروب آتش باذن الله سنی بی یاقدی وفلسفی بی یاقوب خاکستر ایلدی پس هر قرنده نیجه یوز بیك بو کونه بحثلردن وغلبه لردن منکر الوهیت وکافر نبوت ورسالت اولان کسه لرك پرده لری یرتلش وسوزلری ومذهبلری باطل اولمشدر وکندیلر مغلوب ورسوای اولوب دین حق ظهوره کلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ چون کرو بستند غالب شدصواب * دردوام معجزات ودر جواب * فهم کردم کانکه دم زد ازسبق وزحدوث جرخ پرور بست حق) چونکم فلسفی ایله سنی کرو باغلدیلر صواب وحق غالب اولدی معجزاتك دوامنده وجوابده پس فهم ایلدیکه اول کسه که سبقدن دم اوردی وچرخك حدوثندن دم اوردی اول کسه مظفر وحقدر بو بیتلر سرخ شریفك ابتداسنده واقع اولان سنی اسانندرکه برسنی ایله برفلسفی بحث ایلمش ایدی سنی دیدیکه عالم حادثدر حق تعالی اکا وارثدر وفلسفیده اکا دیمشدیکه سن بونی پدرکدن تقلید ایله ایشتدك بونك حدوثنه سنك دلیلك ندر اول سنی دخی اکا بوذکر اولنان سنی ایله منکر الوهیت اولان برفلسفینك حکایه سن کتوروب دیمشدیکه بن بو بحث عقیقده کوردمکه ایکی فریق بحث ایدرلر آخر الامر بونلرك بحثی بورایه منتهی اولدیکه ایکیسی بیله آتشه کیره لر قنغیسنك مذهبی حق ایسه ظهوره کله چونکم اول سنی ایله منکر الوهیت اولان فلسفی آتشه کیردیلر وکرو باغلدیلر صواب وطریق رشاد دوام معجزاتده وحق جوابده غالب اولدی یعنی حق اولان جوابك ظهوری غالب اولدی وانبیا علیهم السلامك دخی معجزه لرینك دوامی خصوصنده اولان صواب غالب اولدی وظهوره کلدی دیمك اولور معجزاتك دوامنده صواب غالب اولدی دیمك شو معنایی اشعار قیلورکه فلسفی ودهری اولنلر الوهیته وانبیا علیهم السلامك رسالتنه ومعجزاتنه منکرلردر وعالمده تأثیر وتصریف طبایعکدر دیرلر اما انبیای عظام بونلرك عقاید فاسده لرینك خلافنی دیوب هر شیٔده تأثیر وتصرفی واجب الوجود اولان اللهه اسناد ایلمشلردر وهر بری شریعتلرنی نیجه دلائل ومعجزاتله اثبات قیلمشلردر علی الخصوص

حضرت نبیز محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم طریق توحیدی وصراط مستقیمی نیجه دلائل ظاهره ایله ومعجزات باهره ایله اثبات قیلوب فلسفی ودهری اولنلری اول طریق متینه وشرع مبینه دعوت قیلمشدر انلردن بعضی اول معجزاتی کوروب ظاهرا وباطنا ایمانه کلمشدر و بعضسی دخی باطنا ایمانه کلمیوب رسوم شرعیه یی کندییه وقایه و پرده ایدینوب اختفا قیلمشدر و بوطائفه دن قیامته دك بر کروه صورت اسلامیه ده وامت محمد هیأتنده اکسك اولمزلر هرشول وقتده که کندی مذهبلرینك ظهورنه فرصت بوله لر آنی اظهار ایدرلر پس اکر بونلردن بری مثلا اول فلسفی سنی یه معارضه ومباحثه ایلدیکی کبی ظهوره کلسه واهل سنتدن بر بله بحث قیلسه حضرت پیغمبر علیه السلامك معجزاتیله ینه سنی فلسفی یه هر وجهله غالب اولمق مقرردر پس الان دخی جمیع انبیا علیهم السلامك معجزاتی باخصوصکه اول حضرتك معجزاتی دائم اولمش اولور نته کم بعد عصر النبی علیه السلام اول سنی منکر الوهیت اولان فلسفیله کرو باغلدیلر اول حضرتك معجزاتی برکاتیله صواب غالب اولدی ومعجزاتك الی یوم القیام دائم اولمسی ظهوره کلدیکه اول سنی یی آتشك یاقممسی پیغمبر علیه السلامك معجزاتی برکاتیله در چونکم جمیع انبیا علیهم السلامك هر برینك شریعت علیه سی باخصوصکه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك جامع جمیع شرایع اولان سنت سنیه سی طریق سداد وراه رشاد اولدیغی نیجه معجزات وآیات و بینات ایله ثابت ومحقق اولدیسه بن دخی فهم ایلدم اول کسه یی که چرخك ابتداسندن وحدوثندن دم اوردی وافلاکك اولنه وحدوثنه اعتقاد قیلدی اول کسه مظفر ومنصوردر ومذهبی حقدر بو بیتده سبق ابتدا معناسنه در وحدوث اکا عطف تفسیر کبی واقع اولمشدر ازسبق چرخ یعنی ازحدوث اوانکه دم زد مظفر وحقست دیمك تقدیرنده اولور وبو سوزی اول سنی کندییه معارضه ایلین فلسفی یه کوردیکی وجه اوزره نقل قیلور وحضرت مولانا قدس الله سره العزیز الکلاسندن بو ابیات شریفه یی حکایه یوررلر ﴿ مثنوی ﴾ حجت منکر همساره زرد رو * یك نشان برصدق آن انکار کو * یك مناره در ثنای منکران * کوراین عالم که تاباشد نشان) منکرك حجتی همساره زرد رو اولمقدر اول انکارك صدقی اوزره برنشان وآیت قنی منکرلرك مدح وثناسی حقنده برمناره بو عالمده قنی که تا انلرك صدقنه علامت ونشان اوله یعنی الوهیته وانبیای عظامك رسالتنه باخصوصکه حضرت محمد مصطفی علیه السلامك رسالتنه ومعجزاتنه منکر اولان فلاسفه نك حجتلری همیشه شرمساراق ومغلوب اولمقلقدر اول منکرلرك انکارلرنك صدق وصحتی اوزره قنی برآیت ونشان یعنی اصلا رسالته ومعجزاته منکر اولنلرك دعواسنك

وانكارينك صدقنه بو عالمده بر نشان وعلامت يوقدر اما حضرت محمد مصطفى
صلى الله عليه وسلمك معجزات باهره سنه آيات وعلايم فتى چوقدر جمله دن برى
هر كون مناره لرده اول حضرتك مدح وثناسنه متعلق نام شريفنى على ملأ الناس
موذنلر (اشهد ان محمدا رسول الله) ديو (الصلوة والسلام عليك يارسول الله)
ديو شهادت قيلورلر وتعظيملر وتكريملر ايدرلر اما منكر رسالت محمديه اولان
فلاسفه نك مدح وثناسنده بر مناره بو عالمده قنده در كه تا اول منكرك صدق ودعواسنه
وصحت انكارنه نشان اوله اكر دينلورسه كه فلاسفه ودهريه طائفه سى
الان بو عالمده ظاهر وآشكار ادكللردر انلرك مذهبلرى باطل وكنديلرى زائل
اولديغى اهل سنتدن هر كسك معلومى اولمشدر پس بو سوزلر كيمك ايچون
اولور ونه يى افاده قيلور بو سوزلر اسلام مابينده پنهان اولان فلسفيلر ايچون
تعريض اولور واهل اسلام مابينده پنهان اولان فلسفيلرنه كونه كمسه لردر
ديرسك هر شيده اللهى موثر حقيقى بيلين وحضرت رسولك معجزات شريفه سنى
تأويل قيلان وجادات تك تسبيح قيلنده واول حضرته نطقله سلام ويرمسنده
قلبنده شك وشبهه اولان كمسه لردر نته كم جلد اولده حرندشدن كاتب وحى
بياننده بيورمشلردر * هر كرا در دل شك وپيچانيست * در جهان او فلسفى پنهانيست
* مى نمايد اعتقاد او كاه كاه * آن رك فلسف كند رويش سياه ❊ مثنوى ❊
منبرى كوكه در انجا مخبرى * ياد آرد روزكار منكرى) فنى بر منبر كه انده بر مخبر
بر منكرك روز كارنى ياده كتوره يعنى بلاد اسلاميه ده واهل قبله مابينده اصلا
بر منبر يوقدر كه اول منبرده بر خطيب بر الوهيته ورسالت ومعجزاته منكر كمسه نك
روزكارنى ومدح وثناسنى ياد ايليه واول بر كمسه ايدى ديو سويليه ❊ مثنوى ❊
روى دينار ودرم ازنا مشان * تا قيامت مى دهد زين حق نشان * سكهٔ
شاهان همى كردد دكر * سكهٔ احمد ببين تا مستقر) دينار ودرمك يوزى
انلرك نامندن يعنى انبياى عظامك اسملرندن قيامته دك بو حقدن نشان ويرر
شاهلرك سكه سى بردرلو دخى اولور اما حضرت احمد عليه السلامك سكه سنى
كور مستقره دك شاهدن مراد انبياى عظامدر دينار ودرمدن مراد مضروب
ومسكوك اولان سيم وزر اولسه ده جائزدر كه پادشاهان سلف درهم ودينارك
بر يوزنه كندىناملرين ضرب ايدوب وبر يوزنه دخى (لا اله الا الله محمد رسول الله)
ضرب ايلمشلردر نته كم سلطان علاء الدينك سكه سى بو كونه در وبو فقير سلطان
علاء الدينك بو اسلوب اوزره بر قاچ التوننى واقچه سن كورمك واقع اولدى اما
درم ودينار دن مراد مجرد سيم وزردن دوزيلن طلسمات والواح اولسه بعض
سؤال وجوابدن برى اولوب درم ودينارك رو بنده شمدى انبياى عظامك ناملرى

بوقدر ديمكدن خلاص اولوردى اكثر انبيا عليهم السلامك نامنى سيم وزردن
ساخته اولان طلسملر اوزره قازديروب يازديررلر باخصوصكه (لا اله الا الله محمد رسول الله)
كلمه سى درم ودينار دن دوزيلن طلسملر اوزره فتى چوق كورلمشدر پس حضرت
احمد صلى الله عليه وسلمك نام شريفى چونكم الان روى درم ودينار اوزره باقيدر
جميع انبيا عليهم السلامك دخى ناملرى انك ضمننده باقى اولمشدر نته كم جلد اولده
حركوش حكايه سنده بو محله مناسب بيورمشلردر (نام احمد نام جملهٔ انبياست *
چونكه صد آيد نود در پيش ماست) جميع انبيا عليهم السلامك ناملرى انك
اسم شريفنك ضمننده مذكور وموجود اولمسى بو بيتك شرحنده مرور قلنمشدر
پس خلاصهٔ كلام ونتيجهٔ مرام اولدركه انبياى عظامك سيم وزر اوزره
اولان ناملرندن قيامته دك بو ذكر اولنان حقيقتدن نشان ويرر كه انلرك ناملرينك
ثابت اولمسى حق وصادق اولدقلرينه شهادت ايلر پادشاهلرك سكه لرى
وخطبه لرى متغير ومتبدل اولور اما احمد عليه السلام حضرتلرينك سكه سنى
وخطبه سنى قيامته دك دائم كور مستقردن مراد بونده قيامتدر واول حضرتك
خطبه وسكه سنك دوامى جميع انبيا عليهم السلامك ناملرينك دائم اولمسنى مستلزم
اولمشدر ❊ مثنوى ❊ در رخ نقره ويا روى زرى * وانما بر سكه نام منكرى)
بر نقره نك يوزنده ويا بر زرك يوزنده سكه اوزره بر منكرك نامنى كوستر يعنى سيم
وزرك يوزنده انبيا عليهم السلامه منكر اولان كمسه لردن برينك اصلا نامى
يازلمشدر اكر سؤال اولنورسه كه كافر پادشاهلرينك نقره وزر اوزره صورتلرى
ضرب اولنوب اطرافنه ناملرى نقش اولنمشدر والآن بلاد اسلاميه ده انلرك
ناميله منقوش نقره وزرك نهايتى يوقدر پس سكه اوزره بر منكرك نامنى كوستر ديمك
نيجه صحيح اولور جواب اولدر كه اولا كفره شاهلرينك نقره ودينار اوزره ناملرى
باقى دكلدر متبدل ومتغير اولمقدن خالى دكلدر پس هر متغير اولان عدم حكمنده در
وثانيا جواب اولدر كه انبيا عليهم السلامك منكرى اولمق وياخود حضرت محمد
مصطفى عليه السلامك منكرى اولمق ناميله اصلا بر سيم وزر مضروب ومنقوش
اولمامشدر پس لازم كلسه انبيا عليهم السلامه وحضرت محمد مصطفى عليه السلامه
منكر اولان كمسه نك منكرلك نامى ايله اسمى اصلا درهم ودينار ده يوقدر ولازم
كلسه بولنمق احتمالى دخى يوقدر پس مدعى ثابت اولور ودرهم ودينار اوزره
اولان كفره نك ناملرى بو دعوايى ناقض اولمز وفسخ دخى قيلمز ❊ مثنوى ❊
خود مكير اين معجز چون آفتاب * صد زبان بين نام او ام الكتاب) بو بيتده ايكى
وجه اوزره معنى صحيح اولور اولا معنى بويله ديمك اولور كه بو ذكر اولنان حالاتى
خود سن طوتمه صد زبان آفتاب كبى بو معجزى كور كه انك نامى ام الكتابدر

وثانیا معنی اولدرکه آفتاب کبی اولان بومعجزه ی خود سن طوتمه که مراد اندن حضرت محمد مصطفی علیه السلامك نام شریفنك اذانلرده وقامتلرده ونقره وزرلرده همیشه مذکور اولمسی وآفتاب کبی مشهور اولمسیدر سن بونی معجزه فرض ایتمه صد زبانی کورکه انك نامی ام الکتابدر وصد زباندن مراد حضرت قرآندرکه انك نام شریفی ام الکتابدر وحضرت قرآنه انکچون ام الکتاب دیدیلرکه جمیع کتب شرعیه نك وصحف مرعیه نك اصلیدر بلکه جمیع کتب منزله یه دخی لوح محفوظده اصل واقع اولمشدر وصد زبان اولمسی هراهل مذهبك لسانی اوزره بونده آیت کریمه واولدیغی اعتباریله در اکرچه لغات حسبیله عرب لسانی دینلور ولکن ملل مختلفه وفرق متنوعه نك السنه سنی جامع اولمش برکتاب کریمدر مثلا جمیع مشایخ صوفیه نك مرادنه واسانته کوره بوکتاب مبینده کلمات وآیات واردر وحکمانك لسانته کوره دخی وعلما وعرفانك لسانلرینه کوره دخی بوکتاب مکنونده آیات کریمه ونصوص شریفه ثابته اولمشدر مثلا اهل جبر قرأن عظیم الشانی کندی لسانلری اوزره تفسیر ایتمشلردر وقدره متعلق اولان آیاتی تأویل قیلمشلردر واهل قدر دخی قرأنی کندی اسانلری اوزره تفسیرایدوب جبره متعلق اولان آیاتی کندی مذهبلرینه موافق تأویل ایتمشلردر واهل اعتزال دخی کندی لسانلری اوزره تفسیر ایتمشلردر واهل سنت دخی لسانلری اوزره تفسیر ایتمشلردر فقهای اسلامیه دخی کندی اسانلری اوزره تفسیر ایتمشلردر وقس علی هذا سائر الملل والنحل وبونلرك مذهبنه واصطلاحنه لسان تعبیر اولنور مثلا برکمسه لغات عربیه یی کمالیله بیلسه اهل تفسیرك اصطلاحنی واسانی بیله مز مکرکه نیجه زمان انلردن انی تعلیم ایلیه وکذلك لغات عربیه یه عالم اولان فقهانك دخی لسانی بیلز واصطلاحلرینه آکاه اولمز وکذلك اهل کلامك دخی لسانی بیلز واصطلاحلرینه آکاه اولمز حال بوکه بوجمله طوائف مختلفه لغات عربیه اوزره یازمشلردر پس بومقدمه معلومك اولدیسه حضرت قرأنه صدزبان تعبیری بونده اولور اکرچه بحسب اللغات لسان عربی اوزره ایسه ده اکر لسان واحد اوزره اولیدی لغات عربیه یی بیلن عربلر بوملل مختلفه نك یازدقلرنی وسویلدکلرنی بیلمکه قادراولورلردی مع هذا قادردکللردر مکرکه آنی اهلندن تعلیم ایلیه لر پس بو بیتده خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك اولورکه ای فلسفی مشرب سن بوآفتاب کبی روشن وظاهر اولان معجزاتی خود معجز طوتمه اول صد لسان صاحبنی کورکه انك نامی ام الکتابدر اول کتاب کریم برمعجز عظیمدرکه اکر انس وجن بریره اولسه لر وانك مثلنی کتورمکه سعی واجتهاد قیلسه لر انك مثلنی کتورمکه قادر اولمیه لردی نته کم بوآیت تحدی بومعنایه دلالت

ایدر قال الله تعالی (قل لئن اجتمعت الانس والجن علی ان یأتوا بمثل هذا القرأن لایأتون بمثله ولوکان بعضهم لبعض ظهیرا) بلکه قصر سوره دن برسوره نك اتیاننه دخی قادر اوله میه لردی نته کم بوآیت کریمه ایله حق تعالی حصرتلری تحدی بیوردی (قل ان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا فأتوا بسورة من مثله وادعوا شهداءکم من دون الله ان کنتم صادقین) اکر حضرت قرأن معجز اولمیدی اول عصرده اولان عرب عربانك بلغا وفصحاسی که فصاحتده ماهر وفن بلاغتده ماند ساحر ایدیلر حضرت قرأنك برآیتنه نظیره دیوب کتورمکه قادراولورلردی حال بوکه اقصر سوره دن برینه نظیره دیوب کتورمکه قادر اولمدیلر

مثنوی

زهره نی کس را که یك حرفی ازان * یابد زدد یافزاید دربیان

) کسه نك زهره سی یوقدر که اندن برحرفی سرقت ایلیه یاخود بیاندن زیاده ایلیه بعض نسخه ده یابد زدد یرینه یاکند کم واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی برکسه نك زهره سی یوقدرکه اول قرأندن بابرحرفی بیان ایلمکده اکسك ایلیه ویاخود زیاده ایلیه یعنی حضرت قرأن عظیم الشانك نیجه وجوهله اعجازی قتی چوقدر جملهٔ اعجازندن بری دخی بودرکه اصلا براحد زیاده ایلیوب کندی مرادی اوزره اکا کوره معنی سویلیه میه انکچونکه الله تبارك وتعالی بوکتاب کریم وذکر حکیمك حافظیدر کما قال الله تعالی (انا نحن نزلنا الذکر وانا له لحافظون (ولوتقول علینا بعض الاقاویل لاخذنا منه بالیمین ثم لقطعنا منه الوتین

مثنوی

یار غالب شو که تا غالب شوی * یار مغلوبان مشو هین ای غوی

حجت منکر همین آمد که من * غیراین ظاهر نمی بینم وطن

هیچ نندیشد که هرجا ظاهر بست * آن زحکمتهای پنهان مخبریست

فائدهٔ هرظاهری خود باطنست * همچو نفع اندر دواها کامنست

) پس ای مذهبی باطل اولان کمسه غالبه یار اول که تاغالب اوله سن ای غوی مغلوبلرك یاری اولمه که سندخی مغلوب اولورسن یعنی ای مذهب باطل صاحبی غالب اولان اهل سنت والجماعتك یاری اول سندخی غالبلردن اوله سن اهل بدعتك وفرق ضاله نك یاری اولمه که ای غوی مغلوب اولورسن وزبون قالورسن زیرا بونلردن برنده اول قوت وطاقت یوقدرکه اهل سنت والجماعتك ماییننده مذهبلرین اظهار ایده لر والحاصل انبیا علیهم السلام واولیای کرامك یاری اولان ظاهرا وباطنا غالب اولور وبونلره مخالف اولان وفلاسفه مذهبنه اویان زبون ومغلوب قالور منکر الوهیت اولنك حجتی همان بوکلدیکه دیرین بوظاهر عالمدن غیری وطن کورمزم اول جاهل هیچ بونی اندیشه ایلمز هر یرده که برظاهر واردر اول ظاهر پنهان اولان حکمتلردن برمخبردر هر برظاهرکه فائده سی باطندر مثلا

نفع کبی دوالر ایچره کامندر یعنی منکر الوهیت اولان فلسفینك اقوی اولان حجتی همان بوکلدی که دیر بن بوعالم ظاهردن غیری بروطن آخر کورمزم وحقایق اکوانه وخالق کون ومکانه نظر ایر کورمزم مؤثر حقیقی بی طبایع اربعه دن غیری بیلزم وموطن ومشهد همان بوعالمی کوردم دیر وهیچ فکر ایلزکه هر زره ده که برصورت ظاهره نهانی اولان حکمتلر دن وسرلر دن خبر ویریجیدر اول صورت ظاهره اول پنهانی اولان حکمتلرك ظهورندن اوتری خلق اولنمشدر هر برظاهرك فائده سی خود باطندر دوالر ایچره نفع کامن اولدیغی کبی نته کم ادویه وعقاقیرك وجودلرنده فوائد ومنافع مستوره در وانلرك صورت ظاهره سی اول منافع وفوائددن اوتری خلق اولنمشدر کذلك هرظاهر اولان شیئك باطننده البته برخاصیت ومنفعت واردر هیچ برشیء باطل وعبث خلق اولنمشدر پس اول شیئك خاصیت ومنفعتی اول شیئه نسبت معنی واقع اولمشدر پس هرصورت ظهورده معنی ایچون خلق اولنمشدر وصورت عالمندن ماعدا عالم معنی دخی ثابت اولور لکن منکر وجاهل عالم معنایی کوره میوب بوصورت عالمنی بی معنی و باطل زعم ایلر حال بوکه حکیم مطلق هیچ برشیئی عبث خلق ایلمشدر نته کم سورهء احقافك اولنده اولان آیت کریمه ایله بومعنایی اثبات ایدوب انك تفسیر وتحقیقنه متعلق بو بیانی بسط ایدوب بیوررلر

تفسیراین آیت که وما خلقنا السموات والارض ومابینهما
الا بالحق نیافریدمشان بهرهمین که شمامی بینید بلکه
بهر معنی وحکمت باقیه که شمامی بینید آن را

بو مصرع شریف بوآیت کریمه نك تفسیریدر که حق سبحانه وتعالی سورهء احقافك اولنده بیوررلر (وما خلقنا السموات والارض وما بینهما الا بالحق) یعنی بز یرلری وکوکلری برامدق دخی مابیننده اولان مخلوقی برامدق الا حقه ملتبس اولمغله خلق ایلدك یعنی مقتضای حکمت ومبتغای معدلتی ملتبس اولدیغی حالده خلق ایلدك که هیچ برشیئی عبث یرامدق نته کم ابن فارض دخی بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (بیت) فلاعبث والخلق لم یخلقو اسدی * وان لم تکن افعالهم بالسدیدة * نته کم مصرع شریفده بو کونه تفسیر ایدوب بیوررلر که ترجمه سی بودر بز بونلری یعنی سموات وارضی و بینهما ده اولان اشیایی همان بومعنادن اوتری خلق ایلدك که ای انسان سزانی کوررسز بلکه معنادن اوتری و باقیه اولان حکمتلردن اوتری خلق ایلدك که سزانی کورمزسز یعنی بوجمیع اشیانك صورتلری شول معانی وحکمتلر ایچون خلق اولنمشدر وظهوره کلمشدر که ای ظاهربین اولنلر سز

اکا نظر ایر کورمزسز نته کم صور ظاهره ومعانی وحکم باطنه ایچون خلق اولندیغنه برنیجه مثال نظمه کتوروب صورنده انلره تعلیم بیوررلر (مثنوی) هیچ نقاشی نکار دز بن نقش * بی امید نفع بهر عین نقش) مثلا هیچ برنقاش نقشك زینتی نفع امیدیسز نقشك عیندن اوتری یازرمی یعنی هیچ برنقاش منفعت وفائده امیدندن قطع نظر نقشك کندی ذاتندن اوتری نقشك زینتی یازمز بلکه برنقشی برنقاش نقش ایلسه بهرحال اندن برنفع ومعنی مراد ایلر دیمك اولور زین زینت معناسنه اولور نونك کسریله نقشه مضاف اوقنور (مثنوی) بلکه بهرمیهمانان وکهان * که بفرجه وارهند ازاندهان) بلکه نیجه مهمانان وکهاندن اوتری نقش وتصویر ایلرکه فرجه ایله اندوهلردن بونلر خلاص اوله لر یعنی هرنقاش که نقشلری تحریر وتصویر ایدر مهمان اولنلرك سیرندن وصغیر اولنلرك تماشاسندن اوتری تصویر ایلرکه انلر تفرج ایتمکله غملردن وغصه لردن قورتله لر (مثنوی) شادیء بچکان و یاددوستان * دوستان رفته را ازنقش آن) اطفالك شادلکندن اوتری ودوستلرك یادندن کتمش دوستلری انك نقشندن یعنی اول نقاش ومصور نقشلری اندن اوتری نقش وتصویر ایلرکه اطفال وصغارانی کوروب شاد اوله لر ودوستلر دوستان رفته یی اول نقشدن یادقیله لر نته کم برکسه نك دوستی اولسه و یاخود اندن بعید اولسه نقاشه انك صورتنی یاز دیرر هر بارکه اول دوست کندی دوستنك نقشنه نظر ایلدکجه آنی یاد ایلر واول نقش انك ذکرنه سبب اولور پس اول نقش لحکمة ولمصلحة یازلمش اولور (مثنوی) هیچ کوزه کر کند کوزه شتاب * بهر عین کوزه نی بربوی اب) مثال آخر هیچ کوزه کر کوزه یه شتاب ایلرمی بوهم وجهدر هیچ کوزه کر شتاب وسرعتله کوزه ایلرمی کوزه نك عیندن اوتری آب امیدی اوزره بوی بونده امید معناسنه در یعنی هیچ بر کوزه کر آب امیدندن قطع نظر کوزه نك کندی ذاتندن اوتری کوزه یی دوزمکه سرعت ایلمز بلکه بردافعی بربر داغی دوزسه انك ایچنه صوقویوب اول واسطه ایله صو ایچمك آسان اولسون دیو دوزر پس کوزه نك وجودی لمنفعة ولمصلحة اولور (مثنوی) هیچ کاسه کر کند کاسه تمام * بهرعین کاسه نی بهر طعام) مثال آخر هیچ کاسه کر تمام وکامل کاسه ایلرمی مجرد عین کاسه دن اوتری طعام قومقدن اوتری اولیه بلکه کاسه کر بر کاسه یی تمام دوزمز پس اکا طعام قونلوب غدالردن برینه ظرف اولمقدن اوتری اکر بوفائده مراد اولمسه صورت کاسه بی معنی وعبث اولوردی (مثنوی) هیچ خطاطی نویسد خط بفن * بهر عین خطنه بهر خواندن) مثال آخر هیچ برکاتب فنله خط یازرمی عین خطدن اوتری اوقومقدن اوتری اولیه یعنی هیچ برخطاط فنله وصنعت کتابتله

برخطی یازمز الا اول خطك اوقمسندن اوتری واول حسن خط یازن کاتبلر که
بعض حروف مقطعه یازرلر اکرچه آنی اوقمقدن اوتری یازمزلر بلکه صنعت
کتابتك قواعدنی وحسننی کوسترمکدن اوتری و یاطالبه تعلیمدن اوتری یازرلر بودخی
عین معنادن اوتری اولور مجرد اول حروف واشکالك کندی ذاتندن
اوتری اولمز الحاصل هرشیٔ البته لحکمة ولمصلحة ظهوره کلمشدر صورتندن
اوتری خلق اولنمشدر اکر نظر حقیقت بینله نظر ایلرسك هرشیئك وجودی
متسلسلا نیجه معناره وحکمتاره سبب اولمشدر ❊ مثنوی ❊ نقش ظاهر بهر
نقش غائبست ❊ وان برای غائب دیکر بست ❊ تاسوم چارم دهم برمی شمر ❊ این فوائد
را بمقدار نظر) البته نقش ظاهر نقش غائبدن اوتریدر واول نقش غائب دخی
برغیری غائبدن اوتری بغلندی اوچنجی دردنجی اونجی مرتبه یه دك عدایله
بوفائده‌لری نظرك مقداری یعنی نقوش ظاهره‌دن هر برنقش برغائب نقشدن
اوتریدرکه اول نقش غائب اول نقش ظاهره نسبت معنی کبی واقع اولمشدر واول
نقش غائب برآخر نقش غائبدن اوتری مفید وموجود اولمشدر واوچنجی‌یه
ودردنجی‌یه اونه چقنجیه‌دك بواسلوب اوزره برشیٔ متسلسلا اعداد ایله بوفائده‌لری
عقل وفکرك یتدیکی قدر بونوع اوزره صای مثلا برنیجه دوالر که نقشی ظاهردر
مرض نفسه علاج وشفادن اوتری اولور ونفعك مرضنك شفا بولمسی صحت
وسلامت بدنی مستلزم اولور وصحت بدنیه برکار وعمل ایشلمکه قدرتی وطاقتی
مستلزم اولور وکار دخی ایکی نوع اوزره دربری دنیوی و بری اخروی
اولان کاری ایشلرسك حسن ثوابی مستلزم اولور وحسن ثواب مآبه وسیله اولور
وحسن مآبه وصول ودخول نعم ابدیه ایله مغتنم اولمغی ولقای حق مشاهده قیلمغی
مستلزم اولور همچنین اکرکار دنیادن بربنه دخی مشغول اولورسك اول کار برآخر
کاری واول آخر کاردخی برآخر مرادی واول آخر مراد دخی برآخر حکمی واول
آخر حکم دخی برآخر معنایی وهلم جرامتسلسلا بری برنی مستلزم اولور کارعالم بری
برینه برمرتبه مرتبط ومتسلسل اولمشدر که اکر برذره‌یی یرندن زائل ایلسك جمیع
عالمك تزلزلی وخلل پذیر اولمسنی مستلزم اولور نته‌کم کلشن راز صاحبی بو بیتله
بومعنایه اشارت قیلور (بیت) اکر یك ذره را برکیری ازجای ❊ خلل یابد همه
عالم سراپای ❊ چونکم جمیع موجوداتك بمقتضای علم ازلی وحکمت بالغهٔ الهی
بری برینه تأثیروتأثر وعلیت ومعلولیت طریقی اوزره ترتیبی وارتباطی واقع اولمشدر
ومراتب موجوداتده هرنه شیٔ که کوره‌سن کندی مافوقنه معلولیت طوتر وکندی
تحتنده اولنه نسبت علیت طوتر حضرت واجب الوجوده منتهی اولنجیه‌دك
بویله‌در ومن کل الوجوه علیت ور بو بیت حضرت الوهیتدن غیری‌یه مخصوصه

دکلدر پس بوتقدیر اوزره اکر برذره بوعالمدن منعدم اولمق تقدیر اولنسه جمیع
عالمك منعدم اولمسی لازم کلور زیرا معلول واحدك منعدم اولمسی جمیع علل
ومعلولاتك منعدم اولمسنی مستلزم اولور مثلا شطرنج اویوننده مقابلنده اولان
کمسه اول برآخر شطرنج بازك بریدقنی اورر اول دخی براوستاد او یونجیدرکه
مفت بریدق ویموب انك بیدقنی اورر تکرار بودخی آنك اسبابندن برنی اورر ینه
بودخی آنك اسبابنی اورر حتی اورته لقدن جمیع آلات واسباب مرتفع اولور
پس بوجمله جهانده اولان اشیانك بساط شطرنجی اوزره اولان آلات واسباب کبی
بری برینه معنی ارتباطی اولدیغی مناسبتله شطرنجك بازیلرنه بومعنایی تشبیه ایدوب
بوبیتلری ادا بیوررلر ❊ مثنوی ❊ همچو بازیهای شطرنج ای پسر ❊ فائدهٔ
هرلعب در تالی نکر ❊ این نهادند بهرآن لعب نهان ❊ وان برای آن وآن بهرفلان)
بوذکر اولنان معنی شطرنجك او یونلری کیدر ای اوغل هرلعبك فائده‌سنی تالیسنده
کور مثلا شطرنج او یونلرنده بولعب ظاهری اول برنهانی اولان لعبدن اوتری
قودیلر واول لعب نهانی دخی اول برآخر اولان لعبدن اوتری وآنی دخی فلان لعبدن
اوتری وضع ایلدیلر اکر بو بساط کائناتده اولان اشیانك بری برینه مرتبط
ومتسلسل اولمسنی بیلك استرسك بساط شطرنجده اولان آلات واسبابك بری برینه
مرتبط ومتسلسل اولمسنه قیاس ایله زیرا ای پسر شطرنجك هر برباز یلر ینك
فائده‌سن عقبنده اولان لعبندن نظر ایله که براستاد مقابلنده اولان استاده برآلتی
و یردیکی زمانده انك ضمننده ومابعدنده برنیجه قات او یون ملاحظه ایلر اون
قات‌ه‌دك بلکه اون بش و یکرمی قات‌ه‌دك او یون ملاحظ ایدر مثلا شطرنج بازاوانلر
او یونی برآخر نهان اولان او یون ایچون قومشلردر وآنی دخی او برآخردن اوتری
یکرمی بش قات‌ه چقنجیه‌دك بوسوزلری شطرنج لعبنده ماهر اولان کسه‌لر بیلورلر والسلام
❊ مثنوی ❊ همچنین دیده جهان اندرجهات ❊ در پی هم تارسی در بردومات)
بونجلین دیده‌کی جهات ایچره صحرات بری برینك اردنجه تاکه بردومانه
ایرشه‌سن یعنی بوشطرنج او یوننده نظرکی اولکی او یوندن برآخراو یونه
صچرادوب بردومانه دکین ایچرودن ایچرو یه نیجه نهان او یونلر ملاحظ ایلدیکك کبی
دیده‌کی وعقل پسندیده‌کی دخی بوشش جهات ایچره جمیع جوانبه سور وایلرو
کچور لاینقطع بری بری اردنجه تابردومانه یتشه‌سن که نهایت کار در
برد یکمکه وغالب اولمغه ومات یکلمکه ومغلوب اولمغه دیرلر بوراده برد مراده
ظفر بولمقدن ومات اندن محروم قالمقدن عبارت اولور یعنی شطرنج او یونده
نظرکی ایلرو یه قات قات سوردیکك کبی بوشش جهات ایچره اولان اشیایه نظرکی
دخی قات قات سورتا هر کارك نتیجه سنه وخاتمه سنه ایره‌سن ومراده فائز

اولمق واندن محروم قالمق مرتبه‌سنی کوره‌سن تاسکا حقیقت حال ونتیجهٔ
اعمال کشف اوله وجانك مراده ظفر بولمغه وسیله اولان کار هرنه ایسه
اکا اشتغال قیله ﴿ مثنوی ﴾ اول ازبهر دوم باشد چنان * که‌شدن
بر پایهای زدبان * وان دوم بهر سوم می دان تمام * تارسی تو پایه پایه تابام)
اول ایکنجیدن اوتری اولور انجلین که زدبانك پایه‌لری اوزره کتمك واول ایکنجی‌یی
تمام اوچنجیدن اوتری بیل تاکه‌سن پایه پایه طامه‌دك ایریشه‌سن یعنی
کار اول کار ثانی ایچون خلق اولنمشدر انجلین که زدبانك قدمه‌لرینه کتمکلکده
اول قدمه ایکنجی قدمه‌دن اوتری وضع قیلنمشدر واول ایکنجی کار اوچنجی
کاردن اوتریدر بونی تمام بواسلوب اوزره بیل حتی مرتبه مرتبه تدریجله
بام مقصوده‌دك واصل اوله‌سن وحقیقت کاره ظفر بوله‌سن ﴿ مثنوی ﴾
شهوت خوردن ز بهر آن منی * آن منی ازبهر نسل وروشنی * کند بینش می
نبیند غیر این * عقل او بی سیر چون نبت زمین) طعام ییمنك لذت وآرزوسی اول
منیدن اوتریدر اول منی دخی نسلدن وروشنلكدن اوتریدر لکن کند بینش
بوندن غیری کورمز زیرا آنك عقلی زمینك نبتی کبی سیرسزدر یعنی کار اول
کاردوم ایچون اولدیغنه مثال انك کبی اولورکه مثلا طعام ییمنك شهوتی نطفه‌دن
اوتری اولور حتی برکسه اشتهایله ییوب ایچمکدن منی حاصل اولوب مجامعته قدرت
وقوت بولور واول منی دخی نسلدن اوتری وابو یننك دل وجانی نسلدن روشن
اولمقدن اوتری اولور یاخود عالم روشن اولمقدن اوتری اولور زیرا عالم آدمله
منور اولور وروشنالق بولور آدم عالمك روشن دیده‌سی کبیدر اکر اولاد آدم
اولمیبدی بوعالم برکوزسز وروحسز بربی چشم وبی جان قالب کبی اولوردی
چونکه انسان عالمك روشنلکنه وانتظامنه سبب اولدیسه انسانك وجودنه دخی
منی سبب اولدی ومنینك وجودنه دخی اشتهایله ییوب ایچمك سبب اولدی ولکن
کوته نظر وکلیل البصر اولان کسه‌لر بویمکدن وایچمکدن ومجامعت ایدوب
حیوانیت صفتیله خوش یچمکدن غیریسنی کورمز وبو ییمه‌نك وایچمه‌نك
نتیجه‌سی ندر وبو جاعدن مقصود ندر بونلرك حقیقتنه نظر ایدر کورمز بلکه بوکند
بینش اولان کوتاه نظرك عقلی زمینك نباتی کبی برمقامده قرار قیلوب سیرسز
قالمشدر وایلرویه کتمکدن وترقی ایتمکدن محروم اولمشدر لازم کلسه انجق
کندی نفسنك حظنه متعلق اولان کاری بیلوب وانك ماوراسندن غافل اولور
﴿ مثنوی ﴾ نبت راچه خوانده چه ناخوانده * هست پای او بکل درمانده)
نبات زمین ایچون اوقیمق نه اوقیمق نه انك ایاغی کلده قالمشدر یعنی زمینده
بتن نبات ایچون انی برآخر مرتبه‌یه دعوت ایلك وایلمك ماینده فرق یوقدر

انذار ایله عدم انذار اکا نسبت مساویدر زیرا انك ایاغی آب وکلده قالمشدر سیر
وحرکته مجالی یوقدر کذلك بعض کسه‌لرك عقلی زمینده اولان کیاه کبی مرتبهٔ
آب وکلده قرار قیلمشدر اندن اعلا مرتبه‌یه اکر دعوت اولنسون اکر دعوت
اولنمسون واکر انذار قیلنسون واکر انذار قیلنمسون ایمان کامل مرتبه‌سنه کلمز وکفر
ومعصیت مرتبه سندن تجاوز ایدوب ایقان وعرفان مرتبه‌سنه ترقی قیلمز کماقال
الله تعالی (سواء علیهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لایؤمنون ﴿ مثنوی ﴾
کر سرش جنبد بسیر بادرو * تو بسر جنبانیش غره مشو * آن سرش کوید
سمعنا ای صبا * پای اوکوید عصینا خلنا) اکر اول نبت زمینك سیر بادایله
باشی حرکت ایلرسه یوری‌سن انك باشی دپرتمه‌سنه مغرور اولمه زیرا انك اول باشی
ای صبا بز اشتدك دیر انك ایاغی بز عصیان ایلدك بزی ترك ایله دیر یعنی اکر زمینك
نباتنك باشی بادك تحریکیله وسیریله جنبش وحرکت ایلرسه یوری‌سن انك باد صبایه
مائل اولمسنه واکا باشیله اطاعت قیلمسنه مغرور اولمه زیرا اکرچه انك
باشی ای صبا بزسنك سوزك اشتدك وقبول ایتدك دیر ولکن انك ایاغی
لسان حاله بزسکا عصیان ایتدك بزی کندی یریمزده وحالمزده قو دیر
زیرا مادامکه کندی مرتبه‌سندن کذر ایتمیه و باد صبانك مرادی اوزره استدیکی
یره کتمیه انك مجرد باش صالوب صباجانبنه سیر یله میل قیلمسنه اعتبار اولمز کذلك
شول زمین بدنده پای عقلی آب وکل قیدنه مقید اولوب اکل وشربه اسیر اولان
کسه دخی مرشد ومعلم اساندن هوای ربانی ونفس رحمانی وزان اولسه وبونلرك
وجودی اوزره کذر قیلسه بونلر دخی اول نفس وکلامك تحریکی واسطه‌سیله
باشلرین صالرلر وانك جانبنه میل وتوجه قیلورلر ولکن سن یوری بو طائفه‌نك
باش صالمسنه وظاهرا میل وتوجه قیلمسنه مغرور وفریفته اولمه زیرا اکرچه بونلرك
باشی بحسب الظاهر سمعنا واطعنا دیر لکن پایلری لسان حالله بزسکا عصیان ومخالفت
ایلدك بزی کندی حالمز اوزره ترك ایله دیرو بونلرك پای عقلنك بویله دیمسنه
دلیل اولدرکه اصلا کندی قرار ایلدیکی آب وکل مرتبه‌سندن تجاوز ایتمزلر پس
باشلریله والسانلریله سمعنا واطعنا دیملرینه اعتبار اولمز نته کم حق تبارك وتعالی
بنی اسرائیله (خذوا ما آتیناکم بقوة واسمعوا) دیو امر بیوردقده (سمعنا وعصینا)
دیدیلر وکفرلری سببیله شراب محبت کوساله قلبلرینه ایچریلوب انکله مست اولوب
اکا عبادت ایلمکدن تجاوز قیلمدیلر ﴿ مثنوی ﴾ چون نداند سیر می راند چو
عام * برتوکل می نهد چون کور کام * برتوکل تاچه آیددر نبرد * چون توکل
کردن اصحاب نرد) اول کند بینش چونکم سیر بیلمز عوام کبی سوردر کور کبی
توکل اوزره ادیم قور نبرد وجنکده توکل اوزره اولمقدن نه‌کلور اصحاب نردك

توكل ايتمسى كبى يعنى اول كوته نظر وضعيف العقل وكليل البصر اولان كسه
چونكم طريق مستقيم اوزره سير الى اللهى بيلمز بلكه عاميانه طبعى حظ ايلديكى
وعقل قاصرى فهم قيلديغى شيلر جانبنه سورر طريق حقه كورلر كبى توكل اوزره
لاعلى بصيرة اديم قور اكر راه هموار بولنورسه برقاچ اديم على العميا كيدر واكر
بولنده چاه ومغاك اولور سه انى كوره ميوب اكا دوشر ونيجه مدت انده محبوس
اولوب قالور وياخود قورتلور چوق كچميوب برآخر ورطه يه دخى مبتلا اولور
پس اعمايه لازم اولان بودر كه بر بصير اولان دليله تعلق ايليوب بوله انك
واسطه سيله كيده كذلك كوتاه نظر اولان قليل المعرفة وضعيف العقلة دخى
واجب اولان اولدر كه بر دليل وصاحب بصيرت مرشده اقتدا قيله وكندى
رأى وعقلى اوزره اعتماد وتوكل ايتميوب انك امرنه تابع اوله زيرا نفسله مجاهده
وقتنده بر كوته نظر كندى عقل وفكرى اوزره متوكل اولسه واكا اعتماد ايليوب
كار قيلسه اصحاب نردك كندى ديلكلرينه وزارلرينه توكل واعتماد ايلمك كبى اولور
پس نبرد ومجاهده وقتنده انسان كندى عقل وفكرينه توكل واعتماد ايلمك
اوزره نه كلور ونه منفعت حاصل اولور جنك ومجاهده وقتنده كندى
عقل ورأينه توكل ايلمك اصحاب نردك كندى عقلارى ورئيلرى اوزره توكل ايلملرى كبى
اولور نته كم طولى اونيبان كسه لر اللرنده اولان قرعه لرى اترلر اول قرعه نك
حكمنه كوره اويون اوينارلر كاه اولوركه اتدقلرى زارك حكمى كندى ديلكلرينه
ومقتضالرينه مخالف كاور هر نه مرتبه اول لعبده استاد وماهر اولسه مفيد اولميوب
عاقبت مغلوب ومات اولور پس نفسله مجاهده ايلمك وقتنده بوكوته بينشك واندك
دانشك فكرى اوزره اعتماد وتوكل ايلمسى اصلا مفيد اولمز مكر كه امر قضاده
انك اول عاميانه واعمايانه اولان كارى راست ودرست اولمسى اوله وبختى اكا
يار يلك قيلوب انك دانشى وبينشى يرنده اوله واصابت قيله بوكونه على العميا
اولان كار آزراست كلديكيچون اهل حق اولنلر بوكا اعتبار والتفات ايتمشلردر
وكند بينش وكوته دانش اولان كور دلره البته بر مرشد وهادى لازمدر كه اول
اكا تمسك واقتداقيله ديو تنبيهلر وتأكيدلر ايلمشلردر وكندى عقل ورأينه
توكل واعتماد ايلمك خصوصنده چوق سوزلر سويلمشلردر ﴿ مثنوى ﴾
وان نظرهايى كه اوافسرده نيست ٭ جزر ونده جزدرنده ٔ پرده نيست ٭ آنچه
درده سال خواهد آمدن ٭ اين زمان بيند بچشم خويشتن) واول برنوع
نظرلر كه اول افسرده دكلدر اول نظرلر كيديجيدن و پرده يرتيجيدن غيرى دكلدر
اول نسنه كه اون يلده كلمك استر اول نظر بوزمان آنى كندى كوزيله كورر
يعنى اول نظرلر كه اونظرلر نفسنده منجمد دكللردر انلر عالم معنايه كيديجى

واستار وحجبى خرق ايديجيلكدن غيرى دكللردر اول نظرلرك خاصيت وشانى
بودركه بصر بصيرت ونور يقين ومعرفتله مشاهده ومعاينه يه مانع اولان پرده لرى
دست عقلاله دفع ورفع ايلدكدنصكره اول سر ومعنى كه اون يلده كلجك بلكه
يكرمى اوتوز يلدن دخى صكره اوله جقدر بو زمانده اول نظر صاحبى كنديك
چشم حقيقت بينيله آنى كورر وهرنيجه اوله جق ايسه نور فراستله انى بيلور
الحاصل اكا امور غيبيه واحوال دينيه مخفى و پوشيده اولمز پس بوكونه نظر صاحبى
هرنه يه ايق قوسه على العميا ايق قومز بلكه هرنه ايلرسه على بصيرة ايلر وهرنه
سويلرسه تحقيق و يقين اوزره سويلر بوكونه كسه كندى علمنه وفهم وعقلنه
توكل واعتماد ايلسه وغيريلره اقتدا قيليوب طريق حقه بنفسه سالك اولسه لايق
وهروجهله مستحقدركه بونلرك علمى اللهدن كلمش وعقل وفهملرى نور هدايتله
منور ومكحل اولمشدر بونلرك نظرى وعقلى خطا ايتمز وحق تعالينك مرادنه
ورضاسنه مخالف اولان سمته كتمز ﴿ مثنوى ﴾ همچنين هر كس باندازه ٔ نظر
٭ غيب ومستقبل بيند خيروشر) الحاصل بونجاين هر كس نظرينك حد واندازه سيله
غيب ومستقبل وخيرى وشرى كورر يعنى بوذكر اولنان كبى هر كس كندى
نظرى مقدارى غيبى وكلجك كاروحالى وخيروشرى كورر الحاصل نظرنده ضعف
وار ايسه كورديكى شك وكماندن خالى كورمز ووهم وخيالك دغدغه وتشويشندن
قورتلوب حقيقت حالى كما ينبغى مشاهده قيلمز اما نظرى قوى اولان وانوار
الهيه ايله صفا بولان شك وشبهه دن برى اولوب كورديكى حقيقت اوزره كورر
﴿ مثنوى ﴾ چونكه سد پيش وسد پس نماند ٭ شد كذاره چشم ولوح
غيب خواند) چونكه اوكنده اولان سدوارد نده اولان سد قالمدى انك چشم
جانى كذاره اولدى ولوح غيبى اوقودى يعنى چونكم بر كسه نك اوكنده اولان
سدى يعنى خداى تعالى يه واصل اولنجيه دك نقدر پرده وموانع وار ايسه زائل اولسه
ودخى اردنده اولان سد دخى قالمسه كه مراداندن مبدأ وجودن كنديك وجودنه
كلنجيه دك واقع اولان پرده لردر خلاصه ٔ كلام ابتداى وجودده انسانك نشئه ٔ
عنصريه ده اولان وجودنه كلنجيه دك ما ضيده نقدر ظلمانى ونورانى حجابلر واقع
اولديسه كيدوب قالمسه وكذلك شول حالده كه نه صفتله موجود ايسه اول حالدن
مستقبلده اوله جق حضرت حقه واصل اولنجيه دك نقدر حجابات واستار
وار ايسه اول محو وزائل اولسه اول كسه نك چشم جانى نافذ اولور پس غيبه متعلق
اولان لوحى اوقور وآنده ثابت اولان قضا وقدرك اسرارنه وقوف وشعور بولور
﴿ مثنوى ﴾ چون نظر پس كرد تابده ٔ وجود ٭ ماجرا واغاز هستى رونمود
٭ بحث املاك زمين باكبريا ٭ در خليفه كردن باباى ما) چونكم نظرى اردنه

ایلیه وجودك ابتداسنه‌دك ماجرا وابتدای هستی اکا یوز کوسترر زمین ملکلرینك حضرت کبریا ایله بحثی بزم بابامزی خلیفه ایتمك خصوصنده یعنی برکسه‌نك که اوکندن واردن حجاب نورانی وظلمانی برطرف اوله چونکم نظرنی اول کسه اردنه ایلیه تاابتدای وجوده وارنجیه‌دك نه‌جریان ایلدی ایسه ونه‌واقع اولدیسه نقیر وقطمیر اکا یوز کوسترر وروحانی وجسمانی اولان وجودلرك آغازی دخی اکا رونما اولور حتی کندینك اعیان ثابته عالمندن ارواحه کلدیککی وعالم ارواحدن عالم الستده وعالم الستدن عالم مثاله تنزل قیلدیغنی وعالم مثلدن دخی افلاك وعناصر وموالید ثلثه مرتبه‌لرنی طورابعد طور قطع ایدوب رحم مادره کلدیککی واندن دخی تولد ایلیوب مرتبهٔ انسانیه‌یه واصل اولدیغنی تاکند وعارف وبینا اولدیغی مقامه کلنجیه‌دك جمله‌سنی مشاهده قیلر وابتدای وجود جسمانیه‌یی هنوز دخی ابوالبشر علیه السلام حضرتلرینك وجودی مخلوق اولمدین وجسد شریفلری ظهور قیلمدین نه حوادث ظهور ایلدی ایسه آنی دخی بیلور ومشاهده قیلور نته‌کم حضرت آدم علیه السلامك جسد شریفلری مخلوق اولمزدن اول الله تبارك وتعالی زمینك ملکلر ایله مشاوره طریقی اوزره روی زمینده خلیفه قیلمنی وآنی برکزیده ومسجود ایلمسنی بونلره عرض ایلدی وبونلره (انی جاعل فی الارض خلیفة) دیو سویلدی بونلر اول بزم بابامزی حق تعالی حضرتلری خلیفه ایلمکلك خصوصنده اول عظمت وکبریا صاحبیله بحث ایلیوب دیدیلر (اتجعل فیها من یفسد فیها ویسفك الدماء ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك) دیدیلر پس برکسه حجابله محجوب اولان وپیش وپس معنوی سدلرله مسدود اولدیغی حالده ملائکه‌نك حضرت حقله اولان ماجراسنی انجق قرآن عظیمدن اوقیوب وبیلوب اکا اقرار قیلور اما اولدمکه ابتدای وجودن کندی مرتبه‌سنه‌دك اصلا برپرده قالمسه بوقصه‌نك سرنی وحقیقتنی مشاهده ایلر ❊ مثنوی ❊ چون نظر در پیش افکنداو بدید * آنچه خواهد بودتامحشر بدید * پس زپس می بیند اوتا اصل اصل * پیش می بیند عیان تا وز فصل) چونکم اونظری اوکنه براقدی اول صاحب نظر کوردی اول نسنه محشره‌دك ظاهر اولسه کرك پس آردندن اوکنه اصلك اصلنه وارنجه کورر اوکنی روز فصله وارنجیه‌دك عیان کورر یعنی اول صاحب نظر نظرنی معادطرفنه القا ایلیه‌نه قدر مرحله ومنازل وارایسه وانلرك هر برینك احوالی نه‌کونه اولورسه حشر ونشر اولنجیه‌دك نه ظهوره کلورسه کورر ومشاهده قیلور پس اوکنی کوردیکی کبی اردندن دخی اصلنه وارنجیه‌دك یعنی حقیقة الحقایق مرتبه‌سنه ایرنجیه‌دك نه‌قدر مراتب ومنازل وارایسه جمله‌سنی مشاهده قیلور واول مرتبه‌لرك احکامنی واسرارنی وخاصیاتنی

هرنه ایسه بیلور وعالم اولور کذلك اوکنی دخی یوم فصله‌دك عیان کورد واول یوم فصلده انسانك افواج مختلفه اوزره حشر اولمسنی مشاهده قیلور الحاصل حضرت علی کرم الله وجهه (اوکشف الغطاء ماازددت یقینا) بیوردقلری کبی اول عارف دخی بومضمونی ادا قیلور وفی الحقیقه برمرتبه‌یه واصل اولورکه اکر غطایی اورتالقدن رفع ایلسه‌لر احوال اخرویه بالکلیه ظهوره کلسه اکا یقین زیاده اولمز زیرا انك کوردیکندن ومشاهده قیلدیغندن غیری برآخر کار ظهوره کلمزکه حتی اکا یقین زیاده ایلیه ❊ مثنوی ❊ هرکسی اندازهٔ روشن دلی * غیب رابیند بقدر صیقلی * هرکه صیقل بیش کرداو بیش دید * بیشتر آمد بروصورت بدید) هر برکسه قلبنك نور ایلکی وروشنالکی مقداری عالم غیبی وانك اسرار وحقایقنی صیقلی مقداری کورر یعنی هر برکسه که قلبه صیقل زیاده ایلدی غیبی زیاده کوردی اکا صورت غیب زیاده‌رك کلدی یعنی آینهٔ قلبی کدورات جسمانیه‌دن ووساوس شیطانیه‌دن وکثافت نفسانیه‌دن والحاصل ژنکار ماسوادن هرنقدر مصفا ومجلا ایلدیسه عالم غیبی اولقدر مشاهده ایلر هر شول کسه که قلب آینه‌سنی ژنکار ماسوادن زیاده پاك ایدوب مصیقل ومجلا ایلیه اول کسه صور غیبیه‌یی زیاده کورر عالم غیبك صورتلری اکا زیاده‌رك ظاهر اولور وهرشیٔی کابنغی بالمعاینه مشاهده قیلور ❊ مثنوی ❊ کرتو کویی کان صفا فضل خداست * نیزاین توفیق صیقل زان عطاست) اکرسن دیرایسك که اول صفای دل فضل خدادر بونی بیل که صیقلك توفیق دخی اول خدادندر مصرع اول سؤال مصرع ثانی جواب منزله‌سنده‌در یعنی اکرسن دیرسککه اول صفای دل خدای تعالینك فضلندندر بونی دخی محقق بیلکه قلبه صیقل وجلا ایلمکی توفیق دخی اول عطای ازلی وفضل الهیدندر که حتی حق تعالی برقولنك قلبنی ماسوادن پاك ومجلا ایلمك مراد ایلسه سبب صیقل قلوب اولان طاعاتی وجهد ودعا وریاضاتی اکا تیسیر وتوفیق ایلر حتی اول بنده طاعات وریاضته سعی وهمت ایلر ❊ مثنوی ❊ قدر همت باشد آن جهد ودعا * لیس للانسان الاماسعی) واول سبب صیقل درون اولان جهد ودعا همت مقداری اولور زیرا انسان ایچون بوقدر الاسعی ایلدیکی شیٔ واردر بوآیت کریمه سورهٔ والنجمده‌در تفسیری عن قریب تفسیر کنت کنزا سرخنده (چون نکردان کارمن دش هست لا) بیتنده کچدی خلاصهٔ کلام سبب صیقل درون اولان جهد ودعا انسانك سعی وهمتی قدر اولور سعی وهمتی نه ایسه بنده سنه خدای تعالی فضل وعطاسندن توفیق وموهبت ایلر ❊ مثنوی ❊ واهب همت خداوندست وبس * همت شاهی ندارد هیچ خس) واهب همت خدای تعالیدر انجق هیچ خس ودنی

پادشاهلق همتنی طوتمز بو بیت سؤال مقدره جواب موقعنده واقع اولمشدر كأن صفای دل فضل خدادر دیو سؤال ایلین سائله توفیق صیقل درون اولان جهد ودعا وهمت دخی اول خدانك عطاسندندر دیو جواب ویردکلرندنصکره اول سائله واهب همت همان اول خداوندر دیو همتی اول خداونده تخصیص ایلدیکی کبی اول سایل مقدره بو سؤال لازم کلور که دیه چونکم وهاب بی علت ومعطئ بی ضنت بندهلرینه همت ویره وهر کسی بر مرتبهیه اول ایرکوره نیچون برخسه شاهلق همتنی عطا ایلمز انك فیض وعطاسنده خود علت وضنت یوقدر جواب بیوررلر نعم واهب همت همان اول خداوندر اندن غیری کمسه دکلدر وانك موهبت وعطاسنده اصلا علت وضنت یوقدر لکن هیچ برخس ودنی شاهلق همتنه استعداد طوتمزلر پس وهاب مطلق شاهلق همتنی اول خسه انکیچون عطا ایتمز اکر انك پادشاهلغی وهمت ایلمکه استعداد ازلیهسی اولیدی اول فیاض مطلق اندن شاهلق همتنی دریغ ایتمزدی اکر سن دیرسککه حضرت خداوندکار بشنجی جلدده * داد حق را قابلیت شرط نیست * بلکه شرط قابلیت داد اوست * بیورمشلردر پس بو ممکن دکلیدر که فیاض مطلق برخسه شاهلق همتنه قابلیت ویره اندنصکره اول همتی اکا عطا ایلیوب آنی شاهلر مرتبهسنه ایرکوره جواب اولدر که فیض الهی اولیای کرامك محققلری قتنده ایکی قسمدر برینه فیض اقدس و برینه دخی فیض مقدس دیرلر بو ایکی فیضك تفصیلا شرحی ثانیهیه اولان شرحمزك اوائلنده مذکور اولمشدر اما اجمالا شرحی بودر که فیض اقدس ذات الهیدن اعیان ثابتهیه کلان فیضه دیرلر که شوائب کثرتدن اول فیض پاك وطاهردر فیض مقدس هرکسه علم ازلیده حق تعالینك علمنك مقتضاسی اوزره استعداد ازلی وقابلیت لم یزلی ویریجیدر * داد حق را قابلیت شرط نیست * بیورملری بو فیضه وعطایه کوره در که هرکسه استعداد وقابلیتی ویرن بو فیضدر پس انك بو فیض ودادنه قابلیت شرط دکلدر بلکه استعداد وقابلیتی هرکسه بو فیض اقدس ویرر پس هرکس اکر شاهدر واکر خس استعداد ازلیهسنده هرنه شیئه مستعد وقابل ایسه وهاب مطلق اول کمسهیه اول قدر سعی وهمت ویرر اندنصکره اکا هدایت ایدوب اول شیئ جانبنه ایرکورر (الذی اعطی کل شیئ خلقه ثم هدی) آیت کریمهسی بو معنایه شهادت قیلور و بو آیتك تفسیری و بو محله مناسب اولان تحقیق وتفصیلی اوچنجی جلدده جواب کفتن انبیا علیهم السلام طعن ایشانرا) سرخنده (آنچنان کوید حکیم غزنوی) بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه الحاصل دنی وخس اولنلرك شاهلق همتنی طوتمغه استعداد ازلیهلری اولیدی وهاب مطلق انلره اول همتی عطا قیلیدی چونکم دنی وخس اولنلرك

مرتبهٔ اعلا صاحبی اولمغه استعداد ازلیهلری یوقدر فیاض مطلق دخی آنلره اول همتی ویرمیوب استعدادلری قدر همت ویروب سعی وهمت ایلدکلری قدر مقصودلرینه ایرکورر * مثنوی * نیست تخصیص خدا کس رابکار * مانع طوع ومراد واختیار) خدای تعالینك کمسهیی برکاره تخصیصی یوقدر که اول تخصیص طوعی ومرادی واختیاری مانع اوله اما بوندن اولی اولان معنی نیست کلمهسی مصرع ثانییه مصروف اولمقدر بو تقدیر اوزره معنی خدای تعالینك کمسهیی کاره تخصیص ایلمسی طوع ومراد واختیاری مانع دکلدر اولکی وجه اوزره توضیح معنی اولدر که خدای تعالی حضرتلرینك برکمسهیی برکار معینه بحسب الظاهر تخصیص وتقیید ایلمسی یوقدر که حتی اول تخصیص اول کمسهنك طاعتنی واول کاردن غیری یی مراد ایلمسنی واول کاردن ماعدایی اختیار ایلمسنی مانع اوله خدای تعالی اصلا بر بندهسنی برکاره تعیین وتخصیص ایلممشدر پس اول بندهنك هرقنغی کاری دیلرسه اختیار قیلمسنه وآنی مراد ایلمسنه واکا طایع اولمسنه بحسب الشرع والعقل اصلا برمانع یوقدر بلکه هرکسه حق تعالی براختیار جزئیه ویرمشدر اول کمسه استعداد ازلیهسنك مقتضاسی اوزره اختیار جزئیهسنی هرنه شیئه صرف ایلرسه اول شیئه حق تعالی آنی هدایت ایلر دیمك اولور وایکنجی وجه اوزره توضیح معنی اولدر که خدای تعالینك برکمسهیی کندی علم ازلیسنده برکار ومصلحت ایچون تخصیص وتعیین ایلمسی مانع طوع ومانع مراد واختیار دکلدر زیرا (قل کل یعمل علی شاکلته) آیت کریمهسنك فحواسنجه هرکس علم الهیده اولان شاکلهسی اوزره طایع اولور ومراد واختیار قیلور الحاصل هرکسك حقیقتی وعلم ازلیده اولان عین ثابتهسی هرنه کار ایچون مخصوص اولدیسه انك غیری کارلری مراد ایلمسنه واختیار قیلمسنه واکا طایع اولمسنه بحسب الشرع والعقل مانع یوقدر زیرا اول کمسهیه حق تعالی تمییز واختیار واستطاعت ویرمشدر پس کندینك مخصوص اولدیغی کاردن غیری یی مراد ایلسه واختیار قیلسه بالقوه انك وجودنده قابلیت واردر ولکن اول کارلری مراد ایلمز واختیار قیلمز نتهکم بو معنایی تفهیم ایچون بو بیتلری بیت سابقدن استدراك ایلیوب مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر * مثنوی *
لیك چون رنجی دهد بدبخت را * او کریزاند بکفران رخت را * نیك بختی را چو حق رنجی دهد * رخت را زدیکتر وامی نهد) لکن حق تعالی بدبخت اولنه چونکم بر رنج ویره اول بدبخت رختنی کفرانه قاچرر بو معنی بکفرانده باصله ایچون اولدیغی اوزرهدر سببیت معناسنده اولوب معنی اول بدبخت کفرانله رختنی قاچرر دیمك دخی جائز اولور اما برنیك بختنه خدای تعالی چونکم بر رنج ویره

رختـنی اول نیك بخت دخی زیاده قریبرك قور یعنی خدای تعـالینك برکسـه یی برکاره تخصیص ایلمسی مانع اطـاعـت ومانع مراد واختیار دکلدر ولکن ازلده بدبخت اولان کسه یه حق تعالی حضرتلری چونکم بررنج ویره ویا خود برتکلیف قیله اول بدبخت طوع واختیار وارادتی رختلرنی اول رنج وتکلیفه صبر ایلمکدن فرار ایدوب کفرانله نفسنك مشتهـاسی وحظی جانبنه قاچرر واول رنج وتکلیفك کندی یه معـنی نعمت ومنفعت اولدیغـنی بیلمیوب شکرسزلك وصبرسزلق سبیله نفسنك مشتهاسنـه مائل اولوب نعمت ابدیه وسعـادت سرمدیه دن محروم قالور پس حق تعـالینك اول بدبختی رنج وتکلیفـه تخصیص ایلمسـنی کور که اورختنی واسبابنی مراد ایلدیکی محله قاچرمقدن منع ایلمدی امابرنیك بختـه حق تعـالی حضرتلری چونکم بررنج ویره و برتکلیف ایلیه اول نیك بخت استعداد ازلیه سنك مقتضـاسی اوزره کـندی طوع وارادت واختیاری رختلرنی حق تعـالینك رضای شریفنه وقرب لطیفنـه نزدیکتر ایلتور وقریبتر وضع ایلر کور که خدای تعالینك برکسـه یی برکاره تخصیص ایلمسی انك طوع ومراد واختیـارنی منع ایلمز دیمش شـه کم نیك بخت وسعید اولنی بررنجه و برکارمشـکله تخصیص ایلر اول سعید طوع وارادت واختیاری متاعلرنی حضرت حقك رضاسی جانبنه ایلتور اما شقی و بدبخت اولنی بررنجه و برکار مشـکله تخصیص ایلسـه اول طوع وارادت واختیـاری متاعلرنی شکرسزلکی وصبر سزلغیله نفسنـك هواسی ومشتهـاسی جانبنه قاچرر پس خدای تعالی برکسه یی برکاره تخصیص ایلمسی مانع طوع ومراد واختیار اولمدیغی بوندن معلوم اولور و بوبیتلردن دخی عقلکه بومعنایی فهم ایلمك آسان کاور نته کم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ بددلان ازبیم جان درکارزار * کرده اسبـاب هزیمت اختیـار * پردلان درجنك هم از بیم جان * حمله کرده سوی صف دشمنان * رستمانرا ترس وغم واپیش برد * هم زترس آن بددل اندر خویش مرد) مثـلا بددللر جان خوفندن کارزارده هزیمت اسبـابنی اختیـار ایلمشـلردر بهـادرلر هم جنکده جان خوفندن دشمنلرك صفی جانبنه حمله ایلمشلر رستملری ترس وغم دخی ایلرو ایلتدی هم خوفندن اول قورقاق کندوده اولدی بددل قورقق کسـه یه دیرلر پردل ورستم شجیع و بهادر اولان کسـه یه دیرلر خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك اولور نته کم حق تعـالی بدبختلره بررنج و یردی انلر رختلرنی کفرانله حقدن بعید اولان مرتبه یه چـکدیلر ونیك بخت اولنلره اول رنج و بلایی و یردی انلر رختلرنی حق تعالینـك رضاسی جانبنه نزدیکتر چکدیلر بددللر وپردللر دخی حین معرکه ده بونلر کیبدر کورمزمیسن بددللر جان قورقوسندن محاربه ومقـاتله وقتنده هزیمت اسبابنی اختیـار قیلمشلردر حق تعالی بونلری اول

کارزارده مخصوص ومبتـلا قیلمسی بونلرك اسبـاب هزیمتی اختیـار ایلمرینه مانع اولمدی و بالعکس پردللر و بهادرلر دخی جنـك وقتنده هم جانلری قورقوسندن دشمنـلرك صفی جانبنه ایلرو ورك حمله ایلمشلر واسباب حرب وقتالی اختیار قیلمشلردر اول جان خوفی بونلری ایلرو کلمـکدن ودشمنلر صفنـه حمله قیلمقدن منع ایلمدی کورکه دشمنلری خوف دشمندن غم ایلرو ورك ایلتدی اول قورقاقلر خوف جانندن کندی حالنده ایکن اولدی ﴿ مثنوی ﴾ چون محـك آمد بلا و بیم جان * زان بدید آید شجاع ازهر جبان) چونکم بلا و بیم جان محك کلدی اول محکدن شجاع هرجباندن بدید کلور وممتاز اولور شجاع بهادره دیرلر جبان زمان وزننده قورقق کسـه یه دیرلر یعنی رنج و بلا وحین محاربه ده اولان جان خوفی فی المثل محك کلدی اول رنج و بلا و بیم جان محکندن هردلیر ودلاور اولنلر قورقق اولان مخنثلردن ممتاز اولورلر وتعین بولورلر الله تبارك وتعـالی حضرتلری رنج و بلایه وجنك ووغایه برقومی مبتلا ایلر انلرکه بدبختلردر کفرانله اول بلایه راضی اولمیوب واکا صبر وتحمل قیلمیوب و آنی حضرت وهاب مطلقدن برنعمت اخری بیلمیوب طوع وارادتلری متاعلرنی نفسلرینك مقتضالری جانبنه قاچروب معصیت اختیـار ایدرلر وانلرکه نیك بختـلردر اول رنج و بلایی حضرت جواد کریمدن عین نعمت وولا بیلوب متاع ارادتلرنی انك رضای شریفی جانبنـه ایلتوب انك امر شریفنی وقضای لطیفنی جان ودل ایله قبول واختیـار ایدرلر پس کورکه رنج و بلا محك اولوب بوایکی طائفـه اول رنج وبلادن ممتاز اولدیلر کذلك جنك ووغادخی محك ومیزاندر انلرکه بددللر وقورققـلردر اول محك ووغاده جانلری خوفندن اسبـاب هزیمتی اختیار ایدوب مدبر اولورلر وفرار قیلورلر وانلر که پردللر و بهادرلردر انلر هم جانلری قورقوسندن ایلرو دشمن جانبنـه حمله قیلورلر پس جنك ووغا دخی بوایکی طائفه نك مابیننی محك کبی تمییز ایلدی پس هرشول کسه که اکرقضاده جنکدن قاچر واکر بلاوقضایه صبرایتمیوب ورضاویرمیوب اندن فرار ایلر برخوای (من لم یرض بقضـائی فلیطلب ربا سوای) آثم اولوب حق تعـالینك مبغوضی ومغضوبی اولور وهرشول کسه که اکر غزاده واکر بلا و یا قضانك نزولی زماننده حق تعالی جانبنـه التجا ایدوب تحصن ایلر اول کسـه حق تعـالی حضرتلرینك مقبولی ومحبوبی اولور که حق تعالی حضرتلری جمیع احوالده کنـدی جانبنـه التجا قیلان وتوجه ایدوب مستعیذ ومستعین اولان بنده لرنی محبوب طوتر نتـه کم حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیـه حضرتلرینی بوخصلت شریفه و بوصفت علیه دن اوتری اول حضرته محبوب طوترم و بوصفتدن اوتری سنی کندیمه مقبول ایتـدم دیو بیوردی

وحی کردن حق تعالی بموسی علیه السلام که
ای موسی من که خالقم ترا دوست می دارم

(مثنوی ﴿ کفت موسی را بوحی دل خدا * کای کزیده دوست میدارم ترا) حضرت خدا وحی دل واسطه‌سیله حضرت موسی علیه السلامه دیدیکه ای کزیده ومقبول پیغمبرم سنی دوست طوترم (مثنوی ﴿ کفت چه خصلت بود ای ذوالکرم * موجب ان تا من ان افزون کنم) حضرت موسی علیه السلام دیدیکه ای کرم صاحبی نه خصلت اوله اول دوستلغک ومحبت وخلتک موجبی تاکه بن اول خصلتی افزون ایلیم (مثنوی ﴿ کفت چون طفلی بپیش والده * وقت قهرش دست هم بروی زده) حق تعالی حضرتلری اول صاحب سعادته دیدیکه یاموسی طفل کبیسن والده‌سی اوکنده انك قهری وقتنده النی هم اول والده سنه اورمش بومعنی طفلده یاخطاب ایچون اولدیغی اوزره‌در اما وحدت ایچون اولوب معنی بویله اولسه هم جائزدر حق تعالی دیدی والده‌سی اوکنده برطفل کبی انك قهری وقتی النی هم اول مادر نه اورمش یعنی سن هم بویله برطفل کبیسن که بنم قهرم وقتده هم بنم دامن عفوور حمتمه تمسك ایدوب همان بکا فرار ایدرسن دیمك اولور (مثنوی ﴿ خود ندانده که جزاو دیار هست * هم ازو مخمور وهم ازاوست مست) زیرا اول طفل خود بیلمزکه اول مادردن غیری برکسه واردر هم اندن مخمور وهم اندن مستدر یعنی همان اول مادرندن غمکین وپریشان وشاد وخندانددر (مثنوی ﴿ مادرش کر سیلی بروی زند * هم بمادر آید و بروی تند) اکا مادری اکر برسله اوره هم اول مادرنه کلور واکا التجا ایلر زیرا اندن غیری برکسه بیلمز (مثنوی ﴿ از کسی یاری نجوید غیر او * اوست جمله خیر او وشر او) اندن غیری برکسه‌دن یاری ومعاونت استمز اول طفلك جمله خیر وشری اودر یعنی خیرنی وشرنی مادرندن بیلور (مثنوی ﴿ خاطر تو هم زما در خیر وشر * التفاتش نیست جاهای دکر * غیر من پیشت چو سنکست وکلوخ * کر صبی وکر جوان وکر شیوخ) همچنین یاموسی سنك دخی خاطرك خیرده وشرده انك بزدن غیری یرلره التفاتی یوقدر زیرا بندن غیریسی سنك قتکده سنك وکلوخ کبیدر اکر صبی واکر جوان واکر شیوخ بیت اولك مصرع اولنده مابزدیمکدر درادات ظرفدر لکن ایهام لطیف واردر التفاتشده ضمیر خاطره راجعدر یعنی یاموسی سنك خاطر شریفکك دخی خیرده وشرده وکل حالده بزم جنابمزدن غیری یرلره توجه والتفاتی یوقدر بندن غیری نقدر اشیا وارایسه سنك نظرك اوکنده سنك وکلوخ کبیدر اول بندن غیریسی

اکر صبی اولسون واکر جوان اولسون واکر شیوخ اولسون بلکه ممکن الوجود اولان اشیانك جمله‌سی سنك چشم شهودکه نسبت سراب نمایش کبیدر وبوجمله‌نك وجودنده اولان قدرت وارادت بخدر برکسه‌یه بن عون وعنایت ایلمسم اصلا اکا معین وظهیر بولنمز ولهذا عبادت واستعانتی سن همان بکا حصر ایلدك (مثنوی ﴿ همچنانکه ایاك نعبد در حنین * در بلا از غیر تو لا نستعین * هست این ایاك نعبد حصر را * در لغت وان از پی نفی ریا * هست ایاك نستعین هم بهر حصر * حصر کرده استعانت را وقصر * که عبادت مر ترا آریم وبس * طمع یاری هم ز تو داریم وبس) انجلیندرکه حنینده ایاك نعبد یعنی نماز ونیازده همان سکا عبادت ایده‌رز دیمك وبلا وقتنده سندن غیریدن استعانت ایتمزز بلکه دردو بلا وقتنده استعانتی همان سکا حصر ایده‌رز زیرا بو ایاك نعبد حصر ایچوندر لغتده واول حصر ریانك نفیندن اوتریدر ایاك نستعین دخی حصردن اوتریدر بو مصرع ایاك وزن ایچون تخفیفله اوقنور استعانتی خدای تعالی حضرتنه حصر وقصر ایلمشدر یعنی بنده خالص عبادت واستعانتی هرحالده همان خدای تعالی حضرتلرینه حصر وقصر ایلمشدر بویله دیوکه عبادتی سکا کتوریرز انجق یارلك ومعاونت طمعنی هم سندن طوترز انجق نته کم سوره فاتحه‌ده (ایاك نعبد وایاك نستعین) بومعنایی اعلام وافهام ایلر اهل تفسیر بوآیت کریمه‌نك تحقیقنده برنیچه کلام لطیفلر دیمشلردر تبرکا وتیمنا انك ابتداسندن تفسیر اولنمغه شروع قیلندی (الحمد لله) الحمد هو الثناء الجمیل باللسان علی الجمیل الاختیاری قصدا) حمد شول ثناء جمیلدرکه لساننه اوله اختیاره منسوب اولان جمیل اوزره قصدا حمد مدحدن وشکردن اولیدر زیرا هو الثناء باللسان علی الوصف الجمیل در والشکر فعل ینبئ عن تعظیم المنعم علی النعمة خاصة ومن القلب والارکان عامة) در پس حمدا فادهٔ ثناده مدح وشکردن اعمدر زیرا حمدت علی علمه وکرمه دیرسن حمدت علی حسنه دیمزسن بلکه مدحت علی حسنه دیرسن لکن صاحب کشاف حمد ومدح الفاظ مترادفه‌در دیمش (حیث قال الحمد والمدح هما اخوان) بومحلده کلام کثیره واردر الحمد مبتدأ لله خبردر واصلنده منصوب ایدی پس نصبدن رفعه عدول اولندی تجدد وحدوثدن احتراز ایدوب دوام وثباته دلالتی اولسون ایچون والف ولام استغراق جنس ایچوندر پس استغراق ایچون اولیجق معنی جمیع حامدانك ودوکلی مادحانك مدحی ومجموع شاکرانك شکری خدا ایچوندر وخدایه لایق واکا مخصوصدر وتعریف ایچون اولمغیده جائز کورمشلر درجمله‌دن صاحب کشاف بوکونه ذاهب اولمشدر لکن بووجه افعال عباد بالکلیه مخلوق اولمسن اشعار ایدر

(رب العالمین) رب مصدردر بمعنی التربیه وتربیه برشیئی شیأفشیأ کمالنه تبلیغ ایتمکه دیرلر بونکله فاعل حقیقی توصیف اولندی مبالغه دن اوتری رجل عدل کبی وعمرو صوم کبی وعالم لمایعلم بهك اسمیدر خاتم لمایختم بهك طابع لمایطبع بهك اسمی اولدیغی کبی وعالمه عالم دینلسی صانع انکله بیلندیکندن اوتریدر ای مربی ومالك وسید کل جنس من الانس والجن والافلاك والاملاك والعناصر والنبات والحیوان وغیرها (الرحمن الرحیم) ای العاطف علی خلقه بالرزق ولایزید فی رزق التقی لاجل تقاه ولاینقص من رزق الفاجر لاجل فجوره الرحیم ای الرفیق بالمؤمنین خاصة (مالك یوم الدین) ای الحاکم والقاضی فی یوم الحساب والجزاء (ایاك نعبد وایاك نستعین) غیبتدن خطابه التفات واردر وقناکم حقیق بالحمد اولان پادشاهی عبد علی طریق المغایبه بوقدر صفات جمیله وجلیله ایله مرة بعد اخری وصف ایلدیسه داعیهٔ علم ومعرفت آنی رتبهٔ مغایبه دن درجهٔ مخاطبه یه ومقام مشاهده یه یتوروب کأنه بین یدی الحق قائم اولوب هزار خضوع واخباتله قرع باب مناجات ایدوب دیرکه یامن هذه شئون ذاته نخصك بالعبادة والاستعانة فان کل ماسواك کائنا ما کان بمعزل عن استحقاق الوجود فضلا عن استحقاق ان یعبد ویستعان به ایا ضمیر منفصل منصوبدرو بوکا لاحق اولان کاف وهاو یا خطاب وغیبت وتکلمی بیان ایچوندر نته کم دیرسن ایاك وایاه وایای و بونلرك اعرابدن محلی بوقدر وایاك مفعولیدر نعبد ونستعین نك ومفعولك شانی فاعلدن وفعلدن مؤخر اولمقدر پس تقدیمنده نکته تخصیص افادهسی یعنی همان سکا عبادت ایدرین وهمان سندن طلب معاونت ایدرین لانعبد غیره ولانستعینه دیمك اولور پس بوایات شریفه بوآیت کریمه نك مفهوم ومعناسنی تفسیر وتقریر قیلور زیرا تقدیر کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولورکه حضرت موسی علیه السلام عبادتی واستعانتی هروجهله حق تعالی حضرتلرینه حصر ایلدیکی کبیدر انین ونیاز وقتنده ایاك نعبد دیمك زیرا ایاك نعبدنك مفعولیدر معنی الهی وسیدی عبادتی همان سکا تخصیص ایلرز دیمك اولور وایاك نستعین دیمك بلا وقضانك نزول وقتنده بلکه جمیع حالده سندن غیریدن معاونت طلب ایلمزز دیمك اولور بوایاك نعبد دیمك عبادتی حق سبحانه وتعالی حضرتلرینه ایلکدر اهل لغت واصحاب عربیت قتنده زیرا اصحاب عربیت دیمشلردر چون برفعلك مفعولی کندی اوزرینه مقدم اولسه حصر افاده ایلرنته کم بونده بویله در واول حصر عند العلماء مجرد ریانی نفی ایلمکدن اوتریدر زیرا عبادت واستعانتی حق تعالی حضرتلرینه حصر ایلمك البته سمعه وریانك نفیینی مستلزم اولور ریا برکسه اعمالنی حلقه کوسترمکدر اول عملك اوزرینه انلردن مدح وثنا امیدن ایلکله واول اعمال حسنه واسطه سیله خلق آنی مقبول ومفخم

قیلق نیتیله چونکم برکسه عبادت واستعانتی حق تعالی یه حصر ایلیه اول کسه ریایی وسمعه یی نفی ایلمش اولور واکر حقیقتله وکلیتله عبادت واستعانتی حق سبحانه وتعالی حضرتلرینه حصر وتخصیص ایلمدیسه اول کسه ایاك نعبد وایاك نستعین دیمکده من حیث المعنی کاذب اولور وایاك نعبد وایاك نستعین دیمسی ریایی نفی ایلمش اولمز زیرا ایاك نستعین هم حق تعالی یه استعانتی حصر ایلمکدن اوتریدر بر بنده ایاك نستعین دیسه استعانتی خدای تعالی حضرتلرینه حصر ایلمش اولور وایاك نعبد وایاك نستعین دیمك ایسه بویله دیمك اولورکه الهی بز عبادتی همان سکا کتوررز انجق سندن غیری یه عبادت کتورمزز ومعاونت طلبنی همان دخی سندن طوتارز انجق سندن عون وعنایت طلب ایدرز چونکم بر بنده لسانله بویله دیه ولکن خدادن غیریسنی کندو یه مستقلا بنفسه مانع ومعطی وضار ونافع اعتقاد ایلیوب خدمت وبندهلك ایلیه وآنی کندو یه وکارنه معین بیلوب اندن معاونت طلب ایلیه ایاك نعبد وایاك نستعین دیمکده معنی کذب ایلمش اولور زیرا عبادت واستعانتی همان سکا تخصیص ایلدك دیمش ایکن اکا تخصیص ایتمیوب اول عبادت واستعانته غیری بی دخی شریك ایلمش اولور والهذا خلیل مشرب اولان مقربلردن چوق کسهلر خدای تعالی انلری بر بلایه مبتلا ایلدکده و بعض صالحلرانك حقنده خدای تعالی یه مبتلا اولان بنده نك حقنده شفاعت ودعا ایلدکلرنده اول مبتلا شفیع وداعی اولان صالحه انجمشدر بویله دیوکه بنده ایله مولاسی ماییننده نیچون کیررسن اکر اول محبوب مطلق بندهسنه قهر ایلدیسه نیچه الطاف خفیه وحکم معنویه دن خالی دکلدر (کل مافعله المحبوب محبوب) در پس بنانك هرفعلنه راضی اولمش ایکن سن بنم حقمده اکا نیچون شفاعت ودعا ایلدك دیو بحضور اولمشدر نته کم بو بیاندن معلومك اولور و بوسرخ شریف بومعنالری تأیید قیلور

خشم کردن پادشاه بر ندیم وشفاعت کردن شفیعی ان مغضوب
علیه را واز پادشاه در خواستن و پادشاه شفاعت اورا قبول
کردن ورنجیدن ندیم از ین شفیع که چرا شفاعت کردی

بوسرخ شریف پادشاهك ندیمی اوزره خشم وغضب ایلمسیدر واول مغضوب علیه اولان ندیمه برشفیعك شفاعت ایلسیدر واول شفیع پادشاهدن اول ندیمك کناهنك عفو اولمسنی دیلسیدر وپادشاه انك شفاعتنی قبول ایلسیدر واول ندیمك اول شفیعدن انجمسیدر که نیچون شفاعت ایلدك دیو * مثنوی * پادشاهی برندیمی خشم کرد * خواست تاازوی برآرد ودو کرد) برپادشاه برمصاحبنه خشم ایلدی دیلدیکه اول ندیم ومصاحبندن دودو کرد بوقاری کتوره استدیکه

اندن دود و کرد بوقری کتوره‌دیمك آنی بالکلیه و یران وهلاك ایلیه دیمكدن کنایت
اواور نته‌کم برکسه برخانه یی یقوب یاقق استسه اندن غبار ودخان ظهوره کتورر
﴿مثنوی﴾ کردشه شمشیر بیرون ازغلاف * تازند بروی جزای آن خلاف) شاه
شمشیرنی غلافندن طشره ایلدی تا اول ندیمه اول خلافك جزاسنی اوره ﴿مثنوی﴾
هیچ کس رازهره نی نادم زند ٭ یاشفیعی برشفاعت برتند) هیچ کسه‌نك زهره‌سی
وقدرتی یوق ایدی نادم اوره یاخود برشفیع شفاعت اوزره طوانه وانك عفون طلب
ایلمكه جرأت قیله ﴿مثنوی﴾ جز عماد الملك نامی ازخواص *درشفاعت مصطفی
وارانه خاص) شاهك خواصندن عماد الملك نام برکسه‌دن غیری شفاعت ایلمكده
مصطفی علیه السلام حضرتلری کبی خاص ایدی یعنی حضرت مصطفی علیه
السلام حضور الهیده شفاعت ایلمكه نیجه مخصوص ایسه اول عماد الملك دخی
اهل جرمك کناهنی دیلمكده شفاعت ایلمكه انك کبی مخصوص ایدی ﴿مثنوی﴾
برجهید وزود درسجده فتاد ٭ درزمان شه تیغ قهراز کف نهاد) همان اول
عماد الملك یرندن صیچرادی وفوری سجده‌یه دوشدی فی الحال شاه تیغ قهری الدن
قودی یعنی خشم وغضبدن فراغت ایدوب اول مجرمك کناهنی عفو ایلدی
﴿مثنوی﴾ کفت اکر دیوست من بخشیدمش ٭ ور بلیسی کرد من پوشیدمش)
پادشاه اول عماد الملك اولان مصاحبنه دیدی اکر دیو ایسه ده بن آنی باغشلدم
واکر ابلیسلك ایلدیسه‌ده بن آنی ستر ومغفرت ایلدم مراد پاشاهنك قتنده اول
شفیعك کمال قربنی وجلالات وقدرنی بیاندر ﴿مثنوی﴾ چونکه آمد پای
تواندر میان ٭ راضیم کر کرد مجرم صد زیان) پادشاه اول مقربه‌ایتدی ای عماد
الملك چونکم سنك آیاغك اورته‌یه کلدی اکر مجرم یوز زیان ایلدیسه‌ده راضیم
زیراسنك محبتك بنم قتمده شول مرتبه‌درکه نیجه یوز بیك بونك کبی مجرم خصوصنده
شفاعت ایلسك رضامه مخالف کار ایلمزسن ﴿مثنوی﴾ صد هزاران خشم
رانانم شکست ٭ که ترا آن فضل وان مقدار هست) نیجه یوز بیك خشمی شکست
ایلمكه قادرم زیراکه بنم قتمده‌سنك اول فضل واول مقدارك واردر یعنی اولقدر
فضیلتك وارکه نیجه یوز بیك خشم وغضبی صیم وسنك خاطرکی صیم
﴿مثنوی﴾ لابه ات راهیچ نتانم شکست ٭ زانکه لابهٔ تو یقین لابهٔ منست)
سنك لابه وشفاعتكی هیچ صیمغه قادر دکلم زیراسنك لابه وتضرعك تحقیق بنم
لابه وتضرعمدرکه سن وجودمده فانیسن پس سنده هرنه صفت اولورسه بندندر
دیدی ﴿مثنوی﴾ کرزمین وآسمان برهم زدی ٭ زانتقام این مرد بیرون
نامدی) اکر اول مجرم زمین وآسمانی بری برینه اوردی بومرد انتقامدن طشره
کلمزدی یعنی اکر بومجرم زمین وآسمانی وکذلك جمیعا اهل زمینی واهل آسمانی بری

برینه ضم ایلیدی و بوجمله بنم اکا مؤاخذه وانتقام ایتمی دیلیه‌لر و بوخصوصده
شفاعت ایلیه‌لردی بومرد انتقامدن طشره کلیه وخلاص بولمیدی ﴿مثنوی﴾
ورشدی ذره بذره لابه کر ٭ اونبردی این زمان ازتیغ سر) واکر اندن اوزی
جهان ذره بذره شفیع لابه کر اولیدی اول مجرم بوزمان تیغدن باش ایلتمیدی یعنی
قهرمدن باشنی قورتروب کندی بی خلاص ایتمیدی ﴿مثنوی﴾ برتومی ننهیم
منت ای کریم ٭ لیك شرح عزت تست ای ندیم) بوخصوصده ای کریم سکا
منت قومزز ولكن ای ندیم سنك شرف وعزتكك شرحیدر یعنی بو یوقرودن
زوعد ایلدیكمز فضیلتلر وشرفلرکه سنك حقكده ذکر ایلدك اندن مراد سکا امتنان
ایلك دکلدر زیرا بزذکر اولنان فضیلتلری سنك اوزریکه منت قومزز ولكن
بونی ذکر ایلمكدن مرادمز سنك عزت وفضیلتكی شرح ایلك و بواسلوبله سائر
ناسه‌سنك شرفكی تعریف ایلمكدر دیدی پادشاهدن مراد بونده پادشاه حقیقی
اولور وعماد الملكدن مراد محمدی مشرب اولان حق تعالینك برمقرب بنده‌سی
اواور واول ندیم مجرمدن مراد خلیل مشرب اولان شول عاشق صادق
اولور که اغیاری سوی قیدندن خلاص اولمش وجمیع امورنی حضرت
حقه تفویض قیلمش اوله پس محمدی مشرب اولان مقربلرك حق تعالی
حضرتلرینك قتنده علو مرتبه‌لری ورفعت وشانلری شول غایتده‌درکه نیجه
یوز بیك مجرملری شفاعت ایلسلر انلرك دعا وشفاعتنی حق تعالی رد ایلمز زیرا
بونلر حق سبحانه وتعالینك ذاتنده وصفاتنده کندیلرینی فانی ایلمشلردر و بونلردن
ظهور ایلین بالکلیه اوصاف الهیه اولمشدر نته‌کم بومرتبه ده اولان مقربلرك
عندالله قرب ومنزلتلری نه مرتبه‌ده ایدیکنی بیان ایلمكه شروع ایدوب بیوررلر
﴿مثنوی﴾ این نکردی تو که‌من کردم یقین ٭ ای صفاتت درصفات مادفین ٭
تودرین مستعملی نه‌عاملی ٭ زانکه محمول منی نه‌حاملی) بوشفاعتی سن ایلدك که
یقین ومحقق بن ایلدم ای بزم مقربمز سنك صفاتك بزم صفاتمزده دفیندر سن
بوخصوصده مستعملسن عامل دکل مستعمل میمك فتحیله صیغهٔ مفعول اوقنور
زیراکه‌سن بنم محمولسن حامل دکلسن حامل کتور یجی محمول کتورلمش دیمك
اولور یعنی ای بزم مقربمز سنك صفاتك بزم صفاتمزده مدفونه ومستوره اولمشدر
وسنك اوصاف بشریتك مغلوبه اولوب بزم اوصاف علیه‌مز انك اوزرینه غلبه
قیلمشدر پس (المغلوب کالمعدوم) موجبنجه سنك وجودکده صفات بشریه
واغراض نفسانیه قالمیوب اندن ظهوره کلان همان بزم صفاتلریمز اولمشدر سن
ای ولی مقرب بوخصوصده استعمال و استخدام اولنمشسکدر بنفسه عامل دکلسن
زیراسن بنم ارادت وقدرتمك محمولیسن سن بنم ارادت وقدرتمی وتدبیر وتصرفمی

فی الحقیقه حامل دکاسن اکرچه بحسب الظاهر عامل وحاملسن ولکن بحسب
المعنی بنم معمول ومحمولمسن چونکم عامل وحامل بیان اولیوب فی الحقیقه بنم معمولم
ومحمولمسن پس سندن هر نه ظهور ایدرسه حقیقتده بندن ظهور ایلمش اولور پس
بندن ظهور ایلیسنی بن نیچون قبول ایلزم دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ مارمیت
اذرمیت کشته ٭ خویشتن در موج چون کف هشته) ای بنم ولی مقربم
(مارمیت اذرمیت) اولمشسن زیرا کندی موج دریاده نمایان اولان کف
مقامنده ومثابه سنده قومشسن یعنی مارمیت اذرمیت آیت کریمه سنك مفهومنه
مظهر اولمشسن وکندی بنم دریای اراداتمك امواجنه ومقتضیاتنه کف کبی
قومشسن وتسلیم قیلمشسن پس شول نسنه یی که سن آندك آنی سن آتمیوب بن
آتدم وشول شفاعتیکه سن ایتدك آنی سن ایتمیوب حقیقتده بن ایتدم بو آیت کریمه نك
تفسیری جلد اولده اوایله قریب وزیر حکایه سنده مرور ایتمشدر ❊ مثنوی ❊
لاشدی پهلوی الاخانه کیر ٭ این عجب که هم اسیری هم امیر ٭ آنچه دادی
توندادی شاه داد ٭ اوست بس الله اعلم بالرشاد) لااولدك الانك پهلوسنده
خانه طوت بو عجب که هم اسیرسن وهم امیرسن اول نسنه یی که سن ویردك حقیقتده
سن ویرمدك شاه ویردی اول شاهدر موجود اولان انجق الله رشاده اعلمدر
بو کلاملر اکرچه بحسب الظاهر شاه طرفندن عماد الملکه خطابا دینلمشدر لکن
بوندن مراد شاه حقیقتك کندی یه مقرب اولان ولیسنه بو کونه خطاب ایلمسی
ولسان معنوی والهام الهی ایله بو کونه سویلمسی اولوردیر که ای بنم مقربم ومظهرم
بنم عشق ومحبتمده جمله صفاتمك ظهور وغلبه سنده لااولدك وکندی فانی
قیلدك پس نفی وفنا طرفندن کذر ایدوب اثبات و بقا پهلوسنده مقام طوت
بو عجب حالتدر که سن اضدادی جامع اولدك بحسب الصورة بنده واسیرسن
وبحسب المعنی امیرسن صورت حسبیله نفی وفنا مرتبه سنده سن اصلا سنك الکده
بر قوت وقدرت یوق عاجز وفقیرسن ومن حیث الحقیقه اثبات و بقا مرتبه سنده
مقام طوتوب بنم ارادت وقدرتمله مرید وقادر بر حاکم وامیرسن پس (من رآك
رآنی ومن اهانك اهاننی ومن اطاعك اطاعنی فاذا اعطیت لاحد شیأ فقد اعطیته
وانا الدائم القائم ولاموجود سوای وانا اعلم بالرشاد والی المبدأ والمعاد ❊ مثنوی ❊
وان ندیم رسته اززخم وبلا ٭ زین شفیع ازدو برکشت ازولا ٭ دوستی
ببرید زان مخلص تمام ٭ رو بحایط کرد تا نارد سلام) واول زخم وبلادن
قورتلمش ندیم بو شفیعدن انجندی وانك ولاسندن ودوستلغندن رجوع ایلدی
الحاصل اول مخلصدن دوستلغی تمام کسدی یوزنی دیواره ایلدی تاکم سلام
کتورمیه یعنی هر بارکه کورسه یوزنی دیواره دوندوردی تاکم انك سلامنی المیه

واول دخی اکا سلام ویرمیه ندیمدن مراد خلیل مشرب اولان عشاق الهی اولور
وشفیعدن مراد محمدی مشرب اولان کامل ومکمل ولی مقرب اولور وسالك راه
حق اولنلر نهایت سلوکه واصل اولدقلرنده وقرب حق بولدقلرنده ایکی قسمه
منقسم اولورلر برقسمی شول محمدی مشرب اولان کامللر ومکمللر اولورلر که
بو مظاهر کونیه ده حضرت حق اسما وصفاتیله ظاهر کورمشلر وکثرات کونیه ده
هر نه ظهور ایلدیسه آنی حقدن غیریدن بیلمشلردر کثراتله وحدتك ما بیننی جمع
ایلمشلر وحدت حقی مشاهده ایلری کثرت کورمکه مانع اولمامش وکثرت خلق
واعداد کونی کورملری دخی وحدت مطلقه مشاهده سنه حجاب کلمشدر وبرقسمی
دخی شول خلیل مشرب اولان کامللردر که انلر غیروسوی مرتبه سنده اولان
مظاهر کونیه یی کورمکدن واکا کوکل ویرمکدن خلاص اولمشلر وحدت مطلقه
بونلرك مشربنه وچشم شهودنه غالب اولوب اغیار وسوی حکمنده اولنی
نظرلرندن نفی قیلمشلردر فرضا بونلره برکسه معین اولوق استیه انك معاونتنی
استمزلر والطاف واحسان ایلسه اکا شکر قیلمزلر منعم حقیقی خدای تعالی بی بیلوب
شکری دخی همان اکا تخصیص ایدرلر نته کم حضرت عائشهٔ صدیقه رضی الله
عنها دخی بو مشربده ایدی وحضرت ابو بکر الصدیق رضی الله عنه مشرب
مکملیده ایدی شول وقتده که حضرت عائشه رضی الله عنهایه برائتی حقنده
خدای تعالی آیات کریمه تنزیل بیوردی حضرت ابو بکر رضی الله عنه اکا دیدیکه
(یا عائشه اشکری رسول الله فقالت والله لااشکر الاالله) نته کم بونك تفصیلی
و بو محله مناسب اولان معانینك تحقیقی جلد اولده اون سکزینك آخرکی بیتنده
(درنیابد حال پخته هیچ خام (بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر فلیطلب فیه
و بو قولی مؤید و بو مرتبه صاحبلرینك حالنه شاهد صدر الدین قنوی حضرتلری
اسماء حسنی شرحنده هو اسمنی تحقیق وایضاح بیوردقلری محلده جنید بغدادی
حضرتلرندن بو کونه نقل ایلمشلردر که (عطس رجل فی مجلس الجنید فقال
الحمد لله قال الجنید له قل کما قال الله تعالی فی کلامه یعنی قل الحمد لله رب العالمین
فقال الرجل من العالم حتی تذکره مع الله قال الان فقل ما انت قائل فان المحدث
اذا قرن بالقدیم لم یبق له اثر الاول مقام الفانی فی الله الغایب عن رؤیة حجاب الکثرة
والثانی مقام المحقق الکلام الباقی ببقاء الحق) چونکم مغضوب علیه اولان ندیمدن
مراد خلیل مشرب اولان عاشقلر ومجردان طریقت اولان صادقلر ایدیکی معلومك
اولدیسه پس اول ندیم شاهك قصه سنی ایشت وانك قصه سندن مجردان طریق
الهی اولان عاشقلرك سرنی وحالنی بیلوب فهم ایت ❊ مثنوی ❊ زین شفیع
خویشتن بیکانه شد ٭ زین تعجب خلق در افسانه شد) الحاصل اول ندیم شاه

کندینك بو شفیعدن بیکانه اولدی بو تعجبدن خلق افسانه‌ده اولدی یعنی ندیمك
بو بازکونه حالنی کوروب انك حقیقتنی بیلیوب بو تعجبدن انلر بونی حکایت ایلمکده
اولدیلر و بری برینه بو امر عجیبی داستان قیلدیلر و دیدیلرکه ﴿ مثنوی ﴾ کرنه
مجنونست یاری چون برید * از کسی که جان اورا او خرید) اکر بو کسه
مجنون دکل ایسه دوستلغی نیچون کسدی شول برکسه‌دن که انك جاننی بلادن
صاقلادی یعنی قتل و سیاستدن انك جاننی خلاص قیلدی ﴿ مثنوی ﴾
واخریدش آن دم از کردن زدن * خاك نعل پاش بایستی شدن) بو شفیع خود
او ادم آنی بو بینی اورلمقدن خلاص ایلدی انك نعل پاینك خاکی اولمق کرك ایدی
یعنی مقتضای عقل و لازمهٔ مروت بو ایدیکه اول شفیعك پاینك باشمقنك خاکی اولمق
کرك ایدی بو ایسه انك خاك پایی اولمق دکل اکا عداوت قیلدی ﴿ مثنوی ﴾
بازکونه رفت و بیزاری کرفت * با چنین دلدار کینه‌داری کرفت) بو ندیم
بازکونه و عکسنه کتدی و اندن بیزارلق طوتدی انجلین دلدارله کینه‌دارلق طوتدی
بو صفتلر محل مروت و مخالف عقل و حکمتدر ﴿ مثنوی ﴾ پس ملامت کرد
اورا مصلحی * کین جفا چون میکنی با ناصحی) پس بو جمله خلایقك ماینده
بر مصلح اول ندیم شاهی ملامت ایلدی بو یله دیوکه بر ناصح و شفیعه نیچون جفا
ایلرسن بو خود جفایه لایق دکل بلکه نیجه خدمت و وفایه مستحق ایدی
﴿ مثنوی ﴾ جان تو بخریدان دلدار خاص * ان دم از کردن زدن کردت
خلاص) زیرا اول دلدار خاص سنك جانکی صاقلادی اول وقت بوینك
اورلمقدن سنی خلاص ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ کر بدی کردی نبایستی رمید *
خاصه نیکی کرد آن یار حمید) فرضا اکر اول سکا برامزلق ایلسه سن اندن
اورکمك کرکمز ایدی زیرا اهل مروت اولدرکه کندیسنه کمك ایلین کسه‌یه ایلك
ایلیه خصوصا اول یار محمود سکا ایلك ایلدی پس سنکه احسان ایلین کسه‌یه
اساءت و عصیان ایلیه‌سن بغایت دنی و لئیم اولورسن بو خود سنك شانکه لایق
دکل ایدی دیدی پس اول ندیم دخی ملامتکر اولان کسه‌یه بو کونه جواب شافی
و یروب کندینك حالنی بیان ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت بهر شاه مبذولست
جان * او چرا آید شفیع اندرمیان * لی مع الله وقت بود آندم مرا * لا یسع فیه
نبی مجتبا) ندیم پادشاهی مصلح اولان لائمه دیدیکه شاهدن اوتری جانم مبذولدر
اول نیچون اورتایه شفیع کلور که شفاعت اثنینیت و مغایرت معنالرین متضمن اولور
و مرتبهٔ کثرتده انك ظهوری مقبوله کلور اول دم ایسه بکا لی مع الله وقتی ایدی
اول وقتده ملك مقرب و نبی مجتبی صغمز چونکم ندیم شاهیدن مراد خلیل مشرب
اولان عشاق الهی اید یکنی بیلدك و شفیعدن مراد محمدی مشرب اولان شیخلر

و مریدلر ایدیکنه دخی عالم اولدك چونکه خلیل مشرب اولان بر عاشق صادقه
بو عالمده تجلیات قهریه و جلالیه‌دن بر تجلی ظهوره کلسه و اول عاشقك وجودنی
قهر و هلاك ایلمکه متوجه اولسه و مرتبهٔ شفاعتده اولان بر ناصح و مربی انك
حقنده شفاعت قیلسه و اول عاشقك جانی اول بلادن نجات بولسه اول ناصح
و مربینك بو شفاعتندن اول عاشق صادق متألم اولور و اکا اینجنور سببی اولدرکه
اول ناصح و مربینك کندی حقنده اولان مرحمت و شفقتندن حق تعالی حضرتلرینك
قهرنی کندییه یتك بیلور زیرا بیلورکه حکیم مطلقدن اصلا عبث یره بر بنده‌سنه
قهر و غضب ایلمك ظهوره کلمز اکر بر بنده‌سنه قهر مراد ایلسه اول قهرك
ضمننده نیجه لطف و مهر مشاهده قیلور و غیر مرتبه‌سنده اولان شفیعك مهر
و محبتی حق تعالینك بنده‌سنه اولان قهرك ضمننده موجود اولان منافع
و فوایده معادل اولمز و مساوی کلمز چونکم بر عاشق صادق کندی محبوبنه
بو مرتبه یقینی اوله و انك حکمتنی و صفاتنی کمالیله بیله اول عاشق غیر
مرتبه‌سنده اولان ناصح و مربینك محبوبیله کندی ماینه داخل اولمسندن
و محبوبك کندی محبتنه مراد ایلدیکی قهر و غضبی اندن دفع قیلمسندن
اول عاشق اکا اینجنور اول جهتدنکه عاشق منفعتی و وصلتی کندی معشوقنك
مرادنده بولور و اول معشوقك مرادی اکر قهر اولسون (کل شیء
من الحبیب حبیب) دیوب ایکی صفتی بیله کندییه اولی بیلور زیرا عاشق
صادق بیلورکه صفت قهریه و جلالیه کندینك یقینی و وجود موهومینی
محو و مضمحل ایلر یقین ایسه عاشق ایله معشوق ماینده عظیم حجابدر چونکم
اول صفت قهریه و صفت معشوقه حجاب اولان یقینی رفع ایلیه عاشق
اول صفت قهریه‌دن نیچون متألم اولور بلکه اول قهریه‌نك دفعنه شفاعت
و دعا ایلین کسه‌یه اینجنور و متألم اولور اکرچه ناصحك مرادی انك حقنده صورتا
اکا خیر و نفعدر ولیکن من حیث المعنی عاشقه ضرر و عدم خیردر چونکم عاشق
صادق کندینك حیات و بقاسنی ممات و فنای نفسانیه ایلمکده مشاهده ایلسه
بارك افنای وجود ایلین صفت قهریه و جلالیه سنی دخی جان و دل ایله سور قچن
بر ناصح آنی اول عاشقدن دفع ایلمك مراد ایلسه اول عاشق اکا بیحضور اولور
و قچن بر مصلح بو کا رباز کونه‌نك حقیقتنه عالم اولمیوب بونك سرندن سؤال
ایلسه اکا بو کونه جواب ویروب دیرکه ای مصلح اول دم خود بکا اللهله اولمق
وقتی ایدی اول وقتده ایسه ملك مقرب و نبی مرسل صغمز بلکه جمیع کثرات
و تعیناتك انده اضمحلالی و تلاشیسی مقرر اولور عاشق دخی کندی وجودنی
آنده فانی بولور نته کم بو حدیث شریف بو معنایه دلالت قیلور قال رسول الله

صلى الله عليه وسلم (لى مع الله وقت لايسعنى فيه ملك مقرب ولانبى مرسل) بو حديث شريفك تحقيق و بومحله مناسب اولان مسائلك توضيح وتفصيلى جلد اولك اواخرنه قريب (بيان انكه فتح طلبيدن پيغمبر عليه السلام مكه را) سرخنده (لايسع فينا نبى مرسل) بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه

❁ مثنوى ❁ من نخواهم رحمتى جز زخم شاه * من نخواهم غير آن شه را پناه * غيرشه را بهر آن لا كرده ام * كه بسوى شه تولى كرده ام) بن شاهك زخمندن غيرى بر رحمت استمزم بن اول شاهدن غيرى پناه استمزم بن شاهدن غيريبى آندن اوترى لا ايلمشم كه شاهك جانبنه توجه وتولى ايلمشم يعنى اول عاشق صادق ديديكه بن شاهك زخمندن غيرى مرحمت استمزمكه بن انك زخمنى عين مرهم واندن كلان زخمى محض رحمت بيلورم بن اول پادشاه حقيقيدن غير ملجأ ومأوى بيلمزم (فان سعينا اليه نسعى * وان سجدنا اليه نسجد) ديلردنم وملجأ ومأوى همان انك جنابنى بيلنلردنم بن شهدن غيرى اولان اغيار وسوابى تيغ لا ايله اندن اوترى نفى ايلمشم ومحو قيلمشم كه اول پادشاه حقيقى جانبنه من كل الوجوه توجه قيلمشم وجمله اشيانى الآن هالك ومتلاشى بيلمشم ديدى

❁ مثنوى ❁ شاه اگر برد بقهر خود سرم * شاه بخشد شصت جان ديگرم) شاه اگر كندى قهريله بنم باشمى كسه شاه بكا اندن غير التمش جان بغشلر يعنى شاه حقيقت كندى تيغ قهريله بنم روح حيوانيمى وسر جسمانيه مى اگر قطع ايلرسه (من احبنى قتلته ومن قتلته فانا ديته) حديث شريف قدسيسنك موجبنجه بنم ديتم اول پادشاهك وصلتى وقربتى اولوركه نيجه يوز جانلر اول وصلته معادل اولمز پس بكا اول حضرت برسر مقابله سنده نيجه جانلر بخش ايلمش اولور شصت جاندن مراد بونده تحديد دكل تكثير ايچوندر

❁ مثنوى ❁ كار من سربازى وبيخويشيست * كار شاهنشاه من سر بخشيست) شاهك يولنده بنم كارم سربازلقدر وبى خويشلقدر اما بنم شاهنشاهمك كار وعملى سر بخشلقدر يعنى بن كه عاشقم بنم كار وشانم اول معشوقك يولنده جانى فدا قيلمقدر اول بنم شاهنشاهمك شانى سر بخش اولمق وعاشقلرينه جود وعطالر قيلمقدر

❁ مثنوى ❁ فخر آن سر كه كف شاهش برد * ننگ آن سر كو بغيرى سر برد) فخر ودولت اول باشه كه انى خداى تعالينك تيغ محبتى قطع ايليه وشمشير وحدت آنى افنا قيله عيب وعار اول باشه كه اندن غيرى يه سر فرو ايليه وبنده لك قيله

❁ مثنوى ❁ شب كه شاه از قهر در قبرش كشيد * ننگ دارد از هزاران روز عيد * خود طواف انكه اوشه بين بود * فوق قهر ولطف وكفر ودين بود) مثلا شب كه شاه قهردن انى قبره چكدى يعنى زفت كبى سياه ايلدى اول شب هزاران روز

عيددن عار طوتار خود اول كسه نك طوافيله اول كسه حق بين اوله قهرك واطفك وكفرك ودينك فوقنده اولور يعنى شول شب كبى اولان حالات مظلمه يى كه پادشاه حقيقى قبر كبى اولان غم والم ظلمتنه چكه وآنى مظلمتر وسياهتر ايليه اول حالات مظلمه هزاران روز عيددن وايام شاديدن عار طوتر مراد شول بندهٔ عاشقى كه محبوب حقيقى ظلمات غموم وهمومه چكه وقهرندن آنى نيجه بلياته مبتلا ايده انك اول مظلم اولان حالى نيجه بيك ايام شاديدن ننك وعار طوتر زيرا اول پادشاه مطلقك كندى عاشقنه ايلديكى قهر معنى عين لطفدر واكا مسلط قيلديغى ظلمات درد وبلا من حيث المعنى محض ولا وصفا در ودنيانك ايام عيدندن وروز سعيدندن عاشقه اول جفا هزار بار اوليدر خود اول عاشقك طواف وجولانى كه اول عاشق پادشاه حقيقتى مشاهده ايدنجى اوله قهر ولطفك وكفر ودينك وراسنده اولور وعاشق فانى بو جمله دن برتر عقل وادرا كه صغمز بر مرتبه ده سير قيلور

❁ مثنوى ❁ زان نيامدك عبارت در جهان * كه نهانست ونهانست ونهان) اول مرد عاشقك مرتبه سنده جهانده بر عبارت كلمدى زيرا انك حقيقتى نهان اندر نهان اندر نهاندر يعنى شاه بين اولان عاشق صادقك مطافندن وطوافندن بر لفظ وبر عبارت بو جهانه كلمدى واول عبارتى اول مرتبه دن بر عارف تكلم ايلمكه قادر اولمدى زيرا كه اول مرتبه زياده نهاندر كه عقول وادراك آنى بيلمكه قادر دكلدر عقولك ادراك ايلمديكنى ايسه تعبير ايلمك ممكن دكلدر

❁ مثنوى ❁ زانكه اين اسما والفاظ حميد * از كلابه آدمى آمد بديد) زيرا كه بو اسما والفاظ حميد آدمه منسوب اولان كلابه دن بديد وظاهر كلدى كلابه كلوه ديدكلر بدركه اكا ايلك صررلر بوراده مراد آدمينك قالبى اولور يعنى بوذكر اولنان لطف وقهر اسملرى وبونلردن ماعدا اولان اسماء محموده والفاظ محبوبه وموددوه بو جمله سى آدمينك قالبندن ظاهر اولدى وانك دهانندن وجوده كلدى پس بو اسما والفاظ عاشقك مشاهده ايلديكى معنانى حاوى اولمز واول معنانى اداقيلمز مثلادر يا كوزه يه صغمديغى كبى عالم معنى هم بو الفاظ وحروفه صغمز اگر سن ديرسك كه اسماء الهيه خود قديمدر وازليدر وبو كتابلرده يازيلان واسانلرده تكلم اولنان اسماليه اول اسماء الهيه تعبير اولنمش والفاظ واسطه سيله اول معانىٔ قديمه ظهوره كلمشدر پس عاشقك مشاهده ايلديكى اوصاف قديمه موصوف اولان ذات احديتدن غيرى خود دكلدر پس نو جهله انده بو جهانه بر عبارت كلمدى وعاشقك واصل اولديغى مرتبه تعبير وبيانه صغمدى ديمك نيجه ممكن اولور مصرع ثانى ودخى بو ابيات آتيه بو سؤالى دفع قيلور وبو مشكلى فتح ايليوب موضح اولور كان

بیوررلر که بو لغات والفاظله اولان اسماء حسنی اولسون و یاخود بوندن غیری اسملر اولسون اکرچه اول اسماء قدیمه نك واوصاف الهیه نك مقابله سنده وضع اولنوب بونلرانلره علملر کبی واقع اولمشدر لکن بو الفاظ محدثه اول معانئ قدیمه یی کمالیله کشف وایضاح ایلیه مز زیرا آدمینك قالبندن ودهانندن ظهوره کلمشدر پس دهان آدمیدن صدور ایلین الفاظ وحروف دریای معانیدن نقدر کشف وایضاح ایلمکه قادر اوله بحرلر مداد اولسه وجمیع اشجار قلم اولسه وجمیع انام کاتبلر اولوب الی یوم القیام عاشقك مشهد ومقامی اولان دریای معنانی تحریر ایلسه لر کل عباراتله اندن سوز سویلسه لر بر قطره قدر معنانك شرحنه قادر اولمیه لر دی وانك مشهدی اولان اسرار الهیه دن برسری کما هو حقه تعبیر قیلمیه لر دی (بیت) فالسن من یدعی بالسن عارف • وان عبرت کل العبارات کلت • بوراده برسؤال لازم کلور که دینه اول سؤال بودر شاه بین اولان عاشقك مطاف ومشهدندن بو جهان نیچون بر عبارت کلمك جائز اولمیه اول عاشقك مشهد ومطافی خود ذات الهیه واسماء ربانیه دن خالی وغیری دکلدر حق تعالی حضرتلری خود آدم علیه السلام حضرتلرینه کل اسمایی تعلیم ایلدی وحضرت آدم علیه السلام دخی بو عالمده آنی ملائکه یه انبا ایلدی پس عاشقك مشهدی اولان مرتبه دن بو جهانه بر عبارت دکل نیجه یوز بیك عبارتلر کلمش وحضرت آدم علیه السلام دخی آنی الفاظ وعباراتله انبا واخبار قلمش اولور بو بیتله بو سؤال مقدره یه جواب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ علم الاسما بد آدم را امام * لیك نی اندر لباس عین ولام) حضرت آدم علیه السلامه امام علم الاسماء اولدی ولکن عین ولام لباسنده دکل یعنی نعم حضرت آدم علیه السلامه امام و پیشوا حق تعالینك اکا کل اسمایی تعلیم ایلمسی اولدی وحضرت خدا (وعلم آدم الاسماء کلها) آیت کریمه سنك موجبنجه آدم علیه السلام حضرتلرینه اسمانك کلیسنی تعلیم قیلدی ولکن حروف والفاظ لباسنده دکل عین ولام حرف ولفظ دیمکدن کنایت اولور یعنی حضرت حق تعالی آدم علیه السلام حضرتلرینه جمیع اشیانك اسماسنی ومسماسنی وکندینك اسماء قدیمه سنی کرچه بیلدردی ولکن برمعلم بر متعلمه الفاظ وحروفله فلان فلانك اسمیدر وفلان شیء فلان اسمك مسماسیدر وانك ماهیتی وخاصیتی وآثاری شودر دیدیکی کبی دکل عین ولام لباسنده اولان تعلیم بو کونه تعلیمدر بلکه اول آدمك قلبنده جمیع اسمانك ومسمیانك علمنی خلق ایتمکله و یاخود انك قلبنه بعینه علم اسمایی الهام وافهام ایتمکله بیلدردی علمانك خدای تعالی آدمه اسمایی تعلیم ایله سی خصوصنده چوق قیل وقالی واقع اولمشدر اولی اولان اولدر که یا انك جاننده اسمانك کلیسنه علم ضروری خلق ایلدی و یاخود

انك جاننه انك علمنی القا ایلدی و بنه بو آیتك تفسیری و بعض تحقیقی جلد ثانیده آغاز منور شدن عارف سرخنده (آدم انبئهم باسما درس کو) بیتنك شرحنده ودخی بعض مواضعده مرور ایلمشدر ❊ مثنوی ❊ چون نهاد از آب وکل برسر کلاه • کشت آن اسماء جان روسیاه) چونکه حضرت آدم علیه السلام آب وکلدن باشی اوزره کلاه قودی اول جانه منسوب اولان اسملر روسیاه اولدی یعنی چونکم حضرت آدم علیه السلام آب وکلدن سر جانی اوزره تاج قودی وجسد لباسنی کیدی اول جانه منسوب اولان اسمای الهی واوصاف ربانی واسماء اشیای نامتناهی حد ذاتلرنده لطیف ونورانی ایکن الفاظ وحروفله کثیف وظلمانی اولدیلر وسواد مداده صحایف اوزره مرقومه اولدقلری واسطه سیله روسیاه اولمق مرتبه سنی بولدیلر حالا بو لغات والفاظله سویلنن وصحف وکتبده مرقومه اولان اسما اول جانبه منسوب اولان اسمایه نسبتله روسیاهلر کیدر واول اسماء جانی بونلره نسبت خوبرو ولطیف خوبلر کبیدر ❊ مثنوی ❊ که نقاب حرف ودم در خود کشید * تا بود برآب وکل معنی پدید • کرچه از یك وجه منطق کاشفست * لیك ازده وجه ترك مز افست) زیرا اول اسماء جانی حرف ودم نقابنی کندینه چکدی تاکم آب وکل اوزره معنی پدیدار اوله اکرچه بر وجهدن نطق کاشف اسراردر لکن اون وجهدن مزلقی ترکدر بعض نسخه ده بو مصرع بو یله در لیك ازده وجه پرده ومکتنفست مکتنف ستر وافاده ایدیجی معناسنه در مزلف زلفی دندر زلفی قربیه دیرلر مزلف افعال بابندن اسم فاعل صیغه سی اوزره در مقرب معناسنه خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدر که اول خوبرو ولطیف خواولان اسماء جانی حرف وکلام نقابنی کندو یه چکدی دم بونده کلام معناسنه استعمال اولنور تاکم آب وکلدن مخلوق اولان آدمیلر اوزره حقیقت معنی واسرار خدا ظاهر اوله یعنی اول جانه منسوب اولان اوصاف الهی واسماء اشیای نامتناهی عالم معناده ایکن بی نقاب خوبرولر و بی حجاب محبوب خوبلر کبی لطیف وملیح ایدیلر پس بو عالم جسده کلدیلر وحروف وکلمات نقابنی کندی یوزلرینه پرده قیلدیلر تاکم آب وکلدن ظهوره کلان آدمیلر اوزره معنانك خوبرولری ظاهر اوله بو آب وکلدن مخلوق اولان آدمیلر اول معنانك خوبنی حروف وکلمات نقابیله کوره لر وانجق اول حروف وکلمات نقابنك آلتنده آنی تماشا ایدوب تدریجله اول جمالی نقابسز کورمکه مستعد اولوب اشنالق قیله لر بعده اول الفاظ وحروف نقابی برطرف اولوب عالم جانده نیجه خوبر وایسه آنی مشاهده قیلمغه قادر اوله پس بو نطق و بو الفاظ اول اسماء جانینك ومحبوب روحانینك نقاب وحجابی کبی واقع اولمشدر اکرچه من وجه

بونطق اول روحانينك واسماء جانينك وجهندن پرده يى كشف ايديجيدر وديدهٔ عقله انى بريوزدن كوستريجيدر ولكن اون وجهدن وجه حقيقتى مشاهده ايلمكه مزلف ومقرب اولان معنايى ترك ايديجيدر نسخهٔ ثانى اوزره معنى اكرچه منطق من وجه اول اسمائى كاشفدر ولكن اون وجهدن بونطق وكلام اول وجه حقيقته پرده وستردر ده وجه بونده تحديد ايچون دكل تكثير ايچوندر يعنى نيجه وجوهدن نطق انسانى اول اسماء جانى ومحبوب روحانينك وجهلرندن مشاهده سنده پرده وستر واقع اولمشدر ديمك اولور چونكم الفاظ وحروف وجه معنايه پرده كبى اولمش وبوكائنات وموجودات دخى وجه حقيقته حجاب كبى كلمشدر خليل مشرب اولان عاشقلر بوالفاظ وحروف نقابنى رفع ايلمشلر وبوكائنات وموجودات حجابلرنى ديدهٔ شهودلرى اوكندن رفع وازاله قيلمشلر ومن كل الوجوه حضرت حقه متوجه اولمشلر والتجا قيلمشلردر بومناسبتله حضرت خليل الرحمن عليه السلام حضرت جبريل امين عليه السلامه التجا ايتميوب من كل الوجوه حضرت حقه متوجه اولديغنى ومشرب خليلده اولان عاشقلرك دخى انك قدمى اوزره سير قيلديغنى بو بيانده ايراد ايدوب اسباب ووسايطه تعلق ايلمين كمسه لره اول حضرتك مرتبهٔ عليه سنى وانك مشربنده اولان طائفه نك دخى مقامات سنيه سنى بوحكايه نك ضمننده تعبير وتقرير بيوروب ديرلر

﴿ كفتش خليل مر جبرئيل را چون رسيدش كه ﴾
﴿ الك حاجة خليل جوابش داد كه اما اليك فلا ﴾

بوسرخ شريف حضرت خليل عليه السلامك جبرئيل عليه السلامه ديمسيدر چونكم جبرئيل عليه السلام اول خليله صورديكه يا ابراهيم سنكچون برحاجت وارميدر حضرت خليل عليه السلام اكا جواب ويرديكه بنم حاجتم واردر اما سكا دكل يعنى شول دمكه نمرود حضرت خليل عليه السلامى آتشه القا ايلدى جبرئيل عليه السلام حضرت خليله اول حينده كلوب سنك بكا احتياجك وارميدركه بن سنى بوآتشدن خلاص ايدم ديدى حضرت خليل عليه السلام اندن استغنا ايدوب اكا بوكونه جواب ويرديكه نعم بنم احتياجم واردر ولكن سكا دكل بلكه سنى وبنى يوقدن وار ايلين قادر مطلقه در پس جبرئيل عليه السلام اكا ديديكه (سل حاجتك من ربك) حضرت ابراهيم اكا (علمه بحالى حسبى عن سؤالى) ديو جواب ويردى (اياك نعبد واياك نستعين) آيتنك حقيقت معناسنه واصل اولان وعبادت واستعانتى همان حضرت حقه حصر وتخصيص قيلان عاشقلر دخى حضرت جبرئيل عليه السلام ايسه ده اندن معاونت طلب ايلمزلر قنده قالديكه

سائر خلقدن مدد ومعاونت طلب ايليه نته كم اول مغضوب عليه اولان نديم عماد الملك نام وزير كريمك شفاعتن ديلمدى واندن مدد ومعاونت طلب ايلمدى ﴿ مثنوى ﴾ من خليل وقتم واوجبرئيل * من نخواهم در بلا اورا دليل) پس اول مغضوب عليه اولان نديم كنديه ناصح اولان مصلحه بوكونه جواب ويروب ديديكه اى ناصح بن وقتك خليلى يم واول عماد الملك فى المثل جبرئيل كبيدر بن درد وبلاده آنى دليل استرمكه اول بلادن بنى نجاته دليل اوله وشاهله بنم مابينمه دخول قيله وانك بندن مرادنى تحويل ايليه ﴿ مثنوى ﴾ اوادب ناموخت ازجبريل راد * كه بپرسيد از خليل حق مراد) اول شفيع راد وجوانمرد اولان جبرئيل عليه السلامدن ادب اوكرنمدى ادب اوكرنمديمى ديمك دخى جائزدركه اول جبرئيل عليه السلام حضرت حقك خليلندن مرادنى صوردى انك مرادنى اندن صورمزدن مقدم شفاعته وتخليصه جرأت ايلمدى بلكه اول حضرت بويله ديدى ﴿ مثنوى ﴾ كه مرادت هست تا يارى كنم * ورنه بكريزم سبكبارى كنم) سنك مرادك وارميدر اى خليل تاسكا ياريلك ايليم يوخسه قاچم سبكبارلك ايليم يعنى اكر بندن بر مرادك وار ايسه دى بكا سكا معاونت ايديم واكر بكا احتياجك يوق ايسه ثقلت اولميوب سندن قاچوب كندى منزلم جانبنه كيده يم ديدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت ابراهيم نى روازميان * واسطه زحمت بود بعد العيان) حضرت ابراهيم عليه السلام ايتدى اكا يوق اورتادن كيت زيرا عيانده نصكره واسطه زحمت اولور زحمت وبرمكى ترك ايت يعنى مرتبهٔ حقيقت عيان اولدقدنصكره وعاشق معشوقنه وصول بولدقدنصكره واسطه ودليلك وجودى زحمت اولور وعاشق واصل دليلدن نفرت قيلور ولهذا قيل (طلب الدليل بعد الوصول الى المدلول قبيح ﴿ مثنوى ﴾ بهر اين دنياست مرسل رابطه * مؤمنا راز انكه هست اوواسطه * هردل ارسامع بدى وحى نهان * حرف وصوتى كى بدى اندر جهان) نبى مرسل بودنيادن وبودنيانك اهلندن اوترى حضرت حقه رابطه اولمشدر مؤمنلره زيراكه اول مرسل مؤمنلره حق تعالى مابينده واسطه در هردل وجان اكروحى نهانى سامع اوليدى جهانده برحرف وصوت قنده اولوردى يعنى نبى مرسل اولنلر جميعا همان بوعالمدن وبوعالمك اهلى اولان مؤمنلردن اوترى رابطه اولمش وانلرى حضرت حقه واصل ايلمكه وآشنالق قيلمغه واسطه كلمشدر زيرا انبيا ومرسلين اولمسه لردى وخلق عالمى حضرت حقه دعوت اقيلمسلردى بوعالمك خلقندن هيچ بركمسه حضرت حقله آشنا اوليميدى خدانك كلامنى استماع قيليمدى هركوكل وحى حق وكلام وجود مطلق سامع اولمغه قادر دكلدر هركوكل وحى نهانى اكر سامع اوليدى وحضرت

حقدن بلا واسطه معنايى ومراد حق اخذ قيلدى جهانده چون كلام حقه دليل
برحرف وصوت اولوردى وحق تعالينك كلام قديمى نوجهله بوحروف والفاظ
محدثه ومخلوقه واسطه سيله ظهوره كلوردى پس معلوم ومقرردركه هركس
بى حرف و بى صوت صرف معنايى فهم ايلمكه قادر اولەمز و بى واسطهٔ مرسل
حضرت حقدن نهانى اولان وحى اخذ قيلەمز پس حرف وصوت واسطه سى
بوعالم صورتك اهلنه معنايى فهم ايلمكدن اوترى لازم اولدى ونبى مرسل دخى
مؤمنلرى حضرت حقه آشنا ايلمكدن اوترى واسطه كلدى اما شول ولى كامله
وعاشق واصله كه حق تعالى عيان اوله ونهانى اولان وحى حق تعالى
حضرتلرندن بلا واسطه اخذ ايلمكه قادر اوله وهر وجهله حق سبحانه وتعالى بى
عين اليقين مشاهده قيله اول واسطه ورابطه يه محتاج اولمز واندن غيريدن مدد
ومعاونت طلب قيلمز ﴿ مثنوى ﴾ كرچه او محو حقست و بى سرست *
ليك كارمن ازان نازكترست * كردهٔ او كردهٔ شاهست ليك * پيش ضعفم بد
نمايندست نيك) اكرچه اول شفيع محو حقدر و بى سروساماندر لكن بنم كارم
وشانم اندن نازكركدر انك كرده وعملى شاهك كرده وعمليدر ولكن بنم ضعفم اوكنده
نيك بدنمايندەدر يعنى اول نديم ناصح مصلحه بوكونه جواب ويروب اكرچه
اول عماد الملك محو حقدر وانك عشقنده بى وجود و بى سردر ولكن بنم كارم
انك مرتبه سندن نازكتردر زيرا بن قهر ولطفى برابر كوريرم وحضرت محبوبدن
هرنه كونه كاورسه من كل الوجوه آنى محبوب بيلورم اما اوقهرى لطفدن فرق
ايلر وقهرى فلاندن رفع ايليه واكا شوبله لطف واحسان ايله ديو سويلر پس
بنم عملم وشانم انك عمل وشانندن دقيقتردر نعم اكرچه انك دخى جمله عملى وشانى
شاهك عمل وشانيدر واول شاه حقيقته برآلت كبى واقع اولمشدر وشاه حقيقتك
نتيجهٔ فعلى انك وجودى واسطه سيله ظهوره كلمشدر ولكن بن برضعيفك قتنده
برنيك ولطيف اولان حسنات قبيح كورنيجيدر نته كم (حسنات الابرار سيئات
المقربين) دينلمشدر بومعنى نيك و بدنمانيده است اولديغى اوزره در اما بدنمانيده
نيكست تقديرنده اولوب معنى بنم ضعفم قتنده خلقه بدنمانده اولان نيك ولطيفدر
دينسه هم جائزدر يعنى اول قهر وغضبكه عوام ناسه قبيح كورنيجيدر وانلر
اول قهر وجلالى يرامز عد ايليجيدر اول بن ضعيفك قتنده بغايت خوب وقتى
محبوب اولمشدر ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ آنچه عين لطف باشد برعوام *
قهر شد برناز نينان كرام * پس بلاورنج مى بايد كشيد * عامه راتا فرق بتوانند
ديد) اول نسنه كه عوامه عين لطف اوله كريم وناز نينلر اوزره قهر وغضب اولدى
چوق بلا ورنج چكمك كرك عامه يه تا فرق وتميزى كورمكه قادر اوله لر يعنى اول

نسنه كه عوام ناس اوزره عين لطف واحسان اوله كريم اولان نازنينلر اوزره
اول قهر اولدى شو اعتبارله كه عوام هرنه كه حق جانبندن كندى مزاجلرينه
نافع وطبيعتلرينه ملايم وصلاح كاورسه انى لطف بيلورلر ومزاجلرينه
وطبيعتلرينه المورنى ومخالف كلنى قهر بيلورلر اما اولياى كرام بونلرك عكسيدر
هرنه كه لطف مطلق جانبندن طبيعتلرينه مخالف الم وقهر شكلنده روصل كه
ظهوره كله (كل شئ من الحبيب حبيب) ديوب آنى هم محبوب بيلورلر كما قال
ابن الفارض (بيت) وكل اذى منك فى الحب اذبدا * جعلت له شكرى مكان
شكيتى * وماحل بى من محنة فهى منحة * وقدسلمت من حل عقد عزيمتى *
پس عوامه لطف اولان اولياى كرامه قهر اولدى زيرا مزاجه ملايم وطبيعته
موافق اولان شيلر اكر رضاى الهى ومراد ربانى يه مخالف ايسه عين مكر ومعنى
قهردر انكيچون عوامه لطف اولان اولياى كرامه قهر اولمشدر چوق بلا ورنج ورياضت
چكمك كركدر عامهٔ ناس ايچون تاكم لطفى قهردن و بعضى مهردن فرق ايلمكه
قادر اوله زيرا چوق نقمت واردركه نعمت شكلنده ظهوره كلور عدوالله اولنلر
اكا مظهر اولمشلردر عوام انك ظاهرينه باقوب نعمت صانور وچوق نعمت
واردركه شدت ونعمت شكلنده ظهوره كلوب اولياءالله اكا محل اولمشلردر عوام انك
ظاهرنى كوروب بلا ومحنت بيلور كما قال على كرم الله وجهه (سبحان من اتسعت
رحمته لاوليائه فى شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فى سعة رحمته
﴿ مثنوى ﴾ كين حروف واسطه اى يار غار * پيش واصل خار باشد خار
خار * بس بلا ورنج بايست ووقوف * تارهد آن روح صافى ازحروف)
زيرا بوواسطه اولان حروف اى يار غار واصل اولان كاملك قتنده خار اولور
زياده خار اولور زياده بلا ورنج ووقوف كركدر تاكم اول روح صافى حروفدن
قورتله غار مغاره معناسنه در بونده عالم طبيعتدن استعاره اولور اى يار غار
اى طبيعت مغاره سنده بكله يار اولان كمسه ديمك اولور خار خور وحقير معناسنه
اولمقده جائزدر وغم وغصه وناسد معناسنه اولمق دخى وجهدر يعنى بواسرار
حقه وعلم لدنك بيلمسنه واحكام الهيه نك علمنه واسطه اولان الفاظ وحروف
اى بكله غار طبيعتده يار اولان طالب واصل حق اولان كاملك اوكنده ناسه وغم
وغصه منزله سنده دركه عارفك اكا التفات واعتبارى يوقدر مكركه عند المصلحة
طالب وسالك اولنه چوق بلا ورنج وچوق وقوف وشعور كركدر تاكم اول روح
صافى الفاظ وحروف قيدندن خلاص اوله ومعانئ مجرده بى واسطهٔ حروف
اوح دلدن اوقيه وخداى تعاليدن اخذ ايليه زيرا شوائب كثرتدن صافى اولمنجه
وطهارت حقيقيه بولمنجه الفاظ وحروف قيدندن قورتلمز ديمكى اشعار ايلر

وروحـك صفوتنه سبب بلاورنج ور باضت چكمك ايدبكنه دخى اشارت قيـلر
﴿ مثنوى ﴾ ليك بعضى زين صدا كرتر شدند * باز بعضى صافى وبرترشدند
* همچو آب نيل آمد اين بلا * سعد را آبست وخون راشقيا) وليكن خلق
عالمدن بعضى بوصدادن كرتر اولديلر كيرو بعضى صاف و برتر اولديلر مثلا
بورنج و بلا آب نيل كبى كلدى اهل سعده آبدر واشقيا اوزره قاندر بوصدادن
مراد مقصد ما ذكر ايلدكلرى اسرار ومعانى يه واسطه اولان الفاظ وحروفدر
پس تقدير كلام بو يله ديمك اولور كه نعم بو حروف والفاظ اسرار ومعانينك
فهمنه ودركنه واسطه اولمشدر وليكن ناسدن بعضى بوصدا وكلامدن
زياده اصم اولمشلردر كه اصلا بو تكلم اولنان حروف والفاظدن اسرار وعلومى
فهم قيلمشلردر اما كير و بوناسدن بعض كسه لر كه اذن واعيه صاحبلرى ايديلر
انلر بو الفاظ وحروفدن نيجه علوم ومعانى اخذ ايدوب حروف وكلمات قيدندن
برتر اولشلر وكدورات جسمانيه دن صفوت بولمشلردر چونكم بو حروف وصدادن
بعضى اصم اولدى وبعضى سمع صاحبى اولوب آنى استماع قيلوب آندن
لذت وصفا بولوب برتر اولدى كذلك بورنج و بلا دخى بعض كسه نك سعادتنه
و بعض كمسه نك دخى شقاوت ومعصيتنه سبب اولور نته كم بيوررلر مثلا بو بلا
آب نيل كبى كلدى اهل سعادته آب واهل شقاوته خون اولدى نته كم آب نيل
قبطيلره قان وسبطيلره آب حيوان اولدى و بونك قصه سى برقاج محلده كذر
قيلدى پس بلا دخى اهل سعادته عين ولا وصفا اولور واهل شقاوته رنج وعنا
كور ينوب اندن ذوق اله مز ومنفعت بوله مز بلكه انك حقدن ايراق اولمسنه
وشكايت قيلمسنه وحق تعالينك عبادتنى تارك اولمسنه سبب اولور ﴿ مثنوى ﴾
هر كه پايان بين تر او مسعود تر * جد تر او كارد كه افزون ديد بر * زانكه داند
كين جهان كاشتن * هست بهر محشر و برداشتن) هرشول كسه كه پايانى
كور بجبر كدر اول زياده مسعود تردر زياده جد ايله اول كمسه اكر كه محصولى
زياده كوردى زيرا بيلور اول كمسه كه بو زراعت جهانى روز محشردن اوترى
ومحصول قالدرمقدن اوتريدر يعنى هرشول كمسه كه بركارك پايانه ونهايتنه
نظر ايليجى وآنى زياده كور بجيدر اول كمسه مسعود ركدر وزياده جد وسعى
ايله اول كمسه اكر كه عاقبت كارده محصولى ارتق كوره پس بوجها نده زياده
عمل تخمن اكن نهايت كارده انك نتيجه ومحصولنى كورندر واهل سعادت اولان
دخى پايان بين اولندر زيرا پايان بين اولان مسعود بيلور كه بوجهان اكمك
جهانيدر محشر كوننددن اوترى وانده محصول قالدرمقدن اوتريدر كما قال
عليه السلام (الدنيا مزرعة الاخرة) بر كمسه بونده هرنه كونه تخم اكرسه انده

انك محصولنى قالدرر وايلديكى عملك جزاسنى بولور ﴿ مثنوى ﴾ هيچ
عقدى بهر عين خود نبود * بلكه از بهر مقام ربح وسود) جهانده هيچ
برعقد كندى عيندن اوترى اولمدى بلكه ربح وسود منددن اوترى اولدى
عقد بونده بيع ومعامله معناسنه در يعنى بوجهان آخرته مزرعه اولمق ايچون
خلق اولنمشدر مجرد كندى ذاتندن اوترى دكلدر مثلا بوجهانده عقود
ومعاملاتدن هيچ برعقد بوقدر كه اول كندى نفسندن اوترى اوله بلكه فائده
وسودمندن اوتريدر كه بر كمسه بربيعى انكچون ايلركه اول بيعدن فائده بوله
وكارو مصلحت حاصل اوله پس هيچ برعقد كندى نفسى ايچون اولمديغنه وجهانده
برشى كندى عينى ايچون ظهور قيلمديغنه برآخر مثال دخى بسط ايدوب
بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ هيچ نبود منكرى كر بنكرى * منكرى اش بهر عين
منكرى) مثلا هيچ برمنكر اولمز اكر امعان نظر ايله نظر ايلرسك انك منكرلكى عين
منكرلكدن اوترى اوله يعنى اكر نظر حقيقت بينله نظر ايلرسك بوجهانده هيچ
برمنكر يوقدر كه انك منكرلكى مجرد عين منكرلكندن اوترى اوله ﴿ مثنوى ﴾
بل براى قهر خصم اندر حسد * يافزونى جستن واظهار خود) بلكه اول
منكرك انكارى حسدده خصمنى قهر ايلمكدن اوتريدر ياخود كنديسنك فزونلكنى
واظهارنى طلب ايلمكدن اوتريدر يعنى منكرك بر كمسه يه انكار قيلمسى بهر حال
برقاچ معنادن خالى دكلدر يا بر كمسه يه انك حسدى واردر اول حسد ايچره
كنديسنك خصمنى مذموم ومقهور ايلمكدن اوتريدر وياخود كنديسنك فضيلتنى
طلب ايلمكدن اوتريدر كأن بن فلان شيئك وفلان كسه نك مذموم ومعيوب
اولديغنى بيلدم واهذا اكا انكار قيلدم ديو تفضل ايلر (وخالف تعرف)
قولنك موجبنجه فخر كنديسنك اظهارنى مراد ايلـه يا كنديدن بيوك بركسه يه
انكار ايلر وياخود اكثرك محبوب ومرغوبى اولان شيئى ذم وقدح ايلر كه بو كونه
انكار انك سبب ظهورى اولور پس انك انكارى عين منكرلكندن اوترى اولمز
﴿ مثنوى ﴾ وآن فزونى هم بى طمع دكر * بى معانى چاشنى ندهد صور)
واول فزونلك طلبى دخى غيرى طمع اميدندن اوتريدر زيرا مجرد صورت معانيسز
لذت وچاشنى ويرمز يعنى بهر حال بركسه كنديسنك سائر ناسدن افضل اولمسنى
طلب ايلمك يا تعظيم ناس ايچوندر و يا براعلا منصبه وصول ايچوندر وياخود بونلر
امثالى بعض مرادى واردر زيرا صورتلر معانيسز چاشنى ويرمز پس نه شيئه كه
نظر ايليه سن بهر حال اول شى برمعنى ايچون خلق اولنمش وظهوره كلمشدر
اول معنى دخى برآخر معنى ايچوندر وهلم جرا ﴿ مثنوى ﴾ زان همى پرسى
چرا اين ميكنى * كه صور زينست معنى روشنى * ورنه اين كفتن چرا از بهر

چيست * چونكه صورت بهر عين صور نيست) اندن اوترى هرايشك عالمنده بونى نيچون ايلرسن ديو سؤال ايلرسن زيرا صور زيت كبيدر ومعنى روشنلكدر يعنى فن بركمه بى برعمل ايلر كوررسك واول عملك مآل ومعناسندن بيخبراولسك اول عالمدن اول كارك صورتنك سرنى ومعناسنى سؤال ايدرسك اندن اوترى سؤال ايدرسك كه صورت فى المثل زيت كبيدر ومعنى روشنلك كبيدر اكر اولقدر اولميدى زيتك وجودى قنديل ايچنده بى معنى اولوردى پس بوندن معلوم اولديكه هرشيئك صورتى بهرحال برمعنى ايچون ظهوره كلمشدر واكر بويله اولميدى بوچون وچرا ديمك ندن اوتريدر چونكم صورت مجرد برصورتك كندى عيندن اوتريدر يعنى چونكم هرصورتدن مراد اكر همان كنديك عين صورتى اوليدى وضمننده برسر ومعنى مندرج اولميدى پس بو صورتى نيچون ايلرسن ديو سؤال ايلمك هم لغو و بى معنى اولوردى حال بوكه اى سائل سنك بونى نيچون شويله ايلدسن ديمك برمعنى مراد ايلمكدن اوتريدر * مثنوى * اين چرا گفتن سؤال ازفائده ست * جز براى اين چرا گفتن بدست) بوچرا ديمك فائده دن سؤالدر بوندن غيريدن اوترى چرا ديمك بد وقبيحدر يعنى بوفائده دن غيريدن اوترى سؤال ايتمك قبيح وعبثدر بومعنى بدست بانك فتحه سيله اولديغنه كوره در بانك ضمه سيله اولوب معنى بويله اولمق هم ممكندر يعنى بوسنك نيچون ديمك فائده دن سؤالدر بوسؤال بوچرا ديماكدن غيرى ايچون اولمشدر كه بركسه نك سؤالى بهرحال كندى نفسى سؤالندن غيرى ايچوندر كه مراد اندن برمعنى طلبيدر * مثنوى * ازچه رو فائده جويى اى امين * چون بود فائدهٔ اين خود همين) اى امين نه جهتدن فائده استرسن چونكم بونك فائده سى خود همين بواوله يعنى اى امين اولان سائل نه وجهدن سن كندى سؤالكدن فائده طلب ايلرسن چونكم بوصورتك فائده سى انجق همين بوصورت اولدى چونكم سنك سؤالكدن سكا فائده اولديغى محقق اولنجق اول صورتك دخى فائده ومعناسى اولاق مقرر اولور * مثنوى * پس نقوش آسمان واهل زمين * نيست حكمت كان بود بهر همين) پس بوآسمانك واهل زمينك نقوشى حكمت دكلدركه اول صور ونقوشك جمله سى همين كندى صورتلرندن اوترى اوله يعنى وقتاكم بومقدمات معلومك اولديسه وهرصورتك برنيچه معنى ايچون ظهوره كلمسى محقق مرتبه سن بولديسه پس آسمانك واهل زمينك نقشلرى وصورتلرى حكمت دكلدركه مجرد همان بوصورتلرندن اوترى خلق اولنمش اوله لر بلكه بونقوش آسمان وزميندن مراد نيچه حكم الهيه ومصالح صوريه ومعنويه وبى شمار اسرار ومعانئ غيبيه ايچون مخلوق اولمشلر وظهوره كلمشلردر * مثنوى *

كر حكيمى نيست اين ترتيب چيست * ور حكيمى هست چون فعلش تهيست * كس نسازد نقش كرمابه وخضاب * جز پى قصد صواب وناصواب) اكر برعليم وحكيم يوق ايسه بونظم وترتيب ندر واكر حكيم وار ايسه انك فعلى حكمتدن نيچون تهيدر نته كم بركسه كه كرمابه وخضاب نقشنى دوزمز صواب قصدندن وناصواب قصدندن غيرى ايچون دوزمز بلكه صواب قصدندن وياخود ناصواب قصدندن اوترى دوزر يعنى اى بوعالى بلا صانع كورن كمسه اكر بوعالمك برعليم وحكيم صانعى اولميدى بونظم غريب وترتيب عجيب ندن اولوردى بوترتيب وانتظام البته برصانع حكيمك وجودينه دلالت ايدر واكر سنك اعتقادكده بوعالمك برحكيم صانعى وار ايسه انك فعلى حكمتلردن نيچه خاليدر البتة حكيم اولدركه انك هر فعلنده نيچه حكم مندرج اوله مثلا هيچ بركسه حمام نقشنى و بو يابى ولونى دوزمز مكركه ياصواب قصدندن اوترى ويانا صواب قصدندن اوترى چونكم بركسه نك نقش كرمابه وخضابدن قصدى بواوله انك فعلى حكمتلردن تهى اولمز جمله دن برى انك نقشلرنى نيچه كمسه لر سير قيلورلر واول نقشلردن آنى نقش ايدن استادك صنعتنده اولان كمالنه استدلال قيلورلر پس حكيم مطلقك افعالى نيچون نيچه اسرار وحكمدن خالى اولور چوق كمسه برشيئك وجودنى صواب وهلاك اولوب معدوم اولمسنى حكمتدن خالى ناصواب ظن ايلمشلر حال بوكه وجوده كلمسنده نقدر حكم موجوده وار ايسه هلاك اولوب معدوم اولمسنده دخى اولقدر حكمتلر واردر نته كم حضرت موسى عليه السلام حق تعالى حضرتلرندن بوخصوصده سؤال ايلدى حق تبارك وتعالى حضرتلرى اكا بو بيانده يازيلان اوزره جواب ويردى تا بومعنالردن سن دخى موت وهلاكك سرنى بيله سن وحكمتنه عالم اوله سن

* مطالبه كردن موسى عليه السلام حضرت *
* خدارا كه خلقت خلقا فاهلكتهم وجواب آمدن *

بوسرخ شريف حضرت موسى عليه السلامك حضرت خدايه مطالبه ايلمسى وسؤال قيلمسيدر بويله ديوكه الهى خلق خلق ايلدك پس بونلرى هلاك ايلدك (فما سبب ذلك) ديمكدر وحضرت حقدن حضرت موسى عليه السلامه جواب كلمسيدر * مثنوى * كفت موسى اى خداوند حساب * نقش كردى بازچون كردى خراب) حضرت موسى عليه السلام ديدى اى روز حسابك مالكى برشيئى نقش وتصوير ايدوب وجوده كتوردك آنى كير ونيچون محو وهلاك ايلدك سببى ندر * مثنوى * نر وماده نقش كردى جانفزا * وانكهان و يران

كنى اين را چرا) جانفزا اركاك وديشى نقش ايلدك يعنى ذكور واناثى روحه صفا ويريجى وذوق ارتيجى نقش ايلدك واندنصكره بونى ويران ايلرسن بوكاردن حكمتك ندربكا بيان ايله تاقلبم مطمئن اوله ديدى ❊ مثنوى ❊ كفت حق دانم كه اين پرسش ترا ● نيست ازانكار وغفلت وزهوا) حق تعالى حضرتلرى حضرت موسى عليه السلامه ديديكه ياموسى بيلورمكه بوسنك سؤالك انكاردن وغفلتدن وهواى نفسدن دكلدر بلكه بوكارك حقيقتنه عالم اولمقدن قلبكه طمانينت كلمكدن اوتريدر ❊ مثنوى ❊ ورنه تأديب وعتابت كردمى ● بهر اين پرسش ترا آزردمى) يوخسه سكاتأديب وعتاب ايلردم بو پرسشدن اوترى سنى آزرده ايلردم يعنى بيلورمكه سنك بوسؤالك بنم فعلمه انكار ايلمك جهتندن وانك فوائدندن غافل اولديغكدن وهواى نفسكه اويديغكدن اوترى دكلدر اكر بويله اوليدى سكا كوشمال و روب غضب ايلردم و بوسؤالدن اوترى سنى اينجيدردم ❊ مثنوى ❊ ليك ميخواهى كه در افعال ما ● باز جويى حكمت وسر بقا) لكن استرسن كه بزم افعالمزده دوام و بقانك حكمت وسرنى اشكار وعيان طلب ايلرسن اى موسى بوسؤالى كه سن ايلرسن اكر انكار وغفلت جهتندن اوليدى بن سنى بوندن اوترى آزرده ايلردم ولكن سن استرسككه بزم افعالمزده اولان بقانك سرنى وحكمتنى كيرو ديليه سن پس افعال الهيده اولان بقانك سر وحكمتى اول افعالك فنا اولمسيدر نته كم حضرت موسى عليه السلامه جواب بيورملرى بومعنانى مؤيد اولور يعنى افعال الهى اولان خلقك وجود و بقاسنك سروحكمتى فنا اولديغنى حق تعالى حضرت موسى عليه السلامه كشف واعلام ايلمكدن اوترى ديديكه (تخمى بكار اندر زمين) الى آخره اى موسى بنم افعالمده بقانك سروحكمتنى بيلمك ديلرسك زمينه بر تخم اك تاكم حالا موجود اولان بقانك سرنى بيله سن واكا انصاف قيله سن پس حضرت موسى عليه السلام زمينه تخم اكدى اول تخم بتدى آنى بيچدى پس هاتفدن انك قولغنه برندا كلديكه ياموسى نيچون اكن اكرسن وآنى بسلرسن چونكم كمال بولدى آنى نيچون قطع ايلرسن ديدى حضرت موسى عليه السلام دخى اول اكديكى اكنك واشلديكى كارك سر وحكمتنى بوندن مقصودم بودر ديوحق تعالى يه سويلدى نته كم عن قريب ابيات شريفه ده كلسه كركدر چونكم حضرت موسى عليه السلام كندى اشلديكى فعلى واكديكى اكنى نيجه مدت اول اكن موجود اولوب بقا بولدقدنصكره كندى اليله آنى هلاك وفانى ايلدى بقانك سر وحكمتى فنا اولديغنى بيلدى وحق تعالى حضرتلرى حالا كندى افعالنده اولان وجود و بقانك سروحكمتى نه ايديكنى بواسلو بله اكا بيلدردى پس بو بيتده اولان بقادن مراد بقاى صورى ووجود

مجازيدر بو بقاء صوريك سروحكمتى نه ايسه فنايله ظهوره كلور نته كم من روعاتك سر وحكمتى آنى بچوب خرمنلرده صورتلرنى محو وفانى ايلدكدنصكره ظهوره كلوركه عن قريب بوكا مناسب اولان معانى واسرار معلومك اولور پس حضرت موسى عليه السلامك بووجود و بقانك سروحكمتنى طلب ايلمسى مجرد كنديه علم حاصل اولسون ايچون اولميوب بلكه غيريلره تعليم ايچون سؤال ايلمدكارينه دخى بو بيتلرله اشارت ايدوب لسان حقدن حكايت بيوررلر ❊ مثنوى ❊ تاازان واقف كنى مرعام را ● پخته كردانى بدين هرخام را) تاكه اندن عامه يى واقف ايليه سن بونكله هرخامى پخته ايليه سن يعنى ياموسى بوسؤالدن اوترى سنى آزرده ايلردم ولكن استرسك كه بزم افعالمزده اولان بقانك سر وحكمتنى ديليه سن تاكم اول سروحكمتدن عامى دخى واقف ايليه سين بوسرحكمت بوسبيله و ياخود سؤال سبيله هرخامى پخته ايليه سن وانلرى بوعلم و بواسلو بله خبردار قيله سن ❊ مثنوى ❊ قاصدا سايل شدى دركاشفى ● بر عوام ارچه كه توزان واقفى ● زانكه نيم علم آمد اين سؤال ● هر برونى را نباشد اين مجال) ياموسى سن عن قصد عوام اوزره كاشف اولمقده سائل اولدك بودخى جائزدر سن قصدله عوام اوزره كشف ايديجيلكده سائل اولدك اكرچه سن اول سردن واقفسن زيراكه بوسؤال نصف علم كلدى هر برونى اولان عامه يه بومجال اولمز يعنى ياموسى سن بوعلمدن و بوسردن حد ذاتنده واقفسن و بوحكمته مطلعسن ولكن عامهٔ ناس اوزره بو علمى كاشف اولمق خصوصنده قصدله سؤال ايليجى اولدك زيرا (السؤال نصف العلم) قولنك موجبنجه بوسؤال علمك نصفى كلدى وفى المثل علم برخزينه اولوب سؤال انك مفتاحى اولدى كماقال عليه السلام (العلم خزائن ومفتاحها السؤال) هر برونى اولان ومرتبهٔ علمدن خارج قلان جاهل ايچون بوقوت وطاقت يوقدر كه برمشكل مسئله دن برعالمه سؤال ايليه زيراكه ❊ مثنوى ❊ هم سؤال ازعلم خيزدهم جواب ● همچنانكه خار وكل ازخاك وآب ● هم ضلال ازعلم خيزدهم هدى ● همچنانكه تلخ وشيرين ازندى) هم سؤال علمدن قالقر هم جواب مثلا انجلاين كه خار وكل ايكيسى بيله خاك وآبدن حاصل اولور پس خار وكل طيندن حاصل اولديغى كبى سؤال وجواب دخى علمدن حاصل اولور مثلا علم اولمسه برمسئله يه جواب ويرمك ممكن اولمز وكذلك سائلك وجودنده من وجه علم اولمسه انك خاطرنه اول سؤال كلمزدى اكرچه من وجه اول مسئله يى سائل بيلمزسه ده من وجه بيلمك انك شانندندر پس سؤال دخى علمدن حاصل اولمش اولور كذلك هم ضلال علمدن حاصل اولور هم هدى انجلاين كه تلخ وشيرين نمادن حاصل اولور ندى فتحله ومدله مطره وعه ودخى چه يه ديرلر يعنى شول رطوبت كه يازكونلرنده واقع اولور يعنى هم ضلالت وهم

هدایت علمدن حاصل اولور هدایتك علمدن حاصله اولمسی ادنی عرفانی اولنه معلومدر وضلالتك علمدن حاصل اولمسی اكثر عالم اولنلر دلائل و براهین عقلیات ونقلیاته زیاده واقف اولدقلرندن مشربلرینه مناسب اولان دلیله تمسك ایدوب صراط مستقیمدن وطریق قویمدن عدول قیلشلر وضال اولمشلردر مثلا فرق ضاله‌نك علماسی كبی كه هر برینك حجت و برهانی كتاب وسنتدر اكر انلرك كتاب وسنته علمی اولمیه‌دی وعقلیات ونظریاتده هر بری مهارت بولمیه‌دی مذهبلرینی نیجه تأییدایلمكه قادراولورلردی معلوم اولدیكه بوفرق ضاله‌نك دخی ضلالتلری علمدن ظهوره كلمشدر پس اكر هدایت اولسون واكر ضلالت اولسون علمدن بتر نته كم اجی وطتلو اولان نباتلر بغموودن بتر اكرندی تم معناسنه اولورسه نته كم تلخ وشیرین اولان نباتات رطوبت آبدن حاصل اولور اماندا كسر نونله صدا معناسنه اولسه دخی وجهدن خالی اولمز زیرا معنی ضلالت وهدایت علمدن حاصل اولور انجلین كه كلام شیرین وكلام تلخ صدادن حاصل اولور دیمك اولور واصحاب نهی اولان بومعنایی دخی مقبول قیلور ﴿ مثنوی ﴾ زآشنایی خیزد این بغض وولا * وزغدای خوش بود سقم وقوی) بو بغض و ولا آشنالقدن قالقر وكذلك سقم وقوی خوش غدادن اولور یعنی ایكی ضدك برشیدن حاصل اولمسی قتی چوق واقع اولور مثلا عداوت ومحبت هم آشنالقدن حاصل اولور اكر بركسه بركسه‌یی اصلا بیلمسه اكامحبت ایلمك ممكن اولمز وكذلك بركسه بركسه ایله قطعا آشنااولمسه اول كسه اكاعداوت قیلمز زیرا معلومی اولمدیغی كسه‌یه بغض وعداوت ایلمك قابل دكلدر كذلك سقامت وقوت خوش غدادن حاصل اولور و بعض كسه واردر كه مزاجنده ضعف ومعده‌سنده فساد واردر اول كسه‌یه اول لطیف اولان طعام ونفیس اولان غدای خوش اكاقوت وصحت ویرمز پس ضعف وقوت وسقامت وصحت دخی غدای خوشدن حاصل اولمش اولور پس جواب وسؤالك دخی علمدن حاصل اولمسی بوامثله دن معلومك اولور ﴿ مثنوی ﴾ مستفید اعجمی شد آن كلیم * تا عجمیانرا كند زین سر علیم * ماهم ازوی اعجمی سازیم خویش * پاسخش آریم چون بیكانه پیش) اول كلیم الله اعجمی طلب ومستفید اولدی تاكم عجمی اولنلری بوسردن عالم ایلیه بز دخی اندن اوتری كندیمزی اعجمی دوزه‌لم انك جوابنی بیكانه كبی اوكمزه كتوره‌لم یعنی اول كلیم الله بوسردن خبردار وآكاه ایكن براعجمی كسه كبی نفع وفائده طالبی اولدی تاكم عجمی اولنلری و بوسردن بی بهره قلانلری عالم ایلیه بوكا اسلوب حكیم ونجاهل عارف دیرلر نیچون بر یرده برعارف اولسه وانك مجلسنده برنیچه اعجمی قوم اولسه واول قوم هر بری كندی مشربنه موافق برحاله

اشتغال قیلسه اوعارف بونلری كندی علمندن خبردار ایلمكدن اوتری اظهار جهل ایدوب كندویی سائل دوزر و برآخر كسه‌یی مخاطب ایدینوب عجبا شومسئله خصوصنده ندرسك بونك بیلسی قتی لازم اولنلر دندر دیو سؤال ایدر اكر اول جواب و یرسه اعجمی اولان قومی بو اسلوبله اول علمدن آكاه ایلر واكر اول جواب و یرمزسه خاطر فاتره لایح اولان بومسئله ده بودر دیو سویلرو بوصنعتله هم اول اعجمیلری بهره مند ایلر حضرت كلیم الله دخی بوكونه كندیسنی اعجمی مستفید دزدی تا بوسردن اعجمی اولنلری علیم وخبیر ایلیه لازم كلدیكه بزدخی كندیمزی اول سردن اوتری اعجمی دوزه‌وز اكر اول سر بزم بالفعل معلوممز ایسه ده اول سرك واندن سؤالك پاسخ وجوابنی بیكانه‌لر كبی اوكزه كتوره‌لم وفی الحقیقه اكر مقام بونی اقتضا ایدرسه علیم وحكیم اولان عارفك شانی بویله اولمق لازم اولور كندویی برعلمك ظهورندن اوتری وغیره تعلیم قیلمقدن اوتری كندویی براعجمی سائل دوزه وسؤال وجوابه قابل بركسه دن آنی سؤال ایلیه بیكانه‌لر كبی اول سؤالك جوابنی حضورنه جذب ایلیه تاكم اول غافل وذاهل اولان درمندلری بوعلمدن بهره مند ایلیه حد ذاتنده علیم وحكیم اولان كسه‌نك شاننه بوندن نقصان كلمز بلكه انك كالنه وحسن خصالنه دلالت قیلور زیرا اولا كبر وغروری ترك ایلمك معناسنی مستلزم اولور ثانیا ستر حال ایلمكی دخی مستلزم اولور ثالثا اول بی بهره اولان اعجمیلری اول مسئله دن آكاه وخبردار قیلور پس حكیم الهی اولنلر چونكم برمحلده سؤال ایلمك ضمننده بوقدر فوائد علیه‌یی مشاهده ایلیه‌لر درحال كندیلرینی سائل قیلورلر وغیره تعلیم ایچون مسخر اولورلر ﴿ مثنوی ﴾ خرفروشان خصم همدیكر شدند * تاكلید قفل ان عقد آمدند) مثلا خرفروشلر بری برینك خصمی اولدیلر تاكم اول عقدك قفلنك مفتاحی كلدیلر كلید بونده مفتاح معناسنه‌در یعنی آت بازارنده خرفروش اولان دلاللرك صفتی بودركه بربیره كلورلر ومشتری قزدرمقدن اوتری و برخری یابیع ایتمكدن اوتری ویاشرا ایتمكدن اوتری انلر بینی بری برینه الوب جنك وجدل ایدرلر بیكانه اولان كسه‌لر انلرك بوجنكنی كورسه‌لر انلری بری برینه خصم صانورلر اماانلر بوصنعتله اول بیعك قفلنی فتح ایدیجی اولورلر پس برایكی عارف بربیره كلسه‌لر بعض اعجمیلری كندیلره مشتری قیلمقدن وعلملرینی انلره بیع ایلمكدن اوتری كاه سائل اولورلر وكاه مجیب اولورلر و بری برلریله مباحثه ومعارضه قیلورلر بیكانه اولنلر انلری بری برلریله نزاع وجدال ایلر صانورلر حال بوكه انلرك مرادی اول علمی بوصنعتله فروخت ایلمكدر ﴿ مثنوی ﴾ پس بفرمودش خدا ای ذولباب * چون بپرسیدی بیابشنو جواب) پس خدای تعالی حضرت موسی علیه السلامه دیدی ای ذولباب چونكه سؤال ایلدك كل جوابی

ایشت یعنی چونکم حضرت موسی علیه السلام حق تعالی‌یه الهی بوخلقی خلق
ایلدك اندنصکره بونلری نیچون هلاك ایلدك دیو سؤال ایلدی پس خدای تعالی
اول حضرته بطریق الالهام دیدی ای ایلر وعقلار صاحبی چونکم سؤال ایلدك
بوسؤالك جوابنی ایشت جواب بو بینلردرکه حق تعالی اول حضرتك قلب شریفنه
بو یله دیو وحی ایلدی ❊ مثنوی ❊ موسیا تخمی بکار اندرزمین ٭ تاتو خود
هم وادهی انصاف این) ای موسی زمینه بر تخم اك تا سن کندك دخی بوکا
انصاف ویره‌سن یعنی بوخلقی خلق ایلیوب نیجه مدت باقی اولدقدنصکره انلری
هلاك ایلدیکمك سر وحکمتنی بیله‌سن وکندی فعلکدن بوکه انصاف ویره‌سن
دیدی ❊ مثنوی ❊ چونکه موسی کشت شد کشتش تمام ٭ خوشها اش
یافت خوبی ونظام) چونکم موسی علیه السلام اکدی انك کشتی تمام اولدی
اول کشتك خوشه‌لری خوبلك ونظام بولدی یعنی چونکم حضرت موسی علیه
السلام تخم اکدی وانك اکنی تمام اولدی واول اکنك سنبله‌لری لطافت ونظام
بولدی ❊ مثنوی ❊ داس بکرفت ومرا ورا می برید ٭ پس ندا ازغیب در
کوشش رسید) موسی علیه السلام حضرتلری اوراق طوتدی واول اکنی کسدی
وبچدی پس انك کوشنه عالم غیبدن ندا ایرشدی بویله دیو ❊ مثنوی ❊
که چرا کشتی کنی وپروری ٭ چون کمالی یافت انرامی بری) که نیچون برکشت
وزراعت ایلرسن وسنبله‌لر چونکم کمال بولدی آنی کسرسن یعنی اول اشلدیکك
کارچونکم وجوده کلدی‌و بو یله برکمال بولدی آنی نیچون کسرسن وهلاك ایلرسن
❊ مثنوی ❊ کفت یارب زان کنم ویران و پست ٭ که‌در اینجا دانه‌هست وکاه
هست) موسی علیه السلام دیدیکه یاربی اندن اوتری ویران و پست ایلرم زیرا
بونده‌دانه واردر صمان واردر ❊ مثنوی ❊ دانه لایق نیست در انبار کاه ٭
کاه‌در انبار کندم هم تباه) الهی دانه صمان انبارنده لایق دکلدر صمان دخی بغدای
انبارنده تباه ونالایقدر ❊ مثنوی ❊ نیست حکمت این دوراآمیختن ٭ فرق
واجب میکنددر بیختن) بوایکیسنی قارشدرمق حکمت دکلدر حکمت الهمکده
فرقی واجب ایلر حکمت ومصلحت دکلدر بوایکیسنی بربیره قارشدرمق البته
حکمت الهمك وقتنده کاهی دانه دن فرق ایلمکی واجب ایلر میکنند می شود
معناسنه اولوب معنی الهمك وقتنده بوایکیسنی بری برندن فرق وتمییز ایلمك واجب
اولور دینلسه هم جائز اولور ❊ مثنوی ❊ کفت این دانش توازکه یافتی ٭
که بدانش بیدری برساختی ٭ کفت پس تمییزم تودادی ای خدا ٭ کفت پس تمییز
چون نبود مرا) پس حق تعالی دیدی یاموسی بودانشی سن کیمدن بولدك که
دانش واسطه‌سیله برخرمن دوزدك یعنی ای موسی بوعلم وتمییزی سن کیمدن

اوکرندك که اول علم واسطه‌سیله اکن اکوب بعده آنی بیچوب کتوروب بریره جمع
قیلوب برعظیم خرمن ایلدك وکاهی دانه‌دن تمییز ایدوب در انبار قیلدك موسی
علیه السلام دیدیکه ای خدای متعال بکاعلم وتمییزی سن ویردك حق تعالی دیدیکه پس
نیچون بنم ایچون تمییز اولمیه یعنی چونکم سکا بوقدر تمییز ویرم بن نیچون ایویی
کتودن فرق ایلیم ❊ مثنوی ❊ درخلایق روحهای پاك هست ٭ روحهای
تیره وکلناك هست) یاموسی بوخلایقده پاك روحلر واردر تیره وکلناك روحلر دخی
واردر یعنی یاموسی بوخلایق مابینده غل وغشدن پاك اولمش وکثافت وکدورتدن
صفا بولمش روحلر واردر بولانق وبالحقلو روحلر دخی واردرکه بونلر بدن بالچقندن
پاك اولمشلر وکدورت بشریه‌دن نفسلرنی تطهیر قیلمشلردر ❊ مثنوی ❊
این صدفها نیست در یك مرتبه ٭ در یکی درست ودر دیکر شبه) بوصدفلر
برمرتبه‌ده دکلدر زیرا برنده‌در واردر وبرنده‌شبه واردر یعنی بوصدفلر کبی اولان
جسدلر برمرتبه‌ده دکللروجمله‌سی برحکمده اولمق قابل دکلدر زیرا برینك ایچنده‌در
ایمان وعرفان واردر وبرآخرینك ایچنده شبه شبهه وکمان واردر چونکم بویله‌در
❊ مثنوی ❊ واجبست اظهار این نیك وتباه ٭ همچنان کاظهار کند مهاز
کاه) پس بونیك وتباهك اظهاری واجبدر انجلین که صماندن بغدایلرك اظهاری
واجبدر یعنی بغدایلری صماندن فرق وتمییز ایلك نیجه واجب ایسه ایواولان
کسه‌لری کتورلردن فرق ایلك وتمییز قیلق اویله واجبدر ولهذا حق تعالی
یوم قیامتده (وامتازوا الیوم ایها المجرمون) دیوب مطیع ومحسن اولنلردن
مجرملرك ممتاز اولمسیچون امر قیله‌اندنصکره (لیمیز الله الخبیث من الطیب ویجعل
الخبیث بعضه علی بعض فیرکمه) آیت کریمه‌سنك موجبنجه خبیثلری طیبلردن
تمییز ایلیوب بعضسنی بعضی اوزره ضم ایلیوب جهنمه ادخال ایلیه وطیبلری دخی
جنت اعلایه ایصال ایلیه ❊ مثنوی ❊ بهر اظهارست این خلق جهان ٭
تانماند کنج حکمتها نهان ٭ کنت کنزا کفت مخفیا شنو ٭ جوهر خودکم مکن
اظهار شو) بوخلق جهان اظهار ایچوندر تاکم حکمتلر کنجی نهان ومخفی قالمیه
اکر بومعنایه دلیل استرسك حق تعالی کنت کنزا دیدی مخفیا قولنی اشت کندی
جوهرکی کم وضایع ایلمه اظهار ایله شو بونده کن معناسنه در بوخلق جهان حق
تعالینك حکمتلرینك وصنعتلرینك اظهارندن اوتریدر بوخلقی انکیچون خلق
ایلدی تاحکمتلر خزینه‌سی مخفی قالمیه وحقایق آشیا اجساد عالمده واجسام بنی
آدمده کندیلرینی کوستره‌لر اکر بومعنایه دلیل وبرهان استرسك) کنت کنزا
مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف) حدیث شریفنی استماع ایله تابونك
معناسنه ومفهومنه عالم اوله‌سن و بوحدیث شریفنك معنای لطیفی برمقدار بوجلدده

تفسیر (کنت کنزا) شرحنده اولدقدن زیاده ایکنجی جلدده یافتی بادشاه بازرا بیاننده (کنت کنزا رحمة مخفیة) بیتنده کچدی استرسك بوله‌سن کندی جوهر ذاتکی وخاصیتکی عالم صورتده کم وضایع ایمه بلکه جد وجهدله آنی اظهار ایله تاکم نفحهٔ الهی اولان روحك بوروح حیوانیه‌دن ممتاز اوله وحقیقتك ظهوره کله نته‌کم روح الهیده‌نك روح حیوانیه‌دن ممتاز اولمسی وصفا بولمسی خصوصنده بو بیانی تمهید ایدوب تفهیما للطالبین ضرب مثل قیلوب بیوررلر

﴾ بیان انکه روح حیوانی وعقل جزوی ووهم وخیال برمثال ﴿
﴾ دوغندوروح وحی که باقیست همچون روغن نهانست ﴿

بوسرخ شریف آنك بیانده‌در که روح حیوانی وعقل جزوی ووهم وخیال ایران مثالنده درلر ووحیه منسوب اولان روح که مراد حیات قلبیه که باقیدر بودوغده پنهاندر روغن کبی ﴾ مثنوی ﴿ جوهر صدقت خفی شد در دروغ ۞ همچنانکه روغن اندرمتن دوغ) سنك صدقك جوهری دروغ وکذبده خفی اولدی انجلین که متن دوغده روغن پنهان اولدی جوهر صدقدن مراد روح وحی وحیات قلبیه‌در دوغدن مراد جسم وصورت درنته‌کم بیت ثانی بومعنایی تفسیر ایلر ومتن بونده باطندن استعاره در خلاصهٔ کلام سنك ای سالك صدقك جوهری دروغ اولان بدنکده مخفی اولدی یاغ ایرانك ایچنده مخفی اولدیغی کبی ﴾ مثنوی ﴿ آن دروغت این تن فانی بود ۞ راستت آن جان ربانی بود) اول سنك دروغك بوفانی اولان تنکدر سنك راستك اول جان ربانیدر یعنی اول ذکر اولنان دروغدن مراد سنك بوفانی اولان تنکدر که انك بقاسنه وحیاتنه وصحبتنه ولذاتنه و بونلر امثالی اولان حالاتنه هرکز اعتماد جائزدکلدر وسنك راست وصادق اولان جوهرك اول رب العالمینه منسوب اولان جانکدر که قلبه حیات ویریجی وعقلی کماله ایرکوریجی اولدر و بوجان ربانی روح حیوانیه ایله جسد انسانیه‌دن دوغله روغن ممزوج اولدیغی کبی ممزوج اولمشدر ﴾ مثنوی ﴿ سالها این دوغ تن پیدا وفاش ۞ روغن جان اندر وفانی ولاش) نیجه ییللردر که بوتن دوغی پیدا وفاشدر جان ربانی روغنی اول دوغ تنده فانی ولاشیٔ اولمشدر یعنی چوق ییللردر که بوایران کبی اولان تن ظاهر و پیدادر روغن کبی اولان جان ربانی انده مغلوب وفانیدر حتی بعضسنك وجودنده روح ربانی زیاده مغلوب اولدیغندن معدوم ولاشی حکمنده اولمشدر ﴾ مثنوی ﴿ تافرستد حق رسولی بندهٔ ۞ دوغرا درخره جنباندهٔ ۞ تابجنباند بهنجار و بفن ۞ تابدانم من که پنهان بودمن) تاکم حق تعالی بر بنده‌یی بررسول

کوندرر دوغنی خره‌ده تحریك ایدیجی خره کوچکه دیرلر بونده یایق معناسنه‌درکه ایچنده ایران قویوب یاغ چقرمقدن اوتری چالقرلر بدن انسانی ایران وجان روغن اولور یعنی ییللردرکه بو ایران کبی اولان تن ظاهروغالب وجان روغنی انده فانی ومغلوب اولمشدر حتی شول زمانه‌دك حق سبحانه وتعالی برنده‌سنی آنی اصلاح ایلمکدن اوتری بررسول کوندرر اویله رسولکه بدن یایغنك ایچنده روح حیوانیه دوغنی تحریك ایدیجی تاکم اول رسول هنجار وفن ایله خرهٔ بدنی تحریك ایلیه تابن بیله‌مکه بن پنهان ایدی هنجار برقاچ معنایه کلور بونده اعتدال وصنعتله دیمك معناسنه‌در من انانیت معناسنه ترکیجه بن دیرلر وانانیت ایکی قسمدر بری مجازی و بری حقیقیدر مجازی اولان انانیت وجود مجازیدر حقیقی اولان انانیت انسانك ربانی اولان جانیدر خلاصهٔ کلام وتوضیح مرام بویله‌دیمك اولورکه انسانك وجودی رحم مادردن ظهوره کلدیکی کبی انك جسمی وروح حیوانیه‌سی غالب وفاش اولور وجان ربانیه‌سی انده مغلوب ولاشی اولور شول زمانه‌دك که حق تعالی بربنده‌سنی اصلاح ناس ایچون رسول کوندرر اویله رسول که بدن دوغنی آشغی و یوقاری تحریك ایدیجی تاکم اول رسول اعتدال وصنعتله انسانك بدنی دوغنی کاه علوی وکاه سفلی وکاهی روحانیت جانبنه وکاهی جسمانیت سمتنه تحریك ایلیه حتی نهایت کارده بن بیله‌مکه بنم حقیقی اولان بنلکم نهان ایمش بنم بن دیدیکم وجود مجازی دوغ کبی مقصود بالذات اولمین وجودایمش پس بو پنهان اولان حقیقی بنلك اول رسولك و یاخود قائم مقام رسولك بدن دوغنی اشغه و یوقرو نیجه مدت تحریك ایلمسندن ظهوره کلور ﴾ مثنوی ﴿ یا کلام بندهٔ کان جزواوست ۞ دررود درکوش اوکووحی جوست) یاخود حق تعالی بربنده‌سنك کلامنی کوندررکه اول کلام اول رسولك جزؤیدر یاحرف عطفدر بیت سابقده اولان فرستد اوزره معطوف اولور ان کلامه راجع اولوب جزواوست جزو کلام اوست تقدیرنده اولمق فهمه اقربدر ان بندیه راجع اولوب اوضمیری رسوله راجع اولوب معنی یاخود بربنده‌نك کلامنی کوندررکه اول بنده وراثتی حسبیله اورسولك جزو بدر دینسه هم جائزدر اول کسه‌نك کوشنه کیده که اول کسه وحی جودر حاصل کلام اولدرکه حق تعالی حضرتلری اصلاح ناس ایچون بنده‌لرندن برنی رسول کوندرر تااعتدال وصنعتله انلرك وجودنی طاعت وریاضت سمتنه تحریك ایلر شول غایته‌دك که حقیقی اولان بنلك ظهوره کله یاخود بربنده‌سنك کلامنی کوندررکه اول بنده اول رسولك قائم مقامی اولدیغی جهتدن جزوی کبیدر اول کلام اول کسه‌نك کوشنه کیدرکه اول کسه وحی الهینك طالبی اوله وحی الهیدن حاصل اولان علمك طالبی اولمین کسه‌نك قولغنه

وارث پیغمبر علیه السلام اولان عالم ربانینك كلامی كثمز وانك وجودنه وقلبنه
اول كلام هدایت انجام تأثیر ایتمز پس بویله كسه بدن دوغندن خلاص اوله مز
وروحنی صافی قیله مز وحقیقی اولان وجودنی بوله مز بو كلامی استماع ایتمك اذن
واعیه صاحبلری كركدر تابنده كاملك كلامی انلرك قولغنه كیده وانلرك روحنی
بدن كوشندن خالص وظاهر ایده واول اذن واعیه صاحبلری كیملر ایدیكنه بو بیتله
اشارت ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ اذن مؤمن وحی ما راواعیست ❊
آنچنان كوشی قرین داعیست) مؤمنك كوشی بزم وحیمزی حفظ ایدیجیدر
انجلاین بر لطیف كوش داعینك قرینیدر بو بیت حضرت حق لساندن حكایه
طریقیله دینلمش اولسه هم جائزدر لكن رسولك جزوی كبی اولان بنده نك لساندن
اولمق اولیدر یعنی اول رسولك جزوی مشابه سنده اولان بندهٔ كامل دیر كه بزه
مؤمن ومصدق اولان كسه نك اذنی بزه متعلق اولان الهامی واعیدر ووحی
حق واسطه سیله حاصل اولان علمی وكلامی حافظدر انجلاین بر كوش اللهه داعی
اولان رسولك ویاخود هر عصرده اكا وارث وقائم مقام اولان مرشدك قرینیدر
دائم انك كلامنی جان ودل ایله اصغا ایتمكدن خالی اولمز ﴿ مثنوی ﴾
همچنانكه كوش طفل از كفت مام ❊ پر شود ناطق شود اودر كلام) انجلاین كه
طفلك كوشی مادر ینك سوزندن پر اولور اول طفل كلامده ناطق اولور یعنی
مؤمنك اذنی بیزه متعلق اولان وحیك كلامنی اشیدیجی وحفظ ایدیجیدر
انجلاین كه طفلك قولاغی مادر ینك سوزندن پر اولور اندنصكره سوز سویلكده
ناطق اولور ﴿ مثنوی ﴾ ورنباشد طفل را كوش رشد ❊ كفت مادر نشنود
كنكی شود) واكر طفلك رشد كوشی اولمسه مادر ینك كلامنی ایشتمز كنك
ولال اولور كنك كاف فارسینك ضمه سیله دلسز معناسنه در یعنی طفلك اكر طوغری
سوز استماع ایلیه جك كوشی اولمسه والده سنك سوزنی ایشتمیوب دلسز اولور
كذلك طریقت طفلی اولان كسه لردخی مربیسنك سوزن ایشتمسه وانكله ایش
اتمسه دلسز قالور واسرار معانی تعبیرندن محروم اولور ﴿ مثنوی ﴾ دائما
هر كر اصلی كنك بود ❊ ناطق انكس شد كه ازمادر شنود) دائما هر كر اصلی
كنك اولدی ناطق اول كسه اولدیكه مادرندن سوز ایشتدی یعنی هر نقدر
دلسز وار ایسه اصلنده صاغر اولدی سوز ایشتمكیچون بی زبان قالدی وناطق
اول كسه اولدیكه پدر ومادرندن سوز ایشتدی و آنی حفظ ایدوب قبول ایتدی
كذلك شریعت وطریقتده كنك اولنلر و بی زبان قالنلر معلوم مربیلرندن سوز
استماع ایتمدكلرندن اوتریدر وناطق اولنلر اول كسه لردر كه معلوم مربیلرندن
علم اوكرندیلر پس نطقه كلوب آنی سویلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ دانكه كوش

كروكسنك از آفتیست ❊ كه پذیرای دم وتعلیم نیست) بونی بیلكه صاغر
قولاق ودیلسزلك آفتدندر زیرا كلامی وتعلیمی قبول ایدیجی دكلدر یعنی ناصحك
كلامنی ومعلمك تعلیمنی قبول ایتمك اصملقدندر اصملق وابكملك ایسه عظیم آفتدر
وذی روح اولنلرك و یریوزنده حركت قیلنلرك زیاده شر لوسی كلام حق عقل
ایتمین و آنی سویلمین كسه لردر نته كم سورهٔ انفالده حق تبارك وتعالی بیورر
(ان شر الدواب عند الله الصم البكم الذین لا یعقلون) نته كم بورایه مناسب
اولان تحقیق ابتداده بشنواین نی مناسبتیله ذكر اولنمشدر انده طلب اولنه
﴿ مثنوی ﴾ انكه بی تعلیم بد ناطق خداست ❊ كه صفات اوز علتها
جداست) اول كسه تعلیمسز ناطق اولدی اول خدادر كه اول خدانك صفاتی
علتلردن جدادر بو بیت سؤال مقدره جواب منزله سنده واقع اولمشدر كان معلم
وتعلیمدن نفرت ایلین بعض طائفه دیرلر كه مربی ومعلم زحمتن چكمك نه لازم
حق تعالی بو علمانك بیلدیكی علومی بیزه بی زحمت تعلیم كشف والهام ایلر پس
بو بیتله جواب بیوررلر اولكه تعلیمسز ناطق اولدی اول خدادر كه اول خدانك
جمیع صفاتی علل واسبابدن عاری و بریدر مثلا حق تعالینك علمی بر آخر كسه نك
قدرتیله وارادتیله ظهوره كلمشدر كه انك قدرت وارادتی حق تعالینك قدرتنه
وارادتنه سبب اوله پس حق تعالینك جمیع اوصافی علل واسبابدن جدادر ولكن
انسانك صفاتی البته علل واسبابه محتاجدر اكر معلم مكملك تعلیم وتكمیلی اولمسه
انسان عالم اولمز وكمال مرتبه سنی بولمزدی ﴿ مثنوی ﴾ یاچو آدم كرده
تلقینش خدا ❊ بی حجاب مادر ودایه واذا) یا آدم علیه السلام كبی خدای
تعالی اكا تلقین ایلمش مادر ودایه واذا حجابیسز یعنی مادر ودایه نك مشقت
واذیتی حجابیسز حق تعالی آدم علیه السلامه علوم اسمایی تلقین وتعلیم ایلمشدر
﴿ مثنوی ﴾ یا مسیحی كه بتعلیم ودود ❊ در ولادت ناطق آمد در وجود)
یاخود بر مسیح كه ودود اولان اللهك تعلیمی ایله حین ولادتده وجوده ناطق كلدی
ومادرینك براءت ونزاهتنه شهادت قیلدی ودخی (انی عبد الله آتانی الكتاب
وجعلنی نبیا وجعلنی مباركا) دیو ناطق اولدی ﴿ مثنوی ﴾ از برای دفع
تهمت در ولاد ❊ كه نزادست از زنا واز فساد) امر ولادتده تهمتی دفعدن
اوتری زنا وفساددن طوغمشدر بو بیت ماقبلنده اولان بیتك مصرع ثانیسنده واقع
اولان ناطق آمد لفظنه متعلق اولور وتقدیر معنی بویله دیمك اولور كه یاخود
حضرت عیسی علیه السلامكه محبوب اولان خدانك تعلیمی واسطه سیله حین
ولادتده عالم وجوده ناطق كلدی مادرندن ولادت خصوصنده اولان تهمتی
دفعدن اوتریكه اول مسیح علیه السلام زنادن وفساددن طوغمشدر اول

زمانده كه حضرت مريم رضى الله عنها عيسى عليه السلام حضرتلرنى طوغروب وقوجاغنه الوب قومنه كلدى انك قومى اكا انكار ايدوب (يامريم لقدجئت شيئا فريا) ديديلر حضرت مريم رضى الله عنهـا النده كه مسيح حضرتلرينه حقيقت حالى بو صبى سزه خبر ويرسون ديو اكا اشارت ايلدى انلر (كيف نكلم من كان فى المهد صبيا) ديو انك تكلم ايلمسنه انكار ايتديلر پس حق تعالى اكا نطق ويروب بونلره خطابا ديدى (انى عبدالله آتانى الكتاب وجعلنى نبيا وجعلنى مباركا اينما كنت واوصانى بالصلوة والزكوة مادمت حيا ❊ مثنوى ❊ جنبشى بايست اندر اجتهـاد * تاكه دوغ آن روغن ازدل بازداد * روغن اندر دوغ باشد چون عدم * دوغ در هستى برآورده علم) الحاصل اجتهاد ايلمكده طالبه برجنبش كركدر تاكم دوغ اول روغنى درون دادن كيرو ويره روغن دوغ ايچنده عدم كبيدر دوغ هستيده علم يوقرو كتورمشدر يعنى حاصل كلام رسول اكرمك وانك جزوى مثابه‌سنده اولان مرد كامك ارشاد وكلامى مقتضـاسنجه طـالب اولنه لازم اولان اولدركه سعى واجتهـاد ايچره برعظيم جنبش وحركت ايليـه تاكه دوغ تن اول روغن جانى درون دلدن كيرو ويره كه جدوجهد سزو كسب وسعيسز بو بدندن روح ربانى خلاص اولمز وتعب وزحمتسز صفا بولمز فى المثل روح ربانى روغن دوغ ايچره عدم كبى اولوب وجودى نا بديد اولمشـدر وتن دوغ كبى وارلقده علم قالديروب ظهوره كلمشدر حكم ايسه غالبكدر مغلوب اولان ايسه معدوم حكمنده اولوب مستور وپوشيده اولمشدر پس چوق جد واجتهـاد كركدركه ظاهر وغالب اولان بدنك احكام ومقتضيـاتنى مغلوب ومقهور ايليـه ومغلوب ومستور اولان روحى غالب وحاكم قيلوب ظهوره كتورەسن ❊ مثنوى ❊ انكه هستت مى نمـايد هست پوست * وانكه فانى مى نمـايد اصل اوست) اول نسنه كه سكا وار كورينور پوستدر واول نسنـه كه سـكا فانى كورينور اصل اودر يعنى اول ظاهرده اولان جمله سكا موجود كورينور اوقشر وپوستدر انسان ديدكلرى همـان اول ظـاهرده مرئى اولان جسم وصورتدكلدر واوروح ربانى كه سكا فانى ولاشى كوزينور اصل خوداودر وانسـان ديدكلرى اولدركه اكا نفس ناطقه دخى ديرلر پس طالب اولنه لازم اولان اولدركه جسمنك خدمتكارى اولمقـدن اعراض ايليوب نفس ناطقـه‌سى اوزره اقبـال قيلوب انك فضائلنى استكمال ايلمكه سعى قيـله كما قيل (بيت) اقبل على النفس واستكمل فضائلها * فانت بالنفس لابالجسم انسـان ❊ مثنوى ❊ دوغ روغن ناكرفتست وكهن * تابنكزينى بنـه خرجش مكن) دوغ روغن طوتمشـدر وكهنه‌در تاكم روغنى اندن اورندوليه‌سن قو اول دوغى خرج ايلمه يعـنى هنوز ايرانكه ياغ

طوتمشدر واسكى اولمشدر مادامكه دوغدن روغنى كزيده ايليـه‌سن اول دوغى برنده قوعبث يره خرج وضايع ايلمه ومقصود هنوز سـنك بدنك روح ربانى طبعنى طوتمش وآنى اظهار ايتمش وكهنه وفرسوده اولمش اوله كركدركه بدندن كزيده ايليه‌سن مادامكه تن دوغندن آنى كزيده قيليه‌سن بدنى محو وفنا سمتنه خرج ايلمه زيرا مقصوداله كلمزدن اول آنى محووفانى قيلسـك مقصوده واصـل اولمين وكمال مرتبه‌سن بولمين اولنلردن وضايع اولنـلردن اولورسن ❊ مثنوى ❊ هين بكردانش بدانش دست دست * تانمايد انچـه پنهان كرده است * زانكه اين فانى دليل باقيست * لابهٔ مستان دليل ساقيست) اكاه اول اى طالب اول بدن دوغنى دانشله ال اله دوندر تاكوستره اول نسنه يى كه پنهان ايلمشدر زيرا بوفانى تن باقى اولان روحك دليليدر مثلا مستلرك لابه‌سى ساقيه دليلدر يعنى اى خلوص وصفا طالبى اولان سالك متنبه اول بو بدنكه مثلا ياغى چقمـادق ايران كبيدر آنى عقل ودانشله قات قات دوندوروب تبديل ايله وراه طاعتده آشغه ويوقرو على التوالى تحريك ايله تاكم بو بدن اول معنالريكه پنهـان قيلمش واول سرلريكه ساتر اولمشدر سكا كوستره وباطننده مضمر اولان جواهر باقى يى ظهوره كتوره زيرا بوفانى اولان جسم البتـه باقى روحه دليلدر كه اول روح حضرت حقله ابدى قائم ودائمدر بدن فانى اولمغله انك ذاتنه فنا كلمزو بوفانى جسمك اول باقى اولان روحه دلالت قيلمسى مستلرك تضرع ولابه سـنك وجود ساقيه دلالت قيلمسى كبيـدر نته كم بريرده برمستى كورسك كه مستانه لابه وتضرع ايلر انك لابه‌سى برساقينك وجودنه دلالت ايلركه اول ساقى اكا شراب ايچورمش وعقل دائره‌سندن كچورمش اوله پس امور محسوسه نك امور معقوله يه دلالت ايلمسى خصوصنده برنيجه امثال ضرب ايليوب بو بيان شريفى بودرجـه اولنان معنانك تحقيق حقنـده ايراد ايدرلر

❊ مثـال ديكر هم درين معنى ❊

❊ مثنوى ❊ هست بازيهاى آن شير علم * مخـبرى از بادهـاى مكتتم) مثلا اول شير علمك بازيلرى مكتتم اولان بادلردن برمخبر اولدى يعنى سنجاقلرك بزنده مصور اولان ارسـلانك حركت ايلمسى مخفى وپوشيـده اولان رياحك وجودندن خبرويريجى اولدى ❊ مثنوى ❊ كرنبودى جنبش آن بادها * شير مرده كى بجستى در هوا) اكر اول مكتوم اولان بادلرك جنبش وحركتى اولميـدى مرده وبى روح اولان شيرك نقشى هواده نجين صيچرارادى ❊ مثنوى ❊ زان شناسى بادرا كران صباست * يا دبورست اين بيـان ان خفاست) اندن اكلرسن بادى

اکر اول باد صبادر یاخود اول باد دبوردر بو شیرك حرکتی اول خفانك بیانیدر
یعنی اول علمده منقوش اولان شیرك حرکتندن بادی اکلارسن اکر اول باد صبابلی
ایسه شیر دخی اکا کوره حرکت ایدر یاخود اول اسن باد دبور ایسه بو علمده اولان
شیرهم اول خفی و پوشیده اولان بادك بیانیدر که انك مغرب سمتندن برواسدیکنی
مبین اولور ❊ مثنوی ❊ این بدن مانند آن شیر علم ❊ فکر می جنباند اورا
دمبدم ❊ فکر کان از مشرق آید آن صباست ❊ وانکه ازمغرب دبور باو باست)
بو بدن اول شیر علمك مانندیدر دمبدم اول بدنی فکر تحریك ایلر فکر که اول فکر
مشرقدن کلور اوفی المثل صبادر واول فکر که مغرب جانبندن کلور دبور بادبادر یعنی
ای محسوسه نظر قیلوب معقولی بیلمك استین کیمسه بو بدن اول علمده اولان ارسلان
کبیدر فی المثل اول بدنی هردم فکر کاه یمین و یسار وکاهی امام وخلفنه وکاهی
اعلا واسفله تحریك ایلر ومایل قیلر پس فکر دخی باده بکزر نفس طرفندن کلمك
وار جان ودل طرفندن کلمك وار نفسانیت طرفی مغرب کبی روحانیت طرفی
مشرق کبی واقع اولمشدر شول فکر که مشرق طرفندن کله یعنی جان ودل
طرفندن بدن جانبنه وزان اوله اول فکر فی المثل صبابلی کبیدر حیات ویریجی
وقلبی روح وراحته ایرکور یجیدر واول فکر که مغرب جانبندن کلور یعنی درون
عالمنه جسمانیت ونفسانیت طرفندن وزان اولوب ظهور قیلور اول فکر باد غربی کبی
متعفن و وبا اولور قلبی خسته قیلور وقوای روحانیه یی اولدوروب هلاك ایدرلر
(نصرت بالصبا واهلك قوم عاد بالدبور) حدیث شریفنك سری محمدیلرك
افکار روحانیه وخواطر رحمانیه ایله منصور ومظفر اولدیغنه واعدای نفس وشیطان
اوزره غلبه قیلدیغنه اشارتدر دیمشلر وقوم عادك واصحاب فسادك افکار نفسانیه
وخواطر شیطانیه واسطه سیله مغلوب اولوب مقهور اولملرینه دلالت قیلور دیو
تعبیر ایلمشلر ❊ مثنوی ❊ مشرق این باد فکرت دیکرست ❊ مغرب این باد
فکرت زان سرست) بو فکر بادنك مشرقی غیریدر بو فکر بادنك مغربی اول طرفندر
بو معنی تا لر نفس کلمه دن اولدیغی تقدیر اوزره در خطاب ایچون اولوب معنی بو یله
اولسه هم جائزدر بوسنك فکرك بادنك مشرقی دیکردر بوسنك فکرك بادنك مغربی
اول برآخر طرفندر یعنی بوسنك فکرك هواسنك مشرقی بو ظاهرده اولان مشرقدن
غیریدر وکذلك بوسنك فکرك یلینك مغربی هم اول طرف آخردندر که مشرقك
مقابل ومخالفیدر و بو فکر بادنك مشرقدن مراد دل وجان وفکر یلینك مغربندن
روح حیوانی وجسم انسانی اولور هر باد فکر که نفسانی اوله اکا باد غربی تعبیر
اولنور وهر باد فکر که روحانی ورحمانی اوله اکا باد شرقی دینور ❊ مثنوی ❊
مه جمادست و بود شرقش جماد ❊ جان جان جان بود شرقش فؤاد ❊ شرق

خورشیدی که شد باطن فروز ❊ قشر وعکس آن بود خورشید روز) ماه
وخورشید جماددر انك مشرقی دخی جماددر اما جانك جاننك جانیدر که انك
شرقی فؤاددر شول برخورشیدك شرقی که اول خورشید باطن فروز اولدی خورشید
روز انك قشر وعکسیدر یعنی بو ظاهرده اولان ماه خورشید بی روح جمادلردر
انلرك مشرقی دخی بی روح جمادلردر اما روحك روحنك روحی که حق تعالی حضرتلریدر
انك مشرقی ومطلعی قلب انساندر ذات رحمانی روح ربانینك جانی وروح ربانی
روح حیوانینك جانی کبیدر بو اجلدن حضرت حقه جان جان جان تعبیر اولنور
بو جمله یه حیات بخش اولان اول حی وقیومدن باطنلره ضیا ویرن وقلبلری منور
ایلین اول خورشید حقیقینك مشرقی که اول مشرقك خورشید روز قشر وعکسیدر
اول باطن فروز اولان خورشید حقیقینك مشرقندن مراد جان ودل اولیای
کرامدر و بو خورشید روزلر اولیا کرامك قلبنك عکسی وقشری کبیدر نته کم ابن
فارض حضرتلرینك بو بیتلری بو معنایه شهادت ایلر (بیت) ومن مشرعی
بحر المحیط کقطرة ❊ ومن مطلعی نور البسیط کلمعة ❊ ولافلاك الاومن نور باطنی ❊
به ملك یهدی الهدی بمشیئتی ❊ مثنوی ❊ زانکه چون مرده بود تن بی لهب
❊ پیش او نه روز بنماید نه شب ❊ ورنه باشد آن چو این باشد تمام ❊ بی شب و بی
روز دارد انتظام) زیرا تن چونکم بی لهب مرده اوله اول تن مرده نك اوکنده نه
روز کورینور نه شب واکر اول اولمیه چونکم بو تمام اوله شب وروزسز نظام وانتظام
طوتر لهب آتشك علونه دیرلر کیجه یالك دیدکلریدر بونده لهبدن مراد روحدر
وجودی منور ایلیوب طبیعتنه حرارت ویردیکی ملابسه ایله لهب تعبیر اولنمش
اولور زانکه بیت اولك مصرع ثانیسنه علت اولور وتقدیر کلام بو یله دیمك
اولور که شول برخورشید که باطن فروز اولدی انك شرقنك بو خورشید روز قشر
وعکسی اولدی زیرا که تن چونکم لهبسز مرده اوله یعنی روح کیدوب اوله اوتنك
اوکنده نه کوندز کورینور نه کیجه واکر اول خورشیدروز اولمیه و بو لهب جان
وروح روان تمام اوله بی شب و بی روز و بی خورشید عالم فروز روح انتظام طوتر
پس خورشید روزك مشرق نور الهی اولان جانك قشر وعکس اولمسی بوندن
معلوم اولور زیرا مشرق نور الهی اولان جان بو خورشید روزه اصلا محتاج دکلدر
و بو خورشیدروز قشر و پوست اولان روح حیوانی وبدن انسانی ایچوندر
پس قشره متعلق اولان و پوسته خدمت قیلان خورشید هم قشر وعکس
اولور ❊ مثنوی ❊ همچنانکه چشم می بیند بخواب ❊ بی مه وخورشید ماه
وآفتاب) مثلا انجلین که چشم ودیده عالم خوابده کورر ماهسز خورشیدسز ماه
وآفتاب کورر بو بیت روحك شب وروزه وخورشید عالم افروزه محتاج اولمدیغی

تأبيد ايچون دينلمشدر يعنى روح انسانى بوماه وخورشيده محتاج دكلدر مثلا انجلين كه چشم باطن منامده كورر بوخارج عالمده اولان ماهسز خورشيدسز آى وكونش كورر وزمين وآسمان كورر حال بوكه بونده چشم ظاهرك مدخلى يوقدر وتن مرده حكمندهدر ﴿ مثنوى ﴾ نوم ماچون شداخ الموت اى فلان * زين برادر آن برادررابدان * ور بكويندت كه هست آن فرع اين * مشنوانرا اى مقلد بى يقين) بزم نومزاى فلان كسه چونكم موتك برادرى اولدى پس بو برادردن اول برادرى بيل واكر بعض كسهلر سكا ديرلرسه كه اول نوم بوموتك فرعيدر سن اول كلامى اى يقينسز مقلد ايشتمه بودخى جائزدراى مقلدسن اول كلامى يقينسز ايشتمه بو بيتلر بوحديث شريفه اشارتدر كه بيهقى جابر رضى الله عنه حضرتلرندن وجابر حضرتلرى حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمدن روايت بيورمشلردر قال عليه السلام (النوم اخو الموت ولايموت اهل الجنة) يعنى خواب موتك برادريدر واهل جنت اولمزلر وهم اويومزلر پس بعض علما نوم موتك قرنداشى اولمقده بويله ديمشلردر كه موت نومه نسبت اصلدر زيرا روحك بدندن بالكليه مفارقت قيلسى ومنقطع اولمسندن عبارتدر ونوم موته نسبت برادر كوچك وفرع كبيدر زيرا حالت نومده روح علاقهسنى بدندن قطع ايلمز حضرت مولانا قدس الله سره الاعلى بوقولى قبول ايتميوب بيورورلر كه اى فلان عاقل بزم نومز بوموجب حديث شريف چونكم موتك برادرى اولدى بونومدن اول موتى بيل كه احد توفيندر كه حق تبارك وتعالى نوم حالنده دخى نفسى قبض ايلر كما قال الله تعالى (الله يتوفى الانفس حين موتها والتى لم تمت فى منامها) واكر سكا بعض كسهلر ديرلرسه كه اول نوم بوموتك فرعيدر واول نومه نسبتله اصلدر اى حقيقت حاله عالم اولمين مقلد بوسوزى يقينسز وتحقيق و بهانهسز ايشتمه وقبول ايتمه زيرا نوم موتك فرعى دكلدر بلكه احد توفيندر بودخى برنوعيدر زيرا انده دخى ادراك واحساس منقطع اولور بونده دخى ادراك واحساس منقطع اولور انسان اولديكى وقتده عالم برزخه داخل اولوب كندى احوالنى واول عالمك بعض عجايب وغرايبنى كورر كذلك نوم حالنده دخى اول عالمه داخل اولور كه انك عجايب وغرايبنى وكندينك صورت حالنى واشكال اعمالنى مشاهده قيلور نته كم بومعنايه اشارت ايدوب بيورورلر ﴿ مثنوى ﴾ مى بيند خواب جانت وصف حال * كه بيدارى نبينى بيست سال * درپى تعبير آن بوعمرها مى دوى سوى شهان بادها) سنك جانك خوابده وصف حال كورركه يقظه و بيدارلكده آنى يكرمى يلده كورمزسن انك تعبيرندن اوترى سن نيجه عمرلر

ونيجه يللر دهايله موصوف اولان شاهلر جانبنه يلرسن وانلردن انك تعبيرنى سؤال ايلرسن دهاذ كايه ديرلر يعنى بزم نومز موتك نيجه فرعى اولوركه سنك جانك عالم خوابده وصف حالكى كورركه يقظه حالنده يكرمى يلده اول بران نوم حالنده كورديكنى كورهمزسن مثلا طى مكان ايدوب درحال مغرب ومشرقك مابيننى كزر وانده نيجه عجايب وغرايب سيرايدركه او يانوب بدنله سفرايلسه رؤياده كورديكى مكانلره يكرمى يله دك بلكه نيجه يوز يله دك اكا واصل اولمغه قادر اولهمز عالم خوابده سن بررؤيا كورر سككه و برعالم مشاهده قيلورسككه انك تعبيرندن اوترى نيجه عمرلر وچوق زمانلر ذكا وفطنتله موصوف اولان علم ومعرفت شاهلرينك جانبنه يلوب كيدرسن وانلردن اول رؤيانك تعبيرنى استفسار ايدرسن بويله ديو ﴿ مثنوى ﴾ كه بكواين خواب راتعبير چيست * فرع كفتن اينچنين سررا سكيست) كه بوخوابك تعبيرى ندراى عالم وعاقل اولان سويله چونكم نومده بوقدر عجايب وغرايب كوريله و يقظه حالنده نيجه سعى واجتهادله ايرلمديكى شيلره ايريله پس بونك كبى سره فرع ديمك شكلكدر بومحلده نومك حقيقتنى بيلين ورؤيايه التفات ايلين كيمسهلره عظيم تشنيع و توبيخ واردر بويله كسهلر كبى جاهل وحقيقت حالى مشاهده ايلمكدن غافلدر ديمكى افهام ايلر بعض نسخهده سكيست يرينه شين معجمه ايله شكيست واقع اولمشدر بوتقدير اوزره معنى بونك كبى سره فرع ديمكلك برعظيم شكدر ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ خواب عامست اين وخود خواب خواص * باشد اصل اجتبا واختصاص) بوديديكمز خواب عامدر وخواب خواص خود اجتبا واختصاصك اصليدر يعنى بو بيدارلق حالندن زياده واولى اولان خواب عوامك خوابيدر كه انده بيدارلكدن زياده نيجه احوال غريبه واسرار عجيبه مشاهده اولنور اما خواصك خوابى خود حق تعالى بندهلرنى اجتبا ايلسنك وكندى جانبنه مختص قيلسنك اصليدر زيرا بونلر اويوسهلر حضرت حقدن غافل اولمزلر بلكه قيد بشريتدن وعالم طبيعتدن خلاص اولوب ارض حقيقته واصل اولورلر وعالم ارواحى ومرتبهٔ الوهيتى مشاهده قيلورلر امابونلردن غيرى اولان عوام بومرتبهلره ارهمز و بونلرك كورديكنى كورهمز نته كم بيورورلر ﴿ مثنوى ﴾ پيل بايد تاچوخسبد درشبان * خواب بيند خطهٔ هندوستان * خرنبيند هيچ هندستان بخواب * جز زهندستان نكردست اغتراب) فيل كركدر تاچون كيجهلر اويويه خوابده هندستانك خطهسنى كوره اما خر رؤياده هيچ هندستانى كورهمز زيرا خر هندستاندن اغتراب ايلمشدر يعنى هندستانى رؤياده كورمكه پيل كركدر تاكم كيجهلرده نائم اولدقده هندستانك سرحدنى مشاهده و بيداراولوب كنديسنى قيد و بندايچنده

کورد کده مضطرب اوله وکمال قلق وشوقله کندینک وطن اصلیسنه آرزولر
ورغبتلر ایلیه پیلدن مراد حق تعالینک شول جلیل القدر اولان خاص بنده لریدر که
انلر حقیقت هندستاندن مفارقت قیلمشلر و بو عالم غربت ومحنته کلوب اسیر قیود
بشریت اولمشلر چونکم اول عزیزلر برمقدار خوابه واره لر درحال عالم رؤیاده
کندیلرنی اول وطن اصلیده وصحرای حقیقتده بی قید وآزاده مشاهده ایدرلر
همانده که بیدار اوله لر کندیلرنی تکرار قیود بشریتله مقید کوررلر پس مضطرب
اولورلر واول عالمه کمالیله مشتاق اولدقلرندن بدن قیدندن غیری جمیع قیودی
قطع قیلورلر تا خلاص اولوب اول عالم حقیقته واصل اوله لر لکن اجل تمدیکندن
قیدتنی ازاله ایده میوب حین موته دک بو عالم طبیعتده مسجون قالورلر اما خر طبیعت
وحیوان سیرت اولان طائفه اصلا حقیقت هندستاننی واقعه ده کورمز وعالم
ارواحه نظر ایرکورمز زیرا خر هندستاندن غربت ایلمك اختیار ایلمشدر پس
برحیوانکه بریردن جدا اولمیه و برمقامدن مفارقت قیلمیه اول مقامه مشتاق اولمز
وآرزو قیلمز چونکم مشتاق اولمیه واقعه سنده دخی کورمز زیرا واقعه ده اکثر
کوریلن انسانك کندی مألوف ومشغوفی اولان شیلردر انکیچون بر کمسه دیار
غربته کنسه ونیچه مدت ترك وطن ایتسه اکثر کندیسنی وطننده وشهرنده کورر
ورؤیاسی مألوف ومأنوس اولدیغی شیلره کوره اولور ﴿ مثنوی ﴾ جان
همچون پیل باید نیك زفت * تا بخواب او هند داند رفت تفت * ذکر هندستان
کند پیل از طلب * پس مصور گردد آن ذکرش بشب) فیل کبی ایو و بیوك
جان کرکدر تا کم اوجان خوابده هنده حرارتله کتمکی بیله فیل طلبدن هندستانی
ذکر ایلر پس انك اول ذکری کیجه ده مصور اولور یعنی پیل کبی زیاده عظیم
وجسیم برجان کرکدر که تا کم عالم خوابده اول جان عظیم هند حقیقته ومقام
الوهیته شوق وحرارتله کتمکی بیله وفیلك واقعه ده کندوبی هندستانده کورمسنه
سبب اولور که اول پیل طلب جهتندن هردم هندستانی ذکر ایلر پس انك
مذکوری کیجه ایله رؤیاسنده مصور اولور ذکردن مراد بونده مذکور اولور
پس اولا ارباب محبت طلب واشتیاقلری جهتندن مرجع ومصیرلری اولان اللهی
هردم ذکر ایدرلر پس کیجه ایله رؤیالرنده انلرك کندی مرتبه لری ومذکورلری
صورت باغلر حتی چشم جانلری صور معنایی وجمال وکمال خدایی مشاهده ایلر
برکسه که عالم حقیقته مشتاق اولمیه ونیچه مدت مدیده جان ودل ایله ذکر اللهه
ملازمت ومواظبت قیلمیه اول کسه عالم رؤیاده حق نیجه کورر ومرتبهٔ حقیقته
نه وجهله نظر ایرکورر ﴿ مثنوی ﴾ اذکروا الله کار هر اوباش نیست *
ارجعی برپای هر قلاش نیست) اذکروا الله هر اوباشك کار وعملی دکلدر ارجعی

خطابی هر قلاشك پایی اوزره دکلدر الاوباش بالفتح لوند طائفه سی وعند البعض
بر بولك جماعتکه هر بریسی بر یردن کلمش اوله قلاش کیسه برو بیکاره دیرلر
و بوراده هر بطالت اوزره اولان غافل وجاهل کسه دن عبارت اولور اذکروا الله
امریله مأمور اولمق والله تعالی یی چوق چوق ذکر قیلمق هر لوند و بیکارك کاری
دکلدر (ارجعی الی ربك) امری فی المثل برقید کبیدر که هر قلاشك ایاغی
اوزره دکلدر تا آنی اول (ارجعی) خطابی کندی ربینه جذب ایلیه
مصرع اول سورهٔ احزابده اولان آیت کریمه یه اشارتدر قال الله تعالی
(یاایها الذین آمنوا اذکروا الله ذکرا کثیرا) یعنی ای اللهه ایمان کتورن مؤمنلر الله
تعالی یی چوق ذکر ایتمکله ذکر ایلمك مراد اکثر اوقاتده اللهی ذکر ایلمك دیمکدر
دیمشلر حقایق سلمیده مذکوردر که ذکر کثیردن مراد ذکر دلدر زیرا دوام ذکر
لسانله ممکن دکلدر ذکر کثیردن مراد ایسه ذکر دائم ذکر دائم ایسه قلبله میسر
اولور وامام قشیری حضرتلری لطایفنده بویله بیورمشلردر که مؤمنلری ذکر
کثیره امر ایلمك حق تعالینك محبتنه اشارتدر یعنی اذکروا الله دیمك احبوا الله دیمك
معناسنی متضمن اولور و برکسه یی سودیکندنصکره (من احب شیئا اکثر ذکره)
موجبنجه البته آنی چوق ذکر ایلمك لازم کلور نته کم (فاذکروا الله کذکرکم
آباءکم اواشد ذکرا) آیت کریمه سنده دخی اهل تحقیق بویله دیمشلردر که
ای مؤمنلر سز اللهی ذکر ایلمك آبالریکزی ذکر ایلدیککز کبی بلکه آندن زیاده اشد
ذکر ایلیك بوندن مراد اللهك محبتی سزك قلبکزده ملکهٔ راسخه اولوب انك
ذکریله منطبع ومنصبغ اولك دیمکدر زیرا اطفال پدرلرنی ومادرلرنی ذکر ایلمك
مجرد انلرك اسملرنی ذکر ایلمك دکلدر بلکه انلرك محبتی کندی فرزندلرینك
قلبلرنده ملکهٔ راسخه اولوب اول فرزندلری پدرلرینه ومادرلرینه کمال میل ومحبتله
تعلق ایلدکلری ایچوندر واول بابالرنی چوق ذکر ایلدکلری اولادك انلره زیاده میل
ومحبتندن حاصل اولور پس ذکر کثیر اولمز الا قلبك اللهه زیاده میل ومحبتندن
اولور الله تعالی حضرتلرینه میل ومحبت ایلمك ایسه هر لوند و بیکارك کاری دکلدر
پس ذکر کثیر دخی اکا میسر اولمز مصرع ثانی سورهٔ فجرك آخرینه اشارتدر
بو آیتك تفسیری جلد اولده دخی دل نها دن عرب سرخنده (کفت ادخل
فی عبادی تتقی) بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ لیك تو آیس
مشو هم پیل باش * ورنه پیلی در پی تبدیل باش) ولیکن سن مأیوس اولمه
هم پیل دکل ایسه‌ك تبدیلی اردنده اول یعنی الله تعالی یی سومك وچوق ذکر ایلمك
فی الحقیقه برامر عظیمدر واوند و بیکارك کاری دکلدر وارجعی خطابنه مظهر
ولایق اولمق هر قلاشك پایه سی ومرتبه سی دکلدر بلکه بو خطاب مستطابه

لایق اولنلر نفس مطمئنه صاحبلریدر لکن سن هم مأیوس ونا امید اولمه هم قبل اول یعنی حقیقت هندستاننه مشتاق اولان وقصد وعزیمت قیلان خاص بنده لردن اول واکر اول عالم حقیقته مشتاق اولان پیلردن دکل ایسك کندی تبدیل طریقنده اول پیلدن مراد بونده حق تعالینك خاص بنده لری اولور پس معنی اکر حق تعالینك خاص بنده لردن ایسك البته عالم حقیقتی مشاهده ایلك سکا میسر اولور واکر اول خاص بنده لردن دکل ایسك ینه مأیوس ومقنوط اولمه بلکه کندیکی حیوانیت صفتندن تدریجله تبدیل ایلك طریقنده اول حتی کندیکی واوصافکی برمرتبه تبدیل ایلیه سککه اصلا وجودکده اوصاف ذمیمه دن واخلاق بهیمه دن بروصف وبرخوی قالمیوب انسان مرتبه سنه واصل اوله سن وحق تعالینك خاص بنده لرینك مقامنی بوله سن چونکم انك خاص قوللرندن اوله سن حقیقت هندستاننی مشاهده قیلمق هم سنك شانکدن اولور سنك دخی جانك عالم معنایی وتیه اعلایی انلر کبی کورر دیمك اولور ❊ مثنوی ❊

کیمیا سازان کردون را ببین ❊ بشنو از میناکران هردم طنین ❊ نقش بنداننددرجو فلك ❊ کارسازانند بهرلی ولك) کردونك کیمیا سازلرنی کور هردم میناکرلردن صدا وطنین استماع ایله جو فلکده بونلر نقش بغلیجیلر در بنم ایچون وسنك ایچون ایش دوزیجیلردر وکیمیا سازلردن مراد کامل ومکمل اولان اولیای کرامدرکه بونلر اکثر قوابلی نظرا کسیر تأثیرلریله مرتبهٔ کماله ایرکوروب کیمیا دوزرلر حتی اول کیمیا مرتبه سنده اولان کامل نیجه کسه نك مس وجودنی اصلاح ایلیوب کماله ایرکورمکه قادر اولور ومیناکرلردن مراد دخی شول کمل اولان اولیای کرامدرکه طالب اولنلرك کثافت بشریه سنی ازاله ایدوب وانلری ارشاد وتربیه لریله لطافت مرتبه سنه ایرکوروب قلبلرنی جام جهان نما ایدرلر پس خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه ای مرتبهٔ حقیقتی مشاهده ایلمکدن دورا اولان ومس کبی حقیر ودون قالن کمسه بوکردونك کیمیا ساز اولان ولیلرنی کور وکندیکی انلرك صحبتلرینه وخدمتلرینه ایرکور تاکم نظر اکسیر تأثیرلرندن بهرمند اوله سن وخست ودنائت مرتبه سندن قورتلوب شرف وعزت معنوی بوله سن وهردم اول میناکران معنوینك صدا وکلامنی ایشت وانلرك کلامیله طریق الهیده همیشه ایش ایت تاکم وجودك کثافتندن قورتلوب لطافت بوله وقلبك جام جهانما اوله بونلر شول ماهر استادلردرکه فلك میاننده معنوی وروحانی نقشلر باغلیجیلردر وارقام علوم ومعارفی صحایف قلوب طالبین اوزره تصویر ایلیجیلردر الواح خواطر سالکین اوزره جوفلکده شول نقوش معنویه یی باغلرلرکه عقول انك ادراکنده حیران وفهوم انك تماشاسنده ولهان اولور بونلر شول خلفاء الهیدرکه

سنك بنم ایچون ایش دوزیجیلر وعباد اللهك حوایج ومصالحنی کوریجیلر وقضا ایدیجیلردر پس سعادت همان بونلردن برینك خدمت وصحبتلرینه واصل اولمق وکندیکی انلره تسلیم قیلمق وکلاملرنی ایشیدوب انکله عمل ایدوب تبدیل اخلاق ایلمکه عازم اولمقدر ❊ مثنوی ❊ کرنبینی خلق مشکین جیب را ❊ بنکرای شب کور این آسیب را ❊ هردم آسیبست برادراك تو ❊ نبت نونورسته بین از خاك تو) اکر مشکین جیب اولان خلقی کورمز ایسك ای شب کور بوآسیبی کورهردم سنك ادراکك اوزره طوقنمه واردر خاك وجودکدن نو بنو بتمش نبتی کورمشکین جیبدن مراد شول ولیلردرکه انلرك جیب قلوبی روایح الهیه ونفحات ربانیه ایله ممسك ومعطر اولمش اوله شب کور کیجه کورمین کمسه یه دیرلر ترکیده تاوق قراغوسی دیدکلریدر آسیب برقاچ معنایه کلور بونده بری برینه طوقنمق معناسی مراد اولور ونبت نونودن مراد آثار جدیده واحوال متعاقبه اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه ای شب کور کبی غافل وجاهل اولان بی نور اکر اول جیب وجودلری رایحهٔ الهیه ایله مشکین اولان خلقی واصحاب دلی کورمز ایسك بوسنك وجودکه وقلبکه طوقنان آثار واحوالی کورکه قلبه کلان ووجوده طوقنوب زحمت ویرن آثار مختلفه واحوال متنوعه اول مشکین جیب اولان اولیای کرامك باطنلرینك اثرلریدر اکر حقیقتده محول ومؤثر اللهدر لکن خدای تعالی بونلردن جدا دکلدر بونلر خلفاء الهیه در وبدقدرتده آلات ربانیه در بونلر واسطه سیله سائر بنده لرینك وجودنده تصرف ایلر پس برکوردل اولان کمسه نك وجودنه وقلبنه حین بونلردن برینه مقارنت ایلیه اولکی حالنه وقدیم اولان عادتنه مغایر بعض حاللر واثرلر وفکرلر طوقنمغه باشلر پس اول اثر واول حاللر بونلردن بریله مقارنت ایلدیکنك علامت ونشانی اولور پس ای عامی وجاهل کندی معتاد اولدیغك مرتبه دن وحالدن زیاده قلبکه برحال واثرك صاحبی اولان ولینك شخصنی کورمز سك باری بوقدر کورمك وادراك ایلمك کرکدرکه اول کندی وجودکه طوقنان احوالی وآثاری کوره سن زیرا هردم سنك ادراکك اوزره برحالك وبرکونه اثرك طوقنمسی واردرکه هرزمانده سنك قلبکه وادراککه برکونه حالت کلمکدن خالی دکلدر کندی بدنك خاکندن یکی بتمش حاللری واثرلری کور وبونلر خاك وجودك منبت ومؤثری اولان ولیلردن نه کونه کیمسه در اکانظر ایرکور نتیجهٔ کلام بودرکه بربصر بصیرتی اولمین وحقیقتی کماهی علیه کورمین عامی کندینك ابتداء حالنده اعتیاد ایلدیکی مرتبه یی بیلور چونکم اول عامی یه لطف الهی یاری قیلسه واو بوذکر اولنان روحانی ورباتیلردن برینه مقارن اولسه وبیلسه که اول مقارن اولدیغی کمسه مشکین جیب اولان خلقدنمیدر ویاخود عامهٔ ناسدنمیدر کرکدرکه

كنــدى وجودنه نظر ايلسه اكر انك وجودنه بعض احوال وآثار روحانى طوغمورسه وخاك بدننده احوال جديده واعمال پسنديده بتوب ظهوره كلورسه بو آثاردن مؤثره استدلال قيلمق اكا لازم اولور چونكه انك مقارنت ومصاحبتى سببيله بوعامينك وجودنه آثار لطيفه كاه واحوال شريفه انده ظهور ايليه كندى مصاحبنك اول خلق مشكين جيبدن اولديغنه تصديق ايلمك لازم اولور

مثنوى ❊ زين بد ابراهيم ادهم ديدخواب * بسط هندستان دل را بى حجاب * لاجرم زنجيرها را بردريد * مملكت برهم زدوشد نا پديد

) بوقبيلدن اولدى ابراهيم بن ادهم قدس سره حضرتلرى خوابده كوردى دل هندستانك بسطنى حجابسز لاجرم زنجيرلرى يرتدى وقطع ايتدى مملكتى برى برينه اوردى ونابديد اولدى يعنى بو بيان اولنان خواصك رؤياسى قبيلندن ايدى ابراهيم بن ادهم قدس سره حضرتلرينك دل وجان هندستانك بسط وفرشنى بى حجاب عالم خوابده كورديكى منقبه سنده برقاچ وجه اوزره تعبير ايتمشلردر اكثرك قولى بودركه بركيجه جامه خوابده ياتوركن يقظه حالنده بعض كسه‌لر سراينك بامى اوزره سكردوب شدتله حركت ايلديلر ابراهيم بن ادهم قدس سره حضرتلرى آنلره بو سراى بامى اوزره نه استرسز ديو ندا ايلدكده انلر دوه ياتوردك بو طام اوستنده آنى جست وجو ايلرز ديو جواب ويرديلر حضرت ابراهيم بن ادهم بونلرك بو سوزندن تعجب ايدوب ديديكه سراى طامى اوزره دوه ارامنك نه معناسى ونه مناسبتى واردر بونلر دخى ديديلركه ياقبا دوشكلر اوستنده خدا طالبى اولمنك نه مناسبتى واردر بعضيلر ابراهيم بن ادهم قدس سره حضرتلرى بونى يقظه حالنده ايكن كوردى ديمشلردر نته كم مثنوى شريفك بعض محلنده حضرت مولانا قدس سره نظمه كتوروب بو مذهبه ذاهب اولمشلردر وبعضلر دخى ديمشلردركه ابراهيم بن ادهم حضرتلرى بو حالتى رؤياسنده كوردى پس بيدار اولوب تاج وتختى ترك ايدوب طريق فقره سلوك ايلدى نته كم حضرت خداوندكار دخى بو محلده بو معنايه ذاهب اولوب اشارت بيوررلر لاجرم اول خوابدن بيدار اولوب نقدر قيود صورى وار ايسه انلرى بالكليه قطع ايليوب مملكتى برى برينه اوروب اول دياردن نابديد اولدى وسفر وسياحت قيلدى وتصفيهٔ درون وتبديل ذات وصفات ايلمكه مشغول اولدى

مثنوى ❊ ان نشان ديد هندستان بود * كه جهد از خواب وديوانه شود * مى فشاند خاك برتدبيرها * مى دراند حلقهٔ زنجيرها

) اول حالت هندستانى كورمنك نشانيدركه خوابدن صچرار وديوانه اولور جميع تدبيرلر اوزره خاك صاچر زنجيرلرك حلقه‌سنى يرتار يعنى اول مملكنى ترك ايتمك وجمله قيودى قطع ايتمك

جان ودل هندستانى كورمنك علامتى اولوركه خوابدن صچرايه واول عالمك عشقنده ديوانه اوله وجمله جسمانى اولان تدبير وتداركلرك باشنه طپراق صاچه وعالم حقيقته سلوك ايلمكه مانع اولان زنجيرلرى وباغلرى قطع ايدوب پاره‌ليه نته كم بعض عشاقه دخى جذبهٔ الهى كلدكده بونلرك چشم جانى هندستان عالم حقيقتى مشاهده قيلدقده خواب غفلتدن صچرايوب بيدار اولوب ديوانه اولمشلردر وجميع تدبير وتداركلرى اوزره طپراق صاچوب كنديلرينى تدبير وتدارك جسمانيدن خالى قيلمشلردر وجمله قيود وموانع نقدر وار ايسه آنى قطع قيلمشلردر بونلرك بويله مجرد اولمسى وقطع علاقه قيلمسى دل وجان هندستانى كوردكلرينك نشانى اولور

مثنوى ❊ آنچنانكه كفت پيغمبر زنور * كه نشانش آن بود اندر صدور * كه تجافى آرد از دار الغرور * هم انابت آرد از دار السرور

) انجلين كه پيغمبر صلى الله عليه وسلم حضرتلرى نوردن ديدى وخبر ويردى كه اول نورك صدور ايچره نشانى اول اولوركه دار غروردن تجافى كتوره هم دار سروره انابت كتوره اكثر نسخه‌لرده (ازدار السرور) واقع اولمشدر بو معنى اوزره اززائد اولور اما اكر زائد فرض اولنمز سه معنى دار سروردن هم انابت كتوره ديمك اولور انابت رجوعه ديرلر يعنى دار غروردنكه مراد دنيادر تباعد ايليه وهم دار سروردن انابت ورجوع ايليه كه پيغمبر صلى الله عليه وسلم (الدنيا حرام على اهل الآخرة والآخرة حرام على اهل الدنيا وهما حرامان على اهل الله) بيورمشلردر كه حديث صحيحدر ازدار السرور بيورقلرى بو نكته‌يى افاده ايلمكدن اوتوريدر وبو ابيات لطيفه بو حديث شريفه اشارت اولوركه عبد الله بن مسعود رضى الله عنهما حضرتلرى روايت ايدرلر كه بركون حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم (افمن شرح الله صدره للاسلام فهو على نور من ربه) آيت كريمه‌سنى قراءت ايلديلر بعده بيورديلركه (اذا دخل النور فى القلب انشرح وانفسح قالوا وما علامة ذلك يا رسول الله قال عليه السلام التجافى عن دار الغرور والانابة الى دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله) وبو ابيات شريفه بو حديث لطيفى مفسر اولور وتوضيح معنى بويله ديمك اولوركه حقيقت هندستانى كورمنك نشانى خواب غفلتدن صچرايوب ديوانه ومستانه اولمق واسقاط تدبيرات قيلمق وقيود ومنافعى ترك ايلمك اولور نته كم حضرت پيغمبر عليه السلام صدور ايچره اولان نورك نشانى اول اولوركه قلبنه نور داخل اولان كسه غروردن تباعد ايليه دار سروره هم انابت ايليه ديدى بو تعبير دخى اوليدركه انجلين كه پيغمبر عليه السلام حضرتلرى نوردن ديدى يعنى خبر ويرديكه اول نورك صدورلر ايچنده نشانى اول اولوركه صدرى منشرح اولان كسه دار غروردن زياده بعيد اوله واجتناب قيله دار سروردن هم الله تعالى

حضرتلرینه (وانیبوا الی ربکم واسلموا له) آیت کریمه‌سنك مقتضاسی اوزره انابت کتوره وکندیسنی اکا انقیاد ایلمك مرتبه‌سنه یتوره دیمك اولور

مثنوی ﴿ بهر شرح این حدیث مصطفی ● داستانی بشنو ای یار صفا ﴾ حضرت مصطفی علیه السلامك بو حدیث شریفنی شرح ایلمکدن اوتری ای یار صفا بر داستان ایشت یعنی ای یار صفا بو بیتین شریفین ایله اشارت وتلمیح اولنان حدیث ملیحك شرحندن اوتری بر خوب حکایت کوش ایت که بو حکایه‌ده واقع اولان شاهزاده‌یی کور بودار غروردن نیجه تجافی قیلمش دار السروره نوجهله منیب اولمشدر که اول استماعی لازم اولان داستان بودر که بیوررلر

﴿ حکایت پادشاهزاده که پادشاه حقیقی بوی رو نمود ﴾

بو سرخ شریف اول پادشاهزاده‌نك حکایه‌سیدر که حقیقی پادشاهلق اکا یوز کوستردی یعنی سلطنت حقیقی اول پادشاهزاده‌یه عیان اولدی

﴿ یوم یفر المرء من اخیه وامه وابیه وصاحبته وبنیه نقد وقت اوشد ﴾ لاجرم بو آیت کریمه‌نك مفهومی یوم قیامتده ظاهر اولسه کرکدر که شاهزاده‌نك نقد وقتی اولدی وبو دنیاده اول شهزاده قلبا وروحا باباسندن وآناسندن وصاحبه‌سندن وسائر اقربا وتعلقاتندن حضرت حقه فرار ایلیوب بو جمله‌دن قطع علاقه ایلدی وبو آیت کریمه‌نك تفسیری اوچنجی جلدده رسیدن خواجه وقومش بیانده * کفت این دم باقیامت شد شبیه ● بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه ﴿ پادشاهی این خاك توده کودك طبعان که قلعه کیری نام کنند ﴾ پس بو کودك طبیعتلولرك خاك توده‌سنك پادشاهلغی که اکا قلعه کیرلك نامنی ایلرلر خاك توده طپراقدن یغنه دیرلر مراد بوزمیندرو کودك طبعاندن مراد اهل دنیادر یعنی دنیا که کودك طبیعتلولر در انلره محبوب اولان خاك توده‌نك مالکی اولمغه وضبط قیلمغه اول اهل دنیا قلعه کیرلك نامن ایدرلر ﴿ ان کودك که چیره آید بر سر خاك توده بر آید ولاف میزند که قلعه مراست ﴾ اول کودك که غیریسنه چیره وغالب کله اول خاك توده‌نك اوزرینه کلور وآنی ضبط قیلور ولاف اورر که قلعه بنمدر ﴿ کودکان دیکر بروی رشك برند که التراب ربیع الصبیان ﴾ غیری اوغلنجقلر اول طپراق دپه‌سنك اوزرینه کلوب اکا غبطه قیلوب بو بنم ملکمدر که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری (التراب ربیع الصبیان) بیورمشدر روی سهل ابن سعد وابن عمر کذا فی الجامع الصغیر) یعنی تراب صبیانك بهاریدر نته کم سائر انسانك قلبی بهارك یاننده شاد اولدیغی وانك ازهارینه میل قیلدیغی کبی صبیان دخی ترابله اوینغه میل قیلورلر وقچن

برطپراق دپه‌سنی بولسه‌لر بهاره ایرمش کبی شاد اولورلر کذلك بو اهل دنیا هم بنا اولنمش قلاع وبقاعه مالك اولسه‌لر آنی کندیلره حقیقة ملك ظن ایلیوب شاد اولورلر (واعلموا انما الحیاة الدنیا لعب ولهو) آیت کریمه‌سنك مفهومی اوزره بو دنیانك دوکای حالی خود لعب ولهودر وبوکا مقید اولوب مبتلا اولانلر بی عقل اولان اطفال کبیدر که بونلره طپراق اویونی خوش کلمشدر وربیع منزله‌سنده اولمشدر ﴿ آن پادشاهزاده چون از قید رنکها برست کفت من این خاکهای رنکین را همان خاك دون می کویم ﴾ اول پادشاهزاده چونکم رنکلری قیدندن قورتلدی وصور ونقوشه مبتلا اولمق مکرندن نجات بولدی کندی کندیه دیدیکه بن بو رنکین خاکلره یعنی بو ترابدن خلق اولنمش رنکین وملون صورتلره همان خاك دون دیرم وبو فروعی دخی همان اصلی کبی عد ایلرم ﴿ زر واطلس واکسون نمی کویم من ازین اکسون رستم بیکسون جستم ﴾ زر واطلس واکسون دیمزم اکسون بر کونه قماشدر که بعضلر قتنده کمخا دیدکلریدر یعنی بونلرك صورتنه باقوب ولون ونقشلرین کوروب بونلره کورندکاری کبی فریفته اولمزم زیرا بو جمله نقوش والوانك اصلی ترابدر پس بن اطلس واکسوندن قورتلدم بیکسونه صحرادم بیکسون یکسان کبی بردوزیه دیمکدر که بسیط وبیرنك دیمکدن کنایت اولور ومراد عالم معنی جهان غیبدر یعنی بو اطلس واکسون قیدندن قورتلوب عالم بیچونه واصل اولدم دیمك اولور ﴿ وآتیناه الحکم صبیا ﴾ نته کم حق تعالی یحیی پیغمبر علیه السلامك حقنده بز اول یحیایه صبی اولدیغی حالده حکمت ویردك وتوراتی بالکلیه حفظ ایلمك مرتبه‌سنه ایرکوردك بیوردی اهل تفسیر بو آیت کریمه‌نك تفسیرنده بو کونه روایت ایلمشلردر که یحیی پیغمبر علیه السلام اوچ یاشنده ایکن کودکان محله اکا دیدیلر که ای یحیی کل اوینه‌یلم پس اول حضرت صغر سنده انلره ما للعب خلقنا دیو جواب ویروب بو سوزده تنبیه اولور شول سالخورده پیر صورت وطفل سیرت کمسه‌لره که حق تعالی حضرتلری (واعلموا انما الحیوة الدنیا لعب ولهو) دبو کار دنیا ایچون خلق اولنمدق بلکه خدای تعالی یه عبادت ایچون خلق اولنمشزدر دیه مزلر اما حق تعالینك حکمت ویردیکی وهدایت ایلدیکی صبیلر ما للعب خلقنا دیرلر نته کم بو شهزاده دخی بو بله دیدی ﴿ ارشاد حق را مرور سالها حاجت نیست وقدرت کن فیکون هیچ کس سخن قابلیت نکوید ﴾ زیرا حق تعالینك ارشاد وهدایتنه نیجه ییللر مرور ایتمکه حاجت یوقدر کن فیکونك قدرتنده هیچ بر کمسه قابلیت سوزنی سویلمز زیرا حق تعالینك ارادتنه قابلیت لازم دکلدر حق تعالی که برشیء مراد ایلیه کن بیوردقده اول شیء یکون اولور ووجود بولور کن

ارادت الهیه دن فیکون اول ارادتی قبول ایلیوب وجوده کلمکدن عبارت اولور ﴿ مثنوی ﴾ پادشاهی داشت یك برنا پسر * ظاهر وباطن مزین ازهنر) بر پادشاه بریکت اوغل طوردی ظاهر وباطنی هنردن مزین ایدی ﴿ مثنوی ﴾ خواب دید او کان پسرنا که بمرد * صافی عالم بران شه کشت درد) اول پادشاه خواب کوردی که اول اوغلی ناکاه اولدی عالمك صافیسی اول پادشاهك اوزرینه درد اولدی ﴿ مثنوی ﴾ خشك شد ازتاب آتش مشك او * که نماند ازتف آتش اشك او) آتشك حرارتندن انك مشکی خشك اولدی که اول آتشك تف وتابندن انك اشکی قالمدی یعنی آتش غمك تاب وحرارتندن اول پادشاهك مشك چشمی قوریدی که اول آتشك حرارتندن انك کوزینك یاشی قالمدی اکا برمرتبه حرارت درون مستولی اولدیکه اغلمغه مجالی اولمدی ﴿ مثنوی ﴾ انچنان پرشد زدود ودرد شاه * که نمی یابید دروی راه آه) پادشاهده دود ودرد درون انچلین پر اولدیکه اول پادشاهه راه آه بولمدی یعنی پادشاه کندی پسرینك رؤیاده اولدیکنی کوروب انك دردنك دخانندن درونی شول مرتبه طولدیکه آه ایلك انك درونده یول بولمدی یعنی کالیله بیخود اولدیغندن آه ایتمکه دخی مجالی قالمدی نته کم برکسه زیاده مصیبت زده اولسه نه اغلمغه قادر اولور ونه آه ایتمکه مجالی قالور بلکه قورویوب مبهوت ومدهوش اولور ﴿ مثنوی ﴾ خواست مردن قالبش بی کارشد * عمر مانده بودشه بیدارشد) اولمك دیلکدن انك قالبی بیکار اولدی مکر عمر قالمش ایدی و پادشاه بیدار اولدی یعنی اوغلونك موتی خیالندن برمرتبه مضطر اولدیکه اولمکه قریب وجسدی بی کار اولوب قوتسز قالدی لکن اجل یتمش وعمری قالمش ایدی پادشاه خوابدن بیدار اولدی مصرع اولده بیکار بی قوت و بی طاقت شد معناسنه اولمق اقتضا قیلور ومسبب سبب منزله سنه تنزیل اولنمش اولور ﴿ مثنوی ﴾ شادئی امد زبیداریش پیش * که ندیده بود اندر عمر خویش) بیدارلکدن اکا زیاده شادیلك کلدی بومعنی پیش باء عربیله اولدیغی اوزره در باء فارسیله اولوب معنی بویله اولسه هم جائزدر اول پادشاهك بیدارلکدن قتده شادیلك کلدی که کندینك عمرنده بونجلین شادیلك کورمش ایدی ﴿ مثنوی ﴾ کز شادی خواست هم فانی شدن * پس مطوق آمد این جان وبدن) زیرا شادلکدن هم فانی اولمق استدی بوجان وبدن موت وفنایله وموت فنانك اسبابی اولان احوال متضادده ایله طوقلنمش اولدی اکثر شادیلك طوق اولسون واکر غم طوق اولسون ایکیسی یله سبب موت اولور وجان و بدن بواحوال متضاده ایله برمرتبه مطوق ومقید اولمشدرکه اصلا اندن خلاص اولمغه مجال یوقدر

﴿ مثنوی ﴾ ازدم غم می بمیرد این چراغ * وزدم شادی بمیرد اینت لاغ * در میان این دومرك اوزنده است * این مطوق شکل جای خنده است) بوچراغ غم دمندن سونور وشادیلك دمندن دخی سونور ایشته سکا لاغ واطیفه اول جان و بدن ایکی مرکك اورته سنده زنده در بومطوق شکل جای خنده در یعنی بوچراغ روح انسانی غم وغصه بادندن اولور کذلك شادی وسرور بادندن دخی اولور ایشته سکا عجب لطیفه که شادیلك حیات بخش اوله جق ایکن انك دخی افراطی مهلك اولور انسان بوایکی مرکك اورته سنده زنده درکه بوایکی مرکدن مراد بری غم وبری شادی وخنده در حد ذاتنده بوایکی ضد سبب موت اولور بوایکی سبب موت اولان حاللرك ماییننده زنده اولمسی بوایکی حالك مقید اولمسیله درهر قنغی طرف غالب اولسه البته مهلك اولمق مقرر در غمدن اولمك نیجه مشهور ایسه شادیلکدن اولمك دخی مشهور اولمشدر پس بومطوق شکل اولان جسم وجان خنده محلیدر وجای تعجبدر زیرا شادیلك غمك ضدیدر غم مهلك اولدیغی تقدیر اوزره شادیلك انك عکسنی ایدوب محیی اولمق کرك ایدی پس شادیلك دخی مهلك اولنجه جای خنده ومحل تعجب اولور ﴿ مثنوی ﴾ شاه باخود کفت شادی راسبب * انچنان غم بود ازتسبیب رب) چونکم اویانوب شاد اولدی کند ویه دیدی بوشادیلکه سبب انچلاین غم اولدی حق تعالینك تسبیبندن یعنی چونکم بیدار اولوب بعدالغم کندی بی شاد ومسرور کوردکده کندی یه دیدیکه بوشادیلکه سبب رب العالمینك انچلاین غمی سبب قیلمسی اولدیکه اکا یا سرور وشادیلك سبب غمدر دیمشلر نته کم بوابیاتی دینلر بومعنایی اثبات ایلمشلردر (بیت) شاد برانم که دل من غمیست * کامدن غم سبب خرمیست * ان مع العسر چو یسرش قفاست * شاد برآنم که کلام خداست ﴿ مثنوی ﴾ ای عجب یك چیز ازیك روی مرك * وآن زیك روی دکر احیا وبرك * آن یکی نسبت بدان حالت هلاك * بازهم آن سوی دیکر امتساك * آن یکی نسبت بدان حالت عذاب * سوی دیکر آب صافیء عذاب) ای عجب برشیء بریوزدن مرکدر واول برآخر یوزدن حیات و ریجی و برکدر اول برشیء اول حالته نسبتله هلاکدر کیرو اول غیری جانبنه نسبت امتساکدر یعنی حفظ ایدوب وحیات و ریجیدر اول برنسنه اول حالته نسبت عذابدر اول برجانبنه نسبت آب صافی وعذابدر عذاب عینك کسریله لذیذ وشیرین صویه دیرلر یعنی ای مرد غافل بوعجیب وغریبدرکه برشیء بروجهدن سبب موت وفنا اولور واول برآخر وجهدن سبب حیات وقدرت اولور مثلا غم کبی که البته غمك وجودی شادیلکه سبب اولور وبریوزدن

دخی موت وهلاکه سبب اولور شادلك هم بویله در بویوزدن اکرچه انسانه حیات
وقدرت و بر امامن وجه اکر افراط اوزره اولورسه اول دخی مهلك اولور اول
برشیء برحالتـه نسبتله هلاك کبرو اول شیء برآخر جانبنه حفظ وحیات ایچوندر
مثلا نفس موتده دخی بومعنی بولنور تنه کم موت حالت دنیاو یه یه وروح حیوانیه یه
نسبت هلاکدر وحیات اخرویه یه وروح الهیـه یه نسبت امتنـاکدر وکذلك
مؤمنه نسبت حفظ وحمایت ایدیجیدر وکافر ومنافقه نسبت قهر وهلاك ایدیجیدر
الحاصل بودنیاده هرشیئه نظر ایلسـك البته ایکی جانب طوترانك برجانبی بعض
اشیایه نسبت ضررو بعض اشیایه نسبت خیر ونفعدر اکثرا حوال باطنی دخی بویله در
مثـلا غم وغصه وشادی وقبض و بسـط وبونلر امثالی اولان آثار ایکی جانب
طوتمقدن خالی دکلدر پس اول برشیء اول حالتـه نسبت عذاب واول برغیری
جانبه نسبت صافی لذیذ آب کبی اولمق مقرردر مثلا (الموت تحفة المؤمن وراحة
للفقراء) حدیثنك موجبنجه مؤمنه هدیه وفقرا یه راحت اولوب مؤمن اولمیـنلره
بلیه وفقیر اولمینـلره زحمت اولدیغی کبی ودخی صبر وصلوة خاشع اولمینلره کبیره
وثقیـله اولوب وخاشـعلر اوزره آسان وسبك اولدیغی کبی بودنیاده باطنی
عـذاب وظاهری لذیذ آب کبی وبالعکس ظاهری عذاب و باطـنی لذیذ کبی
شیلر قتی چوقدر مثلا نقدر مشتهیات نفسانیه ومقتضیات جسمانیه وارایسـه
ظاهری لذیذ آب و باطنی الم وعذابدر نقدر عبادات شاقه وریاضـات
وطـاعات مولمه وارایسـه ظاهری عذاب و باطنی آب صافی وعذاب کبیـدر
اکثراهل دنیا واصحاب نفاق بوطاعات وعبادانك عذاب اولدیغی ومشقت
ویردیکی جانبی کوروب رحمت الهیـه ونعمت ربانیـه اولدیغی جانبنـه
کچه مزلر ورحمت حق جانبنـه اولان بابی آچه لرمز تنه کم یوم قیامتده مؤمنلرله
منافقلرك مابینـه برسور معنوی ضرب اولنـه که انك بر بابی اوله ظاهری قبل
عذابدن اوله و باطنده رحمت اوله کماقال الله تعـالی فی سورة الحدید (فضرب
بینهم بسور له باب باطنه فیه الرحمة وظاهره من قبله العذاب) اول دیوارك باطنی
طرفنده مؤمنلر نعمت وراحتده اوله لر وظاهری طرفنده منـافقلر عذاب ونقمتده
قاله لر منافقلر اول حاجز اولان سورك بابندن ایچرو بقدلر مؤمنلری ذوق وصفاده
کوره لر وتعجب قیله لر مؤمنـلر هم اول بابدن خارج سوره نظر ایدهلر منـافقلری
عذاب و بلاده کوروب تعجب قیلهلر احوال اخرو یه عارف اولانـلره نسبت هم
بودنیاده مشاهده اولنورکه اهل کفر ومعصیت طاعت وعبادتك وفقر وریاضتك
ظاهرنه باقوب بونلره عذاب کورمشـدر امااهل محبت واصحاب طریقت اولنـلر
انك باطننده اولان نعمت وراحتـه نظر ایدوب باب طاعتدن باطن سمتنه داخل

اولوب انده ذوق وصفالر بولمشـلردر پس برحالتـك برجانبه نسبت کمال اولمسی
وبرجانبه نسبت نقصان وبال اولمسنك تعریفنده شروع ایدوب بیورلر ﴿ مثنوی ﴾
شادیء تن سوی دنیـا وی کمال ۞ سوی روز عاقبت نقص وزوال) مثلا تنك
شادیلکی دنیایه منسوب اولان جانبه نسبت کمالدر لکن عاقبت کونی جانبنـه
نسبت نقص وزوالدر یعـنی جسمك شاد اولمسی وراحتلره اشتغال قلبمسی اکرچه
دنیا جانبنه نسبت عین کمالدر ولکن یوم آخرت جانبنه نسبت نقصـان وزوالدر
زیراتن شاد اولدقجه وراحت بولدقجه آخرتی اونودر وطـاعات وعباداتی ترك
ایدوب کندی حظنـه مشغول اولور پس اول شادیلك آخرته نسبت غم واول
کمال یوم عاقبته نسبت نقصان وزوال اولور ﴿ مثنوی ﴾ خنده رادرخواب
هم تعبیرخوان ۞ کریه کوید بادریغ واندهان) تنه کم تعبیرخوان اولان کمسه
خوابده اولان خنده‌یی دریغ واندوهلرایله کریه دیر یعنی برکمسـه منامده کولسه
معبر اولان کمسـه انی عکسنه تعبیرایدوب دریغ واندوهلر ایله اول خنده بیدارلق
حالده کریه وزاری اولور دیر ﴿ مثنوی ﴾ کریه رادرخواب شادی وفرح
۞ هست در تعبیرای صـاحب مرح) وکذلك خوابده اولان کریه یه دخی
شادی وفرح ای صاحب مرح تعبیرده واردر یعنی خوابده اولان بکایه ای راحت
صاحبی وقت تعبیرده شادی وفرح دینلك واردر (ع) خوابده اغلین ای دل
اویانوب کلـه کرك) مصرعی بومعنایی تعبیرایلر بودنیا (الدنیا کحلم النائم)
حدیثنك موجبنجه نائمك کوردیکی صورخیالیه کبیدر معبرلر اکثررؤیایی عکسنه
تعبیر ایدرلر پس برکمسه بودنیاده چوق کوله آخرتده اغلرسن دیرلر و بودنیاده
چوق اغلیوب غمناك اولسه آخرتده شاد وفرحناك اولورسن دیو تعبیر ایدرلر پس
ینه قصه یه شروع ایدوب بیورلر ﴿ مثنوی ﴾ شاه اندیشـید کین غم خود
کذشت ۞ لیـك جان ازجنس این بدظن کذشت) پس شاه اندیشـه ایلدی
کنـدی قلبندن بویله دیو که بوغم خود کچدی لکن جان بوجنس واقعـهدن
بدکمان اولدی یعـنی بوجنس واقعـهدن جانمه خوف کلوب جانم بوخصوصده
سوء ظن ایدیجی اولدی بلـکه کوردیکم واقعـه چوق کچمیوب ظهوره کلـه
واوغلم مرده اوله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ وررسد خاری چنین اندر قدم ۞ که
رودکل یادکاری بایدم) واکر بوتجلین خارقدمه ایریشـه یعـنی خار کبی اولان
مرك فرزند اجیسی اکر بنم جانم آیاغنه ایریشه وبنی مجروح وخسته خاطرایلیه که
کل کیـده بکا بریادکار کرکدر یعـنی کل کبی اولان اوغلم دنیایی ترك ایده بکا
اندن بر یادکار کرکدر که مراد اول فرزندیدر ﴿ مثنوی ﴾ چشم زخمی زند
مبـاداکه رسد ۞ یادکاری بایدم کراورود) بوقبیلدن اولمیـه که برزخمك کوزی

ابريشه اكر اول كيده بكا برياد كار كركدر مصرع اولده چشم زخمه مضافدر استعارهٔ تخييليه قاعدەسی اوزره زخمی برشخص منزلەسنده تنزيل ايدوب بوكا چشمی اسناد ايلشلردر ومعنی برموت ولدقبيلندن اولان زخملردن اولميه كه بر زخمك كوزی بكا ابريشه واوغلك كتمسيله بنی مجروح وزخمناك ايليه اكر اول كيدرسه بكا انك برنه بر يادكار كركدر تا قلبم انكله انسيت قيله ديدی ومصرع اوله اولميه كه بوندن برچشم زخمی ابريشه ديومعنی و برمك برنده دكلدر اكر بومعنی مراد اولسيدی زخم چشمی زين مبادا كه رسد دينلوردی بوخود بويله دكلدر پس معنی تعبير اولنديغی اوزره اولمقدر كه تحرير اولندی ❁ مثنوی ❁ چون فنارا شد سبب بی منتها ❁ پس كدامين راه رانديم ما) چونكم فنايه سبب بی منتها اولدی پس بزفنغی يولی بغايەلم يعنی چونكه موت وفنانك اسبابی نهايتسزدر پس بزموتك قنغی يولنی سدايليه وزناكم بزه موت فنا كلبوب اندن خلاص اولەوز ❁ مثنوی ❁ صد دريچه ودرسوی مرك لديغ ❁ می كنند اندر كشادن ژيغ ژيغ ❁ زيغ ژيغ تلخ آن درهای مرك ❁ نشنود كوش حريص از حرص برك) يوز دريچه و يوزدر مرك لديغ جانبنه اجاقلق وقتده ژيغ ژيغ ايدبلر لديغ صوقيجی واصريجی معناسنەدر ژيغ ژيغ قجر قجر معناسنه دركه قپودر بچه اچلدقده انلردن برصدا ظاهر اولوركه اكا ژيغ ژيغ دينور اول مرك قپولرينك تلخ اولان قجرديلرنی وصدالرنی حريصك قولاغی ايشتمز حرص بركدن اوتری خلاصهٔ كلام وتوضيح مرام بويله ديمك اولوركه مار وعقرب كبی صوقيجی واصريجی اولان موتك جانبنه نيجه يوز دريچه وابواب اچلق وقتده قجردار وصداايلر اول موت قپولرينك تلخ اولان قجرديلرنی وصدالرنی حريصك كوشی ازيغه وقدرت وقوته حريص ومحب اولديغندن اوتری ايشتمز وكورمز نتەكم (حبك الشیٔ يعمی و يصم) بيورلمشدر پس موت قپولرينك صدالرنی تفسير ايلمكه شروع ايدوب بيوررلر ❁ مثنوی ❁ ازسوی تن دردها بانك درست ❁ وزسوی خصمان جفا بانك درست) تن جانبندن اولان دردلر قپو صداسيدر وخصملر جانبندن جفا دخی بانكدر يعنی مثلا تن طرفندن هرنه قدر دردلر ومرضلر ظهور ايدرسه موت قپوسنك صداسيدر وخصما طرفندن هرنه قدر اذاوجفا صدور ايدرسه كذلك باب موتك صداسيدر اكر كوش وهوشك وارايسه اولم قپوسنك صداسنی بدنكه بردرد والم كادكده ايشيدرسن واكا كوره تدارك ايدرسن ❁ مثنوی ❁ جان وسر برخوان دمی فهرست طب ❁ نار علتها نظر كن ملتهب) ای جان وسر بردم كتب طبك فهرستنی اوقوملتهب ومحرق اولان علتلرك نارنه نظرايله ملتهب يالكنجی معناسنەدر بونده محرق ومهلك معناسی

ويريلور يعنی ای بنم جان وسرم برزمان طب كتابلرينك اوائلنده اجمال اوزره يازيلان امراض وعللك بابلرنی اوقو محرق اولان علتلر نارنه نظرايله كوركه اول علتك هربری انسانك وجودنی نيجه يقر وآدمينك بدننی نه كونه يقر بوبيت بعض نسخەده واقع اولمشدر ❁ مثنوی ❁ هين بروبرخوان كتاب طب را ❁ تاشمار ريك بينی رنجها) معناسی اكاه اول يوری طب كتابلرنی اوقو تاكه قوملر عددنجه رنجلر كورەسن ديمك اولور ❁ مثنوی ❁ زان همه غرها درين خانه رهست ❁ هردوكامی پرز كژدمها جهست) اول دوكلی غرلردن بوجانبه يول واردر هر برايكی آديم يرده عقربلردن طولوقيو واردر غرغين معجمەنك ضمەسيله دبه ديرلر بونده مرض معناسنه استعاره اولنمشدر وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه اول دبكلی مرضلردن بوخانهٔ وجودانسانه يول واردر هر برايكی آديمده عقرب كبی رنج و بلالردن طلو قيولر واردر مقصود هيچ برآديم يوقدركه انده نيجه بيك رنج وبلا اولميه بوجهانك هركوشەسی رنج و بلا وجفا واذايله طلودر ديمك اولور بعض شارحلر غرضمی غين معجمەنك وزاء معجمەنك سكونيله بونده ترك طائفەسندن برقومدركه غار تكرلردر ديمشلردر اكرمند اول اولان لغتلرده بولنورسه بودخی معنی اولور غين معجمەايله ترك طائفەسندن برغار تكر طائفه اولديغی لغتلرده ثابت اولمشدر لكن مثنوينك بومحلنده نسخەلرده غرراء مهمله ايله واقع اولمشدر بس غردبه معناسنه اولوب بوراده مرض معناسنه استعمال اولنسه ممكندر ❁ مثنوی ❁ باد تندست وچراغان ابتری ❁ زوبكيرانم چراغ ديكری) مثلا باد تنددر و بنم اوغلم برچراغ ابتردر اندن برآخر چراغ طوتديره يم يعنی اجل وفنا باد تند كبيدر و بنم اوغلم ابتر چراغ كبيدر بادمركله اول چراغ روحم سونمزدن اول واولمزدن مقدم انك وجودندن برآخر چراغ شعله لنديره يم يعنی آنی اولنديره يم واندن بر ولدظهورايلسون انكله قلبمی اكلنديره يم ديدی ❁ مثنوی ❁ تابود كزهردويك كافی شود ❁ كر بادان يك چراغ ازجارود) تا اوله كه هرايكيدن بری كافی اوله اكر باد هوا ايله اول برچراغ يرندن كيده يعنی اوغلمدن واوغلك اوغلندن شوايكيسندن بری بولايكه كافی اوله اكر باد موتله اول برچراغ يرندن كيده برآخری انك قائم مقامی اولوب بكا كافی اوله ديدی ❁ مثنوی ❁ همچو عارف كزتن ناقص چراغ ❁ شمع دل افروخت از بهر فراغ ❁ تاكه روزی این بميرد ناكهان ❁ پيش چشم خود نهد اوشمع جان) عارف كبی ناقص چراغ اولان تندن فراغ وحضوردن اوتری جان ودل شمعنی شعله لندردی تاكه بركون اوله كه بوتن چراغی سونه كنديسنك چشمی اوكنده اول عارفه جان شمعنی قويه وانكله منور اولوب آسوده اوله يعنی پادشاه كنندی كنندی يه ديديكه

اجل باد تند کیبـدر واوغلم برچراغ ابتر کیبـدر آنك وجودندن برآخر چراغ
شعله لندیره‌یم عارف کبی که ناقص چراغ اولان تنندن وآخر وعاقبتی مقطوع اولان
بدنندن کوکل شمعنی کمال فراغتدن وغایت استراحتدن اوتری کسب علوم ومعارف
ایتمکله شعله لندردی تاکم برکون اوله که بوناقص چراغ اولان تن اوله وآنك حیاتی
منقطع اوله اول عارف جان شمعنی کندی حضورنه قویه وانکله ابدی وسرمدی
منور اواوب راحت بوله (یسعی نورهم بین ایدیهم) آیتنك حسبنجه آنك
نوری هم کندی اوکنده سعی قیله وظلمات قیامتی دفع ایلیـه ❊ مثنوی ❊
اونکرداین فهم پس دادازغرر ❊ شمع فانی رابفانیٔ دکر) اول پادشاه بونی
فهم ایلمدی پس غرور وغفلتـدن فانی اولان شمع تنی دیکر فانی اولان شمعی منور
ایلمکه بذل ایلـدی سر ورمزی فهم ایلمد یکنـدن پس غرور وغفلتـدن
نسلم منقرض اولمسون وسلطنتمـه آخر کمسه تعرض قیلمسـون دیو فانی اولان
اوغلنك شمع وجودنی اول برآخر فانی اولان شمعه ویردی بومعنی دخی جائزدر که
دینـه پس غرور وغفلتـدن کندینـك فانی اولان حیات شمعـنی برآخر فانی
اولان شمعه ویردیکه مراد کندی اوغلیـدر حاصل کلام عارفلر بدنلرنی جان
و دللرنی تعمیر وتنویر ایلمك یانـده بذل وخرج ایلیـوب جان ودللرنی ابدی
نورانی قیلوب سرمـدی سعـادت بولدقـلری کبی اول پادشـاه بومعنـایی
فـهم ایتمیوب غرور وغفلتـدن کنـدی حیـات عمرنی فانی اولان اولاد محبتنـه
ومنقرض اولان دنیاد ولتنه بذل وصرف ایلیوب نسلنك منقطع اولمسنك خوفندن
اوتری کندی فرزندنی تزویج ایتمکه واکا عروس کتوروب دوکونلر قیلمغه مشغول
ومقیداولدی

❊ عروس آوردن پادشاه فرزند خودرا ازخوف انقطاع نسل ❊

❊ مثنوی ❊ پس عروسی خواست باید بهراو ❊ تانماید زین تزوج نسل او)
پادشاه کندیسنه دیدیکه چونکم اوغلم اولمك ونسلم منقرض اولمق خوفی دروغمه
دوشدی پس اندن اوتری برعروس استمك کرك تاکم بوتزوجدن نسل یوز کوستره
یعنی فرزندمی تزویج ایلمکدن بولایکه برنسل یوز کوستروب اندن برولد ظهوره کلوب
نسلم منقرض اولمیـه دیدی ❊ مثنوی ❊ کررود سوی فنا این باز باز ❊ فرخ
او کردد زبعد باز باز) اکر بو باز کیروفنا جانبنه کیده آنك یاوروسی بازدنصکره
باز اوله مصرع اولده اولان اولکی باز طوغان معناسنه ایکنجی باز کیرومعناسنه درمصرع
ثانیده اولان ایکی باز بیله طوغان معناسنـه در یعنی اکر بو بنم باز کبی اولان اوغلم
فنا جانبنه کیـده کیرو انك یاوروسی اندنصکره باز کبی اوله و بوعالمده نیجه صیـد

وشکار قیله دیدی ❊ مثنوی ❊ صورت این باز کرزینجا رود ❊ معنیٔ اودر
ولد باقی بود ❊ بهراین فرمود آن شاه نبیـه ❊ مصطفی که الولد سرابیـه)
بو بازك صورتنی اکر بورادن کیـده انك سر ومعنـاسی ولدده باقی اوله اول آکاه
وخبردار اولان شاه بوندن اوتری بیوردی یعنی مصطفی علیه السلام حضرتلری که
الولد سرابیه نبیهٔ آکاه معناسنه اولمقـده جائزدر وشریف ومشهور اولمق هم
جائز اولور یعنی پادشاه دیدیکه اکر بوطوغان کبی اولان اوغلمك صورتی بوعالمدن
کیده ودار آخرته انتقال ایده انك معناسی کندی ولدنده باقی اولور بومعنایی اثبات
ایلمکدن اوتری اول شریف ومشهور اولان پادشاه یعـنی حضرت مصطفی
صلی الله علیه وسلم الولد سرابیه بیوردی معنی اوغل باباسنك سریدر دیمك اولور
یعنی فرزند برسر ومعنادر که پدرینك وجودندن حاصـل اولدی وظهوره کلدی
وبنه اکا دلالت ایدر ولد پدرینك نه جهتدن سرومعناسی اولدیغنی ایضاح وتفهیم
ایلمکدن اوتری بو بیتلرله اشارت ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ بهراین معنی همه
خلق ازشغف ❊ می بیاموزند طفلانرا حرف ❊ تابماند آن معانی درجهان ❊
چون شود آن قالب ایشان نهان) بومعنـادن اوتری دوکلی خلق شغف
ومحبتلرندن اطفاله حرفلرنی تعلیم ایدرلر تاکم اول معانی جهانده قاله چونکه انلرك
قالبی وجسدلری نهان اوله یعنی ولد پدرینك سری اولدیغی وانك بعد الانتقال
مقامنه طوردیغی معنادن اوتری دوکلی خلق کثرت محبتلرندن اطفاله کنـدی
صنعتلرین اوکره دیرلر اکر پدرلر کندی اوغللرینه اوکرتمسی اولسون واکراستادلر
برآخر کمسه‌نك اولادنه اوکرتمسی اولسون زیرا ولد ایکی قسمدر بری صوری وبری
معنوی اب دخی ایکی قسمدر بری صوری وبری معنویدر (خیر الابوین من علمك)
حدیثنك مقتضاسنجه خیرلواب استاد اولور پس اکراب صوری واکراب معنوی
کنـدی صنعتلرنی ومعرفتـلرنی اطفاله تعلیم ایدرلر تاکم اول کنـدی وجودلرنده
مضمر ومکتتم اولان معانی شاکردلرینك وجودلرینه سرایت ایدوب انلرك وجودی
واسطه‌سـیله جهانده قاله چونکم اول آبا واستادلرك قوالبی بوعالمدن نهان وانلرك
وجودنده اولان معانی واسرار اولاد صوری ویا اولاد معنویلرینك وجودلرنده
ظهوره کلور اول ولدلر بابالرینك سری اوله (الولدسرابیه) حدیث شریفنك
معنای لطیفی بودر بوتعریف اوزره چوق ولد اولورکه کندی پدرینـك انجق
جسد اعتباریله سر ومعناسی اولور اما صنعت ومعرفت اعتباریله اب معنویسی
اولان استادینـك سر ومعناسی اولور ❊ مثنوی ❊ حق بحکمت حرصشان
دادست جد ❊ بهر رشد هر صغیر مستعد) حق تعالی حکمتـله انلرك حرصنه
جد ویرمشـدر بومعـنی دخی جائزدر حق حکمتله انلره جدله حرص ویرمشدر

هرمستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری بوتقدیر اوزره جدسعی واقدام معناسنه
اولور اما ضدی اولوب حق تعالی حضرتلری بونلره حرصی حکمتله جدو رمشدر
دینسه دخی جائز اولور یعنی بونلرك هرمستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری حریص
اولملری عبث دکلدر که حق تعالی بوحرصی بونلره حکمتله جد ونیکو ویرمشدر
دیمك اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که حق سبحانه وتعالی بوآبا واساتیذك
حرصلرینه جد واقدام ویردی هرقابله ومستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری حتی
بونلرقابل اولان طفلك تعلیمنه حریص اولورلر وسعی واقدام قیلورلر تاکندکدنصکره
اولادیمز یریمزده قالسون و بزم سر ومعنامز اولوب بزه خیر دعالر قیلسون واحوال
عالم انلك وجودیله منتظم اولسون پس بونلرك بوحرصی هزل و بیهوده اولمز بلکه
نیجه حکمتی ومصلحتی متضمن اولور ﴿ مثنوی ﴾ من هم ازبهر دوام نسل
خویش * جفت خواهم پورخودرا خوب بیش) بن هم کندی نسلمك دوامندن
اوتری کندی پورمه خوب مذهبلر جفت استرم کیش مذهبه دیرلر و بعض محلده
طبیعت وعادت معنالرینه هم استعمال ایدرلر یعنی پادشاه دیدیکه چونکم هرکس
کندی وجودنده اولان صنعت ومعنانك جهانده قالمسندن اوتری اولادلرینه
تعلیمه حریص اولور بندخی کندی عرق ونسلمك بوجهانده دائم وباقی اولمسندن
اوتری کندی فرزندمه خوب مذهبلو ومحبوب مشربلو جفت استرم تاکم انلرك
ازواجندن بوولد ظهوره کله وخیرخلف اولوب امور سلطنتی اجرا قیله دیدی
﴿ مثنوی ﴾ دختری خواهم زنسل صالحی * نی زنسل پادشاهی طالحی)
برصالح کسه نك نسلندن بردختر استرم برطالح پادشاهك نسلندن دکل طالح فاسقه
دیرلر بعض نسخه ده طالح یرینه کالح واقع اولمشدر کالح عبوس الوجه واکشی
یوزلو کسه یه دیرلر یعنی بن اوغلمه برصالح کسه نك نسلندن بردختر استرم فاسق
وعبوس الوجه اولان پادشاهك نسلندن استمزم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ شاه خود
این صالحست ازاده اوست * نه اسیر حرص فرجست وگلوست) شاه خود
بو صالحدر که ازاد اودر حرصك وفرجك وکلونك اسیری دکلدر یعنی شاه
فی الحقیقه اول صالحدر که شهوات نفسانیه دن وقیود جسمانیه دن حر اولمش ونجات
بولمشدر عبد الحرص وعبد الفرج وعبد البطن دکلدر که پیغمبر علیه السلام تعس
عبد فرجه تعس عبد بطنه دیو اویله کسه لر حقنده بددعا ایلمشدر بلکه بونلر
تحت الاطمار اولان ملوکدر و بی خدم و بی حشم اولان اصحاب سلوکدر
﴿ مثنوی ﴾ مر اسیرانرا لقب کردند شاه * عکس چون کافورنام آن سیاه)
لکن بوخلق عالم جهل وغفلتلرندن اسیرلره شاه دیو لقب ایلدیلر باز کونه اول
سیاه عربك نامی کافور دیدکلری کبی یعنی بوخلق اسیر فرج وکلو اولان امیرلره

شاه دیو عکسنه لقب ایلدیلر نته کم سیاه عربك نامنی کافور دیدکاری کبی کافور
بیاض عرب سیاهدر پس ضدیله تسمیه ایلمش اولورلر ﴿ مثنوی ﴾ شدمفازه
بادیهٔ خونخوار نام * نیك بخت آنپیس راکوینددام) خونخوار وخطرناك
بادیه نك نامی مفازه اولدی کذلك عوام اول پیس وخسیسه نیك بخت دیرلر مفازه
محل فوز ونجاته دیرلر پیس باء فارسیله ابرصه دیرلر بوراده دنی وخسیس معناسنه
استعاره اولنمشدر پس معنی بویله دیمك اولور که هولناك وخطرناك اولان بادیه نك
نامی مفازه اولدی بادیهٔ خونخوار خود محل هلاك و بواردر پس اکا مفازه دیو
نام اولندیغی ضدیله تسمیه اولنمشدر وکذلك عوام ایجی آلاجه وخسیسه نیك
بخت وصاحب دولت دیو نام و یررلر بودخی سیاهه کافور و بادیهٔ خونخواره یه
مفازه دینلمسی قبیلندندر ﴿ مثنوی ﴾ براسیر شهوت وخشم وامل * برنوشته
میریا صدر اجل * آن اسیران اجل راعام داد * نام امیران اجل اندر بلاد)
شهوتك وخشم واملك اسیری اوزره عوام میریا صدر اجل لقبن یازمشدر اول
موت واجلك اسیرلرینه عوام ویردی بلاد ایچره امیران اجل دیو نام صدر اجل
صدر اعظم دیمکدر امیران اجل دخی امیران اعظم دیمکدر ومعنی بویله دیمك
اولور که یعنی شهوتك وحرص واملك اسیری اولان طائفه یه عوام امیر دیمك
و یاخود صدر اعظم ومشیر مفخم حضرتلری دیولقب ویرمك نامنی یازمشلر
وآنلره بوکونه الفاظله تعظیم قیلمشلردر اول موت واجل کونینك اسیرلرینه
وفقیرلرینه عوام کالهوام بلاد وممالك ایچره امیران اجل وارباب نعم ودول دیو نام
ویرمشلردر عوامك بوطائفه یه بوکونه نام ویرملری عند اهل الحقیقه معکوسدر
حدذاتنده بونلر بوالقاب واسامینك لایق دکللردر بوکونه القاب واسامینك لایق
اولان ومظهر ومسماسی اولان صاحب دولتلر خشم وغضب وحبل ودغل
قیدلرندن خلاص اولان کسه لردر کرکسه صورتا اسیر اولسون وکرکسه امیر
اولسون اکر بوصفت حمیده ایله موصوف اولان کسه لر اولورسه خودنور علی نور
اولور واکر اسیر اولورسه صورتا ومعنا امیر اولور ﴿ مثنوی ﴾ صدرخواندش
کدر صف نعال * جان او پستست یعنی جاه ومال) عوام اول کسه یه صدر
اوقورلر که صف نعالده آنك جانی پستدر یعنی جاه ومال صدر بوندهٔ مرتبهٔ اعلا
صاحبی دیمکدر نعال نعلك جمیدر پاپوجه و پشمغه دیرلر صف نعال پاپوج
و پشمق چقاردقلری یره دیرلر یعنی حرف تفسیر درجاه ومال مصرع اولده اولان
صف نعالی تفسیر اولور واندن بدل اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که عوام
بواسیران فرج وکلو یه ومقیدان زنجیر خشم وغلو یه صاحب صدر اوقورلر حال
بوکه صف نعالده یعنی جاه ومال مرتبه سنده آنك جانی پست وسفلیدر اصحاب

مقاماته نسبت بودنیانك منصب ومالی صف نعال كبیدر و بومنصب ومال محبتنده
اولان طائفه صف نعالده اوتورن كسه‌لر كبیدر پس صف نعالده اوتورن وجای
سفلی اولان كسنه‌لره صاحب صدر دیمك جهل وغفلتدن ناشی اولور وعند اهل
الحقیقه استهزا وتمسخر قبیلندن اولور معلوم اوله ﴿ مثنوی ﴾ شاه
چون بازاهد خوشی كزید ❁ این خبردر كوش خاتونان رسید) الحاصل پادشاه
چونكم برزاهد ایله خصملق اختیار ایلدی بوخبر خاتونلرك قولاغنه ایرشدی یعنی
اول پادشاهك چونكم صالحه وصلاحه میلی وار ایدی وآخرتی دنیادن یك بیلوب
انك اهلنی سونلردن برعابد وزاهد كسه اكا خصم اولمغی اختیار ایلدی انك دختر
پاكیزه سرشتنی كندی اوغلنه نكاح ایلمكه نیت وعزیمت ایلدی بوخبر كندی
حرمنده اولان خاتونلرك كوشنه ایرشدی پس عقللرینك نقصانندن پادشاهه
اعتراض ایلیوب توبیخ ایلدیلر نته‌كم بو بیانده بیوررلر

﴿ اختیار كردن پادشاه دختر درویش زاهدی راجهت پسر ﴾
﴿ واعتراض كردن اهل پرده وننك داشتن ایشان از پیوندی درویش ﴾

﴿ مثنوی ﴾ مادر شهزاده از كفت نقص عقل ❁ شرط كفویت بود در عقل نقل)
شاه زاده نك مادری عقلك نقصانندن پادشاهه اعتراض ایدوب دیدی عقلده
ونقلده كفویت شرطدر بركسه كفوی اولمینی تزویج ایتسه لازم كلدكده شرعا
انك تفریقی جائز اولور وعند العقلا دخی مناسب اولمز شول ایكی قناد لو قوییه
دونركه انك برقنادی آغاجدن وبرقنادی دخی برحقیر آغاجدن اوله ﴿ مثنوی ﴾
توزشح وبخل خواهی وزدها ❁ تاببندی پورما را بر كدا) سن شح وبخلكدن
وذكاوت وظرافتكدن تا بزم اوغلمزی كدا اوزره بغلمق استرسن شح زیاده بخله دیرلر
بخل یا اكا عطف تفسیر كبی اولور ویاخود بوایكیسنه بویله محللرده الفاظ مترادفه
دینور دها ذكاوته دیرلر بونده ظرافت معناسی مراد اولور وتقدیر كلام بویله
دیمك اولوركه اول خاتونلر پادشاهی تعییب وتعییر ایلدیلر وبالمواجهه اكا بویله
دیو سویلدیلركه سن بخل وخستكدن وظرافتكدن مال خرج ایلمك استیوب برفقیر
وكدایه بزم شاهزاده مزی تعلیق ایلمك استرسن بزم بوكا رضامز یوقدر دیدیلر
﴿ مثنوی ﴾ كفت صالح را كدا كفتن خطاست ❁ كوغنی القلب ازداد
خداست ❁ درقناعت می كریزد از تقی ❁ نه از لئیمی وكسل همچون كدا)
پادشاه انلره دیدیكه مرد صالحه كدا دیمك خطادر زیرا حق تعالینك فیض
وعطاسندن غنی القلب در اول مرد صالح تقواسندن قناعته قاچر كدا كبی
لئیملكندن وكسلندن دكلدر یعنی پادشاه اول ناقصات العقله نصیحت ایتمك طریقیله

بویله دیدیكه برصالح كسه یه كدا دیمك خطادر سن صالح اولان كسه یه نیجه
فقیر وكدا دیرسن كه او حق تعالینك فیض وعطاسندن غنی القلب اولمشدر اصل
غنی خود غنی القلب اولندر كثرت متاع وقماشه مالك اولان حریص غنی دكلدر
كما قال علیه السلام (لیس الغنی عن كثرة العرض انما الغنی غنی النفس (وقال علی
كرم الله وجهه (بیت) فقیر كل ذی حرص ❁ غنی كل من یقنع) اول
غنی القلب اولان صالح پرهیزكارلغندن قلت معیشته وقناعته التجا ایلركه (القناعة
كنز لایفنی) دردنی طبیعت اولدیغندن ودنیانك اموالنی كسب ایلمكده كسلی
اولدیغندن اوتری دكلدر نته‌كم صورتا كدا اولان دیلنجیلرك فقیر اولمسی ورزق
ومالدن بی بهره قالمسی كسللرندندر ولئیملكلرندندر پس مال قازنمغه قادر
اولمیوب ضرورتله فقیر وكدا اولورلر اما صالح اولنلر كمال ورعلرندن جمع اموا له
سعی ایتمكی ترك قیلورلر پس بونلرله كدالرك ماییننده نه مناسبت اولور بونلر ظاهرا
كدا ایسه‌لر باطنده اهل غنادررلر ﴿ مثنوی ﴾ قلتی كان از قناعت وز نفاست
❁ ان زفقر وقلت دونان جداست) اول فقر وقلت كه اول قناعت وتقوادندر
اول فقر وقلت دونلرك فقر وقلتندن جدادر یعنی بو ایكیسنك ماییننده عظیم
فرق واردر ﴿ مثنوی ﴾ حبه‌ٔ آن كر بیابد سر نهد ❁ وین ز كنج
زر بهمت میجهد) زیرا برحبه بی اولئیم وكدا بولسه باش اقور بو كنج وزردن همته
صچرار یعنی لئیم وكدانك حالی بودركه اكر براقچه بی بولسه سر فرو ایلر وبو مرد
صالحك شانی اولدركه التون خزینه سندن همتی واسطه سیله صچرایوب خلاص
اولور ودنیادن استغنا قیلورر ﴿ مثنوی ﴾ شه كه او از حرص قصد هر حرام
❁ میكند اورا كدا كوید همام) برشاه كه اول شاه حرصندن هر حرامه قصد
ایلر اكا همام اولنلر كدا دیرلر كما قال علی كرم الله وجهه ورضی الله عنه (فقیر كل
ذی حرص ❁ غنی كل من یقنع) همام او كسه یه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ كفت
كو شهر وقلاع اورا جهیز ❁ یا نثار كوهر ودینار ریز) مادر شهزاده پادشاهدن
چونكم بوسوزلری اشتدی انك حقیقتنی فهم ایتمیوب عقلك نقصانندن دیدی
اول صالح دیدیكك كسه نك جهازی وشهر وقلعه‌لری قنی یاخود كوهر نثار
ایلمك ودینار دوكمك یعنی اول زاهد دیدیكك كسه نك شهرلری وقلعه‌لری
وجهیز ویرمكه اقتداری قنی ویاخود كوهر نثار ایدوب دینار دوكمكه وسعتی قنی
آنك خود جهیز ویرمكه وكوهر ودینار نثار ایلمكه قدرتی یوقدر ﴿ مثنوی ﴾
كفت روهر كه غم دین بر كزید ❁ باقی‌ٔ غمها خدا ازوی برید) پادشاه اكا جواب
ویروب ایتدی یوری بویله سویله هر كیمكه دین غمنی اختیار ایلدی غملرك
غیریسنی خدای تعالی اندن قطع ایلدی وجمیع مؤنتنی وامورنی كوردی وكفایت

ایلدی کما قال علیه السلام (من جعل الهموم هما واحدا وفاه الله سائر همومه
مثنوی ❊ غالب آمد شاه دادش دختری ❊ ازنژاد صالح خوش کوهری)
الحاصل پادشاه زنه غالب کلدی واول شاهزاده یه بر دختر ویردی برخوش جوهر
صالحك اصلندن نژاد نونك فتحیله بونده اصل معناسنه‌در یعنی حسیب ونسیب
اولان بر صالحك عرق پاکندن اول شاهزاده یه برلطیف دختر الیویردی
مثنوی ❊ در ملاحت خود نظیر خود نداشت ❊ چهره اش تابانتر ازخورشید
چاشت) اول دختر برمرتبه ملیحه ایدیکه ملاحتده خود کندینك نظیرنی طوتمدی
انك چهره‌سی قوشلق کونشندن تابانتر ایدی ❊ مثنوی ❊ حسن دختر این
خصالش آنچنان ❊ کز نکوبی می نکنجد در بیان) دخترك حسنی بوایدیکه
دیدك وانك خصالی انجاین که ابولکدن بیانه صغمز یعنی برمرتبه حسن خصال
صاحبی ایدیکه اکر تعبیر وبیان اولنسه بیانه صغمز ومقاله کلمزدی ❊ مثنوی ❊
صید دین کن تارسد اندر تبع ❊ حسن ومال وجاه بخت منتفع ❊ آخرت
قطار اشتردان عملك ❊ در تبع دنیاش همچون پشم وپشك ❊ پشم بکزینی
شتر نبود ترا ❊ ور بود اشترچه قیمت پشم را) پس ای مؤمن وعاقل اکر دانشك
وار ایسه دینی صید ایله تبعده ایرشه حسن ومال وجاه ومنتفع به اولان بخت
یعنی قچن تأهل ایلك مراد ایلسك سن دیندار اولانی صید ایله تاکا تبعیله حسن
حال وجاه وانتفاع اولنان بخت سکا واصل اوله زیرا بو جمله‌سی دینك طفیلیدر
همانکه دین حاصل اوله بو جمله‌سی اکا تبعیله کاور ولهذا (ربنا آتنا فی الدنیا
حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار) آیت کریمه‌سنده حضرت علی کرم الله
وجهه (الحسنة فی الدنیا المرأة الصالحة والحسنة فی الآخرة الزوجة المطهرة)
بیورمشلردر مثلا ملك آخرتی اشتر قطاری بیل دنیا اکا تبعده پشم و پشك کبیدر
یعنی قچن بر قطار دوه‌یه مالك اولسك انلرك بوکاری وقفلری تبعده‌یله‌در اما
بر دوه‌نك پشمنه مالك اولسك اندن دوه‌یه مالك اولمق لازم کلز پس آخرتی ملك
ایلك خصوصنده بوشلی معلوم ایله اکر آخرته ودیندارلغه مالك اولدکسه دنیا
اکا تابعدر سندن منفك اولمز اما دنیایه مالك اولدکسه اندن آخرته مالك اولمق
لازم کلز مثلا پشمی اختیار ایلیه‌سن شترسنك اولمز واکر شترسنك اوله پشمك نه
قیمتی اولور یعنی سنکه دین وآخرتی قبول ایلیه‌سن دنیاسنك فنکده نه قیمت طوترونه
شیء اولور (قل متاع الدنیا قلیل) موجبنجه اقل قلیل برمتاع اولور حتی جناح
بعوضه قدر چشم شهودکده انك قیمتی قالمز امادنیایی قبول ایلسك آخرت
سنکچون اولمز پس عاقل ایسك کسب دین ایله تادنیایی دخی اوله‌سن واهل غنادن
اوله‌سن ❊ مثنوی ❊ چون برآمد این نکاح آن شاه را ❊ بانژاد صالحان بی

مرا) چونکم بونکاح اول پادشاهه کلدی بی مرا اولان صالحلرك اصلیله یعنی
بی عناد وبی جدال اولان صلحانك اصل وعرقیله نکاح ایلك اول شاهه حاصل
اولدی وظهوره کلدی ❊ مثنوی ❊ ازقضا کمپیرکی جادوکه بود ❊ عاشق
شهزادهٔ باحسن وجود) قضاء الهیدن بر کمپیرك جادوکه وارایدی حسن
وجودله موصوف اولان شاهزاده‌نك عاشقی یعنی قضاء الهیدن برزشت جادوقاری
حسن وجودله موصوف اولان شاهزاده‌نك عاشقی اولمش ایدی ❊ مثنوی ❊
جادوی کردش عجوزه کابلی ❊ که بردزان رشك سحر بابلی) کابله منسوب
اولان عجوزه اول شهزاده‌یه ساحرلك ایلدیکه سحر بابلی اندن رشك ایلنور کابلی
وبابلی‌ده اولان یاء نسبت ایچوندر کابل هند دیارنده بر شهرك آدیدر اکثرانك
قاریلری سیاه رو وزشت خواولدیغندن وسحره‌سی دخی چوق اولدیغندن اول
سحره‌یی اکا نسبت ایلمشلردر بابل عراق جانبنده بر ناحیه‌نك اسمیدر انده اولان
قیویه چاه بابل دیرلرکه هاروت وماروت انده محبوس اولمشلردر سحر اوکرنمك
استینلر واروب اول چاهه قریب اولوب انلردن اوکره نورلر بوتقریبله سحری بابله
نسبت بیورمشلردر خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه اول شاهزاده‌یه برکابله منسوب
عجوزه سحر ایلدی که چاه بابله منسوب اولان سحر اول عجوزه‌نك سحرنده رشك ایلر
الحاصل اول عجوزه شهزاده‌یه برمرتبه سحر ایلدیکه ❊ مثنوی ❊ شه بچه
شد عاشق کمپیر زشت ❊ تاعروس وآن عروسی رابهشت) شاه بچه کمپیر زشتك
عاشقی اولدی اکا برمرتبه عاشق اولدیکه تاعروس واول عروسلکی قودی عروس
کلنه وکویکویه دیرلر اولکی عروس کلین وایکنجی عروس کویکو معناسنه اولمق
فهمه قریبدر اولکی عروسیده یاء مصدریه وثانیده دخی مصدریه ایچون اولوب
تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اول شاهزاده زشت اولان کمپیرك عاشقی اولدی
شول مرتبه‌ده که تاکلینلکی وکویکولکی ترك ایلدی ❊ مثنوی ❊ یك سیه
دیوی وکابولی زنی ❊ کشت برشهزاده ناکه رهزنی) برسیاه دیو وکابوله منسوب
برزن ناکاه شهزاده‌یه برعظیم رهزن اولدی کابول طاوق وکوکرجین بر طلیجق
یه دیرلر ترکجه قوللق دیدکاری یردر کابله نسبت کابول خوب واقع اولمشدر وسیاه
دیو تعبیر ایلمرندن اول عجوزه‌نك کابلی وهنددن اولمسی منفهم اولور وتقدیر معنی
بویله دیمك اولورکه برقاره دیو طاوق کومسنه منسوب برقری عورت اول شهزاده
اوزره ناکاه رهزن اولوب آنی کندی‌یه مائل قیلدی دیمك اولور ❊ مثنوی ❊
آن نودساله عجوزی کنده کس ❊ نه خردهشت ان ملك رانه نس) اول طقسان
یاشنده قرجی قوقمش عجوزه اول ملکك نه عقلنی قودی ونه اغزنی نس اغزه واغزك
چوره‌سنه دیرلر بوراده ذکر محل ارادهٔ حال قبیلندن اولوب نس‌دن مراد کلام

اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه اول طقسان باشنده فرىجى قوقمش مردار
قرى اول پادشاهك نه عقلنى قودى ونه سوز سو يلمكه اغز قودى ❊ مثنوى ❊
تابسالى بود شهزاده اسير ❊ بوسه جايش نعل كفش كنده پير) بر يله دك شهزاده
اول جادونك اسيرى اولدى انك بوسه جايى قوقمش قرينك پاشمغنك نعلچه سى اولمشدى
يعنى اول شاهزاده اوقوقمش پيره زنك پاشمغنك نعلچه سنى اكاز باده ميل ومحبتندن
اوپردى ❊ مثنوى ❊ صحبت كپيرى اورامى درود ❊ تاز كاهش نيم جانى
مانده بود) كپيرك صحبتى آنى بچدى تا اكسلمكدن وضعفندن نيم جانى قالمش ايدى
كاهش بونده هانك كسريله اكسلمك معناسنه در يعنى اول شهزاده يى اول كپير
وعجوزك مصاحبتى بچدى حتى نقصان وضعفندن يارم جانى قالمشدى كاهشده
ها مفتوح اولوب شين نفس كلمه دن اولميوب شاهزاده يه راجع ضمير
اولسه هم معنى لطيف اولور ودرود لفظنه دخى مناسب كلوردى وشاهزاده نك
جسمنك زياده نحافت وتحولندن كنايت اولوردى و بوتقدير اوزره معنى بويله ديمك
اولور اول كپيرك مصاحبتى اول شهزاده يى بچدى و برمرتبه ضعيف ونحيف
ايلديكه حتى انك برك كاه كبى اولان وجودندن بريارم جانى قالمش ايدى نته كم
عاشق دنيا اولنلرى سحاره ومكاره اولان دنيانك صحبت ومقارنتى بچر وانلرك
وجود روحانيه سنى برمرتبه ضعيف وناقص ايلر كه حتى ضعف ونقصانلرندن
انجق نيم جانلرى قالور وروح حيوانيه ايله زند كانيلك ايدوب عجوزۀ دنيانك
عشقنده هر برى مست ولايعقل اولور ❊ مثنوى ❊ ديكران از ضعف وى بادرد
سر ❊ اوز سكر سحر از خود بيخبر) غيريلر انك ضعفندن دردسرده ايدى
اوشهزاده سحرك سكر وتأثيرندن كنديسندن بى خبر ايدى يعنى انك متعلقاتى
انك ضعف ونحافتنى كوروب الم واضطرابده ايديلر ولكن اول شهزاده سحرك
تأثيرندن برمرتبه مسحور ومسكور اولمشديكه كنديسنك وجسمنك ضعيف ونحيف
اولمسندن بى خبر ايدى ❊ مثنوى ❊ اين جهان برشاه چون زندان شده ❊
اين پسر بركريه شان خندان شده) بوجهان شاه اوزره زندان كبى اولمشدى
و بو پسر انلرك كريه سنه خندان اولمشدى يعنى پادشاه انك بوحالنى كوروب
زياده غمندن جهان انك باشنه زندان اولمشدى وشاهزاده يه بونلرك غمناك اولمسى
وكريه قيلمسى خوش كلوب خندان اولمشدى ❊ مثنوى ❊ شاه بس بيچاره
شد در بردومات ❊ روزوشب ميكرد وقربان وزكات) پادشاه بردومانده چوق
بيچاره اولدى روزوشب قربان وزكات ايلردى يعنى اول پادشاه اول سعى و كوششده
كاهى غالب اولمق وكاه مغلوب وعاجز قالمقده زياده بيچاره ومضطرب اولدى
كيجه وكوندز پسرينك بومكردن خلاص اولمسندن اوترى قربان ايلردى

وفقرايه زكات وصدقه ويردى لكن مفيد اولمدى ❊ مثنوى ❊ زانكه
هرچاره كه ميكرد آن پدر ❊ عشق كپيرك همى شد بيشتر) زيرا هرچاره يى كه
اول پدر ايلدى اول عجوزه جكك عشقى دخى زياده زك اولدى ❊ مثنوى ❊
پس يقين كشتش كه مطلق آن سريست ❊ چاره اورابعد ازين لابه كريست
❊ سجده مى كرداوكه هم فرمان تراست ❊ غير حق برملك حق فرمان كراست)
پس پادشاهه يقين حاصل اولديكه مطلقا اواسرار الهيه دن برسردر چاره اكا
بوندنصكره لابه كرلكدر زيرا (اذاانقطع الاسباب فالسبب هوالدعاء الى الله)
ديمشلردر برنسنه كه چاره پذير اولميه انك چاره سى خداى تعالى به تضرع ونياز
قيلمقدر ديوتحقيق ايلمشلردر اول شاه سجده ايلدى بويله ديوكه الهى هم فرمان
سنكدر زيرا حقك ملكى اوزره حقدن غيرى كيمك فرمانى واردر يعنى حق تعالينك
ملكى اوزره حقدن غيرى براحدك حكم وفرمانى يوقدر جميع موجودات ايسه
حق تعالينك ملكيدر وحول وقوت همان اكا مخصوصدر پس هرشئ كه انك
ملكنده ظهوره كلور ينه انك اذنيله اولور غيرك انده مدخلى يوقدر ❊ مثنوى ❊
لكن اين مسكين همى سوزد چوعود ❊ دست كيرش اى رحيم واى ودود ❊
نازيارب يارب وافغان شاه ❊ ساحر استاد پيش آمدزراه) ولكن بومسكين عود كبى
ينار يعنى بوفقير آتش غم والم ايچره سوزان اولور انك اللى طوت اى رحيم واى
ودود اولكى بيتده مخاطبدن غائبه التفات واردر بو بيتده متكلمدن غائبه التفات
واردر اين مسكيندن مراد بونده شهزاده اولمق هم ممكندر لكن پادشاه كنديسى
اولمق اولى در نازكم پادشاهك يار بى ديمسندن وافغانندن براستاد ساحر يولدن ايلرو
كلدى يعنى پادشاهك دعاسى مستجاب اولدى و برساحر ماهر يولدن انك
حضورنه كلدى بونده تنبيه بودر كه بركسه حضرت حقه دعا ايلسه يار بى يار بى ديو
دعا ايلمك اجابته قريبدر ديمشلر زيرا بواسم اسم اعظمدر واسم اعظم اولديغنه
دليل هم اسم ذات وهم اسم صفات وهم افعال اولور وحق تعالينك سائر اسماسى
بويله دكلدر ودخى بونى قلب ايلسك هم معنى يرنده اولور زيرا ر بك قلبى براولور
بردخى حقك اسملرندن براسمدر پس سائر اسملرده بوخاصيت اولمديغيچون حين
دعاده بنده يارب يارب ديو دعا ايلمك اوليدر ديمشلر و بوحديث شريفله دخى
استشهاد ايلمشلردر قال صلى الله عليه وسلم (اذاقال العبد يارب يارب قال الله تعالى
لبيك عبدى سل تعط) رواه ابوالدنيا عن عائشة رضى الله عنها وحق تعالينك داعى
اولان بنده سنه لبيك ديمسى عبدى اجبت دعاءك اجابة بعد اجابة معناسنه اولور ديو علما
تحقيق قيلمشلردر و بونى دخى ديمشلردر كه لبيك ديمك اول بنده نك دعاسنى اجابت
ايلمكدن عبارتدر نهايت مافى الباب بااوقاتنه مرهوندر وياخود اول بنده نك كندى

مرادنی ویرمز که اکا ضرردر بلکه آنك مرادندن خیرلوسنی ویرر و یاخود آخرتده آنك دعاسنه حسن خیر ویرر الحاصل عبدك هیچ بر دعاسی ضایع اولمیوب عبادت یرینه کچر دیمشلردر

﴿ مستجاب شدن دعای پادشاه ﴾
﴿ درخلاص فرزندش از ین جادوی کابلی ﴾

﴿ مثنوی ﴾ اوشنیده بوداز دور این خبر * که اسیر پیره زن کشت این پسر) مکر اول استاد ساحر ایراقدن بوخبری ایشتمشدی که اول پسر یعنی شهزاده اول پیره زنك اسیری اولدی ﴿ مثنوی ﴾ کان عجوزه بود اندر جادویی * بی نظیر وایمن ازمثل دوی) که اول عجوزه جادولقده بی نظیر ایدی شریك ومثلدن ایمن ایدی یعنی سحاره لکده اول عجوزه نك بر آخر شریکی وعدیلی یوق ایدی ﴿ مثنوی ﴾ دست بر بالای دستست ای فتی * درفن ودر زور تادست خدا) ای فتی ال اوزره درفنده وزورده خدای تعالینك ذات شریفنه دك یعنی اکرچه اول سحاره ومکاره کندی فننده بی مثل و بی نظیر ایدی لکن (وفوق کل ذی علم علیم) آیت کریمه سنك موجبنجه ال ال اوزره واردر وهر علم صاحبنك فوقنده بر علیم واردر اکر فن وهنرده اولسون واکر زور وقوتده اولسون خدای تعالینك ذات شریفنه منتهی اولنجیه دك بر زور بری برندن بالازور وقاهرتردر (وهو القاهر فوق عباده) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه اول جمله نك اوزرینه غالب وقاهردر (وان الی ربك المنتهی) حسبنجه جمیع قوت وقدرت وجمیع زور ومکنت اکا منتهی اولور ﴿ مثنوی ﴾ منتهای دستها دست خداست * بحر بی شك منتهای سیلهاست) جمیع دستلرك منتهاسی دست خدادر که (یدالله فوق ایدیهم) بیوردی نته کم بحر شکسز جویلرك منتهاسیدر پس جمیع کائناتده وجمله موجوداتده اولان علملر ومعرفتلر وقوتلر وقدرتلر فی المثل جویلر ونهرلر کبیدر شك یوقدر که جویلرك ونهرلرك منتهاسی بحردر مأخذی دخی بحردر نته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ هم ازو کیرند مایه ابرها * هم بدو باشد نهایت سیل را) هم بونلر مایی اول بحردن طوترلر سیلك دخی نهایتی اکادر حق تبارك وتعالی سحابك وجودنده شول خاصیتی خلق ایلمشدر ابحاردن امطاری کندی جانبنه هوا واسطه سیله جذب ایلر وسونکره کبی انی امساك ایلر بعده ارادت الهیه نه یرده اولورسه دریادن جذب ایلدیکی مایی ومایه یی اول یره بذل ایدوب یاغدرر پس جد اول وانهار اولوب جریان قیلور عاقبة الامر ینه دریایه واصل اولور پس دریادن حاصل اولان وظهوره کلان صولرك منتهاسی ینه دریا اولور

(منه بدأ والیه یعود) حسبنجه هرنه قدر شیء وارایسه وانلرك وجودنده اولان قوت وقدرت دخی نقدر وارایسه بحر قدرتدن ظهوره کلوب بحر قدرته عودت ایلاسی مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ کفت شاهش کین پسر از دست رفت * کفت اینك آمدم درمان زفت) پس پادشاه اول بولدن کلان ساحر ماهره دیدیکه بو اوغلان الدن کتدی و کندو بی سحرك غلبه سیله ضایع ایتدی اول ساحر وماهر دخی پادشاهه دیدی ایشته بن اکا قوی درمان کلدم خاطرك خوش طوت وشمدنصکره غم وغصه دن فراغت ایت دیدی ﴿ مثنوی ﴾ نیست همتا زال را زین ساحران * جز من داهی رسیده زان کران * چون کف موسی بامر کردکار * نك برآرم من ز سحر او دمار * که مرا این علم آمد زان طرف * بی زشاکردی سحر مستخف) اول زال عجوزه یه بو ساحرلردن مانند وهمتا یوقدر بن داهیدن غیریکه اوکراندن ایرشمش داهی بونده عاقل وزیرك معناسنه در کران کاف عربینك فتحه سیله کنار معناسنه در حضرت موسی علیه السلامك الی کبی اول صانع وکردکارك امریله ایشته بن انك سحرندن دمار کتوررم دمار هلاك معناسنه در زیرا بکا بو علم اول طرفدن کلدی خفیف وبی اعتبار اولان سحرك شاکردلکندن کلدی مستخف استخفاف واستحقار اولنمش دیمکدر خوار وبی اعتبار معنالرینی متضمن اولور یعنی اول استاد ماهر پادشاهه بوکونه جواب باصواب ویروب دیدیکه پادشاهم اول عجوزه حد ذاتنده بومرتبه سحاره ومکاره در که بودنیاده اولان ساحرلردن اکا نظیر وهمتا یوقدر بن عاقل وزیرکدن غیریکه اول طرف الهیدن ایرشمشم وانك قوت وقدرتیله مؤید ومنصور اولمشم اول صانع کردکارك امر شریفیله حضرت موسی علیه السلامك کف مبارکی کبی ایشته کلدم اول ساحره نك سحرندن هلاکك کتورم وانك سحر ومکرنی هلاك وزوال مرتبه سنه یتورم زیرا بکا بو سحر کشاق علمی اول طرف الهیدن کلمش وبنی ساحرلر اوزره غالب وقادر قیلمشدر خوار وبی اعتبار اولان ساحرك شاکردلکندن کلمش دکلدر تاکه بنم علمم حیله وصنعتله اولان سحره وکفره نك مغلوبی اولم بلکه حضرت موسی علیه السلام سحره نك اوزرینه نیجه غالب اولدیسه وانلرك حبال وعصاسنی و آثار سحرنی انك کف مبارکنده اولان عصا نیجه ازاله قیلدیسه بنم دخی علمم بو ساحره نك سحرنی بویله ازاله قیلورو فرزندکی سحر ومکر قیدندن خلاص ایدوب آنی سلامته ایرکورر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ آمدم تا بر کشایم سحر او * تا نماند شاهزاده زرد رو) کلدم تا انك سحرنی فتح ایدوب بطال ایدم تاکه شهزاده زرد رو قالمیه ومسحور اولمیه ﴿ مثنوی ﴾ سوی کورستان برو وقت سحور * پهلوی دیوار هست اسپید کور) پس امدی ای شاه سحر وقتنده کورستان

طرفنه كيت فلان ديوارك يانـنده بياض قبر واردر يعنى سحر وقتنده كورستان جانبنه كيت آنده بر ديوار واردر آنك يانـنده بر كرچـله بياض اولمش مقبره واردر

(مثنوى) سوى قبـله باز كاوان جاى را * تابيبنى قدرت وصنع خدا)

قبـله جانبنـده اول يرى كيرو قازتا كه خداى تعاليـنك قدرت وصنعـنى كوره سن

(مثنوى) بس درا زشت اين حكايت تو ملول * زبده را كويم رها كردم فضول) بو حكايت زياده درازدرسن ايسـك طول كلامدن ملولسن زبدهٔ كلامى سويلرم فضولى ترك ايلدم يعنى تطويل كلام ايلمكدن وطول ودرازسوز سويلمكدن فراغت ايليوب زبدهٔ كلام ونتيجـهٔ مرام هرنه ايسـه آنى سويلمكه شروع ايلدم كه (خير الكلام ماقل ودل) ديلمشـدر سامعـده ملامت وسأمت كوريجك متكلم اولنه تطويل كلام ايلمك جائز دكلدر ديو تحقيق قيلنمشـدر پس كلامده اختصار مطلوب اولديغندن حكايه نك بعض قولنى حذف ايلمشلردركه قرينـه آكا دلالت ايدر واول محذوف اولان كلام بودركه اول عجوزه مكركه برايلكه سحرله برقاچ عقـده ايدوب واروب آنى اول مذكور اولان ديوارك قتنـده قبله طرفنده بركرچله بياض اولمش مقبره نك ايچنه دفن ايلمش پادشاه درحال اول عليم اولان استادك سوزن قبول ايتدى وكورستان جانبنه كتدى واروب آنده اول بياض قبرى بولوب آنى قازوب ايچنـده دلالت سحر اولان معقـد ايلكلرى اخراج ايتدى

رهيـدن پادشاه زاده از سحران كمپير

وشادشـدن پادشاه وعروسى كردن

(مثنوى) آن كرههاى كران رابر كشاد * پس زمحنت پورشه راراه داد) پس اول كران كرهلرى واول آلات سحرى مقـبره دن اخراج ايلدكدنصكره اول اسـتاد اول ثقيـل اولان دوكـلرى ومحكم اولان عقـده لرى فتح ايلدى پس پادشاهزاده يه بلا ومحنتدن يول ويروب خلاص ايتدى (مثنوى) ان پسر باخويش امد شدد وان * سوى تخت شاه باصد امتحان) اول پسر كندى يه كلدى دوان اولدى پادشاهك تختى جانبنه يوز امتحانله يعنى اول شهزاده سحرك سكرندن خلاص اولوب صحوه كلدى وافاقت بولدى ويله رك پادشاهك تختى جانبنه يوزدورلو محنت وبلا يله كلدى (مثنوى) سجـده كرد وبرزميـن ميزد ذقن * دربغل كرده پسر تيغ وكفن * شاه ايين بست واهل شهرشاد * وان عروس نااميد بى مراد) سجـده ايلدى زميـن اوزره ذقن اوردى اول پسر تيغ وكفنى قولتغنده ايلمش يعنى صدنيازايله پادشاهك حضورنه واروب زمين اوزره روى

وذقنى وضع ايلدى قولتغنده تيغ وكفنى بيله ايلنديكى حالده كان بويله ديدى كه پادشاهم ايشته تيغ وايشته كردن وكفن بن جرممى حالا بيلدم وكنديمك عصيانمه اعتراف قيلدم استرسك بوتيغله كردنم اوركه بن بوعذابه مستحق اولدم واسترسك عفو ومرحمت ايدوب ازاد ايله هرنه ايلرسـك كنديمى سكا تسليم قيلدم چونكم پادشـاه درحال كندى فرزندنك سكرسحرندن خلاص اولديغنى كوردى شاه صفايله آيين بغلدى واهل شهر شـاد اولدى واول عروس بى اميد ونامراد دخى شـاد اولدى يعـنى پادشاهك غمندن آيين واركاندن اوصانمش ايكن واهل شهردخى غمنـاك اولمش ايكن پادشاه زياده صفاسندن آيين باغلدى واهل شهر دخى شاد اولدى واول بى اميد ونامراد اولان عروس كه شهزاده نك كندى يه عدم ميلندن محزون وغمنـاك اولمش ايدى اول دخى عظيم شادوخندان اولدى ديمك اولور (مثنوى) عالم از سرزنده كشت وبافروز * اى عجب آن روز روز امروز روز) عالم باشدن زنده وبافروز اولـدى اى عجب اول كون كون بوكون كون امابو كون الله اول كونك ماينده هيچ مناسبت يوقدروبينهماده فرق وتفاوت قتى چوقدر آن روز شهزاده نك تعلقاتنك شاد وخنـدان اولدقلرى كونه اشارتدر آن روز روز امروز روز ديمك اول كون ايله بو كونك ماينده عظيم فرق واردر ديمكى ايهـام ايلر وبو معنى قرينهٔ كلامدن مستفـاد اولور نته كم لسان تركيده دخى بركسـه برقاچ كون فلاكتزده اولسـه وبعده فرحت وراحت بولسه وبركسـه كندى حالندن حكايت قيلسه اى اول كونمزده بركون وبو كونمزده بركوندر بويله ديمكده بوايكينك ماينده عظيم تفاوت اولديغنى مراد ايلر پس بونده اى عجب كون اول كونميدر بوخسـه بو كونمى كوندر ديو معـنى ويرمك تكلف اولور بومصرعده شـارحلر استفهام معنـاسن ويرمكله خيلى تكلف ايتمشدر وهر برى برسمته كتمشدر امامحله انسب اولان بلا استفهام ذكر ايلديكمز معنـادر وخلاصهٔ كلام اولدركه چونكم شهزاده سـكرسحردن خلاص اولدى وصحوه كلوب افاقت بولدى عالم باشـدن زنده اولدى ومنور اولدى اى عجب بوخصوصده سـنك وقتـكدر اول كونكه شهزاده مسحور ايدى كوندر امااول كون ايله بوكونك ماينده فرق عظيم واردر زيرا اول كون عالم مرده حكمنده وظلمات غمده ايدى بوكون ايسه زنده اولوب نورانيت بولدى پس موتله حياتك وظلمتله نورك ماينده نقدرفرق عظيم وارايسه اول كونله بو كونك دخى ماينده اولقدر فرق فاحش واردر ديمك اولور وبونده شهزاده دن مراد عقل اولور وسحاره دن مراد دنيـا اولور كماسيأتى انشاءالله تعالى شول دمكه عقل شهزاده سى دنيانك سحرندن وكارندن خلاص اوله پادشاه روح شهر جسدى تزيين ايدوب شاد اولور واهل شهر كه قواى جسمانيه وقواى

روحانیه در حیات بولور وعالم انسانیت باشدن زنده اولوب منور اولور پس دنیانك سحر ومکرنه عقلك کرفتار اولدیغی کون کوندر وانك سحر ومکرندن آزاد اولدیغی کون هم کوندر لکن اول کونله بو کونك ماییننده عظیم فرق واردر اول کون مردهلك وظلمت کونیدر بو کون حیات بولمق وازاده اولمق ومنور اولمق کونیدر پس اول کونله بو کونك ماییننده فرق عظیم وار در دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ یك عروسی کرد شاه اورا چنان ● که جلاب قند بد پیش سکان) پس شاه اول شاهزاده ایچون انجلین بر دوکون ایلدیکه سکلرك اوکنده جلاب قند وار ایدی یعنی پادشاه کمال سرورندن اول پسر ایچون انجلین بر عظیم دوکون ایلدیکه نعمتلرك چوقلغندن انسان طویدقدنصکره کلاب اوکنده دخی جلاب قند وکلاب وار ایدی بوندن مراد شهزادهٔ عقل دنیا قیدندن آزاد اولدقدنصکره پادشاه روحك نعم روحانیه یی اعضا وجوارحه کمال ایله بذل قیلمسی اولور وانلره زیاده سیر اولدقدنصکره کلاب مقوله سی اولان اهل نفسه دخی اندن نیجه جلاب وقند دن الذ نعمتلری بذل ایلمسی اولور لکن کلابك جلاب وکلابدن بهره سی یوقدر چونکم اول سحاره اولان کبیر بو حالت شریفه یی مشاهده ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ جادوی کبیر از غصه بمرد * روی وخوی زشت با مالك سپرد) غم وغصه سندن اول جادوی کبیر اولدی زشت اولان رو یی وخویی جهنم مالکنه تسلیم ایلدی یعنی وجود خبیثنی خوی قبیحیله بیله جهنم مالکنه ویردی دیمك اولور مراد بو دنیانك عجوزه شکلنده اولان وسحاره هیئتنده اولان صورت معنویه سی چونکم عقلك آزاد اولدیغنی وکندی سحرندن قورتلدیغنی کوره کندی اصلی اولان جهنمه خوی وروینی تسلیم ایلر دیمك اولور و بو دنیانك سحاره اولمسی وعجوزه شکلنده اولمسی حقنده حدیث شریف وار در ان شاء الله تعالی کلور ﴿ مثنوی ﴾ شاهزاده در تعجب مانده بود ● کز من او عقل ونظر چون در ربود) شاهزاده تعجبده قالمش ایدی بو بله دیو که بندن اول جادو عقل ونظری نیجه قاپدی یعنی اول شاهزاده چونکم مکر وسحردن قورتلوب صحوه کلدکده اول عجوزه نك زشت اولان روینی کوردکده تعجبده وحیرتده قالدی کندی یه بو بله دیو که عجبدر که بندن انك کبی زشت صورت وخبیث سیرت عقل ونظری نیجه قاپدی و بنی کندی یه آیا نوجهله اسیر ایتدی نته کم اهل دنیا آخرتده دنیانك صورت باطنیه سنی مشاهده ایلدکلرنده اکا اسیر اولدقلرینه تعجب ایدهلر واندن حق تعالی یه استعاذه قیله لر نته کم ابن عباس رضی الله عنه حضرتلری بو حدیث شریفی حضرت نبی صلی الله علیه وسلمدن روایت بیوررلر قال علیه السلام (یؤتی بالدنیا یوم القیمة علی صورة عجوز شمطاء زرقاء انیابها بادیة لا یراها احد الا کرهها فتشرف علی الخلایق فیقال لهم اتعرفون هذه فیقولون نعوذ بالله من معرفتها

فیقال لهم هذه الدنیا التی تفاخرتم بها وتقاتلتم علیها کذا فی المشکاة ﴿ مثنوی ﴾ نو عروسی دید همچون ماه حسن ● که همی زد بر ملیحان راه حسن ● کشت بیهوش و بروا اندر فتاد * تا سه روز از جسم وی کم شد فؤاد) پس شهزاده حسن ماهی کبی بر نو عروس کوردی که ملیحلر اوزره حسن یولنی اورر اول شاهزاده اول جمال باکمالی کورنجه بیهوش اولدی و یوزی اوزره دوشدی اوچ کونه دك انك جسمندن فؤاد کم ونابدید اولدی یعنی شولدمکه شهزاده سحر سکرندن خلاص اولوب افاقت بولدقده کندی جمیله اولان زوجه سنك جمال باکمالنی مشاهده قیلدقده فلك حسنك ماهی بریکی عروس کوردیکه اول نوع عروس ملیحان جهان اوزره حسن یولن اورر یعنی بونك حسنی انلرك حسننی ازاله قیلوردی چونکم اول جمال باکمالی مشاهده ایلدی بیهوش اولوب یوزی اوزره دوشدی وسجده یه واردی حتی اوچ کونه دك آنك جسمندن قلبی ضایع اولدی وعقلی باشنه کلیوب مدهوش و بیهوش قالدی مراد بودرکه قچن آدمی زاده عجوز دنیانك مکر وسحرندن خلاص وآزاده اوله بعده جمال باکمال جانی دیدهٔ حقیقت بینله مشاهده قیله درحال اکا کمال ذوقندن دهشت وسکر وغیبت حاصل اولوب فنا شرابن ایچر ونیچه زمان کندیدن کچر بعده ینه صحوه کلوب اول محبوب معنوینك جمال باکمالنه قرشو کوزن اچر نته کم شهزاده کندی زوجه سنك جمالنی کوروب کندیدن کچدی بعده صحوه کلوب آنك جمالنه قرشو کوزن آچدی ﴿ مثنوی ﴾ سه شبان روز او زخود بیهوش کشت ● تا که خلق از غشی او پرجوش کشت) اول شاهزاده اوچ کون اوچ کیجه کندیدن بیهوش اولدی تاکم خلق اول شهزاده نك غشی اولدیغندن پرجوش اولدی یعنی انك مغشی علیه دوشدیکندن خلقه جوش وخروش کلدی ﴿ مثنوی ﴾ از کلاب واز علاج آمد بخود * اندك اندك فهم کشتش نیك و بد) پس آنك یوزینه کلاب صاچدیلر واکا بعض معالجه ایتدیلر کلابدن وعلاجدن کندی یه کلدی ازجق ازجق نیك و بد آنك مفهوم ومعلومی اولدی مراد سالك اولان آدمی زاده محبوب معنوینك جمال باکمالنی مشاهده قیلدقده محو ومستغرق اولمسیدر و بعد المحو صحوه کلمسیدر وبعد المحو صحوه کلدکدنصکره ایویی وکتویی فرق قیلمسیدر مشایخ بوکا فرق ثانی دیرلر که اصل فرق ونیك و بدك ماییننی تمییز محودنصکره حاصل اولور ﴿ مثنوی ﴾ بعد سالی کفت شاهش در سخن ● کای پسر یاد آرز ان یار کهن) بر ییلدنصکره پادشاه اوشهزاده یه میان سخنده دیدی که ای اوغل اول قدیم وکهن یاردن یاد کتور یعنی پادشاه شهزاده یه بر ییلدنصکره خلال مکالمه ده مزاح طریقیله ای اوغل اول اسکی یاردن واول

غمكسار اولان عجوزهٔ زشت كار كدن خاطر كه كنور ❊ مثنوى ❊ يادآورزان ضجيع وزان فراش ❊ تابدين حد بيوفا ومرمباش) اول ضجيع واول فراشدن ياد كه كنور تابومرتبه بى وفا وتلخ اولمه فراش دوشكه ديرلر ضجيع فعيل وزننده فاعل معناسنه دريانى اوزره ياتيجى ديمكدر بونده مرادشهزاده ايله يردوشكده ياتن اول عجوزه‌در حاصل كلام پادشاه اول شاهزاده‌يه برسبيل مطايبه ديديكه اى اوغل اول سنكله يردوشكده ياتن همخوابه‌دن ومحبوبه‌دن ياد كه كنور تابومرتبه بى‌وفا وترش طبيعت اولمه بوندن مقصود آدمى‌زاده مكر دنيادن خلاص اولوب وآنك كماليله فضاحت وقباحتنى بيلوب اندن رجوع قيلوب جمال جانى كوردكده وانكله الفت وانسيت قيلدقدنصكره اب معنوى اولان شيخى واستادى مزاح طريقيله اكا اولكى حالنى وابتداده اولان مرتبه سنى فهم ايتدرمكدن اوترى ابتداى حالده سنك دوستك وروز وشب آرزو ايلديكك دنيانك صورت حالنى اى اوغل ذكر ايله كوركه سن نه‌مرتبه ده ايمشسن ونه كونه حاله كرفتار ايمشسن ديو سويلمسى اولور ❊ مثنوى ❊ كفت رومن يافتم دار السرور ❊ وارهيدم ازچه دار الغرور ❊ همچنان باشد چو مؤمن راه يافت ❊ سوى نور حق ز ظلمت روى تافت) چونكم شهزاده پدرندن بوكونه طعن آميز سوزى اشتدى اكا ايتدى يورى بن دار السرورى بولدم دار غرور چاهندن خلاص اولدم انجاين اولور چونكم مؤمن حضرت خدانك نورى جانبنه يول بولدى ظلمتدن يوز چوردى يعنى دار سرور اولان محبوبه سنى چونكم بولدى وانك جمال باكمالنى مشاهده قيلدى پدرينه ايتدى اولكى ياردن يورى بكاسوزسويله بن شمدى محل سرور اولان محبوبه مى بولدم غرور خانه سنك قيوسندن خلاص اولدم مؤمنك حالى شاهزاده‌نك كبى اولور شول دمكه حق تعالينك نورى جانبنه يول بوله وظلمات دنياويه وكدورات نفسانيه دن اعراض قيله اول زمانده دنيانك قباحتن بيلور كندينك اكا اسير وكرفتار اولديغى حالده نه مرتبه سوء حاله مبتلا ايمش آكاه اولور حد ذاتنده دنيانك آدمى زاده‌يه جيله وحسنى كورنمسى انك فريب ومكرندن وغرور وسحرندندر يوخسه فى الحقيقه اكر انك صورت معنويه‌سى ظهوره كلسه واكا طالب اولنلره نمايان اولسه (ياليت بينى و بينك بعد المشرقين) ديوب كنديلردن انك زياده بعيد اولمسنى تمنى ايليه‌لردى واكر آنلره بونى سز بيلورسز ديو سؤال قيله‌لردى كمال نفرتلرندن (اعوذ بالله من معرفتها) ديوسويليه‌لردى وانى بيلكدن بيله اللهه استعاذه ايليه‌لردى پس شهزاده‌دن مراد واول عجوزهٔ سحاره‌دن مقصود نه ايديكنى بو بيانده تعريف ايلمكه شروع ايدوب بيوررلر

❊ در بيان آنكه شاهزاده آدمى بچه است خليفه ❊

❊ زادهٔ خداست پدرش آدم صفى خليفهٔ حق مسجود ❊

❊ ملائكه وان كمپير كابلى دنياست كه آدمى بچه رااز پدر ❊

❊ ببريد بسحر وانبيا واوليا آن طبيب تدارك كنده اند ❊

بوسرخ شريف انك بياننده‌دركه شهزاده دن مراد آدمى بچه‌در خداى تعالينك خليفه زاده‌سيدر اول آدمى بچه‌نك پدرى آدم صفيدر كه خداى تعالينك خليفه سيدر ملائكه مسجودى يعنى ملائكه‌نك مسجودى اولان خداى تعالينك خليفه سى آدم صفى حضرتلرى اول آدم اوغلنك پدر يدر واول كمپير كابليدن مراد دنيادر كه آدمى بچه‌يى سحر ومكرله باباسنك مرادندن ومتابعتندن قطع ايلدى حدذاتنده دنيا شول سحاره ومكاره دركه بوذكر اولنان كمپير كابليدن مكرده اكثر بلكه هاروت وماروتدن اسحر دركما قال عليه السلام (اتقوا الدنيا فوالذى نفسى بيده انها لاسحر من هاروت وماروت) رواه الحكيم عن عبد الله بن بشر المازنى رضى الله عنهما وانبيا عليهم السلام واولياى كرام اول تدارك ايديجى طبيبلردركه آدمى زاده‌يى دنيا سحرندن ومكرندن خلاص ايديجيدر ❊ مثنوى ❊ اى برادر دانكه شهزاده توى ❊ در جهان كهنه زاده ازنوى) اى برادر بيل كه شهزاده سنسن كهنه جهانده يكيدن طوغمشسن يعنى اى برادر بلكه ذكر اولنان شهزاده‌دن مراد سنسن وسنك حالك عينيله انك حالى كبيدر بوكهنه جهانه‌سن يكيلك عالمندن طوغدك وحق تعالينك خليفه‌سى اولان آدم صفينك نسلندن ظهوره كلدك ❊ مثنوى ❊ كابلىٔ جادو اين دنياست كو ❊ كرد مردانرا اسير رنك وبو) كابلى اولان جادو بودنياى دنيدركه اومردلرى رنك و بونك اسيرى ايتدى يعنى بودنيا شول ذكر اولنان كابلى جادو كبيدركه نيجه مردلرى سحر ومكريله رنك وبويه اسير ايلدى وزيب وزينتله بونلرى الداتدى تاجمال جانى كورمكدن وانكله انسيت قيلمقدن محروم ايلدى ❊ مثنوى ❊ چون درافكندت درين آلوده رود ❊ دمبدم مى خوان ومى دم قل اعوذ ❊ تارهى زين جادوى و زين قلق ❊ استعاذت خواه ازرب الفلق) بوابيات لطيفه بوسورهٔ شريفه‌يه اشارت اولوركه حق تعالى حضرتلرى حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرى سحرله زبون اولدقده بوسورهٔ فلقى انزال بيوردبلر وبوسورهٔ شريفه‌نك سبب نزولى بودركه لبيد بن اعصمك قيزلرى رسول عليه السلامه سحر ايدوب چاه ذروانه براقديلر حضرت جبريل عليه السلام خبر ويروب آنى اخراج ايدوب بوسوره‌لرى انك عقده‌لرينه اوقويوب اوفورديلر فى الحال دفع اولدى پس جناب عزت امر ايدوب بيورركه (قل) دى يامحمد (اعوذ) بن صغنورم (برب الفلق)

فلق صبحه دیرلر فرق کبی فعل بمعنی مفعولدر وجیـع ممکناته دخی عام وشاملدر زیرا حق تعالی ظلمت عدمی فالقدر نورایجادیله وبر اشیایه نظر اولنسـه مفلوقدر من وجه مثلا ارضدن نباتات وانهار واشجاری واشجاردن برك وباری وسحابدن امطاری الی غیرالنهایة حق تعالی اخراج واظهار ایلدی (من شر ماخلق) دخی شول شردن که آنی خلق ایلدی اول رب الفلق ثقلیندن وغیرهم کائنا ماکان جمیع شروره شاملدر (ومن شر غاسق) ودخی لیل مظلمك شرندن که ظلامی روی زمینی طولدره غسقت العین دیرلر کچن یاش ایله کوز طولسه (اذاوقب) کچن داخل اولسه اوایلك ظلامی جمیع اشیایه (ومن شر النفاثات فی العقـد) دخی شول انسان سواحرك شرندن که نفخ ایدرلر مع ریق الفم عقود خیوطـه النفث النفخ مع الریق پس دنیا سحر سواحر در اصل استعاذه بوندن کرکدر که نیجـه مرادنی حیله ورنکله مرتبهٔ دین ودیانتدن دوشورر (ومن شر حاسد اذا حسد) ودخی شول حاسدك شرندن که حسدنی ظاهر قیله معنای بیتین شریفین اولدرکه چونکم دنیاسـنی سحر ایله بوآلوده اولان روده القا ایلیه دمبـدم قل اعوذ اوقو واوفو ررود چاپه دیرلر آلوده اولان روددن مراد بونده شهوات نفسانیه وآرزوی جسمانیـه اولور تاکم بوجاد ولکدن و بوقلقدن قورتلهسن رب الفلقـدن استعاذه ایلك دیله فلق اضطرابه دیرلر یعنی چونکم ساحرهٔ دنیاسنی سحر ومکر سببیله بوملوث اولان شهوت و حظ نفس نهرنه القا ایلدی کرکدر که هردم قل اعوذ سورهسن اوقو یه سن وکندی وجود که اوفوره سن تاکم دنیانك بوجادولکنـدن و بوالام واضطرابنـدن خـلاص اولهسن فلقك مالکنـدن یعـنی جمیع مفلوق ومخلوقك ربیسندن انك جانبنه التجا ایلك طریقنی استه تاکم سکا استعاذه قیلمغی میسر ایلیه وانك جمیع مخلوقنك شرندن وحاسـدك حسـدندن وسواحرك سحرندن اول رب الفلقـه صغنوب التجـا ایده سن بعض مشایخ بوسورتین شریفتینـك تلاوت اولدیغی حینده تلاوتی بویله اولمق مستحبدر که (قل اعوذ برب الفلق) دینلدکدنصکره نکرار (اعوذ برب الفلق) دیو ابتدا اولنوب اخر ینهدك قراءت اولنه دیمشـلر پس برکسه بواسلوب اوزره معوذتینی اکثر اوقاتده اوقو یوب کندی یه اوفورسه باذن الله تعالی هر مخلوقك ضررندن وسـاحرهٔ دنیانك شرومکرندن امین اولور دیمشـلردر ❊ مثنوی ❊ زان نبی دنیـات راسحـاره خواند ✻ کو با فسون خلق رادرچه نشـاند) اول اجلدن حضرت نبی علیـه السـلام سنك دنیـاکه سحـاره اوقودی زیرا اودنیا افسونله خلق چاه طبیعتنده نصب ایلدی بوحدیث شریفـه دخی اشـارت اولسه جائزدر که (اتقوا الدنیا فو الذی نفسی بیده انها لاسحر من هـاروت وماروت) بیور دیلر دنیـانك خلقـه افسون ایلسی مال

ومنصبله واکل وشربه ولذایذ جسمانیه ومشتهیات نفسانیـه ایله انلری الدایوب ضلالت قیوسنه ومعصیت چقورنه براقسندن کنایت اولور ❊ مثنوی ❊ هین فسون کرم دارد کنـده پیر ✻ کرده شاهـا نرادم کرمش اسـیر ✻ درد رون سینـه نفـاثات اوست ✻ عقد های سحر را اثبـات اوست) آکاه اول قوقش قری فسون کرم طوترانك کرمیتـله اولان دمی شاهـلری اسیر ایلمشـدرکه اول کنـده پیرك درون سینـهده نفـاثاتی واردر سحرك عقدهلرنی انك اثبـات ایلسی واردر نفاثات جمع نفاثهدر نفاثه اوفور یجی ودو کملیجی عورته دیرلر یعنی آکاه اول قوقش قری کبی اولان دنیـا زیاده کرم وتیز افـسون طوتر که انك حرارتلو تیز اولان نفسی نیجه شاهلری کندییه اسیر ایلمشدر دم وافسون کرمندن مراد مال ومنصب اظهـار ایلسیدر سینـهلرك ایچنده اول دنیانك نفاثهلری واردرکه درون دلده نفسك سود یکی واشتهـا قیلدیغی اشیاء فانینك محبتلری نفاثه اولان نفسلر کبیدرکه انسانك قلبنه مکر وافسون ایدوب دنیا طرفنه میل ومحبت ایتدررلر سحرك ومکرك دوکملر ینی اول دنیانك اثبات ایلسیـدر یعنی انسانك قلبنده سحرلر ومکر دوکملرینی اثبات ایلمك اول دنیانك کاریدرکه برمرتبـه سحر ایلرکه انسانك قلبنی شرعا وعقلا زشت وقبیح اولان شیـلره عاشق ودیوانه وحد ذاتنده برمرتبه لطیف وملیح اولان شیلری اکا قبیح کوستر کندینك زیب وزینتی کوستروب عیوب وقبـایحن ستر ایلر ❊ مثنوی ❊ ساحرهٔ دنیا قوی دانا زنیست ✻ حل سحر او بپای عامه نیست) دنیاسـاحرهسی فی المثـل برقوی ودانازندر اول دنیـانك سحرینك حلی عوامك پایه سیـله دکلدر پای بونده پایابه معناسنه و یاخود قدرت معناسنـه استعـاره اولنمشدر یعنی بودنیا سـاحرهسی مثـلا برقوی مکر بیلیجی عجوزهدرکه انك سحرنی ازاله وابطـال ایلمـك عامهنك قدرتیـله میسر دکلدر ❊ مثنوی ❊ ور کشـادی عقد اوراعقلهـا ✻ انبیارا کی فرستادی خدا) واکر عقلار انك دوکمنی اچیدی حضرت خدا انبیاعلیهم السلامی قچن کوندرردی شول عقدهلریکه سـاحرهٔ دنیا انسانك نفوسنه وقلوبنه اورر وانلری برکونه مکرله ردامه کرفتار قیلور عقول جزویه آنی حل وفتح ایلمکه قادر اولهمزلر اکر عقول جزویهاول دنیانك قلبـلره اوردیغی کرهلری فتح ایلمکه قادر اولهلردی انبیـای عظامی قچن کوندررردی یعنی عقول جزویه اکر دنیانك سحرنی ومکرنی ازاله ایلمکه قادر اولهلر دی حق تعـالی ارسال رسل قیلمزدی وبرکسـهنك انبیای علیهم السلامه احتیاجی قالمزدی دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ هین طلب کن خوش دم عقده کشا ✻ رازدان یفعل الله مایشـاء) آکاه اول عقده کشا اولان خوش دمی طلب ایله یفعل الله مایشاء آیت کریمهسنك رازنی بیلیجی خوش دمدن مراد

بونده نفسی غل وغشدن پاك اولمش ونفسی جهل وغفلتدن طهارت بولمش وارث حضرت نبی علیه السلام اولان ولی کاملدرکه حق تعالی حضرتلرینك هرشیئده کیف مایشاء تصرف ایلدیکنك رازنی بیلیجی واسرار قضا وقدره عالم اولیجیدر و باذن الله و بقدرته قلوبك عقدلرینی حل قیلیجیدر پس خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه هرعقل وفکر صاحبی دنیانك عقدهلرینی فتح ایلمکه قادر دکلدر ای دنیانك سحرندن ومکرندن آزاد اولمق استین آکاه اول عقده کشا اولان برکلامی خوش وذاتی دلکش مرشد کاملی طلب ایله که اول حق تعالی دیلدیکی شیئی ایشلمسنك رازدانی اوله (ویفعل الله مایشاء ویحکم مایرید) آیت کریمه سنك سرنی بیله و ید قدرتده اول خوش دم اولان کامل برآلت اوله تا سنك عقدهلریکی کشاده ایلیوب قیود دنیویه دن سنی خلاص ایلیه دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾

همچو ماهی بسته است او بشست * شاهزاده ماندسالی وتوشصت * شصت سال ازشست اودر محنتی * نی خوشی نی برطریق سنتی

) اول دنیا ماهی کبی سنی شسته باغلمشدر شاهزاده بریل قالدی وسن انك شستنده التمش یل قالدك التمش یل انك شستندن بلا ومحنتده سن نه خوش سن نه طریق سنت اوزره سن یعنی ای اهل دنیا اول صیاد دنیاسنی کندی دام سحرنه وشست مکرنه مقید ایلمشدر شهزاده عجوزهٔ کابلینك سحرنده بریل قالدی وسن ساحرهٔ دنیانك قیدنده التمش یل قالدك اول ساحرهٔ دنیانك شست مکرندن ودام سحرندن التمش یل بلا ومحنتده سن التمش تعبیری اکثر نهایت عمر اولدیغی اعتباریله درکه حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم (اعمار امتی مابین الستین الی السبعین) بیورمشدر انك شست مکرندن برمرتبه بلا ومحنتده سن که نه دنیاده خوش حال سن نه دینده سنته منسوب اولان طریق اوزره سن بلکه انك مکرندن دین یولنده ضلالتده ودنیاده محنت وفلاکتده سن ﴿ مثنوی ﴾

فاسق بدبخت نه دنیات خوب * نه رهیده ازوبال وازذنوب

) بدبخت فاسقسن نه سنك دنیاك خوبدر ونه وبال وذنوبدن قورتلمشسن یعنی دیندن خارج بدبخت سن دنیاك خوب دکلدر که زیاده حرص وآزکدن آنده راحت وحضورك یوقدر وذنوب ووبالدن دخی خلاص اولمدك که آخرتده ذوق وسرور بولهسن پس (خسر الدنیا والاخرة) آیتنك مفهو منه مظهر اولوب اسیر مکر دنیا اولدیغکدن دنیاده وآخرتده کندیکه راحت قومشسندر ﴿ مثنوی ﴾

نفخ اوابن عقدها راسخت کرد * پس طلب کن نفخهٔ خلاق فرد * تانفخت فیه من روحی ترا * وارهاند زین وکوید برترا

) اول دنیانك نفخی ونفسی بودوکلری محکم ایلدی پس اول خلاق فردك نفخه سنی طلب ایله تانفخت فیه من روحی سنی بومکر دنیادن قورتره ویوقروکل دیه نفخ لغتده اوفورمکه دیرلر

بوراده اکر دنیانك نفخی اولسون واکر حضرت خدانك نفخی اولسون فیض معناسنه در وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اول دنیانك بحسب الظاهر اولان فیض وعطاسی بوسنك قلبکده اولان عقدهلری وقیدلری محکم ایلدی حتی سنی میخ طبیعته قتی باغلدی فاذاکان کذلك اکر قلبکدن بوعقدهلری حل ایلمك وجانکی قیود دنیویه دن خلاص قیلمق استرسك فرد اولان خلاقك نفخه سنی ومظهر فیضنی طلب ایله حق تعالینك نفخه سندن مراد نفخهٔ الهی اولان روح اعظمك مظهرلریدرکه هرعصرده اولان حضرت پیغمبر علیه السلامك وارث کاملی اولان ولیلر ومرشدلردر نته کم بوبیتله بومعنایه اشارت ایدوب بیوردیلر تانفخت فیه من روحی قولنك مفهومنك مظهری اولان ولی سنی دنیانك سحرندن ومکرندن خلاص ایلیه وسکا بواسفل عالمدن کلی خلاص اول وعالم اعلایه ترقی قیل دیو سویلیه بوآیت سورهٔ صادك آخرنده در (اذقال ربك للملائکة) ذکر ایله یامحمد شول زمانیکه ربك ملائکه یه دیدی (انی خالق بشرا من طین) تحقیقا بن خلق ایدیجی ام آدمی بالچقدن (فاذا سویته) پس شول وقتده که بن انك خلقتنی تعدیل وتسویه ایدوب احسن تقویمده تصویر ایلدمسه (ونفخت فیه من روحی) بن نفخ ایلدم روحمدن اول آدمه نفخ روح عبارتدر قبول فیض حقه حصول واستعداددن واضافت تشریف وتفخیمی مشعردر (فقعوا له ساجدین) پس اکا ساجد اولدیغکز حالده ساقط واقفکنده اولك ﴿ مثنوی ﴾

جز بنفخ حق نسوزد نفخ سحر * نفخ قهرست این وآن دم نفخ مهر * رحمت اوسابقست ازقهر او * سابقی خواهی بروسابق بجو

) نفخ سحر نفخ حقدن غیریله یانمز زیرا بونفخ قهردر واول دم نفخ مهردر اول خدانك رحمتی قهرندن سابقدر سابقلق استرسك یوری سابق طلب ایله یعنی نفخ الهیدن وفیض الهینك مظهری اولان ولیدن غیری دنیانك سحرینك اثرنی یاقمز وانك مکرنی وضررنی فیض الهیدن غیریسی خراب ایدوب یقمز زیرا بودنیانك سحری حق تعالینك قهرینك نفخی واثریدر واول ولینك نفسی وکلامی حق تعالینك مهر ورحمتنك نفخی وفیضیدر پس برشیئك دفعی ضدیله میسر اولور دنیانك مکری وسحری آثار قهریه در ونبی وولینك نفسلری ونفسلری آثار مهریه ونفس رحمانیه در پس دنیانك مکر وضررینك محو وافناسی آثار لطفیه اولان ومظهر نفخهٔ الهی کلان ولیلرك کلاملریله وارشاد سعادت انجاملریله ظهوره کلور زیرا اول الهك رحمتی انك قهر وغضبندن بیچون وبی چکونه سابقدر (سبقت رحمتی علی غضبی) حدیث شریفی بومعنایه دلیل واثقدر پس ای طالب حق اولان عاشق اکر سابقلق استرسك یوری رحمت الهیه یه مظهر وکندی

عصر بكاك پیغمبری كبی اولان برسابق طالب ایله نائانك یمن صحبتیله ودعا وهمتیله سن دخی سابقلردن اوله سن وهر قرنده البته نیجه سابقلر واردر كه هیچ برقرن اكر زمان اولده اولسون واكر شمدیكی عصرده اولسون حق تعالینك سابق اولان قوللرندن خالی دكلدر كما قال علیه السلام (لكل قرن سابق) رواه انس وقال علیه السلام لكل قرن من امتی سابقون (رواه عمر كذا قال ابونعیم فی الحلیة) بونلر حق تعالینك شول مقرب اولان بنده لریدر كه (السابقون السابقون اولئك المقربون) آیت كریمه سیله بونلره اشارت اولنمشدر هركیم بونلره مائل اولسه وصحبتلرینه داخل اولوب خدمت قیلسه اول دخی معنی سابقلردن ومقربلردن قیلنمشدر نته كم حضرت نبی صلی الله علیه وسلم حضرت علی كرم الله وجهه ورضی الله عنهه خطابا غیری امتنه ارشادا بیورمشلردر (یاعلی اذا تقرب الناس الی خالقهم بانواع البر فتقرب الی الله بانواع العقل لتسبق الناس درجة وزلفی عندالله فی الدنیا والاخرة ﴿ مثنوی ﴾ تارسی اندر نفوس زوجت * كای شه مسحور اینك مخرجت) تاكیم نفوس زوجته یعنی تزویج اولنان نفوسه وانلرك ساكن اولدیغی مرتبه یه ایریشه سن زیرا ای مسحور اولان شاه اشته سنك مخرجك بو بیت سورهٔ كورتده اولان (واذا النفوس زوجت) آیت كریمه سنه اشارت اولور اولی وآخرینك تفسیری جامع الآیاتده وسائر تفاسیرده مذكور اولمشدر وبونده اهل تفسیر بویله دیمشلردر كه ودخی شول وقتده كه نفسلر جسدلرله جفت اولنه لر ویاخود عملرله ویاخود نفوس مؤمنین حوریلر ونفوس كافرین شیاطینله ویاخود صالحات نفسی صالحلرله وطالحات نفسی طالحلرله تزویج اولنه لر پس بو بیتده توضیح معنی وتقریر فحوی بویله دیمك اولور كه ای طالب سبقت اولان سالك سبقت استرسك یوری برسابق طلب ایله تاكم ازواج مطهره ایله تزویج اولان نفوس مقدسه زمره سنه واصل اوله سن زیرا ای دنیانك سحریله مسحور اولان شهزاده ایشته سنك مخلصك بودر كه ذكر اولندی مادامكه برسابق ومرشد صادق طالب اولمیه سن واكا خدمت قیلمیه سن دنیانك سحرندن ومكرندن خلاص اوله مزسن وازواج مطهره ایله تزویج اولان نفوس مقدسه مرتبه سنه ایره مزسن پس ساحرهٔ دنیانك حبسندن خلاص اولمق ایچون برمخرج استرسك ایشته مخرج بودركه ذكر اولندی ﴿ مثنوی ﴾ باوجود زال ناید انحلال • درشبكه ودر برآن پردلال) زال عجوزه نك وجودیله سحره انحلال كلمز شبكه ده واول پردلالك قتنده انحلال چوزلمكه دیرلر شبكه آغه وطوزاغه دیرلر دلال نازوشیوه یه دیرلر یعنی ای طالب حق مادامكه زال دنیا سنك قتكده موجود اوله وسن اول شیوه وپرناز اولان سحاره نك قتنده وانك دام سحرنده مقید اوله سن

سنك وجودكده اولان عقده لره انحلال كلمز وسنك عقلك وقلبك انك دام سحرندن وقید مكرندن خلاص اولمز ونفسك زوجهٔ مطهره نك وصالنی بولمز زیرا اول زوجهٔ مطهره وجمیله نك وصالنه طریق بوعجوزهٔ دنیایی ترك ایلمكدر اكر بونك تركی اولمسه انك وصالی اله كلمز ﴿ مثنوی ﴾ نی بكفتست آن سراج امتان * این جهان وآن جهان ازضرتان) اول امتلرك سراجی دیمشیدر یعنی دیمشدر بوجهانه واوجهانه ضرتان بو بیت لطیف بوحدیث شریفه اشارتدر حضرت نبی علیه السلام بیورمشلردر (الدنیا والاخرة ضرتان فبقدر ماترضی احداهما تسخط الاخری) ضره قومه یه دیرلر یعنی شول ایكی عورته دیرلر كه بركسه نك تحت نكاحنده اوله بری برینه ضد اولوب ضرر ویردیكیچون ضره دینلمشدر هربار كه برین راضی ایلیه سن برآخری غضبناك اولور پس دنیا ایله آخرت ایكی قومه عورت كیبدر هرقنغی جانبنه التفات زیاده ایدوب آنكله مقید اولسك اول برآخر جانب سندن متباعد ومتجانب اولمق مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ پس وصال این فراق آن بود • صحت این تن سقام جان بود) پس بوجهانك وصالی اول جهانك فراقی اولور بوجسم وتنك صحتی دل وجانك سقامی اولور یعنی بوجهانك وصلتی وبونك دولت وعزتنك محبتی اول جهان آخرتك فراقنه سبب اولور كذلك بوتنك صحتی وراحتی جانك سقامتنه سبب اولور زیرا هربار كه تن صحتده اولسه ونعمته وراحته اشتغال قیلسه جانك خسته لكنه سبب اولور اما تن شكسته اولسه جان حق تعالی یه متوجه اولمغله وتضرع ونیاز قیلمغله صحت بولور وقوی اولور ولهذا قال صلی الله علیه وسلم (اذا احب الله عبدا ابتلاه ولاخیر فی عبد لایذهب ماله ولایسقم جسمه) ﴿ مثنوی ﴾ سخت می آید فراق این ممر * پس فراق آن مقر دان سخت تر) بوممرك فراقی سكا سخت كلور پس اول مقر فراقنی سخت تربیل یعنی بوجهان برممر ومعبر وفی المثل برره كذردر چونكم بوجای كذردن مفارقت ایلمك سكا مشكل وشدیدكله پس اول دارالقرارك ومكان پایدارك فراقی نه مرتبه سخت تر ومشكلتر كلور بوندن قیاس ایله ﴿ مثنوی ﴾ چون فراق نقش سخت آید ترا • تاچه سخت آید ز نقاش جدا) چون نقش وصورتك فراقی سكا سخت ومشكل كله تاكم آنك نقاشندن جدا اولمق نه مرتبه سخت كلور بوندن فهم ایله ﴿ مثنوی ﴾ آی كه صبرت نیست ازدنیای دون * چونت صبرست ازخدای دوست چون) ای غافل كه سنك دون ودنی دنیادن صبرك یوقدر پس سنك خدادن صبرك نیجه وار ای دوست نیجه یعنی دنیای دوندن سكا صبر ایلمك مشكل اولیجق خدای بیچوندن صبر ایلمك دخی سخت تر ومشكلتر اولور زیرا انواع صبرك زیاده اشدی

خدادن صبر ایلمکدر نته کم ❊ مثنوی ❊ چونکه صبرت نیست زین آب سیاه ●
چون صبوری داری از چشمهٔ اله) چونکم سنك صبرك بو آب سیاهدن بوقدر
چشمهٔ الهیدن نیجه صبورلك کتوررسن یعنی دنیانك لذائذی وحظوظی فی المثل
چشمهٔ سیاه کبیدر وآخرت نعمتنه نسبت آب شور کبیدر وحق تعالینك لقاسنی
مشاهده ایلمك وجناننه کیرمك آب حیات واکبر سعادتدر چونکم سیاه آب کبی اولان
دنیانك لذائذندن صبر ایلمکه قادر دکلسن حق تعالینك الطفی و کندی عاشقلرینه
اولان فیض وعطاسی چشمه سندن نیجه صبر طوترسن مداوم اولدیکه یوم آخرتده
انلك فراقی نیجه بوز بیك مرتبه بودنیانك فراقندن زیاده تلخ و ولمدر ❊ مثنوی ❊
چونکه بی این شرب کم داری سکون ● چون ز ابراری جدا وز یشربون)
چونکم بو شربسز سکون طوتمزسن ابراره منسوب اولندن وانلرك شربندن نیجه
جداسن یعنی بو دنیاده اولان اکلسز وشربسز سکون طوتمزسن وصبر ایتمزسن
آخرت اولدقده وحق تعالینك ابرار قوللری مزاجی کافور اولان شرابك کاسندن
نوش قیلدقده سن اکه منسوب اولان شرابدن وانك شربندن نیجه جدا اولورسن
ونوجهله صبر قیلورسن حق تعالی سورهٔ انسانده بیورر (ان الابرار یشربون
من کأس کان مزاجها کافورا عینا یشرب بها عباد الله یفجرونها تفجیرا) یعنی
تحقیقا ابرار ونیکو کار اولان بندهلر شو شرابك کاسندن ایچرلر که انك مزاجی جنته
منسوب اولان کافور اوله یاخود کافور جنتده ایچره بر لطیف و بیاض آبك اسمی
اوله که ابرارك ایچدکاری شرابه آنی خلط ایلیهلر کافور جنت ایچنده بر عیندر که
اندن اللهك ابرار قوللری ایچرلر واول عباد الله اول عینك صوینی هر نه جانبه
استرلرسه تفجیر ایتمکله تفجیر ایدرلر ❊ مثنوی ❊ کر ببینی یك نفس حسن ودود ●
اندر آتش افکنی جان ووجود ● جیفه بینی بعد ازان این شرب را ● چون
ببینی کر و فر قرب را) اکر بر نفس حضرت ودودك حسن وجمالنی کوریدك
جان ووجودی آتشه براغوردك اندنصکره بو شربی جیفهٔ ناپاك کورردك چون
قرب الهینك کروفرنی کورهسن یعنی اکر بر نفس اول ودود حقیقی ومحبوب
ذاتینك حسن باکمالنی کوریدك و کندیکی انك مشاهدهسنه ایرکوردك وجودیکی
وجانکی آتش عشقه براغیدك و کندیکی ریاضت وعبادتله افنا ایدیدك اندنصکره
بو یمکی وایچمکی جیفه کوریدك چونکم قرب الهینك کروفرینه نظر ایرکوریدك
مادامکه حضرت حقك قربنه ایرمیهسن وانك جمال باکمالنی کورمیهسن بو دنیایی
حد فانده نه مرتبه حقیر ودون ایدیکنی بیلمزسن و بو اکل وشربی ترك قیلمزسن
دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ همچو شهزاده رسی در یار خویش ● پس برون
آری ز پا تو خار خویش ● جهد کن در بی خودی خودرا بیاب ● زود تر والله

اعلم بالصواب) اول شهزاده کبی کندی یاریکه ایریشورسن پس آیاغکدن
کندی دیکنیکی سن طشره کتوررسن یعنی چونکم کر وفر وقرب حق کورهسن
اندنصکره بو اکل وشربی جیفه کوررسن مذکور اولان شهزاده کبی کندی
یاریکه ایریشورسن پس کندی جانك ایاغندن خار فراقی کتوررسن یعنی سنك
جان ودلکه اضطراب ویرن وغم والم ایرکورن صفتلریکی محو وازاله ایدرسن
دیمك اولور پس امدی جهد ایله کندیکی بیخود لقده بول علی الفور والله صوابه
اعلمدر یعنی (یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله وابتغوا الیه الوسیلة وجاهدوا فی سبیله
لعلکم تفلحون) آیت کریمهسنك فحواسی اوزره الله یولنده جهد ایله واکا وسیله
طلب ایله حتی بر مرتبهیه ایرهسن که بیخود اولهسن وبیخودلق وفنالق مرتبهسنده
کندی حقیقت ذاتکی بولهسن و بو خصوصده تأخیر ایتمه بلکه عسی ولعلی دخی
ترك ایدوب علی الفور تشمیر اذیال ایدوب مجاهدهیه شروع ایله تا غفلتله فرصت
ضایع اولمیه کما قال ابن الفارض (بیت) وعد عن قریب واستجب واجتنب
غدا ● اشمر عن ساق اجتهاد بنهضة ● وکن صارما کالوقت فالمقت فی عسی ●
وایاك علی فهی اخطر علة ● ❊ مثنوی ❊ هر زمانی هین مشو با خویش
جفت ● هر زمان چون خر درآب وکل میفت ● از قصور چشم باشد این عثار ●
که نبیند شیب وبالا راجهار) اکاه اول هر بر زمان کندکله جفت اولمه هر زمان
خر کبی آب وکل ایچنه دوشمه زیرا بو سورچمك چشمك قصورندن اولور زیرا
اینشی و یوقشی جهار وآشکارا کورمز بو بیت بعض نسخهده اختلاف اوزره واقع
اولمشدر مثلا جهار یرینه کوروار واقع اولمشدر و بعض نسخهده عثار یرینه عشور
ومصرع ثانیده که نبیند شیب و بالا از دور واقع اولمشدر بعض نسخهده دخی دور
واقع اولمشدر لکن قتی مناسب دکل وخلاصهٔ کلام اولدر که ای سالك آکاه اول
هر بر زمان کندی نفسکله جفت اولمه زیرا (ان النفس لامارة بالسوء) در
وهر زمان خرلر کبی اکل وشرب آب وکلنه ومعصیت بالجفنه دوشمه وطریق
مستقیمدن شاشمه بو طیره نوب دوشمك وطریق حقدن شاشمق نظرك قصورندن
وعقلك نقصانندن اولور که طریق الهیده اولان اینشی و یوقشی ایراقدن کورمز
وآنده اولان مزالق اقدامی وورطات افهامی آشکارا مشاهده قیلمز والهذا سقوط
وعثاردن خالی اولمز ❊ مثنوی ❊ بوی پیراهان یوسف کن سند ● زآنکه
بویش چشم روشن می کند ● صورت پنهان وآن نور جبین ● کرده چشم
انبیا را دوربین) یوسف علیه السلامك پیراهاننك بوینی کندیکه سند ایله
زیرا که آنك بویی چشمی روشن ایلر پیراهن و پیراهان ایکیسی بر لغتدر صورت
پنهان واول نور جبین انبیا علیهم السلامك کوزنی دوربین وزیاده کور یجی

ایلمشدر یعنی ای سالك راه الهی اکر سقوط وعثاردن نجات بولمق وروشن چشم ودور بین اولمق استرسن یوسف حقیقتك پیراهننك رایحه سنی کندیکه سند ایله یوسفدن مراد حق سبحانه وتعالیدر واناك پیراهندن مراد کلام شریفیدر که رایحهٔ روحانیه ایله وفایحهٔ ربانیه ایله پرومالامالدر زیرا کلام متکلمك صفتی وصفت موصوفك لباسی کبی اولدیغی ملابسه ایله حضرت محبوب حقیقتك نفحات ذاتیه وروایح صفاتیه سی فی المثل پیراهن کبی اولان کلمات قدسیه سنه تأثیر قیلمشدر واول کلمات طیبهٔ روایح الهیه ایله معنبر ومعطر اولمشدر حضرت یوسف علیه السلامك پیراهننك رایحه سی یعقوب علیه السلام حضرتلرینك حزن وغملردن بیاض اولمش کوزنی نیجه روشن ایلدیسه و بشیر کلوب اول پیراهنی انك یوزنه القا قیلوب اول پیراهنك رایحه سندن انك کوزلری نیجه روشن اولوب بصیر اولدیسه کلام اللهك دخی رایحهٔ معنویسی یعقوب علیه السلام کبی حزن وغمدن نابینا اولان عاشق ومشتاقلرك چشمنی روشن ایلر اول صورت پنهانی یعنی صفات نهانی ونور جبین یعنی جمال رب العالمین انبیای عظامك بصر بصیرتلرنی دور بین ایلمشدر صورت پنهاندن مراد صفات الهیه درکه (ان الله خلق آدم علی صورته) حدیثنی علما ومشایخ ای علی صفاته دیمکله تفسیر ایلدکلری بومعنایه دلالت ایدر نور جبیندن دخی مراد رب العالمینك جمالی نوری اولور پس صفات نهانی ونورجمال ربانی انبیای عظامك واولیای کرامك چشم دللرنی زیاده کوربجی وحقایق اسراری مشاهده قیلیجی ایلمشدر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ نور آن رخسار برهاند زنار * هین مشوقانع بنور مستعار * چشم را این نورحالی بین کند * جسم وعقل وروح را کر کین کند) اول رخسارك نوری سنی ناردن قورتور مستعار اولان نوره قانع اولمه زیرا کوزی بونور مستعاره حالی بین ایلر جسمی وعقلی وروحی کرکین ایلر اول وجه حقیقینك وجمال رب العالمینك نوری سنی اولا نار شهوت وغضبندن وثانیا آتش دوزخ پرلهیبدن خلاص ایلر آکاه اول بوعاریتی اولان نوره قانع اولمه نور مستعاردن مراد بونده ظاهری کورمکه وحالی کوسترمکه سبب اولان علم رسمی ودخی عقل معاش ودخی صوری ودنیوی اولان حظوظ ولذایذ درکه بونلرك بقاسی اولمدیغی جهتندن ونفسه روشنالك و یردیکی حیثیندن نور مستعار کیدر بونور مستعارکه مراد اندن علم رسمی ویاعقل جزوی اوله و یاخود حظوظ نفسانی ولذات دنیا اوله انسانك چشمنی حالی بین ایلر وانجق صورت ظاهری کوستریجی قیلر وجسمی وعقل معادی وروح پر رشادی او یوز ایلر یعنی خسته ومریض قیلر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ صورتش نورست ودر تحقیق نار * کرضیا خواهی دودست

ازوی بدار) کرچه اول نور مستعارك صورتی نوردر حقیقتده ناردر اکرضیا استرسك ایکی الکی اول نور مستعاردن کیر وطوت اول علم رسمی وعقل جزوی که صورتا علم وعقل کبیدر اما عند التحقیق عین جهل وغفلتدر وکذلك حظوظ نفسانی ولذائذ دنیوی اکرچه صورتا نعمتدر ولکن معنا محنت نی وزحمتدر پس بونلر صورتا نور وعند التحقیق نار کبیدر اکر حقیقتده قائم بالذات اولان نوری وفانی اولمین ذوق وسروری استرسك ایکی الکی اول عاریتی اولان وسنی حالی بین قیلان نور مستعاردن کیر وطوت تاکه آخر بین اولیجی نور الهی وضیای ربانی سنك قلبکده ظاهر اوله دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ دمبدم بر روقنده هرجا رود * دیده وجانی که حالی بین بود) هرقنده که کیدر دمبدم یوزی اوزره دوشر اول بردیده وجانکه نقدوحالی بین اوله یعنی شول بردیده وشول جانکه همان نقدحالی کوریجی اوله وعاقبتبین اولمیه وهرشیئك آخرنی اندیشه قیلمیه هرنه جانبه کیدرسه وطریق الهیدن هرنه سمته توجه ایدرسه همیشه یوزی اوزره دوشر وعثار وسقوطدن خالی اولمیه راه حقه افتان وخیزان کیدر ﴿ مثنوی ﴾ دور بیند دور بین بی هنر * همچنان که دور دیدن خواب در) بی هنر اولان دور بین ایراق کورر انجلین که برکسه خوابده ایراق کورر خواب دردرخواب تقدیرنده اولور بو بیت سؤال مقدره جواب موقعنده واقع اولمشدر کانه برسائل دیرکه نور مستعارکه اندن مراد علم رسمی وعقل جزویدر انسانی حالی بین ایلر دور بین ایلمز دیدیکز علم رسمی وعقل جزوی صاحبلرینك اینجنده شول قدر دقت ایدیجی دور بینلر واردرکه انلرك تصویر ایلدیکی دقیق معنالری کسه کورهمز واکا نظر ایر کورهمز جواب بیوررلر نعم اول حقیقتده هنرسز اولان دور بین ایراق کورر ودقیق معنیلره نظر ایر کورر انجلین که برکسه خواب ایچره دور کورر وعقلدن وفکردن خارج اولان یرلره ومعنیلره نظر ایر کوررولکن آنك کوردیکنه اعتبار اولمز زیرا آنك کوردیکی صور خیالیه در وسراب بقیعه در نتیجه وحقیقتدن خالیدر پس غائبدن مخاطبه التفات ایدوب اسیر نور مستعار اولان دور بین و بی هنرلره خطاب ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ حفته باشی ولب جوخشك لب * می دوی سوی سراب اندر طلب * دورمی بینی سراب ومی دوی * عاشق آن بینش خودمی شوی * می زنی در خواب بایاران تولاف * که منم بینادل و پرده شکاف * نك بدان سوآب دیدم هین شتاب * تاروم آنجا وآن باشد سراب) ای عقل جزوی وعلم رسمی صاحبی سنك دور بین اولدیغك فی المثل اکا بکزرکه ایرماق کنارندن تشنه وخشك لب خفته اوله سن طلبده سراب جانبنه آب دیو یله سن سرابی اراقدن کوررسن و یلرسن اول کندی بینشکه عاشق اولورسن واقعه ده یارانکه سن لاف اوررسن بو یله دیو که

بينادل و پرده شكاف بنم ايشنه اول جانبده آب كوردم آكاه اول سرعت ايله تااول محله كيده لم حال بوكه اول سرابدر يعنى اى عقل جزؤى وعلم رسمى صاحبى سنك بيلك ودور بين اولمك اكا بكزركه برچايك كنارنده خشك لب وصوسز يانمش اوله سن ونوم حالنده بر پرده سراب كوروب آنى آب صانوب زياده طلبده اول سراب جانبنه يله سن واقعه ده سرابى دوردن كوردسن واول جانبه بلرسن كندبكك اول بينشنك وجنبشنك عاشقى اولورسن بيلزسنكه اول كورديكك سرابدر و بينش وجنبشك وفكر ودانشك خيال وخوابدر مع هذا انك خيال وخواب ايديكن بيلبوب عالم خوابده كندى يارانكه لاف وكزاف اوررسن بويله ديوكه بنم كوكلم كوزى كوريجى و پرده لرى شق ورفع ايدوب وراى حجابده اولان علوم وفهومى بيلجيدر ودخى ديرسن كه ايشته فلان محلده آب كوردم اى ياران آكاه اولك وانى نوش ايلمكه سرعت قيلك تاكيم اول جانبه كيده لم واول آبى نوش ايده لم حال بوكه اول آب كور ديكك عين سراب در و بودانش و بينشك خيال وخوابدر كركدر خواب غفلتدن بيدار اوله سن وخيالات كورمكدن كذر قيله سن تاكم كندى قنكده اولان آب حيات ارماغنى بوله سن واندن نوش ايليه سن ﴿ مثنوى ﴾ هرقدم زين آب تازى دورتر * دودوان سوى سراب باغرر • عين آن عزمت حجاب اين شده • كه بتو پيوسته است وآمده) هرقدم بوآب حيات معنويدن دورتر چاپرسن باغرور اولان اول سراب جانبنه يليجى اولديغك حالده دود وان دوان دوان تقديرنه دركش كشان كشان تقديرنده اولديغى كبى غرر غرور معناسنه درسنك اول عين عزمك بونك حجابى اولمشدركه سكا پيوسته در وسكا كلمشدر يعنى هر باركه خواب غفلت ايچره صور خياليه كورمكه رغبت قيله سن وقيل وقالده رقيق ودقيق معنالر بولمغه قاصد اوله سن هردم م وهردم بوآب حيات معنويدن بعيدرك چاپرسن ودورتر اولورسن الداجى اولان سرابك جانبنه كنديكك حالده كه اول سنك كورديكك صور خياليه وبيلديكك معانئ دقيقه سراب بقيعه كيدر سنك اول خيال جانبنه وقيل وقالده بولديغك معناى بى مآل وجاه ومال سمتنه اولان عزمك بوسكا پيوسته اولان ومتصل كلان آب حيات معنويه نك حجابى اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ بس كسا عزمى بجايى ميكند • ازمقامى كان غرض دروى بود) چوق كمسه بريره عزم ايلر برمقامدن كه اول غرض انك وجودنده اولور يعنى چوق كمسه بومقامدن برآخر يره برعظيم عزيمت ايلر بعض غرض ومقصود ايچون كه اول غرض انك كندى وجودنده حاضردر كما قال الله تعالى (وفى انفسكم افلا تبصرون) يعنى جهانده هرنقدر شئ وار ايسه انك نمونه سى سزك نفسلر يكزده واردر پس

سزانى نيچون كورمزسز انسان نفس الامرده برعالم كبرى ونسخهٔ عظمادر هرنه طلب ايلرسه كنديدن بولمق قابلدر پس كركدركه كنديدن غافل اولميه وطريق مستطيله صاحبلرى كبى حتى كنديدن دورومهجور بيلوب انك تقربنه ووصالنه برمرتبه تعين ايدوب اول مرتبه يه عزيمت قيليه بلكه (ونحن اقرب اليه من حبل الوريد) مقتضاسنجه انى كندى يه حبل وريدندن اقرب بوله (وهو معكم اينما كنتم) نحواسنجه هرنه مكانده وهرنه حالده اولسه آنى كندبله بيله بيله ﴿ مثنوى ﴾ ديد ولاف خفته مى نايد بكار • جز خيالى نيست دست ازوى بدار • خوابناكى ليك هم برراه خسب • الله الله بره الله خسب • تابود كه سالكى برتوزند * از خيالات نعاست بركند) خفته نك ديد ولافى كاره كلمز برقورى خيالدن غيرى دكلدر الكى اندن طوت خوابنا كسن ولكن هم ره اوزره اويو زينهار وزينهار راه حق اوزره اويو الله الله اكر اتق الله اتق الله معناسى مراد اولورسه زينهار وزينهار معناسى و يربلور اما الله حقيچون الله حقيچون ديمك دخى جائزاولور تااوله كه برسالك سكا اوره وكندوبى مقارن قيله سنى نعاس خيالاتندن قورتره نعاس اويقويه ديرلر يعنى مادامكه سن خواب غفلتده اوله سن وحقيقت حالى كوردم ديولاف اوره سن خفته نك كورمسى وكوردم ديولاف اورمسى كاره كلمز ومعتبراولمز نائمك كورمسى برخيالدن غيرى دكلدر الكى اندن كيرو طوت واول كورمكدن رجوع ايت كه انك فائده سى بوقدر اكرچه خوابناكسن و ياتمق استرسك لكن هم يولده يات زينهار وزينهار غيرى يرده ياتمه الله يولى اوزره يات اول اجلدن كه تااوله كه برسالك راه حق كندوبى سكا اوره سنى بيدار قيله خيالات خوابدن قورتره وخلاص قيله وفى الحقيقه بركسه خوابناك اولوب غفلت اويقوسندن خلاص اولمغه قادر اولمزسه بارى بنه الله يولنده خوابناك اولمق وانك اولياسنك طريقنده استراحت قيلمق غيرى يرده خوابناك اولمقدن هروجهله اوليدر زيرا غيرى يرده ياتسه (مصرع) خفته را خفته كى كند بيدار) قولك موجبنجه غيرى خفته لر انى ايقاظ ايلمكه قادر اوله مزلر اما الله يولنده ياتسه يعنى انك اولياسندن برينك طريقنى اختيار ايدوب انده استراحت ايتسه اول طريقك بيدار اولان سالكلرى البته اكسك دكلدر بركون برينه مرحمت كاوب اول راه حقده خفته اولنه كندوبى اوروب انى اويانديرر وخواب غفلته متعلقه اولان خيالاتدن وبى معنى يره اضغاث احلام كورمكدن خلاص قيلر چونكه خواب غفلتدن قورتله و يقظه وانتباه مرتبه سن بوله اول كورديكى و بيلديكى و بولديغى شيلرى ترك ايدوب انكله راهه بيله سالك اولور ونيجه منازل ومقاماتى كچوب عاقبة الامر مقصودنى بولور ﴿ مثنوى ﴾ خفته را كر فكر كردد همچو موى •

اوازان دقت نیابد راه کوی * فکر خفته کردونا وکرسه تاست * هم خطا اندر
خطا اندر خطاست) مثلا خفته نك فکری اکر موی کبی دقیق اوله اول خفته
اول دقتدن محله نك یوانی بولماز خفته نك فکر واندیشه سی اکر ایکی قاتدر واکر
اوچ قاتدر هم خطا ایچره خطادر یعنی مثلا برخواب غفلتده یاتمش
کسه نك فکری قیل کبی اینجه اولسه وهر فنده وهنرده دقیق معنالر دوشونسه
ونازك خیاللر قیاسه اول خواب غفلتده خفته اولان کسه اول وقتده اول
فکرتدن حقیقت محله سنه یول بولامز ومجرد اول فکریله وامعان نظر یله طریق
حقه سلوك قیله مز زیرا خفته اولان کسه نك فکری کرك برقات اولسون کرك
ایکی قات اولسون کرك اوچ قات اولسون وعدد هنرده موشکافلر وخرده دانلر
مرتبه سن بولسون هم قات قات خطا ایچره در زیرا نائم اولان کسه نك فکری
وعقلی اصابت ایده مز وحقیقت حالی مشاهده ایلك سمتنه کیده مز بلکه هرنه
کوررسه وکوردیکنده تحقیق اصابت ایلدم دیو تصدیق قیلورسه ینه خطای
محضدر وظن وخیالدر حقیقت حالی کورنلر خواب غفلتدن بیدار اولان ارنلردر
❊مثنوی❊ موج بروی می زندبی احتراز * خفته پویان در بیابان دراز * خفته می
بیند عطشهای شدید * اب اقرب منه من حبل الورید) موج آنك اوزرینه بی
احتراز اورر خفته ایسه بیابان درازده آب ایچون پویاندر خفته اولان کسه
منامنده شدید عطشلر کورر آب اکا حبل وریدندن اقربدر یعنی اول کسه که
خواب غفلته مبتلا اولمشدر امواج بحر حقیقت احترازسز اول غافلك وجودینه
هردم اورر وآب حیاتك تلاطمی انك قالبنه وروحنه همیشه طوقنور لکن اول
خفته کندینك وجودنده اولان اول امواج دریای الهیدن غافل اولوب دنیانك
اوزون بیابانلرنده حقی اورر وانك آب وصالنه آرزو قیلور وخواب غفلت ایچره
آب وصال حقه شدید عطشلر وعظیم تشنه لکلر کورر ومقصودینی کندیدن بعید
ظن ایلیوب عظیم اشتیاقلر وآه وزاریلر قیلور عجبا مقصودمی نیجه بولورم واندن
نوجهله ریان اولورم دیو طول ودراز تفکرلر قیلور حال بوکه مقصودی اولان
آب حقیقت اکا بوینی طمرندن قریبتردر کما قال الله تعالی (ولقد خلقنا الانسان
ونعلم ماتوسوس به نفسه ونحن اقرب الیه من حبل الورید) الحاصل مقصودی
کورمکه خواب غفلتدن بیدار اولمق و بصر بصیرتی کشاده قیلمق لازم اولمردندر
برکسه نك که بصر بصیرتی کشاده اوله سائر نامه قحط وغلا اولسه اول صافی نعمت
وعطا کوررتنه کم بو بیانده اولان زاهد بیادل بویله کوردی

❊ حکایت آن زاهد که درسال قحط شاد وخندان بود با مفلسی ❊
❊ وکثرت عیال وخلق می مردند از کرسنکی کفتندیش چه ❊

❊ هنکام شادیست که هنکام صد ❊
❊ تعزیه است کفت مرا باری نیست ❊

❊ مثنوی ❊ همچنان کان زاهد اندر سال قحط * بود او خندان وکریان
جمله رهط) انجلین که اوزاهد سال قحط ایچره او خندان ایدی وجمله رهط کریان
ایدی رهط قومه دیرلر یعنی آب حیوانی وفیض ربانی انسانه حبل وریدندن اقرب
ایکن آنی کوره میوب بیابان اوهام وخیالاته دوشوب آب مقصوددن غافل اولدقلری
ایچره ناله وکریه قیلدقلری کبی اول زاهد دخی سال قحط ایچره بیادل اولوب
کندی یه حبل وریدندن اقرب اولان تجلیات الهیه یی وفیوضات ربانیه یی مشاهده
قیلدیغندن اوتری خندان ایدی وسائر جماعت خفته وحقیقت حالی مشاهده ایلمکدن
غافل ونابینا اولدقلری اجلدن انلره قحط کورینوب کریان اولدیلر ❊ مثنوی ❊
پس بکفتندش چه جای خنده است * قحط بیخ مؤمنان برکنده است) پس
کندی عصرنده اولان جماعت اول زاهده دیدیلر نه خنده نك یریدر قحط
مؤمنلرك اصل وبیخنی قوپرمشدر یعنی بو قحط وغلا چوق مؤمنی هلاك
ایلمشدر پس بو محلده کولمك یری دکلدر ❊ مثنوی ❊ رحمت از ما چشم
خود برد وخته است * ز افتاب تیز صحرا سوخته است) رحمت حق کوزنی
بزدن دکمشدر تیز وپرحرارت آفتاب صحرایی یاقمشدر رحمت بونده مضاف مقدر
اولوب ذو رحمت اولان خدا بزدن نظر عنایتن اورتمشدر دیمك جائزدر لکن
اولی اولان رحمتدن مراد باران اولوب معنی حق تعالینك باران رحمتی بزدن کوزنی
یومشدر یعنی عینی اخفا ایدوب ستر ایتمشدر عالمده رطوبت قالمدیغندن آفتاب
تیز صحرایی یاقمشدر ❊ مثنوی ❊ کشت وباغ ورز سیه استاده است * درزمین
نم نیست نه بالا نه پست) زرع وباغ واوزم چبوقی سیاه طورمشدر حرارت
شمسدن زمینده نم بو قدر که نه اشاغیده ونه یوکسکده یعنی جهان آفتابك حرارتندن
یانوب قورودی وشیب وبالاده رطوبت قسمی قالمدی ❊مثنوی❊ خلق میمیرند
زین قحط وعذاب * ده ده وصد صد چو ماهی دور از اب) خلق بو قحط وعذابدن
اولورلر اون اون ویوز یوز آبدن دور اولمش ماهی کبی ❊ مثنوی ❊ بر مسلمانان
نمی آری تو رحم * مؤمنان خویشند ویك تن لحم وشحم) مسلمانلر اوزرینه سن
رحم کتورمزسن حال بوکه مؤمنلر بری برینه اقربادر وجمله سی شحم ولحم صاحبی
بر تندر نته کم حضرت نبی علیه السلام بیوردی (المؤمنون کرجل واحد
ان اشتکی رأسه اشتکی کله وان اشتکی عینه اشتکی کله) رواه النعمان بن بشیر
❊ مثنوی ❊ رنج یك جزوی ز تن رنج همه است * کر دم صلحست با خود

ملحمه است) تندن برجزوك رنجى دوكلى تنك رنجيدر اكر صلح وقتيدر وياخود
جنك وجدل وقتيدر ملحمه جنكه ديرلر يعنى بركسه نك بدنينك برجزؤى رنجور
اولسه دوكلى اعضاسى متألم اولور وجميع اعضا بر عضوده موافقت قيلور اكر
صلح دمنده اولسون وياخود جنك وجدل دمنده اولسون چونكم نفوس مؤمنلر
واحد حكمنده اولمجق بر برى برآخر ينه ايلك حالنده وكتولك حالند موافقت
ايتمك لازمدر ديديلر ﴿مثنوى﴾ كفت درچشم شما خطست اين * پيش
چشمم چون بهشتست اين زمين) اول زاهد بونلره جواب ويروب ديديكه
بو بلا وغلا كه سزه مسلط اولدى سزك كوز يكزه قحط وغلادر اما بنم كوزم
اوكنده بوزمين جنت كبيدر يعنى بوظاهرده اولان قحط وغلاسز حقيقت بين
اولمديغكزدن اوترى كوزيكزه قحط وغلا كورنمشدر اما حق تعالى حضرتلرى بنم
بصر بصيرتمى كشاده قيلدى پس بوزمين بكاجنت كبى اولدى ونعم روحانيه
وفيوضات ربانيه ايله طولدى ﴿مثنوى﴾ من همى بينم بهردشت ومكان *
خوشها انبه رسيده تاميان) بن هردشت ومكانده كورورم خوشه لرى بيله دك
وافر ايرشمش كورورم يعنى هر يرده وهر صحراده بغداى سنبله لرنى بيله دك ايرشمش
قتى چوق كوردم ﴿مثنوى﴾ خوشها در موج از باد صبا * پر بيابان
سبز تراز كندنا) خوشه لر باد صبادن موجده پر بيابان ايسه كندنادن سبزتر كندنا
پراصه ديدكلريدر يعنى بغداى سنبله لرى باصبادن بحرا خضر كبى موج اورمقده دن
بيابان طلو پراصه دن سبزتردر يعنى بن بويله كورورم ديدى پس بويله كورن
و بومرتبه يه نظر ايركورن كمسه نك قتنده قحط وغلا قالورمى ومجرد اوهام
وخيالات دغدغه سندن كنديه قحط وغلا ده ظن ايلين كمسه لر كبى محزون اولورمى
ديدى ﴿مثنوى﴾ زازمون من دست بروى مى زنم * دست وچشم خويش راچون
بركنم) ازموندن اوترى بن الى اول خوشه لرك اوزرينه اورورم كندى الى
وكوزمى نيجه يوقرو ايليم آزمون تجربه معناسنه در مصرع ثانيده اولان بركنم
لفظنده ايكى وجه اوزره قرأت واوچ وجه اوزره معنى صحيح اولور اولا بركنم كافك
فتحه سيله اوقنوب معنى بويله اولسه جائز اولور بن الى اول خوشه لرك اوزرينه
صنمق وتجربه ايلك جهتندن اورورم كندى الى وكوزمى اول كورديكم خوشه لردن
نيجه قوپاريرم يعنى قوپرمزم مراد اكا الى سورركن وآنى كوزمله كورركن اندن
قطع يد ايلزم وتعامى دخى قيلزم ديمك اولور واكر بركنم ضم كافله اوقنورسه
اولا معنى بن كندى الى وكوزمى اندن نيجه دفع ايلرم ديمك اولور وثانيا بن
الى وكوزمى نيجه يوقرو قالدريرم وآسمان جانبنه طوترم الى ويوزنى يوقرو
قالدرمق دعا قلقدن ورجا ايلكدن كنايت اولور يعنى بن اول موج اورن سنبله لر

اوزره تجربه وامتحان جهتندن ال اورورم وانلره الله مس ايلرم پس بن سزك كبى
الى وكوزومى آسمان جانبنه قالديروب نيچون دعا ايلرم ديمك اولور ﴿مثنوى﴾
يارفرعون تنيداى قوم دون * زان نمايد مر شمارا نيل خون * يارموسى خرد كرديد
زود * تانماند خون وبينيد آب زود) اى دون قوم سزتن فرعونك يار يسز اول
وجهدن نيل سزه قان كورينور يعنى بوتن انسانى اوصاف ذميمه ايله متصف
اولديغى حالده فرعون كبيدر اى دنى قوم سز ايسه كز انك يارى وقرينيسز
بوآب نيل كبى اولان عالم سزه خون كورينور حقيقتده بوخود عين خوندر پس
اى قوم دون على الفور خرد موساسنك يارى اولكز تاكم نظريكزده خون قالميه
وآب رود كوره سز يعنى اكر بوعالم نهرلرندن آب حيات ايچمك استرسكز فرعون
نفسه يار اولمغى ترك ايدوب عقل موساسنه بلاتأخير يار اولكز تاكم بونهر عالمده
جارى اولان احوال كبى قان خبيث ومردار كورينه بلكه آب طهور كورينه
وحقيقت حال هرنه ايسه ظهوره كله ديدى پس بومعنايى توضيح وتفهيم ايلمكدن
اوترى برقاچ مثل ايراد ايدوب بيوررر ﴿مثنوى﴾ باپدرازتوجفايى ميرود * آن
پدر درچشم توسك ميشود) مثلا پدريكه سندن برجفا كيدر اول پدرسنك
چشمكده سك اولور يعنى سندن پدرك جانبنه برجفا صادر اولسه واول دخى سكا
غضب صورتن كوسترسه اول پدرك اول حينده سنك كوزيكه سك كبى درنده
وعقور اولور ﴿مثنوى﴾ آن پدرسك نيست تأثير جفاست * كه چنان
رحمت نظر راسك نماست) اول پدرسك دكلدر تأثير جفادركه آنجلين رحمت
نظرلويى اول تأثير جفا سك كوستريجيدر بومعنى اوزره رحمت نظر وصف
تركيبى اولور بودخى جائزدركه مضاف مقدر اولمق اوزره رحمت اهل رحمت
تقديرنده اوله ونماست متعدى اولميوب لازم اوله معنى اول پدرسك دكل تأثير
جفادركه آنك كبى اهل رحمت وصاحب شفقت نظره سك كورينيجيدر ديمك اوله
ورحمت رحيم معناسنه اولوب مبالغه دن اوترى مصدر ذكر اولنمق دخى جائزدر
رجل عدل ديدكلرى كبى بوتقدير اوزره معنى اول پدرك سك دكلدر لكن تأثير
جفادركه انجلين عين رحمت اولان كمسه سنك نظريكه سك كورينيجيدر ديمك اولور
﴿مثنوى﴾ كرك ميديدند يوسف رابچشم * چونكه اخوانرا حسودى بود
وخشم) مثلا حضرت يوسف عليه السلامى كوزلريله قورد كورديلر چونكه
قرداشلرينك اكا حسودلكى وخشم وغضبى وارايدى يعنى حضرت يوسف عليه
السلامك حددن زياده حسن وجمالى وارايكن وعالمه انك جمال باكمالى رونق صالمش
ايكن چونكم انك قرداشلرينك اكا حسد وعداوتلرى وار ايدى پس عداوت
كوزيله نظر ايلدكلرندن انى قورد كبى قبيح وزشت كورديلر پس حضرت يوسف

علیه السلامك زشت اولمسی و پدرك سك اولمسی لازم كلمز بلكه عداوت كوزینك
خاصیتی اولدركه بویله كوره ❊ مثنوی ❊ باپدر چون صلح كردی خشم رفت
● آن سكی شد كشت باباباریار نغت) چونكه پدر كاه صلح ایلدك خشم وعداوت
كندی اول سكاك صورتی كندی باباسكا عظیم یار اولدی بابانك سكا عظیم یار
اولمسی عین رضا ایله باقدیغنك اثریدر وانك سك صورت كورنمسی عین سخطله
نظرایلدیكك نتیجه سیدركه دینلشدر (بیت) فعین الرضا عن كل عیب كلیلة ●
ولكن عین السخط تبدی المساویا ● پس مادامكه سك نفسك بغض وعداوت
وحقد وحسد ومعصیت و بونلر امثالی اولان خبیث صفتلرله متصفه اوله صورت
عالم سكا زشت وقبیح كورنمكدن خالی اولمز نته كم بونك سببی نه ایدیكنه بو بیانی
تفهیمدن اوتری بسط ایدوب بیوررلر

❊ در بیان آنكه مجموع عالم صورت عقل كلست چون باعقل كل ❊
❊ بكژروی جفا كردی صورت عالم ترا غم فزاید در اغلب احوال چنانكه ❊
❊ باپدر بدكردی صورت پدر غم فزاید ترا ونتوانی رو بش ❊
❊ رادیدن اكرچه پیش ازان نوردیده بوده باشد وراحت جان ❊

بوسرخ شریف و بو بیان لطیف انك بیاننده دركه مجموع عالم عقل كلك
صورتیدر عقل كل شول حقیقت محمدیه دركه اول ما خلق الله عقلی دیمكله اكا
اشارت بیورمشلردر بواجلدن اكا عقل اول دخی دیرلر كه ابتدا وجوده كلان اولدر
وجمیع عقول اندن ظهوره كلدیكیچون واول جمیع عقولك وجودنده مدبر ومربی
اولدیغیچون عقول وارواحك پدری كبی اولمشدر چونكم سن عقل كله كژرولك
وكرا هتلكله جفا ایلیه سن عالمك صورتی اغلب احوالده سكا غم زیاده ایلر عقل
كله كژرولكله جفا ایلمك حضرت محمد علیه السلامك سنتنه مخالف كتمكله وانك
مرادنی وامرنی ترك ایتمكله اولور زیرا عقل كل اول حضرتك حقیقتیدر فچون
انك سنتنه مخالف كتمكله اكا جفا ایلسك صورت عالم سكا اكثر احوالده غم وغصه
زیاده ایدر مثلا انجلین كه پدریكه بدلك ایلیه سن وانك مرادنه مخالف اوله سن
پدرك صورتی سكا غم زیاده ایلر واول پدركك یوزنی كالاول كورمكه قادر
اوله مزسن اكرچه مخالفتدن اول اول پدر سكا نور چشم وراحت جان اولدیسه ده
زیرا كژرواولمق ومخالفت قیلمق پدرك ترش رواولمسنه وغضب قیلمسنه سبب اولور
واطاعت قیلمق كشاده روی اولمسنه واطف واحسان قیلمسنه باعث اولور چونكم
صورت عالمده ترش رو یلق كوره سن وسكا قهر وغضب صورتیله كورینوب سنی
غمناك ایلر مشاهده قیله سن بلكه عقل كلك سكا اینجنمسی واردر پس لازم

اولان اولدركه استغفار وتوبه یه مشغول اولوب درحال اول حضرتك بیوردیغی
اوزره سلوك قیله سن تا ظاهرده و باطننده غم وغصه دن خلاص اوله سن
❊ مثنوی ❊ كل عالم صورت عقل كلست ● كوست بابای هرانكه اهل
قلست ● چون كسی باعقل كل كفران فزود ● صورت كل پیش اوهم سك
نمود ● صلح كن بااین پدرعاقی بهل ● تاكه فرش زرنماید آب وكل) عالمك كلیسی
عقل صورتیدركه اول عقل كلدر هرشول كسه نك باباسی كه اهل قلدر اهل
قلدن مراد اهل نطقدر واهل نطقه دن دخی مراد قل امرنه اهل اولان ولایق
اولان عقلادر كه بونلر امرحقی سویلمك اهلریدر پس معنی جمیع عالم عقل كلك
شكل وصورتیدر كه هرشول كسه كه حق تعالینك امرنی سویلمك وتبلیغ ایتمك
اهلیدر اول عقل كل انك باباسیدر كان اهل قل اولاین انسانك باباسی اولمش
اولور زیرا انلره حیوانیت غالبدر اكرچه انسان صورتنده ایسه لرده حیوان حكمنده
اولور پس عقل كل عاقل واهل نطق اولان انسانك باباسیدر یوخسه هرانسان
صورتنده اولان حیوانك باباسی دكلدر دیمك اولور چونكم بركسه عقل كله
كفران زیاده ایلدی هم صورت كل آنك قتنده سك كوروندی یعنی چونكم
بركسه عقل كلك كندی به اولان تربیه سنی وصیانت وحمایتنی بیلیوب اكا
ناسپاسلك زیاده ایلیه وآنك شكرنی قیلیوب مخالفت سمتنه كیده كلی
اشیانك صورتی هم آنك قتنده درنده كلب كبی كورینور هرشیء اكا اذا وجفادن
خالی اولمز وهركونه جانبنه متوجه اولسه حضور بولمز سببی اولدركه
عقل كله كفران زیاده ایلیوب مخالفت قیلمشدر بو پدرایله صلح ایله اكا عاق
اولمغی قوكه تاكه آب وكل سكا فرش زر كورینه عاق باباسنه عاصی اولان كسه یه
دیرلر یعنی بوعقل كل كه بابك مثابه سنده در انكله صلح ایله واكا عاصی اولمغی
ترك ایله تاكم بو آب وكل منبعی اولان زمین سبزه متبدل اولوب سكا آلتون
دوشنمك كورینه كه سرتاپاروی زمین سیم وزرله دوشنوب موضع قدمك
صافی آلتون وكومش اوله ❊ مثنوی ❊ پس قیامت نقدحال تو بود ● پیش
توچرخ وزمین مبدل شود) پس قیامتسنك نقدحالك اولورسنك اوككده چرخ
وزمین مبدل اولور یعنی چونكم سن عقل كل پدرنه مخالفتی ترك ایدوب هروجهله
موافقت ومتابعت ایده سن برمرتبه یه ایرسنكه قیامتسنك نقد حالك اولورسنك
قتكده (یوم تبدل الارض غیر الارض والسموات مطویات بیمینه) آیت
كریمه سنك سری ظهوره كلوب بوزمین وآسمان مبدل اولور آسمانی یمین خدایله
مطوی اولمش كوررسن یوزینی دخی صافی آلتون وكومش كوررسن زیرا جمیع
دفاین اول كونده یریوزینه كله و بوزمین دخی بیاض نقره دن اوله بوخلق عالم

صندوقلر ایچره حفظ وحراست ایلدکاری آلتون وکموشی آیاقلری آلتنده پایمال ایده‌لر وانلرك نظرنده اول کونده سیم وزرك اصلا قدر وقیمتی قالمیه پس سنکه عقل کله موافقت ایده سن وانك ریاضی اوزره اوله‌سن قیامت کونی سنك حالا نقد وقتك اولور و بوزمین وآسمان سنك قتکده مبدل اولور وسنك سیم وزره اصلا رغبتك قالمز بلکه سیم وزرسنك قتکده خاك ایله برابر اولور وعالم نعم روحانیه ایله پر اولور وسنك چشم باطنك آنی مشاهده قیلور ﴿ مثنوی ﴾ من که صلحم دائما با این پدر * این جهان چون جنتستم در نظر) بن که بو پدرله دائما صلحم اوزره‌یم بوجهان بنم نظرمده جنت کبیدر بو بیت ومابعدنده اولان ابیات شریفه مقدما ذکر ایلدکاری زاهدك لساندن واقع اولمشدر ولکن هرعصرده اولان تارك دنیانك وعارف سر خدانك حسب حالی بودر آنك لساندن تعبیر بیوررلر یعنی اول سال قحط ایچره شاد ومسرور اولان زاهد غمناك ومحزون اولان خلقه دیدیکه بنم که عقل کل پدر یله دائما صلحم واردر ولهذا بوجهان بنم نظرمده جنت کبی اولمشدر ونعم روحانیه والطاف ربانیه ایله طولمشدر ومنعم حقیقی بنم چشم حقیقت بینمه ظاهر اولمشدر پس بنم قتمده غم وغصه نه‌ایلر ﴿ مثنوی ﴾ هر زمان نوصورتی ونوجمال * تازنودیدن فرومیرد ملال) هرزمان بریکی صورت و بریکی حسن وجمال مشاهده ایلرم حتی یکی کورمکدن ملال اولور یعنی بوجهان آینه‌سنده هرزمان بلکه هرانده صورت روحانیه‌دن وجمال الهیه‌دن بریکی صورت وجمال مشاهده ایلرم که حق تعالی حضرتلری هرآنده برشانله تجلی ایدیجیدر که آن ثانیده اول شانی اولکی انده اولان شانی کبی دکلدر (ولهذا ان الله لایتجلی لصورة مرتین ولالصورتین مرة واحدة) پس تجلی الهیه تکرار اولمیوب بلکه نونو تجلی اولمسی مقرر اولیجق بو تجلیات الهیه‌نك مظاهری اولان جهانده عارف هردم بریکی صورت و بریکی جمال کورمکدن خالی اولمز حتی هردم بریکی صورت وپرلطیف وجدید حالت مشاهده ایلدکلرندن ملال وسآمتلری زائل اولوب همیشه پرشوق و پرطرب اولورلر نته‌کم اهل بهشت جنت ایچره هرانده برنوصورت و برنوجمال کورەلر وهرنه یره که نظرایرکوره‌لر آنی اولکی حالندن تازه‌تر واطیف‌تر بوله‌لر کندی زوجنه برخاتون نظر ایلدکده بن سنی اولکیدن الآن احسن واجمل کوریرم دیه اول دخی زوجه‌سنه والله بن دخی سنی اولکی صورتدن احسن واکمل کوریرم دیو قسم ایلیه‌لر الحاصل عارف عقل کل ایله صلح ایلدکدنصکره آخرت آنك نقد حالی اولور وهرآن بریکی شان کورمکدن خالی اولمز ﴿ مثنوی ﴾ من همی بینم جهان‌را پرنعیم * آبها در چشمها جوشان مقیم * بانك آبش میرسد در کوش من * مست می کردد ضمیر وهوش من)

ای لئیم قوم سز قحط وغلا کوررسز و بن جهانی پرنعیم کوریرم آبلر چشمه‌لردن دائم ومقیم جوشان کوریرم اول چشمه‌لرك آبنك بانکی بنم کوش جانمه ایریشور آنك جریانندن بنم ضمیرم وهوشم مست اولور یعنی اول زاهد اول عالمی قحط وغلا کورن طائفه‌یه دیرکه ای کوردلر بوجهانی نعم الهیه‌دن والطاف ربانیه‌دن پرکوریرم وارادت الهیه وفیوضات ربانیه‌یی قلوب چشمه‌لرندن دائم جوشان کوریرم وآب حیات معنویه‌یی عیون عیاندن ارواح واشباح اوزره دائما جریان ایلر مشاهده قیلورم اول معنوی اولان چشمه‌لرك آب حیاتنك صداسی بنم کوش جانمه ایریشور حتی اول آب حیاتك صداسنك لذتندن بنم باطنم وعقلم مست اولور بوحالت شول کسه‌نك صورت حالیدر که عقل کل ایله آشنا اوله وانك چشم حقیقت بینی انوار الهیه ایله روشنا اوله و بو مرتبه‌ده اولان کسه اکر جهانه نظر قیلسه جهانی صورتا قحط وغلا اولدیغی تقدیر اوزره بیله اوعین نعمت ومحضا عطا کورر وفیوضات الهیه‌یی وآب حیات معنویه‌یی حق جانبندن خلق اوزره همیشه جاری کورر واول آب حیات معنوینك روحانی اولان صداسندن وطنطنه‌سندن آنك ضمیر وهوشی سرخوش اولور ﴿ مثنوی ﴾ شاخها رقصان شده چون تائبان * برکها کف‌زن مثال مطربان) شاخلر بنم کوزمه تائبلر کبی رقصان اولمش برکلر مطربلر کبی کف زندر تائب توبه ایدیجی‌یه دیرلر و بونده تائبدن مراد بین اهل الشرع متعارف اولان تائب دکلدر بلکه ماسوادن رجوع ایدوب ومتوجه الی الله اولان اهل سلوکدر ومشایخك طریقت ایچنده مشهور اولان اصطلاحلرندندر که فلان عزیز فلان شیخدن توبه ایلدی وفلان شیخك توبه‌سنه فلان شیء باعث اولدی دیرلر ومراد اول کسه‌نك جمیع معاصیدن وماسوادن رجوع ایدوب سالك راه حق اولدی دیمکلری اولور و برکسه بوذکر اولنان طریق اوزره تائب اولسه اکا جذبهٔ خدا دینور پس برکسه‌یه جذبهٔ خدا ایرشسه ومعاصیدن رجوع ایدوب اهل سلوکدن اولسه اکا برتبه وجد وحالت یتشور که بالضروری رقص وحرکتده کلور وال اله اوریجی ودف ونی چالیجی مطربلر اقتضا قیلور اوسط سلوکه واصل اولوب وعقل کل ایله آشنالق قیلوب دیدهٔ جانی کشاده اولدقده اشجار وازهاره دخی نظر قیلسه اهل سلوکدن اولان تائبلر کبی بادهوا ونسیم صبایله رقصان کورر واوراق اشجاری مطربلر کبی ال اله اوریجی مشاهده قیلورنته‌کم اول زاهد بویله کوردی وقحط وغلا کورن طائفه‌یه کندی مشاهده‌سندن بوکونه خبر ویرر ﴿ مثنوی ﴾ برق آینه‌ست لامع ازنمد * کر نماید آینه تاچون بود) مثلا آینه‌نك برقی نمددن لامعدر اکر آینه کندیسی کورینه تانیجه اولور بو بیت اول زاهدك مشاهده ایلدیکی تجلیات الهیه‌یی وانوار ربانیه‌یی

طالبلره تفهیم ایچون مثل موقعنده واقع اولمشدر آینه دن مراد اولا کندی قلبی وثانیا جمیع باطن عالمدر برقدن مراد انوار لامعهٔ صفات الهیه درونمددن صورت انسانیه وصور کونیه در عادتدر که آینه یه بچه دن غلاف ایدرلر تا آینه نك یوزینه پرده اولوب انك شعشعه وشعله سنی ستر ایلر کذلك صورت انسان وصور اکوان دخی انوار الهیه یی ستر ایلمشدر لکن قلبنده برق اوران وذوات اشیادن ظهوره کلان انوار لامعه نك شعشعه سی بر مرتبه در که نمد صورت اکا بالکلیه مانع اولمشدر بلکه بوقدر حجابك وراسندن ینه برلمعه تجاوز ایدوب بو خارج عالمه نمد التندن چیقان آینه نك برقی کبی پرتو صالمشدر پس چشم عقلی کشاده اولان کسه لر انجق آینه نك برقنی غلاف وحجاب واسطه سیله کورمکه قادر اولورلر اکر صورت غلاف آینهٔ دلدن وذوات اشیادن برطرف اولوب انوار ذات الهی بی حجاب وصورت ظهوره کلسیدی (ان لله سبعین حجابا من نور وظلمة لو کشفها لاحرقت سبحات وجه من انتهی الیه بصره) حدیث شریفنك مقتضاسنجه عظمت وجه الهی جمیع اشیایی احراق ایلیوب محو قیلیدی لکن صور کونیه وصورت انسانیه انوار ذات وصفات الهیه یه نمد کبی واقع اولوب انك کالیله ظهورینه پرده اولمشدر پس اول زاهد کندینك مشهدندن طالب اولنلره بر وجه تمثیل خبر و یروب دیر که بنم کوردیکم ونظر ایر کوردیکم نور الهی و برق ربانی فی المثل نمددن لامع اولان آینه نك برقیدر اکر آینه بنفسه کندی کورنسه قیاس ایله نانه حال پیدا اولور یعنی عقل کل وذوات اشیا وقلب انسان کامل حق تعالینك ذاتنك وصفاتنك آینه سیدر وصورت انسان وصور اکوان بو آینه نك نمدی کبیدر بو خارج عالمده کورینن آثار نمددن لامع اولان آینه نك برقی کبیدر چونکم ورای حجابدن بوقدر انوار وآثار نمایان اوله وظهوره کله حجاب مرتفع اولوب نور حقه مرایا اولان حقایق ظهوره کلدکده قیاس ایله که نانه حالات ظهور ایلر ❊ مثنوی ❊ ازهزاران من نمی کویم یکی ❊ زانکه آکنده ست هر کوش ازشکی ❊ پس وهم این کفت مژده داد نست ❊ عقل کوید مژده چه نقد منست) کوردیکم حقایق واسرارك بیکدن برنی بن دیمزم زیراکه هر کوش بر کونه شکدن طلودر صاحب وهم قتنده بو سوز مژده ویرمکدر اما عقل دیر مژده ندر بو بنم نقد وقتمدر یعنی کوردیکم مراتبك ونظر ایر کوردیکم معارف ولطایفك بیکده برنی سویلمزم وتعبیر و بیان ایلمزم انکیچونکه هر قولاق شك وشبهه ایله طولمشدر وکلام حقیقت آمیزی استماع ایلمکدن اصم اولمشدر اکر حقیقت حالدن برخبر سویلسك آنی راست فهم ایلمز بلکه کندی عقل جزؤیسی یتدیکی قدر فهم ایلر وعقل جزؤیسی ادراك ایلدیکی تأویل وتوجیه ایلر نته کم بر صاحب مشاهدهٔ اهل حقیقت کندینك مشهدندن

ومرتبه سندن خبر و یرسه ادراك جزئیه صاحبلری انی تأویل ایدوب دیرلر که بو احوال اخرویه در ومؤمنلره بو بشارت ومژده در مثلا دیرلر که رؤیت الهی جنته کیردکده میسر اولور وجنت نعمتلرندن تلذذ اکا دخولدنصکره ممکن اولور دیرلر نته کم بو معنایه بو بیتله اشارت ایدوب بیوررلر اهل وهمك او کنده بو مشاهده وحقایقه متعلق اولان سوز مژده ویرمکدر که انلر بو آخرتده اولسه کرکدر و بو مؤمنلره مژده در دیرلر وهم عقله مشابه بر قوت مدرکه درکه جزئیاتی ادراك ایلر اکا عقل جزؤی دخی دیرلر اهل وهمك قتنده کامل العقل اولان اصحاب مشاهده نك کوردکلری حقایق باعتبار مایؤل الیه وقوعی محقق اولان بشارت آمیز خبر و یرمك قبیلندندر اما عقل کامل صاحبی دیر مژده وخبر ندر بلکه بکا معاینه اولمش ونقد وقتم کلمش دیر بن حقیقت هر نه ایسه علی ماهی علیه بی شبهه کوریرم وماهو الواقع نفس الامرده اولنی مشاهده قیلورم پس نیجه مژده وخبرك محلیدردیر پس وهم صاحبلری اهل خبر اولنلردر که انلر فلان زمانده فلان اولسه کرکدر دینلردر اما عقل کامل صاحبلری اصحاب معاینه در وعده انلره نقد اولمشدر واهل وهمه مژده وخبر اولان انلره عیان اولوب نقد وقتلری کلمشدر پس بر امر بر طائفه یه نسبت مژده وخبر اولمق و بر آخر طائفه یه نسبت نقد وقت اولوب بالمعاینه آنی کورمك خصوصنده بو بیان شریفی طالبلره تفهیم ایچون بسط ایدوب بیوررلر تا بیله سنکه بر شیئك ذاتی بر قومه نسبتله عیان ونقد وقت اولور ایمش نته کم بیوررلر

❊ قصهٔ فرزندان عزیر علیه السلام که از پدر احوال پدرمی پرسید ❊
❊ ندمی کفت آری دیدمش می آید بعضی شناختندش بیهوش شدند ❊
❊ بعضی که نشناختندش کفتند خود مژده دادن بیهوش چیست ❊

بو سرخ شریف حضرت عزیر علیه السلامك فرزندلرینك قصه سیدر که پدر احوالنی پدردن سؤال ایتدیلر عزیر انلره جواب و یروب دیدی نعم کوردم آنی کاور اولادندن بعضیسی اول عزیر علیه السلامك اداسندن وصداسندن اکلدیلر وفهم ایلدیلرو عزیر ایدیکن بیلدیلر بیهوش ولایعقل اولدیلر اما فرزندلرندن بعضی که انی اکلمدیلر وفهم ایلمدیلر بونلر دیدیلر خود بو آینده اولان کسه مژده و یردی بو بیهوش ندر یعنی انلر که بابالرنی بیلدیلر بیلوب بیهوش اولنلر حقنده طعن ایدوب دیدیلر که بو بولدن کلان کسه خود آری دیدمش می آید دیو مژده و یردی بو بیهوش ندر که بونك کبی لایعقل اولدی دیدیلر اکثر نسخه ده یاسر این بیهوش چیست واقع اولمشدر و بعضیسنده دخی بر وجه طعن کفتند این خود مژده دادن

بیهوشی چیست واقعدر یعنی طعن طریقیله دیدیلر بوآینده اولان کسه خود
پدر بزدن مژده و یردی بو بیهوشلك ندر اگرچه بو نسخه فهمه اقرب در اما
اولکی بیهوش اولنك ذاتنی تحقیر ایلمك معناسی بولنور زیرا این بیهوش چیست
دیمك بو عقلسز ندرکه بو کونه بی معنی و بیهوده حرکت ایلدی دیمکی ایهام ایلر
امانسخهٔ ثانیه‌ده انجق بیهوشلقدن استفهام ایلمك معناسی بولنور ❊ مثنوی ❊
همچو پوران عزیراندر گذر ٭ آمده پرسان زاحوال پدر ٭ گشته ایشان پیر
وباباشان جوان ٭ پس پدرشان پیش آمدناکهان) حضرت عزیر علیه السلامك
اولادی کبی کیجه‌جك یرده پدرلرینك احوالندن پرسان کلمش بونلر پیر اولمش و بونلرك
باباسی جوان ایدی پس بونلرك پدرلری ناکهان اوکنه کلدی یعنی اهل وهم
قتنده بوحقیقته متعلق اولان مشاهده خبر ومژده و یرمکدر اماعاقل اولان دیر
نه‌مژده محلیدر بو بنم نقد وقتمدر کم عزیر علیه السلامك اولادی بابالرینك طلبنده
یرهکذرده بابالرینك احوالنی کلندن وکیدندن صوریجی کلدیلر ومسافر اولنلردن
آنك شانندن وکارندن سؤال قیلدیلر و بونك سببی بوایدیکه حضرت عزیر علیه
السلامی حق تعالی اولدرکدنصکره اول زمانك نبیلرندن بعضسنه وحی ایلدیکه
عزیری یوز ییلدنصکره ینه احیا ایلرم پس اول پیغمبر علیه السلام آنك یوز
ییلدنصکره حیات بوله‌جغنی خبر ویروب تاریخ نونسلر آنی یازدیلر وانك اولادی
یوزسنه تمام اولنجیه دك مترقب اولوب بعده اول وعده اوزره یرهکذره چیقوب
آینده وروندەدن پدرلرینك احوالنی سؤال ایدیجی کلدیلر پس بونلرك پدرلری
ناکهان اوکلرینه کلدی لکن بونلر پیراولمشدی و بونلرك بابالری اولان حضرت
عزیر علیه السلام دخی جوان ایدی و بونك سری وسببی اول ایدیکه حضرت
عزیر علیه السلام دخی جوانلغی حالنده وافراولاده مالك اولمشدی و برکونمرکبنه
بنوب بیت مقدس جانبنه سفر قیلمشدی کلوب برخراب قریه‌یه کذر قیلوب انده
اکلنوب انك مقابرنه نظر ایلدکنده (انی یحیی هذه‌الله بعد موتها) دیو انلرك
تکرار حیات بولوب حشر اولمسی خصوصنده استبعاد ایلدکنده (فاماته‌الله مائة
عام) آیتنك مصداقنجه حق تعالی انی یوزییل اولدردی بو آیت کریمه‌نك تفسیری
جلدثالثده اجتماع اجزای خرعزیر علیه السلام سرخنده مرور ایلمشدر انده طلب
اولنه وبونده خلاصهٔ کلام اولدرکه حضرت عزیر علیه السلامی حق تعالی هنوز
قره‌صقالو وجوان ایکن اولدردی پس (الناس تبعث علی ماماتوا علیه) حدیث
شریفنك موجبنجه هرکس نه حالت ونه صورت اوزره اولدیسه ینه اول حالت
واول صورت اوزره بعث اولنمق مقرر وثابت اولدیسه حق تعالی حضرت عزیر
علیه السلامی ینه اول صورت اوزره بعث ایلدی پس حمارینی انك کوزی اوکنده

دیرکوردکدنصکره حمارنه راکب اولوب کندی اولادی جانبنه متوجه اولدی
اولادی ایسه مرور ایام وکرور ازمان ایله هربری اق صقاللو پیر اولمشلردی پس
بابالرینی تازه یکت کوردکلرندن و یوزییل اندن دور اولدقلرندن بیلمه‌دیلر
❊ مثنوی ❊ چون بپرسیدنداز وکای رهگذر ٭ ازعزیرما عجب داری خبر)
چونکم اوغوللری آندن سؤال ایلدیلر بویله دیوکه ای یولجی و یولدن کچیجی بزم
عزیرمزدن عجب خبر طوترمیسن ❊ مثنوی ❊ که کسی مان گفت امروز آن
سند ٭ بعد نومیدی ز بیرون میرسد) زیرا برکمسه بزه دیدیکه بوکون اول سند
نومیدلکدنصکره طشره‌دن ایریشور یعنی حق تعالینك اعلام وافهام ایلدیکی
کسه‌لردن بریسی بزه دیدیکه قطع امید ایلدیککزدنصکره طشره‌دن کلور وسزه
واصل اولوردیدی ❊ مثنوی ❊ گفت آری بعد من خواهد رسید ٭ آن یکی
خوش شد چواین مژده شنید) حضرت عزیر علیه السلام اولادینك فراست
وکیاستلرنی امتحان ایلمکدن اوتری آنده بن عزیرم دیمدی بلکه دیدیکه بلی اول
سزه خبر ویرن کمسه‌نك خبری صحیحدر باباکز عزیر علیه السلام بندنصکره
کلیسر وسزه واصل اولیسردر اول براوغلی چونکم بو بشارتی اشتدی خوش
حال اولدی وسرورلر وصفالر بولدی لکن مبشر عین مبشر اولد یعنی بیلیوب
❊ مثنوی ❊ بانگ میزد کای مبشر باش شاد ٭ وان دگر بشناخت بیهوش
اوفتاد) اکابانك اوردی بویله دیوکه ای مبشر شاد اول بزی مسرور ایلدك
واول برآخر فرزندی زیاده عاقل وزیرك ایدی انی ادا وصداسندن بیلدی واکلدی
بیهوش اولوب دوشدی اولکیسی شول صاحب وهم ایدیکم معاینه یی حقیقت
بیلیوب مجرد مژده وخبر زعم ایلدی وایکنجیسی شول کامل العقل ومنبع فراست
وکیاست ایدیکه مبشر ایدیکن بیلوب کمال ذوقندن بیهوش اولوب اول صاحب
وهمه وکز فهمه بویله دیدی ❊ مثنوی ❊ که چه جای مژده است ای خیره‌سر ٭
که در افتادیم در کان شکر) که نه مژده یریدر ای سراسیمه زیرا بزشکر کاننه
دوشدك یعنی اول عارف و بینادل اولان پسر اول غافل اولان بی خبره دیدیکه
ای خیره‌سر نه‌مژده‌نك محلیدرکه مژده غائبده اولان برکمسه‌نك موجود اولمسندن
وبعده اهلنه کلمسندن خبر ویرمکدر بزخود شکر معدننه دوشدك وشکر ایلمك
مرتبه‌سنه ایرشدك بومجرد مبشر اولان کمسه خود عین مقصودمزدر نهایت
مافی‌الباب بزم فطنت وذکاوتمزی تجربه وامتحان ایتمك ایچون کندیسنی غائب
منزله‌سنه تنزیل ایدوب کندی ذاتندن بزه مژده ویردی وخبر ایرکوردی پس
عقل بومیدرکه او بوقدر تستر ایتمکله بزاندن غافل اوله‌وز وآنی غائب بیله‌وز
سکا غائب اولان بکا نقد وقتدر دیدی پس مطلوب حقیقی ومقصود اصلی اولان

خدای تعالیدن شول مبشرلر که خبر ویرمشلردر وشول عارفلر که طالبان حقه اول محبوب ذاتیدن نشان واثر ایرکورمشلردر انلر کندی حقیقتلرندن خبرویرمشلردر وکندی ذاتلرینك نشان واثرلرین ایرکورمشلردرولکن ﴿ مثنوی ﴾ وهم را مژدست وپیش عقل نقد ٭ زانکه چشم وهم شد محجوب فقد) وهمه مژده درو عقل کاملك اوکنده نقددر زیراکه وهمك کوزی فقدك محجوبی اولدی فقد بونده معنی مفقوددر مفقود ئمش وغائب اولمش مطلوبه دیرلر یعنی حقدن خبر ویرنلر وطالبلره حقیقتدن بشارت ایرکورن ارنلر فی الحقیقه کندی حقیقتلرندن خبرویرمشلر وماهیتلرندن بشارت ایرکورمشلردر ولکن اهل وهمك قتنده اول خبر مژده در واهل عقلك قتنده عین نقددر زیرا اهل وهمك چشم ادراکی مفقودك محجوبی اولمشدر کأن حق تعالی حضرتلری اهل وهمه نسبت غائبدر وبونلر حضرت حقی روزوشب طالبدر پس حضرت حقی کندیلردن بعید وغائب ظن ایلملری چشم شهودلرینه پرده وحاجب اولوب هرشیده اثانی حاضر وناظر وظاهر وباهر کورمدکلرندن حقدن خبر ویرن نبی علیه السلامك وبشارت ایرکورن ولینك ذاتنی وحقیقتنی اندن غیری ظن ایدوب انلرك خبر ویرمسی بونلره نسبت غائبدن مژده اولور بوطائفه (بیت) ففی کل شیء له آیة ٭ تدل علی انه واحد ٭ دیرلر اما عاقل وکامل وعارف واصل اولنك قتنده هرمبشرکه حقیقتدن خبر ویرمشدر انلره نسبت غائبدن مژده دکلدر بلکه نقد وقتدر زیرا بوطائفه هرنه شیئه که نظر ایلسه لر (مارأیت شیئا الا ورأیت الله فیه) دیرلر ودخی (بیت) ففی کل شیء له آیة ٭ تدل علی انه عینه ٭ دیو کندی مشاهده لرندن خبر ویررلر نته کم شیخ اکبر قدس الله سره الاعلی حضرتلری بویله سویلمش فتوحاتده (سبحان من اظهر الاشیاء فهو عینها) دیو تصریح ایلمشدر نته کم بورایه مناسب اولان کلمات جلد اولده اعتراض کردن مر بدان سرخنده (نووجودی مطلق فانی نما) بیتنك شرحنده نقل قیلنمشدر انده طلب اولنه پس جمله انسانی بوخصوصده اوچ قسمه تقسیم ایدوب بیورررلر ﴿ مثنوی ﴾ کافر ازا درد ومؤمن رابشیر ٭ لیك نقد حال درچشم بصیر) انبیا علیهم السلام واولیای کرامك کندی حقیقتلرندن خبر ویرملری وخلقه بشارت ایرکورملری کافرلره درد ومؤمنلره بشیردر ولکن بصیر اولان کوز قتنده نقد حالدر یعنی انبیا علیهم السلام واولیای کرامك کندی حقیقتلرندن بشارت ویروب اخبار ایلملری کفره یه مورث درد اولور زیرا انلر امور آخرته واسرار حقیقته انکار قیلمشلردر وبودنیایی مقام ومسکن اتخاذ ایلمشلردر وبودنیا انلره جنت وآخرت دارمحنت اولمشدر انلرکه حق تعالینك لقاسنی رجا ایتمزلر وحیات دنیویه یه راضی

اولورلر انلره لقای حقدن خبرویرمك وظهور حقیقتدن کلام سویلمك درد ومحنت ایراث ایلر انکچونکه انلر بودنیانك حیاتنه زیاده حریص اولوب بونده نوطن قیلوب آیات خدادن غافل اولمشلر وقلبلرنی همان بوعالمه مقید قیلمشلردر پس مقصودلری اولمین عالمدن ومقبوضلری اولان مرتبه دن بونلره بشارت ویرمك درد والمی زیاده ایلر ولهذا حق تعالی بونلر حقنده (فبشرهم بعذاب الیم) بیوردی اماحقیقتدن خبر ویرمك ونفس الامردن بشارت ایرکورمك مؤمن اولنلره بشیردر زیرا انلرك غیبه ایمان وایقانی واردر وانلره (الدنیا سجن المؤمن) حدیث شریفنك موجبنجه که دنیا سجن ودار غرور اولمشدر وآخرت دار سرور ومقام حبور کلمشدر پس بونلرك ایمان ایلدکاری عالمدن ومیل ومحبت قیلدقلری جهاندن خبر ویرن بونلره بشیراولور وکافرلره نذیر اولور زیرا عالم حقیقتك ظهوری انلره نار ومؤمنلره نور اولور ولکن بصیر اولان چشمه نسبت کافرك ومؤمنك نتیجهٔ کارلری وعاقبت امورلری نقدحال اولمشدر مؤمنلره وعده اولنی بونلر الآن بولمشدر وکافرلره وعید اولنی بونلر حالا کورمشدر اکثرنصوص قاطعه دخی بونلرك مشاهدلرینه دلالت قیلمشدر قال الله تعالی فی حق الکافرین (وان جهنم لمحیطة بالکافرین) بو آیت کریمه دلالت ایلرکه جهنم الآن کافرلری محیطدر زیرا ستحیط دیمیوب جملهٔ اسمیه ایله ایراد اولنمسی عند المؤمنین وقوعی متحقق اولدیغی اعتبارله در اما عند العارفین حالا بودنیاده جهنم انلری محیطدر ولکن بونلر شراب طبیعتله مست ومدهوش وغرور وغفلتله سرخوش وبیهوش اولدقلری ایچون کندیلرینی جهنمدن اولمسنی وجهنم بونلری احاطه قیلمسنی احساس وادراك ایلمکه قادر اوله مزلر وصنع الهی بونلره بشریت ذوقنی ودنیا لذتنی غالب ایدوب آخرتك عذابنی کوسترممشدر تاکم حیات دنیاده غرور وغفلتله کچنوب اولدکدنصکره ونوم غفلتدن خلاص اولوب متنبه اولدقدنصکره کندیلرینی جهنم چوقورلرندن برچوقورده کوروب عذاب آخرتی احساس ایدرلر وکذلك مؤمنلره دخی بشریت غالب اولوب وبوعالم صورتك احکامی انلره دخی مستولی اولدیغندن جنت اعلایی کوره مزلر وانك نعمتنه ولذائذنه نظر ایرکوره مزلر ولکن ایمانلری بودرکه اولدکدنصکره حجاب بشریت کیدوب غشاوهٔ غفلت مرتفع اولدقدنصکره کندوبی جنت روضه لرندن برروضه ده کورر وبعد الحشر والنشر حق تعالی انلری جنت اعلانك ایچنه ایرکوررر وانده هربری ربلرنی کورر پس عارف بینانك حالنه کلهلم اول کسه لرکه اولمزدن اول اولدیلر وفنای من لم یکن وبقای من لم یزل مرتبه سن بولدیلر دیدهٔ جانلری کحل هدایتدن نور بولدی وچشم جانلری حق نوریله بصیر اولدی بوذکر اولنان

امور غیبیه انلره نسبت نقد حال واقع اولمشدر وبونلرك هر بری حقایق علی ماهی علیه کائن مشاهده قیلمشدر بونلر شول جنت آجله صاحبلریدر که بونلره نسبت امور اخرویه نقد وقتدر نته کم مؤمنلره نسبت امور آتیه در حضرت قرآن عظیمك چوق آیاتی بو صاحب سعادتلرك مشهدلرینه ومشربلرینه موافق نازله اولمشدر جمله دن بری (ونادی اصحاب الجنة اصحاب النار ان قدوجدنا ماوعدنا ربنا حقا فهل وجدتم ماوعد ربكم حقا) نادی فعل ماضی پس اصحاب مشاهده قتنده اهل جنت اهل ناره بوندایی ایلمشلردر و بونلره حق تعالی بو معنایی کوسترمشدر اما غیبه ایمان ایلینلر قتنده امور آتیه دندر وقوعی محقق اولدیغیچون صیغهٔ ماضی ایله تعبیر اولنمشدر ﴿ مثنوی ﴾ زانکه عاشق دمبدم نقدست ومست * لاجرم از کفر وایمان برترست * کفر وایمان هرد وخود دربان اوست * کوست مغز وکفر ودین اوراچو پوست) زیرا که عاشق دمبدم نقد ومستدر معنی نقدست ومست لفظلرینك مابیننده واو عاطفه اولدیغی اوزره درکه بعض نسخه ده بویله واقع اولمشدر لکن چوق مقبول دکلدر و بعض نسخه ده واوسز واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی زیرا عاشق دمبدم نقد مستدر نقدست مست نقد مستست تقدیرنده اولور یعنی انلرکه مشاهدهٔ حقیقت وشراب احدیتله یوم آخرتده مست اولور انلر مؤمنلردر اما عاشقلر دمبدم اول شرابله نقد مستلردر بونلرك مستلکی ویارك لقاسنی مشاهده ایلمکدن حاصل اولان ذوقلری بونلره نقد حاصل ایتمشدر وعده یه مترقب دکلاردر دیمك اولور بو نسخه اولکیدن اولیدر اما بونلردن اصح اولان نسخه زانکه عاشق دردم نقدست مست واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی زیرا عاشق نقد اولان دمده مستدر موعود اولان دمك مستی دکلدر لاجرم عاشق کفر وایمان مرتبه سندن برتردر کفر وایمان هر ایکیسی خود اول عاشقك دربانیدر زیرا اول عاشق مغزدر وکفر ودین اکا پوست کبیدر یعنی مبشر حقیقتك خبر ویرمسی بصیر اولان کمسه نك چشمی قتنده نقد حالدر اول جهتدنکه عاشق خدا اولان نقد اولان وقتنده مستدر زیرا عاشق یا ابن الوقتدر یا ابو الوقتدر بو ایکی مرتبه نك صاحبی اولان عاشق ماضی ومستقبل قیدندن بری وعار بدر بونلر وقتلرینك جمیعسنده خدای تعالیدن خالی اولمزلر وخدای تعالیدن غیریی دخی کورمزلر اول دکلدر که برزمان خدادن غائب اوله لر و برآخر زمانده خدای تعالی یی مشاهده قیلمغه منتظر اوله لر بونلر هر حالده حق تعالی یی مشاهده ایلیجیلردر پس بونلر نقد اولان دمك مستیدر یوخسه زمان مستقبلده خدای تعالی یی مشاهده ایلمك مستی دکلردر بونلرك دیدهٔ شهودندن ماضی ومستقبل حجابلری زائل اولمش ونور وظلمت

حجابلری قالمشدر لاجرم عاشق حق کفر وایمان مرتبه سندن منزهدر زیرا ایمان حجاب نورانیدر وکفر ظلمانیدر عاشق واصل بو ایکی حجابی یکجد کدنصکره جمال حقیقتی مشاهده ایلین کاملدر پس عاشق سلطان حقیقتله برمرتبه متحد اولمش وبقا بولمشدر که کفر وایمان هر ایکیسی خود انك حاجبی اولمشدر که اهل ایمانی واهل کفری انك مرتبه سنه واصل اولمغه مانع اولور نته کم پادشاهك دربانی نامحرم اولنلری حضور شاهه داخل اولمقدن منع قیلور کفر وایمان هم عاشق اولمین اهل ایمانی واهل کفری حقیقت مرتبه سنه داخل اولمقدن وجمال حقی مشاهده قیلمقدن منع قیلور عاشقك وجودی فی المثل مغزدر وکفر ودین اکا نسبت قشر کبیدر پس کفر ودینك مرتبهٔ حقیقته نسبت اولمقده بری برندن تفاوتی اولدیغنه تفهیم ایچون ضرب مثل ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ کفر قشر خشك رو برتافته * باز ایمان قشر لذت یافته * قشرهای خشك را جا آتشست * قشر پیوسته بمغز جان خوشست) کفر فی المثل مغزندن یوز چویرمش قوری قشردر کبرو ایمان مغزندن لذت بولمش قشردر قوری قشرلرك یری آتشدر اما جان مغزنه پیوسته اولان قشر خوشدر توضیح معنی اولدر که فی المثل جوز و بادامك خارجنده اولان قبوقلری که واردر کفر اکا بکزر و بادامه وجوزك لبنه متصل اولان رقیق قبوقلر که واردر ایمان اکا بکزر ومرتبهٔ حقیقت جوز وبادامك لبنه بکزر پس کفر شول قشر خشك کبیدر که لبندن روکردان اولمش وحقیقت مرتبه سندن اعراض قیلمشدر قوری اولان قبوقلرك یری آتش اولدیغی کبی قوری قبوق کبی اولان ودین لذتندن بی بهره قالن کفره وفجره نك دخی یرلری بر موجب (وان الفجار لفی جحيم) نار جهنم اولمشدر اما ایمان شول لبه متصل اولان قشر رقیق و پردهٔ لطیف کبیدر که لبندن همیشه لذت بولمقده وچاشنی المقده در پس مغز جانه متصل اولان ایمان واهل عرفان هر دم خوشدر زیرا (ان الابرار لفی نعيم) موجبجه بونلرك یری نعیم دلکشده در اما عاشقه بو ایکیسی حرامدر که (الدنيا حرام على اهل الآخرة والآخرة حرام على اهل الدنيا وهما حرامان على اهل الله) حدیث شریفی بو معنایه شهادت ایلر نته کم انلرك مرتبه سنی بو بیتله بیان بیوروب دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ مغز خود از مرتبهٔ خوش برترست * برترست از خوش که لذت کسترست * این سخن پایان ندارد باز کرد * تا برآرد موسیم از بحر کرد * درخور عقل عوام این کفته شد * از سخن باقی آن بنهفته شد) مغز خود مرتبهٔ خوشدن برتر در خوش اولان قشر مرتبه سندن برتردر که لذت کستردر بو سوز پایان ونهایت طوتمز کیرو دون تا کیم بنم موسای نطقم بحردن کرد وغباری یوقاری کتوره بو ذکر اولنان کلمات

عوامك فهمنه لایق سویلنمش اولدی انك باقیسی نهفته ذکر اولنمدی مغزدن
مراد مرتبهٔ حقیقت واهل حقیقت اولور ونتیجهٔ کلام بویله دیمك اولورکه
مرتبهٔ حقیقتله اهل حقیقت خوش اولان مرتبه دن برتردر شول خوش اولان
ایمان مرتبه سندن برتردرکه اول ایمان مرتبه سی لذت دوشیجی وحلاوت
ویریجیدر لذت کستر مغزه صفت اولوب اکا قید اولسه دخی معنی اولی اولور
بوتقدیر اوزره معنی مغز مرتبه سنده اولان اهل حقیقت خوشلق مرتبه سندن
برتردر خوش اولان ایمان مرتبه سندن برتردر زیرا اولذت کستردر وایمان
مرتبه سنده اولان حلاوتی اوبسط ایدیجیدر وایمان واسلام لذت واطافتی حقیقت
مرتبه سندن الجیدر منبع جمیع لذات روحانی اولان حقیقت مرتبه سیدر پس
جمیع مراتب نورانیه وروحانیه دن اول مرتبه ارفع واعلادر ایمان واسلامه
خوش اولمق ودین مبیندن لذت بولمق مرتبه سی اکا نسبت ادنی در زیرا دین
وایمان اول قشر لطیف کبیدر وحقیقت مغز شریف کبیدر مغزك قشردن برتر
وعالیتر اولمسی عاقل اولنلره واضحدر بو بیانده ذکر اولنان حقایق واسراره متعلق
اولان سوزلر حد وپایان طوتمز ای مولانا اندن رجوع ایله تاکم بنم نطقم موسی
حقیقت بحرندن توز بوقرو کتوره نته کم حضرت موسی علیه السلام بحر قلزمه
عصاسی ضرب ایلدکده اون ایکی یول اولوب کندی یه تابع اولان سبطلرك
هر بری بر یولدن کذر قیلدیلر حتی اول یوللر بر مرتبه خشك اولدیکه اندن
توزلر بوقرو کالدی چونکم حضرت کلیم الله بحر قلزمی کندی توابعنه یول
ایلیوب اندن توزلر بوقرو کتوردی بنم دخی کلامم موساسی حقیقت بحرنه توابعم
واصل وداخل اولمقدن اوتری یوللر ایلیوب اندن توزلر ظاهر ایلیه مصرع ثانی
بحر حقیقتده یول ایلمکدن عبارت اولور واندن توز بوقر کتورمك بحر حقیقت
سوزنی قویوب طریقتك لوازمی اولان سوزلری بوقرو کتورمکدن وآنی اظهار
ایلمکدن کنایت اولور زیرا غبار طریقتك مقتضاسیدر پس بوغباردن مراد
طریقته متعلق اولان کفتار اولور لکن بحرك دبنده اولان طریقتك کردنی بوقرو
کتورمك مراد اولور عالم صورت که عالم بردر انك طریقتك غبارین بوقرو
کتورمك مراد اولمز حاصل کلام بوذکر اولنان معانی واسرار نهایت طوتمز که
حقیقت بحرنه متعلق اولان کفتارلر انی سویلمکدن واظهار ایلمکدن رجوع ایله
تاکم بنم نطقم موساسی حقیقت بحرنك یوللرینك کفتارنی بوقرو کتوره وظهور
مرتبه سنه یتوره دیمك اولور بو بیانده بوقدر اسرار وحقایقه متعلق سوزکه
سویلنمش اولدی و بوسوز عوامك عقلنه لایق وفهمنه ملایم ومطابق سویلنمش
اولدی باقی اولان سوز کزلنمش اولدی یعنی بحر حقیقتدن برمقدار اسرار

ومعانیکه سویلنمس اولدی قیاس ایلکه بوسوزلر خواصك عقل وفهمنك لایقی
اوله بلکه بوسوزلرکه بز سویلدك بزه نسبت عوام اولان کمسه لرك عقلنه لایق
وفهمنه مطابق سویلنمش اولدی اولکه خواصك عقلنه لایق اولان وفهمنه
کلان اسرار ومعانیدر انلر کیزلنمش اولدی انکیچونکه عوام خواصك اسرارنی
واسراره متعلق اولان کفتارنی فهم ایده مزلر بواجلدن اول سوزلرك بقیه سی
کتم اولدی واخفا اولنمسی روا کورلدی دیمك اولور و بونده کندی جناب
شریفلرینك عظم شاننه وعلو مرتبه لرینه اشارت واردر زیرا بوبیوردقلری
معارف جلیله واسرار غامضه یی حالا بین المشایخ متعارف اولان خواص عوام
اوله بوقدر علوم واسراری فهم ایلینلر کندی قتلرنده خواص زمره سندن
عد اولنمیه پس بحر حقیقتك اسرارنی وکفتارنی سویلمکدن رجوع ایدوب بحر
حقیقتك طریقتك مقتضاسی اولان کفتارك بیاننه شروع ایدوب بیوردلر

﴿ مثنوی ﴾ زر عقلت ریزه است ای متهم * بر قراضه مهر سکه چون
نهم * عقل تو قسمت شده بر صد مهم * بر هزاران آرزو و طم و رم)

ای متهم سنك عقلك زری ریزه در قراضه اوزره سکه مهرنی نیجه قویم سنك
عقلك صد مهم اوزره قسمت اولمشدر هزاران آرزو وطم ورم اوزره ریزه اوفق
قراضه قرپندی یه دیرلر طم کسر طایله مال کثیره دیرلر نته کم (جاءنی زید بالطم
ای بالمال الکثیر دیمکدر رم دخی کسر رایله مال کثیره دیرلر نته کم جاءفلان بالرم دیرسن
ای مال کثیر دیو معنی ویررسن اکرچه ایکیسی بیله مال کثیر معنالرینه در بعضلر
تفاوت ایتمیوب بوایکیسنی الفاظ مترادفه دن عد ایتمشلردر اما بعضلر طم مطلقا
مال کثیر معناسنه در ورم مال کثیرك نفیسی وزبده سی معناسنه در دیمشلر پس
خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه بو حقایق واسراره متعلق اولان سوزلرك
باقیسی کزلنمش اولدی اول سبیدنکه سنك عقلك التونی ای هوای نفسانیه ایله متهم
اولان کمسه هنوز دخی ریزه و پراکنده در کلوب جمع مرتبه سن بولمشدر
قرپندی اولان پراکنده عقلهلدن سکه سنك نقشنی نیجه ضرب ایلیم نته کم التون
قرپندیلرینه سکه اورمق قابل دکلدر مکر که کلوب بر یره جمع اولوب پوته ده
قیناد قدنصکره ضرب سکه یه مستعد اوله کذلك سنك دخی ریزه وقراضه کبی
اولان عقلك بر یره جمع اولمق وعلم لدن سکه سنك نقشنی قبول قیلغه استعداد حاصل
ایلك لازمدر سنك ایسه عقلك نیجه یوز حاجات ومهماته منقسم اولمشدر
نیجه یوز آرزولر اوزره واموال کثیره اوزره متفرق و پراکنده اولمشدر پس سنك
عقلکه علم توحید سکه سنی ضرب ایلك ومرتبهٔ جمعدن سوز سویلك نیجه ممکن
اولور اکر خواصك اسرارنی استماع ایلمکه میل ومحبتك وار ایسه جمع خواطر ایله

وعقلڭی تفرقه‌دن خلاص ایدوب محبوب حقیقته باغله تاکم علملدن سکه سنڭ
مهرنه مستعد ولایق اوله‌سن واول سوزلری استماع ایلدیککڭ کبی فهم قیله‌سن

(مثنوی) جمع باید کرد اجزارا بعشق * تاشوی خوش چون سمرقند
ودمشق * جوجوی چون جمع کردی زاشتباه * پس توان زد برتوسکهٔ پادشاه)

اول عقلڭ پراکنده اولان اجزاسنی عشقله جمع ایلمك کرك تاکم جمعیت ایله سمرقند
ودمشق کبی خوش اوله‌سن برار به قدر اشتباه وکماندن اجزای عقلڭی
چون جمع ایلیه‌سن پس سنڭ اوزریکه سکهٔ پادشاهی اورمق ممکن اولور یعنی
پراکنده اولان خاطره‌لریڭی ومتفرقه اولان اجزای عقلیه‌ڭی عشق الهی ایله
بریره جمع ایدوب جمعیت خاطریه حاصل ایلمك لازمدر تاکم سمرقند کبی و بلدهٔ
شام کبی مجموع اولوب خوش اوله‌سن اشتباه وکمان تفرقه‌سندن چونکم عقلڭی
اربه قدر اربه قدر جمع قیله‌سن وجمعیت قلبه مالك اولوب شکوك وشبهات
تفرقه‌لرندن خلاص اوله‌سن پس سنڭ زرعقلڭ اوزره پادشاه حقیقینڭ سکهٔ
اسرارنی ضرب ایلمك ممکن اولور الحاصل جمعیت باطن حاصل اولدقدنصکره
اسرار الهیه‌یی سکا سویلمك قابل اولور دیمکی افاده قیلور

(مثنوی) ورزمثقالی شوی افزون توخام * از توساز دشه یکی زرینه جام * پس بروهم
نام وهم القاب شاه * باشد وهم صورتش ای وصل خواه) واکر سن خام
برمثقالدن زیاده اوله‌سن پس شاه‌سندن برزرینه جام دوزر پس اول جام زرینڭ
اوزرینه هم شاهڭ نامی وهم القابی وهم انڭ صورتی اولور ای وصل دلیجی یعنی
پادشاهڭ سکه‌سنه مالك اولمق برمثقال قدر اولمغله قابل اولور پس اکرسن
اجزای عقلڭی اشتباه والتباس پراکنده‌لکندن جمع ایدوب سکهٔ پادشاهه لایق
اولمق مرتبه‌سنی بوله‌سن پس سکا اسرار الهیه سکه‌سنی ضرب ایلمك لایق اولور که
اکرسن خام سکهٔ پادشاهه لایق اولمق مقدارندن زیاده اوله‌سن وترقی قیله‌سن
وبرنیچه مثقال التون قدر افزون اوله‌سن پادشاه حقیقت سنڭ وجودکدن برالتونی
جام دوزر سنڭ زرین جام کبی اولان وجودڭی شراب توحیده و بادهٔ تفریده
محل ایلر پس سنڭ اول جام وجودڭ اوزره پادشاه حقیقتڭ هم اسما والقابی وهم
آنڭ صورتی یعنی صفاتی ثابت اولور وتجلی قیلور ای وصلت طلب ایلیجی عاشق
نامدن مراد اسماء الهیه‌در والقابدن مراد حضرت قرآنده واقع اولان (احکم
الحاکمین وخیرالناصرین واحسن الخالقین وارحم الراحمین وذوالجلال والاکرام)
وبونڭ امثالی اولان کلاملردر وصورتدن مراد صفات الهیه‌در نته‌کم (ان الله
خلق آدم علی صورته) حدیثنی ای علی صفاته دیمکله تفسیر ایلشلردر خلاصهٔ
کلام بویله دیمك اولورکه واکر سن خام اسرار حقی کندی قلبکه نقش ایلمك

مرتبه‌سندن ومقدارندن زیاده وافزون اوله‌سن پادشاه حقیقت سنڭ قلبڭی شراب
محبته ومدام وحدته جام ایلر پس اول قلبڭ جامی اوزره حق تعالینڭ اسماسنڭ
والقابنڭ وصفاتنڭ آثاری وانواری وتجلیاتی ای طالب وصلت اولان عاشق ثابت
و برقرار اولور

(مثنوی) تاکه معشوقت بودهم نان وآب * هم چراغ
وشاهد ونقل وشراب) تاکه سنڭ معشوقڭ سکا هم نان وهم آب اولور هم
چراغ وشاهد ونقل وشراب اولور هم نان وآب وهم چراغ دیمك نان یمکده بیله
وصوایچمکده بیله وچراغ نورندن مستنیر اولمقده سنڭ ایله بیله اوله دیمك اولور
وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه اکر اسرار حقه محل اولمق مرتبه‌سندن
ترقی قیله‌سن و بادهٔ وحدته جام اوله‌سن وسنڭ جام قلبڭ اوزره پادشاه حقیقتڭ
اسماسی والقاب واوصافی ثابت وظاهر اوله وتجلی قیله حتی سنڭ معشوقڭ نان
یمکده وصوایچمکده وچراغ نورندن منور اولمقده سنکله بیله اوله وشاهد اوله ونقل
اوله وشراب اوله اکر هم لفظی جمعیت معناسنی افاده قیلیوب بلکه حرف عطف
تقدیر اولنورسه معنی تاکم سنڭ معشوقڭ هم نان اوله وهم آب اوله وهم چراغ اوله
ودخی شاهد ودخی نقل ودخی شراب اوله دیمك اولور اولکی وجه اوزره (وهو
معکم اینما کنتم) آیت کریمه‌سنڭ موجبنجه حق تبارك وتعالی هرحالده وهرشیده
سنکله بیله اوله یمك یدکده انڭ قوتیله یبوب انڭ طویرمسیله کندیڭی طویمش
کوره‌سن وصوایچدکده انڭ ارادتیله ایچوب وانڭ قاندرمسیله کندیڭی ریان
بوله‌سن وچراغ نوریله منور اولدقده اول چراغه نور ویره‌نی وخانه‌یی منور قیله‌نی
مشاهده قیله‌سن شاهدڭ همان اول اوله ونقلڭ آنڭ مشاهده‌سی اوله
وشرابڭ انڭ محبتی ومعاینه‌سی اوله دیمك اولور وایکنجی وجه اوزره معنی تاکم
سنڭ معشوقڭ سکا هم غدا اوله وهم تشنه‌لکڭی دفع ایدیجی آب حیات اوله
وهم خانهٔ قلبڭی منور ایدیجی چراغ اوله وهم محبوب اوله وهم نقل وشراب اوله
مراد اول حضرته برمرتبه عاشق اوله‌سن که انڭ عشقی سکا هم غدا اوله وهم
تشنه‌لکڭی دفع ایلین آب اوله ونقل وشراب اوله دیمك اولور نته‌کم حضرت
زلیخا یوسف علیه السلامڭ عشقنده برمرتبه‌یه وارمش ایدیکه قارنی آجقسه انی
ذکر ایلردی درحال طویردی وتشنه اولسه انی ذکر قیلردی تشنه‌لکی دفع
اولوردی وظلمت غمده قالسه انڭ جمالنی یاتصویر ایدردی و یاکوکل خانه‌سنه
کتورردی درحال ظلمت کیدوب خانهٔ قلبی منور اولوردی شاهدی همان اول
ایدی ونقل وشراب استسه یوسفی سویلردی و یاخود انڭ سوزلرنی یاد ایلردی
درحال شراب ایچن کبی مست اولوردی ونقل ین کبی لذت بولوردی وهویت
الهیه بوجمله‌ده سار یه اولوب عاشق بوجمله‌ده آنی متجلیه کوروب مشاهده

ایلر دیمك معناسنی دخی افاده ایلمكدن خالی اولمز ❀ مثنوی ❀ جمع كن خودرا
جماعت رحمتست * تا توانم با تو گفتن آنچه هست * زانكه گفتن از برای باوریست *
جان شرك از باوری حق بریست) چونكه حال بویله در پس سن دخی
كندیكی جمع ایله زیرا جماعت رحمتدر تا كه سكا دیمكه قادر اولم اول نسنه‌یی
واردر زیرا كه سوز سویلمك تصدیق ایلمكدن اوتریدر اما شرك كه محل اولان جان
حق كلامه اینانمقدن بریدر شرك بونده مشرك معناسنه‌در یعنی اكر میته جمعك
كلامنی واسرارنی فهم ایلمك استرسك كندی پراكنده اولان عقلكی وفهمكی
جمع ایله كه (الجماعة رحمة) بیورلمشدر حتی اسرار الهیه‌دن وعلوم لدنیه‌دن اول
نسنه كه بنم قتمده واردر آنی سكا سویلمكه قادر اولم وسكا اول اسرار الهیه‌دن
وگفتار بابندن سوز سویلدیكمه سبب اولادر كه سوز سویلمك مخاطبك تصدیق
واعتقاد ایلسندن اوتریدر مشركك جانی ایسه حق كلامه اینانمقدن بریدر
وشرك ایكی قسمه منقسمدر بری شرك جلی و بری شرك خفیدر عقلی شبهات
وشكوكله متفرق اولان واوهام وظنونله خواطرنی پراكنده قیلان كسه‌لر شرك
خفی مرتبه‌سنده قالمشلردر اول شرك خفی صاحبلرینك جانی كلام حقه اینانمقدن
بریدر باخصوصكه توحیده متعلق اولان كلماتی قبول ایلمكدن عاریدر احول
اولنه نفس الامرده برشیٔ بردر اندن ماعدا یوقدر دیسك تصدیق ایلمز انكچونكه
اول ایكی كورمكدن خالی دكلدر پس اكا وحدت مطلقه‌دن سوز سویلمك
وحقیقت حالی نقل ایلمك مفید وكاركر اولمز ونفع ویرمز چونكم انك كلام حقه
تصدیق واعتقادی اولمیه اكا اول مرتبه‌دن سوز سویلمك اولمیدر ❀ مثنوی ❀
جان قسمت گشته بر حشو فلك * درمیان شصت سودا مشترك * پس خموشی
به دهد اورا ثبوت * پس جواب احمقان آمد سكوت) حشو بونده وسط معناسنه‌در
حشو بطننده اولان شیلره ده دیرلر بو تقدیر اوزره فلكك دروننده اولان شیلرك
جمیعسنه شامل اولور یعنی فلكك اورته‌سنده قسمت اولمش جان وایكنجی وجه
اوزره معنی فلكك دروننده اولان شیلر اوزره قسمت اولمش جان آلتمش سودا
وآرزو اورته‌سنده مشتركدر پس خموشلق اول جانه ایو ثبوت ویرر پس احمقلرك
جوابی سكوت كلدی یعنی فلك اورته‌سنده اشیا اوزره منقسم اولمش جان نیجه
سودا وآرزو اورته‌سنده بولنمش وپراكنده قیلنمشدر پس اول جانكه تفرقه‌دن
قورتلمش واهویهٔ مختلفه ماییننده قالمش اوله اكا سوز سویلمك ثبات ویرر زیرا
سوز سویلمك انك دغدغه وتشویشنی دخی زیاده ایلر وخفت وسفاهتنی ارترر
پس لازم اولدیكه (جواب الاحمق السكوت) قولنك موجبنجه اكا سكوت ایله جواب
ویریله وكلام سویلمكدن حذر قیلنه ❀ مثنوی ❀ این همی دانم ولی مستیٔ تن *

می گشاید بی مراد من دهن * آنچنان كز عطسه واز خامیاز * این دهان
گردد بنا خواه تو باز) بونی بیلورم ولكن تنك مستلكی بنم مرادمسز دهان اچر
انجلاین كه اقسرمقدن واسنمكدن بو دهان سنك ارادتكسز گشاده اولور
اولكی بیت سؤال مقدره جواب اولور وایكنجی بیت مثل موقعنده واقع اولوب
بیت اول مفسر معناسنی مؤید اولور كأن برسؤال لازم كلور كه چونكم اهل تفرقه
حقیقته متعلق اولان كلماتی استمزلر وجهالت وحماقتلرندن انی فهم ایتمزلر احمقه
جواب ایسه سكوت اولدیغنی بیلدیكز ودخی خموشلك احمق اولنلره ایو ثبوت ویرر
دیو سویلدیكز مع هذا ینه سكوت ایلیوب نیجه تقریر معارف وتعبیر اسرار ولطائف ایلدیكز
بونك نتیجه‌سی ندر بیلمزمیسز جواب ویروب بیوررلر نعم بو معنایی بیلورم ولكن بدنك
مستلكی وحق تعالینك ارادتی شرابندن سرخوش اولمسی بنم مرادمسز
واختیارمسز دهانی اچر واغزمدن كلماتی اخراج ایلر اگر بركسه‌نك كندی ارادتی
اولمدقجه انك اغزی آچلورمی واندن صدا ظهور ایدرمی دیرسك نعم مثلا انجلاین كه
عطسه‌دن واسنمكدن سنك دهانك سن استمز ایكن آچلور واندن برصدا ظهور قیلور
پس معلوم اولدیكه بركسه‌نك كندی اختیاری اولمدیغی انك دهانی آچلق
واندن نیجه كلام وادا ظهور ایلمك واقع اولور ایمش خلاصهٔ كلام اولدر كه
جواب الاحمق سكوت معناسنی بیلورم وناهل ونامحرم اولنلره افشای راز ایلمكدن
هروجهله احتراز قیلورم ولكن حق تعالی حضرتلرینك ارادتی وقضاسی بنم
وجودمی برمرتبه مست ایلركه بنم مرادم دكل ایكن اغزمی اچر و بنم اغزمدن
نیجه اسرار وحقایق درلرنی اهل وناهل دیمیوب صاچر مثلا سكا اقسرمق
واسنمك غلبه ایلدكده سنك اختیارك كمز اغزك اچیلور چونكم كندی وجودكده
بو حالتی مشاهده قیله‌سن اولیای كرامك ناهل اولنلره سوز سویلمسنی ومعارف نقل
ایلمسنی بو قبیلدن عد ایله كه انلر هربار كه سوز سویلمكدن توبه واستغفار ایلیه‌لر حق
تعالی انلری ینه سوز سویلمكه مشغول ایلر نته‌كم بو بیاندن معلومك اولور

❀ در تفسیر این حدیث كه انی استغفر الله فی كل یوم سبعین مرة ❀

بو سرخ لطیف بو حدیث شریفك تفسیرنده‌در كه حضرت رسول اكرم صلی الله
علیه وسلم بیورمشلردر تحقیقا بن اللهدن مغفرت طلب ایلرم هر كونده یتمش كره
روایت اخری اوزره یوز كره واقع اولمشدر كما قال علیه السلام (انه لیغان علی قلبی
وانی لاستغفر الله فی كل یوم مائة مرة) یغان مضارع مجهولدر غان یغین دن غین
پردهٔ رقیقه دیرلر یعنی تحقیقا شان بودر كه بنم قلبم اوزره پرده‌لنور وتحقیقا بن اللهدن
مغفرت طلب ایدرم هر كون یوز كره علما اول حضرتك هر كونده یوز كره و یاخود

یتمش کره استغفار ایلمسی خصوصنده اختلاف ایلشلردر وهر بری بر کونه سوز سو یلشلردر بعضلر دیمشلردر که غیندن مراد امتك احوالنه تقید ایلمسی و یاخود انلره هدایت وارشاد ایلمکدن اوتری سوز سو یلمسیدر اکرچه بو حالات من وجه عبادتدر لکن قلبك حضرت حق مشاهده قدسنه وجمال الهیدن متلذذ اولمسنه برنوع پردهٔ رقیق کبیدر پس بونی من وجه ذنب عد ایلیوب اول خصوصده اللهدن مغفرت طلب ایدرلردی و برآخر مرتبه یه دخی ایرسه‌لر انی دخی مشاهدهٔ حقه پرده کورسه‌لر اندن دخی استغفار ایدرلردی. وانی دخی ذنب عد ایلیوب اول مرتبه‌نك ستر اولمسنی حضرت حقدن مغفرت طلب ایدرلردی دیمشلر پس معارف سویلمك ونصیحت وتعلیم ایلمك اکرچه ابراره نسبت حسنه وعبادتدر لکن مقرب اولنلره نسبت نوعا سیئه‌در پس مقرب اولنلر کلام سویلمکدن فراغت ایلسه‌لر باخصوصکه احمق اولان نامحرملره تعلیم ونصیحت ایلمکی ذنب وخطا عد ایلیوب اول خصوصده نیجه کره استغفار قیلسه‌لر عجب دکلدر ولهذا حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا دخی اسرار ومعارف سویلمکی ذنب عد ایلیوب اندن فراغت قیلمشلر ومستغفر اولمشلردر ولکن قضاء الهی انلری کلام سویلمکه جذب ایلیوب بی اختیار تکلم قیلمشلردر نته کم حقیقت حالدن خبر ویروب بیوررلر

 (همچو پیغمبر ز گفتن وز نثار ✻ توبه آرم روز من هفتاد بار ✻ لیك آن مستی شود توبه شکن ✻ منسیست این مستی تن جامه کن) حضرت پیغمبر علیه السلام کبی سو یلمکدن ودرر علوم ومعارفی نثار ایلمکدن هرروز یتمش کره توبه کتورررم لکن اول مستلك کیر وتوبه شکنی اولورز یرا بو تن مستلکی منسیدر جامه کندر یعنی پیغمبر علیه السلام کبی سوز سویلمکدن وجواهر علوم وحکمی نااهل اولنلره نثار ایلمکدن هرکون بندخی توبه کتورررم ولکن قضاء الهی ایله وارادت ربانی شرابی ایله تنك مست اولمسی سوز سویلمکدن توبه ایلمکی صرو ازاله قیلور زیرا بو مستلك نسیان ویریجیدر وجامهٔ توبه ولباس پرهیز واحترازی عقلك وجودندن صویجی وقوپاریجیدر اکرچه عقل وقلب سوز سویلمکدن ومعانی نقل ایلمکدن رجوع ایلسه قضاء الهی وارادت ربانی بدنی سوز سویلمکه بر مرتبه حریص ایلرکه قلبك رجوعنی اکا اسناد ایدوب پرهیز واجتنابی اندن ازاله قیلوب سوز سویلمکه شروع ایدوب بیوررلر

 (حکمت اظهار تاریخ دراز ✻ مستی انداخت بر دانای راز ✻ راز پنهان با چنین طبل وعلم ✻ آب جوشان گشته از جف القلم) دور ودراز اولان تاریخك اظهارنك حکمتی دانای راز اوزره مستلك آتدی پنهان اولان راز بونك کبی طبل وعلم ایله جف القلم منبعندن آب جوشان اولمشدر تاریخدن مقدم مضاف مقدر اولور

وتاریخده ظرفیت معناسی بولنور وتاریخ زمان معناسنه اولور وتقدیر کلام حکمت اظهار اسرار در زمان درازان در مستی انداخت دیمك اولور ودانای رازدن مراد حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری اولور وراز پنهاندن مراد اسرار قضای الهی وعلوم لدنی اولور وطبل وعلم آشکار اولمقدن وظهور قیلمقدن کنایت اولور جف القلم قلم قوریدی دیمك وقلمك جفوفی کتابتدن فراغت اولمغی افاده قیلور قلمدن مراد بونده قلم اعلی درکه نقوش کائناتك وارقام موجوداتك صحایف اکوان اوزره یازلمسنه سبب اولمشدر وهرشیئك وجودی واحوالی اینه قلم اعلی واسطه‌سیله ازلده لوح محفوظ اوزره مکتوب اولمشدر وحالا بو دنیاده ظهور ایلین احوال اول قلم اعلانك لوح محفوظ اوزره تحریر ایلدیکی مقداراتك آثاریدر پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا قلم اعلانك کتابت ایلدیکی حروف عالیاتی واعیان موجوداتی استعارهٔ تمثیلیه طریقی اوزره عینه تشبیه ایتمشلردر وآنك اسرارنی آب جوشانه تمثیل قیلمشلردر وحضرت نبی مختار علیه السلامی برچشمه کبی فرض ایلمشلردرکه اول راز مخفی آبی اول حضرتك وجود شریف ودهان لطیفلرندن ظهوره کلوب قلوب طالبینه نشو ونما ویرمش وارواح سالکینی حیات ابدیه وسعادت سرمدیه مرتبه‌سنه ایرکورمشدر پس توضیح معنی وتقدیر نحوی اولدرکه دور ودراز اولان تاریخده اسرار حق اظهار ایلمك حکمتی وکندی زمان شریفلرندنصکره الی یوم القیامه مخفی و پنهان اولان رازلرك ظاهر وآشکارا اولمسنك سرازلیسی اول دانای راز وعالم اسرار حقیقت ومجاز اولان پیغمبر علیه السلام حضرتلرینه مستلك القا ایلدی حتی اول حضرت کاه اولوردی که نیجه علوم واسرار سو یلرلر و کشف ایلرلردی که سامع اولنلرك اکثری آنك حقیقتنی فهم ایلمکده عاجز وحیران قالورلردی اول رازنهانی وسرازلی اول حضرتك وجود شریفندن بویله طبل وعلم ایله آشکارا قلم اعلانك ازل آزالده لوح محفوظ اوزره کتابت ایلدیکی مقدرات ازلیه جانبندن بری آب جوشان اولوب اودیهٔ قلوب عارفینه روان اولمش وانلر واسطه‌سیله اول اسرار نهانینك آبنه تشنه اولان طالبلره نشو ونما کلمشدر الحاصل الی یوم القیام اول حضرتك وجود شریفندن بروظهور ایلین ینابیع حکم ارواح اولیای کرامده وقلوب اصفیای فخامده جریان ایلر طالب اولنلره حیات ویرر وناقصلری کماله ایرکورر

 (رحمت بی حد روانه هرزمان ✻ خفته آیدازدرك آن ای مردمان ✻ جامهٔ خفته خورد ازجوی آب ✻ خفته اندر خواب جو یای سراب) رحمت بی حد هرزمان روانه‌در لکن ای مردملر سز انك ادراکندن خفته وغافلسز خفته‌نك جامه‌سی جویدن آب ایچر اما خفته خوابده سراب استیجیدر یعنی حق سبحانه وتعالینك بی حد

اولان رحمتی هرزمانده روانه وجاریدر فیاض مطلق عطاورحمتنی کندی مخلوقندن
قطع ایلمز بلکه دائما لاینقطع انك فیض ورحمتی جمیع خلایقه ایرشمکده در
(ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات الافتعرضوالها) حدیث شریفی بومعنایه دلالت
قیلور پس عاقل اولنه لازم اولدر که اول رحمتلری ونفحه لری طالب اوله وادراك
قیله لکن ای مردملر سزانك ادراکندن خفته وغافلسز برچای کنارنده خفته
اولان کسه نك جامه سی چایدن صو ایچرلکن خفته اولان کسه رؤیاسنده سراب
استروخیال آبده یلر کذلك ای مردملر سزك جمله کز حق تعالینك رحمت واسعه سی
نهرینك کنارنده یاتمش ونوم غفلتده یاتمشسز وسزك جامهٔ جسمکز همیشه آب
رحمتدن نشو ونما بولور وترونازه اولور (وسعت رحمتی کل شیء) آیت کریمه سنك
موجبنجه هرشیئی انك رحمت واسعه سی احاطه قیلمش ایکن واول کریم ورحیم
اولان الله انسانه حبل وریدندن وافکار قلبندن اقرب اولمش ایکن خواب غفلتده
نائم اولنلر بوآب حیات معنویدن غافل اولوب سراب استرلر وخیالات صوریه وظلال
دنیویه نك تحصیلنده یلرلر سرابی آب صانورلر وخیالی حقیقت قیاس ایدرلر
خیال وظلال کسه یه پایدار اولمز وسراب بقیعه ظمآنی ریان قیلمز مادامکه خواب
غفلتدن بیدار اولمیلر وآب رحمت الهیه دن نوش قیلمیه لر تشنه لکلری دفع اولمز
(مثنوی) می دود کانجای بوی آب هست * زین تفکر راه رابرخویش
بست * زانکه انجا کفت زینجا دورشد * برخیالی ازحقی مهجورشد) اول
خفته واقعه سنده یلرکه انده آبك بوی واثری واردر حال بوکه اول بیچاره بوتفکردن
یولی کندی اوزرینه باغلدی زیرا انده دیدی بوصو محلندن دوراولدی برخیال
اوزره اول خفته حقدن مهجور اولدی یعنی خفته اولان کسه واقعه سنده آب
کوروب انك رائحه سنه وامیدنه یلرکه اندن نوش ایلیه بوآبك خیال وتفکرندن آب
حقیقینك یولنی کندی اوزرینه باغلدی انك یولی بیدار اولمق وآب حقیقتی کندی یه
عیانا متصل کورمك ایدی چونکم بیدار اولمدی وسرابی وخیال آبی آب
حقیقی ظن ایلیوب انی نوش ایلمکه یلدی آب حقیقینك یولنی تفکر وتخیلدن
کندی اوزرینه باغلدی زیراکه اول خواب وخیال مرتبه سنده آب واردر
دیدی وآنی نوش ایلمکه یلدی بوبیدارلق مرتبه سنده اولان آب حقیقیدن
دور اولدی برخیال اوزره حقیقتده منسوب اولان آبدن مهجور اولدی حق بونده
حقیقت معناسنه در ویانسبت ایچون اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که
حقیقت آب حیاتنه تشنه اولان غافل بوخواب وخیال کبی اولان دنیاده آب امیدی
اوزره یلر قیاس ایلرکه بودنیاده کوردیکی خیالاته روح منسلی اوله وتشنه لکنی
دفع قیلوب مقصودنی بوله بوخیالی حقیقت تفکر ایلدیکی جهتدن آب حیات
حقیقی جانبنه وسیله اولان طریقی کندی اوزرینه سد ایلمش اولور زیرا هربارکه

بوعالم خیالده حقیقت آبی واردر دیو زعم ایلیه وانك سوداسنده یله وبیدار
اولمیه وآب رحمتی وفیض حقیقتی کندی یه حبل وریدندن اقرب کورمیه البته
بوآب حقیقتدن دور اولمق مقرردر وبرخیاله مقید اولوب حقیقته منسوب اولان
فیوضات الهیه وحیات ابدیه دن مهجور اولمق محققدر (مثنوی) دور
بینانند وپس خفته روان * رحمتی اریدشان ای رهروان) بواهل دنیا دور
بینلردر وحال بوکه زیاده خفته روانلردر پس ای رهرولر انلره بررحمت ومرحمت
کتورك روان جانه دیرلر رهروان یوله کیدیجیلر دیمکدر وتقدیر کلام
وتحقیق مرام اولدر که بواهل دنیا واصحاب ظاهر دنیانك لوازمنی بیلمکده
ونفسلرینه رعایت قیلمقده وکندیلرك نفسنه عزت ویرنهزلرده دوربینلر
ومدققلردر ولکن اموردینیه دن جاهللری نائم ولوازم اخرویه دن عقللری غافل
وهائمدر کما قال الله تعالی (یعلمون ظاهرا من الحیوة الدنیا وهم عن الاخرة هم غافلون)
ای حق یولنه کیدیجی سالکلر وارشاد هدایته مالکلر بوخواب غفلتده قالان
طائفه یه برمرحمت کتورك وبونلری خواب غفلتدن ایقاظ ایدوب بیدارلق
مرتبه سنه یتورك تاکم کندیلره حبل وریدندن اقرب اولان آب حیات حقیقیدن
ایچه لر وبوخیال وظلالی طالب اولمق مرتبه سندن کچه لر ومقام حقیقته واصل اولوب
(عندملیك مقتدر) مقعد صدق مرتبه سنده پرواز ایدوب اوچه لر دیمك اولور
(مثنوی) من ندیدم تشنکی خواب آورد * خواب آرد تشنکی بی خرد)
بن کورمدم تشنه لك خواب کتوره نعم بی خردك تشنه لکی خواب کتورر یوخسه
عاقل اولان کسه یه تشنه لك خواب کتورمز تشنه لك بونده برشیئه زیاده مشتاق
اولمقدن وآنی طلب قیلمقدن عبارت اولور پس برکسه برشیئه زیاده محب ومشتاق
اولسه وآنی کرمیله طلب قیلسه اکانومك کلیسی حرام اولور کما قیل (بیت)
عجبا للمحب کیف ینام * کل نوم علی المحب حرام * برکسه برشیئه غایتله
تشنه اولسه وآرزو قیلسه انك اول تشنه لکی مورث غفلت اولدیغی هیچ کسه
کورمشدر (ولهذا نوم العاشقین نوم الفارقین) دیمشدر بواجلدن حضرت
مولانا قدس الله سره الاعلی دخی بیوررلر بن کورمدمکه برکسه برشیئك وصالنی
آرزو واشتیاق وطلب قیله واول کسه خواب غفلتده یاته وانك تشنه لکی اکا
نوم کتوره بوخود قابل دکلدر زیرا صوسزلق وحرارت خوابی محو ایدیجی
وعطشانی بیدار قیلیجیدر اکرسؤال لازم کلورسه که بعض طائفه واردرکه
تشنه لکاری وآرزولری کالنده ایکن خوابه واررلر وآبدن قطع امید ایلیوب نائم
اولورلر مثلا بعض کسه لر بربیابانده تشنه اولدقده وآبی برمقدار طلب قیلدقده
انی بوله مدقده امیدنی اندن قطع ایلیوب برسایه دار اغاجك آلتنده خوابه واروب

استراحت ایلر وطاب آبدن فراغت قیلر نته کم اهل دنیادخی دنیا طلبنده وانك جاه ومالنی تحصیل ایتمك خصوصنده برمرتبه تشنه‌لر ومشتاقلردرکه حضرت نبی علیه السلام آنلر حقنده دخی طالب علم اولان حقنده (منهومان لایشبعان طالب الدنیا وطالب العلم) دیو اهل دنیانك دنیا طلبنده تشنه‌لكارنی وحریصلقلرنی طالب علم اولانلرك تشنه لكنه وحرصنه معادل قیلدی وطالب علم اولنلر نه مرتبه حریص ایسه وجایع ایسه اهل دنیادخی اول مرتبه حریص وجایعدر بیوردی حال بوکه طالب دنیا اولنلره حرصلری وتشنه لكاری غفلت کتوریجیدر پس (من ندیدم تشنکی خواب آورد) دیمك نیجه صحیح اولور جواب بیوررلر نعم بی خرد اولنلرك تشنه لكی خواب کتورر اهل دنیا اکرچه منهوملردر وحریصلر وتشنه‌لردر لکن بی خردلردر انکچون انلرك نهمت ومحبتی آنلره خواب غفلت کتورر اما طالب علم الهی اولنلرك نهمتی وتشنه لكی انلردن خواب غفلتی ازاله ایدر وهر بری بیدار دل اولوب آب حیات حقیقینك وصالنك طریقنه کیدر واندن نوش ایدوب حیات ابدیه ایله جان ودلنی احیا ایدر ❊ مثنوی ❊ خود خرد آنست کواز حق چرید ● نی خرد کور اعطارد اوریِد) خود عقل اودرکه حقدن اوتلدی عقل اول دکلدرکه انی عطارد کتوردی بو بیت (خواب آرد تشنکئ بی خرد) لفظندن ناشی اولان توهمی دفع ایچون دینلمشدر واول توهم بودرکه تشنه دن مراد اهل دنیا اولدیغی تقدیر اوزره آنلره بی خرد دیمك نیجه صحیح اولورکه امور دنیویه ده اولقدر عاقللر وبعض حرفت وصنعتی ظهوره کتورمکده شول مرتبه کامللر وبعض معقولاتی فهم قیلمقده اولقدر ماهرلردرکه هرکس بونلرك عقل وادراکنك مرتبه سنه واصل اولمغه قادر دکلدر پس بونلره بی عقل دیمك نیجه قابل اولور بیوررلرکه خود فی الحقیقه عقل اودرکه خدای تعالیدن مستفیض ومستفید اوله وهردم حق تبارك وتعالی اکا نافع اولان تدبیر وتدارکی اکا الهام وافهام قیله عقل اول دکلدرکه آنی عطارد یلدزی وجوده کتوره وجسمه لازم اولان معاشی ادراك ایتمك مرتبه سنه یتوره حکمانك قولی بونك اوزرینه‌درکه برطفل مادرندن تولد ایلدکده درت ییله دك عقل حسی ایله زندکانلك ایدر درت ییلدنصکره عطاردك تربیه سنه مظهر اولوب اول یلدزك تربیه واثری اول طفله عقل جزوی کتورر وآنی امور جزویه‌یی ادراك ایلمك مرتبه سنه یتورر انکچون برطفلی درت یاشندنصکره معلمه ویررلرکه اول حینده طفل عطارددن حاصل اولان عقل جزوینك مظهری اولور شول زمانه دككه بلوغ مرتبه سنه واروب اندنصکره تحصیل علم ومعرفت قیلوب مبدأ ومعادنی بیلورسه وربیسنه عالم اولورسه وانبیا علیهم السلام واولیای کرامك بیوردیغی اوزره سلوك قیلورسه عقل معاد صاحبی اولور وانك عقلی خدای تعالیدن استفاضه واستفاده قیلور

ودنیایی خواب وخیال بیلور وآخرتی حقیقت بیلوب اکا انابت قیلور واکر بوذکر اولنان عقله مظهر اولمزسه عطاردك ویردیکی عقل جزوی مرتبه سنده قالور اکر یوز یاشنده ده واررسه وبوعطاردك ویردیکی عقله عقل معاش وعقل جزوی دخی دینور وانکچون بوعقله عقل معاش دیدیلرکه معاش جسمانیه دن غیریسنی ادراك ایتمکه قادر اولمز وانکچون عقل جزوی دیدیلرکه امور کلیه‌یی واحوال اخرویه‌یی ادراك قیلمز بلکه کندی جسمنه نافع اولان ولازم کلان امور دنیویه‌یی ادراك قیلور بوعقل جزونك نهایت ادراکی حالت نزعه دك ومقام قبره دکدر اندن اوته‌سنی بیلمز نته کم بیوررلر

❊ در بیان آنکه عقل جزوی تابکور پیش ❊

❊ نه بیند درباقی مقلد انبیا واولیاست ❊

بوسرخ شریف انك بیاننده‌درکه عقل جزوی قبره دك کورر زیاده کورمز باقی امورده انبیا علیهم السلام واولیای کرامه تقلید ایدیجیدر زیرا امور غیبیه واحوال اخرویه‌یه انك شعوری یوقدر بلکه هرنه مرتبه کامل اولسه عالم ظاهردن اوته کیده‌مز واسرار غیبیه واحوال اخرویه‌یی ادراك ایده‌مز نته کم نظمه کتوروب تحقیقا بیوررلر ❊ مثنوی ❊ پیش بینی این خرد تا کور بود ● وان صاحب دل بنفخ صور بود) بوخردك پیش بینلكی کوره دکدر وصاحب دلك آن ولایقی نفخ صوره ملتبس اولدی مصرع ثانیده اندن مراد پیش بینلك اولور بنفخ صورده باالتباس ایچوندر انتها معناسنه طوتوب صاحب دلك پیش بینلكی نفخ صوره دکدر دینلر معنایه واقف اولمشلر نفخ صور دن اوته‌سنی کورمزلر دیمکی بومعنی ایهام ایلدیکنی بیله ممشلردر صاحب دل اولدرکه احوال قبردن دار نعیمه ودار جحیمه وارنجیه دك وخلق انلره وبوابکی مقامده ابد الآباد اولنجیه دك نقدر احوال اخرویه وار ایسه کورمشلر وباذن الله اکا عارف اولمشلردر پس معنی بویله دیمك اولورکه بوعقل جزوینك اوکنی کورمسی مقبره‌یه دکدر مقبره دن اوته‌سنی کورمز وصاحب دل اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامك پیش بینلكی صور اسرافیلك نفخهٔ ثانیه‌سنه ملتبس ومتعلقدرکه نفخهٔ ثانیه‌ده جمیع ارواح قبرلرندن قائم اولوب حشر ونشر اولسه کرکدر پس بونلرك علمی ومشاهده‌سی قیامته متعلقدر دیمك اولور وبومعناده انلرك پیش بینلکنه نهایت اولمز زیرا انبیا علیهم السلام واولیای کرامك احوالی حشری کوررلر ونعم جنه وعذاب دوزخه دخی نظر ایر کوررلر وبونلردن بوعالم خلقنه خبر ویررلر نته کم سیدمز وسلطانمز افضل رسل صلی الله علیه وسلم حضرتلری احوال اخرویه‌نك جمله سندن خبر ویردی

وآنك تمنی ایلدیکی زید حضرتلری دخی احوال اخرویه یی مشاهده ایلیوب خبر ویرمشدر نته کم جلد اولك آخرنه قریب آنك حکایه‌سی مفصلا نظمه کتورلمش وتحقیق اولنمشدر پس اولیای کرامك دخی احوال قبردن وجنت وجهنمده اولان احوالی بیلملری وامور اخرویه کلی سنه عالم اولملرینه زیدك حکایتی ودخی بعض اولیای کرامك منقبه‌لری دلالت ایدر ❊ مثنوی ❊ این خرداز کوروخاکی نکذرد ❁ وین قدم عرصهٔ عجایب نسپرد) بوعقل جزوئی کور وخاکی کچمز و بوقدم عرصهٔ عجایب بصمز این خرددن مراد جزوئیدر و ین قدمدن مراد قدم جسمانی اولسه دخی جائزدر لکن عقل جزوئیی قدم منزله‌سنه تنزیل ایدوب بوعقل جزوئی قدمی عرصهٔ عجایب بصمز دینسه دخی اولی اولور یعنی بوعقل جزوئی خاکه منسوب اولان قبردن اوته کچمز وبوعقل جزوئی قدمی عجایب وغرایبه اولان عرصات میدانته ایرشمز دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ زین قدم وین عقل روبیزار شو ❁ چشم غیبی جو وبرخوردار شو) پس یوری بوعقلدن و بوقدمدن بیزار اول چشم غیبی طلب ایله و برخوردار اول اکرقدمدن مراد ینه قدم عقل جزوئی اولورسه بوراده روشن معناسی ویریلوب بویله دینور که بوعقل جزوئینك روشندن و بوعقل جزوئیدن یوری بیزار اول دیمك اولور واکر قدم جسمانی مراد اولورسه معنی بوقدم جسمانیدن و بوعقل جزوئیدن یوری بیزار اول که بوقدم جسمانی عالم غیبه آیاق قویه‌مز و بوعقل جزوئی عالم معنایی ادراك قیله‌مز غیبه منسوب اولان چشمی استه و برخوردار اول وچشم غیبدن مراد بصیرت کوزیدر احوال غیبی کوریجی وامور آخرته نظرایر کوریجیدر وربیسنی مشاهده قیلیجی وانك اسما وصفاتنه ناظر اولیجیدر ❊ مثنوی ❊ همچوموسی نورکی باید زجیب ❁ سخرهٔ استاد وشاکرد کتاب ❁ زین نظروین عقل ناید جزدوار ❁ پس نظر بکذار و بکزین انتظار) حضرت موسی علیه السلام کبی جیبندن نوری چقن بواور استادك سخره‌سی وکتابك شاکردی بونظردن وبوعقلدن دواردن غیری نسنه کلمز پس نظری ترك ایله وانتظاری اختیار ایله سخره زبون ومغلوب اولمغه دیرلر دوار دال مهمله‌نك ضمه‌سیله باش دونمکه دیرلر وتقدیر معنی بویله دیمك اولورکه حضرت موسی علیه السلام کبی نور وضیایی کندی جیبندن چقن بواور استادك زبون ومغلوبی وکتابك شاکردی اولان کمسه‌لر یعنی حضرت موسی علیه السلام (ادخل یدك فی جیبك تخرج بیضاء من غیرسوء آیة اخری) آیت کریمه‌سنك فحواسنجه کندی مبارك اللرنی جیبلرینه داخل ایلیوب اندنصکره طشره چیقرسه‌لردی بربیاض نورانی ال چیقردیکه عالمه شعشعه وضیا ویردی پس حضرت موسی علیه السلام اول نوری وضیایی کندی جیب وجودلرندن بولدی

واول نوره کندی درونلری منبع اولدی اما استاده زبون وکتابه شاکرد اولان کمسه نور عقل وعرفانی کندی وجودی جیبندن بوله‌مز بلکه استادك وجودنه وتعلیمنه وکتابدن اوقومغه محتاجدر و بونظردن وبوعقل جزوئیدن ایسه باش دونمسندن غیری نسنه حاصل اولماز و بوکونه نظر وعقلدن انسان نور وضیا بولمز وکندیسنی ظلمت جهل وغفلتدن وضلالات ومعصیتدن خلاص قیلمز وراه صوابی کورمز وخطا وزللدن خالی اولمز پس بونظری وبوعقلی ترك ایله وحق جانبندن فرجه ودفع حرجه منتظر اولکه (افضل العبادة انتظار الفرج) بیورلمشدرکه اولمدیکه سکا فرج الهی کله دوکلی حرجدن سنی قورتروب عقل معلوم مرتبه سنه ایرکورر ونور الهی ایله قلبکی منور ایلیوب حیات حقیقیه سنی ایرکورر ❊ مثنوی ❊ از سخن کویی مجو ید ارتفاع ❁ منتظر را به زکفتن استماع ❁ منصب تعلیم نوعی شهوتست ❁ هرخیالی شهوتی دررہ بتست) سخن کو یلکدن عزت وارتفاع استمکز منتظر اولنه نطق وتکلمدن استماع یکدر زیرا منصب تعلیم برنوع شهوتدر هرشهوته منسوب اولان خیال یولده بتدر یعنی ای عقل جزوئی صاحبلری مجرد قیل وقاله مالك و بحث وجداله قادر اولمغله وتحصیل علوم رسمیه قیلمغله خلقه سوز سویلمکلکدن ارتفاع واستعداد ایلمك فیض حقه والهام الهی یه منتظر اولان کمسه یه سوز سویلمکدن استماع اولیدر انکیچونکه تعلیم ارشاد منصبی دخی نوع شهوتدرکه بوکا مشایخ عظام شهوت خفیه دیرلر که نفس خلقه تعلیم ایلمکدن واظهار علم ومعرفت ایتمکله سوز سویلمکدن حظ الور ولذت بولور هرشهوته منسوب اولان خیال ایسه طریق الهیده شرك اولور وبت اولور (ولهذا قال النبی صلی الله علیه وسلم الشهوة الخفیة والریاء شرك رواه الطبرانی عن شداد بن اوس کذا فی الجامع الصغیر) چونکم برارشاد وتعلیم خالصا لوجه الله اولمیه بلکه حظ نفسله اوله اول کمسه یه امر تعلیم وارشاد که نوعا عبادتدر کندی مشتهیات نفسنی عبادت حقده شریك ایلمش اولور پس تاصافی دل اولمینجه وخلوص مرتبه سن بولمینجه برکمسه تعلیم وارشاد ایلمك وخلقه وعظ ونصیحت سویلمك لایق دکلدر بلکه اکا لایق اولان برمخلصك کلامنی استماع ایلمکدر واصلاح نفسه کوشش قیلوب کندی مرضنی اوکارمقدر ❊ مثنوی ❊ کر بفضلش ره ببردی هرفضول ❁ کی فرستادی خدا چندین رسول) اکر هرفضول اول اللهك فضلنه یول ایلتیدی خدای تعالی خلقه بوقدر رسول نیچون کوندرردی یعنی اکر اول اللهك فضلنه وفیض وعطاسنه هرفضل صاحبی ایزایلتیدی وکندینك فضل وعقلی واسطه‌سیله اکا یول بولیدی خدای تعالی بوقدر رسولی نیچون کوندرردی یعنی هرعاقل

وفاضل خدای تعالینك فضل وعطاسنه یول ابلتیدی وخلق دخی اكا واصل ایلدی حق تعالی حضرتلری بوقدر رسولی خلقه دعوت ایتمك ایچون كوندرمزدی زیرا هر عاقل وفاضل خلق حقه واصل ایلدكدن انبیا علیهم السلامه احتیاج قالمزدی بوندن معلوم اولدیكه عقل جزوی صاحبی مرشد اولمز ایسه حقك فضل وعطاسنه كندی تدبیریله یول بوله مز ایمش ❊ مثنوی ❊

عقل جزوی همچو برقست ودرخش * در درخشی كی توان شد سوی وحش *
نیست نور برق بهر رهبری * بلكه امرست ابررا كه می كری) عقل جزوی برق ودرخش كبیدر بر درخشنده وحشی جانبنه كتمك قچن ممكن اولور وحش بلخ جانبنده برشهرك اسمیدر برقك نوری رهبرلكدن اوتری دكلدر بلكه جناب حقدن سحابه كریه ایله دیو امردر یعنی عقل جزوینك اكرچه لمعه سی واردر لكن برق ودرخش كبی ضعیف وسریع الزوالدر بر درخش ولمعه ده انسان كندینك حقیقت شهرنه ومقام اصلیسنه كتمكه نیجه قادر اولور وحشدن مراد بونده وطن حقیقی وشهر معنوی اولور و برق كبی اولان عقل جزوینك نوری شهر حقیقته رهبر اولمقدن اوتری دكل بلكه ابر ایچون اغله دیو امردر یعنی عقل جزوی برقی سحاب طبیعتك كریه ایلسندن اوتری امردر نته كم برقك لمعه ایلسی سحابك كریه ایلسی ایچون و یغمور یاغدرمسی ایچون امر واشارت اولدی كذلك عقل جزوی دخی بر برق لامع كبیدر كه لمعه سی طبیعت ابرینك كریه ایلسندن اوتری نشان واشارت اولور تاشول زمانه دك كه سحاب مقتضای طبیعت زائل اوله وعقل معاد آفتابی طلوع قیله آنك پرتو انواریله انسان ظلمات جهلدن وغفلتدن قورتلوب كندینك وطن اصلیسی جانبنه یول بوله ❊ مثنوی ❊ برق عقل

ما برای كریه است * تابكرید نیستی در شوق هست) كذلك بزم عقلمز برقی كریه دن اوتریدر تاكه برق وار شوقنده اغلیه یعنی بزم عقل جزویمزكه بر برق زائل مشابه سنده دركه كریه قیلمقدن وناله وفریاد ایلمكدن اوتریدر تاكم بوفانی وزائل اولان عقل موجود حقیقی وذات باقی شوقندن كریان اوله وكندینك عجز وقصورنی بیله وفنا وزوالنه اعتراف قیله ❊ مثنوی ❊ عقل كودك كفت

بركتاب تن * لیك نتواند بخود آموختن * عقل رنجور آردش سوی طبیب *
لیك نبود در دواعقلش مصیب) كودكك عقلی كندی یه دیدی كتاب اوزره طولان لكن كندیلكی ایله اوكرنمكه قادر دكلدر تن تیدن لفظندن امر حاضردر تیدن طوقومقه واروملكه دیرلر تن اورل وطوقن دیمكدر بویله محلارده طولان معناسنه استعمال اولنور رنجورك عقلی آنی طبیب جانبنه كتورر لكن علاج ودواده اول رنجورك عقلی مصیب دكلدر بو بیتلر عقل جزوینك مرتبه سنی

بیان قیلر وعقل كلینك دخی خاصیت وشاننی عیان ایلر عقل جزوی فی المثل بر كودكك عقلی كبیدر اكا دیركه مكتبه طولان واندە بر معلمدن تحصیل علم ایله اكرچه كودكك عقلنده بوقدر قابلیت واردر لكن كندینك عقلیله بلا معلم اوكرنمكه قادر دكلدر وكذلك عقل جزوی رنجورك عقلی كبیدر كه كندی یه نافع ولازم اولنی تعقل ایدوب رنجوری طبیب جانبنه كتورر اكرچه بوقدر اذعانی واردر ولكن انك عقلی كندی مرضنه دوا ایلمكده اصابت ایدیجی اولمز خلاصهٔ كلام اولدر كه عقل جزوینك ذاتنده كندی یه مضر ونافع اولنی بیلمكه وعقل كلك علمنی تعلم قیلمغه وتحصیل ایلمكه استعداد وقابلیت واردر اما كندی تدبیریله اول علمه واصل اوله مز وعقلنك تداركیله امراض قاوبه علاج قیله مز بلكه بوخصوصلرده عقل كلك تعلیمنه وعلاجنه محتاجدر دیمك اولور ❊ مثنوی ❊

نك شیاطین سوی كردون می شدند * كوش واسرار بالا می زدند * می ربودند
اندكی زان رازها * تاشهب می راندشان زود ازسما * كه رو ید انجا رسولی
آمدست * هرچه میخواهید زوآید بدست) كورمز میسن ایشته شیاطین كردون جانبنه كتدیلر عالم بالانك اسرارنه كوش اوردیلر اول رازلردن بر آزجق قاپدیلر تاشهب فی الحال انلری آسماندن سوردی بویله دیو كه دونك اول یره كیدك كه بررسول كلمشدر هرنه استرسه كز اندن اله كلور بوابیات شریفه سورهٔ صافاتده اولان بو آیت كریمه یه اشارت اولور قال الله تعالی (انا زینا السماء الدنیا بزینة الكواكب) الی آخره الایة تفسیر وتحقیقی برقاچ محلده مرور ایلمشدر وتوضیح معنی وتفسیر فحوی بویله دیمك اولور كه اشته كوركه شیطانلر علمی بلا واسطه اخذ ایلمكدن اوتری آسمان جانبنه كیدیلر قولقلرنی عالم بالا اهلنك اسرارنه اوردیلر كه تاانلردن علی الفور علم غیبه مخصوص اولان برقاچ سری استراقه ایلیه لر الحاصل اول مرتبهٔ اعلا اهلنك رازلرندن برمقدار قاپدیلر واول سرلردن برسری خطف ایتدیلر پس (الامن خطف الخطفة فاتبعه شهاب ثاقب) آیت كریمه سنك موجبنجه شهاب ثاقب انلری علی الفور سمادن سوردی بویله دیو كه بورادن زمین جانبنه كیدوب آنده حق تعالینك بر عظیم الشان رسولی كلمشدر هرنه علم استرسه كز اندن استفاده ایدك كه مرادكز اندن اله یك كلور بی واسطه عالم ارواحدن سزه علم اخذ ایلمكه استعداد وقابلیت یوقدر بلكه عالم غیبك علمنی استرسه كز اللهك رسولنه متابعت وانقیاد ایدك وعلمی اندن استفاده ایلیك بونده عقل جزوی صاحبلرنی كنایت طریقیله شیاطین منزله سنه تنزیل ایلمش اولورلر شیاطینه بی واسطه نیجه علم اخذ ایتمكه رخصت اولمزسه عقل جزوی صاحبلرینه دخی بلاواسطه عالم غیبك علمنی اخذ ایلمكه دخی فرصت

ورخصت اولمز دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ کر همی جویید دری بی بها ❊
ادخل الابیات من ابوابها) بی نظیر وبی بها اولان دری اکر استرسه کز اولره
قپولرندن کیرك یعنی ای شیاطین اکر بی بها اولان علم درنی استرسه کز (وأتوا
البیوت من ابوابها) امر شریفنه امتثال ایدوب اولره قپولرندن داخل اولك
یعنی هر مراده واصل اولمق استرسه کز اول مراده وسیله اولان سببه تمسك قیلك
اوله ظهورندن کلك نیجه ممنوع ایسه بر مراده بلا وسیله تعرض ایلك اوله ممنوعدر
نته کم بو بیت شریفه متعلق اولان آیت وتفصیل جلد اولده (تعظیم ساحران
مر موسی را) سرخنده (وادخلوا الابیات من ابوابها) بیتنك شرحنده مرور
ایلدی ❊ مثنوی ❊ میزن آن حلقهٔ در و برباب بیست ❊ از سوی بام
فلکتان راه نیست) ای شیطانلر زمره سی اول قپونك حلقه سنی اور واول
قپوده طور فلکك بامی طرفندن سزه یول یوقدر یعنی ای زمرهٔ شیاطین باب
علوم الهی اولان رسولك قپوسنده طوروب انك باب سعادتنك حلقه سنی دیرت
زیرا سزه فلکلر بامنك جانبندن علم غیبه مطلع اولمغه یول یوقدر ❊ مثنوی ❊
نیست حاجتتان بدین راه دراز ❊ خاکئ را داده ایم اسرار راز) ای شیاطین
بو راه درازه سزه حاجت یوقدر زیرا بر خاکی یه بز رازك اسرارنی ویرمشز یعنی
ای زمرهٔ شیاطین بو طول ودراز یوله اخذ علوم ایچون سفر ایلمکه سزه احتیاج
یوقدر اکر رازك اسرارنی استرسه کز خاکه منسوب اولان خلیفه مزه اسرار
رازی ویرمشز در اکا مراجعت ایلیك واندن تعلم قیلك واستراقهٔ علومدن تائب
اولك ❊ مثنوی ❊ پیش او آیید اکر خاین نه اید ❊ نی شکر کردید ار وکرچه
نی اید) انك اوکنه کلیکز اکر خائن دکل ایسه کز اول خاکیدن نیشکر اولیکز
اکرچه اندن نی خالیسز یعنی ای زمرهٔ شیاطین وای عقول جزئیه صاحبلری
اکر خائن دکل ایسه کز اول خاکی اولان خلیفهٔ الهیه نك حضورنه کلك انك
لطیف وشیرین اولان علوم ومعارفندن شکر قامشی کبی طولونه طولیکز اکرچه شکر
معنویدن خالی قامشلر کبی سز بو سوزلر یا ملائکه لسانندن ویاخود شهاب ثاقب لسانندن
شیاطینه خطاب اولنمش وعقل جزوی صاحبلرینه تعریض قیلنمشدر ❊ مثنوی ❊
سبزه رو باند زخاکت آن دلیل ❊ نیست کم از سم اسب جبرئیل ❊ سبزه کردی تازه
کردی در نوی ❊ کر تو خاك اسب جبریلی شوی) اول دلیل سنك خاك وجودکدن
سبزه بتورر زیرا اول دلیل جبرئیل علیه السلامك اسبنك سمندن کم دکلدر
یکیلکده وطراوتده سبزه وتازه اولورسن اکر سن جبریله منسوب اولان
اسبك خاکی اولهسن یعنی ای عقل جزوی صاحبی اول طریق حقه دلیل اولان
نبی علیه السلام ویاخود انك وارثی اولان هر ولی سنك خاك وجودکده ایمان

واسلام سبزه لرین بتورر وسنك قلبکی منبت اسرار الهی اولمق مرتبه سنه یتورر
زیرا اول کاملك تربیه ونظری جبرئیل علیه السلامك آتنك قدمندن ناقص
دکلدر جبرئیل علیه السلام حضرتلرینك فرس الحیات نام اسبی نه بیره آیاق قوسه
ایدی لطیف وسبزه اولوردی نته کم حضرت جبرئیل علیه السلام حضرت
موسی علیه السلامه صورت بشرده اول اسبه راکب اولوب کلسه ایدی واول
اسب هر نه بیره قدم مبارکن قوسه ایدی درحال لطیف وتازه یشل اوتلر بتردی
وانك جبرئیل علیه السلام ایدیکی بو اثردن حضرت موسی علیه السلامك یاننده
اولان بعض کسه لره معلوم اولوردی چونکم حضرت جبرئیل علیه السلامك
اسبنك قدمنده بو قدر خاصیت اوله حقه دلیل اولان نبینك ویاخود وارث نبی
اولان ولینك وجودنده بو خاصیتلر نیچون اولمیه اکر سن روح قدسه منسوب اولان
اسبك خاکی کبی یکیلکده سبزه وتازه اولورسن جبرئیل علیه السلام روح القدسه
دیرلر بیت ثانیده واقع اولان جبرئیلدن مراد روح القدسی صاحبلری اولان
انبیا علیهم السلام واولیای کرام اولور یعنی سن روح قدسی صاحبی اولان
مرشدلرك اسب جسدنه خاك اولهسن وتواضع ایدوب خدمت قیلهسن وروحك
یکیلمکده تازه اولورسن وسبزه کبی لطافت بولورسن دیمك اولور ❊ مثنوی ❊
سبزهٔ جانبخش کانرا سامری ❊ کرد در کوساله تاشد کوهری ❊ جان کرفت
وبانك زد زان سبزه او ❊ آنچنان بانکی که شد فتنهٔ عدو) جانبخش بر سبزه یی که
آنی سامری کوساله ده ایلدی تا بر عظیم کوهر اولدی اول کوساله اول سبزه دن
جان طوتدی وبانك اوردی انجلین بر غریب بانك وصدا که فتنهٔ عدو اولدی یعنی
شول بر جانبخش اولان سبزه یی که آنی سامری یعنی سامره قبیله سنه منسوب اولان
موسی بن ظفر نام کسنه حلی وسیم وزردن دوزلمش کوساله جسدنه القا ایلدی
تاکم اول سامری کوهره منسوب اولدی یاخود اول کوساله کوهره منسوب
بر کوساله اولدی اول کوساله جسدی اول سبزه دن جان طوتدی وبوزاغو کبی
صدا ایتدی انك کبی بر بانك ایتدیکه سامری یه تابع اولان عدولرك فتنه سی اولدی
که هر بری آنی معبود اتخاذ ایدینوب اکا عبادت قیلدی بونك قصه سیدر که
حق تعالی سورهٔ طه ده خبر ویردی (قال فما خطبك یا سامری قال بصرت بما لم
یبصروا به فقبضت قبضة من اثر الرسول فنبذتها وکذلك سولت لی نفسی) شول
دمکه حضرت موسی علیه السلام کندی قومندن قرق کون مهلت الوب طور
طاغنه حضرت خدا ایله مناجات ایتمکه کندی وحق تعالیدن بونلره کتاب کتورمکه
وعده ایتدی وقرنداشی هارون علیه السلامی یرینه خلیفه نصب ایدوب کندی
برقاچ کون مرور ایتدکدنصکره سامری که حضرت موسی علیه السلامه خدمت

ایلمش واندن نیجه علوم وحکم تحصیل قیلمش برکسه ایدی که اکا موسی بن ظفر
دیرلردی بنی اسرائیلدن بعض طائفه یی اضلال ایلیوب دیدی که شول حلی
وسیم وزری که فرعونك عسکرندن نهب وغارت ایلدیکز بر یره کتوروب جمع
ایلیك که اول سیم وزر موسی علیه السلامك طور طاغنده اکلمسنه سبب اولور بنی
اسرائیلدن اکثر کمسه انك باطل اولان قولنه اعتقاد ایدوب سیم وزرلرنی بر یره
کتوردیلر پس آنی کوساله جسدی یاپدی وحضرت جبرئیل علیه السلامك
اسبنك قدمی باصدیغی یردن اخذایلدیکی سبزه‌او ترابی اکا القا ایلدی (فاخرج
لهم عجلا جسداله خوار) آیت کریمه سنك حسبنجه انلر ایچون بر عجل جسدنی
اخراج ایلدی که انك انجق صغر کبی صداسی وار ایدی پس سامری وانك تابعی
بونلره دیدیلرکه (هذا الهکم واله موسی) الحاصل حضرت موسی علیه السلام
طور طاغندن کیرو رجوع ایدوب قومنك بویله ضلالته دوشدیکنی کوردکده
غضبه کلوب قرنداشنك صقالنه یاپشوب باشنه اوردقدنصکره سامری یه خطاب
ایلیوب دیدیکه یا سامری سنك شانك نه اولدی بو کار عظیمی ایشلدك سامری
دیدی که بن بنی اسرائیلك کورمدیکنی کوردم یعنی وقتاکم سکا جبرئیل امین
علیه السلام فرس الحیات نام اسبه سوار اولوب کلدی و بن سنك فتکده ایدم انك
اسبنك قدمی بصدیغی یر سبزه اولوردی پس بن اول رسولك اسبنك قدمنك
اثرندن بر اوچ خاکی قبض ایلدم وکندمده آنی نیجه مدت حفظ ایلدم وقتاکم سن
طور طاغنه کتدك زینت قومی بر یره جمع ایدوب اندن بر کوساله جسدین دوزوب
اول بر اوچ خاکه اکا القا ایلدم پس اول کوساله جسدی حیات بولوب صدا ایلدی
دیدی قصه‌سی ایکنجی جلدده دخی مرور ایلمشدر وتفاسیرده دخی مذکور
ومشهور اولمشدر تفصیله حاجت یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ کرامین آید سوی
اهل راز ● وارهید ازسر کله مانند باز * سر کلاه چشم بندو کوش بند ● که
ازو بازست مسکین و نژند) اکر اهل راز طرفنه امین کلەسز سر کلاهدن باز کبی
قورتلورسز اول کلاهدن آزاد اولورسز که چشم بند وکوش بنددر که باز آندن
مسکین ونژنددر سر کله طوغانك باشنه کیدردکاری اسکفه دیرلر بونده حجاب
ظلمانی وجسد انسانیدن استعاره اولور نژند بیچاره معناسنه اولور وتقدیر کلام
بویله دیمك اولورکه ای عقول جزؤیه صاحبلری اکر سز اهل راز جانبنه امین
کلمجك اولورسه کز وانلره بلاخیانت خدمت قیله جق اولورسه کز بازسر کلاهدن
قورتلدیغی کبی سزلك دخی روحکز حجاب تندن وغشاوه بدندن قورتلوب خلاص
اولور شول سر کلاه معنویدن قورتلور که چشم جانی کورمکدن اورتیجی وسمع
باطنی ایشتمکدن سدایدیجیدرکه اول سر کلاه معنویدن باز روح مسکین و بیچاره‌در

﴿ مثنوی ﴾ زان کله مر چشم باز ازاسدست * که همه میلش سوی
جنس خودست ● چون بریداز جنس باشه کشت یار ● بر کشاید چشم
اوراباز دار) اول کلاهدن بازلرك چشمنه سد وحجاب واردر بوهم وجهدر اندن
اوتری کلاه بازلرك چشمنه سددر زیرا انك دوکلی میلی کندینك جنسی جانبنه در
چون یار کندی جنسندن کسلدی شاهله یار اولدی پس باز دار انك کوزنی
آچر وسر کلاهی انك باشندن رفع ایلر یعنی اول کلاه معنویدن شهبازان طریقت
اولنلرك چشم باطننه سدواردر انکچونکه اول بازلرك دوکلی میلی کندی جنسلری
اولان وحیوانیت مرتبه‌سنده قالن انسانه‌در نته کم طوغانك باشنه سر کلاه قورلر
انکچونکه کندی جنسنی کورمیه و پرواز ایلدیکی هوا وفضایه نظر قیلیه تا اول
حجاب واسطه‌سیله دست پادشاهه الفت وانسیت قیله وما لوفاتندن منقطع اوله
چونکم کندی جنسندن منقطع اوله و پادشاهله الفت وانسیت قیله اول بازك
کوزی اوستنده اولان حجابی طوغانجی فتح ایلر بعده شاهله انسیتی اولدیغنك
واسطه‌سیله کندی جنسی جانبنه ملحق اولمز بلکه صید وشکارنی ایلیوب ینه
شاه جانبنه راجع اولور توضیح معنی اولدرکه باز طبیعت اولان طالبان الهینك
چشم باطنلری اوزره حق تعالی بعض موانع وحجابی پرده قیلور تاکم کندینك
طبیعتنك مائل اولدیغی جنسنی و بعض شیلری کورمکدن بری اولور چونکم کندی
جنسندن وهواسندن وفضای دنیاده پرواز ایتمکدن منقطع اولوب پادشاه حقیقیله
یار اوله وانك محبتیله انسیت قیله انك چشم باطنی اوزره پرده اولان حجابلری مرشد
ومعلم که باز دار کبیدر کشف ایلر اندنصکره صید وشکاره صالر پس شاهله
انسیتی اولدیغنه بناء کندی جنسنه میل قیلیوب وفضای دنیادن شکارنی الوب ینه
دست شاهه مراجعت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ راند دیوان را حق ازمرصاد خویش
● عقل جزوی راز استبداد خویش ● که سری کم کن نیئ تومستبد * بلکه
شاکرد دلی ومستعد) الحاصل شیاطین ودیولری حق تعالی کندینك مرصادندن
سوردی عقل جزوییی کندی استقلال واستبدادندن سوردی استبداد استقلال
معناسنه‌در بویله دیوکه سرورلك ایله که سن کندی امور دینیه کده مستقل دکلسن
بلکه بر اهل دلك شاکردی واندن تعلم ایله که مستعدسن یعنی حق تعالی شیاطینی
کندینك مرصادی اولان آسمانه تقرب ایلمکدن سوردی ومستقلا آسمان طرفندن
اخذ علم ایلملرینه قصد ایلدکاری ایچون انلری طرد ونهی ایلدی کذلك عقول
جزؤیه صاحبلرنی دخی امور دنیویه واحوال اخرویه‌ده مستقل اولملرندن ومنفردا
سیر وسلوك قیلملرندن نهی ودفع ایلدی بویله دیوکه ریاست وسرورلك ایله که
سن بوخصوصده مستقل دکلسن بلکه بر اهل دلك شاکردی اولمغه قابلسن

واندن تعلم ایلمکه محتاجدسن لازم کلدیکه سیاست طالبی اولمغی واستقلال سیر وسلوك قیلمغی ترك قیله‌سن وبر وارث نبی اولان کامله تابع اوله‌سن ونفسکی اصلاح ایدوب ناسندخی اصحاب کمال مرتبه‌سنی بوله‌سن ❊ مثنوی ❊ زو بردل روکه توجزودلی ❊ هین که بندهٔ پادشاه عادلی ❊ بندکی او به از سلطانیست ❊ که اناخیردم شیطانیست) فوری اهل دل قتنه کیت زیراسن جزودلسن آکاه اولکه عادل پادشاهك بنده سیسن اکا بنده‌لك مستقل سلطانلقدن یکدر زیرا انا خیر کلامی دم شیطاندر زو بونده زود لفظندن مخففدر یعنی تیز بلا تأخیر صاحب دلك قتنه کیت واکا نیجه مدت خدمت ایت زیرا سن صاحب دل دکلسن بلکه قلب جزوی وعقل جزوی صاحبیسن که کل مرتبه‌سنده اولان صاحب دلك عضوی کبیسن غافل اوله که برعادل پادشاهك بنده‌سیسن اکر خیر ایشلرسك خیر بولورسن واکر شر ایشلرسك شر بولورسن واکر براهل دله خدمت قیلورسك انك مقابله سنده نیجه اجره واصل اولورسن اول پادشاه عادل که انك خلیفه‌سی ومظهری اهل دلدر اکا بنده‌لك قیلمق سلطانلقدن یکدر زیراکه بن اندن خیرلو یمکه بنم بویله بر حیثیتم واردر دیمك شیطانه منسوب اولان کلامدر لازم کلدی که بو کبر وانانیتی ترك ایدوب و برروشن دل عارفه بنده اول تاکم جهانك سلطانی اولمقدن اعلا مرتبه‌لر بوله‌سن ❊ مثنوی ❊ فرق بین وبرکزین تواین حبس ❊ بندکیٔ آدم از کبر بلیس) حبس بونده محبوس معناسنه‌در یعنی ای محبوس زندان طبیعت اولان کسه فرق کور تمییز ایله ابلیسك کبرندن آدمك بنده‌لکنی که ابلیس ریاسته واستقلاله میل ایدوب (انا خیر منه) دیمکله نیجه ملعون ومطرود اولدی وآدم علیه السلام حضرتلری کبر ونخوتی ترك ایدوب بنده‌لك یرلنه کتمکله نیجه مقبول ومودود اولدی پس بو ایکیسنك ماینینی فرق وتمییز ایلد کدنصکره قرب حقه وسیله اولان صفتلره مائل اولوب حضرت آدم علیه السلام کبی بنده‌لك اختیار ایله ونفسکی حقیر وذلیل قیل دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ کفت آنکه هست خورشید راه او ❊ حرف طوبی هرکه ذات نفسه ❊ سایهٔ طوبی ببین وخوش بخسب ❊ سر بنه درسایه بی سرکش بخسب) اول کسه که راه الهینك خورشیدی اولدی دیدی طوبی کلامنی هر شول کسه ایچون نفسنی ذلیل ایلدی حرف بونده کلام معناسنه‌در ای عقل جزوی صاحبی طوبینك سایه سنی کور وآنك زیرنده خوش یات اول سایه‌یه باش قوبی سرکش او یو بو بیتده اولان طوبی جنت شجره‌سندن عبارتدر اولکی بیتده اولان طوبی طیب معناسنه مصدردر وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که اول سلطان حقیقت که طریق الهینك شمس منیریدر شول کسه‌لر که نفسلرنی حقیر وذلیل ایلدی انلر حقنده

(طوبی لمن ذات) نفسه بیوردی نفسنی ذلیل ایلین کسه ایچون طوبی اولیجق اول ذلیل النفس اولان کسه بودنیاده طوبی آغاجی کبی اولان کاملك سایهٔ حمایتنی وظل هدایت وارشادنی مشاهده ایلیوب انك قربنده وانك حمایت وهدایتنك سایه سی آلتنده خوش ولطیف استراحت ایله انك سایهٔ سعادتنه باش قویوب تذلل وتواضع قبل و بی کبر و بی نخوت آسوده اول تاکم متکبرلر مثواسندن خلاص اوله‌سن وهیمن واین اولان عباد رحمن مرتبه‌سنی بوله‌سن ❊ مثنوی ❊ ظل ذات نفسه خوش مضجعیست ❊ مستعدان صفارا مهجعیست ❊ کر ازین سایه روی سوی منی ❊ زود طاغی کردی وره کم کنی) ذات نفسه حدیثنك مظهری اولان کاملك ظلی خوش بر مضجعدر اول صفایه مستعد اولانه بر مهجعدر مضجع یتاجق یره دیرلر مهجع محل هجوعه دیرلر یعنی او یویجق یره دیرلر اکر بو سایه‌دن دونوب بنلك جانبنه کیده‌سن فی الحال طاغی اولورو یولی کم وناپدید ایدرسن یعنی شول کسه که نفسنی ذلیل ایلدی انك سایهٔ سعادتی وظل هدایت وحمایتی بر لطیف یتاجق یردر اکر طریقتده یاتق لازم کاورسه اول نفسی ذلیل اولان جلیل القدرك سایهٔ حمایتنك تحتنده یات زیرا اول صفای دله مستعد اولان کسه ایچون انك سایهٔ حمایتی بر لطیف خوابکاهدرکه آنده هروجهله سالکه راحت روح بولنور اکر اول عزیزك سایهٔ هدایت وحمایتندن اعراض ایدوب بنلك جانبنه کیده‌سن وکبر ونخوت صفتلریله متصف اولوب مقتضای نفسکی اختیار ایده‌سن علی الفور طاغی و باغی اولورسن وطریق مستقیمی کم وضایع قیلورسن لازم اولدیکه انك سایهٔ حمایت وهدایتنی ترك ایتمیه‌سن وکندی عقل وفکرکك مقتضاسی جانبنه کتمیه‌سن بلکه هروجهله اکا تابع اوله‌سن واول نه دیرسه اکا کوره عمل قیله‌سن نته کم بو بیانده نه بیوردلر انکله عامل اوله‌سن

❊ بیان آنکه یا ایها الذین آمنوا لاتقدموا بین یدی الله ورسوله ❊

❊ چون نبی نیستی زامت باش ❊ چونکه سلطان نهٔ رعیت باش ❊

❊ پس رو عارفان وخاموش باش ❊ ازخود زحمتی ورایی متراش ❊

بو آیت کریمه‌نك بیاننده درکه سورهٔ حجراتك اولیدر خطابی ندایله تصدیر ایلمك مخاطبینه تنبیه ایچوندر حیز ندا‌ده اولان امری که زیاده امر عظیمدر (یا ایها الذین آمنوا) ای اللهه ایمان کتورنلر (لاتقدموا) برامری تقدیم ایلمك مفعولی محذوف اوله تعمیمدن اوتری ویاخود ترك مفعول نفس فعلك ترکنه قصد ایچون اوله تقدیری لاتفعلوا التقدیم دیمك اوله فلان یعطی و یمنع قبیلندن اوله ای یعطی الاعطاء و یمنع المنع دیمکدر (بین یدی الله ورسوله) مجازدر ومراد بین یدی

امرهما دیمکدر زیرا جاست بین یدی فلان دیرلر ای بمکان بحاذی یدیه قریبا
دیمکدر بومعنی ایسه جناب عزتده متصور اولمز الاتجازا مکر اللهم بین یدی الرسول
مراد اوله‌ده الله ذکر اولمسی رسولك شاننی تعظیم ایچون اوله یعنی لاتقطعوا
امرا قبل ان تحکمابه یعنی الله ورسولی سزه حکم ایتمزدن اول برامری قطع
ایتمك (واتقوا الله) اللهدن قورقك تقدیم ایلمکدن ومخالفت حکمندن
(ان الله سمیع علیم) تحقیقا الله سمیعدر اقوالکزی علیمدر احوالکزی بیلور
چونکم نبی دکلسن امتدن اول چونکه سلطان دکلسن رعیت اول یعنی چونکم
بو یولده ایکیدن بری اولمق لازم ولابددر چونکم نبی اولمیه سن امتدن اولمق
لازمدر واکر طریقت سلطانی دکلسك انك رعایا وتوابعندن اولمق لازمدر مقتدا
اولان کامللره پسرو اول وخاموش اول کندکدن برأی و برزحت یوغه یعنی
کندی قریحه کدن برأی وفکر احداث ایدوب اکا اویمه و برزحت ومشقت
چکمه زیرا بو یولده کندی بیلکیسی اوزره زحمت چکمك تعذیب حیوان بلافائده
ایلمکدر ﴿مثنوی﴾ پسرو و خاموش باش از انقیاد * زیر ظل امر شیخ
واوستاد • ورنه کرچه مستعد وقابلی * مسخ کردی توز لاف کاملی) آرده
کیت شیخك واوستادك امرینك ظلی التنده اکا کمال انقیادکدن خاموش اول
یوخسه اکرچه سن مستعد وقابلسن کامللك لافندن اوزری مسخ اولورسن یعنی
ای طالب حق اولان کمسه سکا لازم اولان اولدرکه برشیخ واوستاده تسلیم اوله‌سن
وادب بودرکه هرحالده اکا پیرواوله‌سن وتبعیت قیله سن وآنك امرینك سایه‌سی
التنده کمال انقیادکدن خاموش اوله‌سن انکله معارضه ومجادله ایلمکدن
حذر قیله‌سن واکر بویله ایلمزسك اکرچه مستعد وقابل ایسکده‌سن کامللك لافندن
اوزری مسخ اولورسن واولنجه استعدادکی وقابلیتکی زائل قیلورسن ﴿مثنوی﴾
هم زاستعداد وامانی اکر • سرکشی زاستاد راز باخبر • صبرکن درموزه‌دوزی
توهنوز • وربوی بی صبر کردی پاره دوز) هم استعداددن کیرو قالورسن اکر
باخبر اولان راز اوستادندن باش چکه‌سن سن هنوز موزه دوزلکده صبرایله
واکر موزه دوزلکده بی صبر اوله‌سن پاره دوز اولورسن موزه دوزایچ ادك دیکیجی
وچزمه دیکیجی دیمکدر بوی بودیدن مخففدر پاره دوز اسکیجی یه دیرلر یعنی
اکر باخبر اولان راز استادندن سرکش اوله‌سن واعراض قیله‌سن هم استعداد
وقابلیتکدن کیرو قالورسن لازم کلدیکه موزه دوزلکه سن هنوز صبرایله واکر بی
صبراوله‌سن پاره دوز اولورسن مراد استاد کاملدن صنعت کامله‌نك تعلیمنده
وتحصیلنه صبرایله واکر صبرایلمیه‌جك اولورسك صنعت ناقصه صاحبی اولورسن
موزه دوزلکدن مراد صنعت کامله اولور و پاره دوزلکدن مراد صنعت ناقصه

اولور پس صنعت کامله‌نك تحصیلنده جفایه صبر ایلین کمسه صنعت ناقصه
صاحبی اولور دیمکی افاده قیلور راحوال طریقت دخی بوکا کوره قیاس اولنور
﴿مثنوی﴾ کهنه دوزان کربدی شان صبر وحلم • جمله نودوزان شدندی
هم بعلم) کهنه دیکیجیلره اکرصبر وحلم اولیدی جمله‌سی علم‌ایله هم نودوز اولورلردی
یعنی اسکی دیکن ناقصلر اکر صنعت کامله‌نك تحصیلنده استاد کاملك جفاسنه
صبر قیله‌لردی وحلیم اوله‌لردی جمله‌سی یکی دیکیجی کامل اوله‌لردی علم وصنعتله
بوندن معلوم اولدیکه اول کمسه‌لرکه علم ومعرفتده ناقصلر وشریعت وطریقتده
کهنه دوزلر کبی دنی وحقیرلردر انلر استاد کاملك جفاسنه صبر قیلمشلردر
ونفسلرینك مرادی اوزره سیر ایدوب تحصیله مجد وساعی اولمشلردر اکر استاد
کاملك خدمتنده اوله‌لردی وانك جفاسنه صبرقیله‌لردی بو بدنك لوازمنه مقید اولمق
که فی المثل کهنه دوزلك کیبدر اندن خلاص اوله‌لردی وروحك تعمیرنه
وتکمیلنه سعی قیلق نودوزلق کیبدر آنده کامل وماهر اوله‌لردی ﴿مثنوی﴾
پس بکوشی و باخراز کلال * هم تو کوبی خویش کالعقل عقال) پس عقل
جزوینك مرادی اوزره چالشورسن آخر الامرده کلال وملالدن هم سن کندك
دیرسنکه عقل عقالدر عقال عینك کسریله بوغاغو یه دیرلر یس بای عربیله بسیار
معناسنه اولوب معنی بویله اولسه هم جائزدر کندی عقل جزوینك مقتضاسی
اوزره چوق سعی قیلورسن آخر کارده کلال وملال جهتندن هم سن کندك
دیرسنکه عقل آیاق باغیدر یعنی اکرچه شمدی عقل جزوینك مقتضاسنجه سعی
وکوشش ایلرسن وآنی نافع ظن ایلیوب عمر نازنینی اول عقل جزوینك مقتضاسنجه
خرج ایلرسن اما آخر کارده انك بی نفع اولدیغنه واقف اولوب کلال وملالکدن
عقل عقالدر دیو اعتراف ایلرسن و بوعقل جزوینك آیاق باغی اولدیغی بیلوب
حیفاکه بونك مقتضیاتنی تحصیل ایلمکده بیهوده یره کوشش قیلمشم دیوسویلرسن
﴿مثنوی﴾ همچوآن مرد مفلسف روزمرك * عقل زامی دیدبس بی بال
وبرك * بی غرض می کردان دم اعتراف * کز ذکاوت راندیم اسب از کزاف)
اول مرد مفلسف کبی مرك کوننده عقلی زیاده بی بال و برك کوردی اولدمده
غرضسز اعتراف ایلدی بویله دیو که ذکاوتدن اسبی کزاف جهتندن سوردك
یعنی ای عقل جزوی صاحبی اکرچه حالا انك مقتضیاتی اوزره سعی وکوشش
ایلرسن لکن آخرکارده انك بی نفع اولدیغنی کوروب (العقل عقال المرء) دیرسن
شول فلسفی مذهب اولان کمسه کبی موت کوننده حالت نزعه قریب اولدقده عقل
جزئی بی زیاده فنادسز وقدرتسز کوردی و بیلدیکه انکله مقصود اصلی ومحبوب
حقیقی طرفنه کیدلمز ومرتبهٔ حقیقته اول عقل جزوئی وسیله اولمز بلاغرض اول دمده

اعتراف ايليوب ديديكه حيفا ودريغا ذكاوت جهتندن عقل اسبنى لاف وكزافدن اوترى ميدان قيل وقاله سوردك وكنديمزى عقليات ونقلياتده كماله ايركوردك اول قيل وقالك و بحث وجدالك بوكونه كونده نفعى يوق ايمش نته‌كم قيصرى فصوص شرحنده وحسين ميبدى ديوان على شرحنده بو بيتلرى امام فخر رازيدن نقل ايلمشلر حالت نزعده فخر الدين رازى بويله ديدى ديوسويلمشلردر اول بيتلر بونلردر (بيت) نهاية ادراك العقول عقال * واكثر سعى العالمين ضلال * ولم نستفد من بحثنا طول عمرنا * سوى ان جمعنا فيه قيل وقال ﴿ مثنوى ﴾

از غرورى سر كشيديم از رجال * آشنا كرديم در بحر خيال * آشنا

هيچست اندر بحر روح * نيست اينجا چاره جز كشتئ نوح) بزغرور دن رجالدن باش چكدك خيال درياسنده يوز كچلك ايلدك بحر روحده آشنا هيچدر يوقدر بو رادده چاره كشتى نوحدن غيرى بونده حضرت مولانا قدس سره طرفندن حقيقت حالى تعليمدر يعنى اول فلسفى مذهب وكليم مشرب اولان كمسه حالت نزعده واروب اخرويتك عدم نفعنى مشاهده قيلدقده معترف اولوب ديديكه لاف وكزافدن اوترى اسب عقلى ميدان قيل وقاله بيهوده يره سوردك وغرورمزدن رجال اللهدن باش چكدك وآنلره متابعت ايلمكدن اعراض ايدوب خيال بحرنى حقيقت ظن ايليوب انده غواصلق ايتدك وقيل وقال جمعنه كتدك بويله ديو زعم ايتدك كه كنديمزى قوت فكريه وعلوم نظريه ايله غرقاب فنادن خلاص ايليه وز شمدى بيلدك كه بو عقلك بودرياده اصلا نفعى يوق ايمش نته‌كم انلره تعليما بيوررلر آشنالق بحر روحده هيچدر يعنى دریاى روحه سالك اولمقده و بحر عالم حقيقتده سفر قيلمقده سباحت وغواصلغه اعتماد قيلق ومقتضاى عقل اوزره سالك اولمق هيچ اندر هيچدر بومرتبده كشتئ نوحدن غيرى چاره يوقدر كشتئ نوحدن مراد سنت نبويه وشريعت مصطفويه‌در نته‌كم تمثيل ايدوب بيورمشلردر (مثل سنتى كمثل سفينة نوح من تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق) بركمسه عقلده جالينوس وارسطاطاليس كبى كامل بواسه وابو على بن سينا كبى رئيس حكما وعقلا اولسه وشفا كتابلر تأليف قيلسه مع هذا شرع نبوى وسنت مصطفوى اوزره سلوك قيلمسه بو بحرده مغرقيندن اولور ودين ارسطاطاليس اوزره اولور ديمشلردر نته‌كم عمر سهروردى حضرتلرى فلسفى مشرب اولان وكتاب شفايه اعتماد ايليوب انك مقتضاسى اوزره سلوك قيلان كمسه‌لر حقنده دير (بيت) وكم قلت للقوم انتم على * شفا حفرة من كتاب الشفا * فلما استهانوا بتوبيخنا * فزعنا الى الله حتى كفى * فماتوا على دين ارسطاليس * وعشنا على دين المصطفى * ركن الدين علاء الدولة سمنانيدن بويله منقولدركه

شيخ مجد الدين بغدادى قدس سره بيورمشلردركه حضرت رسول عليه السلامى واقعه‌ده كوردم سؤال ايتدمكه يارسول الله ماتقول فى حق ابن سينا قال عليه السلام هو رجل اراد ان يصل الى الله تعالى بلا واسطتى فحجبته بيدى فسقط فى النار

﴿ مثنوى ﴾ اينچنين فرمود آن شاه رسل * كه منم كشتى درين درياى كل *

ياكسى كو در بصيرتهاى من * شد خليفه راستى برجاى من) نته‌كم اول شاه رسل بويله بيورديكه بو درياى كلده كشتى بنم ياشول بركمسه دركه اوبنم بصيرتلرمده بنم يرمده بر راست خليفه اوله راستيده ياوحدت ايچون اولميوب مصدريه اولورسه معنى بنم يرمده راستلقك خليفه‌سى اولدى ديمك اولور يعنى اول شاه رسل وهادى اعدل سبل حضرتلرى بويله بيوردى كه بو درياى كلده سفينه بنم كه طالب حق اولنلرى ضلالته غرق اولمقدن منجى اولورم ومقصودلرينه واصل قيلورم ياخود بو درياى كلده كشتى شول بركمسه دركه او بنم باطنمك انوارنده ومشاهداتنده بنم مقاممده راست ودرست خليفه اولدى يعنى بكا وارث وتابع اولوب بنم كبى على بصيرة حضرت مسمى اللهه دعوت قيلدى نته‌كم بوآيت كريمه بومعنايى موضح ومفصح اولدى قال الله تعالى (قل هذه سبيلى ادعوا الى الله على بصيرة انا ومن اتبعنى وسبحان الله وماانا من المشركين) و بوابيات لطيفه بوحديث شريفه اشارت اولور كه بيوررلر (مثلى ومثل علماء امتى كسفينة نوح من تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق) بوحديث شريفك شرحى بوجلدك اواسطنه قريب محلده مرور ايلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ كشتئ نوحيم

در درياكه تا * رونكردانى زكشتى اى فتى * همچو كنعان سوى هر كوهى

مرو * از نبى لاعاصم اليوم شنو) بزنوحك كشتيسى كبى يز درياى معنويدن تاكه سن كشتيدن يوز دوندرميه سن اى فتى حضرت نوح عليه السلامك اوغلى كنعان كبى هر برطاغ طرفنه كتمه قرآن عظيمدن (لاعاصم اليوم) آيتنى استماع ايله بوآيت سورۀ هودده‌دركه اولى بودر (ونادى نوح ابنه) يعنى حضرت نوح عليه السلام ندا ايلدى اوغلى كنعانه (وكان فى معزل) حال بوكه اول برمكانده ايديكه نفسنى پدرندن واخوان وقومندن عزل ايتمشدى پس كمال شفقتدن ديديكه (يابنى اركب معنا) اى اوغلجغم بزمله سفينه‌يه بيله راكب اول (ولا تكن مع الكافرين) كافرلرله اولمه كه غرق اولورسن (قال ساوى الى جبل يعصمنى من الماء) كنعان ديديكه عن قريب بن بر كوهه التجا ايدرم كمال رفعتندن اول بنى حفظ ايلر صودن (قال لاعاصم اليوم من امر الله) حضرت نوح عليه السلام ديديكه هيچ برحافظ وعاصم يوقدر بوكون اللهك عذابندن (الامن رحم) الااول الله كه راحمدر وياخود عاصم بمعنى معصوم اوله نته‌كم ماء دافق وعيشة راضية ده

ماءمدفوق وعيشة مرضية معناسنه در پس بوتقديرجه هيچ بر كمسه محفوظ ومعصوم دكلدر بوكون الاشول كمسه كه اكا الله رحم ايلدی و ياخود استثناء منقطعه اوله ای ولكن من رحمة الله ديمك اوله پس بومكالمه ده ايكن (وحال بينهما الموج فكان من المغرقين) حائل اولدی كنعانله نوح ما بيننه برموج عظيم پس اول كنعان زمرهٔ مغرقيندن اولدی پس خلاصهٔ كلام ونتيجهٔ مرام اولدركه حضرت نبی صلی الله عليه وسلم وانك وارثی اولان هرولی وصفی كندی فكروعقلنه اعتماد ايلين كنعان سيرتلره بويله ديرلركه زبودريای معنويدن حضرت نوح عليه السلام سفينه سی كبی يز تاكه ای عقل وفكرده فتی اولان كمسه بزدن اعراض ايليه سن كنعان كبی هربرطاغ جانبنه كتمه وفكر وعقلك كوهلرينه اعتماد والتجا ايتمه حضرت قرأن عظيمدن برمعصوم ومحفوظ بوقدر الا الله تعالينك رحمت ايلديكی وياخود برعاصم وحافظ يوقدر الاشول كمسه كه حق تعالی اكا رحمت ايلدی ديديكی كلامی اشت واكله تا كنعان كبی مغرقلر زمرهسندن اولميه سن

﴿ مثنوی ﴾ می نمايد پست اين كشتی ز بند * می نمايد كوه فكرت بس بلند * پست منكرهان وهان اين پست را * بنكرآن فضل حق پيوست را) بند چشمندن بوكشتی سكا پست ودنی كورينور كوه فكرك سكا زياده عالی بلند كورينور الحق باقه اكاه اول اكاه اول بوپست كورديكك كشتی يه پيوست اولان فضل حقه نظر ايله بعض نسخه ده بيت ثانی يوقدر اما بعضسنده واردر وخلاصهٔ كلام اولدركه يعنی بودريای معنوی يه كشتیٔ نوح كبی وسيله اولان وليلرك وصفيلرك وجود نه كوزك بغلو اولديغندن پست ودنی نظر ايله اكرچه فكرك كوهی سكا بلند كورينور اما آنی بلند كورمه بوپست كورديككمسه لره الحق باقه بلكه حق تعالينك بونلره علی الدوام ويرديكی فضل واحسانه نظر ايله تاكه بونلره تمسك ايلين مؤمنلردن اوله سن وغرق وهلاك اولمقدن نجات بوله سن

﴿ مثنوی ﴾ درعلو كوه فكرت كم نكر * كه يكی موجش كند زيروزبر) سن كوه فكرك بلندلكنه نظر ايتمه زيرا برموج آنی زيروزبر ايلر يعنی ای كنعان سيرت وطاغی طبيعت اولان كمسه فكرك كوهنك بلند اولمسنه نظر ايتمه وكشتیٔ نوح كبی اولان كاملك صحبتنی قويوب اول سمته كتمه زيرا دريای قهر الهيدن برموج اول فكرك كوهنی زيروزبر ايدر پس عقل وفكر كه نيچون اعتماد والتجا ايدرسن

﴿ مثنوی ﴾ كرتو كنعانی نداری باورم * كردوصد چندان نصيحت آورم) اكر سن كنعان ايسك بكا تصديق طوتمزسن اكر ايكی يوز بوقدر نصيحت ايلسم يعنی ای عاصی طبيعت اكر سن كنعان سيرت ايسك بكا تصديق ايتمزسن وسوزمی طوتمزسن اكر نيچه يوز كره سكا نصيحت ايلسم

﴿ مثنوی ﴾ كوش كنعان كی پذيرد اين كلام * كه بروهر خدايست وختام) كنعانك قولغی بوكلامی قچن قبول ايلرز يرا انك اوزرنده خدای تعالی حضرتلرينك مهر وختامی واردر مهرله ختام الفاظ مترادفه دندر ايكيسی دخی برمعنايه در يعنی كنعان سيرت اولان كمسه نك سمعی بوكلامی قچن استماع ايلر اول سمعك اوزرينه حق تعالينك مهری واردر كما قال الله تعالی (ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم وعلی ابصارهم غشاوة ﴿ مثنوی ﴾ كی كذارد موعظه برمهر حق * كی بكردانك حدث حكم سبق * ليك می كويم حديث خوش پيی * برامیدانكه تو كنعان نيی) مهر خدا اوزره پند وموعظه قچن اثر وكذر ايلر حادث حكم سبقی قچن دوندرر لكن برخوش بی خبر سو يلرم اول اميد اوزره كه سن كنعان دكلسن يعنی حق تعالی حضرتلری كه بركسه نك سمع باطنی لوح قضاده مختوم ومهور ايلمش اوله ونصيحت وموعظه اول مهور اولان سمعك اوزرينه نافذ اولمز واكا پند ونصيحت تأثير قيلمز زيرا حادث سابقك حكمنی تبديل ايلمكه قادر اولمز چونكم حال بويله در بكا لازم بوايديكه ای كنعان سيرت سكا نصيحت ايلميدم وموعظه سويلميدم ولكن برخوش ايزاوحديث سويلرم اضافت بمعنی لام اولوب لكن برخوش ايزاونك حديثنی سويلرم ديمك دخی جائزدر اول اميد اوزره كه سن كنعان اولميه سن بلكه سمع باطنك اوزره اولان مهر ازلی اولميوب غفلت مهری اوله وبنم نصيحتمله زائل اوله سكا نصيحت ايلديكم بواميد اوزره اولور ديمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ آخر اين اقرار خواهی كردهين * هم ز اول روز آخر را ببين * می توانی ديد آخر را مكن * چشم آخر بينت را كور وكهن) آخر بو اقراری ايلسك كركدر آكاه اول هم اول كوندن آخری كور آخر امری كورمكه قادرسن آخر بين چشمكی سن كور وكهن ايله مكن مصرع ثانی يه مصروف اولور يعنی آخر الامر بوكا اقرار ايلك استرسك آكاه اول هم بوكوندن آخرگی كونی كور وباشكه بلاكلمزدن اول بودنياده ايكن نصيحتی قبول ايليوب روز آخرت ايچون تدارك قيل حالا عقل كوزيله آخر وعاقبتی كورمكه قادرسن آخر بين اولان كوزيكی كهنه وكور ايله كه خواب غفلتله عقل كوزی كهنه اولور وادراك حقيقت ايلكدن كيرو قالور ﴿ مثنوی ﴾ هركه آخر بين بود مسعود وار * نبودش هردم بره رفتن عثار) هرشول كمسه كه مسعود كبی آخر بين اوله يوله كتمكده هردم اكا عثار اولمز عثار سورچوب دوشمكه ديرلر يعنی شول كمسه كه اهل سعادت كبی آخر وعاقبت كوريجی اوله يوله كتمكده اكا هردم دوشمك وسورچك اولمز ﴿ مثنوی ﴾ كرنخواهی هردمی اين خفت وخيز * كن زخاك پای مردی چشم تيز) واكر هر بردمده دوشمكی وقالقمغی

استمز ایسڭ برمرد كاملڭ خاك پایندن چشمی تیز ایله چشم تیز وصف تركیبی
اولوب كز باش معناسنه استعمال اولنوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور
برمرد كاملڭ خاك پایندن چشم تیز اول یعنی برمرشد كاملڭ یولنڭ طوزنی
كوزیكه سرمه ایله تاكم كوزڭ تیز بین اوله وطریقتڭ شیب وفرازنی كوره واننده
اولان ورطانه ومزالق اقدامه نظرایركوره پس آفتان وخیزان كتمكدن نجات
بوله وسوباوسالما طریق حقه سالك اولنلردن اوله سن ﴿ مثنوی ﴾ كحل
دیده ساز خاك پاش را ● تابیندازی سراو باش را * كه ازین شاكردی وزین
افتقار * سوزنی باشی شوی توذوالفقار) اول مرد كاملڭ خاك پاینی كوزیكه
كحل دوزتاكم او باشڭ سرنی آته سن زیرا بوشاكرلكدن وبوافتقاردن نیم
ایكنه اولورسڭ ذوالفقار اولورسن او باش رنده دیرلر وخاك پای مرد كاملی
توتیا ایلمكدن مراد اكا زیاده تواضع وتعظیم قیلمقدن وانڭ خاك پاینی توتیا كبی
عزیز وشریف بیلمكدن كنایت اولور وتقدیر معنی بویله دیمك اولور كه اول مرد
كاملڭ خاكپاینی كحل دیده كبی عزیز وشریف بیل تاكم رند اولان نفس وهوانڭ
وشیطان پردغانڭ باشنی ازاله ایده سن انڭ باشندن مراد حب دنیا ودخی
مال وجاهه اولان میل وهوادر بونلری قلبكدن آتمغه وازاله ایتمكه قادر اوله سن
دیمك اولور زیرا اول مرد كامله بوشاكرلكدن و بوافتقار ومسكنتدن
برنحیف وضعیف سوزن كبی اوله سن ذوالفقار كبی ایكی قات اولورسن
وكسكینلك مرتبه سن ذوالفقار اولورسن دیمك شكوك وشبهاتی ومعاصی وضلالاتی
زیاده قطع ایدیجی اولورسن وظاهر و باطنی كامل اولنلرڭ مرتبه سنی بولورسن
دیمكدن عبارت اولور ﴿ مثنوی ﴾ سرمه كن توخاك هر بكزیده را ● هم
بسوزد هم بسازد دیده را ● چشم اشتران بود بس نور بار * كوخورد ازبهر
نور چشم خار) الحاصل هر كزیده ومقبول اولان كمسه نڭ خاك پاینی چشمڭه
سرمه ایله اول سرمه دیده یی هم یقار هم دوزر مثلا چشم اشتراندن اوتری زیاده
نوربار دركه اول اشتر نور چشمدن اوتری خار یر یعنی هر مقبول و بركزیده اولان
اصحاب سعادتڭ خاك پاینی سرمه كبی عزیز وشریف بیل كه انلرڭ خاك پاینی كحل
الجواهر كبی عزیز وشریف بیلڭ دیده نڭ پرده لرنی یقار وهم آنی اصلاح ایدوب
دوزر اشترڭ كوزی اول اجلدن زیاده نور باغدریجی اولمشدر یعنی دوه نڭ كوزی
اول اجلدن زیاده منور اولوب انڭ انیشی و یوقشی ومزالق ومخافتی مشاهده
قیلمشدر زیرا او اشتر كوزینڭ نوریندن اوتری خار یربوندن مراد طالبه تعریض
وكنایه دركانٔ دیمش اولور كه دوه نڭ كوزی حمار واستردن زیاده اولمسی انكچوندر كه
او كوزینڭ روشنالغندن اوتری خار یر پس ای طالب سنڭ دخی چشم دلڭ روشن

اولمق استرسڭ میدان محبتده نیجه زمان خار محنتی وخس فلاكتی كندیكه غدا ایله
تاكم اشتر كبی چشمڭ منور اولوب راه الهیده سقوط وعثاردن خلاص اوله سن
دیمك اولور

﴿ قصهٔ شكایت استر با اشتری كه من بسیار درروی افتم درراه رفتن ﴾
﴿ وتو كم درروی می آیی حكمت این چیست وجواب كفتن شتر استر را ﴾

بو سرخ شریفه مناسب اولان احادیث شریفه وكلمات لطیفه جلد ثالثده شكایت
استر پیش اشتر سرخنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ اشتری را
دید روزی استری * چونكه با او جمع شد در اخری) براستر بركون براشتری كوردی
چونكیم اول اشترله برآخرده جمع اولدی اشتردن مراد بونده (المؤمنون هینون
لینون كالجمل الانف) حدیثڭ موجبنجه مؤمن كامل اولور واستردن مراد
عاصی وغافل اولور ﴿ مثنوی ﴾ كفت من بسیار می افتم برو * در كریوه
وراه ودر بازار و كو) استر كندی حالندن شكایت ایدوب اشتره دیدی بن یوزم
اوزره چوق دوشرم كریوه ده وراهده و بازار وكویده كریوه دیه و بلكه دیرلر كوكویدن
مخففدر كه محله یه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ خاصه ازبالای كه تازیر كوه ● در سرایم
هر زمانی ازشكوه) خصوصا طاغڭ بالاسندن زیر كوهدڭ یعنی اشغه دره یه دڭ
هیبت وشكوهدن هر برزمان باشم اوزره كاورم یعنی كریوه وراه ومحله لرده اكرچه
دوشمكدن وسور چكدن خالی دكلم لكن طاغڭ دپه سندن اشغه سنه اینمڭ محلنده
دوشوب سورجدیكم قتی چوق واقع اولور مراد عاصی وغافل اولان كمسه لرڭ
مرتبهٔ روحدن مرتبهٔ بشریته تنزل ایلدكلری زمانده هیبت وشكوه نفس وشیطاندن
سقوط وعثارلری چوق اولمسیدر ﴿ مثنوی ﴾ كم همی افتی تو درر و بهر
چیست ● یا مكر خود جان پاكت دولتیست) سن یوزڭ اوزره دوشمزسن ندن
اوتری یا خود مكر سنڭ جان پاكڭ بردولتدر كه بنم كبی نحوسته منسوب دكلدر اول اجلدن
عثار وسقوطدن خلاص اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ در سرایم هردم وزانوزنم *
پوزوز انوزان خطا پرخون كنم) هر دم باشم اوزره كاورم ودیز اوروروم اول
خطادن اغزم ودیزم پرخون ایدرم ﴿ مثنوی ﴾ كژ شود پالان ورختم برسرم *
وزمكاری هرزمان زخمی خورم) پالان ورختم باشم اوزره كری اولور ومكاریدن
هرزمان برعظیم زخم یرم هر بار كه یوزم اوزره ساقط اولم واوزرمده اولان كج
اولوب باشم اوزره كاوب وكرایجی اولان كمسه لردن برعظیم زخم وضربت یرم
مراد مبتدی اولان غافلڭ طریقتده دوشوب سورجدیكی زمانده اهل طریق
اولنلردن آنی تادیب ایلمكدن اوتری كوتڭ اورملری اولور ﴿ مثنوی ﴾

همچوکم عقلی که از عقل تباه * بشکند توبه بهر دم در کناه * سخرهٔ ابلیس کردد در زمن * از ضعیفی رأی آن توبه شکن) شول بر کم عقل کبی که تباه اولان عقلندن هردم کناه ایتمکده توبه سنی صبر فی الحال سخرهٔ ابلیس اولور بو هم وجهدر زمانه‌ده ابلیسك سخره‌سی اولور ایسك ضعیفلکندن اول توبه صیجی یعنی استر کندینك حالنی کم عقل اولان توبه شکنك حالنه تشبیه ایدوب دیدی که بنم حالم شول بر کم عقلك حالنه بکزر که ناقص وخراب اولان عقلندن هردم کناه ایشلمکده توبه‌سن صیوب طریقتدن دوشوب زمانه‌ده ابلیسك زبونی ومسخره‌سی اولور عقل ورأینك ضعفندن اوتری ﴿ مثنوی ﴾ درسر آیم هرزمان چون اسب لنك * که بود بارش کران وراه سنك) اول عقلی ناقص ورأیی ضعیف توبه شکن هرزمان دپه‌سی اوزره کلور اسب لنك کبی زیرا انك یوکی آغر ویول طشلودر انك یوکی آغر اولمسی شول بار امانتدر که سماوات وارض وجبال انی چکمکدن ابا واشفاق ایلدیلر واول ظلوم وجهول اولان انسانه انی تحمیل قیلدیلر چونکم بار امانت بویله ثقیل اوله وسبیل طاعت طاشلو یول کبی مشکل وعسیر اوله ﴿ مثنوی ﴾ میخورد از غیب بر سر زخم او * از شکست توبه آن ادبار خو) اسب لنك کبی کم عقل اولان کسه دوشوب سور چکمکدن خالی اولمز لاجرم عالم غیبدن باشی اوزره اول کم عقل زخم پر اول ادبار خو بلو توبه سنك شکستندن اوتری یعنی استر دوشدکده مکاریدن واسب لنك سوز چکدکده فارسدن زخم یدیکی کبی اول ناقص العقل عالم غیبدن باشی اوزره زخملر پر توبه سنی صدیکندن اوتری اول مدبر خوبلو ﴿ مثنوی ﴾ باز توبه میکند بارأی سست * دیو یك تف کرد و توبه‌ش راشکست) اول بیچاره رأی سست ایله کیرو توبه ایلر دیو بر تف ایلدی وانك توبه سنی صدی یعنی اول ناقص العقل چونکم عالم غیبدن باشی اوزره زخم یبه کیرو رأی سست وعقل ضعیف ایله ایشلدیکی خطا وزللدن رجوع ایلر پس شیطان اکا بر تف ایلر یعنی نیچون توبه ایلرسن تف سکا وبوتف سنك اوزوکه در وانك توبه سنی صبر تف دیمك ترکیجه تو دیمکدر یعنی توکرمکدر که برکسه‌یی تحقیر ایلمك وفعلنی بکنمك محلنده استعمال ایدرلر بونده دخی شیطانك اکا تف دیمسی انك توبه سنی وفعلنی بکنمکدن عبارت اولور ﴿ مثنوی ﴾ ضعف اندر ضعف کبرش آنچنان * که بخواری بنکرد بر واصلان) عقل ورأی ضعف اندر ضعفدر وانك کبری انجلیندر که واصلاره خوارلق ایله نظر ایلر یعنی اول کم عقل اولان بدبختك عقلی وفکری ضعف اندر ضعف ایکن انك کبری انجلین قویدر که ارباب وصاله واصحاب کماله حقارتله نظر ایلر انلره حقارتله نظر ایلدیکی اجلدن عثار وسقوطدن قورتلمز وطریق حقه سویا وسالما کیدنلردن اولمز پس

بنه استرك اشتره کندینك سقوط وعثارندن وانك سلامته اولان رفتارندن سؤال قیلدیغنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ ای شترتو که مثال مؤمنی * کم فتی در رووکم بینی زنی) ای شتر سنکه مؤمنك مثالیسن یوزك اوزره دوشمزسن و برونکی اورمزسن ﴿ مثنوی ﴾ توچه داری که چنین بی آفتی * بی عثاری وکم اندر روفتی) ای شتر سن نه طوتارسن که بویله آفتسزسن وعثارسزسن و یوزك اوزره دوشمزسن یعنی سنك بویله آفتسز اولمکه وجه ندرسن علمردن نه بیلورسن که عثاردن وسقوطدن بری اولوب یوزك اوزره دوشمزسن دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت کرچه هرسعادت ازخداست * درمیان ماوتو بس فرقهاست * سر بلندم من دوچشم من بلند * چشم عالی را امانست ازکزند) اشتر دخی استره بویله جواب و یروب دیدی ای استر اکرچه هرسعادت خدای تعالیدندر لکن بزمله سنك اورتامزده چوق فرقلر واردر جمله فرقدن بری بودر که بن سر بلندم و بنم ایکی کوزم بلند در چشم عالی ایچون کزندن امان واردر یعنی ای استر سنکله بنم مابینمده چوق فرقلر واردر اول فرقلردن بریسی بودر که اولا بن خلقت جهتندن بلند وعالی قدرم و بنم کوزم دخی بلنددر که سندن اعلا واقوی کوریجیدر چشم عالی ایچون ایسه جمیع ضررلردن امان واردر زیرا عالی اولان کوز طریق الهیده اولان مضری وزیانی کوررو کندی‌یه زیان اولان وضرر و برن یرلردن حذر قیلور ﴿ مثنوی ﴾ ازسرکه من بینم پای کوه * هرکو وهمواره رامن تو وتو) بن طاغك باشندن طاغك آیاغنی یعنی دبنی واشغه‌سنی کوریرم هرچقوری ودوز یری بن قات قات کوریرم یعنی حق تعالی بکا برعالی نظر ویرمشدر که اعلامرتبه‌دن ادنی اولان مرتبه‌یه‌دك نظر ایدر کوریرم هرچقوری وهر دوز یری قات قات کوریرم اول احتیاطله کورمك بکا سبب سلامت اولور دیدی ﴿ مثنوی ﴾ همچنانکه دید آن صدر اجل * پیش کار خویش تاروز اجل) انجلین که اول صدر اجل کوردی کندی کارینك اوکنی اجل کوننه‌دك بونده صدر اجلدن مراد متقی اولان کسه‌در که ایکنجی بنده اولان آن متقی لفظی بومعنایی مؤید اولور وایضاح قیلور یعنی انجلین اول اعظم اولان مرتبهٔ عالی صاحبی کندی کارینك اوکنی موت واجل کوننه‌دك کوردی ﴿ مثنوی ﴾ آنچه خواهد بود بعد بیست سال * دیدا ندر حال آن نیکو خصال * حال خود تنها ندید آن متقی * بلکه حال مغربی ومشرقی) اول نسنه که یکرمی یلدنصکره اولسه کرکدر اول نیکو خصال انی حالده کوردی اول متقی ونقی همان تنها کندی حالنی کورمدی بلکه جمیع مغربی ومشرقینك حالنی کوردی یعنی اول اعظم اولان متقی اول نسنه که یکرمی یلدنصکره اولسه کرکدر

اول ایو خصلتلی انی اول حالده كوردی وزمان مستقبلده ظهوره كلجك احواله نظر ایركوردی اول ماسوادن پرهیز قیلان كامل یالكز همان كندینك حالنی كورمدی بلكه مغرب ومشرقه منسوب اولان خلایقك احوالنی مبدأدن معاده وارنجیه دك مشاهده قیلدی وانلرك نه اولوب ونه اوله جغنی بیلدی متقیدن مراد بونده جمیع ماسوانی كور مكدن پرهیز ایلین ولی كامل اولور كه بونلر هرشیئك عین ثابته سنه ولوح محفوظده مسطور اولان حقیقتلرینه ناظر اولورلر پس مغربی ومشرقینك حالنی بونلره كورمك آسان اولور ﴿ مثنوی ﴾ نور در چشم وداش سازد سكن * بهرچه سازدپی حب الوطن) نور الهی اول متقینك چشم ودانده مسكن دوزر اكرسن دیرسككه ندن اوتری نور الهی انك كوزندن وكوكلندن مسكن دوزر و یردوزر واصل محبتندن اوتری مسكن دوزر متقینك كوزنده وقلبنده نور الهی ساكن اولمسی وطن حقیقیه انك محبت قیلمسندن اوتریدر بومعنی حب متقی یه اسناد اولدیغی اوزره در امانوره اسناد اولنسه دخی معنی لطیف اولور وتقدیر كلام بو یله دیمك اولور كه نورانك چشم دلنده مسكن دوزرندن اوتری مسكن دوزر دیرسك كندی وطننه محبتدن اوتری مسكن دوزر زیرا نور الهینك وطنی متقی وعارفك كوزی وكوكایدر پس وطنه محبت ایسه لابد مقرر ومحققدر لاجرم نور متقینك قلبنی وكوزنی مسكن دوزمسی وطنه محبت اولمق قبلندن اولور ﴿ مثنوی ﴾ همچو یوسف كو بدید اول بخواب * كه سجودش كردماه وآفتاب * از پس ده سال بلكه بیشتر * آنچه یوسف دیده بد بركرد سر) حضرت یوسف علیه السلام كبی كه اول اول خواب ورؤیاده كوردی كه ماه وآفتاب اكا سجده ایلدی اون ییلدنصكره بلكه دخی زیاده اول نسنه یی كه حضرت یوسف علیه السلام واقعه سنده كورمشدی اول باش یوقروایلدی یعنی حضرت یوسف علیه السلام كبی كه اول یوسف رؤیاسنده اول كوردی كه اكا آی وكونش واون بر یلدز سجده ایلدی و باباسی حضرت یعقوبه انی حكایه ایلدی بو یله دیوكه (یا ابت انی رأیت احد عشر كوكبا و الشمس والقمر رأیتهم لی ساجدین) پس بو كوردیكی رؤیانك حقیقتی وتیجه سی اون ییلدنصكره بلكه اوندن دخی زیاده رك كه اكثرك قولی بودر كه قرق ییلدنصكره اول نسنه یی كه یوسف علیه السلام حضرتلری واقعه سنده كورمش ایدی باش یوقرو كتوردی وظهور قیلدی چونكم اون برقرنداشی و باباسی وخاله سی كندی حضورنه كلوب بوجمله سی كندی یه سجده قیلدقلرنده (هذا تأویل رؤیای من قبل قدجعلها ربی حقا) دیدی الحاصل حضرت یوسف علیه السلام زمان مستقبلده مدت مدیده وعهود بعیده مروردنصكره ظهور ایده جك احوالك آثارنی

وعلایمنی اول حالده مشاهده ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ نیست آن ینظر بنورالله كزاف * نور ربانی بود كردون شكاف) اول ینظر بنورالله كزاف دكلدر نور ربانی كردون شكاف اولور یعنی اول الله نوریله نظر ایلمك كزاف دكلدر دخی (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنورالله) حدیث شریفی دخی كزاف دكلدر بلكه حدیث صحیحدر مؤمن كامل نور الهیله هرشیئك باطننه داخل اولور وآنك سرنی وحقیقتنی بیلور نورربانی كردونی یاریجی و پرده لری یرتیجی اولور وورای حجابده اولان اسراری مشاهده قیلور ﴿ مثنوی ﴾ نیست اندر چشم توآن نوررو * هستی اندر حس حیوانی كرو) امای استرسنك كوزكده اول نور الهی یوقدر یوری زیرا سن حس حیوانیده كرفتار وكروسن یعنی ای استر طبیعت اولان غافل سنك چشم باطنكده اول نور الهی یوقدر یوری كه سن حیوانه منسوب اولان حسده مرهون ومقیدسن بواجلدن مزالق اقدامی كوره میوب و پیش وورایه نظر ایر كوره میوب عثار وسقوطدن خالی اولمزسن ﴿ مثنوی ﴾ توز ضعف چشم بینی پیش پا * توضعیف وهم ضعیفت پیشوا) سن ضعف چشمكدن انجق پیش پایكی كوررسن سن ضعیفسن هم ضعیف سكا پیشوادر یعنی ای استر سنك كوزك برمرتبه ضعیفدر كه انجق ایاغك اوكنی كوررسن سن من حیث العقل والرأی ضعیفسن وهم پیشواك ضعیفدر پیشوادن مراد بونده چشم اولور كه چشم دست و پایك دلیلیدر نته كم بو بیتله بومعنایی تفسیر ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ پیشوا چشمست دست و پای را * كو ببیند جای ر انا جای را) دست و پایك دلیل و پیشواسی چشمدر زیرا اول جایی وناجایی كورر یعنی محل اولان ونامحل اولانلری مشاهده قیلور ﴿ مثنوی ﴾ دیكر آنكه چشم من روشنترست * دیكر انكه خلقت من اطهرست * زانكه هستم من ز اولاد حلال * نه ز اولاد زنا واهل ضلال * توز اولاد زنایی بی كمان * تیر كژ پرد چو بد باشد كمان) برفرق دخی بودر كه بنم چشمم زیاده روشندر برفرق دخی اولدر كه بنم خلقتم سندن اطهردر زیراكه بن اولاد حلالدنم اولاد زنادن واهل ضلالدن دكلم اماسن بی كمان اولاد زنادن سن نته كم تیر كژ واكری اوچر چون كمان بد واكری اوله مقدما اشتراستره سنكله بنم مابینمده چوق فرقلر واردر اول جهتدن سنكله بن مساوی دكلم دیمش ایدی اول جمله فرقلردن بری فرقنی دخی بیان ایدوب دیر كه برآخر فرق دخی بودر كه بنم كوزم سنك كوزكدن روشنتر ودور بین تردر اطراف وجوانبی ومخاف ومزالقی بیقصور مشاهده ایدیجیدر و برآخر فرق دخی بودر كه بنم خلقتم وطبیعتم سندن لطیفتر و پاكتردر زیرا بن اولاد حلالدن اولدمكه پدر ومادرم بنم كندوجنسمدندر و بن انلره بكزرم اولاد زنادن واصحاب ضلالت صلبندن دكلم اما سن اولاد

زنادن‌سن واهل ضلال صلبندن سنکه‌سنك پدرك شول خردر که حماقت وضلالت
انك صفت جبلیه‌سی وخاصیت طبیعیه‌سیدر وسن انك صلبندن کلمش
بر حرامزاده‌سن بی کمان محقق ومقرردر که کمان بد اولسه انك تیری کژکیدر و نشانه
وارمیوب اکری حرکت ایدر و بونده تنبیه بودر که اولاد حلالدن اولمنك وصلب
طاهردن وجوده کلمنك راه هدایته سلوك قیلمقده ومستقیم اولمقده عظیم مدخلی
واردر انلرك که اصلی پاك اولمیه و پدر ومادرلری حرامدن اجتناب قیلمیه بهرحال
استر کبی طریق الهیده اعوجاج وانحرافدن خالی اولمز وعثار وسقوطدن راه بولمز
وهادئ ومهتدی اولان وراه حقده عدالت واستقامت اوزره سیر قیلان مؤمن کامله
دخی دکه حالله اقتدا قیلمز وخباثت جبلیه‌سنه معترف اولمز اما اکر عنایت باری یاری
اولوب خباثت جبلیه‌سنه بو یله اهل ضلالت اولنلردن بری معترف اولوب
هادئ راه حق اولنلردن برینه اقتدا قیلورسه بعون الله اول ناپاکلکدن قورتیلوب
طهارت بولور وعثار وسقوطدن نجات بولوب طریقه سویا وسالما کیدنلردن
اولور

تصدیق کردن استر جوابهای اشتررا واقرار آوردن بفضل
او برخود وازو استعانت خواستن و برو پناه کرفتن بصدق
ونواختن شتر استر را اوره نمودن و یاری دادن بدرانه وشاهانه

(مثنوی) کفت استر راست کفتی ای شتر * این بکفت وکرد چشم از اشك پر)
بیچاره استر اشتردن بو کلام هدایت انجامی استماع ایلدی اکا دیدی ای اشتر راست
سویلدك استر بونی دیدی وچشمنی اشکدن پر ایلدی (مثنوی) ساعتی
بکریست ودر پایش فتاد * کفت ای بکزیدهٔ رب العباد) بر ساعت مقداری
اغلدی واشترك ایاغنه دوشدی اکا دیدی ای رب العبادك برکزیده ومقبولی
(مثنوی) چه زیان دارد کر از فرخندکی * در پذیری تو مرا در بندکی)
نه زیان طوتر اکر دولت وفرخنده لکدن خدمت وبنده لکه بنی قبول ایده‌سن یعنی
سنك کمال کرمکه زیان کلمز اکر فرخنده لك جهتندن بودرمندی بنده لکه قبول
ایلیه‌سن دیدی (مثنوی) کفت چون اقرار کردی پیش من * روکه
رستی تو ز آفات زمن) پس اشترا کامرحمت ایدوب دیدی چونکم بنم اوکمده
قصور که اقرار واعتراف ایلدك یور بکه زمانك آفتندن قورتلدك (مثنوی)
دادی انصاف ورهیدی از بلا * تو عدو بودی شدی زاهل ولا) انصاف
ویردك و بلادن قورتلدك سن دشمن ایدك ولا اهلندن اولدك یعنی بدخو وخبیث
خلقت اولدیغنك جهتندن بیزه دشمن ایدك چونکم خطا وزلتکه اعتراف قیلدك

وخلق نیکو یله انصاف ایلیوب انصاف ویردك وکندیکی دردمندلك و بیچاره‌لك
مرتبه‌سنه ایرکوردك بلادن قورتیلوب اهل ولادن اولدك بونده تنبیه بودر که
انصاف قیلمق وجرمنه معترف اولمق انسانی نتیجه باردن قورتروب اهل ولادن
ایلمکه سبب اولور دیمکی افاده قیلور (مثنوی) خوی بد در ذات تو اصلی
نبود * کز بد اصلی نیاید جز جحود * آن بد عاریتی باشد که او * آرد اقرار
وشود او توبه‌جو) معلوم اولدیکه خوی بد سنك ذاتکده اصلی اولمدی زیرا
اصلی بددن جحود وانکاردن غیری نسنه کلمز اول بد عاریتی اولور که اقرار کتورر
وتوبه جو اولور یعنی خوی بدایکی قسمدر بری ذاتی و بری عرضیدر سنك ذاتکده
خوی بد اصلی وجبلی اولمدی زیرا اصلی وجبلی اولان خوی بدك علامتی اولدر که
اندن انکاردن غیری واعراض واستکباردن ماعدا خصلت ظهور ایلمز بوندن
معلوم اولور که اول کسه‌نك خوی بدی اصلی وجبلیدر اکا نصیحت ناصحان وهدایت
مرشدان کارکر اولمز وانك خوی بدنی بونلرك نصیحت وهدایتی ازاله قیلمز لایزول
ما بالذات لا بالعرض دینلمشدر اما اول خوی بد که عاریتی اوله البته انك صاحبی قباحتنه
اقرار کتورر وکناهنه توبه جو اولور پس عاریتی اولمق واصلی وذاتی اولان خوی
بدك ما بیننی تمییز ایلمکدن اوتری حضرت آدم علیه السلام ایله ابلیسی بو معنانك
وضوحی ایچون مثال ایراد ایدوب بیورر (مثنوی) همچو آدم زلتش
عاریه بود * لاجرم اندر زمان توبه نمود) آدم علیه السلام کبی انك کناه وزلتی
عاریه ایدی اصلی وذاتی دکل ایدی لاجرم اول زمانده توبه کوستردی
پس حضرت آدمك بعد العصیان اول زمانده توبه ایلمسی آنك جرم وزلتنك
عاریتی اولمسنه دلالت ایدر (مثنوی) چونکه اصلی بود جرم آن بلیس *
ره نبودش جانب توبه نفیس) چونکم اول ابلیسك جرم وفسادی اصلی وذاتی
ایدی لاجرم لطیف ونفیس توبه جانبنه اکا یول اولمدی وجرمنه اعتراف قیلمدی
بلکه کندویی کوروب انا خیر منه دیدی و کندویی بوخود بین اولمقدن وخیرلو
بیلمکدن مطرود ومخذول ایلدی انکیچون (بیت) جرمنه اعتراف ایدن مسکین *
یکدر اندن که اوله طاعت بین * دیمشلردر (مثنوی) رو که رستی ازخود
واز خوی بد * وز زبانهٔ نار واز دندان دد) یوری ای مرد تائب وآسوده اول که
کندکدن وقبیح خو یکدن قورتلدك وآتشك یالکندن و یرتیجینك دیشندن
قورتلدك یعنی دوزخدن وانده اولان حیات وعقاربدن نجات بولدك (مثنوی)
روکه اکنون دست در دولت زدی * درفکندی خود ببخت سرمدی) پس
ای مرد تائب یوری که شمدی دولته ال اوردك کندیکی ابدی وسرمدی بخت
وسعادته براقدك یعنی ای تائب اولان وجرمنه اعتراف قیلان شمدنصکره یوری

آسوده اول ونحوست وضلالتدن بی باك اول زیرا الكی دولتنه اوردك وكندیكی ابدی وسرمدی بخت وسعادته براقدك شمدنصكره محزون وغمناك اولمه دیدی ﴿مثنوی﴾ فادخلی توفی عبادی بافتی ❁ ادخلی فی جنتی در یافتی ❁ درعبادش راه كردی خویش را ❁ رفتی اندر خلداز راه خفا) سن ادخلی فی عبادی مضمونی بولدك ادخلی فی جنتی مفهومنی بولدك راه خفادن خلد ایچره كندك اول خدانك عبادنه كندیكه یول ایلدك یعنی ای نفس اماره مرتبه سندن تائب اولان وكذر قیلان ونفس مطمئنه مرتبه سن بولان كمسه سن حق تعالی بنم عبادم زمره سنه داخل اول دیدیكی خطابه مظهر اولوب انك عبادنه داخل اولمق مرتبه سنی بولدك بنم جنتمه و بنم صالح اولان عبادم زمره سنه داخل اول دیدیكی مرتبه یه دخی واصل اولدك زیرا انك كندی جنابنه مضاف اولان عبادك زمره سنه داخل اولمق وانلره اقتدا قیلمق جنت ذات وصفاته داخل اولمغی مستلزم اولور كه مشایخ اكا جنت عاجله دیرلر چونكم بر كمسه زمرهٔ صالحینه داخل اوله بودنیاده جنت عاجله یه داخل اولمغه لایق اولور وآخرتده اولان جنت آجله یه دخی راه خفادن یول بولور چونكم بو دنیاده او لان اللهك عبادی زمره سنه كندك ایچون یول ایلیه سن وانلرك صحبتنه وخدمتنه داخل اوله سن كیزلو یولدن خلد ایچره كیدر سن ودیدهٔ جانله جنت اعلایی سیر ایدرسن دیمك اولور و بو بیتلرله سورهٔ فجرك آخرنده اولان آیت كریمه یه اشارت قیلور وبوآیت كریمه نك تفسیری و بومحله مناسب اولان تحقیقی جلد اولده (دل نهادن عرب برالتماس دلبرخویش) سرخنده (كفت ادخل فی عبادی تلتقی) بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه ﴿مثنوی﴾ اهدنا كفتی صراط المستقیم ❁ دست تو بكرفت وبردت تانعیم) صراط مستقیمی بكاهدایت ایله دیدك پس خدای تعالی سنك الكی طوتدی وسنی نعیمه دك ایلتدی یعنی هر نمازده سن الهی بزی طوغری یوله هدایت ایله دیو دعا والتماس ایلر دك پس خدای تعالی سنك الكی طوتوب سنی دار نعیمه دك واصل ایتدی كه انك وصولنه سبیل ودلیل اهل دلك صحبتنه داخل اولمقدر سورهٔ فاتحه نك تفسیری عن قریب بورایه كلنجیه دك (وحی كردن حق تعالی موسی علیه السلام را) سرخنده مسطور اولدی (اهدنا) امردر بمعنی دعا وصیغهٔ امر ودعا والتماس صورتده بردر اما تفاوت بحسب المعنی مقرر در دعا ادنادن اعلی یه خطابه دیرلر اهدنا كبی وامر برعكسدر یعنی اعلادن ادنایه خطابه دیرلر واقیموا الصلاة كبی والتماس مساویدن مساوی یه خطابه دیرلر مثلا یارانكدن برینه اكتب هذا واقرأ هذا دیمك كبی اهل تفسیر اهدنایه نیجه وجوهله معنی ویرمشلر بعضلر وفقنا یعنی بزه

توفیق ایله راه مستقیمی كه سنك توفیق وعنایتكسز بو یول كمسه یه میسر اولمز وابن عباس رضی الله عنهمدن روایت اولنمش كه انلر الهمنا یله تفسیر ایتمشلر یعنی بزه الهام ایله طریق مستقیمی وبعضلر علمنا بزه بیلدر راه راستی وبعضلر میلنا یعنی بزی مائل قیل طریق توحیده وعنان اقبال واختیارمزی اول جانبه منعطف قیل وامام جعفر صادق رضی الله عنه دیمشلر اهدنا ای ارنا طریق التوحید قال القاشانی ای ثبتنا علی الهدایة وكلنا علی الاستقامة فی طریق الوحدة التی هی طریق المنعم علیهم من النبیین والصدیقین والاولیاء المقربین ﴿مثنوی﴾ نار بودی نور كشتی ای عزیز ❁ غوره بودی كشتی انكور ومویز) ای عزیز اكرچه اول نار ایدك شمدی نور اولدك غوره ایدك شمدی انكور ومویز اولدك یعنی ابتدای حالده شهوت وغضب خویلرینه مبتلا ایكن نار كبی سوزنده ایدك شمدی حیوانیت ونفسانیتدن چوب نور اولدك واول حالده خام وناپخته غوره كبی برتلخ وترش كمسه ایدك شمدیكی حالده انكور ومویز كبی لطیف وشیرین بركمسه اولدك ﴿مثنوی﴾ اختری بودی شدی تو آفتاب ❁ شاد باش الله اعلم بالصواب) ای مرد تواب فی المثل اول براختر ایدك شمدی آفتاب عالمتاب اولدك شمدنصكره شاد اول الله تعالی حضرتلری صوابه اعلمدر یعنی مرتبهٔ جسمانیتده ایكن نور باطنك اختر كبی ضعیف ایدی شمدی بالكلیه جسمانیت وحیوانیت صفتلرندن كذرقیلوب دین وطاعت فلكنك آفتابی اولدك شاد اول هرخصوصده الله صوابه اعلمدر اماانسان كاه اولور كه برشیئی صواب ظن ایلر مع هذا اول شیء خطا ونددر انكچون انسانه برمرشد كامل اهم والزمدر تاكم بوخصوصده خطانی صواب ظن ایلدكده انك خطاسنی اكا اعلام ایلیه وشهد وشكر كبی اولان صواب وارشادی هرنه ایسه اكا سویلیه انكچون بومناسبتله حسام الدین چلبی حضرتلرینه خطاب ایلیوب ناسه تعلیم صواب ایلك خصوصنده بیوردلر ﴿مثنوی﴾ ای ضیاء الحق حسام الدین بكیر ❁ شهد خویش اندر فكن در حوض شیر ❁ تارهد آن شیر از تغییر طعم ❁ یابد از بحرمزه تكثیر طعم) ای ضیاء الحق حسام الدین طوت كندی شهد وشكر یكی سود حوضنه براق تاكم شیر تغییر طعمدن قورتله مزه ولذت دریاسندن تكثیر طعم بوله بونده شهد دن مراد ذوق روحانی وحلاوت عرفانیدر شیردن مراد طبیعت انسانی وقابلیت نفسانیدر كه تغیر وتبدلی ادنی شیئله حاصل اولور اماذوق روحانی وحلاوت عرفانی قچن برطبیعت وقابلیته معدن حلاوت اولان مرشد كامل جانبندن القا اولنسه وخرج قیلنسه اول طبیعت واول قابلیت شیرله عسلك ممزوج اولدیغی كبی لذت وحلاوت بولوب تغیر وتبدلدن بری اولور مقدما

ذکر اولنان کلمات لطیفه دن وابیات شریفه دن بو معنی منفهم اولمشدی که حیوان سیرت واستر طبیعت اولان کمسه لر بدخولقلرندن تجاوز قیلزلر وتأدیب اولمزلر الا براشتر مست کبی اولان مؤمن کامل ومرشد فاضلك همت وتربیه سیله واول توبه وطاعتده تمکین وثبات محقق اولمز الا برمربینك تأدیبله واول سالکه ذوق روحانی ویرمسیله وانك قلبنه حلاوت عرفانی ایرکورمسیله اولور اکر برمعدن حلاوت وعرفانی اولان کاملك وجودندن برمبتدی اولان سالکك قلبنه ذوق روحانی وحلاوت عرفانی القا اولنمسه واعطا قیلنمسه طبیعت انسانی عفونت هوایله درحال شیر کبی متغیر اولوب انك طعمی وذوقی فاسد اولوردی لازم کلدی که شیر عسل ایله مخلوط اولدقده طعمی متغیر اولمقدن مصون اولدیغی کبی مبتدی اولنلرك طبعنه وقلبنه مربئ کامل شهد روحانی واذواق عرفانی القا ایلیه تا انلرك طبعنی وقلبنی عفونت هوایله تبدل وتغیردن صیانت وحمایت قیلش اوله بو اجلدن حضرت مولانا حسام الدین افندی حضرتلرینه کندی درونلرنده اولان ذوق روحانیلرنی وحلاوت عرفانیلرنی مجلس شریفلرنده اولان مبتدیلرك طبعنه وقلبنه القا ایلمکه امر ایدوب بیوررلر ای حق تعالینك ضیاسی اولان حسام الدین کندی روحانی اولان شهدیکی وعرفانی اولان ذوقکی طوت واندن برمقدار حوض شیر کبی اولان مبتدیلرك قلبنه القا ایت تاکم انلرك قلبی وقابلیتی سودی تغیر طعمدن خلاص اوله وقلبلری وطبیعتلری عفونت هوایله فاسد اولمقدن نجات بوله ومزه ولذت دریاسی اولان مرتبهٔ روحانیتدن ومقام وحدتدن کثرت طعم بوله وطعمی ولذتی متغیر اولمقدن قورتلوب خلاص اوله ❊ مثنوی ❊

متصل کردد بدان بحر الست * چونکه شد دریا ز هر تغییر رست * منفذی یابدران بحر عسل * افتی رانبود اندروی عمل) اول حوض شیر الست دریاسنه متصل اوله چونکه دریایه اولشوب دریا اولدی هر تغیر وفسادن قوتلدی اول حوض شیرسنك شهد روحانیتك واسطه سیله اول بحر عسله برمنفذ بولور اندنصکره اول حوض شیرك وجودنده برآفتك عملی اولمز یعنی ای حسام الدین چلبی سن شهد روحانیتکی حوض شیر کبی اولان طالبك قلبنه القا ایله تاکم سنك شهد روحانیتك وحلاوت معرفتك واسطه سیله انك حوض قلبی اول الست دریاسنه متصل اوله چونکه دریایه متصل اوله وکندوبی عین دریا بوله اندنصکره هر تغییر وتلونیدن قورتلور واحسن حاله واصل اولور وعفونت هوایله فاسد اولمقدن نجات بولور اول عسل دریاسی کبی اولان روحانیت مرتبه سنك همتك واسطه سیله بر یول بولور بعده انك وجودنده آفات معنویه دن برآفتك تأثیری اولمز وآنی هوا وهوس تبدیل وتغییر قیلمز دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ غرهٔ کن شیروارای شیر

حق * تارود آن غره برهفتم طبق * چه خبر جان ملول سیررا * کی شناسد موش غرهٔ شیررا) پس امدی ای شیر حق شیر کبی برمرده غره ایله تاکم اول غره فلك سابعه کیده سیره اول ملولك جانینك نه خبری واردر موش شیرك غره وصداسنی نچون فهم ایلر غره ارسلانك آوازنه دیرلر که اکر نعق دیدکلری درسیر بونده ممتلی ومنقبض معناسنه در یعنی ای حق ارسلانی شیرلر کبی برصدا ایله حتی اول صیت وصدا طبقات سمایه واصل اوله وجمله عالم انکله طوله مقصود ارشاد وهدایتك آوازه سی عالمه غلغله صاله واهل آسمان واهل زمین شهرت بوله دیمك اولور ولکن صدای لطیفکدن وآواز شریفکدن حکم ومعارفدن ملول ومنقبض اولان جانك نه خبری واردر یعنی اصلا خبری وعلمی یوقدر موش کبی اولان اهل دنیا واصحاب نفس وهوا وارباب زرق وریا حق ارسلانی اولان کاملك صیت وصداسنی نچون فهم ایلر یعنی بونلرك وجودنده اول قابلیت یوقدر که شیر خدا اولنلرك آواز وصداسنی اکلیه لر وانلره میل ومحبت ایلیه لر ❊ مثنوی ❊ برنویس احوال خود

باآب زر * بهر هر دریادلی عالی کهر * آب نیلست این حدیث جانفزا * یار بش درچشم قبطی خون نما) پس ای حسام الدین کندی احوالکی آلتون صو ییله یاز هر برعالی کهر دریادلدن اوتری بو جانفزا اولان حدیث فی المثل آب نیلدر یاربی قبطینك کوزینه قان کوستر یعنی ای حسام الدین چلبی کندی احوال شریفه کی واسرار لطیفه کی آب زرایله صحف واوراق اوزره هر برعالی جوهر اولان دریادلدن اوتری تحریر ایله مصرع اولده اول حضرتك احوال شریفه سی آب زر ایله یازلمغه لایق اولدیغنه اشارت واردر ومصرع ثانیده اول حضرتك مسطور ومکتوب اولان احوالی دریادل اولان پاك جوهر کاملاردن اوتری اولدیغنه دلالت واردر وانك آب زرایله یازلمغه لایق اولان احوال شریفه سندن مراد مثنوی شریفدر که بیت ثانیده حدیث جانفزا دیدکلری بو معنایی مفسر ومؤید اولور زیرا بو مثنوی شریف حضرت حسام الدینك وحضرت خداوندکارك احوال شریفه سی واسرار لطیفه سیدر که حسام الدین افندی حضرتلری بونك وجودنی مستدعی اولمشلر واول حضرتك لسان شریفندن جریان ایلین ینابیع حکمی تحریر قیلمشلردر پس بو حدیث جانفزا وزحرذا مثلا نیل صویی کبیدر کما قال فی دیباجة المثنوی (وهو کنیل مصر شراب للصابرین وحسرة علی آل فرعون والکافرین) چونکه بو مثنوی شریف آب نیل کبی لطیف اولدیسه قبطی مشرب اولنلرك کوزینه قان کورنمسی خصوصنده دعا ایدوب دیرلر یاربی قبطی سیرت اولنلرك کوزینه قان کوستر یعنی فرعون نفسه اویانلرك وهامان کبی هوایه تابع اولان طائفه نك واهل انکار اولان کروهك کوزلرینه

حقیر کوستروب انلره حرام ایله تاکم اهـل دله تابع اولمینجه ومؤمن اولوب انکاردن کذر قیلمینجـه بوآب حیـاتدن اول نوش ایلیـه نتـه کم قبطی آب نیلدن نوش ایلیه مدی ایمانه کلمینجه پس ایمانه کلوب انکاردن کذر قیلدقدنصکره نیلك قان اولمسی کیدوب اکاآب صافی اولدی ونوش قیلدی نته کم مناسبتله بوحکایه‌نك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر

﴿ لابه کردن قبطی سبطی را کدیك سبو بنیت خویش از نیل ﴾
﴿ پرکن وبرلب من نه تابخورم بحق دوستی و برادری سبوکه ﴾
﴿ شما سبطیان بهرخود پرمی کنید ازنیـل آب صـافست ﴾
﴿ وسبو کـه ماقبطیان پرمی کنـیم خون صـافست ﴾

بوسرخ شریف قبطینك سبطی‌یه لابه ایلدیکیدر بویله دیوکه کندی نیتکه آب نیلدن برسبویی پرایله وبنم اغزمه قوتاکم ایچم مابینمزده اولان دوستلق و برادرلك حقیچون زیرا اول سبوکه سز سبطیلر کندیکزدن اوتری نیل مبارکدن پرایلرسز اول آب صافیدر اول سبوکه بز قبطیلر پرایلرز صافی قاندر بورایه مناسب اولان آیتك تفسیری واهل تفسیرك تحقیق وتعبیری جلداولك دیباجه سنده وهو کنیل مصر قولنك شرحنده مرور ایلشدر انده طلب اوله بونده قبطیدن مراد حضرت مولانایه منکر اولان بلکه جمیع اصحاب دله انکار قیلان کسـه اولور وسبطیـدن مراد حضرت مولانانك وسـائر اولیای کرامك بنده ومریدی اولان کسه لر اولور قبطیلر آب نیلدن نیجه محروم اولدیلرسه قبطی مشرب اولان منکرلر دخی بو حدیث جانفزایی نوش ایلمکدن اویله محروم اولمشلردر نته کم اول قبطینك سبطیله اولان ماجراسنی حکایت ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ می شنیدم که درآمد قبطیٔ ٭ ازعطش اندروثاق سبطیٔ) بن اشتدمکه برقبطی کلدی صوسزلقدن برسبطینك خانه‌سنه یعنی اهل توار یخك تحریر ایلدکاری کتبلرندن واهل تفسیرك تعبیر قیلدقلرندن بوحکایتی استماع ایتدمکه برقبطی تشنه‌لکندن برسبطینك خانه سنه کلدیکه مابینلرنده خلت وقرابت وارایدی نته کم اهل تفسیر بوحکایتی (فارسلنا علیهم الطوفان والجراد والقمل والضفدع والدم) آیت کریمه سنده یازمشلر وتقریر قیلمشلردر کمانقلنا فی الدیباجة ﴿ مثنوی ﴾ کفت هستم یار وخویشاوند تو ٭ کشته ام امروز حاجتمند تو) قبطی اول سبطی‌یه دیدیکه یااخی بن سنك یارك وخصمکم بوکون سنك حاجتمندك اولمشم سکا حاجتمی عرض ایلمکدن اوتری کلمشم استرمکه انی اداوقضاایلیه‌سن ﴿ مثنوی ﴾ زانکه موسی جادوی کردوفسون ٭ تاکه آب نیل ماراکرد خون) زیرا موسی علیه السلام جادولك

ودخی افسون ایلدی تاکم آب نیـلی بزه خون ایلدی انك زعم فاسدی بوایدیکه حضرت موسی علیـه السـلام سـاحر اوله وآب نیـلی قان ایلسی اثر سحر اوله ﴿ مثنوی ﴾ سبطیـان زوآب صـافی میخورند ٭ پیش قبطی خون شدآب ازچشم بند) سبطیلر نیلدن آب صافی ایچرلر قبطینـك اوکنده آب چشم بندن قان اولدی ﴿ مثنوی ﴾ قبط اینك می مرنداز تشنکی ٭ از پی ادبار خود یابدرکی) قبطی ایشتـه صوسزلقـدن اولورلر کاْن اول جاهل آب نیلك قان اولمسـندن حضرت موسی علیه السـلامك سحرله قبطیلرك کوزلرنی باغلدی زعم ایلدی بواجلدن بوکونه یاوه سویلدی یعنی قبطیلر ایشتـه صوسزلقدن اولورلر کندیلرینك بد بختلکلرندن اوتری یاخود بدرکلکلرندن اوتری یعنی بو بلا انلره یابداصـل اولدقلرندن اوتر بدر ویا خود مدبر و بدبخت اولدقـلرندن اوتر یدر ﴿ مثنوی ﴾ بهرخودیك طاس را پرآب کن ٭ تاخورد ازآبت این یار کهن ٭ چون برای خود کی آن طاس پر ٭ خون نبـاشدآب باشد صـاف حر) پس ای اخی لطف ایدوب برطاسی کندکدن اوتری پرآب ایله تاکم بواسکی یارك آبدن ایچه وحرارت درونم اول آب واسطـه‌سیله مندفع اولوبکچه چونکم کند کدن اوتری اول طاسی پر ایلیه‌سن قان اولمز پاك وآزاده اولور یعنی سحر قیدندن آزاد اولوب آب صـافی اوله دیدی زیرا انك اعتقـادی اول ایدیکه حضرت موسی علیه السـلام سحر واسطه‌سیله آب نیلی بونلرك کوزینه خون ایلمش وآنی اول شـکلده باغلمش اوله حر لفظی اول سحر قیـدندن آزاد اولمغی دلالت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ من طفیل تو بنوشم آب هم ٭ که طفیـلی درتبع بجهد زغم) بن سنك هم تابع وطفیلك اولوب آب ایچم زیرا برطفیل تبعیتده غمدن صیچرار یعنی براهل سعادته برکسـه تابع اولسه متبوعنك سعادتی برکاتیله اول غمدن خلاص اولور ﴿ مثنوی ﴾ کفت ای جان وجهـان خدمت کنم ٭ پاس دارم ای دوچشم روشنم) سبطی اول قبطی‌یه دیدی ای جان وجهـان خدمت ایلیم ای بنم ایکی روشن چشمم سـکا رعایت طوتم وخاطرکی اله کتورم ﴿ مثنوی ﴾ برمراد تو روم شادی کنم ٭ بندهٔ تو باشم آزادی کنم) سنك مرادك اوزره کیدم شادیلك ایلیم سـنك بنده‌ك اولم آزادلق ایلیم یعنی سکا خدمتکار اولم وسنی غمدن آزادقیلم ﴿ مثنوی ﴾ طاس را ازنیل او پرآب کرد ٭ بردهان بنهاد ونیمی را بخورد) پس سبطی طـاسی نیلدن پرآب ایلدی کندو دهـانی اوزره قودی ونصفنی ایچدی ﴿ مثنوی ﴾ طاس راکژ کرد سوی آب خواه ٭ که بخور تو هم شدان خون سیاه) طاسی آب خواه اولان قبطی طرفنه کژومنحرف ایلدی بویله دیوکـه ای قبطی سـن هم ایچ اول آب درحال قاره قان اولدی

﴿ مثنوى ﴾ بازاز بن سوکرد آزخون آب شد * قبطى اندر خشم واندر
تاب شد) سبطى کیرو بوجانبدن کندى جانبنه اکرى ایلدى قان صواولدى
قبطى بوحالى کوروب خشمده وتاب وحرارتده اولدى یعنى بوتبدیلى کوروب خشم
وغضبندن درونى حرارتله طوالدى ﴿ مثنوى ﴾ ساعتى بنشست تاخشمش
برفت * بعد ازان کفتش که اى صمصام زفت) برساعت اوتوردى تاانک خشمى
کندى اندنصکره اکادیدیکه اى صمصام زفت صمصام شمشیر کیره دیرلر یعنى
قبطینک غضبى ساکن اولدقدنصکره سبطى یه برسبیل تعظیم اى شمشیر کیردیمکله
خطاب ایلدى و بوکونه سویلدى که ﴿ مثنوى ﴾ اى برادراین کره راچاره
چیست * کفت اورالوخورد کومتقیست) اى برادر بوعقدهنک چارهسى ندرکه
فتح اوله وجانم اول آبدن نوش قیله سبطى اکادیدیکه بونى اول کمسه ایچرکه
اومؤمن ومتقیدر ﴿ مثنوى ﴾ متقى آنست کو بیزار شد * ازره فرعون
موسى وارشد * قوم موسى شوبخور این آب را * صلح کن بامه ببین مهتاب را)
متقى اولدرکه او بیزار اولدى فرعونک یولندن موسى وار اولدى یعنى اهل تقوى
اول کمسهدرکه فرعون صفتلرندن برى اوله یعنى کبر ونخوتدن وجاه ومال دنیایه
محبتدن اعراض قیله وموسى علیه السلام حضرتلرى کبى هوا وهوسدن پاک اولوب
اوصاف الهیه ایله اتصاف قیلور بندهٔ خدا اوله اى قبطى اکر بوآبدن ایچمک
استرسک قوم موسى اولهسن و بوآبى ایچ ماهله صلح ایله مهتابى کورماهدن مراد
حضرت موسى علیه السلام اولور ومهتابدن مراد انک جمال شریفندن ظهور
ایلین انوار هدایت واشراق نبوت اولور یعنى اول ماه حقیقتله صلح ایلیوب اکا
ایمان کتورتانک وجود شریفندن ظهوره کلان انوار هدایتى واسرار نبوتى
کورهسن دیمک اولور ﴿ مثنوى ﴾ صدهزاران ظلمتست ازخشم تو *
برعباد الله اندر خشم تو) سنک خشمکدن حاصل اولمش صد هزار ظلمت واردر
عباد الله اوزره سنک خشمکده یعنى الله تعالینک بندهلرى اوزره سنک خشمک
اولدیغندن کندى کوزک اوزره نیجه بیک ظلمت واردرکه حقیقت حالى کورمدیککه
سبب اول کوزک اوزره اولان ظلمتلردر ﴿ مثنوى ﴾ خشم بنشان چشم بکشا
شاد شو * عبرت ازیاران بکیر استاد شو) خشمى تسکین ایله چشم جانکى آچ
شاد ومسرور اول یاراندن عبرت طوت استاد اول یعنى حضرت موسى علیه
السلامه ایمان کتورن یارانکدن عبرت طوت سندخى انلر کبى دین و یقین یولنده
استاد اول ﴿ مثنوى ﴾ کى طفیل من شوى در اغتراف * چون ترا کفریست
همچون کوه قاف) اى قبطى اغتراف ایلمکده سن بکا قچن طفیل اولورسن
اغتراف آوج ایله صو آلمغه دیرلر چونکم کوه قاف کبى سنک برعظیم کفرک واردر

یعنى مادامکه اول کوه قاف قدر اولان عظیم کفرى قلبکدن ازاله قیلمیهسن آب
حیاتى اخذ ایلمکده سن بکا طفیل وتابع اولمزسن دیدى ﴿ مثنوى ﴾ کوه در
سوراخ سوزن کى رود * جزمکرآن کوه برک که شود) کوه ایکنه دلکندن قچن
کیدر مکر اول کوه دکل که برک کاه اوله یعنى کوه ایکنه دلوکنه کتمز مکر شول
کوه ایکنه دلوکنه کیدرکه صمان کبى ضعیف ورشته کبى نحیف اوله مادامکه کوه
کاه کبى اولمیه سوراخ سوزنه داخل اولمز کوه بونده وجود بشریتدن کنایت
اولور سوراخ سوزن دین یولندن عبارت اولور وکوهک برک کاه کبى ضعیف
اولمسى بعده سوراخ سوزنه دخول قیلمسى ریاضت ومجاهده ایله اول وجود
بشریهنک نحافت واطافت بولمسندن استعارت اولور وتقدیر کلام ونتیجهٔ مرام
بویله دیمک اولورکه کوه کبى کبیر اولان وجود بشریه سم خیاطه نیجه داخل
اولور مکرکه شول زمانده داخل اولورکه ریاضت ومجاهده ایله برک کاه کبى لطیف
ونحیف اوله ﴿ مثنوى ﴾ کوه راکه کن باستغفار خوش * جام مغفوران بکیر
وخوش بکش) کوهى کاه کبى استغفار ایله نحیف ایله مغفورلرک جامنى طوت
وخوش ولطیف چک یعنى کوه وجودکى اللهدن خوش مغفرت طلب ایلمکله
کاه کبى ضعیف ونحیف ایله اندنصکره مغفور اولنلرک جامنى طوتوب خوش ایچ
وجنت اعلایه داخل اولوب اهل جنت ایله خوش کچ حق تبارک وتعالى کافرلرک
جنته دخول قیلمسنى وانلر ایچون ابواب سمانک مفتوح اولمسنى جملک سم خیاطه
دخول قیلمسنه تعلیق ایلدى کما قال تعالى فى سورة الاعراف (لاتفتح لهم ابواب
السماء ولایدخلون الجنة حتى یلج الجمل فى سم الخیاط) بونک معناى باطنیسى کافر
وعاصى اولنلرک جمل کبى اولان وجودى ریاضت وطاعتله نحافت بولمینجه وسم
الخیاط کبى اولان دین مبینه داخل اولمینجه آسمان قپولرى انلره مفتوح اولمز وانلر
اول صفت وهیئتده اولدقلرى تقدیر اوزره جنت اعلایه کیرمز دیمک اولور
﴿ مثنوى ﴾ تو بدین تزویر چون نوشى ازان * چون حرامش کرد حق
برکافران) اى قبطى سن بوتزویر ایله اول آب نیلدن نیجه ایچرسن چونکه حق
تعالى کافرلره آنى حرام ایلدى پس سن آنى حیله وتزویر ایله ایچمکه قادر اولمزسن
بلکه تزویر وحیله یى ترک ایتمکله وکفر ونفاقى قویوب ایمان ووفاق یولنه کیتمکله
ایچرسن دیدى ﴿ مثنوى ﴾ خالق تزویر تزویر ترا * کى خرد اى مفترىٔ
مفترا) جمیع تزویرلرک خالقى سنک تزویرکى قچن صاتون آلور اى مفترانک مفتریسى
اولکى مفترى اسم فاعلدر ثانیجى مفترى اسم مفعول اولمق جائزدر معنى اى افترا
اولنمش خدانک مفترى اولان بندهسى سنک تزویرکى اول خالق تزویر نیجه آلور
دیمک اولور اما اسم مفعول صیغهسنده مصدر میمى اولمق دخى جائزدر بوتقدیر

اوزره معنی ای افترانك مفتریسی دیمك اولور یعنی ای افترایه منسوب اولان مفتری
خالق تزویر سنك حیله وتزویرکی نیجه قبول ایدر دیمك اولور ❊ مثنوی ❊
آل موسی شوکه حیلت سود نیست * حیله ات بادتهی بیهودنیست * زهره دارد
آب کزامر صمد * کردد اوباکافران آبی دهد) آل موسی اولکه حیله نك
منفعتی یوقدر مثلا سنك حیله وتزویرك بوش بلی او لجکدر آب زهره طوتمی که
امر صمددن اوکافره برابجیم آب ویره آل اهل معناسنه در اولکی مصرعده اولان
حیلت لفظنده اولان تانفس کلمه دن اولمقده جائزدر واداتخطاب اولسه دخی
جائزدر وخلاصهٔ کلام اهل موسی علیه السلام اول زیرا حیله وتزویرك سکا فائده سی
یوقدر سنك حیله لکك فی المثل بوش بل او لجمك کبیدر بیهوده یره بل
اولجمکدن نه فائده حاصل اولور صوزهره طوتمی یعنی قادرمیدرکه احد
وصمد اولان اللهك امرندن رجوع ایدوب کافرله برابجیم صوویره دیمك اولور
❊ مثنوی ❊ تاتو پنداربکه تو نان می خوری * زهرماروکاهش جان می
خوری * نان بجاا صلاح آن جانی کند * کودل ازفرمان جان ده برکند)
ای منکرسن صانور میسنکه نان یرسن بلکه حقیقتده زهرماروکاهش جان یرسن
نان اول برجانی بچون اصلاح ایلرکه اول جان جان و یریجی پادشاهك فرماننددن
کوکل قوپره یعنی ای منکر و بدبخت یاخودسن کندیکی اکمك یبجی ظن ایلرسن
جان اکسلدیجی زهرمار یرسن یعنی سنك یدیکك نان وطعام حقیقتده سنك جانکه
نقصان ویریجی وزهرقاتل کبی سنی هلاك ایدیجیدر بوخوان ونانکه انی منکر
وکافر اولان یه وانك یدوکی کفر وعصیانه قوت اوله فی الحقیقه اول نان زهرقاتل
وکاهش جان اولور اکرچه ظاهر اجسمه قوت ومنفعت ویرسه ده نان اول برجانی
بچون اصلاح ایلرکه اول جان خبیث جان ویریجی خدانك امر شریفندن قلبنی
قوپره وکفر وعصیانه مشغول ایلیه ❊ مثنوی ❊ باتو پنداری که حرف
مثنوی * چون بخوانی را بکانش بشنوی * یا کلام حکمت وسرنهان * اندر
آیدزغبه در کوش ودهان * اندر آید لیك چون افسانها * پوست بنماید نه
مغز دانها) ای منکر یاسن صانور میسنکه کلام مثنوی شریفی چون اوقیه سن
آنی مفت ورایکان ایشیده سن وانده اولان حیات معنویدن مجانا نوش ایده سن
یعنی بو بر کلام لطیف ولذیذ وشریفدرکه رایکان یره بونك استماعی میسر اولمز
وایمان وایقانی اولمیان بوآب حیات معنویدن قانمز یاخود کلام حکمت وسرنهانی
کوش ودهانکه ای زبون اسانلقله کله یعنی یاخود ای منکر اولان کسه کلام
حکمت الهی واسرار نهانی سنك کوش ودهانکه آسان وجهله ایچر وکله بویله می
ظن ایدرسن بو پنداری قو که کلام حکمت الهی واسرار نهانی هرکسك

کوش ودهانه آسان وجهله کلمز وعروس حضرت قرآنی هرکسه کشف نقاب
قیلمز بلکه خانهٔ قلبی جهله ودغادن وتشویش وغوغادن خالی اولان کسه لره
یوز کوسترر وانلرك کوش ودهانه کلور و باطنی مطهر اولنلر اکامس ایلیوب
واصل اولور کما قال الله تعالی (لا یمسه الا المطهرون) کما قیل (بیت)
عروس حضرت قرآن نقاب آنکه براندازد * که دارا لملك باطن را مجرد
بینداز غوغا * نعم اول کلام حکمت الهی واسرار نهانی سنك کوش ودهانکه
کلور ولکن افسانه لر کبی پوست کورینور دانه لرك مغزی کورنمز بو بیت سؤال
مقدره جواب اولور کان برقائل دیرکه کلام حکمت الهی بزم اغزمزه وقولغمزه
نیچون کلمز بز کلام حق اوقورز وآنی استماع ایلرز کذلك انبیا علیهم السلام
واولیای کرام کلامنی هم اوقورز هم کوش ایدرز پس سنك کوش ودهانکه
کلمز دیمك نیجه صحیح اولور جواب بیوررلر نعم سن که غل وغشدن مطهر اولمیه سن
وکلام حکمتی اوقویه سن ویاد کلیه سن کلام حکمت الهی وانده
اولان اسرار نهانی سنك کوش ودهانکه کلور ولکن سائر الفاظ وحکایات کبی
کلور قشر وصورت کورینور انجق معنی دانه لرینك لبی کورنمز وسر نهان
ظهوره کلمز البته لب ومغزنی کورمکه واسرار حقایقنه نظر ایرکورمکه تطهیر
باطن لازم اولنلر دندر مادامکه طهارت دل اولمیه انك جمال باکمالی ظهوره کلمز
ودرونی ملوث اولنلر انی مشاهده قیلمغه قادر اولمز ❊ مثنوی ❊ در سر
ورودر کشیده چادری * رونهان کرده زچشمت دلبری) مثلا باشنه و یوزنه
برچادر چکمش سنك کوزکدن یوزنی نهان ایتمش بردلبردر بو بیتده بیت مقدمده
اولان پوست بنماید نه مغز دانها بیوردقلری معناسنی ایضاح ایتمك ایچون مثل
موقعنده واقع اولمشدر یعنی کلام حکمت الهی واسرار نهانی سکا پوست
کورینور دانه لرك مغز نغزی کبی کورنمز مثلا انك سری ومعنای باطنی بردلبر
رعنا کبیدر که باشنه ویوزنه چادر چکمش و یوزنی سنك کوزکدن نهان قیلمش
سن اول دلبری نقاب وحجاب ایله کوررسن بی نقاب وبی حجاب انك جمال
باکمالنی کورمکه قادر دکلسن پس حق تعالینك کلامنی سن انجق حکایات وامثال
والفاظ ولغات اولدیغی جهتدن کوررسن انك معانی وحقایقنی کورمکه قادر دکلسن
وکذلك بو منبع اسرار الهی اولان مثنوی شریفی دخی انجق منظوم اولدیغی
جهتدن وامثال وحکایات اولدیغی حیثیتدن بیلورسن بونك باطننده اولان اسرار
وحقایقی بیلمکه وکورمکه قادر دکلسن انکچون بو کتاب شریف سنك عقلك قتنده سائر
کلمات منظومه کبی اولمشدر ❊ مثنوی ❊ شاهنامه یا کلیله پیش تو * همچنان باشد که
قرآن ازعتو) شاهنامه کتابی یا کلیله سنك قتکده نیجه ایسه قرآن عظیم انجلین در

عتو وعنادكدن شاهنامه فردوسی نام شاعرك نظم ایلدیكی كتابدر وكلیله ودمنه دابشلیم حكیمك وحوش وطیور لساننـدن تألیف ایلدیكی كتابدر یعنی ای قبطی سیرت ومنكر طبیعت اولان كسه سنك طبعكده اولان عتو وعنادك جهتندن شاهنامه وكلیله كتابی انك كبیدر كه قرآندر بونده ایكی معنی منفهم اولور اولا بوایكی كتاب سنك قتكده قرآن كبیدر كه سن انلره زیاده تعظیم واعتبار قیلورسن دیمك اولور ثانیا شاهنامه وكلیله كتابی سنك قتكده عتو وعنادكدن قرآن نیجه ایسه یعنی نیجه اساطیر اولین واقاویل سالفین ایسه بوایكی كتاب دخی سنك جهل وحماقتكدن بی معنی حكایات والفاظ وكلمات مشابه سنده در بومعنی شارحلرك ذاهب اولدیغی معنادر لكن وجه اول بوندن اولیـدر زیرا سیاق وسباقه انك مناسبتی چوق و بومعنانك مناسبتی بوقدر اگرچه تكلف اولنـسه وتأویل قیلنسه بووجـه دخی مناسب اولور وسیاق وسباقه ملایم وموافق كلور اما اصل مراد بوایكی كتابه تعظیم وتفخیم دكلدر بلكه من وجه حضرت قرآنه نسبتله وانك اسرارنه مظهر اولان مثنوی شریفه نسبتله انلری تحقیر ایلمكدر وانلره حضرت قرآندن ومثنوی شریفدن زیاده تأملی اولنلرك عقلنی ورأینی تقبیح وتهجین ایلمكدر و بومعنایه حضرت قرآنی آب صافه تشبیه ایلدكلری و رسبیل كنایه بوكتابلری بوكا تمثیل قیلدقلری دلالت ایلرتنه كم عن قریب بومعلوم اولور اما اگر شارحلر ذاهب اولدیغی وجه ثانی اختیـار اولنسه سیاق وسباقه مناسب اولمغه چوق تكلف لازم كلور حال بوكه بومعنـایی اختیار ایلمكه مناسبت بوله ممشلر (فلیتأمل هذا المحل فانه محل دقیق وللتأمل والتفكر حقیق ﴿ مثنوی ﴾ فرق آنكه باشـد از حق ومجاز * كه كند كحل عنـایت چشم باز * ورنه پشك ومشـك پیش اخشمی * هردو یكسـانست چون نبود شمی) حق ومجـازی فرق ایلمك اول وقت اولور كه عنایت كحلی چشمی كشـاده ایلیه یوخسه پشك ومشك براخشم قتنده هرایكیسی یكساندر چونكم برشم اولمیه اخشم قوت شامه سی مختـل اولوب رایحه المین كسه یه دیرلر حقدن مراد بونده حضرت قرآن وحضرت قرآنك حقـایق واسرارنه منبـع ومظهر اولان بوكتاب عالیشاندر ومجازدن مراد شاهنامه وكلیله ودمنه وانلر امثالی اولان كلمات منظومه ومنثوره در پس تحقیق كلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولور كه حق مجـازدن فرق وتمیز ایلمك بركسـه یه اول زمانده میسر اولور كه حق تعـالینك عنایت وهدایتی سرمه سی انك چشم جاننی كشاده ایلیه شول كسه نك كه چشم جانی كحل عنایتله مكحل ومنور اولمیه اول كسه شاهنامه یی وكلیله ودمنه یی وانلر امثالی اولان كلمات منظـومه یی حضرت قرآندن و حضرت قرآنك اسرارنه منبـع اولان بوكتاب عالیشـاندن فرق وتمیـز ایده مز بلكه اول كتابلر بوكتاب عالیشـاندن وحضرت

قرآندن انلره الیق واولی كلور انكچون بونلرك استمـاعـنی وتعلمنی قویوب انلرك استماعنه ومطـالعه سنـه كمال محبتله محبت قیلور زیرا فرق وتمیـزلری یوقدركه بونلرك مابیننی بری برندن فرق ایلیـه لر مثلا پشكله مشـك بردماغی فاسد اولان اخشمك قتنده چونكم اكا برقوت شامه اولمیه هرایكسی یكسان اولور بلكه جعل سیرت اولنلره پشك مشكدن اولی كلور ولهذا مشكی قویوب پشكه مشغول اولور ﴿ مثنوی ﴾ خویشـتن مشغول كردن ازمـلال * باشدش قصـد از كلام ذوالجلال * كاتش وسواس راوغصـه را * زان سخن بنشـانـد وسازد دوا) بوبیتین شریفینك تحت اللفظ اولان معناسی اولدركه كلام ذوالجلالدن بركسـه كندیسنی مشغول وفارغ ایلمك ملالدن اوتری اول ذكر اولان كتابنه قصد اولور اندن اوتریكه وسواس آتشنی وغصـه آتشنی اوسوزدن تسكین ایده ودرونه دوا دوزه بوایكی بیت شریف بلـكه بومحل لطیف مثنوی شریفك زیاده مشـكل اولان ابیاتندن وادق واغمض اولان محلاتندندر بیت اولده اولان اش ضمـیری شاهنـامه وكلیله ودمنه یه راجعـدر و بیت ثانیده اولان زان سخندن مراد اول كتابلرك سوزیدر بیت ثانی بیت اولده اولان قصده علت واقع اولمشدر وسواس بونده شیطان معناسنـه اولسه ده جائزدر اما وسوسه معناسی مراد اولسـه دخی مناسبدر وتقدیر كلام بویله دیمك اولور كه (كسی خویشتن راازكلام ذوالجلال بدان كتابهـا مشغول كردن وفارغ شدن از برای ملال طبع قصـد باشد ایشـانرا ازان سبب كه آتش وسوسه راوآتش غصه را ازان سخن كه دران كتابها مذكور شده تسكین كند ودرد خودرا دواسازد) وتوضیح معنی بودركه مثلا بركسـه یه ملالت طبـع حاصل اولور و آتش وسوسـه وحرارت غم وغصـه انك قلبنی احراق ایدوب كوینـدرر لازم كلور اكا كه اول ملالتی واول وسوسـه وغمدن حاصل اولان حرارتی بركسه نك آب كلامی ایله تسكین ایلیوب درونه دوا دوزه پس اول كسـه كلام ذوالجـلال انك دردنه دوا دوزركن وانك ملالت وحرارتنی تسـكین ایلركـن اندن فارغ اولوب ملالتـنی دفعـدن اوتری بوذكر اولنـان كتابلرك و بونلرك امثـالی اولان حكایات وقصص كتابلرینك استماعنـه كندو یی مشغول ایلمكه قاصد اولور اندن اوتریكه قلبنـده اولان وسو سـه ودغدغه آتشـنی وغم وغصـه نك حرارتـنی اول استمـاع ایلدیكی سوزلردن تسـكین ایلیـه ودرونك دردنه عـلاج ودوا دوزه اول كـتابلرك سوزلرنی دیكله وكندو یی انك استمـاعنه مشغول ایلمكه سبب وعلت بو اولور ﴿ مثنوی ﴾ بهر این مقـدار آتش شـاندن * آب پاك وبول یكسـان شد بفن * آتش وسواس را این بول وآب * هردو بنشـانـد همچون وقت خواب) بومقـدار

آتشی تسکین ایتمکدن اوتری آب پاك و بول یکسان اولدی فنده زیرا آتش وسواسی بول وآب هرایکیسی تسکین ایلرلر وقت خواب کبی وسواس بونده وسوسه معناسنه در اصلنده صوت خفی یه دیرلر وحدیث نفسه و برامن اولان فکر واندیشه معنیلرینه دخی استعمال ایدرلر وفی الحقیقه انسانه کاه اولور که برخاطره واندیشه کلور که انك درونی آتش کبی احراق ایلر پس لازم اولور که اول وسوسه وخاطره‌دن ظهوره کلان حرارتی برکسه‌نك کلامنی دکلمکله دفع ایلیه وقلب ایچنده اولان بو مقدار آتش وحرارتی تسکین ایلمکدن اوتری صافی وپاك صوایله بول فن وصنعتده مساوی و برابر اولدی بولده دخی آتشی سویندرمکلك فنی وار وآب پاکده دخی آتشی سویندرمکلك فنی واردر ایکیسی بیله بوفنده یکساندر زیرا وسوسه وغصه آتشنی بول کبی اولان کلام شعرا وآب صافی کبی اولان کلام خدا هر ایکیسی وقت خواب کبی تسکین ایدرلر نته کم برکسه یه نوم کلسه انك قلبنده اولان وسوسه ودغدغه‌نك حرارتنی وآلامنی تسکین ایلر کذلك کلام شعرا وکلام حضرت خدانك دخی شانندندر برکسه بونلری استماع ایلمکه مشغول اولسه بونلر انك قلبنده اولان وسوسه ودغدغه‌نك حرارتنی تسکین ایدوب انك قلبی اول دغدغه ووسوسه‌دن برزمان خلاص اولوب راحت بولور ﴿ مثنوی ﴾ لیك کرواقف شوی زین آب پاك * که کلام ایزدست وروحناك * نیست کردد وسوسه کلی زجان * دل بیابدره بسوی کلستان * زانکه در باغی ودرجوبی پرد * هرکه ازسر صحف بوبی برد) ولکن اکر واقف اوله سن بوآب پاکدن که مراد اندن کلام ایزددر ودخی روحناك اولان کلامدر وسوسه جاندن بالکلیه یوق اولور کوکل کلستان حقیقی جانبنه یول بولور زیراکه برلطیف باغده و برشریف جویده پرواز ایلر هرشول کسه که صحف الهینك سرندن برایحه ایلتسه توضیح معنی وتمهید فحوی اولدر که اکرچه درونده اولان وسوسه آتشنی وغم وغصه‌نك حرارت وتشویشنی تسکین ایلمکدن اوتری آب پاکله بول براولدیغی کبی کلام شعرا واقوال حکما وکلام حضرت ایله خدا بوخصوصده بردر ولکن اکر حقیقته واقف وعارف اولورسك که بوذکر اولنان آب پاك که آندن مراد کلام خدادر ودخی روحناك اولان اقوال انبیا علیهم السلام واولیای کرامدن وسوسه ودغدغه جاندن بالکلیه یوق اولور وجان ودل وسوسه ودغدغه‌نك حرارتندن سلامت بولور کوکله برمرتبه آندن هدایت کلور که کوکل کلستان حقیقی جانبنه یول بولور زیرا هرشول کسه که صحف الهینك سرندن وانك سرینه مظهر اولان کتاب مثنوی معنوینك نکات ورموزندن برایحه اله و برذوق بوله انك جان ودلی برباغ لطیفده اوچر و برجوی

لطیفدن ایچر که اول باغ وجوینك تعبیری ممکن اولمز وتقریر و بیانه کلمز دیمك اولور و بومحلده شارحلر بری برلرینه تقلید ایتمشلر وطالبه شفای صدر و برمین ومحله مناسب اولمین سوزسو یلمشلردر اسالیب کلام حضرت مولانا قدس الله سره العزیزه عالم اولان کسه بونلرك دخی کلامی بومحلده بروجه اولسون دیمز ومجرد تقلید ایله بویله دین کسه بو باغ ایچره جاری اولان جویدن ایچمز و بو باغك میوه‌لرندن یمز اکر دیده جانك کحل انصافله مکحل وبینا اولدیسه بومحله انسب والیق اولان معنالری و بوذکر اولنان معنالری کوررسن و بوابیات شریفه یه اولی واوفق اولان تحقیقات وتحریراتی بیلورسن (وان ملت عن هذا المعنی الی اقاویلهم فارقت ملتی فالك فی هذا المحل مذهب سوی مذهبی وسنتی ﴿ مثنوی ﴾ یا تو پنداریکه روی اولیا * آنچنانکه هست می بینیم ما) یاسن ظن ایلرمیسنکه اولیای کرامك یوزنی انجلین که واردر بز کورورز بیتده یا کلمه‌لریله مصدره اولان ابیات شریفه‌دن یا کلام حکمت سرنهانه معطوف اولور ومصرع ثانیده ایکی وجه جائز اولور بروجه استفهام اولمق وبروجه دخی استفهام اولمق اکر استفهام اولمرسه مصرع اولده بر بینی لفظی مقدر اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که ای قبطی سیرت ومنکر طبیعت یاسن ظن ایلرمیسن که اولیای کرامك یوزنی کوره سن انجلین که حقیقتده واردر بز کورورز یعنی سن اولیای کرامك یوزنی انجلین بز کورورز بز کوردیکمز کبی کوره مز سن وانلرك وجه حقیقتلرینه نظر ایر کوره مز سن دیمك اولور ومی بینم لفظی استفهام اولدیغی اوزره معنی بویله دیمك اولور که یاسن ظن ایلرمیسن که اولیای کرامك یوزنی انجلین که انلر حقیقتده واردر بز کوره مز یعنی بز انلری حقیقتده اولدقلری کبی کوره مز وروی باطنلرینه نظر ایر کوره مز دیمك اولور بوتقدیر اوزره کندیلرینی اخلاص نصح ایچون اولیای کرامك یوزنی کاهو حقه کورمین طائفه ایچنه ادخال ایتمش اولورلر واسلوب حکیم قاعده‌سنه اشارت قیلورلر (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) قبیلندن اولور نته کم بوقاعده‌نك ذکری مرارا مرور ایتمشدر وفی الحقیقه اولیای کرامی کورمك وانلری بیلمك خدای تعالیی کورمکدن وبیلمکدن اصعبدر دیمشلر ومشایخ بومحلده نیجه تحقیقلر ایتمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ در تعجب مانده پیغمبر ازان * چون نمی بینند رویم مؤمنان * چون نمی بینند نور روم خلق * که سبق بردست برخورشید شرق) اندن اوتری پیغمبر علیه السلام تعجبده قالمشدر مؤمنلر نیچون بنم یوزمی کورمزلر دیو خلق جهان بنم یوزم نورنی نیچون کورمزلر که خورشید شرقه سبق ایتمشدر یعنی حضرت پیغمبر علیه السلام تعجبده قالمشدی اندن اوتریکه مؤمنلر بنم وجه باطنمی واحسن تقویمده اولان

شكل زوجمی نیچون كورمزلر عجبا بنم يوزمك نورنی خلق عالم نیچون كورمزلر كه بنم روی باطنمك نوری خورشيد شرق اوزره سبقت ايتمش وغلبه قيلمشدر اكر بنم صورت حقيقتمی كورسه‌لردی تحقيق حقی كورورلردی كما قال عليه السلام (من رآنی فقد رأی الحق) و بنم اوصافمی اوصاف الهی مشاهده قيلورلردی كه بن مرآت حقم وحق بنم وجودمده ظاهر وعياندر ❊ مثنوی ❊ ورهمی بيننـد اين حيرت چراست ❊ تاكه وحی آمد كه ان رو در خفاست ❊ سوی تو ماهست وسوی خلق ابر ❊ تا نبيند رايكان روی تو كبر ❊ سوی تو دانه ست وسوی خلق دام ❊ تا ننوشد زين شراب خاص عام) واكر كورورلرسه انلرك بوحيرتی نيچوندر تاكم وحی الهی كلـدی كه اول روی معنوی خفاده درسنك جانبكه ماهتاب وخلق جانبنه پرده وسحابدر حتی كبر سـنك روی مبارككی رايكان كورميه مثلا اول روی حقيقی سـنك جانبكه دانه وخلق جانبنـه بنـد ودامدر تاكه بو خاص شرابدن اجنبی وعوام نوش ايليه يعنی اول حضرت عليه السلام تعجبده قالمش ايدی بويله ديوكه بنم روی باطنم خورشيد شرقدن انور واظهردر بو خلق آنی نيچون كورميه‌لر واكر كورورلرسه بو حيرت وتوقف ندر نيچون اكا تصديق وايمان قيلميه‌لر بو حالـنده ايكن تاكم حق تعـالی حضرتلرندن اول حضرته وحی كلدی بويله ديوكه يا محمد اول روی شريف واول شـكل لطيف عيون ادراك ناسـدن خفاده در انكيچون كورمزلر اكرچه سـنك جانبكه اول وجه حقيقی ماه كبی انور واظهردر لكن خلق جانبنه ابر كبی مظلم وتاركدر زيرا انلر انجق صورت ظاهره كه نظر ايدرلر وصورت باطنـه‌ لی كورمكه قادر اوله‌مزلر انكيچونكـه اول صورت باطنه نك مشاهده‌سی زياده ذی قيمت وذی بهادر تاكم كافر اولانلر سـنك روی باطنكی رايكان ومفت كورميه‌لر بلكه ايمان واسلامه كلوب مال وجانلرنی بذل ايلدكدنصكره اول روی شريفی كورمكه لايق اوله‌لر حتی سـنك شان شريفك برمرتبه معزز ومكرمدر كه مؤمنـلر دخی سـكا رازلرين سويليه‌لر ومكالمه ايليـه الاقبل النجوی تقـديم صدقات ايليه‌لر تاكم انلرك سنكله مناجيسی مفت ورايكان اولميه نته‌كم حق تعـالی سورهٔ مجادله ده بو معنايه اشـارت ايدوب بيوررلر (يا ايها الذين آمنوا اذا ناجيتم الرسول فقدموا بين يدی نجواكم صدقة) ای حبيبم اول وجه يكانه سكا نسبتله مغز ودانه كبيدر كه انلر ظـاهر بينلردر صورت بشريه كورمكدن تجاوز قيلمشـلر وحقيقت ومعنايه ناظر اوله‌ممشلردر و بز بونلرك قلوبنه وابصـارنه پرده وغشـاوه وضع ايلمشزدر تاقلبلری سنك اسراركی فهم ايليـه وكوزلری سنك جمال باكمالكی كورميه واغزلرينه مهر اورمشزدر تاكم بوشراب خاصی عام ايچميـه‌لر بو سـنك وجود شريفكـده اولان خاص شراب اسراری

خاص اولان بنده‌لر ايك دهان جانی نوش ايليـه ديدی ❊ مثنوی ❊ كفت يزدان كه تريهم ينظرون ❊ نقش حمامند هم لا يبصرون) حضرت حق تعـالی حبيب اكرم صـلی الله عليه وسلمه ديديكه يا محمـد سن بونلری كنديكه نظر ايلر كوررسن بونلر فی الحقيقـه حمام نقشـلريدر بونلر سنی كورمزلر سورهٔ اعرافـك آخرينه قريب اولان بو آيت كريمه يه اشارت اولور قال الله تعالی (وان تدعوهم الی الهـدی لا يسمعوا وتريهم ينظرون اليك وهم لا يبصرون) اكرچه مفسرلر تدعوهم ده وتريهم ده اولان ضميرلری اصنامه كوندرمشلردر و بعضلر دخی صنم پرست اولان كافرلره كوندرمشلردر بو محله مناسب اولان بودر اما اصنامه ارجاع اولديغی تقدير اوزره بو محلده كافرلر دخی برسبيل تقليب صنملر منزله سنده بی عقل وبی ادراك اولدقلری جهتـدن تنزيل اولنمش اولورلر وتقـدير معنی بويله ديمك اولور كه ای مؤمنلر اكر سز بو اصنـام پرست اولان كافرلری هدايه دعوت ايلسه‌كز انلر اول كلام هدايت انجامی ايشتمزلر وانی قبول ايدوب انكله ايش ايتمزلر و يا محمد سن بونلری كنـديكه نظر ايلر كوررسـن حال بو كه بونلر سـنی كورمزلر وروی حقيقتكه نظر ايلر كورمزلر بونلر دخی عدم رؤيتده وكلام هدايت انجامی استماع ايلمكده معبودلری اولان جمادات واحجار كبيدر حمام ديوارلرنده تصوير اولنان نقوش انسانيه بركسديه نظر ايلر كورونوب لكن اوكسـه‌دن غافل اولدقلری كبی بونلر دخی سكا نظر ايدر كورونورلر لكن سنك ذات شريفكدن غافللر وحقيقتكی بيلمكدن جاهللردر ❊ مثنوی ❊ می نمـايد صورت ای صورت پرست ❊ كان دو چشم مردهٔ او ناظرست ❊ پيش چشم نقش می آری ادب ❊ كو بی چـون پاسم نمی دارد عجب) ای صورت پرست صورت كور بنور شول هيئنده كه انك ايكی مرده اولان كوزی ناظردر نقشـك كوزی اوكنـده ادب كتوررسن كه او عجب نيچون بـكا رعايت وپاس طوتمز يعـنی ای صورته طبيعی مجرد صورت مشابه‌سنـده بی معـنی اولان كسـه‌لرك بی روح و بی معـنی اولان كـوزلری سكا ناظر كوربنور سنـدخی اول نقشـك كوزی اوكـنـده ادب كتوررسن وكنـديكی خاضـع وخاشع اولنـلر مرتبـه‌سنه يتوررسن اول دمـكه اول نقش بی معـنی سكا مقتضـای عقـل اوزره اولان لوازم ادب ورعايتی يرينـه كتورمسـه دير سـن اونقشـه كه او نقش وصورت نيچون بنی حفظ طوتمز و بـكا رعايت ايتمز ❊ مثنوی ❊ ازچـه بس بی پاسخسـت اين نقش نيـك ❊ كه نمی كويد سلامم را عليك) بونيك ولطيف نقش ندن زياده بی پاسخدر كه سلامـه عليك ديمز ❊ مثنوی ❊ می نجنبـاند سر سبلت زجود ❊ پاس آنكه كرده‌ مش من صـد سجود) جود وكرمـدن سر وسبلتنی تحريك ايلمز انلك رعايت

وعوضی که بن اکا یوز سجده ایلدم یعنی برصورت بی معنی ونقش بی روح کبی اولان انسانك کوزی اوکنه کلورسن انی کندیکه نظر ایدر کوررسن واکا نیجه تعظیم وتکریمله خدمت وعبودیت قیلورسن کوررسنکه اندن بر قلانه اثر وخبر ظهور ایلمز دیرسن که یاالهی عجبا بونقش نیك نه جهتدن زیاده‌بی خبردر که بن بوکا تعظیمله السلام علیك دیدم بوصورت نیك بنم سلامه علیك دیمدی ورد سلام ایلمك اوزرینه واجب ایکن رد سلام ایلمدی نته‌کم صورت بی‌معنی اولان اهل کبرك واصحاب عجبك شانلری بودر که بونلره برکسه السلام علیك دیسه بونلر اکا رد سلام ایلمکه مقید اولمزلرسه پس بونلره تعظیم ایلین عاقل تعجبده قالوب دیرکه نعجب بونقش انسانی جود وکرمندن یغنی و باشنی بنم جانبمه تحریك ایلمز والتفات ایتمك رعایتنه که بن اکا صد سجود ایلدم بوقدر تعظیم وسجودك مقابله‌سنده اودخی بکا نیجه التفات ایلك ونیجه رعایت قیلق کرك ایدی لکن جماداندن دوزلمش اصنام عابد صنم اولنلره واکا سجده قیلنلره نیجه التفات ایتمزسه و باش اکوب تعظیم قیلمزسه بوآدم شکلنده اولان نقش بی معنی دخی بکا التفات ایلمز ورعایت قیلمز دیرسن پس ای صورت بی معنی اولان اهل ریایه خادم وعابد اولان وخضوع ایله سجده قیلان غافل وجاهل انلره خاضع وساجد اولمغی ترك ایلیوب حی وعلیم اولان خدای تعالی یه خاضع وساجد اول تاکه مقابله‌سنده نیجه بیك اجر جزیل وجزاء جمیل بوله‌سن ﴿مثنوی﴾ (حق اکرچه سر نجنباند برون * پاس آن ذوقی دهد در اندرون * که دوصد جنبیدن سر ارزد آن * سر چنین جنباند اخر عقل وجان) حق تعالی حضرتلری اکرچه سنك اکا اولان عبادتك مقابله‌سنده طشرده ظاهرا باش تحریك ایلمز لکن اول عبادتك پاسی وعوضی سنك درونکه برذوق و یرر که اول ذوق ایکی یوز سر تحریك ایتمکه دکر آخر عقل وجان باشنی بویله تحریك ایلر یعنی ای نقش بی معنی کبی اولان اهل دنیایه عبادت قیلان کسه اکر بن انلره اولان خدمت وعبادتی ترك ایلیوب حق تعالی یه عابد اولسم وخدمت قیلسم بکا ظاهرا اصحاب دولت کبی اوباش دپرتمز والتفات ایتمز دیر ایسك اکرچه حق تعالی بحسب الظاهر خارج عالمده محسوس بربنده‌سنه باش دپرتمز که اول باشدن و باش دپرتمکدن منزهدر ولکن اول عبادتك مقابله‌سنده وانك عوضنده درون دله برذوق و برصفا و یرر که ملوك وسلاطینك برفقیره ایکی یوز کره باش دپرتمسی والتفات ایتمسنی دکر اول برذوق فرضی برکسه یه اکابر واغنیادن برقاچ کسه‌لر باش دپرتسه‌لر وتواضع ایدوب التفات ایتسه‌لر اول کسه بونلرك کندی یه اولان کثرت التفاتندن نه‌مرتبه محظوظ اولورسه حق تعالینك بردرونه سجده مقابله‌سنده و یردیکی ذوق وصفا یوزانلرك باش دپرتمسندن

حاصل اولان ذوقدن یك اولور پس عقل وجاندن برکسه یه باش دپرتسه یعنی التفات ایدوب تعظیم ایلسه بونك کبی ایدر یعنی خدای تعالی کندی‌یه عبادت قیلان بنده‌سنه اکابر واغنیانك باش دپرتمسی والتفات ایتمسندن بدنه ذوق درون و یردیکی کبی عقل وجان دخی برکسه یه باش دپرتسه‌لر یعنی التفات ایدسه‌لر ذوق روحانی ولذایذ عقلی و یررلر که اهل ظاهرك واغنیا واکابرك یوزبیك کره باش دپرتمسندن والتفات ایتمسندن یك اولور پس اهل جان واهل عقل اولنه خدمت ایله که خدمتك مقابله‌سنده جان ذوقنی و یره‌وسنی مناصب عقلیه‌نك اعلا منصبنه ایرکوره اکا بردنیانك و یردیکی ذوق جسمانی وغدای نفسانی چوق کچمیوب فانی اولور اما اصحاب عقل وجانك و یردیکی ذوق وایرکوردیکی منصب ابد الآباد سنکله بیله قالور وعقل وجانك اندن سعادت ابدیه ودولت سرمدیه بولور ﴿مثنوی﴾ (عقل را خدمت کنی در اجتهاد * پاس عقل آنست کافزاید رشاد) عقله اکر اجتهاد ایلمکده خدمت ایلیه‌سن عقلك پاس ورعایتی اولدرکه رشاد وسدادی زیاده ایلیه یعنی برعاقل وعالمه اکر دین یولنده اجتهاد ایلك خصوصنده خدمت ایلیه‌سن یاخود معنی برعاقله جهد وطاقتکی انك یولنده بذل ایلمکده خدمت ایلیه‌سن عقلك سکا حمایت ورعایتی اولدرکه طریق الهیده سکا رشاد وهدایتی زیاده ایلیه که اول هدایت سنی مطلوب حقیقی جانبنه موصل اولورکه اول مطلوب حقیقینك وصولی وحصولی یوزبیك اکابر دنیانك ایلدیکی رعایتدن وانلرك واصل اولدقلری دولت وسعادتدن افضل واولی اولور ﴿مثنوی﴾ (حق نجنباند بظاهر سرترا * لیك سازد برسران سرور ترا * مرترا چیزی دهد یزدان نهان * که سجود تو کنند اهل جهان) حق تعالی سکا ظاهرده باش دپرتمز لکن سرلر اوزره‌سنی سرور دوزر خدای تعالی تحقیقا سکا نهانی برشی و یرر که اهل جهان سکا سجود وتعظیم ایدرلر یعنی اکرسن حق تعالی حضرتلرینه باش قویوب عبادت قیلورسك اکرچه حق تعالی سکا بحسب الظاهر باش دپرتمز وسرله التفات ایتمز ولکن سنی ریاست صاحبلری ودولت مالکلرینك اوزرینه سرور دوزر تاکم اصحاب دولت اولنلر وریاست وسعادت مرتبه‌سن بولنلر سکا سرفرو ایلرلر و یزی خیر دعادن اونتمه وکوکلدن اخراج ایتمه دیوسو یلرلر حضرت یزدان سکا نهانی بردولت اعطا ایلرکه اهل جهان سکا تعظیملر وتواضعلر ایدرلر وسنك خاطرکی رعایت وحمایت ایلك سمتنه کیدرلر ﴿مثنوی﴾ (آنچنانکه دادسنکی راهنر * تاعزیز خلق شد یعنی که زر) انجلین که حق تعالی برسنکه هنر و یردی تاخلقك عزیزی اولدی یعنی که زر اولدی یعنی حق سبحانه وتعالی عبادت ایلك مقابله‌سنده سکا برهنر و یر

انجلاین که برسنکه اول هنری وردی حق اول سنك خلق جهانك عزیزی ومکرمی اولدی یعنی زر اولدی و بین الناس بومرتبه مقبول ومحبوب اولدی وفی الحقیقه اول زرك اصلی معدن ایچره متحجر اولمش وارادات الهیه ایله خاکدن ظهوره کلمش حجر کبی برجوهردر انکیچون اهل کیمیا اکا حجر مکرم وجوهر اعظم تعبیر ایدرلر پس بین الناس اویله معزز ومکرم اولان زر خالصی حق تعالی اول معدن ایچره سنك کبی اولان جوهردن ظهوره کتوردی وآنی بویله کمال مرتبه سنه یتوروب عزیز وشریف ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ قطرهٔ آبی بیابد لطف حق * کوهری کردد برداز زرسبق) برقطره آب حق تعالینك لطفنی بولور برلطیف کوهر اولور التوندن سبقت ایلتور یعنی شول دردانه لرکه اصلنده برر آب قطره لری ایدی باران نیسانده سمادن تقاطر ایلدیکنده باذن الله صدفلر درونه دوشوب اول قطره لر حضرت حقك لطفنی بولوب لطیف اسمنك پرتو وتجلیسندن برلطیف کوهر اولور که زردن انك قیمتی سبقت ایدر که بردردانه یی نیجه مثقال التونه صاتون الورلر واول شرفی اول قطرهٔ آب واول درنایاب حضرت وهابك لطفندن بولور و بویله عزت وشرفه انك فیض وعطاسیله واصل اولور ﴿ مثنوی ﴾ جسم خاکست وچو حق تابیش داد * درجهان کیری چومه شد اوستاد) جسم خاکدر وچونکم خدای تعالی اکا برتاب وطاقت وردی جهان کیرلکده ماه کبی اوستاد اولدی یعنی کذلك جسم انسانی خاکدر وخدای تعالی چونکم اول خاکه برقوت وقدرت وردی پادشاه اولوب جهانکیرلکده ماه کبی اوستاد اولدی یعنی ماه طلوع ایلدکده زمان قلیلده پرتو صالوب شعله سی زمین وآسمانی طوتدیغی کبی اول خاکدن خلق اولان جسمه که خدای تعالی جهان کیرلك قوتنی وره زمان قلیلده جهانه حکومت پرتونی صالوب عالمی تحت تصرفنده الور دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ هین طلسمست این ونقش مرده است * احمقانرا چشمش ازره برده است * می نماید اوکه چشمی می زند * ابلهان سازیده اند اوراسند) آکاه اول بوجهانکیر اولان ملوك وسلاطینك اکثری طلسمدر ونقش مرده در اول طلسمك ونقش مرده نك چشمی احمقلری یولدن ایلتمشدر اول نقش مرده برچشم اورر کور بنور انکیچون ابلهلر آنی سند دوزمشلردر یعنی بو خاکدن مخلوق اولان وقدرت حقله جهانکیرلك مرتبه سن بولان ملوك وامرانك اکثری طلسم کبی نقش مرده درکه حیات طیبه دن وعلوم دینیه دن بی بهره اولدقلرندن نقش مرده مشابه سنده درلر باخصوصکه عدالت وسخاوت صفتلریکه انلره حیات مشابه سنده ایکن بی عدل و بی سخا اولدقلرندن صورت بی معنی کبی اولمشلردر لکن احمقان دنیا بونلرك یوزلرینه باقوب کوزلرنی کندیلره بقر کوردکده انلری حیات طیبه صاحبی برانسان وصورت

باجان زعم ایلیوب عابد صنم اولان بت پرستك حجردن دوزلمش نقش مرده یه تعظیم وخدمت ایلدیکی کبی انلره تعظیملر وخدمتلر ایدرلر صانورلرکه اول حجر لایفهم وخر لایعلم کبی اولان حیوانلرانلره برقوت وقدرت و برمکه ویاخود الله ك منع ایتدیکنی واعطا قیلدیغنی مانع اولمغه قادر اوله لر و بواحمقلره اول طلسم کبی ونقش مرده کبی اولان اکابر وامرانك جسملری کوز اورر ونظر قیلور کبی کوربنور بواجلدن ابلهان دنیا انلری کندیلره مسند قیلورلر وحق تعالی یه اعتماد ایلمکی قویوب انلره توکل قیلورلر حال بوکه انلراورته ده الت ملاحظه در ومانع ومعطی وضار ونافع حقیقتده حق تعالیدر لکن عبدهٔ دنیانك حق پرست اولمغه لیاقتلری بوقدر

﴿ در خواستن قبطی دعاء خیر وهدایت ازسبطی ودعا کردن سبطی ﴾
﴿ قبطی را بخیر ومقبول شدن آن از اکرم الاکرمین وارحم الراحمین ﴾

﴿ مثنوی ﴾ کفت قبطی تودعایی کن که من * ازسیاهیٔ دل ندارم آن دهن) قبطی سبطی یه دیدی که آی یار عزیزم سن بردعا ایله که بن کوکل سیاهلغندن اول دهنی طوتمزم یعنی چونکم قبطی کوردی که حیله وخدعه ایله اول آبی ایچمك ممکن دکلدر وکندی مرتبه سندن ایچمك وشراب ایمان واسلامی ایچمك ایچون سبطیدن خیر دعا تمنی ایلیوب اکا دیدیکه ای یار عزیز لطف ایله سن بنم حقمده بردعا ایله زیراکه بنم قلبم کفر ومعصیتله سیاه اولدیغندن اوتری اول دهانی طوتمزمکه لسانمدن صادر اولان دعا عندالله مقبول اوله ﴿ مثنوی ﴾ که بود که قفل این دل واشود * زشت رادر بزم خوبان جاشود) که اوله که بودل وجان قفلی آچله زشت وقبیحه خوبلر بزمنده جای ومقام اوله واشود بونده کشاده شود معناسنه اولور یعنی قبطی سبطی یه دیدیکه لطف ایله بنم حقمده بردعا ایله که بولایکه بوقلبك عقده سی وقفلی اول دعا برکاتنده کشاده اوله و بوزشت وقبیحه خوبلر ومحبوبلر بزمنده محل ومقام اوله واوش کفردن جانم نجات بوله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ ازتو مسخی صاحب خوبی شود * یابلیسی باز کروبی شود) برمسخ سندن خوبلق صاحبی اوله یاخود برابلیس کیر وکروبی اوله مسخ بونده ممسوخدر کروبیلر جبروت ملکلرینه دیرلرکه ملائکه دن برمقبول وبرکزیده طائفه در تقدیر کلام قبطی سبطی یه دیدیکه لطف ایله برخیر دعا ایله تاکم قفل قلبم کشاده اوله بوزشت اولان وجودم خوبلر مجلسنده برمقام بوله برصورتی ممسوخ اولمش واحسن التقویم اولان شکل بوزیلوب قبیح اولان حیوانیت وشیطانیت صورتنه تمثل قیلمش بدبخت سنك دعا وهمتك جهتندن خوبلق صاحبی اوله ودولت وسعادت بوله یاخود برابلیس باب الهیدن مطرود وزمرهٔ کروبیاندن

مبعود اولمش ایکن کبرو اول مـلا ئكهٔ مقربین مرتبـه سنه واصـل اوله وحق
تعالی به تقرب قیله ﴿ مثنوی ﴾ یا بفردست مریم بوی مشك * یابد وتری ومیوه
شاخ خشك) یاخود حضرت مریمك فردستی سـببیله شاخ خشـك ترلك بوله
ومیوه و بوی مشـك بوله بوبیت یا بفردست مریم شاخ خشك تری ومیوه و بوی
مشك تقدیرنده اولور لكن ضرورت شعردن اوتری ترکیبده تقدیم وتأخیر واقع
اولمشدر وقبطی کندی نفسنی حضرت مریم علیها السـلامك کرامتیله تروتازه
اولوب درحال خرما ویرن شاخ خشكه تشبیه قیلمشدر وسبطی یی حضرت مریم
علیها السلامه تمثیل ایلمشـلردر یعنی ای صاحب کرم سن بنم حقمده برخیر دعا
ایله تاکم برممسوخ سندن صورت خوب بوله ویاخود برابلیس کبرو کرو بیلردن اوله
و یاخود حضرت مریم علیها السلامك مبارك الینك فر و برکتیله قورومش خرما
اغاجی ترلك وتازه لك بولوب درحال میوه وردیکی ومشـك رایحه سی کبی رایحه
بولوب اطرافی معطر قیلدیغی کبی بنم دخی خشـك اولان وجودم سـنك دست
همتك ایله وید تربیتك فریله تازه لك وترلك بوله وایمان واسلام میوه لرنی اظهـار
قیله ورایحهٔ روحانیتـله معطر اوله دیدی نته کم حضرت مریم علیها السـلامك
بوقصه سی برقاچ محلـده مرور ایلمشدر وسورهٔ مریمده (وهزی الیـك بجذع
النخلة تساقط علیك رطبا جنیا) آیت کریمه سنك تفسیرنده اهل تفسیر بو قصه یی
تحقیق وتقریر ایلمشلر اراده حاجت یوق بونده حصه بودرکه قبطی سیرت ومنکر
طبیعت اولان کسه لر اگر اسلام وایمان وعرفان وایقان شرابنی ایچمك وکندی
مرتبه لرندن کچمك استرلرسه انلره لازم اولان اولدرکه بر سبطی مشرب صاحب
دلك صحبتنه داخـل اوله واندن قلبك قفلی فتح اولمق ایچون خیر دعا تمنی قیـله
تاکم حق تعالی انلرك قلبنك عقده لرنی ازاله ایلیوب انلره ایقان وایمان روزی قیله
﴿ مثنوی ﴾ سبطی اندم در سجود افتاد وگفت * کای خدای عالم جهر
ونهفت) پس سـبطی اولدم سجوده دوشـدی ودیدی بو یله دیو که ای جهر
ونهفتی بیلیجی پادشاه یعنی سروعیانی بیلیجی خدا ﴿ مثنوی ﴾ جزتو پیش که
بارد بنـده دست * هم دعا وهم اجابت از توست) بنده سـنك حضورکدن
غیری کیمك اوکنه ال یوقرو کتورر الهی هم دعا ایلك وهم اجابت سندندر زیرا
﴿ مثنوی ﴾ هم ز اول تودهی میـل دعا * تو دهی اخر دعاها را جزا)
هم اولدن دعایه میـلی سن و یرسن اخر دعالره جزا وعوض کیروسن و یرسـن
پس دعا ایلك ودعایی قبول ایلیوب واکا جزا ویرمك هم سندن اولور ﴿ مثنوی ﴾
اول وآخر توی مادرمیـان * هیچ هیچی که نیاید در بیـا ن) الهی اول وآخر
سنسـن وبز اورتاده برهیچ هیچزکه بیانه کلمز یعنی (هو الاول والآخر والظاهر

والباطن) مفهومی اوزره اول وآخر وظاهر وباطن همان سنسن وبز بو اورته لقده
هیچ اندر هیچزکه اصـلا وجودمز یوقدر ولکن افتقار واحتیاجمز قتی چوقدر
اطفکدن بودعایی قبول ایله ﴿ مثنوی ﴾ اینچنین می گفت تا افتاد طشت *
ازسربام ودلش بیهوش گشت * باز آمد او بهوش اندر دعا * لیس للانسان
الا ماسعی) الحاصل او سبطی بونجلین دیدی حتی طشتی دوشدی طام باشـندن
وانك دل وجانی بیهوش اولدی طامدن لکنی دوشدی دیمك بی طاقت اولوب
وجود مرتبه سـندن ساقط اولدی دیمکدن کنایت اولور یعنی اول سـبطی
بوذکر اولنـان اوزره دعالر ایلدی حتی بام عقلـدن انك طشت وجودی ساقط
اولوب انك قلبی بیهوش اولدی اول سـبطی کبرو دعاده ایکن هوشه کلـدی
وسعی ایلدیکنك آثارینی مشـاهده قیلدی زیرا انسـان ایچون بوقدر الا سعی
ایلدیکی شیٔ واردر بو آیت کریمه نك تفسیری بوجلدك اواسطنده تفسیر
(کنت کنزا) حدیثنك بیانده مرور ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ در دعا بود او که
ناکه نعرهٔ * از دل قبطی بجست وغرهٔ) اول سبطی دعاده ایدیکه ناکاه برنعره
قبطینك قلبندن صچرادی و برغره یعنی اول سبطی بوذکر اولنان اوزره تضرع
ودعاده ایدی که ناکاه قبطینك دروندن برنعره و برناله صچرادی وظهوره کلدی
غره بونده ناله معناسنه اولور ﴿ مثنوی ﴾ که هلا بشتاب ایمان عرضه کن *
تا ببرم زود زنار کهن) بو یله دیدیکه ای یار قدیم هله تیز اول و بکا ایمان عرضه
ایله تا که علی الفور کهنه اولان زناری قطع ایلیم اسکی مقیـد اولدیغم کفر
ومعصیتدن خـلاص اولم ﴿ مثنوی ﴾ آتشی در جان من انداختـند *
مر بلیسی را بجان بنواختـند) زیرا بنم درون جانمـه برعظیم آتش اتدیلر تحقیق
برابلیسی گویا جانله اوخشـادیلر یعنی بن برابلیس کبی ایدم بنم شیطنت وقباحتمه
باقمیوب جانله بکا رعایت ایلدیلر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ دوستیٔ تو واز تو ناشکفت *
حمدلله عاقبت دستم گرفت * کیمیایی بود صحبتهـای تو * کم مباد از خانهٔ
دل پای تو) سـنك دوستلغك وسـندن شکفتسز اولدیغم الحمد لله عاقبت بنم الم
طوتدی ای یار قدیم سنك صحبتلرك گویا بر کیمیا ایدی دل خانه سندن سـنك پای
مبارکك اکسك اولمسون ناشـکفت بونده ناشکیب معنا سـنه در تقدیر کلام اول
قبطی سبطینـك صحبتی ومقارنتی کندی یه نافع اولدیغـنی بیلوب واکا اقرار
واعتراف قیلوب دیدیکه ای یار صادق سنك دوستلغك وسندن بنم بی خبر اولوب
سکا ملازمت قیلدیغم الحمد لله تعالی عاقبـة الامر بکا دستگیر اولدی وبنی ورطهٔ
ضلالتدن رها قیلدی فی المثل سنك صحبتلرك برعظیم سعادت ایدیکه بنی اول خست
ودناءت مرتبه سندن تخلیص ایدوب زرخالص کبی ایمان واسلامله برگزیده ایلدی

سنك قدم ارشادك خانهٔ دادن اكسك اولمسون و پای تربيتك سرای طالبيندن خروج قيلمسون ديو دعا ايلدی ❊ مثنوی ❊ تو بكی شاخی بدی از نخل خلد ٭ چون كرفتم اومرا در خلد برد) ای اخی سن نخل جنتدن برشاخ ايدك چونكه انی طوتدم او بنی جنته ايلتدی يعنی ای اخی شول سخا معدنی اولان سخيسن كه جنتده بتن نخلك شاخلرندن برشاخ كبيسن كه بودنيايه اول شاخ متدلی اولمشدر چونكم بن سنك اول شاخ وجودكه تعلق وتشبث ايلدم بنی جنت اعلا طرفنه ايلتدی وواصل ايتدی نته كم پيغمبر صلی الله عليه وسلم سخابی جنت اغاجلرندن براغاجدر بيوروب بومضمونی برحديث شريفده تحقيق ايتمشلردر قال عليه السلام (السخاء شجرة من اشجار الجنة اغصانها متدليات فی الدنيا فمن اخذ بغصن منها قاده ذلك الغصن الی الجنة) كاه اولوركه علما سخابی سخی اولان كسه‌دن عبارت قيلوب سخادن مراد عين سخی اولور ديرلر رجل عدل ديدكاری كبی پس اول قبطی سبطينك بوكرم وسخاسنی كوروب اول سخی بی عين سخا منزله‌سنه تنزيل قيلمش اولور سخا شاخنه تعلق ايلبنی سخا جنته نيجه قائد اولورسه سخينك وجودنه دخی تعلق ايلين كسه‌يی سخی جنته اويله قائد اولور وعند اهل التحقيق اصل علوم ومعارف جوهرلرنی نثار ايلين وطالب اولنلره نصح وپندنی بذل قيلان كسه‌لر اولور ❊ مثنوی ❊ سيل بودانكه تنم رادر ربود ٭ برد سيلم تا بدريای جود ٭ من ببوی آب رفتم سوی سيل ٭ بحر ديدم در كرفتم كيل كيل) سيل ايدی اولكه بنم تنمی برك كاه كبی قاپدی سيل بنی جودو كرم دريا سنك كنارنه‌دك ايلتدی بن آب اميديله سيل جانبنه كتدم بحر كوردم كيله كيله در وجوهر طوتدم يعنی اول حالنكه مقار نتكدن ظهوره كلدی كويا كه برسيل ايدی بنم تنمی قاپدی اول سيل بنی جود دريا سنك كنارنه دك ايلتدی بن ابتدای حالده آب ايچمك اميديله سيل ونيل طرفنه كتدم حالا حقيقت بحرنی كوردم ومعانی واسرار درلرنی كيله كيله اندن اخذ قيلدم بيت اولده اولان آنكه سبطينك مقارنتندن حاصل اولان حالته اشارت اولور وانده اولان سيلدن مراد دخی اول حالت اولور و بيت ثانيده اولان سيلدن مراد دخی اول حالت اولور و بيت ثانيده اولان سيلدن مراد نيل اولور و بحردن مراد حقيقت اولور ودردن مراد معانی واسرار درلری اولور ❊ مثنوی ❊ طاس آوردش كه اكنون آب كير ٭ كفت روشد ابهـا پيشم حقير ٭ شربتی خوردم زالله اشترا ٭ تا بمحشر تشنكی نايد مرا) پس سبطی اكا طاسله صو كتوردی وديدی شمدی صو طوت وانی نوش ايت قبطی اكا ديدی كه يوری صولر بنم قتمده حقير اولدی زيرا بن الله اشتری قولنك مفهومندن برشربت ايچدم برمرتبه سيراب اولدمكه حشره‌دك بكا تشنه‌لك كلمز

بو بيت (ان الله اشتری من المؤمنين انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) آيت كريمه‌سنه اشارت اولور و بو آيتك تفسيری جلده اولده (هديه بردن عرب سبوی آبرا) سرخنده‌ودخی بعض مواضعده مرور ايلمشدر وخلاصهٔ كلام بونده اولدر كه سبطی قبطينك كماليله ايمانه كلديكنی مشاهده قيلدقدنصكره برطاس آبله طولدروب اكا ديديكه آل شمدی بوصويی طوت واندن استديكك قدر نوش ايت قبطی شرف ايمانله برمرتبه صفايه ايرديكه صولر انك قتنده حقير اولوب اكا ديدی ای يار عزيز يوری كه بن آب حيات ايچدم و بودنياده اولان صولره اسير اولمق مرتبه‌سندن ايلرو كچدم حق تعالی مؤمنلرك اموالنی وانفسنی اشترا ايدوب انلرهماللری ونفسلری مقابله‌سنده جنتی ثمن ويرديكی معنادن برحظ الدم و برشربت ايچون متلذذ اولدم معنويدن برمرتبه ريان اولدمكه حشر كوننه‌دك بكا تشنه‌لك كلمز و بنم جانم بواكل وشربه شمدنصكره اولكی كبی اسير اولمز ديدی ❊ مثنوی ❊ آنكه جوی وچشمهارا آب داد ٭ چشمهٔ در اندرون من كشاد ٭ اين جكر كه بود كرم وآب خوار ٭ كشت پيش همت او آب خوار) اول خداكه جويه وچشمه‌لره آب ويردی بنم درون جانمده برلطيف چشمه آچدی بو جكركه كرم و پرحرارت وآب خوار ايدی شمدی انك همتی قتنده آب خوار وحقير اولدی مصرع اولده‌كی آب خوار صو ايچيجی ديمكدر ومصرع ثانيده‌كی خوار حقير و بی اعتبار ديمك معناسنه‌در يعنی شول بنم عقل وروحم اول چشمهٔ معنويدن طوبنجه ايچدی بو بنم جكرمكه اول امرده زياده كرم وآب ايچيجی برتشنه ايدی الان انك همتنك قتنده آب خوار وحقير اولدی وجكرا كا ارزو قيلمقدن ومشتاق اولمقدن قورتلدی ❊ مثنوی ❊ كاف كافی آمد او بهر عباد ٭ صدق وعدهٔ كهيعص) اصحاب تحقيق هرحرف براسمك مفتاحيدر ديمشلر مثلا كاف كافی اسمنه دلالت ايدر ها هادی اسمنه دلالت ايدر ويا اشارتدر خدای تعالينك مبسوط اليد اولمسنه بنده‌لرينك رزقی خصوصنده نته كم بوآيت كريمه‌ده واقع اولمشدر (بل يداه مبسوطتان ينفق كيف يشاء) وعين عليم اسمنه اشارتدر خدای تعالی عالم السر والخفيات اولمسنه دلالت ايدر وصاد اشارتدر خدای تعالينك جميع خصوصده صادق الوعد اولمسنه نته كم بوآيت كريمه بومعنايه دلالت ايدر (ومن اصدق من الله قيلا) اوائل قرآنده اولان حروف مقطعه حقنده اهل تفسير چوق قيل وقال ايتمشلردر آخر كار عجز وقصورلرينه اعتراف ايتمشلردر وحضرت امام علی كرم الله وجهه ورضی الله عنهدن مرويدركه بيورمشلر (ان لكل كتاب سرا وسر القرآن الحروف المقطعة التی فی اوائل السور وهی سر من اسرار الله استأثر الله بعلمها) چونكم هر برحرف براسمك مفتاح اولديغی بيلدكسه معنای بيته كله لم بو بيت شريفك معنای لطيفی

اولدركه اول الله عبادندن اوتری كافی اسمنك مفتاحی كلدی وعده نك صدقنه
كاف ها یا عین صاد دلیلدر صدق وعده مبتدأ خبری محذوف دلیلدر واصح
اولان اكثر نسخه لرده مصرع اولده او بهر عباد واقع اولمشدر غفلت اولنمیه
لكن سروری وشمعی وجان عالم كندی شرحلرندن زبهر عباد اختیار ایلمشلردر
بو تقدیر اوزره دخی معنی اول خدا عبادندن اوتری كافی اسمنك مفتاحی كلدی دیمك
اولور لكن انلرك بریسی بو بیتك معناسنه واقف اولمامشلردر بلكه بو بیتك الفاظنه
مناسب اولان بر كونه تعبیر ایدوب كچی ویرمشلردر و بو نسخه اوزره صدق
وعده یی كاف ها یا عین صاد لفظنه مضاف اوقمق دخی جائز اولور زیرا معنی
كاف ها یا عین صاد وعده سنك صدقی عباداللهدن اوتری كافینك كافی كلدی
وانده واقع اولان كاف كافی اسمنه دلالت قیلدی نته كم صاد صدق وعده یه
دلیل اولدی دیمك اولور اما اولكی نسخه اوزره وعده همزه ایله اولوب مابعدینه
مضاف اوقمق ممكن دكلدر فلیتأمل ص حرفنك عباد لفظنه قافیه اولمسی
تلفظ اولندیغی اعتباریله در كتابتده واقع اولدیغی اعتباریله دكلدر ومصرع اولده
اولان كاف كافی اسمنه كسر فایله مضاف اوقنور و بونده كافدن مراد كافی
صفتنی فتح ایدیجی معناسنه مراد اولور زیرا هر برحرف بر اسمنك مفتاحیدر دیمك
اول اسمك فتحنه آلتدر دیمك اولور پس بونده ایكی معنی جائزدر برمعنی اولدر كه
هر برحرف بحسب اللفظ اول اسمك مفتاحیدر دیمك اولور مثلا كاف دیدیكك كبی
كافی اسمنك فتحنه دلالت قیلور وبرمعنی دخی بواولور كه كاف من حیث المعنی
كافیلك صفتنی فتح ایدیجی كلدی دیمك اولور وكاف برحرف شریفدر كه عالم
جبروتدن كه شیخ اكبر قدس سره حضرتلری فتوحاتده (اعلم ان الكاف من عالم
الغیب والجبروت) دیدی ومقامه البدایة دیمكله انك مرتبه سندن خبر ویردی
زیرا كن امرنده كاف جمیع اشیادن مقدم واقع اولمشدر كه اول ازلی اولان كن
امرینك كافی حالا بومكتوب وملفوظ اولان كافك سری وروحیدر پس اول
بدایتده اولان سر كاف كافی اسمنك مفتاحی اولمشدر بو مقدمه معلومك اولدیسه
تحقیق معنی اول خدا عبادندن اوتری جمیع امورده كافی اولمق صفتنك سری
ومفتاحی كلدی انك وعده سنك صدقنه دلیل كاف ها یا عین صاد اولدی زیرا
حرف صاد صادق الوعد دیمكه دلالت ایدیجیدر نته كم حرف كاف كافی دیمكه دلالت
ایدیجی واشارت قیلیجیدر پس حق تعالی كافی اولدیغنك شرحنه شروع ایدوب
بو ابیات شریفه ایله وصفت لطیفه نك اسرار ورموزنی بیان ایدوب بیوررلر

﴿ مثنوی ﴾ كافیم بدهم ترا من جمله خیر * بی سبب بی واسطهٔ یاریٔ غیر *
كافیم بی نان ترا سیری دهم * بی سپاه ولشكرت میری دهم * كافیم بی داروت

درمان كنم * كورراوچاه رامیدان كنم) الله تبارك وتعالی بنده سنه دیر كه
ای بنده بن كافیم سكا جمله خیری بن ویریرم سببسز وغیرك یارلغنك واسطه سی
اولمقسز كافیم بی نان سكا طوقلق ویریرم سپاه ولشكرسز سكا امیرلك ویریرم
بن كافیم سكا داروسز درمان ایلرم كوری وچاهی میدان ایلرم یعنی حق سبحانه
وتعالی بیورر كه ای بنده بن عبادمك امورنده شول كافی اولان پادشاهم كه اكر
دیلرسم سكا جمله خیری و یریرم بلاسبب وبلا واسطهٔ معاونت غیر كه بكا غیرك
معاونتی واسطه اولمق لازم دكلدر وسیله ویرمكه دخی محتاج دكلم بلكه فعال
لمایریدم وهرنه دیلرسم انی ایشلمكه قادرم ای بندهٔ وافی بن شول كافی اولان
خداوندم كه نانسز سكا طوقلق و یریرم سپاه ولشكرسز سكا میرلك ویروب استرسم
سنی جمله امرانك ملجأ ومأواسی اولمق مرتبه سنه ایركوریرم بن شول كفایت
ایدیجی پادشاهم كه داروسز سنك دردكه درمان ایلرم تنك اولان قبری وتاریك
اولان چاهی سكا میدان واسع ایلمكه قادرم كه اكثر بنده لریمه اول كورتاریكی
ریاض جنتدن برروضه قیلورم و بعضسنه دخی نیران حفره لرندن برحفره ایلرم
اول قولمكه جمیع امورنه كافی اولدیغمی بیلدی (حسبی الله وحده وكفی) دیدی
(وحسبنا الله ونعم الوكیل) دیوب بنی هر امرنده وكیل اتخاذ ایلیوب جمیع امرنی
بكا تفویض ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ بی بهارت نركس ونسرین دهم * بی
كتاب واوستا تلقین دهم) ای بندهٔ كزین بهارسز سكا نركس ونسرین ویریرم
وكتاب واوستادسز سكا تلقین و یریرم یعنی بن شول وافی وكافی اولان قادر
مطلقم كه بهارسز سكا نركس ونسرین ویریرم وسنی شتا ایچنده بهاره ایركوریرم
وكتابسز ومعلمسز سكا تعلیم ایلرم ودخی سلیمان علیه السلام مه لسان طیوری تفهیم
ایلدم تاكم جمله طیورك نطقنه عالم اولدی ﴿ مثنوی ﴾ موسیٔ رادل دهم
باك عصا * تازند برعالمی شمشیرها * دست موسی رادهم یك نور وتاب * كه
طبانچه می زند برآفتاب * چوب راماری كنم من هفت سر * كه نزاید ماده مار
اوراز نر) بر موسایه برعصا ایله دل ویریرم ویوركاندیررم حتی عالم خلق اوزره
شمشیرلر اورر برعالم اوزره شمشیرلر اوره دیمك دخی جائزدر یعنی بن شول قادر وقوی
پادشاهم كه یالكز برموسایه برچوب پاره دن اولان عصادن قوت قلب ویریرم
تاكه عالم خلقندن قوی وغوی اولان فرعونه وانك عساكرنه شمشیرلر اورر وانلره
تنها مقابله قیلور فی الحقیقه برچوب پاره ایله تنهابركسه بویله برظالم شاهه و بوقدر
عساكر نجوم شماره مقابله قیلمق حق تعالینك كمالیله كافی اولدیغنه دلالت
ایلر وانك قدرت عظیمه سنه شهادت قیلر ودخی قدرت كامله سنه دلالت ایلین
عبرتدن بری دخی بودر كه لسان الهیدن آنی حكایه بیوررلر حق سبحانه وتعالی

بیوردلر که بن شول وهاب مطلقم که موسانك النه برنو روتاب و بر دم که
آفتابه طبانجه اورر یعنی حضرت موسی علیه السلامك دستنه برنور و برضیا
و بریرمکه کال شعشعه سندن هر بار که اول ید بیضاسنی جیبندن اخراج ایلیه
آفتابه انك نوری طبانجه اورر یعنی غلبه قیلور نته کم (اسلك یدك فی جیبك
تخرج بیضاء) آیت کریمه سی بو معنایه دلیل اولور بن شول قادر خدایم که
چوبی یدی باشلو برعظیم مار ایلرمکه دیشی مارانی ارککدن طوغرمز بلکه بنم
ارادت وقدرتمله انك کبی ثعبان مبین ظهوره کلور و پیغمبراولان موسی علیه
السلامه خدمت ومعاونت قیلور ❊ مثنوی ❊ خون نیامیزم درآب نیل من ❊
خود کنم خون عین آبش رابفن ❊ شادیت راغم کنم چون آب نیل ❊ که
نیابی سوی شادیها سبیل) آب نیله بن خون قارشدرمزم خود انك عین آبنی فن
وصنعتمله خون ایلرم یعنی بن شول خالق اکوان ومبدل اعیانمکه آب نیله
قان قارشدرمزم بلکه اول نیلك عین آبنی قدرتمله قان ایلرم انك قان
اولمسی تبدیل اعیان ایلك قبیلندن اولور یوخسه بعض حیوانك قاننی اکا
خلط ایلك قبیلندن اولمز اکر بو تبدیله کندی وجودکده برنمونه بولمق
استرسك انك شادی وسرورنی غم وغصه ایلرم آب نیلی خون ایلدیکم کبی که
سرور وشادیلکلر جانبنه هرکز یول بولمزسن مکر که فرعون نفسه تابع اولمقدن
اعراض قیلوب وقبطی سیرت اولمقدن نجات بولوب موسی روحه تابع اوله سن
❊ مثنوی ❊ بازچون تجدید ایمان برتنی ❊ باز ازفرعون بیزاری کنی ❊
موسی رحمت بینی آمده ❊ نیل خون بینی ازوآبی شده) کیرو چونکم تجدید ایمان
ایلمکی طقویه سن کیرو فرعوندن بیزارلك ایلیه سن رحمت الهی موساسنی
حضورکه کلمش کوررسن خون اولان نیلی اول موسی رحمتدن برآب اولمش
کوررسن یعنی چونکم کبر وقلبکده اولان کفر ومعصیتدن تائب اولوب حق
تعالینك قدرت کامله وارادت شامله سنه ایمانکی تجدید ایلمکی محکم قیله سن کیرو
فرعون نفسکدن بیزار اوله سن واعراض قیله سن حق تعالینك رحمتی موساسنی
حضورکه کلمش کوررسن خون اولمش نیلی اول موسی رحمتدن برآب لطیف
اولمش کوررسن یعنی غم وغصه یه مبدل اولان شادلکی اول رحمت الهیه دن
براطیف سرور وشادیلك کوره سن دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ چون سررشته
نکه دارد درون ❊ نیل ذوق تونکردد هیچ خون) چونکم درون سر رشته یی
نکاه طوته سنك ذوقك نیلی هیچ خون اولمز اکثر نسخه ده (چون سررشته نکاه
داری درون) واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی چونکم درون دلده سر رشته یی
نکاه طوته سن یعنی چونکم سر رشتهٔ درونی نکاه طوته سن سنك ذوق درونك

نیلی اصلا خون غمه متبدل اولمز سر رشتهٔ دروندن مراد عروهٔ ایمان واسلام
اولور مادامکه کوکل عروهٔ ایمان واسلامه تعلق قیله وحضرت حقه مطیع ومنقاد
اوله انك روحانی اولان ذوق جسمانی نیه متبدل اولمز اکر اکا غم وغصه کلورسه ده
وآلام ومحن غلبه قیلورسه ده ینه ذوق درونی وصفای قلبی مکدر اولمز ونقصان
بولمز بلکه اول بلا ومحن انك روحانی اولان ذوقنی زیاده قیلمغه سبب اولور چونکم
مناسبتله بو قدر معارفی بسط ایلدکدنصکره ینه قبطینك کندی حالنی حکایه
ایلسنك بیاننه شروع ایدوب بیوردلر ❊ مثنوی ❊ من کمان بردمکه ایمان آورم ❊
تااز بن طوفان خون آبی خورم ❊ من چه دانستم که تبدیلی کند ❊ درنهاد من
مرانیلی کند) قبطی ایتدی بن ظن ایلدمکه ایمان کتورم تاکه بوقان طوفانندن
برآب ایچم بن نه بیلدمکه حق برعظیم تبدیل ایلیه بنم نهادمده بنم ایچون برنیل ایلیه
یعنی بن حالت کفرده مقید ایکن ظنم بو ایدیکه ایمان کتورم تاکم بوقان طوفانی اولان
نیلدن برایچم صو ایچم انجق ثمرهٔ ایمانی بو قدر ظن ایلردم وایمان کتورمکله کندیمی
همان بو مرتبه یه واصل اولور اکلردم بن اول حینده نه بیلدمکه خدای تعالی
حضرتلری بنم وجودمی تبدیل ایلیه وبنم درون دلمده بنم ایچون برآب حیات نیلی
اجرا ایلیه که خارجده اولان نیله بنم احتیاجمی قومیه بن بو دولت وسعادته واصل
اوله جغمی بیلمزدم شمدی بیلدمکه ایمان واسلام انسانی بو مرتبه لره واصل ایلرایمش
❊ مثنوی ❊ سوی چشم خود یکی نیل روان ❊ بر قرارم پیش چشم
دیکران ❊ همچنانکه این جهان پیش نبی ❊ غرق تسبیحست پیش ماغبی) کندی
چشمم طرفندن براطیف نیل روان اولمشدر لکن غیریلرك چشمی قتنده اولکی
قرار اوزره یم آنجلینکه بو جهان حضرت نبی علیه السلامك قتنده ذکر وتسبیحه
غرقدر حال بوکه بزم قتمزده غبیدر یعنی کندی جانم کوزینك اوکنده برعظیم
نیل معنوی وآب حیات روحانی جاری اولمشدر و بنم جانم انی مشاهده قیلمشدر
وبحسب الظاهر غیریلرك کوزی اوکنده اولکی کبی برقرارم واول شکل وهیئت
اوزره پایدارم مثلا انجلینکه بو جهان نبی علیه السلامك اوکنده تسبیح حقه
مستغرقدر ولکن بزم قتمزده جامد وغبیدر اصحاب مکاشفه اولان انبیا علیهم
السلام واولیای کرامه نسبتله هرشیء اکر جامد واکر نامی هرنه ایسه حق تعالی یه
تسبیح ایدیجیدر وانك خالقیتنی ور بوبیتنی بیلیجیدر ولکن اصحاب غفلت
بوجهانی و بونك ایچنده اولان جمادات ونباتاتی برقرار کوررلر و بی نطق و بی
معرفت بیلورلر تسبیح جماداته متعلقه اولان مباحث وکلمات جلد اولده استن حنانه
حکایه سنده وجلد ثالثده مارکیر حکایه سنده ودخی بعض مواضعده مستوفی کرارا
ومرارا مرور ایلمشدر تکراره حاجت یوقدر ❊ مثنوی ❊ پیش چشمش

اینجهان پرعشق وداد * پیش چشم دیکران مرده وجماد) اول حضرتك
نظری قتنده بوجهان پرعشق وداددر اما غیریلرك چشم ونظری قتنده مرده
وجماددر یعنی غیریلر بوجهانی مرده وجماد کورر ومسبح ومهلل اولمغه لایق
همان انسانی بیلور اما حضرت نبی علیه السلامك نظر شریفلرینك قتنده بوجهانی
سرتاسر کرك ذی روح اولسون وکرکسه جامد ونامی اولسون بوجملهسی حق
تعالینك عشقیله پر اولمش وانك داد وعطاسنی بلمش واکا مظهر اولمشدر
﴿ مثنوی ﴾ پست وبالا پیش چشمش تیز رو * ازکلوخ وسنك اونکته شنو)
پست وبالا اول پیغمبر علیه السلامك نظری قتنده تیز رودر کلوخ وخشتدن
او پیغمبر علیه السلام نکته ایشیدیجیدر یعنی اسفل واعلی بوایکیسنك مابیننده
موجود اولان جمیع اشیا اول حضرتك چشم شهودلرینك اوکنده تسبیح حق
ایلمکه تیز کیدیجیلر وامر حقه انقیاد ایدیجیلردر اول حضرت نبی علیه السلام
کرپچدن وکسکدن نکته واسرار ایشدیجیلردر ﴿ مثنوی ﴾ باعوام این جمله
بسته ومردهٔ * زین عجبتر من ندیدم پردهٔ) عوامه بوجمله جهان بسته وپرده‌در
بوندن عجبرك بر پرده کورمدم یعنی بوجمله جهانی حق تعالینك عشقنه مستغرق
ایکن ودائما برشیٔ خالقنی تسبیح وتهلیل ایلرکن مع هذا عوامه بوجمله اشیا مرده
وجماد کورنمشدر بن بوندن عجب تر پرده کورمدم که بوقدر ناسك عیون ادراکی
بواشیانك حقایقنی کورهمزلر و بونلرك خاصیاتنه وتسبیحاتنه نظر ایر کورهمزلر
﴿ مثنوی ﴾ کورها یکسان بپیش چشم ما * روضه وحفره بچشم اولیا)
مثلا کورلر بزم چشممز اوکنده یکساندر اما اولیای کرامك چشمی قتنده روضهٔ
جنت وحفرهٔ ناردر نته کم حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم (القبر روضة
من ریاض الجنة اوحفرة من النیران) بیورمشلردر واولیای عظام احوال مقابری
مشاهده قیلمشلردر ولکن عامه‌نك کوزی اوکنده جملهسی یکساندر وخاکدر
ومصرع اوله چشم ما بیورملری امحاض نصحدن اوتری کندیلرینی دخی عامه
مابیننه ادخال ایلمش اولورلر (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون)
قبیلندن اولور که بوقاعده مراراً مرور ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ عامه کفتندی که
پیغمبر ترش * ازچه کشتست وشدست آن ذوق کش * خاصه کفتندی که سوی
چشمتان * می نماید اوترش ای امتان) عامه دیدیلر که پیغمبر علیه السلام ترشرو
ندن اولمشدر وندن ذوق کش اولمشدر اما خواص دیدیلر که سزك چشمکز
جانبنده اول حضرت ترشروی کورینور ای امتلر ذوق کش وصف ترکیبیدر
ذوق اولدریجی دیمکدر بونده ذوق ازاله ایدیجی معناسنه‌در یعنی اهل صورت
واصحاب ضلالت اولان عوام کالهوام سید الانام علیه السلام حضرتلرینك صمت

وسکوتنی کوروب ترشرو بیلکه حل قلوب دیرلر دیکه بو پیغمبر علیه السلام
نه جهتدن عبوس الوجه اولمشدر واول ذوقلری ازاله ایدیجی اولمشدر اما اهل
معنی اولان واول حضرته ایمان قیلان خواص دیدیلر که ای امتلر او سلطان اعظم
سزك یوزیکز وکوزیکز جانبنده عبوس الوجه کورینور یوخسه بزم کوزیمزه اولقدر
خنده روی واطیف خوی وشیرین کویدر که انك حسن وخصال وجمال باکمالی
واطیف مقالی تعبیر وبیانه کلمز ونطق وزبانه صغمز ﴿ مثنوی ﴾ یك زمان
درچشم ما آید تا * خندها بیند اندر هل اتی) برزمان بزم چشممزه کلکز تا
هل اتی ده اولان خنده‌لری کوره‌سز یعنی اصحاب کرامك خواصی پیغمبر علیه السلام
حضرتلرینی عبوس الوجه کورن طائفه‌یه دیدیلر که ای کج بینلر وضلالت قرینلر
برزمان بزم مرتبه‌مزه کلك وبزم کوزلریمزله اول حضرته نظر قیلك تاکم هل اتی
سوره‌سنده مذکور اولان خنده‌لری کوره‌سز واهل جنت حقنده وارده اولان آیات
کریمه‌نك ملایم وشواهدنی بوحضرتلرك وجه مبارکنده مشاهده قیله‌سز یوم
قیامتك عبوس وقمطریر اولمسی کافرلره کوره ونعیم وملك کبیر اولمسی مؤمنلره
کوره اولدیغی کبی بوقیامت معنوی اولان حضرتك وجه منیری دخی کافره
نسبت عبوسی وقمطریر کورینور اما مؤمن ومسلم اولنلره جنت وحریردن اولی
وملك کبیردن احری کورینور اکر نظر حقیقت بینله نظر ایلرسکز انك وجه
شریفنده (نضرة ونعیما) کوررسز واکر اول حضرته ایمان واقرار کتوروب
صدقله متابعت قیلورسکز جمیع لطف ونعمك وحسن وکرمك حقیقتنه واصل
ونائل اولورسز ﴿ مثنوی ﴾ ازسر امرود بن بنمایدان * منعکس صورت
بزیرآ ای جوان * آن درخت هستیست امرود بن * تا بر انجایی نماید نوکهن)
پس امرود بن باشندن اول منعکس صورت کورینور ای جوان آشغه کل تا منعکس
کورنمك کیدوب حقیقت حالی کوره‌سن امرود بندن مراد وارلق درختیدر تا انك
اوزرنده اوله‌سن سکا نو کهن کورینور یعنی ای جوان امرود اغاجینك اوزرندن
اول منعکس صورت کورینور اندن آشغه کل تا حقیقت حالی کوره‌سن ونفس الامره
نظر ایر کوره‌سن وامرود بندن مراد وجود درختیدر مادامکه سن انك اوزرنده
اوله‌سن سکا یکی اسکی کورینور وابو کتو کورینور ونبی حضرتلرینك واکا
وارث اولان ولیلرك وجهی سکا عبوس کلور و بوعالم حی وزنده ایکن سکا مرده
وافسرده کورینور بوجمله‌یی منعکس کورمك و بازکونه نظر قیلق وجود درختك
خاصیتیدر اکر اندن تنزل قیلوب ارض حقیقته واصل اولسك وچشم حقیقت
بینله نظر قیلسك بشریت درختنك اوزرنده ایکن کوردکلرك سکا معلوم اولوردی
﴿ مثنوی ﴾ تا بر انجایی ببینی خار زار * پرزکژ دمهای خشم و پرزمار * چون

فرودایی بینی رایکان * یك جهان پرگل رخان ودایکان) تاکم انك اوزرنده اوله سن
جهانی خوار وزار کوررسن خشم کرده لرندن و بلا ومحن مارلرندن پر کوررسن
چونکه آشغه که سن رایکان کارخلرله ودایه لرله پر برجهان کوررسن یعنی سن
مادامکه کبرو نخوتله وآرزو وشهوتله موصوف اولان وجود درختنك اوزرنده اوله سن
بوجهانی سکا خار زار کوریئور خشم وغضب عقربلرندن وآلام ومحن حیه لرندن
مالامال مشاهده قیلنور اما چونکم بشریت درختندن آشغه که سن روحانیتله ودین
ودیانتله متصف اوله سن بوجهانی کل رخلردن ودایه لردن پر اولمش برجهان
کوررسن وهرنه جانبنه نظر قیلسك اول جانبده وجه حقی مشاهده قیلورسن
درخت بشریتدن تنزل قیلق انك لوازم ومقتضیاتنی ترك ایلمکدن کنایت اولور
و بوحکایت غریبه ایله بومعناره اشارت ایدوب بیوررلر

حکایت آن زن پلید کار که شوهررا گفت که ان خیالات ازسر
امرودبن مینماید تراکه جنینها نماید چشم آدمی را ازسرامرودبن

بوسرخ شریف اول پلیدکار وزانیه عورتك حکایه سیدرکه ارینه دیدیکه اول
خیالات امرود اغاجنك اوزرندن کوریئور سکا زیرا آدمینك کوزینه امرود
آغاجنك اوزرندن بونجلین خیاللر ومنعکس صورتلر کورینور یعنی اول فاحشه
دیدیکه بوهمان سکادکلدر بلکه بوامرود اغاجنك خاصیتیدرکه البته انك اوزرینه
چقان کمسه نك کوزینه بونجلین منعکس صورتلر وقبیح حاللر نمایان اولور دیدی
وازسری امرود بن فرود آیی تاآن خیالات بروت * واول امرود اغاجنك باشندن
آشغه کل تاکم اول خیاللر کیده وسنك کوزکدن زائل اوله * واکر کسی کوید که
آنچه ان مردی می دید خیال نبود * واکر برکسه دیرسه وسؤال ایلرسه اول
نسنه بی که امرود آغاجنك اوستندن اول کوردی خیال دکل ایدی بلکه حقیقت
حال ایدی * این جواب مثالیست نه مثل * بوجواب اولدرکه بو برمثالدر مثل
دکلدر مثال الشیء مثل ذلك الشیء اولمق لازم دکلدر تاکه طابق النعل بالنعل
برشیئك مثالی اول شیئه بکزه یه * درمثال همین قدر بس بود که اکر برسر
امرود بن نرفتی هرکز انهار اندیدی خواه خیال خواه حقیقت * مثالده
همان بوقدر کافی اولورکه اکراوم رد امرود آغاجنك باشی اوزرینه کتمیدی
هرکز اوحاللری وخیاللری کورمزدی کرکسه اول کورد یکنی خیال فرض ایله
واسترسك حقیقت فرض ایله چونکم اول مرد اول حالت قبیحه یی امرود اغاجنك
اوزرینه چیقدیغی واسطه ایله کوردی اکرامرود اغاجنك اوزرینه چیقمیدی
اول حالت شنیعه یی کورمزدی پس اول حالت قبیحه یی کرکسه خیال فرض ایله

وکرکسه حقیقت حال فرض ایله مقصود انك خیال اولمسی وحقیقت حال اولمسی
دکلدر بلکه اول حالت قبیحه اول مردده امرود اغاجنه چیقدیغی واسطه ایله
کورندیکیدر چونکم مثالدن مراد بواولیجق هرشول کمسه که انانیتله موصوف
اولان وجود درختنك اوزرینه چیقه واول مرتبه دن بوجهانه نظر قیله منعکس
صورتلر و بدحالتلر اکا نمایان اولمق مقرر اولور دیمك اولور * مثنوی * آن
زنی می خواست تابا مول خود * برزند در پیش شوی کول خود) اول برزن زانیه
استدی تاکم کندینك او یناشیله کندینك احمق اولان زوجنك اوکنده سینه اوزره
وانکله سینه برسینه مجامعت قیله برزندسینه اوزره معناسنه اولور لکن او یناشیله
مجامعت قیله دیمك معناسنی اشعار قیلور * مثنوی * پس بشوهر گفت
زن کای نیك بخت * من برایم میوه چیدن بردرخت) چونکم ارینك حضورنده
کندی او یناشیله اول فعل شنیعه مباشرت ایلمك مراد ایلدی پس زن ارینه
دیدیکه ای نیك بخت بن میوه دوشورمکه درخت اوزره چیقایم اردنجی اول عورته
رضا و یردی * مثنوی * چون برآمد بردرخت ان زن کریست * چون
زبالا سوی شوهر بنکریست) چونکم اول زن درخت اوزرینه چیقدی اغلدی
چون یوقرودن آشغه زوجی طرفنه نظر ایلدی * مثنوی * گفت شوهررا که
ای مأبون رد * کیست ان لوطی که برتو می فتد) درخت اوزرندن
شوهرنه خطاب ایدوب بویله دیدیکه ای مأبون رد یعنی ای مردود اولان
حیز مأبون حیز ومخنثه دیرلر کیمدر اول اوطیکه سنك اوزریکه دوشر
* مثنوی * تو بزیر او چو زن بغنوده * ای فلان توخود مخنث بوده)
سن او طینك التنده زن کبی یاتمشسن غنوده امر غاش دیمکدر بوراده یاتمش
معناسی و یربلور ای فلان کمسه سن خود حیز ومخنث اولمشسن * مثنوی *
گفت شوهرنی سرت کویی بکشت * ورنه اینجا نیست غیرمن بدشت) شوهر
اول زنه دیدی که یوق بویله دکل سنك باشك دوندی وسراسیمه اولوب کوزوکه
او یله خیال کورندی بوخسه بودشت وصحراده بندن غیری کمسه یوقدر
* مثنوی * زن مکرر کرد کان بابرطله * کیست برپشتت فروخفته هله)
زن درخت اوزرندن سوزنی مکرر ایلدی بویله دیوکه سنك اول قالپقلو و بورکلو
اولان کمسه ارقدك اوزره آشغه یاتمش کیمدر هله طوغری سویله برطله قالبغه
و بورکه دیرلر * مثنوی * گفت ای زن هین فروآ ازدرخت * که سرت کشتی خرف
کشتی تو سخت) شوهر چونکم اول زندن بوکونه یاوه سوزلری ایشتدی اکا ایتدی
ای زن تیز آغاجدن آشغه کل زیرا سنك باشك دوندی وسن محکم بوناامش اولدك
خرف عقله نقصان کلمکه دیرلر * مثنوی * چون فرود آمد برامد شوهرش *

زن کشید آن مول را اندر برش) پس چون زن آغاجدن آشغه کلدی انك شوهری یوقری چیقدی زن فی الحال اول او یناشنی آشغه سینه‌سنه چکدی کا ٔن اول مکانه قریب بر یرده انك او یناسی مخفی ایدی مرد زنه اردین دونوب درخته صعود ایلمکه مقید ایکن اول اری مخفی اولدیغی مکاندن اخراج ایدوب سینه‌سنك اوزرینه چکدی ❊ مثنوی ❊ کفت شوهر کیست ان ای روسپی ❊ که ببالای تو آمد چون کپی) پس شوهر درخت اوزرینه چیقوب اندن آشغه نظر قیلوب دیدیکه ای روسپی کیمدر اول بیکانه میمون کبی سنك اوزریکه کلدی وسنکله جماع ایلمکه مباشرت قیلدی ❊ مثنوی ❊ کفت زن نی نیست اینجا غیر من ❊ هین سرت بر کشته شد هرزه متن) زن زانیه اکا دیدی که اول سن کوردیکك کبی دکلدر بونده بندن غیری کمسه یوقدر ای شوهر اگاه اول سنك باشك دونمش اولدی هرزه طوقومه یعنی بیهوده و بی معنی سویلمه ❊ مثنوی ❊ او مکرر کرد بر زن آن سخن ❊ کفت زن این هست از امرود بن) اول ار زن فاجره یه اول سوزی مکرر ایلدی زن اکا دیدی امدی بوحال امرود بندندر یعنی بویله قبیح خیال و بدحال کورمك امرود اغاجنك خاصیتندندر ❊ مثنوی ❊ از سر امرود بن من همچنان ❊ کژ همی دیدم که توای قلتبان) زیرا امرود اغاجنك اوزرندن بندخی انجلاین اکری کوردمکه سن کوردك ای قلتبان قلتبان خاتوننك فجورنی کوروب اکا راضی اولمقدر دیوث معناسنه در ❊ مثنوی ❊ هین فرود آ تا ببینی هیچ نیست ❊ این همه تخییل از امرود بنیست) البته آشغه کل کوره‌سنکه بندن غیری هیچ کمسه یوقدر بودوکلی تخییل امرود بن دندر یعنی اول زن شوهره دیدیکه ای شوهر امرود اغاجندن آشغه کل تاکم کوره‌سن که بندن غیری هیچ کمسه یوقدر بودوکلی تخییل باطل وغلط بین اولمق امرود اغاجندندر ❊ مثنوی ❊ هزل تعلیمست آنرا جد شنوی ❊ تو مشو بر ظاهر هزلش کرو ❊ هر جدی هزلست پیش هازلان ❊ هزلها جدست پیش عاقلان) هزل تعلیمدر اول هزلی عاقل ایسك جد ایشت سن انك ظاهر هزلنه مقید و کرو اولمه هر بر جد هازللر اوکنده هزلدر اما عاقللر قتنده جمیع هزللر جددر یعنی ای طالب علم و معرفت اولان و تحصیل حکمته و اسرار حقیقته رغبت قیلان کمسه علیم و حکیم اولان کامللك لسانندن صدور ایلین هزل مجرد طالب اولنلره تعلیمدر سن اول هزلی نیکو و پر معنی ایشت سن اول هزلك ظاهرده اولان نامعقول اولمسنه مرهون و مقید اولمه بلکه اندن مقصود اولنی اندن فهم ایت و مستفاد اولان حصه و پندی محکم طوت هر نقدر جد وحق کلام وار ایسه هازل اولنلرك قتنده اول کلام حق افسون و باطلدر نته کم کفره حضرت قرآنی سحره و هزلدر دیدیلر حق تبارك

وتعالى قسم ایدوب بو قرآن هزل دکلدر بلکه حق و باطلی فصل ایدیجی بر قول شریفدر بیوردی کما قال تعالى (انه لقول فصل وما هو بالهزل) ولکن عاقل اولنلر قتنده هر نقدر هزل و سخریه سوزلر وار ایسه جمله‌سی حکمت اوزره در و سر و معنادن خالی دکلدر عاقل اولان همان هزل و ملاهینك صورتنه باقوب اندن اعراض ایلمز بلکه انك تحتنده اولان معانی و حکمه نظر قیلوب اندن نیجه عبرت الور و نیجه فائده و منفعت بولور ولهذا قال ابن الفارض (بیت) فلا تك باللاهی عن اللهو معرضا ❊ فهزل الملاهی جد نفس مجدة ❊ مثنوی ❊ کاهلان امرود بن جویند لیك ❊ تا بدان امرود بن راهیست نیك) کاهللر امرود بن استرلر لکن اول امرود بنه دك بر ایو یول واردر بو بیتده کاهللردن مراد ایکی وجه اوزره مراد اولمق قابلدر بروجه اولدر که مراد عقلده و معرفتده کاهل اولنلر اوله بو وجه اوزره معنی عقل و معرفتده کاهل و قاصر اولنلر بو قصه‌ده ذکر اولنان امرود بنی دیلرلر که عقللری صورتندن معنایه انتقال ایلمکه قادر دکلدر ولکن عاقل و کامل اولنلر بو صورت قصه‌ده واقع اولان امرود بندن مراد درخت هستی و شجرهٔ وجود در دیرلر پس کاهللرك دیلدیکی امرود بندن عاقللر دیلدیکی امرود بنه دك بر عظیم یول اولمش اولور زیرا کاهللرك دیلدیکندن مراد صورت قصه‌ده واقع اولان هزل و سخریه اولور و عاقل اولنلرك دیلدیکندن مراد اول صورت قصه‌دن حصه اولان جد و معنی اولور که بونده درخت هستی مراد اولنمشدر پس بو ایکیسنك مابیننده تفاوت عظیمه و طریق بعیده واردر و بر وجه آخر دخی اولدر که کاهللردن مراد بونده عاقللر در شول اعتبارله که عاقل اولنلر البته دنیا امورنده کاهل اولورلر ابله کاهل اولمز دینلر بو معنایه اشارت قیلورلر و جلد سادسك آخرنده اولان حکایتله دخی حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بو معنایی مرید اولورلر بو وجه اوزره معنی کاهل اولان عاقللر هم امرود بن دیلرلر ولکن هازل اولنلرك امرود اغاجی دیلسندن عاقل اولنلرك امرود اغاجی دیلسنه دك مابیننده بر عظیم یول واردر زیرا هازل اولنلر انجق صورت قصه‌ده واقع اولان امرود اغاجنی دیلرلر که عین هزلدر و عاقل اولنلر صورت قصه‌دن مقصود بالذات اولان معنایه و حصه‌یه انتقال ایدوب معنوی اولان امرود آغاجنی دیلرلر پس بو امرود اغاجندن اول امرود اغاجنه دك عظیم تفاوت اولور و اکثر ناس عاقللرك مراد ایلدیکی معنوی اولان امرود اغاجنك اوزرنده در الان انکچون هر درخت وجود اوزره صعود ایلین کمسه‌لره خطاب ایلیوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ نقل کن زامرود بن کاکنون بر و ❊ کشتهٔ نوخیره چشم و خیره رو ❊ کین منی و هستئ اول بود ❊ که برودیده کژ و احول بود) امرود بندن نقل ایله زیرا شمدی انك

اوزرندەسن خیرە چشم وخیرە رو اولمشسن زیرا بو امرود بن بنلکدر واولکی وجوددرکە انك اوزرندە دیدە کژ واحول اولور خیرە چشم اصلندە کوزی قامشمش دیمکدر بوندە کوزی حقیقت حالی کورمز دیمکدن عبارت اولور وخیرە روی یوزی بولانق دیمکدر بوندە یوزی نورسز دیمکدن کنایت اولور بو تقدیرجە معنی بویلە دیمك اولور کە ای کاهل بی اعتبار عاقلارك بوقصەدن مراد ایلدیکی امرود آغاجندن نقل قیل ونازل اول انکچونکە الآن انك اوزرندەسن بصر بصیرتی کور ویوزی بی نور اولمشسن زیراکە بو مراد اولان امرود بن اولکی وارلق واولکی بنلکدر یعنی انسانك ابتدای حالدە کبر وانانیت وحرص وشهوتلە موصوف اولان وجودیدرکە اول درخت هستینك اوزرندە البتە دیدۀ عقل وجان کج بین واحول اولور لازمکلورکە اندن تنزل ایدەسن ووجود حقانی تحصیلنە کیدەسن تا حقیقت بین اولەسن وغلط کورمکدن نجات بولەسن ﴿ مثنوی ﴾ چون فرودآیی از بن امرودبن ٭ کژ نماند فکرت وچشم وسخن ٭ یك درخت بخت بینی کشتە این ٭ شاخ او بر آسمان هفتمین) چون بو امرودبندن آشغە کلەسن اول زماندەسنك فکرك وچشمك وسوزك اکری قالمز بو درختی بر عظیم بخت ودولت درختی اولمش کوررسن انك شاخی آسمان هفتمین اوزرە یعنی چونکم بو مراد اولنان امرودبن کە اندن مقصود درخت وجود مجازبدر چونکم اندن آشغە کلەسن وانی تارك اولەسن من بعد سنك فکرك وکوزك اکری قالمز بلکە فکر صائب صاحبی اولورسن وراست بین اولمق مرتبەسن بولورسن وصادق القول اولورسن اندنصکرە بو وجود درختنی بر بخت وسعادت درختی اولمش کوررسن انك فروع وآثارنی یدنجی قات کوکلر اوزرە ایرشمش مشاهدە قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ چون فرودآیی ازو کردی جدا ٭ مبدلش کرداند از رحمت خدا ٭ زین تواضع کە فرودآیی خدا ٭ راست بینی بخشدان چشم ترا) چونکم اول درختدن اشغە کلەسن اندن دور وجدا اولەسن خدای تعالی حضرتلری انی رحمت ولطفندن مبدل ایلر بو تواضعدنکە آشغە کلەسن وانی تارك اولەسن خدای تعالی حضرتلری فضل ورحمتندن اول سنك وجودك درختنی تبدیل ایلر غلط کورمکە ومنعکس صورتلر مشاهدە قیلمغە سبب اولمقدن انی پاك ایدوب راست بین اولمغە وحقیقت حالی مشاهدە قیلمغە آلت ایلر شو تواضع ومسکنت جهتندنکە درخت هستیدن تنزل قیلورسن وانی تارك اولورسن خدای تعالی اول تواضعدن اوتری سنك کوزکە راست بینلك بخش ایلروسنی حقیقت بین اولمق ونفس الامری مشاهدە قیلمق مرتبەسنە واصل ایلر ﴿ مثنوی ﴾ راست بینی کر بدی آسان وزب ٭ مصطفی کی خواستی اورازرب ٭ کفت بنما جزوجز واز فوق وپست ٭ آنچنانکە پیش تو آن جزوهست)

راست بینلك اکر آسان ورایکان اولیدی حضرت مصطفی علیه السلام اول راست بینلکی رب العالمیندن نچون استردی اول حضرت علیه السلام دعا ایدوب بویلە دیدیکە ای بنم اللهم بکا کوستر اعلادن واسفلدن جزؤ جزؤ هر شیئك حقیقتنی انجلینکە اول جزؤ سنك قتکدە اویلەدرکە (کما قال علیه السلام اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه اللهم ارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه اللهم ارنا الاشیاء کما هی) اشیایی کما هی علیه مشاهدە قیلمق آسان وقولای اولیدی اول حضرت بویلە دعا قیلمزدی زیرا بحسب الظاهر چوق باطل واردرکە صورت حقدە کورنمش وچوق حقیقت مظهری شی واردرکە صورت باطلدە ظهور قیلمشدر اکر انك ظاهرینە باقرسك انك حقیقتندن بی نصیب اولورسن پس حق تعالی حضرتلرندن بر حقیقت بین کوز استمك لازم کلور وهردم بو کونە دعا وتضرع ایلمك عبدە واجب اولور تا کندو ذکا وفطنتنە مغرور اولمغلە حالی کورمکدن غافل اولمیە ﴿ مثنوی ﴾ بعد ازان بر دوران امرودبن ٭ کە مبدل کشت وسبز از امر کن ٭ چون درخت موسوی شد این درخت ٭ چون سوی موسی کشایندی تورخت) پس بوندنصکرە اول امرودبن اوزرە عروج ایلەکە امر کن دن مبدل وسبز اولدی زیرا بو درخت موسی کبی اولدی چونکم سن رختکی موسی جانبنە چکدك یعنی بو بنلکە واوصاف بشریتلە متصف اولان وجودك درختندن زمین حقیقتە آشغی ایندکدنصکرە تکرار اول امرودبن کە وجودکدر انك اوزرینە صعود ایلە زیرا اول وجود امر کن دن مبدل اولدی ولطافت وطراوت بولدی خلاصۀ کلام اولدرکە انسان بدایت حالندە شول غلط کوستریجی وبدحاللری کوسترمکە سبب اولیجی امرود اغاجی کیدر لابد انسان اول صفت قبیحە ایلە موصوف اولان وجودندن آشغە اینوب انی ترك ایلمك لازم اولور چونکم بر طالب تواضع ومسکنتی جهتندن صفت ذمیمە ایلە متصف اولان وجودنی ترك ایلیە حق تعالی انك وجودنی واوصافنی کمال فضل وکرمندن تبدیل ایلرکە وجود حقانی واوصاف ربانی ایلە موجود وموصوف اولور اندنصکرە اول وجودنك اوزرینە صعود ایلسە وعالمە اندن نظر قیلسە کج وغلط کورمیوب حقیقت حالی مشاهدە ایلر پس شول درخت وجودکە ارادت الهیەدن سبز وخرم اولە ومبدل اولوب لطافت بولە اندنصکرە اول وجود نورانی وحقانی بی قبول ایتمك وانکلە موجود اولمق مقبولدر زیرا بو کونە مبدل اولان وجود درختی حضرت موسی علیه السلامە منسوب اولان ومظهر تجلیٔ الهی اولان درخت کبی اولدی چونکم ای سالك سن رخت واسبابکی موسی علیه السلام مشرب اولان وقلب موسوی اوزرندە سیر قیلان بر ولی کاملك ومرشد فاضلك جانبنە جملە وارکی تسلیم ایتدك یعنی چونکم

سن جمله وارلغكى اكا تسليم ايدوب انك سمتنه كندك واكا كما ليله متابعت ايتدك سنك وجودك درختى درخت موسوى كبى اولدى واندن (انا الحق وانى انا الله) نداسى ظهوره كلدى تتكيم بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ آتش اوراسبز وخرم مى كند * شاخ او انى انا الله مى زند * زير ظلش جمله حاجات روا * اينچنين باشد الهى كيميا) آتش انى سبز وخرم ايلر انك شاخى (انى انا الله) نداسنى اورر اول درخت نورانينك سايه سى التنده سنك جمله حاجتلرك روا اولور الهيه منسوب اولان كيميا بونك كبى اولور يعنى اندنصكره آتش تجلىٔ الهى اول سنك درخت وجودكى لطيف وخرم ايلر انك هر برعضوى وجزوى انى انا الله نداسنى اورر وانا الحق صداسى اندن ظهوره كلور اول مظهر تجلىٔ الهى اولان ونورانيت وحقانيت مرتبه سن بولان وجود درختنك سايه سعادتنك التنده جميع حاجاتنك روا اولور كه الهى اولان كيميا بونك كبى مبدل اولور كه اوصاف رديه ايله موصوف اولان جسدى اخلاق حميده صاحبى قيلور جمله بشريتى ازاله ايدوب انوار حقه مظهر ايلر ﴿ مثنوى ﴾ اين منى وهستيت باشد خلال * كه نه رو بينى صفات ذوالجلال) اول وقت سنك اول بنلكك وواراقلغك خلال اولور زيرا اول وجودكده حضرت ذوالجلالك صفاتنى كورورسن يعنى شول دمكه وجود موهومى ومجازى فانى اوله ووجود حقانى وربانى ظهوره كله وسالك بالكليه اوصاف الهيه ايله متصف اوله اول حينده بنلك وواراقلق خلال اولور زيرا اول وجودده ذوالجلالك صفاتنى كورورسن وصفات بشريه دن انى پاك وخالى مشاهده قيلورسن بو مرتبه ده اولان بنلك وغيرى اوصاف مذمومه اولمز بلكه جمله اوصاف واحوال ممدوحه اولور زيرا كه حقدن ظهوره كلور ﴿ مثنوى ﴾ شد درخت كژ مقوم حق نما * اصله ثابت وفرعه فى السما) اكر درخت راست وحق اولدى اول درختك اصلى ثابتدر وانك فرع وشاخى سماده در مقوم صيغهٔ مفعول اوزره در تقويم اولنمش ديمكدر يعنى سنك وجودك اى سالك ابتداى حالده كژ ومعوج درخت كبى ايدى بعده تعديل الهى وتقويم مربى ايله مقوم ومستوى اولوب حق كوسترىجى اولدى وانوار الهى واسرار ربانى اندن ظهوره كلدى انك اصلى زمينده ثابت وفروع وآثارى آسمان اوزره واصل اولمشدر سورهٔ ابراهيمك آخرنده اولان (الم تر كيف ضرب الله مثلا كلمة طيبة كشجرة طيبة اصلها ثابت وفرعها فى السماء) آيت كريمه سنه اشارت اولور تفسيرى اوچنجى جلدده عاشق صدر جهان حكايه سنده ملاقات آن عاشق بسرخنده (رفلك برهاست زاشجار وفا) بيتنك شرحنده كچدى ﴿ مثنوى ﴾ كامدش پيغام ازان وحى مهم * كه كژى بكذار اكنون فاستقم) زيرا اول مقوم اولان واستقامت مرتبه سن بولان وجود درختنه اول وحى مهمدن پيغام كلدى

بويله ديوكه اكر بلكى ترك ايله الآن مستقيم اول كامدشده اولان ضمير ماقبلنده اولان درخت مقومه عائد اولور وتقدير كلام بو بله ديمك اولوركه اول اعوجاج وانحرافدن خلاص اولان وتقويم الهى ايله مقوم اولوب حق نما اولان وجود درختنه اول مهم ولازم اولان اشارت الهيه والهام ربانيه دن پيغام كلدى بويله ديوكه اى درخت وجود انسانى شمدى اكر بلكى ترك ايله وامر اولنديغك اوزره مستقيم اول هر انسانكه مستقيم اوله وعدالت واستقامت مرتبه سن بوله البته اكا اشارت الهى والهام ربانى اولمينجه اولمز وهدايت الهى برنده يه كلمينجه اول بنده اكر بلكى ترك قيلمز پس وارث نبى اولان واستقامت مرتبه سن بولان وليلره وصفيلره الهام الهى كلور وشمدنصكره اكر بلكى ترك ايدوب امر اولنديغك كبى استقامت ايله ديو حكم قيلور تتكيم حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمه حق تعالى حضرتلرندن (فاستقم كما امرت) ديو وحى الهى كلدى واول حضرت عليه السلام امر اولنديغى اوزره استقامته سعى قيلدى وامر اولنان اوزره استقامت ايلمكى بر مرتبه صعب وعسير بولديكه (شيبتنى سورهٔ هود) ديو استقامتك صعب وعسير اولسندن كنايت قيلدى زيرا (فاستقم كما امرت) آيت كريمه سى سورهٔ هودده واقع اولشدر مرويدر كه سورهٔ هود نازل اولوب بو آيت كريمه يى اول حضرت قرائت ايليوب اول كيجه يانوب صباحه داخل اولدقلرنده مبارك لحيه لرنده برموى بياض اولمش كورديلر وهود سوره سى بنى قوجه ايتدى ديمكله بو ذكر اولنان آيت كريمه ايله عمل قيلمنك عسير اولمسنه اشارت قيلديلر وبو آيت كريمه نك تفسيرى اوچنجى جلدده جرب كردن مرد لافى سرخنده (كهف اندر كژ مخسب اى محتلم) بيتنك شرحنده مرور ايلدى

﴿ بقيهٔ قصهٔ موسى عليه السلام ﴾

﴿ مثنوى ﴾ اين درخت تن عصاى موسيست * كامرش آمد كه بيندازش زدست * تا ببينى خير او وشر او * بعد از ان بركير او راز امر هو) مثلا بو تن درختى سنك يدكده عصاى موسى كبيدر كه اول موسى عليه السلامه امر كلديكه اول عصايى الكدن القا ايله تا كه انك خيرنى وشرنى كوره سن اندنصكره امر هودن انى طوت چونكم حضرت موسى عليه السلامه الندهكى اولان عصايى القا ايلمكه امر اولندى ايسه وتكرار ينه انى اخذ قيلمغه امر قيلندى ايسه انسانك تنى درختى دخى عصاى موسى كبى اولدى ايسه انى دخى روح موسى عليه السلام دست تصرفندن اولازمين فنايه القا ايلمكه بونده اشارت اولور اندنصكره امر هودن كبرو انى اخذ ايتمكه بو قصه ده دلالت اولور پس سالكه لازم اولان اولدر كه بو تن عصاسنى اولازمين فنايه القا ايله تبديل اولوب حقيقتى ظهوره كلوب حيات طيبه

بولدقدنصکره هویت الهیه وارادت ربانیه دن انی طوته تاکم کندی وقتنك موساسی اولدیغی وحضرت موسی علیه السلامك قلبی وقدمی اوزره سیر قیلدیغی اکا ظاهر اوله ﴿ مثنوی ﴾ پیش ازافکندن نبود اوغیر چوب * چون بامرش بر کرفتی کشت خوب) حضرت موسی علیه السلام انی القا ایلزدن اول اول عصا چوبدن غیری دکل ایدی چونکم حضرت موسی علیه السلام اول عصایی امر ایله طوتدی اول اژدر اولان عصا خوب اولدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ اول او بذرك افشان بره را * کشت معجزان کروه غره را) اول اول عصا قوزی وقو یوندن اوتری یپراق سلکیجی ایدی اول مغرور اولان کروهه صکره عجز و بیچی اولدی حاصل کلام اولا اول عصا دست موسی علیه السلامده برچوب ایدی اکا طیانور ایدی وغنملرینه اغاجلردن انکله اوراق سلکر ایدی ودخی بعض حوایجنه انی آلت قیلورلردی اما انك سرنی وحقیقتنی بیلزدی انکیچون حق تعالی حضرتلری اکا (وما تلك بیمینك یاموسی) دیو سؤال ایلدکده (قال هی عصای اتوکأ علیها واهش بها علی غنمی ولی فیها مآرب اخری) دیو جواب ویردی پس حق تعالی اول عصانك سر و حقیقتنی اول حضرته بیلدرمکدن اوتری (القها یاموسی) دیو انی القا ایتمکه امر ایلدی پس حضرت موسی علیه السلام امر حقله زمینه انی القا ایلدکده ناکاه بر حیۀ عظیمه اولوب اول مغرور اولان کروه طرفنه سعی ایلدی وانلری عاجز قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ کشت حاکم برسر فرعونیان * آبشان خون کرد وکف برسرزنان) اول عصا فرعونیلرك باشی اوزره حاکم اولدی انلرك آبنی خون والارنی باشلری اوزره اور یجی ایلدی کف بونده ال ایه سی معناسنه اولمق مناسبتدن قتی بعیددر وخلاصۀ کلام اولدرکه اول عصا الله امریله فرعونیلرك باشی اوزره حاکم اولدی انلرك ایچدیکی آب نیلی خون ایلدی زیرا بعض روایت بونك اوزرینه درکه حضرت موسی علیه السلام عصاایله نیله ضرب ایلیوب نیل صوینی قبطیلره اولدم قان اولدی و بونلر بو بلایی کوروب اللرنی باشلرینه اور یجی اولدیلر پس عصا بونلرهٔ نیلی خون ایلمش واللرنی باشلری اوزره اورمغه سبب اولمش اولور و بو معنی فعلی سببنه اسناد ایلمك قبیلندن اولور ﴿ مثنوی ﴾ ازمزارعشان برآمد قحط ومرك * از ملخهایی که می خوردندبرك) انلرك مزارعندن قحط ومرك نباتی ظاهر کلدی شول برنوع چکرکهلر جهتندن که انلر برك و باری ییدیلر روایت اولور که عصاایله نیله اشارت ایلدیلر قبطیلره قان اولدی وانلرك مزارعنه اشارت قیلدیلر درحال وافر چکرکهلر پیدا اولوب انلرك مزرعهلرنده بتن محصولاتی واوراق واشجاری ییدیلر تاکم انلرك میاننده عظیم قحط وغلا ظهوره کلدی نه کم حق تعالی حضرتلری بونلره ارسال ایلدیکی آیات عظیمهدن سورۀ اعرافده خبر ویروب بیوردی (فارسلنا علیهم

الطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم آیات مفصلات الی اخره) اکرچه اول قوم ضلالت انجامه بوقدر بآیات عظیمه کلدی لکن انلر بنه متنبه ومؤمن اولمیوب هر بری کفر وضلالت مرتبهسنده قالدی ﴿ مثنوی ﴾ تابرآمد بیخود ازموسی دعا * چون نظر افتادش اندر منتها * کین همه اعجاز وکوشیدن چراست * چون نخواهد این جماعت کشت راست) حتی حضرت موسی علیه السلامدن بیخود و بی اختیار دعا ایلمك صادر اولدی چونکم منتهایه ونهایت کاره اول حضرتك نظری واقع اولدی بویله دیوکه بودوکلی اعجاز وسعی قیلمق نیچوندر چونکم بو جماعت راست اولمق استمز یعنی موسی علیه السلام اول کروه ضلالت قرینی دین مبینه دعوت ایلمکدن انلری اول مرتبه معجز اولدی ومؤمن اولملری خصوصنده اولقدر سعی وکوشش قیلدیکه تعریف وتعبیری قابل دکل حضرت موسی علیه السلامدن بی اختیار بونلر حقنده بددعا ایتمك صادر اولدی یاخود بونلرك دعوتندن اعراض و بونلری کندی حالنه قومق خصوصنده حضرت حقه بی اختیار دعا ایلمك حضرت موسی علیه السلامدن ظهوره کلدی شول زمانده که اول حضرتك نظر شریفی نهایت کاره وعاقبت امره واقع اولدی کوردیکه بونلر ایمان واسلامه مستعد اولان طائفه دکللردر پس حضرت حقه دعا ایلیوب دیدیکه الهی بوقدر معجزه و بوقدر سعی وکوشش نیچوندر چونکم بو جماعت ضلالت قرین راست اولمق استمزلر ودین واسلامه کلمکه رغبت قیلمزلر پس بونلرك دینه دعوت قیلمسنده بوقدر سعیك فائدهسی نه اولور ﴿ مثنوی ﴾ امر آمد کاتباع نوح کن * ترك پایان بینی مشروح کن * زان تغافل کن که داعی رهی * امر بلغ هست نبود آن تهی) حضرت حقدن امر کلدی بویله دیوکه نوحه اتباع ایله مشروح اولان پایان بینلکی ترك ایله اندن تغافل ایله زیراسن بویله داعیسن زیرا امر بلغ واردر تهی وخالی دکلدر یعنی چونکم حضرت موسی علیه السلام منتهای کاره نظر قیلدی وانلری طریق حقه دعوت قیلمقدن ملول اولدی وانلرك حقنده بددعا ایلمکه قصد ایلدی حق تعالی حضرتلرندن موسی علیه السلامه امر کلدی بویله دیوکه یاموسی امتکی حقه دعوت ایلمکده نوح پیغمبره اتباع ایله مشروح اولان پایان بینلکی ترك ایله زیرا مرشد وهادی اولنلره حین دعوتده منتهای کاره نظر ایلمك جائز دکلدر هماناکه منتهای کاره نظر اولنسه البته داعی اولنسه اندن فتور کلمك مقرردر لازم کلدیکه اول پایان بینلکدن تغافل قیلهسن زیراکه سن داعی طریق الهیسن وداعی طریق الهی اولنلرك شانی اولدرکه نهایت کاره ونفس الامره نظر ایلمکده تعامی ایلیه زیرا هر بر رسوله (یاایها الرسول بلغ ما انزل الیك) دیو

امر واردر بو بلغ امری نیجه اسرار الهیه وحکم خفیه دن خالی دکلدر ﴿ مثنوی ﴾
کمترین حکمت کزین الحاح تو * جلوه کردد آن لجاج وآن عتو * تاکه ره
بنمودن واضلال حق * فاش کردد بر همه اهل فرق) یاموسی کمترین حکمت
اولدر که سنک الحاحکدن اول لجاج واول عتو جلوه ایلیه تاکه حق تعالی
حضرتلرینک یول کوسترمسی واضلالی دوکلی فرقه‌لرک اهلی اوزره فاش اوله
یعنی امر بلغ نیجه حکم حقدن خالی دکلدر ادنی حکمت اولدر که سنک بو الحاح
وابرام ایلمکلکدن اول لجاج وعناد واول عتو وفساد جلوه کر اوله وظهور قیله
واصحاب هدایت اصحاب ضلالتدن امتیاز بوله حتی حق تعالینک هدایت قیلمسی
واضلال ایلمسی دوکلی فرقه‌لرک اهلی اوزره فاش اوله وظهوره کله بیله‌لر که
(من یهد الله فهو المهتد ومن یضلل فلن تجد له ولیا مرشدا) ﴿ مثنوی ﴾
چونکه مقصود از وجود اظهار بود * بایدش از پند واغوا آزمود * دیو الحاح
غوایت می کند * شیخ الحاح هدایت می کند) چونکم وجود وایجاددن
مقصود اظهار کمالات الهیه اولدی اول اظهاره پند واغوادن امتحان کرکدر
پس دیو غوایته الحاح ایلر شیخ هدایته الحاح ایلر بونده خلاصهٔ کلام اولدر که
چونکم بو خلقک وجودندن وایجادندن مراد * فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق
لاعرف * حدیث قدسینک مقتضاسنجه حق تعالینک اسماء وصفات مختلفه ایله
بلنمسی وقدرت کامله وحکمت بالغه‌سنی اظهار ایلمسیدر وظهور واظهار میسر اولمز
الا مظاهرده اضدادک ظهور ایلمسیله پس حق سبحانه وتعالی اسماء متقابله
واوصاف متضاده ایله بو مظاهرده تجلی قیلمش وظهور ایلمشدر بو مظاهر کونیه‌نک
بعضیسی مظهر هدایت و بعضیسی مظهر ضلالتدر جمیع انبیا علیهم السلام
واولیای کرام و بونلره تابع اولان صلحا واتقیا هدایت مظهرلریدر وجمیع شیاطین
واشقیا ضلالت مظهرلریدر پس حق سبحانه وتعالی هر عصرده بر مظهر هدایت
اولان پیغمبری کوندروب او عصرک قومنی طریق هدایته دعوت قیلدی وشیطانی
دخی اول قومک اوزرینه انلری امتحان ایلمکدن اوتری مسلط ایدوب انلری شیطان
طریق غوایت وضلالته دعوت قیلدی پس (الشیخ فی قومه کالنبی فی امته) حدیث
شریفنک موجبنجه هر شیخ کامل دخی کندی قومنی الحاح وابرامله طریق
هدایته دعوت ایلدی وانک مقابلی اولان شیطان طریق ضلالته اول قومی دعوت
ایلدی انلر که ازلده هدایته مظهر اولدیلر هادی ومرشد اولان شیخه اویدیلر انلر که
ضلالت وشقاوته مظهر اولدیلر مرشده تابع اولمغی قویوب شیطانه تابع اولدیلر
اکر حقیقته نظر اولنسه نه شیخک الندە هدایت ونه شیطانک الندە ضلالت وشقاوت
واردر کما قال علیه السلام (بعثت داعیا ومبلغا ولیس الی من الهدی شیء وخلق ابلیس

مزینا للضلال ولیس الیه من الضلالة شیء) رواه ابن عمر رضی الله عنهما کذا فی الجامع
الصغیر ﴿ مثنوی ﴾ چون پیاپی کشت آن امر شجون * نیل می آمد سراسر
جمله خون) چونکم اول امر شجون متتابع ومتوالی اولدی نیل مبارک سراسر
جمله خون کلدی شجون بونده ضم شینله شجنک جمعیدر که غم وحزن معناسنه در
وشجون شول شجرلره دیرلر که انلرک غصونی بری برینه مختلط اوله وتداخل قیله بونده
بو معنی دخی جائز اولور شو اعتبارله که چونکم اول فروغ وغصون صاحبی اولان امر
پیاپی اولدی دینه اما اولکی وجه انسب اولور شو تقدیر اوزره که دینه چونکم اول مورث
غموم واحزان اولان امر متتابع اولدی نیل مبارک سر تا سر اول قبطیلره جمیعا خون اولدی
﴿ مثنوی ﴾ تا بنفس خویش فرعون امدش * لابه می کردش دوتا کرده قدش)
حتی فرعون بنفسه اول حضرت موسی علیه السلامه کلدی اول حضرته تضرع
ایلدی انک قدی ایکی قات اولمش یعنی کمال ضعفندن وخجالتندن منحنی اولوب
حضرت موسی علیه السلامک حضورینه کلدی و بنفسه تضرعلر ونیازلر قیلدی
بو یله دیو ﴿ مثنوی ﴾ کانچه ما کردیم ای سلطان مکن * نیست مارا روی
ایراد سخن) که اول فعلی که بز ایلدک ای سلطان تخت رسالت سن آنی ایله بزم
سوز ایراد ایلمکه یوزیمز یوقدر اطفکدن بزی مؤاخذه قیلمه ﴿ مثنوی ﴾ پاره
پاره کردمت فرمان پذیر * من بعزت خوکرم سختم مکیر) مصرع اولده کردمت
لفظنده برقاچ معنی جائز اولور اولا کردمتده کاف عجمی اولوب پاره پاره شوم ترا
تقدیرنده اولمق جائزدر فرمان پذیرده دخی حرف ندامقدر اولوب ای فرمان
پذیر تقدیرنده اولمغه هم محتملدر بو تقدیر اوزره معنی ای فرمان پذیر بن سکا پاره پاره
اولهیم بن عزتله خوکرم بنی محکم طوتمه وثانیا کردمتک کافی عربی اولوب فرض
تقدیر اولنه وفرمان پذیر فرمان قبول ایله دیمک اوله بو تقدیر اوزره معنی یاموسی فرضا
اکر بن سنی پاره پاره ایلدمسه ده فرمان قبول ایله زیرا بن عزت وسلطنته خوی طوتمجی ام
بنی محکم مؤاخذه ایتمه دیمک اوله ﴿ مثنوی ﴾ هین بجنبان لب برحمت
ای امین * تا ببندد این دهانهٔ آتشین) ای کریم آکاه اول لبکی رحمتله تحریک
ایله تاکه بو آتشین دهانه بغلانه فرعون حضرت موسی علیه السلامه دیدی ای
کریم تیز اول اغزکی رحمت لفظیله تحریک ایله تاکم بو آتشنک اولان اغزک بغلنه
وغضبه متعلق اولان قپو منسد اوله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت یارب میفریبد
او مرا * میفریبد او فریبنده ترا) چونکم حضرت موسی علیه السلام فرعونک
کندی‌یه تضرعنی کوردی حق تعالی‌یه دعا ایلیوب دیدی یاربی اول بنی الدادر
اول فرعون سکا الدنمشی الدر بو معنی اوزره مصرع ثانیده اولان فریبنده الدانیجی
معناسنه اولور اما اسم فاعل معناسنه اولوب سنک الدایجی بنده‌کی الدادر دیمک

دخی اولیدر زیرا (یخادعون الله وهو خادعهم) آیت کریمه سنڭ موجبنجه خدای تعالی یه وآنڭ انبیاسنه مکر وخدعه یی اسناد ایلمك نصوصله ثابت اولمشدر لکن تأویل ایدنلر حق تعالی انلرڭ مکروخدعه سنه کوره جزا ویریجیدر دیمشلردر پس بوتقدیر اوزره فریبیده اسم فاعل اولوب سنڭ الدایجی قولکی الدادر دیمك جائز اولور و بوینله دخی بومعنایی توضیح وتفسیر قیلور ❊ مثنوی ❊

بشنوم یامن دهم هم خدعه اش ❊ تابداند اصل را ان فرع کش ❊ کاصل هرمکری وحیلت پیش ماست ❊ هرچه برخاکست اصلش ازسماست) یارب

ایشیده یم وقبول ایده یم می یاخود بندخی اکا خدعه و یره یم می تاکم معدنی یله اول فرع چکیجی زیرا هر برمکر وحیله نڭ اصلی بزم قتمزده در هرنه که خاك اوزره واردر انڭ اصلی سمادندر یعنی حضرت کلیم الله حضرت حقه مناجات ایدوب دیدی الهی بن اول فرعونڭ خدعه آمیز اولان کلامنی ایشیدم وقبول ایده یمی و یاخود بن هم انڭ خدعه سنه کوره خدعه و یره یمی حتی اول مکر وخدعه نڭ فرعنه کندی جانبنه چکیجی خدعه لرڭ اصلنی ومنبعنی بله زیرا هر برحیله ومکرڭ اصلی ومعدنی بزم قتمزده در هرنه که خاك وجود انسانیده موجود اولمشدر انڭ اصلی سمای حقیقی وافلاك معنویه ندر که (ومکروا ومکرالله والله خیر الماکرین) آیت کریمه سنڭ مقتضاسنجه ودخی (یخادعون الله وهو خادعهم) آیتڭ و بونلر امثالی اولان آیت کریمه نڭ موجبنجه حق تعالی یه وانڭ رسولنه استهزا وخدعه ومکر اسنادی جائزدر لکن حق تعالینڭ مکر وخدعه سی خلقڭ مکر وخدعه سی کبی دکلدر زیرا حق تعالی حضرتلری (خیر الماکرین) در اویله اولیجق انسانڭ مکر فاسدی باطل وحق تعالینڭ مکری حق وراستدر بومحله لازم اولان مباحث وکلمات اوچنجی جلدده ثلث اوله قریب ساحر بچه لر حکایتنده (جادوی که حق حقست وراست) بیتنڭ شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه

❊ مثنوی ❊ کفت حق آن سك نیرزد هم بان ❊ پیش سك انداز ازدور استخوان ❊ هین بجنبان آن عصا تاخاکها ❊ وادهد هرچه ملخ کردش فنا)

پس حق تعالی بیوردیکه یاموسی اول سك اکا دخی دکرهمان کلبڭ اوکنه ایراقدن استخوان آت پس امدی آکاه اول اول عصایی تحریك ایله یعنی انکله اشارت ایله تاکم خاکلر کیرو و یره هرنیی کم چکرکه آنی افنا ایلدی یعنی حق تعالینڭ پیغمبرینه مکر ایلسنه هم فرعونڭ لیاقتی یوق ایدی بلکه برسك طبیعت ایدی که همان مرادی کندی نفسنڭ حظی ایدی ولهذا حق تعالی انڭ ذاتنی کلب کبی نجس عد ایلیوب اکا ایراقدن استخوان آت دیو امر ایلدی واول سك طبیعتلرڭ حضرت موسی علیه السلامدن مرادی بوایدی که چکرکه لرڭ یدیکی مزروعاتڭ بدل

وعوضی خاك زمیندن ینه محصوللری ونباتلری بتوب ظهوره کله وانلر اول نعم جسمانیه یه مستغرق اوله پس حق تعالی حضرت موسی علیه السلامه یاموسی اول عصاکی تحریك ایله تاکم خاکلر هرنیی که ملخ فنا ایلدیسه آنی کیرو ادا ایلیه دیو امر ایلدی ❊ مثنوی ❊ وان ملخها درزمان کردد سیاه ❊ تابیند خلق

تبدیل اله ❊ که سببها نیست حاجت مرمرا ❊ آن سبب بهر حجابست وغطا) اول

چکرکه فی الحال سیاه اوله تاخلق جهان تبدیل الهی یی کوره که سیلره بکا احتیاج یوقدر اول سبب همان حجاب و پرده دن اوتریدر یعنی یاموسی عصاکی تحریك ایدوب مزارعه اشارت ایله درحال اول چکرکه لر سیاه اولوب اوله لر واول نباتلر همانده مزارعدن تر وتازه ظهوره کله لر اشجار برك وبارایله تکرار مزین اوله لر تاکم اول خلق حق تعالینڭ تبدیل ایتمسنی کوره لر وانڭ کمال قدرتنی مشاهده قیله لر زیرا اصلا بنم اسبابه احتیاجم یوقدر بلکه اول اسباب ووسائط عامهٔ ناسه پرده وحجاب اولمقدن اوتریدر والا بن شول مرید مختارمکه (انما امره اذا اراد شیئا ان یقول له کن فیکون) آیت کریمه سنڭ موجبنجه برشیئڭ وجودنی که مراد ایلیم کن دیو امر ایلدکده درحال مکون اولوب وجوده کلور ❊ مثنوی ❊

تاطبیعی خویش بردار وزند ❊ تامنجم رو باستاره کند ❊ تامنافق از حریصی

بامداد ❊ سوی بازار آید از بیم کساد ❊ بندکی ناکرده وناشسته روی ❊

لقمهٔ دوزخ بکشته لقمه جوی) تاکیم طبیعی اولان حکیم کندیسنی دارویه اوره تامنجم یوزنی ستاره یه ایلیه تامنافق حریصلکندن صباح وقتنده کساد خوفندن بازار طرفنه کله بنده لك ایلمش و یوزی یونمش لقمه جوی اولان تن پرور لقمهٔ دوزخ اولمشدر طبیعیه فلاسفه دن برطائفه درکه بوعالمده چارطبعی مؤثر حقیقی بیلورلر ودخی هر شیئڭ طبیعتنی وادویه واجزایی تأثیر ایدیجی و بغیراذن الله شفا ودوا ویریجی زعم ایدرلر ومنجمك دخی بو یربوزنده اولان نحوست وسعادتی وصلح وجنکی ورخص وقحطی و بعض آثاری اوضاع فلکیه وتأثیرات نجومیه دن بیلورلر وفاعل حقیقیدن غافل اولورلر وبیلمزلر که هرشیده مؤثر حقیقی خدای تعالیدر و برفعلی ایجاد واحداث ایلمکده آلات واسبابه محتاج دکلدر نته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر حق تعالی موسی علیه السلام حضرتلرینه دخی امر ایدوب دیدی که یاموسی برشیئی ایجاد ایلمکده بنم وسائط واسبابه احتیاجم یوقدر بلکه اول اسباب وآلات محجوب اولنلره حجاب اولمق ایچون ظهوره کلمشدر تاکم طبیعی اولنلر کندیلرنی دارو وعلاجه اوره لر وتأثیری وشفایی اندن کوره لر ودخی منجم اولنلر هم یوزلرینی کواکب ونجومه ایلیه لر و بوجهانده اولان تأثیراتی نجومڭ خاصیاتندن بیله لر و بنم هرشیده مؤثر حقیقی اولدیغمدن

غافل اوله لر ومنافق هم كسب معاشه حريص اولديغندن صباح وقتنده
حق تعالينك خالقيتنه ورازقيتنه ايمان كتورميوب اسبابنك كسادى قورقوسندن
بازاره كه شول حالتده كه حق تعالى يه بندهلك ايتمامش والنى و يوزنى يويوب
آبدست آلمامش اوله بوحالت اوزره لقمه جوى اولان كمسه جهنم لقمهسى اولمشدر
منافق اول كمسهيه ديرلر كه قلبى بى ايمان وصورتى مسلمان اوله پس بركمسه مسلمان
شكلنده اولسه و باطنى حق تعالينك رزاقيتنه ايمان قيلمسه (ومامن دابة فى الارض
الا على الله رزقها) آيت كريمهسنك موجبنجه ير يوزنده اولان جميع ذى روحك
رزقنى ويرن اول ايديكنه مصدق اولمسه بلكه حق تعالى يه اعتمادندن كندى
اسبابنه اعتمادى زياده اولسه اول كمسه منافقلردن اولور باخصوصكه نماز قيلادين
وآبدست المدين اول لقمه جوى اولمغه وكساد قورقوسندن كسب قيلمغه مشغول اوله
انك ترك فرائض وواجبات ايدوب نفسنك مقتضاسنه اشتغال قيلمسى وخداوندنك
امرنى قويوب هواسنه تو حى هم منافق ارلمسنه دلالت ايلر ﴿ مثنوى ﴾
آكل ومأكول آمد جان عام * همچو آن بره چرنده از طعام) لاجرم عوامك جانى
آكل ومأكول كلدى مثلا اول طعام وكيادن اوتلايجى قوزى كبى يعنى عوامك
جانى فى المثل شول قوزى كبيدركه قوزى اوتدن وكياه ونباتدن اكل ايدوب تن
پرور اولور وجمعنى بيلميوب خدالردن استديكن اكل قيلور ولكن عاقبت بركون
مأكول اولور ﴿ مثنوى ﴾ ميچرد آن بره وقصاب شاد * كو براى ما چرد
برك مراد) مثلا اول قوزى اوتلرحال بوكه قصاب شاد اولور بويله ديوكه اول
بره برك مرادى بزم ايچون اوتلر يعنى هر باركه قوزى اوتلايوب تن پرور اولدقجه
قصاب اول قوزى بركى بزم ايچون اوتلار ديو شاد ومسرور اولور ﴿ مثنوى ﴾
كار دوزخ ميكنى درخور دنى * بهر او خود را تو فربه مى كنى) اكل وشربده
دوزخك كارنى ايلرسن كنديكى اول دوزخدن اوترى فربه ايلرسن يعنى اى اكل
وشربه حريص اولان كمسه سن ييمكك وقتنده دوزخك ايشنى ايلرسن شول اعتبار
ايله كه اول دوزخ غدايه نيجه طويميوب (هل من مزيد) نعرهسنى اورر سه
سندخى انك كبى غدايه طويميوب انك كبى كار ايلرسن وخود ييمكده وايچمكده
انكيچون كار ايلرسن اول دوزخدن اوترى كنديكى بسلر وسمز ايلرسن (يأكلون
كما تأكل الانعام والنار مثوى لهم) آيت كريمهسنك موجبنجه بهايم كبى ييلردن
اولورسن پس جهنمى كنديكه مقام قيلورسن شول كمسه كه ييمكده وايچمكده
اللهى ذكر قيلمه و ييمكدن وايچمكدن مرادهم بدنى الله تعالينك طاعتنه قوت
بولمقدن اوترى اولميه بلكه ييمسى وايچمسى مجرد حظ نفسندن اوترى اوله اول
كمسه ييمكده وايچمكده دوزخ ايچون كار ايلر وكندوبى جهنم ايچون بسلر

﴿ مثنوى ﴾ كار خود كن روزى حكمت بچر * تا شود فربه دل باكر وفر)
كندى كارى ايله علم وحكمت رزقنى اوتله تاكم كروفرله اولان قلبك فربه اوله
يعنى اى تن كا نه مشغول اولان كمسه كندى كارك ايله علم وعملدن حاصل اولان
غداى روحى اوتله تاكم كروفرله اولان كوكل قوى اوله وقدرت وطاقت بوله
﴿ مثنوى ﴾ خوردن تن مانع اين خورد نيست * جان چو بازركان وتن
چون رهزنست) چشم وتنك ييمسى بو حكمت رزقنك ييمسنه مانعدر مثلا جان
بازركان كبى وتن رهزن كبيدر يعنى جان حكمت رزقنى كسب ايدوب بازركان كبى
اندن نيجه زاد ومتاع جمع ايلر وتن اكل بشربه ميل ومحبت قيلمغله انك يولن اوروب
جمع ايلديكى اذواق وارزاقى غارت ايدر ﴿ مثنوى ﴾ شمع تاجر آنكهست
افروخته * كه بود رهزن چو هيزم سوخته) تاجرك شمعى اول زمان يانمش واو يانمش
اولوركه رهزن وحرامى اودون كبى يانمش اوله يعنى مادامكه تن رهزنك شهوات
ومقتضياتى نارشوقله يانميه جان بازركانك مشعلهٔ ايمانى وچراغ ايقانى منور اولمز
ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ كه تو آن هوشى و باقى هوش پوش * خويشتن را
كم مكن ياوه مكوش) كه سن فى الحقيقه اول هوشسن و باقى عضولرك وجزؤلرك
هوش پوشدر پس كنديكى ضايع ايلمه وياوه بيهوده سعى قيلمه يعنى سن همان
اعضا و بدن دكلسن بلكه اول هوش وانديشهسن كه بو چشم وتنده مدبرسن پس
كنديكى يتورمه و بيهوده بيهوده سعى قيلمه كه بدن ايچون مشغول اولوب عقلى ترك
ايلمك كندوبى يتوروب ياوه بيهوده سعى قيلمقدر ﴿ مثنوى ﴾ دانكه هر شهوت
چو خمرست وچو بنك * پردهٔ هوشست وعاقل زوست دنك) بونى بيل كه مثلا
هر شهوت وآرزو وخمر و بنك كبيدر عقل وهوشك پردهسيدر وعاقل اندن دنك
وحيراندر خمره انكيچون خمر ديديلر كه عقلى ستر ايليوب انك تدبير وتداركنى اورتر
پس هرنه كم عقلك تدبير وتداركنى اورتوب حقيقتى كورمكدن مانع اولورسه اول
دخى برنوع خمر اولور پس هرنه قدر شهوت نفسانيه وار ايسه بويله بيل كه بنك
وخمر كبيدر زيرا عقلى محيرو ادراكى ساتر اولور واكا پرده اولوب تدبير وتداركندن
منع قيلور وعاقل اندن واله وحيران اولور پس شهوت بنك وخمره بكزهمش
اولور ﴿ مثنوى ﴾ خمر تنها نيست سرمستئ هوش * هرچه شهوانيست
بند چشم و كوش) زيرا خمر تنها هوشك سرمستلكى دكلدر هرنه كه شهوانيدر
چشم وكوشى باغلر يعنى همان خمر هوشى وكوشى سرمست ايدوب اورمز بلكه
هرنه كم شهوانيدر چشم و كوشى باغلر وحقيقت حالى كورمكدن وايشتمكدن منع
ايلر ﴿ مثنوى ﴾ آن بليس از خمر خوردن دور بود * مست بود او از تكبر
وز جحود) مثلا اول ابليس خمر ايچمكدن دور ايدى اول ابليس تكبرلكدن وانكاردن

مست ایدی یعنی اول ابلیس باده ایچمکدن بعید ایدی ولکن کبر وانانیتندن
وانکار ونخوتدن سرخوش ایدی اول اجلدن کندو بی آدمدن خیرلو زعم ایلدی
وحق تعالی یه (فبما اغویتنی) دیو بالمواجهه سویلدی ﴿ مثنوی ﴾ مست
آن باشد که اوبیند که نیست * زر نماید آنچه مس وآهنست) فی الحقیقه مست
اول کمسه اولور که انی کورر که یوقدر مثلا اول نسنه که مس وآهندر اکا زر کوریور
یعنی من حیث المعنی مست اولان اول کمسه درکه یوق اولان نسنه یی وار کورر
واول نسنه که مس وآهن کبی حقیردر اکا زر کبی شریف کورر بنور الحاصل هر شیئی
حقیقتی اوزره کماهی علیه مشاهده قیلمغه قادر اولمز ﴿ مثنوی ﴾ این سخن
پایان ندارد موسیا * لب بجنبان تابرون روزد کیا) بوسوز پایان طوتمز ای موسی
لبکی دبرت تاکم کیاه ونبات بته یعنی حق تعالی حضرت موسی علیه السلامه دیدی
ای موسی بوسوزه پایان یوقدر همان لبکی دعا ایلمکله تحریك ایله تاکم مزارعدن
نباتلر واکنلر بتوب ظهوره کله ﴿ مثنوی ﴾ همچنان کرد وهم اندردم زمین *
سبز کشت ازسنبل وحب سمین) حضرت موسی علیه السلام هم انجلاین ایلدی
اول دمده زمین سنبلدن وحب سمیندن سبز اولدی یعنی حضرت موسی علیه
السلام حق تعالی بیوردیغی کبی ایلدی همان اولدمده زمین سنبل وسنبله دن
واپری دانه لردن سبز اولوب طولدی ﴿ مثنوی ﴾ اندر افتادند در لوت آن
نفر * قحط دیده مرده ازجوع البقر) پس اول نفر لوت وپوته دوشدیلر زیرا
قحط کورمش وجوع البقردن اولمش ایدیلر جوع البقر صغراچلغی دیمکدر لکن
برمرضك اسمیدرکه اکا مبتلا اولان کندی طویدیغنی بیلمز یعنی اول نفر قحط
کورمشلر وصغر اجلغندن اولمشلر ایدی چونکم اول نعمتك کثرتنی کوردیلر لوت
وپوت ییمکه مشغول اولدیلر ﴿ مثنوی ﴾ چندروزی سیر خوردند ازعطا *
آن دمی وآدمی وچارپا) اول عطادن نیچه کون طویجه ییدیلر اول دمه منسوب
اولان ودخی آدمی ودخی درت ایقلو حیوانات آن دمیدن مراد نفخهٔ حقه منسوب
اولان مؤمنلر در وحضرت موسی علیه السلامك نفس شریفندن ایمان
قبول ایلین سبطیلردر وآدمیدن مراد مجرد انسان شکلنده اولان کمسه لردر
وخلاصهٔ کلام اول جمیع خلایق اکر حیوان واکر انسان واکر مؤمن واکر کافر
واکر منافق هرنه ایسه برقاچ کون طویجه ییدیلر ﴿ مثنوی ﴾ چون شکم
پرکشت وبرنعمت زدند * وان ضرورت رفت وپس طاغی شدند) چونکم
شکم پر اولدی وبونلر کندیلرنی نعمته اوردیلر واول ضرورت کندی پس
طاغی اولدیلر پس باء عربیه ایله زیاده معناسنه اولمق دخی جائزدر یعنی چونکم
بونلرك قارنی طولدی وکندیلرنی نعمته اوردیلر واول احتیاج وضرورت کندی

زیاده طاغی اولدیلر زیرا (ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی) آیت کریمه سنك
موجبنجه هربار که انسان کندی نفسنی مستغنی کورسه طاغی اولور ودخی (ولو
بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) آیت کریمه سنك مقتضاسی اوزره اکر حق
تعالی بعض قولنه رزقی بسط ایلسه بر یوزنده باغی اولور ﴿ مثنوی ﴾ نفس
فرعونست هین سیرش مکن * تانیارد یاد آن کفر کهن * بی تف آتش نکردد نفس
خوب * تانشد آهن چو اخکر هین مکوب) پس ای غافل نفس اماره فرعون کبیدر
آکاه اول آنی سیر وپر ایلمه تا اول اسکی کفرندن یاد کتورمیه زیرا آتشك حرارتیسز
نفس خوب اولمز مثلا آهن آتشدن اخکر کبی اولمیه زنهار آنی دوکمه یعنی بونفس
انسانی نعمت وراحت بولدقجه عتو وطغیانی زیاده اولدیغی جهتدن فرعون کبیدر
لازم کلدیکه آکاه اولوب انی سیر ایلمیه سن تاکم باطنده مضمر اولان اسکی کفرنی یاد قیلمیه
وطاغی وعاصی اولمیه پس کرکدرکه انك باشندن عصای زجر ومنعی اکسك قیلمیه سن
اکر عصای زجری اکا اورمزسك اژدر اولوب صکره سنی هلاك قیلور کما قیل
(بیت) فرعون نفسك ان لم تلق حین عصی * له عصی الزجر اضحی وهی ثعبان *
الحاصل ریاضت ومجاعت آتشنك حرارتی اولمینجه نفس خوب ولطیف اولمز
وبی آتش ریاضت انك اصلاحنه سعی قیلان انك اصلاحنه قادر اولمزکم مشهور
مثلدرکه صوغوق دمور دوکمك مفید اولمز پس مادامکه دمور آتش ایچره اخکر کبی
محمر اولمیه انی دوکمه ﴿ مثنوی ﴾ بی مجاعت نیست تن جنبش کنان * آهن
سرد یست می کوبی بدان) تن مجاعتسز جنبش ایدیجی دکلدر اکر بی مجاعت حرکت
ایلیه سن دیرسن که برصوغوق دموردر دوکرسن بیل یعنی مادامکه بدن طوق اوله
حق یولنده حرکت ایدیجی اولمز اکر قارنی طوق ایکن حضور قلبله طاعت وعبادته
حرکت ایلیه سن دیرسن که برصوغوق دمور دوکمك کبیدر بونی صحیح بیل
﴿ مثنوی ﴾ کربکرید ور بنالد زار زار * او نخواهد شد مسلمان هوش دار * او چو
فرعونست در قحط انچنان * پیش موسی سرنهد لابه کنان) فرضا اول نفس ظالم
ضرورت زمانده وبلا ومحن اوانده زار زار اکر اغلیه واکر ناله ایدوب فریاد ایلیه
اول مسلمان اولمق استمز عقل طوت اول نفس اماره فی المثل فرعون کبیدر قحط زمانده
انجلاین لابه ایدیجی اولدیغی حالده موسی علیه السلامك قننده باش قورو بلا ومحنته
مبتلا اولدیغی کبی حق تعالی یه واکا خلیفه اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامه
اطاعت وانقیاد قیلور ﴿ مثنوی ﴾ چونکه مستغنی شد او طاغی شود * خرچو بار
انداخت اسکیزه زند * پس فراموشش شود چون رفت پیش * کار او زان او زار بهای
خویش) چونکم اول نفس مستغنی اولدی طاغی اولورتهکم (ان الانسان لیطغی
ان رآه استغنی) ایت کریمه سی بو معنایه شهادت قیلور مثلا خر چونکم یوکن آتسه

دیمه اورر اسکیزه بوکلکه دیرلر بونده دیمه اورمق معناسی مراد اولور پس نفسه
لایق اولان بلا ودشوار التنده اولمقدر زیرا نفس دشوارلقدن قورتلسه طاغی اولور
وخرثقل باردن قورتلسه دیمه‌لر اورر پس اول نفسه فراموش اولور چونکم اول
نفسك کاری کندینك اول اه وزار یلدیکی مرتبه‌سندن ایلرو کندی یعنی چونکم اول
نفسك اه وزار یلدکاری مرتبه‌سندن ایشی ایلرو کیده ونعمت وراحت ذوقنه کندو یی
مشتغل ایده اکا بلا زماننده اولان ناله وانین وکریه وحنینی اونو دیلور واول حالتی
ناسی اولور پس بو معنایی تفهیمدن اوتری بو رقاج بیتی مثل موقعنده ایراد ایدوب
بیوررلر ❊ مثنوی ❊ سالها مردی که در شهری بود ❊ یك زمانکه چشم
درخوابی رود ❊ شهر دیکر بیند او پر نیك و بد ❊ هیچ در یادش نیاید شهر خود)
مثلا نیجه ییللر برمرد که برشهرده اوله برزمانکه انك کوزی برخوابه کیده اول مرد
رؤیاسنده نیك و بدله پر براخر شهر کورر هیچ کندینك شهری انك یادینه کلمز نفس دخی
بونك کبیدر نیجه ییللر برمرتبه‌ده بلا ومحنتله بیدار اولسه وریاضت وفلاکتلر ایچره آه
وزار یلکلر قیلسه همان دمکه برساعت راحت بولسه واستراحت ایدوب نوم غفلته وارسه
اولکی مرتبه‌ده اولان کاروکردار ودشوار وبار هرنه ایسه انك خاطرندن کیدر
نتکیم نومه وارن کمسه دخی نیجه ییللر ساکن اولدیغی وقرار قیلدیغی شهری براندە
فراموش ایدر ❊ مثنوی ❊ که من انجا بوده ام این شهر نو ❊ نیست آن من در
اینجا ام کرو) که بن اول شهرده نیجه ییللر اولمشم بو رؤیاده کوردیکم یکی شهر بنم
لایقم دکلدر بن بونده کرو وعاربنم کیرو بو بنم کوزمدن زائل اولور و بنم وجودم
کندی وطننه اشتغال قیلور دیمز وانی اوله بیلمز ❊ مثنوی ❊ بل چنان داند که
خود پیوسته او ❊ هم درین شهرش بدست ابداع وخو) بلکه انجلین بیلور که خود
پیوسته ومتصل اول مرد هم بو شهرده اولمشدر انك ابداع وخو یی یعنی اول مرد نائم
انجلین بیلور که همان واقعه‌ده کوردیکی شهر نوده ایجادی وخو یی واعتیادی
اولمشدر وکویا همان انده نشو ونما بولمشدر انکیچون کندی شهرنی فراموش
قیلمشدر چونکم برکمسه مجرد بران خوابه وارمغله نیجه ییللر کندینك ساکن اولدیغی
شهری اونتمق مقرر اوله ❊ مثنوی ❊ چه عجب کر روح موطنهای خویش ❊
که بدستش مسکن ومیلاد پیش ❊ می نیارد یاد کین دنیا چوخواب ❊ می فرو پوشد
چو اختر را سحاب) عجب دکلدر اکر روح کندینك موطنلرنی که اول موطنلر
کندینك مسکنی ومحل ولادتی اولمشدر یاد کتورمیه بویله دیوکه بو دنیا خواب کبی
اول وطنلری اورتر اختری سحاب اورتدیکی کبی یعنی برمرد نیجه ییللر برشهرده
طورسه وانده طوغوب انده نشو ونما بولسه بران خوابه وارمغله انی فراموش
ایلدیکی مقرر اولیجق عجب دکلدر که روح کندینك ازلدن مسکن وموالدی اولان

موطنلرنی خاطرنه کتوره‌یوب و یاد قیلیه زیرا بو دنیا نوم کبی اول وطنلری اورتر
سحاب اختزلری اورتدیکی کبی چونکم برکمسه علم ارواحدن آیریلوب بو عالمه
کلدکده وخواب غفلته مبتلا اولدقده اول ازلی اولان مقاملری ومسیرلری خاطرندن
کیدرر وانك قلبی همان بو حلم نائم کبی اولان دنیانك صور خالیه‌سنه تعلق ومحبت
ایدرهم عجب اولمز ❊ مثنوی ❊ خاصه چندین شهرها را کوفته ❊ کردها
از درك او ناروفته ❊ اجتهاد کرم ناکرده کتا ❊ دل شود صاف و بیند ماجرا)
خصوصا که روح بونده کانجه نیجه شهرلر دوکمشدر انك ادراکی یوزندن بولك
توزلری هنوز سو پرلمشدر بو دنیایه کلدکده کرمیله اجتهاد ایلمشدر که تا قلبی
صافی اوله وماجرایی کوره یعنی روح انسانی اول ازلده اولان موطنلرنی ترك ایدوب
اوندیغندن ماعدا اول عالمدن بو عالمه کانجه‌یه‌دك خاصة بوقدر مراتب ومنازل
معنوی وصور بی پای روحانیله دوکوب کچمش وکلوب بو عالم شهادتده صدر
انسانیه‌ده ظهور ایتمشدر هنوز انك وجه ادراکندن اول کلدیکی بولك غبارلری
سو پرلمش وانك درك شهودی زنکار ماسوادن پاك اولمشدر و بو نشئهٔ انسانیه‌ده
ایکن سالك راه حق اولوب برقوی اجتهاد دخی ایلمشدر که انك قلبی غبار
تعلقات فانیه‌دن صاف اوله وزنکار ماسوادن جلا بوله ومرتبهٔ حقیقتدن جدا
اولوب انسانیته کانجه‌یه‌دك نقدر احوال واقع اولدیسه بالکلیه آنی کوره وماجرایه
نظر ایرکوره ❊ مثنوی ❊ سر برون آرد داش از بخش راز ❊ اول وآخر
بیند چشم باز) اول روح انسانی راز بخشندن باشنی طشره کتوره کوزی آچق
اوله اول وآخری کوره بخش بونده سوراخ معناسنده یعنی اول روح بو دنیایه
کلدکده قوی اجتهاد ایلدی تا کم قلبی غبار ماسوادن صاف اوله ومن اوله
الی آخره واقع ماجرایی مشاهده قیله وسوراخ رازدن باش طشره کتوره کوزی
آچق اولدیغی حالده افتتاح وجودی وانتهای وجودی کوره اولدن مراد کندی
وجودنك ودخی جمیع وجودك ابتداسیدر وآخردن مرادانك کندی وجودنك
ودخی جمیع موجوداتك انتهاسی اولور برانسانك روحی مبدأ ومعادی بیلکه
اولا بصر بصیرتندن غبار ماسوا بالکلیه زائل اولوب قلب کوزی حق نوریله کشاده
ومنور اولمق لازمدر اندنصکره راز واسرار پنجره‌سندن انك قلبی عالم غیبه باش
چقروب نظر ایلك واجب اولور تا کم حقیقت حالی کورمکه قادر اوله واولنی وآخرنی
بیله وکلدیکی مرتبه‌لری وکیده‌جکی منزللری مشاهده قیله پس اول اطوار
ومنازلك که روح انسانی انی سیر قیلمشدر ابتداسندن انتهاسنه‌دك بیان ایلمکه شروع
ایدوب بیوررلر

اطوار ومنازل خلقت آدمی از ابتدا

بوسرخ شریف آدمینك بدنینك ابتدادن خلقتنك منزللرینك وطورلرینك بیانندەدر ﴿ مثنوی ﴾ آمدەاول باقلیم جماد ● وزجمادی درنباتی اوفتاد) روح انسانی اول جماد اقلیمنه كلمشدر وجمادلكدن نباتلكه دوشدی انسانك روحینك مبدأ ازلیدن آیریلوب طورا بعد طور منازل روحانیەیی كچوب اقلیم جماده كلنجیەدك بلكه نبات وحیوان مرتبەلرنی كچوب مادرندن تولد قیلنجیەدك نقدر مراحل ومنازل سیر ایلدیسه ابتدای مثنویده (كزنیستان تامرا ببریده اند) بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر آنده طلب اوله چونكم روح مبدأ حقیقیدن آیریلوب بوقدر منازل ومراتبی سیر ایلدكدنصكره بوعالم صورته كلدكده اولا جماد اقلیمنه كلمشدر كه مراد اندن خاكدر واول خاكدن اسم ربك تجلی وتأثیریله نباتات بتوب اول روح جماد مرتبەسندن نبات مرتبەسنه كلدی ﴿ مثنوی ﴾ سالها اندر نباتی عمر كرد ● وزجمادی یاد ناورد ازنبرد) نیجه ییللر نباتلكده عمر ایلدی واول حالده جمادلكدن یاد كتورمدی جنك ونبردن یعنی اول روح نیجه زمان نباتلك مرتبەسنده دیرلدی ونشو ونما بولدی وجمادلك مرتبەسندن یادنه كتورمدی سبز وطبیعیسندنكه نباتك طبعی جمادك طبعنك ضدیدر مابینلرنده طبعا ضدیت وجنك اولدیغندن اوتری اول مرتبەیی یادنه كتورمدی وكندینك نشو ونماسنه مقید اولدی ﴿ مثنوی ﴾ وزنباتی چون بحیوانی فتاد ● نامدش حال نباتی هیچ یاد) ونباتلق مرتبەسنده روح انسانی چونكه حیوانلغه دوشدی پس نباتلق حالی هیچ انك یادنه كلمدی یعنی نباتلق مرتبەسندن چونكم حیوانات آنی اكل ایتمكله حیوانلق مرتبەسنه كلدی ولحم وپوست حاصل قیلوب ذی روح اولدی حتی اشرف حیوانات انساندر انسانیت مرتبەسنه كلوب حیوان ناطق اوله اول مرتبەده نباتلق حالی هیچ انك خاطرنه كلمز زیرا هر بر مرتبەیه كه كله اول مرتبەنك حكمیله مقید اولوردی واول واصل اولدیغی مرتبەنك حكمی مرور ایلدیكی مرتبەلرك احوالنی كورمەكدن آنی منع قیلور ﴿ مثنوی ﴾ جزهمان میلی كه دارد سوی آن ● خاصه در وقت بهار وضیمران ● همچو میل كودكان بامادران ● سرمیل خودنند اندر لبان) همان بر میلدن غیری كه اول نبات جانبنه طوتار خصوصا بهار وضیمران وقتنده یعنی چونكم روح انسانی نباتلق مرتبەسندن تقدیر الهی ومددربانی ایله حیوانلق مرتبەسنه كلدی وانسانلق مرتبەسنی بولدی نباتلق مرتبەسنك حالی انك طبعنده قالمدی الاشول بر میل

قالدیكه اول نبات جانبنه انك طبعی وخاطری اول میلی طوتر علی الخصوص بهار وقتندە وسنبل وضیمرانك ظهوری زماننده طبیعت اول نبات جانبنه وحضروات سیرنه میل كلی ایله میل ایلر مثلا اطفال وكودكانك مادرلرینه میل ومحبتی كبی كندیلرینك پستان ولبانه اولان میل ومحبتلرینك سرنی بیلمزلبان بونده كسر لامله در خاصه عورت سودنه دینور ورضاع معناسنه دخی كلور یعنی انسانك روح حیوانیەسنك نباتات وحضرواته میل قیلمسی اطفالك مادرلرینه اولان میلی كبیدر ولكن اطفال كندیلرك مادرلرینك سودنه اولان میلنك سرنی وحقیقتنی بیلمزلر انك سری اولدركه رحم مادرده اولان جنین ایچون حق تعالی مادرك درونندە برقانی اكا غدا ایدر مادامكه جنین بطن مادرده ساكن اولدقجه اول قانی غدا ایدینور انادن طوغوب بودنیایه كله اول رحم مادرده غدا ایدندیكی قان الله اذنیله ممه جانبنه كلوب همان دمكه ممه یه داخل اوله تبدیل اولوب سود اولور نته كم بونك تحقیقی جلد ثانینك ابتدابیتلرنده مرور ایلمشدر پس طفل آنانك سودینه میل ایلر لكن انك سرنی وحقیقتنی بیلمزكه اوسود اكا قبل التولد رحم مادرده ایكن قان شكلنده غدا اولمشدی انك شیر مادره میل ایلدیكنك سری بودر ﴿ مثنوی ﴾ همچو میل مفرط هر نومرید ● سوی آن پیر جوان بخت مجید) مثلا هر نومریدك میل مفرطی كبی اول جوان بخت مجید اولان پیرك جانبنه یعنی كودكلرك مادرلرینه اولان میل ومحبتی هر نومریدك جوان بخت وشریف وعالی اولان شیخك جانبنه اولان افراط میلی كبیدر نته كم طفل مادرینك سودندن حظ الور وغدا الوب لذت بولور كذلك مرید نودخی مربیسنك علم پرسودندن حظ الوب غدای روحانی حاصل قیلور ﴿ مثنوی ﴾ جزو عقل این ازان عقل كلست ● جنبش این سایه زان شاخ كلست ● سایه اش فانی شود آخر درو ● پس بداند سرمیل وجست وجو) زیرا بومریدك عقل جزؤیسی اول عقل كلدندر بوسایەنك جنبشی اول كل شاخندندر اول كل شاخنك سایەسی آخر الامر انده فانی اولور پس اول زمان سایه كندینك شاخ جانبنه اولان میلنك وجست وجوینك سرنی بیلور عقل جزؤیدن مراد مریدك عقلیدر وعقل كلدن مراد پیر كاملك عقلیدر ومریدك عقل جزؤیسی تابع اولدیغی جهتدن فی المثل سایه كبیدر وشیخ كاملك عقلی متبوع اولدیغی حیثیدن بركل اغاجی كبیدر نته كم شمس مرتبهٔ اعتداله كلسه سایه انك وجودنده محو اولور كذلك پیر كاملك عقلی مرتبهٔ اعتداله كلوب مریدك وجودنه نور بخش اولدقده انك سایه كبی اولان عقلی انك وجودنده محو وفانی اولور اندنصكره بیلوركه كندی وجودنده اولان میلك وجست وجوینك سر وحقیقتی نه ایمش خلاصهٔ كلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولوركه هرشول

مریدك پیر مجید جانبنه افراط میلی ومحبتی انكچون اولور كه بو مریدك جزؤ عقلی
اول كلدن مستفاد اولمش ونشو ونما بولمشدر بو نومریدك سایه كبی اولان عقلنك
جنبش وحركتی اول كل آغاجی اولان عقل كاملك جنبش وحركتندندر زیرا
مادامكه برشخص حركت ایلمسه انك ظلی دخی حركت ایلمز البته هرحالده سایه
شخصه تابعدر پس عقل جزؤی دخی عقل كامل وكلی یه حركات وسكناتده
تابعدر عاقبة الامر اول شاخ كل كبی اولان عقل كلك سایه سی انك وجودنده فانی
اولور و برمرتبه یه ایرر كه مریدك عقل جزؤیسی شیخنك عقلی كلیسنك حكمنده
محو وجود قیلور اندنصكره حقیقتله كندینك میلی طلبنك سرنی بیلور كه البته
هر جزؤك كندی كلنه مائل اولدیغنی واصلنی طلب قیلدیغنی اول حینده مشاهده
قیلور ﴿ مثنوی ﴾ سایهٔ شاخ درخت ای نیك بخت * كی بجنبد كر بجنبد
این درخت) زیرا شاخ درختك سایه سی ای نیك بخت قچن حركت ایلر اكر
درخت حركت ایلمیه یعنی چونكم درخت وشاخ حركت قیلمدقجه سایه دخی حركت
ایلدیكی مقرر ومحقق اولیجق معلوم اولور كه شاخ كل كبی اولان كامل طریق الهیده
حركت قیلمدقجه اكا تابع اولان مریدك سایه كبی اولان عقلی دخی حركت قیلمغه
قادر اولمز هر خصوصده نومریدك عقلی شیخ كاملك عقلنه سایه كبی تابع ومحتاج
كركدر تاكم كماله ایره واول دخی كلیت مرتبه سنی بوله پس مناسبتله بو معارفی
ادا ایلدكدنصكره بنه انسانك مراتب ومنازلنك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ باز ازحیوان سوی انسانیش * میكشید آن خالقی كه دانیش *
همچنین اقلیم تااقلیم رفت * تاشدا كنون عاقل ودانا وزفت) كیرو اول روح
انسانی طور حیواندن انسانلق جانبنه چكدی اول خالق بیچونكه انی سن بیلورسن
الحاصل بو نجلاین اقلیمدن كتدی حتی شمدی كاوب عاقل وعالم و بیوك اولدی
یعنی تكرار حكیم مطلق حیوانیت مرتبه سندن انسانك روحنی انسانیت جانبنه جذب
ایلدی او برخالق كه سن آنی بیلورسن چونكم انسان مرتبه سنه كلدی برمرتبه دن برمرتبه یه
انتقال قیلدی مثلا طفولیت مرتبه سندن بلوغه یتدی اندنصكره شبابت مرتبه سنه
اندنصكره كهولت مرتبه سنه اندنصكره شیخوخت مرتبه سنه ایرشدی حتی
عاقل اولدی وعالم اولدی وشیخ كبیر اولدی وانسان عاقل ودانا اولنجیه دك نیجه اقلیمدن
نقل قیلور و نیجه مرتبه و نیجه منزللردن كچوب حتی عاقل ودانا اولور ﴿ مثنوی ﴾
عقلهای اولینش یاد نیست * هم ازین عقلش تحول كردنیست * تا رهد زین عقل
پرحرص وطلب * صد هزاران عقل بیند بو العجب) پس اكا اولكی عقللر نی یاد
ایلمك بو قدر بو عقلدن هم اكا تحول ایلمكلك واردر تا بو حرص وطلب ایله پر مملو اولان
عقلدن قورتلور اندنصكره صد هزاران بو العجب عقل كورر یعنی چونكم انسان

طورا بعد طور نیجه اقلیمی كچوب عاقل ودانا اولمق مرتبه سنه كله اكا اولكی
عقللرنی تذكر ایلمك دكه حالده واقع اولمز زیرا عقل معاشك لوازم مقتضاسنه
برمرتبه اشتغال ایلر كه اوائل حالده اولان عقللرنی وادراكلرنی اونودر چونكم
انسان طورا بعد طور سیردن وتحولدن خالی دكلدر هم بو عقل معاشدن عاقبت
اكا نقل وتحول ایلمكلك مقرردر حتی بو پرحرص اولان و پر طلب اولان عقل
معاشدن قورتلور اندنصكره نیجه یوز بیك عجایب وغرایب صاحبی عقللر مشاهده
ایلر كه مراتب عقوله نهایت یوقدر عقل معاشدن كچدكدنصكره اول مظهر
العجایب اولان عقولی مشاهده ایلر ﴿ مثنوی ﴾ كرچه خفته كشت وشد ناسی
زپیش * كی كذارندش دران نسیان خویش * باز ازان خوابش بیداری كشند
* كه كند بر رأی عالم ریشخند) اكرچه روح آدمی بونده كلمك ایله خفته اولدی ومقدم
اولان مرتبه لرنی وعقللرنی اونودیجی اولدی لكن انی كندی غفلت ونسیاننده قچن قورلر
البته كیرو آنی او خواب غفلتدن بیدارلغه چكرلر كه خلق عالمك ریشی اونده
ریشخند ایلر خلاصهٔ كلام بویله دیمك اولور كه اكرچه انسانك روحی مرتبهٔ
انسانیته كلمكله خواب غفلتله خفته اولوب مقدم اولان مراتب احوالنی اونتدی
ایسه آنی اول كندینك نسیاننده قچن قورلر نته كم اولكی مرتبه لرنده قو میوب
نیجه مرتبه لره كتوررلر پس كیرو اول خواب غفلت ونوم بشریتدن هم یقظهٔ معنوی
وانتباه حقیقی جانبنه چكرلر ونوم بشریتی اندن ازاله ایدرلر برمرتبه بیدار
اولور كه عالمك صقالنه كولیجی اولور صقاله كولیجی اولمق وجه عالمده ظهور ایلین
احوالی تمسخر قیلمقدن واستهزا ایلمكدن عبارت اولور وعالمك ریشنه نه كونه
تمسخر ایلدیكی بو بیتلردن معلوم اولور ﴿ مثنوی ﴾ كه چه غم بود آنچه می
خوردم بخواب * چون فراموشم شد احوال صواب * چون ندانستم كه آن
غم واعتلال * فعل خوابست وفریبست وخیال) عالمك ریشنه بو كونه ریشخند
ایلر كه نه غم وغصه ایدی اول نسنه كه انی خواب ورؤیاده یدم نیچون احوال
صواب بكا فراموش اولدی نیچون بیلمدم اول غم واعتلال فعل خوابدر وفریب
وخیالدر یعنی (الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا) حدیث شریفنك موجبنجه
شول دمكه انسان اوله اكا كمال انتباه حاصل اولور و بو دنیاده كوردیكی احوال
اكا خیالات منامیه كبی كلور اول دمده بویله دیر كه عجبا نه غم وغصه ایدی اول
نسنه كه دنیاده خواب غفلتده ایكن بن آنی یدم و بكا احوال صواب وروز
حساب نه عجب فراموش اولدی بن بو یوم حقیقتی نه عجب ناسی اولمشم وخواب
وخیال كبی اولان دنیا كارنه اشتغال قیلمشم نیچون دنیاده ایكن بیلمدمكه اول
چكدیكم غم وكوردیكم مرض واعتلال نومك فعلیدر وخدعه وخیالدر

﴿ مثنوی ﴾ همچنان دنیا که حلم نایمست * خفته پندارد که این خود
دایمست) انجااین که دنیا حلم نائمدر لکن نائم وخفته ظن ایلرکه بوخود دائمدر حلم
حانك ضمه سیله نائمك کوردیکی خیالاته دیرلر یعنی نائم بیدار اولدقده منامنده
کوردیکی خیال نیجه ایسه دنیاهم نائمك کوردیکی خیال کبیدر نته کم جابر بن
عبد الله رضی الله عنه حضرتلری بوحدیث شریفی روایت ایدرلر (قال کنت
عندالنبی صلی الله علیه وسلم اذجاءه رجل ابیض الوجه وعلیه ثیاب بیض فقال
السلام علیك یارسول الله قال علیه السلام وعلیك السلام ورحمة الله فقال ماالدنیا
قال علیه السلام الدنیا کحلم النائم فقال فکیف یکون الرجل فیها قال علیه السلام
متشمر کطالب القافلة وقال فکم القرار فیها قال علیه السلام کقدر تخلف المتخلف
عن القافلة فقال فکم مابین الدنیا والآخرة قال علیه السلام غمضة عین فذهب الرجل
فقال علیه السلام هذاجبرائیل اتاکم لیزهدکم عن الدنیا ویرغبکم فی الآخرة) اکرچه
دنیا بویله حلم نائم کبیدر لکن بودنیاده خفته وغافل اولان کسه آنی دائم صانور
﴿ مثنوی ﴾ تا برآید ناکهان صبح اجل * وارهد از ظلمت ظن ودغل *
خنده اش کیرد ازان غمهای خویش * چون ببیند مستقر وجای خویش) تاکه کون
ناکهان اجل صبحی ظاهر اولور اول غافل ظن ودغل ظلمتدن قورتلور کندینك
اول غم وغصه لردن آنی خنده طوتار یعنی دنیاده بیهوده بیره غم وغصه
چکدیکنه کولر چونکم کندینك قرارکاهنی و یرنی کوره یعنی بو عالمدن
رحلت ایدوب مقر حقیقی ومقام اصلیسنه واصل اولدقده وروز آخرت ظهوره کلدکده
واکا انتقاله تام حاصل اولدقده کندینك دنیاده بعض کار ایچون غم وغصه یدیکنه
پشیمان اولور وخنده قیلور ﴿ مثنوی ﴾ هرچه تودر خواب بینی نیك وبد *
روز محشر یك بیك پیدا شود) حاصل کلام هرنه شیٔ که نیك و بددن خواب
دنیاده سن کوررسن محشر کونی بربر پیدا اولور یعنی دنیاده کوردیکك صور خیالیه
اکر ایو اولسون واکر کتو اولسون روز محشرده انك جزاسی ظاهر اولور
(فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره ومن یعمل مثقال ذرة شرا یره) آیت کریمه سی
بومعنایه شهادت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ آنچه کردی اندرین خواب جهان *
کرددت هنکام بیداری عیان) اول نسنه یکه بوجهان او یقوسنده ایلدك بیدارلك
وقتنده سکا عیان اولور یعنی عالم دنیاده هرنه کار وعمل ایلدکسه یوم آخرتده
انتباه حقیقی حاصل اولدقده ایشلدیکك کارك جمله سی سکا عیان اولور انلرك
حقیقتنی اول حینده مشاهده قیلورسن ﴿ مثنوی ﴾ تانپنداری که این بد کرد
نیست * اندرین خواب وترا تعبیر نیست * بلکه این خنده بود کریه وزفیر *
روز تعبیرای ستمکر براسیر) تاظن ایلمیه سنکه بو بد وقبیح اولان فعلی بوخواب دنیا

ایچره ایلدکك واردر وسکا تعبیر یوقدر یعنی هرنه قباحتی که سن بوخواب دنیاده
ایشلرسن روز آخرتده سنکچون اول فعلك نیك و بد هرنه ایسه تعبیری واردر سن
ظن ایلمه که انك تعبیری اولمیه بودنیاده اول خنده کریه وزفیر اولور تعبیر کونی
ای اسیر وفقیر اوزره ستم ایدیجی کسه یعنی بودنیانك اکثر احوالی روز آخرتده
عکسنه تعبیر اولنور مثلا بودنیاده برکسه خندان اولسه روز قیامتده کریه وناله
ایلمکله تعبیر قیلنور و بودنیاده چوق غم چکن مؤمن آخرتده شاد اولمسنه اشارت
اولور ﴿ مثنوی ﴾ کریه ودردوغم وزاری خود * شادمانی دان به بیداری
خود * ای دریده پوستین یوسفان * کرك برخیزی ازان خواب کران * کشته
کرکان یك بیك خوهای تو * میدر انداز غضب اعضای تو) بودنیاده اولان
کریه ودرد وغم وزاریلکی بیدارلغك وقتنده شادمانلق بیل یعنی اولوب بیدار
اولدقدنصکره بودنیاده چکدیکك آلام وشداید شادیلکه وسرور وصفایه مبدل
اولور اکر ظلم وستمدن فراغت ایدمزسك هرقنغی صفت قبیحه سکا غالب ایسه
اول صورت اوزره حشر اولمق سکا محقق اولور پس ای یوسفلرك پوستنی یرتمش
اول کران وثقیل خوابدن کرك قالقرسن زیراسنك خویلرك بربر قورتلر اولمشدر
وخشم وغضبدن سنك اعضاكی یرترلر یعنی حق تعالینك مقبول ومحبوب اولان
بنده لرینك پوستینی یرتن وعرض وناموسلرنی ییقن ظالم اول جانب بشر یتدن
بیدار اولدیغك وقتنده قورت صورتنده قالقرسن بودنیاده سنك خویلرك هر بری
قورتلر اولمشدر ونیجه کسه لره اذا وجفا قیلمشدر آخر الامر روز محشرده اول
خویلرك قورتلر صورتنه تمثل ایلیوب سنك عضولریکی یرتارلر ﴿ مثنوی ﴾
خون نخسبد بعد مرکت در قصاص * تومکو که مردم و یابم خلاص * این
قصاص نقد حیلت سازیست * پیش زخم آن قصاص این بازیست)
قصاصده اولدکدنصکره خون او یومزسن دیمه که اولورم وعذابدن وقصاص
اخرویدن خلاص بولورم بودنیاده نقد اولان قصاص حیلت سازلقدر اول
قصاص اخروینك زحمتی قتنده بونقد اولان قصاص بازیدر یعنی ای قاتل
وخونی اولان ظالم اکرسن بغیر حق برکسه یی قتل ایلیه سن سنی دخی انکچون
قصاص ایلکده اولدرسه لر سنك قصاصده مقتول اولدیغکدنصکر بنه اول مظلومك
قانی او یومز ومجرد دنیاده سکا قصاص اولمغله انك خونی سنك کردنکدن ساقط
اولمزسن دیمه که بن بودنیاده قصاص اولندقده اولورم وروز جزاده قصاص
اخرویدن خلاص اولورم بلکه بودنیاده سنی اولدرسه لر وقصاص ایلسه لر
آخرتده هم اول مظلوم سندن قانی دعوا ایلدکده ینه سکا قصاص اخروی اولمق
مقرردر اکرسن دیرسکه یابودنیاده نقد اولان قصاص اول مقتولك خوننه معادل

اولمیجق نیچوندر بوقصاص نقد انتظام عالمدن اوتری حیله دوز یجیلکدر که
(ولکم فی القصاص حیاة) موجبنجه هرقاتله قصاص اولنمغله سائر کسه لراندن
عبرت پذیر اولوب قتلدن اجتناب ایدرلر پس خلقك حیاتنه اول قصاص سبب
اولور وعالم انتظام بولور پس بودنیاده اولان قصاص نفی قتلدن اوتری حیله سازلق
اولور وقاتلدن اکرمقتول اولان مظلوم قاتلی دعوا ایلرسه آخرتده برقصاص
اولور که بودنیاده اولان قصاص اکانسبت لعب و بازی اولور ❊ مثنوی ❊
زین لعب خوانده ست دنیارا خدا ❊ کین جزا لعبست پیش آن جزا ❊ کاین
جزا تسکین جنك وفتنه ایست ❊ آنچو اخصا است واین چون ختنه ایست)
سورهٔ حدیدده اولان آیت کریمه یه اشارتدر (اعلموا انما الحیوة الدنیا) بیلیکزای
طالبان دنیا تحقیق بودنیانك عیش ونوش وحیاتی (لعب) بازیچه در (ولهو)
ورنج بیهوده در که صاحبن مقصود بالذاتدن الهاایدر (وزینة) ودخی زینتدر
ملابس حسنه ومطاعم نفیسه ومراکب بهیه ومنازل رفیعه کبی (وتفاخر بینکم)
ومفاخرتدر ماینکزده نسبله وجاه ومنصبله (وتکاثر فی الاموال والاولاد) ودخی
اموال واولادده تکاثردر وسورهٔ عنکبوتك آخرنده بیوررلر که (وماهذه الحیوة الدنیا
الالعب ولهو وان الدار الاخرة لهی الحیوان اوکانوا یعلمون) معنی انکیچون لعب
دیدی حق تعالی بودنیانك کارنه که بودنیانك هرحالی یعنی اکرنعمتی واکرنقمتی
واکر ریاستی واکر سیاستی اول دنیانك بلا وصفاسی قتنده لعب ولهو کبیدر
نته کم بوحدیث ابوهریرة رضی الله عنهدن مرویدر (ان نارکم هذه جزء من سبعین
جزأ من نار جهنم) معنای بیتین شریفین اولدر که خدای تعالی بواجلدن دنیایه لعب
اوقومشدر زیرا بوجزا اول جزانك قتنده لعبدر بوجزا جنك وفتنه نك تسکینیدر
واول جزا اخصا کبیدر و بوجزا سنت ایتمك کبیدر ختنه برکسه یی سنت ایتمکدر
یعنی آلت جماعك باشنده اولان لحم زائدی قطع ایلمکدر واخصا برآدمك خایه لرنی
کسوب بودامقدر پس بودنیانك عذابی فی المثل برکسه یی سنت ایتمك کبی اولور
ودخی خصمانك جنکنی وفتنه سنی دفع وتسکین ایلمکدن اوتری اولور اما آخرتك
جزاسی برکسه یی ایشه مك وخصیه سنی اخراج ایلمك کبی اولور پس بوجزا ایله اول
جزانك ماینده اولان فرق مثلا برکسه یی او یونجقده اوغلنجقلر قصاص رنکنده
لعب له قصاص ایلملری کبیدر که قصاص حقیقی دکل اما آخرتك قصاصی
قصاص حقیقیدر ولهذا حق تعالی (وماهذه الحیوة الدنیا الالعب ولهو)
بیورمشدر پس بوظالملر وخونخوار اولان ستمکارلر جهنم زبانیلرندن اوتری
کندیلرین بسلرلر واکل حرام ایدوب معاصی ایشلمکله کندیلرینی خلق دوزخ ایچون
فربه ایلرلر

❊ در بیان آنکه خلق دوزخ کرسنکانند ونالانند باحق تعالی که ❊
❊ روزیهای مارا فربه کردان وزود بما برسان که مارا صبر نماند ❊

بوسرخ شریفك بیاننده در که دوزخك خلقی یعنی زبانیلر وکلاب دوزخ واندده
اولان حیات وعقارب کرسنه لردر وحق تعالی یه ناله ایدیجیلردر بویله دیوکه الهی
بزم روزی وغدالریمزی سمزایله وتیز بزه ایرشدر زیرا بزم صبرمز قالمدی
❊ مثنوی ❊ این سخن پایان ندارد موسیا ❊ هین رها کن آن خرانرا درکیا)
بوذکراولنان سوز نهایت طوتمزای موسی آکاه اول بوحیوان طبیعتلری
وخرسیرتلری مرعی وکیاهده ترك ایله یعنی فرعون وفرعونیلر که فی المثل خرلردرقو
بودنیا مرعاسنده اوتلسونلر وتمتع ایلسونلر ❊ مثنوی ❊ تاهمه زان خوش
علف فربه شوند ❊ هین که کرکانند مارا خشم مند) تاجمله سی اول خوش
علفدن فربه اوله لر آکاه اولکه بزم دوزخده خشملو قوردلریمز واردر یعنی قوردلر
شکلنده غلاظ وشداد شول عذاب ملکلری واردر که انلرنه امر اولندیلرسه ایشلرلر
واول خرلر ایچون دیش بیلرلر ❊ مثنوی ❊ نالهٔ کرکان خود را موقنیم ❊
این خرانرا طعمهٔ ایشان کنیم) کندی قوردلریمزك ناله وفریادنه موقنز بوخرلری
بیز انلره طعمه ایلرز یعنی اکر بزم دوزخده اولان قوردلریمزك آواز وناله سنی بوخلق
عالم استماع ایلمزلر وموقن اولمزلر ایسه بزانلرك ناله سنی بی شك استماع ایله رز وایقان
قیلورز و بوخرلری عاقبة الامر آنلره غدا ایلرز ❊ مثنوی ❊ این خرانرا کیمیای
خوش دمی ❊ ازاب تو خواست کردن آدمی ❊ تو بسی کردی بدعوت لطف
وجود ❊ آن خرانرا طالع وروزی نبود) ای موسی سنك لبکدن برخوش نفس
کیمیاسی بوخرلری آدمی ایلمك استدی لکن بونلر آدم اولمدیلرسن بونلری حقه
دعوت ایتمکله چوق لطف وجود ایلدك لکن اول خرلرك طالعی ونصیبی اولمدی
خلاصهٔ کلام سنك لب شر یفکدن ودهان لطیفکدن صدورایلین کیمیا کبی
برخوش دم بوحمارلری آدم ایلمك استدی وسن بونلری انسان مرتبه سنه کتورمکه
وایمان وعرفان دولتنه یتورمکه دعوت ایتمکله بونلره چوق لطف واحسان ایلدك
ولکن بوخرلرك طالعی اولمدی واول دولت بونلره میسر کلمدی ❊ مثنوی ❊
پس فرو پوشان لحاف نعمتی ❊ تابرد شان زود خواب غفلتی ❊ تاچو بجهند
ازچنین خواب اینرده ❊ شمع مرده باشد وساقی شده) پس ای موسی انلره
نعمته منسوب اولان لحافی اورت تاکم انلری فوری برخواب غفلت ایلته تاکم بوجماعت
بونك کبی خوابدن صیچرایه لر شمع سو ینمش وساقی کتمش اوله رده خطك سطرنه
ودخی صفنه دیرلر بونده جماعت معناسی و یریلور یعنی بوتن پرور اولان قومك

اوزر بنه نعمت لحافنی اورت وحلاوت ولذتی بونلر اوزره بسط ایت تاکم بونلری
علی الفور خواب غلت اخذ ایلیه و بونلر نیجه مدت اول لحاف نعمتك التنده یاتوب
نوم غفلتده مستغرق اوله لر وحقیقت حالی کورمکدن غافل اوله لر حتی بونك کبی
خواب غفلتدن بوجاعت چونکم قالقه لر واواوم بونلرك کوزلرنی اچوب بیدار
اوله لر اول زمانده استعدادلری شمعی مرده وساقی اولان پیغمبری ومرشدی کتمش
کوره یاخود شمعدن مراد نور وسرور قلب وساقیدن مراد فیض الهی اوله
بوتقدیر اوزره معنی شول دمکه اوله لر وخواب غفلت کیدوب بیدار اوله لر کوره لر که
قلبلرینك شمعی سوینمش وروحلرینه ساقی اولان فیض الهی کتمش و بونلردن
ذوقنی ونشئه سنی قطع ایتمش پس ظلمات قبرده وظلمات قیامتده قاله لر وروحلرینه
برقوت ولذت ویریجی اولمیوب عذاب الیمه مبتلا اوله لر ﴿ مثنوی ﴾ داشت
طغیانشان ترا درحیرتی * پس بنوشند ازجزاهم حسرتی * تاکه عدل ماقدم
بیرون نهد * درجزا هرزشت را درخورد هد) انلرك طغیان وعصیانی سنی
حیرتده طوتدی پس بونلر جزادن هم برعظیم حسرت ایچرلر بومعناده قابلدر که
دینه پس بونلر جزاهم دن برعظیم حسرت ایچه لر یعنی جزاهم قولیله اشارت
اولنان اهل جنتك نعمتلرندن بونلر حسرت یه لر حق تعالی حضرتلری سورهٔ
انسانده اهل بیت حقنده (وجزاهم بماصبروا جنة وحریرا) آیت کریمه سنده
بیوردی بونده مراد جمله اهل جنته ویریلان جزا اولوب پس بوقوم ضلالت
قرین جزاهم قولیله اشارت اولنان جنت وحریری کوروب اندن زیاده حسرت نوش
ایده لر دیمك اولور حتی بزم عدلمز قدمی طشره قویه یعنی سر عدلمز ظهوره کله جزاده
هرزشته لایق اولنی و یره یعنی مقتضای عدل اولدر که هرکسه لایقنی و یره وهرحق
مستحقنه ایره کوره چونکم مؤمنلره لایق اولان دین وطاعته صبر ایلدکلری سببیله
نعمت وجنتدر انلره آنی و یره وعاصی وطاغی اولنلره عصیان وطغیانلری سببیله
لایق اولان حسرت ونقمتدر انلره دخی آنی و یرد وهرپری یوم حشرتده
(یاحسرتا علی مافرطت فی جنب الله) دیو حسرتی کندی یه دعوت قیلور
﴿ مثنوی ﴾ کان شهی که می ندید ندیش فاش * بود با ایشان نهان اندر
معاش) زیرا اول برشاهی که انلر آنی فاش کورمدیلر حال بوکه حیات معاشده
اول شاه آنلره نهانده بیله ایدی شاهدن مراد بونده خدای تعالی در (وهومعکم
اینماکنتم) آیت کریمه سنك موجبنجه الله تبارك وتعالی هرمکانده وهرحالده انسانله
بیله در پس انسان یوم قیامت اولدقده وحقیقت ظهوره کلدکده کندیلره (اقرب
من حبل الورید) اولان شاهی شول کسه لر که دنیاده ظاهر وآشکارا مشاهده
قیلمدیلر که اول منزه اولان پادشاه انلرله حیاتده ومعاشده من حیث الباطن بیله

ایدی که هرنه یسه لر انك ارادت وقدرتیله یرلردی ونه ایچسه لر انك ارادت
وقدرتیله ایچرلر وانك اذنیله ریان اولورلردی والحاصل هرکارده وهرحالده انسان
حقدن ایرو دکلدر چونکم آنی بودنیاده مشاهده قیلیه لر وانکله آشنا اولمیه لر آخرتده
کندیلرله بیله اولان پادشاه بونلره عیان اولدقده حسرت وندامتلر یه لر وای حیف
ودریغ بزه دیه لر ﴿ مثنوی ﴾ چون خرد باتست مشرف برتنت * کرچه
زوقاصر بود این دیدنت * نیست قاصر دیدن اوای فلان * ازسکون وجنبشت
در امتحان) چونکم خرد سنکله بیله در سنك تنك اوزره مرتبهٔ اعلادن نظر
ایدیجیدر اکرچه آنی سنك ادراك ایلکدن بو کورمکلکك وادراك ایلکلکك قاصردر
امااول عقلك کورمکلکی ای کسه قاصر دکلدر سنك سکونکدن وحرکتکدن
امتحان وقتنده بو بیتلر مثلدر مقدم اولان بیتك معناسنی توضیحدن اوتری یعنی
شاه حقیقت هرحالده انسانله بیله در وانسانك جمیع احوالنه بصیر وعلیمدر اماکثر
انسان اندن غافلدر نته کم کندی عقلنك کندویه کمال قربی وارایکن
اندن غافل اولور مثلا عقل چونکم سنکله هرحالده بیله در وسنك تنك اوزره
قریب ومطلعدر اکرچه سنك بو کورمکلکك اول عقلك مشاهده سندن غافل
وقاصردر لکن اول عقل سنی کورمکلکدن ای فلان کمسه اصلا قاصر دکلدر
سنك حرکاتکدن وسکناتکدن سنی امتحان ایلك وقتنده وتجربه قیلدق زماننده
اول غافل دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ چه عجب کرخالق آن عقل نیز * باتو باشد
چون نهٔ تو مستجیز) پس نه عجب یعنی دکلدر اکر اول عقلك خالقی اولان پادشاه
دخی هرحالده سنکله بیله اوله سن نیچون مستجیز دکلسن مستجیز جائز قیلیجی
دیمکدر یعنی چونکم عقلك هرحالده سنکله اولدیغنی جائز کوره سن خالق عقلك
هرحالده سنکله بیله اولدیغنی نیچون جائز کورمیه سن باخصوصکه (وهو معکم
اینما کنتم) آیت کریمه سنده بیوردی (ولقد خلقنا الانسان ونعلم ماتوسوس به
نفسه ونحن اقرب الیه من حبل الورید) آیت کریمه سنده وکتاب مبینده بزه خبر
ویردی ودخی (واعلموا ان الله یحول بین المرء وقلبه) دیو عقلدن وفکردن
انسان اقرب اولدیغنه بوآیت کریمه ایله اخبار ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ ازخرد
غافل شود بربد تند * بعدازان عقلش ملامت می کند * توشدی غافل زعقلت
عقل نی * کز حضورستش ملامت کردنی) مثلا برکسه خرددن غافل اولور
قباحت اوزره طولنور اندنصکره عقل آنی ملامت ایلر حال بوکه سن عقلدن
غافل اولدك اما عقل سندن غافل دکلدر که اول عقلك حضورندندر ملامت
ایتمکلکی یعنی اول کسه که عقلندن غافل اولور ونفسنك مقتضاسی اوزره برکار
قبیح اوزره طولنور اندنصکره انك عقلی انی ملامت ایدر بویله دیو که بوکاری

نامعقول ایشلدك عقلدن خارج وضع ایلدك بوسفاهت ودیوانه لکدر پس معلوم
اولدیکه بعض زمانده سن کندی عقلکدن غافل اولورسن ولکن عقل سندن غافل
اولمز زیرا اول عقلك سنی ملامت ایلمسی هرحالده سنکله حاضر اولدیغندندر
اکرسنکله حاضر اولمیدی اول کاربدی بیلمزدی وسکا تأدیب قیلمزدی نته کم بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ کر نبودی حاضر وغافل بدی ● در ملامت کی ترا سیلی زدی
● ورازو غافل نبودی نفس تو * کی چنان کردی جنون وتفس تو) اکر عقل
دائم سنکله بیله حاضر اولمیدی وغافل اولیدی ملامتده سکا قچن برسله اوردی
یعنی اکر اول سنکله هرحالده بیله اولمیدی سکا ملامت ایتمکده توبیخ سیله سنی
اورمزدی واکر سنك نفسك اندن غافل اولمیدی پس سن انجلین جنون وتفس
قچن ایلردك نفس حرارت معناسنه کلور ودخی صواوغان مرضنه دیرلر که ضیق
صدردن حاصل اولور بونده مقتضای نفسانیه وکرمیت جسمانیه مراد اولنمق
محله ملایمدر ومضاف اولمق جائزدر نته کم مضاف اولمدیغی اوزره معنی و یرلدی
اماکسر ایله مضاف اوقنسه دخی جائز اولور بوتقدیر اوزره جنون کردی فعلنك
فاعلی اولور وتفس تو انك اوزرینه معطوف اولور تقدیر کلام بویله دیمك
اولورکه اکراول عقلدن سنك نفسك غافل اولمیدی سنك جنونك وسنك کرمیت
نفسانیه‌ك قچن بویله فعل قبیح ایلردی ﴿ مثنوی ﴾ پس تو وعقلت چو
اصطرلاب بود ● زین بدانی قرب خورشید وجود * قرب بیچونست عقلت را
بتو ● نیست چپ وراست و پس یاپیش رو) پس سن وسنك عقلك
اصطرلاب کبیدر بوندن خورشید وجودك قربنی بیاورسن سنك عقلکك سکا
قربی بیچوندر آنك قربی وسکا اتصالی صولده وصاغده وکیروده و یاخود
بوز اوکنده دکلدر اصطرلاب شول ربع دائره‌یه دیرلر که انکله آفتابك انخفاض
وارتفاع وقرب وبعدی و بعض خواص وآثاری بیلنوز وظهوره کلور پس ای
انسان سن منجم معنوی کبی سن وسنك عقلك اصطرلاب کبیدر که بوعقل
اصطرلابندن خورشید وجودك قرب و بعدنی بیلورسن وآنك سکا قرب و بعدی
نه جهتدن ایدیکنه واقف وعارف اولورسن سنك عقلکك سکا قربی بیچون و بی
چکونه‌در ونه سکا داخل ونه سندن خارجدر ونه سکا متصل ونه سندن منفصلدر
نه صاغ یانکده ونه صول یانکده ونه اوککده ونه آردکده ونه فوقکده ونه تحتکده‌در
بلکه شش جهاتدن ماعدا انك سکا برنوع قربی واردر که کیفیت وکمیتدن مبرا
ومعرادر ﴿ مثنوی ﴾ قرب بیچون چون نباشد شاه‌را ● که نیابد بحث عقل
آن راه‌را) پس خالق عقل اولان شاه حقیقینك انسانه اولان قربی بیچونی
نیچون اولمیه که عقلك بحثی اول یولی بولمیه یعنی حق تعالی حضرتلرینك انسانه

برنوع بیچون قربی واردر که عقلك بحثی وفهمی اول قربه یول بولمز ونه کونه
ایدیکنی ادراك قیلمز مکر شول عقل یول بولور واول قربی ادراك قیلور که نور
هدایتله منوراوله وحق تعالی انی کندینك قربنی بیلمکه عالم قیله ﴿ مثنوی ﴾
نیست آن جنبش که در اصبع تراست ● پیش اصبع یاپس یاچپ وراست ●
وقت خواب ومرك ازوی میرود ● وقت بیداری قرینش میشود ● ازچه ره می
آیداندر اصبعت * کاصبعت بی اوندارد منفعت) مثلا اول جنبش وحرکت که
سنك برماغکده واردر اول برماغنك اوکنده یاانك اردنده یاصولنده یاصاغنده
دکلدر یعنی اصابعده اولان حرکات روحك اثری وخاصیتیدر که انلرك برجهتندن
حاصل اولور اول حرکات کورمزمیسنکه مرك وخواب وقتنده اول برماقدن
کیدر بیدارلق وقتنده ینه اول برماغه وسائر اعضایه قریب اولور سنك برماغکه
اول حرکت نه یولدن کلور ونه جهتدن قریب وقرین اولور که سنك برماغك
اول جنبش وحرکتسز منفعت طوتمز حرکت غیر معقوله روحك اثریدر وحرکت
معقوله عقلك اثریدر پس عقل وروحك اثرلرینك برجهت معینه‌سی اولمجق مؤثر
اولان عقل وروحك وجودلرنی بی جهات بیل و بونلرك وجودنده تدبیر وتدارکی
خلق ایلین پادشاهك قربنی وتصرفنی دخی بیچون و بی چکونه بیل ﴿ مثنوی ﴾
نور چشم ومردمك در دیده ات * ازچه ره آید بغیر شش جهت) مردمکك
وچشمك نوری سنك کوزیکه شش جهتدن غیری نه یولدن کلور کوزك نوری
دخی مرك وقتنده وخواب وقتنده کیدوب بیدار اولدقده ینه کوزه کلور لکن
شش جهاتك برندن کلمز بلکه راه معنویدن کلور وسن بیدار اولدقده اول واسطه
ایله مبصراتی ادراك قیلورسن اکر خوابده اولسك وکوزلرك کشاده اولسه الوان
واشکال کورمکه قادر اولمزسن معلوم اولدیکه اول کوزك نوری روح روانله
کیدر ینه روح روانله بدنه کلوب کندی محلنده قرار ایدر لکن اول نورك دخی
چشمه تعلق وکلمسی بیچون و بی چکونه‌در ﴿ مثنوی ﴾ عالم خلقست باسوی
جهات ● بی جهت دان عالم امر وصفات ● بی جهت دان عالم امر ای صنم ●
بی جهت تر باشد آمر لاجرم) عالم خلق سوی جهاتله‌در اما عالم امر وصفاتی بی
جهت بیل عالم امری بی جهت بیل ای محبوب ومخدوم لاجرم آمر بی جهت تراولور
آمر اسم فاعلدر عالم امر عالم ارواحه دیرلر واکا عالم ملکوت دخی دیرلر عالم
خلق عالم صورته دیرلر و بوکا عالم اجسام وعالم شهادت دخی دیرلر حاصل کلام
وخلاصهٔ مرام بوعالم صورت جانب وجهاتله‌در که شش جهاتدن خالی دکلدر
البته بو عالم شهادتده برشیء ظهور ایلسه برجانبدن ظهور ایلر اما عالم ملکوتی
ودخی عالم جبروتی بی جهات بیل که آنده جوانب وجهات متصور اولمز ای محبوب

ومخدوم اولان كمسه محصل عالم امری بی جهات بیل چونكم عالم امر بی جهات اولدیغی مقرر اوله آمر اولان خـدا زیاده جهاتسز و كیفیات وكیاتسز اولور وعالم امر وعالم خلق همان انكچون اولور واول خدا بوایكی عالمده همیشه كیف مایشاء تصرف قیلور (الا له الخلق والامر تبارك الله رب العالمین) بـنـه بومعنایه اشارت اولور (فسبحان الذی بیده ملكوت كل شیء والیه ترجعون) قولی دخی بومعنایه دلالت قیلور هر شیئك ملكوتی انك قبضهٔ قدرتنده در وهیچ برشیء آنك یدقدرتندن خالی دكل لكن انك هر شیئه تعلقی معنویدر شش جهات اعتباریله دكلدر ❊ مثنوی ❊ بی جهت بدعقل وعلام البیان ● عقل تر ازعقل وجان تر هم زجان * بی تعلق نیست مخلوقی بدو * آن تعلق هست بی چون ای عمو) عقل بی جهت اولدی وعلام البیان عقلدن عقلتردر وجانده جانتردر یعنی چونكم عقل جهاتسز اولدی پس اول نطق وبیانه زیاده عالم اولان خدا عقلدن زیاده جهتسز وجاندن زیاده لطیفدر عقلتر ازعقل دیمك نیجه وجوهله عقل مرتبه سندن منزه ومقدسدر وجاندن جانتردر دیمك جاندن الطف واعلی دردیمكی افاده قیلور اول خدایه هیچ برمخلوق تعلقسز دكلدر هر مخلوقك ملكوتی انك ید قدرتنده در لكن اول تعلق ای عمی بی چون وبی چكونه در حق تعالینك اشباه واشیانك حق تعالی یه اولان تعلقی شوجهتندر دیمك ممكن دكلدر ❊ مثنوی ❊ زانكه فصل ووصل نبود در روان ● غیر فصل ووصل نندیشد كمان ● غیر فصل ووصل پی براز دلیل ● لیك پی بردن نشاند علیل) زیرا روحده فصل ووصل اولمز فصل ووصلدن غیری كمان واندیشه ایلمز فصلدن ووصلدن غیری دلیلدن ایزایلت لكن دلیلدن ووصلدن وفصلدن غیری مرتبه یه ایز ایلمك علیلی تسكین ایلمز یعنی هر مخلوقك خـدای تعالی یه اولان تعلقی بیچوندر باخصوصكه روح روانك اكا تعلق ایلمسی وكذلك جسمه دخی تعلق ایلمسی بیچوندر زیرا امر رب اولان روانك حقه تعلق ایلمسنده فصـل ووصل یوقدر وكذلك جسمـه دخی تعلق ایلمسنده وصل وفصل اولمز لكن وهم وظن همان وصل وفصل اندیشه ایلر اندن غیری تصور واندیشه ایلمز ودیركه البته روح بدنه یامتصلدر ویاخود منفصلدر یااكا داخلدر ویااندن خارجدر اكر برعقل كامل اكا دیسه نه اكا متصلدر ونه اندن منفصلدر بلكه انك بدنـه علاقـه سی وكذلك حضرت حقـه علاقه سی بیچون وبی چـكونه در بوخصوصده وهم وكمان حیران اولور چونكم فصل ووصل همان كمان واندیشه ایلر ایمش لازم كلدیكه برمرشد ودلیلدن فصـلدن ووصلدن غیری مرتبـه یه ایزایلت كه اول بلافصل وبلاوصل مرشدك علمیله روحی وخدایی بیلكدر ولكن بردلیلك ارشادی ایله روی خدایی بیلكه ایز ایلمك طالبك تشنـه لكنی وحرارتنی

تسكین ایلمز زیرا مجرد دلیلك علمیله عالم اولمق تقلیدن خالی دكلدر تقلیدله اولان علم ایسه درونه شفا وبرمز بلكه درونه شفا وبرن علم كشف ویقینله اولان علمدر پس اكر روحی وخدایی وعقلی وسائر امور غیبیه یی ایلمك استرایسك وهم وظنی ترك ایلیوب برمرشده تابع اول واندن علم یقین استفاده قیل اند نصكره كشف وعیان مرتبه سنه واصل اوله كور تاكم بوذكر اولنان معانی شریفه نك حقیقتلری سنك معلومك اولور ❊ مثنوی ❊ بی پایی می براد دوری زاصل * تارك مردبت آردسوی وصل ● این تعلق راخرد چون پی برد ● بستـهٔ فصلست ووصلست این خرد) اكر اصلدن دورایسك پاپی اكا ایزایلت بعض نسخه ده ازدوری زاصل واقع اولمشدر شارحلر اكا اعتماد ایدوب معنـایی اصلدن اولان ایراقلقدن متصل ایزایلت دیو برمشلردر لكن اولكی نسخه واولكی وجه اصح واقوادر تامردلك عرقی سنی وصل جانبنه كتوره بوتعلقه عقل نیجه یول ایلتور زیرا بوعقل جزوی فصل ووصله مقیددر خلاصهٔ كلام اولدركه اكرسن اصلدن ومقام وصلدن دور ایسـك علی التوالی اول مرتبهٔ اصلی جانبنه ایزایلت تاكم رجولیت طمری سنی وصل حقیقی جانبنـه كتوره وسنی عرق مردیت حقیقت مرتبه سنـه یتوره حق تعـالینك ارواح واجسامه اولان تعلقنه وكذلك ارواح وعقولك حضرت حقـه واجسامه اولان تعلقنه عقل معاش قچن ایزایلتور یعنی عقل معاش بونلری ادراك ایلمكه قادر اولهمز انكچونكه بوعقل جزوی فصل ووصلك مقیدیدر پس فصل ووصله مقیـد اولان عقل بی كم اولان معنـایی نیجه بیلور ونوجهله ادراك قیلور ❊ مثنوی ❊ زین وصیت كرد مارا مصطفی ● بحث كم جوییدر ذات خدا) حضرت مصطفی علیه السلام حضرتلری بواجلدن بیزه وصیت ایلدی حضرت خدانك ذات شریفنده بحث طلب ایلمیكز كما قال علیه السلام (تفكروا فی كل شیء ولاتفكروا فی ذات الله) رواه ابن عباس وقال ایضا تفكروا فی خلق الله ولاتفكروا فی الله فتهلكوا) رواه ابوذر (وقال علیه السلام ایضا تفكروا آلاء الله ولاتفكروا فی ذات الله) رواه ابن عمر رضی الله عنهما وبونك حكمتی بودركه ذات اللهده تفكر ایتمك تحصیل حاصل وخیال باطلدر (بیت) درآلاء فكر كردن شرط راهست ● ولی درذات حق محض كناهست ● بود درذات حق اندیشه باطل ● محال محض دان تحصیل حاصل ❊ مثنوی ❊ آنكه در ذاتش تفكر كرد نیست ● درحقیقت آن نظر در ذات نیست ● هست آن پندار اوزیراراه ● صد هزاران پرده آمد تااله) اول نسنـه كه انك ذاتنده تفكر ایلمكلكدر حقیقتده اول نظر ذاتده دكلدر زیرا اول متفكرك اول پنداری راهده در یوخسه اللهك ذات شریفنه دك صد هزاران پرده وحجاب كلدی یعنی اول نسنه كه اول خدای بیچونك ذاتی خصوصنده تفكر

ایلمکلکدر نفس الامرده اول نظر واول تفکر ذات مرتبه سنده دکلدر بلکه اول
متفکرك اول پنداری هنوز دخی یولده‌در زیرا انك فکرندن حضرت الهك ذاتنه دك
نیجه یوزبیك ظلمانی ونورانی پرده کلدی (کما قال علیه السلام ان الله تعالی سبعین
الف حجاب من نور وظلمة لوانکشفت لاحترقت سبحات وجه من انتهی الیه بصره)
هر نه یی که عقل ذات الهیده تعقل وتفکر ایلرسه انك فکر ینه کلن مخلوقدر
کما قال علی کرم الله وجهه ورضی الله عنه (کل ما یدرکه عقلك فالله خالقه) پس
عقل وفکرك بو خصوصده مدخلی اولمز وهر نه یی بیلورسه بیلدیکی کندی‌یه عین
پرده اولور ﴿ مثنوی ﴾ هر یکی در پرده‌ٔ موصول خوست * وهم او آنست
کان خود عین هوست) اهل نظردن هر بریسی بر پرده‌ده موصول خو بدر انك
وهمی اولدر که اول عین هودر اکثر نسخه‌ده جیم معجمه ایله موصول جوست
واقع اولمشدر موصول دیلیجی معناسنه بو تقدیر اوزره تحقیق کلام اهل نظردن
هر بریسی بر پرده‌ده موصول دیلیجیدر اول اهل نظرك وهمی اولدر که اول پرده
عین هو یت الهیه وذات ربانیه‌در دیمك اولور و بعض نسخه‌ده موصول خو خاء
معجمه ایله واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره ایکی احتمال واردر اولا موصول خو موصول
خو یلی دیمك معناسنه اولور بو تقدیر اوزره معنی کندیلرنی واصل حق ظن ایلینلردن
هر بری بر پرده‌ده کندی زعمنجه موصول خو یلیدر انك وهمی وزعمی اولدر که اول
خود هونك عینیدر لکن اول وهمدر وثانیا موصول خو موصول خود تقدیرنده‌در که
دال نظم ایچون تخفیف اولنمشدر بو تقدیر اوزره معنی اولا کندو یی واصل حق ظن
ایلین اهل نظردن هر بریسی بر پرده‌ده کندینك موصولیدر یعنی انلردن هر بری
بر پرده‌ده کندینك وجدانی موصول عد ایلیوب کندینك موصولنه واصلدر
لکن انك وهمی اولدر که اول موصول عد ایلدیکی معنی عین هودر اما انك
وهمندن عین هو یه‌دك نیجه بیك پرده واردر ﴿ مثنوی ﴾ پس پیمبر دفع
کرد این وهم ازو * تا نباشد در غلط سودا پزاو) پس پیغمبر علیه السلام
بو وهمی اندن دفع ایلدی تا که اول خطا وغلطده سودا پز اولمیه یعنی پس
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ولا تفکروا فی ذات الله دیمکله بو وهم
وظنی اول متفکر فی ذات الله اولان کسه‌دن دفع ایلدی تا کم غلط ایلمکده اول
متفکر سودا پشور یجی اولمیه وذات حق جل وعلا تفکر قلمیه ﴿ مثنوی ﴾
وانکه اندر وهم او ترك ادب * بی ادب را سرنکونی داد رب * سرنکونی آن بود
کوسوی زیر * می رود پندارد او کوهست چیر) اول کسه که انك فکر و وهمنده
ترك ادب واردر بی ادبه حضرت خدا سرنکونلك و یردی سرنکونلك اول اولور که
اول بی ادب اسفل جانبنه کیدر واوزعم ایلر که اوغالبدر یعنی اول کسه که انك

وهمنده وعقلنده ذات حق تفکر ایتمکله بی ادبلك واردر بی ادبه حق تعالی
سرنکونلك و یردی وسرنکونلك اول اولور که اول کسه اسفل اولان محدثات
ومخلوقات جانبنه و یاخود عالم طبیعت و بشریت جانبنه کیده ورجوع ایده وزعم
ایلیه که نفسنده غالب وعالیدر ﴿ مثنوی ﴾ زانکه حد مست باشد اینچنین *
کو نداند آسمانرا اززمین) زیرا که مستك حدی بونك کبیدر که اول آسمانی زمیندن
بیلمز یعنی زیرا مستك حدی ومرتبه‌سی بونك کبی اولور که اول مست اعلایی
اسفلدن فرق قیلمز بلکه اسفله دوشوب کندو یی اعلای علیینده زعم ایلر پس
کندی باده‌ٔ فکر ینك مستی اولنی و بی ادبلك قیلنی حق تعالی اسفله دوشورد کده
کندو یی اعلا مرتبه‌ده زعم ایلر ﴿ مثنوی ﴾ در عجبها اش بفکر اندر روید *
از عظیمی وز مهابت کم شوید * چون زصنعش ریش وسبلت کم کند * حد
خود داندز صانع تن زند) اول اللهك عجائب صنعنده و بدایع قدرتنده فکره کیدیکز
عظیملکدن ومهابتدن کم ونابدید اولیکز چونکم اول اللهك صنعندن ناظر اولان
کسه ریش وسبلتنی کم ایلیه یاخود معنی چونکم اول الله صنعندن انك ریش وسبلتنی
کم ایلیه کندینك حدنی بیلور صانعدن ابسم اولور یعنی (فسیروا فی الارض
فانظروا کیف بدأ الخلق) آیت کریمه‌سنك موجبنجه انك عجائب مخلوقاتنه نظر
قیلك و بدایع مصنوعاتنده متفکر اولك انك عظیملکندن ومهابتندن فانی اولك
و کبر وانانیتی ترك ایدوب محو وجود قیلك چونکه برکسه اول حکیم مطلقك صنعندن
ریش وسبلتنی یوق ایلیه یعنی انك صنعنه نظر ایلمکدن کبر وانانیتی محو قیله کندی
طورنی ومقدارنی بیلوب صانعدن سکوت قیلور وماعرفناك حق معرفتك دیو
کندینك عدم معرفتنه معترف اولور وهمان انك مغفرتنه اعتصام ایلیوب کندینك
عجز وقصورنی بیلور نته کم رئیس حکما واعقل عقلا اولان ابوعلی سینا کندینك
عجزنی بیلش وعدم معرفتنه اقرار ایلیوب بو بیتی بو یله دیمشدر (بیت) اعتصام
الوری بمغفرتك * عجز الواصفون عن صفتك * تب علینا فاننا بشر * ماعرفناك
حق معرفتك ﴿ مثنوی ﴾ جزکه لا احصی نکو ید او زجان * کز شمار وحد
برونست آن بیان) اول کسه جان ودلدن لا احصی‌دن غیری دیمز زیرا انی
بیلك بیانی حد وشماردن بیروندر یعنی چونکم برکسه اول خدانك صنع باکمالنه
نظر ایلیه وریش وسبلتنی وعقل ومعرفتنی انك صنعی مشاهده‌سنده یتوروب یوق
ایلیه کندینك حدنی ومرتبه‌سنی بیلور وصانعدن دم اورمقدن سکوت قیلور
وجان ودلدن (لا احصی ثناء علیك انت کما اثنیت علی نفسك) دیمکدن غیری
دیمز (وماعرفناك حق معرفتك) دیو عجزنه اعتراف ایلمکدن غیری سوز سویلمز
زیرا حق تعالینك ذاتنك وماهیات وصفاتنك بیانی حد وشماردن خارجدر ولهذا

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرت حق تعالی یه لایق احصایی
ثنا ایلیه مدکارینه معترف اولوب بیوررلردی (اللهم لا احصی ثناء علیك انت
کما اثنیت علی نفسك) پس اول علوم اولین وآخرینك مخزنی اولان احصای ثنا
ایلمکه وآنی حق معرفتله بیلمکه قادر دکلم دیجك سائر ناس آنی بیلمکه قادر اولمدیغی
اولویتله ثابت اولور پس لازم کلور (فاعتبروا یا اولی الابصار فاعتبروا یا اولی
الالباب) آیت کریمه‌لرینك مقتضاسنجه عجائب مخلوقات حقه وغرائب مصنوعات
حکیم مطلقه نظر اولنه وانك حکمت بالغه‌سی وصنعت کامله‌سی مشاهده قیلنه که
انك عجائب وغرائب مخلوقاتنه نهایت یوقدر وصنع بدیعی فی چوقدر نته کم
بو حکایه‌دن معلومك اولور وانك عظم شاننه عاقل اولان بو بیاندن انتقال
قیلور

رفتن ذوالقرنین بکوه قاف ودرخواست کردن که
ای کوه قاف از عظمت صنعت حق مارا بکوی

بو سرخ شریف حضرت ذوالقرنینك کوه قافه کتمسیدر وآندن طلب ایلمسیدر که
ای کوه قاف حق تعالی حضرتلرینك صنعتنك عظمتندن بزه سویله (وکفتن کوه
قاف که صفت عظمت او بکفت نیاید) وکوه قافك اکا دیمسی وجواب ویرمسیدر
بو یله دیو که اول اللهك عظمتنك صفتی وقدرت وجلالتنك نعتی سوزه کلمز
و بیانه صغمز (که پیش آن ادراکها فنا شوند) که انك قتنده ادراکلر فنا
اولورلر (ولابه کردن ذوالقرنین که از صنایعش که درخاطر داری و تو کفتن
آن آسان تر بود بکوی) وذوالقرنینك لابه وتضرع ایلمسیدر بو یله دیو که ای کوه قاف
اول خدانك صنایعندن که خاطرکده طورسن وسکا انك سویلمسی آسانرکدر آنی
سو یله (مثنوی (رفت ذوالقرنین سوی کوه قاف * دید آنرا کز زمرد بود
صاف * کرد عالم حلقه کشته او محیط * ماند حیران اندران خلق بسیط) اسکندر
ذوالقرنین حضرتلری کوه قاف جانبنه کتدی آنی کوردی که صافی زمرددن
ایدی عالمك اطرافنی اول کوه قاف احاطه ایدیجی حلقه اولمش یعنی عالمك اطرافنی
احاطه ایدیجی کوردی ذوالقرنین اول بسیطه اولان مخلوقك شاننده حیران
قالدی ذوالقرنیندن مراد بونده اسکندر رومیدر واول پادشاه اعظم ایدیکه مغرب
ومشرق وما بیننده اولان ممالکی حق تعالی اکا مسخر ایلمشدی واکا ذوالقرنین
دینلمسی شرق وغربه مالك اولدیغندندر اوتریدر دیمشلر ویاخود انك زماننده ایکی
قرنك خلقی مرور ایدوب اول ایکی قرن صاحبی اولدیغیچون اکا ذوالقرنین دیمشلر
یاخود انك تاجنده ایکی شاخ وار ایدی انکیچون ذوالقرنین دیدیلر ویاخود ایکی

جانبده ایکی کیسوسی اولدیغیچون اکا ذوالقرنین دیمشلر ویاخود علم ظاهر وعلم باطن
صاحبی اولدیغیچون اکا ذوالقرنین دیمشلر وانك نبوتنده علما اختلاف ایلمشلردر
بعضلر پیغمبر دیمشلر واکثر پادشاه عادلدر دیمشلر حق تبارك وتعالی اکا بر مرتبه
قوت وقدرت ویردی وهر شیئك وصولنه اسباب اعطا ایلدی که کونشك طوغدیغی
یره ودخی کونشك باتدیغی یره واردی سرحدار حسنی سیر قیلدی حتی کوه قافه
ایرشدی واول کوه قافی بر یشل صافی زمرددن عالمك اطرافنی احاطه قیلمش بر عظیم
جبل کوردی نته کیم اهل تفسیر سوره قافك تفسیرنده قافدن مراد بر قاچ وجه
اولدیغنی بیان ایلدکلرندنصکره ابن عباس حضرتلرندن روایت ایدوب دیمشلردر
(قال هو اسم الجبل المحیط بالارض من زمردة خضراء خضرة السماء منها)
اکر بونده بر سؤال لازم کلورسه که کوه قاف ارضك اطرافنی محیط اولیجق
ارضك مسطح اولمسی لازم کلور حکما خود ارض کری الشکلدر دیو تحقیق
ایلمشلردر توفیق نیجه میسر اولور پس جواب حق تعالی حضرتلری قادرکه بو ارض
کری الشکل ایکن انك میاننه بر زمرد جبلی نطاق کبی قیله واول هم مسطحدر مع
هذا حکما بونك کری الشکل اولمسنه ذاهب اولمشلردر الحاصل اسکندر
حضرتلری اول جبل عظیمی وکوه جسیمی کوردکده انك عجائب وغرائبنده وشکل
وصفاتنده حیران قالدی (مثنوی (کفت تو کوهی دکرها چیستند * که
بپیش عظم تو بازیستند) اسکندر حضرتلری اول جبله دیدی سن کوهسن غیریلر
نه دررلر سنك بیوکلکك قتنده انلر بازیلردر عظم فعل وزننده کبیر معناسنه دریعنی
اسکندر اول کوه پرشکوهه خطاب ایدوب دیدی ای جبل عظیم کوه همان سنسن
وکوه دیمك سکا لایقدر غیری طاغلرنه شیلردر که انلرسنك عظم ذاتك قتنده لعب
وبازیلر کبیدر (مثنوی (کفت رکهای منند آن کوهها * مثل من
نبوند در حسن وبها) پس کوه قاف اکا جواب ویروب دیدی که اول طاغلر بنم
طمرلرمدن حسن وبهاده بنم مثلم اولمزلر که بنی حق تعالی جمیع جبالدن احسن
وابهی خلق ایلمشدر کوه قافك ذوالقرنینه بو یله دیمسی یا لسان حالله اوله که (لسان
الحال عند اهل الکمال انطق من لسان المقال) در ویاخود حق تعالی انك ذاتنده
بر نطق خلق ایلمش اوله که بو معنالری حضرت ذوالقرنینه افهام ایلمش اوله ویاخود
بو معنالری لسان ملکوتیدایله سویلمش اوله که جمیع جمادات بو لسان ملکوتیه ایله
حق تعالی یی تسبیح ایدرلر وانبیای عظام علیهم السلام واولیای کرام انلرك بو لساننی
فهم ایدرلر باخصوصکه اکثر کوهك وجودنده الآن بو خاصیت واردر که قچن
بر مصوت صوت ایلسه انك صیت وصداسنه کوره بی لسان وبی دهان اول کوهك
جانبندن اکا صوت وصدا ایله کلام سویلك کلور کوه قافك کلام سویلمسی ونطق

ايلمسى بوقيلمدن اولوب حضرت اسكندرك سؤاله كوره حق تعالى اذنيله جواب ويرمش اوله ﴿ مثنوى ﴾ من بهر شهرى ركى دارم نهان ٭ بر عروقم بسته اطراف جهان) وديديكه اى اسكندر بن هر برشهره مخفى برطمر توتارم جهانك اطرافى بنم عروقمه باغلنمشدر ﴿ مثنوى ﴾ حق چو خواهد زلزلهٔ شهرى مرا ٭ كويد اومن برجهانم عرق را) حق تعالى حضرتلرى چونكم برشهره زلزله استسه بكا اوديربن عرقى صيچرادرم يعنى حق تعالى حضرتلرى بكا امر ايلر بن اول شهره متصل اولان طمرى تحريك ايدرم ﴿ مثنوى ﴾ پس بجنبانم من آن رك رابقهر ٭ كه بدان رك متصل كشتست شهر) پس بن دخى اول طمرى جبر وقهرله تحريك ايده‌رمكه اول شهر اول طمره متصل اولمشدر پس اول شهرده واول جانبده زلزله واقع اولور ﴿ مثنوى ﴾ چون بكويد بس شود ساكن ركم ٭ ساكنم وزروى فعل اندرتكم) چونكم حق تعالى بس وكافى ديه پس بنم طمرم كيروساكن اولور اكرچه بحسب الظاهر ساكنم ولكن فعل جهتندن تك و پو ايچره‌يم يعنى دائم كار وتأثير ايلمكده‌يم ﴿ مثنوى ﴾ همچو مرهم ساكن و بس كاركن ٭ چون خرد ساكن وزوجنبان سخن) مثلا مرهم كبى ساكنم وزياده كار كنم خرد كبى ساكن واندن سوز حركت ايديجيدر يعنى خرد كبى ساكنم وبنم وجودمدن روى ارضده نيجه كار وآثار ظهور ايديجيدر ﴿ مثنوى ﴾ نزد آنكس كه نداند عقلش اين ٭ زلزله هست از بخارات زمين) اما اول كسه‌نك قتنده كه انك عقلى بونى بيلمز زلزله زمينك بخاراتندندر يعنى حكماء فلاسفه‌دن چوق كسه‌لرك عقلى زمينك زلازلنك اصل ومبدئى باذن الله كوه قافده ايديكن بيلمزانلرك قتنده بوزمينده اولان زلزله‌لر زمينك ابخره واهويه‌سندندر زيرا انلر ديرلركه بوزمينك اجواف وعروقنه هوا داخل اولورو بوزمينك عروقى رطوبات ارضيه‌دن بخارلر حاصل قيلور پس كثرت اهويه وتزاحم ابخره‌دن برجانب زلزله‌يه كلور نته‌كم انسانك وجودندن برجانبى ربحك محتبس اولمسندن سير وحركت قيلور كذلك درون ارضده هوانك محتبس اولمسندن وبخارك مزاحمه قيلمسندن اول جانب لرزه‌يه كلور بونلرك سوزلرى من وجه باطلدر زيرا بونلر حقيقت كاردن غافلدر عاقل وكامل اولان فاعل حقيقى‌يه نظر قيلور ونفس الامردن جاهل اولان انجق سبب وآلتى كورر نته‌كم اول ضعيف العقل اولان مور كاتبده قلمى كوروب اصبع وبازودن وانى محرك اولان روحدن وانده تصرف قيلان خداى تعاليدن غافل اولدى

﴿ مورى بركاغدى ميرفت نبشتن قلم راستودن كرفت مورى ديكر تيزتر بود ﴾

﴿ كفت ستايش آنكشتانرا كن كه اين هنراز يشان مى بينم مورى ديكر ﴾
﴿ ازهر دوچشم روشن‌تر بود كفت من بازورا ستايم آنكشتان فرع بازوند ﴾

﴿ مثنوى ﴾ موركى بركاغدى ديد اوقلم ٭ كفت بامور دكر اين رازهم) برقرنجه بركاغدك اوزرنده اوقلم كوردى اول مور بورازى هم برغيرى موره ديدى ﴿ مثنوى ﴾ كه عجايب نقشها آن كلك كرد ٭ همچو ريحان وچوسوسنزار وورد) كه اول كلك وقلم عجايب نقشلر ايلدى ريحانزار وسوسن وورد كبى يعنى اول مور ضعيف قلمى كوروب كاتبى مجرد اندن زعم ايليوب برآخر موره بويله ديديكه عجايب نقشلرى بوقلم ايلدى ريحانلك وسوسنلك وكللك كبى ريحانزار ريحان تارله‌سى ديمكدر سوسنزار وكلزار دخى بوكا بكزر ﴿ مثنوى ﴾ كفت آن مور اصبعست آن پيشه ور ٭ وين قلم درفعل فرعست واثر) اول مور ديدى اول پيشه وراصبعدر وبوقلم فعل وتأثيرده فرع واثردر يعنى بومورك اولكى موزدن عقلى برمقدار زياده اولوب سبب صانعى كوردى وضعيف العقل اولان موره ديديكه اول كاتب پيشه‌سنك استادى پارمقدر وقلم آنى ايشلمكده فرعدر واثردر ﴿ مثنوى ﴾ كفت آن مور سوم از بازوست ٭ كه اصبع لاغرز زورش نقش بست) اول اوچنجى مور ديديكه بازودندر زيرا لاغر اولان اصبع اول بازونك زورندن نقش باغلدى يعنى بومورك عقلى اول ايكى موردن دخى زياده‌جه اولوب سبب ثالثه نظر قيلوب ديدى كه پارمغك بونده نقش ايلمسى زور بازودندر اكر زور بازو اولمسه پارمق نيه قادر اولور ديدى ﴿ مثنوى ﴾ همچنين ميرفت بالا تايكى ٭ مهتر موران فطن بود اندكى) بونجلين بالايه كندى حتى برى مورلرك مهترى ايدى ازاجق فطن وعاقل ايدى يعنى (وفوق كل ذى علم عليم) موجبنجه بوذكر اولنان اوزره هر برينك علمى آخرينك علمندن يوقرو كندى تاكم بوجمله‌دن برى مهتر موران ايديكه برمقدار عقل وفطنتى وار ايدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت كز صورت مبينيد اين هنر ٭ كه بخواب ومرك كردد بى خبر ٭ صورت آمد چون لباس وچون عصا ٭ جز بعقل وجان نجنبد نقشها) اول ديديكه بوهنرى صورتدن كورمكز زيرا صورت وجسم خواب ومركله بى خبر اولور مثلا جسم وصورت لباس كبى وعصا كبى كلدى زيرا صورت ونقشلر عقل وجاندن غيريله حركت ايلمز يعنى اجساد وصورك حركاتى عقل وجان واسطه‌سيله در اكر عقل وجان اولمسه صور واجساد جماد قبيلندن اولوردى پس هرنه فعل كه اجسام وصوردن ظهوره كلورسه انك فاعلى عقل وروح اولوردى بوندن مراد علماى ظاهر اولوركه انلرك معرفتلرى انجق بومرتبه‌يه نائل اولور وفاعل حقيقيدن بيخبر اولوب افعالى

عقل وروحه اسناد قیلور ❊ مثنوی ❊ بی خبر بوداوکه این عقـل وفواد *
بی زتقلیب خدا باشد جماد ● یك زمان ازوی عنایت بر کنـد ● عقـل زیرك
ابلهیهامی کند) اول مور فطن دخی بی خبر ایدی که بوعقـل وقلب خـدای
تعالینك تقلیب وتصرفیسز جماد منزله سنده در یعنی اکرچه اول مورلرك سروری
اولان صاحب فطنتك عقلی وذکاوتی اولکیلردن زیاده در بی خبر ایدی او بوسر
معنیدن که بوعقل وقلب خدای تعالینك تقلیبیسز جماد مقوله سی اولور نته کم
جسم عقل وروح اولمدیغی تقدیر اوزره نیجه جماد منزله سنده ایسه عقل وروح
دخی حق تعالینك هدایت وعنایتیسز جماد منزله سنـده در چونکم اول عقلدن
حق تعالی برزمان کندی عنایتنی قلع ایلیه ورفع قیله عقل زیرك ابلهلکلر ایلر پس
عارف ودانا اولان (والله خلقکم وما تعملون) آیت کریمه سنك موجبنجه هر شیئك
خالقنی وفاعلنی خدا بیلور اما عقل مرتبه سنده قلان وحکما وفلاسفه مذهبنه مائل
اولان کسـه لر بو افعال واحوالی همان عقـل وجانه اسناد قیلور وانلردن عقلمده
وعلمده ادنی اولان اصحـاب نجوم بوصحیفهٔ زمینده ظهوره کلان نقوشی واحوال
وآثاری اوضـاع فلکیه وکواکب سمـاویه دن بیلور وانلردن دخی ادنی اولان
طبیعیه بوروی زمینده واقع اولان کار وکرداری هر شیئك طبیعتندن فهم قیلور
ومؤثر حقیقی بی چار طبع بیلور ارضـك زلزله سنی تراحم ابخره دندر دیر وبقولك
بتمسنی ربیعه ونباتك بتمسنی شتایه اسناد ایلر حاصل کلام هر شیئی سبب ظاهردن بیلور
وماورای کاردن غافل اولور ❊ مثنوی ❊ چونش کویا یافت ذوالقرنین کفت *
چونکه کوه قاف در نطق سفت) چونکه ذوالقرنین کوه قافی کویا بولدی اکا
دیدی چونکه کوه قاف نطق وسخن درنی دلدی یعنی حضرت ذوالقرنین چونکم
کوه قافی متکلم بولدی ومعنی درلرنی دلیجی وسوز سویلیجی مشاهده قیلدی واکا
دیدی ❊ مثنوی ❊ کای سخن کوی خبیر ورازدان ● از صفات حق بکن
بامن بیان) که ای سوز سویلیجی خبیر وراز بیلیجی صفات حقدن بکا بیان سویله
یعنی حقك صفات عجیبه سندن وصفت بدیعـه سندن بکا بیان ایله وخبر سویله
❊ مثنوی ❊ کفت روکان وصف ازان هائلترست * که بیان بروی تواند
بردست) کوه قاف ذوالقرنینـه دیدی یوری که اول وصف الهی اندن
هائلتردر یعنی اول مرتبه دن هولناك ومهیب تردر که شرح وبیان آنك اوزرینه
دست قدرت ایلتمك ممکن اوله یعنی یوری اندن سؤال ایلمه زیرا اول صفت ربانی
شول مرتبه دن عالیتر وعظیمتردر که لسان وبیان انك هولندن ومهابتندن اکا
ال ایلتمکه قادر اولمز ونطقه کتورمکه جرأت قیلمز ❊ مثنوی ❊ یاقلمراز هره
باشدکه بسر * برنویسد برصحائف زان خبر) یاقلمك قدرت وزهره سی

اوله که اوجیله بودخی وجهدر یاقلمك زهره سی اواورمی که قلم اوجیله صحائف اوزره
اندن خبر یازه یعنی قلم آنك وصفنی بیـان ایلمکدن صحائف اوزره خبر یازمغه زهره
وقدرتی اولمز ❊ مثنوی ❊ کفت کمتر داستانی بازکو ● از صنایعهای حق ای
حبر کو) ذوالقرنین دیدی ای کوه قاف باری بر کمتر داسـتان سویله اول خدانك
صنایعندن ای حبر کو حبر عالم معناسنه در باز تحسین لفظ ایچون مقحم اولسه ده جائزدر
وآشکارا معناسـنه اولمق دخی جائزدر یعنی اول خدانك صفت عجیبه سندن وصفت
غریبه سندن آشکارا برادنی داستان سویله ای نکو اولان عالم دیدی ❊ مثنوی ❊
کفت اینك دشت سـیصد ساله راه * کوههای برف پر کردست شاه) کوه قاف
دیدی ایشته اوچ یوز ییلاق یول مقداری صحرایی اول شاه مطلق قار طاغلرنی پر ایلمشدر
یعنی کوه قاف اکا ایتدی ایشـته بنم آردمده اوچ یوز ییلاق یول قدر برعظیم صحرا
واردر که حق تعالی آنی طاغلر کبی قار ایله طولدرمشدر ❊ مثنوی ❊ کوه برکه
بی شمـار و بی عدد * میرسد برهر زمان برفش مدد) طاغ طاغ اوزره حسابسز
وعددسز هر زمانده آکا برف مدد ایریشور یعنی هر لحظه اول صحراده بوقدر برفلر
وارایکن ینـه کره برددن اکا برفلر متصل مدد ایرشور ❊ مثنوی ❊ کوه برفی
میزند بردیکری * میرساند برف سردی تاثری) برکوه برف برغیری اوزره اورر
برف سردی و برودتنی ثرایه دك ایرشدیرر یعنی برطاغ برف برآخر طاغ قدر برف اوزره
اورر ❊ مثنوی ❊ کوه برفی میزند برکوه برف * دمبدم زانبار بیحد وشکرف)
ینه برکوه برف برآخر کوه برف اوزره اورر اول برف سردلکنی تحت الثرایه دك ایرشدرر
دمبـدم بی حـد اولان وشکرف اولان انباردن یعنی خزینهٔ الهیدن ❊ مثنوی ❊
کرنبودی اینچنین وادی شـها * تف دوزخ محو کردی جمله را) ای شاه اکر
بونك کبی بر وادی اولمیدی دوزخك تف وحرارتی جمله یی یاقوب محو ایلردی بعض
نسخه ده جمله را یرینـه مرمرا واقع اولمشـدر یعنی اکر بنم آردمده بویله برفله
پر اولمش برعظیم وادی اولمیـدی دوزخك تاب وحرارتی بنی یاقر وجمله یی دخی
احراق ایدردی ❊ مثنوی ❊ غافلانرا کوههای برف دان * تانسوزد پردهای
عاقلان) پس غافللری برف طاغلری بیل تاکم عاقللرك پرده لری یانمیه بعض نسخه ده
مصرع ثانی (تانسوزد پردهٔ هر رازدان) واقع اولمش یعنی حالا بودنیاده غافل
اوللری قار طاغلری بیل که هر بری ابرد من الثلج در وعاقللری مانند کوه قاف بیل
حق تعالی بوغافللری قار کبی انکیچون سرد وبارد خلق ایلمشـدر که تاهر رازدان
اولان عاقلك پرده لری نار تجلیـدن یانمیه ❊ مثنوی ❊ کرنبودی عکس جهل
برف باف * سوختی ازنار شوق آن کوه قاف) اکر برف باف اولان جهلك عکسی
اولمسیدی نار شوقدن اول کوه قاف یناردی برف باف وصف ترکیبیدر برف طوقیجی
دیمکدر بونده برودت ایدیجی وسردلك اظهار ایدیجی معنـاسی مراد اولنور یعنی

اكر بوزمينـده برودت جمع ايديجى وسردلك اظهـار ايديجى جهالك وجاهلك
عكس واثرى اولميـيدى نار شوقدن اول رازدان اولان عاقللرك وجودى بناردى
ورازدان وعارف اولنلرك نار تجليدن وآتش شوق الهيدن وجودلرى يانمديغنه سبب
اولدركه اهل دنيا واصحاب نفس وهوا برودتله وثلج غفلتله برمرتبه طوكمشلر وشول
حدده سرد و بارد اولمشلردركه انلرك برودتنك عكس واثرى زمينى طوكدرمشدر
عاقل وعارف اولنـلره دخى انلرك غفلتنك و برودتنك اثرى طوقمقدن خالى دكلدر
لكن بونلرك غفلتنك و برودتنك اثرى عاقل وعارف اولنلره طوقمسى حكمت الهيه ايله
عين نعمت اولور زيرا عاقل وعارف اولنلر اكر بونلرك جهالت وغفلتنى كورمسه لردى
و بونلرك غفلت وبرودتـندن اثر پذير اولمسـه لردى انلرك وجودنى نارشوق الهى
احراق ايلردى لـكن بونلرك غفلت و برودتى عاقل وعارف اولنـلرك وجودنه
طوقنـدقده نار شوقك كمال حرارتنى برمقدار دفع ايدوب اعتدال حاصل اولور
وانلرك وجود جسمـانيه‌سى بوواسطه ايله بالكليه يانمقدن نجات بولور حتى اصحاب
ذوق وارباب وجد وشوقدن بعضى ذوق وشوقك غلبـه‌سى زمانـنده خلوتدن
طشره چيقوب چارشولر وپازارلر ايچره كزرلر واهل لعب و بازى اراسنده استجلاب
غفلت ايلكدن اوترى داخل اولورلر ايمش نته كم مالك بن دينار حضرتلرنى بركون
بركسه چارشو ايچنـده كثرت ناس مابينده كزر كوردى اكا ماتفعل فى هذا المحل
ديو سؤال ايلدكده استجلب الغفـلة ديو جواب ويردى پس بوندن معلوم اولديكه
اصحاب غفلت ومنبع جهالت اولان طائفه‌نك غفلت و برودتلرى ارباب شوق ومحبتك
وجودلرينك بقاسـنه سبب اولور ونارشوق انلرى احراق ايلمسـنى منع قيلور ايمش
﴿ مثنوى ﴾ آتش از قهر خدا خود ذره ايست * بهر تهديد لئيمان دره ايست)
آتش خود قهر خـدادن بر ذره‌در ودنى ولئيمـلرى تهديد وتخويفدن اوترى
بر دره‌در دره دالك كسرى ورانك تشـديديله لفظ عربيـدر سوطـه دخى ديرلر
تركيده قامچى ديدكاريدر يعنى آتش دوزخ خداى تعالينك قهرندن بر ذره‌در
لئيم ودنى اولان عاصيـلرى قورقتمقدن اوترى قامچيـدر كأن بودنيا برخانه‌در
و بونك ايچنده اولان انسان بربينك اهلى كبيدر نته كم سنت رسولدركه بوبيتـك
جماعتندن اوترى برقامچى انلرك كوره ديكى يره صاحب خانه تعليق ايليه تا اول
خانه‌ده لئيم الطبع اولنلر آندن خوف ايدوب متـأدب اوله لر كما قال النبى صلى الله
عليـه وسلم (علقوا السوط حيث يراه اهل البيت فانه ادب لهم) رواه ابن عبـاس
رضى الله عنهما پس حق تعالى حضرتلرى بوخانهٔ دنياده ساكن اولان لئيملرى
تهـديد وتخويفدن اوترى نارد وزخى خلق ايلمشـدر و بعض عذابى بودنيـاده
لئيملرك كوزى قرشوسنه حاضر وظاهر قيلمشدر تاانى كوروب سوء ادب ايتميه‌لر

وخوف ايدوب عصيـان بولنـه كتميه‌لر ﴿ مثنوى ﴾ باچنين قهرى كه زفت
وفايقست * برد لطفش بين بر آتش سابقست) بو نجلـين قهر كه زفت وفايقدر
انك بردلطفنى كور آتش غضبى اوزره سـابقدر يعنى بونك كبى برعظيم قهرله كه
اول قهر عظيمدر جمله قهرلردن فايق وعاليدر اول ارحم الراحمينك برد لطفنى
مشـاهده ايله كه آتش غضبى اوزره سـابقدر نته كم امام مسلم ابوهريره رضى الله
عنـه حضرتلرندن روايت ايدرلر ابو هريره حضرتلرى دخى حضرت نبيـدن
روايت ايدرلر حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم بيورديلر قال الله تعالى
(سبقت رحمتى غضبى) يعـنى بنم رحمتم غضبم اوزره سبقت ايلدى ديدى زين
العرب مصـابيح شرحنده ديركه (والمراد منه بيان سعة الرحمة وشمولها الخلق حتى
كأنها السابق والغالب وصفاته لاتوصف بالسبق والغلبة لاحديها على الاخرى
وان اريد بالرحمة والغضب آثار هما فيتحقق فيها السبق والغلبة ﴿ مثنوى ﴾
سبق بى چون وچكونه معنوى * سابق ومسبوق ديدى بى دوى) رحمت حقك
غضبنـه سبقى بى چون و بى چكونه معنويدر اكر نظر حقيقت بينله نظر ايديدك
ايكيلكسز سـابق ومسبوق كورردك مصرع ثانى شرط مقـدرك جزاسى اولور
اما ديدى لفظنده استفهام معناسى مراد اولوب معنى بو يله اولسه دخى ممكنـدر
بى دوى سابق ومسبوق كوردكمى يعنى كورمدك امانظر حقيقت بينله نظر ايلسك
بوخصوصده سابقسز ومسبوقسز سبقت كوريدك وتوضيح معنى وتحقيق فحوى
اولدركه حق تبارك وتعالينك رحمتى غضبنه سبقت ايلمشدر ولكن عالم صورتده
برشيئـك برآخر شى اوزره سبقت ايلديكى كبى دكلدر زيرا اكر برشيئك برآخر شئ
اوزره سـبقت ايلمسى كبى اوليـدى صفات الهيه ده سابق اولمق ومسبوق اولمق
اقتضـا ايدردى وسابقـك وجودى مقدم ومسـبوقك وجودى مؤخر اولمق
لازم كلوردى بوتقـديرجه سابق قديم ومسبوق حادث اولوردى بومعنى
ايسه ممكن وجائز دكلدر زيرا بوندن حق تعالينك ذاتى محل حوادث اولمق لازم
كلور حق تعـالى ايسه صفت حادثه‌دن ومحل حوادث اولمقدن منزه ومقدسـدر
پس رحمت حقـك غضبنه سبقت ايلمكى صورى اولان سابقلق ومسبوقلق كبى
سابق ومسبوق اولمقلق دكلدر بلكه نته‌لكسز ونه كونه‌در ديمكسز برسبقدر اكر
نظر حقيقت بينله نظر ايلر ايسك سابق ومسبوق كوررسن لكن ايكيلكسز سابقدن
مراد رحمت ومسبوقدن مراد غضبدر بوايسـه بحسب العقـل والشرع البته
ايكيلك اقتضا ايدر پس بى دوى سابق ومسبوق كوررسن ديمك فهمه نيجه اقرب
اولور دينورسـه جواب اولدركه صفات الهيه‌دن برصفتك برآخر صفت اوزره
نفس الامرده سبقتى بوقدر پس سابقلق ومسبوقلق متصور اولميجق ايكيلك دخى

قالمز باخصوصکه ذاته نظرا رحیم عین غضوب وغضوب عین رحیمدر اکرچه آثار
جهتندن بری برندن تمیز اولنور بوجهتدن سابقلق ومسبوقلق دخی بولنور
نته کم زین العربك قولی بومعنایه دلالت قیلور اما حقیقته نظرا ایکیلکسز سابق
ومسبوقك منشأی بردر نته کم عارفلردن بری بیورر (بیت) قهر واطفك
منشأی معناده واحد در ولی * بیلدی شیطان بوتوحیدی احددن اولدی دور *

﴿ مثنوی ﴾ کرندیدی آن زنقصان نوست * که عقول خلق زان کان یك
جوست) اکر سن بومعنایی کورمدك وسری مشاهده قیلدکسه اول سنك
نقصانکدندر زیرا خلقك عقللری اول معدندن برجودر بعض نسخه‌ده مصرع
اول (کرندیدی آن بوداز فهم پست) واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی اکر اول
سری کورمدك واول معنایه نظرایر کورمدك ایسه اول الحق اولان فهمکدندر واکر
فهمك عالی اولیدی آنی کورردی توضیح کلام وتحقیق مرام بویله دیمك اولورکه
اکرسن ایکیلکسز ومغایرتسز سابق ومسبوق کورمدکسه اول سنك عقلکك
نقصانندن وفهم وادراکك پست اولمسندندر زیرا حکما خلقك عقولی وعلومی
اول معدن حقیقتدن برجوقدر در کما قال الله تعالی (وما اوتیتم من العلم الا قلیلا)
پس بوجمله‌نك عقولی وعلومی اول کان حقیقتده برجوقدر اولنجق ماهیات
صفات الهیه‌یی بیلمکدن عاجز وقاصر اولسه عجب دکلدر ﴿ مثنوی ﴾

عیب برخودنه برآیات دین * کی رسد برچرخ دین مرغ کلین * مرغ را
جولانکه عالی هواست * زانکه نشواوزشهوت وزهواست) عیب ونقصانی
کندیکه قو آیات دین اوزره قومه کله منسوب اولان مرغ دین چرخنه قچن
ایرشور مرغك عالی اولان جولانکاهی انجق هوادر زیراکه مرغك نشو ونماسی
شهوت وهوادندر کاین بونده کله منسوب وکل آلود معنالرینه‌در یعنی ای عقل
ومعرفتده ناقص اولان کسه اکر رحمتك غضبنه سبقتنی سابقسز ومسبوقسز
مشاهده قیلمدکسه وحق تعالینك اسما وصفاتنی وآیات وبیناتنی انبیا واولیا
بیلدکلری کبی بیلمدکسه عیبی کندی عقل وادراکك اوزره قودینك آیات
وعلاماتی اوزره عیب قومه که حق تعالینك آیاتنده ورسول اکرم صلی الله علیه وسلم
حضرتلرینك کلماتنده اصلا عیب ونقصان یوقدر لکن عقل انسانی آب وکلدن
مخلوق اولمش برمرغ کبیدر آب وکلدن مخلوق اولان مرغ ایسه فلك دین اوزره
نیجه واصل اولور ودینك حقایق واسراری چرخنه نه حالله ایربشور مرغك
عالی جولانکاهی انجق هوادر انکیچونکه نشوونماسی شهوت نفسانیه‌دن وهوادندر
نطفه‌سی دخی هوادندر پس برشیئك که اصلی هوادن اوله ونشو ونمایی شهوت
وهوای طبیعتدن بوله انك جولانکاهی انجق هوا اولور وهوادن یوقارو پرواز

ایتمکه وچرخ برین جانبنه کتمکه قادر اوله‌مز پس برانسانك که مرغ کلین کبی
نشوونماسی شهوت وهوادن اوله وعقلی دخی هنوز شهوت وهوایه مائل اوله اول
عقل دین چرخنه نیجه ایرشور وصفات الهیه‌نك حقایق واسرارینی نه وجهله
مشاهده قیلور بلکه انك پروازی انجق کندینك هواسنده اولور ﴿ مثنوی ﴾

پس توحیران باش بی لا وبلی * تازرحمت پیشت آید محملی * چون زفهم این
عجایب کودنی * کر بلی کویی تکلف می کنی) پس سن لا وبلیسز حیران
اول که رحمت الهیه‌دن سنك اوکك بر محمل کله چونکم بو عجایبك فهمندن کودنسن
اکر بلی دیه‌سن تکلف ایلرسن محمل میم ثانیه‌نك کسریله مرکب معناسنه درهودجه
دخی درلر واز اولور که شتربار کشنده معناسنه استعمال ایدرلر خلاصهٔ کلام
ونتیجهٔ مرام اول اولورکه چونکم آیات دینی وصفات رب العالمینی حقیقتله مشاهده
ایلمکه قادر اولمیه‌سن پس ادب اولدر که سن انکارسز ولفظا اقرارسز حیران
اوله‌سن تاکم حق تعالینك رحمتندن سنك اوککه بر مرکب روحانی کله وسن اول
مرکبه راکب اولوب سنی حقیقت معنایه واصل قیله چونکم بودینده اولان عجایبك
فهمندن وغرایبك درکندن کودن اوله‌سن اکر ظاهرا بلی دیوب لفظا اقرار قیله‌سن
تکلف ایلرسن بوایسه اتقیاء امت قتلرنده جائز دکلدر نته کم حضرت نبی صلی الله علیه
وسلم بیورمشلر (اتقیاء امتی ابعدهم عن التکلف) بوراده تکلف باطنده اولمیان شیئی زحمتله
اخراج ایلمکدر نوعا کذب شائبه‌سندن وریادن خالی اولمز پس بومرتبه‌ده همان
ادب لفظا اقرارسز وانکارسز حیران اولمقدر ﴿ مثنوی ﴾ ور بکویی نی

زندنی کردنت * قهر بربندد بدان نی روزنت) وکرنی دیه‌سن نی سنك بوینکی
اورر زیرا قهر الهی اول نفی وانکار سببیله سنك روزن قلبکی باغلر یعنی اکر
آیات دین وصفات رب العالمین خصوصنده لا دیوب نفی وانکار قیله‌سن اول انکار
سنك بوینکی اورر وقتل وهلاکه مستحق قیلور وقهر الهی اول نفی وانکار سببیله
سنك روزن قلبکی باغلر وایمان واسلام نورندن سنی محروم ایلر کرکدر که ظاهرا
و باطنا انکار ایلمکدن حذر ایلیه‌سن زیرا ظاهرا انکار ایدرسك قتله مستحق
اولورسن و باطنا انکار ایلرسك قهر الهی قلبك روزنه‌سنی سد ایلیوب بی نور
اولوب ظلمت کفرده قالورسن ﴿ مثنوی ﴾ پس همین حیران وواله باش

و بس * تادر آید نصر حق از پیش وپس * چونکه حیران کشتی و کیج وفنا *
بازبان حال کفتی اهدنا) پس همین حیران وواله اول انجق تاکم پیش و پسکدن
نصرت حق سکا کله چونکم حیران و کیج وفنا اوله‌سن زبان حالله اهدنا دیرسن
یعنی پس بوخصوصده همین واله وحیران اول انجق که ادب بودرکه تاکم اول
حیران اولدیغك و بومرتبه‌دن ادبه رعایت قیلدیغك واسطه ایله هرجانبکدن

نصرت الهی سکا کله وسکا معین وظهیر اوله چونکم سن آیات دین وآثار صفات رب العالمینده حیران اوله‌سن و بی عقل قاله‌سن وفانی اولمق مرتبه سن بوله‌سن زبان حالله (اهدنا الصراط المستقیم) دیمش اولورسن پس حق تعالی سنك لسان حالله اولان دعاکی قبول ایدوب سنی عجز وحیرت مرتبه سندن خلاص قیلوب آیات دینی بروجه تعیین سکا کشف ایلر تا انبیای عظام علیهم السلامك واولیای کرامك ایلدیکی کبی بیلورسن وصراط مستقیم اوزره سلوك قیلوب حقیقته واصل اولورسن ❊ مثنوی ❊ زفت زفتست وچو لرزان می شوی ❊ می شود آن زفت نرم ومستوی ❊ زانکه شکل زفت بهر منکرست ❊ چونکه عاجز آمدی لطف و برست) زفت زفتدر وچونکه لرزان اوله‌سن اول زفت وعظیم سکا نرم ومستوی اولور زیرا زفت وعریض شکل منکردن اوتریدر چونکم عاجز کله‌سن لطف و بردر زفت عریض معناسنه دربونده کبیر وعظیم معناسنی افاده قیلور یعنی آیات دین وصفات رب العالمین اولور وکبیر وعظیمدر چونکم سن خائف ولرزان اوله سن وعجز وقصورکی بیله سن اول اولواق وعظمت سکا نرم اولور وعقلکه یکسان کلور زیرا عظمت وکبریالق شکلی منکردن ومستکبردن اوتریدر چونکم سن عاجز کله‌سن وکبروانکاری ترك ایلیه‌سن لطف واحسان محلیدر جلالت وقهردن مصون اولوب وکرم ورأفت حقه لایق اولورسن نته‌کم حضرت جبرائیل امین علیه السلام حد ذاتنده عظیم الشان ایکن حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه کلسه غایتله احسن صورتده والطف هیئتده کلوردی برکون اول حضرت رسول علیه السلام انك نفس الامرده ومرتبهٔ ملکوتده اولان شکل وهیئتنی مشاهده ایلمکه رغبت ایلدکده حضرت کندی هیئت اصلیه‌سنی اول حضرته کوستردکده تحمل ایده میوب مبهوت ومدهوش اولدی نته‌کم بو بیان شریف بومعنایی ایضاح وافصاح ایلدی

❊ نمودن جبرائیل علیه السلام خودرا بمصطفی بصورت ❊
❊ خویش وازهفتصد پر او چون یك ظاهر شدافق را ❊
❊ بکرفت وآفتاب محجوب شد باهمه شعاعش ❊

بوسرخ شریف حضرت جبرئیل امین علیه السلام کندیسنی حضرت مصطفی علیه السلامه کوسترمسیدر کندی صورتیله وانك یدی یوز پرندن چونکم بر پر ظاهر اولدی افقی طوتدی وآفتاب دوکلی بوقدر شعاع وضیاسیله بیله محجوب اولدی اکثر روایت اوزره حضرت جبریلك آلتی یوز جناحی واردر بیورلمشدر کما قال علیه السلام (رأیت جبرائیل له ستمائة جناح) رواه الطبرانی عن ابن مسعود لکن

بعض روایتده یدی یوز جناحی واردر بیورلمشدر حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بوروایتی اختیار ایلیوب هفتصد پر بیورمشلردر ❊ مثنوی ❊ مصطفی می کفت پیش جبرئیل ❊ که چنانکه صورت تست ای خلیل) حضرت مصطفی علیه السلام جبرئیلك قتنده دیدی که انجلین که ای خلیل سنك صورتکدر یعنی ای دوست سنك صورتك حقیقتده هرنیجه ایسه اول وجهله ❊ مثنوی ❊ مرمرا بنما تو محسوس آشکار ❊ تا ببینم مرترا نظاره وار) بکا محسوس وآشکارا کوستر تاکم بن سنی نظاره کبی کورم یعنی نظرایدیجیلر کبی حس ظاهر ایله‌سنی کورم ابوندن منفهم اولان بودر که طلب رؤیت شکل جبرائیل علیه السلام ایلهٔ معراجدن اول اولمش اوله زیرا اول حضرت جبرائیل علیه السلامی آلتی یوز پرایله کوردم دیدی نته‌کم اهل تفسیر سورهٔ ملائکه اولنده بوحدیثی یازمشلردر (رأیت لیلة المعراج جبرائیل وله ستمائة جناح ❊ مثنوی ❊ کفت نتوانی وطاقت نبودت ❊ حس ضعیفست وتنك سخت آیدت) پس حضرت جبرائیل علیه السلام دیدیکه یا نبی الله قادر اولمزسین وسکا بنی کورمکه طاقت بوقدر زیرا حس ضعیفدر و بوقته واینجه در تنك قبح تاوضم نوناه بوفقه واینجه معناسنه‌در بنی ملکوتده اولان شکلم اوزره سن کورمکه قادر اولمزسن انکچونکه بوظاهر کوزی ضعیف ورقیقدر وسکا بنی کورمك فتی مشکل کاور ❊ مثنوی ❊ کفت بنما تا ببیند این جسد ❊ تاچه حد حس نازکست و بی مدد) پس حضرت رسول علیه السلام دیدی یاجبرائیل کوستر تاکه بوجسد کوره تا حس بشری نه حدده نازك ونه مرتبه بی مدددر این جسددن مراد حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمك جسد شریفلریدر وسائر خلقك جسدی مراد اولمق مناسبتدن بعیددر وتقدیر معنی بودر که یااخی جبرائیل اول صورت اصلیه‌کی کوستر تاکم بو بنم جسدم ظاهر بصرایله تاکم آنی کوره حس صوری نه حدده نازك ونه مرتبه بی مدد و بی طاقتدر بوجسدانی بیله دیدی ❊ مثنوی ❊ آدمی راهست حس تن سقیم ❊ لیك در باطن یکی خلق عظیم) آدمینك حس تنی سقیمدر لکن باطنده برعظیم خلق واردر حس تندن مراد حواس خمسهٔ ظاهره‌در خلق ضم خاء معجمه ایله سجیه دیرلربونده صفات باطنه مراد اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه آدمینك تنی وتنته مضاف اولان حسلری سقیم وضعیفدر (وخلق الانسان ضعیفا) آیت کریمه‌سنك مقتضاسنجه آدمینك تننه وتننه متعلق اولان حسلرینه کوره‌در ولکن آدمینك باطننده برعظیم خلق واردر که اول صفات روحانیه‌سیدر (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم) آیت کریمه‌سنده اشارت اولنان صورت حسنه وصفات عظیمه بودر آدمی اول خلق عظیم واحسن تقویم اوزره اولدیغی

جهتـدن كون جامع وعالم كبرادر اكرچـه بحسب الظـاهر حقير وصغيردر نته كم
بو معنالرى توضيح وتفهيم ايلكدن اوترى بوابيات شريفه يى مثـل ايراد ايدوب
بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ بر مثال سنك وآهن اين تنه * ليك هست اودر صفت
آتش زنه * سنك وآهن مولد ايجاد نار * زاد آتش بردوو الد قهر بار) مثلا
بوجسم وتنه سنك وآهن كبيدر لكن اول صفتده آتش زنه در كورمزميسن سنك
وآهن ايجاد نارك مولديدر آتش ايكى والده اوزره قهر بار طوغدى تنه تن معناسنه در
آتش زنه چقمق معناسنه در دووالدن مراد سنك وآهندر وتقدير كلام ونتيجـهٔ
مرام بويله ديمك اولور كه انسانك بوجسمى وروح اينى فى المثـل طـاش ودمور
كبيدر ولكن اول تن صفت واثرده چقمق كبيدر كه اندن شرارهٔ نار ظهوره كلور
اوايكى مصرعده سنك وآهـندن مراد عموم اوزره اولان سنـك وآهنـدر كه
آندن استدراك ايدوب آتش زنه يى صكره مخصوص بالذكر قيلمشـلردر كأن ديمك
اولور كه آدمينـك بوتن ظاهرى مجرد سنك وآهن كبـدر ولكن صفت واثرده
خاصة شول چقمق وطاش كبيدر كه انلرك برى بر ينه اقترانندن شرارهٔ نار تولد
ايلر سنك وآهن ايجـاد نارك مولديدر آتش طوغـدى بوايكى والدك اوزره قهر
باغـدير يجى بعض نسخه ده (زاد آتش زين دووالد قهر بار) واقع اولمشدر
بو تقـدير اوزره معـنى بوايكـى والدن آتش قهر بار طوغدى ديمك اولور
وبيت اولده مفردى مركبه تشبيه ايتمش اولورلر وتوضيح معنى بويله ديمك اولور كه
آدمينك بوتنى طاشله چقمغه بكزر صفات وآثارينه نظر اولند قـده كه آدمينك
بوتننك اعمـال صالحه يه مقارنندن برعلم وبرخلق عظيم ظهوره كلور كه اول خلق
عظيم هم مولد علم وخلق اولان جسدك اوزرينه غالب وقاهر اولور وهم سائراجسادك
اوزرينه غالب وقاهر اولور نتكيم آتش طاشله چقمقدن تولد ايلد كدنصكره اول
طاشك وچقمغك اوزرينه غالب وقاهر اولدى نته كم بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ باز آتش
دست كار وصف تن * هست قاهر برتن اوشعله زن * باز درتن شعله ابراهيم
وار * كه ازومقهور كردد برج نار) كيرو آتش تن وصفنك دست كاريدر لكن اول
آدمينك تنى اوزره قاهردر شعله زندر كيرو تنده حضرت ابراهيم كبى برشعله وار دركه
اندن برج نار مقهور اولور دستكار عمل يد ديمكدر ومابعدنه اضافت بيانيه در يعنى
بوسنك وآهنـدن ظهور ايلين آتش تن وصفنك الى ايشيدر زيرا بركسه نك
دست تنى آتشى ياقوب كتورر اما اول آدمك تنى اوزره شعله اور يجى آتش قاهر
وغالبـدر كيرو تن آدميده حضرت ابراهيم عليه السلام كبى شعلهٔ روحانى وپرتو
ربانى واردر كه اول شعلهٔ روحانيدن برج نار مقهور اولور نتكيم ابراهيم عليه السلام
حضرتلرينك وجودنده برج نار نمرود مقهور اولدى واندن ماعدا هر انبيا عليهم

السـلام واولياى كرامك تن شريفـلرنده اول شعلهٔ ربانى وار دركه آنلر اكر آتشه
كيرسه لر نارى قاهر اولور ونار انلرك شعلهٔ روحانيسندن مغلوب ومقهور اولور نتكيم
مؤمنـلرك نورى نار جهنمى يوم قيامتـده اطفا ايليه حـتى نار جهنم زبانه مقهور
ومغلوب اولديغنـدن انلرك هر برينـه لابه وزارى ايليوب (جز يامؤمن فان نورك
اطفأ نارى) ديه ﴿ مثنوى ﴾ لاجرم كفت آن رسول ذوفنون * رمز نحن
الآخرون السابقون) لاجرم اول رسول ذوفنون ديدى نحن الآخرون السابقون
رمزنى يعـنى انسان صورت حسبيله افلاك وعناصردن ظهوره كلوب مؤخر
ومن حيث المعنى بوجـله دن مقدم وسابق اولديغى رمزى اشعار ايلمك ايچون اول
ذوفنون اولان پيغمبر عليه السلام حضرتلرى (نحن الآخرون السابقون) ديدى
يعنى بزكه مجموع انبيا عليهم السلام واولياى كرام واصفيا وصلحـادن عبارتز اكرچه
من حيث الظاهر افـلاك وعنا صردن طـوغمشز وانلردن مؤخر اولمشز لكن
من حيث المعنى بزجله دن سابقلرز بوحديث شريفك بومحـله مناسب اولان معناسى
بودر اما بعض محلده كنديـنك توابعيله مقدم وجوده كلان آدميلردن من حيث المعنى
بز سابقـلرز ديمك دخى مراد اولنور نتكيم بوحـديث برقاچ محلده ذكر اولنمشدر
وهر محلك مقتضاسنه كوره تحقيق قلنمشدر جمله دن بوجلدك اوائلنه قريب (دربيـان
آنكه حكما كويند آدمى عالم صغريست) سرخنده (بهر اين فرموده است آن ذوفنون)
بيتـك شرحنده اومحله مناسب شرح وتحقيق اولنمشدر ﴿ مثنوى ﴾ ظاهر
اين دوبسند انى زبون * در صفت ازكان آهنها زبون) مثلا بوايكيسنك ظاهرى
برسندانله زبوندر يعنى بوچقمغله طاشك ظاهرى بردموردن اولان اورسله مغلوب
وزبوندر كه آنلرى پاره لمـك سندان وتيشه ايله ممكن اولور ولكن اول سنك وآهن
صفت واثرده دمورلر معدننـدن افزوندر نته كم طـاشله چقمقدن شراره چيقسه
واول برآتش اولسه ونيجه شهرلرى وطاغـلرى واحجار واشجارى احراق
ايلسه قابلـدر پس وصف واثرجهتندن طـاشله چقمق معا دن آهندن افزون
اولور ونار سنك وآهندن اشد واقوى اولديغى عاقل اولنلر بيلور ﴿ مثنوى ﴾
پس بصورت آدمى فرع جهان * وزصفت اصل جهان اين رابدان * ظاهرش را
پشـهٔ آرد بچرخ * باطنش باشد محيط هفت چرخ) پس صورت حسبيـله آدمى
جهانك فرعيدر وصفت جهتندن جهانك اصليدر بونى بيـل آدمينك ظاهرنى
برپشه چرخه وحركته كتورر اما انك باطنى يدى چرخى محيط اولور يعنى فاذا كان
كذلك چـونكم سنك وآهن من حيث الظاهر اصل نار ونار من حيث الصفات اكا
غالب وقاهر اولوب مقصود بالذات اولديغى مثا لى بيلدك وفهم قيـلدكسه آدمى

بحسب الظاهر جهانك فرعی وجهان انك اصلیدر ولكن صفت جهتندن آدمی جهانك اصلیدر بونكته‌یی بيل وبوسری فهم قيل زيرا مقصود بالذات بوجهانك خلق اولنمسندن آدمیدر و بوعالمدن غرض كلی ومقصود اصلی انساندر چونكم بوجهاندن مقصود انسان اولیجق انسان اصل اولور وبوجهان بالتبع مقصود اولور پس معنی انسانك فرعی اولور وانسان صورتا جهانك فروعی ومعنی اصلی اولور و بومعنایه (لولاك لولاك لما خلقت الافلاك) حديث شريفی اشارت قيلور انسانك باطنی بويله معظم ومكرم ايكن انك صورتا اولان ضعفنی شو معنادن تعقل ايله كه انك ظاهرنی برسيو ری سككك اضطراب وحركته كتورر وبعض اضعف اولان مخلوق مثلا براغيث وذباب كبی حيوانلر انی غم والم مرتبه‌سنه سوررامانك باطنی افلاك سبعه‌يی درونده اولان اشيا ايله بيله محيط اولمش وجميع كون ومكانی جمع قيلمشدر وسعت درون انسانی شو معنادن فهم ايله كه حق تعالی حضرتلری بكا ارضم وسماواتم واسع اولمدی ولكن تقی ونقی اولان مؤمن قولمك قلبی واسع اولدی بيور مشدر نتدكم (لا يسعنی ارضی ولا سمائی بل يسعنی قلب المؤمن) حديث شريفی بو معنايی افصاح وايضاح قيلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ چونكه كرد الحاح بنمود اندكی * هيبتی كه كه شود زو منـدكی * شهپری بگرفتـه شرق وغرب را * از مهابت كشت بی هش مصطفی) چونكم حضرت نبی عليه السلام الحاح ايلدی حضرت جبرائيل عليه السلام برازجق كوستردی برهيبتی كه كوه آندن برمندك اولور آنك برشهپری شرق وغربی طوتمش پس حضرت مصطفی عليه السلام حضرتلری مهابتدن بيهوش اولدی مندك ميمك ضمه‌سيله ودالك فتحه‌سيله انفعال بابندن اسم مفعولدر ثلاثيسی دك يدك كلور مندك پاره پاره ومتلاشی اولنمش ديمكدر امابعضلر مندك ميمك فتحه‌سيله قولپی صنق يردق و بوبنی صنق دمنـدر ديمشـلر وكاف تصغير ايچوندر ديو تحقيق ايلمشلر بومعنانك محله مناسبتی قتی ازاولور نهايتی اولكی وجهده مشدد اولان دال وزن ايچون مخفف اوقنور وتقـدير معنی بويله ديمك اولور كه چونكم حضرت مصطفی صلی الله عليه وسلم حضرت جبرائيل عليه السلامك صورت اصليه‌سنی كورمكه اقدام وابرام ايلدی حضرت جبرائيل عليه السلام دخی اول حضرته برازجق هيبت كوستردی كه اول هيبتدن كوه متلاشی و پاره پاره اولوردی وجه ثانی اوزره معنی كوه اول هيبتدن براغزی صنجق دستی كبی اولوردی ديمك اولور حضرت جبرائيلك جملهٔ اجنحه‌سندن برشهپر مغرب ومشرقك ماينی طوتدی حضرت مصطفی عليه السلام بوهيبتی كوردیكی كبی مهابت ودهشتدن مبهوت ومدهوش اولدی ﴿ مثنوی ﴾ چون زبيم وترس بيهوشش بديد * جبرائيل آمد در آغوشش كشيد * آن مهابت قسمت بيكانكان * وين بجمش

دوستان دارايكان) چون جبرائيل امين ترس وبيمدن اول حضرتی بيهوش كوردی جبرائيل كلدی آنی آغوشنه چكدی يعنی چونكم رسول اكرم عليه السلامی جبرائيل خوف وبيمدن مدهوش كوردی درحال كلوب آنی قوجاغنه چكدی ونوازش ايدوب صحوه كتوردی اول مهابت بيكانه‌لرك نصيب وقسمتيدر و بولطف ونجمش دوستلره رايكاندر نجمش دوستلره رايكاندر نجمش التفات ودلداراق وملاطفت معنيلرينه استعمال اولنور يعنی حضرت جبرائيل عليه السلامك اول مهابتی بيكانه اولان اهل تن ايچوندرنته كم لوط وثمود قوملرينه اول مهابتی كوستروب اول هيبتدن هلاك اولدی بولطف والتفات ورعايت ونوازش اهل روح اولان حق دوستلری ايچون رايكان ومبذولدركه اكر صفات الهی اولسون واكرزمرهٔ ملائكه اولسون واكر پادشاه عالم اولسون بوجـمله‌نك هيبت وشوكتلری بيكانه ونامحرملردن اوتری وملايمت وملاطفتلری دوستلردن اوتريدر تفكيم مثال ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوی ﴾ هست شاهانرا زمان برنشست * هول سرهنكان وصارمها بدست) مثلا شاهلر ايچون تختلری اوزره اوتورمق زمانی واردر سرهنكلرك هولی واللرنده صارملر واردر يعنی پادشاهلر تختلری اوزره اوتوردقلری زمانده چاوشلرك هول وهيبتی واردر واللرنده تيغ تيزلر واردرشاهك اطرافنی طولنورلر ﴿ مثنوی ﴾ دور باش ونيزه وشمشيرها * كه بلرزند از مهابت شيرها) دورباشلر ونيزه وشمشيرلر واردركه مهابتدن شيرلر دترلر ﴿ مثنوی ﴾ بانك چاوشان وان چوكانها * كه شود سست ازنهيبش جانها) چاوشلرك صداسندن واول چوكانلردن كه جانلر انك نهيب وهيبتندن سست ومنهزم اولور يعنی چاوشلرك صداسی ودربانلرك دورباش وچوكانی كه واردر انك نهيبندن جانلر سست اولور ﴿ مثنوی ﴾ اين براى خاص وعام ره كذر * كه كنندشان از شهنشاهى خبر) بوهيبت و بوصلابت رهكذرده اولان خاص وعامدن اوتريدر كه انلره برشهنشاهدن خبر ايليه بودخی معنادر بومهابت رهكذرده اولان عوام وخواص ايچوندركه انلره برشهنشاهدن خبر ايليه زيرا بومهابت ودارات اولمسه رهكذرده اولان عوام وخواص شهنشاهدن خبردار اولمزدی ﴿ مثنوی ﴾ از براى عام باشد اين شكوه * تا كلاه كبر ننهندان كروه) بوهيبت وشكوه عوامدن اوتريدر تا اول كروه باشلرينه كبر وعظمت كلاهنی قوميه‌لر يعنی بوشكوه وشوكت ومهابت وصلابت عوام ناس ايچوندر تاكم اول كروه كبر ونخوت تاجنی باشلرينه قويوب سلك طاعت وانقيادن خروج ايدوب طاغی وباغی اولميه‌لر ﴿ مثنوی ﴾ تامن وماهاى ايشان بشكند * نفس خود بين فتنه وشر كم كند) تاكم بونلرك من وماری صنه خود بين اولان نفس فتنه وشری ايليه كافك ضمه‌سيله كم كند

دینسه دخی جائزدر ﴿ مثنوی ﴾ شهر ازان ایمن شود کان شهریار * دارد اندر قهر زخم کبرودار) شهر اول فتنه وشردن امین اوله که اول شهریار قهر وغضبنده زخم وکبرو دارطوتر یعنی اول شهر یار قهر وغضبنده دار وکیر طوتر انکیچون شهراول فتنه وشرلردن ایمن اولور واهل فسادك ضررندن سلامت بولور ﴿ مثنوی ﴾ پس بمیرد آن هوسهادر نفوس * هیبت شه مانع آید زان نحوس) پس نفوسده اولان اول هوا وهوسلر اولور زیرا هیبت شاه اول نحوسدن مانع کلور یعنی اکثر ناسك طبیعتی شروفتنه وفساد اوزره مجبول اولمشدر اکر پادشاهان جهاندن وامراء زماندن بونلرك خوف وخشیتی اولمسه ابدی طبیعتلرنده مستور اولان فتنه وفسادی اظهار ایدرلر وعصیان وطغیان سمتنه کیدرلردی حکمت بونی اقتضا ایلدیکه اصحاب سلطنت وارباب حکومت بی مهابت وبی سیاست اولمیه‌لر تاکم اعدا واهل فساد فتنه وشرنی اظهار قیلمیه‌لر پس بومهابتك وشدت وصلابتك محلی وموضعی ناسدن نفوس عاصیه‌یه در امانفوس مطیعه وعقول شریفه ایچون بوصفتلر لایق ولازم دکلدر بلکه انلر ایچون ملایمت وملاطفت واردرنته‌کم بومعنایه دخی اشارت ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ بازچون آید بسوی بزم خاص * که بود آنجا مهابت یاقصاص) شاه چونکم کیرو بزم خاص جانبنه کله اول محلده شاهدن نچن مهابت یاقصاص اولور یعنی اول بزم خاص مهابت وقصاص محلی دکلدر بلکه عیش وعشرت وموانست والفت محلیدر ﴿ مثنوی ﴾ حلم در حلمست ورجنها بجوش * نشنوی از غیر چنك ونی خروش) اول بزم خاصده حلم ایچره حلم واردر ورجنلر جوشده در اول بزم خاصده چنك ونیدن غیری خروش اشتمزسن زیرا هرسازك بروقتی ومحلی واردر بزم خاص چنك وعودونایك محلیدر ﴿ مثنوی ﴾ طبل وکوس هول باشد وقت جنك * وقت عشرت باخواص آواز چنك) طبل وکوس هول جنك وقتی اولور اما خواصله عشرت وقتی چنك آوازی اولور هول بونده مهول معناسنه‌در یعنی هول وهیبت وبریجی طبل وکوس وسرناوبوری جنك وقتال وقتنده اولور اما عیش وعشرت وقتنده ندما ایله چنك ونای آوازی اولور زیرا طبل وکوسك مهابتی واردر قتاله مناسب اولان اولدرکه چنك ونایك آوازنده نشاط ومسرت واردر عشرته مناسب وموافق اولان بودر الحاصل بوعالمده هرسبب وآلت وهرصفت وخصلت که ظهور ایلمشدر البته مستحقنه واهلنه کوره خلق اولنمش وظهوره کلمشدرکه برشی ایچون مخلوق اولان آلت برآخرشی ایچون مناسب اولمازکه حکمت بونی بویله اقتضا قیلمشدرنته‌کم بومعناره اشارت ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ هست دیوان محاسب جامرا * وان پری رویان حریف جامرا * آن ذره وآن خود مرچالیش راست *

وآن حریرورود مرتعریش راست) مثلا دیوان محاسب عام ایچوندر واول پری رویلر جام ایچوق حریف اول ذره واول توغلغه جنك وچالیشدن اوتریدر واول حریرورود تعریشدن اوتریدر محاسب میك فتحه سیله محاسبه‌نك جمیدر محسبك جمعی دخی اولسه جائزاولور بوتقدیر اوزره مصدرمیمك جمعی اولور خود توغلغه یه درلر چالیش جنکه دیرلر رود سرود معناسنه‌در تعریشدن مراد شاهك سایه بانی وتختی وعالی اولان خانه‌لری اولمق احتمالی واردر زیرا عرب عرش الطیردر نچن طیرهوایه چیقسه وایکی قنادیله التده اولنه سایه براقسه وخلاصهٔ کلام اولدرکه حسابلر دیوانی عامهٔ ناس ایچوندر واول پری روی وشیرین کوبلر جام مصفی ایچون مصاحبلردرکه انلره مناسب اولان دیوان حساب وبونلره مناسب اولان جام شرابدر واول جوشن وتوغلغه تحقیقا جنك ایچوندر واول حریر ولباس نفیس وسرود لذیذ تحقیق پادشاهك تخت وسایبانندن حاضر اولنلر ایچوندر زیراحربه لایق اولان جبه وجوشندر وبزم وشربه لایق اولان آوازرود وچنك وعود وسرود در بعض نسخه‌ده بوبیت دخی واقع اولمشدر (آن ذره وآن خودرا جنك ووغا * وین شراب ونقل در بزم صفا) معناسی اول ذره واول توغلغه جنك ووغا محلنده در وبوشراب ونقل بزم صفاده‌در دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ این سخن پایان ندارد ای جواد * ختم کن والله اعلم بالرشاد) بوسوزنهایت وپایان طوتمز ای جواد پس بوسوزی ختم ایله طریق سداد وراه رشاده الله اعلمدر پس بنه صدده رجوع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ اندر احمد آن حسی کوغار بست * خفته این دم زیرخاك یثرب بست) الحاصل اول برحس که حضرت احمد علیه السلامك وجودنده که اوغارب وآفلدر بودم یثرب خاکنك التنده خفته ومدفوندر یثرب مدینهٔ منوره‌یه دیرلر یعنی حضرت احمد علیه السلامك وجود شریفنده اولان حس بشری که رؤیت جبریله طاقت کتورمدی اوزائل وآفل اولیجی ابدی حالا بودمده مدینهٔ منوره‌ده خاك التنده خفته وآسوده در ﴿ مثنوی ﴾ وان عظیم الخلق اوکان صفدر رست * بی تغیر مقعد صدق اندرست) واول رسول علیه السلامك عظیم الخلقی که او صفدر پهلواندر تغیرسز مقعد صدقده ساکندر صفدر صف برتجی دیمکدر بونده پهلوان وبهادر معناسی مراد اولور یعنی اول عظیم الخلق اولان سلطانکه یثربده مدفون اولان جسد شریفنك جانیدرکه نفس الامرده صفدر وپهلواندر تغیروتبدلسز حالا ملك مقتدرك قربنده مقام صدقده ساکندرکه متقیلرك دخی مقامی اولدر کما قال تعالی فی آخر سورة القمر (ان المتقین فی جنات ونهر فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر ﴿ مثنوی ﴾ جای تغیرات اوصاف تنست * روح باقی آفتاب روشنست * بی زتغیری که لاشرقیة *

بی زتبدیلی که لاغربیة) تبدیلات وتغیراتك جای ومحلی اوصاف تندر اما روح باقی
آفتاب روشندر اول روح باقی هیچ بر تغیرسزدر که لاشرقیة در کذلك بر تبدیلسزدر که
لاغربیة در بیت ثانی سورهٔ نورده اولان آیت کریمه یه اشارتدر تفسیری جلد ثانیده
لقمان حکایتنده مرور ایلدی وتوضیح معنی اولدر که تغیرات وتبدلاتك محلی تنك
وصفلریدر که زوال وفنادن وتغیر وتبدلدن خالی اولمز اما باقی اولان روح اعظم
فی المثل آفتاب روشندر اول آفتاب روشن که تغیرسزدر که شرقه منسوب دکلدر
وکذلك هیچ بر تبدیل یوقدر که غربه منسوب دکلدر شرقه وغربه منسوب اولان
البته تغیر وتبدلدن خالی اولمز اما روح باقی شرقی وغربی دکلدر پس اکا تغیر
وتبدل کلمز ﴿ مثنوی ﴾ آفتاب ازذره کی مدهوش شد * شمع از پروانه کی بیهوش
شد) آفتاب ذره دن قچن بیهوش و مدهوش اولدی کذلك شمع پروانه دن قچن
بیهوش اولدی یعنی آفتاب ذره دن بیهوش اولمز وشمع پروانه دن مدهوش اولمز
پس حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك حقیقتی آفتاب معنویدر
اکر فلاك واکر ملاك اکا نسبت برذره در پس اول حضرتك آفتاب حقیقتی ذرات
کائناتدن اصلا بیهوش اولمز واول حضرتك روح اعظمی بر شمع الهیدر وحضرت
جبرائیل علیه السلام اکا نسبت بر پروانه در پس اول شمع الهی کندی پروانه سندن
نیجه مدهوش اولور یعنی مدهوش اولمق احتمالی یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ جسم
احمدرا تعلق بدبدان * این تغیر آن تن باشد بدان * همچو رنجوری وهمچون
خواب ودرد * جان ازین اوصاف باشد پاك وفرد) حضرت احمد علیه السلامك
جسم شریفنك اول روح اعظمه تعلق اولدی بو تغیر تنك لایقی اولور بیل مثلا
رنجورلك کبی وخواب ومرض کبی اما جان بو وصفلردن پاك وفرددر مصرع اولده
اولان بدان کلمه سی حضرت جبریل علیه السلامه اشارت اولسه ده جائزدر لکن
روح اعظمه اشارت اولمق محله مناسبدر که قریب سببی معلوم اولور وتقدیر
کلام بویله دیمك اولور که حضرت احمد علیه السلامك جسم شریفنك اول
لاشرقی ولاغربی اولان آفتاب روشنه وروح باقی یه تعلق اولدی وبورؤیت
جبریل علیه السلامدن متغیر اولمق تنك لایقیدر روحك دکل بویله بیل که تن آدمی
ادنی شیلردن متغیر اولور مثلا رنجورلك کبی ونوم کبی وورد کبی شیلردن جسد آدمی
متغیر اولور اکر جسد انبیا علیهم السلام ایسه ده زیرا (انما انا بشر مثلکم) آیت
کریمه سنك موجبنجه حضرت پیغمبر علیه السلام وسائر انبیا واولیا بشریتده
مشترکلردر وبشرك جسمی ایسه تبدل وتغیردن خالی دکلدر اما جان بو ذکر اولنان
وصفلردن پاك وفرددر اکا تبدل وتغیر لاحق اولمز دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ خود
نتانم ور بکویم وصف جان * زلزله آفتد ردین کون ومکان * روبهش کر یك دمی

آشفته بود * شیرجان ما نا که آن دم خفته بود) خود جانك وصفنی سویلمکه قادر
دکلم اکر وصف جانی سویلیم بو کون ومکانه زلزله دوشر اول روح باقینك روبهی
اکر بردم آشفته ایدی بو اول حالته بکزر که جان ارسلانی اول زمانده خفته ایدی
روبهدن مراد بونده حضرت نبی علیه السلامك جسم شریفلریدر اش ضمیری جانه
عائددر آشفته متغیر وپریشان اولمق معناسنه در خلاصهٔ کلام اولدر که بن اول جان اعظمك
وصف شریفنی دیمکه قادر دکلم واکر روح اعظمك وصفنی سویلرسم بو کون ومکان
زلزله واضطرابه دوشر زیرا کون ومکانك وخلق جهانك اول جان عالیشانك اوصاف
علیه سنی استماع ایلمکه استعدادلری یوقدر اول جان عالیشانك روباهی که فی المثل جسم
مبارکلریدر اکر بردم حضرت جبرائیل علیه السلامك رؤیتندن متغیر وپریشان
اولدیسه بو اول حالته بکزر که جان ارسلانی کویا اول زمانده خفته ایدی وجانك خفته
اولمسی مشاهدهٔ الهیه ده حیران اولمسندن وکندی حالته وشاننه اشتغال قیلمسندن
وعالم جسددن کوزیو ممسندن کنایت اولور پس شول دیمکه برکاملك جانی کندی شاننه
مشغول ایکن یاخود جمال الهی مشاهده سنده حیران ایکن انك جسمی برادنی شیدن
متغیر وآشفته اولسه عجب دکلدر وبدنك بعض زمانده ادنی شیئله متغیر وآشفته
اولمسندن وعجز وفتور اظهار قیلمسندن کاملك کمالنه نقصان کلمز واول کاملك بدننی
مغیر ومبدل اولان وبیهوش ومدهوش قیلان شیء اول کاملدن افضل اولمق لازم
کلمز زیرا کاه اولور که خواب ومرض شدیدنبی وولی اولنلرك جسملرنی تبدیل ایلرحال
بوکه خواب ودردنبی وولیدن اولی اولمق لازم اولمز بو معنانك تحقیقی وبو محله مناسب
اولان کلمات جلد ثالثده دقوقی حکایه سنده (کفت اکر اسمی شود غیب ازولی)
بیتنك شرحنده مرور ایلدی ودخی اواخرنه قریب اولان ربودن عقاب موزه
رسول صلی الله علیه وسلم شرحنده هم بورایه مناسب اولان سوزلر تقدم ایلدی
﴿ مثنوی ﴾ خفته بود آن شیر کز خوابست پاك * اینت شیر زمسار و سهمناك *
خفته سازد شیر خودرا آنچنان * که نمامش مرده دانند این سکان) اول جان شیری
خفته ایدی که فی الحقیقه خوابدن پاك وبریدر ایشته سکا زمسار وسهمناك شیر اول
شیر کندیسنی آنجلین حلیم وخفته دوزر که بو سکلر انی تمام مرده بیلورلر زمسارده
اولان سار لفظی برقاچ معنایه دلالت ایدر اولا سر معناسنه اولمق جائزدر مثلا چشمه
سار وکوهسار کبی که چشمه باشی وطاغ باشی دیمك اولور بو تقدیرجه زمسار سرزم
تقدیرنده اولوب باشی بومشق دیمك اولور وثانیا سار لفظی بر اسمه متصل اولسه
آنك کثرتندن عبارت اولور مثلا سنکسار وخاکسار کبی طاشلق وطپراقلق وآغجلق
محلی دیمك اولور بو تقدیر اوزره زمسار زملك محلی دیمك اولور سار خوی معناسنه
اولوب نرم خویلو دیمك دخی جائزدر سهمناك هولناك ومهابتلو معناسنه در تحقیق

کلام اولدر که اول جان شیری بحسب الظاهر خفته ایدی وحقیقتده اونوم وغفلتدن اومنزه ومقدس در انکچون (عینای نامان ولاینام قلبی) بیورمشلردر اشته سکاباشی بو مشق ومهیب وهولناك بر ارسلانکه من حیث المعنی آنك جلالت وعظمتی وشوکت ومهابتی وصف وبیانه کلمز ایکن برمرتبه هین ولین ایدیلر که حق تعالی حضرتلری اول حضرته کفار ومنافقین اوزره لینت وملایمتی ترك ایلیوب (یاایها النبی جاهد الکفار والمنافقین واغلظ علیهم) دیمکله غلظت وخشونت ایلمکه امر ایلدی شول مرتبه لطف ونرملك وحیا وشرملك محل ومعدنی اولمشلر ایدی که اول شیر حقیقت کمال لطفندن ولینت طبعندن اصحاب معصیت واهل نفاق واهل ضلالت مابینلرنده کندیلرینی آنجلین خفته دوزوب اکثر حاللرندن هروجهله تغافل وتعامی ایلرلردی که تمام اول حضرتی بوسکلر مرده مثابه سنده بیلورلردی واول حضرتی کندی حاللرندن غافل وجاهل زعم قیلورلردی پس غلیظ القلب اولمدیغیچون انلره خشونت ودرشت قیلمدیغیچون اول حضرتك حوالیسنه جمع اولورلردی واندن مراد ومقصودلرنی استفسار قیلورلردی کور که حق تعالی حضرتلری اول حضرتك آنلره ایلدیکی لینت وملاطفت کندینك رحمتندن ایدیکنی بیان ایدوب ونرم ولطیف اولدیغنی بو آیتده عیان ایدوب (فبما رحمة من الله لنت لهم ولو کنت فظا غلیظ القلب لانفضوا من حولك) بیوردی ﴿ مثنوی ﴾ ورنه درعالم کر ازهره بدی * کهر بودی ازضعیفی تربدی) یوخسه عالمده کیمك زهره سی اولوردی که ضعیفلکندن برتر بدی قاپیدی بر بدناو بانك ضمه سیله بردانه به وشیء حقیره دیرلر ضعیفیده یاوحدت ایچون اولمق دخی جائزدر ومصدریه اولمق دخی جائزدر که اکا کوره معنی ویرلدی یعنی اکر اول شیر حقیقت کندیلرینی خفته دوزمیه لردی وناسك اکثر احوالنده تغافل وتعامی قیلمیه لردی عالمده کیمك یورکی وطاقتی اولوردی که بر ضعیفدن بردانه یی قاپیدی و برشیء حقیری اندن الیدی یعنی هیچ کسه نك بر ضعیفدن برشی اخذ ایلمکه طاقتی وجرأتی اولمزدی اکر اول حضرت اکثر حالده ناسك احوالندن تغافل وتجاهل قیلمیدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ کف احمد زان نظر مخدوش شد * بحر او ازمهر کف پرجوش شد * مه همه کفست معطی نور رپاش * مادرا کر کف نباشد کو مباش) حضرت احمد علیه السلامك کفی اول نظردن مخدوش اولدی انك بحری کف محبتندن پرجوش اولدی ماه دوکلی معطی ونور پاش کفدر ماهك اکر دست وکفی اولمیه دی اولمسون بیت اولده اولان کفلر کوپوك معنالرینه در ومراد حضرت احمد علیه السلامك جسد شریفلریدر وبیت ثانیده اولان کفلر ال معنیلرینه در مخدوش خد وشدندر خدوش قاشمقدن وطرملقدن حاصل اولان جراحته دیرلر بونده مخدوش خراشیده ومجروح معناسنه در وتقدیر معنی وتوضیح فحوی بویله دیمك اولور که حضرت احمد علیه السلامك

کف کبی اولان جسم شریفی حضرت جبریل علیه السلامه اولان اول نظردن مجروح ومنغبر اولدی امااول حضرتك بحر حقیقتی انك کف کبی اولان جسمندن اوزری پرجوش اولدی وظهور قیلدی بحردن مراد حقیقت محمدیه اولور وحقیقت محمدیه نك جوشه کلمسی وظهور قیلمسی اول حضرتك اعدل واجمل اولان جسدینك محبتندن اوتریدر پس اول حضرتك جسد شریفلرینك کمالیله شرفنی وعزت وجلالتنی شوندن فهم ایله که حق تعالی یه جمیع ارواح واشباحدن وجمله اشیادن اعز واکرم اولان عقل کله وروح اعظمه اول جسد شریف مظهر اولدی واول بحر حقیقت اول ذات شریف ایچون جوش وخروشه کلوب اولا صور کائناتی اظهار ایدوب اندنصکره ابو البشری وانك اولادنی ظهوره کتوروب بعده اشرف قرنده واکرم زمانده اول حضرتك جسد شریفنی ظهوره کتوروب اول حقیقت انده بکمالها عیان اولدی وجمیع اوصاف وکمالاتیله اول مرآت مجلاده ظهور قیلدی پس بومرتبه شرف وفضیلتی اول سلطانك جسد شریفی اول نظردن متغیر اولمسی اکا نقصان ویرمز زیرا اول حضرت بر بدر کامل کیدر آنك ذات حقیقیسی سرتاپا معطی ونور پاش دست کبیدر اکر اول ماه حقیقته برصوری ال اولمزسه دی اولمسون زیرا آنك دسته احتیاجی یوقدر کذلك بشریت اول حضرته دست کبیدر اول سراج منیرك ذات شریفی عالمه ضیا کستر ونور پاشدر اکر بشریت واسطه سی اولمزسه ده بنه اکا عیب ونقصان کلمز زیرا اول صفت انك ذاتندن منفك اولمز وانك عطاسی ایسه آلت خار وجارحه یه محتاج اولمز ﴿ مثنوی ﴾ احمدار بکشاید آن پرجلیل * تا ابد مدهوش باشد جبرئیل) حضرت احمد علیه السلام اکر اول پرجلیلی آچیدی حضرت جبرائیل علیه السلام ابده دك مدهوش اولیدی پرجلیلدن مراد اول حضرتك قوت روحانیه سی اولور یعنی اکر حضرت رسول علیه السلام روحانی اولان پرجلیلی آچیدی وحضرت جبرائیل علیه السلام انی کوریدی هیبت وعظمتندن ابد الآباده دك مدهوش وبیهوش قالیدی (مری) چون کذشت احمد زسدره مرصدش * وزمقام جبرائیل واز حدش * کفت او را هین بپراندر پیم * کفت رو رو من حریف تو نیم) چونکم حضرت احمد علیه السلام سدره دن وجبرائیلك مرصدندن کچدی وحضرت جبرائیلك مقامندن وانك حدندن کچدی پس حضرت احمد علیه السلام اکا دیدی یاجبرائیل البته بنم اردیمجه پرواز ایله جبرائیل امین اول حضرته دیدی یوری یوری بوندن اوته بن سنك حریفك دکلم یعنی حضرت جبرائیل علیه السلام اول حضرته سدرة المنتهایه دك پیشوا ودلیل اولدی چونکم حضرت جبرائیل علیه السلام سدره یه کلدی که مقام جبرائیل علیه السلامدر وآنك مرصدیدر پس مقامنده قالدی وحضرت رسول اکرم

صلى الله تعالى عليه وسلم اكا ديدى يا اخى جبرائيل سنكله جناب عزته بيله كيدهلم حضرت جبرائيل عليه السلام اكا ديديكه يا نبى الله بوندن اوته بن سنك مصاحبك اوله مزم بوندن اوته عزتله سن بيور ديدى ﴿ مثنوى ﴾ باز كفت اورا بيا اى پرده سوز * من باوج خود نرفتستم هنوز) كيرو اول حضرت عليه السلام اكا ديدى كل اى پرده سوز زيرا بن هنوز دخى اوج اعلامه كتمدم و بن حقيقتم جانبنه بوندن اول سيرايتدم پس كر كدر كه بندن مرافقتى قطع ايليه سن ﴿ مثنوى ﴾ كفت بيرون زين حد اى خوش فر من * كر زنم پرى بسوزد پر من) حضرت جبرائيل عليه السلام اول سلطان جليله ديدى اى بنم خوش فر اولان يارم بو حددن خارج و بو مرتبه‌دن ايلرو اكر بر پر اوردم بنم آتش تجلى پرو بالمى احراق ايلر (لو دنوت انملة لاحترقت) ديديكى قولك مضمونيدر ﴿ مثنوى ﴾ حيرت اندر حيرت آمد اين قصص * بيهشى خاصكان اندر اخص * بيهشيها جمله اينجا باز بست * چند جان دارى كه جان پرواو يست) الحاصل بو قصه‌لر حيرت اندر حيرت كلدى زيرا خاصلرك اخصك حالنده حيرت و بيهشلكى واردر جميع بيهوشلقلر بو مرتبه ده لعب و بازيدر نه قدر جان طوترسككه جان پردازاق محليدر خاصدن مراد بونده حضرت جبرائيل عليه السلامدر و اخصدن مراد حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمدر خلاصهٔ كلام اولدركه بو ذكر اولنان قصه‌لر حيرت ايچنده حيرت كلدى و سبب حيرت خاصكان الهينك اخص اولان كاملك حالنده بيهوشلكيدركه فى الحقيقه خاصكان الهى ملائكهٔ مقرب ايكن اخص اولان حضرت نبى عليه السلامك بلكه اكا وارث كامل اولان ولينك خصوصنده حيران اولمشلر و مدهوش قالمشلردر حال بوكه اخص اولنلر دخى من وجه انلرك حالنده وشاننده حيران و بيهوش اولمشلردر نته كم حضرت نبى عليه السلام رؤيت جبرائيل عليه السلامدن ابتداى حاللرنده مدهوش و بيهوش اولدى اما اخصك انلر حقنده اولان بيهوشلكى قبل الوصول الى الكمالدر وانلرك اخص اولنك حالنده بيهوش اولمسى بعد الوصول الى الكمالدر زيرا اخص اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرام بر مرتبه‌يه ايررلركه انده ملك مقرب بلكه نبى مرسل بيله صيغمز چونكم اخص اولنلر بالكليه فانى اوله‌لر ومرتبهٔ ولايته ايروب حضرت حقه وصول بوله‌لر مقام عقلده و مرتبهٔ روحده اولان ملائكه انلرك سرنده وشاننده مدهوش و بيهوش اولورلر ولكن اكر باهوش اولملرى واكر بيهوش اولملرى اخص اولنلرك مرتبه سنه نسبت جمله‌سى لعب و بازيچه‌در زيرا بيهوشلك و باهوشلك جمله‌سى جاندار اولان مخلوقك حاليدر واخص اولان سلطانلر ايسه بتمشلردر پس اى مخلوقيت مرتبه سنده كاهى باهوشلك و كاهى بيهوشلكله موصوف اولان كمسه نيجه بر جان طوترسن بو محلده مادامكه

بالكليه جانكدن كچميه سن وفنا شرابنى ايچميه سن واصل جانان اولمزسن مادامكه واصل جانان اولميه سن اخص اولنلرك حالنى بيلمزسن زيرا اخصك حالنى خواص بيلمز بلكه ينه اخص اولنلر بيلور نته كم قطب الاقطاب اولان صاحب دولتك حالنى وسرينى مرتبهٔ عقلده ورو حده اولان اقطاب وابدال بيلمزديمشلردر خلاصهٔ كلام اكر خواص بشر واكر خواص ملك اخص اولان كامل واكملك اسرارنى بيلمكدن عاجزادر ديو تحقيق ايلمشلردر ﴿ مثنوى ﴾ جبرائيلا كر شريفى وعزيز * تو نهٔ پروانه ونى شمع نيز * شمع چون دعوت كند وقت فروز * جان پروانه نپرهيزد زسوز) اى جبرائيل اكرچه شريف واكرچه عزيزسن سن پروانه دكلسن وشمع دخى دكلسن شمع چونكم اشتعال وقتنده پروانه‌يى دعوت ايليه پروانه‌نك جانى سوزوكدازدن پرهيز ايلمز جبرائيل عليه السلامدن مقصود بونده مرتبهٔ عقلده اولان عقل كامل صاحبلرى اولور و پروانه دن مراد وارث حضرت محمد صلى الله تعالى عليه وسلم وعاشق جمال احمدى اولان اصحاب فنا وارباب صفا اولوركه انلرك مرتبه‌سنه عقل شريف وملك مقرب واصل اولمز انكچون حضرت جبرائيل عليه السلامه خطاب وعقل كامل صاحبلرينه تعريض ايدوب بيورر يعنى اى مقام عقلده اولان ومرتبهٔ ملكيتده وروحانيتده قلان وخاصكان الهى زمره‌سنه داخل اولان كمسه اكرچه نفس الامرده سن دخى عزيز وشريفسن واكثر عباد اللهه نسبت عالى ولطيفسن ولكن سن پروانه كبى عاشق دكلسن وشمع كبى معشوق دخى دكلسن زيرا شمع حقيقى چونكم تجلى ذاتيه وقتنده پروانه كبى اولان عاشقلرنى كنديننك وصالنه دعوت ايليه پروانه‌نك جانى يانمقدن وفانى اولمقدن پرهيز ايلمز بلكه اول شمعه كندوينى اوروب تجلى نورنده كندوينى محو ايلرنته كم حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حق تعالينك تجلىٔ ذاتيه‌سندن پرهيز ايلمدى ولكن حضرت جبرائيل عليه السلام (لو دنوت انملة لاحترقت) ديوب نار تجلينك كندوينى ياقمسندن قورقوب وشمع حقه كندوينى اورمسندن پرهيز ايدوب كندى مقامنده قالدى وحضرت نبى مكرم صلى الله عليه وسلم يتارسه‌ده بن يانه‌يم ديوب تجلى شمعنه كندوينى اوردى و بى محابا مقام جبرائيل عليه السلامدن ايلرو كچوب واصل جانان اولدى چونكم بو بيانده ذكر اولنان كلامك فهمنده ومعرفتنده قصورى اولان كمسه‌لره صعوبت اولديغى مقرر ومحقق اولديغنه بناء بونك مستور ومدفون اولمسى روا كوروب كندى جنابلرينه خطاب ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ اين حديث منقلب را كور كن * شيررا برعكس صيد كور كن) بو منقلب اولان حديثى كور ايله ياخود معنى بومنقلب حديث ايچون كور ايله يعنى مدفون ايله ارسلانى عكس اوزره بيان اشكينك

صیدی ایله مصرع اولده اولان کور کاف عجمی ایله مقبره معناسنه در ومصرع ثانیده اولان کور کاف عجمی ایله بیان اشکی معناسنه در و بو بیتده ودخی مابعدنده اولان بیتده خطاب علی قاعدة التجرید کندی نفس شریفلرینه در منکره خطاب اولمق ویاخود بو بیتلر منکرلسانندندر دیمك بو بیتلری سیاق وسباقه توفیق ایلمسنده عدم اقتداردن ناشی اولور وقصور فهمدن لازم کلور بلکه اولی اولان حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا فهم وعقله ملایم اولمین برنیجه اسرار ومعارف بیوردقدنصکره اول اسرارك وکفتارك مستور ومدفون اولمسنی روا کوروب برسبیل تجرید کندی وجود شریفلرینه انك مستور اولمسی خصوصنده خطاب ایلك اولیدر مثنوی شریفده بو کونه قاعده قنی چوق محلده واقع اولمشدر وحدیث منقلبدن مراد بو بیانده انقلاب اوزره واقع اولان سوزلردر که اولا حضرت جبرائیل علیه السلامی حضرت نبی علیه السلامه اقوی واعلی عدایلیوب حضرت نبی علیه السلام انك مشاهده سنده بی طاقت و بی هوش اولدی دیمکله ضعیفلرین بیان ایلمشلردی بعده معراجه توجه بیوردقلرنده سدره دن اوته حضرت حقك قرب ولقاسنه کذر قلوب رب العالمینی کورمك ومشاهده قیلق خصوصنده جبریل امیندن حضرت پیغمبر علیه السلامی اقوی واعلی عد ایلیوب حضرت جبریل علیه السلامك اول مرتبه ده اولان ضعفنی بیان ایلمشلردی پس حدیث منقلب دیمکله بومعناره اشارت بیوردیلر وکورکن دیمکله بو کونه سوزلرك مستور ومخفی اولمسنه اشارت ایدرلر ومصرع ثانیده اولان شیرقوی وعالی و کورضعیف ودنی معناسنه درومراد حضرت نبی علیه السلام وهرعصرده اکاوارث کامل اولان هرولی اولور وکوردن مراد هرعصرده اولان خلق اولور وتوضیح معنی وتحقیق فحوی بویله دیمك اولورکه ای مولانا بو منقلب اولان سوزی مستور ومخفی ایله وبرزمان بویله عالی وقوی اولان شیر حتی ضعیف ودنی اولان خلقه برعکس صید ایله تاکه اول عالی شیری بوضعیف اولان خلق برزمان کندیلره کرفتار کورەلر وآنی کندیلرك مغلوبی زعم ایده لر واول شیردلیر بونلره کال لطفندن مدارالر ایلیه وزیاده لینت ورفقله ملایم سوزلرسویلیه و بونلر زیاده حماقت وجهالتلرندن انك حلمی وملایمتنی انك مغلو بیتندن عد ایلیوب کندیلری انك اوزرینه غالب وقوی کورەلر پس حقیقت معنایه نظراولنسه مصرع ثانی دخی حدیث منقلب اولور و بو حدیث منقلبی دخی مدفون ایلش ومستورسویلش اولورکه هرکس بونلرك معناسنه نظر ایرکوره مزمکرکه مستور ومخفی اولان کلامك باطننه مطلع اولان عارفلر ایرکوره

﴿ مثنوی ﴾ بندکن مشك سخن شاشیترا * وامکن انبان قلماشیترا * آنکه برنکذشت اجزاش اززمین * پیش اومعکوس قلماشیت بین) سوزنثار ایلمککك

مشکنی باغله سنك قلماشلغك انبانی آچه مشك مشهوردر سخن شاش وصف ترکیبیدرا کرچه اصلنده سوزایشه یجی دیمکدر زیرا شاش شاشیدن لفظندن ایشه مك معناسنه در ولکن صکره سوزنثار ایلك و بیهوده کلام جاری ایلك معناسنده استعمال اولنمشدر اکامتصل اولان یامصدریه ویاخطاب ایچوندر وامکن مکشا معناسنه در کذلك یاباء مصدریه وتا خطاب ایچوندر قلماش بیهوده وعبث سوز معناسنه در بعضلر قلماش قلاش معناسنه در دیمشلرو بعضلردخی ضم قافله قل ماشئتدن مرخم اولوب دیلدیکن سو یلك معناسنده استعمال اولنمشدر دیمشلردر ودیلنه نه کاورسه سو یلمکدن عبارت اولور دیو تعبیر ایلشلر بودخی بیهوده سوز سو یلك معناسنه اولور وافت نعمة الله ده ضم قافله قلماش بمعنی قلاش وحرامزاده وایشسز یعنی بیکار وبطال معناسنه در دیمشدر بونده ینه بیهوده معناسنه استعمال اولنمق و یاقلاشاق معناسی و یرلمك اولی اولور اولکی بیت اجزای عقل وروحی وفکری زمین بشریتدن ومرتبۀ سفلیه دن تجاوز وترقی ایلمین طائفه نك قتلرنده وزعملرنده بوکلامك بیهوده اولدیغنی وکندیلره بیهوده وعبث سو یلکلکی اسناد قیلدقلرنی اشعار ایلمکدن اوتری سخن شاشلکی اولا کندیلره اسناد ایدوب برسبیل تجرید وجود شریفلرینه خطاب ایلدکدنصکره بوکلام عالینك معکوس وقلماش اولمسی اجزای عقلیه وروحیه سی زمین بشریتدن تجاوز ایلمین طائفۀ سفلیه نك زعملرنده وقتلرنده اولدیغنه بیت ثانی ایله تنبیه واشارت ایدوب بواسلوب اوزره بو کلام شریفی بیهوده زعم ایلین طائفه یه عظیم توبیخ وتشنیع بیورمشلردر پس خلاصۀ کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولورکه ای مولانا سخن اجرا ایدیجی وکلام نثار قیلیجی مشك ودهانکی باغله منکرلرك زعمنده وسفلی اولان طائفه نك قتنده سنك بیهوده لك محلی اولان طاغرجغکی کشاده ایله زیرا اول کمسه نك که اجزای عقل وروحی زمین بشریتدن یوقرو کچدی انك اوکنده بوکلام شریف وسخن لطیف معکوس وقلماشلکدر حق تبارك وتعالی انك عقل وروحنه اول استعداد وقابلیتی و یرمشدر که مرتبۀ سفلیدن تجاوز وترقی ایدوب مرتبۀ اعلایه وعالم معنایه واصل اوله اندنصکره دیدۀ حقیقت بینله اولیای کرامك کلامنه نظر قیله تاکوره که انلرك کلام عالیسی نیجه منبع حکمت ونه کونه معدن علم ومعرفتدر حد ذاتنده اجزای عقل وروحی زمین بشریتدن تجاوز ایلمین طائفه هرنقدر عالی وشریف وحکمت آمیز برکلامی کورسه لر انلره بیهوده وناچیزلر کلور پس حکیم الهی اولان وبوکونه کمسه لره سوز سو یلین و بذل حکمت ومعرفت ایلین عزیزلره لازم اولان اولدر که ظاهرا بونلره مخالفت ایلمیه بلکه (امرت بمداراة الناس) حدیثك موجبنجه بونلره مدارا ایلیه وحلم ورفقله معامله قیله بومعنایی تفهیم وتعلیمدن اوتری حضرت حسام الدین افندی یه خطاب ایدوب بوابیات شریفه ایله تعلیم

بیورلر ﴿ مثنوی ﴾ لا تخالفهم حبیبی دارهم * یا غریبا نازلا فی دارهم *
اعط ماشاؤا وراموا وارضهم * یاظعینا ساکنا فی ارضهم) ای بنم حبیبم سن بو طائفه یه
مخالفت ایله مدارا ایله ای بونلرك خانه سنه نازل اولان واولرنده غریب اولان
حبیب انلرك دیلدکلرنی واستدکلرنی اعطا ایله و بونلری راضی قیل یا انلرك ارضنده
ظعین وساکن اولان حبیبم بیت اولده اولان ضمیرلر ودخی بیت ثانیده اولان ماشاؤا
وراموا واده وارضهمده اولان ضمیرلر جمله سی اجزای عقل وروحی زمین بشریتدن
تجاوز ایلاین اهل دنیایه واصحاب هوایه راجعدر دار مفاعله بابندن امر درمدارات ایله
معناسنه مدارانك معناسی قلبده بعد اضمار ایلیوب عدو اولان کسه نك یوزنه کولمکه دیرلر
نته کم ایکنجی جلدده جمله بردن سك سرخنده (کرضرورت دم خر را آن حکیم)
بیتنده مرور ایلشدر مصرع ثانیده اولان دار خانه معناسنه در ارض افعال بابندن
امر در همزه سی قطع ایچوندر لکن بونده ضرورت شعردن اوتری وصل اوقنمق
لازمدر ومصرع ثانیده اولان ارض زمین معناسنه در وتقدیر کلام بویله دیمك
اولور که ای اهل دنیانك خانه لرینه نازل اولوب انده غریب اولان حبیبم سن بو سفلی
طائفه یه (بیت) فدارهم مادمت فی دارهم * وارضهم مادمت فی ارضهم * قولنك
موجبنجه بونلره مدارا ایله ظاهرا مخالفت قیلمه که حضرت حبیب اکرم صلی الله
علیه وسلمك سنت سنیه لری بودر ای حبیبم سن بو طائفه نك دیلدکلرنی وطلب
ایلدکلرنی اعطا ایله و بونلری بای وجه کان راضی قیل ای بونلرك زمیننده مسافر
اولان واقامت قیلان حبیبم دیمك اولور بو دنیا اهل دنیانك خانه سی و بو زمین
اهل دنیانکدر اکا مألوف اولدیغی اعتبار له ارضی کیدر واصحاب دل بو دنیاده
غریبلر ومسافرلر در غریب مسافره لازم اولان ادب ایسه بودر که مادامکه
برکسه نك دارنه نازل اولوب انده غریب اوله اکا مدارا قیله و برکسه نك که کاوب
ارضنده مسافر اوله وانده اقامت قیله لازمدر که آنی راضی قیله پس اهل دل
اولان کسه لره اهل دنیایه مدارا ایلکدن ایو خصلت اولمز ﴿ مثنوی ﴾
نا رسیدن درشه ودر ناز خوش * راز یا با مروزی می ساز خوش) تا شاهه
ایرشنجه وناز خوشه ایرشنجه ای رازی مروزی ایله خوش ولطیف دوزل رازدن
مراد ری شهریدر چین ری شهرنه یاء نسبت الحاق ایلسه لر آخرنده اولان یایی
الفه قلب ایدوب آخرنه برزا کتوروب رازی دیرلر مروزدن مراد مرو شهریدر که
اکا دخی یای نسبت الحاق ایتسه لر انك دخی آخرنه زا کتوروب مروزی دیرلر
نته کم جلد اولك اوائلنه قریب دخی برمقدار ذکری مرور ایلشدر و بعضلر
دیمشلردر که بو ایکی شهرك طائفه سی بری برلریله مقدما عظیم ضد وخصومت
اوزره ایدیلر چین بری برلرینه ملاقی اولسه لر کندیلرینی بیلدرمیوب تستر ایدرلردی

بونده رازیلردن مراد اهل الله ومروزیلردن مراد اهل دنیا اولور شاهدن
مراد حضرت خداوانك نازندن مراد تجلیات لطیفه وجمالیه سی اولور وتقدیر
کلام بویله دیمك اولور که تا حقیقت شاهنه وانك جمال باکمالنك مشاهده سنه
ایرشنجه دك ای ری شهرنه منسوب اولان ولی وصفی مرو شهرنه منسوب اولان
اهل دنیا ایله برخوش دوزل وحسن خلقله معامله ایله تاکم کندی ضررلرندن امین
اوله سن ﴿ مثنوی ﴾ موسیا درپیش فرعون زمن * نرم باید کفت قولا لینا)
ای موسی زمانه نك فرعونی قتنده قول لین ایله نرم سویلمك کرکدر یعنی ای موسی
مشرب اولان وقلب موسی اوزره سیر قیلان مرشد کامل زمانه فرعونلرینك او کنده
کلام لطفله کرکدر نته کم حق تعالی سوره طه ده بیوردی هارونله موسی علیهما
السلامه که (اذهبا الی فرعون) ای هارون وموسی وارك فرعونه (انه طغی)
تحقیق او طغیان ایلدی (فقولا له) پس اکا سویلیك (قولا لینا) نرم سوز قول لین
نرم سوز سویلکدر رعونت وخشونت اوزره عنف ایتمك پس حین ارشادده مرشد
اولنه دخی بو ادبی کوزتمك لازم اولور نته کم حکایت اولنور که واعظلردن بری
حاکملردن برینه عظیم توبیخ وتعرضلر ایدوب بالمواجهه خشونتلر کوسترمش اول
دخی ایلر وکلوب دیمش که هی افندی سندن نیجه وجوهله اعلا وافضل
اولان کسه لره وبندن نیجه مرتبه ادنی واسفل اولان کسه ایچون خدای عز
وجل وقولا له قولا لینا دیو امر ایلمش ولینت وملایمت ایله ارشاد ایلیك دیو
سویلمش سندخی ﴿ مثنوی ﴾ آب اکر در روغن جوشان کنی * دیکدان
ویك راو ران کنی) مثلا اکر روغن جوشانه آب ایلیه سن او جاغی وچولمکی ویران
ایلرسن یعنی چین بر او جاقده چولمك ایچنده یاغ قینارکن انك اوزرینه صوغوق
صو دوکسك درحال اول روغن طشره دوکلوب هم او جاغی وهم چولمکی
ویران ایلر کذلك بارد سوزماء بارد کبیدر واهل نفسك دیك روغن جوشان
کبی اولان وجودلرینه صب ایلسك درحال جوش وخروشه کلوب دیکدان
مجلسی خراب ایدرلر وکرمیت قلوب ایچون مشتعل اولان آتش نصیح وپندی
سویندررلر لازم کلدیکه بونلره غلظت وحدتدن حذر اولنه ورفق وملایمتله
حکیمانه ارشاد قیلنه ﴿ مثنوی ﴾ نرم کو لیکن مکو غیر صواب * وسوسه
مفروش درلین الخطاب) نرم سویله لکن صوابك غیری سویله لین خطابده
وسوسه صاتمه یعنی مرشده لازم اولان ادب اولدر که حین ارشادده رعونت
وخشونت ایلکدن حذر ایلیه وسوزی ملایم ونرم سویلیه ولکن صوابدن غیری
سویلمیه ولین خطابده خاطرینه کلان وسوسه واندیشه یی صاتمیه وخلقه ریا وسمعه
ایتمیه بلکه مقصودی لله وفی الله اولوب وخواطر نفسانیه ووساوس شیطانیه یی

دروندن طرد ورد قیلوب صواب اوزره ملایم ونرم واطیف سوزلر سویلیه تاکم
مستمعینك قلبنه انك كلامی تأثیر ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ وقت عصر آمد سخن
کوتاه کن ٭ ای که عصرت عصررا آگاه کن) وقت عصر کلدی سوزی کوتاه
ایله ای حبیبم سنك عصرك اهل عصری آگاه کن در مصرع اولده اولان
عصردن مراد ایکندی وقتیدر و بونده وقتك تنك اولمسندن کنایت اولور زیرا
بودنیایی من اوله الی آخره بر کون قدر فرض ایتمشلردر حضرت آدم علیه السلامدن
حضرت خاتمه کلنجیه دك صباح وقتدن ایکندی زمانه کلنجیه دك کیبدر
وحضرت سید الانام علیه السلامدن یوم قیامته دك عصر وقتدن غروبه ایرنجه
کیبدر پس بعد العصر هر کیم کلسه وقت عصرده کلمش کیبدر باخصوصکه
انسانك عمری قتی تنك زاولمشدر پس اول تنك وقتده کلامك کوتاه اولمسی
خیراو کلمشدر انکچون وقت عصر آمد سخن کوتاه کن یوردیلر ومصرع ثانیده
اولان اولکی عصر صقمق معناسنه وثانیجی عصر مضاف مقدر اولمق اوزره
زمان معناسنه اولوب اهل عصر معناسنه اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که
ای بنم حبیبم وقت عصر کلدی وزمان تنك اولدی خیر الکلام ماقل ودل موجبنجه
سوزی قیصه ایله وکلامی موجز ومفید سویله ای حکیم الهی که سنك زمان وحاله
خالق عصر ایلمك اهل عصری آگاه ایلیجیدر وآنلری دین ودیانتدن علیم وخبیر
قیلیجیدر ﴿ مثنوی ﴾ کو تومر کل خواره راکه قند به ٭ نرمی فاسد مکن
طینش مده) کل خوارهیه دی که قند بکدر فاسد نرملك ایله اکا طین ویرمه ویت
مقدمده نرم کو لیکن مکو غیری صواب بیوردقلری کلامدن ناشی اولان سؤال
مقدره جواب کبی واقع اولمشدر کأن دیمك لازم کلدیکه نیجه نرم سویلیم و بوخلقه
نه کونه صواب نقل ایلیم بیوررلر که کل خواره اولانه ملایمت اوزره دی که یاالحی
سکا قند بیمك یالحق بیمکدن اولی وغدای نفسانیهیی ترك ایدوب غدای روحانیه
اولان علوم وحکمی اکل ایلمك هر وجهله انفع واعلادر اکا نرمی فاسد ایله یعنی
یالحق ویرمه مراد انك مزاجنه معین اولان وطبعنه خوش کلان سوزی شویله که
اول فاسد اولان نرملکدر وانی طین بیمکه رضا و برمکدر الحاصل نرملك ایکی
قسمدر بری نرمیٔ فاسد بونده مدرو بری دخی نرمیٔ مصلحدر که بومدوحدر نرمیٔ
فاسد اولدر که برکل بین کسهنك مزاجنه معین اولان وطبعنه خوش کلان سوزی
سویلیهسن واکا طینی بویله بیمك وشویله اکل ایلمك کرك دیو اجازت ویرهسن ونرمیٔ
مصلح اولدر که کل خواره اولان کسهیه طین بیمکه اجازت ویرمیهسن وطبعنه معین
اولان سوزی سویلیهسن بلکه علم دینی وشکر معنوی اکل ایله دیو قند روحانی
بیمکه ترغیب وتحریض ایلیهسن ﴿ مثنوی ﴾ نطق جانرا روضهٔ جانیستی ٭

کرزحرف وصوت مستغنیستی) ای حبیبم نطق جان ایچون سن روضهٔ جانیسندر
اکرچه حرف وصوتدن مستغنی سندر خطاب حضرت حسام الدینهدر بو تقدیر
اوزره مصرع ثانیده کرحرف شرط اولمز وجزایه دخی احتیاج اولمز اما اکرحرف
شرط اولورسه جزامقدم اولان مصرع اول اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که
ای حسام الدین چلبی اکر حرف وصوتدن سن مستغنی اولیدك نطق جان ایچون
جانه منسوب صافی روضه ایدك لکن برای تعلیم انام وتفهیم عوام بوحرف
وصوتدن مستغنی دکلسن دیرسن بو نطق جان ایچون جانه منسوب صافی دکلسن در
بلکه حرف وصوتله احاطه اولنمش وبناء قلنمش بر روضهٔ جان سندر پس
بوحرف وصوت دخی بو نطق جانه وروضهٔ جنانه منزوجه لازم اولنلردندر نته کم
بر بستان وقندزاره کتوروب برسر خری اویوق نصب ایدرلر که اول سر خرنیجه
بیکانه قوشلری و بیهوش اولان وحوشلری اول بستان وقندزاره کیرمکدن وانك
ایچنده اولان لطائف ثماری کورمکدن وآنلری دیرمکدن آنلره مانع اولور کذلك
بوحرف وصوتی دخی نطق جان ایچون وقند زار جنان ایچون لحکمة ولمصلحة
وضع سر خرکبیدر که نیجه وحشی طبیعت اولان کسهلر ایراقدن انی کوروب
درون قند زاره داخل اولمقدن اعراض ایدرلر نته کم من وجه حرف وصوتك
دخی لازم اولدیغنه ومحضا معنایه نسبت سر خرکبی اولدیغنه بوبیتلرله اشارت
ایدوب بیورر ﴿ مثنوی ﴾ این سر خر در میان قند زار ٭ ای بسا کمراکه
بنهادست خار ٭ ظن ببرد ازدورکان آنست وبس ٭ چون قج مغلوب وامیرفت
پس) قند زار وشکرستان ایچنده بواشك باشی ای چوق کسهیی که خارقومشدر
زیرا اول کسه ایراقدن ظن ایلدیکه اول انجق اودر اول کسه مغلوب فوج کبی
کیرو اردنه کتدی قند زار قند بتن ییره دیرلر وعادت ناسدر که بستانك وقند زارك
میانه کتوروب برقاچ خر باشلرنی بر آغاج اوزره نصب ایدرلر تا بد چشم اولنلرك
کوزی قندزاره دکیوب اکا که و بوندن ماعدا بعض جانورلر کاورلر آنی کوروب
آنی برشیٔ توهم ایدوب اول قندزاره کیرمکدن اول واسطهایله اجتناب ایده پس
حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا بومثنوی شریفده اولان معانی واسراری
قندزاره تمثیل ایلدیلر و بونك حروف واصوات وامثال وحکایاتنی باخصوصکه
هزلیات ومطا بیاتنی خر باشلرینه تشبیه قیلدیلر که اولا بدنظر اولنلرك فکر ونظری
بونك اسرارنه وقندزارنه واقع اولمیه وجانور طبیعت اولنلر دخی اول وهلهدن انی
کوروب واول قندزار معنوینك دروندن غافل اولوب و بو روضهٔ جانی انجق
همان الفاظ وحروف وحکایات وهزلیات زعم ایلیوب بوکا رغبت قیلمقدن وتعلمنه
طالب اولمقدن کیرو دورلر نته کم بو معنالره اشارت ایدوب بیوررلر بوسر خرکبی

اولان حروف وکلمات وحکایات وهزلیات بوقندزار معنوینك میانندهای غافل چوق کسه‌لری خار و بوسه‌ادتدن بی نصیب و بی کار قومشدر اول احمق ایراقدن ظن ایلتورکه اول روضهٔ جان وقندزار جنان انجق حروف وکلمات وحکایات وهزلیاتدر وانك دروننده نیجه معارف واسرار ونیجه علوم یادکار یوقدر پس مغلوب قوج کبی کیرو اردنه دونوب بردخی ایلرو کاوب اقدام واهتمام قیلوب بونك سرنه واقف اولمق ودروننه دخول قیلمق بکا لازمدر پس بوقدرله بوندن مستغنی اولمق واجتناب قیلمق ارلك دکلدر دیوب بذل همت قیلمز بلکه ظن فاسدی او زره بوکتاب شریفی محضا حروف والفاظ زعم ایدوب بوجانبه متوجه اولمز ❊ مثنوی ❊ صورت حرف آن سرخردان یقین ❊ دررز معنی وفردوس برین) صورت حرفی یقین ومحقق اول سرخر بیل معنی باغنده وفردوس عالیده رز معنادن وفردوس بریندن مراد بوکتاب شریف و بوکلام لطیفدر یعنی بومعنی باغنده وفردوس عالیده واقع اولان صورت حروف وکلماتی بی شك بساتینده وضع اولنان اشك باشی کبی بیل احمق ونادان اولان جانورلر بونك ضمننده اولان فوائد وحکمتدن غافل اولوب وانجق نظرلری بونك صورت حروفنه ورسوم الفاظله وکلماتنه طوتوب باطننی دخی زعم فاسدلری اوزره بو بله صانوب بونك فوائد ومنافعندن محروم قالورلر ❊ مثنوی ❊ ای ضیاء الحق حسام الدین درآر ❊ این سرخر رادران بطیخ زار ❊ تاسرخرچون بمرداز مسلخه ❊ نشو دیکر بخشدش آن مبطخه) پس ای ضیاء الحق اولان حسام الدین سن کتور بوخر باشنی اول بطیخ زاره تاکه سرخر چونکه مسلخه‌دن اولدی اول مبطخهٔ معنوی اکا برنشو دیکر بخش ایلر بطیخ قاونه وقارپوزه دیرلر بطیخ زار قاون وقارپوز بتن محله دیرلر مسلخه محل سلخه دیرلر مثلا برحیوان اولوب دریسی صویلوب یوزلدیکی یره دیرلر مسلخه مبطخه اولنده میم بعده باوانده صکره طاثله بطیخ بتن یره دیرلر بعضلر خطا ایدوب اولنده میم وصکره طاوصکره باثله مطبخه زعم ایلشلردرکه محل طبخ اولان یره دیرلر ادنی عرفانی اولان کسه بومعنایی اختیار ایلمزکه اصلا مناسبتی یوقدر ونسخهٔ جلالیده ونسخهٔ افلاکیده وجمیع معتمد علیه اولان نسخه‌لرك جمله سنده مبطخه واقع اولمشدر باخصوصکه مقدم اولان بیتده بطیخ زار لفظی بونك مبطخه اولمسنی مؤید اولور واقتضا قیلور وخلاصهٔ کلام وتحقیق مرام بوبله دیمك اولورکه ای حقك ضیاسی ودینك حسامی اولان حبیبم بوسرخر کبی اولان حروف وکلماتی وحکایات وهزلیاتی اول معنوی اولان بطیخ زاره وفردوس اسراره کتور وبونده نصب ایله تاکم سرخر چونکم اوله ومحل سلخدن دور اوله وکتوروب آنی برکسه بطیخ زاره نصب قیله اول مبطخه اکا برآخر نشو و پرواول سرخر اول بستاندن

برهیئت اخری ومحله مناسب برصورت اخر بولور پس بوکلمات وهزلیاتی دخی اکرچه سرخر کبیدر چونکم مسلخهٔ دهان عوامدن دور اولور بومعنوی اولان قند زار وروحانی اولان بطیخ زاره کتوروب آنی نصب ایلدکده بومبطخهٔ معنوی اکا برهیئت دیکر وحالت آخر بخش ایلرکه عادتدر بستان او یوقسز اولمز و بعض بدنظرلرك نظری اکا واقع اولوب اول واسطه ایله بستان سوء نظردن محفوظ اولور حدذاتنده مسلخهٔ دهان عوامدن ایکن خرمرده‌نك باشی کبی بی روح وبیهوده اولان کلمات وهزلیاتی اول حضرت چونکم کتوروب بومعنوی اولان مبطخه‌یه وضع ایلدیلر بوبطیخ زار روحانی اکا برنشو دیکر و برحالت آخر ویرمشدرکه مرده ایکن روح بولمش و بی معنی ایکن بامعنی اولمشدر ❊ مثنوی ❊ هین زما صورتکری وجان زتو ❊ نی غلط این هم زتوهم آن زتو) آکاه اول ای حسام الدین صورتکرلك بزدن وجان و یرمك سندن یوق بوسوز غلطدر هم بوسندن وهم اوسندندر یعنی ای حسام الدین بزدن بوحروف وکلماتی نظمه کتورمك ورسم وصورت مرتبه‌سنه یتورمك بزم جانمزدندر واکا روح و یرمك وتقریر وتعبیرکه اهل نظراولان عشاقك نظرنه ابرکورمك سنك جانبکدندر یوق بوبله دکلدر بوسوز غلطدر بلکه حقیقتده هم بوصورتکر اولمق وهم اکاحیات ولطافت ویرمك سندندر زیرا حقیقتده ایکیلك بوقدر سنکله بن نفس واحدز هرنه کم سندن ظاهراولور عین بندن ظاهراولور وهرنه کم بندن ظهوره کلورسه اول همان حقیقتده سندن ظهوره کلور پس اولکی سوز اکرچه صورت ظاهره‌یه کوره یرنده‌در لکن حقیقت ومعنایه نسبتله غلطدر انکچون اول صورتکرلکی کندیلره وجان ویرمکی حسام الدین افندی‌یه اسناد ایلیوب ظاهره رعایت ایلدکدنصکره بوسوز حقیقتده غلط اولدیغنی اشعار ایلمکدن اوتری بونی نفی ایدوب وغلط اولدیغنی بیلدیروب صورتکرلکی وجاندهلکی اکا اسناد ایلدیلر ❊ مثنوی ❊ برفلك محمودی ای خورشید فاش ❊ برزمین هم تاابد محمود باش ❊ تازمینی باسمانی بلند ❊ یکدل و یك قبله و یك خوشوند) ای فاش وعیان اولان خورشید فلك اوزره محمود سن زمین اوزره تادخی ابد محمود اول تاکم زمینه منسوب اولنلر بلند اولان سمایه منسوب اولنلرله یکدل و یك قبله و یك خواوله (ان لله اولیاء اخفیاء معروفون بین اهل السماء ومستورون بین اهل الارض) حدیثك فحواسنجه الله تبارك وتعالینك شول ولیلری واردرکه اهل آسمان مابیننده مشهور واهل زمین مابیننده مستورلردر وحسام الدین افندی دخی مقدما شول اولیای اخفیادن ایدیلرکه اهل آسمان قتلرنده محمود ومشهور اولمشلرایدی ولکن اهل زمین مابیننده مستور ومخفی قالمشلردی حضرت مولانا قدس الله سره العزیز

انلرك اهل زمين مابيننده دخى محمود ومشهور اولمسنه دعا ايدوب ديرلراى فاش وآشكار اولمش خورشيد معنوى فلك اوزره محمود وبين اهل السماء مشهور وممدوحسن دعام بودركه زمين اوزره هم ابدى محمود اوله سن حتى اهل زمين بلند اولان آسمانك اهليله يكدل و يكجهت اولهلر وسنى بيلكده وذاتكه محبت قيلمقده يك خوى اولهلر وجملهسى حمد وثناكه اشتغال قيلهلر دعالرينك قبول اولديغنك اثر وعلامتى قتى واضح وظاهردركه اول حضرت خلق ابجنده كالشمس فى اوقات الهوا جرعيان وباهر اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ تفرقه برخيز دوشرك دوى * وحدتست اندر وجود معنوى) پس اورتادن تفرقه قالقه وشرك واثنينيت كيده زيرا وجود معنويده برلك واردر يعنى چونكم زمينيلر بلند اولان سمائيلرله يكدل و يك خواولهلر اورتالقدن تفرقه وشرك واثنينيت ومغايرت مرتفع اوله زيرا معنوى اولان وجود حقيقى عين وحدتدر وتفرقه وتضاد ومغايرت واختلاف هر كسك تعينى واسطه سيله ظهوره كلمشدر سن اول وحدت مطلقه اولان وجود معنوينك مرأت ومظهريسن چونكم اهل زمين دخى اهل آسمان كبى سكا حمد وثنار قيلهلر ومتوجه اولهلر مابينلرنده تفرقه واثنينيت كيدوب يكدل ويك قبله اولورلر وتوحيد حقيقى مرتبهسنى بولورلر ﴿ مثنوى ﴾ چون شناسد جان من جان ترا * يادارند آتحاد ماجرا * موسى وهارون شوند اندرزمين * مختلط خوش همچو شير وانكبين) چونكم بنم جانم سنك جانكى اكليه ماجرانك اتحادنى ياده كتوررلر زمينده موسى وهارون عليهما السلام اولورلر شير ايله انكبين كبى خوش اختلاط ايديجى يعنى اى حسام الدين چلبى چونكم بنم جانم بوعالمده سنك جانكى اكليه واكا آشنالك كسب ايليه عالم ارواحده اولان ماجرانك اتحادنى ياد ايدرلر وانده واقع اولان تعارف اوزره بوعالمده اتحاد سمتنه كيدرلر برمرتبه الفت واتحاد ايدرلركه زمانهده موسى وهارون عليهما السلام كبى اولورلر وشيرله انكبين كبى خوش اختلاط قيلورلر نته كم نبى عليه السلام حضرت على ايله موسى ايله هارون كبى خوش اتحاد ايلدكلرندن اوترى حضرت على رضى الله عنه يه خطابا بيورمشلردر (ياعلى انت منى بمنزلة هارون من موسى) پس اى حسام الدين چلبى سنك جانك بنم جانمله موسى ايله هارون كبى اولهلر وحضرت نبى عليه السلام ايله حضرت على كبى اتحاد واختلاط قيلهلر ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ چون شناسد اندك ومنكر شود * منكرى اش پردهٔ ساتر شود) چونكم بنم جانم سنك جانكى ازجق اكليه ومنكر اوله انك منكرلكى اكا پردهٔ ساتر اولور يعنى چونكم بنم روحم سنك روحكى بودنياده برمقدار فهم ايليه وانك اول فهمى ومعرفتى حقيقتده نعمت عظمادر لكن انك قدرنى بيليوب منكر اوله انك منكرلكى

كنديه پردهٔ ساتر اولور واول فهمى واول معرفتى اندن ازاله قيلور بو معنى (لئن اشركت ليحبطن عملك) قبيلندن اولور يعنى حق تعالى حضرتلرى حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمه خطاب ايدوب بيورر كه اكر فرضى سن بكا شرك ايلسك البته سنك دخى عملك حبط اولوردى پس حضرت مولانا قدس الله سره العزيز دخى بيوررلركه چونكم بنم جانم سنى اكليه و بعده انكار قيله انك منكرلكى اول نعمتى ستر ايديجى پرده اولور فرضى بنم جانم ايسه ده انكار وكفران نعمت برخبيث خصلتدر كه فرضى تبيده و ياخود وليده اولسه آنلره بيله ضرر ويرر حال بو كه انلرده اولمق احتمالى بوقدر اما اكر اولسيدى ضررى مقرر ايدى پس اكليوب بعده منكر اولنلره ضررى نه مرتبه اولمق لازم كلور بوندن معلوم ايله زيرا حضرت مولانا قدس سره العزيزك بومعنايى كندى نفسلرينه اسناد قيلملرى بعد المعرفت انكار قيلنلرك سوء حالنى وقبح مآلنى اعلام واشعار ايلمكدن اوتريدر ﴿ مثنوى ﴾ پس شناسايى بكرد انيدرو * خشم كردآن مه زناشكرىٔ او) چوق اكلمقلر وفهم ايلمكلر يوز دوندردى پس اول ماه منيرانك ناشكرلكندن اوترى خشم وغضب ايلدى بودخى وجهدر چوق اكليجى كسه اكلمقدن يوز دوندردى اول ماه حقيقت انك بى شكر اولديغندن اوترى اكا خشم ايلدى يعنى چوق كسهلر بركامل ومكمل اولان خليفهٔ حقى اكلديلر وفهم ايلديلر بعده انلرك اكلمسى وفهم ايلمسى يوز دوندردى واعراض ايلدى اول ماه حقيقى اولان كامل انك ناشكر اولمسندن اوترى خشم وغضب ايلدى وخليفه نك خشم وغضبى عينيله مستخلف اولان خدانك خشم وغضبيدر كه (ولئن كفرتم ان عذابى لشديد) آيت كريمهسنك موجبجه نعمت عظمى اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرامك وجودلرينه كفران اوزره اولان طائفه يه حق تعالى خشم ايلمشدر وانلرى عذاب شديده مستحق قيلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ زين سبب جان نبى راجان بد * ناشناسا كشت و پشت پاى زد) بو سببدندر حضرت نبى عليه السلامك جاننه جان بد ناشناسا اولدى و پشت پاى اوردى چوق شناسالك يوز دوندروب ماه حقيقى انلره خشم ايلديكى سببدن بد اولان كافرلرك جانى حضرت نبى عليه السلامك جاننى ناشناسا اولدى واول حضرتى كمال مرتبه بيلمشلر ايكن هر برى اكا پشت پاى اوردى وانكار قيلدى وكفروشر كارندن منفك اولمدى نته كم بومعنايه اشارت ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ اين همه خواندى فروخوان لم يكن * تابدانى لج آن كبر كهن) بودوكلى بى اوقودك لم يكن سوره سنى اوقو تااول كهنه كبرك لج وعنادن بيله سن بو بيت لم يكن سوره سنه اشارتدر (لم يكن الذين كفروا) شول كسهلركه كافر اولديلر (من اهل الكتاب) يعنى يهود ونصارادن (والمشركين)

دخی مشرکاندن دخی عبدهٔ اصنامدن (منفکین) دینلرندن منفك ومنقطع
اولمدیلر (حتی تأتیهم البینة) حتی بونلره کلدی حجة واضحه که قرآندر (رسول
من الله) بدلدر بینه دن ومن متعلقدر محذوفه صفتیدر رسولك یعنی حتی بونلره رسول
کلدی او یله رسول که اللهدندر (یتلو صحفا مطهرة) یتلو صفتیدر رسولك ویاخود حالدر
متعلق محذوفك ضمیرندن یعنی او یله رسول که تلاوت وقراءت ایلر صحف منزههیی
یعنی اباطیل ومفاسددن مطهر اولان قرآنی (فیها کتب قیمة) اول صحفده
واردر مکتوبات مستقیمه ومواعظه واحکام ثابته معنیٔ بیت بودوکلی بزم
کلامیزیسن اوقودك اکر بومعنایه قرآن عظیمدن شاهد استرسك لم یکن سورهسنی
اوقو تاکم اول اسکی کافرك لج وعنادنی بیلهسن زیرا اول اسکی اولان کافر کتابلرنده
رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك حلیه واحوالن کوروب کمال تعشق وآرزو ایدرلردی
حتی بونلره اللهدن بینه کلدی واول رسول کریم آنلره صحف مطهرهیی تلاوت
قیلدی بونلر کفرلرندن وعنادله اولان انکارلرندن منفك اولمدیلر واول حضرتی
کمالیله بیلورکن انکار ایدوب اکا تبعیت قیلمدیلر زیرا اهل کتاب اول حضرتی انجیل
وتوراتده بیلشلر وآنك شان شریفنه کمالیله عارف اولمشلردی لکن صکره اول
حضرت وجوده کلدکدنصکره بونلر عنادله کافر اولدیلر نتهکم بومعنایه اشارت
ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ پیش ازانکه نقش احمد فرنمود * نعت او هر
کبررا تعویذ بود * کین چنین کس هست تاآید بدید * ازخیال روش دلشان می
طپید) اندن اولکه حضرت احمد علیه السلامك نقشی فرور ونق کوستردی انك
نعت شریفی هر کافر ایچون حرز وتعویذ ایدی که بویله برعظیم الشان کسه واردر
تا اول بدید وظاهر کله انك یوزی خیالندن انلرك جانی طلبردی یعنی حضرت محمد
مصطفی علیه السلامك نقش شریفی وشکل لطیفی بودنیایه کلمزدن اول ورونما
اولمزدن مقدم انك توارت وانجیلده اولان نعت شریفی هر کافر ایچون حمایل اولمش
وهر کافر اول نعتی کندییه حرز وتعویذ قیلمشدی بویله دیرلردی که بربونجلاین
کسه واردر تا اول ایچین ظاهر اولور دیوب اول حضرتك روی شریفنك خیالندن
انلرك کوکلی طلبردی وانك وجودنه وظهورنه مشتاق اولوردی ﴿ مثنوی ﴾
سجدهمی کردندکای رب بشر * درعیان آریش هرچه زودتر * تابنام احمد
از یستفتحون * یاغیا نشان می شدندی سرنکون) سجده ایدرلردی ای رب
بشر آنی عیان کتور هرنه ایسه تیز رك یعنی اول طائفه قبل وجود النبی حق
تعالی حضرتلرینه سجده ایدرلردی بویله دیوکه ای بشرك مالکی ومصلح
احوالی اول حضرتی عیانه کتور هرنه وجهله تیزرك اولور حتی بونلر حضرت
احمد علیه السلامك نامیله یستفتحوندن انلرك دشمن وباغیلری سرنکون ومنهزم

اولورلردی بو بیت سورهٔ بقرهده اولان آیته اشارتدر (ولما جاءهم) وقتاکم
بونلره کلدیسه (کتاب) اول کتاب عظیم الشان که (من عند الله) اول الله قتندندر
(مصدقا لما معهم) تصدیق ایدیجیدر بونلرله اولان کتاب اثبات توحید ونبوتده
وقضا وقدرده وحشر ونشرده (وکانوا من قبل) وحال بوکه اولدیلردی قبل
نزول هذا الکتاب (یستفتحون) طلب فتح ایدرلردی (علی الذین کفروا) کافر
اولانلر اوزرینه یعنی یهودیلر هربار که کفارله جنك وجدل ایتسهلر دیرلر دیکه (اللهم
انصرنا بالنبی المبعوث فی آخر الزمان الذی نجد نعته فی التوریة) (فلما جاءهم)
پس اول وقتده که بونلره کلدی (ما عرفوا) شول کسه که انی بیلدیلردی ما بمعنی
مندر (کفروا به) اکا کافر اولدیلر (فلعنة الله علی الکافرین) پس اللهك لعنتی
کافرلر اوزرینهدر موضع مضمرده وضع مظهر بونلر اوزره لعنت کفرلری سببیله
اولدیغنی مشعردر یعنی حتی بونلرك حضرت احمد علیه السلامك نام شریفیله استفتاح
ایلمرندن بونلرك باغیلری سرنکون اولورلردی وانلرعدولری اوزره غلبه قیلورلردی
کذلك مشایخ وعرفانی دخی نیجه کسه کورمزدن اول تمام مرید صادق ومحب
وعاشق اولورلر پس ملاقات میسر اولدقده خبث باطنلری ظهور ایدوب عقیدهلری
فاسد اولور وانکارلری ظهوره کلور ﴿ مثنوی ﴾ هرکجا حرب مهولی آمدی *
غوثشان کرارئ احمد بدی * هرکجا بیماری مزمن بدی * یاد اوشان داروی
شافی شدی) هرقنده که رهوانلك جنك کلیدی انلرك غوثی حضرت احمد علیه
السلامك کرارلکی اولوردی یعنی هرنه یرده که رهوللنمش وقورقولنمش قتال ظهوره
کلسیدی انلرك معینی احمد علیه السلام حضرتلرینك حمله ایدیجیلکی وقوت
روحانیهسی اولوردی واول حضرتك نام شریفی ونعت لطیفی آنلره مدد قیلوردی
وکذلك هرقنده که مزمن بیمارلك اولیدی اول پیغمبر علیه السلامی یاد ایلملری انلره
داروی شافی اولوردی مزمن اسم فاعلدر کوزوم ایدیجی معناسنه یعنی قنده که
کوزوم ایدیجی وعلاج قبول ایلمز مهلك برخسته اولسه ایدی اول پیغمبر علیه
السلامی یاد ایلملری وانك نام شریفی اول خستهنك اوزره اوقوملری انلره شفا
ویریجی دارو اولوردی ومرضلری اول نام شریف حرمتنه صحت بولوردی
﴿ مثنوی ﴾ نقش اومی کشت اندر راهشان * در دل ودر کوش ودز
افواهشان * نقش اوراکی یابد هرشغال * بلکه فرع نقش او یعنی خیال)
انلرك یوللرنده اول حضرتك صورت ونقشی اولادی انلرك درون دلنده وکوشنده
واغزلرنده یعنی قبل ظهور النبی علیه السلام یهود ونصارانك اول حضرتك نقشنه
ونامنه برمرتبه رغبتلری ورعایتلری وار ایدیکه اول حضرتك صورت شریفهسی
توراتده وانجیلده مسطور اولدیغی حلیه اوزره کندی یوللرنده قومشلردی واول

حضرتك نقشى انلرك بولنده اولمش ايدى تا آينده ورونده اول نقشى كوردكده اكا
تعظيم وتكريم ايدرلردى واندن مرادلرى اوزره استمداد واستشفاع ايدرلردى اول
حضرتك نامى ومحبتى انلرك قلبنده ونعت وذكرى قولاقلرنده ونام شريفى وذكر لطيفى
اغزلرنده ايدى اكثرانى سويلرلر ايدى واكر انك خبرنى استماع ايلرلردى اكرچه
بويله ايدى لكن هرشغال واهل ضلال انك نقشنى قچن بولور بلكه انك نقشنك
فرعى يعنى خيالنى بولور يعنى فعلى تفسيردن مراد فرع نقشى خيالله تفسير ايلمش
اولورلر خلاصهٔ كلام اول خبيثلرك كورديكى صورت و بولديغى نقش حبيب اكرم
صلى الله عليه وسلم حضرتلرينك من حيث الحقيقه اولان ذات شريفلرينك نقشى
دكل ايدى زيرا هرچقال اول حضرتك عين نقشنى قچن بولور بلكه انلرك
بولديغى اول حضرتك نقشنك فرعى وخيالى ايدى انكچون انلرى كفر ونفاقدن
خلاص ايلمدى اكر حقيقة اولان اصل نقش انلرك وجودنه دوشيدى واول
حضرتك صورت جميله سى انلرك قلبنده نمايان اوليدى انلرى كفر ونفاقدن خلاص
قيليدى ﴿ مثنوى ﴾ نقش او برروى ديوار ارفتد * ازدل ديوار خون دل
چكد * آنچنان فرخ بود نقشش رو * كه رهد ديواردر حال ازدورو) اول
حضرتك نقش شريفى اكر روى ديوار اوزره دوشيدى اول ديوارك درونندن
خون دل طملردى اول حضرتك نقشى اول ديوار اوزره انجلاين فرخ اولور كه
ديوار فى الحال ايكى يوزدن قورتلور يعنى اول حضرتك اصل نقش حقيقى اولان
صورت حسنه سى فرضا اكر برديوارك يوزى اوزره دوشسه ايدى ديوارك درونندن
كوكل قانى طمليه ايدى مراد تخييل وتمثيلدر يعنى ديوارده عقل وتمييز اولسه
واول حضرتك حقيقى اولان نقشى انك اوزرينه واقع اولسه كمال خشيتندن
وحياسندن اول ديوارك درونندن قان طمليه ايدى اندنصكره اول حضرتك
اصل نقشى اول ديوار اوزره انجلاين فرخ اولبدى ومبارك كلبدى كه ديوار
درحال ذوالوجهين اولمقدن قورتلدى ﴿ مثنوى ﴾ كشته باك رويئ
اهل صفا * آن دوروئى عيب مرد يواررا) اهل صفانك يكرو يلكنه نسبتله
اول ايكى يوزلولك اكا عيب اولمشدر يعنى درونى و برونى پاك اولان اهل صفايه نسبتله
اول ذوالوجهين اولمق عيب اولدى چونكم ديوار جامد ايكن ايكى يوزلولك اكا
عيب اولنجق انسانه ذوالوجهين اولمق نه مرتبه عيب اولور بوندن قياس ايله
ذوالوجهين اولان كمسه جميع ناسك زياده شرلوسى اولديغنه بو حديث شريف
دلالت ايدر قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم (تجدون شر الناس يوم القيامة
ذوالوجهين الذى يأتى هؤلاء بوجه وهؤلاء بوجه) كذا فى المصابيح ﴿ مثنوى ﴾
اين همه تعظيم وتفخيم وو داد * چون بديدندش بصورت برد باد) بو بيت بوذكر
اولنان مقدماتك نتيجه سيدر الحاصل بودوكلى تعظيم وتفخيم وو داد ومحبت

چونكم اول حضرتى صورت حسنيله كورديلر انلرك بوخصلتلرنى باد ايلمدى يعنى
يهود ونصارى اول حضرت وجوده كلمزدن اول انك نعت شريفنه ونقش لطيفنه
عظيم محبتلر ورعايتلر ايدرلردى چونكم صورتا اول حضرتى تعظيم وتفخيم
ووداد ى بادهوا كيدردى بونلرك تعظيمى اهانته ومحبتى عداوته تبديل اولدى
﴿ مثنوى ﴾ قلب آتش ديد وشد دردم سياه * قلب رادر قلب كى
بودست راه) مثلا قلب آتش كوردى وفى الحال سياه اولدى قلبك قلبه قچن يولى
اولمشدر يعنى فى المثل قلب زراندود كبى اولان كمسه آتش امتحانى كورسه فى الحال
روسياه اولور وانك فضاحت وقباحت باطنى ظهوره كلور قلب اولان اهل
زويرك قچن قلب وجانه يولى اولمشدر يعنى قلب اولان مزخرفك جان ودل
جانبنه اصلا يولى اولمشدر وقلب اولان اهل تزوير مظهر حق اولان قلبه اصلا
يول بولمشدر ودخول قيلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ قلب مى زدلاف اشواق محك *
تا مريدا زاد در اندازد بشك * افتد اندر دام مكرش ناكسى * اين كمان سر بزند از
هرخسى) قلب محكك شوقلرينك لافنى اوردى تا مريدلرى شك وكمانه آته انك
دام مكرنه ناكس دوشر زيرا بوكمان هر برخسدن باش بوقر واورر قلبدن مراد
بونده شول اهل نفس واهل هوا واصحاب زرق ورياو ارباب مكر ودغادركه
صورتلرنى لباس صلاحله آراسته ولسانلرنى كلمات شرعيه ومقالات مرعيه ايله
پيراسته قيلمشلردر حال بوكه درونلرى هوس وهوايله طواو وباطنلرى فتنه وفسادله
ومحبت دنياايله مملودر بوكونه مكار وغدارلر انبيا عليهم السلام واولياى كرامك
مريد ومحبى اولنلرى قچن كندى يه تسخير ايلك ومائل قيلمق استسه لر اول قلابلر
محك كبى اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرامك شواقنك لافنى اوررلر وانلرك
لقاسنه عرض اشتياقلر قيلورلر تاكم انبيا عليهم السلام واولياى كرامك مريد
ومحبى اولنلرى شك وكمانه براغه لر حتى انلردن برينك دام مكرنه برناكس و بى عقل
اولان خس دوشر زيرا بوشبهه وكمان هر عقلسز اولان خسك درونندن بوقرو
باش كتورر بويله ديو ﴿ مثنوى ﴾ كين اكرنه نقد پاكيزه بدى * كى بسنك
امتحان راغب شدى) كه بو مرد اكر نقد پاكيزه اوليدى سنك امتحانه قچن
راغب وطالب اولوردى يعنى هر برخس و بى تميز اولان كمسه نك درونده بوكونه
كمان باش بوقرو كتورر وديركه بو محك كبى اولان انبيا عليهم السلام واولياى
كرامه عرض اشتياق ايلين مرد اكر نقد پاكيزه اولمسه ايدى وخلوص مرتبه سن
بولمسه ايدى امتحان سنكنه راغب اولان خالص التون كبى انبيا عليهم السلام
واولياى كرامه راغب اولور ميدى وعرض اشتياقلر قيلور ميدى خبرى يوقكه انك
عرض اشتياقلر ايلمسى لافى وانبيا عليهم السلام واولياى كرامه راغبم ديمسى عين

دعوی وكزافدر ﴿ مثنوی ﴾ او محك می‌خواهد اما آنچنان * كه نكردد قلبی اوزان عیان) اول مردمدعی محك استر اما انجـلاین محك استر كه اول محكدن انك قلبلكی عیان اولمیه بو بیت اول خس و بی تمیز اولان مرداكر خالص اولمیه نیچون محك استردی دین كسه بی من وجه تصدیق ایچون دینلمشدر یعنی نعم اول مردلاقی ومدعی محك استر اما انجلاین محك استر كه انك قلبلكی اول محكدن عیان اولمیه بلكه اول محك انك قلب وفاسد اولدیغنی ستر ایلیوب زرخالص ردیو انی مدح ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ آن محك كه او نهان دارد صفت * نه محك باشدنه نور معرفت) اول محك كه صفتی كزلوطوتر اول نه محك ونه نور معرفت اولور یعنی بركسه شریعت وطریقتده محك مرتبه سنده اولسه واحوال ناسی تمیزم دیو دعوی قیلسه و برقلبك صفت قبیحه سنی نهان طوتسه وانك قلبیتنی تمیز ایتمكه قادر اولسه اوكسه محك اولمز وانك نور معرفتی دخی اولمز زیرا محكك شانی اولدر كه قلبی نقد خالصدن فرق ایلیه ونور معرفتك دخی خاصیتی اولدر كه نیكی بددن واصلحی افسددن تمیز ایلیه چونكم برمحك قلبی نقددن وبر معرفت نیكی بددن فرق وتمیز ایلمكه قادر اولمیه حد ذاتنده اول محك اولمز ونور معرفت اولمز ﴿ مثنوی ﴾ آینه كوعیب رودارد نهان * از برای خاطر هر قلتبان * آینه نبوت منافق باشد او * اینچنین آینه تاتوانی مجو) آینه كه او عیب رویی نهان طوتر هر قلتبانك خاطرندن اوتری او صحیح آینه اولمز منافق اولور مادامكه قادرسك بویله آینه استمه قلتبان خاتوننك فجورنی كوروب اكا راضی اولان دیوثه دیرلر یعنی شول آینه مثابه سنده اولان شیخ ومرشد كه وجه باطنك عیبنی هر دیوثك خاطرنی رعایت ایلمكدن اوتری نهان طوته آینه اولمز بلكه منافق وذوالوجهین اولور زیرا آینه‌نك شانی جمیع كدورتدن صافی اولمق وهر كسك صورتنی علی ماهی علیه كان كوسترمك واظهار قیلمقدر اكر برآینه بركسه‌نك صورتنی قبیح ایكن جمیل كوسترسه ویاخود جمیل ایكن قبیح كوسترسه بونجلاین آینه بی تاقادر اولدقجه استمه ﴿ مثنوی ﴾ آینه جوراست كوو بی نفاق * ختم كن والله اعلم بالوفاق) بلكه راست كوی و بی نفاق آینه استه یعنی شول شیخی كه آینه كبی صافی دل اوله وحق حق و باطلی باطل كوستره وراست كوی اوله ونفاق صفتندن پاك وطاهر اوله انی طلب ایله تاكم سكا كندی صورت باطنكی كوستره وهرنه حالك اولورسه سكا اظهار ایلیه بوسوزی بومحلده ختم ایله الله تبارك وتعالی وفاقه اعلمدر بحمدالله الملك العلام بوجلد شریفك بوشرح لطیفی دخی ایمن ازمان واشرف ایامده تمام اولدی هجرت نبویه صلی الله علیه وسلمك بیك اوتوزبش سنه‌سنك محرمنك عاشوراكونی نهایت بولدی حضرت وهاب

مطلقدن مرجو اولان بودركه بونی كمال كرمندن قبول و بین الانام مقبول ایلیه و بوكا مطالعه ایلین یاران واخواندن مأمول اولان اولدركه بونك مؤلفنی وكاتبنی خیر دعادن فراموش ایتمیه‌لر الحمدلله تعالی علی انعامه واتمامه والصلوة علی نبیه وآله

﴿ تم الجلد الرابع و یلیه الجلد الخامس ﴾
﴿ ان شاء الله تعالی ﴾